Bundel - Natuur Landbouw & Gezondheid van 10 januari 2022

Agenda bijlagen

Spreektijdverdeling 4 uur commissie NLG 10 januari 2022.docx

Beantwoording Technische vragen cie NLG 10-1-2022.docx

beantwoording technische vraag SP beleidsnota VTH-taken.docx

Beantwoording technische vragen Stikstof commissie NLG 10 januari 2022.pdf

concept verslag NLG 10 januari Ter Voorvisie.docx

Beantwoording technische vragen - SP VTH-taken Waeles.docx

1 12:00 - Opening en mededelingen

2 12:05 - Inspreekhalfuur

3 Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda

Agenda NLG 10 januari 2022.docx

Strategische agenda NLG 10 januari 2022.docx

Verslag NLG 22 november 2021

lijst openstaande moties Commissie NLG januari 2022.docx

4 Rondvraag gedeputeerde Stigter (OD NHN en OFGV)

5 A-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu

5.a 12:35 - OD NZKG: Wijziging gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst NZKG

In verband met de fusie tussen de gemeenten Weesp en Amsterdam dient de gemeente Weesp toe te treden tot de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied. Gedeputeerde Staten vragen Provinciale Staten toestemming voor de daarmee samenhangende wijziging van de Gemeenschappelijke regeling.

Dossier 8663 voorblad

Voordracht OD NZKG december 2021 def.docx

Gemeenschappelijke Regeling OD NZKG 2021 definitief.pdf

Brief aan PS over Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.pdf

6 B-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu

beantwoording mondelinge vragen VTH-taken.docx

6.a VTH taken: Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven d.d. 21 december 2021(agendapunt 6a, 6b, 6c en 6d worden gebundeld behandeld)

Het college van Gedeputeerde Staten informeert voorafgaand aan iedere vergadering van de commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid over de ontwikkelingen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) bij bedrijven die onder provinciaal bevoegd gezag vallen. Hieronder vallen ook Tata Steel en Harsco Metals

Dossier 8798 voorblad

Bijlage bij VTH brief december 2021 Informatievoorziening Tata en Harsco.pdf

Brief aan PS over informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven.pdf

6.b 12:45 - VTH taken: Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven (agendapunt 6a, 6b, 6c en 6d worden gebundeld behandeld)

Ter invulling van de aanbeveling uit het rapport 'Stof tot nadenken' van de Randstedelijke Rekenkamer hebben GS een informatieprotocol vastgesteld, waarin richtlijnen worden opgenomen wanneer Provinciale Staten geïnformeerd worden over ontwikkelingen ten aanzien van de uitvoering van vergunningverlenings-, toezichts- en handhavingstaken (VTH).

Dossier 8429 voorblad

Informatieprotocol VTH-uitvoering

Brief aan PS over informatieprotocol VTH-taken.pdf

6.c Beleidsnota uitvoering en handhaving VTH 2022 (Voorstel: van c naar b-agenda en gebundeld behandelen met 6 a en 6 b NLG 10-1-2022)

In 2016 hebben Provinciale Staten - op advies van de Randstedelijke Rekenkamer - Gedeputeerde Staten verzocht een Nota Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving op te stellen die als kader fungeert voor de uitvoering van de VTH-taken door de omgevingsdiensten namens de provincie. Met deze beleidsnotitie wordt hieraan voor 2022 invulling gegeven.

Dossier 8532 voorblad

Nota uitvoering en handhaving 2022.pdf

Brief aan PS over beleidsnota uitvoering en handhaving VTH 2022.pdf

6.d Stand van zaken Tata Steel en Plan van Aanpak "Op naar een gezondere leefomgeving in de IJmond" (voorstel: van c naar b-agenda NLG 10-1-2022 en gebundeld behandelen met 6a en 6c)

Door de Tweede Kamer zijn in september 2021 verschillende moties aangenomen over Tata Steel. Ook heeft I&W een Plan van Aanpak (PvA) opgesteld. Het PvA en de reactie op verschillende moties is in nauwe samenspraak met de provincie Noord-Holland tot stand gekomen. Provinciale Staten worden geïnformeerd over de stand van zaken en over het plan van aanpak.

Dossier 8586 voorblad

Brief aan PS over stand van zaken Tata Steel en Plan van Aanpak Op naar een gezondere leefomgeving in de IJmond.pdf

Brief IenW antwoord aan Tata Steel Roadmap plus.pdf

Brief Tata Steel Roadmap+ 4 oktober 2021.pdf

Kamerbrief EZK verduurzaming Tata Steel Nederland en bijlage stavaza moties.pdf

Kamerbrief I&W plan van aanpak milieu en gezondheidssituatie rondom Tata Steel.pdf

Plan van aanpak IenW naar een gezonde leefomgeving in de IJmond inc bijlagen.pdf

7 Rondvraag gedeputeerde Olthof (Leefbaarheid, gezondheid en milieu en OD NZKG en ODIJ)

Rondvraag SP over brondherleidingsonderzoek ziekmakende stoffen IJmond.docx

8 Rondvraag gedeputeerde Rommel

9 13:45 - A-agenda recreatie

9.a Recreatie: Toekomst samenwerking rond het Plassenschap Loosdrecht e.o. en de opheffing van de beheerorganisatie Recreatie Midden-Nederland (A-agenda NLG 10-01-2022)

Voorstel voor behandeling:
Adviseren aan PS over de voordracht. De voordracht zal geagendeerd worden voor de PS vergadering van 31 januari 2022
Toelichting:
Begin 2021 hebben de deelnemers van het Plassenschap Loosdrecht e.o. ingestemd met de voorgenomen opheffing van Recreatie Midden-Nederland en besloten om de samenwerking in het Plassenschap opnieuw vorm te geven. Kockx-deVoogd heeft de opdracht gekregen om het proces rond de liquidatie van Recreatie Midden-Nederland en de vernieuwing van de samenwerking, vorm te geven. Voor de voortgang rond dit proces is het nu nodig dat de betrokken colleges, gemeenteraden en Provinciale Staten van de deelnemers een besluit nemen over de vernieuwde samenwerkingsvorm en het besluit voor de opheffing van Recreatie Midden-Nederland per 31 december 2022 van het schapsbestuur onderschrijven.

Dossier 8637 voorblad

20211207 Statenvoordracht Nieuwe Samenwerking LSD.pdf

Voorstel aan deelnemers toekomstige samenwerking in LSD.vsdfAB.01.11.2021docx.pdf

Bijlage - Intentie-overeenkomst SBB vs1.07.pdf

Bijlage - Liquidatieplan RMN.pdf

Brief aan PS over toekomst samenwerking rond Plassenschap Loosdrecht e.o. en opheffing beheerorganisatie Recreatie Midden-Nederland.pdf

aanbiedingsbrief nieuwe organisatie PL.docx

10 Rondvraag Gedeputeerde Zaal

Rondvraag PvdD - Geitenstop.docx

11 14:20 - A-agenda Water, Water als Economische Drager, Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR/Comié van de Regio's)

11.a Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027

Voorstel voor behandeling:
Adviseren aan PS over de voordracht. De voordracht zal geagendeerd worden voor de PS vergadering van 31 januari 2022
Toelichting:
In het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 wordt uitvoering gegeven aan Omgevingsvisie Noord-Holland 2050 en aan Europese richtlijnen over water. Een goede waterkwaliteit, duurzaam voorraadbeheer en bescherming tegen overstroming zijn de centrale elementen van het programma. Voor de deelprogramma's oppervlaktewater, grondwater en overstromingsrisico's is uitgewerkt welke doelen de provincie wil bereiken en hoe hieraan een bijdrage wordt geleverd met een breed pakket aan maatregelen. Daarbij wordt extra aandacht besteed aan natuurgebieden, drinkwaterwinningen en zwemwateren, die volgens Europese richtlijnen worden beschermd vanwege de specifieke eisen die hier gelden.

Dossier 8477 voorblad

1743334 Regionaal Waterprogramma Statenvoordracht versie 23112021.docx

1743405 REGIONAAL WATERPROGRAMMA NOORD-HOLLAND 2022-2027 v6.pdf

1743638 Regionaal Waterprogramma Nota beantwoording zienswijzen versie 02122021.pdf

Brief aan PS over Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027.pdf

Beantwoording openstaande vragen behandeling Regionaal Waterprogramma in commissie NLG 10.docx

12 15:20 - B-agenda Water

12.a Afdoening Motie externe bedreigingen Waddenzee

Voorstel voor behandeling:
- aangeven of u motie 92 van 2021 als afgedaan beschouwd
toelichting:
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland heeft een brief gestuurd aan de minister van Infrastructuur en Waterstaat, waarin zij de minister oproepen te stoppen met gasboringen in de Waddenzee. Eerder had Provinciale Staten van Noord-Holland al in een motie deze wens uitgesproken.

Dossier 7944 voorblad

Brief aan PS over afdoening motie externe bedreigingen in de Waddenzee.pdf

M92-2021 AANGENOMEN.pdf

12.b Afdoening motie dierenwelzijn Waddenfonds

Voorstel voor behandeling:
- aangeven of u motie 164 van 2021 als afgedaan beschouwd
Provinciale Staten hebben in hun vergadering van 13 september 2021 een motie aangenomen waarin het Waddenfonds opgeroepen wordt meer rekening te houden met dierenwelzijn.

Dossier 8410 voorblad

Brief aan PS over afdoening motie dierenwelzijn Waddenfonds (M164-2021).pdf

M164-2021 AANGENOMEN.pdf

13 Rondvraag Gedeputeerde Loggen

rondvraag cda Reactie stuurgroep op tussenevaluatie Aanpak Oostelijke Vechtplassen NLG 10 jan 2022.docx

14 Sluiting

15 C-agenda Landbouw en visserij, recreatie en toerisme, dierenwelzijn

15.a Recreatie: Agenda vergadering AB Alkmaarder- en Uitgeestermeer (C-agenda NLG 10-01-2021)

Agenda en stukken vergadering algemeen bestuur Alkmaarder- en Uitgeestermeer.docx

15.b Recreatie: De agenda en stukken vergadering algemeen bestuur Twiske Waterland (C-agenda NLG 10-1-2022)

De agenda en stukken vergadering van het algemeen bestuur Twiske Waterland.docx

15.c Recreatie: toekomstige samenwerking in het verband het Plassenschap Loosdrecht aanvullend document (C-agenda NLG 10-01-2021)

aanbiedingsbrief nieuwe organisatie PL.docx

toekomstige samenwerking in het verband het Plassenschap Loosdrecht aanvullend document.docx

15.d Landbouw: KORT Kwartaalverslag Greenport Aalsmeer Q3 - 2021 (C-agenda NLG 10-1-2022)

KORT Kwartaalverslag Greenport Aalsmeer Q3 - 2021.pdf

15.e Dierenwelzijn: persbericht aan over de zienswijze ‘Dierwaardige veehouderij’ (C-agenda NLG 10-1-2022)

persbericht aan over de zienswijze ‘Dierwaardige veehouderij’.docx

Persbericht RDA Dierwaardige veehouderij 18-11-2021.pdf

RDA 2021.076 Dierwaardige veehouderij DEF.pdf

RDA_6_leidende_principes_dierwaardige_veehouderij.png

15.f Klimaat / Wonen / Landbouw: Aanbiedingsbrief Minister Ollongren Geef richting maak ruimte (C-agenda RWK & NLG 10-01-2022)

Aanbiedingsbrief Minister Ollongren Geef richting maak ruimte.pdf

15.g Landbouw: Brief publicatie Boeren met Toekomst (C-agenda NLG 10-01-2022)

Brief publicatie Boeren met Toekomst.docx

15.h Recreatie: Bestuursmededeling Groengebied Amstelland (C-agenda NLG 10-01-2022)

bestuursmededeling Groengebied Amstelland AB 25-112021.pdf

15.i Recreatie: Agenda en stukken vergadering AB recreatieschap Spaarnwoude op 16-12-2021 (C-agenda NLG 10-01-2022)

De agenda en stukken vergadering AB Recreatieschap Spaarnwoude op 16-12-2021.docx

15.j Recreatie: Bestuursmededeling recreatieschap Spaarnwoude december 2021 (C-agenda NLG 10-01-2022)

Bestuursmededeling recreatieschap Spaarnwoude december 2021.pdf

15.k Recreatie: Kadernota 2023 Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer (C-agenda NLG 10-01-2022)

Kadernota 2023-RAUM.pdf

15.l Recreatie: kadernota 2023 recreatieschap Spaarnwoude (C-agenda NLG 10-01-2022)

Kadernota 2023-SPW.pdf

Aanbiedingsbrief bij Kadernota 2023 recreatieschap Spaarnwoude.pdf

15.m Dierenwelzijn: Nieuwsbrief 2 Raad voor Dierenaangelegenheden (C-agenda NLG 10-01-2022)

Nieuwsbrief 2 Raad voor Dierenaangelegenheden.docx

15.n Recreatie: bestuursmededeling Twiske-Waterland na AB 2 december 2021 (C-agenda NLG 10-01-2022)

bestuursmededeling Twiske-Waterland na AB 2 december 2021.pdf

15.o Recreatie: Kadernota 2023 Groengebied Amstelland (C-agenda NLG 10-01-2022)

Aanbiedingsbrief kadernota 2023 GGA.pdf

Kadernota 2023 Groengebied Amstelland.pdf

15.p Recreatie: Kadernota 2023 Twiske Waterland (C-agenda NLG 10-01-2022)

Aanbiedingsbrief kadernota 2023 TW.pdf

Kadernota 2023 Twiske Waterland.pdf

15.q Recreatie: Bestuursmededeling AB RAUM december 2021 (C-agenda NLG 10-01-2022)

Bestuursmededeling AB RAUM dec 2021.pdf

16 C-agenda Natuur en Landschap, Grond, Bodemdaling, Programma Aanpak Stikstof (PAS)

16.a Natuur / Landbouw: Stimulering van agroforestry en voedselbossen op landbouwgronden (C-agenda NLG 10-01-2022)

16.b Motie 115-2021 Onderzoek naar Binnendijkse achteroevers met zon, natuur en recreatie Wieringerhoek (B-agenda RWK en c-agenda NLG 10-1-2022)

Provinciale Staten hebben op 5 juli 2021 met motie M115-2021 het college van Gedeputeerde Staten opgeroepen serieus te onderzoeken of binnendijkse achteroevers met zon, natuur en recreatie in de Wieringerhoek bijdragen aan het halen van de doelstellingen voortvloeiend uit het Klimaatakkoord, landschappelijk goed in te passen vallen en op voldoende draagvlak kunnen rekenen in de regio. Aan de motie is invulling gegeven door een haalbaarheidsonderzoek uit te (laten) voeren.

Dossier 8322 voorblad

bijlage 1 bij brief PS M115-2021.pdf

bijlage 2 bij brief PS rapport Plan Duurzaam Leefbaar -een verkenning Deltares Waardenburg.pdf

bijlage 3 bij brief PS Ruimtelijke verkenning Multifunctionele Achteroever Wieringermeer-juli2021.pdf

bijlage 4 bij brief PS 11207629-002-ZWS-0007_v0.1-Haalbaarheidsonderzoek plan Achteroever.pdf

Brief aan PS over motie 115-2021 Onderzoek naar Binnendijkse achteroevers met zon, natuur en recreatie Wieringerhoek.pdf

16.c Natuur: Convenant Westeinderscheg (C-agenda NLG 10-01-2022)

Door de ondertekening van het convenant Westeinderscheg op 17 december 2021 geven de partners te kennen samen aan de realisatie van de Westeinderscheg te willen werken. En geven opdracht voor het opstellen van een uitvoeringsprogramma. De ondertekening van het convenant Westeinderscheg is tevens het eindresultaat van de verkenningsfase

Dossier 8469 voorblad

Gebiedsconvenant Westeinderscheg 24 november 2021.pdf

Brief aan PS over Convenant Westeinderscheg.pdf

16.d Grond: Kavelruil Keverdijk-Noordpolder (NLG 10-01-2022)

In de regio noordelijke Vechtstreek is de provincie Noord-Holland in 2016 gestart met een kavelruil- en verkoopproject ten behoeve van de agrarische structuurversterking en realisatie van het Natuurnetwerk Nederland. De kavelruil Keverdijk-Noordpolder is de eerste fase van dit traject.

Dossier 8145 voorblad

Brief aan PS over kavelruil Keverdijk - Noordpolder.pdf

16.e Natuur: Uittreding uit Stichting Goois Natuurreservaat (C-agenda NLG 10-01-2022)

De provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam willen uittreden uit de Stichting Goois Natuurreservaat. Voor zowel de provincie als de gemeente Amsterdam is een uittredingsovereenkomst opgesteld, waarin afspraken staan hoe deze uittreding wordt vormgegeven en hoe de provincie in de toekomst betrokken zal blijven bij de Gooise natuur. Om deze betrokkenheid vorm te geven is onder andere een Gooise Natuuragenda opgesteld en investeert de provincie de komende jaren in de Gooise natuur.

Dossier 8488 voorblad

1596236 1596240 - Uittreding GNR - Uittredingsovereenkomst PNH definitief.pdf

1596236 1596240 - Uittreding GNR - Uittredingsovereenkomst Amsterdam.pdf

1596236 1596240 - Uittreding GNR - Gooise natuuragenda.pdf

Brief aan PS over uittreding uit Stichting Goois Natuurreservaat.pdf

16.f Stikstof: Voorbereiding Bestuurlijk Overleg Stikstof (C-agenda NLG 10-01-2022)

GS informeren PS over een propositie stikstof en natuur waarmee GS richting de formatietafel voor een kabinet aangeeft welke rol zij wil spelen bij een integrale aanpak van stikstof en natuur en wat daarvoor de benodigde voorwaarden zijn.

Dossier 8706 voorblad

Propositie stikstof en natuur.pdf

Brief aan PS over propositie natuur en stikstof.pdf

16.g Natuur: Gemeente Velsen Motie 26 van 2021 Geen Onteigening NNN (C-agenda NLG 10-01-2021)

aanbiedingsbrief Motie gemeente Velsen onteigening NNN.docx

Gemeente Velsen Motie 26 van 2021 GeenOnteigeningNNN.pdf

16.h Mobiliteit / Natuur: Ontsnippering binnen infrastructurele projecten (c-agenda M&B 17-1-2022 & NLG 10-1-2022)

Onder, over en langs provinciale wegen liggen in Noord-Holland meer dan 80 verschillende doorgangen voor dieren. Op verzoek van de provincie Noord-Holland heeft Wageningen University & Research (WUR) onderzocht waar nog meer veilige oversteekplekken moeten komen. De provincie houdt daar voortaan in de plannen voor werk aan haar wegen rekening mee.

Dossier 8440 voorblad

Eindrapport Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland (WENR, 2021)

Brief aan PS over ontsnippering binnen infrastructurele projecten.pdf

16.i Bodem/omgevingswet: Voortgang Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2021 en wijziging Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering 2022 (C-agenda NLG 10-1-2022)

De provincie zet de afspraken uit het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020 in 2022 deels voort en verlengt de Uitvoeringsregeling subsidie Bodemsanering tot 1 juli 2022, de voorziene inwerkingtredingsdatum Omgevingswet. Dit doen we omdat we ook in de eerste helft van 2022 het bevoegd gezag zijn voor de taken die vallen onder de Wet bodembescherming en de opgaven doorlopen in 2022, waarvoor we een specifieke uitkering bodem ontvangen van het Rijk. Door de afspraken te verlengen geven we ook komend jaar sturing aan de aanpak van ernstige bodemverontreiniging, diffuse verontreiniging, nieuwe bedreigingen en gebiedsgericht grondwaterbeheer.

Dossier 8564 voorblad

961796-1744294 Monitoringsrapportage spoedlocaties NH 2021.pdf

Brief aan PS over resultaten voortzetting PUB 2016-2020 in tussenjaar 2021 en verlenging Uvr subsidie bodemsanering NH 2017.pdf

16.j Bodem/Water: Verlenging Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017 (c-agenda NLG 10-1-2022)

De Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017 is een onderdeel van het programma Bodem en Water. Met de uitvoeringsregeling kunnen studieprojecten en coaches gesubsidieerd worden die bijdragen aan de kennisopbouw en bewustwording bij agrariërs. Zo worden zij gestimuleerd om maatregelen te nemen die de kwaliteit van bodem en water en de zoetwaterbeschikbaarheid verbeteren. De huidige uitvoeringsregeling loopt af en wordt daarom verlengd tot 1 januari 2024. Een besluit over een nieuwe openstelling volgt begin 2022.

Dossier 8667 voorblad

Wijzigingsbesluit verlenging Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017.docx

Brief aan PS over verlenging Uvr subsidie Kennisontwikkeling Bodem,en Water Noord-Holland 20217.pdf

17 C-agenda Water, Water als Economische Drager, Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR/Comié van de Regio's)

17.a Water: Bestuursovereenkomst Waterverdeling regio IJsselmeergebied (C-agenda NLG 10-01-2022)

Voor de waterverdeling binnen de regio IJsselmeergebied is de Bestuursovereenkomst Waterverdeling regio IJsselmeergebied opgesteld. De belangrijkste ontwikkeling is de intentie die wordt uitgesproken in de bestuursovereenkomst over het opnemen van een uniforme verdringingsreeks in de provinciale omgevingsverordeningen binnen de regio IJsselmeergebied. Dit heeft invloed op de waterverdeling en vervolgens op afspraken tussen de partijen van de bestuursovereenkomst. Het voorstel voor de regionale verdringingsreeks is opgenomen in de bestuursovereenkomst, maar treedt pas in werking na vaststelling van een wijziging van de Omgevingsverordening door PS. De bestuursovereenkomst wordt in januari 2022 door de deelnemende partijen ondertekend.

Dossier 8542 voorblad

Bestuursovereenkomst Waterverdeling regio IJsselmeergebied.pdf

Def_ondersteunend achtergronddocument waterverdeling_15nov2021.pdf

Brief aan PS over bestuursovereenkomst Waterverdeling regio IJsselmeergebied.pdf

17.b Water: Wijziging reglement van Rijnland i.v.m. geborgde zetels (C-agenda NLG 10-01-2022)

GS van Zuid-Holland hebben verzocht om het aantal geborgde zetels in het algemeen bestuur van het Hoogheemraadschap van Rijnland op het wettelijk minimum van 7 zetels vast te stellen. GS zijn van oordeel dat gronden aanwezig zijn om een wijziging van het reglement van het Hoogheemraadschap van Rijnland te overwegen, om het aantal geborgde zetels terug te brengen naar het wettelijk minimum van 7. Op dit moment zijn er 9 geborgde zetels. Dit is vastgelegd in het reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland. Het wijzigen van dit reglement is een gezamenlijke bevoegdheid van PS Noord-Holland en PS Zuid-Holland. Deze reglementswijziging zal in gang worden gezet. Hiertoe wordt een commissie ingesteld van de gedeputeerden met portefeuille water van beide provincies.

Dossier 8630 voorblad

Brief ZH inz geborgde zetels 2021-11-22.pdf

Brief aan PS over wijziging reglement van bestuur hoogheemraadschap van Rijnland ivm geborgde zetels.pdf

18 C-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu

18.a Mijnbouwwet/geothermie: Advies winningsvergunning geothermie Middenmeer III (c-agenda NLG & RWK 10-1-2022)

ECW Geoholding BV heeft een tijdelijke winningsvergunning voor aardwarmte aangevraagd voor de locatie Middenmeer III. Dit valt onder de Mijnbouwwet; het Rijk is hiervoor het bevoegd gezag. Aan onze provincie is gevraagd om advies uit te brengen omdat het wingebied in Noord-Holland valt. Het advies is voorbereid door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied en is tot stand gekomen in overleg met de gemeente Hollands Kroon en het Hoogheemraadschap Noorderkwartier.

Dossier 8391 voorblad

Brief aan PS over advies tijdelijke winningsvergunning aardwarmte Middenmeer III.pdf

18.b Omgevingsdiensten: Goedkeuring Overeenkomsten en uitvoeringsprogramma's 2022 Omgevingsdiensten (voorstel: van c- naar b-agenda NLG 10-1-2022)

De provincie Noord-Holland heeft haar vergunningverlening-, toezicht- en handhavingstaken op het gebied van onder meer milieu, natuur en bodem bij de vier omgevingsdiensten in Noord-Holland belegd. Jaarlijks worden met de omgevingsdiensten overeenkomsten afgesloten waarin onder meer de financiële afspraken voor het komende jaar worden vastgelegd. In de uitvoeringsprogramma's wordt beschreven welke activiteiten door de omgevingsdiensten namens het college van Gedeputeerde Staten worden uitgevoerd.

Dossier 8580 voorblad

Brief GS aan PS toelichting overeenkomsten en UVPs 2022 omgevingsdiensten

Uitvoeringsprogramma ODNZKG 2022

Uitvoeringsprogramma OD NHN 2022 (deel1)

Uitvoeringsprogramma OD NHN 2022 (deel2)

Uitvoeringsprogramma OFGV 2022 definitief

Concept uitvoeringsprogramma 2022 ODIJ

Brief aan PS over uitvoeringsprogramma's 2022 Omgevingsdiensten.pdf

18.c Milieu/ OD NZKG: Convenant eNoses (c-agenda NLG 10-1-2022)

GS besluiten het convenant "eNose-netwerk Noordzeekanaalgebied en Amsterdam-Rijnkanaal 2022–2026" te ondertekenen. Dit convenant bevat afspraken met het Havenbedrijf Amsterdam, Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) en de Ondernemersvereniging Amsterdam (ORAM). Doel is om met eNoses geuren en gassen te monitoren om geurhinder te verminderen. Een eNose is een sensor (elektronische neus) om geuren en gassen te detecteren.

Dossier 8604 voorblad

Brief aan PS over convenant eNoses.pdf

18.d Nieuwsbrief ODIJ

ODIJ nieuwsbrief.docx

18.e Audit/Omgevingsdiensten: Brief GS aan PS inz. Auditjaarplan 2022 onderzoeken GS(C-agenda NLG 10-1-2022 en EFB 17-1-2022)

Gedeputeerde Staten (GS) voeren op grond van artikel 217a, eerste lid, van de Provinciewet periodiek onderzoek uit naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het door hen gevoerde bestuur (GS-onderzoeken). Het "Auditjaarplan 2022 onderzoeken GS" beschrijft de voorgenomen GS-onderzoeken voor dit jaar.

Dossier 8736 voorblad

Auditjaarplan 2022 onderzoeken GS.docx

Brief aan PS over auditjaarplan 2022 onderzoeken Gedeputeerde Staten.pdf

19 C-agenda Algemeen

19.a MRA: MRA Raads en Statenleden Bericht (c-agenda alle commissies januari 2022)

MRA Raads en Statenleden Bericht - editie 55-2021.pdf

19.b Interbestuurlijk Toezicht: Brief GS aan PS inz. Beleid Interbestuurlijk Toezicht 2022-2025 (C-agenda EFB 17-1-2022 en C-agenda RWK en NLG 10-1-2022)

De provincie heeft het Beleid Interbestuurlijk Toezicht geactualiseerd. De provincie houdt toezicht op financiën, informatie- en archiefbeheer, omgevingsrecht en huisvesting statushouders.

Dossier 8716 voorblad

Brief aan PS over beleid Interbestuurlijk Toezicht 2022-2025.pdf

Beleid IBT 2022-2025.pdf

Spreektijdverdeling commissies verschillende vergaderuren (INCLUSIEF 2 minuten extra spreektijd) na afsplitsing Liberaal NH

Fractie	Vergadering van 4 uur	Verkiezingen 2019 in %
GroenLinks	18 minuten	15,3 %
VVD *(8/9e deel)*	15 minuten	14,5 %
D66	14 minuten	9,9 %
PvdA	14 minuten	9,8 %
JA21 *(afsplitsing FvD 5/9e deel)*	11 minuten	n.v.t.
CDA	12 minuten	6,8 %
FvD *(3/9e deel)*	7 minuten	15,3%
PvdD	11 minuten	6,1 %
PVV	11 minuten	5,6 %
SP	11 minuten	5,0 %

ChristenUnie	9 minuten	3,1 %
50+ / PvdO	9 minuten	2,8 %
Denk	9 minuten	2,4 %
Fractie Baljeu *(afsplitsing FvD, 1/9e deel)*	4 minuten	n.v.t.
Van Geffen *(afsplitsinfg VVD 1/9e deel)*	4 minuten	n.v.t.
GS (ca. 2/5e deel van commissie)	53 minuten	-

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**Gedeputeerde**	**Onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
1	SP / Anna de Groot	6.a	Olthof	Informatievoorziening VTH-taken	In de brief staat: "Op 2 december 2021 heeft de OD NZKG een gedoogverzoek gehonoreerd om, voorafgaand aan de inwerkingtreding van de omgevingsvergunning, te starten met werkzaamheden aan de zuidelijke convertor slakputten die essentieel zijn voor de bedrijfsvoering. Er is hier sprake van een uitzonderingssituatie zoals bedoeld in het gedoogbeleid. Het gaat hierbij zowel om concreet zicht op legalisatie als een situatie waarbij het achterliggende belang evident beter is gediend met gedogen." Vragen: • Is met de werkzaamheden waar het gedoogverzoek over gaat een grotere milieubelasting gemoeid? Zo ja, over welke milieubelasting hebben we het?	• Nee

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**Gedeputeerde**	**Onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					• Als de bedoelde situatie gelegaliseerd wordt, wordt het milieu dan minder of meer belast dan vóór 2 december 2021 het geval was? Kunt u dit uitleggen? • Wat wordt bedoeld met 'het achterliggende belang'? Waarom is dit evident beter gediend met gedogen? Kunt u dit uitleggen?	• Minder. De maatregel waar het om gaat is het afdekken van de putten waar slakken in verwerkt worden, met als doel te kans op stof verspreiding te verminderen. Dit is een van de maatregelen uit de Roadmap+ van Tata Steel, genaamd “het overkappen van het koelproces convertorslak”. • Het achterliggende belang is het milieu en de gezonde leefomgeving. Door gedogen kan de maatregel sneller worden uitgevoerd, in plaats van een aantal weken te wachten tot de vergunning onherroepelijk is. Hoe sneller de maatregel is gerealiseerd, hoe sneller de impact op het milieu en de gezonde leefomgeving vermindert.
2	SP / Anna de Groot	6.a.	Olthof	Informatievoorziening VTH-taken	In de andere brief wordt het faillissement van Waeles Foundry genoemd. Het bedrijf is per direct gesloten en er zijn geen activiteiten meer. Vragen:	De beantwoording volgt later.

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**Gedeputeerde**	**Onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					• Blijven na het sluiten van Waeles Foundry oude vergunningen over waar andere bedrijven of projecten rechten aan kunnen ontlenen (bijvoorbeeld extern salderen stikstof, uitstoten van Co2, het milieu belasten met PAK's etc.)? • Worden deze rechten uit oude vergunningen 'hergebruikt' ?	
3	SP / Anna de Groot	6.c.	Olthof	Beleidsnota VTH	Op bladzijde 9 van de Beleidsnota Uitvoering en Handhaving 2022 staan een aantal doelen die niet SMART geformuleerd zijn. Bijvoorbeeld: "Er wordt naar gestreefd de bodemdaling in veenweidegronden af te remmen of te stoppen en daar waar mogelijk te herstellen" en "ten aanzien van gezondheid en veiligheid is de ambitie geformuleerd dat de kwaliteit van de fysieke leefomgeving dient te worden	• De doelen op pagina 9 van de Beleidsnota uitvoering en handhaving 2022, komen uit de Omgevingsvisie NH2050 (op 19 november 2018 vastgesteld door PS). In de Beleidsnota uitvoering en handhaving 2022 verwijzen we ernaar, omdat deze doelen relevant zijn voor de uitvoering van de VTH-taken. De Omgevingsvisie NH2050 richt zich op de lange termijn. Het beleid dat op strategisch niveau is vastgelegd in de Omgevingsvisie dient te worden uitgewerkt in 'programma's' en de Omgevingsverordening, zoals de Omgevingswet beoogt. De doelen moeten dus nog worden geconcretiseerd in verschillende programma's. De

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					behouden en waar mogelijk te worden verbeterd" en "in elk geval voldoet de provincie aan de wettelijke normen, en waar mogelijk zoeken we ruimte voor verbetering." Vragen: • Is 'er wordt naar gestreefd' een voldoende formulering om doelen te bereiken? Wanneer wordt het 'streven' omgezet naar een concreet doel dat bereikt moet worden? • Is 'daar waar mogelijk' een voldoende formulering om doelen te bereiken? Wanneer wordt inzicht gegeven in de mogelijkheden en wanneer worden de mogelijkheden concrete doelen?	Beleidsnota uitvoering en handhaving 2022 is daarvoor niet de plek.

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**Gedeputeerde**	**Onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
						• Ten aanzien van de actualisatieplicht het volgende: Volgens de wet beoordelen GS (als bevoegd gezag) regelmatig of de voorschriften van een vergunning nog toereikend zijn. Dit geldt voor alle vergunningsplichtige bedrijven. De OD NZKG en ODIJ doen dat namens GS. Daarnaast kunnen er extra actualisatieverplichtingen bestaan op basis van specifieke wet- en regelgeving. Zo moet bijvoorbeeld de vergunning voor een complex bedrijf (met een IPPC-installatie) binnen vier jaar zijn geactualiseerd na de publicatie van de relevante Best Beschikbare Techniek (BBT)-conclusie of de vergunning voor afvalverwerking moet zijn geactualiseerd binnen één jaar nadat de minimumstandaard voor verwerking van afval in het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP) is aangepast.
4	SP / Anna de Groot	6.c.	Olthof	Beleidsnota VTH-taken	Op bladzijde 17 van de beleidsnota staat de volgende zinsnede: "zullen we direct invulling geven aan de	Beantwoording volgt deze week.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					ambitie om zo dicht mogelijk aan de onderkant van de BREF-bandbreedte te vergunnen, hieronder valt ook de actualisatieplicht van vier jaar na publicatie van de BBT-conclusies". Ik heb de info op InfoMill over 'Actualiseren vergunning' doorgenomen, maar begrijp niet zoveel van de actualisatieplicht. Vragen: • hebben we bij de omgevingsdiensten (OD NZKG en ODIJ) de ambtelijke capaciteit om alle vergunningen tijdig te actualiseren? Wordt er ook tijdig geactualiseerd? Is er achterstand? Zo ja, bij hoe veel vergunningen en bij welke bedrijven? • wordt op dit moment al zo dicht mogelijk aan de onderkant van de BREF- bandbreedte vergund? Zo nee, waarom niet? En hoeveel tijd	

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**Gedeputeerde**	**Onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					hebben de omgevingsdiensten om altijd en bij alle bedrijven met een IPPC- installatie aan de onderkant van de BREF- bandbreedte te vergunnen? • Is het zo dat de actualisatieplicht van vier jaar na publicatie van de BBT- conclusies feitelijk verplicht om vergunningen niet meer elke tien jaar te actualiseren, maar elke vier jaar?	
5	SP / Anna de Groot	11.a.	Loggen	Regionaal Waterprogramma Noord-Holland	In de KRW en dus ook in het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 wordt steeds een goede ecologische en chemische toestand van oppervlaktewater en grondwater genoemd. Noord-Holland heeft een aantal oude en nog in gebruik zijnde stortplaatsen. Die geven door middel van percolaatwater allerlei schadelijke stoffen aan het grond- en mogelijk ook oppervlaktewater af. Ik noem er drie, waarvan ik dit	Het onderzoek dat wij met de waterschappen willen uitvoeren is niet beperkt tot de specifiek genoemde stortplaatsen. Er wordt een breed onderzoek opgezet om te bepalen wat de invloed is van stortplaatsen op grond- en oppervlaktewaterkwaliteit. Hierbij wordt aangesloten op het landelijk Actieprogramma ammonium.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					weet. Stortplaats Wieringermeer, Stortplaats Nauerna en het Eiland Bloemendaal in de Voorzaan bij Wormerveer (valt onder de gemeente Zaanstad). Ik weet het niet over overige stortplaatsen, maar het kan zijn dat ook oude stortplaatsen elders invloed hebben op grondwater en mogelijk oppervlaktewater. Vragen: • Waarom worden oude en in gebruik zijnde stortplaatsen niet meegenomen in het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027? Zij hebben immers ook invloed op de waterkwaliteit? • Als deze oude en in gebruik zijnde stortplaatsen niet meegenomen kunnen worden in het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027, welk programma is er dan voor om te	

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**Gedeputeerde**	**Onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					zorgen dat stortplaatsen geen invloed meer hebben op de waterkwaliteit? Of is dat het Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2021 en wat kunnen wij daarvan dan verwachten in het kader van het grondwater en oppervlaktewater?	
6	CDA / Diana Dekker	9.a.	Zaal	Toekomstige samenwerking plassenschap loosdrecht	1. Op pagina 4 van de Statenvoordracht staat iets over een financiële uitruil tussen de gemeente Utrecht en de provincie Utrecht Wat behelst deze uitruil? Graag meer toelichting over de overeenstemming tussen de gemeente en provincie Utrecht. 2. Tevens in de statenvoordracht (en op pagina 27 van het voorstel) wordt er een raming gedaan over de totale kosten; 500.000 euro. Waarop is dit gebaseerd? Tevens wordt er gezegd dat er een totale besparing is	1. De provincie Utrecht en de gemeente Utrecht zijn voor het Plassenschap Loosdrecht overeengekomen dat de provincie Utrecht de bijdrage van de gemeente Utrecht overneemt per 1 januari 2023. Bij het Recreatieschap Stichtse Groenlanden gebeurt het omgekeerde en neemt de gemeente Utrecht een deel van de bijdrage van de provincie Utrecht over (gelijk aan de bijdrage die zij tot 31 december 2022 betaald aan het Plassenschap. De gemeente Utrecht heeft in principe geen belang bij het Plassenschap Loosdrecht, zo blijkt dat de inwoners van de gemeente geen gebruik maken van het Plassenschap. Zij maken wel gebruik van het recreatieschap Stichtse Groenlanden.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					van 293.000 euro per jaar. Waarop is dit gebaseerd? 3. Op pagina 14 in het voorstel over eventueel door een gebiedsgemeente gewenste hogere standaarden voor de taakuitvoering…Welke hogere standaarden worden bedoeld? Is er een voorbeeld te noemen?	De bijdrage van de overige deelnemers wijzigt met deze uitruil tussen de Provincie Utrecht en de gemeente Utrecht niet en blijft procentueel gelijk aan de afgelopen jaren. 2. De geraamde kosten zijn gebaseerd op het concept liquidatieplan van Recreatie Midden-Nederland (zit als bijlage bij de voordracht. In dit plan worden de totale liquidatiekosten geraamd op € 1,25 miljoen en de verdeling staat op pagina 20, € 0,39 voor LSD) en de kosten (€ 0,11 miljoen) die gemaakt moeten worden om de nieuwe samenwerkingsvorm met de gemeente Wijdemeren en mogelijk SBB als beheerorganisaties vorm te geven en goed te laten starten. Daarbij gaat het om onderzoekskosten, opstartkosten en inrichtingskosten die in de besluitvormingsvoorbereiding worden gemaakt. De verwachting is dat de overhead kosten zullen dalen van 40% van de totale begroting naar 30% van de totale begroting van het Plassenschap. Dit is een aanname en deze is onder andere gebaseerd op de lichtere samenwerkingsvorm die nu ter besluitvorming aan uw Staten voorligt. Omdat het voorstel van Wijdemeren nog niet bekend is dit de meeste realistische aanname over de kostenvermindering m.b.t. de nieuwe

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						samenwerkingsvorm. Op pagina 17 van het voorstel kunt u hier verdere informatie over vinden. 3. In de Gemeenschappelijke Regeling (GR) worden afspraken gemaakt met betrekking tot het beheer en onderhoud en welke standaard daarvoor wordt aangehouden (dit kan per gebied binnen het schap verschillen). Deze standaarden bestaan uit verschillende niveaus die variëren van zeer intensief beheer (strak onderhouden) tot extensief beheer (natuur). Neem als voorbeeld een gemeente. In het centrum is alles goed onderhouden wordt er vaak (wekelijks) gemaaid, schoongemaakt, etc. In de buitengebieden heeft de natuur wat meer ruimte en is het beheer en onderhoud een stuk extensiever. Voor het schap gaat gelden dat de deelnemers deze standaarden vaststellen. Wanneer een grondgebied gemeente voor een hogere (intensievere) standaard wilt gaan dan het schapsbestuur, dan zal de betreffende gemeente zelf het verschil moet financieren. Zo wordt voorkomen dat de overige deelnemers betalen voor de (extra) wensen van de grondgebied gemeente.

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**Gedeputeerde**	**Onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
7	Diana Dekker / CDA	11.a.	Loggen	Regionaal Water Programma	Pagina 11 in het RWP, betreffende doelbereik. Ik begrijp niet helemaal wat wordt bedoeld met de daadwerkelijke realisatie van de maatregelen door het waterschap in verhouding tot risico's, bijvoorbeeld op het vlak van grondverwerving. Welke grondverwerving, waar? Door welke waterschap(pen)? En waarom wordt dit bestempeld als risico's? In de zienswijzen spreken de Waterschappen en de Provincie elkaar tegen over grondwaterstanden en afname of toename kwelstroom in waterwinning gebied 't Gooi. Wat kunnen wij (commissieleden) als juist beschouwen?	In 2027 dienen volgens de KRW alle in de periode 2022-2027 geprogrammeerde verbetermaatregelen te zijn uitgevoerd. De ecologische doelen dienen dan te zijn gehaald, tenzij een beroep kan worden gedaan op natuurlijke omstandigheden (artikel 4.4 KRW) of alsnog moet worden overgegaan tot doelverlaging (artikel 4.5 KRW: doelstellingen niet haalbaar of onevenredig kostbaar). De in de vraag aangehaalde passage licht in het algemeen het risico toe dat geprogrammeerde maatregelen deels niet (op tijd) uitgevoerd blijken te kunnen worden, bijvoorbeeld door problemen met de eventueel benodigde grondverwerving. We hebben daarbij niet een specifiek project of waterschap op het oog Overigens is tevens op pag. 11 aangegeven dat afspraken zullen worden gemaakt over een tussentijdse evaluatie. Deze zal ongeveer halverwege de planperiode plaatsvinden en op basis

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**Gedeputeerde**	**Onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
						hiervan zal eventueel tot aanpassing van de programma's van de verschillende overheden worden besloten. De kwelstroom uit het Gooi is afhankelijk van de hoeveelheid water die in het Gooi wordt onttrokken. Naarmate er meer water wordt onttrokken neemt de kwelstroom af. Het waterschap constateert dat de kwelstroom is afgenomen, maar wij nuanceren dit. Ten opzichte van de oorspronkelijke situatie toen er nog geen drinkwater werd gewonnen is de kwelstroom inderdaad afgenomen, maar intussen is de drinkwaterwinning geleidelijk gehalveerd en is de kwelstroom weer toegenomen. Beide constateringen zijn als juist te beschouwen. Of de kwelstroom is af- of toegenomen hangt af van het referentiemoment.
8	Rien Kardol / GroenLinks	11.a.	Loggen	Regionaal Waterprogramma	Op blz. 6 (Rol Waterschap) en blz. 7 (Deltaplan Agrarisch Waterbeheer) wordt ingegaan op de rol van agrariërs bij bevordering van de waterkwaliteit. In de praktijk lijkt het College qua eigen inzet hierop niet verder te komen dan: "… het bevorderen van de integraliteit met	- Het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer behelst de uitvoering van bovenwettelijke maatregelen, die dus niet kunnen worden afgedwongen. Stimulering is wel mogelijk, met name door subsidiëring vanuit de middelen POP3/NSP.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					andere beleidsopgaven en gebiedsprocessen." Vraag: Welke aanvullende middelen zijn denkbaar om agrariërs te bewegen – of desnoods te dwingen - mee te werken aan provinciale (gebiedsgerichte) maatregelen om de effecten van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen op de waterkwaliteit te verminderen? Denk ook aan de regionale invulling van het NSP. Op blz. 9, 10 en 11 wordt ingegaan op de doelstellingen voor waterkwaliteit en is sprake van een "technische doelafleiding … die erop neerkomt dat de ecologische doelen de resultante zijn van de huidige toestand plus het gezamenlijke effect van alle als effectief beoordeelde maatregelen … Deze aanpak heeft geleid tot meer realistische doelen, die beter aansluiten bij de daadwerkelijke	- De landelijke afspraak uit 2018 slaat op het niet toepassen van doelverlaging zoals bedoeld in art. 4.5 van de KRW. Dit betreft de situatie dat de doelen niet haalbaar zijn of onevenredig kostbaar. In het voorliggende programma is uitvoering gegeven aan de genoemde landelijke afspraak. Dit laat onverlet dat op technische gronden de doelen voor de komende planperiode lager (maar ook hoger) kunnen zijn dan de doelen in de periode 2016 – 2021. Dit heeft niet te maken met onhaalbaarheid of onevenredig kostbaar, maar met de uitkomsten van de voor elk waterlichaam uitgevoerde watersysteemanalyses. Zoals toegelicht in het voorliggende programma konden dankzij die analyses nu voor elk waterlichaam meer realistische en goed onderbouwde maatwerkdoelen worden afgeleid. Daarbij is door de waterschappen de landelijk vastgestelde Handreiking KRW-doelen (STOWA, 2018) gevolgd. - Zie ook het antwoord op de vorige vraag. Op blz. 11 wordt gesproken over het doelbereik voor KRW-

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					potentie van de KRW-waterlichamen.” Op blz. 11 wordt toegelicht hoe de huidige KRW voorziet in ‘doelverlaging’, maar staat ook: “Landelijk is in de Stuurgroep Water (april 2018) afgesproken om vast te houden aan de ambitie om invulling te geven aan de KRW-doelen in de periode 2022-2027 en pas gedurende deze periode een besluit te nemen over het toepassen van doelverlaging wanneer in 2027 het KRW-doel niet kan worden gerealiseerd.” Vragen: Hoe verhoudt de landelijke afspraak om pas gedurende de periode 2022-2027 een besluit te nemen over het toepassen van doelverlaging zich met het feit dat in dit Regionaal Waterprogramma nu al wordt besloten tot doelverlaging? Is er bekend hoe ‘Europa’ staat tegenover deze ‘technische	oppervlaktewateren. Daarbij wordt gesteld dat de KRW-doelen overeenkomstig landelijke afspraken nu niet verlaagd zijn op basis van de in artikel 4.5 KRW opgenomen criteria (onhaalbaar of onevenredig kostbaar), maar dat dat later mogelijk wel aan de orde kan komen. Derhalve was operationalisering van die criteria nu nog niet nodig. Voor elke van de drie deelprogramma’s (oppervlaktewater, grondwater en veiligheid) geldt overigens dat de voorgestelde provinciale maatregelen passen binnen het door PS vastgestelde kader van de meerjarenbegroting. - De provincie heeft daar geen invloed op. Overigens is het stapeleffect ook een door het Rijk en het Ctgb zelf onderkend probleem. Wij wijzen u op de toezeggingen die de minister van landbouw in oktober 2020 aan de Tweede Kamer heeft gedaan, n.a.v. een advies van het Ctgb; zie deze brief.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					doelafleiding'? En wat zijn de denkbare juridische consequenties? Op verschillende plaatsen (bijv. blz. 11) wordt in het Regionaal Waterprogramma gesproken over 'haalbare en betaalbare maatregelen'. De betaalbaarheid wordt echter nergens geoperationaliseerd. Vraag: Hoe bepaalt het College welke maatregelen 'betaalbaar' zijn en wanneer een maatregel te duur is om uit te voeren? Op blz. 12 staat: "De regionale overheden hebben beperkt invloed op het chemisch doelbereik omdat bijvoorbeeld het toelatingsbeleid en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen landelijk worden bepaald." Vraag: Welke invloed kan de provincie uitoefenen op de	Volledigheidshalve citeren wij in dit verband nog een passage uit het regeerakkoord van het nieuwe Kabinet: 'We intensiveren de ingezette omslag naar geïntegreerde gewasbescherming door het stellen van tussendoelen, bevorderen van innovatie en precisielandbouw, stimuleren van groene alternatieven en loskoppelen van verkoop en advies. We stemmen de normen voor het gebruik van middelen af op de Kaderrichtlijn Water.' - Wij verwijzen hiervoor naar het antwoord op een ongeveer gelijkluidende vraag van de VVD. - De stand van zaken is als volgt: **Veldlab bloembollen op zand.** Er is in november2021 door PS een motie aangenomen om met een kwartiermaker een veldlab tot stand te brengen. Het veldlab moet zich gaan richten op de teelt, op de bedrijfskant. Wij hebben met partijen in de

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					werkwijze van het CTGB inzake de toelating van gewasbeschermingsmiddelen waarbij geen enkel inzicht is in het cumulatieve effect van gebruikte middelen in lucht en water? Op blz. 15 spreekt het College over de KRW-pilot zoals afgesproken in het coalitieakkoord. Deze pilot vindt plaats in een drietal deelprojecten: Uitgeester- en Heemskerkerbroek (HHNK), Sloterplas (AGV), Amstelveense Poel (Rijnland). Vraag: Hoe wordt deze pilot feitelijk uitgevoerd en is er al iets te zeggen over resultaten? Op blz. 15 wordt gesproken over ‘een stimuleringsprogramma voor biologische bollenteelt, met de focus op percelen die in de nabijheid van natuurgebieden liggen’.	regio contact om het veldlab in 2022 van de grond te krijgen. Het moet een expertisecentrum worden voor het ontwikkelen van kennis/technieken voor de geïntegreerde en biologische bloembollenteelt. Het veldlab wordt opgezet in een samenwerking van o.a. telers, KAVB (vereniging van bloembollentelers), waterschap, onderzoekscentrum Vertify, telers (o.a. NLG-Holland) en onderwijs- en kennisinstellingen. De opzet is om milieuvriendelijker te boeren zonder risico op opbrengstderving door ziekten en plagen. Belangrijke aspecten hierin zijn raskeuze (oftewel resistentie), bemesting, gewasrotatie, bodem en natuurlijke plaagbestrijding. Er wordt samengewerkt door uitvoering van verscheidene pilots. Tevens zullen agrariërs worden begeleid in de transitie naar een meer geïntegreerde aanpak van hun bedrijfsvoering. Resultaten uit dit veldlab zullen in samenwerking met o.a. Greenport NHN en de telers van NLG Holland worden uitgerold in de praktijk.

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**Gedeputeerde**	**Onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					Vraag: Kunt u iets meer zeggen over de aard van dit stimuleringsprogramma en de mogelijk al bereikte resultaten?	Wat we verder hebben gedaan is een opdracht verleend. Werktitel: **Transitie atelier biologische Bloembollen Noord-Holland**. Het betreft het bevorderen proces van omschakelen naar biologische bloembollenteelt in de praktijk vanuit het perspectief van de bloembollenteler. Dit richt zich op de ondernemer, de belemmeringen, risico's om over te stappen naar biologisch en daar oplossingen voor vinden. Verder is er via het **landelijk milieuoverleg bloembollen** inzet op verduurzaming teelt, waterkwaliteit etc.
9	Bas de Wit / VVD	15.d.	Zaal	Kwartaalverslag greenport Aalsmeer	Waarom ontvangen wij niet ook een kwartaalverslag van de Greenport NHN? Ik zou daar prijs op stellen.	Greenport NHN produceert geen kwartaalverslagen. De actuele ir website van Greenport NHN https://www.greenportnhn.nl/nieuw nieuwsbrieven.
10	Bas de Wit / VVD	16.f.	Rommel	Propositie Stikstof en Natuur	• Hoe verhoudt deze propositie zich tot de provinciale stikstofdoelen zoals	Volgt volgende week.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					vastgesteld door PS in 2021 in algemene zin, en specifiek met het oog op de focus op de KDW (propositie geeft een genuanceerder beeld in paragraaf 2.1 dan de huidige provinciale stikstofdoelen die louter koersen op de KDW)? • Wat wordt bedoeld met lock-ins op pagina 3 onder 2.2? In welke mate is er nu reeds sprake van lock-ins in Noord-Holland, en op welke plekken is dit risico aanwezig in de provincie? • Op pagina 4 wordt gesproken over gebiedsplannen per gebied en opgesomd voor een provincie? Kunt u toelichten hoe individuele	

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					gebiedsplannen in een bepaald gebied (niet zijnde de provincie als geheel) zich verhouden tot het gebiedsplan van de hele provincie? Waartoe dient het gebiedsplan per gebied, en waartoe het gebiedsplan per provincie? • In 2023 moeten de gebiedsplannen voor Wsn gereed zijn. Hoe verhouden die plannen zich tot de latere uitwerking van de gebiedsplannen op andere onderwerpen (pagina 4 onder 3.3)? Hoe wordt voorkomen dat in de plannen tot 2023 besluiten/acties worden gedaan met een onomkeerbaar effect op de speelruimte bij de	

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					uitwerking van de bredere plannen? • Onder 3.4 lezen we dat het RIVM betrokken wordt bij het opstellen van regionale doelen per N2000-gebied voor stikstof. Waarom is deze betrokkenheid van het RIVM er niet geweest toen PS de stikstofdoelen voor Noord-Holland heeft vastgesteld in 2021? Hoe worden inzichten van het RIVM meegenomen in de Noord-Hollandse stikstofdoelen? • Wat moet de rol en meerwaarde van de landelijke regieorganisatie zijn zoals onder 3.6 voorgesteld?	

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**Gedeputeerde**	**Onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
11	Bas de Wit / VVD	11.a.	Loggen	Regionaal Waterprogramma	• Het Regionaal Waterprogramma stelt doelen en maatregelen voor. De effecten worden gemonitord. Op basis van welke informatie is gekomen voor het voorstel met de opgenomen doelen en door te voeren maatregelen? Waren er ook andere scenario's met variatie in doelen en/of te nemen maatregelen? Wat waren de overwegingen om tot dit pakket te komen, en niet andere? • "Zo stelt de provincie, op voorstel van de waterschappen, de ecologische KRW-doelen vast van de regionale oppervlaktewaterlichamen." Wat zijn de voorstellen van de waterschappen geweest voor de thans voorliggende KRW-doelen, en waarom	- Voor oppervlaktewater zijn de ecologische doelen door de waterschappen afgeleid volgens de in het programma genoemde landelijke handreiking. Deze handreiking biedt geen ruimte voor variatie in doelen op basis van scenario's. De maatregelen, die grotendeels door de waterbeheerders worden uitgevoerd, zijn 1 op 1 gerelateerd aan de doelen. Voor grondwater is aangesloten op landelijke en Europese doelen en beoordelingsprotocollen. Daarbij is gebruik gemaakt van metingen van grondwaterkwaliteit, grondwaterstanden en waterbalans. Bij de beoordeling is in het bijzonder aandacht besteed aan beschermde gebieden. Dit zijn de drinkwaterwinningen, natuurgebieden en oppervlaktewateren. Bepaald is welke maatregelen precies nodig zijn om een goede toestand van het grondwater te bereiken of te behouden. Doelen, en in samenhang hiermee maatregelen, zijn niet gevarieerd. Voor overstromingsrisico's is ook aangesloten op landelijke en Europese doelen, verplichtingen en beoordelingsprotocollen. Zo is er een Europese

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**Gedeputeerde**	**Onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
					heeft de provincie deze wel of niet (ongewijzigd) overgenomen? • "Daarbij zal een provinciale rol nader worden bekeken, welke mogelijk kan liggen in het bevorderen van de integraliteit met andere beleidsopgaven en gebiedsprocessen." Welke overwegingen liggen ten grondslag aan het wel of niet invullen van een provinciale rol? Hoe wordt die rol afgebakend? Welke middelen heeft de provincie beschikbaar om een rol in te vullen? • Een van de provinciale maatregelen is het mogelijk kopen van landbouwgrond in Stichte Ankeveense Plassen. Waarom overweegt de locatie in dit gebied 20 hectares aan te kopen, of andersom gesteld: waarom	verplichting die voortvloeit uit de Richtlijn Overstromingsrisico's over het actueel houden van overstromingsrisico - en overstromingsgevaarkaarten. Daarnaast heeft de provincie wettelijke taken omtrent het aanwijzen, normeren en beoordelen van de omgevingswaarden van de regionale keringen en beoordelen van versterkingsprogramma's primaire en regionale keringen. Tevens worden in het Nationaal Waterprogramma 2022-2027 en het Deltaprogramma, kaders gesteld voor provinciaal beleid die terug komen in de doelen en maatregelen van het Regionaal Waterprogramma 2022-2027. - De voorstellen van de waterschappen zijn ongewijzigd overgenomen. In Rijn-westverband zijn de waterschappen en de provincies samen opgetrokken voor wat betreft de aanpak van de doelafleiding en is de landelijke handreiking gevolgd. Dit is een in hoge mate gestandaardiseerd proces geweest, waar nodig aangevuld met expert judgement door specialisten van de waterschappen.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					willen eigenaren aan de provincie verkopen? Wat wordt de bestemming van de grond? Wie wordt de gebruiker van die grond? • Wanneer zijn de resultaten te verwachten van de 3 KRW-pilots in Noord-Holland (pagina 15)? Is al iets te zeggen hoe de pilots tot dusver ervaren worden door deelnemers van de pilots? Hoe kunnen voordelen van de pilots ook in andere gebieden worden vertaald? • In welke mate is informatie beschikbaar over het gebruik van de subsidies die via het Landbouw Portaal verstrekt worden? Ik doel hier op verhoudingsgetallen over de deelname van agrarisch bedrijven ten opzichte van het totaal aantal bedrijven in Noord-	- Deze vragen kunnen nu nog niet goed beantwoord worden. Over de uitwerking van de provinciale rol t.a.v. de DAW zullen de gesprekken nog gaan plaatsvinden. Wat het bevorderen van de integraliteit betreft doelen wij op de samenhang met provinciale kerntaken als natuur en de maatregelen die wij in dat kader nemen. - Het KRW-waterlichaam Stichtse Ankeveense Plassen heeft tevens de status Natura-2000-gebied, hetgeen de provinciale betrokkenheid bij deze maatregel verklaart. Het gebied is in beheer bij Natuurmonumenten. Er zal inderdaad onderzoek worden gedaan naar de mogelijke aankoop van 20 ha, als (indirect) middel om de fosfaatbelasting van de gebieden te verminderen. Die belasting is de belangrijkste oorzaak van de tekortschietende waterkwaliteit. - Wanneer de resultaten beschikbaar zijn, is nog niet voor alle drie projecten te zeggen. Het project Sloterplas (AGV) is het verst. Dit project is bedoeld om praktijkonderzoek te doen naar een manier

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					Holland of specifieke regio's binnen Noord-Holland? • Wanneer wordt het programma tegen bodemdaling in Laag Holland verwacht ter bespreking in NLG? • o In de Wieringermeer is beleid om via hevels en inlaten zoetwater binnen te halen. De afgelopen jaren is de toevoercapaciteit toegenomen. Zoals beschreven in het Regionaal Waterprogramma blijft de vraag naar zoetwater stijgen, o.a. voor beregening van gewassen. Hoe verhoudt het aanbod van zoetwater zich tot de verwachte vraag in 2022-2027 in de Wieringermeer? Welke	om het teveel aan voedingstoffen in het KRW-waterlichaam Sloterplas te verminderen (stikstoflimitering). Eind 2020 werd voor dit project een provinciale subsidiebeschikking afgegeven. Naar verwachting zal de uitvoering van het praktijkonderzoek in 2022 kunnen plaatsvinden, en vervolgens vindt gedurende enige tijd monitoring van de resultaten plaats. Voor het project baggeren Amstelveense Poel (Rijnland) is medio 2021 een provinciale subsidie toegezegd. Het project is bedoeld om in het gelijknamige KRW-waterlichaam op kleine schaal een baggerpilot uit te voeren. Aldus kan de vraag worden beantwoord of grootschalig baggeren van de Amstelveense Poel een substantiële bijdrage kan leveren aan de verbetering van de waterkwaliteit. Alvorens de baggerpilot wordt gestart zullen een haalbaarheidsstudie en een variantenanalyse worden uitgevoerd en zal op basis daarvan een ‘go/no-go besluit’ worden. Bij een go-besluit zal de pilot worden uitgevoerd en gedurende drie jaar monitoring van de effecten plaatsvinden. Helaas bleek vorig jaar dat het project moest worden

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					mogelijkheden zijn er om desnoods te aanvoer te vergroten?	stilgelegd vanwege een verzoek van RWS om vrijgekomen zand van de A9 af te voeren naar de Amstelveense Poel. Inmiddels is duidelijk dat dit niet doorgaat, waardoor het project weer kan worden opgestart (om te beginnen het uitvoeren van de haalbaarheidsstudie). De vertraging betekent dat de afronding van het derde monitoringsjaar naar verwachting eerst medio 2026 zal kunnen plaatsvinden, in plaats van het eerder geplande eind 2025. Naar verwachting zullen voor eventuele toepassing van de resultaten op andere projecten ook de resultaten na één jaar monitoring al wel richting kunnen geven. Met het project Uitgeester- en Heemskerkerbroekpolder (HHNK) is nog niet gestart. Naar verwachting zal de subsidieaanvraag dit jaar door HHNK worden ingediend en beschikt. In deze pilot gaan provincie en HHNK met de landbouw, terreinbeheerders, gemeenten en inwoners aan de slag om het oppervlaktewater gezond te maken. Er is voor dit gebied gekozen omdat de kansen goed lijken om met name fosfaat in het water te verminderen en de inrichting en beheer van het water natuurvriendelijker

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						te maken. Het gebied bestaat uit een tuinbouwgebied, een stedelijk gebied en een weidegebied, die elk hun eigen knelpunten en kansen hebben en eigen aanpak krijgen. - Op het ijkmoment december 2021 hadden in totaal zo'n 1.500 agrariërs gebruikt gemaakt van de mogelijkheid om gesubsidieerde (bovenwettelijke) verbetermaatregelen uit te voeren. Er zijn in totaal zo'n 2.900 ondernemers die voor deelname in aanmerking komen. De maatregelen worden uitgevoerd na advisering door een gespecialiseerde coach en betreffen bewezen technieken. De maatregelen zijn verdeeld in een vijftal thema's, in het Landbouwportaal is terug te vinden om welke maatregelen het gaat. Tot begin 2021 is er door de 3 waterschappen in totaal €4,9 miljoen subsidie beschikbaar gesteld voor deze maatregelen ter verbetering van de bodem- en waterkwaliteit. De deelnemende agrariërs hebben hier bovenop gezamenlijk €19,1 miljoen geïnvesteerd.

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**	**Gedeputeerde**	**Onderwerp**	**Vraag**	**Antwoord**
						- Volgens de huidige planning zullen wij in februari ’22 het conceptprogramma aan u kunnen toezenden. Het betreft een integraal programma Laag Holland waarvan het tegengaan van bodemdaling/reduceren van de CO2-uitstoot één van de doelstellingen is. Wij leggen dit conceptprogramma vervolgens voor aan onze partners om ook hun reactie en hun inbreng op het programma te vernemen. Naar verwachting in het derde kwartaal van dit jaar zullen wij het definitieve programma aan uw Staten kunnen aanbieden. - De zoetwatervoorziening van de Wieringermeer is geen onderdeel van het Regionaal Waterprogramma maar van Deltaprogramma Zoet Water. Daarbij wordt allereerst gekeken naar het hoofdwatersysteem en vervolgens naar de regionale zoetwatervraag. Afspraken worden vastgelegd in verordeningen en gebiedsprogramma’s.
13	Ines Kostic / PvdD	11.a.	Loggen	Regionaal Waterprogramma	1. Blz. 6: “Onder meer door middel van het in de Voedselvisie (2021) te omschrijven landbouwbeleid, dat er	1. Inderdaad, gewasbeschermingsmiddelen zijn van invloed op de ecologische kwaliteit. Dit wordt steeds meer daadwerkelijk aangetoond.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					mede op gericht is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te verminderen, heeft de provincie ook invloed op de chemische waterkwaliteit." Hebben gewasbeschermingsmiddelen niet juist (ook) effect op de ecologische waterkwaliteit? 2. Blz. 6 'Samenwerkingsstructuur': De doorwerking van de doelstellingen van de KRW verloopt via het opstellen van stroomgebiedsplannen en regionale plannen. Hoe verloopt de doorwerking van de doelstellingen van de KRW naar het Regionaal Waterprogramma 2022-2027 van de provincie?	2. Met het programmeren van de maatregelen in het regionaal waterprogramma draagt de provincie bij aan de gestelde doelen. 3. Ad a) Het betreffende document hebben wij voor u online gezet: hier. Ad b) Op 12 mei 2021 (1139599/1613912) en 14 oktober 2021 (1139599/1714270) hebben wij u geïnformeerd over de uitkomsten van de inventarisatie naar (potentieel) zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) naar lucht en naar water (indirecte lozingen richting vuilwaterriool) bij de bedrijven waarvoor Gedeputeerde Staten (GS) onder de Wet algemene bepalingen Omgevingsrecht (Wabo) bevoegd gezag zijn. Er zijn 7 niet-afvalbedrijven (excl. Tata Steel) die ZZS emissies hebben richting water (indirect lozing richting het riool). Hieruit kwam naar voren dat bij geen enkel bedrijf de milieukwaliteitsnorm1 voor zover beschikbaar werd overschreden. Uit de ZZS inventarisatie van Tata Steel kwam naar voren dat er sprake was van een overschrijding van de lozing van kwik op het vuilwaterriool. De OD NZKG heeft een handhavingstraject gestart om de lozing van kwik op het vuilwaterriool stop te zetten. Tata Steel voert het kwikhoudend afvalwater nu af naar een erkende verwerker. Ook heeft Tata Steel twee vergunningaanvragen ingediend om het kwikhoudende afvalwater (hoogovengascondensaat) op te slaan om de afvoerfrequentie te verlagen. Voor de lange termijn is Tata Steel onderzoek aan het doen naar mogelijkheden om het kwikhoudende afvalwater te behandelen op eigen terrein, zodat het voldoet aan de normen en alsnog kan worden geloosd op het vuilwater riool.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					3. Blz. 7: Delta-aanpak waterkwaliteit: a) Welke landelijke VTH-afspraken zijn begin 2021 gemaakt om ZZS-lozingen tegen te gaan? b) Hoever is de provincie met de aanpak van (p)ZZS-lozingen? ? Welke bedrijven betreft het en hebben deze al een VRP (Vermijdings- en Reductieprogramma) bij de provincie ingediend (uiterlijk 31-12-2020), zijn vergunningen BBT-proof en worden de vergunningen nageleefd? 4. De provincie faciliteert hengelen en verhuurt visrechten. Tegelijkertijd zijn we	Bedrijven die ZZS emitteren moeten deze emissies minimaliseren en voor de emissies naar lucht een vermijdings-en reductieprogramma (VRP) indienen. De verplichting tot het opstellen van een VRP volgt uit het rechtstreeks werkende regelgeving (Activiteitenbesluit milieubeheer). Deze plicht geldt op dit moment niet betreffende lozingen. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zal deze plicht ook voor lozingen gelden. Omgevingsvergunningaanvragen worden aan de geldende BBT-documenten getoetst zoals aan de Algemene Beoordelingsmethodiek 2016 (ABM) waarin lozing van ZZS is behandeld. De OD NZKG zal de vergunningen indien nodig aan de geldende BBT-documenten aanpassen conform het programma Programmatisch actualiseren. *1 milieukwaliteitsnorm: de concentratie van een bepaalde verontreinigende stof of groep van verontreinigende stoffen in water, in sediment en biota die ter bescherming van de gezondheid van de mens en het milieu niet mag worden overschreden.* 4. Ad a) Lood hoort niet thuis in het milieu maar het gebruik van vislood leidt voor zover ons bekend niet tot overschrijding van de geldende KRW-norm. Ad b) Zie het antwoord op vraag a.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					verantwoordelijk voor bescherming van een gezonde leefomgeving, natuur en milieu (o.a. water). De schade die hengelen op meerdere van die vlakken veroorzaakt raakt dus aan provinciaal beleid. a) Is de provincie zich ervan bewust dat hengelen een belangrijke bron is van vervuiling van water door het zeer giftige lood (ZZS) en dat ondanks alle Green Deal afspraken dit probleem niet verminderd is? b) Een van de belangrijke uitgangspunten van de KRW is dat er geen achteruitgang van de waterkwaliteit mag plaatsvinden. Erkent de provincie dat meer vislood in het milieu een	Ad c) In het programma wordt uitsluitend de feitelijke omstandigheid benoemd dat het water in Noord-Holland ook door vissers wordt gebruikt. Zie verder het antwoord op vraag a. 5. Ja dat klopt; het al dan niet handhaven is een verantwoordelijkheid van de waterbeheerders. 6. Dit is niet bekend. Er wordt binnen het DAW wel gekeken naar indicatoren om het effect van de maatregelen beter te kunnen monitoren, maar het blijft lastig. 7. De mogelijkheden kunnen beperkt zijn, afhankelijk van de afmetingen van het water en de functie(s) die het betreffende water heeft, zoals de vaarfunctie. 8. Dat is toegelicht in het regionaal waterprogramma, op blz. 10: ‘Een verklaring daarvoor is de nieuwe wijze van doelafleiding. Waar in de periode 2016-2021 vaak zekerheidshalve de defaultwaarden werden overgenomen liggen er dankzij de watersysteemanalyses nu meer realistische en goed onderbouwde maatwerkdoelen.’ De defaultwaarde is veelal 0,6 EKR, dit is in beginsel de maximale score voor niet-natuurlijke wateren. Op één na (het Naardermeer) hebben alle KRW-oppervlaktewaterlichamen in Noord-Holland een niet-natuurlijke status. 9. Het peilbeheer dat waterschappen uitvoeren vindt plaats binnen het betreffende peilbesluit en dus binnen de randvoorwaarden voor het faciliteren van de gebruiksfuncties in het gebied. 10. Ad a) Dit betreft het instrument anlb (agrarisch natuur- en landschapsbeheer). Voor het anlb onderscheiden we de

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					achteruitgang van de waterkwaliteit betekent? c) Hoe rijmt het faciliteren en nu zelfs expliciet opnemen van het 'belang' van hengelsector in een programma dat bedoeld is waterproblemen aan te aanpakken, met het feit dat de sector een belangrijke bron is van ZZS? 5. Klopt het dat het gebruik van lood een Waterwetvergunningplichtige activiteit is? Wie is verantwoordelijk dat dit wordt nageleefd? 6. Blz. 7: Deltaplan agrarisch waterbeheer (2013), opgesteld door LTO en uitvoering maatregelen op	volgende vier leefgebieden: open grasland, open akkerland, droge dooradering en natte dooradering. Deze vier leefgebieden zijn de vier agrarische natuurtypen van de Index Natuur en Landschap. Daarnaast wordt gewerkt met een categorie water. Alleen agrarische collectieven komen voor subsidie in aanmerking. Ad b) Soms is inderdaad nog nader onderzoek nodig. Hier wordt gedoeld op nutriëntenbronnen in Natura2000-gebieden. 11. Wij verwijzen u hierbij naar de beantwoording van de vraag over de KRW-pilots van de VVD. 12. Voor een beschrijving van wat het programma inhoudt en wat de stand van zaken is, verwijzen wij u naar de beantwoording van de daarover door GL gestelde vraag. Voor wat betreft de tweede vraag: wij kunnen u melden dat binnen een afstand van 1 km tot het NNN het areaal bollen- en bloemengebied in N-H momenteel ruim 7.000 ha bedraagt. Ons antwoord op de derde vraag luidt: de provincie heeft geen doelstelling in ha of aantal bedrijven met betrekking tot omvorming naar biologisch. De provincie zet in op de verdere verduurzaming van de bollenteelt en wij stimuleren de omvorming naar biologisch. 13. Op de pachtgronden binnen het NNN is het gebruik van alle bestrijdingsmiddelen niet toegestaan. Daarnaast geldt voor

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					vrijwillige basis: wat heeft dit plan concreet aan emissiereductie van nutriënten (stikstof, fosfor) en landbouwgif opgeleverd? 7. Blz. 10: 'Er zijn beperkte arealen beschikbaar voor natuurvriendelijke oevers.' Wat wordt hiermee bedoeld? Grondgebruik is toch een keuze? 8. Blz. 10: Kunt u uitleggen waarom de doelen vaak lager zijn dan in de periode 2016-2021? 'Met die relativering kan wel worden vastgesteld dat de doelen in de periode 2022-2027 vaker lager	percelen buiten het NNN dat langs waterkanten spuit- en mestvrije zones worden gehanteerd. 14. Ad a) De provincie neemt, samen met de waterschappen, deel aan het Landbouwportaal N-H waarmee agrariërs in staat worden gesteld bovenwettelijke maatregelen te nemen die emissies van gewasbeschermingsmiddelen naar grond- of oppervlaktewater voorkomen of beperken. Daarnaast zijn wij trekker van het Landelijk Milieu-overleg Bloembollen, waarin initiatieven worden genomen voor verdere verduurzaming van de teelt. Tevens stimuleren we biologische bollenteelt. Ad b) De rol van de provincie in deze is beperkt, zoals is toegelicht in het programma. De provincie levert een bijdrage aan het verbeteren van de chemische en ecologisch toestand van het water. In hoeverre de gezamenlijke inspanning van de betrokken overheden en partijen voldoende is voor het halen van doelen zal moeten blijken. 15. Ad a) De provincie neemt, samen met de waterschappen, deel aan het Landbouwportaal N-H waarmee agrariërs in staat worden gesteld bovenwettelijke maatregelen te nemen die emissies van niet door gewassen opgenomen nutriënten naar grond- of oppervlaktewater voorkomen of beperken. Ad b) De rol van de provincie in deze is beperkt, zoals is toegelicht in het programma. De provincie levert een bijdrage aan het verbeteren van de ecologisch toestand van het water. In hoeverre de gezamenlijke inspanning van de betrokken overheden en partijen voldoende is voor het halen van doelen zal moeten blijken.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					zijn dan de defaultwaarde van 0,6 dan in de periode 2016-2021.' 9. Blz. 10: Als een van de factoren van een lagere defaultwaarde wordt gegeven dat waterpeilen vast staan. Maar dat is feitelijk toch omgekeerd denken aan wat nodig is, of een keuze is? 10. Blz. 10: Tabel 'Maatregelen waarvoor de provincie initiatiefnemer is' (link in blauwe kader): a) Wat wordt bedoeld met de maatregel 'Cofinanciering subsidies landbouwmaatregelen'? Welke concrete maatregelen gaat de	16. Hiervoor geldt hetzelfde als voor visrechthebbenden: waar dat nodig is zullen milieu- en natuurorganisaties worden betrokken. 17. Wij nemen aan dat u doelt op pagina 14 van het programma waar wordt ingegaan op de aanleg van natuurvriendelijke oevers in provinciale vaarwegen. Belangenafweging is afhankelijk van de concrete situatie, waarbij we opmerken dat belangen elkaar niet altijd (volledig) in de weg hoeven te zitten. 19. Op dit moment wordt voorzien dat de provincie een bijdrage van 25.000 euro zal leveren.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					provincie nemen en in welke mate verbeteren die de waterkwaliteit? b) Blz. 10: Tabel 'Maatregelen waarvoor de provincie initiatiefnemer is' (link in blauwe kader): Wat voor onderzoek is hier nodig? Zijn nutriëntenbronnen nog niet bekend? De aanpak ook niet? 11. Blz. 15: Wat is geleerd uit de drie KRW-pilots?	

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					12. Blz. 15: ‘Specifiek voor de bollenteelt zal de provincie starten met een stimuleringsprogramma voor biologische bollenteelt, met de focus op percelen die in de nabijheid van natuurgebieden liggen.’ Wat houdt dit stimuleringsprogramma in? Hoeveel hectare bollenteelt ligt in de nabijheid van natuurgebieden? Welk percentage hiervan wil de provincie in 2027 hebben omgevormd naar biologisch (meetbare doelen)? 13. Blz. 16: ‘Pachtbeleid: De provincie heeft ca. 1.800 hectare	

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					grond in eigendom die tijdelijk aan agrariërs wordt verpacht, alvorens de grond een definitieve bestemming krijgt.’ Is glyfosaat nog steeds het enige landbouwgif dat de provincie pachters verboden heeft te gebruiken? Zijn er andere beperkingen gesteld in de pachtcontracten ter verbetering van de waterkwaliteit? 14. Landbouwgif is een grote oorzaak van niet halen ecologische en chemische doelen waterkwaliteit. a) Wat doet de provincie concreet en in welk tempo om landbouwgif te verminderen in de verschillende	

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					teelten: bollenteelt, akkerbouw en grondgebonden landbouw (melkveehouderij)? b) Is dit voor de betreffende parameters voldoende om de doelen in 2027 te halen? 15. Nutriënten (stikstof, maar vooral fosfor) is een grote oorzaak van niet halen ecologische doelen waterkwaliteit. a) Wat doet de provincie concreet en in welk tempo om de uitspoeling van meststoffen naar het oppervlaktewater te verminderen in de verschillende teelten: bollenteelt, akkerbouw en grondgebonden landbouw (melkveehouderij)?	

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					b) Is dit voor de betreffende parameters voldoende om de doelen in 2027 te halen? 16. Vraag over Nota van Beantwoording, p.9: “Wat de KRW-pilots betreft zullen waar nodig belanghebbenden, waaronder visrechthebbenden, bij de uitvoering worden betrokken.” Worden milieu- en natuurorganisaties hier ook actief bij betrokken? 17. Op p.9: “Hierbij wordt rekening gehouden met andere belangen voor zover het past binnen het beleid en de beschikbare middelen.”	

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					Hiermee dreigt te worden getornd aan het belang van gezond water (milieu) en sterke natuur. Hoe vindt de afwegingen van andere belangen waarop gedoeld wordt precies plaats? 19. “De provincie Noord-Holland is, in het kader van het programma Waterrecreatie, in gesprek met Sportvisserij MidWest Nederland om in de eerste helft van 2022 een omruilactie te organiseren waarbij sportvissers hun vislood kunnen omruilen voor een alternatief (milieuvriendelijk) product.” Hoeveel geld is hiervoor gereserveerd?	

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
	Ines Kostic	6.d.	Olthof	Stand van zaken Tata Steel	1. Zie de brief van I&W d.d. 1 december 2021: Tata Steel geeft in haar brief d.d. 4 oktober 2021 aan dat zij voor het einde van het eerste kwartaal 2022 verwacht de uitstoot van PAK-stoffen met 50% te hebben gereduceerd. O.a. door maatregelen als 'deuremissies' bij de Kookgasfabriek 2 te verminderen, betere filtering van PAK uit rookgassen sinterfabriek door injectie van actief kool in de rookgassen en door bij de gloeiovens van de Koudbandwalserij een rookgas-naverbrandingsinstallatie te bouwen. a) Hoe verhouden deze	1A): Het traject van intensief toezicht bij de Kookfabrieken 2 heeft er toe geleid dat de norm voor de deuremissies bij de Kooksfabrieken inmiddels is aangescherpt tot het niveau zoals beschreven in de BREF en de betreffende BBT-maatregelen. Hiermee wordt het lage niveau vastgelegd en de ruimte uit de vergunning weggenomen en kunnen we handhaven indien de emissies alsnog hoger worden. De procedures bij de Sinterfabriek en de Koudbandwalserij zijn nog niet afgerond. 1B): Ja, deze maatregelen zijn of worden opgenomen in de vergunning. 2A) Dit betreft voornamelijk de (stof)filterinstallatie bij de Pelletfabriek, die is nodig om de deNOx-installatie goed te laten functioneren. Ook bij de sinterkoelers en het doekfilter

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					maatregelen zich tot BBT[1]? b) Zijn deze maatregelen opgenomen in de vergunning? 2. Zie de brief van I&W d.d. 1 december 2021: “Voor wat betreft loodemissies heeft u in het gesprek van 23 november jl. aangegeven dat de maatregelen om een reductie van 70% te kunnen bereiken aan het einde van 2023 zijn gerealiseerd.” a) Met welke maatregel(en) bij welke fabriek(en) en/of installatie(s) wordt deze emissiereductie van 70% bereikt? Is dit de DeNOx-installatie bij de Pelletfabriek?	van de rookgasreinigingsinstallatie van de Sinterfabriek worden maatregelen ter reductie van loodemissie voorzien. 2B) Zie hiervoor de brief aan PS van 8 december 2020 (kenmerk 152971/1 536892). 2C) De vergunning is in de ontwerpfase. Alleen het onderdeel deNOx installatie is onderdeel van de BBT.

[1] Uitvoeringsbesluit van de Commissie van 28 februari 2012 tot vaststelling van de BBT-conclusies (beste beschikbare technieken) op grond van Richtlijn 2010/75/EU van het Europees Parlement en de Raad inzake industriële emissies voor de ijzer- en staalproductie (Kennisgeving geschied onder nummer C(2012) 903)Voor de EER relevante tekst (europa.eu), 1.4 BBT-conclusies voor cokesfabrieken, als inkapselen van installaties, efficiënte afzuiging van ruimten, Het met de BBT geassocieerde percentage zichtbare emissies van alle deuren bedraagt < 5 - 10 %.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					b) Is de stikstofreducerende maatregel (DeNOx-installatie) niet al sinds in ieder geval 2012, een BBT-maatregel?[2] Zo ja, hoe kan het dat Tata deze nu pas uitvoert? c) Is deze BBT-maatregel opgenomen in de vergunning? 3. In theorie kan Tata ook cokes inkopen in plaats van zelf produceren, in de tijd die rest totdat de DRI operationeel is. Zo ja, wat zijn de belemmeringen voor inkoop van cokes: geld (hoeveel?), andere belemmeringen? 4. Klopt het dat Tata al bezig is met schroot als grondstof	3. Deze vraag betreft de bedrijfsvoering van Tata Steel zelf, daar kunnen wij geen antwoord op geven. Wij hebben Tata Steel gevraagd zelf nadere informatie te geven over de inkoop van cokes. Tata Steel heeft aangegeven hier binnenkort op de eigen website informatie over te publiceren.

[2] Uitvoeringsbesluit van de Commissie van 28 februari 2012 tot vaststelling van de BBT-conclusies (beste beschikbare technieken) op grond van Richtlijn 2010/75/EU van het Europees Parlement en de Raad inzake industriële emissies voor de ijzer- en staalproductie (Kennisgeving geschied onder nummer C(2012) 903)Voor de EER relevante tekst (europa.eu), 1.3 BBT-conclusies voor pelletiseerfabrieken, onder 35, waaronder “II. een andere techniek met een NOX-verwijderingsrendement van ten minste 80 %.”

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					(recycling, circulaire economie) voor staalproductie, zodat de vervuilende fase in het staalproces (ijzererts / steenkool) kan worden overgeslagen[3]? Zo ja, voor welk percentage van de productie ongeveer? 5. Als Tata het gebruik van schroot opschaalt en/of cokes inkoopt, kan zij daarmee in theorie op korte termijn cokesfabriek 2 sluiten? 6. Blz. 5 Plan van aanpak: "ZZS-minimalisatie: 'Hieruit volgde dat Tata Steel nog onvoldoende invulling geeft aan deze wettelijke verplichting. De vervolgstap is dat Tata Steel alle bronnen van ZZS beoordeelt	4. Tata Steel gebruikt inderdaad ook schroot als grondstof (in de Oxystaalfabriek). De hoeveelheid verschilt per jaar. De cijfers van 2017 t/m 2019 staan in het Duurzaamheidsrapport 2019/2020 op blz. 18. 5. Deze vraag betreft de bedrijfsvoering van Tata Steel zelf, daar kunnen wij geen antwoord op geven. Wij hebben Tata Steel gevraagd zelf nadere informatie te geven over de inkoop van cokes. Tata Steel heeft aangegeven hier binnenkort op de eigen website informatie over te publiceren.

[3] https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/83554NED/table?dl=4BF0F

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					en nagaat of aanpakken van de emissie van ZZS kosteneffectief kan. Als dat zo is kunnen de maatregelen worden voorgeschreven in de vergunning.' Hoever is Tata inmiddels met wél voldoende invulling geven aan het opstellen van het Vermijdings- en Reductieprogramma, waarvan de deadline 31 december 2020 was? 7. Blz. 5 Plan van aanpak: "Ongewone voorvallen". Heeft Tata Steel inmiddels uitvoering gegeven aan het advies van de ILT d.d. 14 september 2021[4] om een overzicht te geven van de geschatte hoeveelheden ZZS	6. De deadline van 31 december 2020 betrof de ZZS inventarisatie, niet die van het Vermijdingsen Reductieprogramma (VRP). De OD NZKG legt de laatste hand aan de beoordeling van het VRP en naar verwachting wordt deze beoordeling eind deze maand afgerond. De staten zullen vervolgens zo snel mogelijk geïnformeerd worden over de uitkomsten van deze beoordeling. 7. Dit is een aandachtspunt bij de beoordeling van het VRP door de OD NZKG.

[4] Tata Steel | Zienswijze | Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) (ilent.nl)

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					die de afgelopen drie jaren zijn vrijgekomen bij de jaarlijks meer dan 1.200 ongewone voorvallen (art. 17, lid 2 Wet milieubeheer)? Zo ja, kan dit overzicht aan PS worden gestuurd? 8. Blz. 6 Plan van aanpak: Voor de cokesfabriek 2 wordt de norm voor deuremissies aangescherpt. a) Was dit niet al een BBT-maatregel, ofwel, hadden deze normen niet eerder kunnen worden aangescherpt? b) Wat is de oorzaak van de hoge emissies door deuren: lekkages, onzorgvuldig werken (open deuren), onvoldoende afzuiging van de ruimtes, onvoldoende omkapseling van	8A) Met het uitvoeringsprogramma VTH Tata Steel 2020 – 2022 is het proces om de vergunningen tegen het licht te houden en waar mogelijk aan te scherpen geïntensiveerd. De ontwerpbeschikking voor de deuremissies is op 3 september 2021 gepubliceerd en eind december 2021 is het definitieve besluit onherroepelijk geworden. De BBT geeft voor de deuremissies een range (5 – 10 %) voor de zichtbare rookemissies. Deze was vergund op de bovengrens van 10%.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					installaties, etc. (zie BBT-conclusies)?	Door het nemen van BBT-maatregelen (o.a.. Intensief onderhoud, vermijden temp. schommelingen, schoonmaken van deurafdichtingen, uitvoerige controle op de kooksovens) maar ook door vervanging van sponningen en ovendeuren is de norm aangescherpt naar de ondergrens van 5%. 8B) Deuremissies kunnen onder andere ontstaan door het vervormen van de staalconstructie tussen frame en deur, door het niet goed werken van de reiniging van de ovendeuren en -ramen of door het breken van pantserplaten. Ook kunnen er deuremissies plaatsvinden door lekkages aan het vuurvast aan de kop van de wand of door een gedeformeerd plannerluik.
	Willemien Koning	6.a.	Olthof	Informatieprotocol VTH-taken	Wanneer krijgt PS inzicht in nieuwste RIVM rapport met	De provincie en gemeenten hebben het rapport op donderdag 6 januari 2022 ontvangen van het RIVM. Het RIVM publiceert

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					bronherleidingsonderzoek van diverse stoffen in IJmond?	het rapport in ieder geval uiterlijk vier weken nadat zij het aan de provincie en de IJmondgemeenten sturen. Wij streven ernaar het rapport zo snel mogelijk openbaar te maken en aan PS en de gemeenteraden te sturen.
	Willemien Koning	6.b.	Olthof	Informatieprotocol VTH-taken	Staat de twee maandelijkse informatiebrief zoals benoemd in het informatieprotocol standaard op de B agenda van NLG?	Ja.
	Willemien Koning	6.c.	Olthof	Beleidsnota VTH-taken	Beleidsnota uitvoering en handhaving. Het coalitieakkoord Duurzaam doorpakken is opgenomen in het schema op p.6 ? Klopt het dat dit akkoord geen wettelijk kader is? Kunt u toelichten wat de status is van een coalitieakkoord in dit schema?	Het antwoord op de vraag staat bovenaan pagina 7: “In het Coalitieakkoord 2019-2023 zijn aanvullende kaders opgenomen voor de uitvoerings- en handhavingstaken”. Het klopt dat dit geen wettelijk kader is, dat is alleen de bovenste liggende balk in het schema (‘Europese/landelijke wet- en regelgeving’). Alle overige kaders bestaan uit beleidsdocumenten/-regels (visies, verordeningen, beleidsplannen en uitvoeringsstrategieën). In het akkoord staan prioriteiten benoemd die indirect of direct de uitvoering van de VTH-taken raken. De prioriteiten in het coalitieakkoord worden in verschillende documenten uitgewerkt, bijvoorbeeld het energiebesparingsakkoord, de

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						VTH-uitvoeringsprogramma's en de dienstverlenings- en uitvoeringsovereenkomsten met de OD's. Die documenten worden via het gewone besluitvormingsproces vastgesteld en daar kunnen PS vervolgens hun rol pakken (kaderstellend en controlerend). Daarom staat het coalitieakkoord in het schema ook onder 'Provinciale Staten'.
	Willemien Koning	16.f.	Rommel	Voorbereiding bestuurlijk overleg stikstof	1. Diverse gebiedsprocessen in NH zijn van start gegaan of gaan binnenkort van start. In het document staat op pag. 4 onder 3.4 Dat voor stikstof nadere regionale doelstellingen per N2000 gebied worden geformuleerd. Deze regionale doelstelling moet helderheid gaan geven over de opgave per gebied. Het RIVM gaat hier advies over geven. Hoe verhoudt zich dat tot de voortgang van de reeds gestarte gebiedsprocessen in Noord-Holland? Gaan die door of worden die on-hold gezet totdat het RIVM	Volgt volgende week.

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					met advies komt en er meer van de nieuwe overheidsstrategie bekend is? 2. Als de gebiedsprocessen ondertussen doorgaan wat zijn dan de doelstellingen en kaders? 3. Hoe gaan rijk en provincie ervoor zorgen dat alle stikstofbronnen goed in beeld zijn? 4. Voor aanpassing van de processen is speelruimte en tijd nodig staat op pagina 4. Hoe gaat de provincie bepalen hoeveel speelruimte en tijd er nodig is?	

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt	Gedeputeerde	Onderwerp	Vraag	Antwoord

Dit is de beantwoording van technische vraag 4 van de SP. De nog ontbrekende antwoorden van gedeputeerde Olthof volgen volgende week.

4	**SP / Anna de Groot**	**6.c.**	**Olthof**	**Beleidsnota VTH-taken**	**Op bladzijde 17 van de beleidsnota staat de volgende zinsnede: "zullen we direct invulling geven aan de ambitie om zo dicht mogelijk aan de onderkant van de BREF-bandbreedte te vergunnen, hieronder valt ook de actualisatieplicht van vier jaar na publicatie van de BBT-conclusies". Ik heb de info op InfoMill over 'Actualiseren vergunning' doorgenomen, maar begrijp niet zoveel van de actualisatieplicht. Vragen:** • **hebben we bij de omgevingsdiensten (OD NZKG en ODIJ) de ambtelijke capaciteit om alle vergunningen tijdig te actualiseren? Wordt er ook tijdig geactualiseerd? Is er achterstand? Zo ja, bij hoe veel vergunningen en bij welke bedrijven?**	• Het actualiseren van vergunningen is onderdeel van onze opdracht aan de OD's. Daarboven stellen de OD NZKG en ODIJ jaarlijks de VTH-uitvoeringsprogramma's (VTHUP) op waarin ze aangeven wat ze het komende jaar nodig hebben om hun opdracht goed uit te voeren. GS stellen deze VTHUP vast en met de Uitvoeringsovereenkomsten (UVO) stellen we middelen beschikbaar. Hiermee geeft de provincie de OD NZKG en ODIJ voldoende capaciteit/middelen om tijdig te actualiseren. De wetgever heeft geen termijn verbonden aan de 'regelmatige actualisatie' van vergunningen. De OD NZKG en de provincie hebben dat wel gedaan in het Regionaal uniform uitvoerings- en handhavingsbeleid NZKG 2019 – 2022 (zie link). Op basis van een probleem- en risicoanalyse is daarin vastgelegd dat de OD NZKG de vergunningen iedere 5 jaar toetst op inhoud en overzichtelijkheid voor majeure risicobedrijven (Brzo-/RIE4) en iedere 10 jaar voor overige vergunningsplichtige bedrijven. Dit wordt bij de OD NZKG het 'programmatisch actualiseren' van het vergunningenbestand genoemd. Het actualiseren van de vergunningen hoort bij de reguliere taken van de omgevingsdiensten. De activiteiten en de hiervoor benodigde capaciteit en (extra) middelen worden opgenomen in VTH-uitvoeringsprogramma's (VTHUP) die de OD's ieder jaar opstellen en GS vaststellen en

					• wordt op dit moment al zo dicht mogelijk aan de onderkant van de BREF- bandbreedte vergund? Zo nee, waarom niet? En hoeveel tijd hebben de omgevingsdiensten om altijd en bij alle bedrijven met een IPPC-installatie aan de onderkant van de BREF- bandbreedte te vergunnen? • Is het zo dat de actualisatieplicht van vier jaar na publicatie van de BBT- conclusies feitelijk verplicht om vergunningen niet meer elke tien jaar te actualiseren, maar elke vier jaar?	de uitvoeringsovereenkomsten (UVO) die ieder jaar tussen de OD's en de provincie worden gesloten. Op dit moment zijn niet alle vergunningen van bedrijven waar GS bevoegd gezag voor zijn actueel volgens de systematiek van 'programmatisch actualiseren'. Onder meer door het grote aanbod van 'vraaggestuurd' werk door de hoogconjunctuur blijft het 'programmatisch actualiseren' achter. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat niet–actuele vergunningen niet per definitie kwalitatief slechte vergunningen zijn of tot gezondheidsrisico's of omgevingsgevaar leiden. Het vergunningenbestand van de provincie is en wordt geïnventariseerd op risico's en bij voorziene fysieke risico's als gevolg van een niet–actuele vergunning, krijgt actualisatie voorrang. De inzet van vergunningverleners wordt in eerste instantie bepaald door ingediende aanvragen en meldingen van bedrijven. Deze aanvragen moeten binnen een wettelijke termijn worden afgehandeld. Daarnaast kunnen vergunningen op verzoek (van het bedrijf of derden) of ambtshalve worden aangepast. Na dit zogenoemde 'vraaggestuurde' werk krijgen de volgende activiteiten prioriteit in de volgorde: implementatie van nieuwe wet– en regelgeving, afspraken met de opdrachtgevers (zoals energiebesparing of ZZS), reguliere actualisaties en revisies. De prioritering van deze werkzaamheden is beschreven en vastgelegd in het 'uniform

						uitvoeringsniveau' (UUN), het 'prestatiegericht financieren' (PGF) en het Regionaal uniform uitvoerings- en handhavingsbeleid NZKG 2019 - 2022. Gelet op de korte termijn voor beantwoording van technische vragen en het kerstreces is het op dit moment niet mogelijk een actueel overzicht te verstrekken van de niet-actuele vergunningen en welke bedrijven dit betreft. GS komen hierop op een later moment schriftelijk bij u terug. • Nee, nu wordt nog niet zo dicht mogelijk aan de onderkant van de BREF- bandbreedte vergund. Vergunningen moeten volgens Europese regelgeving voldoen aan de Best Beschikbare Techniek (BBT). De BBT-conclusies zijn daarbij een belangrijke richtwijzer, maar bevatten vaak een bandbreedte waarbinnen sprake is van BBT. De regelgeving schrijft daarbij voor dat vergunningsvoorschriften moeten borgen dat de emissies vanuit een concrete IPPC-installatie niet *hoger* zijn dan de bovenkant van de bandbreedte. En in de jurisprudentie wordt ervan uitgegaan dat elke grenswaarde die binnen de bandbreedte ligt, voldoende waarborgt dat BBT worden toegepast. Wetgeving noch jurisprudentie dwingt de aanvrager dus uit te gaan van een minimale emissiegrenswaarde. Een mogelijkheid om dit toch af te dwingen, is dat het bevoegd gezag gebruik maakt van de *bestuurlijke beslissingsruimte* om de vergunningaanvraag te beoordelen. Het zo scherp

						mogelijk vergunnen verankeren we daarvoor in beleid (te weten de Beleidsnota Uitvoering en Handhaving). Het scherp vergunnen zal vanaf nu het uitgangspunt zijn bij het beoordelen van vergunningsaanvragen, ambtshalve wijzigen van vergunningen en actualiseren van vergunningen. Hierbij gelden dezelfde termijnen en prioriteitsstelling als bij het vorige antwoord aangegeven. Met de OD NZKG zijn we in overleg over een realistische termijn voor deze actualisatie op basis van een probleem- en risicoanalyse. • Nee, zie hiervoor. Het is verplicht om 'regelmatig' te actualiseren. De provincie en de OD NZKG hebben vastgelegd dat dit betekent dat de actualiteit bij Brzo-/RIE4-bedrijven iedere 5 jaar wordt getoetst en bij overige vergunningsplichtige bedrijven iedere 10 jaar. Deze toets beslaat het hele milieudeel van de omgevingsvergunning. Het kan dus zijn dat er na de toets na 5 of 10 jaar wordt geconstateerd dat de vergunning nog actueel is en geen actualisatie nodig is. Daarnaast kunnen andere actualisatietermijnen gelden voor specifieke onderdelen van de vergunning, zoals 4 jaar na een publicatie van een BBT-conclusie of 1 jaar na wijziging van de minimumstandaard voor verwerking van afval.

Technische **vragen** commissie LNG 10 januari 2022 met **antwoorden**

VVD - Propositie Stikstof en Natuur

1. Hoe verhoudt deze propositie zich tot de provinciale stikstofdoelen zoals vastgesteld door PS in 2021 in algemene zin, en specifiek met het oog op de focus op de KDW (propositie geeft een genuanceerder beeld in paragraaf 2.1 dan de huidige provinciale stikstofdoelen die louter koersen op de KDW)?

Antwoord: in algemene zin kan niet worden uitgesloten dat door de wijziging in de rijksmethodiek er een herijking van onze provinciale doelen nodig is. Wij zullen hier de komende tijd contact over onderhouden met zowel de nieuwe bewindspersonen, als in IPO-verband. In meer specifieke zin nog het volgende. Het belang van een goede staat van instandhouding is toegenomen. Het gaat in de kwetsbare gebieden niet alleen maar om de KDW.

2. Wat wordt bedoeld met lock-ins op pagina 3 onder 2.2? In welke mate is er nu reeds sprake van lock-ins in Noord-Holland, en op welke plekken is dit risico aanwezig in de provincie?

Antwoord: met lock-ins wordt bedoeld dat (agrarische) bedrijven een investering doen op hun bedrijf om daarmee stikstof te verminderen, maar dat later zou blijken dat er toch nieuwe aanpassingen of zelfs bedrijfsverplaatsing nodig is vanwege hogere stikstofdoelen of andere opgaven in het gebied. Ons traject van de agrarische kaart van NH probeert dat – in samenspraak met agrarische vertegenwoordigers – te voorkomen.

3. Op pagina 4 wordt gesproken over gebiedsplannen per gebied en opgesomd voor een provincie? Kunt u toelichten hoe individuele gebiedsplannen in een bepaald gebied (niet zijnde de provincie als geheel) zich verhouden tot het gebiedsplan van de hele provincie? Waartoe dient het gebiedsplan per gebied, en waartoe het gebiedsplan per provincie?

Antwoord: ook het Gebiedsplan i.h.k.v. de Wsn heeft te maken met voortschrijdend inzicht. Waar wij aanvankelijk aannamen dat het Gebiedsplan een bundeling van de plannen per kwetsbaar gebied zouden zijn, wordt nu uitgegaan van de totale provinciale aanpak in het landelijk gebied, inclusief klimaatdoelen en waterkwaliteit. Dit Gebiedsplan heeft tot doel om het Rijk inzicht te geven of de implementatie van de maatregelen in alle provincies gezamenlijk voldoende bijdragen om de nationale doelen te halen. Overigens past dit goed bij onze integrale aanpak van gebiedsprocessen.

4. In 2023 moeten de gebiedsplannen voor Wsn gereed zijn. Hoe verhouden die plannen zich tot de latere uitwerking van de gebiedsplannen op andere onderwerpen (pagina 4 onder 3.3)? Hoe wordt voorkomen dat in de plannen tot 2023 besluiten/acties worden gedaan met een onomkeerbaar effect op de speelruimte bij de uitwerking van de bredere plannen?

Antwoord: dit trachten wij te voorkomen door de opbouw in samenwerking te doen met het Rijk en andere provincies en door uit te gaan van wat er al ligt.

5. Onder 3.4 lezen we dat het RIVM betrokken wordt bij het opstellen van regionale doelen per N2000-gebied voor stikstof. Waarom is deze betrokkenheid van het RIVM er niet geweest toen PS de stikstofdoelen voor Noord-Holland heeft vastgesteld in 2021? Hoe worden inzichten van het RIVM meegenomen in de Noord-Hollandse stikstofdoelen?

Antwoord: het RIVM geeft advies aan het Rijk, als systeemverantwoordelijke voor het geheel. Bij de vaststelling van de Noord-Hollandse doelen zijn wij uitgegaan van de kaders van de Wet stikstof en natuurherstel, aangevuld met onze eigen afweging dat elke sector in evenredigheid zou bijdragen aan de stikstofreductie. Dat is voor ons tot nader order nog steeds het vertrekpunt.

6. Wat moet de rol en meerwaarde van de landelijke regieorganisatie zijn zoals onder 3.6 voorgesteld?

Antwoord: de komende tijd zullen Rijk en provincies samen de uitwerking van het regeerakkoord ter hand nemen. De exacte taken van een landelijke regieorganisatie komen hierbij ook ter sprake. In alle gevallen zal een landelijke regieorganisatie aanvullend en faciliterend moeten zijn op de provinciale gebiedsprocessen.

CDA – Propositie Stikstof en Natuur

1. Diverse gebiedsprocessen in NH zijn van start gegaan of gaan binnenkort van start. In het document staat op pag. 4 onder 3.4 Dat voor stikstof nadere regionale doelstellingen per N2000 gebied worden geformuleerd. Deze regionale doelstelling moet helderheid gaan geven over de opgave per gebied. Het RIVM gaat hier advies over geven. Hoe verhoudt zich dat tot de voortgang van de reeds gestarte gebiedsprocessen in Noord-Holland? Gaan die door of worden die on-hold gezet totdat het RIVM met advies komt en er meer van de nieuwe overheidsstrategie bekend is?

Antwoord: de gebiedsprocessen gaan onverminderd door. De opgave in het landelijk gebied is immers zo groot dat wij ons geen vertraging kunnen permitteren. Ook als doelen nog zouden wijzigen kan al veel no-regret worden gedaan. Als de doelen in de komende tijd worden bijgesteld zullen de gevolgen daarvan worden besproken met de gebiedspartners. Om dat gesprek goed te kunnen voeren is het ook van belang dat de gebiedsprocessen voortgaan.

2. Als de gebiedsprocessen ondertussen doorgaan wat zijn dan de doelstellingen en kaders?

Antwoord: de doelstellingen en kaders zijn de huidige, door uw Staten vastgestelde doelen en kaders.

3. Hoe gaan rijk en provincie ervoor zorgen dat alle stikstofbronnen goed in beeld zijn?

Antwoord: door gebruik te maken van het instrument Aerius (register, calculator en monitor); het instrument dat wij hier al langere tijd voor gebruiken en dat regelmatig wordt ge-update voor de laatste stand van zaken.

4. Voor aanpassing van de processen is speelruimte en tijd nodig staat op pagina 4. Hoe gaat de provincie bepalen hoeveel speelruimte en tijd er nodig is?

Antwoord: het woord speelruimte op pagina 4 en 6 is opgenomen om te benadrukken dat provincies hun rol als gebiedsregisseur/-autoriteit ook waar kunnen maken en dat een ‘dictaat’ van rijkszijde ongewenst is. De in het regeerakkoord opgenomen teksten laten zien dat het Rijk dit ook zo ziet.

Verslag concept

Commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid

Datum commissievergadering	:	10 januari 2022
Commissievoorzitter	:	Mw. N.M. van der Waart
Commissie-adviseur	:	Mw. S. Neeskens
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 52 82 / neeskenss@noord-holland.nl

Aanwezig:

Commissievoorzitter		: mw. N.M. van der Waart
Commissiegriffier		: mw. S. Neeskens
Plv. commissiegriffier		: K. Konings
Leden van de commissie:	50PLUS/PVDO	: --
	CDA	: mw. D.A.J. Dekker (duo-commissielid) (*via MS Teams*) en mw. W. Koning-Hoeve
	CU	: mw. J.K. Hoogendoorn-van der Maarl en M.C.A. Klein (*via MS Teams*)
	DENK	: E.S.J. Mangal (*via MS Teams*)
	D66	: mw. L. Gonggrijp, mw. A.C. Kapitein (*via MS Teams*) en mw. A.J.C.E. Strens (*via MS Teams)*
	Fractie Baljeu	: --
	FvD	: J. Dessing
	GroenLinks	: M.T. Cardol en mw. A. Er (*via MS Teams*)
	JA21	: G.H.J. Kohler (*via MS Teams*)
	PvdA	: mw. A.A.J. Jellema en G.J. Leerink
	PvdD	: I. Kostic en F.A.S. Zoon (*via MS Teams*)
	PVV	: R. van Tiggelen (duo-commissielid) (*via MS Teams*)
	SP	: mw. H. Bouhlel (duo-commissielid) en mw. J.M.E. de Groot
	VVD	: N.A.L. Roosendaal (*via MS Teams*) en B.G.P. de Wit (*via MS Teams*)
Gedeputeerden:	C. Loggen (VVD) via teams, J. Olthof (PvdA), mw. E. Rommel (VVD), E. Stigter, (GL) en mw. I. Zaal (D66)	
Afwezig: (met bericht van verhindering)	--	
Notulist:	mw. F.E. Bijvoet (Moneypenny BV) mw. S. Duijn (Moneypenny BV)	

Agenda

1. Opening en mededelingen
2. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda
3. Inspreekhalfuur
4. Rondvraag gedeputeerde Stigter (OD NHN en OFGV)
5. A-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu

5.a OD NZKG: Wijziging gemeenschappelijke regeling OD NZKG

6. B-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu

6.a VTH taken: Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven

6.b Stand van zaken Tata Steel en Plan van Aanpak "Op naar een gezondere leefomgeving in de IJmond" (voorstel: van C- naar B-agenda NLG 10-1-2022 en gebundeld behandelen met 6a en 6c)

6.c Beleidsnota uitvoering en handhaving VTH 2022 (Voorstel: van C- naar B-agenda en gebundeld behandelen met 6.a en 6.b NLG 10-1-2022)

6.d Stand van zaken Tata Steel en Plan van Aanpak "Op naar een gezondere leefomgeving in de IJmond" (voorstel: van c naar b-agenda NLG 10-1-2022 en gebundeld behandelen met 6a en 6c)

7. Rondvraag gedeputeerde Olthof (Leefbaarheid, gezondheid en milieu en OD NZKG en ODIJ)
8. Rondvraag gedeputeerde Rommel
9. A-agenda Recreatie

9.a Recreatie: Toekomst samenwerking rond het Plassenschap Loosdrecht e.o. en de opheffing van de beheerorganisatie Recreatie Midden-Nederland

10. Rondvraag Gedeputeerde Zaal
11. A-agenda Water, Water als Economische Drager, Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR/Comité van de Regio's)

11.a Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027

12. B-agenda Water

12.a Afdoening Motie externe bedreigingen Waddenzee

13. Rondvraag Gedeputeerde Loggen
14. Sluiting
15. C-agenda Landbouw en visserij, recreatie en toerisme, dierenwelzijn

15.a Recreatie: Agenda vergadering AB Alkmaarder- en Uitgeestermeer (C-agenda NLG 10-01-2021)

15.b Recreatie: De agenda en stukken vergadering algemeen bestuur Twiske Waterland (C-agenda NLG 10-1- 2022)

15.c Recreatie: toekomstige samenwerking in het verband het Plassenschap Loosdrecht aanvullend document (C-agenda NLG 10-01-2021)

15.d Landbouw: KORT Kwartaalverslag Greenport Aalsmeer Q3 - 2021 (C-agenda NLG 10-1-2022)

15.e Dierenwelzijn: persbericht aan over de zienswijze ‘Dierwaardige veehouderij’ (C-agenda NLG 10-1-2022)

15.f Klimaat / Wonen / Landbouw: Aanbiedingsbrief Minister Ollongren Geef richting maak ruimte (C-agenda RWK & NLG 10-01-2022)

15.g Landbouw: Brief publicatie Boeren met Toekomst (C-agenda NLG 10-01-2022)

15.h Recreatie: Bestuursmededeling Groengebied Amstelland (C-agenda NLG 10-01-2022)

15.i Recreatie: Agenda en stukken vergadering AB recreatieschap Spaarnwoude op 16-12-2021

(C-agenda NLG 10-01-2022)

15.j Recreatie: Bestuursmededeling recreatieschap Spaarnwoude december 2021 (C-agenda NLG 10-01-2022)

15.k Recreatie: Kadernota 2023 Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer (C-agenda NLG 10-01-2022)

15.l Recreatie: kadernota 2023 recreatieschap Spaarnwoude (C-agenda NLG 10-01-2022)

15.m Dierenwelzijn: Nieuwsbrief 2 Raad voor Dierenaangelegenheden (C-agenda NLG 10-01-2022)

15.n Recreatie: Bestuursmededeling Twiske-Waterland na AB 2 december 2021 (C-agenda NLG 10-01-2022)

15.o Recreatie: Kadernota 2023 Groengebied Amstelland (C-agenda NLG 10-01-2022)

15.p Recreatie: Kadernota 2023 Twiske Waterland (C-agenda NLG 10-01-2022)

15.q Recreatie: Bestuursmededeling AB RAUM december 2021 (C-agenda NLG 10-01-2022)

16. C-agenda Natuur en Landschap, Grond, Bodemdaling, Programma Aanpak Stikstof (PAS)

16.a Natuur / Landbouw: Stimulering van agroforestry en voedselbossen op landbouwgronden (C-agenda NLG 10-01-2022)

16.b Motie 115-2021 Onderzoek naar Binnendijkse achteroevers met zon, natuur en recreatie Wieringerhoek (B-agenda RWK en C-agenda NLG 10-1-2022)

16.c Natuur: Convenant Westeinderscheg (C-agenda NLG 10-01-2022)

16.d Grond: Kavelruil Keverdijk-Noordpolder (NLG 10-01-2022)

16.e Natuur: Uittreding uit Stichting Goois Natuurreservaat (C-agenda NLG 10-01-2022)

16.f Stikstof: Voorbereiding Bestuurlijk Overleg Stikstof (C-agenda NLG 10-01-2022)

16.g Natuur: Gemeente Velsen Motie 26 van 2021 Geen Onteigening NNN (C-agenda NLG 10-01-2021)

16.h Mobiliteit / Natuur: Ontsnippering binnen infrastructurele projecten (C-agenda M&B 17-1-2022 & NLG 10-1- 2022)

16.i Bodem/omgevingswet: Voortgang Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2021 en wijziging Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering 2022 (C-agenda NLG 10-1-2022)

16.j Bodem/Water: Verlenging Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017 (C-agenda NLG 10-1-2022)

17. C-agenda Water, Water als Economische Drager, Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR/Comié van de Regio's)

17.a Water: Bestuursovereenkomst Waterverdeling regio IJsselmeergebied (C-agenda NLG 10-01-2022)

17.b Water: Wijziging reglement van Rijnland i.v.m. geborgde zetels (C-agenda NLG 10-01-2022)

18. C-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu

18.a Mijnbouwwet/geothermie: Advies winningsvergunning geothermie Middenmeer III (C-agenda NLG & RWK 10-1-2022)

18.b Omgevingsdiensten: Goedkeuring Overeenkomsten en uitvoeringsprogramma's 2022 Omgevingsdiensten (voorstel: van c- naar B-agenda NLG 10-1-2022)

18.c Milieu/ OD NZKG: Convenant eNoses (C-agenda NLG 10-1-2022)

18.d Nieuwsbrief ODIJ

18.e Audit/Omgevingsdiensten: Brief GS aan PS inz. Auditjaarplan 2022 onderzoeken GS (C-agenda NLG 10-1- 2022 en EFB 17-1-2022)

19. C-agenda Algemeen

19.a MRA: MRA Raads en Statenleden Bericht (C-agenda alle commissies januari 2022)

19.b Interbestuurlijk Toezicht: Brief GS aan PS inz. Beleid Interbestuurlijk Toezicht 2022-2025 (C-agenda EFB 17- 1-2022 en C-agenda RWK en NLG 10-1-2022)

140

1. Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de vergadering om 12.05 uur, heet alle aanwezigen van harte welkom en wenst hun een mooi en gezond 2022 toe.

Mededelingen voorzitter:

- Er is een quorum vastgesteld.
- De commissievergadering wordt live uitgezonden.
- De vergadering vindt in hybride vorm plaats. Een aantal commissieleden is via MS Teams aanwezig. Ook voor de insprekers is er de mogelijkheid om online aan de vergadering deel te nemen.
- De sprekersklok wordt in beeld weergegeven.
- De totale spreektijd voor onderhavige commissievergadering is vastgesteld op 4 vergaderuren.
- De spreektijdverdeling geschiedt volgens Amsterdams model, waarbij afsplitsingen de helft van de spreektijd van de kleinste fractie krijgen. Iedere fractie en afsplitsing krijgt voorts twee minuten extra voor het plegen van interrupties. Ordevoorstellen, vragen aan insprekers, antwoorden op interrupties en rondvragen gaan niet af van de spreektijd.
- Voor het Inspreekhalfuur (agendapunt 2) hebben zich geen insprekers aangemeld.
- Voor agendapunt 11.a (Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027) hebben zich twee insprekers aangemeld:
    - De heer Lobée namens de Stichting Gezond Water;
    - De heer Denekamp namens De Vissenbescherming.
- Voor de portefeuille van gedeputeerde Olthof is één rondvraag ontvangen van de SP over het bronherleidingsonderzoek naar ziekmakende stoffen in de IJmond.
- Voor de portefeuille van gedeputeerde Zaal is één rondvraag ontvangen van de Partij voor de Dieren over de geitenstop.
- Voor de portefeuille van gedeputeerde Loggen is één rondvraag ontvangen van het CDA over de tussenevaluatie Aanpak Oostelijke Vechtplassen.
- Er zijn geen berichten van verhindering ontvangen.

Mededelingen Gedeputeerde Staten:

- Gedeputeerde Zaal (D66) heeft een mededeling over de voortgang van het Nationaal Strategisch Plan (NSP) voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Deze zal aan bod komen bij agendapunt 10 (rondvraag).
- Gedeputeerde **Rommel** (VVD) wenst eenieder allereerst alle goeds voor 2022. Zij heeft een mededeling over de gebiedsprocessen NNN, het coalitieakkoord van het Rijk en de gevolgen daarvan op het Beleid Bodemdaling.

  Op 15 december jl. is het regeerakkoord vastgesteld, hetgeen ook implicaties heeft voor de commissie NLG. Natuur en stikstof vormen hierin een grote prioriteit. Daarmee is heel veel geld gemoeid. De provincie is derhalve heel benieuwd waar de ministers mee zullen komen. Het punt over de bodemdaling wordt niet expliciet genoemd in het regeerakkoord; het klimaat echter wel. Voorafgaand aan de volgende commissievergadering op 7 februari a.s. zal een Technische Briefing plaatsvinden over de (gevolgen voor de) Regionale Veenweidestrategie. Alsdan zal de 80%-versie worden besproken.

Voorts staat in het regeerakkoord dat de gebiedsprocessen heel belangrijk zijn. Dit komt overeen met de weg die de provincie Noord-Holland ook is ingeslagen. Het feit dat er thans twee ministers, tevens ex-gedeputeerden, op het dossier zijn gezet, is derhalve een positieve ontwikkeling.

Mededelingen commissieleden:

- De heer **Van Tiggelen** (PVV) deelt mede dat naar aanleiding van het onaangekondigde en plotselinge vertrek uit de commissievergadering van 22 november jl. een gesprek heeft plaatsgevonden tussen hem en de voorzitter, waarin een en ander in goede sfeer is uitgesproken. De kou is daarmee uit de lucht.
  De **voorzitter** beaamt dit.
- Mevrouw **Gonggrijp** (D66) merkt op dat haar fractie in samenspraak met GroenLinks en de Partij voor de Dieren bezig is met het organiseren van een watersymposium, dat op 19 januari a.s. in hybride vorm zal plaatsvinden. Het thema luidt "Water doet leven". De definitieve agenda zal deze week worden verzonden.

2. Inspreekhalfuur

Er zijn geen aanmeldingen ontvangen voor het inspreekhalfuur.

3. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda

- Er zijn twee verzoeken ontvangen om een punt van de C- naar de B-agenda te verplaatsen:
  - Verzoek van de Partij voor de Dieren inzake agendapunt 15.e (persbericht over de zienswijze 'Dierwaardige veehouderij');
  - Verzoek van JA21 inzake agendapunt 16.f (Propositie Stikstof & Natuur).

  Beide verzoeken zullen als bespreekpunt geagendeerd worden voor de commissievergadering NLG op 7 februari a.s.
- Er is een groot aantal technische vragen gesteld. Het merendeel hiervan is beantwoord. In verband met het reces resteert er nog een enkele vraag. De beantwoording hiervan zal aankomende week worden nagezonden.
- De agendapunten 6.a t/m 6.d zullen gevoegd behandeld worden. Met inachtneming hiervan wordt voorliggende agenda van de vergadering ongewijzigd vastgesteld.
- Het verslag van de commissievergaderingen NLG d.d. 22 november jl. wordt ongewijzigd vastgesteld.
- De strategische agenda, moties- en toezeggingenlijsten leiden niet tot opmerkingen.

4. Rondvraag gedeputeerde Stigter (OD NHN en OFGV)

Er zijn geen rondvragen aangemeld voor de portefeuille van gedeputeerde Stigter.

5. A-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu

5.a OD NZKG: Wijziging gemeenschappelijke regeling OD NZKG

Op onderhavig agendapunt hebben zich geen woordvoerders aangemeld voor een nadere inbreng. De **voorzitter** concludeert derhalve dat het onbesproken als hamerstuk wordt doorgeleid naar de eerstvolgende PS-vergadering op 24 januari a.s.

6. B-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu

6.a VTH taken: Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven
6.b Stand van zaken Tata Steel en Plan van Aanpak "Op naar een gezondere leefomgeving in de IJmond" (voorstel: van C- naar B-agenda NLG 10-1-2022 en gebundeld behandelen met 6a en 6c)
6.c Beleidsnota uitvoering en handhaving VTH 2022 (Voorstel: van C- naar B-agenda en gebundeld behandelen met 6 a en 6 b NLG 10-1-2022)
6.d Stand van zaken Tata Steel en Plan van Aanpak "Op naar een gezondere leefomgeving in de IJmond" (voorstel: van C- naar B-agenda NLG 10-1-2022 en gebundeld behandelen met 6a en 6c)

De **voorzitter** wijst er nogmaals op dat agendapunten 6.a tot en met 6.b gevoegd behandeld worden, aangezien er inhoudelijk gezien veel verbanden zijn. Zij geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en verzoekt hun daarin alert te zijn op zaken die de bevoegdheden van GS betreffen.

Eerste termijn

De heer **Klein** (CU) bedankt het college voor de update over de voortgang van de VTH-taken. De ChristenUnie blijft graag in het bijzonder op de hoogte van de ontwikkelen bij de Waeles Foundery in Nieuw-Vennep. Bij omwonenden van dit thans failliete bedrijf was immers sprake van flinke overlast. Kunnen GS invloed uitoefenen op wat vergund wordt op een eventuele hernieuwde ingebruikname van het bedrijf? Wat gebeurt er na voornoemd faillissement met de destijds afgegeven vergunningen?

De heer Klein bedankt GS voor het opstellen van het nieuwe informatieprotocol. De ChristenUnie kan zich hier grotendeels in vinden. Het is goed dat specifiek is opgenomen dat er actief geïnformeerd wordt ingeval zaken politiek relevant zijn of publicitair opspelen. Het is begrijpelijk dat GS de informatievoorziening richting PS wil stroomlijnen. Tegelijkertijd zou het een gemis zijn als er helemaal niet meer actief geïnformeerd zou worden over de aandachtdossiers. Het college geeft aan dat er heel veel informatie beschikbaar is op verschillende websites. De ChristenUnie zou GS willen vragen om voorafgaand aan de commissievergadering een kort overzichtje te sturen van nieuwe ontwikkelingen, opdat PS die informatie gericht bij elkaar hebben.

De ChristenUnie is verheugd dat het verscherpt vergunnen is opgenomen in de Beleidsnota uitvoering en handhaving VTH 2022. Er wordt echter wel een uitzondering gemaakt voor het aan de onderkant van de bandbreedte vergunnen wanneer het qua kosteneffectiviteit niet mogelijk is. Dat is enerzijds begrijpelijk, maar anderzijds ook jammer. Hebben GS nagedacht over de mogelijkheid om in dat geval een specifieke subsidieregeling in het leven te roepen om toch die maximale milieu- of gezondheidswinst voor de omwonenden te kunnen realiseren?

De heer Klein bedankt het college voor het doorsturen van het Plan van Aanpak "Op naar een

gezondere leefomgeving in de IJmond". Het is goed dat de provincie de monitoring gaat aanpakken. Eén van de meetstations wordt uitgebreid met extra meetapparatuur. Is dat voldoende of is het mogelijk en/of zinvol om ook nog andere meetstations toe te voegen?

De heer **Leerink** (PvdA) merkt op dat het informatieprotocol wat zijn fractie betreft prima is, maar sluit zich aan bij de vraag van de heer Klein (CU). Op het moment dat er iets speelt, ook publicitair, leidt dat tot vragen binnen de provincie. Tot nu speelt er iedere maand wel iets waarover PS graag geïnformeerd worden. Getracht wordt om de informatie in geordende sfeer en in samenspraak bij elkaar te krijgen om te voorkomen dat er slechts over incidenten wordt gesproken. Hoe kan de informatiestroom zo goed en kort mogelijk geschieden?

> Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt hoe de heer Leerink dit voor zich ziet. Provinciale Staten mogen toch zelf op elk moment de controlerende rol uitoefenen en vragen stellen?

De heer **Leerink** (PvdA) antwoordt dat PS thans maandelijks een keurig overzicht krijgen van alle actualiteiten. Zijn hoop is dat er in samenhang over wordt gesproken en niet naar aanleiding van een incident. Mocht die maandelijkse informatiestroom wegvallen, komt een en ander dan via de rondvraag terug (weliswaar op een minder samenhangende manier)?

> Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt wat voor de PvdA precies de issue is. De huidige maandelijkse informatievoorziening doet recht aan de wens van de bewoners en dient behouden te blijven. Is de PvdA bereid om zich samen met de Partij voor de Dieren hiertoe in te zetten?

De heer **Leerink** (PvdA) kan zich an sich voorstellen dat het informatieprotocol op een andere manier wordt ingevuld. Hij stelt derhalve de vraag aan de orde hoe wordt omgegaan met het feit dat er maandelijks nieuwe informatie oppopt. De heer Klein (CU) opperde bijvoorbeeld de suggestie om hiervan maandelijks een beknopt overzicht te geven. De heer Leerink stelt voor om te zoeken naar een goede vorm om het in de commissie te bespreken.

Het is goed te lezen dat het Plan van Aanpak (6.d) thans ook op de agenda van de rijksoverheid staat. Vorig jaar is een gigantische omslag bereikt. De heer Leerink heeft weliswaar nog een aantal vragen. Hij sluit aan bij de vraag van de heer Klein (CU) over de kosteneffectiviteit met betrekking tot de ZZS (zeer zorgwekkende stoffen). In de stukken staat op enig moment dat Tata Steel alle bronnen van ZZS beoordeelt en nagaat of het aanpakken van de ZZS-emissie kosteneffectief kan. Wat gebeurt er als dit niet mogelijk blijkt?

Het RIVM gaat kijken naar de MTR-waarden (Maximaal Toelaatbaar Risiconiveau). Dit is cruciaal, aangezien een en ander te maken heeft met milieuvergunningen waarvan men de impact op de gezondheid (nog) niet kent. Wanneer kunnen PS over voornoemde gegevens beschikken? Wat wordt er vervolgens gedaan met de MTR-waarden als de landelijke en Europese emissienormen daar niet op aansluiten? Dit lijkt de heer Leerink een potentieel probleem. Hij meent dat het heel goed is dat gezondheid als uitgangspunt wordt genomen en dat het RIVM een en ander gaat bekijken. Het zou echter goed zijn om nog wat meer helderheid te krijgen over hoe "hard" de MTR-waarden zijn en hoe deze zich gaan verhouden tot datgene wat men landelijk en Europees met elkaar heeft afgesproken.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) geeft aan dat zijn fractie niet gecharmeerd is van het provinciale beleidskader met betrekking tot de Energietransitie, Natura2000 en waterstofstrategie die deels

ten grondslag ligt aan de beleidsnota. Dit heeft de PVV geregeld uitgedragen in verschillende commissie- en PS-inbrengen. De PVV heeft een natuurwetenschapper bereid gevonden om een lezing te geven over klimaat en energie. Zodra een versoepeling van de coronamaatregelen het mogelijk maakt om de lezing te organiseren, zal de PVV de commissie hierover nader informeren.

De heer Van Tiggelen verwijst naar de navolgende passage op pagina 12 van de nota onder het kopje "*Beoogd ambitieniveau scherp vergunnen*":

"*Het is daarbij de verantwoordelijkheid van een bedrijf om in de aanvraag (bij oprichtingsvergunningen en veranderingsaanvragen) om een omgevingsvergunning een onderbouwing te geven wanneer een bedrijf van mening is dat de strengste norm of techniek niet haalbaar of onredelijk is. Dit kan door motivatie op basis van kosteneffectiviteit, waarbij de provincie altijd uitgaat van de meest recente berekeningen voor de beoordeling of een maatregel wel/niet kosteneffectief is. Of op basis van de cross-media effecten (onder andere klimaat, CO_2, afval, water) waarin integraal bezien wordt of een techniek doelmatig is.*"

Het kan toch niet zo zijn dat voor de volksgezondheid noodzakelijke strenge normen of technieken mogelijk succesvol kunnen worden omzeild, omdat deze vermeende negatieve effecten hebben op het gebied van klimaat en CO_2-uitstoot? De PVV ontvangt hierop graag een toelichting van de gedeputeerde.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt het college voor de update in de VTH-brief. De fabriek Waeles Foundery is failliet verklaard, hetgeen voor betrokkenen een trieste zaak is. Het CDA gaat ervan uit dat voornoemde fabriek over stikstofruimte beschikte die thans verkocht kan worden en dat daarbij volgens de huidige regels een deel wordt afgeroomd voor natuur. Dit zal waarschijnlijk gebeuren door de curator. Is deze aanname juist of ziet het CDA dit verkeerd?

Wat betreft agendapunt 6.b (Informatieprotocol) kan het CDA instemmen met de wijze waarop GS PS vanaf heden gaan informeren over Tata, Harsco en andere bedrijven, mits de laatste stand van zaken en informatie elke twee maanden op de B-agenda van de commissie NLG staan, opdat PS actief op de hoogte worden gehouden en alle belangrijke informatie goed kunnen vinden. Het CDA gaat het er wel van uit dat in geval van actualiteiten die om directe behandeling in de commissie vragen, er een uitzondering wordt gemaakt en dat er niet twee maanden gewacht hoeft te worden om het specifieke item te bespreken. Mevrouw Koning-Hoeve noemt als mogelijk voorbeeld de uitkomst van het bronnenonderzoek in de IJmond. Kan gedeputeerde dit toezeggen?

Wat betreft agendapunt 6.c (Beleidsnota uitvoering en handhaving VTH 2022) vindt het CDA het vreemd dat het coalitieakkoord an sich in het schema op pagina 6 wordt meegenomen als kader. Het coalitieakkoord is een afspraak tussen vier politieke partijen. Deze afspraken kunnen natuurlijk leiden tot kaders die worden vastgesteld in PS. Het CDA meent echter dat het akkoord zélf geen kader kan zijn in provinciale documenten.

Wat betreft agendapunt 6.d (Stand van zaken Tata Steel) hecht het CDA veel waarde aan het bronnenonderzoek. Zodra dat beschikbaar is, wenst de fractie dit zo spoedig mogelijk te bespreken. Mevrouw Koning-Hoeve hoort graag of en wanneer dit mogelijk is.
Het CDA heeft het gevoel dat de gedeputeerde heel goed vinger aan de pols houdt in dit dossier en dat GS in goed overleg zijn met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK). De fractie is blij dat er een gezamenlijk plan

van aanpak ligt. Kan de gedeputeerde mogelijk nog iets meer melden over de overgang naar de nieuwe ministeries onder leiding van het nieuwe kabinet? Zijn er wijzigingen in het dossier te verwachten? Hoe schat gedeputeerde dit in?

Het liefst zou men zien dat de gezondheidsrisico's in de IJmond met onmiddellijke ingang niet langer verhoogd zijn. De Kamerbrief spreekt over een complex probleem waarbij de inpassingen in productieproces tijd kosten. Dat is begrijpelijk maar tegelijkertijd frustrerend, met name voor de omwonenden. Inmiddels liggen er ook plannen voor versnelling van de aanpassingen in onder meer de Roadmap+ en andere acties, hetgeen effect heeft. Het CDA vindt het van groot belang dat de metingen steeds herhaald worden om te bekijken of het ingezette beleid effectief is en blijft, en daadwerkelijk leidt tot verbeteringen in de IJmond. De werkbezoeken van de provincie aan Tata en de omwonenden laten altijd een blijvende indruk achter. Als je op het duin tussen Tata en Wijk aan Zee staat, zie je met eigen ogen hoe dicht de huizen daar op de fabriek staan. Mevrouw Koning-Hoeve vraagt zich weleens af of het bouwen van grote geluidsschermen en luchtzuiverende wanden of andere innovaties op die plek nog enige positieve invloed zouden kunnen hebben op het welzijn van de bewoners. Wordt er ook naar dergelijke oplossingen gekeken, naast de Roadmap en andere acties? Wordt er ook out of the box gedacht en worden echt alle mogelijkheden tot verbetering onderzocht?

Mevrouw **De Groot** (SP) gaat er wat betreft agendapunt 6.a (Informatievoorziening VTH) van uit dat elke vooruitgang een verbetering is. De SP kan zich er derhalve in het voorstel vinden, inclusief het afgeven van de gedoogbeschikkingen. Zij wil graag nog de aandacht vestigen op de technische vragen over de Waeles Foundery. Het zou fijn zijn als deze spoedig beantwoord kunnen worden.

Wat betreft agendapunt 6.b (Informatievoorziening) heeft de SP an sich geen bezwaren. Het moet echter wel duidelijk zijn dat zaken worden besproken wanneer Provinciale Staten dit wenselijk achten. Ook moeten de vragen beantwoord blijven worden door GS. GS kunnen PS namelijk niet belemmeren in de controlerende rol. Reacties dat er te veel gevraagd wordt of dat de informatie volgende maand komt, zijn volgens de SP niet de juiste argumenten om de informatie niet te leveren. Als PS er tussentijds om vragen, moet er ook tussentijds informatie komen.

Wat betreft 6.c (Beleidsnota uitvoering en handhaving VTH 2022) meent de SP dat het streven goed is. De fractie is benieuwd en vraagt zich af of de uitvoering haalbaar is. Voorts hoopt zij dat er snel smart geformuleerde doelen komen, na de invoering van de Omgevingswet. De SP hoort hier graag een antwoord op en houdt GS er uiteraard aan.

Het Plan van Aanpak van IenW "*Op naar een gezonde leefomgeving in de IJmond*" (agendapunt 6.d) staat vol met goede intenties en medegevoel. De emissie van schadelijke stoffen door Tata Steel moet zo snel mogelijk omlaag. Tevens wordt erkend dat de zorgen van de inwoners van de IJmond terecht zijn. De SP is blij dat die erkenning er eindelijk is. Voor bedrijven als Tata Steel is in Nederland alleen ruimte als zij de gezondheid van omwonenden kunnen waarborgen en het vermogen hebben om aan de milieunormen en klimaatdoelstellen voor 2030 en 2050 te voldoen.

Per direct zijn niet alle problemen opgelost. De inzet van de gezamenlijke overheden is om op de kortst mogelijk termijn te komen tot een verbeterde leefomgeving/ met zicht op een duurzame en toekomstbestendige staalfabriek op de lange termijn. Op dat laatste punt wringt het echter. De "kortst mogelijke termijn" is immers niet heel kort. Sommige doelen worden weliswaar sneller gerealiseerd dan verwacht, maar de meest vervuilende onderdelen van Tata Steel (Kooksfabriek 2

en Hoogovens 6) worden vooralsnog niet gesloten. Nu Tata weer mag exporteren naar de Verenigde Staten (conform krantenbericht), lijkt het erop dat een snelle sluiting van de beide vervuilende fabrieken niet zo snel in het verschiet ligt. Wat betekent dit? Gaat de productie dan weer omhoog? Mevrouw De Groot zou hier graag duidelijkheid over hebben.

IenW zegt dat het gezondheidsrisico zo snel mogelijk moet worden beperkt. Er wordt nu al aan alle kanten gewerkt aan verbetering. Dit wordt eind 2022 aan de hand van onder meer monitoringsgegevens geëvalueerd, teneinde tijdig te kunnen ingrijpen als verbetering uitblijft. Maar wat wordt er nu eigenlijk verstaan onder "tijdig ingrijpen"? En hoe gaan die ingrepen dan plaatsvinden? Bestaan die ingrepen uit dwangsommen of uit sluiting van onderdelen van het fabriekscomplex? De SP zou hier graag een antwoord op horen.

De SP erkent overigens dat in korte tijd veel maatregelen bedacht en ook ten uitvoer zijn gebracht. Dit had echter veel eerder moeten gebeuren. De bewoners van de IJmond en met name die van Wijk aan Zee zitten al vele, vele jaren in de ongezonde omgeving van Tata Steel. Gedurende lange tijd is de schadelijkheid van Tata Steel ontkend. Nu krijgen de inwoners eindelijk erkenning. De SP hoopt dat het proces naar een gezonde leefomgeving sneller verloopt dan in de Roadmap+ beschreven wordt.

De heer **Leerink** (PvdA) hoort mevrouw De Groot (SP) terecht opmerken dat de erkenning er eerder had moeten komen. Er heeft in de loop der jaren een omslag van denken plaatsgevonden. Zoekt mevrouw De Groot de aanleiding hiertoe ook bij zichzelf c.q. de SP?

Mevrouw **De Groot** (SP) meent in zekere mate van wel. Vroeger werd, ook bij de SP, veel meer gedacht in termen van "werkgelegenheid" en (financiële) "welvaart". Dit is omgeslagen. Werkgelegenheid wordt thans nog wel belangrijk geacht, maar gezondheid is eigenlijk nog veel belangrijker. Het is essentieel om ook goed voor de aarde te zorgen.

De heer **Leerink** (PvdA) begrijpt dat mevrouw De Groot (SP) zich dat verwijt ook zelf aantrekt. In feite zegt zij: "*We hebben het met elkaar te lang laten ontstaan. Wij maken er deel van uit en nu moeten we kijken hoe we het anders oplossen.*"

Mevrouw **De Groot** (SP) beaamt dat de SP er in het verleden deel van heeft uitgemaakt. In het verleden heeft de SP echter meermaals Tata aangemerkt als een ongezonde fabriek die ongezond is voor de leefomgeving. Zij was daar eerder mee dan bijvoorbeeld de Partij van de Arbeid.

De heer **Dessing** (FvD) onderschrijft dat gezondheid een belangrijk punt is waarvoor aandacht moet zijn. Het is derhalve goed dat het nu op de agenda staat. Mevrouw De Groot (SP) zegt echter ook dat voor bedrijven die niet aan de klimaatdoelstellingen kunnen voldoen geen ruimte is in Nederland. De heer Dessing verifieert of dat inderdaad de conclusie van de SP is. In dat geval kan men immers een groot aantal sluitingen tegemoetzien.

Mevrouw **De Groot** (SP) meent dat het in ieder geval heel belangrijk is dat de bedrijven aan de klimaatdoelstellingen gaan voldoen, opdat men niet met natte voeten komt te zitten (als gevolg van overstromingen) of te kampen krijgt met andere vervelende consequenties.

De heer **Dessing** (FvD) merkt op dat zijn fractie en de SP van mening kunnen verschillen

over de "natte voeten". De zeespiegelstijging bedraagt immers 1,4 millimeter per jaar, waardoor de voeten voorlopig nog droog worden gehouden. De heer Dessing hoopt derhalve dat ondernemers de kans wordt geboden hun bedrijfsvoering uit te oefenen en dat er niet al te rigoureuze conclusies worden getrokken.

Mevrouw **De Groot** (SP) heeft als boodschap dat bedrijven allemaal zo snel mogelijk aan de klimaatdoelstellingen moeten voldoen. Mochten ze daar niet aan voldoen, dan is het aan de overheid, waaraan de provincie natuurlijk ook weer voeding geeft, om te bedenken wat voor maatregelen zij kan treffen. Over het opleggen van maatregelen als dwangsommen of wellicht de sluiting van bedrijven democratisch besloten moeten worden.

De heer **Dessing** (FvD) zou wat betreft de VTH-taken dan toch een scheiding willen aanbrengen tussen gezondheidsmaatregelen en klimaatdoelstellingen.

Mevrouw **De Groot** (SP) beaamt dat daar zeker een scheiding in kan worden aangebracht. Echter, een slecht klimaat veroorzaakt op den duur ook een slechte gezondheid. De SP vindt beide aspecten belangrijk. De provincie moet qua VTH-taken derhalve ook toezien op de klimaatdoelstellingen.

De SP hoopt dat de CO_2-uitstoot sneller teruggebracht kan worden en dat er spoedig minder CO_2 wordt uitgestoten. Ook de stikstofuitstoot van Tata Steel moet snel omlaag. Wat gaat de provincie hieraan doen?

Mevrouw De Groot heeft nog een aantal vragen over de communicatie en verwijst in dat kader ook naar de rondvraag. In het Plan van Aanpak "*Naar een gezonde leefomgeving in de IJmond*" is voor de dialoog met de bewoners van de IJmond een grote rol weggelegd voor de communicatiemedewerkers van de diverse overheden. Op de een of andere manier begrijpt de SP niet waarom deze filter op de informatieverstrekking wordt gelegd alvorens de inwoners een en ander mogen weten. Het lijkt mevrouw De Groot juist goed als de ongefilterde informatie aan de inwoners en de volksvertegenwoordigers wordt voorgelegd. Wat kan een communicatiemedewerker veranderen aan wetenschappelijke informatie die mensen moeten krijgen?

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) meent dat op grond van alle stukken die voorliggen geconcludeerd kan worden dat er heel veel stappen worden gezet. De gedeputeerde pakt het dossier Tata Steel met voortvarendheid op. D66 wil dat graag gezegd hebben. De fractie is ook erg verheugd over de samenwerking met de gemeenten en het Rijk. De uitdagingen in de IJmond kunnen alleen maar worden aangegaan door goede afstemming met andere overheden.

Voorts is het belangrijk dat er volop wordt ingezet op het tijdig verzorgen van transparante communicatie met de omwonenden. Mevrouw Gonggrijp heeft derhalve een vraag over de "commotie" die in de pers over het RIVM-rapport is ontstaan. Is dit rapport nu wel of niet in het bezit van de gedeputeerde?

Wat betreft het informatieprotocol snapt D66 de stappen. De fractie zou echter graag zien dat PS toch nog tijdig geïnformeerd worden indien er belangrijke wijzigingen plaatsvinden.

Statenlid **Kostic** (PvdD) verzoekt GS om het RIVM-rapport, dat reeds in het bezit van GS is, te openbaren voor het debat van de Tweede Kamer op 26 januari a.s. De SP zal dit eveneens via een

separate rondvraag voorleggen. Er is ruimte genoeg voor GS om voordien een eigen reactie te formuleren.

Statenlid Kostic gaat in op de Beleidsnota VTH-taken, het informatieprotocol en de toekomst van Tata Steel. De Partij voor de Dieren heeft eerder een discussienota over de VTH-taken opgesteld. Heden wil zij graag de aandacht vestigen op een viertal punten:

- De nota noemt een aantal noties die bij verdere uitwerking dienen te worden meegenomen. De PvdD zou daar graag nog één aandachtspunt aan toevoegen. Statenlid Kostic koppelt dit weer terug aan de discussienota, waarin gesproken wordt over het onderzoek van Follow the Money. Hierin wordt aangetoond dat de hele constructie, waaronder de bescherming van de leefomgeving en gezondheid, afhankelijk is van rapporten die worden gemaakt in opdracht van bedrijven die vergunningen en/of ontheffingen aanvragen. In de praktijk leidt dat niet altijd tot onafhankelijke informatievoorziening richting OD's. Burgers die zich willen verzetten tegen aantasting van de natuur en milieu hebben maar één kans om zo'n rapport van een bedrijf aan te vechten, namelijk middels een contra-expertise.

- Naar aanleiding van het rapport van de Rekenkamer over drinkwaterbronnen is toegezegd dat er met de OD gesproken zou worden over de watertaken en de vraag of er eventueel meer capaciteit bij moet. Wat is daarvan terechtgekomen?

- Het derde punt betreft iets wat de ChristenUnie heeft aangekaart. Hoe wordt de kosteneffectiviteit berekend? Welke kosten vallen hieronder? Betreft het de kosten van de maatschappij? En op basis waarvan worden de belangen dan precies afgewogen uiteindelijk?

- Een vierde punt is dat scherp vergunnen inderdaad erg belangrijk is. GS zeggen dit bij Tata te doen. Bij overige bedrijven ziet de provincie daar het belang niet van in en wordt vooral met pilots gestart. Zijn GS het ermee eens dat bij overige bedrijven ook gelijk kan worden gestart met scherp vergunnen in plaats van met pilots?

De heer **Roosendaal** (VVD) merkt op dat het onderwerp contra-expertise regelmatig terugkomt vanuit de Partij voor de Dieren. Het balletje wordt steeds neergelegd bij GS. De fractie geeft aan dat er in uitzonderlijke gevallen bij de OD's budget beschikbaar zou moeten zijn om een contra-expertise uit te voeren op het verzoek van burgers. Welke uitzonderlijke situatie bedoelt de Partij voor de Dieren en hoeveel budget wil zij daarvoor beschikbaar stellen? Dat soort onderzoeken is immers niet goedkoop en het kan niet aan de OD's en GS worden overgelaten om te bepalen welke burgers deze voorkeursbehandeling al dan niet krijgen. De heer Roosendaal meent dat de Partij voor de Dieren wellicht zelf met een voorstel zou moeten komen over welke uitzonderingssituatie wordt gesproken, hoeveel geld ermee gemoeid is en of de Partij voor de Dieren meent dat dat budget ook ter beschikking moet worden gesteld.

Statenlid **Kostic** (PvdD) geeft aan dat de Partij voor de Dieren hierover een voorstel heeft ingediend. Er is ook een duidelijk verzoek richting GS gedaan. De fractie wijst op kwetsbare belangen die niet door commerciële belangen kunnen worden gedekt en verdedigd. Voorts bestaan er bij de maatschappelijke organisaties grote twijfels over de door vergunningaanvragers geleverde informatie om daar vervolgens extra onafhankelijk onderzoeksgelegenheid voor te geven.

De vraag over het budget heeft de Partij de Dieren via GS ook bij de OD neergelegd om te kijken hoeveel het zal kosten. Bij één of twee onderzoeken per jaar is dat echt wel overzichtelijk. Hierover kan nader met elkaar gesproken worden. Het zou echter wel fijn zijn om daar nu serieus naar te kijken. De Partij voor de Dieren vraagt enkel om het even goed te verkennen. Zij is dan altijd bereid om te kijken naar nadere, betere voorstellen van anderen. Statenlid Kostic meent dat het probleem dat Follow the Money heeft onderzocht door allen wordt (h)erkend. Zij hoort het de VVD in ieder geval niet ontkennen.

De heer **Roosendaal** (VVD) constateert dat in het geval van Tata burgers heel goed in staat zijn om zich te verenigen en zo nodig samen actie te ondernemen. Het is voor hem echter nog steeds heel erg onduidelijk wanneer de Partij voor de Dieren spreekt over een "verdelingsvraagstuk" van één à twee onderzoeken per jaar. Wordt dan hier met elkaar bepaald wie er wel of geen contra-expertise mag uitvoeren? Conform de huidige werkwijze moet de partij (bedrijf of particulier) die een contra-expertise wil uitvoeren de kosten hiervoor zelf dragen. De heer Roosendaal ziet thans geen aanleiding om dat te veranderen. Sterker nog, hij ziet vanuit de samenleving genoeg initiatieven om het zelf op te pakken.

Statenlid **Kostic** (PvdD) benadrukt dat de VVD tezamen met de PvdD constateert dat er inderdaad problemen zijn. Burgers moeten zich steeds vaker verenigen om milieu en natuur te beschermen, terwijl dit een taak van de overheid zou moeten zijn. De burgers moeten enorme expertise verwerven, hetgeen voor hen aanzienlijke (financiële) lasten met zich meebrengt. Als de heer Roosendaal een keer met de burgers zou spreken, kan hij rechtstreeks uit hun mond vernemen hoe lastig het is. Tata is geen uitzondering. Statenlid Kostic vindt het heel kwalijk dat de VVD op deze manier de discussie probeert te vermijden. De Partij voor de Dieren biedt alle gelegenheid om met haar mee te denken, maar de heer Roosendaal (VVD) doet het af in de trant van: "*Het komt allemaal wel goed. De burgers redden zich wel.*"

De heer **Roosendaal** (VVD) vindt het belangrijk dat Nederland een systeem kent waarbij de partij die de rechtszaak wint de kosten vergoed krijgt. Daar zit een gedachte achter. Het is derhalve te gemakkelijk gedacht van de Partij voor de Dieren om daarop een uitzondering te maken voor één of twee partijen. Er dient dan met een breder doordacht plan te worden gekomen. De vraag is of dat op provincieniveau of wellicht op een hoger niveau moet plaatsvinden. Deze discussie zal uitgebreider moeten worden geagendeerd. Vervolgens zal bekeken moeten worden hoe het gehele stelsel veranderd kan worden. De Partij voor de Dieren komt echter steeds terug op hetzelfde punt, zonder dat zij kan aangeven hoe zij dat verdelingsvraagstuk inclusief de budgettering wil vormgeven.

Statenlid **Kostic** (PvdD) wijst op de gezamenlijke constatering dat er een groot probleem bestaat. Dit is door omgevingsexperts ook aangegeven. De Partij voor de Dieren heeft het vaker uitgebreid geagendeerd, nota bene met een discussienota. Zij vraagt GS enkel om een en ander met de OD in kaart te brengen en om te bekijken welke minnen en plussen er zijn en hoe het samen opgelost kan worden.

Statenlid Kostic vindt het onacceptabel dat de informatievoorziening wordt gewijzigd van maandelijks in tweemaandelijks. Mocht het zover komen, dan zal de Partij voor de Dieren hiertoe een motie indienen. De intensievere informatievoorziening is ooit begonnen met een motie van PS, aangezien zij juist meer dan enkel op hoofdlijnen geïnformeerd wilden worden. Dat heeft ertoe geleid dat de Statenleden het dossier veel beter zijn gaan volgen, wat ook meer recht doet aan

hetgeen de burgers van de provincie verwachten. De zaak is echter nog steeds heel complex. De Partij voor de Dieren hoopt derhalve dat de maandelijkse bespreking behouden blijft.

Over de toekomst van Tata Steel is reeds veel gezegd. De Partij voor de Dieren herkent echt wel de inspanningen, zeker van gedeputeerde Olthof. Er is echter nog steeds geen concreet vooruitzicht op een echt groen en schoon Tata. Het bedrijf blijft overtredingen maken en dwangsommen verzamelen. Tata Steel geeft nog onvoldoende invulling aan de wettelijke verplichting voor de ZZS. Tata krijgt nog steeds alle tijd voor de geurnormen, te weten tien jaar. De wens is dat de vergunningen voor Tata zo dicht mogelijk aan de onderkant van de BBT-range (Best Beschikbare Techniek) liggen. In de informatievoorziening staat echter dat de deuremissies bij Kooksfabriek 2 aan de bovengrens van de BBT-range worden vergund. Kunnen GS aangeven waarom dit gebeurt? Concreet uitzicht vanuit het Rijk en Europa is er evenmin. Eerst was het grote plan alleen de afvang en opslag van CO_2. Toen de FNV zo moedig was om met een alternatief plan te komen, is dat na wat duwen en trekken ook eventueel een goede optie. Maar zelfs als die zo snel mogelijk wordt uitgevoerd, moeten de mensen nog heel lang in de gifdampen van Tata Steel leven, worden er nog heel lang fossiele brandstoffen gebruikt -- middenin een natuur- en klimaatcrisis -- en blijft men oneindig niet-duurzame ijzererts winnen. Dit is hét weegmoment c.q. kantelpunt, waarbij alle opties voor Tata kunnen worden bekeken.

Omwonenden hebben door CE Delft een startnotitie laten maken met daarin vijf toekomstvarianten. Statenlid Kostic stelt voor op basis daarvan het Rijk te vragen om verder te kijken dan alleen het FNV-plan en te bezien wat de maatschappelijke kosten en baten zijn. Voorkomen moet worden dat er wederom heel veel geld wordt gepompt in iets wat uiteindelijk niet voldoende resultaten opbrengt.

Mevrouw **Er** (GL) las in de beleidsnota dat dit jaar ook het advies van de commissie-Van Aartsen erin zal worden verwerkt. GroenLinks houdt dit in de gaten.

De GL-fractie kan zich in principe vinden in het informatieprotocol. Zij sluit zich echter wel aan bij de opmerkingen die door andere Statenleden zijn gemaakt. Als er iets actueels speelt, mag het niet betekenen dat PS er minder snel vragen over kunnen stellen of dat zij in mindere mate geïnformeerd worden.

Mevrouw Er geeft aan dat het plan van aanpak heeft geleid tot meer overzicht, hetgeen fijn is. Het bevat een goede rol- en taakverdeling en laat zien welke taken nog openstaan. GroenLinks heeft wel een aantal vragen, met name over de kosteneffectiviteit. Als Tata niet met een kosteneffectieve aanpak komt, wat betekent dit dan voor de uitstoot van de ZZS? Hoe gaat de OD in dat geval erop handhaven? Het is immers een heel kwalijke zaak dat de kosteneffectiviteit zo'n grote invloed heeft op de regelgeving en de vergunning. Wat GroenLinks betreft is dat niet uit te leggen aan de mensen wier gezondheid daaronder gaat lijden.

Mevrouw Er heeft voorts nog een vraag over het overleg met Tata Steel inzake de betere monitoring, die in het plan van aanpak wordt genoemd. GroenLinks begrijpt dat sprake moet zijn van een goede samenwerking met Tata. Zij acht het echter enigszins vreemd om het bedrijf reeds uit te nodigen bij de gesprekken over monitoring, terwijl Tata een bedrijf blijft dat ook nog steeds overtredingen begaat. Wat GroenLinks betreft wordt het gesprek eerst met de overheden aangegaan om te bezien wat daaruit komt. De opties die daaruit voortvloeien kunnen vervolgens worden voorgelegd aan Tata.

Mevrouw **De Groot** (SP) hoort mevrouw Er (GL) aanvankelijk zeggen dat haar fractie blij is met het voorliggende Plan van Aanpak. Later in haar betoog ontkent zij dit echter enigszins. Wat zijn hierover nu de daadwerkelijke gevoelens van mevrouw Er?

Mevrouw **Er** (GL) is blij dat er een plan van aanpak ligt. Dit lijkt haar een hele grote vooruitgang vergeleken met een aantal jaren geleden. In die zin is mevrouw Er blij met alle vooruitgang die wordt geboekt. Dat neemt niet weg dat er nog een aantal punten in zit waarop verbetering mogelijk is.

De heer **Roosendaal** (VVD) wijst in het kader van het informatieprotocol op het gezegde "*vertrouwen komt te voet en gaat te paard*". De VVD sluit aan bij de Partij voor de Dieren dat de afgelopen anderhalf jaar heel veel tijd is besteed aan de voortgang van de VTH-taken. Door GS en de OD's is hard gewerkt om PS steeds beter te informeren. Het is goed dat thans wordt overgegaan naar de volgende fase. Het informatieprotocol heeft volgens de heer Roosendaal voldoende handvatten om te stellen dat ermee kan worden doorgegaan.

De kern blijft natuurlijk dat er een actieve informatieplicht is. De heer Roosendaal geeft GS graag het vertrouwen om PS te informeren wanneer dat (politiek) relevant is. Dat kan maandelijks dan wel tweemaandelijks.

De VVD acht het goed dat er viermaal per jaar met elkaar gesproken wordt over alle punten die met Tata te maken hebben, zoals de Roadmap+, de waterstoftransitie en de VTH-taken. Er moet integraal bekeken worden waar we vandaan komen, waar we thans staan en waar we heen gaan. Hoe is die voortgang dan precies en wat is de rol van de provincie daarin? En hoe kan aan de bewoners worden getoond dat de provincie het heel serieus neemt en dat er met alle partijen tezamen stappen worden gezet? De VVD is voorts heel benieuwd naar de uitkomsten van het RIVM-onderzoek over de MTR en de interpretatie die GS hieraan geven.

In de stukken staat voorts dat de provincie bezig is om te kijken naar het vergunningenstelsel rondom de waterstofinfrastructuur (van Den Helder naar IJmuiden). De heer Roosendaal mist echter het totale plaatje waaruit blijkt hoeveel waterstof er eigenlijk nodig is en waar die waterstof vandaan gaat komen, alvorens kan worden ingegaan op de discussie waar de leidingen moeten komen en waarvoor en per wanneer de vergunningen worden afgegeven. Binnenkort is het een jaar geleden dat het Strategisch Plan 2020-2050 van de Werkgroep Zeester is gepresenteerd. De VVD ziet echter nog geen integraal plaatje rond de rijksoverheid, de provincie en Tata zelf om ervoor te zorgen dat er voldoende waterstof is om een ander ook daadwerkelijk mogelijk te maken. De heer Roosendaal ziet er derhalve naar uit om dit een aantal keren per jaar te bespreken, naast de ontwikkelingen van de Roadmap+.

De heer Roosendaal heeft begrepen dat het RIVM een nulmeting gaat verrichten om te kijken wat de effecten van de te nemen maatregelen zijn. Het is heel belangrijk om deze gegevens ook te communiceren met de bewoners. Daarnaast gaat de Kooksfabriek over zes tot acht jaar dicht. Dit hangt weer samen met de vraag die de heer Roosendaal zojuist naar voren bracht: is er dan ook echt waterstof en is die installatie er dan? Hoeveel zekerheid kan hierover verkregen worden? Dat stuk mist de VVD nog.

De heer **Dessing** (FvD) slaat even aan op de beschikbaarheid en haalbaarheid van waterstof en de waterstofinfrastructuur. Is de VVD het met Forum voor Democratie eens dat het eigenlijk een startpunt zou moeten zijn om überhaupt te kijken of het wel haalbaar is? Er gaan getallen rond dat men voor het produceren van alle waterstof die benodigd is om Tata Steel te draaien, 1.000 windturbines in de Noordzee nodig heeft. Is de randvoorwaarde niet om dat überhaupt eerst te onderzoeken alvorens er wordt verdergegaan?

De heer **Roosendaal** (VVD) is het met de heer Dessing (FvD) eens dat indien men een bedrijf als Tata op waterstof wil laten draaien, men eerst moet weten of er überhaupt wel voldoende waterstof is. De heer Dessing trekt de conclusie dat de waterstof per se van windmolens moet komen, maar het zou ook vanuit de nieuwe kerncentrale kunnen komen die de overheid voornemens is te gaan bouwen. Voorts zou waterstof ook op een andere manier kunnen worden geïmporteerd. Daar is de heer Roosendaal nu juist zo benieuwd naar. Hoe gaat men dat doen? Pas zodra die vraag beantwoord kan worden, weet men ook welke infrastructuur en vergunningen benodigd zijn.

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):
Gedeputeerde Olthof bedankt de Statenleden voor alle vragen en benadrukt nogmaals dat Tata een heel belangrijk onderwerp betreft. Wellicht had een en ander eerder moeten gebeuren, maar de afgelopen periode zijn vele opvattingen gedeeld. De essentiële vraag is nu wat de provincie hiermee gaat doen. Gedeputeerde meent dat er de afgelopen twee jaar meer bereikt is dan er al die jaren daarvoor voor mogelijk werd gehouden. Anderhalf jaar geleden ging de discussie nog vooral over de betrouwbaarheid van de provincie en de Omgevingsdienst. Er was toen totaal geen uitzicht op een staalfabriek die duurzaam kan zijn en in ieder geval minder vervuilend is voor de omgeving en voor de gezondheid. GS, PS en zeker ook de omwonenden en andere organisaties kunnen best blij zijn dat deze stap nu is gezet. Het gaat echter nooit snel genoeg. Wat gedeputeerde betreft zou het morgen veranderd moeten zijn. Men heeft echter ook met de realiteit te maken. Morgen kunnen de deuren van de fabriek gesloten worden, maar daarmee is de vervuiling niet over. In de grond worden immers nog heel veel stoffen aangetroffen.

Sluiting is echter niet het voornaamste scenario van de provincie en de omwonenden. Een groot deel van de mensen wil uiteindelijk best ruimte bieden aan Tata Steel, maar wel heel nadrukkelijk onder de voorwaarde dat het schoner en gezonder moet. Het is geen kwestie van een knop omdraaien of een filterinstallatie plaatsen. Het vraagt om tijd. De grote transformatie naar een DRI-fabriek is een structurele stap. Er moet echter ook bekeken worden wat er vandaag nog veranderd kan worden om te zorgen dat op korte termijn gezondheidsverbeteringen significant ervaren worden in de omgeving.

Gedeputeerde Olthof zou willen voorstellen om de beantwoording van de vragen inzake Waeles Foundry mee te nemen met de technische vragen die thans nog onbeantwoord zijn gebleven.

Wat betreft de informatievoorziening benadrukt gedeputeerde dat de actieve informatieplicht van GS richting de Staten boven alles gaat. Provinciale Staten gaan bovendien over hun eigen orde. Indien zij een vraag hebben, kunnen zij deze altijd stellen. Wel wordt getracht om aan de hand van het Rekenkamerrapport te bekijken wat nog effectief is en hoe bepaalde zaken zo slim en zo goed

mogelijk kunnen worden gedaan. Juist ook om de informatie op orde te houden, is het de vraag of je de VTH-brief nog elke maand wil hanteren. De VTH-brief wordt vastgesteld weken voordat die in PS besproken zal worden en is soms door de actualiteit alweer achterhaald. Het kost de organisatie kost bovendien heel veel werk. Er blijft uiteraard sprake van een structurele informatievoorziening. De afgelopen maanden stond elke commissievergadering wel een onderwerp met betrekking tot Tata op de agenda, zoals een rapport, het informatieprotocol, het plan van aanpak vanuit de Kamer. Ook de komende maand zal dit weer het geval zijn. Kortom, de vrees dat PS niet de juiste informatie zouden krijgen, is onterecht. Sterker nog, PS kan gedeputeerde Olthof aanspreken op diens actieve informatieplicht. Op het moment dat er iets speelt, zullen GS PS daar een antwoord op geven. Dit blijft gelijk. Enkel de frequentie van de VTH-brief wijzigt. De betreffende informatie is altijd beschikbaar op de websites van de Omgevingsdienst. Daar zijn de afgelopen twee jaar ook enorme stappen in gezet. Met het oog op de werkdruk voor de organisatie en de actualiteit van de informatievoorziening stellen GS voor om de frequentie van de VTH-brief te wijzigen van maandelijks naar één keer per twee maanden.

De belangrijkste vraag ten aanzien van het handhavingsprotocol betrof de kosteneffectiviteit. Dat is niet iets wat de provincie verzint of waar zij over gaat. Gedeputeerde Olthof refereert aan de discussie om aan de onderkant van de BBT-range te gaan vergunnen. Ten aanzien van de pelletsfabriek heeft gedeputeerde uitvoerig gesproken met PS over de kosteneffectiviteit, dat een onderdeel vormt van de uiteindelijke vergunningverlening. Als de kosten per besparing kilogram stikstof tot €5 bedragen, is het kosteneffectief. Indien de kosten boven de €20 liggen, is het niet kosteneffectief. De bandbreedte tussen €5 en €20 betreft het "afwegingskader". Een en ander is gebaseerd op regelgeving. Daar moeten door Den Haag of Europa stappen in gezet worden. De provincie kan vervolgens gaan toetsen of een en ander gerechtvaardigd is om toch een stikstofreducerende maatregel op te leggen.

Bij de pelletfabriek is de grens opgezocht. Ondanks het feit dat een en ander binnen de bandbreedte viel en men erover van mening kon verschillen of het al dan niet kosteneffectief was, heeft de provincie in het belang van de gezondheid van de omgeving gemeend dat zij toch de maatregel moest opleggen. Zij zal daar in de toekomst ook op die manier mee omgaan. Het aspect "kosteneffectiviteit" zit in de regelgeving. Het is dus niet mogelijk om een vergunning aan te scherpen zonder voornoemd aspect mee te nemen.

De kosten als gevolg van de aanscherping van de vergunningen -- niet alleen voor het toepassen van een filterinstallatie, maar ook de structurele kosten -- kunnen in de tientallen miljoenen lopen. De heer Klein (CU) vroeg of de provincie daar dan een subsidieregeling tegenover moet zetten? Gedeputeerde Olthof meent van niet. Het streven is echter om altijd zo dicht mogelijk aan de onderkant van de BBT-bandbreedte te vergunnen. Dat is echt een koerswijziging. Dit gebeurt nog als pilot en niet structureel, omdat bekeken moet worden wat het van de OD vraagt qua inzet. Voorts willen GS voor PS in beeld brengen wat het van de capaciteit van de OD's vraagt. Waar lopen zij tegen aan bij dergelijke vraagstukken over kosteneffectiviteit? De maatregel is wel alvast opgenomen. Het komende jaar wordt een en ander aan de hand van een aantal pilots inzichtelijk gemaakt, waarna met elkaar de stap kan worden gezet om het structureel door te voeren. Die ambitie is er. Alvorens het college verwachtingen schept die het niet kan waarmaken, vindt eerst een pilot plaats.

De heer Klein (CU) vroeg of het mogelijk en/of zinvol is om nog andere meetstations toe te voegen. Gedeputeerde merkt op dat er in Wijk aan Zee twee meetstations zijn: Reyndersweg en Bosweg. Het

meetstation aan de Bosweg was aanvankelijk van Tata, maar is inmiddels naar de provincie gehaald teneinde de onafhankelijkheid van de gegevens te kunnen waarborgen. Voorts is bepaald dat er een aantal extra metingen van bepaalde stoffen mogelijk moeten zijn. Deze worden toegevoegd. Daarnaast komt er nog een evaluatie van het totale meetnet. Daarin wordt de vraag meegenomen of het voldoende is of dat er wellicht op andere plekken nog andere, aanvullende informatie beschikbaar moet komen. Men moet zich echter realiseren dat elk meetstation uiteindelijk best een flinke investering vergt. Ook moet worden bekeken wat men precies wil meten. Elke combinatie van stoffen vraagt immers weer om andere meetmethoden. Kortom, er wordt gekeken naar het aantal meetstations. Dit punt zal worden meegenomen in de evaluatie, aangezien een aantal mensen uit de Dorpsraad deze vraag ook al eens heeft gesteld.

In antwoord op de PvdA geeft gedeputeerde aan dat de actualiteiten rond Tata uiteraard in de commissie besproken zullen worden. De rapporten in 2021 en onder meer de brief van PS aan de Kamer hebben er uiteindelijk toe geleid dat de urgentie van de normering hoog op de agenda staat. Voorts heeft men met elkaar vastgesteld dat milieuregelgeving niet hetzelfde is als gezondheid. Hierover is inmiddels zoveel meer bekend waaruit blijkt dat met milieuregelgeving niet alle gezondheidsaspecten kunnen worden meegenomen. Om die reden is het RIVM gevraagd, ook in opdracht van de staatssecretaris, om met extra normen te komen ten aanzien van ZZS. De PvdA constateert terecht dat die normering er wel is, maar dat deze ergens moet worden vastgelegd, opdat het uiteindelijk ook opgenomen kan worden in een vergunning en erop kan worden gehandhaafd. Dit betekent dat er naar landelijke of Europese wetgeving moet worden gekeken. Het begint natuurlijk met het vaststellen van de normering, waarna zo snel mogelijk bekeken moet worden wat er nodig is om er ook op te kunnen handhaven.

De heer **Leerink** (PvdA) meent dat het goed en onvermijdelijk is dat de normering onder de loep wordt genomen. Hij ziet echter met angst en beven het scenario tegemoet als dadelijk die MTR zijn vastgesteld. Dat rapport landt dan ook. Zodra de maxima bekend zijn en deze overschreden worden, zal dat terecht voor onrust zal. We weten allemaal hoe Den Haag en Europa werken. Er zal op dat moment heel snel geschakeld moeten worden.

Gedeputeerde **Olthof** meent dat dit een terecht punt is. Hij deelt dan ook de zorg van de heer Leerink (PvdA). Er wordt steeds meer bekend. Elk onderzoek en elk rapport leidt weer tot onrust en discussies. Dat ontslaat de provincie echter niet van haar verplichting om te bekijken of er tot een norm kan worden gekomen. Er komen thans nieuwe bewindslieden. Gedeputeerde is derhalve enigszins bezorgd hoe onderhavig punt zo snel mogelijk weer kan worden opgepakt en hoe dezelfde voortvarendheid als voorheen kan worden betracht. Gedeputeerde neemt het absoluut mee. Wat kan er worden gedaan om er eerder op te anticiperen door het ook vast te leggen in de wet- en regelgeving?

Tegen de heer Van Tiggelen (PVV) zegt gedeputeerde Olthof dat de discussie niet zozeer gaat over klimaat boven gezondheid. Bij maatregelen moet men echter wel gaan kijken naar het integrale effect op zowel gezondheid als klimaat, CO_2-uitstoot en dergelijke. In dat opzicht moeten beide aspecten worden meegenomen. Hierin is absoluut geen ordening aangebracht. Sterker nog, die samenhang moet heel zwaar gewogen worden. Vervolgens moet er met elkaar een heel goede discussie worden gevoerd om te bepalen of het al dan niet een verantwoorde keuze is.

Richting het CDA geeft gedeputeerde aan dat de VTH-brief gewoon op de B-agenda blijft staan. Ook GS willen deze kunnen blijven bespreken indien dit nodig is. De positie van het coalitieakkoord

is niet zozeer dat het een beleidsdoel is. Het document geeft uiteindelijk wel prioritering en richting aan de coalitieperiode en zal meegenomen worden in beleidsnotities, uitvoeringsagenda's die uiteraard in PS uiteindelijk weer worden vastgesteld. Het feit dat het in het coalitieakkoord staat, betekent niet dat het daarmee automatisch is vastgesteld. Er moet eerst een vertaling naar de programma's worden gemaakt. Daar gaan de Staten over en het wordt ook vastgelegd. Dat is niet anders dan voorheen.

De overgang naar nieuwe ministeries en bewindspersonen vindt gedeputeerde wel even spannend. Op 11 januari a.s. heeft hij een gesprek met de DG van IenW. Daarin zal ook aan de orde komen onder welk ministerie het thema milieu gaat vallen, en in welke mate. Blijft het bij IenW? Hoe wordt de samenhang met EZK geborgd? Hoe gaan die ministeries zich tot elkaar verhouden? Hoe blijft de integraliteit geborgd? Welke minister of staatssecretaris kan hierop worden aangesproken? Gedeputeerde hoopt dat het gesprek meer duidelijkheid zal geven, opdat er later wat meer houvast kan worden geboden.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) wees erop dat metingen af en toe herhaald worden. Het CDA vindt deze handeling heel belangrijk en heeft gedeputeerde gevraagd of hij deze werkwijze wil voortzetten.

Gedeputeerde **Olthof** wijst erop dat in het plan van aanpak vermeld staat dat het stofdepositieonderzoek in de IJmond in 2022 twee keer uitgevoerd wordt. Het betreft een herhaling om het effect op langere termijn te bezien. De voortgang van de resultaten moet men blijven meten. Hiertoe dient met elkaar een programma te worden opgesteld. De provincie heeft derhalve zeker ambitie op dit vlak. Er dient echter ook gekeken te worden naar de effectiviteit ervan. Men heeft de neiging om alles te willen meten, maar uiteindelijk moet ook bekeken worden waarom iets gemeten wordt en wat men vervolgens met de informatie kan. Gedeputeerde begrijpt het punt van het CDA heel goed. Om uiteindelijk de voortgang te weten van de investeringen die plaatsvinden, moet je uiteindelijk wel op langere termijn een aantal metingen gaan herhalen.

Er is een aantal vragen gesteld over het bronherleidingsonderzoek. Deze neemt gedeputeerde dadelijk mee bij de beantwoording van de rondvraag van de SP (agendapunt 7).

De SP vroeg of de productie bij Tata omhooggaat, nu het bedrijf weer mag exporteren naar de Verenigde Staten. Gedeputeerde las hierover ook berichten op social media. Normaliter zou dit een positief bericht zijn voor de Nederlandse economie, maar in dezen verrijst gelijk een doembeeld. Wat betekent het immers voor Tata? Gedeputeerde wijst erop dat Tata een vergunning heeft waarbinnen het bedrijf qua productie moet blijven. De toekomst van de Kooksfabriek staat los van de vraag of de productie naar Amerika al dan niet hoger kan zijn. Partijen zijn druk bezig om de Kooksgasfabriek zo snel mogelijk, in ieder geval voor 2028, af te bouwen en te sluiten. Die twee zaken moeten niet door elkaar worden gehaald. Tata heeft een vergunning wat betreft de hoeveelheid die het bedrijf maximaal mag produceren. Dat verandert niet.

Mevrouw **De Groot** (SP) stelde de vraag ook in het kader van de afbouw van de gaswinning in Groningen. Opeens blijkt daar namelijk een contract met Duitsland te zijn, waardoor er ineens toch gas uit Groningen aan Duitsland moet worden geleverd. Dat zou dus betekenen dat de productie weer wordt opgeschroefd. Hoe staat dit dan met Tata Steel en de export naar de Verenigde Staten?

Gedeputeerde Olthof is niet op de hoogte van aanvullende verplichtingen dat als Amerika meer staal gaat vragen, dat Tata dat buiten de vergunning om moet gaan leveren. In de vergunning is de maximale productie opgenomen. Gedeputeerde zou derhalve heel voorzichtig willen zijn met het doen van dergelijke suggesties. Er ligt een vergunning en die is leidend. Op dit moment is er geen enkele aanleiding om die productie te verhogen. Sterker nog, de discussie (ook vanuit de bewoners) is eerder dat de productie omlaag zou moeten. Gedeputeerde maakt zich derhalve niet zo'n zorgen om de situatie die de SP schetst.

Statenlid Kostic (PvdD) vroeg wat er gebeurt als de doelstellingen niet gehaald worden, met name ten aanzien van de toekomst van Tata. Er wordt momenteel een heel duidelijk plan neergezet dat gemeten zal worden. Daarbij wordt ook gekeken naar de effecten. Een deel kan worden afgedwongen via de vergunningen, zoals de minimalisatie van de ZZS en de pelletfabriek. Een aantal ambities en investeringen kunnen echter niet direct in een vergunning worden opgenomen. De wens is om deze toch op een of andere manier vast te leggen. Er zal derhalve gekeken moeten worden wat de effecten zijn en of deze meetbaar zijn. Vervolgens moet bekeken worden wat op dat moment een passend antwoord is. Gedeputeerde vindt het enigszins voorbarig om er nu al op vooruit te lopen, omdat voornamelijk sprake is van veel aannames.

Gedeputeerde heeft reeds genoemd dat de aanpak van de stikstofreductie door Tata te lang geduurd heeft. De Omgevingsdienst heeft daar echter een heel belangrijke stap in gezet, te weten de maatregel ten aanzien van de pelletfabriek. Deze vormt immers de grootste uitstoter van stikstof op het Tata-terrein. De deNO_x-installatie die nu voorgeschreven gaat worden in de vergunning is uiteindelijk de grote maatregel die voor Tata genomen gaat worden. Met andere woorden, gedeputeerde meent dat het thema stikstof uitvoerig aan de orde is geweest en dat er thans een heel concrete maatregel ligt.

De vragen over de filter op communicatie zal gedeputeerde dadelijk meenemen in de rondvraag. Hij wil er wel voor waken dat op basis van een aantal aannames de indruk wordt gewekt dat de provincie het rapport gaat beïnvloeden en dat dat de "filter" zou zijn. De provincie doet juist haar stinkende best om te zorgen dat daar absoluut geen sprake van kan zijn. Gedeputeerde kan ook toezeggen dat elk rapport dat is opgesteld door een wetenschappelijk bureau, het RIVM of een andere partij gewoon één-op-één naar buiten gaat. Als de provincie of een andere partij er iets van vindt, dan zal dat in een side letter of een zienswijze worden meegegeven. Gedeputeerde meent wel dat eenieder de verplichting heeft om zijn woorden zorgvuldig te kiezen en men niet de indruk moet wekken alsof er iets geks aan de hand is. Hij zal dat dadelijk nader toelichten.

Statenlid Kostic (PvdD) wees op het onderzoek van Follow the Money waarin wordt gesteld dat de hele constructie, waaronder de bescherming van de leefomgeving en gezondheid, afhankelijk is van rapporten die worden gemaakt in opdracht van bedrijven die vergunningen en/of ontheffingen aanvragen. Bij de Omgevingsdiensten heeft hierover een presentatie plaatsgevonden en is er met elkaar over gesproken. Conform het systeem in Nederland moet de partij die een vergunning aanvraagt met een onderbouwing van cijfers komen. De provincie kan dit niet wijzigen. De Omgevingsdienst beoordeelt vervolgens de aanvraag. Heeft de OD dan wel voldoende expertise in huis om de aangeleverde gegevens te beoordelen? Als hieraan getwijfeld wordt, zal de Omgevingsdienst moeten bekijken of er wellicht expertise van andere partijen kan worden ingevlogen en of er een contra-expertise gevraagd moet worden. De Omgevingsdiensten hebben dit ook beaamd. Het is lastig als de provincie zegt: "*We hebben een potje met geld en we doen maximaal twee onderzoeken per jaar.*" Er zijn immers best veel bezwaren, zodat diverse partijen

wel zouden voelen voor een contra-expertise. Gedeputeerde meent dat men moet vertrouwen op de Omgevingsdienst, waar de expertise zit. Er moet blijvend geïnvesteerd worden in die expertise alsmede in de capaciteit, om ervoor te zorgen dat dáár uiteindelijk de juiste afweging wordt gemaakt wat betreft de vergunningverlening. Op het moment dat de provincie een pot met geld gaat creëren waaruit allerlei contra-expertises kunnen worden verricht, wordt het een heel rare figuur. Iedereen die het dan niet eens is met de vergunning zal een beroep gaan doen op de contra-expertise. Dan wordt het ingewikkeld. Gaat de provincie immers bepalen welke vraag belangrijker is? Gedeputeerde voorziet in dat geval dat overal een contra-expertise wordt uitgevoerd, terwijl de essentie is dat de Omgevingsdienst de juiste expertise in huis heeft en waar nodig aanvullend onderzoek doet.

Gedeputeerde zal niet bestrijden dat er weleens gekke dingen gebeuren. In geval van Tata betreft het echter organisaties die gewoon getoetst worden of ze uiteindelijk wel de juiste metingen kunnen verrichten. Cijfers worden niet klakkeloos aangenomen. Gedeputeerde begrijpt het punt van de Partij voor de Dieren. Hij meent ook dat de Omgevingsdiensten gevraagd moet worden om ervoor te zorgen dat er bij de vergunningverlening goed gekeken wordt naar de cijfers en dat de expertise aanwezig moet zijn om een en ander goed te kunnen toetsen. Daar waar nodig zal de OD zelf een contra-expertise moeten aanvragen. Gedeputeerde vindt dat dat niet bij de omgeving moet worden neergelegd. Dan is namelijk het hek van de dam en moet men het hele systeem van de OD ophalen.

> Statenlid **Kostic** (PvdD) vind het prima dat gedeputeerde het als zodanig interpreteert en het op voornoemde manier gaat oplossen. Statenlid Kostic raadt echter aan om het dan expliciet als aandachtspunt op te nemen in de nota.

Gedeputeerde **Olthof** wil niet zozeer de contra-expertise in de nota opnemen, maar wel het signaal dat er bij de omgevingsdienst voldoende expertise in huis is om de vergunning te kunnen beoordelen en dat er waar nodig aanvullende expertise extern ingehuurd kan worden. De basis van het hele stelsel is dat men erop kan vertrouwen dat de Omgevingsdiensten over voldoende capaciteit en expertise beschikken. Dit is ook daadwerkelijk een onderdeel van gesprek met de Omgevingsdiensten, zeker als het gaat om de ontwikkelingen naar circulariteit en alle klimaatdiscussies (groene waterstof e.d.). Op dit terrein is heel veel expertise nodig.

De vragen over de watertaken leidt gedeputeerde Olthof door naar zijn collega Loggen.

Gedeputeerde Olthof bestrijdt de opmerking dat Tata Steel nog steeds alle ruimte krijgt qua tijd. Daarmee wordt ten onrechte de suggestie gewekt dat Tata kan doen wat het wil. De provincie, de Kamer, het kabinet en de ministeries zitten erbovenop. Het recentelijk aanscherpen van de vergunningen is voor Tata ingrijpend. Achter die termijn van tien jaar zit wel degelijk een gedachte. Het betreft de weg ernaartoe. Een en ander moet ook niet te scherp worden neergezet. Mocht het immers tot een gerechtelijke procedure komen, zal de rechter oordelen of een redelijke termijn wordt gesteld. Onderhavige vergunning, waarbij naar het totaal van Tata wordt gekeken, is echter de eerste die op deze manier verleend wordt. Hierin wordt veel gevraagd van Tata, maar het gebeurt wel.

Bovendien is de maatregel ten aanzien van Hoogoven 6 opgelegd, terwijl reeds bekend is dat deze in het toekomstbeeld richting groen staal uiteindelijk uitgefaseerd zal worden. Hiermee zijn investeringen van tientallen miljoenen gemoeid. Kortom, Tata krijgt geen ruimte of tijd. Er dient

met elkaar een uitvoerbaar beleid te worden geformuleerd. Met de hand op het hart kan gedeputeerde toezeggen dat er wat betreft de vergunningverlening en de rapportages nul invloed van Tata is (geweest). Wat betreft de onderhavige aanscherping van vergunningen wordt Tata pas geïnformeerd op het moment dat de provincie haar besluit heeft genomen.

De deuremissies bij Kooksfabriek 2 werden aan de bovengrens van de BBT-range vergund (10%). Door de aanscherping is dat teruggebracht naar de ondergrens (5%). Het liefste wil men dat de Kooksgasfabriek en de deuremissies zo snel mogelijk worden tegengehouden. Ten aanzien van de resultaten die het bedrijf wil boeken, heeft Tata echter gezegd dat de deuremissies een belangrijk onderwerp vormen bij de reductie van stof- en geuremissie. De Omgevingsdienst heeft derhalve besloten om nu een meting te doen en over een tijdje te bekijken wat de effecten zijn. Qua BBT-range is de scherpte opgezocht die mogelijk is. Deze is niet verruimd, maar juist een stuk scherper geworden.

Mevrouw Er (GL) stelde een vraag over het overleg met Tata Steel inzake een betere monitoring. Gedeputeerde wil ervoor waken dat Tata enigszins wordt weggezet als een criminele organisatie die nergens bij betrokken mag worden. De provincie heeft Tata ook nodig om juist bepaalde informatie te krijgen. Zij wil uiteindelijk immers kunnen staan voor de onafhankelijkheid en de objectiviteit van de gegevens die worden aangeleverd. Op het moment dat de provincie op het terrein van Tata wil meten, zeker als het metingen betreft die uiteindelijk niet wettelijk kunnen worden afgedwongen in een vergunning, heeft de provincie het bedrijf hiertoe nodig. In de Roadmap+ staat dat Tata zelf ook metingen wil gaan doen. De provincie heeft voorgesteld om die in gezamenlijkheid met de Omgevingsdienst en de ILT van het Rijk te verrichten, om ervoor te zorgen dat de objectiviteit kan worden gegarandeerd en op een later moment niet de discussie ontstaat dat "*de slager z'n eigen vlees keurt*". Het bedrijf dat de metingen verricht, ook in opdracht van Tata, is overigens geaccrediteerd. Juist als extra stap wil de provincie graag meedenken om de objectiviteit en onafhankelijkheid zo veel mogelijk te garanderen. Het is echter niet mogelijk om de fabriek heel snel te veranderen zonder overleg met Tata. Sterker nog, het initiatief ligt in eerste instantie bij het bedrijf zelf. Tata heeft de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat het zo snel mogelijk voldoet aan alle eisen en vergunningen. De overheid pakt daar een heel actieve rol in, maar heeft daar Tata wel bij nodig.

De vragen van de VVD over waterstof leidt gedeputeerde Olthof door naar zijn collega Stigter.

De **voorzitter** resumeert als volgt:

- De vragen over de Waeles Foundry zullen nog schriftelijk beantwoord worden.
- Het bronherleidingsonderzoek komt dadelijk aan bod bij de rondvraag (agendapunt 7).
- Voorts dient nog te worden afgeconcludeerd of de commissie kan instemmen met het voorstel om de frequentie van de VTH-brief te wijzigen van maandelijks naar tweemaandelijks.

Statenlid **Kostic** (PvdA) heeft nog geen antwoord gehoord op de vraag of gedeputeerde bereid is het Rijk te vragen om alle toekomstvarianten voor Tata, zoals ook vermeld in de startnotitie van CE Delft, te verkennen.

Gedeputeerde **Olthof** heeft niet alle opties uit voornoemde notitie van CE Delft scherp. Hij meent dat de vraag op hoofdlijnen is of gekozen wordt voor de toepassing van CCS of voor de DRI. Of dit uiteindelijk leidt tot een kleiner of ander Tata, is aan het bedrijf zelf. Tata moet opereren binnen de ruimte van de vergunningen. De overheid stelt deze zo scherp mogelijk op, zeker wat betreft

gezondheid. Tata moet daarbinnen echter uiteindelijk zijn eigen bedrijfsvoering bepalen.

Statenlid **Kostic** (PvdA) vraagt of gedeputeerde het erover eens is dat als er in Tata maatschappelijk geld moet worden gestoken, alle keuzes op tafel moeten worden gelegd?

Gedeputeerde **Olthof** antwoordt bevestigend. Als de provincie subsidie verleent, moet niet alleen naar klimaat en milieu worden gekeken, maar moet het ook een positief effect hebben op de gezondheid. Dat is ook een wens vanuit de omgeving. Een dergelijk gesprek wordt ook met het Rijk gevoerd. Gedeputeerde twijfelt of je dusdanig ver moet gaan om qua bedrijfsvoering allerlei opties voor te leggen. Ook het kabinet en de Kamer zijn op de hoogte van het rapport van CE Delft. Dit betreft echter een vervolgstap. De eerste stap is om middels "groen staal" er nu met elkaar voor te zorgen dat het schoner en gezonder wordt.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) sprak aan het eind van haar betoog over "*out of the box denken*". Wordt er ook gekeken naar alternatieve oplossingen, zoals geluidsschermen of luchtzuiverende wanden?

Gedeputeerde **Olthof** staat zeker open voor alternatieven die een bijdrage kunnen leveren aan een gezonde en schone leefomgeving, mits deze enigszins realistisch en uitvoerbaar zijn. Hij heeft deze echter nog niet voorbij zien komen. Ligt die verantwoordelijkheid bovendien bij de overheid of kan er uiteindelijk bij Tata op aangedrongen worden om in dergelijke alternatieven te investeren?

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording en geeft het woord aan gedeputeerde Stigter om de vragen over waterstof te beantwoorden.

Beantwoording door gedeputeerde **Stigter** (GL):
Gedeputeerde **Stigter** zal de commissie kort informeren over waar de provincie staat ten aanzien van de "*Groen Staal door waterstofroute*" van Tata.

Gedeputeerde Olthof noemde reeds dat klimaat en milieu enerzijds en gezondheid anderzijds weliswaar afzonderlijke portefeuilles zijn, maar dat de provincie kiest voor één integrale benadering richting Tata en het Rijk. Als Tata aan de slag gaat met klimaatmaatregelen is het voor het college vanzelfsprekend en noodzakelijk dat tegelijkertijd de gezondheidskant wordt meegenomen.

Gedeputeerde Stigter licht kort de "*Groen Staal*"-route toe. In het najaar van 2021 is tezamen met de andere overheden en bedrijven de Cluster Energie Strategie (CES) opgesteld. Hierin wordt uitgestippeld wat er nodig is om de industrie in het Noordzeekanaalgebied (NZKG), inclusief Tata, te verduurzamen. Hoeveel waterstof en elektriciteit zijn er nodig? Op de datum dat het rapport ter beschikking zou worden gesteld aan het Rijk om een en ander door te rekenen, kwam Tata naar buiten met de mededeling dat het versneld ging inzetten op de waterstofroute. De CES is op dat punt derhalve alweer enigszins achterhaald. Dit is destijds ook gedeeld in de commissievergadering. Op dit moment wordt er gewerkt aan een addendum op de CES ten aanzien van de nieuwe waterstofroute. Het Rijk wordt verzocht een en ander door te rekenen en het ook mee te nemen in de eigen investeringsplannen. Deze afspraak is gemaakt tijdens de laatste dagen van het vorige kabinet.

Het beeld dat nu naar boven komt in de waterstofroute is dat Tata tot 2030 tussen de 190 en 270 kiloton waterstof nodig zal hebben. Deze hoeveelheid neemt toe tot 400 kiloton in 2035. Het betreft gigantische hoeveelheden die thans niet beschikbaar zijn, ook niet wereldwijd. Het idee is dat ongeveer 150 kiloton van de benodigde hoeveelheid gemaakt kan worden op het Tata-terrein zelf -- gedeputeerde wijst in dit kader op plannen voor de ontwikkeling van een waterstoffabriek onder de naam H2ermes -- dan wel met initiatieven in het Noordzeekanaalgebied. Dat betekent dat er nog steeds een gat bestaat aan waterstofbehoefte in de "Groen Staal"-route ten opzichte van wat er nodig is.

Er worden thans nog twee andere routes verkend, in eerste instantie door Tata zelf, maar ook tezamen met de provincie en het Rijk, omdat laatstgenoemden hierin mede een rol spelen:

- Aansluiten op de nationale backbone, die de industriegebieden in het land met elkaar verbindt. Waterstof dat op de Maasvlakte of in Groningen gemaakt worden, kan zodoende benut worden voor waterstofactiviteiten in het Noordzeekanaalgebied, waaronder Tata;
- Waterstofimport vanuit het buitenland. Er loopt thans een verkenning samen met het Havenbedrijf Amsterdam om de mogelijkheden te bekijken om een gedeelte van het brede havengebied van Amsterdam om te katten naar een waterstofimportlocatie.

Een en ander zal de komende weken en maanden verder worden uitgewerkt, teneinde te bepalen wat hiervoor nodig en mogelijk is. Allereerst dient het addendum op de CES deze maand (januari 2022) gereed te zijn, omdat het ook moet worden meegenomen in het MeerjarenInvesteringsProgramma (MJIP) van het Rijk. Zodra dit stuk gereed is, zal het ook gelijk aan PS worden toegezonden.

De heer **Dessing** (FvD) bedankt gedeputeerde Stigter voor het delen van de waterstofcijfers. Hij beluistert dat er gigantische hoeveelheden waterstof nodig zijn en dat er vooralsnog sprake is van tekorten. "*Import van buiten*" is een van de drie opties om in de behoefte te kunnen voorzien. Kan gedeputeerde dit begrip enigszins definiëren?

Gedeputeerde **Stigter** antwoordt dat met "*binnen*" de hoeveelheid waterstof wordt bedoeld die in Nederland kan worden geproduceerd. Met "*buiten*" wordt alle waterstof buiten de landsgrenzen bedoeld. In de gehele wereld ontstaan waterstofinitiatieven. Dit gebeurt bijvoorbeeld vanuit waterkracht (Scandinavië), maar ook in gebieden waar veel zon is (Noord-Afrika, Chili, Australië). Zoals er thans wereldwijd olie en andere grondstoffen worden vervoerd, zou dit ook mogelijk moeten zijn ten aanzien van waterstof. Hiertoe lopen verschillende verkenningen, waaronder ook vanuit het Noordzeekanaalgebied, de haven van Rotterdam en Groningen.

De **voorzitter** bedankt beide gedeputeerden voor hun beantwoording in eerste termijn. De technische vragen over Waeles Foundry zullen nog worden beantwoord, aangevuld met de antwoorden op de vragen die hedenmiddag zijn gesteld.

Bij de rondvraag wordt dadelijk nog teruggekomen op het bronherleidingsonderoek.
Met het voorstel van GS om PS tweemaandelijks over dit dossier te informeren via een informatiebrief op hoofdlijnen met verwijzing naar specifieke informatie op de websites van de provincie en de omgevingsdiensten (in plaats van maandelijks) stemmen de meeste commissieleden in.

De voorzitter constateert dat er behoefte is aan een korte tweede termijn.

Tweede termijn

De heer **Mangal** (DENK) was enigszins verbaasd dat gedeputeerde zich zojuist afvroeg of het iets voor Tata of het Rijk is om maatregelen te nemen ten behoeve van de gezondheid van bewoners. Zegt gedeputeerde daarmee dat burgers moeten gaan betalen om bedrijven te laten vergroenen, opdat burgers gezonder kunnen leven? Dat zou de omgekeerde wereld zijn.
De heer Mangal hoopt dat gedeputeerde evenmin bedoelt dat de kosten gesocialiseerd worden en dat de winst die Tata gaat maken, geprivatiseerd wordt. Kan gedeputeerde een en ander nader duiden?

De heer **Klein** (CU) bedankt gedeputeerde voor diens uitleg en beantwoording. Het experiment met de tweemaandelijkse informatievoorziening lijkt de ChristenUnie an sich een goed idee. Na dit overgangsjaar wil zij echter nadrukkelijk de mogelijkheid openhouden dat de actieve vorm van informatievoorziening wordt voortgezet. De fractie is immers heel tevreden over de huidige werkwijze. PS kunnen heel goed op de hoogte blijven, aangezien er per vergadering inzichtelijk wordt gemaakt welke ontwikkelingen zich hebben voorgedaan. Het zelf bijhouden van drie verschillende websites om te bezien wat er veranderd is, lijkt de heer Klein geen goed alternatief. De brief mag best heel beknopt zijn en voornamelijk doorverwijzingen bevatten. Het zou echter fijn zijn als er één plek is met een overzicht van nieuwe ontwikkelingen.

Wat betreft eventuele subsidie voor scherpere voorzieningen snapt de ChristenUnie dat de provincie niet zomaar miljoenen moet gaan betalen. Stel echter dat de kosteneffectiviteit van een scherpere maatregel net niet haalbaar lijkt en een klein extra zetje veel meer gezondheidswinst kan opleveren, wat zijn dan de mogelijkheden? Wil gedeputeerde in ieder geval in de gaten houden of dergelijke situaties optreden?

De heer **Roosendaal** (VVD) kan zich vinden in het voorstel van de heer Klein (CU). De VVD vindt een tweemaandelijkse informatievoorziening prima, maar op grond van hetgeen geschreven is, vertrouwt de partij erop dat PS indien nodig tussentijds worden geïnformeerd en dat dit op dusdanige wijze gebeurt dat zij niet allerlei onderliggende detailgegevens hoeven uit te zoeken om de hoofdlijn te kunnen volgen.

De heer Roosendaal bedankt beide gedeputeerden voor hun beantwoording. Het beeld dat de Omgevingsdiensten tegenover de burgers zouden staan, zoals door sommige partijen werd gesuggereerd, heeft gedeputeerde Olthof terecht gecorrigeerd. De OD's zijn er juist vóór de burger. Men kan ervan uitgaan dat de onderzoeken die plaatsvinden, onafhankelijk worden verricht. Mocht er desondanks behoefte bestaan aan een contra-expertise, dan is dat tot nu toe goed geregeld.

De heer Roosendaal is zeer benieuwd waar de waterstof vandaan gaat komen. Gedeputeerde Stigter noemde hiertoe drie bronnen. De VVD ziet graag de uitwerking tegemoet. Deze is cruciaal voor een implementatieplan om naar waterstofproductie in de IJmond over te kunnen gaan. Op de website van de provincie staat dat Den Helder hierin ook een belangrijke rol vervult. De heer Roosendaal zou hier graag nog een nadere toelichting op vernemen.

De **voorzitter** geeft het woord aan de gedeputeerden voor hun beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Stigter** (GL):
Gedeputeerde **Stigter** bevestigt dat Den Helder ook daadwerkelijk een rol speelt in de waterstofstrategie. Naast waterstofproductie op het Tata-terrein en in het NZKG, en naast waterstofimport uit het buitenland, noemde gedeputeerde ook de aansluiting op de nationale backbone. In het MJIP van het Rijk staat dat Den Helder deze aansluiting daadwerkelijk zal krijgen. Vlak voor het kerstreces hebben PS van het college twee position papers ontvangen: één over de waterstofambities in het Noordzeekanaalgebied en één over de ambitie in Den Helder. Het college staat voor beide gebieden en vindt het dan ook heel belangrijk dat Den Helder wordt aangesloten op de backbone en dat Den Helder daadwerkelijk de voorgenomen rol kan gaan spelen in de waterstofeconomie. Zoals PS weten, heeft de Kop van Noord-Holland een aantal hele belangrijke pluspunten om een belangrijke rol te gaan spelen in de waterstofeconomie. Om die reden zit de provincie erbovenop om dat te ondersteunen.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):
Gedeputeerde **Olthof** merkt richting de heer Mangal (DENK) op dat hij hoopt niet de indruk te hebben gewekt dat de inwoners moeten gaan betalen voor de investeringen van Tata Steel. Hij heeft bedoeld te zeggen dat Tata zélf verantwoordelijk is voor de investeringen die zij moeten gaan doen. De provincie moet zorgen voor goede regelgeving en scherpe vergunningen, en zorgen dat zij erop kan toezien en kan handhaven.

In sommige gevallen is er inderdaad sprake van een subsidieregeling, wat overigens niet vreemd is. Er zijn meerdere subsidieregelingen om uiteindelijk een bedrijf te helpen om bepaalde investeringen te doen. Het huidige regeerakkoord staat bol van de miljarden om de energietransitie en de investeringen in klimaat mogelijk te maken. Uiteraard is het van de subsidieregeling afhankelijk hoe ermee wordt omgegaan. Welke voorwaarden worden eraan gesteld? Wat een en ander betekent voor de winsten die in de toekomst worden verwacht, wil gedeputeerde graag aan de subsidieregeling laten. Als de uiteindelijke wens is om "Groen Staal" in de IJmond te behouden, sluit gedeputeerde echter niet uit dat er een bijdrage van de overheid zal worden geleverd (in de vorm van een subsidie) om dat versneld mogelijk te maken en het met name groen en schoon te laten zijn.

De heer Klein (CU) stelde een vraag over de subsidieregeling indien de kosteneffectiviteit van een scherpere maatregel net niet haalbaar blijkt. Gedeputeerde neemt het signaal mee, maar doet hier nog geen toezeggingen op. Wellicht is het raadzaam om op een later moment nog eens te bespreken of er zich momenten voordoen c.q. hebben voorgedaan waarop een dergelijk (financieel) zetje wenselijk zou zijn (geweest). Gedeputeerde wijst erop dat ook in dezen er soms subsidieregelingen zijn om bedrijven te ondersteunen bij een investering die zij moeten doen om het proces uiteindelijk schoner te krijgen. Bij Tata en vele andere bedrijven in het NZKG zijn daar echter enorme bedragen mee gemoeid. Gedeputeerde wil de verwachtingen derhalve enigszins temperen. Wellicht is het een idee om een en ander mee te nemen in de pilots (die direct verbonden zijn met de onderkant van de BBT-range).

Richting de heer Roosendaal (VVD) merkt gedeputeerde op dat het actief informeren van PS in geval van een actualiteit een van zijn belangrijkste opdrachten is. De Statenleden kunnen er derhalve vanuit gaan dat GS in een dergelijk geval de commissie zo snel mogelijk tussentijds zal informeren.

De **voorzitter** bedankt de gedeputeerden voor hun beantwoording en rondt onderhavig agendapunt af.

7. Rondvraag gedeputeerde Olthof (Leefbaarheid, gezondheid en milieu en OD NZKG en ODIJ)

Er is een rondvraag ontvangen van de SP over het bronherleidingsonderzoek naar ziekmakende stoffen in de IJmond.

De **voorzitter** geeft het woord aan mevrouw De Groot (SP) voor de nadere toelichting.

Mevrouw **De Groot** (SP) laat de inleiding achterwege. Deze is opgenomen in iBabs.
De SP heeft de navolgende drie vragen:

- Naar de SP heeft begrepen, is het rapport met het bronherleidingsonderzoek inmiddels beschikbaar. Wanneer kan dit in PS worden besproken? Wordt gewacht tot een volgende commissievergadering NLG of gaat het gedeputeerde lukken dit eerder te agenderen?
- De woordvoerder van GS stelt dat het rapport naar PS en de gemeenteraden komt als een reactie van GS en de ambtenaren zorgvuldig geformuleerd is. Waarom kunnen PS het rapport niet direct krijgen? Twijfelen GS aan de kunde en het beoordelingsvermogen van PS? Zo ja, waarom twijfelen zij daaraan?
- Voor de bewoners rond Tata Steel en hun volksvertegenwoordigers is het van groot belang dat de veroorzaker(s) zo snel mogelijk van de uitstoot van ziekmakende stoffen bekend worden en vooral dat de uitstoot van ziekmakende stoffen snel beëindigd wordt. Is gedeputeerde dat met de SP eens? Is hij het tevens met de SP eens dat het bedoelde RIVM- rapport daarom direct na verschijning openbaar gemaakt moet worden?

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):
Gedeputeerde **Olthof** mist eigenlijk nog de vraag of GS daadwerkelijk in het bezit is van het rapport betreffende het bronherleidingsonderzoek. En zo ja, wanneer hebben GS het rapport dan ontvangen? Mevrouw De Groot (SP) gaat immers uit van een krantenartikel, waarin wordt gesuggereerd dat het rapport inmiddels in het bezit van GS zou zijn. Gedeputeerde bevestigt dit, zij het dat dit ten tijde van de publicatie van het krantenartikel nog niet het geval was. De provincie heeft het rapport pas op donderdag 6 januari jl. ontvangen. Het RIVM stelt het rapport op en bepaalt zelf wanneer het voldoende gevalideerd is om het door te sturen naar de opdrachtgever.

De agenda van de Tweede Kamer en onderhavig RIVM-rapport over stof in de IJmond zijn twee losse trajecten. Bij de vorige rapporten is weliswaar gebleken dat ze met elkaar te maken hebben en dat ze van grote invloed zijn. Er is voor GS geen enkel belang om publicatie tegen te houden. Sterker nog, gedeputeerde heeft er juist belang bij om het rapport zo snel mogelijk naar buiten te brengen. Hierover is een afspraak gemaakt met de bewoners. Bij de andere rapporten heeft gedeputeerde ook bewezen dat het zo snel mogelijk naar buiten komt, zij het wel zorgvuldig.

Het Kamerdebat over de milieu- en gezondheidssituatie rond Tata Steel op 26 januari a.s. is niet speciaal georganiseerd om onderhavig rapport te bespreken. 25 januari a.s. is de uiterste datum dat het rapport in GS voorligt en wordt vastgesteld, hetgeen weliswaar heel kort dag is. Gedeputeerde zal de komende dagen derhalve in overleg met de gemeenten bekijken of het rapport sneller naar buiten kan worden gebracht. Het streven is immers om het vóór het Kamerdebat (uiterlijk 25 januari a.s.) bij de Kamer te hebben.

Uiteindelijk gaan de Staten zelf over de wijze en het moment waarop zij het RIVM-rapport willen bespreken. GS moeten er enkel voor zorgen dat het zo snel mogelijk via de normale route naar buiten komt.

Gedeputeerde twijfelt absoluut niet aan de kunde en het beoordelingsvermogen van PS. Dit staat echter los van het zorgvuldige traject dat bewandeld moet worden. Er vloeien wellicht vragen uit voort die GS aan het RIVM willen stellen. De mensen die betrokken zijn bij het opstellen van het rapport zullen hierover geïnformeerd moeten worden. De provincie zal het rapport in samenspraak met de gemeenten naar buiten brengen. PS verwachten bovendien dat GS er een begeleidende brief bij sturen en dat de opdrachtgever, oftewel GS, er kennis van nemen en het naar buiten brengen. Het betreft een zorgvuldige procedure. Voornoemde stappen moeten zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk 25 januari a.s., zijn gezet. Dat is absoluut de inzet van GS.

Het is uiteraard van belang dat alle betrokkenen zo snel mogelijk kennis kunnen nemen van onderhavig rapport en dat het gesprek erover zo snel mogelijk kan worden gevoerd. Gedeputeerde is het overigens met mevrouw De Groot (SP) eens dat dat losstaat van het feit dat de uitstoot van ziekmakende stoffen snel beëindigd moeten worden. Daartoe is onderhavig rapport overigens niet bedoeld. Het is immers opgesteld in samenhang met het vorige rapport over het depositieonderzoek. Hopelijk geeft het huidige rapport meer houvast ten aanzien van de vraag waar de stoffen vandaan komen.

De SP vroeg of gedeputeerde het met haar eens is dat het RIVM-rapport direct na verschijning openbaar gemaakt moet worden. Gedeputeerde wijst erop dat in de omgeving vragen zullen rijzen. Zo heeft er tweemaal eerder een webinar (één voor bewoners en één voor raadsleden en Statenleden) plaatsgevonden waarbij het RIVM een presentatie verzorgde en men de mogelijkheid kreeg tot het stellen van vragen. Ook ten aanzien van onderhavig rapport dient iets soortgelijks te worden georganiseerd, hetgeen enige tijd en voorbereiding zal vergen.
Kortom, de uiterste datum waarop GS het rapport zullen vaststellen, is 25 januari a.s. Gedeputeerde tracht het naar voren te halen. Het rapport komt vervolgens beschikbaar, voorzien van een reactie van GS. Aansluitend is er de mogelijkheid om het in de commissievergadering NLG te agenderen.

Mevrouw **De Groot** (SP) verwees onder agendapunt 6 naar de communicatiemedewerkers die eerst met elkaar moesten communiceren alvorens er berichten naar buiten konden worden gebracht. Is dit een soortgelijke kwestie?

Gedeputeerde **Olthof** vraagt of mevrouw De Groot (SP) twijfelt aan de objectiviteit en de transparantie van het college. De communicatiemedewerkers zorgen ervoor dat er een heldere brief wordt gestuurd die ook afgestemd is met de brief die de gemeenten aan hun gemeenteraden versturen.

Statenlid **Kostic** (PvdD) meent dat GS vergeten dat PS uiteindelijk de baas zijn in dit huis. Laatstgenoemden bepalen dan ook wanneer het rapport naar voren moet komen. 25 januari a.s. is inderdaad te kort dag. Het is reeds in het bezit van de provincie. Statenlid Kostic verzoekt de gedeputeerde derhalve om volgende week te laten weten of het lukt om het rapport eerder dan 25 januari a.s. naar PS te sturen. Er is binnen de provincie geen enkele verdere beperking om binnen een week afstemming met de gemeenten te laten plaatsvinden, zodat het daarna richting Tweede Kamer kan.

Gedeputeerde **Olthof** trekt op geen enkele wijze de rol en de positie van de Staten in twijfel. Hij heeft derhalve toegezegd het rapport zo snel mogelijk te zullen doorsturen. Voorts zegt gedeputeerde toe dat PS waarschijnlijk al deze week de brief krijgen met de datum waarop zij het rapport daadwerkelijk tegemoet kunnen zien. Gedeputeerde heeft echter wel wat tijd nodig om een en ander af te stemmen.

De **voorzitter** rondt het agendapunt af en gaat over tot een korte schorsing.

Schorsing van 14.18 uur tot 14.25 uur

8. Rondvraag gedeputeerde Rommel (Natuur en Landschap, Grond, Bodemdaling en Stikstof)

De **voorzitter** heropent de vergadering en deelt mede dat er geen rondvragen zijn aangemeld voor de portefeuille van gedeputeerde Rommel.

9. A-agenda Recreatie

9.a Recreatie: Toekomst samenwerking rond het Plassenschap Loosdrecht e.o. en de opheffing van de beheerorganisatie Recreatie Midden-Nederland (A-agenda NLG 10-01-2022)

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

Mevrouw **Jellema** (PvdA) leest in de stukken dat het een geldbesparing oplevert. De PvdA wil de partijen heel veel succes wensen en meent dat het als hamerstuk naar de eerstvolgende PS-vergadering op 31 januari a.s. kan worden doorgeleid.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) heeft één vraag. Op welke manier wordt in de nieuwe samenwerking geborgd dat de provinciale belangen niet geschaad worden als een van de partijen plotseling andere ideeën krijgt over de inrichting van de samenwerking?

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) spreekt graag namens haar fractie uit dat de procedure rondom de beëindiging van de beheerorganisatie Recreatie Midden-Nederland heel zorgvuldig is geweest. PS zijn met verschillende online bijeenkomsten actief betrokken geweest bij het proces. De ChristenUnie kan dan ook instemmen met de besluiten over de nieuwe bestuursstructuur. Zij hoopt dat het personeel een plek kan krijgen binnen de organisaties die nu aan zet zijn. Voorts is de ChristenUnie verheugd dat de gemeente Wijdemeren de rol op zich neemt voor Noord-Holland.

Mevrouw **Dekker** (CDA) bedankt GS voor de beantwoording van haar technische vragen. Aanvankelijk had zij de bijlage aangaande het liquidatieplan over het hoofd gezien. Zij verontschuldigt zich derhalve tegenover de ambtenaren voor het feit dat zij hen ten onrechte gestoord heeft tijdens het kerstreces.

PS zitten hier inderdaad als provinciaal deelnemer om een verbeterde toekomst voor het recreatieschap mede mogelijk te maken, met verantwoordelijkheid richting de werknemers,

betrokken watersportbedrijven, de horeca en natuurlijk de recreanten zelf. De complexe governancestructuur moet nu echt van tafel. Het CDA ziet inderdaad de voordelen van een andere samenwerking en organisatievorm: soberder en vooral doelmatiger. Zo te lezen, is het een zorgvuldig afwegingsproces geweest. Zoals eerder naar voren gebracht, hoopt het CDA alleen niet dat dit ten koste gaat van het hoognodige beheer en onderhoud.

Wat betreft de overdracht naar Staatsbosbeheer vraagt het CDA zich af of er genoeg ontwikkelingsruimte is en blijft voor recreatieve ondernemers in het gebied. Gaan economische en ecologische ontwikkelingen blijvend zij aan zij? Wat kan gedeputeerde hierover vertellen?

Voorts valt het het CDA op dat in de Statenvoordracht zelf onder paragraaf 3. wordt gesproken over financiën, communicatie en burgerparticipatie. Mevrouw Dekker mist echter wat nadere informatie over de burgerparticipatie, behalve dan de mogelijkheid tot zienswijze. Ziet zij wederom iets over het hoofd?

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng en geeft derhalve het woord aan gedeputeerde Zaal voor haar beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):
Gedeputeerde **Zaal** bedankt de commissieleden voor hun instemming met onderhavig voorstel. Richting mevrouw Dekker merkt zij op dat haar excuses aan de ambtenaren zijn aanvaard.

Jegens mevrouw Gonggrijp (D66) merkt gedeputeerde op dat in de nieuwe structuur de provinciale belangen eigenlijk op dezelfde wijze worden behartigd als in de oude structuur. De provincie blijft immers bestuurder van het recreatieschap. De dubbele gemeenschappelijke regeling wordt echter opgeheven waardoor er juist meer grip kan worden verkregen op de uitvoering en het beheer.

De overgang naar Staatsbosbeheer heeft geen gevolgen voor de doelstellingen van het recreatieschap. Deze blijven bestaan. Naast het recreatieschap is er ook het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen, waarin de inhoudelijke ambities met de verschillende stakeholders zijn neergelegd. Dit gebiedsakkoord blijft eveneens bestaan en de provincie zal daarin nog kunnen sturen. Er verandert derhalve niets behalve dat het er eenvoudiger op wordt en dat de provincie meer grip kan hebben op de uitvoering. Voorts komt er hopelijk een einde aan de problemen die in het verleden zijn ervaren met Recreatie Midden-Nederland en aan de hoge kosten die er gemaakt zijn. Als het goed is, wordt het derhalve enkel beter en efficiënter.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Zaal voor haar beantwoording en constateert dat er geen behoefte is aan een tweede termijn. Zij stelt voor om het als hamerstuk door te voeren naar de eerstvolgende PS-vergadering op 31 januari a.s. De commissieleden stemmen hiermee in.

10. Rondvraag gedeputeerde Zaal (Landbouw, visserij, recreatie, toerisme, dierenwelzijn)

De **voorzitter** geeft zoals eerder aangekondigd allereerst het woord aan gedeputeerde Zaal voor een mededeling.

Gedeputeerde **Zaal** heeft een korte mededeling over het Nationaal Strategisch Plan van het GLB. Voor het kerstreces hebben GS met de voormalig minister van LNV het laatste Bestuurlijk Overleg

gehad over het NSP. Laatstgenoemde heeft het NSP inmiddels richting Brussel gestuurd. GS hebben er alles aan gedaan om het voor het reces ook aan PS te doen toekomen, teneinde het vandaag te kunnen agenderen. Helaas is dat niet gelukt. In de eerstvolgende commissievergadering op 7 februari a.s. zal het NSP echter alsnog uitgebreid worden besproken. Voorts vindt in 2022 nog een nationale consultatieronde plaats waarin zienswijzen kunnen worden ingediend die ook weer kunnen leiden tot wijzigingen van het NSP. Gedeputeerde Zaal is heel tevreden over het eindresultaat alsmede over het proces dat met de minister is doorlopen.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) heeft ten aanzien van volgend agendapunt bij een van de zienswijzen van Natuurmonumenten gelezen dat er mogelijk aspiraties zouden zijn geweest om voor derogatie te pleiten en niet in te zetten op de drie meter spuitvrije zone. Komt dit ook terug in het NSP of voert dat voor nu te ver?

Gedeputeerde **Zaal** raadt mevrouw Jellema (PvdA) aan haar vraag mee te nemen naar de eerstvolgende bespreking op 7 februari als. Voorts adviseert zij haar om hierover ook een technische vraag te formuleren.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Zaal voor haar mededeling en gaat over naar de rondvraag. Er is een rondvraag ontvangen van Statenlid Kostic (PvdD) over de geitenstop.

Statenlid **Kostic** (PvdD) licht toe dat het aantal geiten in de provincie in 2021 opnieuw is toegenomen, ondanks de geitenstop (een toename van bijna 15%). Hetzelfde was het geval in 2020. Dit is een potentieel gevaar voor de volksgezondheid, nog los van alle dierenleed (wegbranden van hoorns, direct weghalen van lammetjes bij hun moeder, een hoge vroegtijdige sterfte bij lammetjes, te weinig ruimte, bokjes die als afvalproduct z.s.m. worden gedood, etc.). De Partij voor de Dieren heeft twee vragen aan GS:

- Hoe kan dit?
- Wat gaan GS hieraan doen, zodat er volgend jaar niet opnieuw een stijging zal zijn?

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):
Gedeputeerde **Zaal** wijst erop dat op dat de cijfers die Statenlid Kostic (PvdD) aanhaalt, afkomstig zijn van het CBS. Deze betreffen het aantal geiten in de provincie Noord-Holland. De geitenstop gaat over de vergunning van nieuwvestiging van bedrijven in de provincie. De verschillen worden verklaard door het feit dat sommige geitenhouderijen nog ruimte hebben in hun omgeving, dan wel dat er sprake is van overgangsrecht of van een vergunning die eerder al in gang is gezet. Hierdoor kan het zijn dat ondanks de geitenstop het aantal geiten toeneemt.

Over de toekomst is vaker gesproken. De provincie wacht eerst de definitieve onderzoeken over de gezondheidsrisico's af, alsmede de nadere uitwerking. Wat kan er wel en wat kan er niet met de gezondheidseffecten? Gedeputeerde vindt het belangrijk om dat goed uit te zoeken alvorens hierover nieuwe beslissingen worden genomen, al dan niet in de zin van verlenging of een andere regeling, dan wel ten aanzien van het opheffen van de geitenstop.

Statenlid **Kostic** (PvdD) heeft dit verhaal van gedeputeerde vorig jaar ook al gehoord. Klopt het dat GS geen extra maatregelen willen nemen om de volksgezondheid te beschermen, ondanks dat het aantal geiten steeds blijft stijgen en deze een potentieel volksgezondheidsgevaar vormen?

Gedeputeerde **Zaal** antwoordt dat er met de geitenstop reeds een vergaande maatregel is getroffen. Deze is juridisch gezien thans het maximaal haalbare. Voor verdere maatregelen moet eerst meer wetenschappelijk onderzoek worden gedaan naar de exacte gezondheidsrisico's.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Zaal voor haar beantwoording en rondt het agendapunt af.

11. A-agenda Water, Water als Economische Drager, Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR/Comié van de Regio's

11.a Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027

De **voorzitter** geeft allereerst het woord aan de insprekers die zich voor onderhavig agendapunt hebben aangemeld.

Inspreker 1

De heer **Lobée** spreekt in namens Stichting Gezond Water:

"*Het Regionale Waterpogramma waar u als Provinciale Staten over gaat beslissen, is primair bedoeld om de waterproblemen (vervuiling, tekorten en veiligheid) op te lossen. Omdat de waterkwaliteitsdoelen voor geen van de 89 wateren worden gehaald door de zeer zorgwekkende prioritaire stoffen vereist dit programma veel ambitie.*

De kerntaak van de provincie is het beschermen van de natuur en het milieu. Ook buiten de oever met Watervisie 2021 werkt de provincie hieraan, in samenwerking met waterschappen en gemeenten in het kader van het interbestuurlijk toezicht. Eerder heeft u al informatie ontvangen over de sportvisserij, de grootste en onnodigste verontreiniging van het water met lood. Lood dat bij toekomstige moeders miskramen veroorzaakt, bij kinderen leidt tot IQ-vermindering en dat hart- en vaatproblematiek veroorzaakt. Bij het thuis gieten van vislood worden de lucht en het huisvuil verontreinigd. Lood vergiftigt direct en indirect veel vogels. Indirect vergiftigen geschiedt bij aaseters die door lood vergiftigde vogels vinden en opeten.

Omdat vissen met lood geen duurzaam gebruik is, roept Stichting Gezond Water u op hier echt iets tegen te doen. Niet met halfzachte acties met geld van belastingbetalers, zoals in de nota van beantwoording op de zienswijze op uw ontwerpprogramma is gedaan. Daarin wordt vislood omgeruild voor loodvrije gewichten die bijvoorbeeld uit wolfraammengsels met andere zeer zorgwekkende stoffen, zoals nikkel of kobalt, of uit andere zware metalen bestaan. Maak samen met andere overheden een eind aan het gebruik van vislood, zoals Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer dat ook al doen. Laat ook de gebiedsbeherende organisaties dit borgen in hun beleid.

Stichting Gezond Water organiseerde omruilprojecten in de Roer en loodvrij vissen in Hansweert, in Colijnsplaat, op de pier in Scheveningen en in de Zwaakse Weel. Er is echter gebleken dat dit niet werkt. De praktijk leert dat er meer nodig is om het gedrag van sportvissers te veranderen. Alleen met een verbod voor het gebruik van vislood is en worden ons water, onze gezondheid en onze natuur beschermd. Realiseert u zich dat oud-minister Ed Nijpels al in 1989 bij Kamervragen aangaf

dat het visloodprobleem snel zou zijn opgelost. Sinds die tijd is het visloodverlies echter alleen maar groter geworden. In 2020 is volgens de evaluatie van de green deal Sportvisserij Loodvrij het loodverlies met 10% toegenomen. Voor 2021 wordt een toename van 30% voorzien, terwijl het doel van voornoemde green deal is om een reductie van het verlies van vislood in 2021 met ten minste 30% te bereiken.

Stichting Gezond Water roept u, de leden van de commissie NLG, daarom op om uw verantwoordelijkheid te nemen. Maak sportvissers duidelijk dat u niet langer deze onnodige verontreiniging met lood accepteert, zeker niet in uw natuurgebieden. Maak samen met andere overheden een eind aan het gebruik van vislood. Borg dit via een verbod op het gebruik van vislood in het visrecht, zoals de provincie Overijssel en Staatsbosbeheer dat ook al doen. Spreek gemeenten, waterschappen en terreinbeherende organisaties aan op het onnodige gebruik en het achterlaten van hun vislood. Laat ook hen dit borgen in het visrecht. Deze simpele oplossing voor uw gezondheid en de gezondheid van de leefomgeving ligt binnen uw bereik."

Mevrouw **Jellema** (PvdA) wijst erop dat het gebruik van vislood reeds besproken is in voorgaande commissievergaderingen. Een reactie van GS was dat het primaat ook bij de sportvisserij zelf wordt gelegd. Deze zou een soort zelfreinigend vermogen gaan vertonen door geen lood meer toe te passen. Hoe kansrijk acht de heer Lobée die weg om tot minder of geen lood te komen?

De heer **Lobée** antwoordt dat de ambitie van de visserij was om het visloodverlies in 2021 met 30% te hebben verminderd. Dat verminderen zou gaan plaatsvinden via de green deal Sportvisserij Loodvrij. De green deal is 8 december jl. geëvalueerd. In de evaluatie is voor 2020 het visloodverlies vastgesteld op 10% en voor 2021 wordt een stijging tot 30% voorzien. Er is derhalve geen enkel zelfreinigend vermogen binnen de sector.

De **voorzitter** bedankt de heer Lobée voor diens inspraak en geeft het woord aan de volgende inspreker.

Inspreker 2

De heer **Denekamp** spreekt in namens de Vissenbescherming:

"*Als Vissenbescherming kregen wij de tip om naar het Regionaal Waterprogramma te kijken en met name naar de zienswijze van Sportvisserij Nederland hierop, alsmede naar de reactie van GS. Als voorzitter van de Vissenbescherming heb ik dat gedaan. De Vissenbescherming beschouwt hengelen als een vorm van dierenmishandeling. Hoewel het moeilijk is om mensen en vissen te vergelijken, denk ik toch dat het uit het water trekken van vissen door de hengelaars te vergelijken is met geweld, het onder water houden van mensen. De zienswijze van Sportvisserij Nederland gaat maar zijdelings in op het verband met het Regionaal Waterprogramma en GS zijn daar duidelijk over. Toch werd ik bij het lezen ongerust. GS nemen namelijk geen afstand van de bewering van Sportvisserij Nederland dat de natuurvriendelijke oever die geen plaats biedt aan recreatie door de burger niet meer van deze tijd is. Dit geldt evenwel voor de bewering dat natuur pas natuur is als "men" ervan kan genieten. Hiermee worden mensen bedoeld. Wat vinden GS van deze beweringen? Mij lijken ze onzin.*

Extra ongerust werd ik door de toezegging van GS dat recreatie waar mogelijk wel wordt meegenomen in het Waterprogramma. Er kwam ook nog de toevoeging "en vissen" bij. Dat lijkt een

mooie toevoeging voor de Vissenbescherming, maar in dit geval wordt bedoeld "en hengelen". Mijn vraag is of de belangen van dieren hier wel goed worden meegewogen. Want elke extra ruimte voor hengelen betekent een extra bedreiging voor de vissen. Vaak is hengelen voor hen levensbedreigend.

Noord-Holland heeft een gedeputeerde voor Dierenwelzijn, dus ook voor Vissenwelzijn. Ik ben benieuwd wat zíj hiervan vindt. Meent zij dat de belangen van dieren en vissen hierin voldoende worden meegewogen? Ik denk dat daarvoor best wat extra aandacht mag zijn. Ik heb ook nog even gekeken in jullie nota's over waterrecreatie. Daarin vond ik juist ook weer de belangen van dieren slecht meegewogen. Hier ligt nog een extra taak voor de gedeputeerde."

De **voorzitter** bedankt de heer Denekamp voor diens inspraak. Laatstgenoemde richtte zich ook een aantal keren tot GS. De voorzitter wijst er echter op dat de insprekers zich tot de commissie richten.

Statenlid **Kostic** (PvdD) bedankt de heer Denekamp voor diens bijdrage. Klopt het dat hij ook politieke ervaring heeft?

De heer **Denekamp** bevestigt dat hij tussen 1984 en 1991 Statenlid is geweest.

Statenlid **Kostic** (PvdD) is benieuwd in hoeverre de heer Denekamp verandering heeft gezien in de afweging van belangen tussen bijvoorbeeld sportvissers en dieren.
Zou de heer Denekamp de belangen van de vissen expliciet terug willen zien in de tekst van onderhavig programma?

De heer **Denekamp** acht dat inderdaad verstandig. Als de toevoeging "en vissen" (lees: hengelen) wordt gemaakt, zouden ook de belangen van vissen moet worden meegewogen.
Overigens is het evident te vermelden dat in vergelijking met ruim dertig jaar geleden er veel meer aandacht is voor dierenwelzijn dan in de periode dat de heer Denekamp Statenlid was.

De **voorzitter** bedankt de insprekers in eerste termijn en geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

Mevrouw **Jellema** (PvdA) merkt op dat er een uitgebreid Regionaal Waterprogramma voor de aankomende vijf jaar ligt. De uitgangspositie is helaas nog steeds beroerd. Als je het positieve benadering verkiest, zou je ook kunnen zeggen dat het een flinke uitdaging is. In het programma worden zaken genoemd die zeker niet helpen, zoals het hardnekkige probleem van de nutriënten en de bestrijdingsmiddelen in het oppervlakte- en grondwater. Daarnaast is er een uitspraak van de Grondkamer Noordwest, die oordeelde dat de provincie Noord-Holland het gebruik van het gewasbeschermingsmiddel glyfosaat op provinciale pachtgronden niet mag verbieden, althans niet op de lopende contracten. Wat de Partij van de Arbeid betreft is dit een gemiste kans. Een en ander is weliswaar niet de "schuld" van GS, maar van de rechtsgang die het verbiedt.

Mevrouw Jellema wil graag nog iets zeggen over de ingediende zienswijze. Daarbij wil zij ook de insprekers betrekken. Met de door GS opgenomen tekstuele wijzigingen kan de PvdA het grotendeels eens zijn. Over de zienswijze van de sportvisserij, die het begrip "*vissen*" erin wilde

zien -- dit is ook gehonoreerd door GS -- merkt mevrouw Jellema het volgende op. De toevoeging "*en vissen*" betreft een kleine maar betekenisvolle aanpassing. Het lijkt de PvdA een lobbysuccesje van de sportvissers. Het is misschien maar goed dat andere belanghebbenden of andere belangenbehartigers geen zienswijzen hebben ingediend. Anders hadden er nog veel meer toevoegingen in gestaan ("*jetskiën*", "*magneetvissen*" etc.). Zoals de twee insprekers ook al aangaven, wordt voor het vissen nog steeds lood gebruikt. Voor de PvdA had de tekstuele toevoeging dan ook niet gehoeven. Mevrouw Jellema stelde reeds de vraag wat het zelfreinigend vermogen van de visverenigingsbranche zelf is. Van het antwoord werd zij niet blij. Bij Alie Express bijvoorbeeld is het mogelijk om grote hoeveelheden vislood te kopen tegen exorbitant lage prijzen. Hoe aannemelijk is het dat al dat lood via omwegen niet toch gebruikt gaat worden? Dat is voor de Partij van de Arbeid een groot punt van zorg. Zij roept GS er dan ook nogmaals toe op om hier beleid op te maken.

De vraag betreffende de zienswijzen van Natuurmonumenten over mogelijke aspiraties voor derogatie zal mevrouw Jellema meenemen naar eerstvolgende commissievergadering op 7 februari a.s. Voorts wijst zij op een zienswijze die door Rijkswaterstaat is ingediend over verzilting rond schutsluizen. GS hebben gemeend hierover niets specifieks op te nemen in het stuk over het Waterprogramma. De Partij van de Arbeid vindt dit een gemiste kans, omdat de verzilting bij schutsluizen wel degelijk een enorm risico behelst. Zij zou hier derhalve alsnog graag een reactie van de gedeputeerde op ontvangen.

In de blauwe kaders in het Waterprogramma staan de acties die (reeds) worden ondernomen. Deze acties blijven op sommige punten weinig smart. In 2027 moet de provincie aan de Waterrichtlijn voldoen. Veel waterlichamen voldoen praktisch echter nog niet aan de kwaliteitseisen. Hoe zien GS dat voor zich in de komende vijf jaren die nog resteren? Mevrouw Jellema zit thans zeven jaar in de Staten en de commissie NLG. Gedurende deze periode is de voortgang op het terrein van water heel gering. Kan de gedeputeerde aangeven welke katalysatoren er nog zijn om in 2027 daadwerkelijk te kunnen voldoen aan de Kaderrichtlijn Water?

De heer **Dessing** (FvD) merkt op dat het Regionaal Waterprogramma 2022-2027 grofweg bestaat uit richtlijnen op drie onderdelen. In het kader van de tijd beperkt hij zich tot het deelonderwerp overstromingsrisico's en waterveiligheid. Forum voor Democratie vindt het een leesbaar document met heldere kaders voor acties die worden gesteld. Op grote lijnen kan de fractie zich derhalve vinden in onderhavig document. Er valt weliswaar een aantal zaken op. De heer Dessing heeft naar aanleiding daarvan twee aanvullende vragen.

In de scope op de Statennota wordt gezegd dat klimaatadaptatie niet onder dit Waterprogramma valt. Het valt echter op dat het woord "*klimaatadaptie*" desondanks verschillende malen wordt genoemd in het document, ook in het kader van overstromingsgevaar. Dat doet vermoeden dat er sprake lijkt te zijn van een serieuze dreiging of een serieus probleem. De heer Dessing heeft al eerder genoemd dat zijn fractie wat anders aankijkt tegen het gegeven dat de zeespiegel jaarlijks met 1,4 millimeter stijgt. Forum voor Democratie acht dit niet een heel groot risico. Het is goed om scenario's te bekijken. De heer Dessing zou de term "klimaatadaptatie" echter graag veranderd zien in "*weersbestendig maken*". Hij kan zich voorstellen dat niet alle partijen hier enthousiast over zijn, maar uiteindelijk gaat het erom dat de waterveiligheid binnen de provincie wordt getoetst op weersbestendigheid. Aangezien Noord-Holland grotendeels onder de zeespiegel ligt, is het belangrijk om hiernaar te kijken. Om nu echter direct heel sterke acties te initiëren teneinde alle buitendijkse gebieden te evacueren, gaat Forum voor Democratie wat ver.

De heer Dessing komt vervolgens op een aantal praktische zaken. In het stuk wordt gewezen op overstromingsrisicokaarten. De weblink risicokaart.nl in het document geeft echter geen toegang. De heer Dessing vraagt gedeputeerde of het voor de Staten mogelijk is om alsnog toegang te krijgen, opdat zij de kaart ook daadwerkelijk kunnen inzien. Uit de stukken blijkt overigens dat de laatste update van de kaart uit 2019 dateert. Elke zes jaar zou deze geüpdatet moeten worden. Kortom, Forum voor Democratie ontvangt graag toegang tot de website teneinde zelf het inzicht te verkrijgen in de waterveiligheid en een en ander te kunnen toetsen.

In het stuk wordt ook gesproken over bouwaanvragen en gelaagdheid in beschermingsniveau. Als een toekomstige projectaanvraag onder de nieuwe Omgevingswet valt, zou de heer Dessing graag vernemen of hieronder in het DSO-systeem ook geborgd is dat de waterveiligheid onderdeel uitmaakt van de toetsing van een projectaanvraag, om te voorkomen dat er zaken over het hoofd worden gezien. Er zijn momenteel immers wat technische problemen in het DSO-systeem.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) gaf een jaar geleden tijdens de bespreking van het definitieve concept al aan dat het Waterprogramma wordt gedomineerd door EU-richtlijnen. De PVV heeft daar grote moeite mee. Voorts wil zij opnieuw haar zorgen uitspreken over de uitspraken ten aanzien van de zeespiegelstijging. Op pagina 44 staat dat er rekening wordt gehouden met een te verwachten, versnelde zeespiegelstijging. Sinds het begin van het huidige interglaciaal is de zeespiegel met 120 meter gestegen. Het was mogelijk om met droge voeten naar Ierland te lopen. Op wat nu de bodem van de Noordzee is, liepen vroeger mammoeten rond. Er is geen sprake van een versnelde zeespiegelstijging en het ligt ook niet voor de hand dat die er komt. Wat zou daarvan immers de oorzaak moeten zijn? Een nieuwe IJstijd? De PVV acht het heel vreemd dat beleid niet op realiteit wordt gebaseerd en dat men de voorkeur geeft aan voorspellingen door klimaatalarmisten, wier voorspellingen nog nooit zijn uitgekomen. Waarom zou je beleid baseren op scenario's en modellen in plaats van de realiteit? Waar komt die sterke voorkeur vandaan?

De ambities zijn kennelijk een beetje te ambitieus. Op pagina 11 wordt thans melding gemaakt van het naar beneden bijstellen van de doelen. Hoeveel geld is er dan besteed aan doelen die kennelijk haalbaar zijn? De PVV maakt zich hier zorgen over. Geldsmijten naar doelen die niet haalbaar zijn -- ten aanzien van klimaat en energie is dit ook het geval -- kost nogal wat. De burger van Noord-Holland betaalt hiervoor uiteindelijk de rekening, hetgeen de PVV verdrietig stemt.

Mevrouw **Dekker** (CDA) had gehoopt aan de voorkant een goede integrale samenwerking met de waterschappen en Rijkswaterstaat terug te zien in deze versie van het Regionaal Waterprogramma. Zoals de waterschappen in hun zienswijze aangeven, zien zij geen relatie en interactie met andere provinciale beleidsstukken. Rijkswaterstaat benadrukt in zijn zienswijze *"de notie dat Water meer sturend dient te zijn in de Ruimtelijke Ordening*". Waarvan akte. De kersverse coalitie in Den Haag heeft dit nog maar eens duidelijk beschreven in het regeerakkoord.

In de beantwoording neemt de provincie soms zienswijzen over. In het concept is het uiteraard aangepast, maar voor het CDA is samenwerking op het gebied van adequaat waterbeheer als bron van ons bestaan van noodzakelijk belang. De fractie acht het daarom teleurstellend dat het überhaupt nodig is geweest om de provincie op voorhand te laten meedeinen in de juiste uitingen en formuleringen.

Er is weliswaar ook een positief geluid vanuit het CDA, zeker op het gebied van het in kaart

brengen van de overstromingsrisico's -- een en ander dient daartoe wel toegankelijk te zijn -- en wat betreft de inspanningen op het gebied van waterveiligheid. De fractie is voorts positief over de doelen, zoals een (water)vitaal landelijk gebied waarbij onderzoek naar uitbreiding van het veelgevraagde landbouwportaal opgenomen is, een goed op de beroeps- en recreatievaart toegesneden vaarnetwerk en een uitbreiding van het aantal zwemlocaties.

Voorts benadrukt het CDA de urgentie van waterbeschikbaarheid en kwantiteit, zoals mede beschreven in het doel " *geen uitputting van grondwatervoorraden*". De vraag naar drinkwater stijgt immers. De investeringen van de provincie worden onder meer gedaan in onderzoek naar nieuwe drinkwaterwinningen. Wat het CDA betreft zou er aan de voorkant geïnvesteerd moeten worden in en tevens gecommuniceerd moeten worden over de bewustwording aan de verbruikerskant. Hoe kan de provincie nog meer innovatie stimuleren, zoals het circulair maken van de afvalwaterketen om met z'n allen bewust te worden van waterbesparingen? Welke rol kan de provincie sterker pakken? Mevrouw Dekker roept alle fracties op om hierover mee te denken.

Mevrouw **Bouhlel** (SP) merkt op dat na het lezen van het Regionaal Waterprogramma de SP zich zorgen maakt over het feit dat nergens is terug te lezen dat vissen met lood niet wenselijk is. Volgens Stichting Gezond Water is het loodgehalte juist verhoogd. Dat staat in contrast met de beantwoording van GS op de technische vragen van Statenlid Kostic. In Nederland zijn er zo'n 2 miljoen sportvissers, waarvan circa 100.000 in Noord-Holland. GS geven in het stuk aan dat goed water onmisbaar is voor de natuur. Hoe kan water goed zijn als daar lood in voorkomt, doordat sportvissers met lood vissen? Lood is een zwaar metaal dat erg giftig is. Dit is niet goed voor het leven boven water, maar zeker niet voor het later onder water. Kunnen GS toezeggen erop toe te zien dat er bij de sportvisserij alleen nog maar loodvrij gevist mag worden? Is dat dan ook te koppelen aan de Visakte, door deze bijvoorbeeld in te trekken bij overtreding? Pas wanneer er geen lood meer in het water terechtkomt, kun je spreken van goed water dat onmisbaar is voor de natuur.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) bedankt gedeputeerde en de ambtenaren voor het Waterprogramma, dat een mooi document is geworden. Het is duidelijk zichtbaar dat er rekening wordt gehouden met de bestaande plannen en visies. Op die manier is het een integraal programma geworden. De ChristenUnie wil wel opmerken dat er, los van de ecologie in het water, meer om het water heen gekeken kan worden. Daaraan valt eigenlijk ook al te zien hoe het gaat met het water en wat erin leeft. De ChristenUnie mist in het programma de vermelding van het probleem met lozingen van drugsafval. Inmiddels zijn dit geen incidenten meer, maar betreft het helaas een structureel gegeven dat noodzakelijkerwijs in een Waterprogramma genoemd moet worden. Een onderzoek van 28 oktober jl. naar de productie van synthetische drugs in de eenheid Noord-Holland laat zien dat de omvang ervan groter is dan de overheidsdiensten tot voor kort inschatten. Hoe kijkt gedeputeerde hiertegen aan? Meent hij dat het in het programma benoemd zou moeten worden?

In het programma staat evenmin weinig over het voorkomen van blauwalg en botulisme. Dit probleem keert vaak terug. Juist omdat er meer plannen zijn om water op te vangen in bufferzones moet hier scherp op worden gelet.

Vislood dat achterblijft in de sportvisserij keurt de ChristenUnie niet goed. GS stellen dat de metingen dusdanig zijn dat het geen gevaar oplevert. Er zijn gedurende coronatijd echter zo veel sportvissers bij gekomen dat het aannemelijk is dat er meer vislood is achtergebleven. Mevrouw Hoogendoorn acht het van belang om dit te blijven monitoren en uit te kijken naar een oplossing.

In het Waterprogramma wordt ervan uitgegaan dat iedereen op het riool is aangesloten. Er zijn echter buitengebieden waar nog gebruik wordt gemaakt van septic tanks. De belasting en risico's die dit met zich meebrengt voor het grondwater zouden nog opgenomen kunnen worden.

Naast medicijnresten vormen microplastics in het afvalwater een groot probleem. Het zou mooi zijn als de provincie dit preventief aanpakt. Dit wil zij ook doen volgens het programma. De app "*Beat the microbead*" is bijvoorbeeld een initiatief van de Plastic Soup Foundation, aan de hand waarvan je kunt zien of een product microplastics bevat. Kan de provincie wellicht iets doen om de inwoners van Noord-Holland hierop te attenderen?

Vorige week mocht mevrouw Hoogendoorn een week in Frankrijk verblijven. Het kraanwater is daar tegenwoordig drinkbaar. De sterke chloorlucht die je tegemoetkomt als je de kraan opendraait, deed mevrouw Hoogendoorn toch ernstig aarzelen. De opluchting dat er bij thuiskomst heerlijk drinkwater onbeperkt uit de kraan komt, maakte haar dankbaar en deed haar ook beseffen hoe vanzelfsprekend men dit vindt. Door de toenemende vraag dreigt er een drinkwatertekort. Er wordt onderzoek gedaan naar extra productiemogelijkheden. De provincie participeert in deze onderzoeken vanwege het innovatieve karakter en de betekenis voor het grondwaterbeleid. De provincie moet ook wel participeren, want hoe kan het anders uit? De drinkwaterbedrijven kunnen moeilijk extra productiemogelijkheden creëren als er geen investeringsruimte is doordat ze van overheidswege winstbeperkingen hebben. De collega's van de ChristenUnie in de Tweede Kamer hebben in 2020 en 2021 moties ingediend om de winstbeperking aan te passen, zodat investeringen kunnen plaatsvinden en de levering van voldoende drinkwater mogelijk wordt gemaakt.

Aangezien de provincie bereid is om vanwege het innovatieve karakter te participeren in onderzoeken over het winnen van extra drinkwater, lijkt het de ChristenUnie zoals bekend een goed idee om te investeren in grijswatersystemen om zo drinkwater te besparen. Mevrouw Dekker (CDA) noemde dit punt zojuist ook. De ChristenUnie zal op korte termijn een discussienota over dit onderwerp aan de commissie NLG voorleggen.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) merkt op dat het met de chemische kwaliteit en biodiversiteit van onze wateren niet zo goed gesteld is. Ook de waterkwaliteit van het IJsselmeer, het Blauwe Hart, staat onder druk. Dit heeft gevolgen voor de zoetwatervoorraad. Er moet echt heel veel gebeuren om de balans van het water en het ecosysteem te herstellen. De provincie heeft natuurlijk specifieke taken en is niet verantwoordelijk voor de volle breedte van het domein. Maar kijkend naar de opgaven die er liggen, kunnen de biodiversiteit van het water en de zorgen over de drinkwatervoorzieningen niet los gezien worden van de opgaven en de verantwoordelijkheid van de provincie. De komende tijd zal er veel gevraagd worden van het regionale waterbeheer, dat gericht moet zijn op het vasthouden en bergen van water, het verbeteren van de kwaliteit, het inspelen op klimaatverandering en het tegengaan van verzilting en bodemdaling. Deze opgaven vragen om een stevige inzet van de provincie in samenwerking met het Rijk, waterschappen en gemeenten. En in samenhang met andere domeinen, zoals landbouw, ruimtelijke ordening en energiebeleid. Gelukkig is een stevige inzet van de provincie terug te lezen in het Regionaal Waterprogramma, waarover mevrouw Gonggrijp haar complimenten uit. Het is duidelijk dat de opgave van de provincie niet alleen via dit Waterprogramma plaatsvindt, maar ook via de verstedingstrategie, de veenweidestrategie en het Programma Natuur. D66 juicht een integrale aanpak toe en roept tegelijkertijd op om te zorgen dat het waterdomein scherp geborgd blijft in al die andere dossiers.

Wat D66 betreft zouden water en bodem ook sturende factoren moeten zijn in de ruimtelijke ordening. In de tekst kan dit principe worden teruggelezen, maar D66 hoort graag van GS en de gedeputeerde hoe dit dan concreet vorm krijgt en welke concrete waarborgen er zijn om dit principe vast te houden, gezien de druk op de schaarse ruimte.

Een en ander geldt ook voor de doorwerking naar andere provinciale beleidstaken. Hoe vindt vanuit GS hierop sturing plaats om te waarborgen dat wateropgaven en de juridische verplichtingen, zoals de Kaderrichtlijn Water, hier naadloos op aansluiten? Gaat de provincie dit allemaal halen, ook in 2027?

D66 vindt het goed om te lezen dat het college oog heeft voor de effecten van de ontwikkelingen in de ondergrond door bijvoorbeeld bodemenergie en aquathermie. D66 juicht het toe dat in samenwerking met gemeenten energieplannen worden doorgelicht op dit effect. De omslag in waterbeheer naar vasthouden en bergen, het realiseren van natuurvriendelijk onderhoud, het ontwikkelen van een robuust waternetwerk waarbij het versterken van de biodiversiteit vooropstaat en verzilting wordt tegengegaan, zal ook veel vragen van de waterbeheerders waarmee samengewerkt wordt. Hoe vindt het overleg met deze partners plaats? Wordt de ambitie voor duurzaam beheer door alle partners ook echt ondersteund? D66 hoort hierop graag een reflectie van de gedeputeerde.

De verontreiniging van ons water heeft de nodige oorzaken. Mevrouw Gonggrijp licht er één punt uit, te weten vislood. Wat doet de provincie eraan om te zorgen dat het gebruik van vislood wordt gestopt?

Mevrouw Gonggrijp neemt de vrijheid om kort te reageren op een C-stuk, namelijk het onderzoek naar de multifunctionele binnendijkse achteroevers van de Wieringerhoek. Deze plannen kunnen niet rekenen op draagvlak vanuit de gemeente Hollands Kroon, maar een waterrobuuste ruimtelijke inrichting vraagt ook om waterberging om onder andere tegendruk tegen verzilting te realiseren. Ziet de gedeputeerde mogelijkheden hiertoe? Zo niet op deze plek, wordt er dan nagedacht over waterberging in andere gebieden? Is de gedeputeerde het eens met D66 dat waterberging onderdeel is van een robuuste, ruimtelijke inrichting?

Ziet de provincie ten slotte mogelijkheden om inwoners en bedrijven duidelijk te maken wat hun eigen gedrag betekent voor de waterkwaliteit? Andere partijen noemden het ook reeds. Wat D66 betreft moeten hier echt stappen op worden gemaakt.

De heer **Cardol** (GL) meent dat het een belangrijk programma betreft, met veel goede punten. Hij complimenteert het college ook voor de wijze waarop de reacties zijn verwerkt en tot verbeteringen in het stuk hebben geleid. De heer Cardol gaat in op een paar zaken, te weten de KRW-doelen, de rol van de landbouwsector, gewasbeschermingsmiddelen en enkele zienswijzen. Hij begint echter met de sportvisserij. Het is opvallend hoe de sportvisserij met haar uitgebreide zienswijze volledig voorbijgaat aan de eigen rol en de bijdragen die sportvissers zelf zouden kunnen leveren aan schoon water, oftewel stoppen met lood. De overgenomen tekstwijzigingen in de inleiding zijn dan ook behoorlijk cynisch. "*Vissen*" (lees: hengelen) en "*water*" worden in één zin genoemd. GroenLinks ondersteunt graag de vraag van de inspreker, de heer Denekamp, in hoeverre dierenwelzijn in deze nota is meegewogen. Het zou nog beter zijn als de provincie veel dwingender maatregelen zou nemen om het gebruik van lood in de sportvisserij terug te dringen, bijvoorbeeld bij het verstrekken van vergunningen. Er zijn immers genoeg alternatieven. GroenLinks ontvangt

hierop graag een reactie van gedeputeerde.

De KRW-doelen blijven voor de heer Cardol een wat schimmig woordenspel. In de nota staat dat de provincie de doelen niet verlaagt, maar ze meer realistisch maakt. Men weet wat zogenaamd realisme heeft gebracht in de PAS-kwestie: veel ellende en torenhoge kosten. De heer Cardol zou weleens een voorspelling van de gedeputeerde willen horen over de juridische en maatschappelijke gevolgen als de KRW-doelen in 2027 niet gehaald worden. Wat gaat Brussel doen en wat verwacht gedeputeerde van de milieuorganisaties? Ziet hij al een nieuwe Urgenda-rechtszaak in het verschiet?

De oorzaken van slechte waterkwaliteit zijn complex. Het is te simpel om alleen maar schuldigen aan te wijzen. Laat de provincie kijken wie kan bijdragen. Dit brengt de heer Cardol op de landbouw. Hierover heeft hij technische vragen gesteld. Hij bedankt GS voor de beantwoording. In de antwoorden staat echter vooral iets in de trant van: "*Rustig aan, dan breekt het lijntje niet.*" Het is prima om door te gaan met het Landbouwportaal. Het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer is een begin, maar wel heel erg vrijblijvend. Bij de rol van de provincie blijft men steken in "*het bevorderen van de integraliteit met andere beleidsopgaven en gebiedsprocessen*". Is dat nu echt het enige wat de provincie kan doen? Nee, want Natuurmonumenten geeft in zijn zienswijze een voorbeeld. In het nieuwe GLB wordt gesproken over verplichte bufferstroken van drie meter langs watergangen. Er wordt echter gefluisterd dat Nederland gaat pleiten voor een uitzondering. De heer Cardol wil het niet volledig uitstellen tot de bespreking in de volgende commissievergadering, maar hij mag hopen dat de gedeputeerden daar dan nadrukkelijk hun vinger tegen zullen opsteken.

Dan komt de heer Cardol op de vervuiling door gewasbeschermingsmiddelen. De toelating van middelen is een zaak van het Rijk, gedelegeerd aan het Ctgb. Het betreft misschien niet de portefeuille van deze gedeputeerde, maar de heer Cardol wil toch de suggestie opwerpen om een gepeperde brief naar het Rijk te sturen om het Ctgb een betere opdracht te geven. Vraag hen om niet alleen de risico's van afzonderlijke bestrijdingsmiddelen te beoordelen, maar ook de giftige cocktail die ontstaat in de lucht, op de grond en in het water. Er is net weer een burgeronderzoek gepubliceerd door de burgergroep Meten is Weten. De hoofdconclusie luidt dat er een deken van landbouwgif over Nederland ligt. In het regeerakkoord staat dat de normen voor het gebruik van middelen wordt afgestemd op de KRW. Kortom, het is een goed moment voor een oproep aan het Rijk om de daad bij het woord te voegen. In PS van Drenthe is hierover onlangs met een ruime meerderheid een motie aangenomen. Is de gedeputeerde bereid om zo'n oproep aan de regering te doen?

Er komt een nieuw NSP aan. De heer Cardol neemt aan dat gedeputeerde Loggen op het vinkentouw zit om samen met zijn collega van Landbouw optimaal gebruik te maken van de regionale regelingen die hierin mogelijk zijn.

Zoals gezegd zitten er ook goede punten in het programma, zoals het dynamisch kustbeheer, het werken aan een Natuurnetwerk en de sturende rol van water, die ook in het regeerakkoord wordt genoemd. Ook wat betreft de binnenduinrand en de veenweide kijkt GroenLinks uit naar de regionale veenweidestrategie.

De heer Cardol refereert nog aan twee punten uit de zienswijze:

- Polder Westzaan: GroenLinks kan zich vinden in de reactie van het college op de zienswijze van

Staatsbosbeheer, maar dringt er wel op aan om hier onmiddellijk werk van te maken als de maatregelen gekozen en vergund zijn. De heer Cardol vraagt hier expliciete aandacht voor van de gedeputeerde.

- De waterschappen wijzen erop dat er nog inconsistenties zitten tussen dit stuk, het Programma Natuur en het Masterplan Biodiversiteit, met name op het punt van verdroging. Hoe kijkt de gedeputeerde daarnaar?

De heer Cardol verwees al naar het regeerakkoord. Er komt heel veel geld vrij voor een aantal opgaven in het landelijk gebied. Het is nog de vraag hoe dat besteed gaat worden, maar de provincies zullen er een grote rol in spelen. GroenLinks hoopt dat er op korte termijn veel duidelijkheid gaat ontstaan over de wijze waarop dit geschiedt en waarop dit positieve gevolgen kan hebben voor de wateropgave. De fractie kijkt er derhalve naar uit om het met elkaar te bespreken, waarna men ermee aan de slag kan gaan.

De heer **De Wit** (VVD) stelt vast dat de speelruimte voor Provinciale Staten bij dit stuk niet zeer groot is. Het vaststellen van de doelen gebeurt meer nationaal en Europees en voor het uitvoeren van de maatregelen zijn de waterschappen eerder aan zet dan de provincie. De VVD beseft dat recreatie buiten dit programma valt, toch wil de heer De Wit aangeven dat hij blij is dat naar de koppelkansen wordt gezocht, zoals met het stadstrand bij Hoorn. De VVD is daar voorstander van. Een belangrijk speerpunt is het zoet water; er zijn nu geen acute problemen of knelpunten, maar dit kan in de toekomst wel het geval zijn, bijvoorbeeld bij periodes van droogte in de zomer. De vraag is of de gedeputeerde met dit waterprogramma op zak in gesprek kan gaan met industrie en landbouw over het voorkomen van verdelen van schaarste door de voorraad zoet water te vergroten. Graag een reflectie van de gedeputeerde op de vraag of hierop in de komende jaren een grotere inzet gepleegd kan worden. De heer De Wit verzoekt GS expliciet het zoetwateraspect mee te nemen in de regionale Veenweide strategie. Dit document komt volgende maand aan de orde in deze commissie.

De heer De Wit (VVD) vervolgt met de vraag wat de rol van de Provincie is bij de stimuleringsmaatregelen. Welke maatregelen liggen al dan niet op tafel, wie neemt ze en hoe wordt alles gefinancierd? De VVD verzoekt GS hen in de loop van dit jaar hierover te infomeren. De heer De Wit heeft twee suggesties op dit gebied. De eerste suggestie is een landbouwportaal, dit zou goed kunnen werken. 1400 ondernemers doen er al aan mee en de heer De Wit ziet graag dat de overige 1500 ondernemers in Noord-Holland ook mee gaan doen. Dezelfde aanpak kan voor stimulering gelden, het is beter een wortel te gebruiken dan een stok. Als tweede suggestie noemt de heer De Wit het voorkomen van aanwezigheid van plastic met bijvoorbeeld de Bubble Barrier die plastic uit het water haalt. Vervolgens gaat de heer De Wit in op de discussie over lood in het water; de VVD is daar niet blind voor, maar ziet dat de sector met de Green Deal Sportvisserij 2018 een goede bijdrage wil doen. Hij verwacht dat het rijk er scherp op zal letten dat daar wat van terecht komt. Dit jaar is ook een omruilactie opgezet van lood naar van loodvrij, de VVD spreekt daarvoor haar steun uit.

Bij interruptie voegt mevrouw **Dekker** (CDA) toe dat zij het een zeer goede opmerking vindt over Great Bubble Barrier. Zij heeft daar eerder vragen over gesteld in de commissie waarop het antwoord was dat de inspanning als Provincie daarin niet verder reikt. Denkt de heer De Wit dat dit nu anders is? De heer De Wit antwoordt dat in het document staat dat de provincie stimuleringsmaatregelen onderzoekt en daar kan verminderen van plastic een onderdeel van zijn. Hij denkt dat er gezamenlijk veel bereikt kan worden, met een duwtje in

de rug door de Provincie.

De **voorzitter** bedankt beiden en geeft Statenlid Kostic (PvdD) het woord.

Statenlid **Kostic** (PvdD) kan grotendeels aansluiten bij GroenLinks, maar is wel pessimistischer; er is al 22 jaar tijd geweest om te onderzoeken en te experimenten, maar er is nog 0% van de doelen gehaald. Komt er in de volgende vier jaar nog meer van hetzelfde met alleen mooie woorden? Nog maar 0,7% van de bollensector is biologisch. Er wordt gesproken om nog meer Europees geld in de projecten te pompen, terwijl de effectenmonitoring niet op orde is zodat het niet duidelijk wordt of het geld goed is besteed. Er gaat maatschappelijk geld naar toe maar hoe effectief het is, daar kunnen GS geen antwoord op geven. De omruilactie voor vislood is weggegooid geld. Dat belooft niet veel goeds voor andere bestedingen. GroenLinks wil het geld slimmer inzetten en zal zelf ook met voostellen komen. Er moeten keuzes komen, onder andere voor 100% biologische bollenteelt. Daarnaast zal de omgevingswet straks meer macht geven om sterker te kunnen ingrijpen. Er is nog maar vijf jaar te gaan.

De heer **Mangal** (DENK) geeft een compliment over het document Waterbeleid maar vindt het deel over datacenters karig. Er staat dat restwarmte zou kunnen worden hergebruikt, maar gebeurt dit met zoet water? En geldt dat ook voor een aardwarmtesysteem? Heeft onze Provincie contact met collega's in Flevoland en Zeewolde, over in hoeverre het datacenter van Facebook gaat drukken op onze watervoorraad? Is daar zicht op? Hebben bedrijven als Facebook en Google direct of indirect invloed op de watervoorziening en in hoeverre laten GS dat toe? Waarom wordt dit niet genoemd? Is het goed om onbeperkt drinkwater aan megadatacenters te leveren met schaarste in het vooruitzicht?

De **voorzitter** geeft aan dat dit het einde is van de eerste termijn van de commissieleden en geeft het woord aan gedeputeerde Loggen voor de beantwoording.

Gedeputeerde **Loggen** zal de samenvattende vragen clusteren tot de volgende onderwerpen:
- Kaderrichtlijn water en de deadline in 2027
- Opmerkingen over vissen en loodvervuiling
- Losse opmerkingen, integraliteit en samenhang met andere beleidsdocumenten

De vraag ten aanzien van de datacenters is al eerder aan de orde geweest. De Provincie heeft, als enige provincie in Nederland, een datacenterstrategie opgesteld. Daarin is opgenomen dat men van de best beschikbare technieken gebruik moet maken en mede moet kijken naar het watergebruik. Overigens is dit niet al te dramatisch want het verbruik is beperkt in relatie tot het totale verbruik en er is geen zicht op dat het tot problemen zou leiden.

Over het vislood merkt gedeputeerde Loggen op dat de Provincie er alles aan doet wat binnen het vermogen ligt. De omruilactie was het meest tastbare en was een eerste stap. Alle andere maatregelen zijn met behoorlijk juridische risico's omkleed en dat maakt het complex. De Provincie is daar nog niet toe overgegaan en is dat ook niet voornemens. In de laatste anderhalf jaar is de hengelsport wel enorm toegenomen, hetgeen een verhoging van lood teweeg heeft gebracht. Maar over het algemeen genomen is het minder geworden. Het regionale waterprogramma gaat niet over dierenwelzijn en de Provincie heeft geen (toezichthoudende) rol bij de visaktes.

Bij interruptie vraagt mevrouw **Jellema** (PvdA) aan de gedeputeerde waarom hij het woord

'vissen' heeft gehonoreerd vanuit de zienswijze van de hengelsportvereniging.

Gedeputeerde **Loggen** antwoordt dat hij bij elke zienwijze nagaat in hoeverre deze het beleid ten goede kan komen. Een toegevoegde waarde van een zienswijze wordt overgenomen.\

Mevrouw **Jellema** (PvdA) reageert dat zij met spanning uitkijkt naar beantwoording van de gedeputeerde op de zienswijze over de verzilting.

Gedeputeerde **Loggen** was daar verbaasd over, omdat Rijkswaterstaat of de Waterschappen eigenaar zijn van de sluizen waar dit speelt. Hij zal daar zeker naar kijken en bij Rijkswaterstaat zijn verbazing kenbaar maken.

De heer **Mangal** (DENK) heeft een opmerking over het datacenter, maar wil eerst iets kwijt over het lood: Statenleden worden erg nerveus als er lood wordt geloosd door Tata Steel, maar het lood vanuit de visserij is ook aanzienlijk groot. Hij meent dat de gedeputeerde zich daar ook druk over zou moeten maken en er hard tegen moet kunnen optreden. In de datacenterstrategie wordt niet gesproken over de watervoorraden, de vraag is of er voorraden gereserveerd moeten worden voor datacenters. Heeft de gedeputeerde ook de toekomst hierin meegenomen?

Gedeputeerde **Loggen** vindt het niet zinvol hier een verhandeling over datacenters en landelijke beschikbaarheid te houden, daar is een landelijke stuurgroep mee bezig. Deze gaat ook over droogte en beschikbaarheid. Als zich een droogte zou voordoen bestaat daarvoor een verdringingsreeks en is bekend wie als laatste wordt afgeschakeld. Het doel hierbij is de eest kwetsbare factoren zo lang mogelijk van water voorzien. Het belangrijkste bekken en voorraad is het IJsselmeergebied, daar moet de kwaliteit zo goed mogelijk blijven om er 80% van het drinkwater uit te kunnen halen. In de datacenterstrategie is opgenomen dat gebruik van drinkwater als koelwater zoveel mogelijk wordt voorkomen; er zijn initiatieven om daar industriewater voor te gebruiken. Men onderzoekt of men daar selfsupporting in kan zijn. Inwoners worden gestimuleerd op eigen terrein water ter beschikking te hebben, dat vraagt ook een investering van de ondernemer zelf. Op vislood komt een Europees verbod en aangezien er in Noord-Holland geen normen worden overschreden lijkt het geen goede inzet van mensen en middelen om, vooruitlopend op een dergelijk verbod, allerlei zaken op de hals halen.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) heeft bij interruptie de vraag of het op handen zijnde Europese verbod ook een importverbod behelst.

Gedeputeerde **Loggen** antwoordt dat hij nog geen details kent en hij zegt toe na te gaan in hoeverre de informatie hard is en wat erover bekend is. Hij zal de ingewonnen informatie toesturen aan de commissie (toezegging).

Statenlid **Kostic** reageert bij interruptie dat het apart is hoe GS in een hoekje kruipt en smoesjes probeert te verzinnen. Zij heeft twee concrete vragen. De eerste gaat over belangenafweging. Statenlid Kostic vindt het raar dat in een programma dat over bescherming van water gaat het belang van het hengelen zo zwaar gaat wegen. Trek dit terug, of neem het belang van de vissen die slachtoffer zijn van vistuig erin mee. Het belang van een vervuilende hobby wordt wel zwaar meegewogen. Ten tweede betwijfelt Statenlid Kostic of het klopt dat de Provincie niets kan doen. Er kunnen voorwaarden worden opgenomen bij de visrechten om van het lood af te komen. Zij vraagt GS hier meer en verstandig over mee te denken en niet zomaar 25.000 weg te geven aan een project dat

niet werkt.

Gedeputeerde **Loggen** denkt dat een deel van de vragen van mevrouw Kostic prima zijn beantwoord in de technische commissie en GS is niet voornemens een wijziging in dit document aan te brengen. Hengelen is een legitieme sport en gebruik van lood is ook toegestaan. Dat dit teruggedrongen moet worden is duidelijk. Aan visvergunningen zitten juridische haken en ogen en daar ziet de Provincie geen middelen om te interveniëren.

Gedeputeerde Loggen vervolgt met de KRW, waarbij hij de hete adem van de Staten voelt. Tegelijkertijd zijn er een aantal geografische omstandigheden zijn, zoals rivieren die vervuiling vanuit andere landen hier afzetten. Ook kunnen de nutriënten vanuit de veeteelt nog jaren gevolgen geven. Dat maakt dat voortschrijdend inzicht niet over één kam te scheren is en moeten doelen meer SMART gemaakt worden, meer rekening houdend met de juridisch risico's. Een inschatting is moeilijk te maken.

Gedeputeerde Loggen vervolgt met de vraag van heer Van Tiggelen (PVV). Dat de heer Van Tiggelen de consensus over wetenschappelijke publicaties en inzichten in twijfel trekt, is voor gedeputeerde Loggen geen reden om iets te veranderen aan het waterprogramma; hij heeft te maken met feiten die bekend zijn. GS gaan geen aanpassingen doen omdat het voor één of twee partijen goed uitkomt.

Naar de integraliteit met andere beleidsdocumenten is goed gekeken zodat er zo veel mogelijk in samenhang gewerkt wordt. Daarnaast zijn ze niet in beton gegoten; als blijkt dat iets niet goed past op ander beleid of op een andere regeling, dan volgt afstemming. Gedeputeerde Loggen verwacht niet het inzicht hiervan op korte termijn te hebben.

De relatie met de RO-kant, waar de heer Dessing (FvD) naar vroeg, zit in de Omgevingswet opgesloten.

Op de vraag van de ChristenUnie met betrekking tot drugsafval antwoordt gedeputeerde Loggen dat op het land niet zoveel afval is tegengekomen dat dit significant meetbaar is in het oppervlaktewater. Landdumpingen hebben niet geleid tot verontreiniging van het grondwater.

Aangaande de oproep van de heer Cardol (GL) aan de regering vraagt gedeputeerde Loggen zich af wat deze toevoegt aan de afspraak in het regeerakkoord. Indien de uitwerking te lang op zich laat wachten dan zal gedeputeerde Loggen kijken of er vanuit de Provincie een reactie moet komen.

De **voorzitter** heeft nog een aantal vragen openstaan voor de gedeputeerde: zoals inzage in de risicokaart en iets over septic tanks en blauwalg. D66 heeft ook nog vragen. De voorzitter concludeert dat er behoefte is aan een tweede termijn.

Tweede termijn

De heer **Dessing** (FvD) geeft aan dat de vraag over toegang tot de overstromingsrisicokaart ook technisch beantwoord mag worden. Daarnaast vindt de heer Dessing de bedragen die gereserveerd worden relatief klein in relatie tot de taken en de regisserende rol van de Provincie. Hij vraagt om reflectie hierop van de gedeputeerde, dit mag ook op een ander moment.

Mevrouw **Dekker** (CDA) bedankt de ChristenUnie voor het meedenken over grijs water en de VVD dat zij het belang zien van uitbreiding van het landbouwportaal. Zij vindt het positief dat het programma niet in beton gegoten is en de Provincie de waterbesparing wil stimuleren.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) geeft aan dat haar fractie zich zorgen maakt over juridische consequenties van het niet halen van de KRW doelen en vraagt of deze zorgen gedeeld worden. Ook vraagt zij op welke manier water in bodem sturend is in RO. Er is een C stuk over de Wieringerhoek waarvan mevrouw Gonggrijp vraagt op welke manier plekken voor waterberging daarin meegenomen kunnen worden. Tenslotte doet zij een oproep aan de Provincie om te kijken hoe gebruikers en bedrijven mee te nemen in de eigen verantwoordelijkheid voor watergebruik en de effecten van hun handelen daarin.

De heer **Cardol** (GroenLinks) informeert of de provincie een standpunt over de derogatiediscussie inneemt en naar het Rijk ventileert. Een andere vraag gaat over de zienswijze van de waterschappen dat er een inconsistentie is tussen het programma Natuur en het masterplan biodiversiteit, met name ten aanzien van verdroging. Wat betreft de gewasbeschermingsmiddelen denkt de heer Cardol dat wachten tot het regeerakkoord is uitgewerkt heel lang gaat duren. Hij denkt dat het niet nodig is te wachten op de onderzoeksopdracht aan het Ctgb. Er ligt al een toezegging opnieuw te kijken naar stapelingseffecten en dit ook mee te nemen in het Ctgb. De heer Cardol doet een oproep om dit stevig te onderstrepen om daarmee lang wachten te voorkomen. Wat het lood aangaat vindt de heer Cardol het prachtig als er een Europees verbod komt. Hij begrijpt dat er wellicht juridische consequenties kleven aan strengere maatregelen maar zou graag geïnformeerd worden welke dat precies zijn en waar er mogelijkheden liggen om aan te scherpen. Tot slot geeft de heer Cardol aan dat het doodzonde is dat de woordjes ‘en vissen’ in relatie tot gezond water in de eerste zin van de inleiding zijn opgenomen en hij vraagt ze te schrappen.

Gedeputeerde **Loggen** excuseert zich dat hij nog niet compleet was in de beantwoording. De overstromingsrisicokaart is nu uit de lucht door ICT gerelateerde problemen. Hij zal kijken wanneer deze weer beschikbaar komt en dit laten weten.

Wat betreft de primaire keringen: waterschappen zijn als eerste verantwoordelijk en zij zijn toereikend om deze taak goed te kunnen uitvoeren, daar is geen bijstelling voor nodig.

Aangaande de opmerking van het CDA over grijs water wacht gedeputeerde Loggen de initiatiefnota af. Bij aansluiting op de woning bestaat een grote kans op kruisbesmetting. Daar is men vanwege de veiligheid geen voorstander van.

Op de vraag van D66 geeft gedeputeerde Loggen aan dat in het coalitieakkoord staat dat water een leidend principe is in de ruimtelijke ordening en dat dit nog verder vorm zal krijgen. Het wordt in de toekomst een steeds grotere uitdaging.

De juridische risico’s bij het niet halen van de KRW acht de heer Logge voor de Provincie klein.

De Wieringerhoek is op dit ogenblik bezig met een project en gemeente Hollands Kroon heeft hierover een standpunt ingenomen. Gedeputeerde Loggen zal de discussie kritisch volgen. Bij Andijk is een prachtig project gerealiseerd dat al vele jaren zeer goed functioneert. Het project in Hollands Kroon is nog niet afgesloten.

Over voorlichting watergebruik geeft gedeputeerde Loggen aan dat dit geen taak is voor de Provincie, de waterbedrijven zijn daar veel actiever mee, zeker als er urgentie is.

De derogatie discussie wil gedeputeerde Loggen met collega's van landbouw bespreken. Hij zal daarop terugkomen.

De zienswijze van de waterschappen kunnen indien nodig nog bijgeschaafd worden. De nieuwe regering moet een kans krijgen. Gedeputeerde Loggen zal het initiatief nemen om na de zomer de stand van zaken hierin te onderzoeken. Als er dan onvolkomenheden blijken kan vanuit de Provincie een reactie volgen.

Gedeputeerde Loggen zal kijken of hij de juridische consequenties in kaart kan brengen en deze naar de Staten toesturen.

Mevrouw Hoogendoorn (ChristenUnie) vraagt of de septic tanks in het antwoord betrokken zullen worden. Gedeputeerde Loggen antwoordt bevestigend.

De **voorzitter** vraagt aan de commissie of dit A-stuk een hamerstuk kan zijn. De commissie reageert dat het een bespreekstuk moet zijn voor de PS vergadering van 31 januari a.s. De voorzitter vertrouwt erop dat gemaakte toezeggingen voor beantwoording nageleefd worden.

12. B-agenda water

12.a Afdoening Motie externe bedreigingen Waddenzee

De **voorzitter** vraagt of de motie 92-2021 'externe bedreigingen Waddenzee' als afgedaan beschouwd kan worden. GS heeft een brief gestuurd aan de minister om te stoppen met gasboringen in de Waddenzee. De motie hiertoe was ingediend door GroenLinks, PvdA, D66 PvdD en SP.

De heer **Cardol** (GroenLinks) is blij met de heldere brief van het college aan het Rijk. De motie kan als afgedaan worden beschouwd. Er is voldoende aandacht aan besteed.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) ziet de motie ook als afgedaan en wil de gedeputeerde complimenteren en bedanken voor zijn inzet.

Mevrouw **Bouhlel** (SP) heeft nog vragen. Hebben GS al antwoord van de minister dat ze zullen stoppen met gasboring in de Waddenzee? Is een brief daarvoor wel afdoende? Denken GS hierover na en kunt u dit delen?

De heer **Roosendaal** (VVD) geeft ook complimenten voor de afhandeling van de motie. Hij vraagt aandacht voor de vraag waar de energievoorziening dan wel op gestoeld moet worden, ook in relatie tot de vorige spreekster. We zijn goed in staat om te bepalen wat we niet willen, maar slecht in staat te zorgen dat energie voor iedereen betaalbaar blijft. Daar zou in de Staten een strategische discussie over gevoerd moeten worden.

De **voorzitter** heeft de commissieleden gelegenheid geboden voor bijdragen op agendapunt 12a.

Gedeputeerde **Loggen** beantwoordt de gestelde vragen. Voor zover hem bekend is er geen beantwoording op de brief ontvangen. Hij denkt wel dat alle signalen de discussie zullen beïnvloeden en dat was ook de opzet van de indieners van de motie. In elk gremium waar dit ter sprake komt zal hij het standpunt van de Staten actief uitdragen. Het is aan het Rijk of zij er uiteindelijk gehoor aan geven, dit heeft ook met internationale verplichtingen te maken.

De **voorzitter** concludeert dat de motie als afgedaan kan worden beschouwd en als zodanig op de lijst van het Presidium kan komen.

12.b Afdoening motie dierenwelzijn Waddenfonds

De **voorzitter** vraagt of deze motie als afgedaan kan worden beschouwd. De motie is ingediend door GroenLinks, PvdD en Ja21.

Statenlid **Kostic** (PvdD) licht toe, als indiener van de motie, dat hierin is gevraagd om bij de selectie van activiteiten het dierenwelzijn mee te laten wegen. Deze oproep werd wel herkend en nu is het zaak om goed in de gaten te houden dat het niet alleen mooie woorden zijn. Het Waddenfonds moet input vragen van dierenwelzijnsorganisaties om meer kennis te verwerven; de Richtlijn van de Raad van Dierenaangelegenheden kan daarbij helpen. Statenlid Kostic doet ook een oproep om in het jaarverslag van het Waddenfonds het dierenwelzijn mee te nemen.

De heer **Cardol** (GL) zit in het algemeen bestuur van het Waddenfonds namens de Provincie en vindt het jammer dat hij wel aandacht kreeg maar niet voldoende steun. Op dit moment is het niet anders en stemt hij in met afdoening op deze manier.

De heer **Kohler** (JA21) vervangt mede-indiener Eric Jensen. Hij kan zich prima vinden in het bericht van PS van de afwikkeling.

Gedeputeerde **Loggen** reageert dat er een volgordelijke tijdigheid is. In de GS brief staat ‘is ingebracht’, maar het wordt niet door twee andere provincies gedeeld en daardoor heeft het geen status gekregen en is het lastig in het jaarverslag op te nemen. De motie is ingebracht met de deelnemers van Noord-Holland onderstreept, maar er is geen meerderheid gevonden bij de andere provincies.

Statenlid **Kostic** (PvdD) hoort gedeputeerde zeggen dat dierenwelzijn belangrijk is en vraagt hem dit toch in het jaarverslag te noemen, al is het maar kort. Het sluit aan bij waar waddenfondsen voor staan, dus graag op reflecteren en ook andere organisaties hierbij betrekken. Als dat toegezegd kan worden kan de motie worden afgedaan.

Gedeputeerde **Loggen** gaat hier niet mee akkoord, want de hoofdthema’s van het Waddenfonds zijn natuur en duurzame ontwikkeling en daar hoort het jaarverslag over te gaan. Als in een subthema iets toegevoegd wordt over dierenwelzijn dient er een passage over te komen in het jaarverslag, maar als dit los staat ontbreekt hem het mandaat om iets toe te voegen over dierenwelzijn, ook omdat andere provincies niet mede de motie hebben ingediend. Gedeputeerde Loggen kan de toezegging niet doen.

De **voorzitter** meent dat de motie als afgehandeld kan worden beschouwd, echter de PvdD is het hier niet mee eens. De voorzitter schorst voor vijf minuten en zal dan een hoofdelijke stemming laten plaatsvinden.

Schorsing van 16.35 uur tot 16.40 uur

De **voorzitter** heropent de vergadering voor het al dan niet afdoen van motie 164-2021.
Er is geschorst om te kijken wat een logische conclusie zou zijn bij het niet afdoen van deze motie. De voorzitter geeft eerst het woord aan de Statenleden en daarna aan de gedeputeerde.

De heer **Cardol** (GL) zegt toe dat hij als algemeen bestuurslid het punt nog een keer aan de orde zal stellen bij het Waddenfonds en zal vragen aandacht aan dierenwelzijn te geven in het jaarverslag. De motie mag voor GroenLinks als afgedaan worden beschouwd.

Statenlid **Kostic** (PvdD) reageert dat de motie in dat geval ook voor de Partij voor de Dieren is afgedaan. Het zou wel fijn zijn als de voorzitter ook meedoet in dezen.

De **voorzitter** concludeert dat de motie als afgedaan kan worden beschouwd en geeft gedeputeerde Loggen het woord.

Gedeputeerde **Loggen** reageert dat hij niet gezegd heeft niets te willen opnemen over dierenwelzijn. Als het logisch is om dit toe te voegen omdat één van de thema's daar aanleiding toe geeft, dan moet het ook zeker gedaan worden. Maar hij kan het niet toezeggen. Er zijn twee andere provincies bij nodig.

De **voorzitter** besluit dat deze motie als afgedaan naar het Presidium gaat.

13. Rondvraag gedeputeerde Loggen (Water, WED, CPMR)

De **voorzitter** heeft een rondvraag aangemeld gekregen van mevrouw Dekker (CDA) over de reactie van de stuurgroep op de tussenevaluatie aanpak Oostelijke Vechtplassen.

Mevrouw **Dekker** (CDA) is benieuwd naar een update voor het vervolgproces. Gedeputeerde Loggen antwoordt dat deze bespreking nog geen plaats heeft kunnen vinden en nu op 3 februari staat gepland. Hij zal mevrouw Dekker daarover actief informeren.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt naar de reactie van Gedeputeerde Loggen op het rapport van het onderzoek Markermeerdijk bij Uitdam. Gedeputeerde Loggen gaat het rapport lezen en als het noopt tot een reactie zal hij deze geven en mevrouw Jellema meenemen in de cc. Zijn rol is echter beperkt, het onderwerp is iets tussen Waterschap en bewoners.

14. Sluiting

De **voorzitter** geeft aan dat dit het eind is van een lange en interessante vergadering. Er zijn een aantal voordrachten besproken. De wijziging van de OD als gemeenschappelijke regeling zal als hamerstuk worden doorgeleid. Het A-stuk binnen de portefeuille recreatie over de toekomst-

samenwerking Loosdrecht is een hamerstuk voor PS. Het A-stuk regionaal waterprogramma wordt een bespreekstuk in PS op 31 januari. Er zijn twee moties als afgedaan beschouwd: motie 92 Waddenzee en motie 184 Dierenwelzijn. Er waren een aantal interessante discussies en de voorzitter dankt allen hartelijk. Bijzondere dank aan mevrouw Er (GL) voor haar bijdrage. De voorzitter wenst haar een mooi zwangerschapsverlof en ziet haar graag terug over een aantal maanden.

De voorzitter sluit de vergadering om 16.49 uur.

De eerstvolgende vergadering van de commissie NLG vindt plaats op maandag 7 februari a.s.

					Technische vragen	
nr	**Partij en indiener**	**Punt**			**Vraag**	**Antwoord**
1	SP, Anna de Groot	6.a.	Olthof	VTH-taken	Vraag 1: Blijven na het sluiten van Waeles Foundry oude vergunningen over waar andere bedrijven of projecten rechten kunnen ontlenen (bijvoorbeeld extern salderen stikstof, uitstoten van Co2, het milieu belasten met PAK's etc.)?	Antwoord: De omgevingsvergunning geldt voor het project (de activiteit, in dit geval een ijzergieterij) waarvoor de omgevingsvergunning is verleend en voor een ieder die het project uitvoert. Bij een faillissement van een onderneming met een omgevingsvergunning blijft de omgevingsvergunning ook na het faillissement gelden. Door het faillissement is op dit moment de curator de 'vergunninghouder'. De omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een project blijft bestaan totdat deze is ingetrokken. Binnen de bestaande omgevingsvergunning kan degene die de vergunning overneemt gebruik maken van de milieuruimte die in de vergunning aanwezig is. Dat is niet altijd voor de volle 100%. Bij bijvoorbeeld het externe salderen van stikstof kan de saldo-ontvanger maximaal 70% van de beschikbare stikstof ruimte benutten. 30% valt dan vrij en draagt bij aan een depositiedaling.
2					Vraag 2: Worden deze rechten uit oude vergunningen 'hergebruikt' ?	Antwoord: De Omgevingsdienst Noorzeekanaalgebied heeft geen verzoek van de 'vergunninghouder' ontvangen voor het

					Technische vragen	
nr	Partij en indiener	Punt			Vraag	Antwoord
						intrekken van de omgevingsvergunning. In de vierde week van januari staat een overleg gepland tussen de Omgevingsdienst en de curator, om te bespreken hoe deze met de omgevingsvergunning wenst om te gaan (voortzetten of intrekken).

Provincie Noord-Holland

Agenda Natuur Landbouw & Gezondheid

Datum	10-01-2022
Tijd	12:00 - 16:00
Locatie	Statenzaal
Voorzitter	Nicole van der Waart

1 12:00	**Opening en mededelingen**
2 12:05	**Inspreekhalfuur**
3	**Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda**
4	**Rondvraag gedeputeerde Stigter (OD NHN en OFGV)**
5	**A-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu**
5.a 12:35	**OD NZKG: Wijziging gemeenschappelijke regeling OD NZKG**
6	**B-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu**
6.a 12:45	**VTH taken: Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven** Ter invulling van de aanbeveling uit het rapport 'Stof tot nadenken' van de Randstedelijke Rekenkamer hebben GS een informatieprotocol vastgesteld, waarin richtlijnen worden opgenomen wanneer Provinciale Staten geïnformeerd worden over ontwikkelingen ten aanzien van de uitvoering van vergunningverlenings-, toezichts- en handhavingstaken (VTH).
6.b	**Stand van zaken Tata Steel en Plan van Aanpak "Op naar een gezondere leefomgeving in de IJmond" (voorstel: van c naar b-agenda NLG 10-1-2022 en gebundeld behandelen met 6a en 6c)** Door de Tweede Kamer zijn in september 2021 verschillende moties aangenomen over Tata Steel. Ook heeft I&W een Plan van Aanpak (PvA) opgesteld. Het PvA en de reactie op verschillende moties is in nauwe samenspraak met de provincie Noord-Holland tot stand gekomen. Provinciale Staten worden geïnformeerd over de stand van zaken en over het plan van aanpak.

Provincie Noord-Holland

6.c **Beleidsnota uitvoering en handhaving VTH 2022 (Voorstel: van c naar b-agenda en gebundeld behandelen met 6 a en 6 b NLG 10-1-2022)**

In 2016 hebben Provinciale Staten - op advies van de Randstedelijke Rekenkamer - Gedeputeerde Staten verzocht een Nota Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving op te stellen die als kader fungeert voor de uitvoering van de VTH-taken door de omgevingsdiensten namens de provincie. Met deze beleidsnotitie wordt hieraan voor 2022 invulling gegeven.

7 **Rondvraag gedeputeerde Olthof (Leefbaarheid, gezondheid en milieu en OD NZKG en ODIJ)**

8 **Rondvraag gedeputeerde Rommel**

9 **A-agenda recreatie**

13:45

9.a **Recreatie: Toekomst samenwerking rond het Plassenschap Loosdrecht e.o. en de opheffing van de beheerorganisatie Recreatie Midden-Nederland**

Voorstel voor behandeling:
Adviseren aan PS over de voordracht. De voordracht zal geagendeerd worden voor de PS vergadering van 31 januari 2022

Toelichting:
Begin 2021 hebben de deelnemers van het Plassenschap Loosdrecht e.o. ingestemd met de voorgenomen opheffing van Recreatie Midden-Nederland en besloten om de samenwerking in het Plassenschap opnieuw vorm te geven. Kockx-deVoogd heeft de opdracht gekregen om het proces rond de liquidatie van Recreatie Midden-Nederland en de vernieuwing van de samenwerking, vorm te geven. Voor de voortgang rond dit proces is het nu nodig dat de betrokken colleges, gemeenteraden en Provinciale Staten van de deelnemers een besluit nemen over de vernieuwde samenwerkingsvorm en het besluit voor de opheffing van Recreatie Midden-Nederland per 31 december 2022 van het schapsbestuur onderschrijven.

10 **Rondvraag Gedeputeerde Zaal**

11 **A-agenda Water, Water als Economische Drager, Conference of Peripheral**
14:20 **Maritime Regions (CPMR/Comié van de Regio's)**

11.a **Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027**

Voorstel voor behandeling:
Adviseren aan PS over de voordracht. De voordracht zal geagendeerd worden voor de PS vergadering van 31 januari 2022

Toelichting:
In het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 wordt uitvoering gegeven aan Omgevingsvisie Noord-Holland 2050 en aan Europese richtlijnen over water. Een goede waterkwaliteit, duurzaam voorraadbeheer en bescherming tegen overstroming zijn de centrale elementen van het programma. Voor de deelprogramma's oppervlaktewater, grondwater en overstromingsrisico's is uitgewerkt welke doelen de provincie wil bereiken en hoe hieraan een bijdrage wordt geleverd met een breed pakket aan maatregelen. Daarbij wordt extra aandacht besteed aan natuurgebieden, drinkwaterwinningen en zwemwateren, die volgens Europese richtlijnen worden beschermd vanwege de specifieke eisen die hier gelden.

12 B-agenda Water

15:20

12.a Afdoening Motie externe bedreigingen Waddenzee

Voorstel voor behandeling:
- aangeven of u motie 92 van 2021 als afgedaan beschouwd

toelichting:
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland heeft een brief gestuurd aan de minister van Infrastructuur en Waterstaat, waarin zij de minister oproepen te stoppen met gasboringen in de Waddenzee. Eerder had Provinciale Staten van Noord-Holland al in een motie deze wens uitgesproken.

12.b Afdoening motie dierenwelzijn Waddenfonds

Voorstel voor behandeling:
- aangeven of u motie 164 van 2021 als afgedaan beschouwd

Provinciale Staten hebben in hun vergadering van 13 september 2021 een motie aangenomen waarin het Waddenfonds opgeroepen wordt meer rekening te houden met dierenwelzijn.

13 Rondvraag Gedeputeerde Loggen

14 Sluiting

15 C-agenda Landbouw en visserij, recreatie en toerisme, dierenwelzijn

15.a Recreatie: Agenda vergadering AB Alkmaarder- en Uitgeestermeer (C-agenda NLG 10-01-2021)

15.b Recreatie: De agenda en stukken vergadering algemeen bestuur Twiske Waterland (C-agenda NLG 10-1-2022)

15.c Recreatie: toekomstige samenwerking in het verband het Plassenschap Loosdrecht aanvullend document (C-agenda NLG 10-01-2021)

15.d Landbouw: KORT Kwartaalverslag Greenport Aalsmeer Q3 - 2021 (C-agenda NLG 10-1-2022)

15.e Dierenwelzijn: persbericht aan over de zienswijze 'Dierwaardige veehouderij' (C-agenda NLG 10-1-2022)

15.f Klimaat / Wonen / Landbouw: Aanbiedingsbrief Minister Ollongren Geef richting maak ruimte (C-agenda RWK & NLG 10-01-2022)

15.g Landbouw: Brief publicatie Boeren met Toekomst (C-agenda NLG 10-01-2022)

15.h Recreatie: Bestuursmededeling Groengebied Amstelland (C-agenda NLG 10-01-2022)

15.i Recreatie: Agenda en stukken vergadering AB recreatieschap Spaarnwoude op 16-12-2021 (C-agenda NLG 10-01-2022)

15.j Recreatie: Bestuursmededeling recreatieschap Spaarnwoude december 2021 (C-agenda NLG 10-01-2022)

15.k Recreatie: Kadernota 2023 Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer (C-agenda NLG 10-01-2022)

15.l Recreatie: kadernota 2023 recreatieschap Spaarnwoude (C-agenda NLG 10-01-2022)

16 C-agenda Natuur en Landschap, Grond, Bodemdaling, Programma Aanpak Stikstof (PAS)

16.a **Natuur / Landbouw: Stimulering van agroforestry en voedselbossen op landbouwgronden (C-agenda NLG 10-01-2022)**

16.b **Motie 115-2021 Onderzoek naar Binnendijkse achteroevers met zon, natuur en recreatie Wieringerhoek (B-agenda RWK en c-agenda NLG 10-1-2022)**

Provinciale Staten hebben op 5 juli 2021 met motie M115-2021 het college van Gedeputeerde Staten opgeroepen serieus te onderzoeken of binnendijkse achteroevers met zon, natuur en recreatie in de Wieringerhoek bijdragen aan het halen van de doelstellingen voortvloeiend uit het Klimaatakkoord, landschappelijk goed in te passen vallen en op voldoende draagvlak kunnen rekenen in de regio. Aan de motie is invulling gegeven door een haalbaarheidsonderzoek uit te (laten) voeren.

16.c **Natuur: Convenant Westeinderscheg (C-agenda NLG 10-01-2022)**

Door de ondertekening van het convenant Westeinderscheg op 17 december 2021 geven de partners te kennen samen aan de realisatie van de Westeinderscheg te willen werken. En geven opdracht voor het opstellen van een uitvoeringsprogramma. De ondertekening van het convenant Westeinderscheg is tevens het eindresultaat van de verkenningsfase

16.d **Grond: Kavelruil Keverdijk-Noordpolder (NLG 10-01-2022)**

In de regio noordelijke Vechtstreek is de provincie Noord-Holland in 2016 gestart met een kavelruil- en verkoopproject ten behoeve van de agrarische structuurversterking en realisatie van het Natuurnetwerk Nederland. De kavelruil Keverdijk-Noordpolder is de eerste fase van dit traject.

16.e **Natuur: Uittreding uit Stichting Goois Natuurreservaat (C-agenda NLG 10-01-2022)**

De provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam willen uittreden uit de Stichting Goois Natuurreservaat. Voor zowel de provincie als de gemeente Amsterdam is een uittredingsovereenkomst opgesteld, waarin afspraken staan hoe deze uittreding wordt vormgegeven en hoe de provincie in de toekomst betrokken zal blijven bij de Gooise natuur. Om deze betrokkenheid vorm te geven is onder andere een Gooise Natuuragenda opgesteld en investeert de provincie de komende jaren in de Gooise natuur.

16.f **Stikstof: Voorbereiding Bestuurlijk Overleg Stikstof (C-agenda NLG 10-01-2022)**

GS informeren PS over een propositie stikstof en natuur waarmee GS richting de formatietafel voor een kabinet aangeeft welke rol zij wil spelen bij een integrale aanpak van stikstof en natuur en wat daarvoor de benodigde voorwaarden zijn.

16.g **Natuur: Gemeente Velsen Motie 26 van 2021 Geen Onteigening NNN (C-agenda NLG 10-01-2021)**

16.h **Mobiliteit / Natuur: Ontsnippering binnen infrastructurele projecten (c-agenda M&B 17-1-2022 & NLG 10-1-2022)**

Onder, over en langs provinciale wegen liggen in Noord-Holland meer dan 80 verschillende doorgangen voor dieren. Op verzoek van de provincie Noord-Holland heeft Wageningen University & Research (WUR) onderzocht waar nog meer veilige oversteekplekken moeten komen. De provincie houdt daar voortaan in de plannen voor werk aan haar wegen rekening mee.

16.i **Bodem/omgevingswet: Voortgang Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2021 en wijziging Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering 2022 (C-agenda NLG 10-1-2022)**

De provincie zet de afspraken uit het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020 in 2022 deels voort en verlengt de Uitvoeringsregeling subsidie Bodemsanering tot 1 juli 2022, de voorziene inwerkingtredingsdatum Omgevingswet. Dit doen we omdat we ook in de eerste helft van 2022 het bevoegd gezag zijn voor de taken die vallen onder de Wet bodembescherming en de opgaven doorlopen in 2022, waarvoor we een specifieke uitkering bodem ontvangen van het Rijk. Door de afspraken te verlengen geven we ook komend jaar sturing aan de aanpak van ernstige bodemverontreiniging, diffuse verontreiniging, nieuwe bedreigingen en gebiedsgericht grondwaterbeheer.

16.j **Bodem/Water: Verlenging Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017 (c-agenda NLG 10-1-2022)**

De Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017 is een onderdeel van het programma Bodem en Water. Met de uitvoeringsregeling kunnen studieprojecten en coaches gesubsidieerd worden die bijdragen aan de kennisopbouw en bewustwording bij agrariërs. Zo worden zij gestimuleerd om maatregelen te nemen die de kwaliteit van bodem en water en de zoetwaterbeschikbaarheid verbeteren. De huidige uitvoeringsregeling loopt af en wordt daarom verlengd tot 1 januari 2024. Een besluit over een nieuwe openstelling volgt begin 2022.

17 **C-agenda Water, Water als Economische Drager, Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR/Comié van de Regio's)**

17.a **Water: Bestuursovereenkomst Waterverdeling regio IJsselmeergebied (C-agenda NLG 10-01-2022)**

Voor de waterverdeling binnen de regio IJsselmeergebied is de Bestuursovereenkomst Waterverdeling regio IJsselmeergebied opgesteld. De belangrijkste ontwikkeling is de intentie die wordt uitgesproken in de bestuursovereenkomst over het opnemen van een uniforme verdringingsreeks in de provinciale omgevingsverordeningen binnen de regio IJsselmeergebied. Dit heeft invloed op de waterverdeling en vervolgens op afspraken tussen de partijen van de bestuursovereenkomst. Het voorstel voor de regionale verdringingsreeks is opgenomen in de bestuursovereenkomst, maar treedt pas in werking na vaststelling van een wijziging van de Omgevingsverordening door PS. De bestuursovereenkomst wordt in januari 2022 door de deelnemende partijen ondertekend.

17.b **Water: Wijziging reglement van Rijnland i.v.m. geborgde zetels (C-agenda NLG 10-01-2022)**

GS van Zuid-Holland hebben verzocht om het aantal geborgde zetels in het algemeen bestuur van het Hoogheemraadschap van Rijnland op het wettelijk minimum van 7 zetels vast te stellen. GS zijn van oordeel dat gronden aanwezig zijn om een wijziging van het reglement van het Hoogheemraadschap van Rijnland te overwegen, om het aantal geborgde zetels terug te brengen naar het wettelijk minimum van 7. Op dit moment zijn er 9 geborgde zetels. Dit is vastgelegd in het reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland. Het wijzigen van dit reglement is een gezamenlijke bevoegdheid van PS Noord-Holland en PS Zuid-Holland. Deze reglementswijziging zal in gang worden gezet. Hiertoe wordt een commissie ingesteld van de gedeputeerden met portefeuille water van beide provincies.

18 **C-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu**

18.a **Mijnbouwwet/geothermie: Advies winningsvergunning geothermie Middenmeer III (c-agenda NLG & RWK 10-1-2022)**

ECW Geoholding BV heeft een tijdelijke winningsvergunning voor aardwarmte aangevraagd voor de locatie Middenmeer III. Dit valt onder de Mijnbouwwet; het Rijk is hiervoor het bevoegd gezag. Aan onze provincie is gevraagd om advies uit te brengen omdat het wingebied in Noord-Holland valt. Het advies is voorbereid door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied en is tot stand

gekomen in overleg met de gemeente Hollands Kroon en het Hoogheemraadschap Noorderkwartier.

18.b **Omgevingsdiensten: Goedkeuring Overeenkomsten en uitvoeringsprogramma's 2022 Omgevingsdiensten (voorstel: van c- naar b-agenda NLG 10-1-2022)**

De provincie Noord-Holland heeft haar vergunningverlening-, toezicht- en handhavingstaken op het gebied van onder meer milieu, natuur en bodem bij de vier omgevingsdiensten in Noord-Holland belegd. Jaarlijks worden met de omgevingsdiensten overeenkomsten afgesloten waarin onder meer de financiële afspraken voor het komende jaar worden vastgelegd. In de uitvoeringsprogramma's wordt beschreven welke activiteiten door de omgevingsdiensten namens het college van Gedeputeerde Staten worden uitgevoerd.

18.c **Milieu/ OD NZKG: Convenant eNoses (c-agenda NLG 10-1-2022)**

GS besluiten het convenant "eNose-netwerk Noordzeekanaalgebied en Amsterdam-Rijnkanaal 2022-2026" te ondertekenen. Dit convenant bevat afspraken met het Havenbedrijf Amsterdam, Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) en de Ondernemersvereniging Amsterdam (ORAM). Doel is om met eNoses geuren en gassen te monitoren om geurhinder te verminderen. Een eNose is een sensor (elektronische neus) om geuren en gassen te detecteren.

19 **C-agenda Algemeen**

19.a **MRA: MRA Raads en Statenleden Bericht (c-agenda alle commissies januari 2022)**

19.b **Interbestuurlijk Toezicht: Brief GS aan PS inz. Beleid Interbestuurlijk Toezicht 2022-2025 (C-agenda EFB 17-1-2022 en C-agenda RWK en NLG 10-1-2022)**

De provincie heeft het Beleid Interbestuurlijk Toezicht geactualiseerd. De provincie houdt toezicht op financiën, informatie- en archiefbeheer, omgevingsrecht en huisvesting statushouders.

Strategische Statenagenda commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid
december 2021 – versie 2130-112-2021

Beeldvorming (Fase 1) : BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2) : ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3) : Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na meest recente vergadering (cie. NLG of PS)

	2021				2022					2022		2023	GS	Behandeling
	~~30-08~~	~~20-09~~	~~25-10~~	~~22-11~~	~~10-01~~	~~07-02~~	~~14-03~~	~~11-04~~	~~13-06~~	Q3	Q4	Q1		
Algemeen														
1e Begrotingswijziging													allen	2022: 07-02 NLG (A-agenda), 07-03 PS
2e Begrotingswijziging													allen	2021: 20-09 NLG, 11-10 PS 2022: 05-09 NLG, 19-09 PS
Laatste begrotingswijziging													allen	2021: 22-11 NLG, 13-12 PS 2022: 28-11 NLG, 09-12 PS
Jaarstukken en Kaderbrief													allen	2022: 13-06 NLG (A-agenda), 04-07 PS
Begroting													allen	2021: 25-10 NLG (A-agenda), 08-11 PS 2022: 24-10 NLG (A-agenda), 14-11 PS
Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu														
Interbestuurlijk toezicht (VTH-taken) en omgevingsdiensten algemeen													Olthof	Voor elke commissie NLG wordt er door het college een voortgangsbrief gestuurd aan Provinciale Staten over de uitvoering van de vergunningsverlenings-, toezichts- en handhavingstaken door de omgevingsdiensten bij majeure risicobedrijven en in het bijzonder Tata Steel en Harsco 8 Onderwerp Portefeuillehouder Planning Metals. (B-agenda maandelijks) 15-03-2021 VTH taken/Ruimte: C- naar B-verzoek (SP) inz. datacenters Hollands Kroon (zie ag.pnt. 17d), met uitnodiging van cie. RWK) 04-10-2021 werkbezoek omgevingsdienst NZKG - Tata Steel Verwachting 10-01-2022 Brief aan PS voor de B-agenda betreffende het informatieprotocol uitvoering VTH. Deze brief is naast de maandelijkse VTH-taken brief met bijlage. Verwachting 10-01-2022 Beleidsnota uitvoering en handhaving VTH 2022 c-brief Verwachting 10-01-2022 Goedkeuring Overeenkomsten en uitvoeringsprogramma's 2022 Omgevingsdiensten c-brief
Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG)													Olthof	13-06-2022 Jaarstukken en resultaatbestemming 2021, Begrotingswijziging 2022, Kadernota en begroting 2023 in cie. NLG (A-agenda), 04-07-2022 PS Verwachting 7-02-2022 Wijziging gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst NZKG A-stuk Voordracht
Omgevingsdienst IJmond (ODIJ)													Olthof	22-11-2021 Zienswijze PS op de 1ste begrotingswijziging 2022 13-06-2022 Jaarstukken en resultaatbestemming 2021, Begrotingswijziging 2022, Kadernota en begroting 2023 in cie. NLG (A-agenda), 04-07-2022 PS
Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN)													Stigter	22-11-2021 Zienswijze PS op de 1ste begrotingswijziging 2022 07-02-2022 Zienswijze Kadernota 2023 OD NHN (A-agenda), 07-03-2022 in PS 13-06-2022 Jaarstukken en resultaatbestemming 2021, begroting 2023 in cie. NLG (A-agenda), 04-07-2022 PS
Omgevingsdienst Flevoland en Gooi & Vechtstreek (OFGV)													Stigter	20-09-2021 Resultaatbestemming 2020 (A-agenda), 11-10 in PS 13-06-2022 Jaarstukken 2021, Begrotingswijziging 2022, Kadernota en begroting 2023 in cie. NLG (A-agenda), 04-07-2022 in PS 05-09-2022 Resultaatbestemming 2021 (A-agenda), 19-09-2022 in PS
Programma gezonde leefomgeving -Geur -Geluid -Stiltegebieden -Luchtmeetnet IJmond - varend ontgassen													Olthof	Met dit programma wordt invulling gegeven uit de ambities uit het coalitieakkoord om de kwaliteit van de fysieke leefomgeving te verbeteren door middel van een programmatische aanpak. Het Programma Gezonde Leefomgeving geldt als een vrijwillig programma onder de Omgevingswet. Het Programma Gezonde Leefomgeving is behandeld tijdens de commissie NLG van 22 juni 2020. Daarbij heeft de commissie aangegeven de bij het programma behorende uitvoeringsregeling apart te willen bespreken. De concept-uitvoeringsregeling van het Programma Gezonde Leefomgeving komt op de B-agenda van de commissie NLG van 21 september 2020.

Strategische Statenagenda commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid
december 2021 – versie 2130-112-2021

Beeldvorming (Fase 1) : BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2) : ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3) : Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na meest recente vergadering (cie. NLG of PS)

	2021				**2022**					**2022**		**2023**	**GS**	**Behandeling**
	~~30-08~~	~~20-09~~	~~25-10~~	~~22-11~~	~~10-01~~	~~07-02~~	~~14-03~~	~~11-04~~	~~13-06~~	~~Q3~~	~~Q4~~	~~Q1~~		~~22-06-2020 Programma Gezonde Leefomgeving (van C- naar B-agenda)~~ 21-09-2020 Uitvoeringsregeling Gezonde Leefomgeving (B-agenda) 30-08-2021 Technische briefing gezonde leefomgeving **Verwachting Q1: Beleidsregel stilliggend ontgassen c-brief** **Verwachting Q1: convenant e-noses c-brief**
Programma Tata Steel 2020-2050													Olthof	25-06-2020 Commissiebijeenkomst over concept-programma Tata Steel 2020-2050 Samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond 24-08-2020 Onderzoek ultrafijn stof IJmond (B-agenda) 11-01-2021 Technische briefing Programma Tata Steel 2020-2050 en Uitvoeringsprogramma VTH Tata Steel 2020 – 2022 14-01-2021 Programma Tata Steel 2020 - 2050 Samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond (B-agenda) 27-01-2021 Presentatie Randstedelijke Rekenkamer Eindrapport “stof tot nadenken” 11-02-2021 Randstedelijke Rekenkamer Eindrapport "stof tot nadenken" (A-agenda), 08-03-2021 in PS *Voortgangsrapportage*: In het Programma Tata Steel 2020-2050 is opgenomen dat Provinciale Staten jaarlijks worden geïnformeerd over de voortgang van het programma. Q3 2021 volgt de eerste rapportage. De motie M25/PS08-03-2021 “Motie Duurzaam doorpakken Tata” gevraagde informatie wordt daar ook in opgenomen. 30-08-2021 Jaarlijkse Voortgangsrapportage incl. afdoeningsvoorstel motie M25-2021 (B-agenda) Gezondheidsonderzoek RIVM: Naar aanleiding van de grafietregens zijn door het RIVM verschillende vragen en zorgen van bewoners verzameld. Een deel is beantwoord met het onderzoek “grafietregen en gezondheid” van 2019. Een ander deel is beantwoord op basis van bestaande rapporten en onderzoeken. Daarna bleven nog een aantal vragen over. Deze vragen zijn ingedeeld in drie clusters met in totaal acht onderwerpen die in een vervolg (verder) onderzocht kunnen worden. Het RIVM heeft mede op basis van afstemming met een klankbordgroep (met bewoners en experts) in maart 2020 een onderzoeksvoorstel (advies) gegeven over de vraag welke onderwerpen verder te onderzoeken en met welke prioritering. In 2021 worden verschillende onderdelen van het onderzoeksvoorstel uitgevoerd en opgeleverd. Het betreft: Q2: Voorstellen om inzicht te geven in “pieken” van bijvoorbeeld fijnstof, in aanvulling op jaargemiddelden, inzicht in acute klachten (op basis van huisartsenregistratie) en een advies over het uitvoeren van dagboekonderzoek door bewoners (zelfmelding van klachten) (B-agenda) 14-04-2021: Toelichting RIVM briefrapport Tussentijdse resultaten gezondheidsonderzoek IJmond (webinar) 19-04-2021 RIVM briefrapport Tussentijdse resultaten gezondheidsonderzoek IJmond (B-agenda) 07-06-2021 Voordracht Provinciale coördinatieregeling (PCR) afvang Co2- Everest 02-09 19.30 uur webinar RIVM onderzoek 20-09 Rapportage RIVM stofdepositie (B-agenda) 22-11 Geur - Ontwerpbesluiten I en II Tata Steel (B-agenda)

Strategische Statenagenda commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid
december 2021 – versie 2130-112-2021

Beeldvorming (Fase 1) : BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2) : ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3) : Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na meest recente vergadering (cie. NLG of PS)

	2021				**2022**					**2022**		**2023**	**GS**	**Behandeling**
	~~30-08~~	~~20-09~~	~~25-10~~	~~22-11~~	~~10-01~~	~~07-02~~	~~14-03~~	~~11-04~~	~~13-06~~	~~Q3~~	~~Q4~~	~~Q1~~		
														verwachting vanuit het RIVM: 7-02 of 14-03-2022 het volgende onderdeel van het RIVM gezondheidsonderzoek waarin door bron- en patroonherkenning wordt getracht verder inzicht te krijgen in de bijdragen van verschillende emissiebronnen aan de concentraties van stoffen in de lucht die mensen kunnen inademen. (B-agenda) Het Roland Berger onderzoek naar de “waterstofroute” van Tata Steel is afgerond. Dit onderzoek isuitgevoerd in opdracht van Tata Steel en FNV. 10-01-2022 Kamerbrief Tata Steel en Plan van Aanpak I&W "Op naar een gezondere leefomgeving in de IJmond" c-brief
Schone luchtakkoord													Olthof	Jaarlijkse voortgangsrapportage via uitvoeringsplan 30-08-2021 Uitvoeringsplan Schone luchtakkoord 2021 (C- naar B-verzoek PvdD 19-04-2021)
ZZS-inventarisatie													Olthof	07-06-2021 Eerste rapportage uitkomsten inventarisatie ZZS (B-agenda) Inventarisatie en rapportage Tata Steel: Oplevering Q3 september 2021 25-10-2021 cie. NLG B-agenda
PFAS													Olthof	Landelijk Definitief handelingkader en consequenties EFSA opinie voor grondwater. Q2 publicatie door IenW/RIVM. Hierdoor mogelijke aanpassing beleidsregel PFAS Noord-Holland
Bodem en bodemsanering													Olthof	25-10-2021 Bodem: voortgang warme overdracht bodemtaken inzake Omgevingswet (C-stuk) Verwachting 7-02-2022 Voortgang Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2021 en wijziging Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering 2022 c-brief Eind Q1, verwachting 14-03-2022 Technische briefing bodemonderwerpen (incl PFAS) Verwachting 10-01-2022 Overdracht bodemtaken en bodemdata Weesp c-brief
Natuur														
Uitvoeringsplan NNN – *Voorheen Programma Natuurontwikkeling (PNO)*													Rommel	*Jaarlijks vast te stellen/ BOB* Onderwerp komt jaarlijks terug (september/oktober 2021) Bespreking in cie NLG op 19 oktober 2020 en vaststelling in PS op 9 november 2020. Op 29 september jl. heeft het college de Realisatiestrategie NNN vastgesteld, waardoor de sturing op de afronding van het NNN wordt aangescherpt. Dit betekent dat 2020 het laatste jaar was waarin het PNO in deze vorm is verschenen. Vanaf 2021 zal gewerkt worden met een ‘uitvoeringsplan NNN’. Dit plan bevat uitgangspunten en ambities, zicht op planning, realisatie en kosten en prognoses op de voltooiing van het NNN. Met het uitvoeringsplan vindt jaarlijkse verantwoording over de voortgang plaats. De beschrijving van de overige beleidsinstrumenten ter bevordering van de biodiversiteit zal al vanaf dit jaar onderdeel uitmaken van het Masterplan biodiversiteit.
Programma Groen Kapitaal en Biodiversiteit													Rommel	*Geen Bob model, GS besluiten* 11-1-16 BOT-overleg op locatie. In februari 2016 zal een eerste discussiestuk ter bespreking worden voorgelegd aan de Statencommissie NLM. Met medeneming van de uitkomsten daarvan zal het e.e.a. verder worden vormgegeven. 15-05-2017: Bespreking Rapport biodiversiteit in Noord-Holland Biodiversiteit is onderdeel van de expertmeeting over NNN op 12 oktober November 2017: Doorlopend programma met regelmatig bijeenkomst en informatie voor commissie via C-agenda Comm NLG 16 april 2020: Verzoek vanuit commissie dat NLG een presentatie krijgt over het programma Groen Kapitaal en dat het programma wordt geëvalueerd Juni 2021 TB Groen Kapitaal
Groene Hart Visie													Rommel	*Gedeeltelijk Bob, 3 provincies* Medio 2019 na de Statenverkiezingen komt mogelijk een vervolg. Het gebied is als NOVI-gebied aangewezen door het Rijk. GS is nog in overleg wat de provinciale rol zal zijn.

Strategische Statenagenda commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid
december 2021 – versie 2130-112-2021

Beeldvorming (Fase 1) : BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2) : ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3) : Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na meest recente vergadering (cie. NLG of PS)

	2021				**2022**					**2022**		**2023**	**GS**	**Behandeling**
	~~30-08~~	~~20-09~~	~~25-10~~	~~22-11~~	~~10-01~~	~~07-02~~	~~14-03~~	~~11-04~~	~~13-06~~	~~Q3~~	~~Q4~~	~~Q1~~		
~~Masterplan biodiversiteit~~													~~Rommel~~	~~Het Masterplan biodiversiteit zal in 2020 worden ontwikkeld. Het is in januari 2021 vastgesteld. Er wordt tweemaal per jaar over gerapporteerd.~~
Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof													Rommel	De planning van dit onderwerp is sterk afhankelijk van de politieke ontwikkelingen. In 2020 start de gebiedsgerichte aanpak. Via het Programma Natuurontwikkeling, dat in november 2020 aan de Staten zal worden voorgelegd, wordt over de voortgang gerapporteerd. Sept 2020: komt er een brief met update voor de cie NLG op 21 september. Feb 2021 Technische briefing & in commissie brief stikstof strategie besproken. Ook in de regietafel besproken. De besprekingen verwerkt in de definitieve opmaak van de stukken. Bij de bespreking van de rol van PS en bij het vaststellen van de doelen is uitvoerig stilgestaan bij de ambitie die PS heeft op dat vlak. Dat is aanleiding geweest om te komen tot een concept-voordracht aan PS, waarmee de staten in positie komen om naast hun budgetrecht kaders te stellen voor de verdere aanpak. Het GS-voorstel is nu ook daarop ingericht en een concept-voordracht is voorbereid, waarbij de doelen en de bijdrage vanuit alle sectoren in evenredigheid is gekwantificeerd per kwetsbaar natura-2000- gebied. De uitvoeringsvragen, die hiermee gemoeid zijn, zijn vervolgens dan ook echt de verantwoordelijkheid van GS. De bespreking van een voordracht volgt in de commissie NLG van 19 april en vervolgens de PS-vergadering van 17 mei 2021. PS 17 mei 2021: Het onderdeel Verleasen komt nog terug in de commissie als A-stuk. Mei 2021: NA het zomerreces wordt er een collegetour georganiseerd voor de Staten om de GGA in de polder Westzaan in samenhang met OLAM te organiseren. (4 oktober 2021)
NNN-opgave													Rommel	Over de NNN-opgave ontvangen de Staten in april 2020 een stand-van-zaken-brief. Via het Programma Natuurontwikkeling, dat in november 2020 aan de Staten zal worden voorgelegd, wordt over de voortgang gerapporteerd. De realisatiestrategie NNN stond gepland als bespreekstuk voor de cie NLG van 24 augustus. Helaas is de strategie aangehouden in GS vanwege de behoefte van het college om gezien de coronacrisis het coalitieakkoord opnieuw tegen het licht te houden. de NNN strategie is vastgesteld 29 september jl. in het college en besproken in commissie NLG op 19 oktober 2020. Om de controlerende taak van de Staten ten aanzien van de NNN-voortgang te faciliteren, wordt jaarlijks een uitvoeringsplan opgesteld om de voortgang te kunnen volgen. De vorm die dit uitvoeringsplan krijgt, en de wijze waarop dit plan zal samenhangen met het PNO, zal in de komende maanden verder worden uitgedacht.
Collectief agrarisch natuurbeheer / NNN begrenzing													Rommel	November 2017: Motie aangenomen in PS 13-11 voor een verkenningsjaar (M126-2017). Er lopen 3 pilots. In maart 2021 op de B-agenda in de commissie.
Bossenstrategie													Rommel	Er is behoefte aan meer informative en inzicht aan wat er binnen de provincie gebeurd aan de bomenbalans bij projecten (comm NLG 16 april 2020) -op 11 juni 2020 is in de uitloopvergadering van de cie NLG de Bossenstrategie besproken. Toegezegd is de Staten bij nieuwe ontwikkelingen te informeren. - op 10 december 2020 zijn PS geïnformeerd over de Bossenstrategie van Rijk en provincies alsmede de begeleidende brief die de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hierover op 18 november 2020 aan de Tweede Kamer heeft gestuurd. De stukken staan op de agenda van de commissie NLG van 15 maart 2021.
Damhertenbeheer													Rommel	31 augustus 2020 werkbezoek damherten beheer in waterleidingduinen In Okt 2020 komt het damhertendossier in de commissie NLG . Eind 2020: Het dossier damherten beheer is vastgesteld. op 20 oktober 2020 heeft het college het faunabeheerplan Damhert 2020-2026 goedgekeurd, behoudens de gevraagde verruiming met drie maanden van de beheerperiode. Voor Noord-Hollands grondgebied blijft 1 november tot en met 31 maart als beheerperiode gelden. Op 9 maart 2021 heeft het college het definitieve besluit tot goedkeuring van het Faunabeheerplan Damhert 2020-2026, na de verleende instemming met de goedkeuring door

Strategische Statenagenda commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid
december 2021 – versie 2130-112-2021

Beeldvorming (Fase 1) : BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2) : ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3) : Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na meest recente vergadering (cie. NLG of PS)

	2021				2022					2022		2023	GS	Behandeling
	~~30-08~~	~~20-09~~	~~25-10~~	~~22-11~~	~~10-01~~	~~07-02~~	~~14-03~~	~~11-04~~	~~13-06~~	~~Q3~~	~~Q4~~	~~Q1~~		
														~~Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland genomen. PS worden hierover bij brief geïnformeerd.~~ Dit betreft een c stuk dat op de agenda van de commissie in april zal staan.
Weidevogels													Rommel	Motie weidevogels is in de com 14 augustus 2020 besproken en als afgedaan beschouwd. In najaar 2020 komt er een update. (November) Gedeputeerde heeft Aanbod gedaan om werkbezoek te organiseren. Dit werkbezoek komt in feb of maart 2022~~.~~
Ganzen & Faunabeheer													Rommel	Op 24 augustus 2020 besproken in de commissie. Het ganzenbeheerplan komt in het derde kwartaal 2021 aan de orde. (na de zomer 2021)
Landbouw / Fauna														
Pilot Natuurinclusieve landbouw													Zaal	N.a.v. in PS aangenomen motie. Er is een BOT-overleg op 16 november 2017. Op basis daarvan vervolg voor uitvoering motie. 25-06-2018: Bespreken op de B-agenda 'Programma Natuur-inclusieve landbouw' en voorstel afdoen motie 40-2017. Eind 2018 organiseert GS een conferentie over de stand van zaken geweest waar ook PS voor is uitgenodigd.
Voedselvisie													Zaal	De Voedselvisie, waarin het onderwerp kringlooplandbouw is vervat, zal in 2020 worden ontwikkeld. Het streven is om de Voedselvisie, in samenhang met o.a. de Visie recreatie en toerisme en het Masterplan biodiversiteit, in januari 2021 ter besluitvorming aan PS voor te leggen De uitvoeringsagenda 2021-2022 is op 30 augustus in de commissie besproken. Als B-stuk
Water														
Waddenfonds													Loggen	Tussentijdse evaluatie Waddenfonds komt als C-stuk op de agenda van NLG 7 juni 2021. Het Uitvoeringskader staat op de agenda van 30 augustus 2021 als A-stuk. De begroting 2023 van het Waddenfonds komt naar verwachting In juni 2022 aan de orde. Q4 2022: Komt er vanuit het Investeringskader Waddengebied een voorstel over de inzet van de algemene reserve van het Waddenfonds.
Ruimtelijk programma Markermeerdijken													Loggen	voorstel voor besteding van de meekoppelkansen naar PS. Ruimtelijk programma MMD (eigenlijk: AmbitieprogrammaRuimtelijke Kwaliteit Kustzone Hoorn-Amsterdam): In april jl. Hebben de RvS een definitief besluit genomen over de versterking van de Markermeerdijken. Daarbij zijn alle beroepen en bezwaren ongegrond verklaard. Dit betekent dat de versterking van de Markermeerdijken uitgevoerd gaat worden. En dit betekent tevens dat de bestuurlijke besluitvorming over het Ambitieprogramma kan gaan plaatsvinden. Doel is voor het einde van 2020 het Ambitieprogramma aan PS voor te kunnen leggen. Na het zomerreces 2020 volgt een Technische Briefing Markermeerdijken. In Nov 2020 komt het onderwerp aan de orde in de commissie 1 januari 2021 moet het ontwerp gereed zijn 2e kwartaal 2021 volgt brief mbt participatietraject.
Voortgangsrapportage Watervisie / stand van zaken Watervisie													Loggen	Voortgangsrapportage komt naar PS. Commissie NLG 16 april 2020. De watervisie loopt tot en met 2021. Er komt nog eén (afrondende) voortgangsrapportage. Deze zal ongeveer samenvallen met de vaststelling van de vier verplichte programma's voor de komende Jaren (het jaarlijks zwemwaterprogramma en zes (22-27) jarige ROR, KRW en grondprogramma). De planning daarvan volgt op een later moment. De voortgangsrapportage volgt 10 januari 2022 in de commissie en op 31 januari in PS.
Regionaal Waterprogramma NH													Loggen	PS worden in het tweede kwartaal van 2018 geïnformeerd over de voortgang. Technische Briefing is in februari 2019 voor de verkiezingen georganiseerd. In maart 2020 zou een tweede

Strategische Statenagenda commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid
december 2021 – versie 2130-112-2021

Beeldvorming (Fase 1) : BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2) : ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3) : Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na meest recente vergadering (cie. NLG of PS)

	2021				2022					2022		2023	GS	Behandeling
	~~30-08~~	~~20-09~~	~~25-10~~	~~22-11~~	~~10-01~~	~~07-02~~	~~14-03~~	~~11-04~~	~~13-06~~	~~Q3~~	~~Q4~~	~~Q1~~		
~~2022–2027~~														~~technische briefing hebben plaatsgevonden rond de voorbereiding van het regional KRW-~~ programma 2022-2027. Vanwege de coronamaatregelen werd deze briefing uitgesteld tot oktober 2020, als ook het concept ontwerp regional KRW-programma in de commissie NLG wordt besproken. Het KRW programma is 1ste kwartaal 2021 (14 janauri 2021) behandeld. Komt terug Q1 2022 (besluitvorming)
Verdroging / bodemdaling													Rommel	Najaar 2018 is het vervolg over programma Bodemdaling besproken in NLWM. Vervolg na PS-verkiezingen. Het rapport-Veerman over de bodemdalingsproblematiek is in februari 2020 in de Statencommissie besproken. Het thema bodemdaling zal worden meegenomen in de verdere uitwerking van het gebiedsprogramma Laag Holland. Dit gebiedsprogramma wordt in 2020 verder uitgewerkt. De startnotitie van dit gebiedsprogramma wordt in het najaar 2020 geagendeerd. Voor de commissievergadering NLG 21 sept 2020 ligt er een brief van GS aan PS over de toekenning impulsgelden bodemdaling ter vaststelling voor. Verder wordt er gewerkt aan een integraal gebiedsprogramma voor het veenweidegebied van Laag Holland. De Staten worden hiervan op de hoogte gehouden. PS zijn in september 2020 geïnformeerd over de toekenning van de impulsgelden bodemdaling. Deze middelen van het Rijk (18 miljoen) worden voor het Noord-Hollandse deel in de lopende gebiedsprocessen in het veenweidengebied ingezet, om hierbij, samen met de partijen in het gebied, zoveel mogelijk synergie te verkrijgen met andere provinciale doelen, zoals de realisatie van het NNN, het verbeteren van de natuurkwaliteit in de Natura2000-gebieden en het terugdringen van de stikstofuitstoot
Recreatie														
Transitie Recreatieschappen													Zaal	De transitie recreatieschappen kent twee sporen: een nieuwe manier van samenwerking (governance) en de scheiding van beleid- en beheertaken bij Recreatie Noord-Holland N.V.. 6 Onderwerp Portefeuillehouder Planning Beide sporen komen in de tweede helft van 2020 bij elkaar en vormen de basis voor het nieuwe contract over de beheertaken en het onderbrengen van de beleidsvormingstaken. Provinciale Staten worden hier in de tweede helft van 2020 over geïnformeerd. Binnen het gehele NNN, waaronder de recreatieschappen, wordt sinds 2019 gewerkt met het systeem van door de provincie uitgewerkte wezenlijke kenmerken en waarden, die de balans tussen natuur en recreatie moet borgen. Dit is verankerd in de door PS vastgestelde Provinciale Ruimtelijke Verordening. Voor Plassenschap Loosdrecht geldt dat onder de noemer van ‘RMN in Transitie’ toekomstperspectieven worden geschetst, die rond de zomer 2020 worden verwacht. RMN wil de Staten hierover voor de zomer verder informeren. In het najaar wordt vervolgens een keuze gemaakt hoe de recreatieschappen de uitvoering willen gaan organiseren. Hierover worden in nauw overleg met PS of – afhankelijk van het gekozen perspectief – door PS verdere besluiten genomen.
Visie Recreatie & Toerisme													Zaal	De Visie Recreatie & Toerisme komt naar verwachting in juni of augustus 2021 in de commissie. Het Masterplan biodiversiteit en de Voedselvisie zijn in januari 2021 ter besluitvorming aan PS voor te leggen. Maart 2021: BOT-overleg 80% versie
Toekomst Recreatieschappen Wijziging PRV, WKW NNN-gebieden (EFB/NLG)													Zaal	*BOB* De discussie over de toekomst van de recreatieschappen en de natuurwaarden in deze recreatiegebieden wordt gezamenlijk opgepakt door de commissies EEB en NLWM. Wordt na PS verkiezingen vervolgd.

Strategische Statenagenda commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid
december 2021 – versie 2130-112-2021

Beeldvorming (Fase 1) : BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2) : ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3) : Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na meest recente vergadering (cie. NLG of PS)

	2021				2022					2022		2023	GS	Behandeling
	30-08	20-09	25-10	22-11	10-01	07-02	14-03	11-04	13-06	Q3	Q4	Q1		

Verslag concept

Commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid

Datum commissievergadering	:	25 oktober 2021
Commissievoorzitter	:	Mw. N.M. van der Waart
Commissie-adviseur	:	Mw. S. Neeskens
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 52 82 / neeskenss@noord-holland.nl

Aanwezig:

Commissievoorzitter		: mw. N.M. van der Waart
Plv. commissiegriffier		: mw. M. van Boheemen en K. Konings
Leden van de commissie:	50PLUS/PVDO	: --
	CDA	: mw. D.A.J. Dekker (duo-commissielid) en mw. W. Koning-Hoeve
	CU	: mw. J.K. Hoogendoorn-van der Maarl en M.C.A. Klein
	DENK	: --
	D66	: mw. L. Gonggrijp, mw. A.C. Kapitein
	Fractie Baljeu	: --
	FvD	: --
	GroenLinks	: M.T. Cardol en mw. A. Er (*via MS Teams*)
	JA21	: G.H.J. Kohler
	Liberaal N-H	: --
	PvdA	: mw. A.A.J. Jellema en G.J. Leerink
	PvdD	: I. Kostic en F.A.S. Zoon
	PVV	: R. van Tiggelen (duo-commissielid) (*via MS Teams*)
	SP	: mw. H.J. Bouhlel-Lascaris (duo-commissielid) (*via MS Teams*) en mw. J.M.E. de Groot
	VVD	: N.A.L. Roosendaal en B.G.P. de Wit
Gedeputeerden:	C. Loggen (VVD), J. Olthof (PvdA), mw. E. Rommel (VVD), E. Stigter (GL) en mw. I. Zaal (D66)	
Afwezig: (met bericht van verhindering)	E.S.J. Mangal (DENK)	
Notulist:	mw. F.E. Bijvoet (Moneypenny BV)	

Agenda

1. Opening en mededelingen
2. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda
3. Inspreekhalfuur
4. A-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu

4.a Zienswijze PS op de 1ste begrotingswijziging 2022 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord

4.b Omgevingsdienst IJmond, begrotingswijziging 2022

5. Rondvraag gedeputeerde Stigter (OD NHN en OFGV)
6. B-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu (6a en 6b worden gevoegd behandeld)

6.a Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven d.d. 16 november 2021

6.b Geur - Ontwerpbesluiten I en II Tata Steel

7. Rondvraag gedeputeerde Olthof (Leefbaarheid, Gezondheid Milieu, OD NZKG en ODIJ)
8. B-agenda Algemeen (Stigter, Olthof, Zaal, Rommel & Loggen)

8.a Coalitieakkoord: Brief GS aan PS inz. Midterm review coalitieakkoord

9. A-agenda Recreatie

9.a Recreatie: Zienswijze PS op de 1ste begrotingswijziging 2021 Plassenschap Loosdrecht e.o.

10. B-agenda Landbouw

10.a Agenderingsverzoek CU van C-naar B Brief Voortgang Nationaal Strategisch Plan Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

11. Rondvraag gedeputeerde Zaal
12. B-agenda Natuur

12.a Agenderingsverzoek PvdD brief van C naar B: Natura 2000-beheerplan Polder Zeevang

13. Rondvraag gedeputeerde Rommel
14. B-agenda Water

14.a Water: Motie externe bedreigingen Waddenzee

15. Rondvraag gedeputeerde Loggen
16. Sluiting
17. C-agenda Water, Water als Economische Drager, Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR/Comité van de Regio's)

17.a Water/energie: Brief Samenwerking Buitendijks Plan GroenLeven en Van Oord (C-agenda NLG & RWK 22-11-2021)

17.b Water: Openstelling POP3 onderdeel LEADER-projecten en wijziging openstellingsbesluit niet-productieve investeringen water (C-agenda NLG 22- 11-2021)

17.c Water: Voortgangsrapportage Regionale Keringen 2020 (C-agenda NLG 22-11- 2021)

17.d Water: Vaststellen ecologische doelen overig water (C-agenda NLG 22-11- 2021)

18. C-agenda Natuur en Landschap, Grond, Bodemdaling, Programma Aanpak Stikstof (PAS)

18.a Natuur: Salderingsovereenkomst NNN herbouw uitkijktoren de Belvedère, gemeente Heemstede (C-agenda NLG 22-11-2021)

18.b Natuur: Wijzigingsbesluit subsidieplafonds Subsidie Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL) 2021 (C-agenda NLG 22-11-2021)

18.c Natuur: Brief Platform voor Zaanse Veenweidegebieden (C-agenda NLG 22-11-2022)

18.d Natuur: Bestuurlijke informatiebrief 2021-3 Stichting Goois Natuurreservaat (C-agenda NLG 22-11-2021)

18.e Natuur: Vaststelling Natura 2000-beheerplan Polder Zeevang (C-agenda NLG 22-11-2021)

18.f Natuur: Brief gericht aan GS voortgang ecologisch adviesrapport NNN Zuid Kennemerland (PS 15-11-2021 Betrekken bij agendapunt 13.a)
18.g Natuur: Salderingsovereenkomst NNN herontwikkeling hotel Nassau te Bergen (C-agenda NLG 22-11-2021)
18.h Natuur: Kavelruil Schoorldam (C-agenda NLG 22-11-2021)
18.i Fauna: Tijdelijke herbenoeming leden Maatschappelijke Adviesraad Faunaschade (MARF) (C-agenda NLG 22-11-2021)
18.j Natuur: Brief uitwerking bossenstrategie Noord Holland (C-agenda NLG 22- 11-2021)
18.k Natuur: Brief gemeente Bloemendaal Programma Natuurnetwerk (PS 15-11- 2021 betrekken bij agendapunt 13)
18.l Natuur: Openstellingsbesluiten Natuur Noord-Holland 2022
18.m Natuur: Brief handhavingsverzoek stoffen in bestrijdingsmiddelen (C-agenda NLG 22-11-2021)
19. C-agenda Landbouw en visserij, recreatie en toerisme, dierenwelzijn
19.a Landbouw: Voortgang Nationaal Strategische Plan voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) (C-agenda NLG 22-11-2021)
19.b Recreatie: Aandeelhouderschap Recreatie Noord-Holland (C-agenda NLG 22-11-2021)
19.c Landbouw: Kavelruil Hoeverkoog (C-agenda NLG 22-11-2021)
19.d Recreatie: Reactie op brief GS d.d. 14 oktober 2021 inzake Belang in Recreatie Noord-Holland RNH op brief GS d.d. 14 oktober 2021 inzake Belang in Recreatie Noord-Holland RNH op brief GS d.d. 14 oktober 2021 inzake Belang in Recreatie Noord-Holland (C-agenda NLG 22-11-2021)
19.e Recreatie: Brief toekomstige samenwerking recreatieschap (C-agenda NLG 15-11-2021)
19.f Recreatie: Agenda en stukken vergadering algemeen bestuur Groengebied Amstelland
20. C-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu
20.a Beantwoording vraag over toepassing voorzorgsbeginsel bij VTH Tata Steel en vraag over Kooksfabriek 2 (C-agenda NLG 22-11-2021)
20.b Mijnbouwwet/Geothermie Advies op aanvraag opsporingsvergunning Geothermie Uithoorn (C-agenda NLG -trekker- en RWK 22-11-2021)
20.c Mijnbouwwet/Aardwarmte: Advies op aanvraag opsporingsvergunning Geothermie Kudelstaart (C-agenda NLG -trekker- en RWK 22-11-2021)
21. C-agenda Algemeen
21.a Voorstel afdoen Motie 111-2019 (B-agenda RWK, C-agenda NLG 22-11-2021, uitnodiging cie NLG)
21.b Brede Basismonitor: Brief GS aan PS inz. Brede Basismonitor Noord-Holland (B-agenda EFB 29-11-2021 en C-agenda NLG (Cie NLG wordt uitgenodigd bij EFB van 29-11-2021)
21.c Financiën: Voordracht Laatste begrotingswijziging 2021(A-agenda EFB en M&B 29-11-2021 en C-agenda NLG en RWK 22-9-2021)
21.d CO2 Impact Analyse: Brief GS aan PS inz. CO2 impact analyse Noord-Holland (C-agenda RWK en NLG 22-9-2021 en EFB en M&B 29-11-2021)

1. Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de commissievergadering NLG om 12.33 uur en heet alle aanwezigen van harte welkom.

Mededelingen voorzitter:

- Er een quorum vastgesteld.
- De commissievergadering wordt live uitgezonden.
- De vergadering vindt in hybride vorm plaats. Voor commissieleden die niet fysiek aanwezig kunnen of willen zijn, is er de mogelijkheid om online via MS Teams aan de vergadering deel te nemen.
- De sprekersklok wordt in beeld weergegeven.
- De spreektijd voor onderhavige commissievergadering is vastgesteld op 5 vergaderuren.
- De spreektijdverdeling geschiedt nog steeds volgens Amsterdams model, waarbij afsplitsingen de helft van de spreektijd van de kleinste fractie krijgen, alsmede twee minuten extra voor het plegen van interrupties. Ordevoorstellen, vragen aan insprekers, antwoorden op interrupties en rondvragen gaan niet af van de spreektijd.
- Er zijn drie aanmeldingen van insprekers ontvangen.
- Voor het Inspreekhalfuur (agendapunt 3) hebben zich de navolgende twee insprekers aangemeld:
    - De heer De Haan over overlast door stuifzand op het Europese fietspad bij Bergen;
    - Mevrouw Van Kesteren over de jacht in Molenwijk.
- Voor agendapunt 12.a spreekt mevrouw Laan in namens de melkveehouders uit polder Zeevang.
- Voor de portefeuille van gedeputeerde Zaal is één rondvraag ontvangen:
    - Een rondvraag van het CDA inzake de geitenhouderij in Weesp.
- Voor de portefeuille van gedeputeerde Rommel zijn vier rondvragen ontvangen:
    - Een rondvraag van de Partij voor de Dieren over het ganzenbeleid;
    - Een rondvraag van de Partij voor de Dieren over het glyfosaatverbod;
    - Een rondvraag van het CDA over ammoniak;
    - Een rondvraag van de Partij van de Arbeid inzake de jacht in bewoond of bebouwd gebied.
- Er is een bericht van verhindering ontvangen van de heer Mangal (DENK).
- Ten aanzien van de agenda heeft de voorzitter de navolgende mededelingen:
    - Agendapunt 5 (Rondvraag voor gedeputeerde Stigter) zal direct na agendapunt 4 (Zienswijze PS op de 1ste begrotingswijziging 2022 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord) worden behandeld.
    - De agendapunten behorende bij de portefeuille Gezondheid zullen apart behandeld worden.
    - Agendapunten 6.a (Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven d.d. 16 november 2021) en 6.b. (Geur - Ontwerpbesluiten I en II Tata Steel) zullen gevoegd behandeld worden.
- NLG kent structureel lange vergaderdagen. Sinds jongstleden maart heeft Mariëtte van Boheemen als commissieadviseur de portefeuille Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu voor haar rekening genomen (naast haar werkzaamheden voor de commissie M&B). Met ingang van heden zal Koen Konings voornoemde portefeuille echter overnemen. De voorzitter heet hem

van harte welkom en richt een woord van dank en waardering tot Mariëtte van Boheemen voor haar grote inzet.
Koen Konings zal voortaan aanwezig zijn bij het ochtendprogramma (Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu)
Bij het middagprogramma is normaliter Susanne Neeskens (Natuur, Landbouw, Water en Recreatieschappen) aanwezig. Heden is zij echter afwezig en nemen Koen Konings en Mariëtte van Boheemen de honneurs waar.

Er zijn geen mededelingen vanuit de commissieleden dan wel Gedeputeerde Staten.

2. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda

- De agenda van de vergadering wordt vastgesteld, met inachtneming van voornoemde mededelingen (zie agendapunt 1.)

De heer **Klein** (CU) is akkoord met de agenda, maar heeft een aanvullende vraag. Hij zou graag de situatie bij de cacaofabriek in Zaanstad aan de orde willen stellen. Hierover is een rondvraag door het CDA aangekondigd. De heer Klein was echter in de veronderstelling dat het onder agendapunt 6 aan bod zou komen. Hij zou derhalve graag afstemmen waar en met welke gedeputeerde de discussie wordt gevoerd.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) meent dat het wellicht slim is als gedeputeerde Rommel eerst de rondvraag van het CDA beantwoordt, alvorens de discussie wordt gevoerd.

De **voorzitter** zal een en ander tijdens een korte schorsing overleggen en er aansluitend op terugkomen.

- Het verslag van de commissievergaderingen NLG d.d. 25 oktober jl. wordt ongewijzigd vastgesteld.
- De strategische agenda, moties- en toezeggingenlijsten leiden niet tot opmerkingen.

3. Inspreekhalfuur

De **voorzitter** geeft het woord aan de twee insprekers die zich voor het agendapunt hebben aangemeld.

Inspreker 1
De heer **De Haan** spreekt in namens de Fietsersbond over overlast door stuifzand op het Europese fietspad bij Bergen:

"*Veel fietsers gebruiken het fietspad Blijdensteinsweg tussen Bergen en Schoorl aan Zee. Dat zijn mensen uit de buurt, maar ook toeristen uit binnen- en buitenland. Het is een fietsroute van Europese allure, te vergelijken met de Donauradweg of La Loire a vélo; het is niet zomaar een fietspaadje. Vanaf november 2020 zijn de problemen aan het licht gekomen. Een enorm stuifduin hindert de route. Aanvankelijk wilde Staatsbosbeheer het pad niet vegen. Toen volgde op 27*

februari werkzaamheden van de Fietsersbond. Wij gingen zelf aan het vegen. In maart 2021 heeft uiteindelijk Staatsbosbeheer, de beheerder van het pad, het pad geveegd. Zij wil dit echter niet opnieuw doen, daar zij beweert hier geen geld voor te hebben. Er zijn thans dagelijks vele slippende, afstappende en soms ook vallende fietsers. Het is duwen door het zand, ook met accufietsen en e-bikes. Duofietsen en scootmobielen raken vast in het zand. De provincie heeft in 2019 voor de fiets een prachtig beleidsplan opgesteld en vastgesteld: Perspectief Fiets. Op pagina 40 staat een mooie formulering over het bevorderen van fietstoerisme. Maar deze doelstelling staat haaks op het laten voortbestaan van de huidige belabberde situatie voor fietsers. Er staat al een jaar een bord met de tekst "fietsers verplicht afstappen". Dit is ongehoord. Op een autoweg kom je geen bord "automobilisten verplicht uitstappen" tegen. Een doorgaande weg voor auto's zou binnen een dag sneeuw- of zandvrij zijn gemaakt. Hier verplicht de provincie en zelfs Staatsbosbeheer fietsers al een jaar tot geploeter. De provincie heeft diverse subsidiepotten voor de bevordering van fietsverkeer en veiligheid van fietsers. Maar de provincie en Staatsbosbeheer geven nu geen geld uit aan het bereikbaar houden van het fietspad. Dit is vreemd. De afgelopen tijd rijden er vele voertuigen in het gebied. Deze vervoeren bakken met zand, restanten van bomen. Dit kost tienduizenden euro's. Dan moet er ook geld zijn voor het weghalen van wat zand. De contradicties zijn groot. Ik zag dat de gedeputeerde heeft afgeraden om een bedrag van €5.500 te besteden aan subsidie voor het schoonvegen van het fietspad. Voor burgers is het vervelend als overheden -- Staatsbosbeheer en de provincie -- elkaar de bal toespelen en weer rondspelen. Een andere gedeputeerde heeft herhaaldelijk gemeld dat er overlegd wordt. Wij vragen niet om overleg, maar wij vragen om daden. Ik parafraseer Jan Schaefer: "Wij fietsen niet op beleidsnota's, maar op schoongeveegde fietspaden." Wat betreft de korte termijn vragen wij om heroverweging. Laat het fietspad geregeld schoonvegen. Voor de lange termijn verwachten wij overleg, ook met de Fietsersbond en de Duinstichting."

De **voorzitter** bedankt de heer De Haan, die ook een mail heeft gezonden aan de leden van de commissies NLG en M&B. Deze is besproken in de recente Statenvergadering. De voorzitter geeft echter de gelegenheid voor het stellen van eventuele aanvullende vragen.

De heer **Kohler** (JA21) heeft drie korte vragen.

- De heer De Haan refereerde al aan overleg. De gedeputeerde heeft echter aangegeven dat er een ambtelijke werkgroep bezig is met de kwestie. Hoe verloopt dat overleg?
- De heer De Haan had het voorts over vrachtwagens met zand die rondrijden. Het Dr. Van Steijnbos is inderdaad gekapt. Ook daar moet een stuifduin ontstaan. Heeft de heer De Haan daar ook al contact over gezocht? Waarschijnlijk gaat daar immers hetzelfde effect optreden als bij het Buizerdvlak.
- PWN en Staatsbosbeheer geven aan dat het fietspad eigenlijk verloren is. De heer Kohler weet dat de heer De Haan daar anders over denkt. Maar mocht het toch verloren zijn, wat zou dan volgens de heer De Haan een optie voor onderhavig fietspad kunnen zijn?

De heer **De Haan** (Fietsersbond) antwoordt als volgt:

- Het ambtelijk overleg op de lange termijn is hem onbekend. Hierover is geen contact met hem gezocht. De heer De Haan weet evenmin wie op dat gebied de spelers zijn van de provincie, Staatsbosbeheer en/of de gemeente.
- De situatie bij het Dr. Van Steijnbos verontrust hem. Staatsbosbeheer heeft weliswaar gezegd een situatie als bij de Blijdensteinsweg te willen voorkomen. De gevolgen van de zandhopen die

er thans liggen, kan de heer De Haan derhalve niet overzien. Overigens is ook de kans aanwezig dat het Baaknolbos en de Hargerzeeweg zullen onderstuiven. Dit vraagt derhalve om aandacht.

- Het fietspad aan de Blijdensteinsweg ziet de heer De Haan niet als verloren. Het weghalen van flink wat zand en het plaatsen van wickermatten en helmgras zouden zijns inziens de beste oplossing zijn. De op een na beste oplossing is om het tracé opnieuw aan te leggen ten westen van het stuifduin.

De heer **Klein** (CU) vraagt de heer De Haan hoe frequent er geveegd c.q. onderhoud gepleegd moet worden om het fietspad begaanbaar te houden.

De heer **De Haan** (Fietsersbond) heeft de situatie wekelijks gefotografeerd en zou de foto's dan even moeten terugkijken. Afhankelijk van de windkracht en de hoeveelheid zand die wordt weggehaald, schat de heer De Haan in dat een en ander eens per twee maanden nodig zal zijn.

De **voorzitter** bedankt de heer De Haan voor diens inspraak en geeft het woord aan de volgende inspreker.

Inspreker 2
Mevrouw **Van Kesteren** spreekt in over de jacht in Molenwijk:

"*Gemiddeld om de drie à vier weken wordt er in onze wijk, Molenwijk in Haarlem, gejaagd op ganzen. Het betreffende weiland is nagenoeg geheel omzoomd door woningen. De jacht geeft voor omwonenden, fietsers, wandelaars en recreanten veel overlast. Niet alleen geluidsoverlast alsof je in oorlogsgebied woont of dat er naast je om de drie weken vuurwerk wordt afgeschoten, maar ook in de vorm van kinderen die mensen met geweren kunnen zien schieten, aangeschoten ganzen die neerstorten in het park en in tuinen en daar hun doodstrijd leveren of verdrinken in aangrenzende wateren. Mensen kunnen de hagel letterlijk naast zich neer zien en horen vallen. Stelt u zich deze situatie aub voor in uw eigen wijk. Het is ronduit schokkend en bovendien dieronvriendelijk. De jacht in Molenwijk met als argument Schiphol is met 16x in het jaar een ochtend een paar ganzen schieten zoals afgelopen jaar het geval was nauwelijks serieus te nemen, maar de gevolgen voor omwonenden en gebruikers van het gebied zijn desastreus. Daarom zou ik graag ter verjaging van ganzen in onze wijk een permanente programmeerbare laser plaatsen. Zo'n laser is effectiever dan de jacht, diervriendelijker en geluidloos. Dit plan diende ik in voor Schalkwijk aan Zet, waarbij bewoners €70.000 mogen verdelen. Mijn plan werd democratisch gekozen in de top 3 en liet 52 andere plannen achter zich. Hoewel ik niet vraag om een verbod van de jacht, wijst de gemeente Haarlem mijn plan af en verwijst naar de provincie, aangezien u vergunninggever bent voor de jacht. Dus ik ben hier vandaag met een vraag aan u: bepaalt de provincie inderdaad of een gemeente een laser mag plaatsen? En zo ja, dan heb ik een verzoek: laat u alstublieft de gemeente Haarlem de gewenste laser plaatsen. Waar geen ganzen zijn, is immers geen reden meer tot jacht. Jagen middenin een woonwijk kan echt niet. Dank u wel.*"

De heer **Roosendaal** (VVD) bedankt mevrouw Van Kesteren voor haar inspraak. Zegt de gemeente Haarlem dat de provincie het verbiedt om de lasers te plaatsen?

Mevrouw **Van Kesteren** antwoordt bevestigend.

Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt wanneer de jacht plaatsvindt: in de vroege ochtend of zomaar overdag? Wordt er geen rekening mee gehouden dat er mensen wonen? Is er sprake van officiële jacht met een jachtvergunning of is er sprake van stroperij? Het komt mevrouw De Groot immers een beetje vreemd voor.

Mevrouw **Van Kesteren** geeft aan dat er gebruik wordt gemaakt van de Schipholvergunning. Het gebied ligt immers binnen een straal van 10 kilometer van de luchthaven. De jacht mag zelfs voor zonsopkomst en na zonsondergang plaatsvinden. Mevrouw Van Kesteren meent dat de jager zich één keer hoeft aan te melden, waarna hij dan mag schieten wanneer, waar en hoe vaak hij maar wil. In de praktijk betrof dat het afgelopen jaar in de wijk van mevrouw Van Kesteren zestien ochtenden. In de namiddag wordt er eigenlijk niet meer geschoten. Het begint meestal rond 7.00 uur. De jagers zijn dan nog bezig als bijvoorbeeld de kinderen naar school gaan.

De heer **Zoon** (PvdD) bedankt mevrouw Van Kesteren voor haar verdrietige verhaal. Hij kan zich er geen voorstelling bij maken dat kinderen zien hoe ganzen een doodsstrijd leveren en neervallen. Heeft mevrouw Van Kesteren contact gehad met de Wildbeheereenheid om over haar asociale buurman te spreken? Heeft zij voorts contact gehad met de provincie, die over de jacht gaat?

De **voorzitter** verzoekt de heer Zoon dergelijke kwalificaties voortaan voor zich te houden.

Mevrouw **Van Kesteren** heeft geen contact opgenomen met haar buurman. Zij heeft echter wel contact gezocht met de gemeente Haarlem. Zij weet dat er vorig jaar een werkbezoek is geweest met vertegenwoordigers van de provincie, maar dat heeft tot nu toe niets uitgehaald. Mevrouw Van Kesteren heeft zich voornamelijk gericht op haar plan Schalkwijk aan Zet. Dit wordt echter door de gemeente afgewezen, waarna zij zich nu tot de provincie richt.

De **voorzitter** bedankt beide insprekers voor hun inspraak en rondt het agendapunt af.

4. B-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu

4.a. Zienswijze PS op de 1ste begrotingswijziging 2022 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) heeft één vraag. Er wordt een pilot Wet natuurbescherming op locatie voorgesteld. Deze gaat over stikstofmetingen. Kan gedeputeerde iets meer omschrijven wat er dan gemeten wordt; de uitstoot bij bronnen of de emissie op natuurgebieden? Nu wordt veel beleid gemaakt op basis van modellen. De CDA-fractie is er voorstander van dat er meer gemeten wordt. Voor het overige is zij akkoord.

Mevrouw **De Groot** (SP) vindt het een heel goede zaak dat de OD NHN aan data-analyse gaat doen. Onder meer het Cargill-verhaal laat zin dat het heel belangrijk is dat alle data bekeken worden en dat er op wordt ingegrepen. Een verjonging van het personeelsbestand is natuurlijk heel mooi, mits de oudjes ook mogen blijven zitten.

Statenlid **Kostic** (PvdD) geeft aan dat de Partij voor de Dieren zich ernstige zorgen maakt over de capaciteit van de OD's om het welzijn van mensen, dieren en hun leefomgeving te kunnen beschermen. De voorliggende voorstellen dragen bij aan de capaciteit. Die zal de Partij voor de Dieren uiteraard steunen. Zij kan zich ook vinden in de zienswijze van GS waarin zij aangeven mee te willen denken in het data-analyseproject, voor zover het bijdraagt aan een sterkere bescherming van de leefomgeving. De Partij voor de Dieren vraagt GS echter nogmaals om niet steeds rigide te kijken of bepaalde investeringen wel strikt genomen onder provinciale verantwoordelijkheid vallen. Het beschermen van de leefomgeving betreft een gezamenlijke verantwoordelijkheid en gemeenten komen steeds meer onder druk. Wat gaat de provincie hieraan doen? Er is onlangs een onderzoek van Investico verschenen waarin deze problemen ook weer naar voren komen, de OD's weer de wind van voren krijgen en wordt aangegeven dat de gemeenten te weinig capaciteit hebben om te investeren. Statenlid Kostic is benieuwd hoe GS hiermee omgaan en hoe zij daarop reflecteren, maar dat kan wellicht ook tijdens het volgende agendapunt over de VTH-taken aan de orde komen.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) bedankt GS voor de voordrachten, waarmee D66 het eens is. De fractie vindt het ook ontzettend belangrijk dat er volop geïnvesteerd wordt in het aantrekken van personeel, want de Omgevingsdiensten en hun taken worden steeds belangrijker. D66 hoopt derhalve van harte dat de investeringen gaan leiden tot het gewenste doel. Mevrouw Gonggrijp weet dat op het dossier Water een jongtalentenfonds is om ook studenten te betrekken bij dergelijke organisaties. Zij zou GS de suggestie willen doen om te bekijken of het wellicht ook iets is voor de Omgevingsdiensten.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) merkt op dat er een stuk ligt dat al grotendeels besproken is in de commissie NLG en dat PS op 5 juli jl. al gedeeltelijk hebben goedgekeurd. Dat investeringen in traineeships noodzakelijk zijn om verjonging van het personeelsbestand te verwezenlijken, is nog steeds helder en te rechtvaardigen. Uiteraard mogen de oudjes ook blijven tot hun pensioengerechtigde leeftijd. Destijds gaf de ChristenUnie aan dat het goed was dat de provincie kritisch is op het bekostigen van twee data-analisten. Tegelijkertijd beseft zij dat er nu eenmaal hoge kosten verbonden zijn aan deze specialistische functie. Het voorstel is om een pilot te starten om zo te bewijzen dat er toegevoegde waarde kan zitten in het gebruik van de data van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord. De ChristenUnie wil hierin meegaan. Zij wil wel meegeven dat duidelijk moet zijn welke data geanalyseerd moeten worden. Wellicht kan er vooraf beter ingeschat worden welke mogelijke vraagstukken er kunnen komen om uiteindelijk gemakkelijker gegevens hierover te genereren. Het analyseren moet niet een doel op zich zijn, maar een onderdeel van een groter vraagstuk.

In woensdag 17 november stond in Trouw een artikel over het onderzoek van Investico. Dit heeft de ChristenUnie aan het denken gezet. Zij investeert graag met de gemeenten in een goede en effectieve Omgevingsdienst. Dat er op aandringen van bestuurders liever gekozen wordt voor een zachtere aanpak of zelfs voor het afzien van handhaving, is zeer kwalijk. De Omgevingsdiensten krijgen zo niet de ruimte om hun rol te vervullen. Mevrouw Hoogendoorn zou de gedeputeerde graag willen vragen om hierop te reageren in het kader van de Noord-Hollandse Omgevingsdiensten. Niet met betrekking tot Tata, want daarover is in de commissie reeds heel vaak gesproken.

Mevrouw **Er** (GL) merkt op dat GroenLinks de traineeships ontzettend belangrijk vindt. De fractie is derhalve blij met onderhavige voordracht en heeft in principe niets toe te voegen aan de zienswijze.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) geeft aan dat de PVV akkoord kan gaan met het voorliggende besluit. Wat de PVV betreft had het tweede deelbesluit niet zo gehoeven, met name wat betreft stikstof. Men zegt "stikstof", maar men bedoelt natuurlijk "reactieve stikstofverbindingen". Stikstof beslaat 78% van de atmosfeer, dus dat kan het probleem niet zijn. Het gaat over een paar miljardste deel van de lucht boven de provincie Noord-Holland; een paar microgram per kilogram. Het betreft heel kleine hoeveelheden en sinds 1990 is de hoeveelheid boven de provincie Noord-Holland meer dan gehalveerd. Zowel rekenkundig als natuurkundig ziet de PVV derhalve geen probleem.

Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt zich af of de heer Van Tiggelen (PVV) al eens mee is geweest met de vrijwilligers in het jagersveld, die ervoor zorgen dat de natuur misschien op orde komt. Al die uitbundige groei van allerlei gewassen die er niet horen, zijn het gevolg van stikstofdepositie. Is de heer Van Tiggelen dit met mevrouw De Groot eens?

De heer **Van Tiggelen** (PVV) is dat niet met mevrouw De Groot (SP) eens. De natuur reageert op de samenstelling van de atmosfeer. Een voorbeeld betreft de groei van het CO_2-gehalte, die overigens niet te wijten is aan de mens. Hoe de natuur eruit hoort te zien, moet men in principe aan Onze-Lieve-Heer overlaten. De mens moet zich daar niet mee bemoeien.

Mevrouw **De Groot** (SP) wijst erop dat de heer Van Tiggelen (PVV) zojuist over CO_2 sprak, maar aanvankelijk had hij het over stikstof. Is de heer Van Tiggelen het met de SP eens dat men moet proberen om de oorspronkelijke natuur in de provincie Noord-Holland te beschermen en men derhalve voor een daling van de stikstofuitstoot moet zorgen?

De heer **Van Tiggelen** (PVV) merkt op dat niets blijvend is, behalve verandering. Er is zijns inziens derhalve geen sprake van "oorspronkelijke" natuur. De heer Tiggelen verwacht niet dat mevrouw De Groot (SP) en hij het daarover eens zullen worden. De PVV meent dat men de natuur met rust moet laten en niet moet bepalen hoe de natuur eruit zou moeten zien.

Mevrouw **De Groot** (SP) meent dat als de heer Van Tiggelen (PVV) zegt dat de mens zich niet met de natuur moet bemoeien, hij het ongetwijfeld met haar eens zal zijn dat de mens ook eens moet ophouden met de uitstoot van stikstof en ammoniak.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) geeft aan dat het enorm geringe hoeveelheden betreft (een paar miljardste deel van de lucht). Deze zijn niet verontrustend. Rekenkundig en natuurkundig gezien is de stikstofcrisis een kletsverhaal. Op dit punt is de PVV anders geïnformeerd dan de SP.

De heer **Klein** (CU) wil een en ander weerspreken. Het kan rekenkundig, natuurkundig en meetkundig allemaal onzin zijn en de heer Van Tiggelen (PVV) heeft best een punt dat het kleine hoeveelheden betreft. Ecologisch gezien is het echter een heel groot probleem. De heer Van Tiggelen (PVV) kijkt er wellicht anders tegen aan, maar de heer Klein wil het wel gemeld hebben.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) merkt op dat in een land vol leugens het spreken van de waarheid voor onrust zorgt. De PVV kan zich vinden in de opmerking van mevrouw Koning-Hoeve (CDA) ten aanzien van stikstof.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt hoe men het afwijzen van de plannen van het Algemeen Bestuur van de OD NHN moet zien in het licht van niet willen bijdragen aan de financiering van traineeships voor data-analisten en de gevolgen van het uitstellen van de Omgevingswet. Gaat nu alleen de provincie financieel opdraaien voor de pilots? De Partij van de Arbeid vinden de pilots en de data-analisten overigens goede ideeën. Regeren is vooruitzien. Als mevrouw Jellema een goed antwoord ontvangt op haar vragen, kan het stuk wat de PvdA betreft door als hamerstuk naar PS.

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en geeft het woord aan gedeputeerde Stigter voor zijn beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Stigter** (GL):
Gedeputeerde Stigter merkt op dat er reeds meerdere malen is gesproken over voorliggende zienswijze ten aanzien van de OD NHN. Deze zal opnieuw aan bod komen in het Algemeen Bestuur. Er ligt een voordracht vanuit de OD om op een drietal onderdelen extra te investeren: de trainees, een pilot rondom de data-analisten en het doortrekken van de ondersteuning ten aanzien van de Omgevingswet, die wat vertraagd is. In het vorige Algemeen Bestuur is op deze onderdelen een negatieve uitkomst gekomen. De provincie was voorstander wat betreft het traineeship, maar zij heeft een minderheid van 30% in het totaal. Als een meerderheid van de deelnemers er niet toe besluit, gaat het derhalve niet door. De provincie vond dit op onderdelen een teleurstellende uitkomst. Er is vervolgens een traject aan gekoppeld om nader te onderbouwen waarom de traineeships en data-analisten nuttig en noodzakelijk zijn. Er is een ronde gehouden langs de verschillende gemeenten, met nadere uitleg. Thans ligt er een nader onderbouwd voorstel, in de hoop dat er nu wél een meerderheid voor zal zijn. De provincie blijft voorstander van voornoemde zaken en hoopt dat ook de overige deelnemers ermee zullen instemmen. Indien zij hier niet toe besluiten -- hetgeen zal moeten blijken in het Algemeen Bestuur van december -- heeft niet te maken met het gegeven dat zij de traineeships niet zouden zien zitten of dat zij de OD het niet gunnen, maar met de financiële problematiek waarmee veel gemeenten thans te maken hebben. Diensten die op enige afstand staan, zijn daarin soms kwetsbaarder dan eigen werkzaamheden.

Statenlid Kostic (PvdD) stelde de vraag hoe het nu eigenlijk verdergaat. Gedeputeerde Stigter wijst er in dat kader op dat het eigenaarschap rond de Omgevingsdiensten aardig onder druk staat op het moment dat de financiën van de gemeenten onder druk staat. Tegelijkertijd is er met elkaar afgesproken wat er wettelijk gezien op de taken gedaan moet worden. Het is dus continu zoeken naar de balans tussen het vooruitzetten van stappen in overleg met de gemeenten. Aangezien gemeenten formeel in wettelijke zin verantwoordelijkheid dragen in de opdrachtverlening richting de Omgevingsdiensten, is het niet de bedoeling dat de provincie het eventueel ontstane financiële gat gaat dichten. Zo is dat niet met elkaar afgesproken. De provincie agendeert wel nadrukkelijk de vraag wat het eigenaarschap betekent ingeval dit op plekken kwetsbaar blijkt. Zij gaat hierover het gesprek aan met de deelnemers.

Er is een aantal specifieke vragen gesteld rondom stikstof, onder wie door mevrouw Koning-Hoeve (CDA). Eigenlijk is dit een aankondiging dat zo'n pilot gaat starten. Als het Algemeen Bestuur

hiermee akkoord gaat, gaat men aan de slag om te bekijken hoe zo'n pilot eruit gaat zien. Mevrouw Hoogendoorn (CU) gaf aan dat duidelijk moet zijn welke data geanalyseerd zullen worden. Gedeputeerde meent echt dat data-analyse kan bijdragen aan een betere dienstverlening en snellere informatievoorziening, een betere monitoring. In dit geval wordt duidelijk dat vanuit verschillende bronnen inzichten bestaan over natuurstand en stikstof. Getracht wordt om dit bij elkaar te brengen in een analyse en aanpak. Dat is de achterliggende gedachte, maar de inhoud van de pilot moet nog worden ingevuld.

De suggestie van mevrouw Gonggrijp (D66) om te bekijken of de werkwijze op het dossier Water ook in dezen kan worden gehanteerd, vindt gedeputeerde Stigter een interessante gedachte. Hij zal deze meenemen in de geplande sessie over het eigenaarschap. Hoe zorg je voor een bestendige en duurzame instroom van nieuwe mensen?

Mevrouw **Jellema** (PvdA) bewondert de gedeputeerde om zijn vele woorden die hij nodig heeft om haar van antwoord te voorzien. De portee heeft zij echter nog niet gehoord. Hij zegt zelf dat het niet zo kan zijn dat alleen de provincie voor de kosten opdraait. Maar wat als de deelnemers in het Algemeen Bestuur straks zeggen: we willen wel, maar we kunnen het niet? Gaat de provincie er dan zelf voor opdraaien? Is dat wenselijk? Hoezeer hecht de provincie aan het wél laten doorgaan van deze pilots? Daar zou mevrouw Jellema graag een helder antwoord op willen.

Gedeputeerde **Stigter** antwoordt dat zijn vele woorden niet alleen gericht waren tot mevrouw Jellema, aangezien er nog meerdere vragen waren gesteld. Er wordt een voorstel gedaan richting het Algemeen Bestuur. Als een meerderheid van de leden hier niet mee akkoord gaat, gaat het in principe niet door. Indien het op onderdelen niet doorgaat, bijvoorbeeld ten aanzien van de pilot Wet natuurbescherming, zou er wellicht vanuit de provincie gezegd kunnen worden: gelet op onze speciale rol en bevoegdheden zien wij daar toch een meerwaarde in. Het zou dan mogelijkerwijs een aanvullende opdracht vanuit de provincie kunnen zijn. Het gaat dan echter niet in algemene zin via het Algemeen Bestuur door.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) heeft nog een suggestie. Mocht het Algemeen Bestuur niet besluiten tot de pilot, dan zouden de Staten middels bijvoorbeeld een motie aan gedeputeerde hiertoe alsnog opdracht kunnen geven. Mevrouw Jellema begrijpt uit de woorden van gedeputeerde dat hij er wel heel enthousiast van zou worden, omdat hij het ook heel belangrijk vindt dat die pilot doorgang vindt.

Gedeputeerde **Stigter** wijst erop dat gedeputeerde Rommel (VVD) er dan in eerste instantie enthousiast van zal (moeten) worden. Zij gaat immers inhoudelijk over onderhavige portefeuille. De rol van gedeputeerde Stigter is enkel gericht op het eigenaarschap van de Omgevingsdienst NHN, waarbij het aan de orde komt in de begroting.

De **voorzitter** constateert dat er behoefte is aan een tweede termijn.

Tweede termijn

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) proeft enigszins de tendens dat gemeenten niet mee willen. Zij heeft

gedeputeerde nog niet gehoord over het onderzoek waarin naar voren kwam dat wethouders soms voor een wat zachtere aanpak kiezen (motiveringsgesprekken in plaats van handhaving). Mevrouw Hoogendoorn ziet daar een mogelijk verband en zou daar graag een reactie van gedeputeerde op horen.

De heer **Roosendaal** (VVD) bedankt gedeputeerde Stigter voor diens beantwoording van de vragen die door de collega's zijn gesteld. In reactie op mevrouw Jellema merkt hij op dat -- gegeven de huidige governance, waarin afspraken zijn gemaakt over de wijze waarop organen als de OD worden aangestuurd -- de provincie zich in gezamenlijkheid met de gemeenten wel moet houden aan de gemaakte afspraken. Als deze niet lijken te werken, omdat er tekorten zijn in bijvoorbeeld de jeugdzorg, en de provincie een en ander op deze manier moet aanvullen, gaat er volgens de heer Roosendaal iets fout. De gekozen manier van aansturing leidt ertoe dat zowel de gemeenten als de provincie een deel (moeten) betalen. Als partijen er vervolgens samen niet uitkomen, moet men zich derhalve op het standpunt stellen dat hetgeen nu voorligt dan ook niet door kan gaan.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt of de heer Roosendaal (VVD) ook van mening is dat de provincie in haar eigen voet schiet. Zij is het met hem eens dat het gezamenlijk moet worden opgebracht, financieel gezien en met enthousiasme. Als de partijen dat niet willen en/of niet kunnen -- gedeputeerde gaf reeds aan dat ieder dubbeltje moet worden omgedraaid -- dan schieten zij in hun eigen voet. De "oudjes" verlaten op den duur immers het veld, zodat er nieuwe mensen moeten komen. Deze moeten wel worden opgeleid. Er is al een ongelooflijk tekort aan goed gekwalificeerd personeel. Het is derhalve heel belangrijk dat deze traineeships en de andere projecten doorgaan. Is de heer Roosendaal dat met mevrouw Jellema eens?

De heer **Roosendaal** (VVD) merkt op dat het bestuur aangeeft dit heel belangrijk te vinden. De provincie steunt het voornemen om de trainees aan te stellen, maar uiteindelijk is het bestuur groter dan alleen de provincie. Als partijen het niet met elkaar eens worden, is dat het probleem van het bestuur. Mocht het bestuur niet meer kunnen werken, omdat het er vaker niet uitkomt op financiële gronden, dan moet er gekeken worden naar de samenstelling van het bestuur en naar de manier waarop de bezoldiging van de organisatie plaatsvindt. De heer Roosendaal zou echter geen ad-hocbeleid willen voeren omdat gemeenten aangeven dat ze geen geld hebben en zeggen dat de provincie het dan maar moet aanvullen.

Mevrouw **De Groot** (SP) vindt het heel erg belangrijk dat alle Omgevingsdiensten goed gekwalificeerd personeel hebben. In bijvoorbeeld Zaanstad heeft een aantal bedrijven meer dan tien jaar geen controle op de vergunning gehad. Als de provincie haar milieu een beetje leefbaar wil houden, dan moeten de Omgevingsdiensten hun werk kunnen doen. Het moet inderdaad niet versluierd worden omdat het niet prettig zou zijn om bedrijven daarop aan te spreken of omdat er economische motieven zouden zijn. Het is heel belangrijk dat gezondheid op nummer één staat. Mevrouw De Groot is er derhalve voorstander van dat de provincie de trainees en data-analisten gaat betalen indien dit nodig mocht zijn.

De heer **Roosendaal** (VVD) onderstreept dat de VVD om die reden akkoord kan gaan met het aantrekken van die trainees, vanuit de provinciale verantwoordelijkheid dat het goed zou zijn als de organisatie wordt versterkt. De heer Roosendaal ziet overigens niet één-op-één het verband dat

als er trainees komen dat er bij de door mevrouw De Groot (SP) genoemde bedrijven ineens wél gecontroleerd gaat worden. Ook dat is aan het Algemeen Bestuur om te bepalen en aan de provincie om daar de kaders voor te stellen. Het kan echter niet zo zijn dat als een andere partij zegt het geld niet te hebben, dat de provincie het dan maar gaat voorschieten of betalen. Dat punt maakte gedeputeerde Stigter ook. Eerst moet de provincie de discussie aangaan met de gemeente en aangeven dat het in aller belang is om een en ander door te zetten voor een gezonde bedrijfsvoering. Als de Omgevingsdienst belangrijk wordt gevonden, zul je politiek andere keuzes moeten maken. Dat geldt ook voor de gemeenten ten aanzien van hun begrotingsbeleid.

De heer Roosendaal vindt onderhavige voordracht over de OD Noord-Holland Noord heel duidelijk. Het betreft echter een relatief klein bedrag afgezet tegen dat van de OD IJmond. Die toelichting was nogal lapidair.

De **voorzitter** wijst de heer Roosendaal erop dat dit onderwerp dadelijk zal worden behandeld.

De heer **Roosendaal** (VVD) vraagt of gedeputeerde nog kan ingaan op de data-analisten en het experiment. Wanneer wordt nu duidelijk wat het precieze doel van het experiment is en wanneer het geslaagd is? De heer Roosendaal zou hier graag een antwoord op hebben, alvorens met het experiment wordt begonnen. Hem is nog niet helemaal helder wat het gaat opleveren, anders dan "meer informatie en meer inzicht". Wat wordt hier echter mee gedaan, opdat de werking van de OD's echt beter wordt? Wat gaan de bedrijven ervan merken dat er data-analisten worden ingezet? Hoe kunnen de Staten achteraf beoordelen dat het het geld waard is (geweest) of dat het beter besteed kan worden aan bijvoorbeeld trainees?

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Stigter voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Stigter** (GL):
Gedeputeerde Stigter komt allereerst op de vraag van mevrouw Hoogendoorn (CU). GS zien geen één-op-één verband tussen enerzijds de aarzelingen bij een aantal gemeenten om mee te gaan met deze begroting en anderzijds de behoefte aan de verminderde hoeveelheid controles bij bedrijven. Dat geluid proefde hij enigszins uit en las hij ook terug in het onderzoek van Investico. Het college ziet wél de aarzeling om bij te dragen aan de drie impulsen, puur financieel ingegeven. Het raakt ook niet de kerntaken direct vanuit de Omgevingsdienst (VTH). De voorbeelden uit het rapport-Van Aartsen zijn afkomstig uit andere provincies met kleine micro-omgevingsdiensten, nagenoeg administratieve organisaties. Daarvan is geen sprake in Noord-Holland. Hier aan tafel wordt de meerwaarde ingezien van de stelling. De heer Roosendaal heeft gelijk dat de partijen het met elkaar moeten realiseren. De provincie heeft nadrukkelijk geagendeerd, ongeacht de besluitvorming van het Algemeen Bestuur, dat met de deelnemende partijen het gesprek wordt aangegaan over de betekenis van het eigenaarschap, ook in de duurzame ontwikkeling van de OD. Er is reden om dat gesprek aan te gaan. Het is niet voor niets dat de heer Van Aartsen in zijn rapport de duurzame financiering van de Omgevingsdiensten beschouwt als "kwetsbaar" en als "aandachtspunt". Dat is ook de reden dat collega Olthof het gesprek hierover voert met het Rijk. Wat betekent het rapport-Van Aartsen nu voor de Omgevingsdiensten?

Tegelijkertijd wil je niet in een gat springen dat door toedoen van de gemeenten ontstaat. Wat levert die pilot nu precies op? Het antwoord hierop komt overeen met dat op de vraag van mevrouw

Koning-Hoeve (CDA). De OD NHN is een van de Omgevingsdiensten die er nog geen gebruik van maken van data-analyses. Bij meerdere Omgevingsdiensten wordt de meerwaarde ervan ingezien, daar het hen in staat stelt om sneller met rapportages te komen of sneller antwoord op vragen te geven. Het kan behulpzaam zijn om in het geval van natuur en stikstof, waarbij de informatie vanuit verschillende bronnen en kanalen komt, tot analyses te komen en op basis daarvan voorstellen voor aanpak te doen (gebiedsgericht, gericht op bedrijven e.d.). Het begint echter met toestemming om hier een pilot te gaan ontwikkelen. Vervolgens gaat de provincie met de OD aan de slag om de pilot vorm te geven. De eerste stap betreft een plan van aanpak om het met elkaar uit te diepen.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt wanneer de volgende vergadering van het Algemeen Bestuur plaatsvindt.

Gedeputeerde **Stigter** meent dat deze volgende week zal plaatsvinden.

De **voorzitter** stelt voor om de zienswijze als hamerstuk door te geleiden naar PS. Dit kan op instemming van de commissieleden rekenen.

4.b Omgevingsdienst IJmond, begrotingswijziging 2022

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

Mevrouw **De Koning-Hoeve** (CDA) merkt op dat haar fractie akkoord gaat om geen zienswijze in te dienen.

Mevrouw **De Groot** (SP) wil geen zienswijze indienen, maar zij heeft nog wel een vraag. In het vorige stuk ten aanzien van de OD NHN wordt voorgesteld om een paar data-analisten en enkele stagiairs aan te stellen. Zou de OD IJmond daar ook mee geholpen zijn? In de Zaanstreek zijn vier cacaofabrieken gevestigd; twee van Cargill en twee van OLAM. Thans blijkt dat één fabriek van Cargill veel te veel stikstof uitstoot. De andere fabriek van Cargill ligt in Wormerland (OD IJmond). Heeft de OD IJmond niet ook meer menskracht nodig om de boel daar te controleren?

De heer **Roosendaal** (VVD) begrijpt dat in de begrotingswijziging 2022 ruim een ton voor VTH+-taken is gereserveerd. Wellicht kan de gedeputeerde nog wel een nadere toelichting geven over de kleine vijf ton die bij de provincie in rekening wordt gebracht als gevolg van het uitstel van de Omgevingswet. En wellicht kan hij ook een vooruitblik geven naar het moment waarop deze permanent ingaat. Hoe verhoudt een ander zich tot de manier waarop het tot nu toe werd gedaan. Krijgt de provincie daar dan extra geld voor of niet?

De heer **Van Tiggelen** (PVV) merkt op dat zijn fractie kan instemmen met voorliggend besluit.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA)

Gedeputeerde Olthof komt allereerst op de vraag van mevrouw De Groot (SP) over meer menskracht. Zij maakt deze gelijk heel breed in relatie tot de VTH-taken bij de cacaofabrieken. Bij de OD IJmond is er op dit moment geen sprake van een discussie over menskracht of van onderbezetting. Naar aanleiding van de situatie bij Cargill en wellicht ook andere cacaofabrieken zal het gesprek ongetwijfeld gaan plaatsvinden. Het onderwerp ligt thans echter niet voor bij de begrotingswijziging. Gedeputeerde kan de vraag derhalve niet beantwoorden, omdat het thans niet aan de orde is.

Statenlid **Kostic** (PvdD) zou de vraag alsnog via gedeputeerde Olthof aan de OD IJmond willen stellen. Is gedeputeerde bereid om dit te doen en hierover terugkoppeling te geven aan PS?

Mevrouw **De Groot** (SP) sluit zich aan bij het verzoek van Statenlid Kostic (PvdD).

Gedeputeerde **Olthof** (PvdA) heeft er geen enkele moeite mee om tijdens de eerstvolgende bestuursvergadering aan de orde te stellen hoe het staat met de bezetting. Hij zegt derhalve toe om dit te doen.

Naar aanleiding van de vraag van de heer Roosendaal (VVD) over de kosten voor de bodemtaken wil gedeputeerde twee zaken opmerken. Bij de oorspronkelijke begroting 2022 ging men ervan uit dat de bodemtaken op 1 januari a.s. zouden overgaan naar de gemeenten. In de loop van dit jaar werd echter bekend dat de Omgevingswet pas per 1 juli 2022 ingaat. Het bedrag dat de provincie jaarlijks betaalt, werd de andere kant op verrekend. Op het moment dat de Omgevingswet ingaat, moet het bedrag alsnog betaald moet worden en wordt een en ander dus weer gecorrigeerd.

De heer **Roosendaal** (VVD) vraagt of er geen verrekening plaatsvindt met bijdragen die de provincie van het Rijk ontvangt. Indien de Omgevingswet nog langer wordt uitgesteld, moet de provincie het dan blijven betalen? En wordt de provincie op het moment dat zij niet langer betaalt, gekort op een of andere Rijksbijdrage? Hoe werkt dat precies?

Gedeputeerde **Olthof** merkt wat betreft de langere termijn het volgende op. De provincies krijgen jaarlijks vanuit het Rijk een X bedrag voor de bodemtaken. Thans is een discussie gaande over de financiering van de bodemtaken als de Omgevingswet ingaat en de bodemtaken voor een groot deel worden overgedragen naar de gemeenten. Hoe gaat die financiering dan lopen? Gedeputeerde wil de Staten daar op een later moment graag over bijpraten. Daar is het laatste woord nog niet over gezegd. Gedeputeerde zit ook als vertegenwoordiger van het IPO aan tafel. Eind november vindt een Bestuurlijk Overleg plaats met de staatssecretaris teneinde over de financiering van de bodemtaken te spreken.

De **voorzitter** noteert de door gedeputeerde gedane toezegging alsmede de aankondiging dat hij later komt te spreken over de financiering van de bodemtaken.
De voorzitter beluisterde dat iedere fractie akkoord was om geen zienswijze in te dienen. Voorts is er geen behoefte aan een tweede termijn. De voorzitter concludeert op basis hiervan dat het als hamerstuk naar de eerstvolgende PS-vergadering kan worden doorgeleid.

5. Rondvraag gedeputeerde Stigter (OD NHH en OFGV)

Er zijn geen rondvragen voor de portefeuille van gedeputeerde Stigter.

6. B-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu (6a en 6b worden gevoegd behandeld)

Het CDA deed het voorstel om de beantwoording van gedeputeerde Rommel van de specifieke rondvraag inzake ammoniak (agendapunt 14) te betrekken bij de behandeling van de geurbesluiten. Om dit mogelijk te maken gaat de **voorzitter** eerst over tot een korte schorsing.

Schorsing van 13.38 tot 13.42 uur

De **voorzitter** heropent de vergadering en geeft als eerste het woord aan mevrouw Koning-Hoeve (CDA) om haar rondvraag kort toe te lichten.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) merkt op dat zij op woensdag 17 november via een uitzending van KRO-NCRV informatie vernam over de ammoniakuitstoot van de cacaofabriek Aurora in Zaandam. Deze fabriek blijkt een uitstoot te hebben van 59 ton per jaar, terwijl deze emissie niet geregistreerd was. Het CDA heeft hierover een aantal vragen:

- Heeft gedeputeerde dit nieuws ook vernomen?
- Heeft deze fabriek een geldige NB-vergunning?
- Op welke N2000-gebieden heeft de uitstoot invloed?
- Wat betekent dit voor de gebiedsprocessen rond die N2000-gebieden? Worden sommige sectoren nu onterecht te zwaar aangepakt in de gebiedsprocessen? Wordt dit aangepast?
- Zijn er meer cacaofabrieken waarvan de stikstofuitstoot tot op heden niet is meegerekend? En zo ja, welke actie gaat gedeputeerde ondernemen om de uitstoot goed in beeld te krijgen?

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):

- Gedeputeerde Rommel heeft de betreffende uitzending van KRO-NCRV niet gezien. Zij heeft echter wel Spraakmakers beluisterd, waar mevrouw De Groot (SP) ook bij aanwezig was. Naast het CDA heeft ook de SP vragen ingediend. Het is hierna aan de SP om te bepalen of zij die vragen in stand houdt.
- De beschikking van het bedrijf dateert uit 1990 (op basis van de Hinderwet). Daarin blijkt dat de inrichting op de referentiedatum (1994) vergund was. De referentiewaarde wordt bepaald door de emissiewaarde, de NO_X en de NH3. In 2019 is het Activiteitenbesluit in werking getreden. De huidige activiteiten passen binnen deze emissie. Daarmee is Cargill Aurora niet vergunningplichtig in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb). Er is derhalve geen overtreding op de Wnb geconstateerd.
- De uitstoot heeft vooral invloed op Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld en 't Twiske (IVOT), alsmede op Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder, Eilandspolder en Polder Westzaan. Daarnaast heeft de uitstoot in mindere mate nog invloed op een aantal andere gebieden in Noord-Holland en Nederland.
- Op de gebiedsprocessen heeft het geen invloed. Vanuit de provincie wordt een brede aanpak Schone Lucht Akkoord opgepakt.
- Voor zover GS bekend zijn er naast OLAM en Cargill geen andere cacaofabrieken die een verplichting om emissies te melden. Deze worden bij schatting wel meegenomen bij de berekeningen van AERIUS.

Noord-Holland kent een provinciale regietafel stikstof voor de haven- en industrietafel. Daar wordt ook besproken wat er mogelijk is wat betreft de stikstofuitstoot. Met verschillende tafels wordt de informatie verkregen. Omdat het ook om OLAM gaat, wil gedeputeerde Rommel toch even meegeven dat de maximale jaarvracht ammoniak 502.000 kilogram betreft. In juni 2021 is dat verlaagd naar 80.764 kilogram per jaar. Door middel van reinigingstechnieken is er al een enorme verlaging doorgezet. Dit staat overigens ook in de beantwoording van de Statenvragen 8-2021 van de Partij voor de Dieren.

De **voorzitter** geeft aan dat de SP hierover ook een aantal schriftelijke vragen heeft gesteld, die later beantwoord zullen worden. Zij zal mevrouw De Groot (SP) hiertoe dadelijk nog even het woord geven.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) heeft nog een aanvullende vraag. Op de vraag over de gebiedsproces antwoordde gedeputeerde Rommel dat het geen invloed heeft. Maar hoe kan dat nou? 60 ton ammoniak betreft namelijk ongeveer 60 agrarische bedrijven. In de gebiedsprocessen wordt bekeken wat de bronnen zijn en wie moet reduceren. Dit betreft natuurlijk ook ammoniak van zee en ammoniak uit het buitenland. Maar nu zijn de bronnen anders. Hoe kan het dan geen invloed hebben op de gebiedsprocessen? De doelstellingen, namelijk dat iedereen moet reduceren en op welke wijze dat moet geschieden, wordt daar immers besproken. Dan moet dit toch worden meegenomen?

Gedeputeerde **Rommel** (VVD) geeft aan dat het daarmee niet van invloed is op de gebiedsprocessen. In de gebiedsprocessen worden alle sectoren meegenomen. Er zijn verschillende tafels. In de gebieden zelf wordt met de bedrijven besproken. PS hebben de doelen vastgesteld die gehaald moeten worden, zoals 40% reductie in 2025. Dit betekent dat ook de industrie hieraan zal moeten bijdragen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) wijst erop dat bij de gebiedsprocessen staatjes van de bronnen zitten. De percentages daarin zouden dan toch wel op z'n minst moeten veranderen?

Gedeputeerde **Rommel** (VVD) neemt als voorbeeld het gebied Zuid-Kennemerland. De industrie bedraagt daar 10%. De Staten hebben vastgesteld dat er 40% reductie moet plaatsvinden. 40% van die 10% bedraagt derhalve 6% (van heel veel of heel weinig).

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) geeft aan dat het natuurlijk gaat om de staatjes van de bronnen. De bronnen veranderen door onderhavig inzicht.

Gedeputeerde **Rommel** (VVD) begrijpt de vraag van mevrouw Koning-Hoeve (CDA) niet volledig. Er is een vergunning. Alle sectoren in welk gebied dan ook moeten hun stikstofuitstoot reduceren. Dan verandert het staatje toch niet? PS hebben toch vastgesteld hoeveel er gereduceerd moet worden?

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) meent dat omdat de uitstoot van de cacaofabriek tot op heden niet was meegenomen en deze nu wel duidelijk is, het percentage dat van de industrie afkomstig is hiermee gaat toenemen.

Gedeputeerde **Rommel** (VVD) antwoordt dat de deductie wel is meegenomen in de AERIUS-berekening. Mevrouw Koning-Hoeve (CDA) bedoelt echter dat het niet in de milieujaarrekening is meegenomen.

Mevrouw **De Groot** (SP) wil haar schriftelijke vragen uiteraard graag beantwoord zien. Deze gaan immers veel verder dan waar thans over wordt gesproken. Zij wijst in dit kader nog even op de cacaofabriek in de Zaanstreek. Inmiddels is bekend hoeveel Olam moet reduceren. Overigens is dat nog te weinig om een natuurvergunning te kunnen krijgen. Thans is Cargill aan de beurt. Ook dit bedrijf beschikt nog over een oude vergunning op basis van de Hinderwet. In Wormerland zitten er voorts nog twee vestigingen, één van Cargill en één van Olam. Kunnen deze ook gelijk besproken worden? Hoeveel zouden deze moeten reduceren? Het is mevrouw De Groot bekend dat Olam geen biomassacentrale mag bouwen voor de cacaodoppen, omdat het daarvoor geen SDE++-subsidie kan krijgen? Dit betreft echter een ander discussiepunt.

Gedeputeerde **Rommel** (VVD) zal deze vraag van mevrouw De Groot (SP) schriftelijk beantwoorden. Olam wil heel graag die laatste 16% reduceren. Er is echter nog sprake van een uitdaging met het energienetwerk.

De heer **Klein** (CU) bedankt gedeputeerde Rommel voor haar beantwoording. Hij maakt zich echter enige zorgen. Gedeputeerde geeft aan dat er geen vergunning is op grond van de Wet natuurbescherming, maar op grond van de Hinderwet. Dit klinkt alsof er sprake is van een soort carte blanche uit een tijd waarin stikstof niet zo schadelijk werd bevonden. Is het dan niet veel beter dat de provincie alle vergunningen die onder het oude stelsel zijn afgegeven, gaat herzien, en dat ze ervoor zorgt dat er een actuele, scherpe vergunning voor dit soort industrieën is, zoals dat nu ook voor Tata Steel gebeurt?
Gedeputeerde Rommel zegt dat de stikstofuitstoot wel als schatting is opgenomen in de AERIUS-berekeningen. Hoe kan deze echt goed zijn als de emissieregistratie jarenlang niet gebeurd is?

Gedeputeerde **Rommel** (VVD) antwoordt ten aanzien van de laatste, zeer technische vraag dat zij niet gezegd heeft dat het een schatting betreft. Zij gaf aan dat het in de AERIUS-berekening is meegenomen. De wijze waarop dit plaatsvindt, is heel ingewikkeld. Gedeputeerde zal hier derhalve schriftelijk op terugkomen. Dit geldt eveneens voor de vraag hoe wordt omgegaan met vergunningen die gebaseerd zijn op de Hinderwet. Iets wat vergund is, kan lastig worden teruggenomen.

De **voorzitter** stelt vast dat de informatie met betrekking tot de Geur-ontwerpbesluiten is opgehaald. Zij bedankt gedeputeerde Rommel voor het intermezzo en gaat over tot de inhoudelijke behandeling van agendapunten 6.a. en 6.b, die gevoegd behandeld worden.

6.a Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven d.d. 16 november 2021
6.b Geur - Ontwerpbesluiten I en II Tata Steel

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt GS voor de informatie en heeft een vraag naar aanleiding van de brief van het ministerie van IenW. Gaat het de gedeputeerde lukken om samen met het ministerie van IenW een plan van aanpak te maken, dat vóór 1 december a.s. naar de Kamer gaat? Dat wordt hierin namelijk beloofd. Het gaat dan om het plan van aanpak voor het verbeteren van de leefomgeving en de gezondheid van de inwoners van het IJmondgebied. Als het plan er is, kan het dan ook naar PS worden gezonden?

Mevrouw **De Groot** (SP) wil wat betreft de brief aansluiten bij mevrouw Koning-Hoeve (CDA). Over de geurkwestie heeft de SP twee technische vragen ingediend:

- Wat zijn tot dusver de gemeten en berekende effecten van H_2S en SO_2 in de uitstoot van Tata Steel op de omringende natuur en de gezondheid van de omwonenden?
- Wat zijn, na installatie en ingebruikname van de rookgascondensatie, de verwachte berekende verbeteringen die zullen optreden in de omringende natuur en de gezondheid van de omwonenden?

Hierop is nog geen bevredigend antwoord op ontvangen. Mevrouw De Groot meent dat dit alsnog zou moeten volgen. Voorts vraagt zij hoe zeker het is dat het voornemen om iets aan de geuroverlast door Tata te doen, kan worden uitgevoerd. Is er een mogelijkheid dat de juristen van Tata Steel zich hiertegen gaan verzetten?

De heer **Klein** (CU) wil graag beginnen met een aantal vragen over het toezicht en de handhaving bij de cacaofabriek Aurora. Het is heel bijzonder om te lezen dat de uitstoot jarenlang niet is geregistreerd. De ChristenUnie was enigszins geschokt over dit bericht. Hoe heeft dit kunnen gebeuren? In het nieuwsbericht staat dat steekproefsgewijs de jaarverslagen werden gecontroleerd. Dat is toch onbestaanbaar in geval van een van de grootste ammoniakuitstoters van Nederland? De heer Klein hoort hier graag een toelichting op van de gedeputeerde. Voorts vraagt hij of gedeputeerde kan garanderen dat er geen andere bedrijven zijn waarvan de uitstoot niet geregistreerd wordt? Hoe kan dit worden voorkomen? Hoe gaan GS de OD hierin aansturen?

De heer Klein bedankt GS voor de update over Tata Steel. De ChristenUnie is blij met de brief van de minister, die een gezamenlijk plan van aanpak met de provincie wil maken en daarin ook de rol van de provincie erkent en de punten die zij heeft aangedragen, meeneemt. In de brief wordt ook gesproken over een "concretisering van het transitiepad", die Tata heeft gestuurd aan de minister en in afschrift aan GS. De Staten hebben die brief nog niet ingezien. Zouden zij deze alsnog in afschrift mogen ontvangen?

De ChristenUnie kan zich vinden in de aanscherping van de geurbesluiten. Ten slotte staan in de brief in toelichting op de andere VTH-taken een aantal blauwgedrukte woorden. Aangezien het een pdf-bestand betreft, werken deze links helaas niet. De heer Klein vraagt of daar in het vervolg rekening mee gehouden kan worden.

Statenlid **Kostic** (PvdD) sluit zich volledig aan bij de woorden van de heer Klein (CU) wat betreft de cacaofabriek. De Partij voor de Dieren wil nogmaals het onderzoek van Investico aankaarten. Kunnen GS lessen hieruit trekken? Statenlid Kostic is specifiek benieuwd naar de mening van GS over waar de experts in het onderzoek op wijzen, namelijk dat dat OD's vaker de zwaarste sancties

moeten inzetten en dat recidives eigenlijk altijd direct bestraft moeten worden. Is dat ook de inzet vanuit GS?

In de brief van de staatssecretaris Infrastructuur en Waterstaat over Tata Steel staat: "*De Tweede Kamer is het met u en mij eens dat er geen plaats is voor Tata Steel in de IJmond als het bedrijf de gezondheid van omwonenden niet kan waarborgen.*" Dit is een belangrijke uitspraak en de kern van waar het om gaat. De vraag is alleen hoe lang GS en het Rijk Tata nog de tijd willen geven. Dat is de vraag waar burgers het antwoord op nodig hebben, maar dat ze niet krijgen. Er is weer geen enkele deadline gesteld.

Een van de zeven actielijnen die de staatssecretaris beschrijft, is onderzoek naar mogelijkheden om strengere normen te hanteren op nationaal niveau. Kunnen GS er bij het Rijk op aandringen dat ze gaan onderzoeken in hoeverre het mensenrecht op leven en gezondheid gebruikt kan worden om op korte termijn strenger bij Tata in te grijpen?

Op verzoek van de Partij voor de Dieren heeft de provincie de OD laten nagaan of het voorzorgsbeginsel kan worden toegepast om sterker en sneller in te grijpen bij Tata Steel. Er wordt verwezen naar de Landsadvocaat, die daar wel mogelijkheden voor geeft. De OD adviseert echter om het voorzorgsbeginsel niet toe te passen, omdat: *"... er genoeg andere wettelijke instrumentaria zijn om de leefomgeving van de IJmond gezonder te maken.*"

GS hebben echter onlangs nog een brief naar het Rijk gestuurd waarin juist wordt aangegeven dat er onvoldoende wettelijke instrumentaria zijn. GS zeggen zelf: "*Verdere maatregelen dan wel het eerder sluiten van Kooksfabriek 2 is voor de gezondheid en het milieu het beste. Wij kunnen dit niet dwingend opleggen. Wel zijn wij in overleg met het Rijk en met Tata Steel om te onderzoeken welke mogelijkheden er verder zijn en wat daarvoor nodig is.*" Hoe rijmen GS dit met elkaar? Hebben we nu wel of niet genoeg instrumenten om de leefomgeving in de IJmond gezonder te maken?

Wat het geurbesluit bij Tata Steel betreft, meent de Partij voor de Dieren dat de provincie via de OD een BBT-conclusie had kunnen verlangen van Tata, en dus eerder had kunnen ingrijpen. Dat gebeurt echter pas als de burgers in opstand komen.

Er zijn drie fabrieken die momenteel de grenswaarde van het provinciale geurbeleid overschrijden. En wat doet de provincie vervolgens? Zij geeft Tata de maximaal mogelijke termijn -- tien (!) jaar -- om weer aan de regels te voldoen. Menen GS dit nu serieus? Waarom moet dat tien jaar duren?

Gedeputeerde heeft uitgesproken een schoon Tata binnen vijf jaar te willen. Wat gaat de gedeputeerde doen om Tata sneller binnen die geurgrenzen te laten functioneren? Dit hele proces had al jaren eerder gestart kunnen worden, dus de provincie is de burgers een flinke inhaalslag verschuldigd.

Ten slotte heeft Statenlid Kostic nog een korte opmerking over het registreren van de geurhinder. Deze wordt pas geregistreerd als er binnen een tijdspanne van één uur minimaal tien unieke klachten binnenkomen. Zo wordt het burgers wel ontzettend moeilijk gemaakt om hun klachten erkend te krijgen.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) sluit zich wat de brief over de VTH-taken betreft aan bij de opmerking van de ChristenUnie, met name ten aanzien van de vraag of de OD's aangespoord kunnen worden om daar stevig op te gaan handhaven.
Met betrekking tot de geurbesluiten bij Tata acht D66 het positief dat die stap uiteindelijk gezet wordt. De partij is wel heel benieuwd hoe Tata hier uiteindelijk op gaat reageren en ook wanneer het echt effect zal hebben voor de omwonenden. Verwacht gedeputeerde dat Tata het gaat omarmen? Zo niet, wat is dan plan B vanuit de provincie om toch te zorgen dat de omwonenden op een zo kort mogelijke termijn minder last hebben van de geur?

> Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt of D66 de gestelde periode van tien jaar om Tata te laten voldoen aan de geurwaarden snel genoeg vindt.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) meent dat tien jaar voor omwonenden heel lang is. Anderzijds zijn er natuurlijk ook wettelijke eisen waaraan men zich moet houden. D66 roept de provincie c.q. de gedeputeerde op om het wel zo snel mogelijk vorm te geven.

> Statenlid **Kostic** (PvdD) wijst erop dat de provincie de wettelijke regels zelf bepaalt. Die tien jaar is de maximale periode die de provincie aan Tata kan geven, maar het kan dus eerder. Is D66 het met de Partij voor de Dieren eens dat als het eerder kan, de provincie hierop moet aansturen?

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) merkt op dat haar fractie in dit huis veelvuldig heeft aangegeven dat zij vindt dat er in de IJmond plek is voor een duurzame staalfabriek die op goede manier omgaat met de omgeving. Als het kan, dan graag zo snel mogelijk. Tegelijkertijd moet men zich houden aan de termijnen die de democratische rechtsstaat heeft gesteld.

De heer **Roosendaal** (VVD) is het met de heer Klein (CU) eens ten aanzien van het toezicht op de cacaofabriek. De Staten is verteld dat er risicogedreven toezicht wordt gehouden. Je zou dan toch volledig moeten weten op welke belangrijke stoffen je wilt handhaven en waar die stoffen vandaan komen? Dat er dan zo'n uitstoot wordt gemist van een van de grootste vervuilers, illustreert volgens de heer Roosendaal dat er in ieder geval behoefte is aan data-analisten. De volledigheid van de uitstoot in de provincie waarop je wilt handhaven, moet eerst in kaart worden gebracht alvorens je überhaupt begint over het feit dat je mensen nodig hebt om te handhaven. Anders is het einde sowieso zoek.

Wat Tata betreft is de VVD blij dat uit de briefwisseling met het ministerie blijkt dat er gezamenlijk wordt opgetrokken voor het behoud van de duurzame industrie in deze regio, maar vooral met het oog op de volksgezondheid. Die heldere lijn wordt aangehouden. Dat is ook merkbaar ten aanzien van een ander onderwerp dat in de stukken staat, te weten de geuroverlast in Amsterdam als gevolg van de olieterminals. Het criterium dat daar wordt gehanteerd, betreft de vraag of de volksgezondheid al dan niet in gevaar komt. Gelet op de ontwikkelingen rondom Tata verbaast het de heer Roosendaal derhalve wel een beetje dat het aantal klachten als leidend wordt genomen. De provincie voelt zich geroepen om te handhaven naarmate men beter organiseert en er meer klachten komen. De zorg om de volksgezondheid zou echter altijd het uitgangspunt moeten zijn.

Het komt op de heer Roosendaal enigszins over als zwalkend beleid naar aanleiding van de publieke opinie, terwijl de provincie nu juist zo goed bezig was om de volksgezondheid leidend te laten zijn en het beleid daarop te baseren. De heer Roosendaal verneemt graag de visie van de gedeputeerde hierop.

Dit raakt aan het volgende. Als het geld moet worden geïnvesteerd in het verbeteren van de omstandigheden ten aanzien van de volksgezondheid, vraagt de heer Roosendaal zich af wat deze investeringen kosten versus andere investeringen. En hoe worden de effecten ervan tegen elkaar afgewogen? Is geur nu het grootste probleem of betreft dat de uitstoot van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS)? Geur is vervelend en deze neemt gelukkig af; er worden al stappen in gezet. De heer Roosendaal heeft echter liever dat de miljoenen worden geïnvesteerd in zaken die direct de volksgezondheid verbeteren dan in zaken die de geuroverlast verminderen. Beide zijn belangrijk, maar in dit kader wil de heer Roosendaal de afweging kunnen maken. Hij wil dat het leidende principe van de volksgezondheid in alle beslissingen voorrang krijgt. Hoe staat de gedeputeerde daarin?

De heer **Leerink** (PvdA) sluit zich aan bij de reeds gestelde vragen over de cacaofabriek. Dergelijke berichten dragen niet bij aan het creëren van draagvlak voor het beleid dat men met elkaar heeft ingezet. Er moeten derhalve goede antwoorden op komen. Dat is relevant voor de provincie alsmede voor het maatschappelijk debat.

Wat betreft geuroverlast door Tata passen de voorstellen in het patroon dat men de komende tijd overal wil aanscherpen. Als het overigens sneller kan, hoort de heer Leerink dat graag. De heer Leerink gaat niet zover dat hij zegt dat gezondheid voor geur gaat. Wat de Partij van de Arbeid betreft is een gezonde leefomgeving belangrijk. Daar hoort geur ook bij. Hij hoort graag waarom voor vermelde termijnen gekozen is. Voor het overige vindt de Partij van de Arbeid het in het geheel van aanscherpingen van vergunningen een logische, passende stap.

Wat betreft de brief van het ministerie en andere zaken kan de gedeputeerde de Staten wellicht even meenemen. Het is nu ongeveer anderhalve maand nadat er weer een wolk overkwam met onder meer het RIVM-rapport, Tata dat is gaan schuiven en het Kamerdebat. Er daalt dan van alles neer in brieven en goede intenties. Wat is na een week of vier, vijf of zes het uitlekgewicht? Waar staat men nu? Welke concrete stappen worden de komende tijd verwacht?

De heer **Van Tiggelen** (PVV) meent dat uit de brief kan worden opgemaakt dat met de twee ontwerpbesluiten ten aanzien van de geur in de IJmond, een flinke vermindering in de pijplijn zit, hetgeen natuurlijk mooi is. De toepassing van een rookgascondensatie moet uiterlijk 1 september 2023 zijn gerealiseerd en uiteindelijke realisatie van de "geen ernstige geurhinder" stapsgewijs binnen tien jaar. Op dit punt heeft Statenlid Kostic (PVV) aardig wat gras voor de voeten weggemaaid en is het niet nodig om in herhalingen te vervallen.

Wat betreft het ammoniakverhaal stelde mevrouw Koning-Hoeve (CDA) de vraag of er met de verschillende uitstoters wel op gelijke wijze wordt omgegaan. De heer Van Tiggelen antwoordt ontkennend, omdat het AERIUS-model hierin niet voorziet. Agrarische uitstoot wordt tien keer zo zwaar aangerekend als industriële uitstoot. Dat enorme verschil zou 'm zitten in de hoogte van de

schoorstenen, wat natuurlijk onzin is. Ammoniak is immers lichter dan lucht. De wind gaat ermee aan de haal en het slaat pas neer wanneer het regent.

Mevrouw **Er** (GL) merkt op dat ze zich wat betreft de cacaofabriek ook graag aansluit bij de vragen die reeds zijn gesteld door de ChristenUnie.

GroenLinks is erg blij met de brief van de ILT. De staatssecretaris geeft aan dat er op een aantal punten zal moeten worden samengewerkt met de provincie. Kan de gedeputeerde aangeven op welke manier de Staten op de hoogte gehouden kunnen worden van de samenwerking en de vorderingen daarop?

Wat betreft de geuruitstoot van Tata Steel vraagt GroenLinks zich net als de Partij voor de Dieren af waarom het tien jaar moet duren. Het zou juist zo mooi zijn als dat aanscherpingsinstrument zo snel mogelijk kan worden ingezet. Daarmee laat de provincie ook aan de burgers zien dat zij er heel hard mee bezig is. Dat gebeurt thans niet. Het lijkt nu juist alsof de provincie wat aardiger is voor Tata en zegt: weet je wat; hier heb je de maximale termijn; zorg dat het in die tijd opgelost is. De provincie zou ook kunnen zeggen: "*Dit kan echt niet; de burgers hebben er heel veel last van; we moeten dit zo snel mogelijk oplossen*."

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):
Gedeputeerde loop de vragen langs.

Allereerst het plan van aanpak en de samenwerking met het ministerie. Alle Statenleden hebben de reactie van het ministerie kunnen lezen. Op dit moment wordt er onderling goed en nauw samengewerkt. Ook bestuurlijk is er goed contact. Afgelopen vrijdag heeft gedeputeerde nog contact gehad met de staatssecretaris, onder meer over het plan van aanpak. Hier wordt thans druk aan geschreven. Dat gebeurt in samenspraak. Naar verwachting zal het plan van aanpak 1 december a.s. beschikbaar zijn. Gedeputeerde heeft met de staatssecretaris besproken of het mogelijk is dat zodra het naar de Kamer gaat, er ook een afschrift naar PS wordt gezonden. Daar zal dan waarschijnlijk ook de brief bij zitten, die gericht is aan IenW. Gedeputeerde hoopt dat deze gelijk met het plan van aanpak openbaar kan worden gemaakt. Hij zal dit overleggen. Dan zou het als totaalpakket op 1 december ook richting PS komen. Gedeputeerde zal zorgen dat de Staten daar ook een afschrift van ontvangen. Vervolgens zal er ongetwijfeld met elkaar nader over worden gesproken.

Mevrouw De Groot (SP) heeft in haar technische vragen letterlijk aangegeven dat (het) geur(besluit) buiten beschouwing gelaten kan worden. GS hebben de vragen derhalve niet op die wijze beantwoord. Dat was overigens ook niet mogelijk geweest, omdat er dan aanvullend onderzoek naar de effecten benodigd zou zijn. De provincie wil zo veel mogelijk data hebben, maar zij moet wel realistisch blijven met het oog op de capaciteit. Ten aanzien hiervan beluistert gedeputeerde vaak de nodige zorgen. De provincie dient derhalve kritisch te zijn op het selecteren van de eigen onderzoeksvragen. Deze moeten daadwerkelijk iets toevoegen aan het door GS te voeren c.q. door PS te stellen beleid.

De provincie heeft twee geurbesluiten genomen. De concepten liggen nu ter zienswijze voor. D66 vroeg expliciet of gedeputeerde kan inschatten of Tata hierop zal reageren. Laatstgenoemde antwoordt ontkennend. Geurbesluit II zit voor een groot deel al besloten in de Roadmap. Hierin staat wat de ambitie van Tata is ten aanzien van de geurklachten. Partijen hebben uiteindelijk uitvoering te geven aan hun verantwoordelijkheden. Als Tata reageert, dan zou het kunnen zijn dat er op punten een rechtsgang nodig is. Gedeputeerde Olthof heeft met de Omgevingsdiensten ook besproken dat er niet altijd heel ruim binnen de lijntjes moet worden gekleurd. Als een rechter zegt dat Tata gelijk heeft, dan is er een duidelijke grens gesteld. Het conceptbesluit is door de Omgevingsdienst genomen. Thans wordt afgewacht welke zienswijzen hierop volgen.

De heer Roosendaal (VVD) informeerde naar het belang om te investeren in het terugdringen van de geuroverlast en wees op het feit dat het geld maar één keer uitgegeven kan worden. Gedeputeerde heeft hierover twee opmerkingen. Giftige stoffen zullen wellicht een veel grotere of andere impact hebben, maar de GGD heeft gesteld dat ook geur wel degelijk impact heeft op de gezondheid van mensen. Het grootste deel van de klachten in het afgelopen jaar gaat over geur. Het is niet aan de provincie om de (financiële) afweging te maken of een bedrijf het al dan niet kan betalen. Er is afgesproken dat de provincie uiteindelijk scherper gaat vergunnen en de vergunning waar nodig gaat verscherpen. Gedeputeerde vindt het dan ingewikkeld als de provincie een financiële afweging moet gaan maken of zij de ene of de andere maatregel gaat opleggen. Uiteindelijk moeten de best beschikbare technieken (BBT) worden toegepast. Dat is volgens gedeputeerde ook hetgeen wordt voorgesteld.

De heer **Roosendaal** (VVD) vraagt wat het toetsingskader is, anders dan de klachten die worden ontvangen. Want als er in Amsterdam klachten over olieterminals binnenkomen, worden deze afgedaan als "*niet schadelijk voor de volksgezondheid*". In geval van Tata wordt het dergelijke klachten echter wél afgedaan als "*schadelijk voor de volksgezondheid*". Is dat het afwegingskader om de olieterminals niet aan te pakken en Tata wél? Hoe moet aan de burgers worden uitgelegd dat zij in geval van klachten op een eenduidige manier worden behandeld? Drie jaar geleden gaf de provincie aan dat er niet op geur behoefde te worden geïnvesteerd. Thans beluistert de heer Roosendaal dat de vermeerderde geuroverlast enkel is af te leiden op basis van het toegenomen aantal ontvangen klachten. Maar is er nu meer of juist minder geurverspreiding? Of draait het hoofdzakelijk om de mogelijkheid om aan de hand van veel klachten mogelijk is een bedrijf te dwingen tot het treffen van maatregelen? Dit wordt niet helder uit de ingediende stukken. Voorts is niet duidelijk of burgers op gelijke wijze worden behandeld.

Gedeputeerde **Olthof** geeft aan dat geurervaring deels subjectief is. Hij woont zelf in de Zaanstreek. De een meent dat cacao stinkt en de ander meent dat het gewoon ruikt. Wat heel bepalend is, is de vraag of de BBT wel worden toegepast om uiteindelijk de geuroverlast terug te dringen. Gedeputeerde heeft de casus van de olieterminals bij de hand. In dezen (Tata) heeft men moeten constateren dat er BBT beschikbaar zijn die uiteindelijk zullen zorgen voor een verdere terugdringing van de geuroverlast.

Men kan weliswaar blijven terugkijken op wat er de afgelopen periode niet is gebeurd. Het afgelopen anderhalf jaar is echter met elkaar een heel duidelijke koers ingezet. Waar mogelijk zal er scherper worden vergund. Uiteindelijk zal er ook een beter toezicht en een betere handhaving

worden toegepast. In het programma Tata Steel staat overigens letterlijk dat het geurbesluit zal worden aangepast. Dit is ook door de Rekenkamer neergezet. Met andere woorden, het kan geen verrassing zijn. In het verleden zou de provincie hooguit een andere afweging hebben gemaakt, wellicht in de lijn van de vraag van de heer Roosendaal of een en ander wel in verhouding staat tot de investering. Thans mag echter van de provincie verwacht worden dat zij de vergunningen aanpast op grond van de BBT. Geur is een belangrijke bron van hinder en heeft ook voor de gezondheid een negatieve impact.

De ChristenUnie stelde meerdere vragen over het toezicht en de handhaving bij cacaofabrieken. Gedeputeerde geeft een antwoord dat wellicht als "flauw" bestempeld kan worden, namelijk dat de provincie hier niet over gaat. In geval van natuurbeschermingsvergunningen is de provincie bevoegd; dit is echter niet het geval ten aanzien van de milieuvergunningen. De cacaofabriek in Zaandam valt onder de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) en de cacaofabriek valt onder de OD IJmond. Als sprake zou zijn van een Brzo-bedrijf, onder het bevoegd gezag van de provincie, zouden ze alle onder de OD NZKG vallen. Gedeputeerde vindt het niet aan hem om in dezen nu te reageren. Daarmee zou hij de wethouder voor de voeten kunnen lopen, die misschien ook dezelfde vraag zal krijgen. Gedeputeerde houdt zich derhalve even afzijdig van een inhoudelijke reactie vanuit de provincie, omdat hij er niet over gaat. Hij hoopt dat de heer Klein (CU) dit begrijpt.

De vraag over de "*concretisering van het transitiepad*" heeft gedeputeerde reeds beantwoord. Deze brief van Tata zal tezamen met het plan van aanpak in afschrift naar PS worden gestuurd.

De Partij voor de Dieren heeft een heel aantal vragen gesteld. Allereerst komt gedeputeerde Olthof op het onderzoek van Investico. Er is sprake van een aantal ontwikkelingen. Zo is er een maatschappelijke discussie gaande over de uitstoot, de milieucontouren en de gezondheidseffecten van allerlei bedrijven. Er wordt steeds meer gevraagd. Anderzijds kijken gemeenten kritisch naar de financiële bijdragen aan Omgevingsdiensten. Gedeputeerde vindt dit een zorgelijke ontwikkeling. Hij refereert in dit kader ook aan de kwestie met de trainees. Het wordt ingewikkeld als de provincie op een gegeven moment op allerlei terreinen de gaten van de gemeenten moet gaan dichtlopen. In dat geval moet de fundamentele discussie met het Rijk worden gevoerd of er vanuit het Rijk, als stelselverantwoordelijke, wel voldoende middelen ter beschikking worden gesteld om de Omgevingsdiensten hun werk goed te laten doen. Dit geldt ook ten aanzien van de bodemtaken. Het kan niet zo zijn dat het Rijk van mening is dat de bodemtaken gedecentraliseerd moeten worden naar de gemeenten, maar dat de provincie financieel verantwoordelijk blijft. Het wordt dan wel heel erg ingewikkeld. Gedeputeerde deelt de zorg over het in stand houden van; de kwaliteit en ook de kwantiteit van de Omgevingsdiensten. Hij is echter absoluut terughoudend als de Staten aan het college gaan vragen om de gaten van de gemeenten dicht te lopen. Dat is geen verwijt aan het adres van de gemeenten, maar er moet wel een zuivere stelseldiscussie worden gevoerd. Zijn er voldoende middelen beschikbaar om de taken goed uit te kunnen voeren?

De Partij voor de Dieren vroeg voorts naar de inzet van zwaardere sancties. Gedeputeerde meent dat de provincie en de Omgevingsdiensten daar echt wel bovenop zitten. Daar waar het kan en moet, wordt er zwaarder gestraft. Tegelijkertijd kent Nederland een stelsel waarbij een bedrijf zelf uiteindelijk ook verantwoordelijk is voor het aanleveren van de informatie. Dit geldt ook ten

aanzien van de cacaofabrieken. Een en ander berust ook voor een groot deel op vertrouwen. Jaarlijks moeten de uitstootgegevens worden aangeleverd. Als men vindt dat het anders moet, dan moet er een andere discussie worden gevoerd, te weten over de eventuele invoering van een ander stelsel. Gedeputeerde wijst in dit kader wel op de consequenties. De provincie zal alsdan op de stoel van een bedrijf moeten gaan zitten en uitzoeken wat er werkelijk wordt uitgestoten. Gedeputeerde meent dat er, ook onder maatschappelijke druk, steeds kritischer wordt gekeken naar de bedrijfsvoering, het milieubeleid en het gezondheidsbeleid van bedrijven. Daarin zitten hiaten. Gelet op de kennis die de provincie inmiddels heeft vergaard en het feit dat zij er steeds meer bovenop zit, moet men constateren dat de milieuwetgeving en de gezondheidskundige waarden niet meer zo goed op elkaar aansluiten.

Gedeputeerde wijst erop dat de mogelijkheden ten aanzien van Tata nog niet volledig zijn uitgeput. De provincie heeft maatregelen bij de pelletfabriek opgelegd, er is een geurbesluit genomen et cetera. De normen zullen echter op een aantal vlakken moeten worden aangescherpt c.q. aangevuld. Dat kan een bedrijf niet worden aangerekend, maar vraagt wel van de overheid om met duidelijker en soms strengere regels te komen. Als uiteindelijk blijkt dat op basis van de gestelde normen er niet langer maatregelen aan het bedrijf kunnen worden opgelegd, ontstaat een andere situatie. Op dit moment is de provincie echter druk bezig met het toepassen van scherper vergunnen. Op basis daarvan meent de Omgevingsdienst dat een beroep op het voorzorgsbeginsel een onhaalbare zaak is.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) is geen woordvoerder, maar vraagt of het desalniettemin is toegestaan is om een vraag te stellen.

De **voorzitter** antwoordt ontkennend en staat het ook omwille van de tijd niet toe.

Statenlid **Kostic** (PvdD) heeft nog steeds niet gehoord hoe gedeputeerde het met elkaar rijmt dat aan de ene kant gezegd wordt dat er voldoende wettelijke instrumentaria zijn, maar dat er aan andere kant wordt gezegd dat dit niet het geval is en dat de provincie bij het Rijk en Europa moet aankloppen. Een nog belangrijkere vraag luidt als volgt. GS, de OD en ook de Landsadvocaat zeggen min of meer dat als het pakket van ZZS, Roadmap et cetera uiteindelijk niet blijkt te werken, dat dan het voorzorgsbeginsel kan worden toegepast. Maar wanneer komt dat eindoordeel?

Gedeputeerde **Olthof** meent dat dit een onmogelijke vraag is om te beantwoorden. Op basis van iets wat thans niet bekend is, kan niet gesteld worden wanneer dat moment zal komen. Er ligt een Programma Tata Steel, aangevuld met een Uitvoeringsagenda. Vanuit Europa en het Rijk is 2030 als belangrijk ijkmoment geformuleerd. De provincie heeft gezegd dat het sneller moet. Om die reden is een Uitvoeringsagenda voor de komende twee jaar neergelegd. Inmiddels zijn er redelijk veel aanvullende maatregelen getroffen en eist de provincie steeds meer van Tata. Onder druk van de Staten en de bewoners is er inmiddels een heel grote discussie over Groen Staal aan de gang. Statenlid Kostic kan niet zeggen dat er niets gebeurt. Dat uiteindelijk de opgelegde maatregelen, zoals het plaatsen van een filterinstallatie, drie jaar in beslag nemen, is een gegeven van fabrieken en industrieën van een dergelijke grote omvang. Uiteindelijk is het de taak van de overheid om altijd de volgende stap te zetten om het gezonder en schoner te krijgen. Met al het voortschrijdend inzicht en met alle beschikbare technieken zal dat nooit klaar zijn. Gedeputeerde geeft aan dat het

voorzorgsbeginsel thans in ieder geval nog niet kan worden toegepast.

Statenlid **Kostic** (PvdD) vindt het wel heel belangrijk om een indicatie te krijgen. De OD zegt dat als er eenmaal geëvalueerd zal worden of de maatregelen hebben gewerkt, er pas gezegd kan worden of het voorzorgsbeginsel kan worden toegepast. Gedeputeerde moet toch een indicatie kunnen geven wanneer ernaar gekeken zal worden. Anders kan men het eeuwig voor zich uitschuiven en kan het voorzorgsbeginsel inderdaad nooit worden toegepast.

Gedeputeerde **Olthof** meent dat dat een andere vraag betreft, namelijk wanneer de evaluatie plaatsvindt. Een onderdeel van het plan van aanpak is inderdaad dat ook de staatssecretaris in overleg met de provincie op korte termijn een aantal momenten zal inpassen om de eerste mogelijke effecten van de uitgevoerde maatregelen te bezien. Een aantal van deze maatregelen zal echter pas over een paar jaar effect hebben. Een en ander zal worden gemeten. Als vervolgens met elkaar wordt geconstateerd dat op grond van de BBT en al hetgeen met elkaar in werking is gesteld, er geen effect merkbaar is, dan zal met elkaar de discussie moeten worden gevoerd. Gedeputeerde kan Statenlid Kostic (PvdD) echter geen concrete datum geven. Dat neemt niet weg dat vaker gemeten zal worden wat de voortgang is en of er een significante verbetering merkbaar is qua gezondheid van de mensen in de IJmond. Die toezegging wil gedeputeerde wél doen.

Statenlid Kostic (PvdD) vroeg waarom Tata de maximaal gestelde termijn van tien jaar heeft gekregen om aan de geurwaarden te voldoen. Voorts wees zij erop dat registratie pas plaatsvindt als er binnen een tijdspanne van één uur minimaal tien unieke klachten binnenkomen. Gedeputeerde geeft aan dat het een combinatie betreft van de aard van de klachten en van de eigen constateringen van de inspectie ter plaatse. Klachten zijn uiteindelijk wel de aanleiding dat er gehandhaafd gaat worden. Waarom heeft Tata tien jaar de gelegenheid gekregen? Gedeputeerde wijst op het belang van een besluit dat ook houdbaar is bij de rechter. Daarbij moet je ook kijken naar jurisprudentie. Tien jaar is uiteindelijk een bewuste keuze geweest om in ieder geval een stevig besluit te kunnen nemen. Dit betekent echter absoluut niet dat een en ander dan pas over tien jaar klaar is. Er volgt immers een plan van aanpak. Jaarlijks wordt er gemeten en er zullen tussentijds stappen worden gezet. De deadline is over tien jaar, maar gedeputeerde verwacht de komende paar jaar al een significante verbetering, ook wat betreft de stankervaring in de IJmond.

Hoe verloopt nu de samenwerking met het ministerie? De brief is helder. Morgenmiddag zitten GS met Tata, de minister van EZ, de staatssecretaris van IenW en twee wethouders om de tafel om een aantal zaken te bespreken, waaronder de weg naar Groen Staal. Hoe snel is dat mogelijk en wie staat waarvoor aan de lat? Hoe gaan we ook zorgen dat het gebeurt? Ook zal de Roadmap worden besproken. Hoe kun je met elkaar een aantal zaken vastleggen en hoe kun je meten of de resultaten door Tata worden behaald? In de tussentijd is de Omgevingsdienst druk bezig om erop te schieten, om kritisch en scherp naar de vergunningen te kijken en om daar waar nodig te handhaven. Hierover heeft de OD overigens ook goed overleg met de ILT.

Is de provincie te lief voor Tata? Nee. Partijen hebben respect voor elkaar en zijn in gesprek met elkaar, maar zij doen ook wat nodig is. Waar het kan en moet, worden vergunningen aangescherpt. Tevens wordt getracht om met elkaar een aantal zaken voor elkaar te krijgen die de provincie niet kan afdwingen, maar waarvan Tata zelf aangeeft dat het dat uiteindelijk wel gaat uitvoeren.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording en constateert dat er behoefte is aan korte termijn.

Tweede termijn

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt gedeputeerde Olthof voor diens toezegging dat het plan van aanpak alsmede de brief aan het ministerie van IenW aan PS zullen worden toegezonden. Zij heeft nog een vraag over de cacaofabriek. De uitstoot was niet geregistreerd, maar is wél vergund en meegenomen in AERIUS. Hoe is dat nu mogelijk? Mevrouw Koning-Hoeve gaat ervan uit dat de neerslag van stikstof als depositie in AERIUS was meegenomen, hetgeen ook logisch is. Alle depositie wordt immers bij elkaar opgeteld. De fabriek moet echter als bron toegevoegd worden. De herkomst van stikstof hiervan was immers niet meegenomen. Het CDA blijft zich hier zorgen over maken. Wil de gedeputeerde naar zijn collega's het signaal meenemen dat er echt naar gekeken moet worden? Mevrouw Koning-Hoeve meent immers dat het toch invloed heeft op de gebiedsprocessen.

De heer **Roosendaal** (VVD) is net als het CDA blij met het plan van aanpak ten aanzien van de (cacao)fabrieken. Hij komt refereert aan de inbreng van Statenlid Kostic (PvdD). De gedeputeerde geeft aan dat het stelsel gebaseerd is op vertrouwen. Een oude accountantswijsheid luidt: "*Vertrouwen is goed, maar controleren is beter.*" De heer Roosendaal wil als zijnde accountant niet voor de eigen beroepsgroep pleiten, maar het lijkt hem niet heel onredelijk om eens na te denken over een manier waarop in het stelsel wordt ingebouwd dat de kosten om de uitstoot te bewijzen niet automatisch bij de OD en dus de provincie terechtkomen. Je vraagt dan om een accountantsverklaring of een auditverklaring in brede zaken voor die zaken die vergunningplichtig zijn. Je vertrouwt dan niet alleen maar op wat het bedrijf zegt, maar laat dat ook door een derde controleren. De kosten voor een dergelijk onderzoek komen dan voor rekening van degene die de vergunning aanvraagt. Zo werkt het namelijk ook op een heel aantal andere terreinen. De heer Roosendaal noemt dit ook in het kader van de hele klimaatwetgeving. De Europese Unie gaat uit van "*meten is weten*", opdat men veel beter weet wat er allemaal wordt uitgestoten. De enige manier om daadwerkelijk te kunnen sturen, is dat de provincie echt weet dat hetgeen de bedrijven zeggen bij benadering klopt. De heer Roosendaal wil dit als overweging meegeven.

De heer Roosendaal is groot voorstander van het terugdringen van geuroverlast. Hier wordt ook naar verwezen in het Rekenkameronderzoek. Als de provincie een maatregel oplegt, zou het echter wel goed zijn om te weten wat deze betekent, wat deze kost en wat het gemeten effect is dat wordt verwacht. Eerst zal de provincie moeten vertrouwen op hetgeen Tata stelt. De heer Roosendaal neemt echter aan dat er altijd nog een contra-expertise kan worden uitgevoerd op het moment dat er twijfel heerst. Voor de discussie die hier met elkaar gevoerd wordt, zou het echter wel nuttig zijn om te weten of de middelen op de meest efficiënte manier worden ingezet om de volksgezondheid zo veel mogelijk te steunen.

Mevrouw **De Groot** (SP) weet dat de Omgevingsdienst NZKG een achterstand heeft in het controleren van vergunningen. Circa 26 grote bedrijven zijn de laatste tien jaar niet gecontroleerd. Enkele hiervan werken nog met heel oude vergunningen die waarschijnlijk niet meer actueel zijn. Je zou dus eigenlijk door heel Noord-Holland al die oude

vergunningen eens moeten gaan bekijken. Als je die vergunningen allemaal actualiseert, weet je welke bedrijven niet meer kunnen voldoen omdat ze een oude vergunning hebben of niet meer willen voldoen omdat ze zo gelukkig zijn met hun oude vergunning. Mevrouw De Groot meent dat dat de meest noodzakelijk stap is om de boel weer op orde te krijgen, zowel bij de Omgevingsdiensten als voor de inwoners van Noord-Holland.

De **voorzitter** gaat ervan uit dat de vraag luidt of de heer Roosendaal (VVD) dat met mevrouw De Groot (SP) eens is.

De heer **Roosendaal** (VVD) meent dat het begint met helder te hebben welke vergunningen er worden uitgegeven en of deze voldoen aan de best beschikbare technieken.

De heer **Klein** (CU) is verrast te vernemen dat de cacaofabriek niet onder de provincie maar onder de gemeente valt. Hij begrijpt hierdoor de worsteling van gedeputeerde. Diezelfde Omgevingsdienst werkt echter ook voor de provincie. Kan gedeputeerde garanderen dat er geen evidente zaken over het hoofd worden gezien? De heer Klein maakt zich hier grote zorgen over. Misschien is het goed om hierin de suggestie van de heer Roosendaal (VVD) mee te nemen.

Ten aanzien van Tata Steel merkte gedeputeerde op dat het hele pakket (plan van aanpak + brief) waarschijnlijk op 1 december a.s. aan PS wordt toegestuurd. De heer Klein meent dat een brief waarvan GS een afschrift krijgen, niet geheim kan zijn en sowieso ook beschikbaar moet zijn voor de Statenleden. Hij gaat er derhalve van uit dat deze erbij zal zitten en vraagt gedeputeerde om daarvoor zijn best te doen.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording in tweede termijn.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):
Gedeputeerde Olthof benadrukt nogmaals dat de brief niet geheim is, maar dat het niet aan GS is om deze naar PS te sturen alvorens de Kamer hem heeft ontvangen. De brief is immers gericht aan de staatssecretaris. Gedeputeerde zal zich er echter voor inspannen dat ook de Statenleden een afschrift ontvangen.
De aanvullende vraag van de heer Klein (CU) zal hij doorgeleiden naar collega Rommel.

Richting de heer Roosendaal (VVD) merkt gedeputeerde op dat hij soms het gevoel heeft dat er bij elk emissiepunt in Noord-Holland een controleur dient te worden neergezet om erop toe te zien dat het wel goed gaat. Je zou dat dan eigenlijk 24/7 moeten doen, want je weet niet wanneer welke uitstoot plaatsvindt. Zo ziet het systeem in Nederland niet in elkaar. Er zit ook een vertrouwensbeginsel in. Een vergunningaanvrager komt met informatie en moet ervoor zorgen dat deze informatie op orde is. Hij dient dit grotendeels door geaccrediteerde bedrijven laten verrichten. Tata beschikt zelf over een aantal geaccrediteerde afdelingen. In andere gevallen moet de vergunningaanvrager een geaccrediteerd (extern) bedrijf voor inschakelen. Met andere woorden: wat de milieuvergunning betreft zit er derhalve al een accountantsbureau achter.

De heer **Roosendaal** (VVD) geeft aan dat hij het nu specifiek niet over Tata. Op dat vlak is hij immers volledig met gedeputeerde eens. Hij doelde vooral op Zaandam, en in bredere

zin op de wijze waarop met uitstoot en controle wordt omgegaan zonder dat de OD's steeds verder behoeven te worden belast.

Gedeputeerde **Olthof** wilde aangeven dat het vertrouwen in die zin niet vrijblijvend is. Er zit heel strakke regels achter. Dat neemt niet weg dat de Omgevingsdiensten de aangeleverde gegevens nog controleren op betrouwbaarheid. Zit er een bepaalde logica in hetgeen is ingevuld? Het is echter niet alleen een kwestie van vertrouwen; er zit een aantal andere zaken achter. Naast hetgeen op papier wordt gezet door de aanvrager, controleert de OD zelf ook de emissierapporten en verricht hij metingen.

Naar aanleiding van het voorstel van mevrouw De Groot (SP) merkt gedeputeerde Olthof op dat het aan GS en PS is om keuzes te maken, hetgeen niet altijd gemakkelijk is. Stel dat ervoor gekozen om extra capaciteit in te zetten teneinde te toetsen of alle vergunningen van de bedrijven in Noord-Holland voldoen aan de BBT. Wat echter vandaag gecontroleerd is, kan over een jaar achterhaald zijn als weer nieuwe technieken beschikbaar zijn. De Omgevingsdiensten in Nederland zijn goed georganiseerd. Van Aartsen heeft aangegeven dat er ook wel wat beter kan, maar het is niet zo dat het een rommeltje is. Gedeputeerde wil ervoor waken dat wordt meegegaan in de beeldvorming dat bedrijven hun vergunningen niet op orde hebben. Daarmee wordt geen recht gedaan aan hetgeen de Omgevingsdiensten en bedrijven dagelijks doen.

Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt of gedeputeerde het met haar eens is dat het wel de bedoeling is dat elke tien jaar de vergunningen van alle bedrijven onder de loep worden genomen?

Gedeputeerde **Olthof** meent dat dat ook afhangt van de bedrijven, van de uitstoot en van de stoffen waarmee het bedrijf werkt. Maar heeft mevrouw De Groot (SP) de indruk dat het bij de bedrijven waarvoor het noodzakelijk is, niet gebeurt?

Mevrouw **De Groot** (SP) weet dat er een achterstand op is. Zij heeft echter geen aanleiding om te veronderstellen dat het nooit gebeurt.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording en rondt het agendapunt af.

7. Rondvraag gedeputeerde Olthof (Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu en OD NZKG en ODIJ)

Er zijn geen rondvragen aangemeld voor de portefeuille van gedeputeerde Olthof.

De **voorzitter** gaat over tot een korte schorsing.

Schorsing van 14.54 uur tot 15.05 uur

8. B-agenda Algemeen (Stigter, Olthof, Zaal, Rommel & Loggen)

8.a Coalitieakkoord: Brief GS aan PS inz. Midterm review coalitieakkoord)

De **voorzitter** heropent de vergadering. Er kan gereflecteerd worden op de resultaten van de

afgelopen twee jaar en er kunnen aandachtspunten worden meegegeven over de focus voor het restant van de collegeperiode. Voorts kan worden gereflecteerd op de prioritering die meegegeven moet worden, mede op basis van de voortgang van de Strategische Agenda.

De voorzitter licht het behandelvoorstel toe:

- De leden van de commissie kunnen met elkaar en met de gedeputeerden de midterm review van het coalitieakkoord waar het de portefeuilles en onderwerpen van de commissie aangaat bespreken. Er kan gereflecteerd worden op de resultaten van de afgelopen twee jaar en er kunnen aandachtspunten meegegeven worden aan het college over de focus voor het restant van de collegeperiode en welke prioritering gegeven moet worden, mede op basis van de voortgang van de Strategische Agenda.
- In de eerste termijn ligt de focus op het benoemen van de eigen voorstellen voor aandachtspunten en prioritering. Hierna krijgen GS het woord om hier kort op te reflecteren.
- In de tweede termijn wordt de Statenleden gevraagd in te gaan op de aandachtspunten en prioritering van de andere fracties.
- Na de tweede termijn zal de voorzitter proberen samenvattend te concluderen welke aandachtspunten en prioritering vanuit de commissie aan GS worden meegegeven op basis van de midterm review voor het vervolg van deze Statenperiode.

De voorzitter geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) bedankt GS voor de tussenevaluatie van het coalitieakkoord. De uitdagingen waar de provincie op de diverse gebieden voor staat, worden helder weergegeven. Op pagina 40 van de tussentijdse evaluatie staat de kop "Biodiversiteit en Natuurnetwerk Nederland". Hier wordt als eerste de goedgevulde instrumentenkoffer van de provincie genoemd. Mevrouw Hoogendoorn denkt bij een "instrumentenkoffer" aan de koffer waarin haar zoon zijn waardevolle trombone opbergt na een repetitie bij het harmonieorkest. De instrumentenkoffer van de provincie doet haar in niets denken aan dat zachte, zwarte fluweel, maar aan een roestige gereedschapskist die vol zit met hamers, tangen en zagen. Als je ze niet goed gebruikt, kun je je daar behoorlijk aan bezeren, ook de provincie zelf. Het uiterste middel onteigening valt de ChristenUnie namelijk zwaar. Pas na het noemen van deze koffer wordt gesproken over "duurzaam agrarisch natuurbeheer", waarbij de beheerder zich committeert aan langjarig beheer van de NNN-waardige kwaliteit. Deze volgorde had wat de ChristenUnie betreft anders moeten zijn.

Afgelopen donderdagavond was er een interessante expertmeeting, waaraan vele Statenleden hebben deelgenomen. Oud-directeur van Natuurmonumenten, Frans Evers, zei dat er destijds bij het bepalen van de ecologische hoofdstructuur, de voorloper van de NNN, ook een roep was om een landbouwkundige hoofdstructuur te realiseren. Dit was voor mevrouw Hoogendoorn een eye opener. Dat had het hele proces waarschijnlijk een stuk gemakkelijker gemaakt. Er werd ook gezegd dat je vanuit het veld gewoon hoort dat boeren willen weten waar zij aan toe. Dat lijkt de ChristenUnie voor de periode die nog voorligt de grootste uitdaging op dit gebied.

Mevrouw **De Groot** (SP) vindt het heel interessant om te horen wat de coalitiepartijen hierover te vertellen hebben. Onlangs zijn de Algemene Beschouwingen geweest over alles wat er moet

gebeuren, wat er gaat gebeuren en over wat men niet wil dat gebeurt. Om die reden laat de SP deze discussie even aan zich voorbijgaan.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) wil de coalitiepartners en GS een aantal aandachtspunten meegeven. Zij komt allereerst op een algemeen punt. De coronacrisis laat langdurige sporen na bij ondernemers, musea, horeca, recreatiebedrijven et cetera. Ondersteuning binnen provinciale mogelijkheden moeten wat het CDA betreft optimaal benut worden. De economische pijlers van de provincie moeten gestut worden en blijven. Het valt op dat aangegeven wordt dat er sinds 2020 een Platform invasieve exoten opgericht zou zijn. Een Google-speurtocht levert echter niets op. Mevrouw Koning-Hoeve vraag hier derhalve aandacht voor.

Wat betreft de realisatie van het NNN wil het CDA opnieuw herhalen dat de inzet van agrarisch natuurbeheer binnen het NNN zeer belangrijk is. Dat wordt een sleutel naar volledige realisatie. Het CDA roept GS verder op om te zorgen voor flexibiliteit in keuzen van doeltypen en voorschriften binnen het NNN. Waardevolle natuur is op verschillende manieren te realiseren. Flexibiliteit is belangrijk om beheer langjarig goed voor elkaar te krijgen.

Wat betreft de stikstofstrategie hoopt het CDA binnenkort weer meer inzicht te krijgen in de voortgang van gebiedsprocessen en de manier waarop die aangevlogen worden. Het CDA is er nog niet gerust op dat dit gestroomlijnd loopt na de eerste collegetour. De partij is er ook niet gerust op dat alle bronnen goed in beeld zijn. Het CDA wil er opnieuw voor pleiten dat er niet eenzijdig gestuurd wordt op de KDW's.

Een ander punt betreft de regionale veenweidestrategie. Ook dat is een zeer complex dossier dat de komende tijd aandacht vraagt. Op het Nationaal Congres Bodemdaling heeft het CDA de inzet van andere provincies gezien. De partij hoort derhalve graag meer over de inzet die de gedeputeerde van Noord-Holland voor ogen heeft in overleg met de bewoners. De grootste bodemdalingsproblemen doen zich voor in de steden. In de veenweidegebieden is maatwerk zeer belangrijk omdat de daling van de bodem zeer verschillend is per gebied en omdat er in sommige gebieden zelfs sprake is van een stijging, en omdat hogere grondwaterstanden haast niet mogelijk zijn wegens gebrek aan beschikbaarheid van zoet water. Meer informatie op dit dossier is absoluut nodig om de komende tijd ook daarop stappen te nemen.

Het CDA maakt zich ernstige zorgen over de voortgang van het faunabeleid. Wekelijks verschijnt er een bericht dat bijvoorbeeld het aantal ganzen weer enorm is toegenomen en deze zeer veel schade aanrichten. Het CDA beveelt aan om ervoor te zorgen dat er meer inzet komt op goed flora- en faunabeheer en dat de komende periode het aantal ganzen drastisch zal afnemen. Laat het niet verder uit de hand lopen. De partij hoort graag of GS bereid zijn om deze aanbevelingen mee te nemen.

Het CDA wil zich ook aansluiten bij het punt van de ChristenUnie wat betreft haar zorgen rond het Programma Biodiversiteit.

De heer **Zoon** (PvdD) vergelijkt de midterm review met de Titanic: mooie boot, goede muziek en lekker eten. Vaart men echter wel de goede kant op? De tussenevaluatie is geschreven door GS voor GS. De heer Zoon had eigenlijk verwacht dat de commissie Geheim, ook wel het

coalitieoverleg, een tussenevaluatie zou schrijven. Zijn twee jaar geleden de juiste dingen bedacht? Had de coalitie dat gedaan, dan waren alle stoplichtjes op rood gegaan. De heer Zoon geeft twee voorbeelden uit de commissie NLG:

- De natuurcrisis is geen stap verbeterd. Er is geen voortgang in stikstof- en gifgebruik. Gebiedsgesprekken verlopen moeizaam en de provincie rolt van de ene ruzie in de andere. De mestuitspoeling wordt verwezen naar het waterschap en beleid hierop staat stil, hoewel 2027 nadert. De hoeveelheid biologische akkerbouw in Noord-Holland is zelfs afgenomen.

- Het is steeds meer bekend dat bedrijven als Tata en Schiphol een aanslag vormen op de mens, zowel qua geluid, fijnstof als giftige stoffen. Ondanks die wetenschap wordt er doorverwezen richting Rijk, gemeente, Europa of -- nog beter -- naar de bedrijven zelf. Het handhaven is lastig. Aanscherpen begint ergens in de toekomst.

De Partij voor de Dieren vindt onderhavige evaluatie onzinnig. De review is gebaseerd op interne borstklopperij en heeft voor de partij verder weinig meerwaarde.

De heer **De Wit** (VVD) constateert dat na de SP nu een tweede oppositiepartij fundamentele kritiek heeft op het stuk. Waarom ziet de Partij voor de Dieren het niet juist als een uitgelezen mogelijkheid om met de partijen in deze commissie een goed gesprek te voeren om voor de komende twee jaar nog richting mee te geven vanuit de punten die zij belangrijk vindt in relatie tot het coalitieakkoord?

De heer **Zoon** (PvdD) mag toch hopen dat de heer De Wit (VVD) weet welke punten de Partij voor de Dieren belangrijk vindt. Hij heeft net twee heel belangrijke punten genoemd, te weten dat er een aanpak moet worden gemaakt in de stikstof-/milieucrisis. Voorts moet gekeken worden naar een verbetering van de leefkwaliteit van mens, dier en milieu. Had de heer De Wit (VVD) nog meer richting willen hebben?

De heer **De Wit** (VVD) beaamt dat dat in zichzelf valide punten zijn. Waarom kiest de heer Zoon dan echter wel voor een toonzetting in de trant van: "*Ach, had ons de moeite bespaard. Dan hadden we een uurtje eerder naar huis gemogen.*" Deze past immers niet bij het belang van de punten die de heer Zoon (PvdD) aandraagt.

De heer **Zoon** (PvdD) geeft toe dat hij graag wil discussiëren over interne punten. De oppositiepartijen storen zich echter een beetje aan die mooie groene stoplichtjes die in het rapport staan, in de trant van: "*Alles gaat goed en de provincie gaat de goede kant op. Er zijn geen problemen te verwachten.*" Met het huidige beleid stevent de provincie echter af op een kloof. De heer Zoon ziet heus wel in dat men een goede kant op probeert te gaan, maar op dit moment is het slechts nog een papieren waarheid. De heer Zoon zou derhalve graag zien dat er in de praktijk echt iets concreets wordt bereikt.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) uit haar complimenten voor het leesbare en helder document. Het geeft een overzicht van de veelheid aan dossiers waaraan gewerkt wordt. Het maakt ook duidelijk waaraan de komende periode nog gewerkt moet worden om de ambities voor een gezonde, leefbare, groene en duurzame provincie te realiseren, waar haar inwoners prettig kunnen wonen en werken. Voor D66 is het van belang dat de provincie met onverminderde ambitie doorgaat. Het

document laat immers ook zien dat de CO_2-uitstoot en het energiegebruik in Noord-Holland hoog blijven en dat de biodiversiteit nog steeds onder druk staat. Bovendien blijkt dat ondernemingen onvoldoende investeren in energiebesparende maatregelen. In deze commissie heeft de D66-fractie daar vaker aandacht voor gevraagd. Ook nu roept zij de OD's weer op om met gerichte acties ondernemers stimuleren en te inspireren om aan deze taak te voldoen.

Voor D66 is het cruciaal dat de provincie blijft investeren in haar landschap, door de natuur en het cultuurlandschap te beschermen en te versterken. Het tegengaan van bodemdaling en het wegnemen van de negatieve gevolgen hiervan zijn voor D66 cruciaal. De provincie staat nog aan het begin. D66 kijkt uit naar concrete maatregelen van de Regionale Veenweidestrategie. Veel is nog onduidelijk, behalve dat er in deze periode met de gebiedsgerichte aanpak aan gewerkt moet worden. Dat is geen eenvoudig proces, zoals men heeft kunnen zien bij de uitwerking van de noodzakelijke transities in de landbouw. Mevrouw Gonggrijp gaf het al aan in haar maiden speech: een schone en leefbare omgeving is onmisbaar voor de gezondheid en welvaart. Grenzen aan uitstoot zijn nodig om voor alle Nederlanders frisse lucht, schoon water, schone grond en een rustige nacht zonder lawaai te realiseren. Het zal de commissie dan ook niet verbazen dat gezondheid en milieu voor D66 onverminderd hoog op de agenda moeten blijven staan. De fractie vraagt daarbij speciale aandacht voor de waterkwaliteit en de provinciale rol hierin, alsmede voor de eisen die de Kaderrichtlijn Water, die met rasse schreden dichterbij komt, aan de provincie stelt.

De heer **De Wit** (VVD) begint met een welgemeend compliment op een heel concreet punt dat wat de VVD betreft de komende tijd de aandacht zal blijven houden. Steeds meer inwoners van Noord-Holland hebben behoefte aan recreatie dichtbij huis. De heer De Wit weet zeker dat de coronacrisis heeft geleerd dat het voor heel veel inwoners een heel belangrijk punt is in de provincie en dat zij een positieve rol heeft om zich daarin te onderscheiden. Dat komt in onderhavig stuk goed naar voren wat betreft de investeringen die worden gedaan bij de Westeinderscheg, waar de komende jaren nog een aantal zaken gerealiseerd zullen gaan worden.

De heer De Wit komt straks echter op een aantal andere zaken waarvan de VVD zegt: "*Als je daar in de praktijk wat kunt bereiken, kun je wellicht ook op een aantal andere punten wat meer.*" De heer De Wit heeft eerst nog een algemene opmerking over het stuk dat de VVD leest als een stuk dat beoordeelt op inputs. Inputs vormen het beleidsproces dat erbij hoort. Het informeren en benaderen van relevante partijen. Uiteindelijk wil de VVD -- de heer De Wit voelt dan toch mee met de collega van de Partij voor de Dieren -- naar echte resultaten. Heel veel beleidskeuzes en doelen die zijn gesteld, moeten de komende anderhalf jaar nog in praktijk worden gebracht. Sommige beleidsdoelen overstijgen echter ook zeker deze collegeperiode. De toonzetting over de beoordeling van het huidige faunabeheer viel de VVD wel enigszins op. Beleidsmatig is een en anders gegaan dan men had voorzien. In de praktijk zijn de effecten daarvan nog niet zoals de VVD-fractie het coalitieakkoord leest, namelijk dat de provincie de schades voor de mensen vermindert en daarmee ook het populatiebeheer op orde heeft. Dat is een voorbeeld van een algemene tendens die de VVD in het stuk signaleert. Bij het realiseren van de effecten in de praktijk, zit volgens de VVD de prioriteit in de stikstof- c.q. de NNN-realisatie. Vanuit deze commissie is dat een heel wezenlijke procesgang die in de praktijk veel teweeg zal brengen bij de bedrijven en de bewoners. Dat geldt ook zeker na het debat dat vorige week in de Staten met elkaar is gevoerd. Hierin zijn de lijnen van de VVD goed geschetst, zowel wat betreft het belang van biodiversiteit en het niet schuwen van harde maatregelen daarvoor, als ook de inbreng op het

natuurbeheerplan, waarbij juist ook ondernemers een stevige rol hebben. De processen zijn op orde, maar in het echt gebeurt er nog niet zo heel veel. De heer De Wit verwijst dan naar bedrijven die maatregelen kunnen nemen om stikstofemissies te voorkomen of op te vangen. De grootste verwachting van de VVD is dat er in het echt daadwerkelijk verschil kan worden gemaakt. De heer De Wit roept het college op om vooral te kijken wat er nodig is om die vertaalslag te maken van het huidige beleid naar de uitvoering in de praktijk. Hij adviseert om het net goed op te halen bij de stakeholders, de bedrijven en de inwoners waarmee de provincie te maken heeft. Het is belangrijk om goed te luisteren. Hopelijk kan daarmee een gedragen actie tot stand komen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) hoort de heer De Wit (VVD) zeggen dat de processen op orde zijn. Heel veel grondgebruikers die nu in toekomstige NNN-gebieden gevestigd zijn, worden meteen geconfronteerd met woorden van onteigening. Vindt de heer De Wit dan daadwerkelijk dat het proces op orde is?

De heer **De Wit** (VVD) wil het vorige debat over dit onderwerp niet herhalen. De gedeputeerde heeft erkend dat er in de communicatie dingen anders hadden gemoeten. Mevrouw Koning-Hoeve (CDA) refereert waarschijnlijk aan de Binnenduinrand, maar er zijn ook andere gebieden waar dit gaat spelen c.q. gespeeld heeft. De heer De Wit erkent dat de aanvang van het proces Binnenduinrand niet goed is geweest. De beleidslijn die de provincie voorstaat, is echter helder. De vraag is nu hoe het gaat landen aan de individuele keukentafels van in dit geval bedrijven waarmee gesproken gaat worden. De lijn is helder. De aanpak in de Binnenduinrand verdient geen schoonheidsprijs. De heer De Wit heeft echter het vertrouwen dat het college hiervan geleerd heeft en dat het in het vervolg beter zal verlopen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) daagt de VVD dan wel uit om er als coalitiepartij voor te zorgen dat de processen echt anders ingericht worden, zodat er meer flexibiliteit is en er geluisterd wordt naar de inwoners.

De heer **De Wit** (VVD) meent dat mevrouw Koning-Hoeve daarmee de uitkomsten van het debat van vorige week over het natuurbeheerplan onderschrijft. Dat deelt hij met haar. De VVD kijkt er vol verwachting naar uit.

De heer **Leerink** (PvdA) bedankt GS voor onderhavig stuk. Hij begrijpt dat de heer Zoon (PvdD) liever had gezien dat GS het geheim had gedaan, hetgeen niet vaak vanuit de oppositie wordt gezegd. De heer Leerink vindt het echter toch wel mooi dat het in de openbaarheid gebeurt en dat iedereen er iets over kan zeggen. De heer Zoon doet zichzelf tekort als hij daarover niet zou willen meepraten.

De neiging bij zo'n heel groot stuk is om er Algemene Beschouwingen over te laten plaatsvinden. Dit lijkt de heer Leerink echter niet zo'n goed idee. De heer Leerink pakt er twee punten uit waarvan de Partij van de Arbeid in ieder geval het idee heeft dat er meters zijn gemaakt:

- Het programma Tata Steel. Als je de situatie vergelijkt ten opzichte van twee jaar geleden, kun je echt zien dat de provincie op de goede weg zit. Men is er nog lang niet, maar het is fijn dat het zo gelopen is.

– De datacenterstrategie. Deze is reeds meermalen aan de orde geweest. Wat de Partij van de Arbeid betreft hangt een en ander samen met de verdozingsdiscussie. Hierover zal later in een andere commissie worden gesproken. De Partij van de Arbeid acht het echter belangrijk dat het in gang is gezet en dat er concrete stappen zichtbaar zijn.

De heer Leerink noemt een aantal onderwerpen op die volgens hem wat meer tempo zouden moeten krijgen. Ten eerste de gebiedsgerichte aanpak waarover recentelijk is gesproken. Een en ander is "fragiel". Een van de onderdelen betreft de bodemdaling. Eind vorige Statenperiode was dat echt een prominent punt, ook hier in de Staten. Vervolgens verscheen het rapport van de commissie-Veerman. Als je een oud-CDA-minister een rapport laat schrijven, weet je dat het wat langer kan duren. Wat de bodemdaling betreft wil de Partij van de Arbeid echt wel wat stappen maken. Natuurlijk komt een en ander terug in de gebiedsgerichte aanpak. De Partij van de Arbeid maakt zich zorgen of de provincie stappen gaat zetten die zij ook wil zetten.

De heer **De Wit** (VVD) wil de collega van de Partij van de Arbeid nog even bevragen. Het betrachten van zorgvuldigheid is niet alleen ingegeven door het feit dat CDA-bestuurders daartoe oproepen, maar ook omdat het in het belang is van lokaal draagvlak en hetgeen nodig is om daadwerkelijk tot actie over te gaan. Kan de heer Leerink (PvdA) zijn woorden op dit punt iets nuanceren?

Het gaat de heer **Leerink** (PvdA) in dezen erom dat men aan de ene kant kan zien dat deze Statenleden aan het eind van de vorige periode hierover intensief gesproken hebben en ambitieuze doelstellingen hebben neergelegd. De heer Leerink zou deze nu graag ergens willen terugzien. Dat moet altijd zorgvuldig gebeuren. Hierover is men het met elkaar eens. Als je de tussenstand zou opmaken, dan is dit een onderwerp waarover de heer Leerink graag wat meer zou horen. Het zou in de gebiedsgerichte aanpak moeten zitten, maar daarin komt het nog niet helemaal uit de verf.

Een ander extra aandachtspunt is alles wat met gezondheid en een gezonde leefomgeving te maken heeft. Bij een aantal thema's zie je het woordje "gezondheid" niet terugkomen, terwijl deze commissie juist ook over het thema gezondheid gaat. "Leefbaarheid" komt wél terug in het vrij grote raamprogramma "*Een gezonde leefomgeving*". Hierin staan ambitieuze doelstellingen. De uiteindelijke vraag is toch hoe men die met elkaar gaat realiseren. Meerdere partijen hebben de hartenkreet geuit dat er heel veel in gang is gezet en dat er heel veel voornemens op papier staan. Mocht de provincie deze allemaal realiseren, dan is zij spekkoper. In voetbaltermen kan gesteld worden dat de provincie zich heeft "gekwalificeerd". Maar uiteindelijk is dat niets waard als het eindtoernooi niet op een goede manier gaat plaatsvinden. De echte wedstrijd begint nu. Daar zit een zorg van de Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Er** (GL) meent dat er een mooi document voorligt dat goed weergeeft wat men tot nu toe met elkaar heeft kunnen realiseren. Geconcludeerd kan worden dat het binnen de provinciale marges best aardig gaat. Ondanks de afgelopen crisisperiode heeft de provincie toch best veel nieuw beleid kunnen realiseren, waaronder de Voedselvisie, het Masterplan Biodiversiteit en het Programma Tata Steel 2020-2050. Nu dit beleid staat, komt het aan op een goede uitvoering en realisatie hiervan. GS geven dit ook aan in hun brief. Over de uitvoering wil mevrouw Er nog een aantal specifieke punten benoemen. Het afgelopen jaar heeft de provincie de Stikstofstrategie voor 2021 en 2022 besproken en vastgesteld, en is er een Stikstofbank opgericht. Er is echter nog veel

te doen op dit onderwerp. GroenLinks ziet graag dat er de komende tijd meer stappen worden gezet. De partij zal hier derhalve op aansturen en het in de gaten houden.

Wat betreft het Programma Tata Steel 2020-2020 is GroenLinks tevreden over de inmiddels genomen stappen en de grote hoeveelheid aandacht die op dit dossier is gegenereerd. Dat betekent zeker niet dat de provincie er al is. Er valt nog ontzettend veel gezondheidswinst te behalen. GroenLinks zal zich daar de komende tijd heel sterk voor blijven inzetten.
Vorige week heeft er een interessante expertmeeting plaatsgevonden over uitdagingen het landelijk gebied. Hierin werd duidelijk dat de systeemverandering in met name de landbouw onontkoombaar is en dat dit gevoel breed gedeeld wordt. De provincie moet daar dan ook naar handelen. De Voedselvisie biedt hiervoor een prima kader, maar de middelen zijn nog wel beperkt. Er is namelijk meer dan alleen geld nodig. De commissie spreekt straks ook nog over de Nederlandse inzet op de Europese landbouwgelden. Het is goed dat de ChristenUnie dit heeft geagendeerd, want dit is heel belangrijk voor de systeemverandering. In de expertmeeting werd ook veel gesproken over het stellen van heldere kaders doelen, zoals "functie volgt bodem, water en landschap". Op het gebied van stikstof zijn de doelen gesteld, maar bij bodemdaling is de provincie nog erg voorzichtig. GroenLinks kijkt daarom ook uit naar de veenweidestrategie.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) constateert dat GroenLinks net als D66 bodemdaling van groot belang vindt. Wat zou volgens mevrouw Er (GL) dan op korte termijn moeten gebeuren?

Mevrouw **Er** (GL) had deze vraag graag gelijk willen beantwoorden, maar het onderwerp bodemdaling is nu net niet haar onderwerp. Zij behandelt de midterm review namens haar collega, de heer Cardol, die fysiek aanwezig is in de Statenzaal. Zij acht het derhalve verstandig om de vraag aan hem voor te leggen.

Mevrouw Er vervolgt haar betoog. Donderdag riep Willem Laagveld, een van de opstellers van de visie "*Regie op ruimte*", de provincie op om vooral ruimtelijk te denken. Het college constateerde onlangs dat de provincie met de Omgevingsverordening voldoende ruimtelijk instrumentarium heeft. GroenLinks betwijfelt dit ten zeerste en gaat zeker nog op zoek naar initiatieven. Een belangrijke tip bij de eerder genoemde oproep was ook: zorg voor een boer-burgerdialoog. Het is mooi dat gedeputeerde Zaal het aanhaalde in haar reflectie en daar bij de Staten op terug wil komen. GroenLinks denkt daar graag over mee.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) refereert aan de vraag waarop de focus ligt en waarop deze zou moeten liggen. Het coalitieakkoord bevat elementen die PVV kan omschrijven als een "beleidsmatige, economische harakiri", het bestrijden van nepproblemen en het streven naar zaken die fysiek onmogelijk zijn. De PVV betreurt deze ontwikkeling. De gevolgen voor de Noord-Hollandse burger zijn nogal fors. Wat kun je doen om mensen wat meer realiteitszin aan te praten en hen bij zinnen te laten komen? De heer Van Tiggelen is geen psychiater en heeft daar ook geen duidelijk antwoord op. Als je mensen dagelijks leugens verkoopt en je daarmee weet te bereiken dat mensen de grootst mogelijke onzin geloven, valt er met de werkelijkheid op den duur misschien ook iets te bereiken. De heer Van Tiggelen doelt hiermee op het klimaat, waarop de mens geen invloed heeft, en op de energietransitie, die fysiek onmogelijk is. De media zijn erin geslaagd om mensen te laten geloven dat één CO_2-molecuul per 2.500 andere moleculen te veel zou zijn. Het is een heel vreemde prestatie dat mensen die onzin geloven. Men koppelt ook vaak

het woord "vervuiling" aan CO_2. Op basis daarvan is de natuur een enorme vervuiler, want die stoot 24.000 ton CO_2 per seconde uit.

Mevrouw **De Groot** (SP) vindt het niet leuk om voor "leugenaar" te worden uitgemaakt en vraagt hoe de voorzitter hierin staat.

De **voorzitter** beaamt dat het zeker niet oké is. In de commissie is afgesproken dat zolang het binnen het "betamelijke" blijft, eenieder zijn of haar spreektijd naar eigen inzicht kan invullen. De voorzitter zal er echter alert op blijven en vraagt de heer Van Tiggelen om zijn betoog te hervatten.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) zal het iets anders formuleren, namelijk als "aantoonbare onwaarheden". Als je iemand onwaarheden verkoopt, behoeft het nog geen leugen te zijn. Er is immers een subtiel verschil tussen beide begrippen: een leugen is een bewuste onwaarheid.

De **voorzitter** vraagt de heer Van Tiggelen (PVV) om er niet langer de focus op te leggen. Zij verzoekt hem zijn inhoudelijke verhaal te vervolgen en niet langer rond te strooien met termen als "leugens" en dergelijke.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) merkt op dat als het hem niet is toegestaan om leugens te weerleggen, dan beëindigt hij bij dezen zijn betoog en verlaat hij de vergadering.

De **voorzitter** merkt op dat dat geheel aan hem is. Het staat eenieder vrij een bijdrage te leveren, echter wel op een dusdanige manier dat anderen daar geen aanstoot aan nemen.
De voorzitter bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en gaat over naar de beantwoording door GS. Zij geeft hiertoe als eerste het woord aan gedeputeerde Zaal.

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):
Gedeputeerde Zaal wijst erop dat de Statenleden vooral het gesprek met elkaar hebben gevoerd. Zij heeft wel een aantal punten over landbouw gehoord, waarop zij kort wil reflecteren. Het is haars inziens heel duidelijk dat de provincie naar een systeemverandering toe moet. Noord-Holland is daarmee bezig middels de Voedselvisie. De provincie kijkt in dezen naar het Rijk en is in blije afwachting van hopelijk een heel mooi coalitieakkoord. Daarnaast kijkt zij naar Europa en heeft zij het GLB als instrument nodig voor die systeemverandering. Hierover zal later vandaag nog worden gesproken.

Mevrouw Er (GL) refereerde aan de interessante expertmeeting, georganiseerd door de heer De Wit (VVD) en de heer Cardol (GL). Gedeputeerde Zaal herhaalt de door haar gedane toezegging dat zij met de Staten en vooral met de sector zal bekijken hoe een boer- en burgerdialoog kan worden ontwikkeld. Hierover dient op een later moment nader te worden doorgesproken. Gedeputeerde Zaal verwacht dat, nu de Voedselvisie en de Uitvoeringsagenda er liggen, het een mooie nieuwe stap is om te kijken hoe de inwoners erbij betrokken kunnen worden.

Naar aanleiding van de bijeenkomst heeft de ChristenUnie gevraagd naar de agrarische hoofdstructuur. Wellicht zal gedeputeerde Rommel er nog wat over vertellen, ook in het kader van de stikstofproblematiek. De provincie gaat kijken of zij met de sector een agrarische kaart kan ontwikkelen waarin de ontwikkelmogelijkheden en -kansen voor agrarische sector worden

weergegeven. Het betreft geen RO-instrument, maar geeft wel aan waar de kansen, beperkingen en mogelijkheden voor de sector liggen. Gedeputeerde Rommel kan daar straks wellicht nog wat meer over zeggen.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Rommel voor haar beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):
Gedeputeerde Rommel bedankt de commissieleden voor hun positieve reacties. De afgelopen tweeënhalf jaar is een bijzondere periode geweest. Er is heel veel in gang gezet. Zo kwam de stikstofproblematiek ineens voorbij en hebben de Staten de NNN-realisatiestrategie mogen vaststellen. Gedeputeerde Rommel vindt het dan ook jammer dat de heer Zoon (PvdD) de resultaten te weinig concreet vindt. Zij wil dit graag tegenspreken. De provincie heeft honderden hectaren NNN gerealiseerd. Daarnaast zijn in de 25 gebieden projectleiders en programmamanagers aan het werk. Er zijn dus grote gebiedsprocessen in uitvoering, zoals de Oostelijke Vechtplassen, Texel en Laag Holland.

Meerdere Statenleden hebben de bodemdaling genoemd. Gedeputeerde hoopt daarvan een aantal voorbeelden te laten zien. Ook wat dat betreft heeft de provincie immers niet stilgezeten. De Veenweidestrategie zal uiteraard met PS worden besproken, maar in de gebieden is men al wel aan de slag gegaan. Gedeputeerde Rommel wil de Statenleden graag meenemen in het hele proces, aangezien zij het uiteindelijk zelf gaan vaststellen. Zij kunnen derhalve daarin hun doelen stellen.

Wat de gebiedsprocessen betreft begrijpt gedeputeerde Rommel de opmerking dat er nog niet veel zichtbaar is. Verloopt het wel voldoende voortvarend? Gedeputeerde merkt op dat in alle gebieden is aangevangen. De Binnenduinrand betrof echter niet de beste start. Gedeputeerde Rommel was, evenals een aantal Statenleden, aanwezig bij de raadsbijeenkomst. Op 26 november a.s. staat een werkbezoek aan de Binnenduinrand gepland, waartoe de commissie een uitnodiging heeft ontvangen. Er volgt ook een collegetour. Gedeputeerde heeft vernomen dat het werkbezoek in Westzaan goed bevallen is omdat goed zichtbaar werd gemaakt hoe lastig een en ander is. De gebiedsprocessen gaan nog jaren duren. In de vorige vergadering hebben de Staten meegegeven dat de provincie hier ook de ruimte voor mag nemen. PS zullen de blauwdruk ontvangen, opdat zij het proces kunnen volgen.

Richting het CDA merkt gedeputeerde op dat zij vorige vergadering reeds heeft aangegeven naar het agrarisch natuurbeheer te zullen kijken. Zij zal bij de Staten schriftelijk terugkomen op de vraag of en hoe een en ander kan worden ingepast. Het CDA roept wederom op om te zorgen voor flexibiliteit. Gedeputeerde Rommel geeft aan dat gekeken wordt naar de instandhoudingsdoelstellingen, ook door het Rijk, en dat er niet zozeer alleen maar gestuurd wordt op de KDW's.

Het CDA gaf aan zorgen te hebben over het Faunabeleid. Gedeputeerde Rommel geeft aan dat dit beleid thans wordt ingezet. Over een jaar zal er een evaluatie plaatsvinden.

Mevrouw Hoogendoorn (CU) merkte op dat de instrumentenkoffer een roestige gereedschapskist is. Gedeputeerde Rommel meent dat deze kwalificatie geen recht doet aan de werkelijkheid en dat zij het anders ziet. De "koffer" bevat immers ook subsidies en allerlei nieuwe instrumenten. Het zal

altijd een mix zijn van overleggen, stimuleren en doorpakken.

In het kader van het stikstofbeleid merkt gedeputeerde Rommel op dat de provincie heel benieuwd is wat het Rijk hierover gaat zeggen en wat er in het regeerakkoord komt. De provincie is thans bezig in de gebiedsprocessen, maar het blijft altijd onzeker hoe de wereld er morgen weer uitziet.

Gedeputeerde Zaal gaf al een heldere uitleg over de agrarische kaart. In de gebiedsprocessen is de provincie in overleg met de agrariërs om te bekijken op welke plekken je welk soort agrarisch (natuur)beheer of agrarische ondernemingen kunt toestaan. GS komen hierop terug.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor een korte reactie.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):
Gedeputeerde Olthof refereert aan de opmerking van de heer Leerink (PvdA) dat het thema gezondheid niet voldoende benoemd zou zijn. Men is het afgelopen (half)jaar met elkaar in staat gebleken om de discussie te verleggen van enkel milieuregelgeving naar tevens gezondheid. Wellicht wordt het niet voldoende letterlijk genoemd, maar gedeputeerde meent dat het onderwerp in de praktijk op dit moment absoluut de aandacht krijgt die het verdient. GS zullen hiermee doorgaan en hopen hier ook verdere resultaten in te kunnen boeken.

De **voorzitter** meent dat er geen vragen en/of opmerkingen zijn voor de portefeuilles van gedeputeerden Loggen en Stigter.

> Mevrouw **Gonggrijp** (D66) wijst erop dat zij in haar bijdrage heeft gerefereerd aan een onderwerp dat valt onder de portefeuille van gedeputeerde Loggen, te weten de Kaderrichtlijn Water. Zij zou hier graag een korte reflectie op ontvangen.

Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):
Gedeputeerde Loggen had de vraag van D66 gemist. Hij meent echter dat het Waterplan binnenkort naar de commissie komt. Er zal dan gelegenheid zijn om er met elkaar over te spreken. Er is sprake van een looptijd tot 2027, maar in 2023/2024 vindt een belangrijk ijkmoment plaats. In aanloop daarnaartoe verwacht gedeputeerde Loggen dat er met elkaar nog de nodige stappen zullen worden gezet om te kijken hoe er vanuit Noord-Holland naar wordt gekeken. In algemene zin merkt hij op dat de midterm review echt even een moment is om terug te kijken naar het coalitieakkoord: wat staat hierin opgeschreven, waar staan we nu en wat gaan we de resterende periode nog doen? De fracties, in het bijzonder de VVD, hebben terecht aandacht gevraagd voor de uitvoering. Het college heeft derhalve gemeend dit in de aanbiedingsbrief aan PS te moeten opnemen. Gedeputeerde Loggen verwacht dat een en ander conform de reguliere P&C-cyclus met elkaar zal worden gewisseld.

De **voorzitter** bedankt GS voor hun beantwoording. Zoals aangegeven, wordt de Statenleden gevraagd om in de tweede termijn in te gaan op de aandachtspunten en prioritering van de andere fracties. Een aantal partijen gelooft het allemaal wel en staat wat minder positief tegenover de midterm review. Het merendeel van de partijen is weliswaar positiever gestemd, maar wil ook graag vooruitkijken. De voorzitter geeft aan welke thema's zijn benoemd.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) wijst op de woorden van de voorzitter dat een aantal partijen "*het allemaal wel gelooft*". Deze kwalificatie doet haars inziens een aantal woordvoerders tekort. Mevrouw Jellema stelt dit niet zo op prijs, maar gaat ervan uit dat de voorzitter het niet als zodanig bedoeld heeft.

De **voorzitter** reageerde op de partijen die een toch wat negatievere houding hebben tegenover het stuk en wellicht ook tegenover de werkwijze. Zij blikt liever vooruit. Haars inziens ligt er een prachtig stuk en is er een behoorlijk aantal punten benoemd waarvan de commissie eigenlijk zegt: "*Hier moeten we wel op doorpakken*." De voorzitter vraagt of mevrouw Jellema akkoord is. Laatstgenoemde knikt instemmend.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) heeft een punt van orde. Zij pleegde een interruptie op de bijdrage van mevrouw Er (GL), die aangaf dat de betreffende vraag over bodemdaling beter aan haar collega de heer Cardol (GL) kon worden voorgelegd.

De **voorzitter** geeft aan dat zij het eigenlijk bij één woordvoerder partij wil houden. Het is dan aan de fractie om onderlinge afstemming te plegen. Overigens is dit agendapunt niet bedoeld als een soort algemene beschouwing. Het doel is om speerpunten en aanscherpingen mee te geven voor de tweede helft van deze Statenperiode. Er is al een behoorlijk aantal zaken opgehaald. De commissieleden kunnen hier dadelijk nog op reflecteren.

Begrijpt mevrouw **Gonggrijp** (D66) het goed dat zij haar vraag dadelijk nogmaals kan stellen aan de woordvoerder op dit agendapunt, te weten mevrouw Er (GL)?

De **voorzitter** antwoordt bevestigend. Of mevrouw Er (GL) daar dan alsnog een antwoord op kan geven (na intern overleg), laat de voorzitter echter aan de partij zelf.

De voorzitter wijst op de thema's bodemdaling en veenweidestrategie. Eenieder kijkt uit naar de aanpak daarop en het stellen van doelen daarin. Voorts is gesproken over de agrarische hoofdstructuur en het agrarisch natuurbeheer. De voorzitter hoopt dat partijen daar onderling nader op willen reflecteren. De opgave voor de biodiversiteit hoort hier ook bij, alsmede de "natuurcrisis", zoals het door de Partij voor de Dieren is aangeduid. Van daaruit zal ook NNN aan bod komen.

De heer **Zoon** (PvdD) heeft een punt van orde. De vergadertijd bedraagt nog ongeveer een uur. De voorzitter heeft diverse punten opgenoemd. De Partij voor de Dieren heeft echter geen spreektijd meer om op alles te reflecteren. Dit geldt waarschijnlijk ook voor andere fracties. Hoe had de voorzitter dat precies in gedachten?

De **voorzitter** probeert een aantal punten te noemen waarover in tweede termijn van gedachten kan worden gewisseld. De heer Zoon (PvdD) heeft gelijk dat de tijd doortikt. Het betreft echter een dermate belangrijk agendapunt dat de voorzitter daar toch wel enige gelegenheid voor wil geven.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) heeft een ordevoorstel. Kan de voorzitter de resterende spreektijden in beeld brengen en wellicht ook op voorhand aangeven of er een ander agendapunt naar een volgende vergadering zal worden doorgeschoven? Alsdan kunnen de fracties beter inschatten of zij nog kunnen reageren.

De **voorzitter** beaamt dat dit een goed voorstel is en komt er dadelijk op terug. Zij benoemt nog een aantal nadere punten:

- NNN;
- Stikstof;
- Gebiedsgerichte aanpak. Deze loopt, maar kan op sommige punten verbeterd worden. Men is nog in afwachting van het regeerakkoord, maar het is raadzaam dat de provincie in de tussentijd doorpakt. Er is ook een duidelijke oproep gedaan voor resultaat. Alles staat in de steigers en men moet nu toe naar resultaat en realisatie.

De **voorzitter** geeft een overzicht van de spreektijden.

De heer **Kohler** (JA21) had via de chat gevraagd of hij mag reageren op wat zich in de eerste termijn afspeelde.

De **voorzitter** vraagt of het een punt van orde of een inhoudelijk punt betreft.

De heer **Kohler** geeft aan dat het een inhoudelijk punt betreft.

De **voorzitter** geeft aan dat de heer Kohler dit in tweede termijn kan aankaarten.

Tweede termijn

De **voorzitter** vraagt de Statenleden te reageren op de opgesomde thema's, opdat daar verder gestalte aan kan worden gegeven.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) herhaalt de vraag die zij in eerste termijn heeft gesteld. D66 is heel erg blij dat een aantal partijen net als D66 bodemdaling van groot belang vindt. Mevrouw Gonggrijp is heel nieuwsgierig hoe GroenLinks aankijkt tegen een mogelijke aanpak.

Mevrouw **Er** (GL) heeft inmiddels contact gehad met haar collega. GroenLinks kijkt vooral uit naar de Regionale Veenweidestrategie. Zij hoopt met name dat er heldere doelen zijn gesteld inzake de waterpeilen en dat daarmee in ieder geval een aantal nadere stappen wordt gezet.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) wijst op de oproep van D66 om de komende periode volop in te zetten op de schone en gezonde leefomgeving. Daarnaast heeft D66 bedrijven en ondernemingen expliciet opgeroepen om echt te gaan investeren in energiebesparende verplichtingen. Mevrouw Gonggrijp begreep dat GS daar niet op kan reflecteren. Zij is wel heel nieuwsgierig hoe andere partijen daartegen aankijken. Mevrouw Gonggrijp doet derhalve een algemene oproep aan de andere collega's of zij het ook van groot belang vinden.

De **voorzitter** vraagt de commissieleden hier dadelijk op te reageren en komt eerst terug op een ordevoorstel. Terecht is opgemerkt dat de spreektijd en vergadertijd beperkt zijn. De voorzitter bekijkt derhalve of er agendapunten kunnen worden doorgeschoven.

De heer **Zoon** (PvdD) herinnert de voorzitter aan het feit dat zich voor agendapunt 12.a.

nog een inspreker heeft aangemeld, die hij graag aan het woord zou willen laten.

De **voorzitter** gaat over tot een korte schorsing voor overleg.

Schorsing van 15.59 uur tot 16.06 uur

De **voorzitter** hervat de vergadering. Zij licht toe dat de commissie een andere bespreekvorm wilde organiseren met meer onderlinge discussie. Dit is nog vrij lastig gebleken. Tijdens de schorsing heeft kort overleg over de agenda plaatsgevonden. Het voorstel luidt om agendapunt 14 (Water: Motie externe bedreigingen Waddenzee) door te schuiven en om de ingediende rondvragen schriftelijk te beantwoorden. Dit kan op instemming van de commissie rekenen.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) is akkoord met het doorschuiven van agendapunt 14. Het moet haar echter wel van het hart dat ze het heel erg treurig vindt dat de rondvragen vandaag niet aan bod komen. Op welke termijn zullen deze dan worden beantwoord? De rondvraag van mevrouw Jellema (PvdA) is van dusdanig acute orde, dat zij daar graag nu dan wel (over)morgen per mail antwoord op zou willen hebben.

De **voorzitter** verwacht dadelijk van GS te vernemen op welke termijn beantwoording mogelijk is. Alle rondvragen worden op gelijke wijze behandeld. De voorzitter gaat ervan uit dat ze al gereed zijn voor beantwoording, zodat een en ander heel snel in gang gezet kan worden.

Wat betreft de midterm review heeft de commissie een aantal thema's naar voren gebracht. De gedeelde opvatting is dat een en ander in de steigers staat, maar dat men er nog niet is. Voorts is aangegeven dat op een aantal thema's wat meer druk gezet mag worden.
De voorzitter vraagt welke commissieleden hun tweede termijn nog zouden willen benutten.

Tweede termijn

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) betreurt het dat voor sommigen de successen voornamelijk liggen in het pushen van de transitie van de landbouw, alsof alles daar fout zou zijn. Zij hebben de inbreng van de experts uit hun context getrokken. Mevrouw Koning-Hoeve constateert een groot gat tussen de werkelijkheid in het veld en het wensdenken van sommige commissieleden. Als dat gat niet gedicht wordt, heeft men straks niet meer te eten. Naast een boer-burgerverbinding pleit het CDA derhalve ook voor een burger-Statenledenverbinding. Misschien kan dat nog meegenomen worden.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) vraagt of mevrouw Koning-Hoeve (CDA) het met haar eens is dat de transitie echt nodig is, ook in het belang van de boeren om te zorgen dat we de komende jaren nog steeds goede ondernemers in de agrarische sector hebben.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) probeert te zeggen dat er al heel veel gebeurt wat gewoon goed is. Er wordt echter steeds gedaan alsof alles in transitie moet. Er zijn al heel veel dingen die gewoon goed gaan.

De heer **De Wit** (VVD) komt allereerst op de hoofdlijn, namelijk dat er in de commissie NLG gezocht

moet worden naar de balans tussen ecologie en economie. Wat de VVD betreft, kan het verschil de komende anderhalf jaar nog gemaakt worden in de energie in de praktijk (de "gangmakers"). De provincie c.q. de Staten moeten helder zijn over wat zij waarom willen bereiken. Men moet ook vooral de voorwaarden invullen om uiteindelijk bedrijven en ondernemers in het veld de gelegenheid te bieden om ermee aan de slag te kunnen. De heer De Wit herhaalt zijn adagium van afgelopen week: "*Mensen willen wel veranderen, maar zij willen niet veranderd worden*." Misschien sluit dat ook wel een beetje aan bij het gevoel dat mevrouw Koning-Hoeve (CDA) net bracht. Als de provincie gaat pleiten voor bepaalde maatregelen, zoals waterpeilmaatregelen bij de bodemdaling, moet zij helder zijn over wat ze waarom wil bereiken. Alle alternatieven en mogelijkheden moeten worden onderzocht. Men moet met elkaar doordenken wat er mogelijk zou zijn en hoe men vanuit daar tot resultaten komt. De provincie moet zich immers niet blindstaren op een maatregel die misschien niet eens het beoogde effect heeft. Van de provincie vereist het scherpte in de doelen en breedte in de maatregelen die zij in de gebieden voorstaat.

Tot slot wil de heer De Wit nog reageren op het punt van mevrouw Gonggrijp (D66) over de energiebesparende maatregelen. Hoewel het zijns inziens meer een onderwerp voor de commissie RWK betreft, ziet de heer De Wit wel overlap op het punt dat hij in eerste termijn maakte. Nemen bedrijven ook maatregelen om hun stikstofemissies te voorkomen of op te vangen? Een en ander ligt in het verlengde van elkaar. Als het college op basis van geluiden uit het veld problemen signaleert in het doorvoeren van dergelijke maatregelen, is het goed als daar hier met elkaar een gericht gesprek over gevoerd kan worden. Welke maatregelen zou de provincie kunnen nemen om dat proces te versnellen?

Ondanks dat de heer **Kohler** (JA21) nog geruime spreektijd over heeft, is hij niet voornemens om deze vandaag te besteden. De gedachten van JA21 over NNN zijn welbekend.
De heer Kohler komt echter graag even terug op het akkefietje in eerste termijn met de heer Van Tiggelen (PVV), dat hij betreurt. Hij heeft soms het gevoel in een soort gemeenschap van gelovigen te zitten, met de lange tenen die erbij horen. Tegen de heer Van Tiggelen wordt gezegd dat hij mensen als "leugenaar" wegzet. De heer Kohler hoort de heer Van Tiggelen echter alleen ongemakkelijke maar wetenschappelijke waarheden verkondigen, net zoals de heer Smaling (SP) dat in het verleden deed. Het is waar dat methaan en ammoniak lichter zijn dan lucht en derhalve stijgen. Het is een wetenschappelijk feit dat het met regen naar beneden komt. Dit geldt ook ten aanzien van het gegeven dat stikstof zwaarder is dan lucht en derhalve gemakkelijke neerkomt. De meeste stikstof in Noord-Holland komt alleen uit het zee en uit het buitenland. Dat komt niet van de boerderijen die om de duinen heen liggen. Dit zijn wellicht geen plezierige dingen om te horen, maar het zijn wel waarheden. De heer Kohler hoort de heer Van Tiggelen vaak gedegen betogen houden. JA21 en de PVV zijn het over heel veel dingen niet eens, maar de heer Van Tiggelen doet goed onderzoek naar zaken. Hij vindt derhalve dat de commissie de heer Van Tiggelen de kans moet geven om zijn betoog voort te zetten.

De **voorzitter** voelt zich in dezen ook aangesproken. Omwille van de tijd zal zij er niet al te diep op ingaan. Binnen de commissie NLG wordt de mogelijkheid geboden om alle geluiden te laten horen. Dit dient echter wel op betamelijke wijze te geschieden. De voorzitter is het eerlijk gezegd eens met de geluiden die vanuit de commissie werden geuit. Als het voor de zoveelste keer gaat om de "*leugens die verteld worden*", meent zij daar iets van te mogen zeggen. Het is vervolgens aan eenieder om te bepalen wat hij of zij daarmee doet.

De voorzitter gaat over tot afronding van het agendapunt. De midterm review is gelezen en besproken. Er zijn overwegend positieve geluiden op ontvangen. Er is geconcludeerd dat er flinke stappen zijn gezet op eigenlijk alle portefeuilles. De provincie er nog niet op het terrein van gezonde leefomgeving en biodiversiteit. Er moet nog veel gebeuren. In de expertmeeting van 18 november jl. is gezegd dat de stap moet worden gezet "*van energie naar realisatie*". Die energie is er thans, ook op de punten over stikstof, de veenweidestrategie, NNN, agrarisch natuurbeheer, een landbouwkundige hoofdstructuur et cetera. Thans gaat het echt over het verder gestalte geven van de realisatie ervan. De komende twee jaar mag men daar kritisch op zijn, ook als commissie.

De voorzitter deelt mede dat de rondvragen morgen dan wel uiterlijk overmorgen op schriftelijke wijze zullen worden beantwoord.

9. A-agenda Recreatie

9.a Recreatie: Zienswijze PS op de 1ste begrotingswijziging 2021 Plassenschap Loosdrecht e.o.

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

Mevrouw **Dekker** (CDA) geeft aan dat haar fractie de mening van het Dagelijks Bestuur deelt dat een goed Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP) van toegevoegde waarde is en dat de dagelijkse gang van zaken nog heel even kan doorgaan. In deze begrotingswijziging wordt er eigenlijk wel snel van uitgegaan dat de kosten voor de ingehuurde externe krachten even hoog zijn als de kosten van het vertrekkende personeel. Dat komt op het CDA wat naïef over, ook gezien de huidige arbeidsmarkt. De CDA-fractie wil dit als aandachtspunt meegeven, zij het dat het geen gewijzigde zienswijze behoeft. Wat haar betreft, is het een hamerstuk.

De **voorzitter** constateert dat er verder geen bijdragen vanuit de commissie zijn en geeft gedeputeerde Zaal de gelegenheid om kort te reageren.

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):
Gedeputeerde Zaal merkt op dat er signalen zijn dat het met de huidige kosten haalbaar is. Zij zal het aandachtspunt van mevrouw Dekker (CDA) echter overbrengen in de eerstvolgende DB- en AB-vergaderingen.

De **voorzitter** concludeert dat onderhavige voordracht als hamerstuk naar de PS-vergadering van 13 december a.s. zal worden doorgeleid.

10. B-agenda Landbouw

10.a. Agenderingsverzoek CU van C-naar B Brief Voortgang Nationaal Strategisch Plan Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

De **voorzitter** geeft als eerste het woord aan de heer Klein (CU) als indiener van het agenderingsverzoek.

De heer **Klein** (CU) merkt op dat de nationale en provinciale invulling van het nieuwe Europese landbouwbeleid een heel belangrijk onderwerp voor de toekomst van de agrarische sector is. Hoe kan de verduurzaming worden gerealiseerd? En hoe kan tegelijkertijd duidelijkheid en toekomstperspectief worden geboden aan de agrariërs? Het verbaasde de ChristenUnie dat het nog niet eerder in commissieverband is besproken. Kan de gedeputeerde hierop reageren? Op welke manier is de gedeputeerde met de input van PS naar het IPO gegaan?

Wat betreft de inhoud was de ChristenUnie nogal teleurgesteld over de conservatieve insteek van de IPO-notitie. In plaats van maximaal in te zetten op effectief gebruik van het geld ten behoeve van toekomstbestendige landbouw, vraagt het IPO om het zo veel mogelijk bij het oude te houden. Het gaat dan met name over de overheveling van de eerste pijler naar de tweede pijler. Vanzelfsprekend moet deze overheveling op een zorgvuldige manier gebeuren. Agrariërs moeten de ruimte krijgen om hun bedrijfsvoering aan te passen. De provincie kan hen niet van het ene op het andere moment voor heel andere feiten stellen. De ChristenUnie vindt wel dat het toekomstbeeld duidelijk ook in overeenstemming met de rest van het beleid moet zijn. Om die reden vindt zij het belangrijk om zo veel mogelijk geld in te zetten voor de plattelandsontwikkeling en de ecoregelingen. Inmiddels zijn er moties in de Tweede Kamer aangenomen, waarin wordt opgeroepen om toch toe te groeien naar de 30% overheveling. De heer Klein heeft de navolgende vragen aan gedeputeerde:

- Waarom lukt het niet om met andere provincies gezamenlijk dit doel te onderschrijven?
- Hoe sterk staat de provincie in de onderhandelingen met het Rijk als op zo'n belangrijk onderwerp de standpunten blijkbaar zo uiteenlopen?
- Wat gaat er naar inschatting van de gedeputeerde gebeuren? Gaat het IPO op basis van de Kamermoties zijn advies aanpassen?

Met de agrarische natuurverenigingen beschikt de provincie over een heel goed instrument om te werken aan verduurzaming, natuurversterking, gezamenlijk met de agrariërs. Erkent de gedeputeerde dat de ANV's inderdaad een heel belangrijk instrument c.q. belangrijke partner vormen? Wil zij daarbij aansluiten? En welke mogelijke rol ziet zij nog voor andere organisaties op het platteland, zoals ook natuurorganisaties?

Dan komt de heer Klein op de financieringen en de vergoedingen. Er zijn nogal wat zorgen of de vergoeding vanuit de ecoregelingen wel voldoende is. Als de provincie de boeren vraagt om extra klimaat- en natuurdiensten te leveren, moet dat natuurlijk wel aantrekkelijk en kostendekkend zijn. Gaat de gedeputeerde zich daarvoor inzetten? De ChristenUnie vindt dat alle regelingen voor boeren dezelfde kant op moeten wijzen en heel goed op elkaar aangesloten moeten worden, zodat de provincie niet het een vraagt en Europa het ander. Op welke manier gaat gedeputeerde zorgen dat het beleid van de provincie en het GLB op elkaar aansluiten? Is gedeputeerde indien nodig bereid om extra cofinanciering bij te leggen?

Statenlid **Kostic** (PvdD) hoort de heer Klein (CU) terecht zeggen dat het een te belangrijk onderwerp is om er vanuit het IPO zo conservatief op in te zetten. Staat de ChristenUnie ervoor open om samen met de Partij voor de Dieren een ander geluid richting het Rijk te laten horen?

De heer **Klein** (CU) vindt dat een interessante gedachte. Hij stelt voor om even af te wachten wat de gedeputeerde zegt over het verdere proces. De heer Klein is echter teleurgesteld over de manier waarop het IPO het aanvliegt. Een en ander is ook niet in lijn met wat de provincie wil proberen te realiseren in haar landbouwbeleid.

De **voorzitter** geeft de overige Statenleden de gelegenheid om het woord te voeren in eerste termijn.

Eerste termijn

Mevrouw **Jellema** (PvdA) bedankt de ChristenUnie voor het agenderen. Ook de Partij van de Arbeid zou graag van de gedeputeerde horen hoe een en ander in IPO-verband tot stand is gekomen en hoe de provincie Noord-Holland zich nog in de memo kan herkennen. Diezelfde vraag zal ongetwijfeld ook in andere provincies worden gesteld. Het is typisch een geval van "*gooi het in een ton en je houdt iets verwaterds over*". Mevrouw Jellema schrok hier wel van.

Is de gedeputeerde bekend met de motie van Kamerlid Geurts van het CDA, die verkennend onderzoek wil gaan doen naar de verdere voortgang van het Nationaal Strategisch Plan? Inmiddels heeft PvdA-senator Crone in opdracht van de Tweede Kamer het onderzoek "*Vertrouwen in samenwerking door en met de landbouw*" uitgevoerd. Is de gedeputeerde hiervan op de hoogte? Gaat zij, voor zover mogelijk binnen haar bevoegdheid als gedeputeerde, daar iets mee doen?

De Staten hebben een mail van Natuurmonumenten ontvangen, waarin zij een aantal onderdelen van het Strategisch Plan en hetgeen uit Brussel komt, onder de aandacht brengen. Het betreft niet alleen maar de agrariërs. Zullen ook natuurorganisaties en biologische boeren betrokken worden bij de concrete uitwerking van de plannen? Kan de gedeputeerde hier iets over zeggen?

Voorts schijnt er een soort "gouden pakket" te zijn ontwikkeld, bijvoorbeeld voor kruidenrijk grasland en verminderde mestgift. Is dat iets wat de provincie gaat oppakken? De onderliggende vraag is eigenlijk wat men gaat meenemen in de eigen provincie. Ook schijnt er een soort "*artikel 66 Wet inrichting landelijk gebied*" te zijn. Mocht je iets willen met bepaalde bijzondere gebieden, dan moet je dat tijdig in Brussel aanmelden. Voor de provincie Noord-Holland betreft dat het veenweidegebied. Gaat de gedeputeerde daarmee aan de slag? Kan de provincie misschien nog iets aan *damage control* doen in de memo richting het IPO en richting Brussel? Wat zijn de provinciale bevoegdheden? Wat kan de provincie nog redden? Ziet de gedeputeerde dat ook zo?

Statenlid **Kostic** (PvdD) bedankt de ChristenUnie voor het agenderen. De Partij voor de Dieren vraagt al sinds 2019 via naar dit Nationaal Strategisch Plan en naar de ontwikkelingen daarin. Er is enige ontwikkeling in geweest. De Staten zijn derhalve enigszins op de hoogte gehouden, maar desalniettemin komt het ook voor de Partij voor de Dieren best als een verrassing. De ChristenUnie noemt het NSP een "*bepalend stuk voor de toekomst van de agrariërs*", maar het is veel groter dan dat. Met de invulling van de gelden voor de landbouw via het GLB en het NSP valt of staat het klimaat- en biodiversiteitsbeleid. Het is bepalend voor de toekomst van ons allen. Feit is dat het nieuwe GLB-beleid op Europees niveau al ingaat tegen de provinciale doelen, tegen de Green Deal, tegen de "*van boer tot bord*"-strategie. Eerder stelde de Europese Rekenkamer dat er de afgelopen jaren €100 miljard zonder resultaat aan klimaat en natuur is besteed. Straks worden er weer

miljarden aan belastinggeld ingezet, voornamelijk om dier- en mensonvriendelijke systemen in leven te houden.

Morgen stemt het Europees Parlement over dit beleid. Groene boeren, burgers en natuur- en milieuorganisaties hebben zich verenigd in de oproep om het hele beleid van tafel te vegen. Zoals het hoort. De discussie gaat nu over de mogelijkheid om gelden van de eerste pijler, meer een soort van blanco cheque, naar de groenere tweede pijler (plattelandsontwikkeling) over te hevelen. Er kan maximaal 40% worden overgeheveld. Dat zal in het kader van de klimaat- en biodiversiteitscrisis de beste keuze zijn. De IPO-notitie wil echter de al slappe Europese plannen en de plannen van het Rijk, die als onvoldoende beoordeeld zijn door experts en Wageningen, verder afzwakken. De provincie tekent nu voor slechts 15% overheveling. Wageningen geeft al aan dat daarmee de crisis niet zal worden opgelost. De ecologische regeling waar GS nu naar verwijzen -- waarschijnlijk wanhopig op zoek naar iets positiefs om te zeggen over de notitie -- is volgens Wageningen ook onvoldoende om goed te maken dat er minder dan 30% wordt overgeheveld. Er is alsof er een huis in brand staat, de provincies over de brandweer gaan en nu zeggen: "*Je mag maar een fractie van het water gebruiken dat echt nodig is om de brand te blussen.*" Op 8 december vindt een belangrijk debat hierover plaats. Vandaar de haast.

De Partij voor de Dieren wil GS vragen om namens PS een ambitieuze oproep aan het Rijk te doen om de maximale ruimte te pakken voor de groene transitie, met 30% tot 40% overheveling van pijler 1 naar pijler 2. Dit is namelijk het NSP waar fundamentele verschuivingen in moeten plaatsvinden. De volgende kans voor herziening van het landbouwbeleid zal pas in 2027 volgen; veel te laat, want we hebben nog maar acht jaar de tijd om het tijd te keren. Dit is dus geen moment voor verdere compromissen. Het nu zetten van grote stappen is letterlijk van levensbelang. Toon lef! Laat de provincie het IPO bedanken voor dit overleg, maar laat zij op haar strepen staan. Het IPO-compromis gaat hier ernstig onder de ondergrens heen van hetgeen verantwoord is. Statenlid Kostic vraagt ook andere fracties om deze oproep te steunen, met name de fracties die de natuur willen beschermen en die met de Partij voor de Dieren zij-aan-zij stonden in de klimaatmars. De partij overweegt derhalve ook een motie in te dienen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt de ChristenUnie voor het agenderen van onderhavig item. Begin november was zij samen met de heer Klein (CU) in Den Haag bij een bijeenkomst van de natuurorganisaties over het NSP. Tot haar verbazing hoorde zij daar dat gedeputeerde Zaal vanuit Noord-Holland een ander uitgangspunt bepleit dan de officiële reactie die zij als gemandateerde namens het IPO aan het ministerie had gestuurd. Dit lijkt het CDA niet acceptabel. Als het IPO via een gemandateerde met een standpunt naar buiten komt, is het niet opportuun om verschillende standpunten van provincies uiteen te zetten. Het CDA gaat ervan uit dat gedeputeerde Zaal als gemandateerde ook echt het standpunt van het IPO blijft uitdragen en daar niet van afwijkt. Kan zij dit toezeggen?

De heer Klein (CU) gaf aan dat het IPO in zijn notitie verzoekt om het zo veel mogelijk bij het oude te laten. Mevrouw Koning-Hoeve geeft aan dat dit niet het geval is. Ook de basispremie in het nieuwe GLB kent allemaal nieuwe eisen. De ecoregelingen zitten in pijler 1. Het betreft allemaal nieuwe eisen, gericht op meer natuur op landbouwgrond. Het betreft niet voor niets het Gemeenschappelijk Lándbouwbeleid, en niet het Gemeenschappelijk Natúúrbeleid. Er moet wel goed bekeken worden waar men het over heeft.

Het CDA is blij dat het IPO positief is over de collectieven. Deze functioneren prima en zijn zeer actief. Ze doen dus ook veel aan agrarisch natuurbeheer. Het CDA heeft een inhoudelijke vraag over de verdeling tussen pijler 1 en pijler 2. Stel dat er uiteindelijk toch meer geld wordt overgeheveld naar pijler 2 -- er ligt ook een motie die pleit voor 30% in plaats van 20% -- is de provincie Noord-Holland dan in staat om die cofinanciering te regelen? Geld in pijler 2 heeft immers cofinanciering nodig. Is dat geld dan beschikbaar?

De heer **Klein** (CU) merkt op dat mevrouw Koning-Hoeve (CDA) natuurlijk gelijk heeft dat er best iets verandert in het GLB. Maar zij moet toch ook erkennen dat binnen de kaders van het GLB het IPO zo ongeveer aan de meest conservatieve kant zit, door zo veel mogelijk niet te doen wat kan en het zo veel mogelijk te laten bij wat het is?

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) is dat niet met de heer Klein (CU) eens. Het IPO heeft een ander standpunt over de overheveling naar beleid voor landschappelijke aanpassing. Maar binnen de basisregelingen gebeurt ook heel veel. Het IPO is haars inziens dus helemaal niet conservatief.

De heer **Klein** (CU) is het volledig met mevrouw Koning-Hoeve (CDA) eens dat er binnen de basisregelingen ook al een en ander gebeurt. Hij is het er echter niet over eens dat hetgeen de provincie doet in de plattelandsontwikkeling niet per se door agrariërs gebruikt kan worden. Dat is namelijk wél heel goed mogelijk. Men moet dan echter gezamenlijk om tafel om te bespreken wat men binnen een gebied wil realiseren en om te bekijken welke rol de agrariërs daarin kunnen spelen, zonder dat het al standaard als inkomenssteun bij de agrariërs terechtkomt. Dat lijkt de heer Klein een heel goede ontwikkeling.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) benadrukt nogmaals dat er dan wel cofinanciering bij moet. Als die er niet is, laat de provincie geld uit Brussel liggen dat zij heel goed zou kunnen gebruiken.

In pijler 2 zitten ook mogelijkheden voor het versterken van de positie van vrouwen in de landbouw, in verband met het streven naar gendergelijkheid en het benutten van kansen die het biedt als meer vrouwen actief worden in de landbouw. Volgens de statistieken is in Nederland het aantal vrouwelijke bedrijfshoofden het laagst van heel Europa, namelijk slechts 5%. Daar is dus nog wel een slag te slaan. Mevrouw Koning-Hoeve vraagt gedeputeerde of er binnen de Nederlandse regelingen ook een project komt met déze focus? Wil zij daar anders in IPO-verband naar kijken, opdat het ook in Noord-Holland kan worden uitgerold?

Tot slot leest het CDA ook iets over de "gebiedsgerichte aanpak". Wat wordt in dit verband met die term bedoeld? Mevrouw Koning-Hoeve verwacht dat het een andere insteek betreft dan die de provincie altijd gebruikt. Het kan niet zo zijn dat er geld overgeheveld wordt van het ene gebied naar het andere.

Mevrouw **De Groot** (SP) sluit zich omwille van de tijd grotendeels aan bij de inbreng van Statenlid Kostic (PvdD).

De heer **Cardol** (GL) heeft een aantal vragen, vooral aan het college. Hij is heel blij dat het onderwerp geagendeerd is door de ChristenUnie. Wel moet hierbij de kanttekening worden

geplaatst dat een en ander hopeloos vertraagd is door de coalitieonderhandelingen in Den Haag en een minister die geen tijd had om met de Kamer over deze zaken te spreken. Er is voor de ChristenUnie dus wel enige reden om een hand in eigen boezem te steken.

De vragen van de heer GroenLinks zullen waarschijnlijk deels overlappen met de reeds gestelde vragen.

De heer **Klein** (CU) vraagt of de heer Cardol (GL) zich realiseert dat de minister niet aan de leiband loopt van de PS-fractie van Noord-Holland?

De heer **Cardol** (GL) realiseert zich dat terdege. Hij benadrukt derhalve nogmaals dat hij verheugd is dat de ChristenUnie het punt heeft geagendeerd. De oorzaak voor het feit dat dit niet eerder is gebeurd, kan wellicht ook wel een andere oorzaak hebben dan alleen die in dit huis.

De heer Cardol is allereerst benieuwd naar de status van de IPO-notitie. Het is een merkwaardig document. In de inleiding staat dat het als zodanig bedoeld is om de Staten te informeren over de stand van zaken en hen mee te nemen in de dilemma's en de keuzes. Dit suggereert op z'n minst dat het inderdaad in de Staten behandeld moet worden, wat tot nu toe niet is gebeurd. Anders wordt het document ook niet aan de Staten gericht. Er wordt echter ook steeds gesproken over een "*compromis binnen het IPO*". Wat maakt dit een compromis van het IPO als er nog nergens een klap op is gegeven? In de Staten en evenmin in de colleges is het op deze manier geaccordeerd. Wellicht kan de gedeputeerde iets meer toelichting geven over de status van de memo.

In de brief van GS wordt gemeld dat Noord-Holland een andere inzet had in de discussies in het IPO. De heer Cardol (GL) is daar heel blij mee, aangezien hij alle opmerkingen deelt over de zeer bedroevende status van het IPO-stuk. Het college geeft ook keurig aan dat het een lagere basispremie had gewenst, 30% overheveling en een regionale vergoeding voor peilverhoging in de veenweiden. Hoe verhouden het compromis en de inzet van GS zich nu tot elkaar? Hoe moet dit worden gelezen? Gaan GS bijvoorbeeld nog iets doen met het standpunt dat zij in hun brief verwoordden en dat zich onderscheidt van het compromis van het IPO?

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of de heer Cardol (GL) dan ook vindt dat de gedeputeerde met een ander standpunt naar het ministerie moet, terwijl zij namens het IPO gemandateerd is om met het IPO-standpunt daarheen te gaan?

De heer **Cardol** (GL) merkt op dat er misschien nog een onderscheid is tussen het zijn van gemandateerde namens het IPO en het zijn van gedeputeerde in de provincie Noord-Holland. Als dat er niet is, dan voelt de heer Cardol heel veel voor de oproep van de Partij voor de Dieren om gedeputeerde te vragen om naast het IPO-standpunt ook een zelfstandig standpunt van de Staten van Noord-Holland in te brengen. In die zin verwacht de heer Cardol dat het heel goed mogelijk is om er op die manier mee om te gaan.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of de heer Cardol (GL) dan niet vindt dat men raar bezig is als er binnen het IPO getracht wordt om zaken te coördineren en dat er dan zo verder mee wordt omgegaan?

De heer **Cardol** (GL) meent dat dat het geval zou zijn als hij het gevoel had dat dit standpunt een compromis is binnen het IPO dat daadwerkelijk bereikt is. Nogmaals, GroenLinks heeft het nog nooit gezien. Er wordt alleen maar een stuk voorgelegd waarvan gezegd wordt: "*Dit leggen wij voor om de Staten te informeren.*" Waarom ligt er niet een stuk voor waarin de Staten om hun mening wordt gevraagd? Dat zou dan toch moeten gebeuren? Dan is er sprake van een standpunt van de verschillende provincies, waarmee gezamenlijk op stap kan worden gegaan. Waar dát dan weer op uitgekomen zou zijn, kan de heer Cardol op dit moment natuurlijk niet beoordelen. GS zeggen echter in hun brief dat zij met een ander standpunt van start zijn gegaan. Dát standpunt zou de heer Cardol graag willen onderstrepen. Hoe gaat de provincie daar nu mee om? Als GS zeggen dat ze er niet mee uit de voeten kunnen, ondersteunt de heer Cardol het voorstel om als PS tot een voorstel te komen.

Er zijn inderdaad diverse moties in de Kamer aangenomen, waarin duidelijk wordt gevraagd om een andere invulling van het IPO-compromis (voor zover dat bestaat). De heer Cardol is derhalve benieuwd hoe de gedeputeerde aankijkt tegen deze moties. Wat is haar mening hierover? Dit geldt natuurlijk met name voor de motie over de 30% overheveling.

Een concretere vraag is nog welke ruimte er straks is als er een Nationaal Strategisch Plan is vastgesteld voor een regionale invulling. Dat is natuurlijk ook een belangrijk punt waarmee de Staten zelf nog zouden kunnen sturen. Maar ook dat vraagt wel een debat in de Staten over de wijze waarop daarmee moet worden omgegaan.

De heer **De Wit** (VVD) stelt vast dat men in een ingewikkeld construct zit. Het GLB heeft buitengewone relevantie, maar de besluitvorming ligt natuurlijk ook grotendeels buiten deze Staten en ook tussen verschillende landen. Daarmee kom je al als vanzelfsprekend uit in het "compromis-gepolder" dat in Europa natuurlijk ook noodzakelijk is om überhaupt tot besluitvorming te komen. Dit bemoeilijkt uiteindelijk wel het gesprek vandaag in deze commissie. Vanuit Europa moet er immers weer een nationale vertaalslag gemaakt worden. Die spanningsvelden zijn goed merkbaar.

Gehoord hebbende de expertmeeting van afgelopen week, wil de heer De Wit nogmaals benoemen dat er in de Staten niet zozeer over standpunten zou moeten worden gesproken, maar dat er met name belangen op tafel moeten worden gelegd. Standpunten komen immers voort uit belangen en de "waarom"-vraag. De heer De Wit kan zich niet aan de indruk onttrekken dat het ook hier een relevant aspect is. Neem bijvoorbeeld de discussie over het percentage overhevelen. Voor bepaalde ondernemers betreft dit een vorm van inkomenszekerheid waaraan wordt gezeten. De heer De Wit kan zich derhalve goed voorstellen dat zij een standpunt zullen innemen met daarin een bepaalde mate van terughoudendheid.

> De heer **Cardol** (GL) vindt het mooi dat de heer De Wit (VVD) terugverwijst naar de expertmeeting. Volgens hem ging het de heer Evers, die de opmerking over belangen versus standpunten maakte, echter om de positie in gebiedsgerichte processen. Is de heer De Wit het met hem eens dat er in een Statenvergadering of commissievergadering niet vanuit belangen gesproken moet worden, maar dat er altijd vanuit standpunten gesproken wordt?

De heer **De Wit** (VVD) antwoordt dat de VVD meent dat het politieke uiteindelijk een

belangenafweging betreft. Daar kom uiteindelijk beleid uit voort. Het kan ook gebiedsoverstijgend zijn. Het kan ook bij andere thema's, anders dan een gebiedsproces, relevant zijn. Zeker ook in dit geval, omdat men in een ingewikkeld construct zit. De VVD gelooft in de vrije markt. Het ideaalbeeld van de heer De Wit zou zijn dat het landbouwbeleid in Europa helemaal niet gestoeld zou hoeven zijn op een inkomenssubsidie voor boeren, maar dat de Nederlandse boeren op basis van kwaliteit en het beste product bij wijze van spreken de Franse boer er gewoon uit concurreert. Nederland kent echter een ander systeem, dat zijn historie heeft. Binnen dat systeem wordt gezocht naar het maximale draagvlak om tot verandering te komen. In die zin omarmt de heer De Wit ook zeker bepaalde punten die in het NSP naar voren zijn gekomen, waarbij de discussie zich bijvoorbeeld vernauwt tot de hoogte van de overheveling. De heer De Wit meent echter dat de lobby van het IPO is ingehaald door het optreden in de Tweede Kamer. Hij verwacht derhalve dat er überhaupt een beweging gaat komen. De heer De Wit stelt voor om die even af te wachten. Hij ziet veel meer heil in het voeren van de discussie in de Staten op het punt dat de heer Cardol net aanhaalde. Hoe kan men vanuit de wijze waarop de regeling er straks uit komt te zien -- dat is uiteindelijk aan de minister om te beslissen -- in Noord-Holland meer gevoel krijgen bij wat er regionaal kan worden gedaan? Dat lijkt de heer De Wit een heel relevante vervolgvraag waarover wat hem betreft ook het gesprek in deze Staten kan worden gevoerd.

Tot slot heeft de VVD een aantal technische vragen gesteld. De heer De Wit bedankt GS voor de beantwoording. De belangrijkste vraag die nog resteert, luidt als volgt. Hoe gaat het college uiteindelijk de zeven jaar dat het plan gaat gelden, ook monitoren op de aspecten die in de technische beantwoording zijn genoemd? Het betreft dan onder meer kosteneffectiviteit van maatregelen, inkomenszekerheid en doelgericht te werk gaan. Hoe wordt uiteindelijk gedurende het NSP gemonitord dat een en ander daadwerkelijk wordt bereikt? En welke ruimte is er dan om bij te sturen?

Mevrouw **Jellema** (PvdA) hoort de heer De Wit (VVD) helemaal niet over de transitie. Hij heeft het wel over inkomenszekerheid en dat de boeren voort moeten. Dat is allemaal steekhoudend. Als we de Nederlandse boer zijn gang zouden laten gaan om de Franse eruit te concurreren, zouden er misschien wel nog meer onkruidbestrijdingsmiddelen moeten worden gebruikt. Mevrouw Jellema hoopt niet dat de heer De Wit terug wil naar die situatie.

De heer **De Wit** (VVD) meent dat hem nu enigszins woorden in de mond worden gelegd. Het doel vanuit het GLB is wat de VVD betreft dat het voedsel op een zo goed mogelijke manier geproduceerd kan worden. Het moet toegankelijk zijn voor de consument. Het moet ook zo'n minimaal mogelijke impact hebben op het milieu. Het betekent ook dat de ondernemer er een goede boterham aan kan verdienen. Een van de aspecten daarbinnen betreft het GLB. Dat is nu eenmaal een relevant onderdeel van het huidige systeem. Dat betekent niet dat daarmee alle individuele boeren in Nederland in dezelfde mate door een transitie moeten op de punten die de heer De Wit net noemde. Sterker nog, er is een heel diffuus beeld. De heer De Wit gaat niet mee in de algemene teneur dat daarmee iedere boer hier in een transitie zou moeten zitten. De politiek en ook de samenleving moeten helder zijn over de verwachtingen op het gebied van voedsel, bloemen en andere agrarische producten. En welke speelruimte geef je bedrijven vervolgens mee om daar invulling aan te geven? Dat is de taak van de politiek.

De heer **Klein** (CU) herkent heel erg het verhaal van de VVD dat er speelruimte gegeven

moet worden aan de boeren om zelf een invulling te kiezen, zij het binnen bepaalde grenzen en kaders. En het is toch juist aan de overheid c.q. de provincie om deze aan te geven, opdat ze passend zijn bij een duurzaam en toekomstbestendig agrarisch gebied?

De heer **De Wit** (VVD) is het daar volledig mee eens. Nederland kent tal van aspecten waartoe grenzen worden aangegeven (o.a. Klimaatakkoord, Stikstofbeleid, provinciaal beleid ten aanzien van bijvoorbeeld het "agrarisch ondernemerschap binnen natuurgebieden"). De heer De Wit begrijpt derhalve niet helemaal waar de heer Klein (CU) naar zoekt in het kader van het stellen van grenzen.

De **voorzitter** wijst erop dat de heer Klein (CU) door zijn tijd heen is. Zij staat hem echter toe om het nog even toe te lichten.

De heer **Klein** (CU) bedankt de voorzitter voor haar clementie. Hij bedoelde te zeggen dat de provincie verantwoordelijk is voor natuurkwaliteit en ook voor biodiversiteitsherstel. Zij heeft hier visies en beleid voor. Daarbinnen zou het toch juist goed zijn om aan te geven welke ruimte er dan is om in bepaalde gebieden te ondernemen? Dat kan dus ook betekenen dat de provincie daarvoor specifiekere grenzen stelt dan die algemene grenzen die in het Klimaatakkoord zijn gesteld? Is de heer De Wit (VVD) dit met hem eens?

Dit doet de heer **De Wit** (VVD) denken aan de discussie over NNN-realisatie. Hij meent dat de provincie daarin specifieke grenzen heeft aangegeven. Bepaalde natuurdoelen gelden daar nu eenmaal en deze vormen een grens voor de bedrijfsvoering. In het Masterplan Biodiversiteit wordt getracht om initiatieven te ontplooien. Hierin laat men zien dat men het belangrijk vindt en er ook daadwerkelijk aan mee wíl doen. De heer De Wit ziet het derhalve niet zozeer als het stellen van een grens, maar meer als het werken aan een gezamenlijk doel en het faciliteren daarvan. Een ander kaderstellend iets vanuit de Staten betreft de Voedselvisie. De heer De Wit meent derhalve dat de provincie aardig wat grenzen heeft aangegeven. De crux is nu vooral hoe het NSP benut kan worden om de gestelde doelen uiteindelijk ook in de praktijk te halen. Daarbij heeft men dan te maken met de discussie over overheveling van enerzijds de inkomenszekerheid, de "boterham" van de ondernemer -- als hij het geld niet meer heeft om iets te doen, houdt het überhaupt op, hetgeen ook onwenselijk is -- en anderzijds het maximaal kunnen inzetten van de stimulering en dat ook geldelijk ondersteunen van ecoregelingen, waarvan je dan moet hopen dat ondernemers zich daarvoor gaan aandienen.

Mevrouw **Kapitein** (D66) bedankt de ChristenUnie voor het agenderen van dit belangrijke onderwerp. Het GLB en de vertaling naar Nederland middels het NSP is van substantiële invloed op de inkomens van agrariërs en daarmee een belangrijk instrument voor de overheid voor de door haar gewenste ontwikkelingen, zoals op klimaat en natuur. D66 is van mening dat publiek geld zo veel mogelijk moet worden ingezet voor publieke doelen en dat de verschuiving van inkomenssteun naar doelgerichte betalingen helpt om deze publieke doelen te behalen. Landelijk is inmiddels door de aangenomen moties van onder andere D66 in samenwerking met een aantal andere partijen om stapsgewijs naar de 30% overheveling van pijler 1, de inkomenssteun, naar pijler 2, de ecoregeling, te groeien. Precies wat D66 en PS willen, en wat de inzet van GS was voorafgaand aan hun onderhandelingen in het IPO. In het IPO is draagvlak voor overheveling van pijler 1 naar pijler 2. Het bereikte compromis daarbij is helaas wat minder vergaand dan D66 zou willen. Maar gelukkig is dit compromis niet meer relevant door de aangenomen moties in de

Tweede Kamer.

Een interessante vraag is hoe het NSP nader zal worden ingevuld en hoe dit gaat werken, zowel landelijk als provinciaal. Hoe zou de invulling bijvoorbeeld gebruikt kunnen worden voor peilverhoging in gebieden die met bodemdaling te maken hebben? Mevrouw Gonggrijp heeft hier tijdens de behandeling van de midterm review een paar algemene opmerkingen over gemaakt. Hoe stimulerend en effectief gaan de verschillen tussen goud en brons bij de ecoregelingen werken? Gaan de agrariërs door de ecoregeling daadwerkelijk meer doen aan de ecodoelstellingen? D66 is heel benieuwd hoe dit nu gaat uitpakken en wil hierover graag op de hoogte worden gehouden. Nog mooier zou het zijn als de Staten hierover verder met elkaar in gesprek zouden kunnen gaan.

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en geeft het woord aan gedeputeerde Zaal voor haar beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):
Gedeputeerde Zaal merkt op dat er ook een aantal technische vragen zijn gesteld. Zij zal proberen daar vandaag een antwoord te geven, maar mogelijk moeten er een paar antwoorden schriftelijk worden nagestuurd.

Er is een aantal lijnen te onderscheiden in het betoog van de Statenleden. Gedeputeerde zal deze in blokken bespreken. Zij stelt voorop dat in Noord-Holland een heel belangrijke ambitie is neergelegd; eerst in het coalitieakkoord en later ook in de Voedselvisie. Deze vormt altijd de leidraad waarmee zij als gedeputeerde van Noord-Holland naar het IPO, de Tweede Kamer, het Rijk of Brussel gaat. Voor de uitvoering van de Voedselvisie en de ambitie in 2030 om natuurinclusieve landbouw te realiseren, heeft de provincie het GLB-instrument keihard nodig. Het is immers een belangrijke financiële knop om aan te draaien. Deze moet vergroenen. Zoals het er nu naar uitziet, betekent dat niet dat het GLB geen mooie dingen heeft gebracht. De heer Klein (CU) noemde reeds de belangrijke ontwikkeling van de agrarische collectieven. Gedeputeerde hoopt hier in de toekomst weer heel nauw mee te kunnen samenwerken. Sterker nog, zij spreekt hen op 26 november a.s. over onder meer onderhavig onderwerp.

Vergroening is noodzakelijk en wat gedeputeerde betreft de enige weg vooruit. Gedeputeerde Zaal maakt de algemene opmerking dat de provincie heel veel opgaven en ambities kent op het gebied van stikstof, klimaat, bodemdaling en verduurzaming van de landbouw in het algemeen. Het GLB is niet het enige instrument. Om die reden moet de provincie bij het Rijk benadrukken dat er ook extra middelen nodig zijn voor deze opgaven. Voorts wijst gedeputeerde Zaal erop dat in dit huis €6 miljoen is vrijgemaakt voor de Voedselvisie om ook daarop in te zetten. Haar collega-stafhouder zegt altijd dat het GLB geen "1000-dingendoekje" is. Gedeputeerde is het hiermee eens, maar het is wel een heel belangrijk instrument.

Gedeputeerde komt op de status van het stuk, ook wel het "IPO-compromis" genoemd. De provincie is met het IPO in gesprek geraakt over wat de inzet richting de minister gaat zijn. Wat betreft het "speelveld" in de GLB-wereld is het natuurlijk Brussel die uiteindelijk het NSP vaststelt, op voordracht van de minister, die daartoe de Tweede Kamer, de twaalf provincies en de 21 waterschappen consulteert. En eigenlijk moet dat allemaal in één NSP. Dat je het dan niet helemaal met elkaar eens bent op alle punten, is evident. Iedereen in dit huis weet dat je soms een

standpunt moet verdedigen waar je misschien niet 100% achter staat. Maar zonder compromis is er gewoon geen openbaar bestuur. Er is getracht om met de twaalf provincies één standpunt c.q. compromis te formuleren. Dit lag in het document, waarna minister Schouten zei dat er niet verder gesproken zou worden over het GLB, omdat er eerst een onderhandelingstraject werd gestart. Minister Schouten is een van de onderhandelaars. Vervolgens is het dus overgelaten aan de politiek bij het Rijk. Hierdoor raakte de status van het stuk een beetje in het ongewisse. Het is nog wel steeds hetgeen wat de provincies gezamenlijk hebben besproken, maar inmiddels zijn er ook allerlei landelijke ontwikkelingen waardoor er weer herijkt moet worden. Het stuk lag er inmiddels wel, waarna gedeputeerde heeft besloten om het ter informatie aan PS te sturen, in de veronderstelling dat het inderdaad geagendeerd zou worden. In het vervolg zal er natuurlijk verder over gesproken worden.

Het is altijd lastig om het met twaalf provincies eens te worden, maar eenieder is van mening dat de transitie moet worden ingezet. Ook is men het er in dit huis over eens dat er draagvlak moet zijn voor de maatregelen. Voorts moet men ervoor zorgen dat het GLB zodanig in elkaar zit dat iedereen de mogelijkheid heeft om mee te doen. Die twee kanten beluistert gedeputeerde ook in onderhavige discussie. Men is het niet altijd eens over de snelheid, het tempo en de percentages. Die verschillen heel erg, hetgeen is terug te zien in het compromis. Op dit moment liggen er verschillende Kamermoties. De motie-De Groot c.s. van de vier onderhandelende partijen vraagt het meest expliciet om door te groeien naar 30%, met onderzoek en tussenevaluaties om te monitoren of de juiste effecten ook bereikt worden. Gedeputeerde verwacht dat dat een heel aardige richting is, waarbij vanuit de provincie de kanttekening moet worden geplaatst dat het GLB niet het enige instrument is en dat er ook geld van het Rijk bij moet. Zo zeggen de provincies bijvoorbeeld dat veenweidegebied uit andere middelen moeten worden voldaan. Dat zijn nog twistpunten met het Rijk. Het IPO gaat zich naar aanleiding van de moties nu verder beraden op wat het gaat doen. Gedeputeerde is blij met de fijne input van de Statenleden over het provinciale standpunt. Het standpunt van Noord-Holland blijft altijd de wijze waarop het GLB zo veel mogelijk kan bijdragen aan de uitvoering van de ambities, zoals die zijn neergelegd in het coalitieakkoord, de Omgevingsverordening en de Voedselvisie. Dat zal derhalve de inzet van gedeputeerde blijven. Zij is echter ook gemandateerde van het IPO en kan beide goed scheiden.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt of gedeputeerde nu met zoveel woorden zegt dat onderhavige memo eigenlijk geen status meer heeft. Is de memo links en rechts ingehaald door de werkelijkheid van vandaag?

Gedeputeerde **Zaal** meent dat de memo nog steeds het standpunt van de twaalf provincies op een compromis betreffende het GLB weerspiegelt. Men heeft nu echter te maken met de situatie, waarbij er een aangenomen motie van de meerderheid van de Kamer ligt en partijen bezig zijn met formatieonderhandelingen. Dit schept een ander beeld. Er dient bepaald te worden wat een en ander betekent voor de Noord-Hollande inzet. Daar zal ook met de andere provincies over gesproken moeten worden. De basis ligt echter in het compromis. En verder kan natuurlijk iedere provincie haar eigen standpunt richting de Kamer te laten zien.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt wanneer het volgende overleg van het IPO plaatsvindt?

Gedeputeerde **Zaal** (D66) weet dat even niet uit haar hoofd, maar dat zal een dezer weken zijn.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of zij D66 nu hoort zeggen dat het IPO-standpunt wordt gecommuniceerd, maar dat iedere provincie ook nog haar eigen standpunt aan de Kamer en de minister communiceert.

Gedeputeerde **Zaal** (D66) geeft aan dat uiteindelijk het IPO-standpunt met de minister wordt besproken. Daarnaast staat het iedere provincie natuurlijk vrij om haar eigen standpunt in te nemen. Dat heeft de provincie Noord-Holland ook gedaan middels de brief die zij aan de Statenleden heeft gestuurd. Deze is openbaar. Geen enkele provincie zal 100% achter zo'n compromis staan. Zo werkt het gewoon in IPO-verband en in de onderhandelingen over het NSP. Er zullen ook provincies zijn die nog minder willen overhevelen. Dat is ieders recht. Gedeputeerde is er in eerste instantie vooral om het standpunt van Noord-Holland kenbaar te maken.

De heer **Cardol** (GL) heeft nog twee vragen:
- Het IPO vindt plaats op 8 december. Is het dus in principe mogelijk dat er voor 8 december een ander IPO-standpunt ligt?
- Het is een logische conclusie dat er verschillen zitten tussen het provinciale standpunt en het IPO-standpunt. Is de gedeputeerde dan van plan om het provinciestandpunt, dat dus afwijkt van het huidige compromis van het IPO -- hopelijk is dat over circa twee weken anders -- expliciet naar Den Haag te communiceren?

Gedeputeerde **Zaal** antwoordt dat zij niet verwacht dat het IPO-standpunt opeens 180 graden gedraaid is. Uiteindelijk zit iedereen gewoon nog op hetzelfde. Men moet zich echter wel afvragen wat de betekenis is van de ontwikkelingen die in Tweede Kamer hebben plaatsgevonden. Gedeputeerde Zaal is altijd bereid om het standpunt van Noord-Holland naar voren te brengen. Dit gebeurt ook. Uiteindelijk is het echter wel belangrijk dat je aan tafel zit bij het Rijk. Dit is alleen maar mogelijk als je daar met de twaalf provincies aanwezig bent. In het compromis staat heel duidelijk dat de verschillen per provincie groot zijn. De minister weet dat ook. Het is dan aan de provincie om, ook weer gelet op de belangen van het Rijk en de belangen van het waterschap, tot één NSP te komen dat ook nog door Brussel wordt geaccepteerd.

De heer **Klein** (CU) verbaast zich erover dat er toch een compromis in staat. Waarom staat er in die IPO-stukken niet op welke punten men het eens is en op welke niet? Thans pleit gedeputeerde immers voor iets wat zij helemaal niet wil.

Gedeputeerde **Zaal** geeft aan dat Brussel vraagt dat er bepaalde keuzes worden gemaakt. Er liggen gewoon bepaalde vragen voor. En anders wordt het volledig aan anderen overgelaten. Daar zou gedeputeerde Zaal zich niet plezierig bij voelen.

Gedeputeerde Zaal meent dat er voor nu voldoende is gezegd over de status van het stuk en over hoe we verdergaan. Zij wil graag nog wel het volgende bepreken. Stel dat er een NSP ligt, hoe gaan we dan verder met elkaar? Op het moment dat er een NSP ligt, hangt het een beetje af van de overheveling. Richting mevrouw Koning-Hoeve (CDA) merkt gedeputeerde op dat de provincie voor de overhevelingsgelden niet behoeft te cofinancieren. Het betreft allemaal middelen uit Brussel en leidt niet tot een grotere cofinancieringsvraag. Voor de cofinanciering die in het eerdere deel van pijler 2 zit, hebben GS bij de Kaderbrief al een voorstel gedaan. Daar behoeft de provincie zich wat dat betreft geen zorgen over te maken. Het betreft landelijke en Brusselse kaders, maar er zijn in

het GLB wel knoppen waar men aan kan draaien. Hier is enige provinciale ruimte voor. Dat heeft de provincie recent ook gedaan door een regeling op te zetten die aansluit bij de Voedselvisie. Zij zal dat in de toekomst ook doen. Het is goed om daar het gesprek met de Statenleden over aan te gaan. Gedeputeerde wil voorts het gesprek aangaan met de sector. Zij heeft de woordvoerders goed gehoord dat niet alleen de landbouw maar ook andere organisaties erbij betrokken moet worden, zoals natuurorganisaties. Dat is ook volstrekt logisch. Gedeputeerde Zaal doet het navolgende procesvoorstel. Zij zal de Staten op de hoogte houden van de gesprekken binnen het IPO en van de gesprekken die er eventueel met het Rijk zullen worden gevoerd.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Zaal voor haar beantwoording. Zij wil de ChristenUnie nog een halve minuut spreektijd toekennen voor onderhavig agendapunt. De voorzitter constateert dat er behoefte is aan een tweede termijn.

Tweede termijn

De heer **Klein** (CU) bedankt gedeputeerde Zaal hartelijk voor haar beantwoording. Het is fijn om te horen dat zij in ieder geval de rol van agrarische natuurverenigingen wil betrekken in het volgende traject. Begrijpt de heer Klein het goed dat de €6 miljoen in de Voedselvisie ook inderdaad betrokken kan worden bij het gezamenlijk uitvoeren van de provinciale doelen rondom het landelijk gebied? De ChristenUnie pleit er daarbij voor dat de doelen die in het GLB worden nagestreefd, alsmede de eigen provinciale doelen, mogelijk één-op-één op elkaar zijn afgestemd, zodat het voor agrariërs gewoon duidelijk is wat er op de lange termijn van hen wordt gevraagd.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) bedankt de gedeputeerde voor haar beantwoording. Zij zou bijna willen zeggen: "*I feel for you.*" Het zal niet gemakkelijk zijn.
Mevrouw Jellema heeft nog een opmerking voor haar collega-Statenleden. Nu wil het toeval dat mevrouw Er (GL) en mevrouw Jellema (PvdA) afgevaardigden naar het IPO zijn. Laatstgenoemde zou best een tegengeluid richting het IPO willen laten horen. Zij ontvangt hiertoe graag de nodige input van de gedeputeerde en de collega-Statenleden (per e-mail), opdat de provincie niet als een mak lammetje naar de slachtbank gaat.

De **voorzitter** vraagt of mevrouw Jellema zelf ook een deadline of een vervolgafspraak heeft.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) merkt op dat het IPO tot nader order is afgelast. Op 6 december a.s. zou een mooi diner plaatsvinden, maar ook dat gaat niet door. Mevrouw Jellema klimt derhalve in de pen en richt zich dan via de digitale weg tot het IPO.

De **voorzitter** merkt op dat iedereen dit aanbod heeft gehoord. Zij roept op om vooral een signaal op dit punt richting mevrouw Jellema (PvdA) en mevrouw Er (GL) in IPO-verband te geven.

De heer **Cardol** (GL) heeft nog een paar korte opmerkingen. Hij ondersteunt het punt van het belang van de agrarische natuurverenigingen. Hij heeft ook gehoord van de gedeputeerde dat er binnenkort nog een keer apart gesproken zal worden over de invulling. De heer Cardol heeft ook goed gehoord dat de gedeputeerde zegt dat er natuurlijk een verschil blijft bestaan tussen het standpunt dat zij als gedeputeerde uitdraagt en het standpunt dat zij als gemandateerde van het IPO uitdraagt. Het lijkt de heer Cardol goed om dat vast te houden.

De oproep van mevrouw Jellema (PvdA) om het standpunt naar het IPO uit te brengen, lijkt de heer Cardol ook een uitstekend voorstel. Hij zou daar dan echter niet mee willen wachten tot de eerstvolgende vergadering. Laat de gedeputeerde dat gewoon via een andere weg, deels op basis van hetgeen vandaag gedeeld is over de visie, kenbaar maken naar het IPO, om op die manier ook duidelijk te maken dat er op z'n minst vanuit Noord-Holland gedifferentieerd gedacht wordt over het huidige compromis dat er ligt. De heer Klein zal gedeputeerde Zaal in ieder geval graag voeden met informatie.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of mevrouw Jellema (PvdA) dan de punten van alle partijen meeneemt richting het IPO. Hoe bepaalt zij wat een meerderheid is? Mevrouw Koning-Hoeve vindt dit lastig, maar gaat ervan uit dat mevrouw Jellema ook de punten van het CDA zal meenemen.

De gedeputeerde zegt dat er overleg is met de natuurorganisaties. Dat is prima, maar mevrouw Koning-Hoeve benadrukt nogmaals dat dit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid betreft en niet het Natuurbeleid. Laat gedeputeerde dat alstublieft meenemen. Mevrouw Koning-Hoeve is tot slot blij dat gedeputeerde overleg heeft met de collectieven.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) bevestigt mevrouw Koning-Hoeve (CDA) dat zij natuurlijk alle standpunten zal meenemen; zij is de afgevaardigde voor alle Statenleden. Mits zij maar helder hun punten naar voren brengen. Mevrouw Jellema neemt haar taak heel serieus.

In reactie op het laatste punt van mevrouw Koning-Hoeve (CDA) beaamt de heer **Cardol** (GL) dat het gaat om het landbouwbeleid, maar dat het ook gaat om plattelandsontwikkeling. Het platteland is toch niet alleen van de boeren? Is mevrouw Koning-Hoeve dat met hem eens?

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) antwoordt dat zij dat met de heer Cardol (GL) eens is voor de tweede pijler.

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in tweede termijn en geeft het woord aan gedeputeerde Zaal voor haar beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66) ...:
Gedeputeerde Zaal hoorde mevrouw Jellema (PvdA) net zeggen: "*I feel for you*". Zij heeft zich nu echter in dezelfde situatie gemanoeuvreerd en mag namens heel veel verschillende partijen één standpunt gaan formuleren. Dat zal mevrouw Jellema vast goed afgaan. Gedeputeerde is voorts benieuwd naar het standpunt van de hele PS.

Tegen mevrouw Koning-Hoeve (CDA) merkt gedeputeerde Zaal op dat zij even in verwarring is. Het ene moment moet er integraal worden gewerkt en het volgende moment moet het allemaal weer verkokerd. Gedeputeerde sluit zich derhalve aan bij de heer Cardol (GL) dat deze ontwikkeling veel breder is, maar dat het GLB primair gebruikt moet worden voor de transitie van de landbouw. Dat betekent volgens gedeputeerde echter niet dat anderen daar niet bij betrokken kunnen worden en daar niets over mogen zeggen. Het is heel belangrijk dat het draagvlak heeft op het hele platteland.

Gedeputeerde heeft één vraag gehoord, te weten van de ChristenUnie over de middelen van de Voedselvisie. De provincie heeft recent een GLB-instrument opengesteld. Daarvoor is cofinanciering uit de Voedselvisie gehaald. Op het moment dat Europese subsidieregelingen volstrekt aansluiten bij de ambities uit de Voedselvisie, is het een heel mooie win-winsituatie om daar de cofinanciering te vinden. Dit is in de toekomst ook mogelijk, maar de randvoorwaarde is dan wel dat het een een-op-een uitvoering van de Voedselvisie moet zijn. Gedeputeerde bedankt de Statenleden voor hun inbreng, die zij zal meenemen in het vervolg. Tot besluit merkt zij op dat het een lastig dilemma maar voorts een heel mooi dossier betreft.

De **voorzitter** bedankt de ChristenUnie nogmaals voor het agenderen en rondt het agendapunt af.

11. Rondvraag gedeputeerde Zaal (Landbouw, visserij, recreatie, toerisme, dierenwelzijn)

De ingediende vragen voor de portefeuille van gedeputeerde Zaal zullen schriftelijk worden behandeld.

12. B-agenda Natuur

12.a Agenderingsverzoek PvdD brief van C naar B: Natura 2000-beheerplan Polder Zeevang

De voorzitter geeft het woord aan de inspreker, die zich voor onderhavig agendapunt heeft aangemeld.

Inspreker
Mevrouw **Laan** spreekt in op persoonlijke titel:

"*Mijn naam is Amber Laan. Ik ben 25 jaar en heb samen met mijn ouders en zusje een melkveehouderij in het dorpje Warder in Polder Zeevang. Onze boerderij en bijbehorend land waar wij onze koeien weiden, ligt in het gelijknamige N2000-gebied Polder Zeevang. Zoals u weet, worden in N2000-gebieden bepaalde soorten beschermd. Voor ons gebied betreft het negen vogeldoelsoorten. Polder Zeevang kenmerkt zich door polderlandschap en koeien in de wei. Vrijwel het gehele areaal in polder Zeevang wordt dan ook beheerd door melkveehouders.*

Voor het nieuwe beheerplan 2021-2027 van ons N2000-gebied zijn wij in gesprek geweest met de provincie Noord-Holland. En ook met alle andere belanghebbenden hebben wij laten weten wat de belangen zijn in het gebied en hoe wij eigenlijk samen tot het beschermen van die doelsoorten willen komen. Niet alleen in het inspraakproces, maar ook daarvoor zijn al diverse signalen naar de provincie afgegeven over het aantal ganzen in het gebied polder Zeevang dat nog ieder jaar toeneemt. De taxateurs in Zeevang geven aan dat de schade die de ganzen veroorzaken het afgelopen jaar (2021) opnieuw ongeveer 15% is toegenomen. In eerste instantie is een veelvoorkomende soort positief! De grote hoeveelheid ganzen in polder Zeevang hebben dusdanig veel invloed op de andere soorten, onder andere ook de doelsoorten die wij voor Natura2000 beschermen, dat het wijselijk is om het aantal ganzen in ons gebied terug te dringen. Deze overzomerende ganzen eten al het voedzame gras op voor de grasetende trekkende vogels. Ook op het landschap hebben ganzen een negatieve invloed. Zij vreten alle percelen kaal (minder groen) en poepen op de weilanden en in het oppervlaktewater. Hierdoor verandert ook de botanische

samenstelling van het perceel, is het gras minder lekker voor de koeien die wij graag weiden en heeft het een negatieve invloed op de waterkwaliteit. Van jongs af aan ben ik heel fanatiek met het beschermen van weidevogels en ging in samen met mijn opa in het gebied op pad om weidevogelnesten te herkennen en te beschermen. Mede door het enorm toenemend aantal ganzen in het gebied zijn het aantal weidevogelsoorten en de nestmogelijkheden afgenomen. Namens de melkveehouders in het gebied pleiten wij voor een gecoördineerd beheer van de ganzen. Niet alleen omdat de ganzen het gras opeten van onze bedrijfsvoering, maar met name omdat zij de andere soorten in het gebied negatief beïnvloeden. De hoeveelheden waarin de ganzen in ons gebied voorkomen -- ik denk niet dat dat binnenkort uit zichzelf zal afnemen -- zorgen voor ecologische onbalans in het aantal dieren dat volgens het beheerplan beschermd dienen te worden. Alle gebiedspartijen delen deze mening, waaronder de natuurorganisaties, dorpsraden en gemeente. Wij zijn daarom bezig om in gezamenlijkheid met alle partijen een gedegen ecologisch onderzoek uit te laten voeren naar het effect van de ganzenpopulatie in Polder Zeevang op het totale ecologische systeem en de waterkwaliteit. Wij vragen u dan ook als provincie om aan te sluiten bij dit onderzoek en dat wij zo nodig tussentijds in gesprek kunnen gaan en het beheerplan kunnen aanpassen. Wij pleiten dus wel voor het gecoördineerd beheer, maar wij pleiten ook voor ecologisch onderzoek op de grote hoeveelheid ganzen in Polder Zeevang, op de andere soorten die wij willen beschermen. Ik ben potentieel bedrijfsopvolger in onze boerderij. Ik zie dat wij met ons landbouwbedrijf hele grote uitdagingen in ons gebied kunnen aangaan. Maar dit betekent wel dat we ook deze natuur beter met elkaar moeten beheren, zodat andere ecologische punten meer kunnen floreren."

De **voorzitter** bedankt mevrouw Laan voor haar inspraak.

De heer **Kohler** (JA21) bedankt mevrouw Laan voor haar inspraak. Hij fietst geregeld in het gebied. De hoeveelheid ganzen viel hem inderdaad op. Mevrouw Laan telde al van jongs af het aantal ganzen. Heeft zij een indicatie voor het teruglopen van het aantal weidevogels door de ganzen? Het is immers evident dat de ganzen de weidevogels verjagen.

Mevrouw **Laan** heeft geen concrete cijfers. Toen zij echter zo'n 8, 9 of 10 jaar was, ging zij met haar opa op pad en waren er ongeveer vier tot vijf nesten per perceel. Thans betreft het op sommige percelen zo'n twee tot drie nesten. Dit zijn dan ook vaak hele specifieke percelen. Mevrouw Laan durft er geen wetenschappelijke onderbouwing voor te geven, maar op percelen waar veel ganzen te vinden zijn, zijn minder weidevogels en andersom.

Mevrouw **Bouhlel-Lascaris** (SP) vraagt wat volgens mevrouw Laan de oorzaak is dat de ganzen op haar perceel gaan zitten. Als we het Natura2000-beheerplan mogen geloven, nestelen ganzen niet in haar gebied. Hoe kan dat?

Mevrouw **Laan** denkt dat de ganzen steeds meer in haar gebied nestelen als gevolg van de klimaatverandering, waardoor de ganzenpopulatie überhaupt meer verschuift. Eerst kwamen ze wat meer in het oosten van Nederland voor en nu steeds meer naar het westen, ook bij bijvoorbeeld de Beemster. Mevrouw Laan woont aan het IJsselmeer, waar de gans natuurlijk ook veel te vinden is.

Wat betreft de tweede vraag meent mevrouw Laan dat het in het Natura2000-beheerplan niet is opgenomen. De ganzen foerageren er, blijven er en maken er nesten. Het wordt niet vanuit

Natura2000 beschermd, maar het gebeurt wel. Als mevrouw Laan langs haar eigen percelen loop nationaal congres bodemdaling, zijn de ganzennesten met veel eieren niet op één hand te tellen. Het zijn er ontelbaar veel.

De heer **Zoon** (PvdD) bedankt mevrouw Laan voor haar inspraak. Het beheerplan beschrijft de gevaren voor de weidevogels en beschrijft juist niet dat de ganzen daarop van invloed zijn. Onderschrijft mevrouw Laan dit beheerplan dus niet? Zij is nu bezig met een onderzoek, maar dit beheerplan is voor zes jaar vastgesteld. Wat vindt mevrouw Laan daarvan?

Mevrouw **Laan** geeft aan dat zij in gesprek is geweest met de provincie, ook tijdens de totstandkoming van het beheerplan. Daarin hebben de melkveehouders gepleit voor een continue gespreksorganisatie en voor een mogelijkheid om tijdens het verloop van het beheerplan nog bij te bij te stellen. Daarom pleiten zij ook voor dit onderzoek. Zij onderschrijven enkele onderdelen van het beheerplan niet volledig en verrichten daar onderbouwend onderzoek naar.

Mevrouw Laan merkt op dat in het vorige beheerplan een bedrag van, naar zij meent, €55.000 was gereserveerd voor onderzoek. Tot op heden heeft mevrouw Laan echter van bronnen vernomen dat er niet heel veel is gebeurd. Een periode van zes jaar is best lang. Daarom hebben de melkveehouders samen met andere gebiedspartijen een voorstel geschreven voor de provincie om in gesprek te blijven en waar nodig het beheerplan bij te stellen, met name over de ganzenpopulatie en het gecoördineerde beheer dat in samenspraak met de Faunabeheereenheid (FBE) is voorgesteld.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt mevrouw Laan voor haar inspraak. Dat onderzoek lijkt haar een goed idee. Maar welke partijen zitten daarachter? Heeft mevrouw Laan daar de provincie echt bij nodig of kan het ook op een andere manier?

Mevrouw **Laan** antwoordt dat bij het pleidooi voor het onderzoek ook met de vogelorganisaties in het gebied, de dorpsraden en de gemeente om tafel is gezeten. Zij onderschrijven het onderzoek ook. Mevrouw Laan verwacht dat de hulp van de provincie wel nodig is om het onderzoek uitgevoerd te krijgen. Als het onderzoek is uitgevoerd en er bepaalde uitkomsten zijn, is het wel nodig om deze in het beheerplan mee te nemen.

De heer **Klein** (CU) bedankt mevrouw Laan voor haar heldere inspraak. Deze illustreert dat gecoördineerd beheer ook echt nodig is als men een ecologische disbalans wil voorkomen. Mevrouw Laan vraagt eigenlijk twee dingen. Kan de provincie aansluiten bij het onderzoek? En is er ruimte om zo nodig tussentijds het beheerplan bij te stellen? En aan wat voor soort bijstellingen denkt mevrouw Laan dan?

Mevrouw **Laan** merkt op dat een potentiële bijstelling zou kunnen zijn dat het gecoördineerde beheer meer of minder moet zijn, of op een andere wijze uitgevoerd moet worden. De zorgen betreffen nu met name de ganzenpopulatie en het ganzenbeheer. Het gecoördineerde beheer zal voor drie jaar worden uitgevoerd. En waar nodig zouden de melkveehouders op basis van het gecoördineerde beheer dat is uitgevoerd, met de provincie in gesprek willen gaan en potentiële dingen willen aanpassen.

De **voorzitter** bedankt mevrouw Laan voor haar inspraak en de beantwoording en gaat over tot de inhoudelijke bespreking van het agendapunt.

De voorzitter deelt de resterende spreektijden mee. Aansluitend geeft zij het woord aan de heer Zoon (PvdD), als indiener van het agenderingsverzoek. Aangezien de Partij voor de Dieren nog slechts één minuut resterende spreektijd heeft, is de voorzitter bereid om haar na de eerste termijn nog een halve minuut extra toe te bedelen.

De heer Zoon (PvdD) merkt op dat in de nota van beantwoording terecht wordt aangegeven geen maximum aantal ganzen te definiëren. Dat is ook logisch, want Natura2000 is beschermde natuur, ook voor de gans. Ganzen weten heel goed of er ergens eten te halen is. Draagkracht regelt zichzelf in de natuur. Toch wordt er beleid gemaakt om het aantal ganzen te verminderen, en niet zo weinig ook. Hiermee wordt indirect aangegeven dat er sprake is van een maximum voor het gebied. Waarom is er een maximum, en waarop is dit gebaseerd? Het maximum lijkt namelijk een economische afweging, maar die wordt ook niet gemaakt. Er wordt geen prijs gehangen aan het leven van een gans, maar er wordt een kanon ingezet door het schieten van ganzen volledig uit handen te geven.

Tot slot is er een aantal punten niet op orde. Deze zijn ook te lezen in het agenderingsverzoek. Het gebruik van een geluidsdemper is een risico voor de orde en handhaving. Dit verstoort ook de dieren. Er is een scala aan tekentafelmaatregelen om tot een maximum afschot te komen. Deze lijken in de praktijk onhaalbaar te zijn. Voorts zijn ze strijdig met het Faunabeheerplan ganzen, dat eerder door GS is vastgesteld. De Partij voor de Dieren wil het plan dus derhalve intrekken en de discussie starten over de gans.

De **voorzitter** bedankt de heer Zoon (PvdD) en geeft de Statenleden de mogelijkheid voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

Mevrouw **Bouhlel-Lascaris** (SP) kan 200% achter het verzoek van de Partij voor de Dieren staan. Op 25 oktober jl. is er in de commissie gesproken over het Faunabeheerplan ganzen. Er is toen al geconstateerd dat goed onderzocht moet worden wat nodig is om de overlast van ganzen in agrarisch gebied te beperken. De SP, met de Partij voor de Dieren voorop, heeft toen bepleit om te stoppen met het afschot van ganzen. Helaas wilde een meerderheid wachten op de evaluatie die ergens volgend jaar plaatsvindt. Ook het afschot in woonwijken, zoals mevrouw Van Kesteren vanmiddag schetste, is onacceptabel. Hoeveel ganzen moeten er nog gedood worden? Het voorliggende stuk dat aanvankelijk was weggemoffeld op de C-agenda gaat over Natura2000-gebied. Daar is niets agrarisch aan dus. Hier zou afschot al helemaal niet moeten plaatsvinden. Je verstoort hiermee de natuurlijke habitat op grootschalige wijze. Bij afschot of vergassing zullen ganzen zich juist gaan vermeerderen. Eigenlijk moet men blij zijn dat verschillende ganzen Nederland weer gevonden hebben, gelet op het feit dat zo'n vijftig jaar geleden de gans hier nagenoeg niet meer te vinden was. Wil men toch minder ganzen, zet dan in op vermindering van het voedsel. Geen brood, geen vogels. Kan gedeputeerde aangeven hoe het staat met het onderzoek naar het gebruik van het gras met een lager eiwitgehalte? Laat men nu eerst eens goed gaan discussiëren over het ganzenbeheer. Hoe moet de provincie hiermee omgaan? De stukken

spreken elkaar immers tegen en lijken, gelet op de inbreng van mevrouw Laan, niet compleet te zijn.

De heer **De Wit** (VVD) wil het kort houden en vooral warme woorden spreken richting de inspreker, mevrouw Laan. De coalitie heeft beoogd dat ondernemers zelf met initiatieven zouden komen om ook iets te doen aan de ganzenproblematiek. Dit betreft een goed voorbeeld. Men hoopt dat het college nieuwsgierig is naar de uitkomst. Als er al dan niet een vraagstuk gaat komen om beleid te maken in het beheerplan dan wel het faunabeheer, is het belangrijk dat men daarvoor openstaat. Het lijkt de heer De Wit goed om dat maximaal te faciliteren. Richting de Partij voor de Dieren merkt hij op dat de VVD niet minder beheer maar meer beheer wil. De fractie maakt zich zorgen over de omvang van de schades door de gans, ook voor andere instandhoudingsdoelen in het Natura2000-gebied. De VVD steunt het voorstel van de collega's derhalve niet.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt de Partij voor de Dieren voor het agenderen van onderhavig item. Zoals wellicht verwacht, kijkt het CDA anders tegen het beheerplan aan dan de Partij voor de Dieren. Feit is dat de laatste jaren de ganzenaantallen in de Zeevang enorm toegenomen zijn. Het gecoördineerd beheer is afgesproken in het Faunabeheerplan en is ook opgenomen in Beheerplan Zeevang. Als het ergens nodig is, dan is het echt hier. Het CDA steunt derhalve niet het verzoek om het gecoördineerd beheer uit het plan te halen. De partij wil echter wel dat er goed gekeken wordt naar het gecoördineerd beheer en dat het daadwerkelijk heel goed opgezet wordt. Kan de gedeputeerde daar misschien nog een nadere toelichting op geven, zodat het ook echt goed komt met het gecoördineerd beheer en dat het echt gaat leiden tot een geringer aantal ganzen?

In het beheerplan staat nu een minimumaantal ganzen van elke soort. Het CDA zou graag willen dat er voortaan ook een maximumaantal ganzen wordt toegevoegd, juist om extra druk te zetten op dat beheer.

Het onderzoek waar mevrouw Laan voor pleit, vindt het CDA een heel goed idee. Kan er een onderzoek komen naar de effecten van de ganzenaantallen op de instandhoudingsdoelen van de andere vogelsoorten in Zeevang? Het betreft negen andere soorten. Het is dus echt wel van belang om te kijken hoe die soorten nu lijden onder de grote aantallen ganzen en wat eraan gedaan kan worden. Tegelijkertijd zou er dan gekeken kunnen worden naar de resultaten van beheer in het natuurgedeelte van Staatsbosbeheer en in de gedeelten die worden onderhouden via agrarisch natuurbeheer. Er schijnen daar nu verschillen in te zitten. Juist op die delen met een hoger waterpeil zijn de problemen met ganzen en het vertrappen van de bodem veel groter. Zou de gedeputeerde dit ook willen meenemen in het onderzoek?

Tot slot heeft mevrouw Koning-Hoeve (CDA) nog een opmerking richting de SP, die vroeg of gekeken kan worden naar minder eiwitrijk gras. Dit gaat geheel in tegen de gevraagde eiwittransitie die juist ook vanuit de SP wordt gevraagd. In Nederland zou men zelf meer eiwit moet gaan telen op het land. Boeren zouden hun eigen gras meer eiwitrijk gras moeten maken, zodat er geen voer vanuit elders hoeft te worden aangekocht. Dit lijkt het CDA zeer strijdig met ander beleid.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Rommel voor haar beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):
Gedeputeerde Rommel geeft aan dat de vraag voorligt om het beheerplan van de agenda af te halen en het in te trekken. De provincie moet het beheerplan maken voor Europa, voor alle N2000-gebieden. Dit plan is al een keer uitgesteld. Voor 11 november moest er echter een plan liggen waaraan ook de belanghebbenden uit het gebied een bijdrage hebben kunnen leveren. Voorts moest er een gedegen plan liggen, dat ook getoetst was door de Omgevingsdienst. Gedeputeerde wil vooropstellen dat het voorliggende plan dat GS hebben vastgesteld, voldoet aan de gestelde eisen. Het punt waar de heer Zoon (PvdD) het niet mee eens is, betreft het gecoördineerd beheer. Het is heel belangrijk om ook mee te geven dat het gebied Zeevang een heel belangrijk gebied is voor de provincie. De inspreker gaf al aan dat men daar vooral de weidevogels wil beschermen en behouden.

De ganzenbeheerdiscussie is al regelmatig gevoerd. De Statenleden zijn hierover geïnformeerd. Het gecoördineerd beheer betekent dat onder coördinatie van de FBE jagers het gebied in kunnen om te beheren. Die jagers konden het gebied al in onder beleid van Staatsbosbeheer. Het kon derhalve al eerder, maar nu is het gecoördineerd. Dat is hetgeen gewijzigd is. Gedeputeerde Rommel is best bereid om het vaker te agenderen.

Gedeputeerde Rommel zou graag het navolgende willen afspreken:

- Het beheerplan blijft behouden. Gedeputeerde vindt dit een goed plan. Zij wil echter wel in overleg blijven. In IPO-verband heeft gedeputeerde verzocht om er met alle provincies tezamen goed over te spreken. Dit gesprek zal ook plaatsvinden. Er is echter weinig animo om tot enigszins hetzelfde idee te komen. Een aantal provincies is afgehaakt. Gedeputeerde heeft hier begrip voor, aangezien zij een dergelijke uitdaging niet kennen.
- Er volgt nog een "MARF-advies" over het andersoortig beheer. Gedeputeerde wil deze met de Statenleden bespreken.
- Onderzoeksideeën kunnen worden aangedragen bij de onderzoekscommissie. Gedeputeerde wil in 2022 een werkbezoek organiseren, opdat er nader over gesproken kan worden. Zij stelt voor om iets van een technische briefing te organiseren, zodat ook deskundigen kunnen worden uitgenodigd om mee van gedachten te wisselen.

Er zijn nog een paar vragen gesteld, waarop de gedeputeerde kort wil ingaan. Zo is er gevraagd of er goed gekeken kan worden naar het gecoördineerd beheer. Gedeputeerde heeft reeds toegezegd dat er over een jaar een tussenevaluatie zal plaatsvinden.

Voorts is gevraagd naar het ecologisch onderzoek. Vanuit de beleidsdoelstellingen kijkt de provincie in het gebied welke onderdelen daar moeten worden uitgezet, zowel vanuit het NNN als vanuit N2000. Het college zal er bij de Statenleden op terugkomen wat voor soort onderzoeken het betreft.

Zoals mevrouw Laan al aangaf, blijft de provincie in gesprek met de mensen. Als er aanleiding toe is, zou er in het beheerplan iets aangepast kunnen worden. Gedeputeerde gaat echter niet nu al toezeggen dat het beheerplan binnen zes jaar moeten worden aangepast. Dit geschiedt in goed overleg.

Tegen mevrouw Koning-Hoeve (CDA) merkt gedeputeerde op dat het weinig zin heeft om een

maximumaantal ganzen op te nemen in het beheerplan. Men wil nu juist verkleinen, zodat gedeputeerde het eerder daarbij zou willen houden.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) hoort gedeputeerde spreken over overleg met de andere provincies. Het blijkt ook dat de ganzen in Zeevang voornamelijk afkomstig zijn uit de Oostvaarders Plassen. Overlegt gedeputeerde ook met Flevoland over deze kwestie?

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat binnen het IPO is afgesproken dat er ten aanzien van de ganzen in Zeevang ook een klein overleg zal plaatsvinden met de provincies die het betreft: Flevoland, Groningen Utrecht, Zuid-Holland en Noord-Holland. Een en ander wordt gecoördineerd door Utrecht.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor haar beantwoording. Zij geeft vervolgens het woord aan mevrouw Bouhlel-Lascaris (SP), die in eerste termijn nog een interruptie had willen plegen op mevrouw Koning-Hoeve (CDA).

Mevrouw **Bouhlel-Lascaris** (SP) vindt hetgeen mevrouw Koning-Hoeve (CDA) in eerste termijn aanhaalt een beetje flauw. De vraag van de SP aan gedeputeerde was namelijk hoever het stond met het onderzoek naar het verlagen van het eiwitgehalte. De SP heeft in het verleden inderdaad gepleit voor meer eiwitten voor bepaalde producten. Thans zijn er echter te veel eiwitrijke gewassen waardoor de ganzen aangetrokken worden. Er is nu te veel voedsel. Dit moet verminderd worden, wil je op een natuurlijke wijze minder ganzen krijgen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) merkt op dat de agrarische sector in Nederland verplicht wordt gesteld om meer eiwit uit de productie van gras te halen. Hoe rijmt mevrouw Bouhlel-Lascaris (SP) dit dan met haar vraag?

Mevrouw **Bouhlel-Lascaris** (SP) wijst erop dat het in dit beheerplan gaat over Natura2000-gebied en niet over agrarisch gebied.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) wijst erop dat de inspreker, mevrouw Van der Laan, een agrariër is en ook koeien houdt in het gebied.

De **voorzitter** constateert dat hiermee de resterende vragen uit de eerste termijn zijn beantwoord. Zij gaat over op een tweede termijn. Als eerste vraagt zij hoe de heer Zoon (PvdD) wil omgaan met zijn voorstel.

Tweede termijn

De heer **Zoon** (PvdD) meent dat er even heel goed in de wandelgangen gekeken moet worden. Zijns inziens is niemand blij met het huidige ganzenbeheer en evenmin met het feit dat dit voor zes jaar vast zou liggen. De heer Zoon wil meegeven dat er eerder een symposium heeft plaatsgevonden. De kennis is aanwezig, maar bekeken moet worden hoe het in de uitvoering kan worden verbeterd.

Mevrouw **Bouhlel-Lascaris** (SP) reageert nog even kort op mevrouw Koning-Hoeve (CDA).

Mevrouw Van der Laan gaf aan dat zij samen met andere melkveehouders eigenaar is van de landen. Op die stukken land kwamen de ganzen terecht. Zij heeft echter niet gezegd dat ze er ook koeien et cetera heeft lopen.

De **voorzitter** constateert dat er geen nadere inbreng meer is vanuit de Statenleden dan wel gedeputeerde Rommel. Zij rondt het vergaderpunt derhalve af.

13. Rondvraag gedeputeerde Rommel (Natuur en Landschap, Grond, Bodemdaling en Stikstof)

De rondvraag van het CDA inzake ammoniak is reeds behandeld onder agendapunt 6.
De overige rondvragen zullen schriftelijk worden beantwoord.

14. Tweede begrotingswijziging

14.a Water: Motie externe bedreigingen Waddenzee

Dit agendapunt wordt doorgeschoven naar een volgende commissievergadering NLG.

15. Rondvraag portefeuille dhr. Loggen (Water, WED, CPMR)

Er zijn geen rondvragen aangemeld voor de portefeuille van gedeputeerde Rommel.

16. Sluiting

De **voorzitter** dankt alle deelnemers voor hun bijdrage. Zij richt nog een extra woord van dank tot mevrouw Van Boheemen, die als commissieadviseur de afgelopen maanden uitstekend geassisteerd heeft bij het reilen en zeilen van de commissie NLG.

De voorzitter sluit de vergadering om 17.54 uur.

De eerstvolgende vergadering van de commissie NLG vindt plaats op maandag 10 januari a.s.

Onderwerp	Nr	Indiener	Datum PS	Portefeuille-houder	Inhoud	Stand van zaken GS
Bomen voor klimaat en stikstof	M68-2019	Zoon, F.A.S. (PvdD)	11-11-2019	Rommel, E.	PS verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om: • de kansen voor klimaatbossen met locaties in beeld te brengen	05-07-2021 GS zullen PS voor het einde van 2021 informeren over de voortgang van de uitvoering van de bossenstrategie. Er zijn al wel enkele onderdelen van de bossenstrategie waar al een resultaat over te melden is. PS zijn op 10 juni 2021 per brief (kenmerk 1455348/1644373) geïnformeerd over de aanvraag van Rijksmiddelen uit het Programma Natuur. In augustus 2021 staat dit onderwerp op de agenda van de commissie NLG. In deze aanvraag zijn maatregelen opgenomen die de huidige bossen moeten revitaliseren. Revitalisering van bestaande bossen is een van de doelstellingen uit de bossenstrategie. Doel is het huidige bos in kwaliteit te doen toenemen en meer klimaatbestendig te maken. Er is circa 1,5 miljoen euro aangevraagd voor maatregelen die de huidige bossen in NH kunnen revitaliseren. Dit gaat om de huidige bossen in beheer bij de recreatieschappen, van Staatsbosbeheer, de bossen in het Gooi van GNR en de bossen bij Leyduin (Landschap NH). De Maatregelen bestaan uit het verbeteren van de mineralenbalans in de bodem, het verwijderen van invasieve exoten, het omvormen van eentonige bosvakken naar meer

						diverse bossen en recreatieve zonering zodat er in delen meer rust komt voor natuur. In de aanvraag bij het Rijk is ook 1,8 miljoen euro aangevraagd waarmee de provincie 31 hectare boscompensatie gaat realiseren voor eind 2023. 17-03-2021 Op 15 maart 2021 is de Bossenstrategie besproken in de Statencommissie NLG. Hierbij is geconstateerd dat GS in 2021 stappen zal zetten om de bossenstrategie uit te voeren, en dat hierover eind 2021 aan de Staten zal worden gerapporteerd. Wij streven ernaar om die rapportage tevens te gebruiken om verslag te doen over de uitvoering van de motie, en deze vervolgens af te doen. 27-01-2021 In PS van 14-12-2020 is op verzoek van de indiener van de motie besloten dat het afdoeningsvoorstel van deze motie in de RWKcommissie van 11 januari werd geagendeerd. Naar aanleiding van de bespreking in deze commissie is aangegeven dat GS schriftelijk terugkomt op deze motie. 22-09-2020: Uit besluitenlijst GS d.d. 08-09-2020: In het coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken! is klimaat een belangrijk thema. In het Noord-Hollands Actieprogramma Klimaat (APK) worden de provinciale klimaatacties uitgewerkt. De acties betreffen de energie-infrastructuur, duurzame elektriciteitsopwekking, de gebouwde omgeving,

						de industrie, mobiliteit, landbouw en landgebruik, en de verduurzaming van de eigen organisatie. Het Actieprogramma laat in de volle breedte zien wat de provincie deze collegeperiode doet om in 2030 te komen tot 49 procent minder CO2-uitstoot. Besluit GS 08-09-2020: 1. Het Noord-Hollands Actieprogramma Klimaat vast te stellen 2. Dit Actieprogramma door middel van bijgaande brief ter bespreking aan PS aan te bieden 3. PS te verzoeken Moties M68/11-11-2019, M103/18-11-2019, M106/18-11-2019, M107/18-11-2019, M111/18-11-2019, M69/11-11-2019, M45/30-9-2019 en M46/30-09-2019 als afgedaan te beschouwen. 12-08-2020 Over de voortgang in onze bijdrage aan de Bossenstrategie, die wij zien als de invulling van deze motie, hebben wij uw Staten bij brief nr. 1370926/1431534 van 2 juni 2020 geïnformeerd. Wij zijn nu met de betrokken terreinbeheerders in overleg over de verdere uitwerking van omvang en locatie van extra bos binnen het NNN. Ook werken we verder uit waar de compensatie moet plaatsvinden van het bos dat gekapt gaat worden ten behoeve van de realisatie van onze natuurdoelen. Over mogelijke locaties voor extra bos buiten het NNN informeren wij u binnenkort in de volgende brief aan uw Staten over de

						voortgang in onze bijdrage aan de Bossenstrategie. 28-04-2020 In onze brief nr. 1390926/1371108 aan uw Staten van begin maart over de Bossenstrategie van Rijk en provincies hebben wij aangegeven dat onze provinciale bijdrage aan deze Bossenstrategie gezien kan worden als de invulling van motie 68-2019 'Bomen voor klimaat en stikstof'. Alle provincies is gevraagd om eind april over vier onderwerpen informatie aan te leveren, te weten 1. Mogelijkheden voor extra bosaanleg binnen het NNN 2. Benodigde compensatie in verband met boskap ten behoeve van natuurdoelen vanaf 2017 3. Gewenste acties voor de vitalisering van het bestaande bos en 4. Mogelijkheden voor versterking van het landschap door de aanleg van houtige elementen. Wij hebben de eerste drie vragen ook voorgelegd aan de terreinbeherende organisaties in de provincie en ronden op basis daarvan nu onze bijdrage af. De volgende stap is dat de ambtelijke bijdragen van de provincies en de bijdragen die aan diverse organisaties uit de bossector zijn gevraagd naast elkaar gelegd worden om tot een totaalbeeld te komen. Daarover vindt weer overleg plaats met de provincies. Dit alles moet leiden tot een ambtelijke concept Bossenstrategie vóór de

						zomer, waarover na de zomer bestuurlijke besluitvorming plaatsvindt.
Leefbaarheidsmonitor	M96-2019	Leerink, G.L.J. (PvdA)	11-11-2019	Olthof, J.	PS verzoeken het college van GS: • In het kader van de uitwerking van de kaders van de leefbaarheidsfondsen een integrale provinciale leefbaarheidsmonitor te ontwikkelen, waarin gebiedsgericht zoveel mogelijk factoren welke van invloed zijn op een gezonde en vitale leefomgeving worden meegenomen	03-06-2021 Het ontwikkelen van een leefbaarheidsmonitor n.a.v. motie 96-2019 wordt opgenomen in de brede basismonitor van de provincie Noord-Holland. De brede basismonitor is een integrale monitor waarin indicatoren van gezonde leefomgeving, welvaart en welzijn worden samengebracht. De brede basismonitor is naar verwachting medio december 2021 gereed. 01-04-2021 De ontwikkeling van een leefbaarheidsmonitor n.a.v. motie 96-2019 wordt opgenomen in de brede basismonitor van de provincie Noord-Holland. De brede basismonitor is een integrale monitor waarin indicatoren van gezonde leefomgeving, welvaart en welzijn worden samengebracht. Een planning voor het opleveren van de brede basismonitor is naar verwachting medio mei gereed. 06-01-2021 De monitor is meegenomen als onderdeel van het Programma Gezonde Leefomgeving. Een eerste versie van de monitor wordt in het voorjaar van 2021 aangeboden aan PS. 10-08-2020 De monitor is meegenomen als onderdeel van het Programma Gezonde Leefomgeving. Een eerste versie van de monitor wordt in het voorjaar van 2021 aangeboden aan PS 25-03-2020 De

						monitor wordt onderdeel van het Programma Gezonde Leefomgeving. Het programmaplan wordt naar verwachting in mei door GS vastgesteld en daarna aan PS gestuurd. 29-01-2020 De leefbaarheidmonitor wordt meegenomen als onderdeel van het programma Gezonde Leefomgeving. In de loop van 2020 zal een eerste versie van de monitor worden gepubliceerd.
Leidraad Weidevogels	M116-2020	Wijnen, van T.K. (GroenLinks)	05-10-2020	Rommel, E.	PS verzoeken het college van GS te komen met een voorstel voor een Leidraad Habitat voor Weidevogels voor gemeentes om te raadplegen als zij deze kernkwaliteit in stand moeten houden.	01-06-2021 Het vormgeven van het Actieplan weidevogels is gepland voor het najaar van 2021. 17-03-2021 Het opstellen van de leidraad is in ambtelijke voorbereiding. Het is ons voornemen de leidraad uiterlijk eind 2021 vast te stellen. 11-01-2021 Het opstellen van de leidraad is in ambtelijke voorbereiding. Het is ons voornemen de leidraad uiterlijk eind 2021 vast te stellen.
Motie RO-instrumenten voor Voedselvisie en Masterplan Biodiversiteit	M13-2021	Cardol, M.T. (GroenLinks)	01-02-2021	Zaal, I.	PS verzoeken het College: 1. Om bij het voorbereiden van de Omgevingsverordening 2.0 na te gaan of RO-instrumenten van de Provincie bruikbaar zijn ter bevordering van de doelen van de	23-09-2021: uit besluitenlijst GS d.d. 21-09-2021: Provinciale Staten hebben op 1 februari 2021 met motie M13-2021 het college van Gedeputeerde Staten opgeroepen na te gaan of RO-instrumenten van de Provincie bruikbaar zijn ter bevordering van de doelen van de Voedselvisie en het Masterplan Biodiversiteit daarbij extra aandacht te geven aan de overgangszones tussen Natura2000-gebieden en het omringende

					Voedselvisie en het Masterplan Biodiversiteit. 2. Daarbij extra aandacht te geven aan de overgangszones tussen Natura2000-gebieden en het omringende landelijk gebied. 3. Daarbij het level playing field voor bedrijven in onze provincie ten opzichte van landelijke en/of Europese wet- en regelgeving te waarborgen. 4. Hierover bij de behandeling van de Omgevingsverordening 2.0 te rapporteren aan Provinciale Staten	landelijk gebied en daarbij het level playing field voor bedrijven te waarborgen. Het college informeert Provinciale Staten op welke wijze invulling is gegeven aan deze motie. Besluit GS: 1. Bijgaande brief aan Provinciale Staten te verzenden 2. Provinciale Staten te verzoeken motie M13-2021 als afgedaan te beschouwen. 05-07-2021 De motie wordt uitgewerkt. Wij verwachten u na het zomerreces verder te kunnen informeren. 01-04-2021 De motie wordt uitgewerkt, verwachte reactie van GS aan PS is mei 2021.
Motie Bijdrage Provincie NH aan actie "Kruidenrijk grasland"	M50-2021	Klein, M.C.A. (ChristenUnie)	17-05-2021	Rommel, E.	PS Verzoekt GS: 1. Net als de provincies Noord-Brabant, Groningen, Utrecht en Gelderland €15.000 te doneren aan de crowdfunding-campagne voor 101	26-10-2021 uit besluitenlijst GS d.d. 07-09-2021: Gedeputeerde Staten van Noord-Holland dragen € 15.000,- bij aan de crowdfunding actie van Stichting Urgenda voor kruidenrijk grasland. Dit gebeurt als uitvoering van de motie van Provinciale Staten (M50-2021) die op 17 mei 2021 is aangenomen. De bijdrage zal gebruikt worden

					hectare kruidenrijk grasland 2. Dekking te vinden binnen de huidige begroting.	door Urgenda om deelnemende boeren in Noord-Holland korting te geven op de inkoop van zaadmengsels voor kruidenrijk grasland. Besluit GS: 1. Stichting Urgenda een incidentele subsidie van € 15.000,- te verlenen voor de crowdfunding-actie kruidenrijk grasland 2. Voor deze incidentele subsidie af te wijken van Aanwijzing 5 arrangement 2 van de Provinciale Verantwoordingssystematiek, welke is vastgelegd in het besluit van Gedeputeerde Staten houdende regels omtrent aanwijzingen voor de subsidieverstrekking Noord-Holland 3. Van het hierboven genoemde besluit Aanwijzing 4 arrangement 1 toe te passen en het subsidiebedrag van €15.000,- in één keer te verlenen en vast te stellen 4. Provinciale Staten voor te stellen motie 50-2021 af te doen middels bijgevoegde brief aan PS. 01-06-2021 Momenteel wordt uitgewerkt hoe de beoogde bijdrage aan de actie geformaliseerd kan worden. In de planning streven we naar afhandeling hiervan nog voor het zomerreces, of kort daarna.
Motie beschermin g kwetsbaarst e eerst	M54-2021	Zoon, F.A.S. (PvdD)	17-05-2021	Rommel, E.	PS roepen het College van Gedeputeerde Staten op: - bij de uitvoering prioriteit te geven aan verlaging	23-09-2021: uit besluitenlijst GS d.d. 21-09-2021: Met het Programma Natuurnetwerk (PNN) wordt verantwoording afgelegd over de voortgang en programmering van het Natuurnetwerk Nederland. Het programma sluit aan bij de

					stikstofdepositie bij de zeer stikstofgevoelige habitattypen en bij de geselecteerde prioritaire habitats2.	gebiedsgerichte en integrale werkwijze die vanaf 2020 is ingezet en steeds meer vorm krijgt in de verschillende (deel)gebieden. Het Programma Natuurnetwerk wordt jaarlijks geactualiseerd en ter besluitvorming aan Provinciale Staten voorgelegd. Besluit GS: 1. De bijgevoegde Statenvoordracht vast te stellen, waarin aan Provinciale Staten wordt voorgesteld het Programma Natuurnetwerk 2022 vast te stellen 2. De Statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit aan Provinciale Staten te zenden met bijgaande brief 3. Aan Provinciale Staten voor te stellen motie M54-2021, aangenomen op 17 mei 2021, af te doen. 04-06-2021 De projectleiders die de gebiedsprocessen trekken nemen deze motie mee in de uitvoering van hun gebiedsproces. Provinciale Staten zullen over de uitvoering geïnformeerd worden via het Programma Natuurnetwerk.
Motie “Ladder van Leisure'	M88-2021	Smaling, E.M.A. (SP)	28-06-2021	Zaal, I.	PS draagt Gedeputeerde Staten op: Een Ladder van Leisure te ontwikkelen die recreatief gebied in Noord-Holland in kaart brengt op basis van mogelijkheden en	

					kwetsbaarheden en daarmee een ondersteunend instrument vormt voor de Visie Recreatie en Toerisme	
Motie Slim en in lijn met wetenschap investeren (ROM)	M93-2021	Kostic, I. (PvdD)	28-06-2021	Zaal, I.	PS roepen Gedeputeerde Staten op: - zich binnen ROM hard te maken voor aanpassen van kaders, zodanig dat het no harm-principe ook gaat gelden voor biodiversiteit en voor alle investeringen van toepassing zal zijn	
Motie Oproep externe bedreigingen voor Waddenzee verminderen	M92-2021	Cardol, M.T. (GroenLinks)	28-06-2021	Loggen, C.	PS verzoeken het college van Gedeputeerde Staten: 1. Het Rijk dringend te verzoeken te stoppen met het verstrekken van vergunningen die de natuur op het Wad belasten, zoals voor gas- en zoutwinning in de	25-10-2021: uit besluitenlijst GS d.d. 28-09-2021: Gedeputeerde Staten van Noord-Holland sturen een brief aan de minister van Infrastructuur en Waterstaat, waarin zij de minister oproepen te stoppen met gasboringen in de Waddenzee. Eerder had Provinciale Staten van Noord-Holland al in een motie deze wens uitgesproken. Besluit GS: 1. de brief, waarin een oproep staat om gasboringen in de Waddenzee te stoppen, te verzenden aan de minister van Infrastructuur en

					Waddenzee, de aanleg van kabels op ecologisch gezien onwenselijke tracés door het Wad en onder Schiermonnikoog en het toelaten van lozingen door een gasbooreiland ten noorden van de Waddeneilanden. 2. Er bij de uitvoering van het resterende deel van het Waddenfonds op aan te dringen deze externe bedreigingen extra aandacht te geven en projecten te toetsen in hoeverre ze inspelen op de mondiale transities en of ze klimaat-adaptief zijn	Waterstaat 2. Een afschrift van deze brief te sturen aan Provinciale Staten 3. PS voor te stellen motie M92-2021 hiermee als afgedaan te beschouwen.
Motie CO2 opslag versus haalbaarheidsstudie Groen	M103 - 2021	Leerink, G.L.J. (PvdA)	05-07-2021	Olthof, J.	PS v erzoekt het college van GS: - De Tweede Kamer en betrokken bewindslieden voor 8 juli actief op de hoogte te brengen van boven	

staal/Zeester					genoemde overwegingen en standpunt -Zich maximaal in te spannen om er voor te zorgen dat er geen onomkeerbaar besluit genomen wordt met betrekking tot ondergrondse CO2 opslag zolang de resultaten van dit onderzoek niet bekend.	
Motie Problemen Tata Steel niet doorschuiven, maar bij de bron aanpakken	M102 - 2021	Kostic, I. (PvdD)	05-07-2021	Olthof, J.	PS spreken uit: - end-of-pipe maatregelen zoals afvang (en uiteindelijk opslag) van CO2 van Tata Steel in principe onwenselijk te vinden - van het Rijk volop inzet te willen op technieken waarbij geen CO2 ontstaat (bronaanpak)	
Motie Houd rekening met dierenwelzijn	M164 - 2021	Kostic, I. (PvdD)	13-09-2021	Loggen, C.	PS spreken uit: - ook in het kader van het Waddenfonds dierenwelzijn belangrijk te vinden en roepen het	

					Waddenfonds op: - om bij de selectie van de te ondersteunen activiteiten/projecten expliciet dierenwelzijn mee te laten wegen	
Motie Ecologie en natuur bij nieuwe organisatie Hollandse waterlinies	M192 - 2021	Zoon, F.A.S. (PvdD)	08-11-2021	Rommel, E.	PS verzoeken GS: - met de andere drie provincies in gesprek te gaan om in provinciale beleids- en uitvoeringsplannen ecologie en natuur te koppelen aan het werelderfgoed.	
Motie Broedplaats Blakende Bollen	M214 - 2021	Cardol, M.T. (GroenLinks)	08-11-2021	Rommel, E.	PS verzoeken het college: 1. Het landelijke fieldlab biologische bloembollen op het terrein van Huiberts Bloembollen dat er mede op is gericht scholieren, studenten en wetenschappers een plek te geven voor ontmoeting en inspiratie een extra impuls te geven. 2. Dat te doen	

					door aanstelling bij het fieldlab van een kwartiermaker die binding heeft met de sector, de broedplaats kan helpen ontwikkelen, relaties kan leggen, als ambassadeur kan optreden en telers kan helpen bij het opzetten van structurele meerjarige projecten (bodembeheer, teelt en gewasbescherming op natuurlijke basis en waterbeheer). 3. Hiervoor €50.000 op te nemen in de begroting 2022.	

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	8663
Extern Zaak ID	805589
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	5.a
Titel	OD NZKG: Wijziging gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst NZKG
Organisatieonderdeel	CZ/FIN

Bijlagen
Voordracht OD NZKG december 2021 def.docx
Gemeenschappelijke Regeling OD NZKG 2021 definitief.pdf
Brief aan PS over Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	20 december 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**
PS-vergadering	31 januari 2022

Toelichting

In verband met de fusie tussen de gemeenten Weesp en Amsterdam dient de gemeente Weesp toe te treden tot de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied. Gedeputeerde Staten vragen Provinciale Staten toestemming voor de daarmee samenhangende wijziging van de Gemeenschappelijke regeling.

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 14 december 2021

Onderwerp: Wijziging Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

Kenmerk: 805589/1748439

Bijlagen:

1. Voorstel Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2021

1. Inleiding

Het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) heeft op 9 juli 2021 ingestemd met een voorgenomen wijziging van de gemeenschappelijke regeling (GR) in verband met de fusie van de gemeenten Weesp en Amsterdam in maart 2022.

Op grond van artikel 51, tweede lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) dienen Provinciale Staten in te stemmen met deze wijziging. Op grond van genoemd artikel kunnen Provinciale Staten hun toestemming alleen onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang. Het verzoek is dat alle deelnemers van de OD NZKG de wijzigingen van de GR goedkeuren voor 1 januari 2022 in verband met de uittreding van de gemeente Weesp uit de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek per die datum. Waar dat qua procedure niet lukt voorziet het voorstel in een terugwerkende kracht van de wijzigingen tot 1 januari 2022.

2. Achtergrond GR-wijziging

Op 11 februari 2021 heeft de Tweede Kamer ingestemd met het wetsvoorstel Herindeling van de gemeenten Amsterdam en Weesp. De beoogde fusiedatum is 24 maart 2022.
In de genoemde wet is vastgelegd om wijzigingen van de wettelijk geregelde samenwerkingsverbanden - die van kracht zijn voor een gebied waarvan de omvang bij of krachtens de wet is vastgesteld - per 1 januari 2022 in te laten gaan. Dit betreft de veiligheidsregio's, de gemeentelijke gezondheidsdiensten en de omgevingsdiensten. De regering wil hiermee voorkomen dat er lopende het jaar een verandering dient plaats te vinden, met gebroken boekjaren en ingewikkelde berekeningen van gemeentelijke bijdragen als gevolg.
De gemeente Weesp dient echter wel formeel toe te treden tot deze GR-en voor de periode 1 januari 2022 tot 24 maart 2022. Na de datum van herindeling is het grondgebied van Weesp

toegevoegd aan Amsterdam en is Weesp geen zelfstandig deelnemer meer aan de gemeenschappelijke regeling. Ook dit is verankerd in de Wet herindeling van de gemeenten Amsterdam en Weesp.

In de tussenliggende periode van 1 januari tot 24 maart 2022 dient Weesp als zelfstandige gemeente toe te treden tot de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied. De betreffende GR moet hierop worden aangepast en de colleges en raden dienen hiermee in te stemmen c.q. toestemming voor te verlenen conform de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Het Algemeen Bestuur stelt de volgende wijzigingen van de GR OD NZKG voor:

- Fusie Weesp: Toevoegen van artikel 61 lid 3 (toevoeging Weesp) en lid 4 (aanpassing stemverhouding), de overgangsbepaling aangaande de toetreding van gemeente Weesp tot de GR. Toevoegen Weesp aan artikel 1;
- Tekstuele wijzigingen in het kader van de Wnra;
- Wijziging van artikel 32 lid 1: de secretaris stemt in met de mandaatverlening door het college in plaats van het dagelijks bestuur. Het komt nu voor dat een DB bijeenkomst op een veel later tijdstip pas bijeen komt, waardoor de instemming met het mandaatlaat plaatsvindt. Dit komt de voortgang van het proces rondom de vaststelling van het mandaat respectievelijk ondermandaat niet ten goede;
- Wijziging van artikel 41: Aan artikel 41 is volmacht toegevoegd. In het kader van de Wnra worden arbeidsovereenkomsten gesloten met medewerkers en dit is een privaatrechtelijke rechtshandeling. Dit maakt dat volmacht van toepassing is, aangezien de directeur gevolmachtigd is om deze taak te verrichten;
- Schrappen van artikel 59 en wijzigen van artikel 60: de OD NZKG kan sinds enkele jaren zijn eigen publicatie verzorgen. Dit hoeft niet meer naar Zaanstad;
- Een stem in het Algemeen bestuur van Amsterdam aan Weesp over te dragen. Hiermee blijven de stemverhoudingen zoveel mogelijk gelijk.

3. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

mw. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. ….

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 14 december 2021;

besluiten:

1. Gedeputeerde Staten op grond van artikel 51, tweede lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen toestemming te verlenen tot het treffen van de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2021.

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2021

Gemeenschappelijke regeling

Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2021

De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, Diemen, Haarlemmermeer, Ouder-Amstel, Uithoorn, Weesp en Zaanstad en gedeputeerde staten van de provincie Noord-Holland, ieder voor zover het hun bevoegdheden betreft,

Overwegende dat

het Rijk, het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten in 2009 in een package deal, welke wettelijk is vastgelegd, afspraken hebben gemaakt over de uitvoering van een basistakenpakket door verscheidene omgevingsdiensten;

Gedeputeerde staten van de provincie Noord-Holland en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Amsterdam, Haarlemmermeer en Zaanstad in december 2011 een bestuursopdracht hebben vastgesteld om te komen tot een voorstel voor de oprichting van een Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied; het Rijk en het Interprovinciaal Overleg in maart en april 2012 afspraken hebben gemaakt over de wijze waarop de taken voortvloeiend uit het Besluit risico's zware ongevallen 1999 door zogeheten landsdelige omgevingsdiensten worden uitgevoerd;

De gemeente Amsterdam en de gemeente Weesp per 24 maart 2022 naar verwachting zullen gaan fuseren op grond van het wetsvoorstel Herindeling van de gemeenten Amsterdam en Weesp;

In genoemd wetsvoorstel is vastgelegd dat wijzigingen in de indeling in regio's van de wettelijk geregelde samenwerkingsverbanden al per 1 januari 2022 ingaan;

Tot 24 maart 2022 Weesp een zelfstandige gemeente blijft en dat dit tot gevolg heeft dat Weesp wettelijk verplicht is om in de periode van 1 januari tot 24 maart 2022 deel dient te nemen aan de wettelijke geregelde samenwerkingsverbanden;

Naar aanleiding van diverse wetswijzigingen technische aanpassingen op de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2016 worden doorgevoerd;

Gelet op
de Wet gemeenschappelijke regelingen;
de toestemming van provinciale staten van Noord-Holland en de toestemmingen van de raden van Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, Diemen, Haarlemmermeer, Ouder-Amstel, Uithoorn, Weesp, en Zaanstad ex artikel 1, tweede lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

Besluiten
de navolgende gemeenschappelijke regeling te treffen:
de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2021

<u>Hoofdstuk 1: Algemene bepalingen</u>

Artikel 1: Begripsbepalingen
In deze gemeenschappelijke regeling wordt verstaan onder:

a. algemeen bestuur: het algemeen bestuur van de Omgevingsdienst, bedoeld in artikel 4;
b. ambtenaren: ambtenaren, als bedoeld in artikel 1 van de Ambtenarenwet;
c. Amstellandgemeenten: de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Diemen, Ouder-Amstel en Uithoorn;
d. basistakenpakket het basistakenpakket voor omgevingsdiensten, versie 2.3 van 25 mei 2011, behorende bij de "package deal" gesloten door het Rijk, het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten in 2009;
e. BRZO-taken de taken waarover het Rijk en het Interprovinciaal Overleg in maart en april 2012 afspraken hebben gemaakt over de wijze waarop de taken voortvloeiend uit het Besluit risico's zware ongevallen 1999 door zogeheten landsdelige omgevingsdiensten worden uitgevoerd;
f. colleges: de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten en gedeputeerde staten van Noord-Holland;
g. dagelijks bestuur: het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst, bedoeld in artikel 4;
h. directeur: de secretaris van de Omgevingsdienst, bedoeld in artikel 26;
i. gemeenten: de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, Diemen, Haarlemmermeer, Ouder-Amstel, Uithoorn en Zaanstad;
j Omgevingsdienst: het openbaar lichaam bedoeld in artikel 3;
k. provincie: de provincie Noord-Holland;
l. regeling: de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2021, en
m. vertegenwoordigende organen: de raden van de gemeenten en provinciale staten van Noord-Holland.

Artikel 2: Belang
De regeling wordt getroffen ter ondersteuning van de colleges bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede de taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten. Voorts wordt de regeling getroffen ter behartiging van de taken voortvloeiend uit het Besluit risico's zware ongevallen 1999.

Hoofdstuk 2: Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

Afdeling 1: Instelling en taken

Artikel 3: Instelling
1. Er is een rechtspersoonlijkheid bezittend openbaar lichaam ingesteld genaamd Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.
2. De Omgevingsdienst is gevestigd te Zaandam.

Artikel 4: Bestuur
Het bestuur van de Omgevingsdienst bestaat uit het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter.

Afdeling 2: Algemeen bestuur

Artikel 5: Hoofdschap
Het algemeen bestuur staat aan het hoofd van de Omgevingsdienst.

Artikel 6: Samenstelling
1. De colleges wijzen uit hun midden ieder één lid van het algemeen bestuur aan, met dien verstande dat de colleges van Amsterdam, Haarlemmermeer en Noord-Holland ieder twee leden van het algemeen bestuur uit hun midden aanwijzen.
2. Het lidmaatschap van het algemeen bestuur eindigt van rechtswege, zodra men ophoudt wethouder of burgemeester respectievelijk gedeputeerde of commissaris van de Koning te zijn.
3. Een lid van het algemeen bestuur kan te allen tijde ontslag nemen. Het lid blijft aan tot het college dat hem heeft aangewezen in zijn opvolging heeft voorzien.
4. De colleges wijzen uit hun midden ieder één plaatsvervangend lid van het algemeen bestuur aan. Het plaatsvervangend lid vervangt het lid, bedoeld in het eerste lid, bij afwezigheid. Hetgeen in deze regeling bepaald is omtrent het lid van een algemeen bestuur, is van overeenkomstige toepassing op het plaatsvervangend lid.
5. Het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst IJmond kan uit zijn midden een vertegenwoordiger aanwijzen die een adviserende stem heeft in het algemeen bestuur.

Artikel 7: Meervoudig stemrecht
1. De leden van het algemeen bestuur, aangewezen door gedeputeerde staten van de provincie Noord-Holland hebben ieder tien stemmen.
2. De leden van het algemeen bestuur, aangewezen door het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam hebben ieder vijftien stemmen.
3. De leden van het algemeen bestuur, aangewezen door het college van burgemeester en wethouders van Haarlemmermeer hebben ieder acht stemmen.
4. Het lid van het algemeen bestuur, aangewezen door het college van burgemeester en wethouders van Zaanstad heeft negen stemmen.
5. De leden van het algemeen bestuur, aangewezen door de colleges van burgemeester en wethouders van de Amstellandgemeenten ieder vijf stemmen hebben.

Artikel 8: Reglement van orde
Het algemeen bestuur stelt voor zijn vergaderingen en andere werkzaamheden een reglement van orde vast.

Artikel 9: Vergaderingen
1. Het algemeen bestuur vergadert jaarlijks tenminste tweemaal en voorts zo vaak als het daartoe besloten heeft.
2. Voorts vergadert het algemeen bestuur indien de voorzitter of het dagelijks bestuur het nodig oordeelt of indien ten minste een vijfde van het aantal leden waaruit het algemeen bestuur bestaat schriftelijk, met opgaaf van redenen, daarom verzoekt.

Artikel 10: Oproeping
1. De voorzitter roept de leden schriftelijk tot de vergadering op.
2. Tegelijkertijd met de oproeping brengt de voorzitter dag, tijdstip en plaats van de vergadering ter openbare

kennis. De agenda en de daarbij behorende voorstellen met uitzondering van de in artikel 23, tweede lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen bedoelde stukken worden tegelijkertijd met de oproeping en op een bij openbare kennisgeving aan te geven wijze ter inzage gelegd.

Artikel 11: Quorum
1. De vergadering van het algemeen bestuur wordt niet geopend voordat blijkens de presentielijst meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden tegenwoordig is.
2. Indien ingevolge het eerste lid de vergadering niet kan worden geopend, belegt de voorzitter, onder verwijzing naar dit artikel, opnieuw een vergadering tegen een tijdstip dat ten minste vierentwintig uur na het bezorgen van de oproeping is gelegen.
3. Op de vergadering, bedoeld in het tweede lid, is het eerste lid niet van toepassing. Het algemeen bestuur kan echter over andere aangelegenheden dan die waarvoor de ingevolge het eerste lid niet geopende vergadering was belegd alleen beraadslagen of besluiten, indien blijkens de presentielijst meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden tegenwoordig is.

Artikel 12: Immuniteit
De leden van het bestuur van het openbaar lichaam en andere personen die deelnemen aan de beraadslaging kunnen niet in rechte worden vervolgd of aangesproken voor dan wel worden verplicht getuigenis af te leggen als bedoeld in artikel 165, eerste lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering over hetgeen zij in de vergadering van het algemeen bestuur hebben gezegd of aan het algemeen bestuur schriftelijk hebben overlegd.

Artikel 13: Vergaderorde
1. De voorzitter zorgt voor de handhaving van de orde in de vergadering en is bevoegd, wanneer die orde op enigerlei wijze door toehoorders wordt verstoord, deze en zo nodig andere toehoorders te doen vertrekken.
2. Hij is bevoegd toehoorders die bij herhaling de orde in de vergadering verstoren voor ten hoogste drie maanden de toegang tot de vergadering te ontzeggen.
3. Hij kan het algemeen bestuur voorstellen aan een lid dat door zijn gedragingen de geregelde gang van zaken belemmert, het verdere verblijf in de vergadering te ontzeggen. Over het voorstel wordt niet beraadslaagd. Na aanneming daarvan verlaat het lid de vergadering onmiddellijk. Zo nodig doet de voorzitter hem verwijderen. Bij herhaling van zijn gedrag kan het lid bovendien voor ten hoogste drie maanden de toegang tot de vergadering worden ontzegd.

Artikel 14: Belangenverstrengeling
1. Onverminderd het bepaalde in artikel 2:4 van de Algemene wet bestuursrecht neemt een lid van het algemeen bestuur niet deel aan een stemming over:
a. een aangelegenheid die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken;
b. de vaststelling of goedkeuring der rekening van een lichaam waaraan hij rekenplichtig is of tot welks bestuur hij behoort.
2. Bij een schriftelijke stemming wordt onder het deelnemen aan de stemming verstaan het inleveren van een stembriefje.
3. Een benoeming gaat iemand persoonlijk aan, wanneer hij behoort tot de personen tot wie de keuze door een voordracht of bij een herstemming is beperkt.

Artikel 15: Stemming
1. Een stemming is alleen geldig, indien meer dan de helft van het aantal leden dat zitting heeft en zich niet van deelneming aan de stemming moet onthouden, daaraan heeft deelgenomen.
2. Het eerste lid is niet van toepassing:
a. ingeval opnieuw wordt gestemd over een voorstel of over een benoeming, voordracht of aanbeveling van een of meer personen ten aanzien van wie in een vorige vergadering een stemming op grond van dat lid niet geldig was;
b. in een vergadering als bedoeld in artikel 11, tweede lid, voor zover het betreft onderwerpen die in de daaraan voorafgaande, ingevolge artikel 11, eerste lid, niet geopende vergadering aan de orde waren gesteld.

Artikel 16: Besluitvorming
1. Voor het tot stand komen van een besluit bij stemming wordt de volstrekte meerderheid vereist van hen die een stem hebben uitgebracht, met inachtneming van artikel 7.
2. Bij een schriftelijke stemming wordt onder het uitbrengen van een stem verstaan het inleveren van een behoorlijk ingevuld stembriefje.

Artikel 17: Stemwijze
1. De stemming over personen voor het doen van benoemingen, voordrachten of aanbevelingen geschiedt bij gesloten en ongetekende stembriefjes.
2. Indien de stemmen staken over personen tot wie de keuze door een voordracht of bij een herstemming is beperkt, wordt in dezelfde vergadering een herstemming gehouden.
3. Staken bij de stemming, bedoeld in het tweede lid, de stemmen opnieuw, dan beslist terstond het lot.
4. De overige stemmingen geschieden bij hoofdelijke oproeping, indien de voorzitter of een van de leden dat verlangt. In dat geval geschieden zij mondeling.
5. Bij hoofdelijke oproeping is ieder ter vergadering aanwezig lid dat zich niet van deelneming aan de stemming moet onthouden verplicht zijn stem voor of tegen uit te brengen.
6. Indien over een voorstel geen stemming wordt gevraagd, is het aangenomen.
7. Tenzij de vergadering voltallig is, wordt bij staking van stemmen, behoudens bij stemming over personen, het nemen van een besluit uitgesteld tot een volgende vergadering, waarin de beraadslagingen kunnen worden heropend.
8. Indien de stemmen staken in een voltallige vergadering of in een ingevolge het zevende lid opnieuw belegde vergadering, is het voorstel niet aangenomen.
9. Onder een voltallige vergadering wordt verstaan een vergadering waarin alle leden waaruit het algemeen bestuur bestaat, of hun plaatsvervangers, voor zover zij zich niet van deelneming aan de stemming moesten onthouden, een stem hebben uitgebracht.

Artikel 18: Ambtelijke bijstand
Het algemeen bestuur regelt op welke wijze ambtelijke bijstand wordt verleend aan de leden van het algemeen bestuur.

Artikel 19: Openbaarheid vergaderingen
1. De vergaderingen van het algemeen bestuur zijn openbaar. De deuren worden gesloten wanneer een vijfde gedeelte van de aanwezige leden daarom verzoekt of de voorzitter het nodig oordeelt. Het algemeen bestuur beslist vervolgens of met gesloten deuren zal worden vergaderd.

2. Van een vergadering met gesloten deuren wordt een afzonderlijk verslag opgemaakt, dat niet openbaar wordt gemaakt tenzij het algemeen bestuur anders beslist.

Artikel 20: Besluitvorming in besloten vergadering
1. In een besloten vergadering kan niet worden beraadslaagd, noch een besluit worden genomen, ter zake van de begroting, de wijzigingen daarvan en de jaarrekening.
2. In een besloten vergadering kan evenmin worden beraadslaagd, noch een besluit worden genomen, over het ontslag van leden van het dagelijks bestuur en de voorzitter.
3. In een besloten vergadering kan geen besluit worden genomen ter zake van:
a. het aangaan van geldleningen, het uitlenen van gelden en het aangaan van rekeningcourantovereenkomsten;
b. het kopen, ruilen, vervreemden, bezwaren en verpanden van eigendommen;
c. het doen van een uitgaaf voordat de begroting of de begrotingswijziging waarbij deze uitgaaf is geraamd, is goedgekeurd.
Artikel 21: Ontslag
De colleges kunnen ieder het door hen in het algemeen bestuur aangewezen lid te allen tijde ontslaan wanneer dit lid het vertrouwen van het betreffende college niet langer bezit.

Afdeling 3: Dagelijks bestuur

Artikel 22: Samenstelling
1. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en vier andere door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen leden, waarbij de leden aangewezen door de colleges van Amsterdam, Haarlemmermeer, Zaanstad en een vertegenwoordiger namens de Amstellandgemeenten, alsmede het lid aangewezen door gedeputeerde staten van Noord-Holland in elk geval zitting hebben.
2. Degene die ophoudt lid van het algemeen bestuur te zijn, houdt tevens op lid van het dagelijks bestuur te zijn.
3. Indien tussentijds een plaats in het dagelijks bestuur vacant of beschikbaar komt, wijst het algemeen bestuur zo spoedig mogelijk een nieuw lid aan met inachtneming van het bepaalde in het eerste lid.
Gaat het openvallen van een plaats in het dagelijks bestuur gepaard met het openvallen van een plaats in het algemeen bestuur, dan wordt het aanwijzen van een nieuw lid in het dagelijks bestuur uitgesteld totdat de opengevallen plaats in het algemeen bestuur is bezet.

Artikel 23: Vergaderingen
1. Het dagelijks bestuur vergadert zo vaak de voorzitter het nodig oordeelt of tenminste één lid daar de voorzitter om verzoekt.
2. De vergaderingen van het dagelijks bestuur zijn niet openbaar.
3. Ieder lid heeft één stem.
4. Het dagelijks bestuur besluit bij volstrekte meerderheid van stemmen.
5. Het dagelijks bestuur stelt een reglement van orde voor zijn vergaderingen en andere werkzaamheden vast.

Artikel 24: Ontslag
Het algemeen bestuur kan besluiten een lid van het dagelijks bestuur ontslag te verlenen, indien dit lid het vertrouwen van het algemeen bestuur niet meer bezit.

Afdeling 4: Voorzitter

Artikel 25: Aanwijzing
1. De voorzitter wordt door en uit het algemeen bestuur aangewezen.
2. Het algemeen bestuur kan de voorzitter ontslag verlenen, indien deze het vertrouwen van het algemeen bestuur niet meer bezit.
3. Uit de andere leden als bedoeld in artikel 22, eerste lid, wordt een plaatsvervangend voorzitter aangewezen door het algemeen bestuur. Het tweede lid is niet van toepassing op de plaatsvervangend voorzitter.

Afdeling 5: Secretaris
Artikel 26: Benoeming, schorsing en ontslag
1. De secretaris wordt door het dagelijks bestuur benoemd.
2. De bevoegdheid tot schorsing of ontslag van de secretaris berust bij het dagelijks bestuur.

Artikel 27: Taak
1. De secretaris staat het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter ter zijde bij de uitoefening van hun taak. Hij is aanwezig in de vergadering van het algemeen bestuur en van het dagelijks bestuur. Hij ondertekent de stukken die van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur uitgaan, mede.
2. De secretaris staat, als directeur, aan het hoofd van de ambtelijke organisatie van de Omgevingsdienst.
3. Het dagelijks bestuur stelt in de organisatieverordening nadere regels vast betreffende de taak en de bevoegdheid van de secretaris.

Artikel 28: Vervanging
1. Het dagelijks bestuur regelt de vervanging van de secretaris.
2. Artikel 26, tweede lid, en artikel 27 zijn van overeenkomstige toepassing op degene die de secretaris vervangt.

Afdeling 6: Ombudsfunctie

Artikel 29: Ombudsfunctie
Onverminderd het bepaalde in artikel 1a van de Wet Nationale ombudsman is de Nationale ombudsman als bedoeld in artikel 2 van de Wet Nationale ombudsman bevoegd verzoekschriften als bedoeld in artikel 9:18 van de Algemene wet bestuursrecht te behandelen.

Afdeling 7: Bestuurscommissies

Artikel 30: Instellen
Het algemeen bestuur is bevoegd een bestuurscommissie als bedoeld in artikel 25, eerste lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen in te stellen.

Hoofdstuk 3: Bevoegdheden van de Omgevingsdienst

Afdeling 1: Bevoegdheden van het bestuur

Artikel 31: Overdracht bevoegdheden
Aan het bestuur van de Omgevingsdienst worden geen bevoegdheden overgedragen.

Artikel 32: Mandaatverlening
1. De colleges kunnen aan het dagelijks bestuur onderscheidenlijk de secretaris mandaat verlenen ter uitvoering van de bevoegdheden van het betreffende college, voor zover deze binnen het belang van deze regeling vallen. Onverminderd het bepaalde in artikel 10:4 van de Algemene wet bestuursrecht moet de secretaris instemmen met de mandaatverlening door het betreffende college.
2. Gedeputeerde staten van de provincie en de colleges van de gemeenten verplichten zich er voor zorg te dragen dat namens hun bestuur ten minste de bevoegdheden noodzakelijk voor de uitvoering van het basistakenpakket en de VTH-taken voor BRZO- en RIE4-bedrijven aan het dagelijks bestuur onderscheidenlijk de secretaris in mandaat worden opgedragen.
3. De krachtens dit artikel genomen mandaatbesluiten worden overeenkomstig artikel 3:42, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht bekendgemaakt, onverminderd het bepaalde in artikel 10:5 van de Algemene wet bestuursrecht. Voorts worden de mandaatbesluiten opgenomen in een register.

Artikel 33: Privaatrechtelijke bevoegdheden
1. De privaatrechtelijke bevoegdheden van de Omgevingsdienst worden ingekaderd door de begroting, en nader ingevuld in onder meer het directiereglement en het treasurystatuut. Bij de ter inzagelegging van de ontwerpbegroting wordt melding gemaakt van voorgenomen rechtshandelingen die een bedrag van € 2,5 miljoen te boven gaan.
2. Het algemeen bestuur kan slechts bij vijf zesde meerderheid besluiten tot de oprichting van en de deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen.

Artikel 34: Treffen gemeenschappelijke regeling
1. Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur onderscheidenlijk de voorzitter zijn bevoegd een gemeenschappelijke regeling te treffen met het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur onderscheidenlijk de voorzitter van een ander openbaar lichaam in de zin van artikel 8, eerste lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen voor zover dit binnen het belang van de regeling valt, als bedoeld in artikel 2.
2. Het dagelijks bestuur of de voorzitter gaat niet over tot het treffen van een gemeenschappelijke regeling dan na verkregen toestemming van het algemeen bestuur. De toestemming kan slechts onthouden worden wegens strijd met het recht of het algemeen belang.
3. Onder het treffen van een gemeenschappelijke regeling wordt in dit artikel mede verstaan het wijzigen van, het toetreden tot en het uittreden uit een gemeenschappelijke regeling.
4. Het algemeen bestuur neemt de besluiten als bedoeld in dit artikel in afwijking van artikel 16, eerste lid, met een vijf zesde meerderheid.

Artikel 35: Dienstverleningshandvest
1. Het dagelijks bestuur stelt een dienstverleningshandvest vast, dat geldt als algemene voorwaarden voor de dienstverlening aan deelnemers en derden. In het dienstverleningshandvest worden in elk

geval opgenomen:
a. de basistaken die voor elke deelnemer structureel door de Omgevingsdienst moeten worden uitgevoerd;
b. de voorwaarden voor wijziging van het onder a bedoelde takenpakket, alsmede voor uitoefening van andere incidentele taken;
c. de aansprakelijkheid, verzekering en geschillen met betrekking tot de taakuitoefening;
d. de jaarlijkse vaststelling van de productcatalogus, welke de kwaliteit van de op te leveren producten bevat, en
e. een voorziening in geval van niet voldoen aan de door de deelnemers gestelde eisen.
2. Het dagelijks bestuur stelt het dienstverleningshandvest, bedoeld in het eerste lid, niet vast dan nadat het algemeen bestuur de gelegenheid heeft gekregen zijn wensen en bedenkingen inzake het dienstverleningshandvest aan het dagelijks bestuur kenbaar te maken.

Artikel 36: Uitvoeringsovereenkomst
De Omgevingsdienst zal meerjarige, jaarlijks te actualiseren, uitvoeringsovereenkomsten sluiten met de provincie en de gemeenten met betrekking tot de uit te voeren taken, zowel structurele als incidentele taken, de financiële vergoeding daarvoor en eventuele aanvullende afspraken daaromtrent. Bij de uitvoeringsovereenkomst kan niet worden afgeweken van het in artikel 35 bedoelde dienstverleningshandvest, tenzij het dagelijks bestuur hier met vijf zesde meerderheid mee instemt.

Afdeling 2: Bevoegdheden algemeen bestuur

Artikel 37: Algemene bevoegdheden
1. Onverminderd het bepaalde in artikel 57 van de Wet gemeenschappelijke regelingen berusten alle bevoegdheden tot regeling en bestuur van de Omgevingsdienst bij het algemeen bestuur, voor zover deze niet bij of krachtens de wet, algemene maatregel van bestuur of deze regeling zijn toegekend aan het dagelijks bestuur of de voorzitter.
2. Het algemeen bestuur is bevoegd tot het vaststellen van verordeningen binnen de bevoegdheden van de Omgevingsdienst.

Artikel 38: Overdracht van bevoegdheden
1. Het algemeen bestuur kan aan het dagelijks bestuur of aan een bestuurscommissie als bedoeld in artikel 30 bevoegdheden van het algemeen bestuur overdragen, tenzij de aard van de bevoegdheid zich tegen deze overdracht verzet.
2. Het algemeen bestuur kan in elk geval niet overdragen de bevoegdheid tot:
a. het vaststellen of wijzigen van de begroting;
b. het vaststellen van de jaarrekening;
c. het vaststellen van regels met betrekking tot de organisatie van de administratie en het beheer van vermogenswaarden van de Omgevingsdienst;
d. het vaststellen van regels met betrekking tot de controle op de administratie en het beheer van vermogenswaarden van de Omgevingsdienst; en
e. de bevoegdheden, bedoeld in artikel 30 en 33, tweede lid.

Artikel 39: Inlichtingen en verantwoording
1. Een lid van het algemeen bestuur geeft het college dat hem heeft aangewezen alle inlichtingen die door één of meer leden van dat college worden gevraagd.

2. Een lid van het algemeen bestuur kan door het college dat hem heeft aangewezen, ter verantwoording worden geroepen voor het door hem in het algemeen bestuur gevoerde beleid.
3. Een verzoek om inlichtingen te verschaffen en/of verantwoording af te leggen kan uitsluitend worden geweigerd indien dit in strijd zal zijn met de belangen genoemd in artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur.
4. Het bepaalde in het eerste en tweede lid is van overeenkomstige toepassing ten aanzien van de vertegenwoordigende organen.
5. Het algemeen bestuur geeft de vertegenwoordigende organen mondeling of schriftelijk de door een of meer leden gevraagde inlichtingen.

Afdeling 3: Bevoegdheden van het dagelijks bestuur

Artikel 40: Bevoegdheid
1. Het dagelijks bestuur is bevoegd:
a. het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst te voeren, voor zover niet bij of krachtens de wet of de regeling het algemeen bestuur hiermee is belast;
b. beslissingen van het algemeen bestuur voor te bereiden en uit te voeren;
c. regels vast te stellen over de ambtelijke organisatie van de Omgevingsdienst;
d. ambtenaren in dienst te nemen, te schorsen en te ontslaan;
e. tot privaatrechtelijke rechtshandelingen van de Omgevingsdienst te besluiten, met uitzondering van privaatrechtelijke rechtshandelingen als bedoeld in artikel 33, tweede lid;
f. de inkomsten, uitgaven en het vermogen van de Omgevingsdienst te beheren, en
g. te besluiten namens de Omgevingsdienst, het dagelijks bestuur of het algemeen bestuur rechtsgedingen, bezwaarprocedures of administratief beroepsprocedures te voeren of handelingen ter voorbereiding daarop te verrichten, tenzij het algemeen bestuur, voor zover het het algemeen bestuur aangaat, in voorkomende gevallen anders beslist.
2. Het dagelijks bestuur neemt, ook alvorens is besloten tot het voeren van een rechtsgeding, alle conservatoire maatregelen en doet wat nodig is ter voorkoming van verjaring of verlies van recht of bezit.

Artikel 41: Mandaat en overdracht
1. Het dagelijks bestuur kan mandaat en volmacht, machtiging verlenen aan een of meer leden van het dagelijks bestuur.
2. Het dagelijks bestuur kan tevens mandaat, volmacht en machtiging verlenen aan de directeur, voor zover de aard van de bevoegdheid zich niet tegen mandatering verzet. Het dagelijks bestuur kan de directeur toestaan ondermandaat en ondervolmacht te verlenen.
3. Het algemeen bestuur kan, op voordracht van het dagelijks bestuur, bevoegdheden van het dagelijks bestuur overdragen aan een bestuurscommissie als bedoeld in artikel 30.

Artikel 42: Inlichtingen en verantwoording
1. De leden van het dagelijks bestuur zijn, tezamen en ieder afzonderlijk, aan het algemeen bestuur verantwoording verschuldigd voor het door het dagelijks bestuur gevoerde bestuur.
2. Zij geven het algemeen bestuur mondeling of schriftelijk de door een of meer leden van het algemeen bestuur gevraagde inlichtingen voor zover het verstrekken daarvan niet in strijd is met het openbaar belang.
3. Het dagelijks bestuur geeft de vertegenwoordigende organen mondeling of schriftelijk de door een of meer leden gevraagde inlichtingen.

4. In aanvulling op het tweede en derde lid geeft het dagelijks bestuur het algemeen bestuur alle inlichtingen die het algemeen bestuur voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft.

Afdeling 4: De taken en bevoegdheden van de voorzitter

Artikel 43: Taken
1. De voorzitter bevordert een goede behartiging van de zaken van de Omgevingsdienst.
2. Hij heeft de leiding van de vergaderingen van het algemeen bestuur en van het dagelijks bestuur.
3. Hij ondertekent alle stukken welke van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur uitgaan.

Artikel 44: Vertegenwoordigingsbevoegdheid
De voorzitter vertegenwoordigt de Omgevingsdienst in en buiten rechte. Indien de voorzitter aan een ander machtiging verleent tot vertegenwoordiging, behoeft deze machtiging de instemming van het dagelijks bestuur.

Artikel 45: Inlichtingen en verantwoording
1. De voorzitter is aan het algemeen bestuur verantwoording verschuldigd voor het door hem gevoerde bestuur.
2. Hij geeft het algemeen bestuur mondeling of schriftelijk de door een of meer leden van het algemeen bestuur gevraagde inlichtingen voor zover het verstrekken daarvan niet in strijd is met het openbaar belang.
3. De voorzitter geeft de vertegenwoordigende organen mondeling of schriftelijk de door een of meer leden gevraagde inlichtingen.

Hoofdstuk 4: Financiën van de Omgevingsdienst

Afdeling 1: Inleidende bepalingen

Artikel 46: Kostentoerekening
De kosten over het lopende kalenderjaar worden bij de gemeenten onderscheidenlijk de provincies in rekening gebracht op basis van de door het algemeen bestuur voor het betreffende jaar, bij de begroting, vastgestelde uitgangspunten.

Artikel 47: Inrichting
1. De begroting, de begrotingswijzigingen, de meerjarenraming, de jaarrekening en het jaarverslag worden ingericht overeenkomstig artikel 190 van de Provinciewet en het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.
2. Op de administratie en controle is hoofdstuk XIV van de Provinciewet van overeenkomstige toepassing.

Artikel 48: Garantstelling
De gemeenten en de provincie zullen er steeds zorg voor dragen, overeenkomstig de systematiek voor kostentoedeling, dat de Omgevingsdienst te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen, onverminderd het bepaalde in artikel 1:1, vierde lid, van de Algemene wet bestuursrecht.

Afdeling 2: De begroting

Artikel 49: Begroting
1. Voor alle aan de Omgevingsdienst opgedragen taken brengt het algemeen bestuur jaarlijks op de begroting de bedragen die het daarvoor beschikbaar stelt, alsmede de van de gemeenten of de provincies te ontvangen bijdragen en andere financiële middelen die naar verwachting kunnen worden aangewend.
2. De begroting bevat mede een bedrag voor onvoorziene uitgaven.
3. De begroting moet in evenwicht zijn. Hiervan kan worden afgeweken indien aannemelijk is dat het evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren tot stand zal zijn gebracht.
4. Ten laste van de Omgevingsdienst kunnen slechts lasten en daarmee overeenstemmende balansmutaties worden genomen tot de bedragen die hiervoor op de begroting zijn gebracht.
5. Het begrotingsjaar is het kalenderjaar.

Artikel 49a: Kadernota
Het dagelijks bestuur zendt vóór 15 april van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, de algemene financiële en beleidsmatige kaders ter informatie aan de vertegenwoordigende organen.

Artikel 50: Ontwerpbegroting
1. Het dagelijks bestuur zendt de ontwerpbegroting twaalf weken voordat zij aan het algemeen bestuur wordt aangeboden toe aan de vertegenwoordigende organen.
2. De ontwerpbegroting wordt door de zorg van de colleges voor een ieder ter inzage gelegd en tegen betaling van kosten algemeen verkrijgbaar gesteld. Van de terinzagelegging en de verkrijgbaarstelling geschiedt openbare kennisgeving.
3. De vertegenwoordigende organen kunnen bij het dagelijks bestuur hun zienswijze over de ontwerpbegroting naar voren brengen. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren waarin deze zienswijze is vervat bij de ontwerpbegroting, zoals deze tijdig aan het algemeen bestuur wordt aangeboden.
4. Het eerste en derde lid zijn van overeenkomstige toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting, met uitzondering van die wijzigingen waarbij geen verandering wordt gebracht in de bijdragen van de gemeenten onderscheidenlijk de provincie of waarbij de wijziging uitsluitend is gebaseerd op wijziging van een dienstverleningsovereenkomst als bedoeld in artikel 36.

Artikel 51: Vaststelling begroting
1. Het algemeen bestuur stelt de begroting vast in het jaar voorafgaande aan dat waarvoor zij dient. In afwijking van artikel 16, eerste lid, wordt de begroting met vijf zesde meerderheid vastgesteld.
2. Het dagelijks bestuur zendt de begroting binnen twee weken na de vaststelling, doch in ieder geval vóór 1 augustus van het jaar voorafgaande aan het jaar waarop de begroting betrekking heeft, aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
3. Het algemeen bestuur zendt, zo nodig, de begroting aan de vertegenwoordigende organen, die ter zake bij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties hun zienswijzen naar voren kunnen brengen.
4. Besluiten tot wijziging van de begroting kunnen tot uiterlijk het eind van het desbetreffende begrotingsjaar worden genomen.
5. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting, met inachtneming van het vierde lid. Het derde lid is van overeenkomstige toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting, met uitzondering van die wijzigingen waarbij geen verandering wordt gebracht in de bijdragen van de gemeenten onderscheidenlijk de provincie of waarbij de wijziging

uitsluitend is gebaseerd op wijziging van een uitvoeringsovereenkomst als bedoeld in artikel 36.

Afdeling 3: Jaarrekening

Artikel 51a: Voorlopige jaarrekening
Het dagelijks bestuur zendt vóór 15 april van het jaar na afloop aan dat waarvoor de jaarrekening dient, de voorlopige jaarrekening ter informatie aan de vertegenwoordigende organen.

Artikel 52: Jaarrekening en jaarverslag
1. Het dagelijks bestuur legt aan het algemeen bestuur over elk begrotingsjaar verantwoording af over het door hem gevoerde bestuur, onder overlegging van de jaarrekening en het jaarverslag.
2. De in het eerste lid bedoelde stukken liggen, zodra zij aan het algemeen bestuur zijn overgelegd, voor een ieder ter inzage en zijn algemeen verkrijgbaar. Van de terinzagelegging en de verkrijgbaarstelling wordt openbaar kennis gegeven. Het algemeen bestuur beraadslaagt over de jaarrekening en het jaarverslag niet eerder dan twee weken na de openbare kennisgeving.
3. Het algemeen bestuur stelt de jaarrekening en het jaarverslag vast in het jaar volgende op het jaar waarop ze betrekking hebben. De jaarrekening betreft alle baten en lasten van de Omgevingsdienst.
4. Indien het algemeen bestuur tot het standpunt komt dat onrechtmatige totstandkoming van in de jaarrekening opgenomen baten, lasten of balansmutaties aan de vaststelling van de jaarrekening in de weg staat, brengt hij dit terstond ter kennis van het dagelijks bestuur met vermelding van de gerezen bedenkingen.
5. Het dagelijks bestuur zendt het algemeen bestuur binnen twee maanden na ontvangst van het standpunt, bedoeld in het vierde lid, een voorstel voor een indemniteitsbesluit, vergezeld van een reactie op de bij het algemeen bestuur gerezen bedenkingen.
6. Indien het dagelijks bestuur een voorstel voor een indemniteitsbesluit heeft gedaan, stelt het algemeen bestuur de jaarrekening niet vast dan nadat hij heeft besloten over het voorstel.
7. De leden van het dagelijks bestuur nemen niet deel aan stemmingen over besluiten als bedoeld in het derde, vierde en zesde lid. Hun plaatsvervangers zijn wel stemgerechtigd.
8. Behoudens later in rechte gebleken onregelmatigheden, ontlast de vaststelling van de jaarrekening de leden van het dagelijks bestuur ten aanzien van het daarin verantwoorde financieel beheer.
9. Het dagelijks bestuur zendt de jaarrekening binnen twee weken na de vaststelling, doch in ieder geval vóór 15 juli van het jaar volgende op het jaar waarop de jaarrekening betrekking heeft, aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Hoofdstuk 5: Toetreding, uittreding, wijziging, opheffing

Artikel 53: Toetreding
1. Een bestuursorgaan kan een verzoek tot toetreding ter kennis brengen van het algemeen bestuur.
2. Toetreding kan geschieden nadat ten minste vijf zesde van de colleges, alsmede het bestuursorgaan dat wenst toe te treden hiertoe hebben besloten.
3. Een college kan pas instemming verlenen na verkregen toestemming van het vertegenwoordigend orgaan als bedoeld in artikel 51, tweede lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen.
4. Het toetredingsbesluit regelt wanneer de toetreding in werking treedt. Artikel 59 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 54: Uittreding
1. Voor uittreding uit de regeling wordt een opzegtermijn van ten minste één jaar in acht genomen. Gedurende drie jaar na de datum van toetreding tot de regeling is uittreding niet mogelijk.
2. Artikel 53 is van overeenkomstige toepassing.
3. Het algemeen bestuur regelt de gevolgen van de uittreding, waarbij de kosten van de uittreding worden doorbelast naar de uittredende partij. Het besluit wordt met vijf zesde meerderheid vastgesteld.

Artikel 55: Wijziging
1. Het dagelijks bestuur en de colleges kunnen een voorstel tot wijziging van de regeling indienen bij het algemeen bestuur.
2. Het algemeen bestuur zendt het wijzigingsvoorstel aan de colleges.
3. Artikel 53 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 56: Opheffing en liquidatie
1. Het dagelijks bestuur en de colleges kunnen een voorstel tot opheffing van de regeling indienen bij het algemeen bestuur.
2. Het algemeen bestuur zendt het voorstel aan de colleges.
3. Artikel 53 en artikel 54, derde lid, zijn van overeenkomstige toepassing.

Hoofdstuk 6: Archief

Artikel 57: Archief
1. Het bestuur van de Omgevingsdienst is verplicht de onder hem berustende archiefbescheiden in goede, geordende en toegankelijke staat te brengen en te bewaren, alsmede zorg te dragen voor de vernietiging van daarvoor in aanmerking komende archiefbescheiden.
2. Overeenkomstig een door het algemeen bestuur vast te stellen verordening draagt het dagelijks bestuur zorg voor de archiefbescheiden van het bestuur van de Omgevingsdienst.
3. De kosten, verbonden aan de uitoefening van de in het tweede lid bedoelde zorg, komen ten laste van de Omgevingsdienst.
4. Voor de bewaring van de op grond van artikel 12, eerste lid en artikel 13, eerste lid van de Archiefwet 1995, over te brengen archiefbescheiden van het bestuur van de Omgevingsdienst wijst het dagelijks bestuur een archiefbewaarplaats van een van de gemeenten of de provincie aan.
5. Ten aanzien van het beheer van de archiefbescheiden van het bestuur van de Omgevingsdienst, voor zover deze archiefbescheiden niet zijn overgebracht naar een archiefbewaarplaats, is, onder de bevelen van het dagelijks bestuur, met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens de Archiefwet 1995 belast de archivaris. Met betrekking tot dit toezicht stelt het algemeen bestuur een verordening vast.
6. De archivaris wordt door het dagelijks bestuur benoemd, geschorst en ontslagen.
7. In afwijking van het vorige lid kan het dagelijks bestuur ook de archivaris van de gemeente onderscheidenlijk de provincie als bedoeld in het vierde lid aanwijzen als archivaris van de Omgevingsdienst.

Hoofdstuk 7: Slotbepalingen

Artikel 58: Duur van de regeling
De regeling wordt getroffen voor onbepaalde tijd.

Artikel 59: Inwerkingtreding
Deze regeling wordt bekend gemaakt in het publicatieblad van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied en werkt terug tot en met 1 januari 2022.

Artikel 60: Citeerwijze
Deze regeling wordt aangehaald als Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2021.

Artikel 61: Overgangsbepaling
1. De volgende voor 1 januari 2016 door het algemeen bestuur genomen besluiten worden vanaf 1 januari 2016 geacht te zijn genomen door het dagelijks bestuur, overeenkomstig de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen:
a. benoeming van de secretaris, bedoeld in artikel 26, eerste lid;
b. instructie of bestuursreglement, bedoeld in artikel 27, derde lid;
c. de vervanging van de secretaris, bedoeld in artikel 28, eerste lid;
d. het dienstverleningshandvest, bedoeld in artikel 35;
e. de rechtspositionele regelingen en besluiten, bedoeld in artikel 37, tweede lid, en
f. de verordening omtrent de ambtelijke organisatie, bedoeld in artikel 37, derde lid.
2. De artikelen waarnaar in het eerste lid wordt verwezen, zijn de artikelen zoals deze luidden voor de wijziging van de gemeenschappelijke regeling op 1 januari 2016.
3. In afwijking van artikel 1 onder i van deze regeling wordt voor de duur van 1 januari 2022 tot 24 maart 2022 onder "gemeenten" ook gemeente Weesp verstaan. Vanaf 24 maart 2022 is de gemeente Weesp opgeheven, is het grondgebied van de gemeente Weesp toegevoegd aan Amsterdam en is de gemeente Amsterdam de rechtsopvolger van de gemeente Weesp. Hiermee komt de deelname van de gemeente Weesp aan deze regeling van rechtswege te vervallen.
4. In afwijking van artikel 7 van deze regeling geldt voor de periode van 1 januari 2022 tot 24 maart 2022, de volgende stemverhouding in het algemeen bestuur:

a. De leden van het algemeen bestuur, aangewezen door gedeputeerde staten van de provincie Noord-Holland hebben ieder tien stemmen.
b. De leden van het algemeen bestuur, aangewezen door het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam hebben ieder veertien stemmen.
c. De leden van het algemeen bestuur, aangewezen door het college van burgemeester en wethouders van Haarlemmermeer hebben ieder acht stemmen.
d. Het lid van het algemeen bestuur, aangewezen door het college van burgemeester en wethouders van Zaanstad heeft negen stemmen.
e. De leden van het algemeen bestuur, aangewezen door de colleges van burgemeester en wethouders van de Amstellandgemeenten ieder vijf stemmen hebben.
f. Het lid van het algemeen bestuur, aangewezen door het college van burgemeester en wethouders van Weesp heeft één stem.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. A.W. Voordenhout
CZ/FIN

Telefoonnummer +31235143137
voordenhouta@noord-holland.nl

Verzenddatum

16 DEC. 2021

Kenmerk
805589/1748439

Uw kenmerk

Betreft: Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlage, over de voorgestelde wijzigingen in de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

2 bijlagen:

Voordracht

Voorstel Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2021

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Mondelinge vragen uit de Commissie NLG van 10 januari 2022

Vraag 1 (CU, dhr. Klein): Kan, bij voorzetting van de vergunning van Waeles door bijvoorbeeld een andere partij, GS invloed uitoefenen om de uitstoot en overlast in deze vergunning verder te beperken?

Antwoord: hier kunnen GS geen invloed op uitoefenen omdat alles wettelijk is geregeld en vastgelegd. Zie ook het antwoord onder 1. van de schriftelijke vragen

Vraag 2 (CDA/mw. Koning): Kan Waeles de stikstofruimte van de bestaande vergunning doorverkopen? (of de curator)

Antwoord: in geval van faillissement kan een overnemend bedrijf vanuit de geldende omgevingsvergunning 70% van de stikstof ruimte gebruiken. Zie ook het antwoord onder 1. van de schriftelijke vragen.

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	8798
Extern Zaak ID	1384040
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	6.a
Titel	VTH taken: Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven d.d. 21 december 2021(agendapunt 6a, 6b, 6c en 6d worden gebundeld behandeld)
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Bijlagen
Bijlage bij VTH brief december 2021 Informatievoorziening Tata en Harsco.pdf
Brief aan PS over informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	27 december 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**

Toelichting

Het college van Gedeputeerde Staten informeert voorafgaand aan iedere vergadering van de commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid over de ontwikkelingen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) bij bedrijven die onder provinciaal bevoegd gezag vallen. Hieronder vallen ook Tata Steel en Harsco Metals

Provincie Noord-Holland

Bijlage registratienummer 1384040/1746865

Informatievoorziening inzake Tata Steel en Harsco Metals d.d. 21 december 2021

In deze bijlage zijn de stand van zaken en ontwikkelingen opgenomen met betrekking tot het dossier Harsco Metals/Tata Steel en daar direct aan gerelateerde openbare bijeenkomsten, bestuurlijke overleggen, onderzoeken, uitvoerende (VTH-) werkzaamheden en rechtsgangen. Informatie over projecten en initiatieven die (mogelijk) relateren aan het dossier Harsco Metals/Tata Steel, wordt alleen in dit overzicht betrokken wanneer er op maatregelenniveau directe samenhang is. Wijzigingen ten opzichte van de vorige informatievoorziening zijn geel gearceerd.

1. (Openbare) bijeenkomsten	- Op 30 november heeft het ministerie van I&W aan een afvaardiging van inwoners het Plan van Aanpak dat naar de Tweede Kamer is gestuurd, toegelicht. Het ministerie van EZK, de provincie Noord-Holland, de IJmondgemeenten en de OD NZKG waren hier ambtelijk bij aanwezig en hebben verschillende andere zaken toegelicht. - Op 30 november heeft de OD NZKG het ontwerp-Geurbesluit aan belangstellenden toegelicht.
2. Bestuurlijke overleggen	Op 23 november heeft een 2de Bestuurlijk Overleg plaatsgevonden tussen Tata Steel, de provincie Noord-Holland, de ministeries van EZK en I&W en met de IJmond gemeenten.
3. Onderzoek in opdracht van bedrijven	Geen ontwikkelingen te melden.
4. Onderzoek in opdracht provincie Noord-Holland	Het RIVM onderzoek waarbij door bron- en patroonherkenning wordt getracht verder inzicht te krijgen in de bijdragen van verschillende emissiebronnen is niet dit najaar maar naar verwachting eind januari 2022 gereed. Het stofdepositieonderzoek in de IJmond wordt in 2022 twee keer herhaald. De resultaten van de eerste herhaling zijn naar verwachting in de 2de helft van 2022 beschikbaar.
5. Onderzoeken in opdracht van derden	Op 23 november 2021 is het rapport van Roland Berger over de waterstofroute van Tata Steel gepubliceerd. De provincie heeft hier in een nieuwsbericht op de website op gereageerd.
6. Lopende VTH-uitvoering	

Provincie Noord-Holland

Bijlage registratienummer 1384040/1746865

Vergunningverlening

- Tata Steel heeft een aanvraag om vergunning in het kader van de Wabo ingediend voor het realiseren van een kunstduin (gedeeltelijk opgebouwd met staalslak) op het terrein van Tata Steel. Op basis van aanvullende informatie, heeft de OD NHN beoordeeld dat er een vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming nodig is.
  De procedures worden goed op elkaar afgestemd.
  Het ontwerpbesluit is op 21 mei 2021 aan Tata Steel toegezonden en gepubliceerd. Er zijn 3 bezwaarschriften ingediend bij Gedeputeerde Staten. De HAC zaak wordt aangehouden totdat over een Wnb vergunning is beslist.

- Tata Steel heeft een aanvraag ingediend voor een proefneming voor chroom-vrij pacificeren. De proefaanvraag is het resultaat van een waarschuwingsbrief die de ODNZKG aan Tata heeft gezonden. Chroom-vrij pacificeren is de manier om de inzet van chroom te verminderen. In de waarschuwingsbrief staat de constatering dat bij de eerdere proefneming zonder toestemming langer doorliep dan na eerdere verleningen was toegestaan. De eerste proefnemingen werden in 2015 uitgevoerd.

- Op 9 september 2021 is door Harsco Metals een aanvraag om een omgevingsvergunning op grond van Wabo ingediend voor de optimalisatie van de zuidelijke slakputten door toepassing van afneembare daken tijdens het koelen van convertorslak. Hiermee krijgt Harsco meer controle over het koelproces en de emissies. Met name de stofemissie zal worden teruggebracht. Deze aanvraag komt voort uit het programma ‘Roadmap Plus’ van Tata Steel. De aanvraag is op 14 september 2021 gepubliceerd. Op 26 november 2021 is de vergunning verleend. Op 2 december 2021 heeft de OD NZKG een gedoogverzoek gehonoreerd om, voorafgaand aan de inwerkingtreding van de omgevingsvergunning, te starten met werkzaamheden aan de zuidelijke convertor slakputten die essentieel zijn voor de bedrijfsvoering. Er is hier sprake van een uitzonderingssituatie zoals bedoeld in het gedoogbeleid. Het gaat hierbij zowel om concreet zicht op legalisatie als een situatie waarbij het achterliggende belang evident beter is gediend met gedogen.

Bijlage registratienummer 1384040/1746865

- Kooksfabrieken: De OD NZKG heeft de voorschriften voor de zwavelzuurfabrieken aangescherpt. Deze actie vloeit voort uit het eerdere SPSS-onderzoek en het Uitvoeringsprogramma VTH taken Tata Steel. Zodra Tata Steel de aanpassingen geïmplementeerd heeft, zal dit resulteren in een verlaging van de emissies naar de leefomgeving van zwavelstofdioxide en stikstof. Ook heeft de OD NZKG een aantal monitoringsvoorschriften opgenomen.

Toezicht en Handhaving

- Controlerapport Last onder Dwangsom – Brandveiligheid kantoren: De afgelopen maanden zijn meerdere controles uitgevoerd en ook meerdere overtredingen geconstateerd. Tata Steel heeft uitstel aangevraagd voor het treffen van maatregelen. Dit uitstel is niet verleend. Aan Tata Steel is op 5 november bericht dat 12 lasten verbeurd zijn en dat er een betalingsverplichting is.

Handhavingsverzoeken

7. Overige

Wob verzoeken

Zie ook:
www.odnzkg.nl
- ***Actueel***
- ***Wob-verzoeken***

www.noord-holland.nl
- ***Loket***
-

- 2 juni 2020, Wob verzoek van Stichting Schapenduinen, Stichting IJmondig, Stichting Duinbehoud en enkele particulieren naar afhandeling bepaalde mails, gezondheidsonderzoek RIVM, intrekken mandaat, toezicht en handhaving Tata sinds 2010 en ongevallen en hulpverlening richting Tata. Dit verzoek wordt in afstemming door de provincie en door de OD NZKG afgehandeld. Op 14 augustus 2020 is een ingebrekestelling voor dit Wob verzoek ontvangen. De provincie heeft voor haar gedeelte op 27 augustus 2020 een besluit genomen. Tegen dit besluit is bezwaar ingediend, de zitting bij de HAC was op 7 januari 2021. De HAC heeft advies uitgebracht, GS hebben op 9 maart 2021 in de beslissing op bezwaar besloten het bestreden besluit gedeeltelijk te herroepen waarbij een klein deel van de eerder geweigerde informatie openbaar wordt gemaakt. Op 24 april 2021 is (pro forma) beroep aangetekend tegen de beslissing op bezwaar. Een

Provincie Noord-Holland

Bijlage registratienummer 1384040/1746865

zittingsdatum voor de behandeling van dit beroep is nog niet bekend.
Het Wob verzoek bestaat uit meerdere onderdelen. Het meest omvangrijke onderdeel betreft duizenden documenten. De OD NZKG zal dat onderdeel in overleg met PNH afhandelen. Vanwege de omvang van het verzoek heeft de OD NZKG een voorstel gedaan aan de indieners van dit Wob verzoek op welke wijze de gevraagde documenten toegankelijk kunnen worden gemaakt (na toepassing van de regels van de Wob).
De 4e batch is op 7 juni 2021 gepubliceerd. Batch 5 Ligt voor een zienswijze bij Tata Steel. Batch 6 is in voorbereiding.

- Op 5 oktober 2021 is er een WOB verzoek ingediend door de Stichting Schapenduinen, Stichting IJmondig, Stichting Duinbehoud en enkele particulieren naar nadere informatie rond diverse (gezondheids)onderzoeken in de IJmond. Het verzoek is in behandeling bij de provincie.

Overige zaken

- Op 1 oktober 2021 is een brief ontvangen van de Dorpsraad Wijk aan Zee, mede namens verschillende andere bewonersorganisaties, over de nieuwe WHO advieswaarden in relatie tot de IJmond en Tata Steel. De brief is op 26 november 2021 beantwoord.

- Op 27 oktober 2021 is een brief ontvangen van Lexence advocaten namens o.a. Stichting IJmondig en Stichting Schapenduinen met een vraag over bepaalde passages in de programmabegroting van de provincie Noord-Holland.

- Op 25 november 2021 is een brief ontvangen van de Dorpsraad Wijk aan Zee c.s. over de vergunningverlening van een nieuwe DRI fabriek bij Tata Steel.

Provincie Noord-Holland

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
R.E. Reijners
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235144957
rob.reijners@noord-holland.nl

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Verzenddatum
22 DEC. 2021

Kenmerk
1384040/1746863

Uw kenmerk

Betreft: Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven

Geachte leden,

In deze brief informeren wij u over de ontwikkelingen tot 21 december 2021 op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) bij bedrijven waar de provincie bevoegd gezag is.

U ontvangt deze informatie volgens afspraak voorafgaand aan iedere vergadering van de commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid (NLG).

Tata Steel en Harsco Metals

In de bijlage vindt u de uitgebreide informatievoorziening inzake het dossier Tata Steel en Harsco Metals.

Waeles Foundry

Op 10 november 2021 is Waeles Foundry, vestiging Nieuw-Vennep, failliet verklaard. Er is een curator aangesteld. De fabriek is per direct gesloten en er zijn geen activiteiten meer op het complex. Daarmee zijn de (gezondheids)risico's voor de omgeving ook weggenomen. Over de eventuele doorstart van het bedrijf is op dit moment niets bekend.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Tot slot

Heeft u vragen over deze brief? Stel deze aan de verantwoordelijk gedeputeerde in de vergadering van de commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid (NLG).

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

Infobijlage Tata Steel en Harsco Metals

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	8429
Extern Zaak ID	1744264
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	6.b
Titel	VTH taken: Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven (agendapunt 6a, 6b, 6c en 6d worden gebundeld behandeld)
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Bijlagen
Informatieprotocol VTH-uitvoering
Brief aan PS over informatieprotocol VTH-taken.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	13 december 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**

Toelichting

Ter invulling van de aanbeveling uit het rapport ‘Stof tot nadenken’ van de Randstedelijke Rekenkamer hebben GS een informatieprotocol vastgesteld, waarin richtlijnen worden opgenomen wanneer Provinciale Staten geïnformeerd worden over ontwikkelingen ten aanzien van de uitvoering van vergunningverlenings-, toezichts- en handhavingstaken (VTH).

INFORMATIEPROTOCOL UITVOERING VTH-TAKEN

Doel: Invulling voor aanbeveling 5 van Randstedelijke Rekenkamer waarin is toegezegd dat een informatieprotocol wordt opgesteld, waarin richtlijnen worden opgenomen wanneer Gedeputeerde Staten (GS) Provinciale Staten (PS) informeren over ontwikkelingen ten aanzien van Tata Steel en Harsco Metals.

Opzet van dit informatieprotocol is dat het breder toepasbaar is dan alleen ten aanzien van Tata Steel en Harsco. Het doel is dat het toepasbaar is voor informatievoorziening over de uitvoering van alle vergunningverlenings-, toezichts- en handhavingstaken (VTH) van de omgevingsdiensten. In dit informatieprotocol wordt toelichting gegeven op de onderwerpen, wijze en tijdschema van informatievoorziening aan PS.

Dit informatieprotocol staat niet op zichzelf en sluit aan bij en is een uitwerking van datgene wat in de Provinciewet (artikel 167) en de Checklist/criteria 'actieve informatieplicht Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten' (2003-19119) is geformuleerd. Verder dient dit protocol de informatievoorziening over de uitvoering van VTH-taken tussen de PS en het college van Gedeputeerde Staten (GS) te stroomlijnen.

Algemeen

De Provinciewet regelt op hoofdlijnen het informeren van PS door GS. GS verschaffen alle benodigde informatie die PS voor hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken nodig hebben. Daarnaast verstrekken GS mondeling of schriftelijk de door Statenleden gevraagde inlichtingen, tenzij dit in strijd is met het openbaar belang. Deze informatie kan GS onder geheimhouding verstrekken. Dit is uitgewerkt in de Checklist/criteria 'actieve informatieplicht Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten'.

Voorgaande laat ruimte open voor een concrete invulling van de informatieplicht bij de uitvoering van de VTH-taken.

Criteria informatievoorziening ontwikkelingen uitvoering VTH-taken

- Betreft de uitvoering van VTH-taken.
- Zo transparant mogelijk, (jaarlijkse) mogelijkheid om vertrouwelijk informatie te delen.
- Informatie aan PS is tijdig en op het niveau dat past bij de taken en bevoegdheden van PS. Dus op hoofdlijnen, tenzij een detail *politiek relevant* is, of wanneer PS er specifiek om vraagt.
- *Politiek relevant* kan zijn (steeds een op zichzelf staande beoordeling):
    1. Belangenafweging en/of dilemma's in de samenleving.
    2. Het onderwerp leeft in de samenleving.
    3. Conflict met een andere overheid.
    4. Afwijkingen (bijvoorbeeld van mandaat aan de OD's of instructies per geval).
    5. PS kunnen er invloed op uitoefenen.
    6. Bestuurlijke relevantie, gevoelig, beleidsincident, omvangrijk of complex onderwerp, maatschappelijke en publicitaire consequenties, bestuurlijke/financiële/juridische aspecten (proces, financieel, politiek gevoelig, integriteit bestuur is aan de orde) en bij de zaak betrokken belangen.
- PS ontvangen relevante informatie of besluiten van GS voordat of minimaal tegelijkertijd deze naar de pers gaan of worden gepubliceerd.

- PS worden geïnformeerd over ontwikkelingen zodra deze zich voordoen.
    - Niet-complete informatie kan later worden aangevuld.
    - Er wordt niet gewacht totdat er een oplossing is.
    - Als belangen van derden zich verzetten tegen het verstrekken van inhoudelijke informatie, dan informeren GS op hoofdlijnen en over het proces (bijvoorbeeld vertrouwelijke informatie over/van een derde partij in het kader van inspectie, controle en toezicht).
- Rekeninghoudend met de agenda van PS (strategische agenda).
- Informatie aan PS doorkruist niet een zorgvuldige besluitvorming:
    - Elk besluit wordt zorgvuldig voorbereid. Hiervoor wordt kennis vergaard en worden alle relevante feiten en belangen afgewogen voordat een beslissing wordt genomen. Tussentijdse informatievoorziening kan dit proces verstoren (zoals informatie van wettelijke adviseurs).

Instrumenten

Voor een doelmatige informatievoorziening wordt zo veel als mogelijk aangesloten bij reguliere informatiemomenten en bestaande werkafspraken. Dit is in onderstaande opsomming verwerkt. Zo wordt geborgd dat er voldoende gelegenheid is voor de Statenleden om de informatie tot zich te nemen en wordt de tijd van de ambtelijke organisatie zo doelmatig mogelijk besteed.

- <u>Informatie zoveel als mogelijk via reguliere, periodieke stukken:</u>
    - *Planning- en controlcyclus omgevingsdiensten*
      Jaarlijks worden in juni de begrotingswijzigingen, (ontwerp)begrotingen, kaderbrief en jaarstukken van de omgevingsdiensten aan PS toegezonden, zodat PS een zienswijze op de stukken kunnen geven.
    - *VTH-uitvoeringsprogramma's*
      Aan het eind van ieder jaar wordt PS geïnformeerd over de uitvoeringsprogramma's van de omgevingsdiensten waarin wordt aangegeven welke voorgenomen activiteiten GS het komende jaar laat uitvoeren op gebied van uitvoering en handhaving. Daarbij houdt GS rekening met uitvoerings- en handhavingsdoelen en prioriteiten van de provincie.
    - *VTH-jaarverslag*
      Ieder jaar wordt voor het zomerreces het Jaarverslag VTH aan PS gestuurd. Dit jaarverslag is gebaseerd op de jaarverslagen van de vier Noord-Hollandse omgevingsdiensten en geeft inzicht in de uitvoering en voortgang van het VTH-beleid van de provincie Noord-Holland. Dit jaarverslag is in de vorm van een dashboard te vinden op: https://geoapps.noord-holland.nl/dashboards/2020_004_VTH_jaarverslag.htm.
    - *Voortgangsrapportage Programma Tata Steel 2020 – 2050 en Uitvoeringsprogramma Tata Steel 2020 – 2022*
      Jaarlijks wordt PS geïnformeerd over de voortgang van het Programma Tata Steel 2020 – 2050: Samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond en het Uitvoeringsprogramma VTH Tata Steel 2020 - 2022 van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied. Met deze voortgangsrapportage wordt ook gerapporteerd over in hoeverre Tata Steel concreet op koers is wat betreft de ambities om duurzaamheidsdoelstellingen te halen en in hoeverre dit gezondheid van burgers en hun leefomgeving voldoende beschermt (M25-2021).
    - *Monitoringsrapportage Brzo Noord-Holland*
      Jaarlijks publiceert het landelijke samenwerkingsverband BRZO+ een overzicht van de resultaten van het toezicht en de handhaving bij alle Brzo-bedrijven in Nederland. In aanvulling op deze landelijke BRZO+ Monitor wordt vanaf 2022 een rapportage Brzo-

inspecties Noord-Holland aan PS aangeboden. Deze rapportage geeft specifiek inzicht in de situatie bij de Noord-Hollandse Brzo-bedrijven onder bevoegd gezag van de provincie.

- *Informatie over risico- en aandachtsdossiers VTH*
  Voorheen werd voorafgaand aan elke vergadering van de commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid (NLG) een brief van GS gestuurd aan PS met daarin de relevante ontwikkelingen op het gebied van VTH, met als bijlage gedetailleerde informatie over Tata Steel en Harsco Metals (uitvoering motie M22-2019). De toereikendheid en actualiteit van deze vorm van informatievoorziening is afgezet tegen de tijd die het de organisatie kost om die informatie te genereren. Op basis hiervan stoppen we vanaf 2022 met deze maandelijkse, zogenoemde VTH-brief.
  Wij zijn van mening dat dit kan omdat inmiddels alle handhavingsbesluiten van alle Noord-Hollandse Brzo- en RIE4-bedrijven zijn te vinden via https://loket.odnzkg.nl/bibliotheek/handhavingsbesluiten/. Alle vergunningen en alle bijbehorende stukken worden gepubliceerd op overheid.nl. Daarnaast zijn actualiteiten over Tata Steel te vinden in het dossier op onze website (https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Gezonde_leefomgeving_Milieu/Projecten/Tata_Steel) en van de OD NZKG (https://odnzkg.nl/dossiers-en-projecten/aandachtsbedrijven/tata-steel/).
  Op basis van deze openbare informatie kunnen PS-leden desgewenst onderwerpen agenderen voor de vergaderingen van de commissie of PS.
  Voor het jaar 2022 stellen we voor dit als een overgangsjaar te gebruiken voor de informatievoorziening over het dossier Tata Steel. Dit betekent dat PS tweemaandelijks wordt geïnformeerd over dit dossier via een informatiebrief op hoofdlijnen met verwijzing naar specifieke informatie op de websites van de provincie en de omgevingsdiensten.

- *Technische briefings*
  Ieder jaar worden er een of meer *technische briefings* gegeven over de uitvoering van de VTH-taken en/of het functioneren van het VTH-stelsel. Deze *briefings* worden verzorgd door ambtenaren van de provincie en/of directeuren en medewerkers van de omgevingsdiensten. Zo bestaat de mogelijkheid voor de Statenleden om rechtstreeks, technische, niet-politieke, vragen te stellen aan de ambtenaren betrokken bij de uitvoering van VTH-taken.
- Brief aan PS of commissie
  Informatie of besluiten betreffende VTH-taken waarover het college PS actief wil of dient te informeren – en niet via de hierboven genoemde reguliere, periodieke stukken kunnen worden afgedaan – worden via een brief van GS via de griffier aan PS gestuurd. Het gaat hier bijvoorbeeld om informatie over inventarisaties door de omgevingsdiensten van zeer zorgwekkende stoffen, een wijziging in de mandaten van de omgevingsdiensten, politiek-bestuurlijk gevoelige dossiers als de Formule 1 in Zandvoort en ontwikkelingen ten aanzien van de VTH-uitvoering rondom stikstof.
- Mededelingen in de commissievergadering
  Tijdens de commissievergaderingen kunnen de gedeputeerde Omgevingsdiensten NHN en OFGV en gedeputeerde Omgevingsdiensten NZKG en ODIJ actuele mededelingen doen over de uitvoering van VTH-taken. De Statenleden kunnen hier vragen over stellen.
- Technisch-inhoudelijke informatie
  Actualiteiten en technisch-inhoudelijke informatie zoals Wob-verzoeken zijn vanaf 2022 via de websites van de omgevingsdiensten en de provincie te vinden. Het opleggen van lasten onder dwangsom en verbeuringen bij Brzo- en RIE4-bedrijven zijn vanaf 2022 via de website van de OD NZKG te vinden. Desgewenst kunnen de Statenleden aan de hand van deze informatie een onderwerp tijdens de rondvraag van een commissievergadering aan de orde stellen of vooraf

agenderen, zodat met (de leden van) het college in debat kan worden getreden (Statenvragen, verzoek actualiteit vanuit PS, informatieverzoeken PS).

- Werkbezoeken
  Werkbezoeken kunnen worden georganiseerd op verzoek van Statenleden of op uitnodiging van omgevingsdiensten.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon
K. Vervaart
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235143731
vervaartk@noord-holland.nl

Verzenddatum
08 DEC. 2021

Kenmerk
1744264/1745197

Uw kenmerk

Betreft: Informatieprotocol VTH-taken

Geachte leden,

Met deze brief en de bijlage wil ons college komen tot een protocol voor onze informatievoorziening aan uw Staten over de taken voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) die door en namens ons college worden uitgevoerd. In dit informatieprotocol geven we een toelichting op de onderwerpen, de wijze en het tijdschema van informatievoorziening door ons aan uw Staten. Wij bespreken dit informatieprotocol graag met u. Daarom verzoeken wij u deze brief met bijlage ter bespreking op de B-agenda van de commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid (NLG) van 10 januari 2022 te plaatsen.

Aanleiding
De informatievoorziening rondom Tata Steel en Harsco Metals is meerdere malen onderwerp van gesprek geweest in de vergaderingen van uw Staten en de commissie NLG. Na de maatschappelijke onrust die vanaf het najaar van 2018 ontstond rondom deze bedrijven door de uitstoot van grafiet, hebben we onze informatievoorziening aan uw Staten over VTH-taken geïntensiveerd. In aanvulling daarop heeft u ons op 17 juni 2019 verzocht elke twee weken een *update* te geven over de van de gang van zaken en de ontwikkelingen in deze dossiers (motie M22-2019). Wij hebben hier toen invulling aan gegeven. Vanaf 25 november 2019 hebben we met de commissie NLG afgesproken dat we uw Staten in plaats van iedere twee weken, periodiek, voorafgaand aan elke commissievergadering NLG, per brief informeren. Dit om meer duiding te kunnen geven aan de verstrekte informatie. Hierbij wordt niet alleen informatie verstrekt over Tata Steel en Harsco Metals, maar ook over relevante ontwikkelingen bij overige bedrijven waar we het bevoegd gezag voor zijn. Dit is nog steeds de huidige werkwijze.

In lijn met voorgaande constateerde de Randstedelijke Rekenkamer in hun rapport 'Stof tot nadenken' dat de informatievoorziening richting

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

uw Staten sinds begin 2020 was verbeterd. Er waren echter nog geen eenduidige criteria of richtlijnen vastgesteld voor het informeren van Provinciale Staten over onderwerpen met betrekking tot Tata Steel en Harsco Metals. Dit heeft ertoe geleid dat u in uw vergadering van 8 maart 2021 twee verzoeken had over de informatievoorziening. Ten eerste heeft u ons gevraagd kaders op te stellen waarover, op welke manier en wanneer de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) ons college moet informeren over de uitvoering van VTH-taken bij Tata Steel en Harsco Metals. Hierbij is gevraagd onderscheid te maken tussen reguliere en politiek-bestuurlijke zaken.

Daarnaast heeft u aan ons gevraagd om het informatieprotocol aan u voor te leggen, waarin richtlijnen zijn opgenomen wanneer u geïnformeerd moet worden over ontwikkelingen ten aanzien van Tata Steel en Harsco Metals. Onderdeel van dit verzoek was de werking van dit informatieprotocol na één jaar met u te evalueren.
Beide verzoeken hebben we verwerkt in bijgevoegd informatieprotocol.

Informatieprotocol geschikt voor alle VTH-taken
Het informatieprotocol is opgezet zodat het breder toepasbaar is dan alleen voor Tata Steel en Harsco Metals. Het is geschikt voor de informatievoorziening over de uitvoering van alle VTH-taken door de omgevingsdiensten. Naast het vastleggen van criteria of richtlijnen voor actieve informatievoorziening richting uw Staten, is de intentie van dit protocol om de aangeboden informatie te stroomlijnen en zoveel mogelijk aan te haken bij reguliere informatiemomenten en de planning- en controlcyclus. Met als doel u te ondersteunen in uw kaderstellende en controlerende taak. Dit protocol vormt ook de kaders voor de omgevingsdiensten in Noord-Holland voor het informeren van ons college over reguliere en politiek-bestuurlijke zaken.

Informatieprotocol staat niet op zichzelf
Bij het opstellen van dit informatieprotocol is, voor zover mogelijk, aansluiting gezocht bij de bestaande werkwijze. Het informatieprotocol sluit aan op de Provinciewet (artikel 167) en de checklist/criteria 'actieve informatieplicht Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten' (2003-19119).

2022 wordt een overgangsjaar in informatievoorziening
Sinds eind 2019 zijn goede stappen gezet op het gebied van het openbaar maken van informatie over VTH-taken. Op de websites van de OD NZKG staan de handhavingsbesluiten van alle Noord-Hollandse Brzo- en RIE4-bedrijven. Alle vergunningen en bijbehorende stukken worden gepubliceerd op overheid.nl en de websites van de omgevingsdiensten en de actualiteiten over Tata Steel zijn te vinden in het dossier op de websites van de provincie en de OD NZKG. Daarnaast hebben we de toereikendheid en actualiteit van de huidige vorm van

informatievoorziening afgezet tegen de tijd die het onze organisatie kost om die informatie te genereren. Op basis hiervan stellen we voor te stoppen met de VTH-brief voorafgaand aan elke commissievergadering, en het jaar 2022 als een overgangsjaar te gebruiken voor de informatievoorziening over het dossier Tata Steel aan uw Staten. Dit betekent dat we u in 2022 tweemaandelijks informeren over dit dossier via een informatiebrief op hoofdlijnen, met verwijzingen naar specifieke informatie op de websites van de provincie en de omgevingsdiensten.

Bespreking in de commissie Natuur, Landschap en Gezondheid
Op basis van voorgaande hebben we op 7 december 2021 besloten het bijgevoegde informatieprotocol ter bespreking voor te leggen aan uw commissie NLG. Tijdens de vergadering van deze commissie op 10 januari 2022 bespreken we graag inhoudelijk de voorgestelde benadering met u. In lijn met de aanbeveling van de Randstedelijke Rekenkamer zullen wij de werking van dit informatieprotocol na een jaar evalueren.

Tot slot
Sinds het begin van de onrust rondom de uitstoot van grafiet door Harsco Metals is veel tijd en energie gestoken in het samenwerken met betrokkenen voor een gezondere en veilige leefomgeving in de IJmond. Belangrijke stappen zijn op dit vlak al gezet of worden op korte termijn geïmplementeerd. Ook in de rest van Noord-Holland borgt ons college samen met de omgevingsdiensten de basiskwaliteit van onze leefomgeving. Dit doen we door het beoordelen van vergunningsaanvragen, toezicht houden op de naleving van milieuregels en waar nodig handhaven.

Ondanks deze inzet is het niet volledig uit te sluiten dat hinder ontstaat voor omwonenden of de leefomgeving. Het is echter aannemelijk dat door onze gezamenlijke inspanningen voordeel wordt behaald voor bodem-, water- en luchtkwaliteit, wat leidt tot een gezondere leefomgeving. Met dit informatieprotocol verwachten we helderheid te verschaffen over de wijze waarop het informatieverkeer tussen ons college en uw Staten in deze gevallen plaatsvindt. We zien met belangstelling uit naar uw reactie.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage: Informatieprotocol VTH

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	8532
Extern Zaak ID	1554077
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	6.c
Titel	Beleidsnota uitvoering en handhaving VTH 2022 (Voorstel: van c naar b-agenda en gebundeld behandelen met 6 a en 6 b NLG 10-1-2022)
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Bijlagen
Nota uitvoering en handhaving 2022.pdf
Brief aan PS over beleidsnota uitvoering en handhaving VTH 2022.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	13 december 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**

Toelichting

In 2016 hebben Provinciale Staten - op advies van de Randstedelijke Rekenkamer - Gedeputeerde Staten verzocht een Nota Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving op te stellen die als kader fungeert voor de uitvoering van de VTH-taken door de omgevingsdiensten namens de provincie. Met deze beleidsnotitie wordt hieraan voor 2022 invulling gegeven.

Provincie Noord-Holland

Beleidsnota uitvoering en handhaving Noord-Holland 2022

30 november 2021

Inhoud

Hoofdstuk 1 Inleiding 2
Hoofdstuk 2 Kaders, bevoegdheden en mandaten 2
Vergunningverlening, toezicht en handhaving 2
(inter)nationale en provinciale wet- en regelgeving en beleidskaders 3
Wettelijke grondslagen en beleidskaders 7
Doelstelling provincie Noord-Holland uitvoerings- en handhavingsbeleid 9
Hoofdstuk 3 ontwikkelingen, visie en sturing op de uitvoerings- en handhavingstaken 9
Visie 10
Scherp vergunnen 11
Sturing op de uitvoering en handhaving 13
Afstemming en overleggen 14
Kwaliteit 15
Monitoren, rapporteren, evalueren en verantwoorden 15

Hoofdstuk 1 Inleiding

Voor u ligt de nota uitvoering en handhaving 2022. Deze nota bevat de koers en visie van de provincie Noord-Holland op de uitvoering van deze taken. Voor de omgevingsdiensten binnen de provincie dient deze nota als uitvoeringskader. Het doel van deze nota is een integraal kader te bieden voor onze uitvoerings- en handhavingstaken.

Deze nota heeft betrekking op alle vergunningverlenings-, toezichts- en handhavingstaken van de provincie. Onder vergunningverlening vallen in deze nota ook het verlenen van ontheffingen, toestemmingen en andere beschikkingen op grond van de wetten waarvoor de provincie bevoegd gezag is. Het betreft zowel de 'basistaken' (alle Wabo-taken voor Brzo- en RIE-bedrijven en bodemhandhaving) als de 'plustaken' (bodemvergunningverlening, vuurwerk, (zwem)water, verboden Omgevingsverordening, luchtvaart, wegen/vaarwegen en Wet natuurbescherming).

De nota is mede door de vaststelling van de Omgevingsverordening 2020 geactualiseerd ten opzichte van de nota van 2020. In 2022 wordt steeds meer duidelijk waar de implementatie van de Omgevingswet, de Omgevingsverordening en de diverse programma's de uitvoerings- en handhavingstaken elkaar kruisen, versterken of waar samenwerking nodig is. Daarnaast is de nota aangevuld met onze visie op het 'scherper vergunnen'.

Vanwege de vele ontwikkelingen die voor 2022 en verder voorzien zijn, wordt dit document voor een jaar vastgesteld of zoveel langer tot het moment dat de Omgevingswet is ingevoerd[1]. 2022 zal gebruikt worden om het uitvoerings- en handhavingsbeleid aan te passen aan de Omgevingswet en de provinciale doelstellingen. De mogelijke invloed op de uitvoeringstaken van de omgevingsdiensten worden hierin meegenomen.

Hoofdstuk 2 Kaders, bevoegdheden en mandaten

Vergunningverlening, toezicht en handhaving

De Wet Vergunningverlening, toezicht en handhaving (Wet VTH) is op 14 april 2016 in werking getreden. Daarin is de vernieuwing van het VTH-stelsel vastgelegd. Deze wet is de verankering van de afspraken die tussen het Rijk, het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) in 2009 zijn gemaakt om uitvoering en handhaving van het omgevingsrecht beter te organiseren. Deze afspraken gaan over de vorming van een landsdekkend netwerk van regionale uitvoeringsdiensten (omgevingsdiensten of OD's); de verbetering van de kwaliteit van de uitvoerings- en handhavingstaken en van de samenwerking en informatie-uitwisseling bij de handhaving door organen belast met de bestuursrechtelijke handhaving enerzijds en organen belast met de strafrechtelijke handhaving anderzijds. Naar verwachting wordt in 2022 de Wet VTH, als deel van de Wet algemene bepalingen van omgevingsrecht (hierna: Wabo), onder de Omgevingswet gebracht.

Wij hebben op dit moment de uitvoerings- en handhavingstaken bij vier omgevingsdiensten ondergebracht met als doel de kwaliteit en professionaliteit van deze taken door de efficiënte en effectieve uitvoering van de omgevingsdiensten te waarborgen. Gedeputeerde Staten van provincie Noord-Holland (hierna: GS) blijven bevoegd gezag voor de uitvoerings- en handhavingstaken die de omgevingsdiensten namens hen uitvoeren. In de jaarlijkse uitvoeringsprogramma's en de VTH-strategieën maken we afspraken met omgevingsdiensten over onze werkplannen, prioriteiten en

[1] Invoering van de Omgevingswet staat op het moment van vaststellen van deze nota gepland op 1 juli 2022. Als invoering van de Omgevingswet wordt uitgesteld dan blijft deze nota gelden tot het moment waarop de Omgevingswet wel wordt ingevoerd.

doelstellingen. Deze programma's worden door GS goedgekeurd en vervolgens vastgesteld.

Het mandaat voor de uitvoerings- en handhavingstaken is als volgt verdeeld:

	OFGV	ODIJ	ODNZKG	ODNHN
Wabo (Brzo/RIE-4 bedrijven)			X	
Wabo (overige RIE-bedrijven)		X	X	
Wet bodembescherming en Besluit bodemkwaliteit	X	X	X	X
Toezicht en handhaving culturele monumenten		X		
Wet natuurbescherming				X
Natuurschoonwet				X
Toezicht en handhaving wegen en vaarwegen				X
Stiltegebieden (OV)				X
Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden				X
Waterwet			X	
Grondwaterbescherming (OV			X	
Ontgrondingenwet			X	
Zorgplicht rioleringen			X	
Vuurwerkbesluit			X	
Sportmotoren			X	
Regeling Burger- en Militaire Luchtvaart			X	

De stiltegebieden, grondwaterbescherming en aardkundige monumenten vielen onder de Provinciale Milieuverordening. Bij het vaststellen van de Omgevingsverordening 2020 is de PMV komen te vervallen en zijn de regels in de Omgevingsverordening NH 2020 opgenomen. De aardkundige monumenten zijn in de Omgevingsverordening overgegaan in het Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) of in het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Daarmee is deze taak van OD NZKG naar de gemeenten overgegaan.

In het Besluit omgevingsrecht (Bor) en de Ministeriële regeling omgevingsrecht (Mor) zijn diverse kwaliteitseisen opgenomen waaraan de uitvoerings- en handhavingstaken moeten voldoen. Het procesonderdeel van de kwaliteitseisen vraagt van ons dat we werken conform de Big Eight ofwel de beleidscyclus.

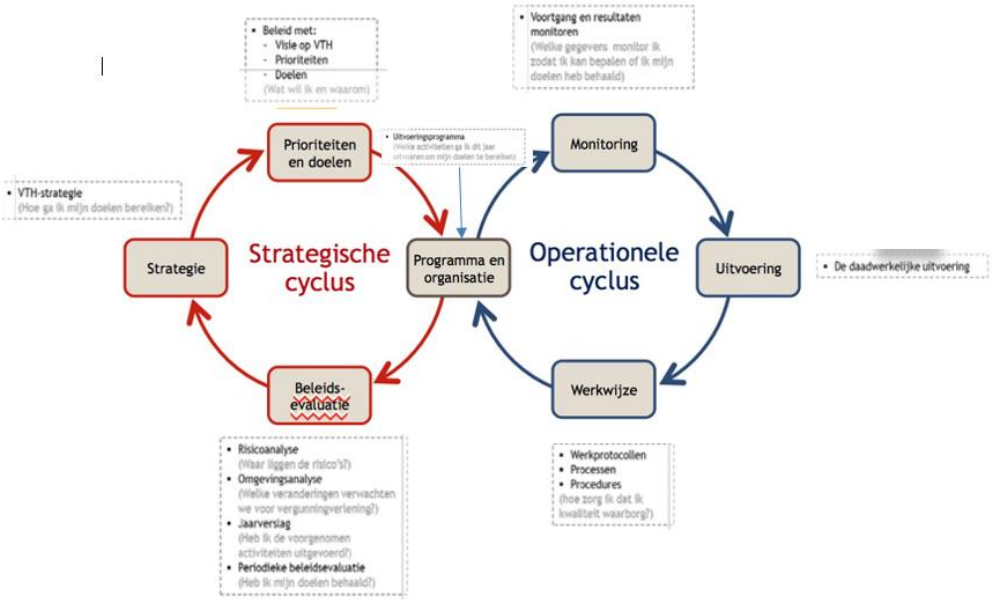
(inter)nationale en provinciale wet- en regelgeving en beleidskaders

Beleidscyclus en organisatie

De basis voor de uitvoering van de uitvoerings- en handhavingstaken is wettelijk geborgd door de 'BIG-8'. Het Besluit Omgevingsrecht en de kwaliteitscriteria 2.2 vragen van GS dat wordt gewerkt conform deze beleidscyclus. Provinciale Staten hebben deze criteria, met het vaststellen van de Verordening kwaliteit VTH omgevingsrecht op 27 juni 2016 van toepassing verklaard.

Het Bor draagt ons in art. 7.2 en 7.3 als bevoegd gezag op om VTH-beleid op te stellen in een of meerdere documenten. Met ons VTH-beleid volgen wij het model van de BIG-8 of de beleidsacht (zie Figuur 1 hieronder). Dit model bevat de procescriteria die in paragraaf 7.2 van het Bor zijn opgenomen. Deze procescriteria hebben zowel betrekking op vergunningverlening als op handhaving (inclusief toezicht). De BIG-8 verbindt de **strategische cyclus** met de **operationele cyclus** van ons VTH-beleid. Deze twee cyclussen worden met elkaar verbonden door het onderdeel **Programma &**

Organisatie dat het hart vormt van de BIG-8. Het voldoen aan de procescriteria borgt een gesloten **plan-do-check-act cyclus**.

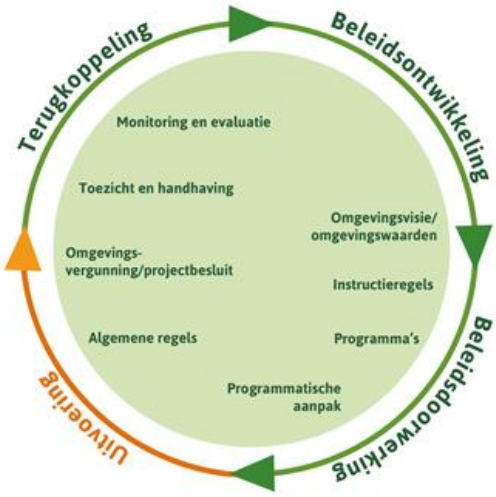
Voor de uitvoerings- en handhavingstaken bepaalt men in de strategische cyclus de doelen die men wil bereiken, de prioriteiten op grond van een risicoanalyse, de strategieën voor vergunningverlening, toezicht en handhaving en het uitvoeringsprogramma. Op basis van de gegevens uit de rapportages maakt men een evaluatie. Uit deze evaluatie volgt eventueel aanpassing van het strategisch beleidskader.

Gedeputeerde Staten stellen het (strategisch) beleid op en vast, de omgevingsdiensten voeren de vergunningverlening, toezicht en handhaving uit.[2] De provinciale doelen zijn vastgelegd in de Omgevingsvisie NH2050. De uitvoeringsprogramma's, die de omgevingsdiensten in overleg met de provincie opstellen, passen binnen dat kader.

Omgevingswet:

Onder de Omgevingswet is er geen sprake meer van een BIG-8, maar van een beleidscyclus. In de beleidscyclus zijn de instrumenten van de Omgevingswet verankerd.

[2] Met uitzondering van (vaar)wegen.

Beleidsontwikkeling

Het bovenste kwart aan de rechterzijde van de cyclus heet beleidsontwikkeling. Dit staat voor de visievorming. De omgevingsvisie is een samenhangende visie met strategische hoofdkeuzes van beleid voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn.

Beleidsdoorwerking

De provincie kan de gewenste kwaliteiten van de fysieke leefomgeving of onderdelen daarvan concreter maken door die ook stevig juridisch vast te leggen. Daarmee kunnen ook andere overheden worden gebonden om mee te werken aan de realisatie van het beleid. De provincie Noord-Holland heeft bijvoorbeeld een Omgevingsverordening op- en vastgesteld waarin onder andere omgevingswaarden en instructieregels zijn opgenomen.

Uitvoering

In het onderste kwart aan de linkerzijde van de cyclus staat de uitvoering centraal. Dat gebeurt door de initiatiefnemers van activiteiten en projecten: burgers, bedrijven of overheden die iets willen ontwikkelen. Hiermee is dit kwart een uitzondering op de andere drie, waarin alleen de overheid centraal staat. Voorop staat de eigen verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer, die tot uitdrukking komt in een algemene zorgplicht. Waar inkadering van activiteiten door de overheid nodig is, gebeurt dat zo veel mogelijk door algemene regels.

Als toestemming van het bevoegd gezag nodig is, verloopt die in principe via een omgevingsvergunning. Daarnaast kent de Omgevingswet het projectbesluit. Hiermee kan een overheidsinstantie zelf de regie nemen over de besluitvorming voor een project waarvoor zij verantwoordelijk is. Bijvoorbeeld de aanleg van een snelweg of een dijkverlegging.

Terugkoppeling

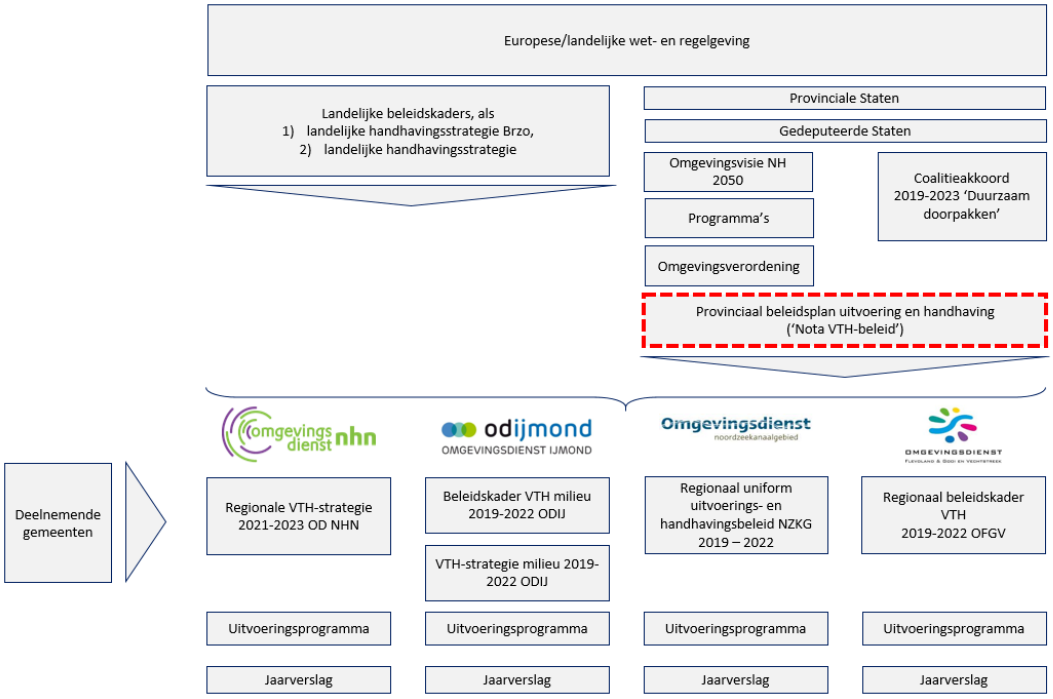
Het bovenste kwart aan de linkerzijde staat voor terugkoppeling. Met toezicht en handhaving ziet het bevoegd gezag toe op naleving van de algemene regels en vergunningvoorschriften. Via monitoring brengt de overheid de kwaliteit van de

fysieke leefomgeving in beeld. Uit evaluatie blijkt of bijstelling van de beleidsdoelen en/of aanpassing van de inzet van instrumenten nodig is.

Gedeputeerde Staten stellen de beleidsontwikkeling en beleidsdoorwerking op en vast, de omgevingsdiensten voeren de activiteiten die benodigd zijn voor het uitvoeringsdeel van de beleidscyclus (algemene regels, omgevingsvergunningen) en het terugkoppelingsdeel van de beleidsterugkoppeling (toezicht en handhaving). De provinciale doelen zijn vastgelegd in de Omgevingsvisie NH2050. De uitvoeringsprogramma's, die de omgevingsdiensten in overleg met de provincie opstellen, passen binnen dat kader

Kaders

Het kader voor de uitvoerings- en handhavingstaken bestaat uit (inter)nationale wet- en regelgeving, provinciale beleidsplannen en -regels, gezamenlijke regionale strategieën en uitvoeringsprogramma's. In navolgende figuur is de samenhang tussen deze kaders én de positie van deze notitie (in het rood) daarbinnen geschetst.

Landelijk niveau:

De basis en hoogste wet- en regelgeving vormen Europese richtlijnen als Seveso, Vogel- en Habitatrichtlijn, Richtlijn Industriële Emissies en Kaderrichtlijn Water. Deze richtlijnen zijn verwerkt in nationale wet- en regelgeving. Er zijn rond de twintig nationale wetten die van toepassing zijn op onze uitvoerings- en handhavingstaken. Op landelijk niveau worden samen met VNG en IPO beleidskaders op- en vastgesteld, zoals de landelijke handhavingsstrategie voor Brzo.

Provinciaal niveau:

Op provinciaal niveau worden de beleidsdoelen en -acties voor de uitvoerings- en handhavingstaken in Noord-Holland vastgesteld. De lange termijndoelen en -ambities zijn vastgelegd in de Omgevingsvisie NH2050 die door Provinciale Staten is vastgesteld. Deze zijn uitgewerkt in een aantal integrale programma's die meer gericht zijn op de kortere termijn zoals het programma Gezonde Leefomgeving. Ter uitvoering van de Omgevingsvisie en vooruitlopende op de Omgevingswet is de

Omgevingsverordening NH2020 op- en vastgesteld. In de Omgevingsverordening NH2020 zijn regels samengevoegd op het gebied van natuur, milieu, mobiliteit, erfgoed, ruimte en water. De Omgevingsverordening NH2020 geldt vanaf 17 november 2020. In het Coalitieakkoord 2019-2023 zijn aanvullende kaders opgenomen voor de uitvoerings- en handhavingstaken.

Niveau Omgevingsdiensten:

Op het niveau van de omgevingsdiensten zijn, gezamenlijk met de deelnemende gemeenten, regionale VTH-strategieën of -beleidskaders vastgesteld. Hierin zijn de doelen bij de uitvoering van VTH-taken op het niveau van de omgevingsdiensten vastgelegd. In dezelfde documenten is ook vastgelegd hoe de taken door de omgevingsdiensten worden uitgevoerd (de preventie-, regulerings- en nalevingsstrategie, bestaande uit een toezichts-, handhavings-, sanctie- en gedoogstrategie).

Deze meerjarige strategieën vormen de basis voor de uitvoeringsprogramma's waarin de activiteiten zijn opgenomen die in één jaar door de omgevingsdiensten namens GS worden uitgevoerd. Afspraken tussen de provincie en de omgevingsdiensten over de (financiële) middelen die nodig zijn voor het uitvoeren van het jaarlijkse programma worden jaarlijks vastgelegd in overeenkomsten. Jaarlijks rapporteren de omgevingsdiensten over de uitvoering van de uitvoerings- en handhavingstaken.

Wettelijke grondslagen en beleidskaders

GS zijn bevoegd gezag voor de uitvoerings- en handhavingstaken bij diverse activiteiten op het gebied van milieu (zoals Brzo- en RIE-bedrijven, vuurwerk, sportmotoren, stiltegebieden, bodemverontreiniging, regionale en militaire luchthavens, ontgrondingen), water (zoals zwemwater, diepe grondwater), natuurbescherming en (vaar)wegen. Deze uitvoerings- en handhavingstaken bestaan uit het uitvoeren van (inter)nationale en provinciale wet- en regelgeving. De wettelijke grondslagen hiervoor zijn onder andere:

Nationale kaders:

- Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)
- Wet ruimtelijke ordening (Wro)
- Wet Milieubeheer (Wm)
- Besluit risico zware ongevallen 2015 (Brzo)
- Wet natuurbescherming (Wnb)
- Wet Bodembescherming (Wbb)
- Vuurwerkbesluit (Vwb)
- Wet Luchtvaart (Wlv)
- Wet Geluidhinder (Wg)
- Woningwet (Ww)/Bouwbesluit 2012
- Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden (Whvbz)
- Besluit hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden (Bhvbz)
- Waterwet (Wtw)
- Ontgrondingenwet (Ow)
- Kernenergiewet
- Monumentenwet 1988 voor zover van kracht overeenkomstig artikel 9.1 van de Erfgoedwet
- Wet bescherming Antarctica
- Wet geluidhinder
- Wet inzake de luchtverontreiniging

- Landelijke Handhavingstrategie Brzo 1999
- Bestuurlijk inspectieprogramma BRZO 2012 – 2016
- Werkwijzer Brzo II
- 'Landelijke Aanpak Toezicht (LAT) Risicobeheersing Bedrijven'
- ‘Bestuurlijk inspectieprogramma BRZO 2012 – 2016’

Provinciale beleidskaders:

- Omgevingsvisie NH2050
- Verkenning Ondergrondvisie
- Actieplan geluid provinciale wegen 2018-2022
- Provinciale Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020
- Waterstofstrategie PNH
- Bouwstenen voor een Adaptieve Uitvoeringsstrategie Energie-Infrastructuur 2020-2024
- Regionale Energiestrategie 1.0 NHN
- Regionale Energiestrategie 1.0 NHZ
- Energiebesparingsakkoord 2022-2025
- Provinciale beleidsnota Regionale Luchthavens
- Natuurbeheerplannen
- Aanwijzingsbesluiten Natura 2000-gebieden
- Ligplaatsenbeleid
- Watervisie 2021

Op de pagina Klimaat & Energie - Provincie Noord-Holland is nadere informatie te vinden over de klimaat en energie beleidskaders

Provinciale verordeningen (algemeen verbindend voorschrift)

- Legesverordening (incl. tarieftabel)
- Omgevingsverordening NH2020

Provinciale beleidsregels:

- Beleidsregel PFOS en PFOA Noord-Holland 2017
- Beleidsregel PFAS
- Beleidsregel klein grondverzet
- Handelingskader diffuus lood Noord-Holland
- Beleidsregel beoordeling geurhinder inrichtingen provincie Noord-Holland
- Bodemsaneringsstrategie en het Uitvoeringsprogramma bodemsanering 2010-2014
- Beleidsregels natuurbescherming
- Nalevingsstrategie omgevingsrecht
- Regionale VTH-strategie 2021-2023 OD NHN
- Beleidskader VTH milieu 2019-2022 ODIJ
- VTH-strategie milieu 2019-2022 ODIJ
- Regionaal uniform uitvoerings- en handhavingsbeleid NZKG 2019 – 2022

- Regionaal beleidskader VTH 2019-2022 OFGV

Met het inwerking treden van de Omgevingswet komen 26 nationale wetten te vervallen omdat deze in de Omgevingswet opgenomen worden.

Doelstelling provincie Noord-Holland uitvoerings- en handhavingsbeleid

Met de Omgevingsvisie NH2050 heeft de provincie de volgende hoofdambitie vastgesteld: "*Noord-Holland heeft een relatief hoog welvaarts- en welzijnsniveau. Om deze ook voor de toekomst vast te kunnen houden, richten we ons op een evenwichtige balans tussen economische groei en leefbaarheid. Zodanig dat bij veranderingen in het gebruik van de fysieke leefomgeving de doelen voor een gezonde en veilige leefomgeving overeind blijven".* De provincie staat voor een gezonde en veilige leefomgeving, goed voor mens, plant en dier en daarmee ook goed voor het economisch vestigingsklimaat binnen de provincie.

Voor de meest urgente thema's (Leefomgeving, Gebruik van de leefomgeving en Energietransitie) is de hoofdambitie in subthema's verder uitgewerkt. De subthema's die voor de uitvoering en handhaving van toepassing zijn, worden hieronder uitgewerkt.

Onze ambitie is een klimaatbestendig en waterrobuust Noord-Holland. Stad, land en infrastructuur wordt klimaatbestendig en waterrobuust ontwikkeld en ingericht. Er wordt naar gestreefd de bodemdaling in veenweidegronden af te remmen of te stoppen en daar waar mogelijk te herstellen.

Ten aanzien van gezondheid en veiligheid is de ambitie geformuleerd dat de kwaliteit van de fysieke leefomgeving dient te worden behouden en waar mogelijk te worden verbeterd. Dit betreft bodem, water, lucht, omgevingsveiligheid, geluidbelasting en (ontwikkelingen in) de ondergrond. In elk geval voldoet de provincie aan de wettelijke normen, en waar mogelijk zoeken we ruimte voor verbetering. De provincie spant zich in om samen met partners zo spoedig mogelijk aan de richtlijnen uit de Kaderrichtlijn Water en aan de WHO-richtlijnen voor luchtkwaliteit te voldoen, doch uiterlijk in 2027 wat betreft de KRW-richtlijnen en 2050 wat betreft de WHO-richtlijnen.

Voor het subthema natuur en biodiversiteit heeft de provincie de ambitie om de toekomstige ontwikkelingen zoals verstedelijking, landbouw en klimaatmaatregelen zoveel mogelijk natuurinclusief moeten zijn. Hiermee wordt de biodiversiteit in Noord-Holland zowel kwantitatief als kwalitatief op peil gehouden

GS hebben in het Coalitieakkoord 2019-2023 'Duurzaam doorpakken' vastgelegd dat zij voor deze collegeperiode geen bovenwettelijke normen opleggen bij de monitoring en handhaving ten aanzien van een gezonde leefomgeving.

Hoofdstuk 3 ontwikkelingen, visie en sturing op de uitvoerings- en handhavingstaken

Het jaar 2022 is een jaar waarin veel verandert op het gebied van de uitvoerings- en handhavingstaken. De Omgevingswet treedt tot zover nu bekend per 1 juli 2022 in werking en de Omgevingsverordening 2022 wordt op- en vastgesteld in vervolg op de Omgevingsverordening 2020. Deze twee documenten vervangen alle bestaande structuurvisies, beleidsplannen, beleidsvisies en verordeningen die betrekking hebben op de leefomgeving. Daarnaast krijgt de uitvoering van de programma's zoals het programma 'Gezonde Leefomgeving' en het 'Vitaal Landelijk Gebied' steeds meer vorm. De Commissie van Aartsen, de Randstedelijke rekenkamer zijn met aanbevelingen gekomen over de inrichting van het VTH-stelsel. Deze aanbevelingen

worden in 2022 verder uitgewerkt. Vanuit het programma Gezonde Leefomgeving, het Schone Lucht Akkoord en het Programma Tata Steel blijkt het onderdeel ‘scherp vergunnen’ een belangrijk sturingsmechanisme te zijn In deze nota wordt daarom het beleid tot scherper vergunnen opgenomen. De uitwerking van dit beleid zal in 2022 verder vorm krijgen.

Visie

GS wensen een visie op de strategische sturing op de uitvoering van de uitvoerings- en handhavingstaken. Daarvoor willen GS in een visiedocument vastleggen op welke wijze de provincie de OD’s in wil zetten om haar (milieubeleids)doelstellingen te bereiken, wat dit betekent voor de afspraken die de provincie hiervoor met de OD’s moet maken en voor het kennisniveau waarover de interne organisatie zou moeten beschikken.

In 2022 werken we aan een nieuwe nota uitvoering en handhaving. De volgende noties worden daarin meegenomen:

1. De Omgevingsvisie NH2050 richt zich op lange termijn ambities en -doelen en is daardoor abstract en algemeen van aard.
2. Het Milieubeleidsplan, de Agenda Groen en de Structuurvisie zijn ingetrokken. Er zijn wel een aantal integrale programma’s voor de meer kortere termijn opgesteld, maar deze moeten nog meer vorm krijgen om de Omgevingsvisie verder uit te werken.
3. Er is vanaf 2019 structureel extra middelen en capaciteit beschikbaar gesteld voor de versteviging van het opdrachtgeverschap van de OD’s.
4. De inwerkingtreding van de Omgevingswet in 2022 stelt ons voor de vraag op welke wijze wij de uitvoerings- en handhavingstaken én de omgevingsdiensten in wil zetten om onze doelstellingen ten aanzien van de leefomgeving te bereiken.
5. De aanpak van dossiers als Tata Steel, stikstof en PFAS is reden om de sturing op de uitvoering van de VTH-taken te analyseren en heroverwegen.
6. De uitkomsten en opvolging van het rapport van de commissie Van Aartsen.
7. De resultaten uit de pilots scherp vergunnen.

Daarnaast zien we de volgende ontwikkelingen:

- De verhoogde aandacht voor circulaire economie, energietransitie, emissies van zeer zorgwekkende stoffen naar lucht, water en afval en de nadelige gevolgen hiervan voor de gezondheid en de leefomgeving resulteert in een grotere hoeveelheid en complexiteit van aanvragen voor vergunningen en een intensievere toezicht en handhaving op de naleving van normen en regels.
- De toename in aantal, complexiteit en intensiteit is niet langer op te vangen binnen de bestaande kengetallen of lump sum”.
- Daarnaast volgt uit landelijke onderzoeken dat op korte termijn dwingender ingrepen in het VTH-stelsel nodig zijn om de hoofdproblemen van vrijblijvendheid en fragmentatie aan te pakken en dat meer prioriteit, capaciteit en inzet nodig is voor het verbeteren van de kwaliteit. Ook dit laat zich nu lastig kwantificeren, maar zal een effect hebben op de uitvoering van VTH-taken.

Om voorgaande redenen zullen wij in 2022 verkennen, in nauw overleg met de omgevingsdiensten en andere relevante partners, waar de implementatie van de Omgevingswet en uitvoerings- en handhavingstaken elkaar kruisen, versterken, of

waar samenwerking nodig is. Ook weten we dan hoe de uitwerking van de Omgevingswet voor beleidsdoelen en –acties voor de VTH-taken eruit gaan zien.

De resultaten van deze verkenning verwoorden wij in een integraal document met daarin een visie voor de uitvoering en handhaving en hoe dit kan bijdragen aan een betere uitvoering van de bevoegdheden en taken door de omgevingsdiensten en zo beter kan bijdragen aan de beleidsdoelen van de provincie.

2022 Wordt dan ook een bijzonder jaar met veel ontwikkelingen. Ontwikkelingen die een weerslag hebben op de uitvoering van VTH-taken. Ontwikkelingen die bij het vaststellen van de begroting 2022 van de omgevingsdiensten soms nog niet of onvoldoende bekend waren.

Scherp vergunnen

Achtergrond

De uitstoot van schadelijke stoffen door de industrie is de laatste decennia sterk afgenomen, maar lijkt zich sinds 2010 te stabiliseren. Toch is de industrie nog altijd verantwoordelijk voor 10 procent van de gezondheidsproblemen die wordt veroorzaakt door luchtvervuiling (binnenlandse bronnen). Als er de komende jaren geen aanvullende emissiebeperkende maatregelen worden genomen zal de bijdrage van de industrie aan de gezondheidsschade met 2% toenemen. In het Schone Lucht Akkoord (SLA) zijn daarom tien maatregelen voor de industrie opgenomen en is als doel gesteld de uitstoot en groei verder te ontkoppelen en een continue daling van emissies naar de lucht te realiseren. Eén van de tien SLA-maatregelen voor de industrie is dat partijen die het SLA hebben ondertekend afspreken dat in nieuwe of geactualiseerde vergunningen die vanaf 2021 worden afgegeven, emissiegrenswaarden staan die zo dicht mogelijk aan de onderkant van de BBT-bandbreedte (Best Beschikbare Techniek) liggen (zo weinig mogelijk uitstoot = scherp vergunnen). Daarmee wordt bedoeld dat zorgvuldig wordt vastgesteld, wat voor de betreffende installatie het BBT-niveau is, zoals Europese regelgeving ook voorschrijft.[3]

Aanleiding scherp vergunnen provincie Noord-Holland

In de Voorverkenning pilot industrie SLA is geconcludeerd dat veel provincies in hun beleid niet expliciet hebben opgenomen dat het uitgangspunt bij het vaststellen van beste beschikbare technieken (BBT) zou moeten zijn om emissiegrenswaarden voor te schrijven die zich aan de onderkant van de emissie-bandbreedte (Best Available Techniques-associated emission levels) bevinden. Ook laat een analyse van vergunningen zien, dat in de praktijk nog geregeld aan de bovenkant van de BREF-range wordt vergund.

Het zoveel mogelijk aan de onderkant van de BREF-bandbreedte vergunnen, wordt door veel vergunningsverleners momenteel niet als uitgangspunt gehanteerd. Het blijkt dat vergunningverleners in provincie(s) waar dit uitgangspunt wel in het provinciaal beleid is vastgelegd, zich daardoor gesteund voelen.

Gedeputeerde Staten heeft het uitvoeringsplan Schone Lucht Akkoord 2021 (1581438/1581450) op 9 maart 2021 vastgesteld. Hierin is opgenomen dat indien de juridische verkenning heeft plaatsgevonden naar de mogelijkheden voor scherp vergunnen binnen de wettelijke kaders wij het scherper vergunnen in beleid zullen verankeren. Door het scherp vergunnen op te nemen in de beleidsnota VTH per 2022.

[3] Ter verduidelijking het gaat hier dus niet om een Europese kop, maar om het goed uitvoeren van de huidige regelgeving.

Een juridische analyse is uitgevoerd door het bureau KokxdeVoogd[4].

In het rapport wordt geconcludeerd dat zowel volgens het vigerende als het toekomstige omgevingsrecht 'streng' vergunnen juridisch mogelijk is. Ook geeft de wet de mogelijkheden, aan het bevoegd gezag om zelf beleid op te stellen, waarmee uitvoering kan worden gegeven aan de doelstelling van het SLA.

Het scherp vergunnen is ook een onderdeel van het programma gezonde leefomgeving spoor 1 reguleren en het programma Tata Steel 2020-2050. Hierbij is onze ambitie om de gezondheidsaspecten zwaarder te laten meewegen in de vergunningverlening.

Beoogd ambitieniveau scherp vergunnen

Om het gezondheidsniveau te verbeteren is het onze ambitie om zo dicht mogelijk aan de onderkant van de BBT-bandbreedte te vergunnen met als doel de luchtkwaliteit te verbeteren en daarmee uitvoering te geven aan industriemaatregelen 1 en 2 [5] van het SLA (Schone Lucht Akkoord). Ook zullen wij vanwege de maatschappelijke ontwikkelingen rondom Tata Steel en gezonde leefomgeving inzake scherp vergunnen voor andere stoffen dan genoemd in het SLA (fijnstof en stikstofdioxide), zoals zeer zorgwekkende stoffen, scherp vergunnen voor zover voor deze stoffen BBT-conclusies zijn opgenomen dan wel d.m.v. maatwerkvoorschriften. De beperking van de luchtemissies hebben ook een positief effect op andere milieucompartimenten zoals geur en stikstofdepositie.

Ook voor andere milieucompartimenten zoals geluid en externe veiligheid (giftige stoffen) wordt scherp vergunnen meegewogen voor zover daarvoor BBT-conclusies zijn gesteld op basis van technieken.

Dit vindt plaats bij (1) oprichtingsvergunningen vanwege vestiging van nieuwe bedrijven, (2) uitbreidingen waarbij de milieubelasting toeneemt of (3) actualisaties van vergunningen bij bestaande bedrijven, zullen we direct invulling geven aan de ambitie om zo dicht mogelijk aan de onderkant van de BREF-bandbreedte te vergunnen, hieronder valt ook de actualisatieplicht van vier jaar na publicatie van de BBT-conclusies.

Het is daarbij de verantwoordelijkheid van een bedrijf om in de aanvraag (bij oprichtingsvergunningen en veranderingsaanvragen) om een omgevingsvergunning een onderbouwing te geven wanneer een bedrijf van mening is dat de strengste norm of techniek niet haalbaar of onredelijk is. Dit kan door motivatie op basis van kosteneffectiviteit, waarbij de provincie altijd uitgaat van de meest recente berekeningen voor de beoordeling of een maatregel wel/niet kosteneffectief is. Of op basis van de *cross-media* effecten (onder andere klimaat, CO_2, afval, water) waarin integraal bezien wordt of een techniek doelmatig is.

Aanpak 2022

[4] Schone Lucht dankzij resultaatgerichte grenswaarden voor industriële emissies
Advies in het kader van de Pilot Industrie vanwege van het Schone Lucht, Akkoord 8 februari 2021, Harm Borgers & Roos Molendijk.

[5] 1. Vergunningen voor de industrie moeten volgens Europese regelgeving voldoen aan BBT-niveau. De BBT-conclusies zijn daarbij een belangrijke richtwijzer, maar deze bevatten een bandbreedte waarbinnen sprake is van BBT en het is aan de vergunningverlener om de emissie-eisen af te stemmen op de specifieke situatie. Partijen spreken af dat in nieuwe of geactualiseerde vergunningen die vanaf 2021 worden afgegeven, emissie-eisen staan die zo dicht mogelijk aan de onderkant van de BREF-range liggen (zo weinig mogelijk uitstoot).

2. Provincies en gemeenten zetten zich in om scherp te vergunnen, hun vergunningenbestand tijdig te actualiseren en waar nodig toezicht te optimaliseren.

Voor Tata Steel wordt scherp vergunnen al meegenomen bij vergunningverlening en deze lijn zullen we voortzetten. ZZS is een lopend traject waar ook scherp vergunnen wordt toegepast op basis van het vermijdings- en reductieprogramma. Voor de overige bedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is wordt vanwege de brede ambitie gestart in 2022 met een aantal pilot-bedrijven om te bepalen wat de haalbaarheid is, de juridische consequenties zijn en de financiële consequenties van het scherp vergunnen. Vanwege het feit dat scherp vergunnen afhankelijk is van de beschikbare technieken, de kosteneffectiviteit en integraal bezien moet worden of de maatregel doelmatig is, is het scherp vergunnen een inspanningsverplichting die afhankelijk is van de uitkomsten uit de pilots in 2022. Vanuit de pilots moet duidelijk worden welke keuzes er voor 2023 en verder gemaakt moeten worden. Afhankelijk van de uitkomst van de pilots wordt scherp vergunnen waar mogelijk vanaf 2023 toegepast in alle omgevingsvergunningen.

Gevolgen voor de uitvoering

Bij alle aanvragen om een omgevingsvergunning (Wabo) of een Milieubelastende Activiteit (Omgevingswet) en (ambtshalve) wijzigen van omgevingsvergunningen (in het kader van actualisatie) waarvoor Gedeputeerde Staten het bevoegd gezag zijn, is het uitgangspunt dat deze alleen verleend kan worden wanneer voor deze activiteit de in aanmerking komende beste beschikbare technieken worden toegepast die de hoogst mogelijke bescherming van gezondheid en het milieu bieden. Dit betekent het volgende:

- Voor stoffen/geur waarvoor een best beschikbare technieken (BBT)-bandbreedte[6] is vastgesteld, worden de grenswaarden voorgeschreven, die zich zo dicht mogelijk aan de onderkant van de BBT-bandbreedte bevinden met het oog op de bescherming van gezondheid en het milieu.
- Indien een BBT-conclusie technieken bevat zonder BBT-bandbreedte, dan worden grenswaarden voorgeschreven die passend zijn voor de techniek die de laagste milieubelasting veroorzaak.

De aanvrager om een omgevingsvergunning motiveert hoe aan de onderkant van de BBT-bandbreedte is voldaan. Indien een bedrijf van mening is dat de onderkant van de BBT-bandbreedte of techniek niet haalbaar is, of integraal bezien niet doelmatig moet dit door het bedrijf technisch en economisch worden onderbouwd.

Als de aanvraag om een omgevingsvergunning onvoldoende informatie bevat om tot een besluit te komen wordt de aanvraag buiten behandeling gelaten als het bedrijf de informatie niet alsnog verstrekt.

Toelichting:

Het scherp vergunnen wordt binnen de BIG-8 cyclus meegenomen. Door te monitoren kan inzicht worden verkregen waar de doelstellingen kunnen worden behaald en of het beleid moet worden aangepast op basis van scherp vergunnen.

Sturing op de uitvoering en handhaving

Onze uitvoerings- en handhavingstaken worden binnen de operationele cyclus van de BIG-8 uitgevoerd door de OD's. Onder de Omgevingswet vallen deze taken in het uitvoering en terugkoppeling gedeelte van de beleidscyclus. De wederzijdse verbondenheid en afhankelijkheid van beleid en uitvoering vraagt om een nauwe afstemming tussen provincie en omgevingsdiensten en een uitwisseling van kennis en informatie. De provincie heeft kennis en informatie nodig van de omgevingsdiensten

[6] Uitgangspunt is dat de industrie de best beschikbare technieken toepast (BBT). Dit zijn de meest doeltreffende technieken om het milieu zo min mogelijk te belasten.
De Europese Commissie stelt vast welke technieken dit kunnen zijn en vertaalt die voor de emissies naar de lucht in emissie-ranges ('associated emission levels'; AEL) om in de vergunning toe te passen emissiegrenswaarden: de zogenaamde BBT-conclusies die zijn opgenomen in Best Available Techniques (BAT)Reference Documents (BREF).

om de strategische kaders op te stellen en aan te passen en om de operationele beleidskaders te formuleren. Aan de andere kant hebben de omgevingsdiensten de beleidskaders van de provincie nodig als sturingsmiddel om invulling te geven aan de operationele cyclus.

De provincie is niet de enige partij die de uitvoerings- en handhavingstaken bij de omgevingsdiensten heeft ondergebracht. Ook gemeenten hebben dit gedaan. Omgevingsdiensten hebben dus met meerdere opdrachtgevers te maken waarvoor men de uitvoering en handhaving uitvoert. Op regionaal niveau moet het beleid voor uitvoering en handhaving – voor de basistaken – uniform zijn. Zo kunnen de OD's een efficiëntieslag maken door de uitvoerende taken te bundelen en een 'level playing field' realiseren. Om deze reden kan deze beleidsnota uitvoering en handhaving geen gedetailleerd en dwingend provinciaal kader zijn dat direct doorwerkt naar het gemeenschappelijke uitvoeringsbeleid bij de omgevingsdiensten. We beperken ons hierbij tot de hoofdlijnen.

Naast de basistaken brengt de provincie ook specifieke taken in. In het uitvoeringsprogramma dat jaarlijks wordt opgesteld, kan de provincie voor deze provinciale taken wel specifieke wensen en prioriteiten vastleggen.

Om ervoor te zorgen dat de doelen voor vergunningverlening en handhaving en de prioriteiten en kwaliteitseisen worden gerealiseerd, verrichten we de volgende activiteiten:

1. We zorgen ervoor dat de doelen voor het uitvoerings- en handhavingsbeleid verankerd worden/ in de regionale vth-strategieën en uitvoeringsprogramma's van de vier Noord-Hollandse omgevingsdiensten;
2. We nemen in de uitvoeringsprogramma's van de omgevingsdiensten de prioriteiten op. De omgevingsdiensten houden met hun taakuitvoering rekening met deze prioriteiten en rapporteren hier jaarlijks expliciet over;
3. In de dienstverleningsovereenkomsten met de omgevingsdiensten leggen we de financiële en juridische kaders voor de uitvoering vast;
4. We zorgen ervoor dat in de regionale vth-strategieën de landelijke kaders die hiervoor zijn opgesteld worden gevolgd;
5. We investeren in het gezamenlijk bepalen van beleid met de andere deelnemers van de omgevingsdiensten, zodat er op niveau van deze diensten daar waar mogelijk uniform uitvoeringsbeleid ontstaat;
6. We stemmen af met de ketenpartners zoals openbaar ministerie, politie, waterschappen en terreinbeherende organisaties (TBO's). We vullen onze coördinatierol in het VTH-stelsel actief in.

Prioriteiten voor vergunningverlening, toezicht en handhaving komen tot stand door middel van de risicoanalyses die door de omgevingsdiensten voor hun gebieden worden uitgevoerd. Een onderdeel van de sturing op de uitvoering en handhaving wordt gedaan door prioriteitstelling. Wij geven prioriteit aan de zaken met een hoge risico. Deze worden jaarlijks in de uitvoeringsprogramma's uitgewerkt. Het wordt vervolgens op basis van rapportages over de voortgang van de uitvoering gerapporteerd. De resultaten worden jaarlijks gebruikt voor het jaarverslag. Er wordt geëvalueerd of de doelen zijn bereikt.

Afstemming en overleggen

(Bestuurlijke) overleggen op verschillende niveaus zijn belangrijk. Wij vinden het belangrijk dat er regelmatig door managers/bestuurders met elkaar wordt gesproken over de voortgang van de uitvoering van de opdracht en de uitputting van het budget. Op basis van de rapportages en gesprekken willen we desgewenst de opdracht

bijstellen of de informatie gebruiken bij het formuleren van de opdracht voor het komende jaar. De omgevingsdiensten zijn gebaat bij een duidelijke opdracht en de uitvoering dient bij te dragen aan onze beleidsdoelen. Samen met omgevingsdiensten werken we aan verbetering van bestaand en/of ontwikkeling van nieuwe beleid. Wij geloven en vertrouwen in het opbouwen van de relatie met de omgevingsdiensten.

Wij verwachten dat de omgevingsdiensten Gedeputeerde Staten informeren over bestuurlijk gevoelige zaken. We hebben een informatieprotocol vastgesteld waarin richtlijnen en criteria zijn opgenomen ten aanzien van wat, wanneer en hoe de omgevingsdiensten Gedeputeerde Staten informeren en op hun beurt Gedeputeerde Staten Provinciale Staten informeren.

Het is belangrijk dat aan de voorkant goede afspraken gemaakt worden. Dat doen we in de uitvoeringsprogramma's en de dienstverleningsovereenkomsten. Er worden duidelijke opdrachten en afspraken gemaakt over de uit te voeren werkzaamheden. De resultaten worden gemonitord, daar waar nodig bijgestuurd en gerapporteerd.

Kwaliteit

Het is belangrijk dat de uitvoering van de uitvoerings- en handhavingstaken aan een bepaald kwaliteitsniveau voldoen. Dit betreft niet alleen de kwaliteitscriteria die we door middel van de Verordening kwaliteit VTH omgevingsrecht hebben vastgelegd. Het gaat ook kwaliteitseisen die we aan de uitvoering willen stellen, zodat we weten dat de producten en diensten die de omgevingsdiensten leveren van een adequaat niveau zijn. Daarnaast dragen kwalitatief goede producten en diensten bij aan het realiseren van de provinciale beleidsdoelen. Hieronder beschrijven we welke kwaliteitseisen dat zijn.

We zorgen ervoor dat de doelen voor groen, milieu en water worden verankerd in de regionale VTH-strategieën en de uitvoeringsprogramma's van de omgevingsdiensten en dat in deze documenten een verstaalslag plaatsvindt naar concrete maatregelen en activiteiten om deze doelen te bereiken. In de jaarlijkse rapportages verantwoorden de omgevingsdiensten over deze maatregelen en activiteiten. Hieruit kunnen we vervolgens de bijdrage destilleren die ze hebben geleverd aan de provinciale beleidsdoelen. Wij rapporteren in het jaarverslag vergunningverlening, toezicht en handhaving hierover.

Een belangrijke kwaliteitseis is dat de omgevingsdiensten werken conform landelijk ontwikkelde/vastgestelde kaders. Dit houdt concreet in dat de omgevingsdiensten landelijke handhavingsstrategieën (zowel de landelijke Brzo strategie als de generieke), gedoogstrategie en vergunningenstrategie gebruiken bij de uitvoering. In deze strategieën is onder andere de generieke werkwijze vastgelegd omtrent handhaven, gedogen en sanctioneren. Deze strategieën maken deel uit van de regionale VTH-strategieën.

Monitoren, rapporteren, evalueren en verantwoorden

De omgevingsdiensten rapporteren jaarlijks over de door hun uitgevoerde activiteiten. Wij bundelen de gegevens uit deze rapportage in een jaarverslag. De Ministeriële Regeling omgevingsrecht geeft verplichte zaken weer die in de rapportage aan de orde moeten komen. Dit betreft onder ander het aantal uitgevoerde controles, het aantal ingediende klachten en meldingen over ongewone voorvallen. We hebben een document opgesteld waarin we de wettelijk vereiste gegevens om over te rapporteren op een rij hebben gezet. Deze zogenaamde gegevens uitvraag is met de omgevingsdiensten afgestemd. Naast de wettelijke informatie zijn we ook in overleg over de rapportage over de beleidsdoelen. Met andere woorden welke bijdrage heeft de uitvoering van de uitvoerings- en handhavingstaken geleverd aan de beleidsdoelen. Een aanzet hiertoe is in de gegevens uitvraag opgenomen. Het betreft een nieuwe manier van werken en monitoren die zich verder zal moeten ontwikkelen. Bij het monitoren gaan we steeds na of de geleverde inspanningen hebben bijgedragen aan het realiseren van onze doelen (die gericht zijn op het bereiken van de gezonde

leefomgeving). De uitkomst hiervan kan onder andere leiden tot het aanpassen van de beleidskaders. Het college van GS stelt dit jaarverslag vast en verstuurt het ter informatie aan PS .

Een volwassen, gelijkwaardige opdrachtgever-opdrachtnemersrelatie speelt een belangrijke rol. De ervaring leert ons dat we niet alleen op basis van voortgangsrapportages kunnen monitoren, maar dat er voornamelijk moet worden geïnvesteerd in de relatie. Daarbij is het van belang dat we de ontwikkelingen in de omgeving in de gaten houden. Tegelijkertijd wordt er ook via de ‘harde’ kant gemonitord.

Provincie Noord-Holland
Gedeputeerde Staten

BEL/OMB

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
Postbus 3007
2001 DA HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

A. Feitz

BEL/OMB

Telefoonnummer +31235145137

annemarie.feitz@noord-holland.nl

Verzenddatum

10 DEC. 2021

Kenmerk

1554077/1743045

Uw kenmerk

Betreft: Beleidsnota uitvoering en handhaving VTH 2022

Geachte leden,

Graag informeren wij u dat ons college op 7 december 2021 de Beleidsnota uitvoering en handhaving VTH 2022 heeft vastgesteld.

Inhoud nota

Met deze nota wordt voor het jaar 2022, of tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet, de samenhang inzichtelijk tussen de verschillende landelijke en provinciale (beleids)kaders en de hieruit volgende voorschriften voor de uitvoerings- en handhavingstaken van de omgevingsdiensten in Noord-Holland. Het scherp vergunnen is opgenomen in aansluiting op het coalitieakkoord, programma Tata Steel en het programma Gezonde Leefomgeving.

Ontwikkelingen

De programma's die opgesteld zijn in relatie tot de Omgevingsvisie en het coalitieakkoord zijn in uitvoering en krijgen steeds meer vorm. In 2021 zijn verschillende onderzoeken rond de uitvoering van het VTH stelsel uitgevoerd.

Volgens de huidige berichtgeving treedt de Omgevingswet per 1 juli 2022 in werking. Daarmee treedt ook de Omgevingsverordening 2022 in werking. Deze ontwikkelingen zijn of kunnen een directe invloed hebben op de uitvoering van de VTH taken door de omgevingsdiensten, de visie daarop en de aansturing daarvan door de provincie Noord-Holland.

Het scherp vergunnen is nieuw in de nota. Hoe dit beleid doorwerkt in de uitvoering zal in 2022 verder vorm krijgen.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Op basis van deze ontwikkelingen zal de nota in 2022 verder doorontwikkeld worden. Omdat deze ontwikkelingen de taakuitvoering van de omgevingsdiensten raakt en mogelijk gevolgen heeft voor de afspraken met de diensten, zullen zij bij de doorontwikkeling betrokken worden.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

Beleidsnota uitvoering en handhaving VTH 2022

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	8586
Extern Zaak ID	1744968
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	6.d
Titel	Stand van zaken Tata Steel en Plan van Aanpak "Op naar een gezondere leefomgeving in de IJmond" (voorstel: van c naar b-agenda NLG 10-1-2022 en gebundeld behandelen met 6a en 6c)
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Bijlagen
Brief aan PS over stand van zaken Tata Steel en Plan van Aanpak Op naar een gezondere leefomgeving in de IJmond.pdf
Brief IenW antwoord aan Tata Steel Roadmap plus.pdf
Brief Tata Steel Roadmap+ 4 oktober 2021.pdf
Kamerbrief EZK verduurzaming Tata Steel Nederland en bijlage stavaza moties.pdf
Kamerbrief I&W plan van aanpak milieu en gezondheidssituatie rondom Tata Steel.pdf
Plan van aanpak IenW naar een gezonde leefomgeving in de IJmond inc bijlagen.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	6 december 2021
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**

Toelichting

Door de Tweede Kamer zijn in september 2021 verschillende moties aangenomen over Tata Steel. Ook heeft I&W een Plan van Aanpak (PvA) opgesteld. Het PvA en de reactie op verschillende moties is in nauwe samenspraak met de provincie Noord-Holland tot stand gekomen. Provinciale Staten worden geïnformeerd over de stand van zaken en over het plan van aanpak.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

R.L. Baars

BEL/OMB

Telefoonnummer +31235144550
baarsr@Noord-Holland.nl

Verzenddatum

06 DEC. 2021

Kenmerk

1744968/1744982

Uw kenmerk

Betreft: Stand van zaken Tata Steel en Plan van Aanpak "Op naar een gezondere leefomgeving in de IJmond"

Geachte leden,

Graag informeren wij u over de Kamerbrieven van de ministeries van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en van Infrastructuur & Waterstaat (I&W) over Tata Steel. Ook informeren wij u over het plan van aanpak van het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat (I&W) "Op naar een gezondere leefomgeving in de IJmond: *Aanpak voor het beperken van de luchtverontreinigende emissies van Tata Steel Nederland".* De Kamerbrieven en het plan van aanpak zijn als bijlage toegevoegd. De brief van Tata Steel d.d. 4 oktober 2021 over de Roadmap+ en de reactie daarop van het ministerie van I&W zijn ook bijgevoegd.

In september zijn in de Tweede Kamer twee debatten gevoerd over Tata Steel. Daarbij zijn verschillende moties aangenomen. De Kamerbrieven en het plan van aanpak zijn de reactie van de ministeries van EZK en I&W op deze moties. Uit de moties en de reactie daarop maken wij op dat onze zorgen over een gezonde leefomgeving in de IJmond op landelijk niveau worden gedeeld. Dit is een belangrijke voorwaarde om te kunnen blijven werken aan een gezondere IJmond. Ook is de inzet en betrokkenheid van het Rijk van belang voor een duurzaam, schoner en economisch levensvatbaar Tata Steel op basis van waterstof.

Betrokkenheid provincie Noord-Holland

Verschillende moties en onderdelen van het plan van aanpak hebben betrekking op de taken en bevoegdheden van de provincie Noord-Holland. Dit betreft met name de onderdelen die gaan over het aanscherpen van de vergunning van Tata Steel, de omgang en (juridische) vastlegging van maatregelen uit de Roadmap+ van Tata Steel en de monitoring bij en rond Tata Steel. Het plan van aanpak van het ministerie van I&W is in nauwe samenspraak met de provincie Noord-Holland tot stand gekomen.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond
Naar aanleiding van twee onderzoeksrapporten van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) eerder dit jaar hebben wij het Rijk tweemaal nadrukkelijk gevraagd om betrokkenheid bij de problematiek rond Tata Steel en om samen met ons en de IJmond gemeenten te werken aan een gezondere IJmond. Met ons huidige instrumentarium en inzet spannen wij ons namelijk maximaal in, maar lopen wij ook tegen de grenzen van onze mogelijkheden aan. Wij hebben daarom een appel op het Rijk gedaan om scherpere regelgeving op te stellen en waar nodig aanvullende maatregelen mogelijk te maken om zo emissies te verminderen en gezamenlijk te werken aan een gezondere leefomgeving in de IJmond. Ook vinden wij dat het belang van een gezondere leefomgeving nadrukkelijk moet worden meegewogen bij besluiten rond de verduurzaming en energietransitie bij Tata Steel. U bent op 14 april 2021 (kenmerk 1 606307/1 606516) en op 2 september 2021 (kenmerk 1665703/1665707) geïnformeerd over de onderzoeksrapporten van het RIVM en ons appel op het Rijk.

Wij zijn blij met de Kamerbrieven en met het plan van aanpak van het ministerie van I&W omdat hier de betrokkenheid van het Rijk uit spreekt die wij voor Tata Steel en de gezondheid van de bewoners in de IJmond nodig achten. De komende jaren blijven wij intensief samenwerken met de ministeries van EZK en I&W aan een gezondere IJmond. De brief van het ministerie van I&W van 27 oktober 2021 als reactie op onze brief naar aanleiding van het RIVM rapport over stofdepositie (september jl.), de Kamerbrieven en het plan van aanpak van het ministerie van I&W vormen een goede basis voor deze samenwerking. Wij zullen daarbij de onderdelen van ons eerdere appel steeds naar voren blijven brengen als die onvoldoende aandacht krijgen.

Monitoring
Een onderdeel van het plan van aanpak gaat over monitoring. Dit is één van de onderdelen waar de provincie het voortouw in heeft. Monitoring vindt reeds op vele verschillende manieren plaats. Bij het plan van aanpak zit een uitgebreide bijlage met een opsomming van de nu bestaande monitoringsinstrumenten.

Wij vinden het belangrijk dat de monitoring van de uitstoot van Tata Steel, de effecten van de Roadmap+ en van stoffen in de leefomgeving rond Tata Steel objectief, voor iedereen navolgbaar, begrijpelijk en betrouwbaar is. Op initiatief van de provincie Noord-Holland is daarom een overleg gestart over monitoring tussen de OD NZKG, ILT, I&W en Tata Steel om te bezien wat er nog meer nodig is om tot een goede en betrouwbare monitoring te komen. Dit wordt de komende maanden verder uitgewerkt. In aanvulling daarop zetten wij de komende tijd de volgende acties in gang:

- Het stofdepositie onderzoek wordt in 2022 twee keer herhaald, vergelijkbaar met het door het RIVM uitgevoerde stofdepositie-onderzoek (gepubliceerd september 2021). Op deze manier kan (onder andere) worden onderzocht of de hoeveelheid lood en

PAK in de depositiemonsters afneemt. Naar verwachting zijn de uitkomsten van het eerste herhaalonderzoek in de tweede helft van 2022 beschikbaar.
- Rondom Tata Steel staan zes vaste luchtmeetstations. Eén van de meetstations (locatie Bosweg, tegen Wijk aan Zee aan) wordt in opdracht van de provincie Noord-Holland uitgebreid met extra meetapparatuur. Hiermee wordt de uitstoot van de twee Kooksfabrieken (bij wind richting Wijk aan Zee) beter in beeld gebracht. De extra meetapparatuur is naar verwachting gereed in maart 2022.
- Een aantal bewoners heeft een aantal keer de wens naar voren gebracht voor extra emissiemetingen bij Kooksfabriek 2. De OD NZKG gaat daarom zelf emissiemetingen uit (laten) voeren bij de Kooksfabriek 2. Deze vinden een keer plaats op korte (zo snel mogelijk) en een keer op lange termijn (nadat alle Roadmap+ maatregelen bij de Kooksfabriek 2 zijn uitgevoerd). Daarmee kan een vergelijking worden gemaakt. De exacte invulling van deze metingen bij Kooksfabriek 2 wordt met een groep bewoners besproken.
- In het RIVM Briefrapport "Tussentijdse resultaten Gezondheidsonderzoek in de IJmond" is o.a. inzicht gegeven in "pieken" in de luchtverontreiniging op dag (en uur) niveau en in hoe vaak acute gezondheidsklachten worden gemeld bij de huisarts en chronische klachten voorkomen. De provincie Noord-Holland en de IJmond gemeenten willen met een "dagboekonderzoek" meer inzicht geven in verbanden tussen (pieken in de) luchtverontreiniging en acute gezondheidsklachten.

Verder vinden wij het belangrijk om de monitoring met bewoners in de IJmond te bespreken. Het is van belang dat de monitoringsinstrumenten voldoende inzicht en vertrouwen geven. Daarom wordt bekeken of de huidige monitoringsinstrumenten nog verder moeten worden uitgebreid of aangepast. Ook wordt nagegaan hoe bewoners daarbij kunnen worden betrokken.

Een gezondere IJmond op lange termijn: Duurzame staalproductie op basis van waterstof

Een scherpere vergunning, de Roadmap+ en goed monitoren zijn van groot belang om de IJmond zo snel mogelijk gezonder te maken. Op de (midden)lange termijn is grote gezondheidswinst mogelijk met forse innovatie bij Tata Steel. Het is hiervoor nodig om zo snel mogelijk de overstap te maken naar staalproductie op basis van waterstof. In het Programma Tata Steel 2020 - 2050 dat wij op 17 november 2020 hebben vastgesteld is dit verwoord in hoofdstuk 6 "Gezondere leefomgeving op de lange termijn: Innovatieve en duurzame staalproductie".

In het plan van aanpak van het ministerie I&W is opgenomen dat er verder onderzoek wordt gedaan naar de effecten van de waterstofroute op milieu en gezondheid. Wij hebben ons er dit jaar voortdurend hard

voor gemaakt om ook naar die aspecten te kijken bij de verduurzaming van de staalproductie. De eerdere haalbaarheidsstudie waarin twee verschillende routes voor de verduurzaming van Tata Steel werden vergeleken (eerst met Carbon Capture and Storage en later op basis van waterstof enerzijds en de nu ingezette directe overstap naar de waterstofroute anderzijds) is er mede op verzoek van de provincie Noord-Holland gekomen.

Op 23 november jl. is het rapport "Haalbaarheidsstudie klimaat neutrale paden TSN IJmuiden" van Roland Berger (in opdracht van Tata Steel en FNV) gepubliceerd. Dit is het vervolg op de hierboven genoemde haalbaarheidsstudie. Het rapport is hier te vinden. Het rapport van Roland Berger geeft een beter zicht op de route die Tata Steel voor ogen heeft om staal te produceren met groene waterstof. Deze route is van groot belang voor een duurzaam, schoner en economisch levensvatbaar Tata Steel. De provincie Noord-Holland wil in 2050 klimaatneutraal zijn, in 2030 wil zij 49 procent minder CO2 uitstoten. De overgang van het gebruik van fossiele brandstoffen naar waterstof speelt daarbij een belangrijke rol, zoals geformuleerd in de recent vastgestelde Cluster Energie Strategie (CES). Als grootverbruiker kan Tata Steel deze omschakeling naar een waterstofeconomie in het gehele Noordzeekanaalgebied aanjagen. Wat de DRI-route op groene waterstof van Tata Steel betekent voor de vraag en aanbod van energie en de daarvoor benodigde energie infrastructuur in het Noorzeekanaalgebied zal worden vastgelegd in een addendum bij de Cluster Energie Strategie. Dit addendum zal net als de eerdere CES NZKG worden aangeboden aan het Rijk.

In het rapport worden verschillende randvoorwaarden genoemd voor het slagen van de transitie naar waterstof bij Tata Steel. Met name in de Kamerbrief (en bijbehorende bijlage) van het ministerie van EZK wordt op deze randvoorwaarden ingegaan. Voor de provincie Noord-Holland ligt er een belangrijke rol in vergunningverlening en bij het geschikt maken van de regionale infrastructuur voor de energietransitie. Deze taken pakken wij op, in samenwerking en afstemming met alle betrokken overheden en andere belanghebbenden.

Zo moeten ook elektriciteitsnetwerken worden uitgebreid en gasleidingen geschikt worden gemaakt voor waterstof en moet er een hoofdverbinding voor waterstof en elektriciteit tussen het Noordzeekanaalgebied en Den Helder komen. De provincie waakt ervoor dat de nodige procedures voor vergunningverlening hiervoor en inpassing in de omgeving zorgvuldig en goed verlopen. Die rol pakken wij graag op. Daarbij is steun van en samenwerking met het Rijk en andere betrokkenen essentieel.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

voorzitter

5 bijlagen

R.M. Bergkamp

A.Th.H. van Dijk

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

> Retouradres Postbus 20901 2500 EX Den Haag

Tata Steel Nederland BV
T.a.v. dhr. Hans van den Berg
Postbus 10000
1970 CA IJmuiden

Directoraat-Generaal Milieu en Internationaal
Directie Omgevingsveiligheid en Milieurisico's

Rijnstraat 8
Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

Datum 1 december 2021
Betreft Roadmap plus

Ons kenmerk
IENW/BSK-2021/284081

Uw kenmerk
HB/2021

Geachte heer van den Berg,

Op 4 oktober heeft u mij per brief geïnformeerd over de minimalisatie van door Tata Steel Nederland uitgestoten zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) en de uitvoering en mogelijke versnelling van de maatregelen in het kader van de Roadmap Plus. Vervolgens hebben wij hierover op 23 november, samen met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), de provincie Noord-Holland en de IJmondgemeenten een gesprek gevoerd. Op dezelfde dag heeft u de Haalbaarheidsstudie klimaatneutrale paden van Roland Berger gepubliceerd.

U geeft in uw brief aan dat u voor het einde van het eerste kwartaal van 2022 verwacht de uitstoot van PAK-stoffen met 50% te kunnen reduceren. Voor wat betreft loodemissies heeft u in het gesprek van 23 november jl. aangegeven dat de maatregelen om een reductie van 70% te kunnen bereiken aan het einde van 2023 zijn gerealiseerd. Bovenstaande punten betreffen beiden een versnelling ten opzichte van de Roadmap Plus uit mei 2021 van respectievelijk van 30% naar bijna 50% reductie voor uitstoot van PAK-stoffen en van 2025 naar einde 2023 als moment voor de 70% reductie van loodemissies.

Zoals ik eerder heb aangegeven, is het voor het mij van groot belang dat de staalindustrie op korte termijn verschoont en verduurzaamt. Het is essentieel dat de gezondheid van omwonenden wordt gegarandeerd. Het doet mij daarom goed te zien dat u aangeeft de impact van Tata Steel Nederland op de omgeving serieus te nemen en stappen te willen zetten om deze impact te verminderen. De versnelling van de reductie van de uitstoot van Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen (PAK's) is een belangrijke stap. Ook de aankondiging om de loodemissie versneld te reduceren is ook zeer belangrijk voor een gezonde leefomgeving rond uw bedrijf.

Gelet op de gezondheid van de bewoners in de IJmondregio, vind ik het van groot belang dat de door u beschreven ambities ook worden omgezet in concrete resultaten, met een voor omwonenden duidelijk effect. Het is daarom belangrijk om de impact op de omgeving te monitoren. In overleg met de provincie Noord-Holland, de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied en de Inspectie voor Leefomgeving en Transport (ILT) wordt daarnaast bezien welke elementen uit de Roadmap Plus omgezet kunnen worden in juridisch afrekenbare doelen.

Bestuurskern
DG Mobiliteit
Programmadirectie
Vrachtwagenheffing

Ons kenmerk
IENW/BSK-2021/284081

De Tweede Kamer[1] heeft mij verzocht om, in samenspraak met de provincie Noord-Holland, een onafhankelijk onderzoek te laten uitvoeren naar de effecten van de in de haalbaarheidsstudie gekozen waterstofroute op milieu en gezondheid. Om het onafhankelijk onderzoek goed te kunnen uitvoeren, moeten uw plannen voor de realisatie van daarvoor benodigde installaties verder worden uitgewerkt. Ik verzoek u om deze uitwerking spoedig te starten en de voor dit onderzoek benodigde gegevens met mij te delen. Er wordt nog bezien op welk moment het meest betekenisvol dit onafhankelijk onderzoek kan worden vormgegeven.

Tenslotte werk ik, mede op verzoek van de Tweede Kamer, aan een plan van aanpak, voor de milieuproblematiek in de IJmondregio. Ik zal dit plan op korte termijn aan de Tweede Kamer sturen. Ik hoop op de actieve medewerking van Tata Steel Nederland om dit plan te doen slagen. Hierbij doel ik bijvoorbeeld op het tijdig aanpassen van uw installaties inclusief het tijdig verstrekken van de voor de vergunningen benodigde informatie. Ook vraag ik u de gevolgen voor emissies en concentraties van stoffen in het milieu te meten en te rapporteren. Dit stelt overheden, omwonenden en andere relevante partijen in staat de effecten op leefomgeving en gezondheid op waarde te kunnen schatten. Dit is van groot maatschappelijk belang, zowel bij deze aanpassingen in het kader van de Roadmap Plus, als bij de door u aangekondigde transitie naar een hele nieuwe manier van staal maken, met waterstof en groene elektriciteit.

Ik ga er van uit dat we door de gezamenlijke inzet van uw organisatie, betrokken overheden, omgevingsdienst, Inspectie voor Leefomgeving en Transport en kennispartijen de leefomgeving en gezondheid in de IJmondregio voor de bewoners kunnen verbeteren. Ik ga er vanuit dat u uw inspanningen daaromtrent voortzet en zie uit naar de verbeteringen in de komende tijd.

Hoogachtend,

DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT,

S.P.R.A. van Weyenberg

[1] Kamerstuk 28089, nr. 192

TATA STEEL

TATA

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Ter attentie van de staatssecretaris
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Date: 4 oktober 2021
Subject: Roadmap plus
Our reference: HB/2021
Cc: de minister van Economische Zaken & Klimaat, de heer Blok
de gedeputeerde van de Provincie Noord-Holland, de heer Olthof

Geachte heer Van Weyenberg,

Op 15 september jl. heb ik met u, in gezamenlijkheid met de minister van Economische Zaken & Klimaat en de gedeputeerde Milieu van de Provincie Noord-Holland, gesproken over de situatie bij en rondom Tata Steel in IJmuiden. Tijdens dit overleg zijn verschillende onderwerpen aan de orde geweest, waaronder de transitie naar een duurzame staalproductie in Nederland, het recente RIVM rapport naar de effecten van stofdepositie op de gezondheid, de uitvoering van de Roadmap plus en de minimalisatie van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS). In navolging van de presentatie die wij tijdens deze bijeenkomst hebben gegeven heb ik toegezegd u te informeren over de aanpak van ZZS en de uitvoering, en mogelijke versnelling van de maatregelen, van de Roadmap plus. In de bijlage vindt u tevens het donderdag 30 september jl. ingediende vermijdings- en reductieprogramma van ZZS bij het bevoegd gezag.

Roadmap plus

Na toenemende klachten uit de omgeving, onder meer als gevolg van grafietemissies, en na de publicatie van het eerste RIVM-rapport over deze emissies in juni 2019, heeft Tata Steel in dezelfde maand de Roadmap 2030 gepubliceerd. De maatregelen uit deze Roadmap 2030 zijn specifiek gericht op het verminderen van de impact van het staalbedrijf op de directe leefomgeving. Zowel in operationele zin, als door het uitvoeren van studies en onderzoek naar betere manieren van productie of productieprocessen geven wij uitvoering aan de Roadmap 2030, tot de dag van vandaag.[1]

[1] Overzichtskaart maatregelen Roadmap Plus: https://omgeving.tatasteel.nl/tata-steel-en-omgeving/roadmap-plus/overzichtskaart-roadmap-plus.html

Tata Steel Nederland BV
3H17 • Wenckebachstraat • Velsen-Noord
T: +31 (0) 251 49 6321 • hans.vandenberg@tatasteeleurope.com
Tata Steel Nederland Services B.V. • Postbus 10.000 • 1970 CA IJmuiden • K.v.K. nummer 34.094.299

De Roadmap 2030 heeft geleid tot, en zet in op, concrete aanpassingen in ons proces, waaronder de realisatie van de ROZA-slak hal in mei 2020 om grafietemissies te voorkomen. De resultaten van de verschillende studies uit de Roadmap 2030, in combinatie met de Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) inventarisatie van eind 2020 (hier kom ik later in deze brief op terug), hebben er toe geleid dat Tata Steel begin 2021 heeft aangekondigd een nieuw investeringsprogramma uit te gaan voeren bovenop de Roadmap 2030, de Roadmap plus. Dit programma omvat de bestaande projecten uit de Roadmap 2030 en is aangevuld met een deel van de projecten uit het ZZS programma. De Roadmap plus kijkt tevens waar mogelijk versneld en uitgebreid kan worden t.a.v. de Roadmap 2030. Hierbij investeert het bedrijf € 300 miljoen euro bovenop de reguliere milieu investeringen aan extra maatregelen op het gebied van grof stof, geluid, geur, maar ook ZZS, NOx en fijnstof.

Een belangrijk onderdeel van dit programma is de bouw van een DeNOx en een ontstoffingsingstallatie bij de Pelletfabriek. Dit is een grote operatie die vooralsnog gepland staat voor realisatie eind 2025. Op dit moment onderzoeken wij of – door het separaat en versneld bouwen van de ontstoffingsinstallatie – er een kortere termijn kan worden gehanteerd, waardoor de reductie van met name lood al eerder dan eind 2025 bij deze fabriek kan worden gerealiseerd. Het onderzoek hiernaar zit in de laatste fase en zal wanneer mogelijk op een zo kort mogelijke termijn met u worden gedeeld.

Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS), lood en PAK-stoffen

In lijn met het landelijk overheidsprogramma om de uitstoot van ZZS in Nederland terug te dringen, heeft Tata Steel eind 2020 bij de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied een inventarisatie met een eerste versie van een vermijdings- en reductieprogramma ZZS ingediend. De implementatie van deze programma's is inmiddels in volle gang en heeft concreet al geleid tot zichtbare resultaten. Tata Steel spant zich tot het uiterste in om de uitstoot van ZZS te reduceren en zal waar mogelijk maatregelen versneld uitvoeren. Daarbij geven wij prioriteit aan het realiseren van maatregelen die op zo kort mogelijke termijn het grootst mogelijke positieve effect op de leefomgeving hebben. In de bijlage vindt u de concrete tijdslijnen, reductieverwachtingen en – maatregelen die bij Tata Steel van toepassing zijn.[2]

Op 2 september jl. publiceerde het RIVM, in navolging van juni 2019, een nieuw rapport over de mogelijk schadelijke effecten op de gezondheid van stofdepositie in de IJmond. In dat rapport geeft het RIVM aan dat de gemeten concentraties van PAK-stoffen en lood (testperiode oktober – november 2020) ongewenst zijn. Tata Steel heeft naar aanleiding hiervan de bestaande aanpak van ZZS nogmaals tegen het licht gehouden, de resultaten hiervan zijn meegenomen in het bijgevoegde ZZS vermijdings- en reductieprogramma. Een belangrijke constatering moet echter wel zijn dat al vóór het verschijnen van het RIVM rapport van september jl. er grote stappen zijn gezet binnen de bestaande programma's voor het reduceren van PAK-stoffen en lood. Deze resultaten zijn in het rapport echter niet zichtbaar aangezien de testperiode al eerder heeft plaatsgevonden. Deze resultaten hebben wij u in het gesprek van 15 september nader toegelicht, hieronder vat ik dit specifiek voor PAK en lood nog een keer samen.

[2] Beoordeling inventarisatie Zeer Zorgwekkende Stoffen, 30-09-2021

PAK-stoffen

Voor de reductie van PAK-stoffen zijn in het afgelopen jaar al veel maatregelen genomen. Zo hebben wij eind januari 2021 de hulpstoffenfabriek van de Hoogovens gesloten, een van de grootste bronnen van PAK-emissies. Bij Kooksgasfabriek 2 (KGF2) is een succesvol programma in uitvoering voor verdere reductie van deuremissies. Daarnaast is bij de Sinterfabriek een proef van start gegaan voor de injectie van een bepaald soort actief kool in de rookgassen, waardoor PAK-stoffen beter uit de rookgassen gefilterd kunnen worden. Als laatste kunnen we melden dat bij de gloeiovens van de Koudbandwalserij een rookgas naverbrandingsinstallatie wordt gebouwd, waarvan de fundering reeds ligt. Deze is naar verwachting in het eerste kwartaal van 2022 operationeel. De exacte resultaten worden komende twee kwartalen in kaart gebracht.

Bovenstaande maatregelen betekenen dat de PAK-stoffen emissies ten opzichte van eind 2020 sterk gereduceerd zijn. Tijdens de presentatie van de uitwerking van de Roadmap plus in maart 2021 kondigde Tata Steel aan een verwachtte reductie van 30% PAK-stoffen te realiseren vóór 2023. Deze ambitie is, mede door de resultaten die wij zien naar aanleiding van bovenstaande maatregelen aangescherpt tot een verwachte reductie van bijna 50% en wel vóór einde eerste kwartaal 2022. Dit is een significant resultaat.

Lood

Ook het terugdringen van loodemissies is in uitvoering. Een groot project is de reductie van lood in het stof van de koellucht bij de Sinterfabriek. Op deze stroom is een grote filterinstallatie gerealiseerd die op 30 april jl. operationeel is geworden (80-90% reductie bij deze installatie). Daarnaast stond in de Roadmap plus al een aanzienlijke vermindering van de emissies van zware metalen door de bouw van een ontstoffingsinstallatie als onderdeel van de DeNOx bij de Pelletfabriek. Ook hier verwachtten wij zo'n 80-90% loodemissie te kunnen reduceren. Zoals eerder aangegeven verwachten wij hierop zeer korte termijn meer inzicht in te kunnen bieden. Wij zijn momenteel met meerdere partijen in gesprek om de opties hiervan te verkennen. In totaal verwachten wij door deze maatregelen een reductie van 70% loodemissie (gehele site) te kunnen realiseren, die bovendien sneller plaats kan vinden dan eind 2025.

Toezegging

Tata Steel neemt de zorgen van de omgeving zeer serieus. Wij nemen onze verantwoordelijkheid en realiseren met de Roadmap plus extra toegezegde versnellingen ten opzichte van de Roadmap 2030. In het overleg op het Provinciehuis in Haarlem op 15 september jl. heeft u ons nadrukkelijk gevraagd, mede naar aanleiding van het RIVM rapport, waar nog extra versnelling mogelijk is. Wij constateren dat als gevolg van de genomen maatregelen de reductie van PAK-stoffen niet alleen is toegenomen maar ook versneld is ten opzichte van de Roadmap 2030, dat is een belangrijk resultaat en het doel van de Roadmap plus. Wat betreft lood, en specifiek de versnelling van de ontstoffingsinstallatie van de DeNOx, zitten wij in de laatste fase van onderzoek. Op zeer korte termijn verwacht ik u hierover nader te kunnen informeren.

Tot slot, graag zou ik een vervolg geven aan ons overleg van 15 september jl,. Indien u hiervoor openstaat zou ik willen voorstellen dat onze stafdiensten hierover in contact treden.

Met vriendelijke groet,

Hans van den Berg
Directievoorzitter Tata Steel Nederland BV

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie
Directie Topsectoren en Industriebeleid

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Ons kenmerk
DGBI-TOP / 21277242

Bijlage(n)
1

Datum 1 december 2021
Betreft Verduurzaming Tata Steel Nederland

Geachte Voorzitter,

Tata Steel Nederland (hierna TSN) staat voor een grote verduurzamingsopgave, zowel op het gebied van CO_2-reductie als op het gebied van milieu en overlast voor de omgeving. Het afgelopen jaar heeft TSN belangrijke beslissingen genomen over hun verduurzamingstraject. Zo heeft TSN op 15 september jl. besloten de bestaande hoogoventechnologie uit te faseren voor een alternatieve staalproductieroute via *Direct Reduced Iron (*DRI*)*.[1] Een route waarbij steenkool eerst door aardgas en uiteindelijk door duurzame waterstof, wordt vervangen. Ik ben blij dat TSN deze stappen heeft gezet en erken het belang van de mogelijkheid voor het staalbedrijf om in Nederland te kunnen blijven investeren. Ik ondersteun TSN dan ook waar nodig en mogelijk bij deze opgave.

In het Commissiedebat over de toekomst van Tata Steel Nederland op 9 en 16 september jl. heeft uw Kamer de regering ook opgeroepen tot diverse acties ten aanzien van de verduurzaming van Tata Steel Nederland. Met deze brief informeer ik uw Kamer, mede namens de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat en de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat, over de voortgang rond de verduurzaming van TSN en de uitvoering van diverse moties die hierover door de Kamer zijn ingediend. Separaat ontvangt uw Kamer ook een brief van de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat over de stand van zaken rond de milieu- en gezondheidssituatie rond TSN, de uitvoering van diverse moties daarover en een bijbehorend plan van aanpak. Hierin wordt onder andere aangekondigd dat het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat in samenspraak met de provincie Noord-Holland een onafhankelijk onderzoek zal laten uitvoeren naar de effecten van deze verduurzamingsroute op milieu en gezondheid.[2]

Eerst ga ik in op een aantal algemene beleidskaders voor de verduurzaming van de Nederlandse industrie. Deze zijn namelijk ook van toepassing op het verduurzamingstraject van TSN. Vervolgens informeer ik u over de specifieke werkzaamheden vanuit het Rijk die in gang zijn gezet ter ondersteuning van de brede verduurzaming van TSN. Tot slot ga ik in op een aantal uitgangspunten van

[1] Tata Steel kiest voor waterstofroute, 15 september 2021, https://www.tatasteeleurope.com/nl/corporate/nieuws/tata-steel-kiest-voor-waterstofroute.
Ook in deze route is de toepassing van CCS op de DRI-installaties niet uitgezonderd en een mogelijkheid waar TSN toe kan kiezen in hun verduurzamingstraject, zeker in de periode dat de DRI op aardgas loopt.
[2] Hiermee wordt invulling gegeven aan de motie Hagen-Boucke (Kamerstuk 28089, nr. 192).

Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie
Directie Topsectoren en Industriebeleid

Ons kenmerk
DGBI-TOP / 21277242

het kabinet in de samenwerking met TSN. De huidige stand van zaken ten aanzien van de aangenomen moties en toezeggingen is opgenomen in de bijlage bij deze brief.

1. Algemene beleidskaders inzake verduurzaming industrie
Ten behoeve van de verduurzaming en toekomstbestendigheid van de Nederlandse industrie is het de rol van het kabinet om stimulerend, faciliterend en borgend beleid te realiseren, zodat Nederland de klimaat- en circulariteitsdoelstellingen voor 2030 en 2050 behaalt. Deze beleidsinzet is onder andere uiteengezet in het Klimaatakkoord, hoofdstuk industrie[3] en in de Kamerbrief 'Visie verduurzaming basisindustrie 2050: de keuze is aan ons'.[4] In de laatstgenoemde brief geeft het kabinet aan dat het de ambitie heeft om de vestigingsplaats te zijn voor duurzame basisindustrie en dat vooroplopen in de transitie een bijdrage levert aan zowel het eigen verdienvermogen, als aan de uitdaging van mondiale klimaatverandering. De industrie kan en moet veel zelf doen, met name fors investeren (naar schatting oplopend tot 15 miljard euro) in verduurzaming van bestaande installaties en opbouw van nieuwe fossiel-vrije productieprocessen en waardeketens. Het kabinet wil dat de industrie deze investeringen in Nederland doet, niet elders. Daarvoor moet de overheid lange termijn investeringszekerheid bieden met duidelijke, stabiele doelen en randvoorwaarden voor emissiereductie en circulariteit. Daarbij hoort ook het wegnemen van knelpunten die de markt niet kan oplossen, zoals coördinatieproblemen voor aanleg en aanpassing van grootschalige energie-infrastructuur, het bevorderen van positieve externe effecten van kennisontwikkeling en onrendabele toppen van technisch complexe opschalingsprojecten. Mijn inzet om de verduurzaming van de Nederlandse industrie te bevorderen richt zich op vier elementen: innovatie, opschaling, infrastructuur en wetgeving.

Op 9 juni jl. is uw Kamer geïnformeerd over de stand van zaken rond de aanpak van het thema Energie-infrastructuur, het aangekondigde Nationaal Programma Infrastructuur Duurzame Industrie (PIDI) en het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK).[5] Over de eerste versie van het MIEK bent u op 26 november jl. geïnformeerd.[6] De MIEK-projecten zijn onderdeel van een landelijk energiesysteem, dragen bij aan de klimaat- en energietransitie en stimuleren het verdienvermogen van Nederland. De ontwikkelingen bij TSN kunnen daarom niet los gezien worden van het MIEK.

Daarnaast is uw Kamer op 12 oktober jl. geïnformeerd over de obstakels en maatregelen van het instrumentarium van de industriële transitieplannen en wat het kabinet hieraan doet om de industrie in de transitie te ondersteunen.[7] De regering spant zich dan ook in om daar waar mogelijk, gepast en wenselijk de

[3] Voorstel voor een Klimaatakkoord, Kamerstuk 32813, nr. 342, 28 juni 2019.
[4] Visie verduurzaming basisindustrie 2050; de keuze is aan ons, Kamerstuk 29696, nr. 15, 15 mei 2020.
[5] Kamerbrief Reactie op onderzoek TNO naar energie-infrastructuren 2030, Kamerstuk 32813, nr. 733.
[6] Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK), Kamerstuk 2021Z1798, 26 november 2021.
[7] Reactie op de motie van het lid Van der Lee c.s. over het zo optimaal mogelijk matchen van transitieplannen van de grootste CO2-uitstoters met het bestaande instrumentarium, Kamerstuk 32813, nr. 779 en 870, 12 oktober 2021.

verduurzaming van de industrie, waaronder TSN, te ondersteunen en te versnellen.

Aanvullend heeft uw Kamer op 7 juli jl. de motie van de leden Bontenbal en Grinwis over gerichte ambitieuze maatwerkafspraken met de twaalf grootste uitstoters aangenomen.[8] Deze motie roept het kabinet op om, bij de doorvertaling van de Europese 55%-reductiedoelstelling, een aanpak te formuleren voor gerichte, ambitieuze maatwerkafspraken met de twaalf grote industriële uitstoters ('Big-12'). Het nieuwe kabinet zal een besluit moeten nemen over de te volgen aanpak. Buiten kijf staat dat deze eventuele maatwerkaanpak vanuit het Rijk te allen tijde additioneel is aan het bestaande Nederlandse en Europese wet- en regelgevingskader, aan wat er met beprijzing via het ETS en de nationale CO_2-heffing al wordt bereikt, en aan de hierboven genoemde generieke beleidskaders voor de verduurzaming van de industrie.

2. Bedrijfsspecifieke beleidsinzet voor de verduurzaming van TSN
Alhoewel een volgend kabinet zal moeten besluiten over maatwerk ten behoeve van de 'Big-12', is er het afgelopen jaar ten aanzien van TSN al een bedrijfsspecifieke beleidsinzet tot stand gekomen. De Kamer heeft de regering met diverse moties opgeroepen een proactieve rol te nemen in de realisatie van een duurzame staalfabriek op de korte en lange termijn in IJmuiden. Met onder andere de motie Moorlag heeft de Kamer de regering opgeroepen om maximaal te bevorderen dat de Nederlandse staalindustrie kan blijven innoveren en verduurzamen, en om daar zo nodig onconventionele middelen voor in te zetten.[9] Het kabinet heeft deze oproep omarmd vanwege de maatschappelijke relevantie van het bedrijf op het gebied van milieu, klimaat en (directe en indirecte) werkgelegenheid. Het Kabinet zet zich daarom in voor de verkenning van ondersteuningsopties ten behoeve van duurzame staalproductie op de korte en lange termijn in IJmuiden.

Mede naar aanleiding van motie Moorlag zijn in maart 2021 de *Expressions of Principles* (hierna: EoP) tot stand gekomen tussen de Staat en TSN.[10] Deze EoP was initieel gebaseerd op de grootschalige toepassing van CCS en niet op de toepassing van DRI. In de EoP committeerde TSN zich aan een emissiereductie van 5 Megaton CO_2 voor 2030. Dit betrof 40% CO_2-reductie (scope 2), 10 procentpunt meer dan noodzakelijk onder de nationale CO_2-heffing. Wat de mogelijkheden zijn voor een vernieuwing van het EoP op basis van het DRI-proces, zal de komende periode met TSN en medeoverheden besproken worden. Dit zal in belangrijke mate afhangen van hoe snel de benodigde groene waterstof commercieel beschikbaar komt in de tweede helft van dit decennium. De inspanningsverplichtingen van beide partijen zouden dan gecontinueerd kunnen worden. TSN zou zich in dat geval committeren aan meer CO_2-reductie dan noodzakelijk onder de CO_2-heffing en aan de versnelde uitvoering van het Roadmap+ programma, met als doel de milieu- en gezondheidsimpact en hinder voor de omgeving te verlagen. De Staat kan zich op haar beurt ten eerste

[8] Motie van de leden Bontebal en Grinwis over gerichte ambitieuze maatwerkafspraken met de twaalf grootste uitstoters, Kamerstuk 32813 nr. 772, 7 juli 2021.
[9] Motie van het lid Moorlag over bevorderen dat de Nederlandse staalindustrie kan blijven innoveren, 33009-87, 4 juni 2020.
[10] Afspraken met Tata Steel over CO_2-reductie, Kamerstuk 32813, nr. 677, 30 maart 2021.

inspannen om waar mogelijk en doelmatig knelpunten voor de transitie van TSN weg te nemen, bijvoorbeeld op het gebied van infrastructuur en vergunningverlening, de opschaling van windenergie op zee en de productie, het transport en de import van duurzame waterstof. Ten tweede beziet mijn ministerie welke financiële instrumenten passend en mogelijk zijn, gegeven dat TSN forse en vaak onrendabele investeringen zal moeten doen om de transitie te kunnen maken. Meer algemeen spant het kabinet zich in voor een gelijk speelveld voor de Nederlandse industrie, zowel binnen Europa als wereldwijd. De precieze invulling van deze inspanningsverplichting en eventueel nieuw klimaatinstrumentarium is echter afhankelijk van de keuzes van een nieuw kabinet. Uw Kamer zal daarom over de eventuele voortzetting van het EoP door het volgende kabinet nader geïnformeerd worden.

Zoals ook blijkt uit bovenstaande is het Rijk al langere tijd in gesprek met TSN met als doel de benodigde verduurzaming van het staalbedrijf te realiseren, inclusief het op korte termijn verder verbeteren van de milieu- en gezondheidssituatie rondom de staalfabriek. Het meest recente gesprek vond plaats op 23 november jl. tussen de CEO van TSN, de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat, gedeputeerden van de provincie Noord-Holland, wethouders van de gemeente Beverwijk en de gemeente Velsen en mijzelf. In dit gesprek werd ingegaan op de versnelling van de Roadmap+-maatregelen op het gebied van milieu en gezondheid en het definitieve rapport van Roland Berger "Haalbaarheidsstudie klimaat neutrale paden TSN IJmuiden", dat ook op 23 november jl. in opdracht van TSN en FNV werd gepubliceerd.[11] Het rapport van Roland Berger geeft in aanvulling op het in september gepubliceerde tussentijdse parlementaire memo[12], inzicht in scenario's voor hoe TSN in de aankomende jaren invulling kan geven aan de ombouw tot het DRI-productieproces. Om een groen staalbedrijf te realiseren, stelt Roland Berger dat TSN haar site in drie stappen zal transformeren: het achtereenvolgens vervangen van twee hoogovens, en uiteindelijk geheel opereren op waterstof. TSN zal forse investeringen moeten doen om de nieuwe DRI-installaties en elektrische ovens te realiseren.[13] In dit rapport wordt bovendien benadrukt dat de randvoorwaarden voor de realisatie van de eerste DRI-installatie vóór 2030 op drie vlakken liggen: (1) ondersteunende infrastructuur voor groene elektriciteit, waterstof en aanvankelijk aardgas, (2) marktomstandigheden voor kosteneffectieve beschikbaarheid van voldoende hoeveelheden groene waterstof, groene elektriciteit, en aardgas, en (3) ondersteuning vanuit de overheid op vier gebieden. In het rapport wordt gesteld dat steun vanuit de overheid nodig is in de vorm van passende ondersteuningsmechanismen, het faciliteren van snelle vergunningverlening, het aanpassen van wet- en regelgeving voor de realisatie van de energietransitie en het stimuleren van de waterstofmarkt en -infrastructuur. In de volgende paragraaf en in de bijlage bij deze brief wordt diepgaander ingegaan op hoe de Staat zich inspant op deze facetten en onder welke voorwaarden. De randvoorwaarden voor succes die geschetst worden in het Roland Berger-rapport komen overeen met de

[11] Roland Berger (november 2021), Haalbaarheidsstudie klimaatneutrale paden TSN IJmuiden, in opdracht van Tata Steel Nederland en FNV.
[12] Roland Berger (september 2021), Haalbaarheidsstudie klimaatneutrale paden – TSN IJmuiden – Tussentijdse parlementaire memo, in opdracht van Tata Steel Nederland en FNV.
[13] in hoofdstuk 6 van het Roland Berger rapport (november 2021) wordt ingegaan op de economische implicaties van de keuze voor het DRI-productieproces door TSN.

geïdentificeerde obstakels in de brief van 12 oktober jl. over obstakels, maatregelen en instrumentarium ten aanzien van de transitieplannen van de industrie.[14] In deze brief wordt bovendien dieper ingegaan op de maatregelen die het Rijk wil nemen om deze knelpunten te verhelpen en de randvoorwaarden voor de verduurzaming van de Nederlandse industrie en de industrieclusters, waaronder TSN, tijdig tot stand te brengen.[15]

3. Uitgangspunten van de samenwerking tussen TSN en de Staat
Het kabinet gaat bij de samenwerking met TSN uit van een aantal uitgangspunten. Ten eerste, TSN heeft een eigen verantwoordelijkheid om tijdig te verduurzamen en te zorgen voor een schone en gezonde leefomgeving. Dit betekent dat de betrokken overheden zich waar mogelijk zullen inspannen om knelpunten te verhelpen en ondersteuning te bieden, maar TSN zelf verantwoordelijk is voor het minimaliseren van impact op mens en milieu, het tijdig bereiken van de afgesproken CO_2-reductie doelstelling en het creëren van een structureel rendabele business case voor een duurzaam productieproces. Dit houdt in dat TSN op redelijke termijn, nadat het DRI-productieproces volledig is geïntegreerd in de bedrijfsvoering, ten minste in staat is de kosten voor het produceren van duurzaam staal terug te verdienen met een redelijk rendement.

Op dit moment heeft TSN eerst nog eigen keuzes te maken over hoe het DRI productieproces in Nederland precies in te willen vullen. TSN heeft in september jl. besloten hun productieproces compleet opnieuw in te richten, wat grote consequenties zal hebben voor de bedrijfsvoering en toekomstige investeringen. TSN dient bovendien als dochterbedrijf van het Indiase Tata Steel Limited, ook de besluitvorming met hen af te stemmen. Dit betekent dat de dialoog met de Staat over een faciliterende en ondersteunende rol van de overheid, ook in financiële zin, pas gevoerd kan worden wanneer TSN aan onderstaande criteria kan voldoen ten aanzien van de toepassing van het DRI productieproces.

Criteria die leidend zijn voor de ondersteuning vanuit de Rijksoverheid zijn:
- de technische en economische haalbaarheid van het DRI productieproces op (middel)lange termijn en het harde commitment om benodigde investeringen tijdig te doen;
- het vermogen om aan de milieunormen en klimaatdoelen voor 2030 en 2050 te voldoen, en;
- het rechtmatig en doelmatig gebruik van de eventueel in te zetten overheidsmiddelen, rekening houdend met onzekerheden die technologische ontwikkeling met zich meebrengt.

Alleen door inzicht van TSN in de specifieke behoefte van ondersteuning voor het DRI-productieproces en het delen van dit inzicht met de Staat, kan besloten worden of, in welke mate, en met welke financiële instrumenten de Staat de verduurzaming van TSN kan faciliteren. Daarbij is het ook uitdrukkelijk nodig dat

[14] Reactie op de motie van het lid Van der Lee c.s. over het zo optimaal mogelijk matchen van transitieplannen van de grootste CO2-uitstoters met het bestaande instrumentarium, Kamerstuk 32813, nr. 779 en 870, 12 oktober 2021.
[15] Reactie op de motie van het lid Van der Lee c.s. over het zo optimaal mogelijk matchen van transitieplannen van de grootste CO_2-uitstoters met het bestaande instrumentarium, Kamerstuk 32813-779, 32813-870, 12 oktober 2021.

Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie
Directie Topsectoren en Industriebeleid

Ons kenmerk
DGBI-TOP / 21277242

de economische en financiële verhoudingen tussen de Indiase moedermaatschappij Indiase Tata Steel Limited en TSN worden betrokken om een zo doelmatig mogelijke inzet van de overheidsmiddelen in Nederland te waarborgen.

Als vervolgens blijkt dat de financiële ondersteuning mogelijk, wenselijk en gepast zou zijn, kan deze vanuit de overheid plaatsvinden. Een volgend kabinet zal hiertoe moeten beslissen. Bij deze instrumenten zal rekening moeten worden gehouden met de van toepassing zijnde Europese staatssteunkaders. Directe en indirecte financiële ondersteuning zal bovendien conditioneel zijn aan het nakomen van de afspraken door TSN. Voor alle mogelijke in bijlage 1 geschetste (financiële) ondersteuningsopties anders dan het gebruik van bestaand generiek subsidie-instrumentarium zijn momenteel nog geen middelen beschikbaar of gereserveerd op de rijksbegroting. Ook daarom is het aan een volgend kabinet om hierover te besluiten en dit te wegen in het integrale klimaatbeleid.

4. Tot slot
TSN werkt momenteel hard om de gewijzigde verduurzamingsroute technisch en bedrijfseconomisch vorm te geven, terwijl het kabinet mogelijke acties op het gebied van de randvoorwaarden en de steunopties inventariseert, uitwerkt en voorbereidt. Daarom kan ik u slechts in beperkte mate informeren over de resultaten van de aangenomen moties. In de bijlage ga ik in op de huidige stand van zaken. Het streven is uw Kamer uiterlijk in het tweede kwartaal van 2022 te informeren over de voortgang ten aanzien van de moties, de ontwikkelingen omtrent de verduurzaming van het staalbedrijf en hoe het Rijk zich inspant om de verduurzaming van TSN te ondersteunen. Dan zal het kabinet uw Kamer ook verder informeren over of het plan van aanpak, en de daarin opgenomen ingezette acties op het terrein van het terugdringen van emissies, hebben geleid tot voldoende verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving. Daarbij wordt breed geëvalueerd: naast uitkomsten van het volgende depositieonderzoek en andere monitoringsgegevens, zal ook de voortgang van de Roadmap+ worden meegenomen. Ook wordt bezien of het aanpassen van fabrieken en productieprocessen van TSN, op basis van de aangescherpte vergunning, op schema liggen.

Het kabinet zal komende jaren samen met de betrokken medeoverheden, het gesprek met TSN voortzetten om de verduurzaming van het staalbedrijf, zowel op het gebied van klimaat als milieu en gezondheid, op een zo kort mogelijke termijn te realiseren, ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid.

Stef Blok
Minister van Economische Zaken en Klimaat

Stand van zaken aangenomen moties EZK aangaande de verduurzaming van Tata Steel Nederland

Motie van de leden Erkens en Thijssen (Kamerstuk 32813, nr. 761)

Op 7 juli jl. is de motie van de Leden Erkens en Thijssen over een onafhankelijk onderzoek om te komen tot duurzaam staal aangenomen. Roland Berger heeft in opdracht van Tata Steel Nederland (hierna: TSN) en FNV dit onderzoek uitgevoerd en heeft tevens stakeholderinterviews gehouden met het ministerie van Economische Zaken, het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, de provincie Noord-Holland en omliggende gemeenten. Voorafgaand aan het Kamerdebat op 9 en 16 september 2021 heeft Roland Berger het tussentijdse parlementaire memo op 3 september 2021 gepubliceerd.[1] Toen TSN op 15 september 2021 besloot om direct over te stappen op het *Direct Reduced Iron* (DRI) productieproces, is door TSN en FNV besloten het vervolg van het Roland Berger onderzoek te gebruiken voor de verdere analyse van het DRI productieproces. Dit definitieve rapport is gepubliceerd op 23 november jl. en richt zich op de evaluatie van de waterstofroute en DRI-technologie, de economische en technische haalbaarheid van verschillende variante binnen die route, hun impact, de benodigde infrastructuur en mogelijkheden om de realisatie te versnellen.[2] Over dit rapport ben ik op dezelfde dag met TSN, samen met medeoverheden, in gesprek gegaan. Het rapport is te beschouwen als een goede eerste stap in de besluitvorming van TSN omtrent de invulling van de DRI toepassing en de te verwachte inspanningen van TSN de komende jaren. De regering heeft geen onomkeerbare stappen gezet zolang het onderzoek niet was afgerond en besproken was met de Kamer. Ik ga er vanuit dat hiermee aan deze motie voldaan is. Het Roland Berger rapport geeft nog niet de zeer specifieke antwoorden over de financiële consequenties voor TSN. Dat kan in deze fase van het proces ook nog niet verwacht worden. Deze vervolgstappen vergen een meer gedetailleerde en bedrijfsvertrouwelijke analyse. Wanneer TSN de business case voor het gewijzigde productieproces verder heeft uitgewerkt, zal de dialoog gevoerd worden met EZK, RVO en daar waar nodig ook met de Europese Commissie, over of en hoe de DRI business case het beste ondersteund kan worden vanuit de Staat. Hierover blijf ik met TSN in gesprek. Gelijktijdig blijft het kabinet verkennen welke verschillende ondersteuningsopties mogelijk zouden kunnen zijn, voor zover mogelijk op basis van de nu beschikbare informatie. Het laatste deel van deze bijlage gaat nader in op de stand van zaken hieromtrent (vanaf bladzijde 5).

Motie van het lid Boucke C.S. (kamerstuk 32 813, nr. 830)

Op 16 september jl. is de motie van het lid Boucke c.s. aangenomen over juridische instrumenten om de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren en het in kaart brengen van de randvoorwaarden zoals regelgeving, infrastructuur en vergunningen voor de omslag naar waterstof. TSN en de verantwoordelijke overheden (EZK, IenW, provincie Noord-Holland en omliggende gemeenten) zijn hierover met elkaar in gesprek. In het plan van aanpak dat de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat parallel naar de Kamer stuurt, staat welke vervolgstappen het Rijk neemt ten aanzien van het onderzoek naar juridische instrumenten om de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren. Het Roland Berger Rapport over het Noordzeekanaalgebied (hierna: NZKG)[3] en het rapport dat zich specifiek richt op TSN[4] geven inzicht in de randvoorwaarden, zoals benodigde hoeveelheid aardgas, waterstof, elektriciteit, en de eventueel toepassing van CC(U)S.

In het TSN Roland Berger rapport wordt beschreven hoe TSN in drie stappen de site kan transformeren om een groen staalbedrijf te realiseren. Ten eerste start TSN de transformatie door een hoogoven en een kooks- en gasfabriek vóór 2030 te sluiten en te vervangen door een eerste DRI-installatie (DRI 1). Vervolgens sluit en vervangt TSN ook een tweede hoogoven en kooks- en

[1] Roland Berger (september 2021), Haalbaarheidsstudie klimaatneutrale paden – TSN IJmuiden – Tussentijdse parlementaire memo, in opdracht van Tata Steel Nederland en FNV.
[2] Roland Berger (november 2021), Haalbaarheidsstudie klimaatneutrale paden TSN IJmuiden, in opdracht van Tata Steel Nederland en FNV.
[3] Rapport Roland Berger (2021), *Waterstofversnelling. Mogelijkheden in het NZKG*.
[4] zie voetnoot 1.

gasfabriek door een tweede DRI-installatie (DRI 2).[5] In een derde stap brengt TSN haar resterende CO_2-uitstoot geleidelijk naar nul door (meer) waterstof te gebruiken en andere additionele maatregelen te treffen.[6] Er wordt bovendien aangegeven dat TSN de eerste DRI-installatie vóór 2030 kan realiseren mits wordt voldaan aan randvoorwaarden op drie vlakken: ondersteunende infrastructuur, marktomstandigheden voor elektriciteit, waterstof en aardgas en ondersteuning vanuit de overheid. Er worden twee verduurzamingsscenario's voor TSN beschreven: de 'waterstofroute' en de 'versnelde waterstofroute'. De scenario's volgen dezelfde route, maar verschillen qua tijdlijn.

Dit rapport geeft een eerste inzicht in de benodigdheden voor de realisatie van het DRI-productieproces. TSN zal eerst nog moeten kiezen hoe het bedrijf precies invulling wil geven aan het DRI productieproces, maar de tijdige beschikbaarheid van grote hoeveelheden duurzame elektriciteit en waterstof, infrastructuur en vergunningen heeft hier een groot effect op. Hieronder wordt ingegaan op een eerste inventarisatie van de door het Roland Berger in kaart gebrachte randvoorwaarden, en welke acties de regering hieromtrent neemt om niet alleen de transitie van TSN, maar van de gehele Nederlandse industrie, tijdig te kunnen realiseren in Nederland.

Infrastructuur (algemeen)
Alhoewel TSN verantwoordelijk is voor de realisatie van de randvoorwaarden voor het DRI productieproces, heeft het Rijk ook een rol te spelen in de uitrol van de nationale infrastructuur op het gebied van (duurzame) waterstof, elektriciteit en CCS en op het gebied van het tijdig verstrekken van een groot aantal benodigde vergunningen. De overheid versterkt de regie op de aanleg van infrastructuur voor de industrie met de totstandkoming van het Nationaal Programma Infrastructuur Duurzame Industrie (PIDI). Over de stand van zaken van PIDI heeft u recentelijk een brief ontvangen.[7] Over de eerste versie van het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK) bent u op 26 november jl. geïnformeerd.[8] De basis voor het MIEK wordt gevormd door de Cluster Energiestrategieën (CES). TSN is gelegen in een van de vijf aangewezen regionale industriële clusters, het NZKG, waarvoor een CES is opgesteld.

De transitie van TSN is echter niet de enige verduurzamingsopgave van het NZKG. Deze opgaven kunnen niet los van elkaar gezien worden. Voor de verduurzaming van het industriële cluster zijn grote hoeveelheden hernieuwbare elektriciteit (inclusief aanlandingen voor Windenergie op Zee (hierna: WOZ), warmte en waterstof nodig, alsmede de bijbehorende energie-infrastructuur om dit te accommoderen. Dit zal de nodige inspanning vergen met betrekking tot de ruimtelijke inpassing en het verkrijgen van de benodigde vergunningen. Dit wordt ook duidelijk uit een recentelijk gepubliceerd rapport van Roland Berger over het NZKG.[9] De keuzes van TSN als grootste speler in de regio hebben grote invloed op de andere bedrijven, zoals de maak- en voedingsmiddelenindustrie, die ook de ambitie hebben om te verduurzamen.

De gevolgen van de koerswijziging van TSN om in plaats van grootschalige CC(U)S te switchen naar DRI, zijn echter nog niet verwerkt in het CES van NZKG-cluster. Zodoende zijn mogelijke projecten vanuit TSN op basis van het Roland Berger-onderzoek nog niet meegenomen in de Kamerbrief over het MIEK. Wel is de verzwaring van de elektriciteits-infrastructuur in dit cluster meegenomen waaronder de aanlanding van WOZ (2,1 GW). Met TSN en het cluster NZKG is afgesproken dat uitgaande van het onderzoek, er begin 2022 een addendum op de CES NZKG wordt gemaakt. Hierin zal duidelijk worden wat de extra vraag naar elektriciteit en waterstof is voor 2030, 2035 en 2050. Dit hangt samen met complexe systeemkeuzes, ombouwplannen, investeringsplannen van meerdere partijen die op elkaar moeten worden afgestemd en een goede governance-structuur. Dan wordt, na overleg met de netbeheerders, duidelijk of, en zo ja, welke projecten van TSN er nog moeten worden meegenomen in het MIEK en welke rol het Rijk bij deze

[5] Omdat Hoogoven 7 een grotere capaciteit heeft dan Hoogoven 6, zou TSN door Hoogoven 7 eerst te sluiten een nog grotere en snellere CO_2-reductie kunnen realiseren. Deze optie is in deze studie buiten beschouwing gelaten (Roland Berger, november 2021:12).
[6] zie voetnoot 1.
[7] Kamerbrief Reactie op onderzoek TNO naar energie-infrastructuren 2030, kamerstuk 32813-733.
[8] Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK), Kamerstuk 2021Z1798, 26 november 2021.
[9] Rapport Roland Berger (2021), *Waterstofversnelling. Mogelijkheden in het NZKG*.

projecten kan spelen. Naast projecten vanuit het cluster NZKG kunnen ook andere clusters hier nog een rol gaan spelen. Via het MIEK zullen hierover nadere afspraken worden gemaakt indien noodzakelijk.

Vergunningen
Het Roland Berger-rapport over TSN geeft aan dat het cruciaal is om het vergunningverlening traject te bespoedigen om vertragingen van het verduurzamingstraject te voorkomen. Daarvoor zal eerst in kaart moeten worden gebracht voor welke activiteiten nieuwe ruimtelijke besluiten en vergunningen nodig zijn. Daarbij zal ook worden onderzocht welke bijdrage het inzetten van de Rijkscoördinatieregeling (RCR) kan toevoegen voor (onderdelen van) het verduurzamingstraject van TSN. De RCR is bedoeld voor projecten van nationaal belang en dient om procedures te vereenvoudigen en te versnellen. Hiervoor is het benodigd dat het project van nationaal belang is, de RCR tot versnelling leidt, en er goed overleg is gevoerd met het 'reguliere' bevoegde gezag. Op basis van de aangepaste CES en het overzicht van benodigde ruimtelijke besluiten en vergunningen van TSN zal in gezamenlijkheid met de overheden en TSN onderzocht worden of en op welke onderdelen, de RCR procedure kan worden ingezet.

Hieronder wordt ingegaan op een eerste stand van zaken ten aanzien van de gevraagde randvoorwaarden met de verwachte capaciteit die nationaal op het gebied van waterstof, hernieuwbare elektriciteit, aardgas, en CCS. De komende periode zal een nadere analyse plaats moeten vinden van de Roland Berger-studies en hoe de inpasbaarheid van de benodigde randvoorwaarden gerealiseerd kan worden.

Waterstof
Uit het Roland Berger rapport is af te leiden wanneer en hoeveel hernieuwbare waterstof nodig is voor het verduurzamingstraject bij TSN.[10]

	Fase 1		**Fase 2**	
	Vanaf jaar	**kt/j**	**Vanaf jaar**	**kt/j**
Waterstofroute	2031	97	2038	380
Versnelde waterstofroute	2029	97	2033	380

In Nederland is de verwachte totale vraag naar hernieuwbare waterstof in deze jaren nog moeilijk aan te geven. Dit zal mede afhangen van de precieze hoogte en definitie van het voorgestelde 50% hernieuwbare waterstof doel in het kader van de herziening van de RED2 (*Renewable Energy Directive*) en de ontwikkeling van de (internationale) waterstofmarkt. Het kabinet laat hier momenteel onderzoek naar doen. Zoals toegezegd in het debat naar aanleiding van het EU-klimaatpakket ontvangt uw Kamer begin december een brief over de ordening en ontwikkeling van de waterstofmarkt. Hierin gaat de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat in op de ontwikkeling van grootschalige elektrolyseprojecten en import van waterstof, en de beoogde ordening van de nationale markt en publieke waterstofinfrastructuur.

Het Roland Berger-rapport geeft aan dat voor de circa 380 kt/j waterstof die TSN op termijn nodig zal hebben, ca. 4 GW groene elektrolysecapaciteit nodig is, indien alle waterstof in Nederland zou worden geproduceerd. Een geïntegreerde waterstofmarkt, gefaciliteerd door een landelijk transportnet en importketens, is hiervoor van belang zodat waterstof in voldoende hoeveelheden en economisch beschikbaar komt.

In het Klimaatakkoord en de kabinetsvisie waterstof is de ambitie aangegeven van 500 MW elektrolysecapaciteit in 2025 en 3-4 GW in 2030. Dit is dus gelijk aan de totale waterstofbehoefte van TSN. Het kabinet werkt daarnaast ook aan een importstrategie zodat Nederland kan profiteren

[10] Jaartallen zijn afgelezen uit de tijdslijngrafiek op pagina 11 van het Roland Bergerrapport (november 2021). Deze jaren zijn indicatief en verwijzen naar wanneer deze hoeveelheden op z'n vroegst benodigd zijn.

van goedkope waterstofproductie op locaties waar de productiekosten laag zijn. De eerste import-exportprojecten zijn al aangekondigd en sommige partijen denken al rond 2025 te kunnen leveren.

In het NZKG zou tot 1 GW elektrolysecapaciteit geïnstalleerd kunnen worden, wat ca. 150 kton waterstof oplevert. Een deel hiervan zou eventueel op het TSN-terrein zelf kunnen worden geplaatst. Opschaling tot meer dan 1 GW in het NZKG is onwaarschijnlijk gezien de beperkte aanlanding van WOZ-capaciteit en de beschikbaarheid van landoppervlakte. De *Regional integrated backbone* (Rib) in het NZKG, die reeds onderdeel is van het MIEK, zou een belangrijke rol kunnen spelen in het lokale transport van deze waterstof naar TSN. Desondanks zal aansluiting op de nationale backbone en import essentieel zijn om aan de vraag in 2028 en daarna te voldoen.

Een onderzoek naar de ontwikkeling van een landelijk transportinfrastructuur voor waterstof is aan uw Kamer op 30 juni jl. toegezonden (Hyway27).[11] Daarin is aangegeven welke keuzes gemaakt zijn en welke vervolgstappen nog nodig zijn voor de realisatie van het transportnet. Het kabinet werkt momenteel aan de gefaseerde uitrol van het transportnet en ziet daarbij Gasunie als de partij die de infrastructuur moet gaan ontwikkelen. Het kabinet heeft hiervoor € 750 miljoen gereserveerd. Belangrijke input voor het uitrolplan zijn verwachtingen omtrent vraag naar en aanbod van waterstof. Input van bedrijven en de mate waarin ze zich ook kunnen committeren aan gebruik van de infrastructuur wordt hierbij betrokken. De plannen van TSN zullen hierin een belangrijke factor zijn. Daarnaast werkt het kabinet aan de ontwikkeling van de benodigde regelgeving voor de waterstofinfrastructuur.

Hernieuwbare elektriciteit/Wind-op-Zee

Uit het Roland Berger-rapport is af te leiden wanneer en hoeveel hernieuwbare elektriciteit en wind-op-zee capaciteit nodig is voor het verduurzamingstraject bij TSN.[12]

	Fase 1		**Fase 2**	
Hernieuwbare elektriciteit	**Vanaf jaar**	**TWh/j**	**Vanaf jaar**	**TWh/j**
Direct gebruik (met name voor elektrische ovens van TSN)				
Waterstofroute	2030	2,7	2037	5,6
Versnelde waterstofroute	2028	2,7	2032	5,6
Indirect gebruik (voor productie waterstof indien volledig geproduceerd in NL) [13]				
Waterstofroute	2031	5,0	2038	19,0
Versnelde waterstofroute	2029	5,0	2033	19,0
Wind-op-zee	**Vanaf jaar**	**GW**	**Vanaf jaar**	**GW**
Gerelateerd aan direct elektriciteit gebruik				
Waterstofroute	2030	0,6	2037	1,1
Versnelde waterstofroute	2028	0,6	2032	1,1
Gerelateerd aan indirect elektriciteit gebruik				
Waterstofroute	2031	1,0	2038	3,8
Versnelde waterstofroute	2029	1,0	2033	3,8

[11] Kamerbrief Ontwikkeling transportnet voor waterstof, kamerstuk 32813-756. HyWay27 is een weerslag van een gezamenlijk onderzoek van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, het ministerie van Financiën, de Gasunie en TenneT.
[12] Jaartallen zijn afgelezen uit de tijdslijngrafiek op pagina 11 van het Roland Bergerrapport (november 2021). Deze jaren zijn indicatief en verwijzen naar wanneer deze hoeveelheden op z'n vroegst benodigd zijn.
[13] De import van hernieuwbare waterstof reduceert de benodigde hoeveelheid hernieuwbare elektriciteit en WOZ-capaciteit. Indien alle waterstof zou worden geïmporteerd zou deze elektriciteitsbehoefte nul zijn. De aangegeven elektriciteitsbehoefte is een schatting gebaseerd op de WOZ-capaciteit zoals aangegeven door TSN bij 5 000 vollasturen per jaar.

In Nederland zijn nu plannen voor ca. 11,5 GW WOZ in 2030, waarvan momenteel ca. 2,5 GW is geïnstalleerd. Op dit moment wordt in lijn met de moties Boucke c.s.[14] bekeken in hoeverre een versnelling van de uitrol van WOZ (met ca 10 GW) in 2030 mogelijk is. Hierover wordt u middels een aparte brief over de verkenning aanlandingen wind op zee 2030 geïnformeerd.
Uitgangspunt bij WOZ is gespreide aansluiting van de aanlandingen, voornamelijk dicht bij de industriële clusters aan de kust conform de Nationale Omgevingsvisie. Hiermee kunnen vraag en aanbod aan elkaar gekoppeld worden wat de industrie in staat stelt om te verduurzamen en wordt het bestaande hoogspanningsnet zo min mogelijk belast.

In het NZKG (Beverwijk) is in het kader van de routekaarten wind op zee 2023 en 2030 al voorzien om 2,1 GW WOZ aan te landen tot en met 2026. In 2023 zal de eerste 700MW aangesloten zijn en in 2024 de tweede 700MW. De derde 700MW is nog in procedure en zal naar verwachting in 2026 aangesloten zijn. TSN heeft een klantaansluiting van 1 GW aangevraagd bij TenneT. Als de klantaansluiting gerealiseerd wordt, heeft TSN de beschikking over 1 GW groene stroom ten behoeve van haar productieproces.

Voor de versnelling van de uitrol van WOZ voor 2030 zijn bovenop de 2,1 GW WOZ geen extra aanlandingen voorzien. Tevens moet er een geschikt kabeltracé op land worden gevonden, dit is nog niet gelukt binnen de VAWOZ 2030. Op basis van het huidige CES NZKG is de elektriciteitsvoorziening tot en met 2030 toereikend. Dit was echter voor de bekendmaking van de versnelde inzet op de waterstofroute door TSN. Thans loopt onderzoek naar wat dit betekent voor de vraag naar elektriciteit. De verwachting is dat de aanvulling op het CES NZKG hier in het voorjaar meer inzicht in zal kunnen geven.

Voor de periode na 2030 start binnenkort de verkenning aanlandingen wind op zee VAWOZ 2031 - 2040. Daarin zal worden onderzocht wat de verdere toekomstige mogelijkheden zijn voor het aanlanden en voorzien in duurzame energie in het NZKG. Daarnaast onderzoek ik of Den Helder – waar gasleidingen vanuit zee en op land samenkomen - een rol kan spelen in de periode na 2030 bij het aanlanden van waterstof en/of elektriciteit en het voorzien van het NZKG van duurzame energie. Daarvoor is een netverzwaring in de kop van Noord-Holland noodzakelijk. Anticiperend hierop starten TenneT, provincie Noord-Holland en EZK een verkenning naar nut en noodzaak van het vergroten van de transportcapaciteit voor elektriciteit in de kop van Noord-Holland. Dit kan mogelijkheden bieden voor het aanlanden van groene stroom na 2030 nabij Den Helder. En daarmee voor elektrolyse capaciteit in het NZKG.

Aardgas
Uit het Roland Berger-rapport is af te leiden wanneer en hoeveel aardgas nodig is voor het verduurzamingstraject bij TSN.[15]

	Fase 1		**Fase 2**	
	Vanaf jaar	**PJ/j**	**Vanaf jaar**	**PJ/j**
Waterstofroute	2030	28	2037	73
Versnelde waterstofroute	2028	28	2032	73

In Nederland is de totaal verwachte aardgasconsumptie richting 2030 zo'n 32 miljard m^3 (1 460 PJ/j). Op basis van de nu beschikbare informatie heeft de bestaande gastransportinfrastructuur voldoende capaciteit om de benodigde aardgasvolumes van TSN te kunnen accommoderen. Er zijn momenteel 2 gasontvangststations aanwezig op het terrein van TSN. Verder onderzoek zal moeten uitwijzen of een extra gasontvangststation nodig is. De vereiste tijd voor verschillende

[14] Tweede Kamer der Staten-Generaal, 35668, nr. 21, Motie ingediend door D66, CDA, CU, PvdA en Groenlinks, aangenomen door instemming van bovenstaande partijen en VVD, SP, PvdD, Denk, Volt, Bij1 en fractie Den Haan. Tweede Kamer der Staten-Generaal, 35925, nr. 30, Motie ingediend door D66, CDA en PVDA aangenomen door instemming van VVD, SP, GL, PvdD, CU, DENK, Groep van Haga, Volt, Fractie Den Haan en Omtzigt.
[15] Jaartallen zijn afgelezen uit de tijdslijngrafiek op pagina 11 van het Roland Bergerrapport (november 2021). Deze jaren zijn indicatief en verwijzen naar wanneer deze hoeveelheden op z'n vroegst benodigd zijn.

vergunningen, ruimtelijke procedures, levering van materialen en de constructie zal zeer waarschijnlijk geen knelpunten opleveren. TSN zal zelf de benodigde capaciteit van het gastransportnet moeten contracteren.

CC(U)S
TSN heeft de ambitie om zo snel mogelijk over te schakelen naar waterstof zodra dit in voldoende hoeveelheden en economisch beschikbaar is. TSN heeft de optie om bij een eerste stap op DRI-aardgas extra tijdelijke maatregelen te kunnen nemen om additionele CO_2 te reduceren via CO_2-afvang, welke wordt opgeslagen onder de Noordzee (CCS) of zal worden ingezet voor hergebruik (CCU). Uit het Roland Berger rapport is af te leiden wanneer en hoeveel CO_2 kan worden afgevangen bij TSN.[16]

	Fase 1		**Fase 2**	
	Vanaf jaar	**Mton/j**	**Vanaf jaar**	**Mton/j**
Waterstofroute	2030	0,8	2037	1,1
Versnelde waterstofroute	2028	0,8	2032	1,1

Mocht het benodigd zijn om CC(U)S in te zetten op de DRI-installaties als additionele maatregel voor het realiseren van afdoende CO_2-reductie bij het bedrijf, dan is de verwachte capaciteit van CO_2-transport en opslaginfrastructuur tegen die tijd (2028) in voldoende mate ontwikkeld om de hierboven genoemde volumes van TSN te kunnen accommoderen. Dit vergt wel dat de ontwikkeling van een centrale CO_2-transportleiding op de Noordzee (Aramis) niet wordt vertraagd en dat de ruimtelijke procedures daarvoor op korte termijn gaan starten. De Aramis-trunkline kan vanaf 2026 in operatie gaan, om vanaf begin 2028 op volle capaciteit te draaien, mits er geen vertraging optreedt in de voorbereidingen. In het ontwerp van de trunkline kan er rekening gehouden worden met een eventuele aanvoer van CO_2-stromen uit het NZKG. In de onlangs uitgevoerde ruimtelijke verkenning naar CO_2-infrastructuur, waarin ook het recentelijk stopgezette Athos-project nog in was meegenomen, zijn geen ruimtelijke knelpunten geconstateerd voor de aanleg van CO_2-infrastructuur in het NZKG. TSN zal zelf de benodigde capaciteit in de pijpleiding en in de opslaglocaties moeten contracteren. Op langere termijn kan de afgevangen CO_2 ook worden benut voor andere, nuttige, hergebruik-toepassingen, zoals in de tuinbouw (vormen van CCU). Hiervoor zijn nog geen concrete plannen bekend.

Motie van het lid Erkens C.S. (Kamerstuk 32 813, nr. 821) en van het lid Haga (Kamerstuk 32 813, nr. 831)
Op 16 september jl. is de motie van het Lid Erkens inzake het inventariseren van alle mogelijke steunopties en de motie van het Lid Haga over het subsidiebedrag beschikbaar stellen voor vernieuwing en verduurzaming van de ovens, aangenomen. De motie van het Lid Haga is aangenomen als zijnde een van de opties in het toegezegde onderzoek naar ondersteuningsopties voor het DRI verduurzamingsproces.

Op dit moment is nog slechts beperkt informatie beschikbaar over hoe TSN precies de DRI-route gaat vormgeven en bestaat er nog veel onzekerheid over onder meer kosten, technologie en tijdslijnen. Ook is het instrumentarium ten behoeve van de verduurzaming industrie nog in ontwikkeling. Daarom kan ik u nu slechts meenemen in een eerste inventarisatie, die derhalve niet uitputtend is. Daarbij dient ook opgemerkt te worden dat voor iedere vorm van maatwerk of het optuigen van een nieuw instrument momenteel nog geen financiële middelen beschikbaar of gereserveerd zijn. Besluitvorming hierover is aan een volgend kabinet.

Als mogelijke steunopties, op basis van de momenteel beschikbare informatie, onderken ik drie mogelijkheden: (1) steun realiseren via bestaand generiek instrumentarium, (2) steun realiseren

[16] Jaartallen zijn afgelezen uit de tijdslijngrafiek op pagina 11 van het Roland Bergerrapport (november 2021). Deze jaren zijn indicatief en verwijzen naar wanneer deze hoeveelheden op z'n vroegst benodigd zijn.

via toekomstig generiek instrumentarium en (3) een maatwerkoptie realiseren, waar het nemen van een overheidsbelang (ook) tot de mogelijkheden behoort.

1. *Steun realiseren via bestaand generiek instrumentarium*
   Nationaal instrumentarium
   Het bestaande nationale instrumentarium lijkt beperkt geschikt voor de ondersteuning van de verduurzamingsplannen van TSN. Het belangrijkste subsidie-instrument voor de ondersteuning van CO_2-reductie bij bedrijven is de Stimulering Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie (SDE++).[17] De SDE++ ondersteunt de DRI-techniek echter nog niet. Dat komt omdat PBL mogelijk nieuwe technieken doorrekent op basis van marktinteresse en tot dusver heeft TSN aan PBL geen interesse in deze techniek getoond. Ook de elektrische smeltoven is nog niet door PBL onderzocht en doorgerekend, om dezelfde reden. Wel is momenteel binnen de SDE++ ondersteuning mogelijk voor CCS, dat in de plannen van TSN als mogelijke additionele maatregel staat om in beperkte mate te worden toegepast. PBL zal begin volgend jaar starten met het adviestraject ten behoeve van de SDE++ 2023. Dit biedt de mogelijkheid te onderzoeken of onder andere de DRI-techniek, op basis van aardgas en/of groene waterstof, opgenomen kan worden in de SDE++. Ik zal TSN daarom verzoeken hiervoor de benodigde informatie over het project met het PBL te delen. Mede op basis van het advies van PBL zal ik in het najaar van volgend jaar bezien of deze aan de SDE++ kunnen worden toegevoegd in 2023. Voor opname van nieuwe technieken in de SDE++ is ook goedkeuring van de Europese Commissie nodig, hiertoe zal ik te zijner tijd contact opnemen met hen.

   Tegelijkertijd blijft er een uitdaging bestaan bij het subsidiëren van projecten op basis van groene waterstof, zoals de DRI-route van TSN, middels de SDE++. Dit omdat groene waterstof per ton vermeden CO_2 nog relatief duur is, waardoor de subsidie-intensiteit weinig competitief is ten opzichte van andere technieken binnen de SDE++. Daarom is het voor dit soort projecten nog lastig om voor een subsidiebeschikking in aanmerking te komen.

   Tot slot, zijn er ook mogelijkheden onderkend via onder andere de Demonstratie Energie- en Klimaatinnovatie (DEI), de Energie-investeringsaftrek (EIA) en de regeling Topsector Energiestudies Industrie, doch de maximale vergoedingen vanuit deze regelingen zijn slechts een zeer beperkt percentage van de verwachte totale investeringen van TSN en onrendabele top/financieringskloof.

   EU-instrumentarium
   Naast nationaal instrumentarium is er ook een mogelijkheid steun te krijgen vanuit de Europese Unie. In mei 2021 heeft de Europese Commissie een werkdocument gepubliceerd over competitief en schoon Europees staal, als onderdeel van de update van de nieuwe Europese industriestrategie.[18] Hoofdstuk vier van dit rapport gaat in op de mogelijkheden voor ondersteuning op Europees niveau voor een groene, digitale en weerbare Europese staalindustrie, zoals het *Innovation Fund, InvestEU, Important Projects of Common European Interest for hydrogen* of *for low-carbon industry (IPCEI),* het *Just Transition Mechanism (JTM)* en de recent opgerichte *Horizon Europe European Partnership on Clean Steel*. TSN zou deze en andere mogelijke Europese ondersteuningsmogelijkheden verder kunnen onderzoeken en bezien of deze regelingen passend zijn voor de DRI business case.

2. *Steun realiseren via toekomstig generiek instrumentarium*
   Momenteel wordt er gewerkt aan de realisatie van een opschalingsinstrument voor waterstofproductie met elektrolyse. Deze subsidieregeling kan met het huidige beschikbaar gestelde budget (250 miljoen) enkele projecten ondersteunen tot cumulatief 50-100 MW. Het

[17] Stimulering duurzame energieproductie, Brief van de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat Kamerstuk 31 239, nr. 337, vergaderjaar 2021-2022. Op 14 oktober heeft Staatssecretaris Yeşilgöz-Zegerius de Kamer geïnformeerd over de Motie van der Lee-Thijssen ten aanzien van het voorkomen van schade aan de volksgezondheid door SDE-subsidiebeschikkingen. Zoals door de staatssecretaris in haar oordeel op de motie is aangegeven wordt in de regelgeving geborgd dat bij de subsidieaanvraag vergunningen die noodzakelijk zijn voor de realisatie van productie-installatie aanwezig moeten zijn.
[18] Towards competitive and clean European Steel, Communication form the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Updating the 2020 New Industrial Strategy: Building a stronger Single Market for Europe's Recovery, 5 mei 2021

beschikbaar gestelde budget is daarmee niet voldoende voor TSN en zal daarom geen ondersteuning kunnen bieden. Het opschalingsinstrument (net als de SDE++) richt zich vooralsnog op productiesubsidies voor waterstof. Dit houdt in dat de toepassing van groene waterstof wordt gestimuleerd via subsidies aan de aanbodkant. Op niet al te lange termijn ligt het voor de hand om de nadruk te verschuiven naar vraagstimulering, om zo efficiënter verduurzaming van eindgebruikers te realiseren en het weglekken van subsidies naar verduurzaming in het buitenland te voorkomen. De vormgeving van de mogelijke vraagstimulering van waterstof blijft echter een politieke keuze en het is dus aan een volgend kabinet om hier verdere besluiten over te nemen en daarbij de situatie rondom TSN in mee te laten wegen.

Daarnaast wordt er gewerkt aan de contouren van een nieuwe subsidieregeling, een Nationale Investeringsregeling Klimaatprojecten Industrie (NIKI), die mogelijkheden zou kunnen bieden om (industriële) flagships op klimaatgebied in de clusters van bedrijven, maar ook daarbuiten in de verdere waardeketen, te kunnen ondersteunen.[19] Dit instrument zou zich kunnen gaan richten op projecten met technieken gericht op een klimaat neutrale industrie in 2050, die investerings- en operationele kostenondersteuning nodig heeft. Die lange termijn visie lijkt te passen in de plannen van TSN. Hiervoor zijn nog geen financiële middelen beschikbaar. Een volgend kabinet zal moeten beslissen over deze regeling (inclusief dekking).

3. *Een maatwerkoptie*
   Financiële ondersteuning vanuit de overheid kan qua instrumenten in allerlei vormen en combinaties plaatsvinden zoals subsidies à fonds perdu, (achtergestelde) leningen; met verlaagde rente of lange looptijden, garanties of hybride leningen die kunnen kwalificeren als een vorm van eigen vermogen, in aandelen converteerbare leningen. De meest vergaande vorm van financiële ondersteuning is het rechtstreeks nemen van een aandelenbelang in een onderneming met bijbehorende invloed en bij een meerderheidsbelang zelfs zeggenschap. Bij al deze instrumenten en/of de te kiezen mix zal enerzijds ingespeeld moeten worden op de reële economische en financiële behoefte bij TSN om tot verduurzaming van het productieproces te komen via de DRI route en anderzijds zal rekening moeten worden gehouden met de toepasselijke Europese staatssteunkaders. Daarbij zij aangetekend dat het nemen van een aandelenbelang in de onderneming vanuit staatssteunoogpunt de meest complexe vorm van ondersteuning is in dit geval. Ook is het beleidsmatige criterium voor het aangaan van een staatsdeelneming dat er sprake is van een maatschappelijk en publiek belang, dat niet louter met wet- en regelgeving te borgen valt.[20] De vraag is of deze casus hieraan voldoet. Afhankelijk van de gekozen set aan instrumenten kan het ook noodzakelijk zijn om in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2016 over te gaan tot het toepassen van een voorhangprocedure (al dan niet na advies van de Algemene Rekenkamer). Een maatwerkoptie kent verschillende looptijden afhankelijk van de mix van instrumenten die gekozen wordt en welke procedures daarop van toepassing zijn. Ook voor deze optie tot ondersteuning geldt dat er nog geen financiële middelen beschikbaar zijn en een volgend kabinet hiertoe een besluit zal moeten nemen (inclusief dekking).

<u>Staatssteunkaders die gelden bij alle steunopties</u>
Ongeacht de vorm van de financiële ondersteuning die de rijksoverheid verstrekt, in alle gevallen zal er rekening moeten worden gehouden met de EU staatssteunkaders. De staalindustrie is historisch een van de sectoren waar de Europese Unie strikt toeziet op eerlijke mededingings-verhoudingen en het gelijk speelveld op de Europese interne markt. In beginsel is het verstrekken van staatssteun verboden. Alleen na voorafgaande goedkeuring door de Europese Commissie of door toepassing van een vrijstelling van voorafgaande goedkeuring (bijvoorbeeld door toepassing van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening) kan staatssteun worden verstrekt. In het geval van TSN zal voor veel onderdelen van de investeringsopgaaf de steun boven de drempels uitkomen

[19] Beantwoording resterende vragen die gesteld zijn tijdens het commissiedebat Klimaat en Energie, 10 juni 2021, Kamerstuk 32 813, nr. 737.
[20] Nota deelnemingenbeleid Rijksoverheid 2013, 18 oktober 2012, Kamerstuk 2013D41677.

waaronder een vrijstelling van aanmelding geldt. Dit vergt een voorafgaande melding en vervolgens goedkeuring door de Europese Commissie. Dit kan – mede afhankelijk van de omvang van de staatssteun en de complexiteit van het dossier – gemiddeld 6 tot 12 maanden in beslag nemen.

Als de rijksoverheid financiering in de vorm van staatssteun zal willen verstrekken, dan ligt gelet op de aard van de verduurzamingsopgave – in het bijzonder ten aanzien van de uitstoot van broeikasgassen en de inzet van DRI technologie met waterstof– een toetsing aan de volgende nieuw vast te stellen of gewijzigde staatsteunkaders voor de hand: de aangepaste richtsnoeren voor staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie, de nieuwe richtsnoeren voor staatssteun voor klimaat, milieubescherming en energie 2022 en de nieuwe mededeling van de Commissie betreffende Criteria voor de beoordeling van de verenigbaarheid met de interne markt van staatssteun ter bevordering van de verwezenlijking van belangrijke projecten van gemeenschappelijk Europees belang. Indien aan de randvoorwaarden van deze kaders wordt voldaan, zal de Europese Commissie een voorgenomen steunmaatregel goedkeuren.

Bijzondere aandacht verdienen de nieuwe richtsnoeren voor staatssteun voor klimaat, milieubescherming en energie 2022. Deze nog door de Europese Commissie vast te stellen en te publiceren richtsnoeren bevatten in paragraaf 4.1 mogelijkheden om staatssteun te verstrekken voor het verminderen dan wel vermijden van emissies van broeikasgassen door industriële processen. Ook paragraaf 4.5 biedt mogelijkheden om staatssteun te verstrekken ter vermindering van andere vormen van vervuiling. In alle gevallen zal de rijksoverheid de noodzakelijkheid en proportionaliteit van de steun moeten onderbouwen, rekening houdend met reeds bestaande maatregelen zoals emissiehandel die al een deel van de kosten verbonden aan emissies internaliseren. Ook zal de rijksoverheid moeten onderbouwen waarom de verstrekte steun aan bepaalde technieken is verbonden.

Tenslotte zijn er ook – binnen bepaalde parameters – financieringsvormen mogelijk die vanuit staatssteunoogpunt als marktconform kwalificeren. Daarbij kan worden gedacht aan bepaalde vormen van leningen. Het vergt wel dat de risico's en voorwaarden voor dergelijke financiering zodanig zijn vormgegeven dat voldaan is aan de eisen die de staatssteunkaders om als marktconform te worden beschouwd.[21]

<u>Vergelijking met andere lidstaten</u>
Niet alleen Nederland, maar ook andere Europese lidstaten, zoals Duitsland, België, Frankrijk, Spanje, Zweden, Oostenrijk en het Verenigd Koninkrijk (VK) beraden zich over het ondersteunen van de verduurzaming van de nationale staalindustrie. Binnen de Europese staatssteunkaders, kan nationale ondersteuning echter per lidstaat wel verschillen. Europese lidstaten geven onder andere steun aan individuele staalbedrijven, aan de staalsector in het algemeen en/of aan de zware industrie als geheel. Voor een deel kan het verschil in ondersteuningsopties verklaard worden door een verschil in verduurzamingsstrategieën tussen de landen, die mede het gevolg zijn van afwijkende natuurlijke omstandigheden. Zo zetten Noorwegen en het VK stevig in op CCS omdat zij de beschikking hebben over lege gasvelden en de daarbij behorende infrastructuur. Zweden, daarentegen, legt de nadruk op waterstof voor de verduurzaming van de eigen staalindustrie omdat zij een overschot heeft aan hydro-elektriciteit. Spanje, Duitsland en Frankrijk hebben grootse plannen met waterstof. Naast directe financiële ondersteuning aan bedrijven of de sector vindt steun ook plaats door het faciliteren van de aanleg van de benodigde infrastructuur zoals voor de productie en distributie van waterstof, groene elektriciteit, aardgas en/of biogas en afvang en opslag van CO_2 (CCS).

De ontwikkelingen ten aanzien van mogelijke ondersteuningsopties, die zich op Europees als op lidstaatniveau voordoen in andere landen, zal ik blijven volgen met het oog op een gelijk speelveld,

[21] zie de Mededeling van de Commissie betreffende het begrip „staatssteun" in de zin van artikel 107, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, paragraaf 4.2, bron: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719(05)&from=EN).

lessen en eventuele toepassing binnen Nederland. In Nederland wordt door middel van het beschikbaar stellen van generieke subsidie-instrumenten, zoals SDE++, de verduurzaming van de gehele industrie, waaronder de staalsector, ondersteund. Net als in bijna alle Europese landen faciliteert ook de Nederlandse overheid de realisatie van ondersteunende infrastructuur zoals o.a. waterstofproductie en -distributie, groene elektriciteit, netverzwaring en uitbreiding, zoals hierboven toegelicht met het PIDI en het MIEK. Recentelijk zijn ook Kamervragen beantwoord over de investering in groen staal door ArcelorMittal en de overheden in België.[22] Zoals in de beantwoording aangegeven zal deze ontwikkeling op de voet gevolgd worden en wordt deze mogelijkheid in de inventarisatie van opties ter ondersteuning van de verduurzaming van de Nederlandse staalsector meegenomen, indien dit ook Europees wordt goedgekeurd.

Tot slot ten aanzien van het inventariseren van mogelijke steunopties
Welke steunoptie binnen de Europese staatssteunkaders, mogelijk en wenselijk is, is afhankelijk van de verdere informatieverstrekking vanuit TSN. Bovendien ligt er ook, zoals aangegeven bij de uitgangspunten in de Kamerbrief, een verantwoordelijkheid bij TSN om uit te zoeken en in kaart te brengen welke steunopties er nationaal en Europees beschikbaar en passend zijn ter ondersteuning van hun business case. Het Rijk spant zich in om TSN hierbij te ondersteunen en de weg richting Brussel te faciliteren. Met deze eerste inventarisatie ga ik er vanuit dat voor nu aan deze moties voldaan is. In een vervolgtraject zal mijn ministerie in goed overleg blijven met TSN en experts binnen de overheid op het gebied van ondersteuningsmogelijkheden. Op deze manier kan de bedrijfsvertrouwelijke aard van het doorgronden van de DRI business case geborgd blijven en onderzocht worden welke steunopties het meest opportuun, benodigd, en mogelijk zijn. Zodra de verduurzamingsplannen van TSN zo concreet zijn dat er ook goed zicht komt op de eventueel benodigde financiële ondersteuning, wordt de Kamer hierover verder geïnformeerd.

[22] Tweede Kamer, vergaderjaar 2021-2022, Schriftelijke vragen, De investering in groen staal door ArcelorMittal en de overheen in België, 2021D36494, 1 oktober 2021; Antwoord op vragen van de leden Bontenbal en Leijten over de investering in groen staal door ArcelorMittal en de overheden in België, 2021D40962, 1 november 2021.

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

> Retouradres Postbus 20901 2500 EX Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

T 070-456 0000
F 070-456 111

Ons kenmerk
IENW/BSK-2021/326268

Bijlagen
6

Datum 1 december 2021
Betreft Plan van aanpak milieu- en gezondheidssituatie rondom Tata Steel Nederland

Geachte voorzitter,

Graag bied ik u het plan van aanpak *Naar een gezondere leefomgeving in de IJmond: aanpak voor het beperken van de luchtverontreinigende uitstoot van Tata Steel Nederland* aan. Dit plan is opgesteld in samenwerking met de provincie Noord-Holland, de IJmondgemeenten Beverwijk, Heemskerk en Velsen. Deze brief stuur ik mede namens de minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK).

Kinderen in de IJmondregio lopen een verhoogd gezondheidsrisico door de aanwezigheid van stofdepositie, met daarin de schadelijke stoffen lood en PAK's. Dat blijkt uit een onderzoek van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, dat is verschenen in september 2021[1]. Dit leidt tot terechte zorgen bij de inwoners van de IJmond. Rijk, provincie en gemeenten begrijpen die zorgen. Om dit probleem op te lossen moeten de emissies van schadelijke stoffen, die voor een groot deel worden uitgestoten door Tata Steel Nederland, zo snel mogelijk omlaag.

De provincie Noord-Holland en de IJmondgemeenten hebben mij gevraagd hierbij te helpen[2]. Daarnaast heeft de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) het RIVM verzocht om aanvullende normen voor Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) af te leiden waarmee de risico's voor de volksgezondheid beter ingeschat kunnen worden. Tenslotte heeft de Tweede Kamer de regering verzocht om samen met de Provincie Noord-Holland een plan van aanpak op te stellen zodat de bewoners in de IJmondregio geen onacceptabel gezondheidsrisico meer lopen[3].

Ik heb die handschoen opgepakt, samen met alle betrokkenen. De problemen die leiden tot vervuiling van de directe omgeving en gezondheidsschade bij omwonenden moeten snel door Tata Steel Nederland worden opgelost. Het bijgevoegde plan van aanpak beschrijft hoe het Rijk daar, samen met de provincie

[1] Depositieonderzoek IJmond 2020. Monstername, analyse en risicobeoordeling van PAK en metalen in neergedaald stof binnen- en buitenshuis in de IJmondregio | RIVM
[2] In een brief van 14 april van de Provincie Noord-Holland en de IJmondgemeenten aan het Ministerie van IenW wordt gewezen op de gezamenlijke verantwoordelijkheid van overheden en op de noodzaak tot samenwerking. In haar rol als bevoegd gezag wijst de provincie op enkele punten waarop de huidige normeringen te kort schieten.
[3] Motie Thijssen c.s., kamerstuk 32813, nr. 827.

Noord-Holland, de OD NZKG en de IJmond-gemeenten een bijdrage aan levert. Het doel van dit plan is om de gezondheidsrisico's in de IJmondregio versneld te verminderen. Het plan bevat een aantal acties die als resultaat hebben dat Tata Steel Nederland haar fabrieken en productieprocessen moet aanpassen. Daardoor gaat de luchtverontreinigende uitstoot sneller en significant omlaag en wordt de leefomgeving in de regio IJmond gezonder voor de inwoners.

Snellere reductie uitstoot van schadelijke stoffen
Een aantal acties is al in gang gezet en leiden in de komende twee jaar tot resultaat. In november 2020 heeft de provincie Noord-Holland samen met de IJmondgemeenten Beverwijk, Heemskerk en Velsen het *Programma Tata Steel 2020 – 2050: samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond* gepubliceerd[4]. Dat programma laat zien hoe er in de IJmondregio wordt samengewerkt aan een gezondere en veilige IJmond.

In mei 2021 heeft Tata Steel Nederland het document *Roadmap+, versneld op weg naar een betere leefomgeving* gepubliceerd. Daarin geeft het bedrijf aan dat het extra stappen zet om de leefomgeving te verbeteren. Het gaat om maatregelen die de geur-, licht- en geluidsbelasting op de omgeving doen afnemen en de neerslag van stof en de uitstoot van fijnstof, stikstof (NO_x), zware metalen en Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen (PAK's) verminderen. Dit doet Tata Steel Nederland door extra investeringen, maar ook door het maximaal versnellen van de milieuprojecten uit de al in 2019 uitgebrachte *Roadmap 2030*.

Op 4 oktober 2021 heeft Tata Steel Nederland de bijgevoegde brief aan mij verstuurd. Daarin staat dat het bedrijf de ambities uit de *Roadmap+* nog verder wil aanscherpen. Tata Steel doet, mede naar aanleiding van overleg tussen Tata Steel en de minister van EZK, de provincie Noord-Holland, de IJmond-gemeenten en mijzelf, twee belangrijke beloftes:

1. De emissie van PAK's zullen voor het einde van het eerste kwartaal van 2022 met bijna 50% worden gereduceerd ten opzichte van de situatie in 2019. In de *Roadmap+* was nog een reductie van 30% aangekondigd;
2. De reductie van de emissie van lood met 70% ten opzichte van 2019 zal sneller plaatsvinden dan het in de *Roadmap+* aangekondigde moment eind 2025. Tata Steel Nederland heeft in het gesprek van 23 november jl. aangegeven dat zij verwacht de hiervoor benodigde aanpassingen al eind 2023 gerealiseerd te hebben.

Daarnaast geeft Tata Steel aan dat er nu al eerste resultaten zijn behaald door een op 30 april dit jaar operationeel geworden filterinstallatie en het sluiten van de hulpstoffenfabriek van de hoogovens begin 2021.

Los van de versnelling van maatregelen uit de *Roadmap+* op initiatief van Tata Steel Nederland, heeft ook de OD NZKG op 10 november een belangrijke stap gezet die tot snelle verbetering zal leiden. Met twee nieuwe geurbesluiten[5] wordt de geuroverlast aangepakt die Tata Steel Nederland veroorzaakt, evenals de uitstoot van SO_2 en H_2S. De vergunningen worden aangescherpt. Het bedrijf moet continu geuroverlast gaan terugdringen. De meeste meldingen van omwonenden die bij de OD NZKG binnenkomen van overlast gaan over geur. Resultaten van deze aanscherping zijn stapsgewijs te merken in 2022 en 2023.

Acties en maatregelen in het plan van aanpak

[4] https://omgeving.tatasteel.nl/tata-steel-en-omgeving/roadmap-plus/
[5] https://odnzkg.nl/met-nieuwe-geurbesluiten-pakt-od-nzkg-geuroverlast-tata-steel-aan/

Het bijgevoegde plan van aanpak is in nauwe samenwerking met de provincie Noord-Holland opgesteld en mag gezien worden als een gezamenlijk actieplan. Het plan van aanpak is aanvullend op zowel het bovengenoemde programma van de provincie en de drie IJmondgemeenten en de acties die de OD NZKG daarvoor neemt als op de *Roadmap+* van Tata Steel Nederland. Ik kies ervoor om de acties en maatregelen in het plan van aanpak te laten aansluiten op de bestaande afspraken en regels omdat dat het snelst leidt tot merkbaar resultaat. Ik zoek nadrukkelijk de samenwerking met gemeenten, provincies en de omgevingsdienst om lopende acties te versnellen, daar waar dat kan maatregelen juridisch af te dwingen en nieuwe acties in gang te zetten. Nieuwe wet- en regelgeving, bijvoorbeeld als gevolg van aangescherpte Europese normen, heeft pas op de langere termijn effect. Dat neemt niet weg dat ik daar ook op blijf inzetten.

Vergunningen
De provincie Noord-Holland en de OD NZKG werken aan het versneld verscherpen van vergunningen en het minimaliseren van ZZS-uitstoot, via het *programma Tata Steel 2020-2050* van de provincie en IJmondgemeenten en het bijbehorende *Uitvoeringsprogramma VTH Tata Steel 2020 – 2022* van de OD NZKG. De ILT adviseert daarbij. Zoals door de OD NZKG verzocht ben ik in gesprek met het RIVM over het afleiden van MTR-waarden (Maximaal Toelaatbaar Risiconiveau). Met de acties onder aanscherpen vergunningen uit het plan van aanpak geef ik mede uitvoering aan de motie Van der Lee c.s,[6].

Verankeren acties Tata Steel Nederland uit Roadmap+
Het is zaak dat de in de *Roadmap+* aangekondigde maatregelen de gezondheidsrisico's in de omgeving daadwerkelijk verminderen. Mede op grond van motie Thijsen c.s.[7] zoekt de provincie Noord-Holland naar mogelijkheden om de *Roadmap+* zo snel mogelijk tot uitvoering te laten komen en zo veel mogelijk om te zetten in juridisch afrekenbare doelen. De ILT adviseert daarbij. Voor maatregelen uit de Roadmap+, die afgedwongen kunnen worden op basis van BBT of andere wet- en regelgeving, kan de OD NZKG een maatregel verplichtend opleggen, zodat deze maatregel juridisch verankerd wordt. Een belangrijk voorbeeld hiervan is de stikstof reducerende maatregel bij de pelletfabriek. Het vooroverleg is inmiddels gestart om te komen tot een ontwerpbesluit (vergunning) voor deze maatregel.

Monitoren en meten
Goede metingen en een goed monitoringsprogramma zijn essentieel om vast te kunnen stellen of de gezondheidsrisico's in de leefomgeving van de IJmondregio als gevolg van aangekondigde maatregelen daadwerkelijk afnemen. Er wordt bekeken of de huidige monitoringsinstrumenten moeten worden uitgebreid. Hiermee wordt invulling gegeven aan de motie Grinwis c.s.[8].

Er wordt al veel gemeten in de IJmondregio. In ieder geval heb ik samen met de provincie Noord-Holland besloten dat het stofdepositie onderzoek twee keer herhaald wordt. Dit onderzoek is vergelijkbaar met het door het RIVM uitgevoerde stofdepositie-onderzoek (gepubliceerd september 2021). Op deze manier kan (onder andere) worden onderzocht of de hoeveelheid lood en PAK in de depositiemonsters ook daadwerkelijk afneemt. Ik ben in overleg met de provincie Noord-Holland over de uitvoering en precieze timing van dit herhaalonderzoek en

[6] Kamerstuk 32813, nr. 828.
[7] Kamerstuk 32813 nr. 826.
[8] Kamerstuk 32812, nr. 834.

zal bijdragen aan de kosten hiervan. Naar verwachting zijn de uitkomsten van het eerste herhaalonderzoek in de tweede helft van 2022 beschikbaar.

Om helder te krijgen welke kwalitatieve waarden behaald moeten worden om het gezondheidsrisico te reduceren, vraag ik advies aan het RIVM.

Europese emissienormen
De komende jaren worden enkele relevante Europese richtlijnen en andere wetgevende documenten aangepast. Dit biedt een kans voor het ontwikkelen van ambitieus Europees beleid dat ook in de IJmondregio effect heeft.

Nationale regelgeving
Naast het aanscherpen van de vergunningen en de Europese regelgeving, wordt bekeken of nationale regelgeving een rol kan spelen in het verder verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving. Dit sluit aan op de wensen van de provincie Noord-Holland en de motie Boucke c.s.[9]. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van de evaluatie van het ZZS-beleid inclusief wet- en regelgeving en de evaluatie van het VTH-stelsel. De uitkomsten zijn in de loop van 2022 beschikbaar.

Onderzoek effecten waterstofroute
Het ministerie van IenW zal, in samenspraak met de provincie Noord-Holland, een onafhankelijk onderzoek laten uitvoeren naar de effecten van de in de haalbaarheidsstudie[10] van Roland Berger beschreven waterstofroute op milieu en gezondheid. Hiermee wordt invulling gegeven aan de motie Hagen-Boucke[11]. Om voldoende gegevens te hebben om het onderzoek te kunnen starten, moeten de plannen door Tata Steel verder worden uitgewerkt. Aan Tata Steel is gevraagd deze uitwerking spoedig te starten en de voor dit onderzoek benodigde gegevens te delen.

Communicatie
De dialoog aangaan met omwonenden en belanghebbenden is van groot belang. De betrokken overheden willen goed bereikbaar zijn, in gesprek zijn en blijven met omwonenden en hen goed informeren over de stappen die genomen worden.

Ik verwijs u naar het plan van aanpak in de bijlage voor een nadere toelichting op de voorgenomen acties en maatregelen en overzichten van geplande en reeds afgeronde deelacties. Met deze acties en maatregelen wordt invulling gegeven aan verschillende door de Tweede Kamer aangenomen moties. Een overzicht van deze moties en de manier waarop dit plan invulling geeft aan de opvolging ervan, is opgenomen in bijlage II van het plan van aanpak.

Evaluatie van de effecten
Eind 2022 wordt bezien of de ingezette acties hebben geleid tot voldoende verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving en voldoende hebben bijgedragen aan het verminderen van de gezondheidsrisico's. Daarbij wordt breed geëvalueerd. Naast uitkomsten van het volgende depositieonderzoek door het RIVM en andere monitoringsgegevens, zal ook de voortgang van de *Roadmap+* hierin worden meegenomen. Ook wordt bezien of het aanpassen van fabrieken en productieprocessen van Tata Steel, op basis van de aangescherpte vergunningen, op schema ligt. De Kamer zal over de uitkomsten van de evaluatie worden

[9] Kamerstuk 32813, nr. 830.
[10] https://omgeving.tatasteel.nl/nieuws/2021/onafhankelijk-onderzoek-fnv-en-tata-steel-groene-productie-staal-haalbaar.html
[11] Kamerstuk 28089, nr. 192.

geïnformeerd. Er lopen meer onderzoeken en evaluaties, die raken aan het probleem bij Tata Steel (zie hoofdstuk 4 en bijlage III plan van aanpak). De lessen uit de casus IJmond zullen bijvoorbeeld worden betrokken bij lopende evaluatie van het beleid ten aanzien van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) en de opvolging van het rapport van de commissie van Aartsen over het stelsel van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH). Ook wordt onderzocht of en hoe cumulatie bij de emissie van ZZS voortaan kan worden meegewogen in de risico-inventarisatie bij vergunningverlening.

De in de IJmond opgedane lessen zullen worden ingepast in het beleidskader voor het meewegen van gezondheidseffecten in de leefomgeving, als onderdeel van het nieuwe Nationaal Milieubeleidsplan. De vaststelling van een dergelijk beleidskader is aan een nieuwe regering. Ik zal er voor zorgen dat de daarvoor benodigde beslisinformatie in de loop van 2022 gereed is.

Langetermijn verduurzaming
Het kabinet vindt dat er in Nederland nu en in de toekomst plaats is voor zware industrie, mits deze verduurzaamt.[12] De milieu- en gezondheidssituatie rond Tata Steel Nederland is dan ook niet los te zien van de transitie die Tata Steel Nederland de komende jaren inzet richting staalproductie met gebruikmaking van waterstof en groene stroom. Het Rijk wil de verduurzaming van de industrie (waaronder dus ook Tata Steel) ondersteunen en versnellen, waar dat mogelijk, gepast en wenselijk is. Hierin neemt het ministerie van Economische Zaken en Klimaat het voortouw.

Tot slot
Ik vind dat kinderen buiten moeten kunnen spelen in schonere lucht en omwonenden moeten kunnen vertrouwen op een schone, veilige en gezonde leefomgeving. Hoewel de stappen die worden genomen serieus en voortvarend zijn, zal het tijd kosten voordat de verbeteringen merkbaar en tastbaar worden voor de omwonenden van Tata. Er moeten immers fabrieken en productieprocessen worden aangepast en verbeterd, en dat is complex. Het plan betekent wel een versnelling naar een gezondere leefomgeving, met afspraken en regels waar Tata Steel aan gehouden is.

Ik begrijp het ongeduld van de omwonenden. Hun vertrouwen zal moeten worden teruggewonnen door een aantoonbare vermindering van de vervuiling waar zij in hun dagelijks leven last van hebben en die leidt tot zorgen over hun gezondheid. De eerste stappen zijn nu gezet, maar voor de omwonenden geldt 'eerst zien dan geloven'. Daarom vind ik een nieuw depositie-onderzoek al in 2022 ook zo belangrijk. Mijn inzet, met alle betrokken partijen, is om op de kortst mogelijke termijn te komen tot een verbeterde leefomgeving in de IJmond.

Hoogachtend,

DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT,

S.P.R.A. van Weyenberg

[12] Zie Kamerbrief '*Visie verduurzaming basisindustrie 2050: de keuze is aan ons'*, kamerstuk 29696, nr 15.

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Naar een gezonde leefomgeving in de IJmond

Aanpak voor het beperken van de luchtverontreinigende emissie van Tata Steel Nederland

Aanleiding en doelstelling

Aanleiding

Kinderen in de IJmondregio lopen een verhoogd gezondheidsrisico door de aanwezigheid van stofdepositie, met daarin de schadelijke stoffen lood en PAK's. Dat blijkt uit een onderzoek van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, dat is verschenen in september 2021[1]. Dit leidt tot terechte zorgen bij de inwoners van de IJmond. Rijk, provincie en gemeenten begrijpen die zorgen. Om dit probleem op te lossen moeten de emissies van schadelijke stoffen, die voor een groot deel worden uitgestoten door Tata Steel Nederland, zo snel mogelijk omlaag.

De provincie Noord-Holland en de IJmondgemeenten hebben mij gevraagd hierbij te helpen[2]. Daarnaast heeft de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) het RIVM verzocht om aanvullende normen voor Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) af te leiden waarmee de risico's voor de volksgezondheid beter ingeschat kunnen worden. Tenslotte heeft de Tweede Kamer de regering verzocht om samen met de Provincie Noord-Holland een plan van aanpak op te stellen zodat de bewoners in de IJmondregio geen onacceptabel gezondheidsrisico meer lopen[3].

De problemen moeten snel door Tata Steel worden opgelost. Dit plan beschrijft hoe het ministerie van IenW daar, samen met de provincie Noord-Holland, de OD NZKG en de betrokken IJmond-gemeenten een bijdrage aan levert. Dit plan bevat verschillende acties en maatregelen die vooral door het ministerie van IenW en/of de provincie Noord-Holland worden uitgevoerd.

Doelstelling

Het doel van dit plan van aanpak is om de gezondheidsrisico's voor omwonenden in de IJmond-regio versneld te verminderen. De acties en maatregelen in dit plan zorgen ervoor dat Tata Steel haar fabrieken en productieprocessen moet aanpassen. Daardoor gaat de luchtverontreinigende uitstoot omlaag en wordt de leefomgeving in de IJmond-regio gezonder. Met dit plan wordt ook de samenwerking tussen overheden geïntensiveerd.

Context andere plannen en programma's
Er zijn nog meer plannen. In november 2020 heeft de provincie Noord-Holland samen met de IJmondgemeenten Beverwijk, Heemskerk en Velsen het *Programma Tata Steel 2020 – 2050: samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond* gepubliceerd. Dat programma laat zien hoe er in de IJmondregio wordt samengewerkt aan een gezondere en veilige IJmond.

In mei 2021 heeft Tata Steel de *Roadmap+, versneld op weg naar een betere leefomgeving*[4] gepubliceerd. Daarin geeft Tata Steel aan dat zij extra maatregelen neemt om de leefomgeving te verbeteren. Het gaat om maatregelen die de neerslag van stof, de geurbelasting en de uitstoot van fijnstof, geluid, licht en NOx verminderen, alsmede de uitstoot van zware metalen en Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen (PAK's) doet afnemen. Dit doet Tata Steel door extra investeringen, maar ook door het maximaal versnellen van de milieuprojecten uit de *Roadmap 2030*, die in 2019 bekend zijn gemaakt.

Op 4 oktober 2021 heeft Tata Steel een brief aan de staatssecretaris van IenW verstuurd[5]. Daarin staat dat de ambities uit de Roadmap+ verder zijn aangescherpt. Tata Steel verwacht dat de emissie van PAK's voor het einde van het eerste kwartaal van 2022 met bijna 50% is teruggebracht. Tata Steel heeft ook aangegeven dat de emissie van lood sneller dan gepland kan worden gereduceerd (ten opzichte van 2019 70% reductie eind 2023 in plaats van in 2025).

Toekomstige beleidsvorming

Er is in Nederland alleen ruimte voor bedrijven als Tata Steel als zij de gezondheid van omwonenden kunnen waarborgen en het vermogen hebben om aan de milieunormen en klimaatdoelen voor 2030 en 2050 te voldoen. De problemen van vandaag staan in het licht van de klimaatopgave van morgen. Volgens de regering[6] is er in Nederland nu en in de toekomst plaats voor zware industrie, mits deze verduurzaamt. De Rijksoverheid spant zich in deze verduurzaming van de industrie (waaronder dus ook Tata Steel) te ondersteunen en te versnellen. Dat doet zij daar waar dat mogelijk, gepast en wenselijk is. Hierin neemt het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) het voortouw.

Er lopen nog meer onderzoeken en evaluaties, die raken aan het probleem bij Tata Steel. De uit de acties en maatregelen geleerde lessen worden betrokken bij toekomstige beleidsvorming.

Tot slot

Hoewel de genomen en nog te nemen stappen serieus en voortvarend zijn, betekent dit niet dat er per direct geen problemen meer zijn. Er moeten immers fabrieken en productieprocessen worden aangepast en verbeterd, en dat kost tijd. Dat neemt niet weg dat de inzet van de gezamenlijke overheden is om op de kortst mogelijke termijn te komen tot een verbeterde leefomgeving met zicht op een duurzame en toekomstbestendige staalfabriek in de IJmond op de langere termijn.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de rollen en bevoegdheden van verschillende overheden en partijen geduid.

In hoofdstuk 3 wordt de werkwijze van het Ministerie van IenW in dit dossier beschreven en staan de voorgenomen acties en

[1] www.rivm.nl/publicaties/depositieonderzoek-ijmond-2020-monstername-analyse-en-risicobeoordeling-van-pak-en
[2] In een brief van 14 april van de Provincie Noord-Holland en de IJmondgemeenten aan het Ministerie van IenW wordt gewezen op de gezamenlijke verantwoordelijkheid van overheden en op de noodzaak tot samenwerking. In haar rol als bevoegd gezag wijst de provincie op enkele punten waarop de huidige normeringen te kortschieten.
[3] Motie Thijssen c.s., kamerstuk 32813, nr. 827.
[4] https://omgeving.tatasteel.nl/tata-steel-en-omgeving/roadmap-plus/
[5] Deze brief van Tata Steel is als aparte bijlage toegevoegd bij de Kamerbrief.
[6] Zie Kamerbrief 29696, nr. 15. '*Visie verduurzaming basisindustrie 2050: de keuze is aan ons*',

maatregelen op het gebied van:

- Vergunningen
- Verankeren acties Tata Steel uit Roadmap+
- Monitoren en meten
- Europese emissienormen
- Nationale regelgeving
- Onderzoek effecten waterstofroute
- Communicatie

In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de evaluatie van de effecten van dit plan. In hoofdstuk 5 wordt de relatie gelegd met de lange termijn verduurzamingsopgave. Ten slotte staan in de bijlagen overzichten van monitoringsinstrumenten, aangenomen Kamermoties en overige lopende onderzoeken

Verantwoordelijkheden en rollen

Bedrijven in Nederland moeten zich aan de regels voor veiligheid en milieu houden. Zij zijn daarom ook zelf verantwoordelijk voor het nemen van maatregelen. De overheid ziet erop toe dat dit ook gebeurt. Dat doet de overheid door het afgeven van vergunningen, het houden van toezicht en door handhaving van de regels. Verschillende lagen van de overheid zijn betrokken, zowel de Rijksoverheid als provincies en gemeenten. In dit hoofdstuk worden de verschillende rollen en verantwoordelijkheden toegelicht.

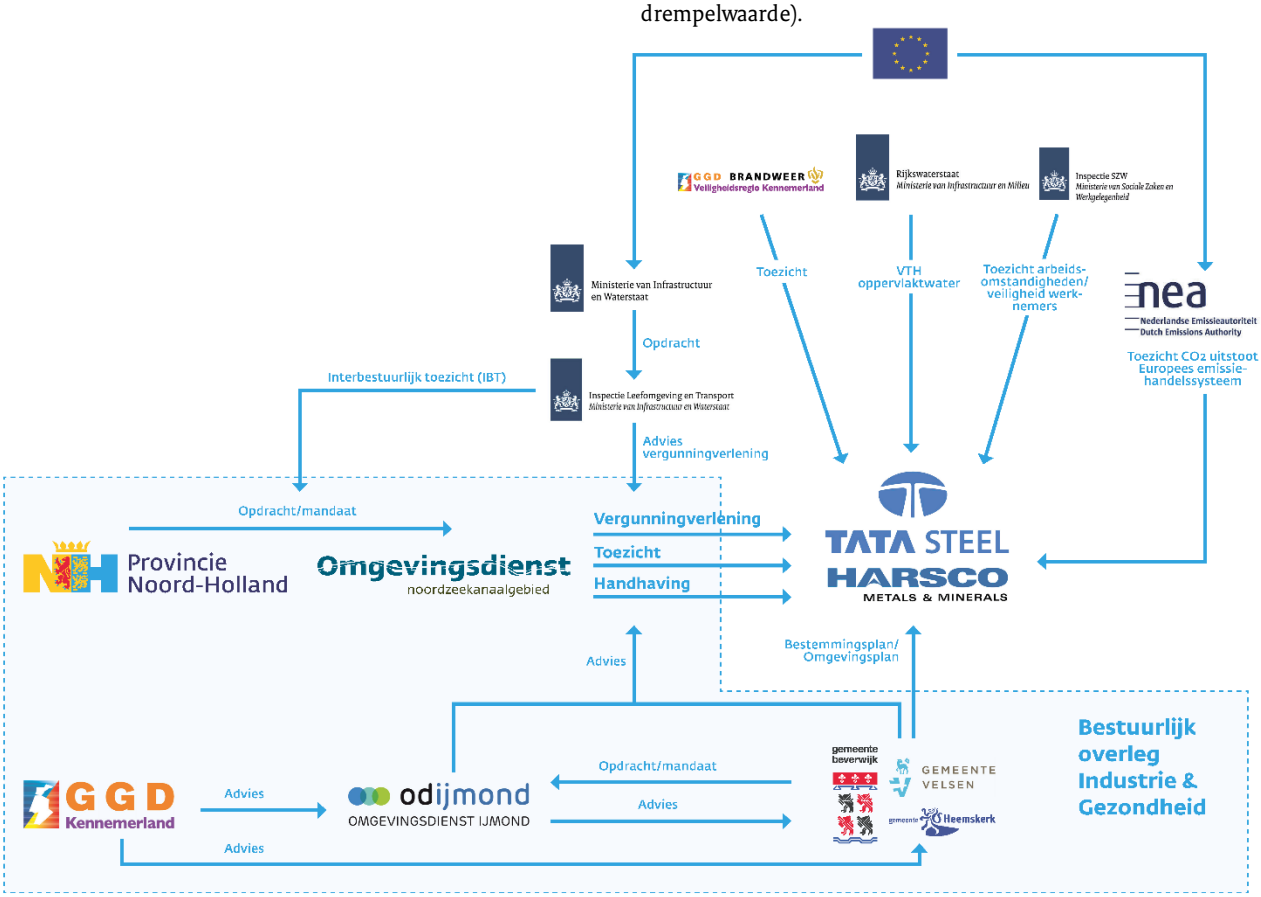
Provincie en omgevingsdienst

Binnen het stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) ligt het bevoegd gezag voor Tata Steel[8] bij de provincie Noord-Holland: zij is vergunningverlener, toezichthouder en handhaver voor de taken in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Een uitzondering hierop vormen de watervergunningen voor directe lozingen op het hoofdwatersysteem, waarvoor de minister van IenW in het kader van de Waterwet bevoegd gezag is. De uitvoering van de VTH-taken door het bevoegd gezag wordt gecontroleerd door de volksvertegenwoordiging. Voor de provincie zijn dit de Provinciale Staten en voor het Rijk is dat de Tweede Kamer.

De provincie Noord-Holland heeft de milieutaken voor Tata Steel belegd bij de omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG). Deze omgevingsdienst voert de VTH-taken in mandaat voor de provincie Noord-Holland uit: ze verleent vergunningen, houdt toezicht op Tata Steel en treedt namens de provincie Noord-Holland handhavend op.

Inspectie voor Leefomgeving en Transport

De Inspectie voor Leefomgeving en Transport (ILT) heeft een adviserende rol naar de vergunningverlener bij de verlening van omgevingsvergunningen aan BRZO-bedrijven (bedrijven waar grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen aanwezig zijn boven een bepaalde drempelwaarde).

Figuur diverse bevoegdheden rond vergunningverlening, toezicht en handhaving van betrokken overheden bij staalverwerkende bedrijven in de IJmondregio[7].

[7] Bron: Programma Tata Steel 2020– 2050: samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond, provincie Noord-Holland, Gemeente Beverwijk, Gemeente Heemskerk, Gemeente Velsen (IJmondgemeenten), 17 november 2020.

[8] Tata Steel Nederland valt onder de categorie bedrijven die zijn aangewezen in het Besluit risico's zware ongevallen (BRZO). Om die reden is de provincie Noord-Holland bevoegd gezag.

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Het ministerie van IenW is verantwoordelijk voor het VTH-stelsel als geheel. Dit houdt in dat IenW ervoor zorgt dat de actoren binnen het VTH-stelsel in staat zijn om hun wettelijke taken naar behoren uit te kunnen voeren[9]. Daarbinnen draagt de staatssecretaris van IenW over de deelonderwerpen milieu en bodem de VTH-stelselverantwoordelijkheid.

Het ministerie van IenW is op nationaal niveau ook beleidsverantwoordelijk voor het terugdringen van luchtverontreiniging. Dat krijgt vorm via onder andere:

- het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL);
- het Schone Lucht Akkoord (SLA)[10];
- het stellen van emissie-eisen in algemene regels;
- de geïntroduceerde minimalisatieplicht voor de emissies van ZZS;

Het ministerie is ook verantwoordelijk voor het halen van de nationale en Europese luchtkwaliteitsnormen. Deze normen zijn vastgelegd in wet- en regelgeving. Ook ziet het ministerie toe op de monitoring van luchtkwaliteit.

IJmondgemeenten

De gemeenten Beverwijk, Velsen en Heemskerk (de IJmondgemeenten) zijn vaak het eerste aanspreekpunt voor bewoners. Ze zijn verantwoordelijk voor de publieke gezondheid en voor de ruimtelijke ordening.

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) is beleidsverantwoordelijk voor zowel het Nederlandse klimaatbeleid als het Topsectoren- en industriebeleid. De verduurzaming van de Nederlandse industrie, waaronder van Tata Steel, is hier een onderdeel van.

Tata Steel

De verantwoordelijkheid om te voldoen aan geldende wet- en regelgeving ligt in eerste instantie bij Tata Steel zelf. Tata Steel moet daarom voortdurend zorgen dat haar fabrieken (werkeenheden) en productieprocessen minimaal aan de eisen uit de vergunning voldoen. De totale vergunning van Tata Steel bestaat uit een basisvergunning met daarbij een groot aantal deelvergunningen. Tata Steel, bestaande uit circa 18 verschillende werkeenheden, dient met enige regelmaat aanvragen in voor wijzigingen op de vergunning. Het actueel houden van de vergunningen aan de gewijzigde regelgeving, zoals de gewijzigde BBT-conclusies (Beste Beschikbare Technieken) is een continu proces, dat wordt uitgevoerd door de OD NZKG.

Samenwerking als basis voor resultaat

Om de doelstelling van dit plan te behalen, is een goede samenwerking belangrijk. Daarom werken het Rijk, provincie Noord-Holland en IJmondgemeenten, los van de formele verantwoordelijkheidsverdeling, intensief samen. De provincie Noord-Holland, de IJmondgemeenten, de OD NZKG, de Omgevingsdienst IJmond en de GGD Kennemerland overleggen periodiek in het bestuurlijk overleg Industrie & Gezondheid IJmond. Het Rijk en de provincie Noord-Holland overleggen daarnaast periodiek met Tata Steel over de voortgang van de maatregelen en acties voor het verder vergroenen en verschonen van de installaties.

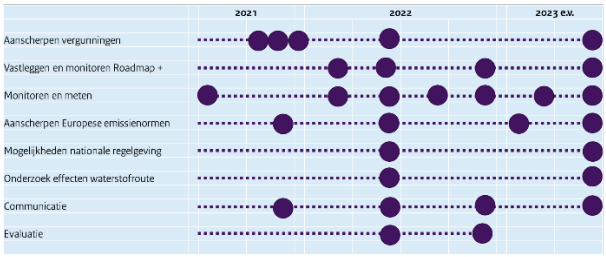
Gelet op bovengenoemde rollen en verantwoordelijkheden, heeft de provincie Noord-Holland het voortouw bij de in het volgende hoofdstuk genoemde acties die betrekking hebben op vergunningen en monitoring in de IJmond-regio. De acties die te maken hebben met nationale en internationale regelgeving zijn de verantwoordelijkheid van het ministerie van IenW[11].

Acties en maatregelen

Het doel van dit plan van aanpak is om de gezondheidsrisico's in de IJmond-regio versneld te verminderen. Dit plan bevat daarom een aantal acties en maatregelen die vooral door het ministerie van IenW en/of de provincie Noord-Holland worden uitgevoerd. Deze acties en maatregelen zorgen ervoor dat Tata Steel haar fabrieken en productieprocessen moet aanpassen. Daardoor gaat de luchtverontreinigende uitstoot omlaag en wordt de leefomgeving in de IJmond-regio gezonder.

Dit hoofdstuk beschrijft de verschillende acties en maatregelen. Hiermee wordt ook invulling gegeven aan verschillende door de Tweede Kamer aangenomen moties. Een overzicht van deze moties en de manier waarop dit plan invulling geeft aan de opvolging ervan, is opgenomen in bijlage II.

In onderstaande figuur is een schematisch overzicht van de belangrijkste acties opgenomen.

Werkwijze

Er wordt intensief samengewerkt tussen de diverse overheden om én een schone leefomgeving én op termijn de klimaatdoelstellingen te realiseren. De Rijksoverheid kan op verschillende manieren ingrijpen in de industrie. Er kan een

[9] De aanbevelingen van de Commissie Van Aartsen in '*Om de leefomgeving*' krijgen nu opvolging. In december wordt een hoofdlijnennotitie aangeboden aan de Tweede Kamer.
[10] De ambitie voor het terugdringen van luchtverontreiniging is met provincies en gemeenten vastgelegd in het Schone Lucht Akkoord: 50% minder gezondheidsschade als gevolg van binnenlandse bronnen in 2030.
[11] Het ministerie van IenW is ook verantwoordelijk voor de watervergunningen voor lozingen op het hoofdwatersysteem.

belasting worden ingevoerd (bijvoorbeeld de CO_2 heffing[12]), er kan subsidie worden verleend (bijvoorbeeld de Milieu InvesteringsAftrek[13]) en er kan wetgeving worden ontwikkeld (bijvoorbeeld de Wet Milieubeheer[14]). Bij alle afwegingen wordt ook het Europese gelijke speelveld meegewogen, aangezien de vergunningen van Tata Steel gebaseerd zijn op Europese normen voor emissies van stoffen en maximale concentraties in de lucht.

Om op korte termijn de gezondheidsrisico's te verminderen zoekt het ministerie van IenW de samenwerking met gemeenten, provincies en de OD NZKG om de lopende acties te versnellen en een aantal nieuwe acties op starten. Het ministerie van IenW kiest ervoor om de acties en maatregelen die in dit plan zijn opgenomen, te laten aansluiten op de bestaande afspraken en regels. Dat leidt het snelst tot merkbaar resultaat.

Met een langere doorlooptijd wordt er gewerkt aan nieuwe wet- en regelgeving, bijvoorbeeld via de Omgevingswet en herziening van EU-richtlijnen. Ook wordt er gekeken naar manieren om het huidige juridische instrumentarium ten volle te benutten. Mocht blijken dat regelgeving nodig is ter versterking of aanvulling van het bestaande instrumentarium, dan zal bekeken worden hoe dit nuttig en efficiënt ingezet kan worden.

De hierboven geschetste werkwijze mag niet leiden tot vrijblijvendheid. Het gezondheidsrisico moet zo snel mogelijk worden beperkt. De uitvoering van de verschillende maatregelen en acties moeten de leefomgeving dan ook voldoende verbeteren. Om tijdig in te kunnen grijpen als verbetering uitblijft, wordt eind 2022 onder andere aan de hand van monitoringsgegevens (zie actielijn 3) geëvalueerd of dat het geval is.

Actielijn 1: vergunningen

De vergunning is een belangrijk instrument om emissies terug te brengen. De totale vergunning van Tata Steel bestaat uit een basisvergunning met daarbij een groot aantal deelvergunningen. Tata Steel, bestaande uit circa 18 verschillende werkeenheden, dient met enige regelmaat aanvragen in voor wijzigingen op de vergunning. Het actueel houden van de vergunningen aan de gewijzigde regelgeving, zoals de gewijzigde BBT-conclusies (Beste Beschikbare Technieken) is een continu proces.

Aanscherpen milieuvergunningen
De provincie Noord-Holland is verantwoordelijk voor het verlenen van de omgevingsvergunning, en het toezicht en de handhaving van de activiteiten die zich op en rond het Tata-terrein afspelen. Deze taken heeft de provincie belegd bij de OD NZKG. De ILT heeft een adviserende rol bij de verlening van omgevingsvergunningen aan grote bedrijven.

De provincie Noord-Holland en de OD NZKG werken al aan het versneld verscherpen van vergunningen en het minimaliseren van ZZS-uitstoot, via het *programma Tata Steel 2020-2050* van de provincie en het bijbehorende *Uitvoeringsprogramma VTH Tata Steel 2020 – 2022* van de OD NZKG. De ILT denkt mee en heeft recent bijvoorbeeld aangegeven dat de provincie Noord-Holland als bevoegd gezag nog de vergunningen zou kunnen aanscherpen[15] op een aantal punten. In de tekst hieronder wordt ingegaan op een aantal belangrijke aanpassingen die al in gang zijn gezet.

Kooksfabriek
De vergunning van de Kooksfabrieken (1 en 2) zijn in 2020 onderzocht door een extern bureau. Voor de zwavelzuurfabrieken bij de Kooksfabrieken is daar een belangrijke aanscherping van de vergunning uit voortgekomen[16]. De stookinstallatie van Kooks- en gasfabriek 1 is oud (laatste revisie 1974). Dit heeft tot gevolg dat de stookinstallatie van deze fabriek niet valt onder de emissie-eisen voor NOx uit de BBT, noch onder algemene regelgeving. Er zijn dus geen BBT's voor deze stookinstallatie vastgesteld. Wanneer er geen BBT-conclusies zijn vastgesteld dan moet de overheid deze alsnog vaststellen. Bij de stookinstallatie van de Kooksfabriek 1 loopt een traject om de vergunning op het gebied van NOx aan te scherpen. De ILT heeft hierbij inhoudelijk geadviseerd aan de OD NZKG. Het resultaat is een ontwerpvergunning waarbij een onderzoeksverplichting aan Tata is opgelegd.

ZZS-minimalisatie
Bedrijven zijn verplicht om de uitstoot van emissies van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) zoveel mogelijk te verminderen. Hiervoor moet een vermijdings- en reductieprogramma worden opgesteld. ILT heeft op verzoek van de OD NZKG meegeholpen om de eerste versie van het programma van Tata Steel te beoordelen.

Hieruit volgde dat Tata Steel nog onvoldoende invulling geeft aan deze wettelijke verplichting. De vervolgstap is dat Tata Steel alle bronnen van ZZS beoordeelt en nagaat of aanpakken van de emissie van ZZS kosteneffectief kan. Als dat zo is kunnen de maatregelen worden voorgeschreven in de vergunning.

Inventarisatie ongewone voorvallen
Tata Steel heeft een inventarisatie opgesteld van het aantal ongewone voorvallen. In het kader van Wet milieubeheer artikel 17.2 lid 2 onder b en c moet bij dergelijke voorvallen een inventarisatie gemaakt worden van de ten gevolge van het voorval vrijgekomen stoffen, alsmede hun eigenschappen. Tata Steel had tot nu toe deze wettelijke verplichting nog niet voldoende ingevuld voor de emissie van ZZS die vrijkomen ten gevolge van een ongewoon voorval en heeft toegezegd dit vanaf nu wel te gaan inschatten. Tata Steel wordt verzocht de inventarisatie van het aantal ongewone voorvallen aan te vullen met een inschatting van de hoeveelheid ZZS die daar naar schatting bij zijn vrijgekomen.

Uitbreiding adviseurs - Harsco
Het bedrijf Harsco (het slakverwerkingsbedrijf op het terrein van tata Steel) is mede verantwoordelijk voor de 'grafietregens' (emissie van stof). In de huidige situatie is de ILT geen wettelijk adviseur voor Harsco, omdat het bedrijf niet valt onder de inrichtingen ten aanzien waarvan de ILT in de gelegenheid wordt gesteld advies uit te brengen[17]. De ILT heeft de provincie Noord-Holland en OD NZKG

[12] In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de industrie de jaarlijkse CO_2-uitstoot in 2030 heeft verminderd met 14,3 Mton CO_2. De CO_2-heffing is ingegaan op 1 januari 2021 om te borgen dat deze doelstelling gehaald wordt. De Nederlandse Emissieautoriteit heeft de taak om de CO_2-heffing uit te voeren, de heffing te innen en naleving te waarborgen.
[13] Het kabinet stimuleert bedrijven om te investeren in innovatieve milieuvriendelijke bedrijfsmiddelen met de Milieu-investeringsaftrek (MIA). Hiermee mogen bedrijven een percentage van de investeringskosten aftrekken van de fiscale winst
[14] Deze wet legt in grote lijnen vast welke wettelijke instrumenten er zijn om het milieu te beschermen en welke uitgangspunten daarvoor gelden.
[15] https://www.ilent.nl/onderwerpen/wabo-vergunningen-grote-bedrijven/documenten/zienswijzen/2021/09/14/reactie-ilt-zzs-aanvulling-inventarisatie-tata-steel-14-sept-2021
[16] https://odnzkg.nl/od-nzkg-scherpt-voorschriften-zwavelzuurfabrieken-bij-kooksfabrieken-aan/
[17] Zie artikel 6.3 tweede lid besluit omgevingsrecht.

aangeboden mee te denken over aanscherpingen van de toekomstige (ontwerp) vergunningen van Harsco.

Geurbesluit
De OD NZKG heeft op 10 november jl. specifiek voor Tata een ontwerp-geurbesluit genomen. De vergunning wordt hiermee aangescherpt. Tata Steel moet verschillende maatregelen treffen en onder andere blijvend monitoren om zo de geurbelasting significant te verminderen.

De Kooksfabriek 2 heeft dit jaar vanwege geuroverlast een tijd onder intensief toezicht gestaan van de OD NZKG. Dit heeft er toe geleid dat de norm voor de deuremissies verder wordt aangescherpt. De fase van intensief toezicht is ondertussen afgerond. Wel wordt er een vervolgtraject van zes maanden uitgevoerd[18].

De komende periode maken het Rijk, de provincie Noord-Holland en de IJmond-gemeenten samen de balans op van de stand van zaken rond de bovenstaande punten.

Watervergunningen in relatie tot leefomgeving in de IJmondregio

De minister van Infrastructuur en Waterstaat is verantwoordelijk voor de waterkwaliteit van het Noordzeekanaal en de Noordzee. Rijkswaterstaat treedt namens de minister op als bevoegd gezag en is vergunningverlener voor diverse watervergunningen voor het lozen van gezuiverd afvalwater op deze onderdelen van het hoofdwatersysteem. Rijkswaterstaat past voor watervergunningen reeds een werkwijze toe waarbij de lozingseisen bij het afgeven van vergunningen zo streng mogelijk zijn, dus zo laag mogelijk in de range van Best Beschikbare Technieken. Voor ZZS geldt bovendien dat de continue inspanningsverplichting om de lozingen naar nul te brengen via de vergunningen wordt voorgeschreven.

Rijkswaterstaat ziet erop toe dat Tata Steel Nederland de watervergunningen naleeft en controleert ook op de lozingen via monsternames, het inspecteren van installaties en inspecties vanuit de lucht.

De Tweede Kamer is meermaals geïnformeerd over het feit dat alle waterlozingsvergunningen van Rijkswaterstaat in het kader van de Delta-aanpak Waterkwaliteit de komende jaren worden doorgelicht en waar nodig herzien, te beginnen met de meest prioritaire vergunningen[19]. Daarbij wordt onder andere gecontroleerd of de vergunningen administratief in overeenstemming zijn met de werkelijke situatie en het meest recente beleid, zoals dat voor ZZS en opkomende stoffen. Op dit moment zijn de vergunningen van tien werkeenheden van Tata Steel bezien en waar nodig herzien. De vergunningen van de overige vier werkeenheden worden voor eind 2023 eveneens doorgelicht en zo nodig aangepast.

Overzicht afgeronde en geplande acties 2021 en 2022

Afgerond:
- De OD NZKG heeft de voorschriften voor de zwavelzuurfabrieken bij de Kooksfabrieken in november 2021 aangescherpt. De uitstoot van zwaveldioxide en stikstofoxiden wordt hiermee fors verminderd. Deze actie vloeit voort uit eerdere onderzoeken bij o.a. de Kooksfabrieken en het Uitvoeringsprogramma VTH taken Tata Steel van de OD NZKG[20];
- De meeste meldingen van overlast voor omwonenden die de OD NZKG binnenkrijgt, gaan over geuroverlast afkomstig van de staalfabriek. De OD NZKG heeft daarom in november 2021 met twee nieuwe geurbesluiten de geuroverlast van Tata Steel aangepakt en scherpt hiermee de vergunning aan;
- Tata Steel moet doorlopend werken aan vermindering van de geuruitstoot en (ernstige) geuroverlast in de IJmond. Het verzoek van Tata Steel om af te zien van de eerder opgelegde maatregel om geurhinder terug te dringen bij Hoogoven 6, is afgewezen[21];
- De OD NZKG heeft een inventarisatie van ZZS bij Tata Steel in oktober 2021 afgerond[22]. Doel van deze inventarisatie is een volledig en actueel inzicht in het gebruik en de emissies van (potentiële) ZZS bij de bedrijven die onder provinciaal toezicht vallen, waaronder Tata Steel. De inventarisatie is inclusief een overzicht van welke vergunningen hierop aangepast moeten worden;
- Er is een tweewekelijks overleg ingesteld tussen ILT en OD NZKG ten behoeve van advisering over en weer.

Gepland:
- De aangescherpte vergunning voor de Kooksfabrieken moeten door Tata Steel worden geïmplementeerd. Tata Steel zal hiervoor een aantal installaties moeten aanpassen, zodat er onder andere minder zwaveldioxide en stikstofoxiden worden uitgestoten. De maatregelen moeten uiterlijk op 1 januari 2024 zijn doorgevoerd;
- Tata Steel moet rookgascondensatie toepassen in de granulatieschoorstenen van Hoogoven 6 (HOO6) om geurhinder terug te dringen. Dit moet uiterlijk 1 september 2023 gerealiseerd zijn. De maatregel zorgt er ook voor dat de uitstoot van zwaveldioxide (SO_2) en waterstofsulfide (H_2S) bij Hoogoven 6 verdwijnt;
- Met bovengenoemde geurbesluiten legt OD NZKG ook de nieuwe plafondwaarden (geurcontour) voor geur vast. Hiervoor moet iedere aparte fabriek van Tata Steel voldoen aan het geurbeleid van de provincie Noord-Holland. Dit vraagt een flinke aanpassing van Kooksfabriek 1, Kooksfabriek 2 en de Oxystaalfabriek.
- De OD NZKG scherpt, in mandaat van de provincie Noord-Holland, de vergunning van Tata Steel aan voor de minimalisatie van ZZS[23] en een onderzoeksplicht naar de minimalisatie van de restemissies;
- Tata Steel moet een inventarisatie opstellen van het aantal ongewone voorvallen. Tevens dient Tata Steel andere gegevens te verstrekken, die van belang zijn om de aard en de ernst van de gevolgen voor het milieu van het voorval te kunnen beoordelen;

[18] https://odnzkg.nl/od-nzkg-rondt-intensief-toezicht-kooksfabriek-2-af-aandacht-blijft/
[19] Kamerstukken 27625 nr. 474, Kamerstukken 27625 nr. 487 en nr. 503, Kamerstukken 35 570 XII, nr. 8.
[20] https://odnzkg.nl/od-nzkg-scherpt-voorschriften-zwavelzuurfabrieken-bij-kooksfabrieken-aan/
[21] https://odnzkg.nl/met-nieuwe-geurbesluiten-pakt-od-nzkg-geuroverlast-tata-steel-aan/
[22] https://odnzkg.nl/od-nzkg-scherpt-vergunning-tata-steel-aan/
[23] Zie voetnoot 21

- Het RIVM zal aangeven welke mogelijkheden er zijn tot afleiding van 14 Maximum Toelaatbaar Risico (MTR)-waarden, waaronder voor complexe mengsels, en met de OD NZKG een plan opstellen. Waar het afleiden van een MTR, voor de door de OD NZKG geprioriteerde stoffen, mogelijk en noodzakelijk is, zal IenW het RIVM hiertoe opdracht geven.
- De overleggen in het kader van de adviserende rol tussen ILT en de OD NZKG worden voortgezet.

Actielijn 2: verankeren en monitoren acties Tata Steel uit Roadmap+

De provincie Noord-Holland en het ministerie van IenW willen borgen dat de maatregelen uit de Roadmap+ zo snel mogelijk worden uitgevoerd en tot merkbaar effect leiden, bijvoorbeeld een lagere loodemissie. Daarom is het ook belangrijk dat de monitoring daarvan transparant is.

In mei 2021 heeft Tata Steel Nederland de *Roadmap+, versneld op weg naar een betere leefomgeving* gepubliceerd. Daarin geeft Tata Steel aan dat zij extra maatregelen treffen om de leefomgeving te verbeteren. Dat doet Tata Steel via extra maatregelen en investeringen, maar ook door het maximaal versnellen van de milieuprojecten uit de Roadmap 2030, die in 2019 bekend zijn gemaakt. Het gaat om maatregelen die de neerslag van stof, de geurbelasting, de uitstoot van fijnstof, geluid, licht, en NOx verminderen alsmede de uitstoot van zware metalen en Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen (PAK's).

Op 4 oktober 2021 heeft Tata Steel een brief aan de staatssecretaris van IenW verstuurd. Daarin staat dat de ambities uit de Roadmap+ verder zijn aangescherpt. Tata Steel verwacht dat de emissie van PAK's voor het einde van het eerste kwartaal van 2022 met bijna 50% is teruggebracht. Tata Steel heeft ook aangegeven dat de emissie van lood sneller dan gepland kan worden gereduceerd (ten opzichte van 2019 70% reductie eind 2023 in plaats van in 2025).

Deze maatregelen zullen na realisatie leiden tot verbetering van de leefomgeving en vermindering van de gezondheidheidsrisico's. Daarmee is dit streven van Tata Steel een stap in de goede richting, passend in de ambities om te werken aan een gezondere, veilige IJmond. Gelet op het belang van de Roadmap+ en mede op grond van motie Thijsen c.s.[24] zoekt provincie Noord-Holland naar mogelijkheden om de Roadmap+ zo snel mogelijk tot uitvoering te laten komen en zo veel mogelijk om te zetten in juridisch afrekenbare doelen. De ILT adviseert daarbij.

Voor maatregelen uit de Roadmap+, die afgedwongen kunnen worden op basis van BBT of andere wet- en regelgeving, kan de OD NZKG een maatregel verplichtend opleggen, zodat deze maatregel juridisch verankerd wordt. Een belangrijk voorbeeld hiervan is de stikstof reducerende maatregel bij de Pelletfabriek. Het vooroverleg is inmiddels gestart om te komen tot een ontwerpbesluit (vergunning) voor deze maatregel.

Een ander deel van de Roadmap+ bestaat uit "bovenwettelijke" maatregelen die met het bestaande VTH-instrumentarium niet juridisch afdwingbaar zijn. De provincie en de Rijksoverheid zijn voortdurend met Tata Steel in overleg om te bezien of deze in de Roadmap+ aangekondigde maatregelen daadwerkelijk en voldoende snel worden uitgevoerd. In dat kader is bijvoorbeeld met Tata Steel besproken of het mogelijk is onderdelen van de maatregelen bij de Pelletfabriek te versnellen, waardoor onder andere de loodemissie eerder wordt gereduceerd. Voor bepaalde bovenwettelijke maatregelen is het indienen van een vergunningaanvraag bij de OD NZKG voorwaardelijk. Dit kan de OD NZKG niet zelfstandig initiëren. De OD NZKG is wel met Tata Steel in gesprek om de benodigde aanvragen zo spoedig mogelijk in te dienen. Ook is Tata Steel verzocht een gedetailleerde planning in te dienen waarin staat wanneer welke vergunning wordt aangevraagd.

Het is zaak dat de in de Roadmap + aangekondigde maatregelen de gezondheidsrisico's in de omgeving daadwerkelijk verminderen. Mocht blijken dat dat onvoldoende het geval is, dan moeten aanvullende maatregelen worden getroffen. Onderzocht wordt of en op welke manier dit kan worden gerealiseerd.

Overzicht afgeronde en geplande acties 2021 en 2022

Afgerond:
- Er is bestuurlijk overleg ingesteld tussen het Rijk, de provincie Noord-Holland en Tata Steel over onder andere de voortgang van de realisatie van de maatregelen uit de Roadmap+. Ook is hierover een overleg tussen OD NZKG en Tata Steel ingesteld.
- ILT kijkt mee met de voortgang van de juridische verankering van de Roadmap+ en maatregelen in de vergunning. De OD NZKG constateert hierbij dat de Roadmap+ op schema ligt en alle al genomen maatregelen in de vergunning op de juiste manier juridisch zijn verankerd. Voorbeelden hiervan zijn het recent genomen geurbesluit en het voorschrijven van een elektrofilter bij de Sinterkoelers om de stof- en loodemissie terug te brengen.

Gepland:
- Tata Steel verwacht de eerste tranche van de maatregelen van Roadmap+ in de eerste helft van 2022 gereed te hebben. De OD NZKG zal hierbij adviseren over de vraag of alle genomen maatregelen juridisch goed verankerd zijn.
- De OD NZKG is bezig met het schrijven van een ontwerpbesluit (vergunning) voor een stikstofreducerende maatregel bij de Pelletfabriek[25]. De met deze maatregel samenhangende technieken zorgen ook voor de vermindering van uitstoot van fijnstof en verschillende ZZS.
- De OD NZKG is aan het onderzoeken of het door Tata Steel ingediende "Vermijdings- en reductieplan" voor ZZS juridische handvatten biedt om bepaalde maatregelen die in de Roadmap+ zijn opgenomen af te dwingen. De ILT heeft hierin een adviesrol. De uitkomsten hiervan worden in de eerste helft van 2022 verwacht.
- Het is zaak dat de in de Roadmap+ aangekondigde maatregelen de gezondheidsrisico's in de omgeving daadwerkelijk verminderen. Mocht blijken dat dat onvoldoende het geval is, dan moeten aanvullende maatregelen worden getroffen. Onderzocht wordt of en op welke manier dit kan worden gerealiseerd.
- Het bestuurlijke overleg tussen het Rijk en de provincie Noord-Holland over het monitoren van afspraken worden voortgezet.

[24] Kamerstuk 32813 nr. 826

[25] https://odnzkg.nl/vergunning-pelletfabriek-aangescherpt/

Actielijn 3: Monitoren en meten directe effecten in de IJmondregio

Goede metingen en een goed monitoringsprogramma zijn essentieel om vast te kunnen stellen of de gezondheidsrisico's in de leefomgeving van bewoners in de IJmondregio afnemen. Ook moet duidelijk worden welke kwalitatieve waarden behaald moeten worden om het gezondheidsrisico te reduceren.
Op dit moment vinden al veel metingen plaats. Dat betreft zowel monitoring van de emissie (uitstoot) van Tata Steel, als monitoring van stoffen in de leefomgeving rond Tata Steel (structurele monitoring van immissie en incidenteel van depositie). Deze stoffen kunnen van Tata Steel afkomstig zijn, maar ook van andere bronnen binnen of buiten de IJmond.

Tata Steel monitort ook zelf de effecten van Roadmap+. Het is voor het Ministerie van IenW en de provincie Noord-Holland belangrijk dat de monitoring van de Roadmap+ maatregelen objectief, voor iedereen navolgbaar, begrijpelijk en betrouwbaar is. Daarom is een ambtelijk overleg over de monitoring van de Roadmap+ gestart tussen de provincie Noord-Holland, OD NZKG, het ministerie, de ILT en Tata Steel.

Daarnaast vindt ook regulier onderzoek naar de gezondheid van inwoners in de IJmond plaats, bijvoorbeeld via de Gezondheidsmonitor IJmond[26], waarin zowel RIVM als GGD een rol hebben. De resultaten van dit inmiddels bijna twaalf jaar lopende onderzoek worden iedere vier jaar gepubliceerd. In de eerste helft van 2022 wordt de derde publicatie verwacht. Een uitgebreid overzicht van de reeds lopende monitoring is opgenomen in bijlage I.

Om helder te krijgen welke kwalitatieve waarden behaald moeten worden om het gezondheidsrisico te reduceren, vraagt het Rijk advies aan het RIVM.

De provincie Noord-Holland zet voor de monitoring een aantal aanvullende acties in gang. Deze worden hierna beschreven.

Nieuw stofdepositie-onderzoek
In ieder geval wordt het stofdepositie onderzoek twee keer herhaald, vergelijkbaar met het door het RIVM uitgevoerde stofdepositie-onderzoek (gepubliceerd september 2021). Op deze manier kan (onder andere) worden onderzocht of de hoeveelheid lood en PAK in de depositiemonsters ook daadwerkelijk afneemt. Naar verwachting zijn de uitkomsten van het eerste herhaalonderzoek in de tweede helft van 2022 beschikbaar.

Uitbreiden meetstations
Rondom Tata Steel staan zes vaste luchtmeetstations. Eén van de meetstations (locatie Bosweg, tegen Wijk aan Zee aan) wordt in opdracht van de provincie Noord-Holland uitgebreid met extra meetapparatuur. Hiermee wordt de uitstoot van de twee Kooksfabrieken (bij wind richting Wijk aan Zee) beter in beeld gebracht. De extra meetapparatuur is naar verwachting gereed in maart 2022.

Extra metingen Kooksfabriek 2
Bewoners hebben een aantal keer de wens naar voren is gebracht voor extra metingen bij Kooksfabriek 2. De OD NZKG gaat daarom zelf emissiemetingen uit (laten) voeren bij de Kooksfabriek 2. Deze vinden plaats op korte en lange termijn (nadat alle Roadmap+ maatregelen in de Kooksfabriek zijn uitgevoerd). Daarmee kan een vergelijking worden gemaakt. De exacte invulling van deze metingen bij Kooksfabriek 2 wordt met een groep bewoners besproken.

Dagboekonderzoek
Tenslotte: In het RIVM Briefrapport "Tussentijdse resultaten Gezondheidsonderzoek in de IJmond"[27] is o.a. inzicht gegeven in "pieken" in de luchtverontreiniging op dag (en uur) niveau en in hoe vaak acute gezondheidsklachten worden gemeld bij de huisarts en chronische klachten voorkomen. De provincie Noord-Holland en de IJmond gemeenten willen met een "dagboekonderzoek" meer inzicht geven in verbanden tussen (pieken in de) luchtverontreiniging en acute gezondheidsklachten.

Gesprek met bewoners
Naast bovenstaande concrete acties, wil de provincie de monitoring met bewoners bespreken. Het is van belang dat de monitoringsinstrumenten voldoende inzicht en vertrouwen geven. Daarom wordt bekeken of de huidige monitoringsinstrumenten moeten worden uitgebreid. Ook wordt nagegaan hoe bewoners daarbij kunnen worden betrokken. Hiermee wordt invulling gegeven aan de motie Grinwis c.s.[28].

Overzicht afgeronde en geplande acties 2021 en 2022

Afgerond:
- Lopende monitoringstrajecten. Deze zijn beschreven in bijlage I. Het betreft zowel monitoring van de emissie (uitstoot) van Tata Steel, als monitoring van stoffen in de leefomgeving rond Tata Steel (structurele monitoring van immissie en incidenteel van depositie).
- Er is een ambtelijk overleg over de monitoring van de Roadmap+ gestart tussen de provincie Noord-Holland, OD NZKG, het ministerie, de ILT en Tata Steel.

Gepland:
- Om helder te krijgen welke kwalitatieve waarden behaald moeten worden om het gezondheidsrisico te reduceren, vraagt het Ministerie van IenW advies aan het RIVM.
- Het voornemen is om het stofdepositie onderzoek te herhalen. Naar verwachting zijn de uitkomsten van het dit herhaalonderzoek in de tweede helft van 2022 beschikbaar.
- Eén van de luchtmeetstations (locatie Bosweg, tegen Wijk aan Zee aan) wordt in opdracht van de provincie Noord-Holland uitgebreid met extra meetapparatuur. De extra meetapparatuur is naar verwachting gereed in maart 2022.
- De OD NZKG gaat zelf emissiemetingen uit (laten) voeren bij de Kooksfabriek 2. Deze vinden plaats op korte en lange termijn (nadat alle Roadmap+ maatregelen in de Kooksfabriek zijn uitgevoerd). Daarmee kan een vergelijking worden gemaakt.
- Door de provincie Noord-Holland en de IJmond gemeenten wordt momenteel beoordeeld of met een "dagboekonderzoek" meer inzicht kan worden gegeven in verbanden tussen (pieken in de) luchtverontreiniging en acute gezondheidsklachten.

[26] https://www.ggdkennemerland.nl/professionals/onderzoek/gezondheidsmonitor-ijmond
[27] https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2021-0061.pdf
[28] Kamerstuk 32812, nr. 834

- De provincie wil de monitoring met bewoners bespreken. Het is van belang dat de monitoringsinstrumenten voldoende inzicht en vertrouwen geven. Daarom wordt bekeken of de huidige monitoringsinstrumenten nog verder moeten worden uitgebreid of aangepast.

Actielijn 4: Europese emissienormen

De vergunningen van Tata Steel zijn gebaseerd op Europese normen voor emissies van stoffen en maximale concentraties in de lucht. Binnen deze kaders kan het bevoegd gezag, in dit geval de provincie Noord-Holland, zo scherp mogelijk vergunnen. Voor optimale bescherming van mens en milieu en met het oog op een gelijk speelveld is het belangrijk dat de Europese kaders actueel en ambitieus zijn. Dit is ook de wens van de provincie Noord-Holland[29].

Ontwikkelingen in Europa
In de komende tijd doen in Europees verband kansen voor op basis van de initiatieven uit het EU Actieplan 'Verontreiniging van lucht, water en bodem naar nul' dat de Europese Commissie op 12 mei 2021 heeft uitgebracht. Het actieplan schetst de route naar 'nul vervuiling' in de EU in 2050, via tussendoelen in 2030. Het kabinet heeft de Tweede Kamer op 18 juni 2021 een standpunt over deze voorstellen gestuurd[30]. De regering steunt de ambities van de Commissie, die nu omgezet gaan worden in concrete voorstellen.

Onderdeel van die voorstellen is de herziening van enkele relevante Europese richtlijnen en andere wetgevende documenten. Dit biedt een kans voor het aanscherpen van normen en het ontwikkelen van ambitieus Europees beleid dat ook in het IJmondgebied effect zal hebben. Voor het aanpassen van Richtlijnen moeten de Europese Commissie, het Europees Parlement en de lidstaten overeenstemming bereiken over de aanpassingen. Onlangs heeft de staatssecretaris van IenW per brief aan Eurocommissaris Sinkevičius (met afschrift aan Tweede Kamer[31]) het belang van verder terugdringen van emissies van de industrie naar de lucht onderstreept.

Stringent bronbeleid
Nederland ondersteunt de aanscherping van Europese wet- en regelgeving op het terrein van industriële activiteiten. Van belang is dat de richtlijn Industriële Emissies (RIE) wordt aangepast[32]. De RIE zorgt ervoor dat emissies van grote bedrijven worden genormeerd en via deze weg een minimaal niveau van bescherming van het milieu wordt gerealiseerd. Het wijzigingsvoorstel wordt verwacht in het eerste kwartaal van 2022.

Onder de paraplu van de RIE worden voor industriële sectoren, waaronder de staalindustrie, periodiek Best Beschikbare Technieken (BBT of BAT) beschreven in BBT-Referentiedocumenten (BAT Reference Documents, 'BREF's'). Daar worden bindende conclusies zoals ranges van emissiegrenswaarden van afgeleid (BBT-conclusies). Bij vergunningverlening moet hier vervolgens rekening mee gehouden worden.

Nederland vindt dat de eisen, op basis van de huidige RIE, voor emissies van de industrie waar mogelijk moeten worden aangescherpt. Hierbij moet de bandbreedte van emissiegrenswaarden worden versmald. Daarnaast pleit Nederland voor snelle herziening van bestaande BREF's, waaronder enkele BREF's die relevant zijn voor de staalindustrie. Uitgangspunt van de RIE is om BREF's uiterlijk acht jaar na de publicatie van de vorige versie bij te werken. Voor Tata Steel is de BREF IJzer en Staal uit 2012 het meest relevant. Deze is sindsdien nog niet herzien. IenW heeft er in de eerdergenoemde brief aan de Eurocommissaris voor gepleit de herziening van deze BREF's spoedig in gang te zetten. De argumentatie daarvoor is nauw afgestemd met de provincie Noord-Holland.

Tenslotte onderzoekt de Europese Commissie of en hoe cumulatie bij de emissie van ZZS voortaan kan worden meegewogen in de risico-afwegingen bij vergunningverlening. Nederland heeft hier mede op aangedrongen en draagt bij aan de ontwikkeling van een methode hiervoor.

Herziening Luchtkwaliteitsrichtlijnen
Onderdeel van het EU Actieplan 'Verontreiniging van lucht, water en bodem naar nul' is ook de herziening van de Luchtkwaliteitsrichtlijnen. Inmiddels is de Europese Commissie gestart met het opstellen van een wijzigingsvoorstel. Daarvoor wordt onder andere een Impact Assessment uitgevoerd. Momenteel loopt er een publieke consultatie en daarnaast kunnen de lidstaten hun inbreng via een Targeted Stakeholder Survey bij de Commissie inbrengen. De Tweede Kamer zal over de Nederlandse inbreng worden geïnformeerd. De Commissie verwacht het wetgevende herzieningsvoorstel uit te brengen aan het eind van 2022.

Vooruitlopend op de Targeted Stakeholder Survey zal Nederland in Europees verband pleiten voor het zodanig aanscherpen van de grenswaarden van concentraties luchtverontreiniging in de lucht dat deze uiteindelijk in lijn worden gebracht met de WHO-advieswaarden[33]. Nederland heeft er bij de Commissie ook op aangedrongen te onderzoeken in hoeverre een depositienorm voor zware metalen, zoals lood, in de richtlijn opgenomen zou kunnen worden om ook langs deze weg gezondheidswinst te bewerkstelligen.

Aanvullend op het aanscherpen van de grenswaarden, wil Nederland dat de herziening ook focust op het bereiken van meer gezondheidswinst zoals dat ook met het Schone Lucht Akkoord wordt nagestreefd. De situatie rond Tata Steel toont immers aan dat er ook als de normen zijn gehaald, nog aanzienlijke gezondheidswinst te behalen is.

Overzicht afgeronde en geplande acties 2021 en 2022

Afgerond:
- Het ministerie van IenW heeft input geleverd op de targeted stakeholder survey voor de herziening van de Richtlijn Industriële Emissies.
- In de milieuraad van 10 juni 2021 heeft Nederland het belang van verder terugdringen van emissies van de industrie naar de

[29] Zoals opgenomen in de brief van 2 september 2021 aan de Staatssecretaris van IenW.
[30] Kamerstuk 22112, nr. 3157.
[31] Kamerstuk 32813, nr. 866
[32] Richtlijn 2010/75/EU.
[33] Hier geldt een voorbehoud voor ozon (zomersmog), omdat nationale maatregelen nauwelijks helpen om deze vorm van luchtverontreiniging tegen te gaan. Alleen een aanpak op een schaal van het Europese continent of groter kan hierin verbetering brengen. De Convention on Long-range Transboundary Air Pollution (CLRTAP) kan hierin een rol van betekenis spelen.

lucht onderstreept[34].

- De staatssecretaris van IenW heeft een brief gestuurd aan Eurocommissaris Sinkevičius[35], met daarin de inzet voor onder andere de RIE, de BREF's en de luchtkwaliteitsrichtlijnen.
- Tijdens een informele bijeenkomst van gelijkgezind lidstaten met betrekking tot chemicaliën in september 2021 is aandacht gevraagd voor de situatie rond Tata Steel.
- IenW heeft deelgenomen aan de paneldiscussie tijdens het Clean Air forum in Madrid op 19 november over de herziening van de luchtkwaliteitsrichtlijnen.

Gepland:

- Er wordt een coalitie gevormd van ambitieuze lidstaten op het terrein van de emissienormen. Deze coalitie moet bij voorkeur in de eerste helft van 2022 staan.
- Het ministerie van IenW zoekt contact met het Vlaams Gewest over de situatie bij de staalfabriek van ArcelorMittal in Gent, waar ook de stap gezet gaat worden naar staal maken met behulp van waterstof en groene stroom.
- Nederland streeft binnen de Benelux naar afstemming van standpunten ten aanzien van de wetgevende initiatieven in het EU Actieplan 'Verontreiniging van lucht, water en bodem naar nul'.
- Er wordt door het ministerie van IenW input geleverd op de targeted stakeholder survey voor de aanpassingen aan de Luchtkwaliteitsrichtlijnen.
- In de volgende informele bijeenkomst van gelijkgezinde lidstaten met betrekking tot onder andere chemicaliën van 17 december zal wederom aandacht worden gevraagd voor de situatie rondom Tata Steel in relatie tot de herziening van de RIE. Hierbij zal worden geïnventariseerd hoe andere lidstaten met vergelijkbare situaties omgaan.

Actielijn 5: Nationale regelgeving

Naast het aanscherpen van de vergunningen en de Europese regelgeving, is ook bekeken of nationale regelgeving een rol kan spelen in het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving. Dit sluit aan op de wensen van de provincie Noord-Holland en de motie Boucke[36].

Huidige instrumenten
In de afgelopen jaren is het nationaal instrumentarium om de leefomgevingskwaliteit te verbeteren versterkt. De vergunning voor Tata Steel wordt afgegeven binnen het Europese kader van de RIE. De RIE biedt flexibiliteit aan lidstaten en bevoegde gezagen om op lokale omstandigheden in te spelen, zodat strenger vergund kan worden dan de vereiste BBT. De lidstaten kunnen regels vaststellen op grond waarvan de bevoegde autoriteit dergelijke strengere voorwaarden mag vaststellen.

Schone Lucht Akkoord
In het Schone Lucht Akkoord (SLA) is door het Rijk, provincies en gemeenten afgesproken dat provincies en gemeenten zich inzetten om emissiegrenswaarden te vergunnen die zo dicht mogelijk aan de onderkant van de BREF-range liggen, hun vergunningenbestand tijdig te actualiseren en waar nodig toezicht te optimaliseren. In dit kader heeft Rijkswaterstaat opdracht gegeven de juridische mogelijkheden in beeld te brengen voor het stellen van strenge emissiegrenswaarden naar de lucht[37]. In dit rapport wordt geconcludeerd dat het huidige milieurecht voorziet in vier maatstaven, waarmee het bevoegd gezag emissiegrenswaarden kan stellen die voldoende streng zijn. Te weten: ten minste BBT toepassen, alle preventieve maatregelen nemen tegen verontreiniging, alle preventieve maatregelen nemen voor bescherming van de gezondheid en geen significante milieuverontreiniging veroorzaken. Deze mogelijkheden zijn reeds beschikbaar binnen het huidige instrumentarium, maar worden nog niet ten volle benut. Samen met het bevoegd gezag wordt bekeken hoe deze instrumenten ingezet kunnen worden. In het kader van het SLA worden effecten gemonitord. Hieruit kan blijken dat er extra maatregelen nodig zijn. Onder actielijn 1 is beschreven op welke manier de vergunningen van Tata Steel worden aangescherpt. In het kader van het Schone Lucht Akkoord zijn deze resultaten ook met de bevoegde gezagen gedeeld en zijn er acties afgesproken, zoals het opstellen van een modeltekst voor de nota VTH om deze mogelijkheden in lokaal beleid te verankeren.

Zeer Zorgwekkende Stoffen
Voor ZZS is in Nederland juridisch instrumentarium beschikbaar waarmee de minimalisatie van ZZS kan worden afgedwongen (minimalisatieplicht), inclusief een inspanningsverplichting om de mogelijkheden tot minimalisatie continue te herzien (informatieplicht). De minimalisatieverplichting geldt ook wanneer bedrijven reeds de BBT toepast of de immissieconcentratie voor een stof onder het MTR uitkomt. Deze wet- en regelgeving is erop gericht om ZZS uit de leefomgeving te weren en zo de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren.

Bij Tata Steel wordt de minimalisatieplicht op dit moment nog geïmplementeerd. Het bevoegd gezag heeft inzicht geëist in de huidige emissies van ZZS. Daarnaast moet het bedrijf in een vermijdings- en reductieprogramma uiteenzetten hoe zij deze emissies minimaliseert. Deze minimalisatie wordt, na toetsing door het bevoegde gezag, vastgelegd in de vergunning. Deze stappen zijn beschreven in hoofdstuk 3.2 van dit actieplan. Bedrijven zijn verplicht om doorlopend te streven naar een minimalisatie van de ZZS-emissies. Hiertoe moeten bedrijven iedere vijf jaar het bevoegd gezag informeren over hun gepleegde en geplande inzet om de emissies van ZZS te minimaliseren en kunnen vergunningen periodiek aangescherpt worden. Op dit moment wordt een kwalitatieve ex-ante evaluatie uitgevoerd van het ZZS-beleid inclusief de wet- en regelgeving. De problematiek rondom Tata Steel dient hierbij als casus[38].

Omgevingswet
Onder de Omgevingswet zijn een aantal aanscherpingen van de wetgeving reeds voorzien. Zo zal bijvoorbeeld de uitzondering van de informatieplicht komen te vervallen voor stoffen en stofgroepen waarvoor een BBT-conclusie is vastgesteld. Daarnaast gaat onder de Omgevingswet de wetgeving voor ZZS rechtstreeks vanuit de algemene regels gelden en zijn geen maatwerkbesluiten meer nodig.

[34] Kamerstuk 21501-08, nr. 831
[35] Kamerstuk 32813, nr. 866.
[36] Kamerstuk 32813, nr. 830.
[37] Rapport resultaatgerichte waarden stellen - Informatiepunt Leefomgeving (iplo.nl).
[38] Kamerstuk 28089, nr. 209.

De Omgevingswet biedt de mogelijkheid om decentraal, afwijkende of strengere omgevingswaarden voor stoffen die de kwaliteit van de buitenlucht beïnvloeden vast te stellen. De mogelijkheid om aanvullende of aanscherpte omgevingswaarden voor de immissie of depositie van bepaalde stoffen vast te stellen, is onderzocht. Voordat hiervan sprake kan zijn is het echter noodzakelijk eerst in beeld te hebben voor welke stoffen en onder welke voorwaarden dergelijke omgevingswaarden aanvullende bescherming zouden kunnen bieden. De verwachting is dat het monitoringsonderzoek dat medio 2022 gereed is hiervoor relevante informatie kan verschaffen.

Ook biedt de wet het bevoegd gezag de mogelijkheid om strengere emissiegrenswaarden te stellen, dan de emissiegrenswaarden die volgen uit de toepassing van BBT. Recent is besloten om de overgangstermijn voor 76 ZZS zoals opgenomen in de Activiteitenregeling ZZS los te koppelen van de inwerkingtreding van de Omgevingswet, waardoor inwerkingtreding hiervan al eerder zal plaatsvinden. Vanaf 1 januari 2023 moeten alle ZZS aan dezelfde strenge emissiegrenswaarden voldoen. Daar bovenop blijft de minimalisatieplicht van kracht[39].

Deze voorgenoemde stappen zijn niet alleen van invloed op de regio IJmond, maar moeten op korte termijn tot verbetering van de leefomgevingskwaliteit in heel Nederland leiden. Daar waar nodig wordt bekeken of het noodzakelijk is om strengere wet- en regelgeving vast te stellen. Over de voortgang van het SLA en de effectiviteit van het ZZS-beleid wordt de kamer separaat geïnformeerd.

Andere nieuwe regelgeving
In het verlengde van hetgeen hierboven besproken is, wordt bekeken of het noodzakelijk is om nieuwe, strengere wet- en regelgeving vast te stellen. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het nationaal aanscherpen van emissiegrenswaarden of de ZZS-informatieplicht en minimalisatieplicht aan een strenger regime te onderwerpen. Dit zijn echter wijzigingen die nationaal grote gevolgen met zich mee kunnen brengen. Daarom moeten het nut en de effecten van dit soort wijzigingen goed worden beoordeeld. In dat kader wordt op dit moment een evaluatie uitgevoerd van het ZZS-beleid inclusief de wet- en regelgeving, waarbij de problematiek rondom Tata Steel als casus dient. Ook loopt er op dit moment een evaluatie van het VTH-stelsel. Bovenstaande denkrichtingen worden daarin meegenomen. In de loop van 2022 zijn de uitkomsten hiervan beschikbaar.

Overzicht afgeronde en geplande acties 2021 en 2022

Afgerond:
- Opstellen van een overzicht van de huidige nationale regelgeving waarmee vergunningen kunnen worden aangescherpt.
- Onderzoek resultaatgerichte emissiegrenswaarden in vergunningen.
- Vaststelling uitvoeringsagenda SLA (voor industrie onder andere vanuit Rijk adviseren over toepassen BBT).

Gepland:
- Inwerkingtreding omgevingswet, waarmee de nationale regelgeving op een aantal punten wordt aangescherpt.
- Herziening van de Activiteitenregeling waarin de uitzondering voor 76 ZZS uit bijlage 12.b wordt geschrapt.
- Verankeren van zo laag mogelijk vergunnen in lokaal beleid (hiervoor is reeds een modeltekst opgesteld door de SLA partners).
- Analyse of de nationale wetgeving verder moet worden aangescherpt. Hierbij wordt o.a. gebruik gemaakt van de evaluatie van het ZZS-beleid inclusief wet- en regelgeving en de evaluatie van het VTH-stelsel. De uitkomsten zijn in de loop van 2022 beschikbaar.

Actielijn 6: Onderzoek effecten waterstofroute op milieu en gezondheid

De inzet van deze actie is erop gericht om de effecten van toekomstscenario's op de gezondheid en het milieu onafhankelijk en transparant in beeld te brengen, zodat deze volwaardig worden meegewogen in private en publieke beslissingen.

De staatssecretaris van IenW heeft het RIVM gevraagd te adviseren waarmee rekening zou moeten worden gehouden bij het in beeld brengen van de effecten van de verduurzamingsscenario's van Tata Steel op de leefomgeving en gezondheid van omwonenden. Hiertoe heeft het RIVM een advies-memo[40] opgesteld en waarin verschillende aandachtspunten staan. Zo adviseert het RIVM bij de vergelijking van verschillende scenario's naar de integrale effecten in de totale keten te kijken. Effecten binnen het project dienen te worden afgezet tegen eventuele trade-offs, ook als die buiten het project plaatsvinden. Het RIVM adviseert niet alleen naar klimaat, milieu en gezondheidseffecten te kijken, maar ook eventuele effecten op de externe veiligheid te onderzoeken. Het werken met waterstof brengt immers andere risico's met zich mee.

Eind november is het onderzoek gepubliceerd van adviesbureau Roland Berger naar klimaatneutrale paden voor Tata Steel[41]. Om een groen staalbedrijf te realiseren, zal Tata Steel haar installaties in drie stappen transformeren: vervanging van twee hoogovens door Direct Reduced Iron (DRI's) en op termijn geheel opereren op waterstof. Met de waterstofroute en DRI-technologie kan TSN de lokale emissies (ZZS, NOx en geur) verder verminderen. In het rapport staat een eerste inschatting van de impact van de waterstofroute op de lokale emissies.

Op basis van deze plannen zal het ministerie van IenW, in samenspraak met de provincie Noord-Holland, een onafhankelijk onderzoek laten uitvoeren naar de effecten van de in de haalbaarheidsstudie gekozen waterstofroute op milieu en gezondheid. Hiermee wordt invulling gegeven aan de motie Hagen-Boucke[42]. Aangezien Tata Steel inmiddels heeft gekozen voor één toekomstscenario, namelijk de waterstofroute, richt het onafhankelijke onderzoek zich alleen op dit toekomstscenario. Als eerste stap wordt bezien of voldoende informatie beschikbaar is om op een goede manier het onafhankelijk onderzoek uit te kunnen uitvoeren, of dat nadere uitwerking van de plannen voor de

[39] Kamerstuk 28089, nr. 209.
[40] Kamerstuk 28089, nr. 199.
[41] https://omgeving.tatasteel.nl/nieuws/2021/onafhankelijk-onderzoek-fnv-en-tata-steel-groene-productie-staal-haalbaar.html
[42] Kamerstuk 28089, nr. 192.

realisatie van daarvoor benodigde installaties door Tata Steel nodig is. Zodra voldoende gegevens beschikbaar zijn, kan het onderzoek starten.

Overzicht afgeronde en geplande acties 2021 en 2022

Afgerond:

- Publicatie onderzoek Roland Berger naar Toekomstscenario's door Tatasteel Nederland.
- Facilitaire voorbereidingen ten behoeve van het onafhankelijke onderzoek.

Gepland:

- Uitvoeren onafhankelijk onderzoek naar de effecten van de waterstofroute op milieu en gezondheid.

Actielijn 7: Communicatie

De dialoog aangaan met omwonenden en belanghebbenden is van groot belang. Die wordt bereikt door elkaar te vinden én naar elkaar te luisteren. Bij Tata Steel gaat het vaak om complexe informatie die vragen en zorgen op kunnen roepen. Het is van belang op een duidelijke manier te communiceren naar de omgeving.

De Rijksoverheid, de provincie Noord-Holland en de IJmond-gemeenten willen daarom goed bereikbaar zijn en omwonenden goed informeren over de stappen die genomen worden. Vragen en suggesties moet tijdig beantwoord worden. Daarbij is het belangrijk dat er vanuit één overheid wordt gecommuniceerd, dat de gegeven informatie voldoet aan de behoefte die er is en dat de informatie goed vindbaar is. Daarnaast zijn en blijven we als overheid in gesprek met omwonenden en andersom bereikbaar voor vragen en suggesties.

Overzicht afgeronde en geplande acties 2021 en 2022

Afgerond:

- Er is periodiek overleg ingesteld met communicatiemedewerkers van het Rijk.
- Er is periodiek overleg ingesteld met communicatiemedewerkers van andere overheden.
- Contactmoment met omwonenden over richting en hoofdlijn van dit plan van aanpak.

Gepland:

- De IJmond-gemeenten en de provincie Noord-Holland werken aan een "omgevingsoverleg" met als doel dat bewoners, bedrijven en overheden een dialoog voeren over industrie en gezondheid in de IJmond.
- Vervolgstappen plan van aanpak en uitkomsten diverse onderzoeken (bijvoorbeeld RIVM, GGD, OvV) worden gedeeld met omwonenden en media.
- De overleggen tussen communicatiemedewerkers van Rijk, provincie Noord-Holland en IJmond-gemeenten worden voortgezet.

Evaluatie van de effecten

Hoewel de te nemen en genomen stappen serieus en voortvarend zijn, betekent dit niet dat er per direct geen problemen meer zijn. Er moeten immers fabrieken en productieprocessen worden aangepast en verbeterd, en dat kost tijd. Dat neemt niet weg dat de inzet is om op de kortst mogelijke termijn te komen tot een verbeterde leefomgeving met zicht op een duurzame en toekomstbestendige staalfabriek in de IJmond op de langere termijn. In dit hoofdstuk wordt beschreven op welke manier wordt bekeken of de leefomgeving ook écht verbetert.

Evaluatie van het plan

Eind 2022 bezien we of de ingezette acties hebben geleid tot voldoende verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving om daarmee gezondheidsrisico te verminderen. Daarbij wordt breed geëvalueerd. Naast uitkomsten van het volgende depositieonderzoek en andere monitoringsgegevens, zal ook de voortgang van de Roadmap+ hierin worden meegenomen. Ook wordt bezien of het aanpassen van fabrieken en productieprocessen van Tata Steel, op basis van de aangescherpte vergunning, op schema ligt. De Kamer zal over de uitkomsten van de evaluatie worden geïnformeerd.

Tata Steel: casus voor de evaluatie van het VTH stelsel, ZZS en cumulatie

Tijdens het commissiedebat op 7 september jl. heeft de staatssecretaris van IenW de toezegging gedaan om voor het kerstreces een hoofdlijnennotitie aan de Tweede Kamer te sturen over de opvolging van het rapport van de commissie Van Aartsen. De lessen uit de casus IJmond worden daarbij betrokken. In de hoofdlijnennotitie wordt onderscheid gemaakt in acties op de korte, middellange en lange termijn. De scherpe keuzes en acties voor de middellange en lange termijn inclusief de hiervoor benodigde middelen, zijn voorbehouden aan de aanstaande missionaire regering.

Daarnaast worden de lessen uit deze casus ook betrokken bij de lopende evaluatie van het ZZS-beleid. Deze evaluatie zal worden afgerond in het eerste kwartaal van 2022.

Tenslotte wordt onderzocht of en hoe cumulatie bij de emissie van ZZS voortaan kan worden meegewogen in de risico-inventarisatie bij vergunningverlening. De staalindustrie in de IJmondregio geldt hierbij als mee te wegen casus. De wetenschappelijke kennis over effecten van cumulatie van stoffen (verschillende stoffen met vergelijkbaar effect) en combinatie van stoffen (verschillende stoffen met verschillend effect op milieu en gezondheid) is nog beperkt. Desondanks is het RIVM gevraagd in kaart te brengen in hoeverre bestaande beoordeling en regulering van stoffen al ruimte biedt voor het, uit voorzorg, meewegen van dat soort effecten. Te denken valt aan de sommatiebepaling (het optellen van gelijktijdig optredende emissies van verschillende stoffen binnen een klasse of een stofcategorie) en het bepalen van MTR-waarden (Maximaal Toelaatbaar Risico) voor stoffen in de leefomgeving. Gedacht kan worden aan het meenemen van andere risicofactoren bij het afleiden van zo'n MTR-waarde. Daarnaast werkt Nederland in de EU aan het verkennen van een zogenaamde Mixture Assessment Factor.

Beleidskader gezondheid in de omgeving

De in de IJmond opgedane lessen zullen worden ingepast in het beleidskader voor het meewegen van gezondheidseffecten in de leefomgeving, als onderdeel van het nieuwe Nationaal Milieubeleidsplan. Onderzocht wordt hoe inzichten en ontwikkeling rond ultrafijnstof[43], geluid[44] en "piekbelasting" – zoals dat in de IJmond voorkomt – een plek kunnen krijgen. De vaststelling van een dergelijk beleidskader is aan een nieuwe regering. Het Ministerie van IenW zal er voor zorgen dat de daarvoor benodigde beslisinformatie in de loop van 2022 gereed is.

Overzicht geplande acties 2021 en 2022

Gepland:

- Evalueren van de acties uit dit plan en de impact op de omgeving.
- Publicatie hoofdlijnennotitie evaluatie VTH-stelsel.
- Evaluatie ZZS-beleid.
- Realiseren beslisinformatie voor een beleidskader met betrekking tot gezondheid in de omgeving.

Lange termijn brede verduurzaming

De Rijksoverheid voert stimulerend, faciliterend en borgend beleid ten behoeve van de verduurzaming en toekomstbestendigheid van de Nederlandse industrie, zodat Nederland de klimaat- en circulariteitsdoelstellingen voor 2030 en 2050 behaalt.

De industrie kan en moet veel zelf doen, met name fors investeren (naar schatting € 10 à 15 mld.) in verduurzaming van bestaande installaties en opbouw van nieuwe fossiel-vrije productieprocessen en waardeketens. De regering wil dat de industrie deze investeringen in Nederland doet en niet elders. Daarvoor moet de overheid lange termijn investeringszekerheid bieden met duidelijke, stabiele doelen en randvoorwaarden voor emissiereductie en circulariteit. Daarbij hoort ook het wegnemen van knelpunten die de markt niet kan oplossen, zoals coördinatieproblemen voor aanleg en aanpassing van grootschalige energie- infrastructuur en ondersteuning waar mogelijk en gewenst bij onrendabele toppen van technisch complexe opschalingsprojecten.

Verduurzaming van Tata Steel

Ook Tata Steel heeft een verduurzamingsopgave om haar CO_2 emissies te reduceren in lijn met de Nederlandse klimaatdoelstellingen van 2030 en 2050. Tata Steel heeft op 15 september jl. besloten af te zien van de grootschalige toepassing van CO_2 afvang- en opslag (CCS) die zou worden toegepast op de bestaande hoogoventechnologie en te kiezen voor de alternatieve staalproductieroute via *Direct Reduced Iron* (DRI).[45] Een route waarbij steenkool eerst door aardgas en uiteindelijk door duurzame waterstof, wordt vervangen. Door Tata Steel en FNV is in september jl. besloten het Roland Berger onderzoek[46] (gepubliceerd op 23 november) te gebruiken voor de verdere analyse van het DRI productieproces. Dit rapport richt zich op de evaluatie van de waterstofroute en DRI-technologie, de economische en technische haalbaarheid van verschillende variante binnen die route, hun impact, de benodigde infrastructuur en mogelijkheden om de realisatie te versnellen.[47]

Over dit rapport zijn de betrokken overheden in gesprek gegaan. Het rapport is te beschouwen als een goede eerste stap in de besluitvorming van Tata Steel omtrent de invulling van de DRI toepassing en de te verwachte inspanningen van Tata Steel de komende jaren. Tegelijkertijd zal Tata Steel eerst nog moeten kiezen hoe het bedrijf precies invulling wil geven aan het DRI productieproces. Tijdige beschikbaarheid van grote hoeveelheden duurzame elektriciteit en waterstof, infrastructuur en vergunningen heeft hier een groot effect op. In de bijlage bij de Kamerbrief van EZK van 1 december 2021, wordt nader ingegaan op een eerste inventarisatie van de door het Roland Berger in kaart gebrachte randvoorwaarden, en welke acties de regering hieromtrent neemt om de transitie van Tata Steel tijdig te kunnen realiseren in Nederland.

Bovendien is het van belang dat Tata Steel niet alleen de komende jaren tijdig de benodigde CO_2 reductie realiseert, maar ook de impact op mens en milieu minimaliseert en een structureel rendabele business case voor een duurzaam productieproces creëert. De betrokken overheden zullen zich inspannen om daar waar nodig (aangescherpte) milieuvergunningen te handhaven, en daar waar mogelijk knelpunten te verhelpen en ondersteuning te bieden, maar Tata Steel is in de eerste plaats zelf verantwoordelijk om een toekomstbestendig en duurzaam staalbedrijf in IJmuiden te worden.

Het einddoel op de lange termijn is een toekomstbestendige en duurzame staalfabriek in de IJmond. Tegelijkertijd willen we tot stand brengen dat de mogelijke impact op de omgeving zo beperkt mogelijk is. Klimaat- en milieubeleid moeten hand in hand gaan te komende jaren. De intensieve samenwerking tussen de diverse betrokken en verantwoordelijke overheden wordt dan ook voortgezet om een schone, gezonde leefomgeving en de klimaatdoelstellingen te realiseren.

Randvoorwaarden verduurzaming

Het Roland Berger rapport geeft aan dat het cruciaal is om het vergunningverleningstraject te bespoedigen om vertragingen van het verduurzamingstraject te voorkomen. Daarvoor zal door Tata Steel eerst in kaart moeten worden gebracht voor welke activiteiten nieuwe ruimtelijke besluiten en vergunningen nodig zijn. Er zal worden onderzocht welke bijdrage het inzetten van de Rijkscoördinatieregeling (RCR) dan wel de Provinciale coördinatieregeling (PCR) kan toevoegen voor (onderdelen van) het verduurzamingstraject van Tata Steel. De RCR is bedoeld voor

[43] https://www.gezondheidsraad.nl/documenten/adviezen/2021/09/15/risicos-van-ultrafijnstof-in-de-buitenlucht.
[44] https://www.rivm.nl/publicaties/motie-schonis-en-who-richtlijnen-voor-omgevingsgeluid-2018-doel-heiligt-middelen
[45] Tata Steel kiest voor waterstofroute, 15 september 2021, https://www.tatasteeleurope.com/nl/corporate/nieuws/tata-steel-kiest-voor-waterstofroute.
Ook in deze route is de toepassing van CCS op de DRI-installaties niet uitgezonderd en een mogelijkheid waar TSN toe kan kiezen in hun verduurzamingstraject zeker in de periode dat de DRI op aardgas loopt.
[46] Roland Berger (november 2021), Haalbaarheidsstudie klimaatneutrale paden TSN IJmuiden, in opdracht van Tata Steel Nederland en FNV.
[47] https://omgeving.tatasteel.nl/nieuws/2021/onafhankelijk-onderzoek-fnv-en-tata-steel-groene-productie-staal-haalbaar.html

projecten van nationaal belang en dient om procedures te vereenvoudigen en te versnellen. Hiervoor is het nodig dat het project van nationaal belang is, de RCR tot versnelling leidt, en er goed overleg is gevoerd met het 'reguliere' bevoegde gezag. Onder meer op basis van de aangepaste Cluster Energiestrategie (CES) van het cluster Noordzeekanaalgebied (NZKG) en het overzicht van benodigde ruimtelijke besluiten en vergunningen van Tata Steel zal in gezamenlijkheid met de overheden (gemeenten, provincie Noord Holland, RWS en EZK) en Tata Steel onderzocht worden of en op welke onderdelen, de RCR dan wel de PCR procedure kan worden ingezet.

Uit het Roland Berger onderzoek blijkt ook dat Tata Steel, met de waterstofroute en DRI-technologie de lokale emissies verder kan verminderen in aanvulling op de investeringen in de Roadmap+. De waterstofroute vermindert de lokale emissies voornamelijk omdat de kooks- en gasfabrieken en sinterlijnen worden gesloten. Deze sluitingen zorgen voor een forse reductie van met name ZZS, NOx en geur. Het is belangrijk om daarnaast ook te kijken naar andere effecten op de leefomgeving, in het bijzonder geluidsbelasting en omgevingsveiligheid. Dit zijn belangrijke randvoorwaarden bij de verduurzaming van Tata Steel (en van het gehele Noordzeekanaalgebied). Zoals beschreven is onder actielijn 6, zal de Rijksoverheid in samenspraak met de provincie Noord-Holland een onafhankelijk onderzoek laten uitvoeren. In dit onderzoek worden de effecten op milieu en gezondheid gevalideerd, met inachtneming van de aandachtspunten die het RIVM in haar adviesmemo heeft meegegeven.

Een derde aspect is de borging van milieuvergunningen bij het verstrekken en gunnen van ondersteuning vanuit het Rijk, in de vorm van subsidies of maatwerk. Alle geïnventariseerde ondersteuningsopties in de bijlage van de eerdergenoemde Kamerbrief van EZK houden rekening met de geldende normeringen op het gebied van milieu- en gezondheid.

Als voorbeeld: in de SDE++ regeling is geborgd dat bij de subsidieaanvraag vergunningen die noodzakelijk zijn voor de realisatie van productie-installatie aanwezig moeten zijn. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de Wabo-vergunning, Wbr-vergunning, Wnb-vergunning, watervergunning of mijnbouwvergunning. Omdat de effecten op de volksgezondheid getoetst worden in de voor de aanvraag benodigde vergunningen, worden deze effecten bij de subsidieaanvraag voor de SDE++ niet zelfstandig getoetst.

Vervolgstappen

Alleen door inzicht van Tata Steel in de specifieke behoefte van ondersteuning voor het DRI productieproces en het delen van dit inzicht met de Rijksoverheid, kan besloten worden of, en in welke mate en met welke financiële instrumenten het Rijk de verduurzaming van Tata Steel kan ondersteunen. In het vervolgtraject zal het Ministerie van EZK in goed overleg blijven met Tata Steel en experts binnen de overheid op het gebied van ondersteuningsmogelijkheden. Over de uitgangspunten hieromtrent en de stand van zaken in de inventarisatie voor mogelijke steunopties wordt nader ingegaan in de eerdergenoemde Kamerbrief.

Dit is een uitgave van het

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Postbus 20901 | 2500 ex Den Haag
www.rijksoverheid.nl/ienw

December 2021

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

BIJLAGE I: OVERZICHT MONITORINGSINSTRUMENTEN

Monitoring en meten kan op drie verschillende niveaus:

1. Monitoring van de emissie (uitstoot) van Tata Steel.
2. Monitoring van stoffen in de leefomgeving rond Tata Steel (immissie en depositie). Deze stoffen kunnen van Tata Steel afkomstig zijn, maar ook van andere bronnen binnen of buiten de IJmond.
3. Monitoring/onderzoek naar de gezondheid van inwoners in de IJmond.

Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste bestaande monitoringsinstrumenten per categorie.

Ad 1. Monitoring van de emissie (uitstoot) van Tata Steel
De emissie (uitstoot) van Tata Steel is wat en hoeveel Tata Steel zelf uitstoot. Monitoring van de emissie wordt voor een belangrijk deel door Tata Steel zelf uitgevoerd. Tata Steel is daar wettelijk toe verplicht en bepaalde afdelingen van Tata Steel zijn zelf geaccrediteerd om deze metingen uit te voeren. Deze accreditatie is terug te vinden op de website van de Raad voor Accreditatie (RvA). Ook andere geaccrediteerde meetbureau's dan die van Tata Steel zelf voeren metingen uit. Accreditatie is bedoeld om aan te geven dat een product of dienst voldoet aan bepaalde eisen.

Hoe er door Tata Steel wordt gemeten en gemonitord is gereguleerd. Tata Steel moet jaarlijks een meetplan indienen dat door het bevoegd gezag moet worden goedgekeurd. Dit meetplan moet aan verschillende eisen voldoen die voortkomen uit het Activiteitenbesluit milieubeheer (Abm) en uit Europese BBT conclusies. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om waar, wat en hoe vaak er wordt gemeten. Dat er wordt gemeten door een bureau met accreditatie van de RvA is op zichzelf ook een eis. De emissies van Tata Steel worden als volgt gemonitord.

Monitoring emissie door Tata Steel, toezicht door de overheid

- Verplichte eigen metingen door Tata Steel zoals hierboven beschreven. Het resultaat van deze monitoring is samengevat terug te vinden in de openbare emissiejaarverslagen (zoeken op bedrijfsnaam "Tata Steel IJmuiden"). De overheid (Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, OD NZKG) houdt steekproefsgewijs toezicht waarmee wordt gecontroleerd of Tata Steel de metingen goed uitvoert. Dit gebeurt op verschillende manieren:
  - Administratief: Gekeken wordt of bijvoorbeeld van alle verplichte metingen administratie beschikbaar is en of metingen op de juiste manier (bedrijfsomstandigheden, duur van de meting etc.) zijn uitgevoerd.
  - Fysiek: Emissie specialisten van de OD NZKG kijken dan mee met een meting die Tata Steel uitvoert om na te gaan of de metingen goed worden uitgevoerd en dus betrouwbaar zijn.
  - Milieujaarverslag: Tata Steel is verplicht gegevens aan te leveren voor het elektronische milieujaarverslag (E-MJV).Het E-MJV moet door de OD NZKG (en andere bevoegde gezagen) worden goedgekeurd.
  - Eigen metingen: Het bevoegd gezag kan als daar aanleiding toe is besluiten zelf emissiemetingen uit te voeren bij Tata Steel, door een eigen onafhankelijk bureau.

Andere vormen waarmee de emissie van Tata Steel wordt gemonitord

- De recente ZZS inventarisatie Tata Steel is tevens bedoeld om inzicht te geven in de emissie van ZZS door Tata Steel. Het gaat hierbij om 213 emissiepunten waarbij ZZS vrij komen.
- Met een netwerk van eNoses van de provincie Noord-Holland en Tata Steel wordt getracht bronnen van geur te herleiden.

- Op het Tata Steel terrein zelf staan "stofboxen" van Tata Steel. Deze stofboxen meten fijnstof en kunnen bij een incident waarbij stofhinder ontstaat snel detecteren. De stofboxen zijn geplaatst rondom belangrijke stofbronnen die mogelijk overlast kunnen veroorzaken.
- Om de aanwezigheid van geluid afkomstig van Tata Steel te meten zijn er verschillende geluidmeetstations.
- Tata Steel heeft een monitoringsprogramma bij de Roadmap+ (zie blz. 18 en 19 van de Roadmap+). Een deel van deze monitoring betreft de emissie van Tata Steel.
- Er zijn in het verleden verschillende onderzoeken uitgevoerd om de emissiebijdrage van Tata Steel in de IJmond in kaart te brengen. Bijvoorbeeld het "Vervolgonderzoek fijnstof emissies in de IJmond" uit 2010, uitgevoerd door DCMR.

Ad 2. Monitoring van stoffen in de leefomgeving rond Tata Steel (immissie en depositie)
Tata Steel stoot stoffen uit, die uitstoot komt ergens terecht. Soms dichtbij, soms (veel) verder weg. Met monitoring in de leefomgeving rond Tata Steel wordt gemeten in hoeverre stoffen aanwezig zijn (de immissie en depositie). Deze metingen worden niet uitgevoerd door Tata Steel zelf, maar vallen onder verantwoordelijkheid van de GGD Amsterdam en ODNZKG. Er zijn ook andere bronnen van uitstoot dan Tata Steel. Bijvoorbeeld van het wegverkeer, de scheepvaart en houtkachels. Voor een aantal stoffen (zoals fijnstof) is de "achtergrondconcentratie" bovendien een belangrijke factor. Een groot deel van het fijnstof in de IJmond is afkomstig uit de rest van Nederland en uit het buitenland.

Bij metingen in de leefomgeving worden al deze bronnen bij elkaar opgeteld: De gemeten waarden kunnen afkomstig zijn van Tata Steel, maar ook van andere bronnen. Er zijn daarom ook onderzoeken/monitors die trachten in beeld te brengen in hoeverre gevonden stoffen afkomstig zijn van Tata Steel (of andere bronnen). In de leefomgeving rond Tata Steel wordt/is als volgt gemeten:

- Er is een vast luchtmeetnet in de IJmond rond Tata Steel bestaande uit 6 meetstation. Een deel van de gegevens zijn 24/7 in te zien via Luchtmeetnet.nl. Daarnaast wordt er ieder jaar een rapportage opgesteld. Deze zijn te vinden op de website van de provincie Noord-Holland (directe link naar meest recente rapport). Daarnaast wordt de luchtkwaliteit in geheel Nederland ook gemonitord via het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (zie https://www.nsl-monitoring.nl/).
- Op verschillende momenten in de afgelopen jaren is in de omgeving van Tata Steel door het RIVM de samenstelling van stofdepositiemonsters onderzocht. Het meest recente rapport is van september 2021.
- Het monitoringsprogramma bij de Roadmap+ van Tata Steel bevat metingen in de omgeving, waaronder stofdepositie onderzoek door Tata Steel.
- Het 3de deel van het RIVM gezondheidsonderzoek in de IJmond (naar verwachting eind 2021 of begin 2022) tracht via bron- en patroonherkenning verder inzicht te krijgen in de emissiebronnen van stoffen die in de omgeving worden gevonden. Dit is een ander onderzoek dan het 4-jaarlijkse onderzoek 'Gezondheid in de IJmond' (zie onder ad 3).

Ad3. Monitoring/onderzoek naar de gezondheid van inwoners in de IJmond
Door de aanwezigheid van stoffen in de leefomgeving te monitoren kan iets gezegd worden over de mate waarin de leefomgeving van mensen gezond of ongezond is op aspecten zoals de luchtkwaliteit. Vervolgens is het de vraag wat dit betekent voor de gezondheid van mensen zelf. De gezondheid van mensen wordt beïnvloed door de mate waarin de leefomgeving gezond is, maar ook door andere factoren zoals de levensstijl en persoonlijke aanleg.

De gezondheid van mensen wordt periodiek onderzocht met gezondheidsmonitors aan de hand van gezondheidsindicators en ervaringen van hinder. Belangrijke onderzoeken en monitors zijn:

- De rapporten "Incidentie en prevalentie van kanker in de regio Kennemerland" van de GGD Kennemerland. Uit 2007 (periode 1989 – 2003) en uit 2020 (periode 2004 –2018).
- Gezondheid in de IJmond: Monitoring hinder, bezorgdheid, chronische aandoeningen en medicijngebruik in de IJmond: Samenvattende Rapportage (2014, 2018. Volgende volgt in 2022).
- In het RIVM Briefrapport "Tussentijdse resultaten Gezondheidsonderzoek in de IJmond" (april 2021) is o.a. inzicht gegeven in "pieken" in de luchtverontreiniging op dag (en uur) niveau en in hoe vaak acute gezondheidsklachten worden gemeld bij de huisarts en chronische klachten voorkomen. Door de provincie Noord-Holland en de IJmond gemeenten wordt momenteel beoordeeld of met een "dagboekonderzoek" meer inzicht kan worden gegeven in verbanden tussen luchtverontreiniging, pieken en acute gezondheidsklachten.

Deze monitors geven inzicht in hoe vaak ziekten/gezondheidslast voorkomen en hebben daarmee een signalerend karakter. Zij leggen geen causale verbanden; met andere woorden in welke mate stoffen die in de leefomgeving in de IJmond aanwezig zijn (waar van weer een deel afkomstig is van Tata Steel) leiden tot gezondheidsschade of klachten. Er is veel onderzoek gedaan naar bijvoorbeeld de schadelijkheid van fijnstof en de causaliteit daarvan, in algemene zin. Maar causale verbanden zijn niet specifiek voor de IJmond onderzocht. Ten aanzien van onderzoeken naar de gezondheid van bewoners in de IJmond kan samenvattend worden gesteld:

- In de IJmond komen een aantal ziekten en klachten meer voor dan in andere gebieden.
- Er wordt overlast ervaren van geluid, geur, stof en er zijn zorgen over de invloed van de leefomgeving (inclusief industrie/uitstoot) op de gezondheid.
- Verschillende onderzoeken wijzen uit dat er nog onzekerheid bestaat over de mate van gezondheidsrisico's en exacte toedracht daarvan: Het is niet precies te zeggen wat de invloed van de leefomgeving in de IJmond is op de gezondheid van de inwoners en in welke verhouding dit staat tot de bijdrage van factoren zoals roken, levensstijl en blootstelling op werk.
  Het uitgangspunt is dat de leefomgeving zo snel mogelijk gezonder en veiliger wordt. De luchtkwaliteit wordt zo snel mogelijk verbeterd op basis van het generieke inzicht dat minder uitstoot en een schonere leefomgeving altijd gezondheidswinst oplevert.

Verdere informatie over monitoring en onderzoeken
Op de website van de provincie Noord-Holland staat sinds de zomer van 2021 een onderzoek naar de leefomgeving en de gezondheid van inwoners in de IJmond (https://www.noord-holland.nl/...)

Vrijwel alle hier genoemde onderzoeken en monitors komen aan de orde als ook een groot aantal andere uitgevoerde onderzoeken. Het overzicht op de website van de provincie Noord-Holland wordt in de eerste helft van 2022 geactualiseerd met nieuw opgeleverd onderzoek.

BIJLAGE II: AANGENOMEN KAMERMOTIES

Deze bijlage biedt een voortgangsoverzicht van de aangenomen Kamermoties rond de toekomst van Tata Steel.

Motie	Status
Motie van het lid Thijssen cs: plan van aanpak om onacceptabele gezondheidsrisico's te voorkomen (32813, nr. 827) *De Kamer, gehoord de beraadslaging, constaterende dat het RIVM aangeeft dat blootstelling aan de huidige hoeveelheden lood en kankerverwekkende stoffen in de IJmond ongewenst is voor de gezondheid van kinderen; van mening dat het onacceptabel is dat kinderen in de IJmond niet zorgeloos buiten kunnen spelen; verzoekt de regering om, in samenspraak met de provincie Noord-Holland een plan van aanpak te maken, zodat de bewoners in de IJmondregio geen onacceptabel gezondheidsrisico meer lopen en dit op de kortst mogelijke termijn naar de Kamer te sturen, in elk geval voor 1 december 2021, en gaat over tot de orde van de dag.* Thijssen, Van der Lee, Dassen, Grinwis	Aangenomen Uitgevoerd. Zie huidige Kamerbrief met plan van aanpak.
Motie van het lid Thijsen cs: omzetten roadmap plus in juridisch afrekenbare doelen (32813, nr. 826) *De Kamer, gehoord de beraadslaging, overwegende dat Tata Steel IJmuiden een eigen plan – de Roadmap Plus – heeft om de uitstoot naar de omgeving te verminderen; van mening dat het goed is dat er eigen plannen zijn, maar dat Rijk en regio Tata Steel IJmuiden niet op zijn blauwe ogen moeten geloven; verzoekt de regering, om in samenwerking met provincie Noord-Holland de Roadmap Plus zo veel mogelijk om te zetten in juridisch afrekenbare doelen; en gaat over tot de orde van de dag.* Thijssen, Van der Lee, Grinwis, Boucke, Dassen	Aangenomen Wordt uitgevoerd. Zie plan van aanpak (o.a. 3.3). De Kamer zal naar verwachting eind Q2 2022 worden geïnformeerd.
Motie van het lid Van der Lee cs: maximaal ruimte benutten om strengere normen in te voeren (32813, nr. 828) *De Kamer, gehoord de beraadslaging, overwegende dat uit het RIVM-rapport Gezond in de IJmond 2020 blijkt dat stof in IJmond veel PAK en metalen bevat met grote negatieve gevolgen voor de omwonenden; overwegende dat de huidige normen kennelijk niet voldoende zijn; constaterende dat artikel 18 van de Industriële Emissie Richtlijn (IED) ruimte biedt om strengere voorwaarden toe te passen die meer vereisen dan de best beschikbare technieken; verzoekt de regering te onderzoeken hoe deze ruimte maximaal benut kan worden en strengere normen ingevoerd en gehandhaafd kunnen worden, en gaat over tot de orde van de dag.* Van der Lee, Bouchallikh, Thijssen	Aangenomen Wordt uitgevoerd. Zie plan van aanpak (o.a. 3.2). De Kamer zal naar verwachting in Q2 2022 worden geïnformeerd.
Motie van het lid Boucke cs: juridische instrumenten om de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren (32813, nr. 830) *De Kamer, gehoord de beraadslaging, constaterende dat het recente RIVM-onderzoek concludeert dat de uitstoot van de staalproductie in IJmuiden tot negatieve gezondheidseffecten leidt; overwegende dat de gezondheid van omwonenden beschermd dient te worden; overwegende dat de staalindustrie in IJmuiden van grote*	Aangenomen Wordt uitgevoerd. Zie eerste deel motie plan van aanpak (o.a. 3.6). Op het tweede deel van de

Motie	Status
toegevoegde waarde is voor de Nederlandse werkgelegenheid en economie; verzoekt de regering, te borgen dat in lopende en toekomstige onderzoeken naar een duurzame staalproductie de gezondheidseffecten integraal wordt meegewogen, verzoekt de regering, te onderzoeken welke juridische instrumenten de lokale, regionale en landelijke overheden hebben om op korte termijn de leefomgevingskwaliteit te verbeteren, verzoekt de regering, inzichtelijk te maken welke randvoorwaarden zoals regelgeving, infrastructuur en vergunningen nodig zijn voor de omslag naar waterstof, en de Kamer daarover te rapporteren voor het einde van het jaar, en gaat over tot de orde van de dag. Boucke, Erkens, Mulder, Thijssen, Grinwis, Van der Lee	motie over inzichtelijk maken van de randvoorwaarden wordt gereflecteerd op de stand van zaken in bij de kamerbrief van EZK. In het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK) bij de clusterenergies-trategieën (CES-sen) zullen de gewijzigde plannen van Tata Steel meegenomen worden. De Kamer zal naar verwachting in Q2 2022 worden geïnformeerd.
Motie van het lid Grinwis cs: cumulatie bij emissie zzs voortaan meewegen bij vergunningverlening (32813, nr. 833) *De Kamer, gehoord de beraadslaging, constaterende dat cumulatie bij de emissie van zeer zorgwekkende stoffen tot op heden niet wordt meegenomen bij de vergunningverlening; overwegende dat hierdoor de gezondheidsrisico's van omwonenden niet goed kunnen worden ingeschat; verzoekt de regering, te onderzoeken of en hoe cumulatie bij de emissie van zeer zorgwekkende stoffen voortaan kan worden meegewogen in de risico-inventarisatie bij vergunningverlening, en de Kamer te informeren over de resultaten, en gaat over tot de orde van de dag.* Grinwis, Boucke, Mulder, Van der Lee, Thijssen	Aangenomen Wordt uitgevoerd. De Kamer is geïnformeerd over de voortgang in de verzamelbrief 'Voortgang Chemische Stoffen'. De relatie met dit plan is beschreven in paragraaf 4.2.
Motie van het lid Grinwis cs: overleggen over het vormgeven van een monitoringsprogramma (32813, nr. 834) *De Kamer, gehoord de beraadslaging, constaterende dat in het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer wordt gesteld dat het toezicht door de omgevingsdienst op Tata Steel heeft gefaald; overwegende dat de uitkomsten van het recente onderzoek naar de depositie van vervuilende stoffen in de omgeving van Tata Steel aanleiding geven tot zorg; overwegende dat het RIVM aanbeveelt om afspraken te maken over het monitoren van de effecten op de leefomgeving van de klimaatmaatregelen die Tata Steel neemt door middel van een monitoringsprogramma; van mening dat volledige transparantie en continue monitoring van de uitstoot van vervuilende stoffen naar de omgeving van belang zijn om inzicht te krijgen in de daadwerkelijke uitstoot; verzoekt de regering, in overleg te treden met de provincie Noord-Holland als bevoegd gezag en het RIVM met als doel het vormgeven van een monitoringsprogramma, en de Kamer hierover te informeren, en gaat over tot de orde van de dag.* Grinwis, Boucke, Mulder, Van der Lee, Thijssen	Aangenomen Wordt uitgevoerd. Zie plan van aanpak (o.a. 3.4). De Kamer zal naar verwachting in Q3-Q4 2022 worden geïnformeerd.
Motie van de leden Hagen en Boucke over de gevolgen van de gezondheid van scenario's (28089, nr. 192)	Aangenomen

Motie	Status
De Kamer, gehoord de beraadslaging, overwegende dat in de provincie Noord-Holland een motie is aangenomen en breed wordt gesteund welke het Rijk oproept om op korte termijn te komen tot een haalbaarheidsonderzoek voor het FNV/Zeester-plan bij Tata Steel en vraagt geen definitief besluit te nemen over ondergrondse CO_2-opslag van Tata voor de uitkomsten van dit onderzoek bekend zijn; verzoekt de regering, het aangekondigde onafhankelijke onderzoek naar de gevolgen voor gezondheid en milieu van de verschillende scenario's voor Tata Steel parallel uit te voeren aan de haalbaarheidsstudie naar het FNV-plan, en de Kamer te informeren over de uitkomsten hiervan voor het debat over Tata Steel dit najaar, en gaat over tot de orde van de dag. Hagen, Boucke	Tata Steel heeft inmiddels bekend gemaakt dat het kiest voor de route naar 'Direct Reduced Iron', eerst op aardgas en later op waterstof, gecombineerd met groene stroom. Hiermee kiest Tata Steel niet meer voor de grootschalige toepassing van CCS voor hun verduurzamings-traject. Een additionele maatregel die Tata Steel zou kunnen nemen om CO_2 reductie tijdig te realiseren is om op kleinere schaal CO_2 opvang en opslag (CCS) toe te passen binnen het DRI-productieproces. Er wordt nu gekeken welke gevolgen het DRI productie proces heeft voor de gezondheid en milieu.
Motie van de leden Erkens en Thijssen (32813, nr. 761) *De Kamer, gehoord de beraadslaging, constaterende dat Tata Steel IJmuiden en de FNV samen de wens hebben uitgesproken om een onafhankelijk onderzoek te laten doen naar de alternatieve plannen die zij hebben opgesteld om te komen tot duurzaam staal, maar dat dit onderzoek nog niet gestart is;* *constaterende dat zowel het FNV-plan alsook de eerder opgestelde plannen van Tata Steel IJmuiden mogelijk honderden miljoenen tot miljarden euro's aan belastinggeld gaan kosten;* *overwegende dat er een gemeenschappelijk belang is om een onafhankelijk onderzoek uit te laten voeren waarin alle relevante aspecten zijn meegenomen;* *verzoekt de regering, in overleg te treden met de directie van Tata Steel IJmuiden en de FNV om het gewenste onderzoek mogelijk te maken en daarbij in ieder geval te betrekken:* *– de CO_2-reductie over tijd;* *– het benodigde koolstofbudget totdat er klimaatneutraal staal wordt geproduceerd;* *– de benodigde investeringen en subsidies;* *– de impact op andere vormen van uitstoot;* *– de gevolgen voor de werkgelegenheid;* *– de impact op de regio;* *verzoekt de regering, geen onomkeerbare stappen te zetten zolang het onderzoek nog niet is afgerond en besproken is in de Kamer, en gaat over tot de orde van de dag.* **Erkens Thijssen**	Aangenomen en afgedaan Zie bijlage stand van zaken aangenomen moties EZK De Roland Berger studies (tussentijds memo en definitief rapport 23 nov.) zijn afgerond. De regering heeft geen onomkeerbare stappen gezet zolang het onderzoek niet was afgerond en besproken was met de Kamer. Nu is het aan Tata Steel om het DRI productieproces verder uit te kristalliseren.

Motie	Status
Motie van het lid Erkens c.s. over het voorkomen van weglek van investeringen naar aandeelhouders (32813, nr. 821) *De Kamer, gehoord de beraadslaging,* *overwegende dat een versnelde overstap naar waterstof bij Tata Steel IJmuiden, langs de lijn van groene industriepolitiek, goed is voor zowel de leefomgeving, het klimaat als de Nederlandse economie;* *overwegende dat Tata Steel IJmuiden heeft aangeven versneld over te stappen op waterstof;* *verzoekt de regering om per direct te beginnen met het uitwerken van steunopties, in samenspraak met Brussel en Tata Steel, voor een versnelde overstap op waterstof bij Tata Steel;* *verzoekt de regering, om in dit onderzoek rekening te houden met het voorkomen van weglek van investeringen naar de (buitenlandse) aandeelhouders;* *roept de regering op, om in het onderzoek alle mogelijke opties te verkennen om het nationale belang na te streven, van het juridisch vastleggen van afspraken tot het nemen van een overheidsbelang,* *en om hierover de Kamer uiterlijk eind 2021 te informeren, en gaat over tot de orde van de dag.* Erkens Boucke Agnes Mulder Van der Lee Thijssen Leijten Grinwis Dassen	Aangenomen Eerste inventarisatie van start. Welke steunoptie mogelijk en wenselijk is, is afhankelijk van de verdere informatieverstrekking vanuit Tata Steel. Wanneer over wordt gegaan tot het financieel ondersteunen van de verduurzaming van Tata Steel wordt de Kamer hierover geïnformeerd en niet later dan Q2 2022.
Motie van het lid Van Haga over het subsidiebedrag beschikbaar stellen voor vernieuwing en verduurzaming van de ovens (32813, nr. 831) *verzoekt de regering het betreffende subsidiebedrag beschikbaar te stellen voor de route waarbij de ovens direct vernieuwd en verduurzaamd worden.*	Aangenomen Zie toelichting bij motie Erkens c.s. Deze motie is aangenomen als onderdeel van het onderzoek in deze motie.
Motie van de leden Leijten/Van Raan over geen nieuwe subsidierelaties zonder harde afspraken over gezondheidswinst (32813, nr. 824) *Constaterende, dat er bij het plan voor het verduurzamen van de staalproductie dat inmiddels is omarmd door Tata Steel Limited vele honderden miljoenen subsidies worden verwacht van de overheid;* *Spreekt uit dat er geen nieuwe subsidierelaties mogen worden aangegaan zonder harde afspraken over de behalen gezondheidswinst in de omgeving* *En gaat over tot de orde van de dag* Leijten, Van Raan	Aangenomen
Motie van de leden Van der Lee/Thijssen over geen subsidiebeschikkingen afgeven die kunnen leiden tot bestendiging van schade aan de volksgezondheid (32813, nr. 829) *Overwegende, dat het reduceren van de uitstoot van broeikasgassen van industriële installaties zowel winst als verlies voor de volksgezondheid kan opleveren;*	Aangenomen

Motie	Status
Constaterende, dat nu Tata Steel besloten heeft niet voor een CCS oplossing te gaan het door het RIVM geschetste risico op een verdere verslechtering van de volksgezondheid gelukkig vermeden wordt; *Overwegende, dat een dergelijk effect wel zou kunnen optreden bij andere projecten die meedingen naar een SDE++ subsidie;* *Verzoekt de regering, goed in de SDE++ regeling te borgen dat er geen subsidiebeschikkingen worden afgegeven, die kunnen lieden tot een bestendiging of zelfs verslechtering van ernstige schade aan de volksgezondheid,* *En gaat over tot de orde van de dag.* Van der Lee, Thijssen	
Motie van de leden Van Raan en Van Esch over het monitoren van de uitstoot van de kooks 2 fabriek (32813, nr. 838) *De Kamer, gehoord de beraadslaging, constaterende dat Tata Steel Beste Beschikbare Technieken (BBT) niet hoeft toe te passen op de Kooks 2-fabriek; overwegende dat dit Tata Steel niet ontslaat van de plicht om te zorgen voor een veilige en gezonde fysieke leefomgeving; verzoekt de regering om, ervoor te zorgen dat de uitstoot die de Kooks 2-fabriek veroorzaakt 24/7 te monitoren en de realtimegegevens ook 24/7 openbaar te houden, en gaat over tot de orde van de dag.* Van Raan, Van Esch	Aangehouden
Motie van de leden Van Raan en Van Esch over depositie onderzoek RIVM kwartaal 4 2022 (32813, nr. 840) *De Kamer, gehoord de beraadslaging, overwegende dat de overheid een zorgplicht heeft ten aanzien van de gezondheid van haar inwoners; verzoekt de regering, ervoor te zorgen dat er uiterlijk in het vierde kwartaal van 2022, middels een depositieonderzoek door het RIVM, kan worden vastgesteld dat Tata Steel de gezondheidskundige grenswaarden voor lood en PAK's in IJmuiden en Wijk aan Zee niet meer overschrijdt, en gaat over tot de orde van de dag.* Van Raan, Van Esch	Aangehouden

BIJLAGE III: LOPENDE ONDERZOEKEN

Overzicht lopende onderzoeken:

- RIVM bronherleidings-onderzoek, verwacht december 2021.
- Roland-Berger haalbaarheidsonderzoek waterstof-spoor Tata Steel, gepubliceerd 23 november 2021. Conform actielijn 6 komt er een onafhankelijk onderzoek naar impact op milieu en gezondheid van het transitiepad 'Direct-to-DRI'.
- RIVM/GGD Gezondheidsmonitor IJmond (verwacht eerste helft 2022).
- OvV onderzoek naar Nederlandse fabrieken met ZZS (verwacht na de zomer 2022).

De provincie Noord-Holland heeft in het kader van het *Programma Tata Steel 2020 – 2050: samenwerken aan een gezondere en veilige IJmond* een uitgebreid overzicht gepubliceerd met relevante onderzoeken. Dit overzicht is te vinden op de site van de provincie Noord-Holland.[1]

[1] Een overzicht van onderzoeken in de IJmond - Provincie Noord-Holland.

BIJLAGE IV: GEBRUIKTE AFKORTINGEN

BBT:	Beste Beschikbare Technieken
CCS:	Carbon Capture en Storage
DRI:	Direct Reduced Iron
EZK:	Economische Zaken en Klimaat
IenW:	Infrastructuur en Waterstaat
ILT:	Inspectie voor Leefomgeving en Transport
MTR:	Maximaal Toelaatbaar Risico
NSL:	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit
OD NZKG:	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied
OvV:	Onderzoeksraad voor Veiligheid
PAK's:	Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen
PCR:	Provinciale coördinatieregeling
PNH:	Provincie Noord-Holland
RCR:	Rijkscoördinatieregeling
RIVM:	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
SLA:	Schone Lucht Akkoord
TSN:	Tata Steel Nederland
VTH:	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
ZZS:	Zeer Zorgwekkende Stoffen

Rondvraag SP 10-1-2022 over het bronherleidingsonderzoek naar ziekmakende stoffen in de IJmond:

Op 4 januari 2022 lazen we in het Noordhollands Dagblad het artikel: 'Waar komen de ziekmakende zware metalen vandaan?' (Papieren exemplaar, versie op de website: Nieuw RIVM-rapport over 'afzender' zware metalen rond Tata Steel is klaar, maar niemand mag het nog lezen | Noordhollands Dagblad). Het artikel bericht over het verschijnen en het naar opdrachtgevers sturen van het RIVM- rapport over de herkomst van de ziekmakende stoffen in de IJmond. Het gaat om een rapport dat een bronherleidingsonderzoek inhoudt. De woordvoerder Tata Steel van de provincie Noord-Holland verklaart aan het Noordhollands Dagblad: "Wij streven ernaar het rapport zo snel mogelijk na ontvangst openbaar aan PS en de gemeenteraden te sturen. Wel nemen wij even tijd om, als opdrachtgevers, zorgvuldig onze reactie op het rapport te formuleren".
Onze vragen zijn de volgende:

1. Wij begrijpen dat het genoemde rapport inmiddels beschikbaar is. Wanneer kunnen wij dit in PS bespreken? Wordt gewacht tot een volgende commissie NLG of gaat het u lukken dit eerder op de agenda te zetten?
2. Uw woordvoerder stelt dat het rapport naar PS en de gemeenteraden komt als een reactie van GS en de ambtenaren zorgvuldig geformuleerd is. Waarom kan PS het rapport niet direct krijgen? Twijfelt u aan de kunde en het beoordelingsvermogen van PS? Zo ja, waarom twijfelt u daaraan?
3. Voor de bewoners rond Tata Steel - en hun volksvertegenwoordigers - is het van groot belang dat zo snel mogelijk de veroorzaker(s) van de uitstoot van ziekmakende stoffen bekend worden en vooral dat de uitstoot van ziekmakende stoffen snel beëindigd wordt. Bent u dat met ons eens? Bent u tevens met ons eens dat het bedoelde RIVM- rapport daarom direct na verschijning openbaar gemaakt moet worden?

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	8637
Extern Zaak ID	1546346
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	9.a
Titel	Recreatie: Toekomst samenwerking rond het Plassenschap Loosdrecht e.o. en de opheffing van de beheerorganisatie Recreatie Midden-Nederland (A-agenda NLG 10-01-2022)
Organisatieonderdeel	CZ/FIN

Bijlagen
20211207 Statenvoordracht Nieuwe Samenwerking LSD.pdf
Voorstel aan deelnemers toekomstige samenwerking in LSD.vsdfAB.01.11.2021docx.pdf
Bijlage - Intentie-overeenkomst SBB vs1.07.pdf
Bijlage - Liquidatieplan RMN.pdf
Brief aan PS over toekomst samenwerking rond Plassenschap Loosdrecht e.o. en opheffing beheerorganisatie Recreatie Midden-Nederland.pdf
aanbiedingsbrief nieuwe organisatie PL.docx

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	20 december 2021
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**
PS-vergadering	31 januari 2022

Toelichting

Begin 2021 hebben de deelnemers van het Plassenschap Loosdrecht e.o. ingestemd met de voorgenomen opheffing van Recreatie Midden-Nederland en besloten om de samenwerking in het Plassenschap opnieuw vorm te geven. Kockx-deVoogd heeft de opdracht gekregen om het proces rond de liquidatie van Recreatie Midden-Nederland en de vernieuwing van de samenwerking, vorm te geven. Voor de voortgang rond dit proces is het nu nodig dat de betrokken colleges, gemeenteraden en Provinciale Staten van de deelnemers een besluit nemen over de vernieuwde samenwerkingsvorm en het besluit voor de opheffing van Recreatie Midden-Nederland per 31 december 2022 van het schapsbestuur onderschrijven.

Provincie
Noord-Holland

Provincie Noord-Holland

2021

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 14 december 2021

Onderwerp: Toekomst samenwerking rond het Plassenschap Loosdrecht e.o. en de opheffing van de beheerorganisatie Recreatie Midden-Nederland.

Kenmerk: 1546346/1748401

Bijlagen:

1. **Aanbiedingsbrief nieuwe organisatie Plassenschap Loosdrecht e.o.**
2. **Voorstel toekomstige samenwerking Plassenschap Loosdrecht e.o.**
3. **Intentie overeenkomst met Staatsbosbeheer**
4. **Liquidatieplan RMN (concept)**

1. Inleiding

In 2019 is geconstateerd dat de situatie bij de Recreatie Midden Nederland (RMN) zorgelijk is. Het lukte RMN niet meer om haar bedrijfsvoering onder controle te krijgen waardoor de kosten voor de recreatieschappen Stichtse Groenlanden en Plassenschap Loosdrecht e.o. en haar deelnemers opliepen. In het daaropvolgend proces is door Bureau Berenschot geconcludeerd dat er ook meer duidelijkheid nodig is over de basis voor samenwerking.
Concreet: duidelijkheid van de deelnemers aan de schappen over doel, nut en noodzaak van de samenwerking.

Eind 2020 hebben de besturen van de schappen de volgende richtinggevende uitspraken gepresenteerd voor de toekomstige samenwerking binnen de schappen (en daarbij aangegeven dat er geen draagvlak meer is voor het voortbestaan van RMN):

- Het uitwerken van een samenwerking binnen het Plassenschap op basis van een centrumconstructie waarbij de gemeente Wijdemeren als opdrachtnemer kan optreden voor beheer en onderhoud en toezicht en handhaving van de gebieden;
- Het laten vervallen van de verordende bevoegdheid en de nautische bevoegdheid voor de plassengebieden en deze toe te wijzen aan de gemeente Wijdemeren en hierover advies in te winnen;

- Een verkenning uit te voeren naar de scheiding van de zogenoemde ‘natte’ en ‘droge’ taken van het Plassenschap;
- Nader te verkennen of samenwerking met de Vinkeveense plassen mogelijk is en op welke termijn.

De deelnemers van beide schappen hebben hierop begin 2021 instemmend gereageerd, met enkele aanvullende aandachtspunten. Er is duidelijkheid gewenst over de financiële meerwaarde van de nieuwe samenwerkingsvorm, over de relatie tussen opdrachtnemer en opdrachtgever voor de uitvoering, over het gemeenschappelijk eigendom en over de inspraak van raden en staten.

Eén van de richtinggevende uitspraken was ook om te opteren voor de opheffing van RMN per 1 januari 2022. Dit was het uitgangspunt, maar onder meer door de tijd die het inzichtelijk krijgen van financiën en taakomvang van RMN ten behoeve van de schappen vergde en de tijd die de schappen nodig bleken te hebben voor de heroverweging van hun samenwerkingsvorm, is deze datum niet haalbaar gebleken.

Vanaf begin dit jaar (2021) zijn er, met ondersteuning van Bureau KokxDeVoogd, gesprekken gevoerd over de invulling van de nieuwe samenwerking. Met veel partijen (intern en extern) is gesproken en alle daaruit voortvloeiende informatie heeft geleid tot het voorstel dat nu aan u wordt voorgelegd.
Er is tevens onderzocht of een samenwerking met de Vinkeveense plassen mogelijk is. Ten aanzien hiervan is geconcludeerd dat dit veel onderzoek en overleg vergt, wat niet haalbaar is binnen de tijdspanne van dit transitieproces.

Het nieuwe uitgangspunt is om op 31 december 2022 RMN op te heffen en op 1 januari 2023 te starten met de vernieuwde samenwerking tussen de deelnemers in het Plassenschap Loosdrecht e.o.. Dat vereist nog wel een forse inspanning. De haalbaarheid van deze data hangt af van een ordentelijke besluitvorming door de raden en staten in januari/februari 2022.
Het moet vóór de opheffing van RMN duidelijk zijn op welke manier de samenwerking van het Plassenschap wordt voortgezet en welke organisatievorm daarbij past.
Daarnaast maakt het nu voorliggende besluit het mogelijk dat er in het voorjaar van 2022 een besluit genomen kan worden over de liquidatie/opheffing van RMN, zodat ook het personeel een redelijke termijn wordt geboden voor de overgang naar een nieuwe organisatie.

Het is belangrijk op te merken dat het proces rond de vernieuwde samenwerkingsvorm voor het Plassenschap vier belangrijke samenhangende onderdelen kent waarvoor tegelijkertijd een besluit genomen moet worden. Dat zijn:
· het traject Plassenschap Loosdrecht e.o.,
· het traject Recreatieschap Stichtse Groenlanden,
· het traject RMN en,
· het traject Routebureau Utrecht.
·
Het traject RMN (de opheffing daarvan) is de verbindende schakel en deze kan geëffectueerd worden wanneer er over de drie andere onderdelen besluitvorming heeft plaatsgevonden en duidelijk is waar taken en medewerkers van RMN in de toekomst ondergebracht worden.

De provincie Noord-Holland heeft direct invloed op het traject Plassenschap, indirect invloed op de opheffing van RMN (via het Plassenschap), en geen invloed op het traject Recreatieschap Stichtse Groenlanden en het Routebureau Utrecht.

Hoewel de vier trajecten inhoudelijk verschillen en de te kiezen samenwerkingsvorm voor het Plassenschap niet beïnvloedt wordt door de andere trajecten, is het belangrijk dat deze trajecten parallel lopen. Immers vertraging bij één van deze trajecten betekent vertraging bij alle vier de trajecten.

2. Voorstel Toekomstige samenwerking recreatietaken

In de huidige constructie is er sprake van een dubbele gemeenschappelijke regeling (GR). Te weten:

- de GR Plassenschap Loosdrecht e.o. (waarin de provincie Noord-Holland samen met de provincie Utrecht en de gemeenten Utrecht, Stichtse Vecht en Wijdemeren deelneemt) en,
- de GR RMN, met het Plassenschap als één van de drie eigenaren daarvan. De andere eigenaren van RMN zijn de provincie Utrecht en het Utrechtse recreatieschap Stichtse Groenlanden. In 2019 is vastgesteld dat de GR RMN niet naar behoren functioneert.

Deze constructie wordt ook een dubbele GR genoemd, waarbij in dit geval RMN fungeert als een soort van dochter van de twee recreatieschappen. De deelnemers van de twee schappen hebben hierdoor geen directe relatie met RMN, maar zijn wel aansprakelijk voor eventuele tekorten via het Plassenschap
Door het opheffen van de constructie met een dubbele GR, ontstaat er een directe relatie tussen de deelnemers (opdrachtgevers) en de organisatie (opdrachtnemer) die de recreatietaken uitvoert en krijgen de deelnemers van het Plassenschap meer bestuurlijke grip op deze taakuitvoering.

Met het voorliggende voorstel wordt de huidige GR Plassenschap Loosdrecht e.o. omgevormd naar een bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO) als bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen. Voordeel hiervan is dat een BVO een enkelvoudig bestuur kent, waardoor bestuurlijke drukte deels wordt voorkomen en de aansturing van de organisatie eenvoudiger wordt.
Het gaat hier om een zogenaamde collegeregeling, waardoor de samenwerking per definitie beperkt is tot uitvoering van bedrijfsvoering.
De BVO heeft uit dien hoofde dan ook geen verordenende bevoegdheden en geen beleidstaken. Het bestuur zal worden ondersteund door een bestuurssecretaris en een financieel adviseur. De provincie Utrecht heeft zich bereid verklaard deze twee functies in te vullen. De kosten komen voor rekening van het Plassenschap. De financieel adviseur stelt de P&C-documenten van het Plassenschap op, evenals de jaarrekening en de begroting.

Een ander voordeel van de keuze voor een BVO is dat het Plassenschap eigenaar blijft van de eigendommen die zij nu op het grondgebied van de gemeente Stichtse Vecht en Wijdemeren in het bezit heeft. Hierdoor blijft het gezamenlijk eigendom behouden, wat bijdraagt aan de stabiliteit en toekomstbestendigheid van de samenwerking. Hiermee worden ook ingewikkelde ontvlechtingen van eigendommen en activa voorkomen.

De provinciale en gemeentelijke bijdrage blijven beschikbaar, omdat de samenwerking in een juridische entiteit wordt gecontinueerd. Middels een BVO is het makkelijker voor de gemeente Wijdemeren om als opdrachtnemer van de samenwerking te fungeren. Wijdemeren neemt de ‘natte’ taken over van RMN:

a) Het uitgangspunt hierbij is dat Wijdemeren het bestaande takenpakket van RMN op deze onderdelen en het bijbehorende personeel overneemt;
b) Door het bestuur van de GR worden de kaders, inclusief het kostenniveau en de minimale standaarden vastgesteld voor de taakuitvoering voor de ‘natte delen’ en de ‘droge delen’ (Staatsbosbeheer - SBB).;

c) Bij de omvorming naar een BVO vervalt de verordende bevoegdheid van het Plassenschap en daarmee ook de nu geldende verordening. Hierdoor herleven de geldende APV- bepalingen van respectievelijk de gemeenten Stichtse Vecht en Wijdemeren voor de gebieden in het Plassenschap. Zij zullen de APV-bepalingen tijdig harmoniseren.
d) Geregeld moet worden door de beide provincies dat de respectievelijke colleges van Stichtse Vecht en Wijdemeren (weer) bevoegd gezag worden op grond van de Scheepvaartverkeerswet.
e) De bevoegde gezagen van de gemeente Stichtse Vecht voorziet de gemeente Wijdemeren van de mandaten die nodig zijn om het bestaande pakket aan Veiligheid, Handhaving en Toezicht (VTH)taken op het grondgebied van Stichtse Vecht op een adequate manier uit te voeren, tenzij er onvoorziene omstandigheden blijken te zijn die het verlenen van deze mandaten bemoeilijken of zelfs onmogelijk maken.

Het voornemen is om de taakuitvoering voor de 'droge' delen van het Plassenschap op het grondgebied van de gemeente Stichtse Vecht op te dragen aan Staatsbosbeheer (SBB). Hierbij wordt meegelift op de keuze die door het recreatieschap Stichtse Groenlanden is gemaakt voor de opdrachtverlening aan SBB. De gemeente Stichtse Vecht is ook deelnemer in dit recreatieschap. Zie ook de intentieovereenkomst zoals deze besproken wordt onder 3. De eerder genoemde bestuurssecretaris of financieel adviseur kan, in mandaat van het Plassenschap als formeel opdrachtgever, de rol van materieel opdrachtgever richting SBB vervullen

De gemeente Utrecht is voornemens om per 1 januari 2023 uit de samenwerking van het Plassenschap te treden omdat zij geen belangen te behartigen heeft in het gebied dat de GR omvat. Zij zal dus niet gaan deelnemen in de BVO. Samen met de provincie Utrecht heeft de gemeente overeenstemming bereikt over de uitruil van de financiële bijdrage voor het recreatieschap Stichtse Groenlanden en het Plassenschap. Hierdoor zijn er geen financiële gevolgen voor het Plassenschap.

Voor de omvorming tot een BVO is het nodig om de GR van het Plassenschap te wijzigen. Het voorstel hiertoe ontvangt u in het voorjaar 2022 met het verzoek daarover voor het zomerreces van 2022 een besluit te nemen. Onderdeel van dit voorstel zal ook de voorgenomen uittreding van de gemeente Utrecht zijn.

Als gevolg van de omvorming tot de nieuwe samenwerkingsvorm is de verwachting dat:
- De bestuurlijke drukte sterk wordt verminderd;
- De betrokkenheid van raden en staten middels de P&C-cyclus rondom de begroting en de jaarrekening geborgd wordt;
- De deelnemers bestuurlijk en financieel meer grip krijgen op de recreatietaken die worden uitgevoerd door het gebruik van heldere dienstverleningsafspraken met Wijdemeren en SBB;
- De problematische overheadkosten van RMN worden opgelost door deze taken tot een minimum te beperken en onder te brengen bij Wijdemeren en SBB (enkel de twee eerder genoemde functies blijven bestaan in het Plassenschap).

De totale kosten (te verdelen over de deelnemers) voor de omvorming van het Plassenschap en de opheffing van RMN worden geraamd op € 500.000 (€ 387.480 voor de opheffing van RMN en € 112.520 voor de omvorming van het Plassenschap) welke middels een begrotingswijziging in september 2022 onder verwijzing naar dit voorstel zullen worden verwerkt. De verwachting is dat de provincie Noord-Holland uiteindelijk rond de € 150.000 zal bijdragen aan de opheffing van RMN en omvorming van het Plassenschap. De verwachting is dat de omvorming het Plassenschap op

jaarbasis een besparing van rond de € 293.000 per jaar op kan leveren. Dit is een voorlopige schatting en het is daardoor nog niet te zeggen hoe deze verwachte besparing wordt vertaald naar de deelnemersbijdragen.

Advies is om in te stemmen met de voorgestelde samenwerkingsvorm voor het Plassenschap Loosdrecht e.o.

3. Intentieovereenkomst tussen de recreatieschappen Plassenschap Loosdrecht e.o. en Stichtse Groenlanden en Staatsbosbeheer

Het Plassenschap Loosdrecht kent zowel natte (de plassen) als droge gebieden (weide grond). Voor de natte gebieden wil de gemeente Wijdemeren het beheer gaan uitvoeren. De plassen liggen voor het overgrote deel in de gemeente Wijdemeren waardoor het logisch is dat de gemeente deze taak op zich neemt. De droge gebieden liggen voornamelijk op het grondgebied van de Utrechtse gemeente Stichtse Vecht en zij heeft aangegeven het beheer niet zelf te gaan uitvoeren. De gemeente neemt ook deel aan het recreatieschap Stichtse Groenlanden waar wordt gekeken naar de uitvoering van de beheertaken door SBB. De gemeente Stichtse Vecht heeft aangegeven dat zij voor de droge gebieden in het Plassenschap het liefst dezelfde beheerorganisatie willen als het recreatieschap Stichtse Groenlanden. Om de langjarige uitvoering van de beheertaken door SBB verder te onderzoeken is er een intentieovereenkomst opgesteld tussen de twee recreatieschappen en SBB.

Deze intentieovereenkomst wordt nu ter kennisname aan uw Staten voorgelegd.

4. Opheffing van RMN en het (concept)liquidatieplan

Het voornemen is om RMN per 31 december 2022 op te heffen. Zodat de eerder toegelichte nieuwe samenwerkingsvorm per 1 januari 2023 kan starten.

Aan u, Staten, wordt gevraagd de voorgenomen opheffingsdatum per 31 december 2022 te onderschrijven.

Hoewel er nog veel werk verzet moet worden, is de verwachting van alle betrokkenen dat deze datum haalbaar is.

Voor de opheffing van RMN is een (concept)liquidatieplan opgesteld. Deze wordt nu ter kennisname aan u Staten voorgelegd. Het plan is opgesteld door KokxDeVoogd en is nu door het bestuur van RMN voorgelegd aan haar deelnemers (provincie Utrecht, Plassenschap Loodrecht e.o. en recreatieschap Stichtse Groenlanden) en aan de ondernemingsraad RMN.

In het liquidatieplan is een kostenraming opgenomen voor de opheffing van RMN waaruit blijkt dat de verwachte kosten voor het Plassenschap uitkomen op € 387.480. De kosten voor de opheffing zullen 2022 worden geboekt. De definitieve kosten worden, zoals hierboven reeds vermeld, middels een begrotingswijziging voor 2022 vastgesteld.

5. Financiering, communicatie en (burger)participatie

Zoals genoemd onder punt 2 zullen de verwachte kosten voor de provincie Noord-Holland uitkomen op een bedrag van rond de € 150.000. Deze zullen middels een begrotingswijziging 2022 van het Plassenschap aan u Staten aangeboden opdat u in staat wordt gesteld uw zienswijze kenbaar te maken aan het bestuur van het Plassenschap. Na vaststelling van de gewijzigde begroting 2022 door het bestuur van het Plassenschap, worden de kosten in rekening gebracht bij de deelnemers van het schap. Er is bij de provincie voldoende ruimte binnen de beschikbare budgetten om deze kosten te dekken.

6. Proces en procedure

Na de PS vergadering van 31 januari 2022 wordt uw besluit gedeeld met het bestuur van het Plassenschap. Vervolgens maakt de plassenraad (algemeen bestuur) het besluit op 15 februari 2022 definitief.

Voor het verdere proces rond de vernieuwde samenwerking en de opheffing van het Plassenschap zal in het voorjaar van 2022 de gewijzigde GR van het Plassenschap, waarmee de omvorming naar een BVO wordt geformaliseerd, ter goedkeuring naar de deelnemers worden verzonden. De verwachting is dat in dezelfde periode ook de besluitvorming plaats vindt betreffende de uitvoering van het beheer door de gemeente Wijdemeren en SBB. Hierna zijn alle financiële gevolgen volledig in beeld en zal de gewijzigde begroting 2022 voor zienswijze worden voorgelegd aan de deelnemers van het Plassenschap.

7. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

mw. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr.

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 14 december 2021;x

gelet op ,

besluiten:

1. In te stemmen met de voorgestelde nieuwe samenwerkingsvorm voor het Plassenschap Loosdrecht e.o.;
2. Het bestuur van het Plassenschap de ruimte te geven om met voortvarendheid aan de slag te gaan met het voorbereiden van de implementatie van de nieuwe samenwerkingsvorm, gericht op realisatie per 1 januari 2023. Waarbij PS op de hoogte wordt gehouden van de vorderingen;
3. Het besluit van het bestuur van het Plassenschap inhoudende de opheffing van Recreatie Midden-Nederland per 31 december 2022 te onderschrijven.

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

Voorstel

Onderwerp	Toekomstige samenwerking recreatietaken en opheffing RMN
Aan	Deelnemers in Plassenschap Loosdrecht e. o
Van	Algemeen bestuur
Datum	1 november 2021
Bijlagen	1. Intentieovereenkomst SBB, 2. Concept liquidatieplan RMN. A. Overzicht huidige situatie recreatieschappen en RMN, B. Onderzochte scenario's, C. Raming incidentele kosten omvorming en verdeling; bijlagen A, B en C zijn ingesloten.

Besluit

Gevraagde besluiten van colleges, raden en staten van de deelnemers, ieder voor zover bevoegd:

1. Instemmen met de voorgestelde toekomstige samenwerkingsvorm, uitgewerkt in paragraaf 4 van onderhavig voorstel.

2. In dat kader:

   a. Een voorstel tot wijziging van de Gemeenschappelijke regeling Plassenschap Loosdrecht e.o. in lijn met de voorgestelde toekomstige samenwerkingsvorm afwachten.

   b. Kennisnemen van de voorgestelde organisatorische oplossing voor het Routebureau per 1 januari 2023 en de besluitvorming in het Bestuurlijk Overleg Routebureau op dit punt afwachten, zoals beschreven in paragraaf 2.4.

   c. Kennisnemen van de intentieovereenkomst (onderzoek) met SBB, opgenomen als bijlage 1, en de uitkomsten van dat onderzoek afwachten.

   d. Het bestuur van het Plassenschap de ruimte geven om met voortvarendheid aan de slag te gaan met het voorbereiden van de implementatie van de nieuwe samenwerkingsvorm, gericht op realisatie per 1 januari 2023, waarbij u tussentijds op de hoogte wordt gehouden van de vorderingen.

3. Het besluit van het bestuur van het Plassenschap inhoudende opheffing van RMN per 31 december 2022 onderschrijven.

4. In dat kader: kennisnemen van het liquidatieplan RMN, bijgevoegd als bijlage 2, en de daarin opgenomen raming van de financiële consequenties voor het schap en de deelnemers, welke verwerkt zullen worden in de jaarrekeningen 2022/2023 van het schap en het voorstel over de dekking van het aandeel van het schap in deze kosten afwachten.

Ondertekening

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen bestuur, gehouden op 1 november 2021 in digitale vorm.

Voorzitter Secretaris

Inhoud

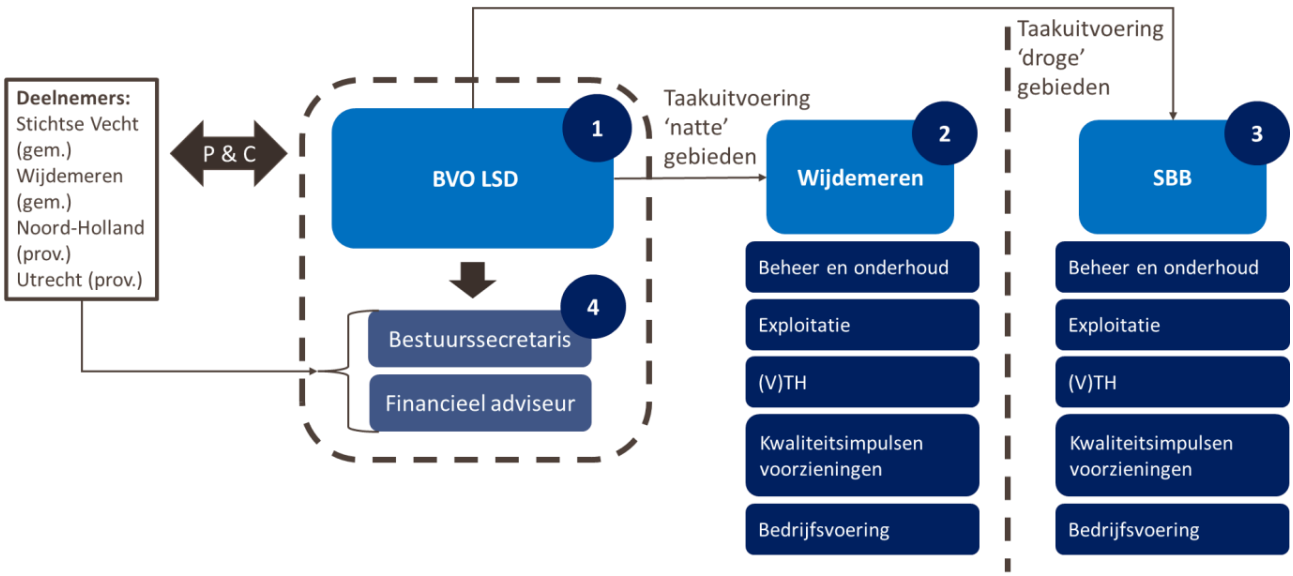
Voor u ligt het bestuursvoorstel voor de toekomstige vormgeving van de samenwerking op de recreatie-en gebiedstaken van het huidige Plassenschap Loosdrecht e.o.. Dit voorstel is als volgt opgebouwd:

0. Samenvattende toelichting op de voorstellen
1. Aanleiding
2. Context
3. Scenario's en weging
4. Kernelementen van het voorstel
5. Consequenties
6. Risico's en onzekerheden
7. Planning van het vervolgproces

Samenvattende toelichting op de voorstellen

Onderstaand geven wij een korte samenvattende toelichting op de gevraagde besluiten. Meer informatie vindt u verderop in dit voorstel.

Toelichting bij besluit 1: ***Instemmen met de voorgestelde toekomstige samenwerkingsvorm, uitgewerkt in paragraaf 4.***
De samenwerkingsvorm die wordt voorgesteld is schematisch weergegeven in onderstaande afbeelding.

Deze samenwerkingsvorm heeft de volgende kernelementen:

1. De GR blijft in stand, maar wordt omgevormd naar een Bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO). De BVO houdt de eigendommen die het nu op het grondgebied van beide gemeenten in het bezit heeft en houdt het eigendom over de materiële activa. Er worden dus geen gebieden aan de samenwerking onttrokken. De belangrijkste reden voor omvorming van de huidige GR naar een BVO is de op uitvoering gerichte aard van de schapstaken in de nabije toekomst. De op de uitvoering gerichte taken van het schap maakt het mogelijk te kiezen voor een 'beleidsarme' BVO met één bestuur. Hierdoor wordt de bestuurlijke drukte aanzienlijk verminderd. Het bestuur houdt zich bezig met het beheer van de eigendommen, het vaststellen van de kaders voor de taakuitvoering (beheer & onderhoud, (V)TH, exploitatie, communicatie en bedrijfsvoering), het sluiten van DVO's met de uitvoerende partijen en het vaststellen van de begroting nadat hierover van de deelnemers een zienswijze is gevraagd. Het bestuur komt in beginsel 2x per jaar bij elkaar. Daarnaast geldt dat er ten aanzien van de VTH-taken geen reden is het schap verordenende bevoegdheden te laten behouden. De samenwerking kent immers maar twee grondgebiedgemeenten die onderling kunnen afstemmen over de APV's en mandaatverlening. Tegelijkertijd houden de raden en staten positie via de P&C-cyclus en kunnen zij betrokken blijven worden bij het werk van het schap, waarmee democratische legitimatie gediend is. Bij dit alles is van belang dat wij ons als bestuur LSD en als deelnemers realiseren dat deze nieuwe samenwerkingsvorm een trendbreuk is met hoe het nu gaat en dus ook om een cultuurverandering binnen de samenwerking vraagt, waar we samen aan moeten werken.

   De GR zal als gevolg van deze verandering uit (de stuurgroep van) het Gebiedsakkoord treden, omdat de deelnemers in de GR daarin ook al rechtstreeks participeren. De deelnemers aan de GR nemen de

contractueel vastgelegde financiële verplichtingen van de GR ten aanzien van het Gebiedsakkoord over, zodat deze stap voor het Gebiedsakkoord budgettair neutraal is.
De gemeente Utrecht is voornemens om per 1 januari 2023 uit de samenwerking te treden omdat zij daar geen belangen heeft en zal dus niet gaan deelnemen in de bedrijfsvoeringsorganisatie. In dat kader heeft de gemeente met de provincie afspraken gemaakt over de financiële uitruil in de bijdragen aan het Plassenschap en Stichtse Groenlanden, zodat dit budgettair uitwerkt voor de andere deelnemers. Het AB van het Plassenschap heeft hiermee recent ingestemd.

2. De GR draagt aan Wijdemeren de taakuitvoering op ten aanzien van het beheer & onderhoud, VTH, exploitatie, communicatie en bedrijfsvoering voor wat betreft het 'natte deel' van het grondgebied. Het uitgangspunt hierbij is dat Wijdemeren het bestaande takenpakket van RMN op deze onderdelen en het bijbehorende personeel zo veel mogelijk over neemt.

3. De taakuitvoering van voor de 'droge' delen op het grondgebied van Stichtse Vecht zal op basis van de uitkomsten van het onderzoek worden opgedragen aan Staatsbosbeheer. Door het Recreatieschap Stichtse Groenlanden wordt een intentieovereenkomst aangegaan met Staatsbosbeheer waarmee een onderzoek wordt gestart naar uitvoering door SBB van de taken voor het schap die nu door RMN uitgevoerd worden, de condities die SBB daaraan verbindt en wat het betekent voor het RMN-personeel. Wij zullen hierop als bestuur LSD aanhaken en met Staatsbosbeheer hetzelfde onderzoek doen met betrekking tot de 'droge' gebieden van ons schap. We zullen de intentieovereenkomst – die geen van de partijen bindt aan daadwerkelijke opdrachtverlening – mee ondertekenen voor de 'droge' delen van LSD.

4. Het bestuur van de GR wordt ondersteund door een bestuurssecretaris en financieel adviseur. Deze functionarissen worden ingeleend bij de provincie Utrecht, zodat het schap niet hoeft op te treden als werkgever.

Toelichting bij besluit 2:

a. ***Een voorstel tot wijziging van de Gemeenschappelijke regeling in lijn met de voorgestelde toekomstige samenwerkingsvorm afwachten*.**
Op basis van een besluit over de toekomstige samenwerkingsvorm (besluit onder 1) is wijziging van de huidige tekst van de Gemeenschappelijke regeling nodig naar de BVO. In deze wijziging wordt de voorgenomen uittreding van de gemeente Utrecht uit het Plassenschap meegenomen. De deelnemers ontvangen in de eerste helft van 2022 een voorstel tot wijziging van de huidige tekst van de GR met het verzoek daarover voor het zomerreces een besluit te nemen. De gewijzigde GR in de vorm van de BVO kan dan per 1 januari 2023 in werking treden.

b. Kennisnemen van de voorgestelde organisatorische oplossing voor het Routebureau per 1 januari 2023 en de besluitvorming in het Bestuurlijk Overleg Routebureau op dit punt af te wachten, zoals beschreven in paragraaf 2.4.
Het Routebureau is nu organisatorisch ondergebracht bij RMN. Dat kan niet meer nu RMN wordt opgeheven. De provincie is bereid het Routebureau organisatorisch onder te brengen in de provinciale organisatie en de betrokken medewerkers van RMN over te nemen om zo frictiekosten te voorkomen. Deze overname zal niet leiden tot een hogere structurele bijdrage voor de Utrechtse gemeenten. In de recent uitgevoerde evaluatie van het Routebureau wordt als alternatief genoemd dat het Routebureau wordt ondergebracht bij een aparte stichting. Deze evaluatie wordt eind november 2021 besproken in het Bestuurlijk Overleg Routebureau, waarin alle gemeenten die deelnemen in het schap ook participeren. Mocht er over een andere oplossing niet tijdig uitsluitsel zijn, dan wordt het Routebureau ondergebracht bij de provincie Utrecht. Zie verder paragraaf 2.4.

c. ***Kennisnemen van de intentieovereenkomst (onderzoek) met SBB en de uitkomsten van dat onderzoek afwachten. Zie bijlage 1.***
Wij zullen een intentieovereenkomst 'onderzoek' sluiten met Staatsbosbeheer voor de 'droge' gebieden van Stichtse Vecht. Op basis van deze intentieovereenkomst wordt samen met het recreatieschap Stichtse Groenlanden een onderzoek gestart naar de uitvoering door SBB van de taken voor het schap die nu door RMN uitgevoerd worden voor deze 'droge' gebieden, de condities die SBB daaraan verbindt en wat het betekent voor het RMN-personeel. Deze intentieovereenkomst schept geen verplichtingen van ons schap tegenover SBB, anders dan dat we ons gezamenlijk inspannen om binnen de afgesproken termijn een adequaat onderzoeksresultaat op te leveren als basis voor de besluitvorming die daarna volgt. Wij streven ernaar dit gezamenlijke onderzoek voor 1 juni 2022 af te ronden en op basis van de uitkomsten daarvan in ons bestuur voor 30 juni 2022 een besluit te nemen over het aangaan van de samenwerking met SBB.

d. ***Het bestuur van het Plassenschap de ruimte geven om met voortvarendheid aan de slag te gaan met het voorbereiden van de implementatie van de nieuwe samenwerkingsvorm, gericht op realisatie per 1 januari 2023, waarbij u tussentijds op de hoogte wordt gehouden van de vorderingen.***
Indien u akkoord gaat met het voorstel voor de nieuwe samenwerking, pakken wij als bestuur van het Plassenschap de voorbereiding van de implementatie met voortvarendheid op, zodat de omvorming op 1 januari 2023 gereed is. Prioriteit heeft de uitwerking van de afspraken met de gemeente Wijdemeren over de taakuitvoering op de 'natte gebieden' en het onderzoek met Staatsbosbeheer voor de 'droge gebieden'.

Toelichting bij besluit 3: ***Onderschrijven van het besluit van het bestuur van het Plassenschap tot opheffing van RMN per 1 januari 2023, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.***
Het Plassenschap is een van de drie deelnemers in de BVO RMN. Wij hebben als bestuur van het Plassenschap ingestemd met het voorstel van het bestuur van RMN om RMN per 31 december 2022 op te heffen. Dit is geheel in lijn met de richtinggevende besluiten die begin 2021 in het bestuur van het Plassenschap met steun van de deelnemers genomen zijn.

Toelichting bij besluit 4: ***In dat kader, kennisnemen van het concept liquidatieplan RMN en de daarin opgenomen raming van de financiële consequenties voor het schap en de deelnemers, welke verwerkt zullen worden in de jaarrekening 2022/2023 van het schap. Zie bijlage 2.***
Het concept liquidatieplan is aan ons bestuur voor een reactie toegestuurd door het bestuur van RMN. In dit plan worden de liquidatiekosten geraamd op € 1,25 miljoen. Het betreft voornamelijk personele en contractuele kosten, die mede volgen uit de wens de BVO slank en doelmatig in te richten. Daarvoor moet de overhead worden beperkt; dat verhoogt de incidentele liquidatiekosten. Volgens de geldende verdeelsleutel komt hiervan € 0,39 miljoen voor rekening van ons schap. Deze kosten worden verantwoord in de jaarrekening 2022 van ons schap en de liquidatieverantwoording van RMN (in 2023). Aangezien RMN en het schap zelf niet over voldoende middelen beschikken om deze eenmalige kosten integraal te dragen zullen wij als bestuur LSD hiervoor volgend jaar en/of in 2023 een beroep moeten doen op de deelnemers. Hiervoor volgt te zijner tijd een separaat voorstel in de vorm van een begrotingswijziging. Uit bijlage 4 van het liquidatieplan RMN blijkt wat dit betekent voor de individuele deelnemers in SGL en LSD. De liquidatiekosten zijn beïnvloedbaar naar gelang de schappen of de toekomstige uitvoerders van taken die nu bij RMN zijn belegd, personeel van RMN over nemen. Al onze inzet is daarop gericht, zowel uit sociale als uit financiële overwegingen. Wij streven er naar hiermee het aandeel in de liquidatiekosten voor ons schap en zijn deelnemers naar beneden te kunnen bijstellen.

1. Aanleiding: koers richting een nieuwe samenwerking

1.1 Functioneren RMN

In 2019 is door de besturen van Plassenschap Loosdrecht e.o. en Recreatieschap Stichtse Groenlanden geconstateerd dat de situatie bij RMN hen zorgen baart. Eerder (2018) was door KokxDeVoogd een organisatiescan van RMN uitgevoerd met als belangrijke aanbevelingen de inrichting van de bedrijfsvoering grondig te herzien, het bestuur meer in de eigenarenrol te brengen en het ambtelijk opdrachtgevend systeem van de deelnemers te professionaliseren en uit de stuurlijn binnen RMN te halen. In de periode hierna is door RMN bij de deelnemers van beide schappen weinig vertrouwen gewekt dat de situatie zich zou verbeteren. De schapsbesturen, en daarmee hun deelnemers, zagen hun lasten voor RMN stijgen door kostenoverschrijdingen in de bedrijfsvoering van RMN maar kregen geen grip op de precieze oorzaken en waren bezorgd dat de lasten structureel zouden stijgen. Adequate maatregelen bleven naar hun gevoel binnen RMN uit.

Vanwege de toenemende onvrede over deze situatie heeft het RMN-bestuur de directeur verzocht om haar deelnemers (Provincie Utrecht, Recreatieschap Stichtse Groenlanden en Plassenschap Loosdrecht e.o.) mee te nemen in de problematiek en dit uit te werken in een plan van aanpak voor verbetering. Het rapport 'RMN in transitie' (2020) van RMN voorzag niet in werkbare oplossingen. In het rapport 'Organisatie van de recreatietaken in Midden Nederland' (2020) van Bureau Berenschot werd de conclusie getrokken dat er meer duidelijkheid nodig is over de basis voor samenwerking onder de deelnemers van RMN, de twee schappen en de provincie. En dat er duidelijkheid nodig is van de deelnemers aan de schappen over doel, nut en noodzaak van de samenwerking, omdat daarover geen eenduidig beeld bestond.

1.2 Richtinggevende uitspraken over andere samenwerkingsvorm

In het najaar van 2020 spraken de Dagelijks Besturen van Plassenschap Loosdrecht e.o. en Recreatieschap Stichtse Groenlanden elkaar over de toekomst van de uitvoeringsorganisatie Recreatie Midden Nederland (RMN). Door beide schappen werd een Bestuurlijke Begeleidingsgroep opgericht die uit de gesprekken richtinggevende uitspraken destilleerde, zoals opgenomen in de memo *'Besluitvorming over richtinggevende uitspraken voor vervolgstappen nieuw organisatie recreatietaken Midden Nederland'* van 7 december 2020. Deze uitspraken zijn onderschreven door de besturen van SGL en LSD.

Voor RMN:

- Het voornemen uit te spreken om Bedrijfsvoeringorganisatie RMN op te heffen. (…) Als streefdatum voor de liquidatie te opteren voor 1 januari 2022.

Voor Plassenschap Loosdrecht e.o.:

- Het uitwerken van een samenwerking binnen het schap op basis van centrumconstructie waarbij de gemeente Wijdemeren als opdrachtnemer kan optreden voor beheer en onderhoud en toezicht en handhaving van de gebieden.
- Het laten vervallen van de verordende bevoegdheid en de nautische bevoegdheid voor de plassengebieden om deze toe te wijzen aan de gemeente Wijdemeren (als opdrachtnemer van de samenwerking) en hierover advies in te winnen.
- Een verkenning uitvoeren naar scheiding van de zogenaamde 'natte' en 'droge' taken van het Plassenschap.
- Nader verkennen of samenwerking met de Vinkeveense plassen mogelijk is en op welke termijn.

1.3 Reacties van deelnemers op richtinggevende uitspraken

Aan de deelnemers van LSD (de 3 gemeenten en twee provincies) is gevraagd in te stemmen met de richtinggevende uitspraken en hier zo nodig inhoudelijk op te reageren. Op basis van deze reacties werd door ons bestuur geconstateerd dat de richtinggevende uitspraken door de deelnemers in essentie werden onderschreven. Daarnaast werd duidelijkheid gewenst over de financiële meerwaarde van de nieuwe vormgeving van de samenwerking, over de relatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer voor de uitvoering, over gemeenschappelijk eigendom en over de inspraak van raden en staten.

1.4 Doorlopen proces vanaf 15 februari 2021

Op basis van de reacties van de deelnemers heeft de Bestuurlijke Begeleidingsgroep, die zoals gezegd mede door ons is ingesteld voor de begeleiding van de transitie, de volgende opdracht geformuleerd:

> *'Ontwerp het bestuurlijke en ambtelijke proces voor het tot stand brengen van een nieuwe organisatie voor de recreatietaken in het gebied van de huidige recreatieschappen, bereid de noodzakelijke besluitvorming voor en geef indien gewenst leiding aan de uitvoering van de besluiten (implementatie).'*

Voor het uitvoeren van deze opdracht is een extern bureau aangezocht.

Sinds 15 februari 2021 zijn wij als bestuur intensief bezig geweest met de zoektocht naar een goede samenwerkingsvorm. Op basis van een inventarisatie van de taken die RMN nu uitvoert zijn gesprekken gevoerd met de Ambtelijke en Bestuurlijke Begeleidingsgroep om te komen tot scenario's voor de toekomstige samenwerking.

De scenario's die voor de toekomstige samenwerking in LSD zijn opgesteld – deze worden toegelicht in paragraaf 3 – hadden allemaal het doel een alternatief te bieden voor de complexe governance-structuur van de huidige samenwerking. Onder het motto: eenvoudiger, eenduidiger, efficiënter en met minder bestuurlijke drukte. De huidige samenwerking kent immers een 'dubbele GR' – te weten: de GR LSD als één van de drie eigenaren van RMN en de GR RMN zelf. Door het opheffen van de constructie met een dubbele GR ontstaat er een directe relatie tussen de deelnemers en de organisatie die de recreatietaken uitvoert en krijgen de deelnemers van het Plassenschap bestuurlijke grip op deze taakuitvoering.

Een van de richtinggevende uitspraken was te opteren voor de opheffing van RMN per 1 januari 2022. Dit is het uitgangspunt geweest, maar onder meer door de tijd die het inzichtelijk krijgen van financiën en taakomvang van RMN ten behoeve van de schappen vergde en de tijd die de schappen nodig bleken te hebben voor de heroverweging van hun samenwerkingsvorm is deze datum niet haalbaar gebleken. Op dit moment wordt daarom uitgegaan van liquidatie van RMN per 31 december 2022. Dat vereist nog wel een forse inspanning.

Bij het uitwerken van de scenario's ontstond gaandeweg ook het inzicht dat ook niet alle andere richtinggevende uitspraken even goed gevolgd konden worden. Wij lichten dat in paragraaf 3 van dit voorstel toe. Wij hebben gezocht naar de best passende alternatieve samenwerkingsvorm die aan bovenstaand doel beantwoordt. Zoals in paragraaf 3 nader wordt toegelicht zijn wij uitgekomen op een samenwerkingsvorm waarbij GR LSD wordt omgevormd naar een BVO, de taakuitvoering voor de 'natte gronden' wordt belegd bij Wijdemeren en voor de 'droge gronden' bij Staatsbosbeheer – waarbij met beide partijen een DVO wordt gesloten.

Wij zijn nu zo ver met het uitwerken van het nieuwe samenwerkingsmodel dat wij u onderhavig voorstel voor een besluit aan u als deelnemers kunnen voorleggen. Daarbij streven wij ernaar, conform de wens van veel deelnemers, over de nieuwe samenwerkingsvorm voor LSD vóór de gemeenteraadsverkiezingen van 16 maart 2022 gezamenlijk een onomkeerbaar besluit te nemen.

2. Context: Samenhang met traject LSD en opheffing RMN

2.1 Duiding van de samenhang

Het proces om te komen tot een toekomstbestendige samenwerkingsvorm op de recreatietaken kent vier belangrijk onderdelen. Dat zijn naast het traject Plassenschap Loosdrecht e.o., het traject Recreatieschap Stichtse Groenlanden, het traject RMN en het traject Routebureau. In bijlage A wordt de huidige constructie en de relatie tussen deze vier onderdelen nader toegelicht.

Deze onderdelen hebben allemaal een eigen dynamiek en er zijn voor een belangrijk deel ook andere deelnemers bij betrokken. De verbindende schakel is het onderdeel opheffing van RMN. Dat kan pas geëffectueerd worden als over de drie andere onderdelen besluitvorming heeft plaatsgevonden en duidelijk is waar taken en medewerkers van RMN in de toekomst ondergebracht worden. Deze afhankelijkheid maakt ons eigen proces complex. We lichten in deze paragraaf de samenloop en stand van zaken op deze drie andere onderdelen toe.

2.2 Relatie met traject Recreatieschap Stichtse Groenlanden

Ook voor het huidige schap SGL wordt gezocht naar een nieuwe samenwerkingsvorm. Dit is inhoudelijk een autonoom proces. De financiële uitruil tussen de gemeente Utrecht en de provincie Utrecht komt hierin ook aan de orde. Naar het zich laat aanzien wordt er door de deelnemers in SGL voor een andere samenwerkingsvorm gekozen dan wij voorstellen voor ons schap. Niettemin verdient het sterk de voorkeur dat de besluitvorming binnen SGL op een parallel spoor verloopt aan ons proces. Ten eerste omdat drie deelnemers in LSD ook deelnemer zijn in SGL en met één voorstel naar hun staten en raden willen. Ten tweede omdat de liquidatie van RMN pas geëffectueerd kan worden als beide schappen samen met de provincie Utrecht een besluit genomen hebben over opheffing van RMN en er een oplossing is voor de taken en het personeel. In deze oplossing moeten primair LSD, SGL en de provincie Utrecht voorzien. De twee trajecten zijn dus niet van elkaar afhankelijk qua vormgeving van de nieuwe samenwerking, maar wel als het gaat om het opheffen van RMN en daarmee qua doorlooptijd.

2.3 Relatie met traject RMN

Met het traject RMN[1] wordt bedoeld: het traject tot opheffing van RMN per 31 december 2022. Het bestuur van RMN heeft ons bestuur als deelnemer in RMN onlangs het voorstel tot opheffing van RMN per 31 december 2022 voorgelegd. Wij hebben, geheel in lijn met uw richtinggevende uitspraak op dit punt, besloten in te stemmen met dit voorstel en RMN op te heffen. Het bestuur van RMN zond ons ook het concept liquidatieplan (ter informatie bijgevoegd als bijlage 2). In dit plan worden de liquidatiekosten geraamd op € 1,25 miljoen. Het betreft voornamelijk personele en contractuele kosten, die mede volgen uit de wens de BVO slank en doelmatig in te richten. Daarvoor moet de overhead worden beperkt; dat verhoogt de liquidatiekosten. Volgens de geldende verdeelsleutel komt hiervan € 0,39 miljoen voor rekening van ons schap. Aangezien RMN en ons schap niet over voldoende middelen beschikken om deze kosten integraal te dragen zullen wij hiervoor volgend jaar een beroep moeten doen op de deelnemers. Hiervoor volgt dan een separaat voorstel. Een overzicht hiervan is opgenomen als bijlage 4 in het liquidatieplan. Deze incidentele kosten worden gedekt op de begroting van ons schap in het jaar waarin de financiële verplichting voor deze kosten daadwerkelijk wordt aangegaan (2022) en zullen in de begrotingswijziging van september 2022 onder verwijzing naar dit voorstel worden verwerkt.

[1] In het liquidatieplan wordt ook ingegaan op de afspraken die gemaakt worden met het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug in het kader van het aflopende contract met RMN.

De incidentele kosten zullen daarnaast uiteraard worden verantwoord in de jaarrekening 2022 van ons schap en in de liquidatieverantwoording van RMN (in 2023). Deze liquidatiekosten zijn beïnvloedbaar naar gelang de schappen of de toekomstige uitvoerders van taken die nu bij RMN zijn belegd, personeel van RMN over nemen. Dat is overigens geen vrijblijvende aangelegenheid, maar gebaseerd op het in overheidsland algemeen aanvaarde principe 'mens volgt werk' en mogelijk ook juridisch afdwingbaar op grond van de wettelijke bepalingen omtrent 'overgang van onderneming'.

Opheffing van RMN is weliswaar een gescheiden traject, maar de nauwe verbondenheid met het omvormingstraject van het schap LSD is evident. Het is in dit kader goed te weten dat het bestuur van RMN pas over gaat tot effectuering van het opheffingsbesluit als duidelijk is wat de gevolgen voor de taken en het personeel van RMN zijn van de nieuwe samenwerkingsvorm die ons schap en SGL kiest. Indien er niet tijdig is besloten over een nieuwe samenwerkingsvorm voor ons schap, en de implementatie ervan organisatorisch niet is afgerond vóór 1 januari 2023, dan kan RMN per 31 december 2022 niet worden opgeheven.

Het bestuur van RMN heeft vanuit haar werkgeversverantwoordelijkheid laten weten een besluit van de deelnemers over opheffing uiterlijk op 15 februari 2022 nodig te hebben om het personele traject dat daarna volgt zorgvuldig en tijdig voor 31 december 2022 te kunnen afronden. Dat betekent dus dat het besluit binnen ons schap over de toekomstige samenwerking voor 15 februari 2022 genomen moet zijn.

2.4 Relatie met traject Routebureau

In het Routebureau Utrecht werken alle Utrechtse gemeenten en de provincie samen op het terrein van routes en routenetwerken. De gemeente Wijdemeren neemt deel niet rechtstreeks deel maar via het Plassenschap. Gezamenlijk brengen zij ook de kosten voor instandhouding van het Routebureau op. Het Routebureau is nu organisatorisch ondergebracht bij RMN. Dat kan niet meer nu RMN wordt opgeheven. De provincie is bereid het Routebureau organisatorisch onder te brengen in de provinciale organisatie en de betrokken medewerkers van RMN over te nemen om zo frictiekosten te voorkomen. Deze overname zal niet leiden tot een hogere structurele bijdrage voor de Utrechtse gemeenten.

Er speelt in dit kader ook een andere relevante ontwikkeling. Recent is een evaluatie uitgevoerd over het Routebureau; daarin wordt (onder andere) de optie opgenomen is om het Routebureau onder te brengen in een aparte stichting. Dit evaluatierapport wordt op 26 november 2021 besproken in het Bestuurlijk Overleg Routebureau, waarin alle Utrechtse gemeenten deelnemen. Op deze uitkomst kan nu niet vooruitgelopen worden. Vandaar dat met de provincie het overleg plaatsvindt dat zij het Routebureau uiterlijk per 1 januari 2023, en zoveel eerder als mogelijk, opneemt in de provinciale organisatie. Dit tenzij er tijdig eerder in het Bestuurlijk Overleg Routebureau overeenstemming wordt bereikt over het onderbrengen van het Routebureau in een aparte stichting of er een andere oplossing komt, die voor 1 januari 2023 te realiseren is. Met deze 'vangnet-afspraak' blijft enerzijds de ruimte bestaan om eventueel tot een andere door de deelnemers gewenste oplossing voor de organisatorische inbedding van het Routebureau te komen en wordt anderzijds bereikt dat het Routebureau en de medewerkers die daar werken op 1 januari 2023 in ieder geval een organisatorische thuisbasis hebben.

3. Onderzochte scenario's en weging

3.1 Proces van verkenning

Met de Ambtelijke en Bestuurlijke Begeleidingsgroep zijn gesprekken gevoerd over de hoofdlijnen van mogelijke scenario's voor de toekomstige vormgeving van de samenwerking in ons schap. Op basis van deze gesprekken zijn uit een veelheid van scenario's vier scenario's geselecteerd die de basis vormden voor verdere verkenning. In de periode van uitwerken van de toekomstscenario's zijn ook gesprekken gevoerd met verschillende TBO's en andere organisaties die potentieel de rol van uitvoerder kunnen vervullen in de toekomstige samenwerking. Er is oriënterend gesproken met Recreatie Noord-Holland, Leisurelands, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Landschap Erfgoed Utrecht, Utrechts Landschap, RUD, ODRU, Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug.

Deze verdere verkenning heeft geresulteerd in vier hoofdscenario's.

3.2 De vier hoofdscenario's

Er zijn in dit traject vier scenario's uitgewerkt en bestuurlijk besproken en gewogen waarvan de essentie als volgt is:

1. **Scenario 'Basis'**: De GR LSD wordt opgeheven. De gronden, in eigendom van LSD, worden overgedragen naar de grondgebiedgemeenten. De gezamenlijkheid sluit een convenant met een uitvoerende partij voor het uitvoeren van de taken. Een gezamenlijke bestuurlijke stuurgroep wordt ingesteld om de taakuitvoering door de uitvoerende partij te monitoren.

2. **Scenario 'Basis+'**: De GR LSD blijft bestaan – zij het mogelijk anders vormgegeven. De gronden, nu in eigendom van LSD, blijven in eigendom van het schap. De gezamenlijkheid sluit een DVO met de uitvoerende partijen voor het uitvoeren van de taken die RMN nu uitvoert. Anders dan in het oorspronkelijke uitgangspunt, zal er bij het onderbrengen van alle taken bij een uitvoerende partij geen noodzaak bestaan om naast de GR nog een stuurgroep op te richten. De GR gaat het opdrachtgeverschap zelf invullen.

3. **Scenario 'TBO'**: De GR LSD wordt opgeheven. Een TBO neemt grondeigendom over, en daarmee de gehele taakuitvoer. Bij volledige overdracht van gronden wordt ook zeggenschap over de gebieden overgedragen. Er is hier in principe geen sprake meer van samenwerking tussen deelnemers, maar van overdracht van gebieden aan een nieuwe eigenaar. Deelnemers hebben slechts door bestemmingsplannen, en wellicht een bestuursovereenkomst, invloed op de ontwikkeling van de overgedragen gebieden.

4. **Scenario 'nul'**: De GR LSD wordt opgeheven en alle gronden worden overgedragen aan de grondgebiedsgemeenten. De aan deze gronden verbonden taken worden door de betreffende gemeente zelf uitgevoerd. De samenwerking richt zich op het in stand houden van de recreatieve functies, de samenhang tussen de gebieden en de inbreng van de benodigde middelen. Hiertoe wordt een stuurgroep tussen alle betrokken samenwerkingspartners opgericht.

De uitwerking van de scenario's en de weging per scenario is opgenomen in bijlage B.

3.3 De keuze voor scenario Basis+

De bovengenoemde scenario's zijn door ons bestuur besproken en beoordeeld op wenselijkheid en haalbaarheid.

We hebben unaniem geconstateerd dat scenario 'nul' niet wenselijk is. Dit zou immers betekenen dat de bestuurlijke samenwerking zou verdwijnen, waarmee ook de basis voor de provinciale bijdrage vervalt. Bovendien zouden eigendommen moeten worden verdeeld en zou elke gemeente en provincie zelf verantwoordelijk worden voor de taakuitvoering, wat tot kwetsbaarheid en inefficiency leidt en gemeentegrens-overschrijdende samenwerking bemoeilijkt.

Van meet af aan was het, zoals bevestigd door de richtinggevende uitspraken, de bedoeling om de gemeente Wijdemeren als opdrachtnemer van de samenwerking aan te wijzen voor de taken beheer en onderhoud en toezicht en handhaving. Het scenario 'TBO', dat meer voor de hand lag voor de samenwerking binnen SGL, werd hiermee als niet wenselijk beoordeeld.

We oordeelden voorts dat de scenario's 'Basis' en 'Basis+' het meest wenselijk zijn vanuit het oogpunt van continuering van de samenwerking en gedeeld opdrachtgeverschap. Het scenario 'Basis+', waarin eigendom in een GR/BVO blijft, heeft daarbij duidelijk voordelen ten opzichte van scenario 'Basis'. De samenwerking op de gemeente-grensoverschrijdende recreatietaken blijft robuust, de gronden blijven in gezamenlijk eigendom en de financiële stromen, ook van de provincies, en de solidariteit blijven behouden.

Een van de door ons bevestigde richtinggevende uitspraken was het terug laten vallen van de verordende bevoegdheid en de nautische bevoegdheid voor de plassengebieden aan de beide respectievelijke grondgebiedgemeenten Wijdemeren en Stichtse Vecht. Hierover oordeelden we dat dit een logische manier zou zijn om de samenwerking een beleidsarm karakter te geven. Wel is het zo dat ook Stichtse Vecht over natte gebieden beschikt te aanzien waarvan afstemming nodig is.

Een andere door ons bevestigde richtinggevende uitspraak was het uitvoeren van een verkenning naar scheiding van de zogenaamde 'natte' en 'droge' taken van het Plassenschap. We constateerden dat Wijdemeren een logische partij zou zijn voor de taakuitvoering voor de 'natte' gebieden, maar dat ze – gezien de aard en omvang van de algehele taak – voor de taakuitvoering van de 'droge' gebieden niet de meest gerede partij zou zijn.

Gezien de ontwikkelingen in SGL en de voortgang van de gesprekken met Staatsbosbeheer is deze laatste partij bij ons in beeld gekomen als uitvoerder van de taken voor de 'droge' gebieden. Staatsbosbeheer voert binnen de Provincie Utrecht al vergelijkbare werkzaamheden uit als RMN (hoewel Staatsbosbeheer beheer en onderhoud van 'natte' terreinen tot op heden alleen uitvoert in andere provincies). Staatsbosbeheer is bovendien in staat om niet alleen werk maar ook medewerkers over te nemen tegen arbeidsvoorwaarden die vergelijkbaar zijn met de huidige bij RMN.

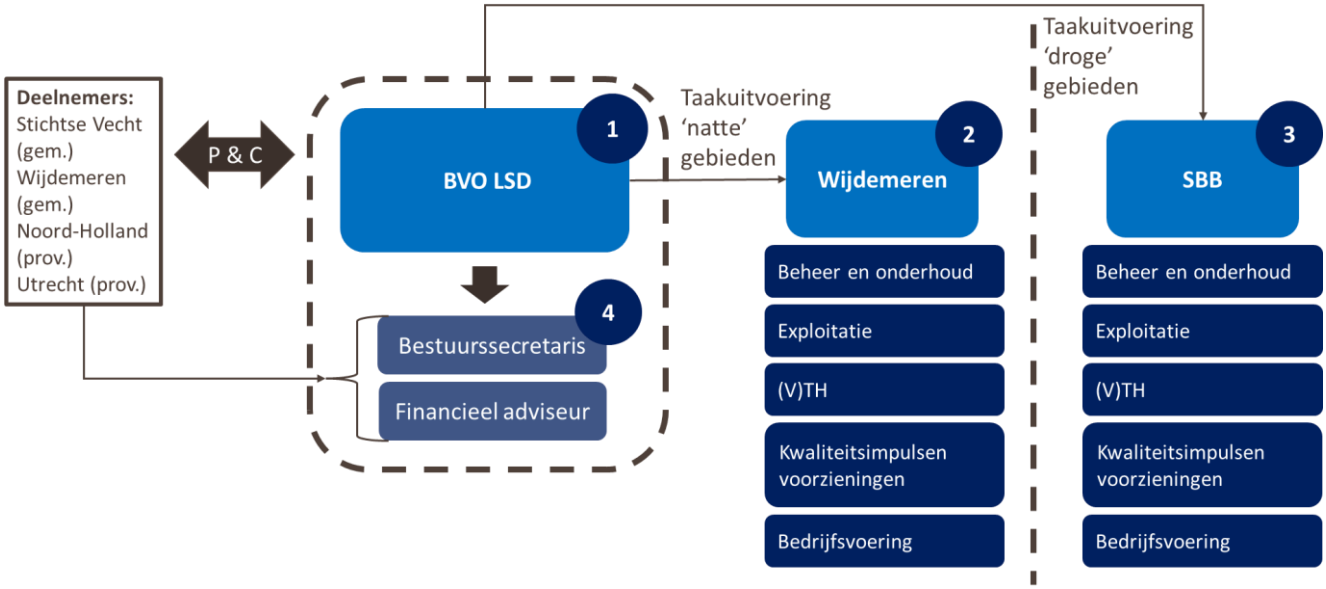
In de richtinggevende uitspraken werd tevens gevraagd te verkennen of een samenwerking met de Vinkeveense plassen mogelijk is. Ten aanzien hiervan is geconcludeerd dat dit veel onderzoek en overleg vergt en dat het niet haalbaar is dat af te ronden binnen de tijdsspanne die tot de gemeenteraadsverkiezingen resteert voor de besluitvorming over de toekomstige samenwerking. Tegelijkertijd is geconcludeerd, dat een overhaaste afsplitsing van de 'droge' gronden complex is en met veel risico's omgeven. De 'droge' gronden en het bijbehorende takenpakket blijven daarom integraal onderdeel van het Plassenschap. Niettemin blijft het onderwerp op de bestuurlijke agenda staan met de bedoeling het gesprek hierover komend jaar voort te zetten. Dat hebben wij zo ook afgesproken met het bestuur van SGL.

Alles afwegende hebben wij besloten een toekomstige samenwerkingsvorm aan u voor te leggen die in de kern gebaseerd is op scenario Basis+. Deze samenwerkingsvorm wordt in de volgende paragraaf verder uitgewerkt.

4. Kernelementen van het voorstel

4.1 Kernelementen

De elementen van de voorgestelde nieuwe samenwerkingsvorm, zoals schematisch weergegeven in onderstaande afbeelding, worden hierna per onderdeel toegelicht.

De GR LSD blijft weliswaar bestaan, maar wordt omgevormd tot een bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO) als bedoeld in de Wgr (**element 1**). Zij heeft uit dien hoofde geen verordenende bevoegdheden en geen beleidstaken. Die zijn in de nieuwe samenwerkingsvorm ook niet meer nodig. De GR houdt de eigendommen die het nu op het grondgebied van beide gemeenten in het bezit heeft en houdt het eigendom van de materiële activa. De GR blijft, om deze licht en eenvoudig te houden, een regeling zonder personeel en krijgt uit dien hoofde ook geen werkgeversverantwoordelijkheid.

De belangrijkste reden voor instandhouding van de GR LSD, in de vorm van een bedrijfsvoeringsorganisatie, is het behoud van gemeenschappelijk eigendom, hetgeen bijdraagt aan de stabiliteit en toekomstbestendigheid van de samenwerking. Er worden dus geen gebieden aan de samenwerking onttrokken. Ingewikkelde ontvlechting van eigendommen en activa wordt zo voorkomen. De provinciale en gemeentelijke bijdragen blijven beschikbaar omdat de samenwerking in een juridische entiteit wordt gecontinueerd.

De belangrijkste reden voor omvorming van de GR naar een Bedrijfsvoeringsorganisatie is de op uitvoering gerichte aard van de schapstaken in de nabije toekomst. Dit maakt het mogelijk te kiezen voor een 'beleidsarme' GR met één bestuur in plaats van een DB en AB. In het bestuur hebben alle vier de deelnemers 1 lid, door en uit de colleges van B&W en GS aan te wijzen. Om de huidige stemverhouding in de Plassenraad in stand te laten krijgen de bestuursleden van beide gemeenten elk 2 stemmen en de bestuursleden van beide provincies elk 1 stem. Besluitvorming vindt plaats - gelijk nu - bij gewone meerderheid van stemmen. Het bestuur houdt zich bezig met het beheer van de eigendommen, het vaststellen van de kaders voor de uitvoering (beheer & onderhoud, (V)TH, exploitatie, communicatie en bedrijfsvoering), het sluiten van DVO's met de uitvoerende partijen en het vaststellen van de begroting nadat hierover van de 4 deelnemers een zienswijze is gevraagd. Het bestuur komt in beginsel 2x per jaar bij elkaar.

De gemeente Utrecht is voornemens om per 1 januari 2023 uit de samenwerking te treden omdat zij geen belangen te behartigen heeft in dit gebied en zal dus niet gaan deelnemen in de bedrijfsvoeringsorganisatie. Daarover en over de financiële uitruil met de provincie Utrecht is bestuurlijk overeenstemming bereikt.

Om als Bedrijfsvoeringsorganisatie te kunnen gaan werken is wijziging van de huidige tekst van de GR nodig. Het voorstel hiervoor ontvangt u in het voorjaar van 2022 met het verzoek daarover voor het zomerreces van 2022 een besluit te nemen, zodat we vanaf 1 januari 2023 kunnen functioneren als bedrijfsvoeringsorganisatie. Onderdeel van dit voorstel is ook de voorgenomen uittreding van de gemeente Utrecht.

Als gevolg van omvorming naar een bedrijfsvoeringsorganisatie treedt de GR als zodanig uit (de stuurgroep van) het Gebiedsakkoord, omdat de deelnemers in de GR daarin ook al rechtstreeks participeren. De deelnemers aan de GR nemen de contractueel vastgelegde financiële verplichtingen van de GR ten aanzien van het Gebiedsakkoord over, zodat deze stap voor het Gebiedsakkoord budgettair neutraal is. De totale verplichting van het Plassenschap aan het Gebiedsakkoord is € 906.000. Dit bedrag is met de storting die opgenomen is in de begroting 2022 van de GR LSD per ultimo 2022 beschikbaar in de bestemmingsreserve die van de bedrijfsvoeringsorganisatie blijft. Daarnaast geldt dat er ten aanzien van de VTH-taken geen alleenrecht hoeft te worden gevestigd om de verordenende bevoegdheid te behouden. Tussen de twee grondgebiedgemeenten, Stichtse Vecht en Wijdemeren, kan relatief eenvoudig worden afgestemd over de APV. Verder kan Stichtse Vecht Wijdemeren 1 op 1 mandaat verlenen voor het uitvoeren van VTH-taken.

De GR draagt aan Wijdemeren de taakuitvoering op ten aanzien van het beheer & onderhoud, VTH, exploitatie, communicatie en bedrijfsvoering voor wat betreft het ‘natte deel’ van het grondgebied (**element 2**). Hierbij wordt een beroep gedaan op de uitzonderingsgrond in de aanbestedingsregels van inbesteding. Deze ‘natte gronden’ worden vastgelegd in een overzichtskaart.

a) Het uitgangspunt hierbij is dat Wijdemeren het bestaande takenpakket van RMN op deze onderdelen en het bijbehorende personeel over neemt. Wijdemeren doet een boekenonderzoek naar de stand van de taakuitvoering om daarvan een duidelijk beeld te hebben. Voor wat betreft het overnemen van medewerkers op basis van het principe ‘mens volgt werk’ m.i.v. het gebruikelijke criterium 70% of meer, wordt nader bezien wat met name ten aanzien van de onderdelen communicatie en bedrijfsvoering verstandig is om te besluiten, ook voor de betrokken personeelsleden zelf, wanneer zou blijken dat zij slechts een zeer gering aantal uren voor LSD werkzaam zijn.
b) Door het bestuur van de GR worden de kaders, incl. het kostenniveau en de minimale standaarden vastgesteld voor de taakuitvoering voor de ‘natte delen’ en de ‘droge delen’. Eventuele door een gebiedsgemeente gewenste hogere standaarden voor de taakuitvoering die niet geaccordeerd zijn door het bestuur van de GR komen voor rekening van de betreffende gebiedsgemeente.
c) Doordat de verordening van LSD vervalt, herleven voor wat betreft de daarin genoemde regels de APV- bepalingen van respectievelijk Stichtse Vecht en Wijdemeren. Beide gemeenten harmoniseren tijdig hun APV’s om tot een efficiënte uitvoering van het bestaande pakket aan VTH-taken te komen.
d) Geregeld moet worden door de beide provincies dat de respectievelijke colleges van Stichtse Vecht en Wijdemeren (weer) bevoegd gezag worden op grond van de Scheepvaartverkeerswet.
e) De bevoegde gezagen van de gemeente Stichtse Vecht voorziet de gemeente Wijdemeren van de mandaten die nodig zijn om het bestaande pakket aan VTH-taken op het grondgebied van Stichtse Vecht op een adequate manier uit te voeren, tenzij er onvoorziene omstandigheden blijken te zijn die het verlenen van deze mandaten bemoeilijken of zelfs onmogelijk maken.

Om er zeker van te zijn dat er geen activiteiten tussen wal en schip vallen wordt door beide gemeenten aan de hand van de huidige verordening van de GR LSD een ‘was-wordt’ overzicht gemaakt. Wanneer daaruit blijkt dat er bij het volgen van onderhavig voorstel activiteiten over blijven die nog belegd moeten worden, worden daarover tussen beide gemeenten aanvullende afspraken gemaakt.

De GR is voornemens de taakuitvoering voor de ‘droge’ delen op het grondgebied van Stichtse Vecht (Aa, Bosdijk, Boterwal, De Geer, De Uitweg van Portengen, Oukoperdijk, Veenkade en Zwaan) op te dragen aan SBB (**element 3**). Deze ‘droge gronden’ worden vastgelegd in een overzichtskaart.

Deze opdracht aan Staatsbosbeheer krijgt bij voorkeur vorm via ‘meeliften’ met de constructie van het alleenrecht die voor SGL in het kader van de opdrachtverlening aan Staatsbosbeheer in beeld is; dit omdat Stichtse Vecht als deelnemer in SGL al participeert in deze constructie. Door SGL wordt een intentieovereenkomst aangegaan met Staatsbosbeheer waarmee een onderzoek wordt gestart naar uitvoering door SBB van de taken voor het schap die nu door RMN uitgevoerd worden, de condities die SBB daaraan verbindt en wat het betekent voor het RMN-personeel. Wij zullen hier als bestuur LSD op aanhaken en met het oog daarop deze intentieovereenkomst mee aangaan. Deze intentieovereenkomst bindt geen van de partijen aan daadwerkelijke opdrachtverlening. Dit onderzoek start 1 november en moet de benodigde informatie verschaffen voor het opstellen van een concept-DVO. Beoogd wordt dat dit onderzoek uiterlijk op 1 juni 2022 afgerond en besluitvorming over de uitkomst voor 30 juni 2022 in de besturen van SGL en LSD plaats vindt. Zodat de resterende tijd tot 1 januari 2023 kan worden gefocust op het voorbereiden van de organisatie op de implementatie van de taken.

Het bestuur van de GR wordt ondersteund door een bestuurssecretaris en financieel adviseur. De provincie Utrecht heeft zich bereid verklaard deze twee functies in te vullen. Wij voeren hierover inmiddels overleg met de provincie en hebben vertrouwen in een goede afloop. De kosten komen voor rekening van de GR (**element 4**). Een van beide functionarissen kan de rol van materieel opdrachtgever tegenover Staatsbosbeheer vervullen, in mandaat van het schap als formeel opdrachtgever. De financieel adviseur stelt de P&C-documenten voor het schap op; dat zijn de jaarrekening en de begroting.

4.2 Evaluatie

De deelnemers aan de nieuwe samenwerking nemen zich voor om twee 2 jaar na de start met de bedrijfsvoeringsorganisatie, maar uiterlijk ultimo 2025, een evaluatie uit te voeren naar het functioneren van de aan SBB en Wijdemeren op te dragen taakuitvoering en van de werkbaarheid van de nu gekozen invulling van de functies van bestuurssecretaris en financieel adviseur.

5. Consequenties

5.1 Wat lossen we met dit voorstel op en wat wordt er anders t.o.v. de huidige situatie?

De voorgestelde samenwerkingsvorm, zoals in paragraaf 4 uitgewerkt, biedt oplossingen voor de problemen die door de deelnemers van LSD worden ervaren in het huidige construct. We lichten deze toe.

Een eerste probleem in de huidige samenwerking is het gebrek aan **bestuurlijke grip** op de taakuitvoering. De huidige samenwerkingsvorm kent een dubbele GR – te weten: LSD en de GR bedrijfsvoeringsorganisatie RMN. Deze GR BVO RMN brengt een extra bestuurslaag met zich mee die resulteert in verminderde bestuurlijke grip vanuit u als deelnemers in LSD op de taakuitvoering. In de voorgestelde samenwerkingsvorm wordt dit opgelost door de GR RMN te laten verdwijnen en het bestuur van LSD nu directe verantwoordelijkheid te geven voor de taakuitvoering en de opdrachtverlening aan de uitvoerende partijen. U bent daar via uw vertegenwoordiger in het bestuur direct bij betrokken.

Een tweede als belangrijk ervaren probleem in de huidige samenwerking is de **bestuurlijke drukte**: teveel bestuursvergaderingen en te lange agenda's. In de voorgestelde samenwerkingsvorm wordt deze bestuurlijke drukte aanzienlijk verminderd. De bestuurlijke gemeenschappelijkheid blijft in sterk afgeslankte vorm bestaan. Er komt één bestuur met 4 leden, door en uit de colleges van B&W en GS aan te wijzen. Deze vereenvoudiging leidt tot aanzienlijk minder bestuurlijke drukte..

De invloed en betrokkenheid van de raden en staten wordt geborgd via de P&C-cyclus rondom de begroting en jaarrekening van de GR. De deelnemers maken zelf aanvullende afspraken met hun eigen politieke organen over de vormgeving van de betrokkenheid van deze organen bij het werk van de GR.

Naast de bestuurlijke grip op de taakuitvoering ontbreekt het nu ook aan grip op de **financiën**. Er zijn in de huidige samenwerking geen heldere afspraken omtrent de taakuitvoering door RMN en het kwaliteitsniveau ervan vastgesteld. In de voorgestelde samenwerkingsvorm wordt dit opgelost door het vooraf maken van heldere dienstverleningsafspraken met Wijdemeren en SBB. Hierdoor ontstaat meer grip op de prijs-kwaliteitverhouding en de efficiency.

Wijdemeren geeft aan de taakuitvoering voor de gebieden op eigen grondgebied graag zelf uit te willen voeren. In de nieuwe samenwerkingsvorm krijgt Wijdemeren via een DVO de gewenste uitvoering in eigen beheer, zonder direct verantwoordelijk te zijn voor de taakuitvoering in de droge delen. Stichtse Vecht krijgt voor de taakuitvoering in de 'droge' delen een robuuste oplossing via SBB.

De kosten van de huidige samenwerkingsvorm, specifiek de **'overhead' kosten** van RMN, worden in de huidige samenwerkingsvorm als problematisch ervaren. In de voorgestelde samenwerkingsvorm wordt een deel van deze kosten verlaagd door het wegvallen van RMN. Hierdoor verdwijnen naast bijbehorende bestuurskosten ook een deel van de administratiekosten. 'Overhead' kosten worden in de nieuwe samenwerkingsvorm zo beperkt mogelijk gehouden door deze taken tot een absoluut minimum te beperken en onder te brengen bij de uitvoeringsorganisaties Wijdemeren en Staasbosbeheer. Enkel de functies bestuurssecretaris en de financieel adviseur blijven actief voor het schap.

Bij dit alles is van belang dat wij ons als bestuur LSD en als deelnemers realiseren dat deze nieuwe samenwerkingsvorm een **trendbreuk** is met hoe het nu gaat en dus ook om een cultuurverandering binnen de samenwerking vraagt, waar we samen aan moeten werken.

5.2 Financiële consequenties

Voor de berekening van de financiële consequenties wordt onderscheid gemaakt in

a) de incidentele kosten van de omvorming en
b) de structurele effecten op de begroting van de deelnemers na implementatie van dit voorstel.

Ad a) de incidentele kosten van de omvorming

Voor de incidentele kosten van de omvorming gaan we in de eerste plaats uit van het aandeel LSD in de liquidatiekosten van RMN. Dit is een bedrag van € 0,39 miljoen. Daarnaast wordt een bedrag van € 0,11 miljoen geraamd voor aan incidentele kosten die samenhangen met de omvorming van het schap zelf. Daarbij gaat het om onderzoekskosten, opstartkosten en inrichtingskosten die in de besluitvormingsvoorbereiding worden gemaakt en die de nieuwe uitvoeringsorganisaties Wijdemeren, Staatsbosbeheer en de provincie Utrecht (als kandidaat gastheer voor de ondersteuningseenheid) maken en mogelijk doorbelasten aan ons schap[2].

Het totaal van de incidentele kosten voor de omvorming wordt daarmee voor ons schap geraamd op € 0,5 miljoen. In bijlage C is de verdeling van deze kosten over onze deelnemers opgenomen. Deze kosten worden gedekt op de begroting van ons schap in het jaar waarin de financiële verplichting voor deze kosten daadwerkelijk wordt aangegaan (2022) en zullen in de begrotingswijziging van september 2022 onder verwijzing naar dit voorstel worden verwerkt.

Ad b) de structurele effecten op de begroting van de deelnemers na implementatie van dit voorstel

Voor de berekening van de structurele effecten is op dit moment nog niet voldoende informatie beschikbaar. Hiervoor is een aanbod van de beoogde uitvoerder(s) van de beheer- en ander taken nodig. Desalniettemin kan een zeer globale raming van de structurele effecten worden gemaakt door uit te gaan van een gelijkblijvend saldo van baten en lasten op de primaire taken en een reële besparing op de overheadkosten in de toekomstige begroting. Dit voordeel kan geheel of gedeeltelijk worden ingezet voor de noodzakelijke kwaliteitsimpuls op de taakuitvoering.

Tabel 1: Programmabegroting 2021 LSD

LSD	LSD Lasten (huidige samenwerking)	LSD Lasten (nieuwe samenwerkingsvorm)	Verschil huidig - nieuw
P1 Beheer en onderhoud	€ 723,5	€ 723,5	€ 0
P2 Toezicht en handhaving	€ 250,3	€ 250,3	€ 0
P3 Ontwikkeling	€ 70,9	€ 70,9	€ 0
P4 Exploitatie	€ 633,8	€ 633,8	€ 0
P5 Overhead	€ 1.138,9	€ 845,1	€ -293,8
TOTAAL	€ 2.817,4	€ 2.523,6	€ -293,8

De totale lasten van LSD bedragen € 2,8 miljoen. De lasten voor de overhead bedragen € 1,1 miljoen, dit is ongeveer 40% van het totaal. Wanneer in de toekomstige samenwerkingsvorm de overhead wordt verlaagd van de huidige 40% naar 30% (dit is een aanname), ontstaat een structureel voordeel van afgerond € 0,3 miljoen op de totale lasten. In de te zijner tijd met de gemeente Wijdemeren en Staatsbosbeheer te maken afspraken zal duidelijk worden welk over een te komen percentage overhead aan de GR doorberekend zal worden.

De overheadkosten in de nieuwe situatie bestaan uit twee componenten:

a) de eigen kosten van het schap voor de bestuursondersteuning en het vormgeven van het opdrachtgeverschap namens de deelnemers van het schap naar Wijdemeren en Staatsbosbeheer (secretarisfunctie en controllersfunctie voor het opstellen van de P&C-documenten). Doordat er geen inhoudelijke eigenaarsvergaderingen meer zijn (omdat slechts via DVO's wordt gestuurd en verantwoord) kan de nieuwe samenwerking volstaan met 0,1 f.t.e. voor de bestuurssecretaris en 0,1 f.t.e. voor de businesscontroller. Dit is veel minder dat nu aan ons schap via de verdeelsleutel voor deze functies door RMN wordt doorbelast.

[2] Onderdeel zijn de kosten voor externe begeleiding van het besluitvormingsproces en voor een eventuele projectleider/ kwartiermaker van de nieuwe governance.

b) de overhead doorbelasting van de nieuwe opdrachtnemer (Wijdemeren en SBB). Omdat we het aanbod van Wijdemeren en SBB nog niet kennen moet een aanname worden gedaan over de omvang van de overhead die Wijdemeren en SBB doorbelasten in haar tarieven voor de uitvoering van de taken. 30% lijkt hiervoor een reële aanname.

Indien dit structurele voordeel wordt gerealiseerd, is bij de eerder berekende incidentele kosten van € 0,5 miljoen sprake van een terugverdientijd van minder dan 2 jaar. Naar de mate waarin het lukt meer medewerkers met hun werk mee over te laten gaan naar Staatsbosbeheer zullen daarmee de eenmalige liquidatiekosten afnemen[3].

De begroting van de GR bevat als inkomsten de huidige bijdragen van de vier deelnemers (provincie Utrecht incl. de ophoging met de bijdrage van gemeente Utrecht) en als uitgaven de kosten van het bestuur en van de taakuitvoering door de daarvoor aangewezen organisatie(s). De kosten van de primaire taakuitvoering worden vooralsnog op het huidige niveau gehouden.
Het Dagelijks Bestuur vraagt het Algemeen Bestuur om jaarlijks, te beginnen vanaf 2021, een extra storting te doen in de voorziening groot onderhoud. In 2021 wordt dit gedekt vanuit de algemene reserve en vanaf 2022 uit een verhoging van de deelnemersbijdragen. Vanaf 2023 wordt een structurele verlaging van de overheadkosten verwacht. Na vijf jaren zal worden bezien hoe dit zich per saldo ontwikkelt tot een stabiel niveau.

5.3 Overige consequenties

De provincie en de gemeente Utrecht hebben overleg gevoerd over een uitruil van hun financiële bijdrage voor ons schap en SGL. De reden hiervoor is dat de gemeente Utrecht per 1 januari 2023 uit LSD wil treden gezien het geringe belang dat zij bij dit schap heeft. De uitruil betekent dat waar de gemeente Utrecht niet meegaat in de nieuwe samenwerking voor LSD, de gemeente Utrecht meer verantwoordelijkheid en middelen toebedeelt aan de toekomstige samenwerkingsvorm voor SGL. Gelijktijdig maakt de provincie Utrecht de omgekeerde beweging. Een lagere bijdrage aan SGL en een hogere bijdrage in LSD. Daarmee kan de provincie Utrecht meer invloed uitoefenen op de opgave in LSD, inclusief daarbij de verwevenheid met de Natura 2000. De stad is omgekeerd meer betrokken bij de regionale opgave die de stad betreffen. In concreto: de huidige bijdrage van de gemeente Utrecht aan LSD (ca. € 185.000 per jaar) vervalt, maar wordt met eenzelfde bedrag gecompenseerd door de provincie Utrecht; in het schap SGL maken beide partijen de dezelfde beweging omgekeerd. De gemeente Utrecht blijft, ondanks de beoogde uittreding uit LSD, wel bijdragen in de liquidatiekosten van RMN. De gemeente en de provincie hebben hier inmiddels op bestuurlijk niveau overeenstemming over bereikt; definitieve besluitvorming vindt binnenkort plaats.

[3] Dat wil niet per definitie zeggen dat daarmee ook de structurele kosten toenemen die Staatsbosbeheer in rekening gaat brengen bij het schap voor de uitvoering van de taken.

6. Risico's en onzekerheden

6.1 Uitvoeringscapaciteit Wijdemeren

Een risico is dat de gemeente Wijdemeren, na meer inzicht te hebben gekregen in de aard en omvang van de taken 'beheer en onderhoud' en 'toezicht en handhaving', concludeert dat taakuitvoer meer capaciteit vergt dan Wijdemeren kan bieden.

Indien er met de gemeente Wijdemeren geen akkoord zou kunnen worden bereikt over de taakuitvoering zal moeten worden overwogen of de deelnemers in de samenwerking alsnog open staan voor taakuitvoering door een andere partij, zoals een TBO.. Mocht dit niet mogelijk zijn, dan zijn er twee alternatieven: óf RMN blijft bestaan, óf RMN wordt toch opgeheven en de deelnemers zullen de taakuitvoering alsnog zélf moeten organiseren (scenario 'nul'). In dat laatste geval kunnen – een deel van de – deelnemers vervolgens ook besluiten hun krachten op dit punt in een door hen te bepalen vorm te bundelen. Dat is dan aan hen.

6.2 Het afhaken van Staatsbosbeheer

Een ander risico is dat er met Staatsbosbeheer geen akkoord bereikt kan worden over de uitvoer van taken van de 'droge gebieden' in de samenwerking. Het is mogelijk dat Staatsbosbeheer de taakuitvoer organisatorisch niet uitvoerbaar acht – bij specificering van werkzaamheden en budget – of omdat de door het schapsbestuur gewenste taakuitvoer te weinig aansluit bij de beleidsdoelstelling van Staatsbosbeheer. Ook kan het zijn dat we geen overeenstemming bereiken over de condities die SBB stelt aan de taakuitvoering of over het overnemen van RMN-personeel. Tot op heden zijn dergelijke 'bottlenecks' niet waargenomen, maar het is wel van belang hier alert op te blijven.

Er is op dit moment geen beheerorganisatie in beeld die het takenpakket van de 'droge' delen van LSD op zich kan nemen. Wellicht is bij het afhaken van Staatsbosbeheer nog een terugvaloptie dat Wijdemeren alsnog de taakuitvoering voor ook de 'droge' delen op zich wil nemen. Wanneer ook deze terugvaloptie er niet blijkt te zijn staat er geen uitvoeringsorganisatie gereed voor de taakovername per 1 januari 2023. Dan kan RMN niet kan worden opgeheven.

6.3 Aanbesteding

Voor het aangaan van de samenwerking met Wijdemeren voor de taakuitvoering voor de 'natte gebieden' zijn wij voornemens een beroep te doen op de uitzonderingsgrond inbesteding. Het vormgeven van deze inbesteding vraagt de komende periode nadere aandacht om het juridisch risico te beperken. Dat geldt ook voor een samenwerking met SBB voor de droge delen, waarmee we willen 'meeliften' op het contract dat SGL voornemens is af te sluiten met Staatsbosbeheer. Er zijn vergelijkbare casussen waarin Staatsbosbeheer taken is gaan uitvoeren voor publieke organisaties, onder andere voor de provincie Zuid-Holland en gemeenten in deze provincie. Wij zullen in het onderzoek met Staatsbosbeheer verkennen welke vormgeving daar gekozen is en nagaan of deze ook bruikbaar is in onze situatie.

Het aanbestedingsrisico moet overigens worden geduid in het perspectief van de beperkte mogelijkheden om voor RMN een andere oplossing te vinden. Hierbij is van belang dat Wijdemeren en SBB publieke partijen zijn die als enigen in staat zijn om medewerkers op lange termijn gelijksoortige arbeidsvoorwaarden te bieden. Daarbij komt dat geen 'werk' van de markt wordt gehaald. Ook nu worden de taken door een publieke partij uitgevoerd. De aard van het takenpakket maakt dat private partijen de taken niet uit kunnen voeren of tegen aantrekkelijke condities willen uitvoeren. Een afspraak waarbij gestuurd kan worden via de BVO en een DVO (met SBB) is dan feitelijk ook om deze reden de enige mogelijkheid met perspectief op een toekomstbestendige en robuuste taakuitvoering.

6.4 Niet overgeplaatst personeel

De inzet is dat het huidige personeel van RMN wiens werk over gaat naar Wijdemeren of SBB mee gaat naar de respectievelijke organisaties volgens het uitgangspunt ‘mens volgt werk’. Hetzelfde geldt voor het personeel van het Routebureau naar de provincie. Mocht het onverhoopt gebeuren dat personeel niet overgedragen kan worden dan blijven de liquidatiekosten navenant hoog en daarbij ook de bijdrage van de deelnemers in deze eenmalige kosten van ons schap.

6.5 Samenhangende besluitvorming

Zoals al vermeld is effectuering van het opheffingsbesluit van RMN pas mogelijk indien ook bij de parallelle trajecten van ons schap, SGL en Routebureau is besloten over een nieuwe samenwerkingsvorm respectievelijk nieuwe organisatie en duidelijk is welke medewerkers en contracten met hun werk mee over kunnen naar een andere organisatie. Risico is dat RMN niet op 31 december 2022 kan worden geliquideerd als er in deze drie trajecten geen alternatieve organisatie gereed staat voor taakovername met bijbehorend personeel.

7. Planning van het vervolgproces

Om tot ordentelijke en rechtsgeldige besluitvorming te komen volgen wij onderstaand stappenplan.

Tabel 2: Proces vanaf instemming met voorstel door DB en AB LSD

Stap:	Datum:
Stap 1: DB stuurt voorstel naar de deelnemers	**1 nov.**
Stap 2: Voorstellen toelichten aan Raadsklankbordgroep	**medio nov.**
Stap 3: Deelnemers behandelen het voorstel (colleges, raden, GS, PS) en informeren DB over de uitkomst	**1 feb.**
Stap 4: DB doet voorstel aan AB om besluit definitief te maken	**2 feb.**
Stap 5: AB maakt besluit definitief	**15 feb.**

Uiterlijk 15 februari 2022 stellen wij, als algemeen bestuur, vast of u instemt met de voorstellen voor de nieuwe samenwerkingsvorm.

Voor de implementatie van de nieuwe samenwerkingsvorm zal de planning vanaf 1 maart 2022 nog nader worden gespecificeerd. De hoofdlijnen hiervan zijn als volgt. Met ingang van 15 februari 2022 wordt met Wijdemeren een traject gestart om de voorgenomen opdracht tot taakuitvoering verder uit te werken. De komende periode wordt bekeken wat er aan voor te bereiden is, zonder dat onomkeerbare stappen gezet worden. Met ingang van 1 november 2021 wordt gestart met het onderzoek dat in de intentieovereenkomst met Staatsbosbeheer wordt afgesproken. Dit onderzoek loopt dus parallel aan de besluitvorming zoals in bovenstaande stappen beschreven. De uitkomsten van dit onderzoek De uitkomsten van dit onderzoek zullen uiterlijk 1 juni 2022 ter besluitvorming aan het AB worden voorgelegd. Het AB beslist vervolgens voor 30 juni 2022.

In het voorjaar van 2022 wordt de deelnemers een voorstel tot wijziging van de GR aangeboden, met het verzoek daarover voor het zomerreces 2022 een besluit te nemen, zodat deze wijziging per 1 januari 2023 kan ingaan en een stevige juridische basis legt onder de nieuwe samenwerkingsvorm.

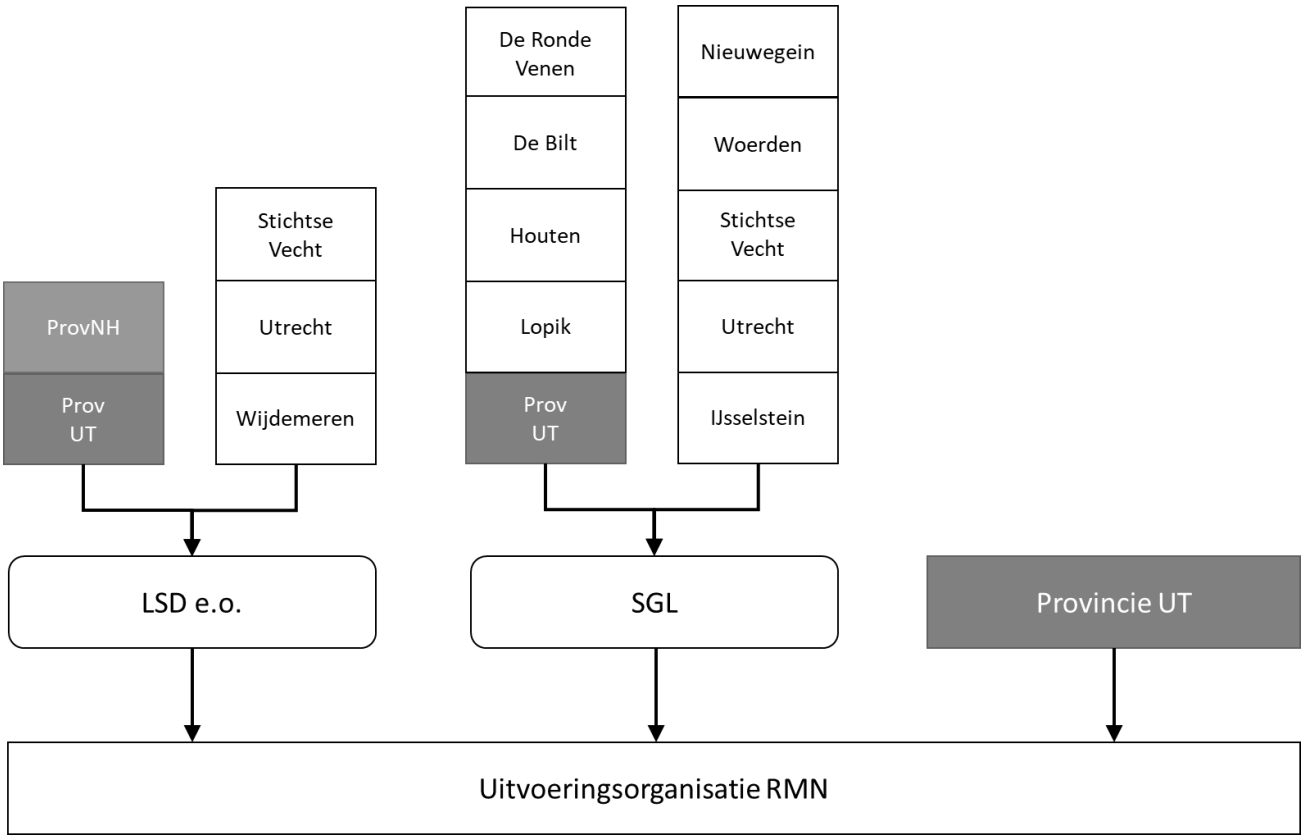
De tweede helft van 2022 zal vervolgens worden gebruikt voor: a. het inregelen van de nieuwe bestuurlijke constellatie en b. taakopdracht en overdracht van medewerkers van RMN naar Wijdemeren en Staatsbosbeheer, zodat er op 1 januari 2023 organisaties gereed staan die de taken van het schap LSD adequaat kunnen gaan uitvoeren.

Bijlage A: Huidige situatie

Het Plassenschap Loosdrecht e.o. (LSD) is een gemeenschappelijk regeling waaraan 3 gemeenten (Stichtse Vecht, Utrecht en Wijdemeren) en twee provincies (Noord-Holland en Utrecht) deelnemen. LSD heeft, als openbaar lichaam, zowel een algemeen als een dagelijks bestuur. De regeling is een raadsregeling, hetgeen het schap voorziet van verordenende bevoegdheid.

Het schap LSD is deelnemer in de gemeenschappelijke regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie Recreatie Midden Nederland (RMN). RMN heeft daarnaast twee andere deelnemers, te weten: het Recreatieschap Stichtse Groenlanden (SGL), en de provincie Utrecht. RMN is bedoeld als personeelsorganisatie van de recreatieschappen SGL en LSD, en heeft daarom geen eigendommen.

Figuur 1: Huidige situatie

RMN voert aldus de taken uit van Plassenschap Loosdrecht e.o. en Stichtse Groenlanden. Naast de reguliere taken van de schappen voert RMN taken uit voor het Routebureau en het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug (NPUH). Het Routebureau is als werkeenheid ondergebracht bij RMN.

De taken van LSD, waarvoor RMN de uitvoering verzorgt, zijn als volgt te onderscheiden:

- Beheer en onderhoud;
- Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving;
- Exploitatie;
- Verbeteren van bestaande bestemmingen met kwaliteitsimpulsen (ontwikkeling);
- Bedrijfsvoering, communicatie en bestuursondersteuning.

Exploitatie heeft betrekking op het contractbeheer en het beheer van inkomsten door exploitatie van schapsgronden en -eigendommen. Hieronder vallen onder meer: verpacht, verhuur van gebouwen (kiosk, restaurant, etc.) of terreinen (vissen, hondenuitlaat, evenementen, etc.) en sluisgelden.

Het verbeteren van bestaande bestemmingen met kwaliteitsimpulsen (ontwikkeling) is een taak van het schap die door RMN wordt uitgevoerd. Dit is onderscheiden van strategische ontwikkeling, de uitbreiding en het verbinden van gebieden. Dat is niet belegd bij RMN maar gebeurt op andere bestuurlijke tafels, zoals het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen.

Recreatie Midden Nederland kent voorts in de vastgestelde begroting van 2021 een formatie van 45,05 f.t.e. Hiervan behoort 13,90 f.t.e. tot de overheadfuncties directie en bedrijfsvoering (30%). De begroting 2021 voor LSD ziet er op de 5 programma's als volgt uit (bedragen x € 1.000):

Tabel 3. Programmabegroting 2021

LSD	LSD Lasten	LSD Baten	LSD Saldo
P1 Beheer en onderhoud	€ 723,5	€ 833,4	€ 109,9
P2 Toezicht en handhaving	€ 250,3	€ 569,4	€ 319,1
P3 Ontwikkeling	€ 70,9	€ 81,7	€ 10,8
P4 Exploitatie	€ 633,8	€ 1.258,2	€ 624,4
P5 Overhead	€ 1.138,9	€ 0	€ -1.138,9
TOTAAL	€ 2.817,4	€ 2.742,7	€ -75,7

Bijlage B: Weging van de vier hoofdscenario's

In paragraaf 3 van voorliggend voorstel zijn vier scenario's beschreven: 'Basis', 'Basis+', 'TBO' en 'nul'. In paragraaf 4 wordt het scenario Basis+ als voorkeursvariant uitgewerkt. In deze bijlage worden de kernelementen, consequenties en overwegingen van de andere drie afgevallen scenario's in meer detail toegelicht.

Omdat de scenario's rekening houden met de opheffing van RMN, kennen deze een gedeeld voordeel. Dat is: in alle vier de scenario's wordt de governance-structuur aanzienlijke vereenvoudigd omdat de 'dubbele GR' wordt opgeheven – te weten: de GR LSD als een van de opdrachtgevers van de BVO RMN. Hierdoor wordt de bestuurlijke drukte verminderd en ontstaat er een directe relatie tussen de deelnemers en de opdrachtnemer. Omdat dit een gedeeld voordeel is van alle vier de scenario's zal dit niet meer per scenario worden benoemd.

Scenario 'Basis'

Kernelementen:
In scenario 'Basis' wordt de GR opgeheven en worden de gronden uit het schap toebedeeld aan de respectievelijke grondgebiedgemeenten. Dit heeft tot gevolg dat eventuele zakelijke rechten ten laste of ten goede komen aan de grondgebiedgemeente. Dat geldt ook voor eventuele kwalitatieve contractuele verplichtingen. Deelnemers maken (per convenant) afspraken over een in gezamenlijkheid te verstrekken opdracht voor de taakuitvoering in de gebieden – ofwel aan een (centrum)deelnemer ofwel aan een TBO. Een gezamenlijke bestuurlijke stuurgroep wordt ingesteld om de taakuitvoer door de uitvoerende partij te monitoren.

Consequenties:
De solidaire grondslag en publieke basis onder de samenwerking vervalt. Er is geen sprake meer van een gezamenlijk optrekken op bestuurlijk niveau als het gaat om de recreatietaken. De raden en staten hebben geen positie meer. Daarmee vervalt ook de democratische legitimatie voor deze vorm. De bestuurlijke drukte wordt tegelijkertijd aanzienlijk verminderd. Alleen voor wat betreft de taakuitvoering wordt voor een gebundelde opdrachtverlening gekozen. De in te stellen stuurgroep (van de colleges) moet van een mandaat worden voorzien om te besluiten. Het wordt mogelijk om per convenant in een helder onderscheid tussen opdrachtgever en opdrachtnemer te voorzien. Deze wordt wel minder helder voor zover één van de deelnemers belast wordt met de taakuitvoering.

Overwegingen:
Met het opheffen van de GR valt een voorname lange-termijnbasis voor de samenwerking weg; dit maakt de samenwerking weinig toekomstbestendigheid. Dit scenario ligt ver weg van het gezamenlijke belang dat de deelnemers hebben bij het overleggen en afstemmen over recreatiestaken die gemeentegrens overschrijdend spelen. De stuurgroep is geen juridische entiteit. De opdracht voor de taakuitvoering moet in formele zin dus door een van de gemeenten of de provincie worden gegeven, mede namens de anderen. Er zijn hulpconstructies nodig om het opdrachtgeverschap juridisch goed te borgen en de vraag is of dat het niet weer weinig transparant maakt voor de raden die op afstand komen.
Indien een of meerdere centrumdeelnemers de taken (met name beheer en onderhoud) zouden uitvoeren in opdracht van alle deelnemers, ontstaat er een aanbestedingsrisico. Dit risico wordt groter indien enkele deelnemers zich beperken tot het doen van een financiële bijdrage. Het risico kan enigszins worden beperkt door veel nadruk te leggen op de gemeenschappelijke strategie in de samenwerking en bijvoorbeeld een zware governance-structuur op te tuigen waarin alle partijen zeggenschap hebben over de uitvoering van 'de opdracht'.

De robuustheid van de taakuitvoering – de mate waarin over een langere periode een stabiele kwaliteit van diensten kan worden geleverd – is afhankelijk van de taakuitvoerende organisatie in kwestie. Is dit een organisatorisch stabiele en (relatief) grote organisatie met ervaring met de uitvoering van soortgelijke taken, dan komt dit de robuustheid van de taakuitvoering ten goede.
De samenwerkingsvorm zal financieel houdbaar zijn voor zover de taken van de samenwerking worden belegd bij een kundige taakuitvoerder. Integrale belegging van taken bij één uitvoerder kan efficiëntievoordelen opleveren. Indien een centrumdeelnemer (een deel van) de taakuitvoering op zich neemt zal deze een prikkel hebben om de uitvoeringskosten van de opgedragen taken laag te houden – aangezien ze ook opdrachtgever is.

Scenario 'TBO'

Kernelementen:
In het scenario 'TBO' verdwijnt de GR LSD. De gronden worden overgedragen aan een TBO die daarmee ook de taakuitvoering overneemt.

Consequenties:
Omdat de GR LSD verdwijnt, verdwijnt ook het gemeenschappelijk eigendom. Het eigendom – en daarmee de zakelijke rechten – komt ten goede of ten laste aan de TBO die de gronden overneemt. Hiermee vervalt de samenwerking tussen de huidige schapsdeelnemers in zijn geheel en geven de deelnemers de zeggenschap over hun grondeigendommen en de benutting ervan geheel uit handen aan de TBO. Zij hebben ook geen kosten meer voor de taakuitvoering Deelnemers hebben door middel van bestemmingsplannen nog enige invloed op de bestemming van de overgedragen gronden, maar opdrachtgeverschap is hiervoor geen passende term. Het opdrachtgeverschap verdwijnt in dit scenario dus ook. De robuustheid van de taakuitvoering – de mate waarin over een langere periode een stabiele kwaliteit van diensten kan worden geleverd – is afhankelijk van de TBO waaraan de gronden worden overgedragen. Is dit een organisatorisch stabiele en (relatief) grote organisatie met ervaring met de uitvoering van soortgelijke taken, dan komt dit de robuustheid van de taakuitvoering ten goede.

Overwegingen:
In dit scenario dragen de deelnemers hun publieke taak feitelijk over aan een TBO en geven zijn alle zeggenschap daarover op. Zij raken zo ook de kosten voor de taakuitvoering kwijt. Van samenwerking op het terrein van recreatietaken is in zijn geheel geen sprake meer.

Scenario 'nul'

Kernelementen:
In scenario 'nul' verdwijnt de GR LSD. De gronden – en daarmee zakelijke rechten – komen ten laste of ten goede aan de grondgebiedgemeente. Dat geldt ook voor eventuele kwalitatieve contractuele verplichtingen. Anders dan bij scenario 'Basis' wordt er geen gezamenlijke opdracht bij een of meerdere taakuitvoerders neergelegd. Deelnemers maken alleen afspraken over het in stand houden van eventuele recreatieve paden of verbindingen.

Consequenties:
De samenwerking wordt feitelijk beëindigd. Willen de huidige deelnemers nog afstemmen dan is er geen gezamenlijk vehikel. Omdat ieder van de huidige schapsdeelnemers zelf verantwoordelijk is voor de taakuitvoering op het eigen grondgebied verdwijnt het collectieve opdrachtgeverschap.

Omdat gronden toekomen aan grondgebiedgemeenten wordt door de grondgebiedgemeenten invloed gewonnen en wordt de democratische legitimatie vergroot door vergrootte nabijheid en invloed van raden. De robuustheid van de taakuitvoering – de mate waarin over een langere periode een stabiele kwaliteit van diensten kan worden geleverd – is afhankelijk van de robuustheid van de taakuitvoerende partij. Voor veel grondgebiedgemeenten geldt dat zij niet zelf over zo'n organisatie beschikken. Dat geldt ook voor de kosten van de taakuitvoering. Bovendien vervalt de financiële bijdrage van de provincie bij het vervallen van de samenwerking.

Overwegingen:
Aan de samenwerking op gemeentegrensoverschrijdende recreatietaken komt een eind. Waar gemeenten onderling nog willen afstemmen ontbreekt daarvoor een construct. De taakuitvoering wordt door iedere deelnemer zelf opgepakt. Dit maximaliseert zijn zeggenschap en borgt de invloed van de raden en staten. Het leidt ook tot versnippering in de uitvoering en die daarmee niet robuust en niet efficiënt vorm gegeven zal kunnen worden.

Bijlage C: Raming incidentele kosten en verdeling

Deelnemer LSD	*Verdeelsleutel*	*Liquidatie RMN*	*Overig*	*TOTAAL*
Gemeente Utrecht	12,59%	€ 48.776	€ 14.164	€ 62.940
Gemeente Wijdemeren	27,38%	€ 106.082	€ 30.805	€ 136.887
Gemeente Stichtse Vecht	17,80%	€ 68.960	€ 20.025	€ 88.985
Provincie Utrecht	12,88%	€ 49.925	€ 14.498	€ 64.422
Provincie Noord-Holland	29,35%	€ 113.737	€ 33.028	€ 146.765
TOTAAL	**100,0%**	**€ 387.480**	**€ 112.520**	**€ 500.000**

Intentieovereenkomst onderzoek

Versie 1.0, 1 november2021

De publiekrechtelijke rechtspersoon, **Staatsbosbeheer**, gevestigd en kantoorhoudende te (3811 MG) Amersfoort, aan het Smallepad nr. 5, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door zijn directeur, de heer ir. Sylvo Thijsen BNT, [*]

en

Recreatieschap Stichtse Groenlanden, vertegenwoordigd door [*het dagelijks bestuur *]

Plassenschap *Loosdrechtse plassen,* *vertegenwoordigd door het* [*het dagelijks bestuur*] ***]**

Bedrijfvoeringsorganisatie Recreatie Midden Nederland, vertegenwoordigd door [*het dagelijks bestuur*]

Hierna te noemen: Partijen

Overwegingen

Het Recreatieschap Stichtse Groenlanden en het Plassenschap Loosdrecht e.o. zijn twee gemeenschappelijke regelingen waarbinnen respectievelijk de gemeenten De Bilt, De Ronde Venen, Houten, Lopik, Stichtse Vecht, Nieuwegein, Utrecht, Woerden en IJsselstein en de Provincie Utrecht, en de gemeenten Stichtse Vecht, Utrecht en Wijdemeren en de Provincies Utrecht en de Provincie Noord – Holland[1], het duurzame onderhoud en het beheer van terreinen en hun recreatieve functies hebben ondergebracht;

Recreatie Midden Nederland is gemeenschappelijke regeling waaraan Recreatieschap Stichtse Groenlanden, het Plassenschap Loosdrecht e.o. en de provincie Utrecht deelnemen, en waarbinnen het Recreatieschap Stichtse Groenlanden en het Plassenschap Loosdrecht e.o. de dienstverlening ten behoeve van het duurzame onderhoud en beheer van hun terreinen hebben ondergebracht, inclusief de bij de uitvoering van deze werkzaamheden betrokken medewerkers en benodigde materieel;

De besturen van het recreatieschap Stichtse Groenlanden en het Plassenschap Loosdrecht e.o. hebben, mede gezien de richtinggevende uitspraken van hun deelnemers, besloten hun uitvoeringsorganisatie die nu is ondergebracht bij bedrijfsvoeringorganisatie Recreatie Midden Nederland (RMN) op een andere wijze vorm te geven;

De deelnemers van RMN hebben in principe het voornemen om middelen die nu worden besteed aan uitvoering van de taken langjarig beschikbaar te houden voor de over te dragen taakuitvoering;

Staatsbosbeheer is de grootse terreinbeherende organisatie in Nederland die als publieke partij staat voor de realisatie van zijn bij wet verankerde taak gericht op het beschermen, beleven en benutten van het groene erfgoed van Nederland;

[1] De provincie Noord – Holland maakt alleen deel uit van de gemeenschappelijke regeling van het Recreatieschap Loosdrechtse Plassen.

Staatsbosbeheer in het kader van die taakstelling het belang van Groen rondom de stad ziet en onderschrijft, en de ambitie heeft zijn positie als beheerder en ontwikkelaar van gebieden in stedelijk gebied te versterken, zo ook in de Provincie Utrecht en in dit geval specifiek bij het beheer van terreinen van het Recreatieschap Stichtse Groenlanden en voor wat betreft een deel van de terreinen van het Plassenschap Loosdrecht e.o.;

Staatsbosbeheer sinds 2017 een zelfde ondersteuning uitvoert ten behoeve van de Recreatieschappen in de provincie Zuid – Holland;

Staatsbosbeheer bereid is te onderzoeken in welke mate zij langjarig (delen van) taken voor het Recreatieschap Stichtse Groenlanden voor hun hele gebied en Plassenschap Loosdrecht e.o. voor het zogenoemde droge deel van hun gebied die nu worden uitgevoerd door RMN, kan overnemen van RMN;

Staatsbosbeheer haar rol als integraal gebiedsbeheerder alleen optimaal kan invullen als er een duurzame en langjarige verbintenis kan worden aangegaan met de recreatieschappen;

Partijen samen in een constructief, transparant en vooral zorgvuldig proces met respect voor elkaars wederzijdse belangen en op basis van een realistische planning willen onderzoeken of taken, medewerkers, materieel én de daaraan verbonden dienstverlening van RMN kunnen worden overgedragen aan Staatsbosbeheer;

Partijen bevestigen dat de kennis, inzet en betrokkenheid van de medewerkers van RMN van groot belang is voor de continuïteit van het beheer en de verbetering van de terreinen van de recreatieschappen en er gezamenlijk naar streven de gevolgen voor de medewerkers van RMN tot een minimum te beperken en zoveel mogelijk het principe ‘mens volgt werk’ toe te passen;

Partijen zich realiseren dat overdracht van taken en medewerkers een redelijke transitieperiode vergt en hier rekening mee houden bij de vormgeving van het proces.

Afspraken

Doel

Partijen onderzoeken in gezamenlijkheid de mogelijkheden om te komen tot a) een overeenkomst tot overdracht van werkzaamheden die RMN uitvoert voor de Recreatieschappen en b) een langjarige samenwerkingsovereenkomst tussen de Recreatieschappen, Stichtse Groenlanden voor hun gehele gebied en Plassenschap voor de zogenoemde droge delen van hun gebied, en Staatsbosbeheer voor de taakuitvoering. De taakuitvoering heeft betrekking op de volgende taken voor de gebieden die opgenomen zijn in bijgevoegde kaart[2]:

- Beheer en onderhoud;
- Exploitatie;
- Toezicht en handhaving;
- Verbeteren van bestaande gebieden met kwaliteitsimpulsen, met behoud van hun bestemming;
- De aan bovenstaande onderwerpen gekoppelde bedrijfsvoeringstaken.

[2] Kaart volgt.

Partijen hanteren de navolgende fasering voor wat betreft het te verrichten onderzoek en de daarmee verband houdende vervolgstappen en besluitvorming;

Fasering

Het onderzoek naar een mogelijke overgang zal gefaseerd plaatsvinden, waarbij na elke fase een besluitvormingsmoment is waarbij de partijen afzonderlijk en aansluitend gezamenlijk een unanieme go/no go geven voor de volgende fase.

Fase 1: Uitvoeren van het (boeken)onderzoek;

Fase 2: Het voorbereiden van een (voorgenomen) besluit;

Fase 3: Het doorlopen van het medezeggenschapstraject bij partijen;

Fase 4: Het voorbereiden van een definitief besluit.

Partijen spreken af fase 2 uiterlijk 30 juni 2022 af te ronden middels een (voorgenomen) besluit.

Nadat fase 4 is afgesloten met een definitief besluit, volgt aansluitend de voorbereiding en implementatie van de overeengekomen overgang van medewerkers en de uitvoering naar Staatsbosbeheer. Partijen spreken in het definitief besluit daarvoor een tijdpad af.

De uitvoering van de verschillende fases zal projectmatig plaatsvinden waaraan alle partijen deelnemen en daarbij de kosten voor de eigen inzet dragen. De projectuitvoering wordt per fase uitgewerkt in een projectplan.

Onderzoeksonderwerpen

Partijen spreken over de intentieperiode af dat in ieder geval de navolgende onderwerpen onderdeel zijn van het uit te voeren onderzoek:

1. de huidige juridische verhoudingen tussen de Recreatieschappen Stichtse Groenlanden en het Plassenschap Loosdrechts e.o. en RMN, de rechten en verplichtingen van deze partijen onderling jegens elkaar, meer in het bijzonder gelet op de vaststelling van de wijze van overgang van RMN naar Staatsbosbeheer;
2. de financiële situatie van RMN over de periode van 2016 tot en met 2021 (balans, winst en verlies en vermogen) alsmede de verwachtingen voor 2022 en de financiële risico's die mogelijk daaruit zouden kunnen voortvloeien;
3. de personele bezetting van RMN, waaronder, doch niet beperkt tot, de juridische status van medewerkers, loonkosten, opgebouwde transitievergoedingen, verhouding vast – tijdelijk, leeftijdsopbouw, functieniveau, te verwachten uitstroom, arbeidsvoorwaarden zulks met inachtneming van de bestaande privacyregelgeving;
4. de rechtspositie van en de rechtspositionele gevolgen voor medewerkers en de daaraan verbonden financiële gevolgen voor RMN en Staatsbosbeheer;
5. de bestaande contractuele verplichtingen van RMN jegens derden in het kader van de taakuitvoering zoals eerder benoemd in deze intentieovereenkomst;
6. de eigendomssituatie van de gronden waarover de Recreatieschappen nu zeggenschap hebben, in het bijzonder voor wat betreft de aanwezigheid van erfpachtsituaties;
7. de juridische en fiscale risico's en mogelijkheden voor taakuitvoering door Staatsbosbeheer ten behoeve van de Recreatieschappen, meer in het bijzonder de vraagstukken van aanbesteding en staatssteun;

8. de omvang van de kosten en de aard van de financiering van de (basis)taken en eventuele ontwikkelingstaken rekening houdende dat exploitatie door derden thans onvoldoende inkomsten genereren;
9. de geprognotiseerde investeringen of groot onderhoud; voor zover geen onderdeel van het voorgaande punt;
10. de inhoud van de langjarige eisen van Recreatieschappen aan de taakuitvoering.

Overige afspraken

Deze intentieovereenkomst eindigt i) als partijen een overnameovereenkomst en samenwerkingsovereenkomsten zijn aangegaan, ii) partijen gezamenlijk constateren dat een samenwerking niet mogelijk is of bestuurlijk niet haalbaar of iii) door tijdsverloop op 1 januari 2023.

De recreatieschappen en RMN stellen de benodigde informatie, in het bijzonder gegevens over de terreinen, beheers- en onderhoudsniveaus, investeringsprogramma en lopende ontwikkelingen beschikbaar aan Staatsbosbeheer. Ook bieden de Recreatieschappen en RMN met inachtneming van de privacyregels inzicht in de omvang van de formatie en de bedrijfsvoering die wordt ingezet voor uitvoering van de taak.

Partijen komen overeen dat na beëindiging van deze intentieovereenkomst zonder dat nadere overeenkomsten tot stand komen zij jegens elkaar niets meer te vorderen hebben uit hoofde van welke titel dan ook.

Partijen spreken af dat communicatie over de inhoud, uitvoering en uitkomst van deze intentieovereenkomst gezamenlijk en zoveel mogelijk gelijktijdig wordt vormgegeven.

Partijen zijn uitdrukkelijk geen geheimhouding over de intentieovereenkomst overeengekomen.

Ondertekening:

Dagelijkse Besturen van GR SGL en GR LSD,

Bestuur GR RMN

Directie SBB

Liquidatieplan
Recreatie Midden Nederland

CONCEPT

Versie:	1.0 TER VASTSTELLING
Datum:	27-10-2021

Versiebeheer

Versie	Datum document	Datum besproken	Besproken met	Aangebrachte wijzigingen na bespreking
0.1	23 augustus 2021	07 september 2021	Directeur RMN	1. Besluitvormingsprocedure 2. Formatieoverzicht 3. Contractuele frictiekosten 4. Liquidatiebegroting 5. Duiding OvO bij boedelonderdeel personeel 6. Risicoparagraaf
0.2	08 oktober 2021	11 oktober 2021	Directeur RMN	1. Besluitvormingsprocedure 2. Toe te passen verdeelsleutel B2022 3. Teksten onderdeel personeel 4. Peildatum bezetting op 1/11/2021 5. Liquidatiebegroting + € 250.000 (afkoop verlofsaldi en ww-risico)
0.3	13 oktober 2021	19 oktober 2021	Directieteam en OR	1. Nadrukkelijker OR traject benoemd in het plan van aanpak 2. Diverse tekstuele wijzigingen 3. Management samenvatting toegevoegd
0.4	21 oktober 2021	25 oktober 2021	Bestuur RMN	1. Bijlage 4 toegevoegd met verdeling liquidatiekosten deelnemers van de schappen 2. Eerste alinea bovenaan p4 management samenvatting gecorrigeerd
1.0	27 oktober 2021	Planning deelnemers	Deelnemers RMN	Eindconcept versie
1.0	27 oktober 2021	Te plannen	Bestuur RMN	Vastgesteld

CONCEPT

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting **4**

1. Inleiding **5**

2. Procedure, uitgangspunten en spelregels opheffing **7**

3. Beschrijving van de boedel **12**
3.1. De taken 12
3.2. Het personeel 12
3.3. Het bezit en de schulden 15
3.4. De verplichtingen 15
3.5. Het archief 16

4. Plan van aanpak en begroting liquidatie **18**
4.1. Planning voorbereiding liquidatie 18
4.2. Liquidatiebegroting 20
4.3. Verdeling van de liquidatiekosten 20

5. Risicoparagraaf **21**

Bijlagen **22**
Bijlage 1 – Bronnen
Bijlage 2 – Contracten
Bijlage 3 – Activastaat per 31-12-2020
Bijlage 4 – Verdeling liquidatiekosten deelnemers SGL en LSD

CONCEPT

Managementsamenvatting

De gemeenschappelijke regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie Recreatie Midden Nederland (gevestigd in Utrecht, KvK-nummer 52393925)(hierna: RMN) is opgericht in 1996. De regeling is gewijzigd in 2008 en 2016 en heeft thans drie deelnemers: het Plassenschap Loosdrecht e.o. (hierna: LSD), het recreatieschap Stichtse Groenlanden (hierna: SGL) en de provincie Utrecht. De provincie Utrecht heeft als belangrijkste subsidiënt een zetel in het bestuur.

In 2019 is een bestuurlijk proces gestart waarin de toekomst van de schappen LSD en SGL wordt heroverwogen met als belangrijkste onderdeel de herziening van de relatie met RMN. Dit heeft in 2020 geleid tot richtinggevende uitspraken over een nieuwe inrichting van de samenwerking op het gebied van recreatie in de provincie Utrecht. Het gevolg van deze ontwikkeling is dat de gemeenschappelijke regeling RMN wordt ontbonden, omdat er geen draagvlak voor een voortbestaan meer is onder de deelnemers. Dit liquidatieplan beoogt de drie deelnemers alle informatie te verschaffen die zij nodig hebben om een besluit te kunnen nemen over de opheffing van RMN en de financiële en personele gevolgen daarvan, die voor hun rekening komen.

Om het voornemen tot opheffing te kunnen effectueren zijn zorgvuldig te nemen stappen in de besluitvorming nodig die in dit plan stap voor stap zijn beschreven. Uiteraard kan het liquidatiebesluit pas worden genomen als duidelijk is of en zo ja welke taken door andere partijen worden overgenomen of dat taken worden beëindigd. In dit liquidatieplan wordt uitgegaan van een liquidatiedatum van 31 december 2022, zodat er bij definitieve besluitvorming begin 2022 voldoende tijd is een zorgvuldige afwikkeling.

Het belangrijkste onderdeel van de ‘boedel’ is het personeel (38,32 f.t.e.) dat nu de werkzaamheden uitvoert. Veel werkzaamheden zullen ook in de nieuwe situatie worden uitgevoerd bij de nieuwe organisaties, sommige niet. In dit liquidatieplan is de spelregel opgenomen dat het personeel zo snel mogelijk, maar tenminste 6 maanden voor de opheffingsdatum (uiterlijk 30 juni 2022) duidelijkheid heeft over hun rechtspositie. Indien de organisaties die de taken beogen uit te voeren op 30 juni 2022 nog geen duidelijkheid kunnen geven over in dienst neming van de medewerkers in de nieuwe organisatie, wordt de liquidatiedatum met tenminste drie maanden uitgesteld.
Uit de beschrijving van de boedel van RMN blijkt voorts, dat in het kader van de vereffening geen noemenswaardige vervreemdingskosten aan de orde zijn omdat de omvang van de materiële vaste activa op de balans zeer beperkt is. Afhankelijk van het exploitatieresultaat in het laatste boekjaar kan hooguit een relatief klein positief of negatief vereffeningsaldo optreden.

De liquidatiekosten worden geraamd op totaal € 1,25 miljoen. De meeste kosten worden geraamd op het risico van de personele en frictie (die al dan niet in het kader van een sociaal plan worden gemaakt). De overige kosten worden gemaakt in de vorm van uren van de uitvoering van de liquidatievoorbereiding, boetebedingen uit de contracten en het liquidatieproces zelf. De kosten worden gedragen door RMN. De geraamde liquidatiekosten worden verdeeld over de deelnemers op basis van de verdeelsleutel die in de begroting van 2022 wordt gehanteerd. Dit betekent dat aan de liquidatiekosten SGL-A een bedrag van € 0,57 miljoen bijdraagt, SGL-B een bedrag van € 0,29 miljoen en LSD een bedrag van € 0,39 miljoen.

CONCEPT

1. Inleiding

De gemeenschappelijke regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie Recreatie Midden Nederland (gevestigd in Utrecht, KvK-nummer 52393925)(hierna: RMN) is opgericht in 1996 (regeling gewijzigd in 2008 en 2016) en heeft thans drie deelnemers: het Plassenschap Loosdrecht e.o. (hierna: LSD), het recreatieschap Stichtse Groenlanden (hierna: SGL) en de provincie Utrecht. De provincie Utrecht heeft als belangrijkste subsidiënt een zetel in het bestuur..

In 2019 is een bestuurlijk proces gestart waarin de toekomst van de schappen LSD en SGL wordt heroverwogen met als belangrijkste onderdeel de herziening van de relatie met RMN. Dit heeft in 2020 geleid tot richtinggevende uitspraken over een nieuwe inrichting van de samenwerking op het gebied van recreatie in de provincie Utrecht. In het memo d.d. 7 december 2020 gericht aan de besturen 'Toekomstige samenwerking Recreatieschappen Besluitvorming over richtinggevende uitspraken voor vervolgstappennieuw organisatie recreatietaken Midden Nederland' zijn over RMN de volgende richtinggevende uitspraken gedaan:

- De gevolgen te onderzoeken van de wijzigingen voor de externe opdrachten die door RMN worden uitgevoerd voor het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug en het Routebureau Utrecht, alsmede de positie van het Routebureau als organisatorisch onderdeel van RMN en hiervoor voorstellen te doen.
- Het voornemen uit te spreken om Bedrijfsvoeringorganisatie RMN op te heffen. Hiervoor een liquidatieplan te laten opstellen door een apart hiervoor aangestelde projectleider met ondersteuning van een bureau. Als streefdatum voor de liquidatie te opteren voor 1 januari 2022.

Om een besluit te kunnen nemen over een nieuwe inrichting van de samenwerking hebben de drie deelnemers onder meer informatie nodig over de consequenties van en de voorwaarden waaronder de opheffing van de gemeenschappelijke regeling RMN. Dit plan beoogt deze informatie te verschaffen.

De gemeenschappelijke regeling RMN is de uitvoeringsorganisatie voor LSD en SGL. Feitelijk betekent dit dat RMN voor haar opdrachtgevers de benodigde bemensing levert voor de taakuitvoering op het gebied van beheer en onderhoud, vergunningverlening, evenementen begeleiding, programma management (ontwikkeling), exploitatie, handhaving en toezicht, het leveren van bestuursondersteuning en bedrijfsvoering (waaronder marketing en communicatie). Daarnaast voert RMN opdrachten uit voor Stichting Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug en is het Routebureau Utrecht organisatorisch bij RMN ondergebracht. Het personeel dat de taken uitvoert is in dienst van RMN. De schappen LSD en SGL hebben geen personeel in dienst. Ook heeft RMN slechts in beperkte mate bezit (activa) op de balans staan. Alleen materieel dat zowel voor de uitvoering van de taken voor LSD en SGL wordt ingezet staat op de balans van RMN. De rest van de activa staat op de balans van LSD of SGL.

Het doel van dit liquidatieplan is om het bestuur van RMN te informeren over de consequenties voor de medewerkers en de omvang en waarde van de 'boedel' die per liquidatiedatum vervalt en wordt overgedragen. Daarnaast kan op basis van de inventarisatie worden bepaald welke rechten en verplichtingen die samenhangen met de boedel dienen te worden afgewikkeld en welke kosten

CONCEPT

gemoeid gaan met de opheffing en voor rekening van de deelnemers komen. De informatie uit dit liquidatieplan kan tevens worden benut als achtergrondinformatie om een besluit over de nieuwe samenwerking te kunnen nemen.

Dit liquidatieplan is als volgt opgebouwd. In de eerstvolgende paragraaf gaan we in op de uitgangspunten en spelregels die gelden in het proces van liquidatie alsmede de benodigde stappen in de besluitvorming. In paragraaf 3 wordt een inventarisatie gegeven van alle 'boedel' van RMN in termen van arbeidscontracten, leverancierscontracten, klantverplichtingen, bezit en risico's. In paragraaf 4 gaan we in op de stappen in het proces van liquidatie en de kosten (en opbrengsten) die hiermee samenhangen, samengevat in een liquidatiebegroting.

Dit liquidatieplan is gebaseerd op de meest actuele gegevens van RMN. Bij het opstellen van dit liquidatieplan is ervan uitgegaan dat deze documenten en overzichten een juiste en volledige weergave zijn van de werkelijkheid. De bronnenlijst is opgenomen in de bijlage.

CONCEPT

2. Procedure, uitgangspunten en spelregels opheffing

De basis voor de **opheffingsprocedure** is gelegen in de tekst van de gemeenschappelijke regeling van RMN[1], die stelt:

> Artikel 25 Opheffing
>
> 1. Deze regeling kan worden opgeheven, als tenminste drievierde van het aantal deelnemers daartoe besluiten.
> 2. In het geval van opheffing stelt het bestuur, na overleg met de deelnemers een liquidatieplan vast.
> 3. Het liquidatieplan omvat de verplichtingen van de deelnemers tot deelneming in de financiële consequenties van de opheffing en een regeling met betrekking tot de gevolgen, die de opheffing voor het personeel heeft.
> 4. Voor zover het liquidatieplan niet anders bepaalt geschiedt de vereffening van een nadelig saldo dan wel de verdeling van een voordelig saldo conform de in artikel 19 vastgestelde verdeelsleutel.

In het eerste lid van artikel 25 wordt gesteld dat een besluit van drievierde van het aantal deelnemers nodig is. In de laatste vastgestelde versie van de gemeenschappelijke regeling wordt nog uitgegaan van 5 deelnemers (inclusief het Plassenschap VVP en het recreatieschap UHVK). Tenminste drievierde van de deelnemers betekent dan de facto vier van de vijf deelnemers. Bij het huidige aantal van drie deelnemers betekent het de facto unanimiteit van stemmen.

In het tweede lid staat dat het bestuur, na overleg met de deelnemers een liquidatieplan vast moet stellen. In de besluitvorming dienen daarom de volgende stappen te worden genomen:

Stap 1. Het bestuur van RMN doet een voorstel tot opheffing en stelt een concept liquidatieplan vast.
Stap 2. Het bestuur van RMN zendt het voorstel tot opheffing en het concept liquidatieplan naar gedeputeerde staten van de provincie Utrecht alsmede de dagelijks besturen van de beide deelnemende schappen, dat laatste in het kader van het in lid 2 van de GR genoemde 'overleg'.
Stap 3. Het concept liquidatieplan wordt aan de ondernemingsraad van RMN voorgelegd, deze geeft haar reactie af binnen een met de WOR-bestuurder afgesproken termijn.
Stap 4. Het bestuur van RMN stelt met inachtneming van de reacties van de deelnemers vast of de deelnemers hebben besloten tot opheffing en stelt vervolgens met inachtneming van het OR advies het liquidatieplan vast.

Gelet op de agenderingen en aanlevertermijnen kost het doorlopen van de stappen 1 t/m 4 realistisch gezien drie maanden tijd (november 2021 – januari 2022). Gelet op deze termijnen moet worden geconcludeerd dat de eerder beoogde en in de richtinggevende uitspraken van de besturen (d.d. 7 december 2020) opgenomen datum van 1 januari 2022 niet meer kunnen worden gehaald. We gaan in het vervolg van dit liquidatieplan derhalve uit van een liquidatiedatum van 31 december 2022, zodat er tijd is voorbesluitvorming en een zorgvuldige afwikkeling.

[1] Besluit van gedeputeerde staten van Utrecht van 12 april 2016, nr.81824243, houdende de wijziging van de gemeenschappelijke regeling van Recreatie Midden-Nederland in een bedrijfsvoeringsorganisatie (Bedrijfsvoeringsorganisatie Recreatie Midden-Nederland. Geldend van 01-07-2016 t/m heden (Overheid.nl).

CONCEPT

In lid drie van het artikel is een inhoudelijke eis aan het liquidatieplan opgenomen. Het plan omvat:

a) de verplichtingen van de deelnemers tot deelneming in de financiële consequenties van de opheffing en
b) een regeling met betrekking tot de gevolgen, die de opheffing voor het personeel heeft.

De eerste inhoudelijke eis houdt in dat duidelijk in het plan moet zijn weergegeven, wat de verplichtingen zijn tot deelneming in de financiële consequenties van de opheffing. Wij vertalen dit naar: *wat zijn de kosten van de liquidatie en de vereffening en wat is de bijdrage van de provincie Utrecht en de beide deelnemende schappen hierin.*
De tweede inhoudelijke eis wordt nader zal worden vormgegeven via een addendum op het bestaande sociaal plan.

Uit lid 4 blijkt hoe de verdeling van die kosten moet worden berekend. Verwezen wordt naar artikel 19 van de gemeenschappelijke regeling:

> Artikel 19 Nadelig saldo
> 1. Het nadelig saldo van de jaarrekening komt ten laste van de recreatieschappen naar rato van het aandeel per recreatieschap in de totale salariskosten van de regeling. Het aandeel wordt bepaald op basis van het aantal werkelijk gewerkte uren voor ieder recreatieschap dat in dienst is van de bedrijfsvoeringsorganisatie.
> 2. Het bestuur stelt een methode van doorberekening van de totale kosten van de bedrijfsvoeringsorganisatie vast.

In de laatst vastgestelde jaarrekening (2020) van RMN staat hierover het volgende:
". . . in de begroting 2020 is rekening gehouden met een evenredige verdeling van loonkosten over de schappen, terwijl de loonkosten in de jaarrekening worden toegerekend op basis van de realisatie per schap."

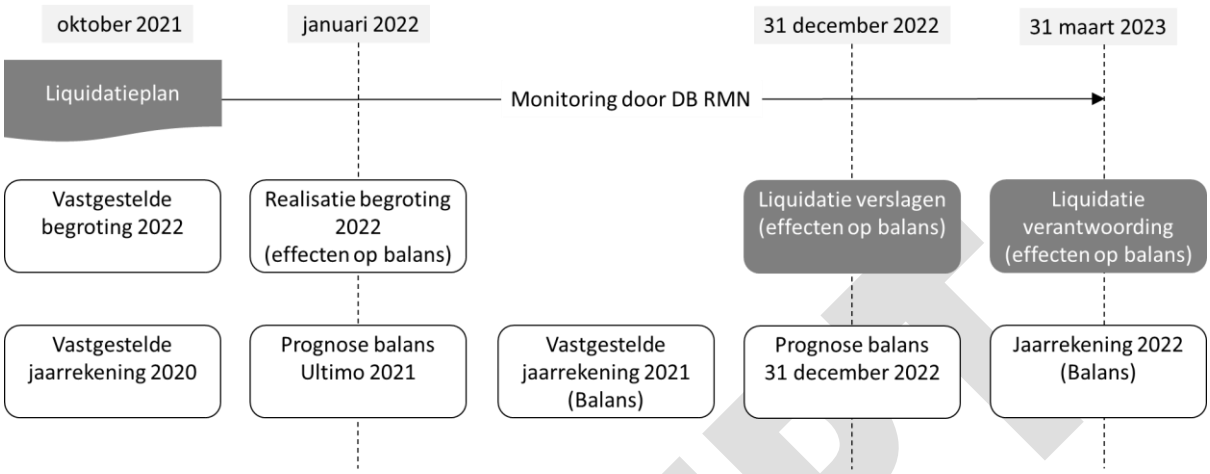
Wij stellen voor om de verdeling van de boedel te baseren op de verdeelsleutel zoals deze in de laatst vastgestelde begroting wordt toegepast, omdat dit de beste representatie is die voorhanden is van de kosten die voor de afzonderlijke schappen worden gemaakt door RMN. Dit leidt tot het volgende beslispunt.

Beslispunt 1
De vereffening van een nadelig saldo dan wel de verdeling van een voordelig saldo geschiedt op basis van de toegepaste verdeelsleutel in de laatst vastgestelde begroting (B2022)

Verderop in dit liquidatieplan zal een berekening worden gemaakt van de kosten per schap bij toepassing van de voorgestelde verdeelsleutel.

CONCEPT

Onderstaand schema geeft weer wat de plaats is van dit liquidatieplan in het liquidatieproces.

Als basis voor dit liquidatieplan is de jaarrekening 2020 en de begroting 2022 gebruikt. De liquidatie is formeel beëindigd wanneer de jaarrekening 2022 medio 2023 door het bestuur van RMN is vastgesteld en de liquidatieverantwoording van de vereffenaar is goedgekeurd. De liquidatieverantwoording is een document waarin de afwikkeling van de verplichtingen eventuele afwijkingen in de begroting van het laatste jaar (als gevolg van het liquidatieproces) en de realisatie van de liquidatiebegroting is beschreven.

Verschillen in de balansposities tussen ultimo 2022 en juridische liquidatie (liquidatiebalans) moeten via de liquidatieverantwoording herleidbaar worden gemaakt. Indien gewenst kan het bestuur van RMN een accountantsverklaring laten opstellen over de periode na balansdatum per ultimo 2022 (in een liquidatiebalans).

Meestal wordt van een aanvullende accountantsverklaring op de liquidatiebalans afgezien, omdat de meeste activa en passiva al van de balans zijn afgevoerd vóór einde van het laatste boekjaar. In de liquidatieverantwoording zal in alle gevallen toch al een sluitende en navolgbare administratie van alle transacties na aflopen van het boekjaar worden opgenomen. Aangezien RMN al een beperkte balans heeft, heeft een extra accountantscontrole beperkte meerwaarde en brengt wel kosten met zich mee.

Beslispunt 2
In de liquidatieverantwoording zullen door de vereffenaar alle transacties inzichtelijk worden gemaakt en zal de liquidatiebalans aldus worden verantwoord.

Ten behoeve van een ordentelijk liquidatieproces is het nodig dat het bestuur van RMN een aantal uitgangspunten en spelregels vast stelt die gelden voor het liquidatieproces. Deze zijn veelal ordenend en structurerend van aard. De uitgangspunten en spelregels hebben niet alleen betrekking op de administratieve afwikkeling maar ook op de ordentelijke overdracht van de boedel.

CONCEPT

De uitgangspunten zijn:

a) De beoogde datum van opheffing is 31 december 2022. Uiterlijk **01 maart 2022** zal de harde liquidatiedatum door het bestuur worden bepaald.
b) Het 'huis' van de bedrijfsvoeringsorganisatie RMN kan pas worden afgebroken als alle kamers leeg zijn en de boedel een bestemming heeft gekregen[2].
c) Het bestuur stuurt het proces van opheffing aan en opereert als formeel opdrachtgever voor de vereffenaar. Materieel is de directeur van RMN opdrachtgever voor de vereffenaar.
d) Medewerkers, klanten en leveranciers worden via het management van RMN geïnformeerd over de voortgang van het liquidatieproces.

De spelregels zijn:

1. Er worden door RMN geen nieuwe investeringen gedaan boven een bedrag van € 25.000[3]. Uitgaven ten behoeve van de afwikkeling en overdragen van de boedel zijn uiteraard mogelijk, indien deze betrekking hebben op de afkoop van lopende contractvoorwaarden. Uitgaven met een investeringskarakter die betrekking hebben op de periode vanaf deze stap zijn niet toegestaan.
2. De huidige activiteiten van RMN worden voortgezet tot en met 31 december 2022, tenzij hierover in het kader van een gefaseerde overgang aanvullende afspraken over zijn gemaakt. Individuele deelnemers onthouden zich van activiteiten die deze continuïteit belemmeren.
3. Het personeel wordt tenminste zes maanden vóór de definitieve liquidatiedatum geïnformeerd over hun rechtspositie per liquidatiedatum. Indien deze duidelijkheid niet kan worden verschaft, wordt de liquidatie uitgesteld met tenminste 3 maanden.
4. Als partijen niet in onderlinge overeenstemming een goede bestemming van de boedel vinden, bepaalt de 'vereffenaar' in overleg met het bestuur de lijn van verdeling en afhandeling.
5. Schoon opleveren. De onderdelen van de boedel worden geïnventariseerd, administratief opgeknipt en overgedragen. Er is geen achterstallig onderhoud in relatie tot de oorspronkelijke doelstellingen en servicenormen zoals eerder gezamenlijk bepaald.

De spelregels gaan in bij de vaststelling van dit plan. Gelet op de samenstelling van de 'boedel' heeft de laatste spelregel vooral betrekking op het archief en de administratie. Voor het opleveren en overdragen van het archief en de administratie bestaan wettelijke regels. Voor de overige onderdelen van de boedel van RMN zijn geen kwaliteitseisen vastgelegd. Op het eerste gezicht kan spelregel 5 met spelregel 1 conflicteren. Indien beide spelregels worden geaccordeerd kan eventueel wegwerken van achterstallig onderhoud alleen nog uit de lopende exploitatie worden gefinancierd van RMN of uit een eenmalig extra budget[4].

[2] Bestemming wordt hier opgevat in brede zin; in gevallen betekent dit beëindiging (contracten) of vernietiging (bij activa zonder boekwaarde die niet kunnen worden overgedragen).

[3] Onder investering wordt verstaan een conform de BBV2017 te activeren verplichting.

[4] Er is een nieuw MJOP opgesteld. De eventuele extra investeringen hiervan worden echter geactiveerd op de balans van LSD en SGL, niet op die van RMN.

CONCEPT

Beslispunt 3

Het bestuur van RMN stelt de genoemde uitgangspunten en spelregels vast en ziet toe op de naleving ervan.

Gedurende het liquidatieproces zal het bestuur en de vereffenaar toezien op de juiste toepassing van de uitgangspunten en spelregels en waar mogelijk corrigerend optreden.

De juridische entiteit RMN houdt op te bestaan na afwikkeling van alle rechten en plichten, overdracht of beëindiging van alle boedelonderdelen, na publicatie van de opheffing in de Staatscourant, uitschrijving bij de KvK en opheffing van alle bankrekeningen.

CONCEPT

3. Beschrijving van de boedel

In dit hoofdstuk wordt de 'boedel' van RMN beschreven. De 'boedel' wordt beschouwd in de meest brede zin van het woord en bestaat uit:

a) de taken
b) het personeel
c) het bezit en de schulden
d) de verplichtingen jegens derden en de verplichtingen van derden jegens RMN
e) het archief

Hierna beschrijven we ieder van de genoemde boedelonderdelen.

3.1. De taken

Uit de tekst van de gemeenschappelijke regeling blijkt welke taken de bedrijfsvoeringsorganisatie uitvoert in formele zin.

> Artikel 3 Belang
>
> 1. Deze regeling is getroffen met het oog op het belang van de recreatieschappen bij een centraal ondergebracht personeelsbeheer, alsmede bij het indien gewenst voorbereiden van gemeenschappelijk beleid.
> 2. De recreatieschappen onthouden zich van alle activiteiten waartoe de bedrijfsorganisatie bevoegd is.

In artikel 4 van de tekst van de gemeenschappelijke regeling wordt aan het bestuur alle bevoegdheden toegekend die nodig zijn voor het uitoefenen van de taak, zoals het vaststellen van de organisatiestructuur, het vaststellen van het (meerjaren-)personeels- en formatieplan en het uitvoeren van het personeelsbeleid. Ook kan het bestuur middelen ten behoeve van het apparaat aanschaffen, materieel aanschaffen en beheren dat door meer dan één recreatieschap wordt gebruikt en kan het bestuur beleidsvoorstellen doen aan de recreatieschappen betreffende gemeenschappelijke beleidsuitgangspunten. Tenslotte is genoemd dat de bedrijfsvoeringsorganisatie binnen grenzen taken voor derden kan uitvoeren. RMN heeft derhalve geen 'eigen' taken, anders dan de gebruikelijke en noodzakelijke taken om de organisatie te laten functioneren, zoals aansturing organisatie RMN (directie) en het doorlopen van de eigen planning- en control cyclus.

Dit betekent, dat het bestuur voor ieder van de genoemde taken moet besluiten of deze taken worden beëindigd of worden overgenomen en in dat laatste geval moet worden geregeld dat een andere partij de taak in uitvoering neemt. De taken voor derden zijn vastgelegd in een dienstverlenings-overeenkomst met het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug (hierna: NPUH).

3.2. Het personeel

Voor de uitvoering van de taken heeft de bedrijfsvoeringsorganisatie de daarvoor benodigde medewerkers in dienst of huurt die in. Dit geldt ook voor de dienstverlening aan NPUH en het

CONCEPT

Routebureau. RMN is 100% dienstverlener aan deze partijen. Per 1 november 2021 ziet de formatie en bezetting van RMN er als volgt uit:

Formatie en bezetting	Formatie	Bezetting[5]
TOTAAL	**42,80**	**38,32**
Directie en secretaris	2,00	-
Beheer en Onderhoud	14,80	14,40
Exploitatie	3,10	2,80
Toezicht en Handhaving	5,90	6,74
Routebureau	3,50	3,50
Bedrijfsvoering	10,00	9,08
Programmamanagement	3,50	1,80

Het belangrijkste onderdeel van de 'boedel' is het personeel dat nu de werkzaamheden uitvoert. Veel werkzaamheden zullen ook in de nieuwe situatie worden uitgevoerd bij de nieuwe organisaties, sommige niet. Het is belangrijk dat het personeel zo snel mogelijk, maar conform spelregel 3 **tenminste 6 maanden** voor de opheffingsdatum (uiterlijk 30 juni 2022) duidelijkheid heeft over hun rechtspositie. Indien de organisaties die de taken beogen uit te voeren op 30 juni 2022 nog geen duidelijkheid kunnen geven in dienst neming van de medewerkers in de nieuwe organisatie, wordt de liquidatiedatum met tenminste **drie** maanden uitgesteld.

Over de rechtspositie van het personeel bij liquidatie is advies gevraagd aan Bureau Vijverberg. In het definitieve advies d.d. 1 september 2021 is onder meer het volgende opgenomen:

- het Routebureau heeft een eigenstandige positie binnen RMN. De overgang van het Routebureau naar een derde partij leidt vrijwel zeker tot overgang van onderneming;
- de directie van RMN is te beschouwen als een overheadtaak; deze taak gaat alleen mee over naar een andere organisatie als RMN als geheel wordt overgedragen; dan is sprake van overgang van onderneming. Als RMN in delen wordt overgedragen, blijft de directie achter bij RMN;
- de opheffing van RMN door SGL, LSD en de provincie leidt tot het terugvallen van de taken naar de deelnemers SGL en LSD. Er zijn nu geen eenheden binnen RMN aan te wijzen die integraal overgaan naar SGL of LSD, hoewel vooralsnog aannemelijk is dat alle werkzaamheden die nu voor SGL en LSD worden verricht, na de transitie uitgevoerd zullen worden bij SGL, respectievelijk LSD. Deze situatie heeft zoveel kenmerken van 'overgang van onderneming' dat wij niet kunnen uitsluiten dat de transities in geval van rechterlijke toetsing als 'overgang van onderneming' worden beschouwd. De splitsing van RMN-taken over SGL en LSD kan er dan toe leiden dat medewerkers hun werk volgen naar SGL en LSD en overeenkomstig Europese jurisprudentie aanspraak kunnen maken op een deeltijddienstverband bij SGL en LSD;
- in het geval dat de taken van RMN terugvallen bij één van de deelnemers of wanneer een of meer (derde) partijen gecontracteerd worden die alle of een deel van de taken van RMN overnemen zal RMN als geheel, of zullen onderdelen van RMN, aan een derde partij worden overgedragen en kan

[5] De bezetting is exclusief ingehuurd personeel. De bezetting van het personeel met een arbeidscontract bij RMN is per 1 november 2021 38,32 f.t.e.

CONCEPT

zeer goed sprake zijn van overgang van onderneming. Voor een concreter oordeel is een specifieker beeld van dit scenario nodig.

De Directie van RMN wordt in het advies van Vijverberg beschouwd als een stafdienst/overheadtaak die niet onder overgang van onderneming valt. Of dit ook voor het Team Bedrijfsvoering geheel of gedeeltelijk geldt, moet nog nader worden onderzocht[6].
Het gevolg van overgang van onderneming is dat de werknemers die werkzaam zijn bij (het onderdeel van) de RMN dat wordt overgedragen, van rechtswege overgaan naar de 'nieuwe' werkgever. De werknemers hoeven hiermee niet in te stemmen maar kunnen de overgang dan ook niet risicoloos weigeren.
Op het moment van het schrijven van dit plan lijkt het scenario waarbij de werkzaamheden van de medewerkers deels overgaan naar LSD en deels naar SGL het meest waarschijnlijk. Bij definitieve besluitvorming over de omvorming kan het benodigde stappenplan voor de overgang van het personeel specifieker worden beschreven.

In het kader van de opheffing is het nodig een sociaal plan op te stellen. De werkgever overlegt over de inhoud van het sociaal plan met de vakbonden. In het kader van het opheffingsproces worden kosten gemaakt. We noemen dit Sociaal Plankosten. Dit zijn de volgende kostensoorten:

1. Kosten voor de collectieve en individuele begeleiding van het personeel van de huidige situatie naar de nieuwe situatie. Dit zijn kosten op het gebied van opleidingen, loopbaanadvies en van werk naar werk.
2. Sociaal plan kosten om de verschillen tussen de huidige rechtspositie en de nieuwe rechtspositie op te vangen gedurende een aantal jaren na liquidatiedatum[7].
3. Indien medewerkers per liquidatiedatum niet kunnen worden geplaatst in een nieuw dienstverband zijn transitievergoedingen van toepassing[8].

We nemen in dit liquidatieplan een raming op van de personele frictiekosten die gebaseerd is op de bezetting eigen personeel in f.t.e. per 1/11/2021 vermenigvuldigd met een gemiddeld frictiekostenbedrag van € 15.000 per voltijds eenheid. Dit gemiddelde bedrag is inclusief alle rechten (transitievergoedingen, WW-risico, persoonlijke opleidingsbudgetten) en gebaseerd op de aanname dat het grootste deel (tenminste 3/4) van de huidige medewerkers bij de organisaties die de taken na 1 januari 2023 gaan uitvoeren terecht komen. Voorts houden wij rekening met een bedrag van € 300.000 voor inhuurcapaciteit die moet worden ingezet als gevolg van vertrekkende medewerkers die in de loop van de liquidatieperiode op eigen initiatief ergens anders een werkkring hebben gevonden en waarvan de taken moeten worden gecontinueerd.

Dit leidt tot een totaalbedrag van **€ 875.000** op te nemen voor personele frictiekosten die optreden. Deze raming kent een grote onzekerheidsmarge maar is op dit moment de meest reële inschatting die te maken is. Het bedrag valt lager uit naarmate bij meer medewerkers aansluitende indiensttreding bij de invlechtende organisaties aan de orde is. Uiteraard wordt dit bedrag een veelvoud wanneer bij geen van de huidige medewerkers opvolgend werkgeverschap aan de orde is.

[6] Advies transities RMN, Vijverberg Advocaten en Adviseurs, 1 september 2021, p24
[7] Inclusief een deel van het persoonlijk opleidingsbudget (POB)
[8] RMN is eigenrisicodrager voor de WW en bovenwettelijke uitkeringslasten. Deze lasten zijn onderdeel van de raming.

CONCEPT

3.3. Het bezit en de schulden

De balans per ultimo 2020 laat de volgende opstelling zien:

Balans RMN	31-12-2020	31-12-2019
ACTIVA	€ 1.391.952	€ 2.591.594
Totaal vaste activa	*€ 15.268*	*€ 31.800*
Totaal vlottende activa	*€ 1.376.684*	*€ 2.559.794*
PASSIVA	€ 1.391.952	€ 2.591.594
Totaal vaste passiva	*€ -*	*€ -*
Totaal vlottende activa	*€ 1.391.952*	*€ 2.591.594*

Uit deze balans blijkt dat het totaal aan vaste activa zeer beperkt van omvang is. RMN heeft een beperkt aantal bezittingen in het kader van vervoersmiddelen en hard- en software. Dit zijn productiemiddelen die voor beide schappen worden ingezet. De totale boekwaarde daarvan bedraagt per ultimo 2020 € 15.268. Voor deze kapitaalgoederen is geen specifiek onderhoudsplan omdat geen sprake is van periodiek groot onderhoud. Verder blijkt dat er geen sprake is van eigen vermogen. De bezittingen worden dus 100% gefinancierd uit vreemd vermogen, voornamelijk kort van looptijd en verstrekt door de deelnemers.

Voor de vereffening betekent dit dat geen noemenswaardige vervreemdingskosten aan de orde zijn. De vervoermiddelen en de hard- en software worden overgedragen aan de rechtsopvolgers. Afhankelijk van het exploitatieresultaat in het laatste boekjaar kan een relatief klein positief of negatief vereffeningsaldo optreden.

3.4. De verplichtingen

RMN heeft diverse contracten afgesloten met derden, zowel klanten als leveranciers. Bij ieder van deze contracten is geïnventariseerd, welke contracteindedatum geldt, wat de opzegtermijn is en of er bij voortijdige beëindiging boetebedingen gelden[9]. Van belang is om vanaf het voorgenomen besluit (stap 1 in de procedure, zie H2) geen automatische contractverlengingen meer toe te staan die zorgen voor een einddatum na beoogde liquidatiedatum.

Het belangrijkste contract aan de klantzijde is die met het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug (NPUH) voor het beheer en onderhoud van recreatieve paden, kanoroutes en bijbehorende voorzieningen en uitvoering van handhaving en groen toezicht[10]. De contracteindedatum is 31-03-2023 en de jaarlijkse waarde is € 446.400. Indien RMN wordt geliquideerd vóór contracteindedatum zal met het NPUH

[9] In bijlage 2 zijn deze contracten zoveel mogelijk uitputtend geïnventariseerd. In de implementatiefase van de liquidatie kunnen uiteraard altijd nog verrassingen boven tafel komen.

[10] Recreatie Midden Nederland heeft zelf geen dienstverleningsovereenkomst met het Routebureau. Het Routebureau heeft wel dienstverleningsovereenkomsten met het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug en met de beide schappen LSD en SGL, de provincie Utrecht en 9 gemeenten.

CONCEPT

moeten worden bekeken wat de consequenties zijn. Indien RMN wordt geliquideerd na contracteindedatum wordt het contract van rechtswege beëindigd.

Het belangrijkste contract aan leverancierszijde is het contract met ALD Automotive voor de leaseauto's. Van 12 auto's eindigen de leasecontracten in het voorjaar van 2024. Wanneer de contracten eerder moeten worden beëindigd (op 31 december 2023) zijn de meerkosten becijferd op € 27.500. Dit bedrag kan worden beschouwd als een afkoopsom.

RMN heeft geen langerlopende geldleningen lopen bij banken of derden. RMN heeft twee bankrekeningen lopen bij BNG en ABN Amro, waarvan de BNG-rekening een kredietfaciliteit kent van € 250.000.

Bank	**IBAN**	**Toelichting**
BNG	NL42BNGH0285042440	Kredietfaciliteit € 250.000
BNG	NL29BNGH0285106015	Schatkistrekening
BNG	NL17BNGH0286705664	Werkrekening schatkistbankieren
ABN AMRO	NL65ABNA0456616802	Voor iDeal betalingen

3.5. Het archief

Een onderdeel van de boedel dat bijzondere aandacht behoeft is het archief. Tot het archief behoren niet alleen de papieren documenten maar ook de digitale informatiebestanden en gegevens uit de applicaties.

Toezichthouder op het archief van RMN is de provinciearchivaris van Utrecht, werkzaam bij Het Utrechts Archief. De toezichthouder heeft in haar jaarverslagen verschillende malen de noodklok geluid over de informatiehuishouding bij RMN. Bij het in gang zetten van het transitieproces heeft de toezichthouder in een advies aan de directie van RMN de urgente aanbevelingen geformuleerd om in het transitieplan voor de omvorming van de schappen voldoende onderbouwd budget op te nemen en maatregelen op te nemen voor adequate overdracht van de digitale informatiebestanden en papieren archieven.

Het archief van RMN zal moeten worden geïnventariseerd, waarbij aan de hand van de geldende selectielijst (van de provincie) de verdeling dient te worden gemaakt naar te vernietigen, over te dragen naar een andere uitvoerder van de taken of voor permanente bewaring over te brengen naar de provinciale archiefbewaarplaats. Indien de bedrijfsvoeringsorganisatie RMN wordt geliquideerd maar de deelnemende schappen niet, zal alleen het deel van het archief worden verdeeld dat samenhangt met haar eigen taakuitvoering van RMN (personeelsbeheer, voorbereiding van gemeenschappelijk recreatiebeleid en de bestuursvergaderingen van RMN) en zal voor dat deel moeten worden bepaald welke deelnemer van RMN rechtsopvolger en zorgdrager wordt voor de archief- en informatiebestanden van de bedrijfsvoeringsorganisatie (zie art. 21 lid 3 van de GR-tekst RMN).

CONCEPT

Wanneer de in dit plan genoemde spelregel 'schoon door de poort' van kracht is, zal RMN als uitvoerder van de archieftaak voor de schappen, het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug en het Routebureau het archief 'schoon en vrij van achterstallig onderhoud' moeten overdragen. In dat geval dient een inventarisatie te worden gedaan van alle thans door RMN in beheer zijnde archiefonderdelen ten behoeve van de overdracht van de betreffende archiefdelen naar de schappen of de provincie. Uiteraard moeten de beide schappen dan eigen beleidsregels voor de informatiehuishouding vaststellen en een nieuwe archiefbeheerder hebben gecontracteerd.

Het huidige archief ligt deels opgeslagen bij het Utrechts Archief (OASIS in Almere) en deels opgeslagen in de kelder van het provinciehuis Utrecht. In de liquidatiebegroting wordt een bedrag op van totaal € 50.000 voor de inventarisatiefase waarbij op basis van het geschatte aantal meters archief als percentage van het totaal archief het deel RMN 20% voor rekening neemt, LSD 30%, SGL 40% en de provincie Utrecht 10%[11]. Na inventarisatie kunnen nog kosten ontstaan voor opschoning en overdracht. De overdracht van het archief zal in principe in hybride vorm plaatsvinden, dus zowel in digitale als papieren vorm. Hiervoor wordt nog eens een bedrag van € 50.000 geraamd, dat op eerder genoemde wijze over de partijen wordt verdeeld. Voor RMN nemen we voor het archief derhalve een totaalbedrag op van **€ 20.000**.

CONCEPT

[11] Naar rato van ingeschat aandeel in het totaal van de meters archief

4. Plan van aanpak en begroting liquidatie

De voorbereiding van de formele liquidatie van RMN start met de vaststelling van dit plan door het bestuur, waarbij het bestuur tevens de opdracht krijgt om direct te starten met de voorbereidingen. De meeste handelingen zijn louter van administratieve aard. De primaire processen zullen onveranderd doorgang vinden conform het werkplan en de vastgestelde (beleidsarme) begroting 2022 en betalen de deelnemers hun reguliere bijdrage. In dit hoofdstuk worden de werkzaamheden beschreven die in het kader van de voorbereiding van de formele liquidatie van RMN worden uitgevoerd. Op basis hiervan wordt een liquidatiebegroting gegeven.

4.1. Planning voorbereiding liquidatie

Met inachtneming van de inventarisatie zoals in de vorige hoofdstukken weergegeven, zijn de volgende activiteiten in het kader van de liquidatie van RMN nodig. We geven daarbij tevens in een globale planning aan, wanneer deze activiteiten moeten zijn afgerond.

Nr	Activiteit	2021 Q4	2022 Q1	2022 Q2	2022 Q3	2022 Q4	2023 Q1
01	Besluitvorming liquidatie RMN en adviestraject OR afronden		mrt				
02a	Contractpartners RMN in kennis stellen van besluit tot liquidatie en evt. gevolgen voor hetgeen in contract is opgenomen communiceren. Leverancierscontracten tijdig opzeggen.			apr - jun			
02b	Publicatie opheffingsbesluit in de Staatscourant						
03	Sociaal plan (addendum) opstellen, bespreken met de vakbonden en vaststellen						
04	Overdracht personeel, rechtspositie bekend 30/06/2022						
05a	Archief inventariseren, beoordelen en plan van aanpak opstellen.						
05b	Plan van aanpak archief uitvoeren ((deels) vernietigen of overdragen en bewaren)						
06	Opstellen jaarrekening 2022 (door directie RMN)						jan
07	Opstellen liquidatieverantwoording (vereffenaar)						
08	Controle door accountant op jaarrekening en (evt. liquidatieverantwoording)						feb
09	Vaststelling liquidatieverantwoording en jaarrekening door bestuur RMN en formele liquidatie						mrt
10	Uitschrijven KvK, opheffen schatkistbankieren en bankrekeningen						mrt
11	Begeleiding besluitvorming, liquidatieproces en formele opheffing.						

CONCEPT

Op de balans van RMN staan per 31 december 2022 activa en passiva die afgewikkeld worden om tot een liquidatie te komen:

a) Opbrengsten van bezittingen die worden verkocht worden eerst gebruikt om de eventuele resterende waarde op de balans (de boekwaarde) af te boeken. Op het moment dat er geen boekwaarde is of wanneer de boekwaarde lager is dan de verkoopopbrengst, dan resteren er middelen die aan het eigen vermogen kunnen worden toegevoegd. Is de opbrengst lager dan de boekwaarde, dan zal dit eigen vermogen juist gebruikt moeten worden om de boekwaarde weg te werken.
b) Overig bezit gaat over naar de partij die de taken gaat uitvoeren van het betreffende schap. Omdat er op de balans van RMN alleen activa staat die voor beide schappen wordt ingezet, zal in overleg worden bekeken welke partij het betreffende activum het beste kan gebruiken. Indien er meerdere belangstellende organisaties zijn wordt overgedragen op basis van bieding waarbij de boekwaarde als minimum bedrag geldt. Bij één belangstellende is het voorstel om het activum **tegen boekwaarde** per 31 december 2022 over te dragen.
c) Er kan ook bezit zijn dat geen boekwaarde heeft. Ook hier geldt dat in overleg worden bekeken welke partij het betreffende activum het beste kan gebruiken en dat bij meerdere belangstellende organisaties wordt overgedragen op basis van bieding (zonder minimum bedrag). Er wordt – voorlopig – vanuit gegaan dat dit bezit geen wezenlijke economische waarde vertegenwoordigt. Mocht dit wel het geval zijn, dan moet deze waarde aan het eigen vermogen van RMN worden toegevoegd en dus (eigenlijk) voor die prijs door de organisatie die de taken gaat uitvoeren worden overgenomen.

De feitelijke afwikkeling van de liquidatie vindt plaats in de loop van 2023 (idealiter Q1, waarschijnlijk Q2) nadat de accountant een oordeel heeft gegeven over de verlies- en winstrekening van 2022 en over de liquidatiebalans per 31 december 2022.

CONCEPT

4.2. Liquidatiebegroting

In de onderstaande tabel is een raming gegeven van de kosten per stap in het liquidatieproces.

Nr	*Activiteit*	*Bedrag*
1	Besluitvorming liquidatie RMN afronden	€ 5.000
02a	Contractpartners RMN in kennis stellen van besluit tot liquidatie en evt. gevolgen voor hetgeen in contract is opgenomen communiceren (opzeggen).	€ 37.500
02b	Publicatie opheffingsbesluit in de Staatscourant	€ 150
3a	Sociaal plan opstellen en vaststellen	€ 15.000
3b	Personele frictiekosten	€ 875.000
4a	Overdracht personeel, rechtspositie bekend 30/06/2022	€ 15.000
4b	Afkoop verlofsaldi	€ 150.000
4c	Afkoop WW-historische verplichtingen	€ 70.000
05a	Archief inventariseren, beoordelen en plan van aanpak opstellen.	€ 10.000
05b	Plan van aanpak archief uitvoeren	€ 10.000
6	Opstellen jaarrekening 2022 (door directeur RMN of vereffenaar)	€ 10.000
7	Opstellen liquidatieverantwoording (door vereffenaar)	€ 10.000
8	Controle door accountant op jaarrekening en (evt. liquidatieverantwoording)	€ 15.000
9	Vaststelling liquidatieverantwoording en jaarrekening door bestuur RMN / liquidatiecommissie en formele liquidatie	€ 2.500
10	Uitschrijven KvK, opheffen schatkistbankieren en bankrekeningen	€ 4.850
11	Begeleiding liquidatieproces en formele opheffing.	€ 20.000
TOTAAL		**€ 1.250.000**

De meeste kosten worden geraamd op het risico van de personele en frictie (die al dan niet in het kader van een sociaal plan worden gemaakt). De overige kosten worden gemaakt in de vorm van uren van de uitvoering van de liquidatievoorbereiding, boetebedingen uit de contracten en het liquidatieproces zelf. De kosten worden gedragen door RMN.

4.3. Verdeling van de liquidatiekosten

Wanneer de geraamde liquidatiekosten worden verdeeld over de deelnemers op basis van de verdeelsleutel die in de begroting van 2022 wordt gehanteerd, ontstaat het volgende beeld:

Deelnemer	*Verdeelsleutel*	*Bedrag*
SGL-A	45,50%	€ 568.763
SGL-B	23,50%	€ 293.757
LSD	31,00%	€ 387.480
RMN	**100,00%**	**€ 1.250.000**

Benadrukt moet worden dat dit om een schatting gaat. Het totaalbedrag kan gedurende de rit nog wijzigen.

CONCEPT

5. Risicoparagraaf

Ten behoeve van dit liquidatieplan is inventariserend door de stukken gegaan. Er kan onderscheid worden gemaakt in de financiële risico's die volgen uit de reguliere bedrijfsvoering en risico's die volgen uit het proces van liquidatie. Er zijn geen risico's geïdentificeerd die volgen uit de reguliere bedrijfsvoering van RMN. Er zijn vier risico's geïdentificeerd die volgen uit het proces van liquidatie.

a) In de eerste plaats kunnen voor voortijdige beëindiging van leveranciers- en klantcontracten compensatieverplichtingen volgen die niet kunnen worden verlegd. De omvang hiervan is nog niet voldoende bekend maar de berekening hiervan is onderdeel van het plan van aanpak.
b) Voor RMN is voorts het risico geïdentificeerd dat volgend uit het proces van liquidatie de taken die uitgevoerd worden voor de schappen, NPUH of zichzelf niet of in onvoldoende mate kunnen worden geborgd door het personeel. Dit risico kan slechts ten dele worden gemitigeerd door extra inhuur.
c) Voorts zal het liquidatieproces extra tijd vergen van het personeel van RMN, dit is niet voorzien in de begroting 2022 van RMN.
d) Tenslotte dient te worden gewezen op de deadline voor de besluitvorming over de liquidatie, welke in dit plan is gesteld op uiterlijk **1 maart 2022**. Wanneer deze deadline niet wordt gehaald, is besluitvorming onzeker gelet op de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022.
e) Wanneer besluitvorming over de liquidatie niet vóór de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022 is afgerond, en niet wordt geliquideerd per 1 januari 2023, ontstaat het risico dat de taken niet meer kunnen worden uitgevoerd binnen de huidige begroting en de huidige bemensing. In dat geval moet meer capaciteit worden ingehuurd.

Over de risico's en de beheersing hiervan wordt periodiek gerapporteerd naar het bestuur, dat als liquidatiecommissie optreedt.

CONCEPT

Bijlagen

CONCEPT

Bijlage 1 – Bronnen

Document/ bron	Datum
Gemeenschappelijke regeling Recreatie Midden Nederland	01-01-2016
Jaarverslag en jaarrekening Recreatie Midden Nederland 2020	24-03-2020
Advies archivaris bij toekomstscenario's RMN	21-08-2020
Memorandum Informatiehuishouding en archief RMN in transitietraject	18-03-2021
Eindadvies transities, Vijverberg advocaten en adviseurs	01-09-2021
Export JOIN contracten RMN	31-08-2021
Begroting RMN 2021	30-03-2020
Begroting SGL 2021	30-03-2020
Begroting LSD 2021	30-03-2020

CONCEPT

Bijlage 2 – Contractinventarisatie

Nr	Omschrijving van de dienst of product	Contractpartij	Kosten / opbrengsten	Per maand / jaar	Duur contract	Einddatum contract	Automatisch verlengd	Opzegtermijn	Afkoop-kosten
1	BRS samenwerkingsconvenant en verwerkersovereenkomst; toezicht, registratiesysteem	BRS Natuurnetwerken			Doorlopend		Ja		nvt
2	Samenwerkingsovereenkomst BSBm; geen idee wat dit is, onderdeel BOA's, Bestuurlijke Strafbeschikking Milieu								nvt
3	Machtiging GMB – rc overeenkomst inzake schatkistbankieren;	BNG Bank	-						nvt
4	Vaccinatiezorg contract prikpunt 2020;	Vaccinatie Zorg BV	€300	jaar	1 jaar		ja	1 maand	geen
5	Contract Issys; kantoorautomatiseringsomgeving, koppeling met AFAS, platform	Issys	€7.500	maand	48 mnd	19-11-2022	Nee	voor 20-5-2022 aangeven verlenging	geen
6	Printer	Grenke Finance (Samsung Business)	€3.240	kwartaal		1-7-2023	Nee	3mnd	restant contractwaarde
7	Contract TelecomJordaan 2018 (is IP-Care geworden);	IP-Care	€80	maand		nvt	Ja	doorlopend verlengd	geen
8	Contract KTG Telecom 2018; mobiele tussenpersoon Vodafone	KTG Telecom	€150	maand	24 mnd initieel daarna Doorlopend	1-11-2021	Ja	1 mnd gelijk met Vodafone	geen
9	Opdracht Stichting Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug 2020; beheer, onderhoud, toezicht op de routes en paden van oud-UHVK deelnemers + uitgifte MTB vignetten	Stichting Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug	€437.700	half jaar	3 jaar en 3 maanden	31-3-2023	Nee	-	nvt
10	Inhuur Ronald Gubbens (Ruimtemanagers). Alle kosten worden doorbelast naar SGL-B;	Ruimtemanagers	wisselend	maand		31-12-2021			nvt
11	BiedICT. Inhuur Alex Kortekaas voor ICT-werkzaamheden;	Bied ICT	€3.000	maand	onbepaald	onbepaald	ja	in overleg	nvt

CONCEPT

Nr	Omschrijving van de dienst of product	Contractpartij	Kosten / opbrengsten	Per maand / jaar	Duur contract	Einddatum contract	Automatisch verlengd	Opzegtermijn	Afkoop-kosten
12	Chaillet applicatiebeheer. Inhuur Henri Chaillet voor werkzaamheden in JOIN/archivering;	Chaillet applicatiebeheer	€1.200	maand			ja	maand	nvt
13	Exilo BV. Inhuur op afroep van Rogier Schumer (business controller);	Exilo BV	€110	uur	onbepaald	onbepaald	nvt	in overleg	nvt
14	Hester Raats en Daniëlle Brink. Nieuwe inhuur ter vervanging van Sofie Stolwijk en Ruth Werkhoven;					31-12-2022			nvt
15	UWV. Doorbelasting WW-lasten Dieren, Van der Swan en (vanaf oktober) Pepels;	UWV	€5.000	maand					nvt
16	APG. Boven- en nawettelijke uitkeringen inzake Alferink; let op overname verplichting door rechtsopvolger;	APG	€10.000	jaar					nvt
17	RAET. Het voeren van de salarisadministratie;	Visma Raet	€1.000	maand	1 jaar	31-12-2021	ja	3 maanden	nvt
18	MK Basics. Verzuimbegeleiding;	MK Basics	€1.600	jaar	1 jaar	31-12-2021	ja	3 maanden	nvt
19	ArboUnie. Beschikbaar stellen vertrouwenspersoon;	ArboUnie	€125	jaar	1 jaar	31-12-2021	ja	3 maanden	nvt
20	ALD Automotive. Leasecontracten 12 auto's; risico afkoopboete (ex schade en afwijkende km);				Divers	Divers		Divers	€ 27.500
21	Dataquint. Geovisia;	RMN	€10.000	jaar	jaar	ntbp	ja	afloop jaar	geen
22	I-Babs;		€10	maand gebruiker					nvt
23	REM Automatisering. Tijdsregistratiesysteem Big Ben;	REM Automatisering	€1.450	jaar	Onbepaald	Onbepaald	ja	3 maanden	nvt
24	Moving Intelligence. Rittenregistratie leaseauto's;	Moving Intelligence	€101	maand	12 maanden	10-3-2022	Ja	Onbekend	nvt
25	Vodafone	Vodafone via KTG Telecom	€1.300	maand	24 mnd initieel daarna Doorlopend	1-11-2021	Ja	1 mnd	geen
26	Pardon salaris. Licentie voor pro forma berekeningen salarissen e.d.;	Pardon salaris	€400	jaar	12 maanden	31-12-2022	ja	3 maanden	nvt
27	Archiefservice Salaris Rendement	Rendement	€35	jaar	12 maanden	31-12-2020		3 maanden	nvt
28	Abonnement Dossier HR Rendement	Rendement	€224	jaar	12 maanden	31-12-2021		3 maanden	nvt
29	Abonnement Salaris Rendement	Rendement	€369	jaar	12 maanden	31-1-2021		3 maanden	nvt
30	Abonnement checklist jaarrekening 2020	Kluwer	€41		onbekend			3 maanden	nvt
31	Abonnement Tuin en Landschap	Horti Point	€280	jaar	12 maanden	31-12-2021		Onbekend	nvt
32	Abonnement NRIT Media/Recreatie en Toerisme/Vrijetijdsstudies	NRIT	€223	jaar	12 maanden	29-11-2021		Onbekend	nvt

CONCEPT

Nr	Omschrijving van de dienst of product	Contractpartij	Kosten / opbrengsten	Per maand / jaar	Duur contract	Einddatum contract	Automatisch verlengd	Opzegtermijn	Afkoop-kosten
33	Wet op Ondernemningsraden, jaarboek/abonnement	VMN Vakmedianet	€240	jaar				Onbekend	nvt
34	Abonnement binnenv. Politiereglement	STC Training & Consultancy	€96					Onbekend	nvt
35	Gebruikerslicentie instrumenten Norminstituut Bomen	Norm Instituut Bomen	€850	jaar	12 maanden	31-5-2021		Onbekend	nvt
36	Abonnement 10 downloads per maand	Shutterstock	€29	jaar	12 maanden	27-3-2021		Onbekend	nvt
37	Zoom	Zoom							nvt

CONCEPT

Bijlage 3 – Activastaat

Administratie: Recreatie Midden Nederland Boekjaar: 2020 Periode t/m: 1

Activagroep: EC VERVOERMIDDELEN

Actief	Aanschaf	Huidige stand aanschaffing	Afschrijving t/m vorig jaar	Afschrijving lopend jaar	Afschrijving desinvestering	Huidige stand afschrijving	Boekwaarde	Boekwaarde verkoop	Verkoop bedrag	Winst/ verlies	Datum verkoop
Boottrailer	01-01-2014	1.843,80	1.843,80		0,00	1.843,80	0,00	(waarschijnlijk) nog in gebruik			
Suzuki Vitara 68-SX-KN	01-01-2014	1.652,89	1.652,89		0,00	1.652,89	0,00	nog in gebruik. Wordt binnenkort vervangen.			
ZERO elektrische motorfiets - 34-MJ-LT	01-01-2018	12.395,87	4.358,34	2.179,17	0,00	6.537,51	5.858,36	Total loss. Is vervangen door motor met aanschaf van € 5.651,15			
Totaal EC vervoermiddelen		**15.892,56**	**7.855,03**	**2.179,17**	**0,00**	**10.034,20**	**5.858,36**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	

Activagroep: EC MACHINES, APPARATEN EN INSTALLATIES

Actief	Aanschaf	Huidige stand aanschaffing	Afschrijving t/m vorig jaar	Afschrijving lopend jaar	Afschrijving desinvestering	Huidige stand afschrijving	Boekwaarde	Boekwaarde verkoop	Verkoop bedrag	Winst/ verlies	Datum verkoop
Decos Join	01-01-2017	24.000,00	16.000,00	8.000,00	0,00	24.000,00	0,00	nog in gebruik			
Laptops	01-01-2017	3.737,00	3.737,00		0,00	3.737,00	0,00	deels nog in gebruik			
Smartphones	01-01-2017	3.881,50	3.881,50		0,00	3.881,50	0,00	deels nog in gebruik			
Dell Inspiron 13 5000 series 4 stuks lapto	01-01-2018	2.076,00	1.384,00	692,00	0,00	2.076,00	0,00	nog in gebruik			
Samsung Galaxy A5 7 stuks	01-01-2018	2.212,60	1.475,06	737,54	0,00	2.212,60	0,00	deels nog in gebruik			
Laptops 2019	01-01-2019	14.114,91		4.704,97	0,00	4.704,97	9.409,94	nog in gebruik			
Totaal EC machines, apparaten en ins		**50.022,01**	**26.477,56**	**14.134,51**	**0,00**	**40.612,07**	**9.409,94**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	

Activagroep: EC OVERIGE MATERIËLE VASTE ACTIVA

Actief	Aanschaf	Huidige stand aanschaffing	Afschrijving t/m vorig jaar	Afschrijving lopend jaar	Afschrijving desinvestering	Huidige stand afschrijving	Boekwaarde	Boekwaarde verkoop	Verkoop bedrag	Winst/ verlies	Datum verkoop
Kanaalweg 95b: Frankeermachine	01-01-2006	2.424,00	2.424,00		0,00	2.424,00	0,00	niet meer in gebruik			
Inventaris KW95: Kantoorinventaris	01-01-2008	5.099,00	5.099,00		0,00	5.099,00	0,00	niet meer in gebruik			
Bureaustoelen	01-01-2009	12.825,00	12.825,00		0,00	12.825,00	0,00	niet meer in gebruik			
Digitale Facturering K+V	01-01-2009	29.376,00	29.376,00		0,00	29.376,00	0,00	niet meer in gebruik			
Profit Connector	01-01-2009	3.500,00	3.500,00		0,00	3.500,00	0,00	niet meer in gebruik			
Digitale Facturering K+V	01-01-2010	792,00	792,00		0,00	792,00	0,00	niet meer in gebruik			
Digitale postverwerking K+V	01-01-2010	13.716,00	13.716,00		0,00	13.716,00	0,00	niet meer in gebruik			

31-03-2021 12:37:24 Afschrijvingsstaat fiscaal 1

Administratie:	Recreatie Midden Nederland	Boekjaar:	2020	Periode t/m:	1

Actief	Aanschaf	Huidige stand aanschaffing	Afschrijving t/m vorig jaar	Afschrijving lopend jaar	Afschrijving desinvestering	Huidige stand afschrijving	Boekwaarde	Boekwaarde verkoop	Verkoop bedrag	Winst/ verlies	Datum verkoop
Postverwerking Licentie	01-01-2010	5.160,00	5.160,00		0,00	5.160,00	0,00	niet meer in gebruik			
Bureaustoelen - 4 stuks	01-01-2011	2.167,00	1.950,30	216,70	0,00	2.167,00	0,00	deels nog in gebruik			
Thin clients - 17 stuks	01-01-2011	5.898,00	5.898,00		0,00	5.898,00	0,00	niet meer in gebruik			
Digitaal postverwerkingssysteem	01-01-2012	41.352,75	41.352,75		0,00	41.352,75	0,00	nog in gebruik			
Diverse hardware	01-01-2014	6.241,00	6.241,00		0,00	6.241,00	0,00	(waarschijnlijk) niet meer in gebruik			
Diverse hardware 2014-1	01-01-2014	7.943,21	7.943,21		0,00	7.943,21	0,00	(waarschijnlijk) niet meer in gebruik			
Diverse hardware 2014-2	01-01-2014	5.328,29	5.328,29		0,00	5.328,29	0,00	(waarschijnlijk) niet meer in gebruik			
GeoVisia - Dataquint	01-01-2014	10.790,00	10.790,00		0,00	10.790,00	0,00	nog in gebruik			
Winterbanden en belettering leaseauto's	01-01-2014	4.658,80	4.658,80		0,00	4.658,80	0,00	niet meer in gebruik			
Diverse hardware	01-01-2015	3.211,00	3.211,00		0,00	3.211,00	0,00	(waarschijnlijk) niet meer in gebruik			
Diverse hardware	01-01-2015	3.141,25	3.141,25		0,00	3.141,25	0,00	(waarschijnlijk) niet meer in gebruik			
GeoVisia - Dataquint	01-01-2015	19.995,80	19.995,80		0,00	19.995,80	0,00	nog in gebruik			
Telefonie	01-01-2015	3.820,00	3.820,00		0,00	3.820,00	0,00	deels nog in gebruik			
Telefonie toepassing	01-01-2015	5.205,70	5.205,70		0,00	5.205,70	0,00	deels nog in gebruik			
Monitoren 2016	24-05-2016	750,00	750,00		0,00	750,00	0,00	deels nog in gebruik			
Smartphones 2016	24-05-2016	674,00	674,00		0,00	674,00	0,00	deels nog in gebruik			
Hardware 2016	31-05-2016	30.805,50	30.805,50		0,00	30.805,50	0,00	deels nog in gebruik			
Hardware 2016-2	04-07-2016	4.818,38	4.818,38		0,00	4.818,38	0,00	deels nog in gebruik			
Smartphones 2016-2	31-08-2016	11.961,00	11.961,00		0,00	11.961,00	0,00	deels nog in gebruik			
Totaal EC overige materiële vaste act		**241.653,68**	**241.436,98**	**216,70**	**0,00**	**241.653,68**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	
Totaal generaal		**307.568,25**	**275.769,57**	**16.530,38**	**0,00**	**292.299,95**	**15.268,30**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	

Bijlage 4 – Verdeling liquidatiekosten

Deelnemer RMN	Verdeelsleutel	Bedrag
SGL-A	45,50%	€ 568.763
SGL-B	23,50%	€ 293.757
LSD	31,00%	€ 387.480
RMN	**100,00%**	**€ 1.250.000**

Deelnemer SGL-A	Verdeelsleutel	Bedrag
Gemeente Utrecht	34,2%	€ 194.517
Provincie Utrecht	30,9%	€ 175.748
Gemeente Nieuwegein	8,3%	€ 46.927
Gemeente Stichtse Vecht	5,5%	€ 31.088
Gemeente Woerden	6,9%	€ 39.073
Gemeente Houten	6,6%	€ 37.395
Gemeente IJsselstein	4,6%	€ 25.947
Gemeente Lopik	1,9%	€ 10.777
Gemeente De Bilt	1,3%	€ 7.291
TOTAAL	**100,0%**	**€ 568.763**

Deelnemer SGL-B	Verdeelsleutel	Bedrag
Provincie Utrecht	59%	€ 172.291
Gemeente De Ronde Venen	41%	€ 121.466
Gemeente Amsterdam	0%	€ -
TOTAAL	**100,0%**	**€ 293.757**

Deelnemer LSD	Verdeelsleutel	Bedrag
Gemeente Utrecht	12,59%	€ 48.776
Gemeente Wijdemeren	27,38%	€ 106.082
Gemeente Stichtse Vecht	17,80%	€ 68.960
Provincie Utrecht	12,88%	€ 49.925
Provincie Noord-Holland	29,35%	€ 113.737
TOTAAL	**100,0%**	**€ 387.480**

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
M.W. Vos
CZ/FIN

Telefoonnummer +31235145010
vosm@noord-holland.nl

Verzenddatum
15 DEC. 2021

Kenmerk
1546346/1748400

Uw kenmerk

Betreft: Toekomst samenwerking rond het Plassenschap Loosdrecht e.o. en de opheffing van de beheerorganisatie Recreatie Midden-Nederland

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over de nieuwe samenwerkingsvorm voor het Plassenschap Loosdrecht e.o. en de voorgenomen opheffing van de beheerorganisatie Recreatie Midden Nederland.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

bijlage(n)
1. Voordracht PS nieuwe samenwerking Plassenschap en opheffing RMN
2. Aanbiedingsbrief
3. Voorstel nieuwe samenwerking LSD
4. Intentieovereenkomst SBB
5. (Concept)Liquidatieplan RMN

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

PLASSENSCHAP LOOSDRECHT

- **TELEFOON**
  030 297 40 00
- **POSTADRES**
  Postbus 8058
  3503 RB Utrecht
- **BEZOEKADRES**
  Archimedeslaan 6
  3584 BA Utrecht
- **ONLINE**
  www.recreatiemiddennederland.nl
  info@recreatiemiddennederland.nl
- **FINANCIEEL**
  IBAN NL68 BNGH 0285012290
  BIC BNGH NL2G
  BTW NL804162591B01
  KvK 52394832

Aan:
de deelnemers van Plassenschap Loosdrecht
de gemeenteraden, de provinciale staten en colleges van B&W en GS

Onderwerp: Toekomstige organisatie voor Plassenschap Loosdrecht

Utrecht, 15 november 2021

Geachte deelnemer,

Hiermee informeren wij u over de voortgang van het proces om te komen tot een nieuwe toekomstige samenwerking voor de recreatieschappen. Door de Plassenraad is in de vergadering van 1 november 2021 een keuze gemaakt voor een nieuwe organisatiestructuur voor het Plassenschap Loosdrecht e.o. Het betreft een wijziging van de bestaande samenwerking door het aangaan van een nieuwe organisatiestructuur. De bestaande gemengde duale gemeenschappelijke regeling zal worden omgevormd tot een bedrijfsvoeringsorganisatie die de taakuitvoering via dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) uitbesteed aan nieuwe uitvoerende partijen. Hiermee wordt ingezet op verlaging van de bestuurlijke druk en overhead. Voorgesteld wordt door te gaan als bedrijfsvoeringorganisatie. Aan u als deelnemer van het schap wordt gevraagd een besluit te nemen om hiermee in te stemmen. Wij ontvangen uw reactie graag voor rond 1 februari 2022.

Digitale bijeenkomst voor raads- en statenleden
Om de raads- en statenleden mee te nemen in het proces en uitleg te geven over de stukken en de daarin verwoorde keuzes zullen er twee bijeenkomsten van de Raads- en Statenklankbordgroep via Teams worden gehouden. Daarin is er gelegenheid om vragen te stellen.
De bijeenkomsten worden gehouden op **dinsdag 30 november 2021, van 19.30 tot 21.00 uur** en op **woensdag 8 december 2021, van 19.30 tot 21.00 uur.**
Wij nodigen u uit om bij één van deze digitale informatiebijeenkomsten aanwezig te zijn. De link met de inloggegevens zullen aan de griffies worden toegezonden.

Context
In 2019 is geconstateerd dat de situatie bij de Recreatie Midden Nederland (RMN) zorgelijk is. De bedrijfsvoering van RMN was niet in control en de kosten liepen op. In het daaropvolgend proces is door Bureau Berenschot geconcludeerd dat er ook meer duidelijkheid nodig is over de basis voor samenwerking. Concreet: duidelijkheid van de deelnemers aan de schappen over doel, nut en noodzaak van de samenwerking.
Eind 2020 hebben de besturen van de schappen richtinggevende uitspraken gepresenteerd voor de toekomstige samenwerking binnen de schappen en daarbij aangegeven dat er geen draagvlak meer

is voor het voortbestaan van RMN. De deelnemers van het schap hebben hierop begin 2021 instemmend gereageerd, met enkele aanvullende aandachtspunten.
Vanaf begin dit jaar zijn, met ondersteuning van Bureau KokxDeVoogd, gesprekken gevoerd over de invulling van de nieuwe samenwerking. Met veel partijen (intern en extern) is gesproken en alle daaruit voortvloeiende informatie heeft geleid tot het voorstel dat u nu wordt aangeboden.

Korte uitleg beslispunten en onderliggende stukken
Aan de deelnemers is een voorstel met onderliggende stukken aangeboden. Hierbij een korte uitleg van de aangeboden stukken.

Als eerste willen wij de noodzaak van de besluitvorming op dit moment uitleggen. Om de opheffing van RMN op een zorgvuldige wijze mogelijk te maken is het van belang dat er duidelijkheid is over de nieuwe samenwerking en de vorm daarvan. De uitvoering van de werkzaamheden moet passen bij de organisatievorm die wordt gekozen. Met de besluitvorming in januari/februari 2022 is het mogelijk om in het voorjaar besluiten te nemen over de liquidatie/opheffing van RMN, zodat ook het personeel een redelijke termijn wordt geboden voor de overgang naar een nieuwe organisatie.

<u>Voorstel Toekomstige samenwerking recreatietaken</u>
In dit voorstel met bijlagen staat de nieuwe samenwerkingsvorm beschreven. Daarin vindt u de motivering voor de samenwerkingsvorm in verschillende onderdelen met consequenties en risico's. Daarin komt ook het financiële aspect aan bod. Het voorstel gaat uit van twee uitvoeringsorganisaties, de gemeente Wijdemeren voor de 'natte' gebieden [1.] van het schap en Staatsbosbeheer voor de 'droge' gebieden [2.] van het schap. Met Staatsbosbeheer wordt een intentieovereenkomst afgesloten, zoals hierna nader geduid. De richtinggevende uitspraken van december 2020 worden gevolgd. Voor een samenwerking met de Vinkeveense Plassen, onderdeel van deze uitspraken, is het op dit moment nog niet mogelijk vanwege de complexiteit en onderscheid in karakteristiek. In het voorstel is het door de deelnemers te nemen besluit opgenomen. U wordt gevraagd in te stemmen met de voorgestelde toekomstige organisatievorm. Verder wordt in het voorstel ook ingegaan op het beëindigen van het deelnemerschap van de gemeente Utrecht aan het Plassenschap. De deelnemersbijdrage van de gemeente Utrecht zal gecompenseerd worden door de Provincie Utrecht, zodat er geen financieel nadeel ontstaat voor de andere deelnemers aan het schap.

<u>Intentieovereenkomst tussen de recreatieschappen en Staatsbosbeheer</u>
Staatsbosbeheer wordt gevraagd de uitvoering van een deel van de taken, de 'droge' gebieden, over te nemen. Dit aansluitend bij de vraag die vanuit het Recreatieschap Stichtse Groenlanden is gesteld voor de uitvoering van alle werkzaamheden. Ter kennisneming is bijgevoegd de intentieovereenkomst die met Staatsbosbeheer wordt afgesloten. Hierin wordt het proces beschreven om te komen tot een concrete aanbieding van Staatsbosbeheer om de werkzaamheden voor het schap van RMN over te nemen, waar mogelijk inclusief personeel.

<u>Concept-Liquidatieplan RMN</u>
De bedrijfsvoeringorganisatie RMN is een gemeenschappelijke regeling waarin de dagelijks besturen van de twee recreatieschappen en Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht participeren als deelnemer. Door het bestuur van RMN is aan deze drie deelnemers voorgesteld om de regeling RMN per 31 december 2022 op te heffen. Dit is een jaar later dan eerder is aangegeven omdat het meer tijd kost een nieuwe uitvoeringsorganisatie voor de recreatieschappen te organiseren. Bij de opheffing RMN hoort een liquidatieplan waarin de liquidatie en de daaraan verbonden kosten worden beschreven. Een uitsplitsing van de kosten per deelnemer is in dit plan opgenomen. Inmiddels heeft het bestuur van RMN een concept-liquidatieplan opgesteld en dit ter kennis

1. Onder de 'natte' gebieden wordt verstaan de Loosdrechtse Plassen die vallen onder en behoren bij het zorggebied van het Plassenschap.
2. De 'droge' gebieden zijn: Aa, Bosdijk, Boterwal, De Geer, De Uitweg van Portengen, Oukoperdijk, Veenkade en Zwaan.

gebracht aan de drie deelnemers. Vanwege de financiële consequenties voor het Plassenschap wordt dit concept-plan ook ter kennis gebracht aan de gemeenten en de provincies, die deelnemen aan het schap.

Vervolgproces
Zoals hiervoor aangegeven wordt nu aan u als deelnemer gevraagd in te stemmen met de nieuwe samenwerkingsvorm. Gevraagd wordt om het besluit begin februari 2022 aan ons bestuur kenbaar te maken.
Na het verzamelen van alle besluiten is ons bestuur half februari 2022 in staat de vervolgstappen te zetten. Allereerst wordt een besluit genomen over het opheffen van RMN. Als ook het Recreatieschap Stichtse Groenlanden en Gedeputeerde Staten van de Provincie Utrecht besluiten tot opheffing is het besluit tot opheffing een feit. Dan kan het bestuur van RMN eind februari 2022 een besluit nemen over het liquidatieplan van RMN. De uitvoering van het besluit tot opheffing wordt pas genomen als er een definitieve overeenkomst met een toekomstige beheersorganisaties (de gemeente Wijdemeren en Staatsbosheer) is gesloten.

<u>Voorstel tot wijziging van de gemeenschappelijke regeling</u>
In het voorjaar kunt u de wijziging van de gemeenschappelijke regeling verwachten. Deze zal u worden aangeboden om vast te stellen, zodat vanaf 1 januari 2023 de nieuwe organisatie ook echt vorm kan krijgen.

<u>Uitvoering van de werkzaamheden na 1 januari 2023</u>
Het proces met Staatsbosbeheer over de uitvoering van de werkzaamheden in de ‘droge’ gebieden zal in juni 2022 leiden tot besluitvorming. Met Wijdemeren zal in dezelfde periode worden overlegd en besluitvorming plaats vinden over de taakuitvoering voor de ‘natte’ gebieden. Dit zal in nauw overleg tussen de twee gebiedsgemeenten plaatsvinden. Dan zijn alle (financiële) gevolgen inzichtelijk en kan ook gewerkt worden aan de overgang van medewerkers van RMN naar de nieuwe uitvoeringsorganisaties. Hiermee ontstaat een nieuwe situatie en een nieuwe werkelijkheid waarmee de noodzakelijke taakuitvoering voor de recreatiegebieden ook in de toekomst gewaarborgd is.

Namens het dagelijks bestuur van Plassenschap Loosdrecht,

Mw. drs. C.R. Larson
Voorzitter Plassenschap Loosdrecht

Rondvraag NLG

Het aantal geiten in de provincie is in 2021 opnieuw toegenomen, ondanks de geitenstop (een toename van bijna 15%).[1] Hetzelfde was het geval in 2020. Dit is een potentieel gevaar voor de volksgezondheid, nog los van alle dierenleed (wegbranden van hoorns, direct weghalen van lammetjes bij hun moeder, een hoge vroegtijdige sterfte bij lammetjes, weinig ruimte, bokjes die als afvalproduct z.s.m worden gedood, etc.).[2]

Vragen aan GS:

1. Hoe kan dit?
2. Wat gaan GS hieraan doen, zodat er volgend jaar niet opnieuw stijging is?

[1] https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/80780ned/table?dl=5FAAD
[2] https://www.wakkerdier.nl/vee-industrie/dieren/geiten/

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	8477
Extern Zaak ID	1517653
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	11.a
Titel	Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Bijlagen
1743334 Regionaal Waterprogramma Statenvoordracht versie 23112021.docx
1743405 REGIONAAL WATERPROGRAMMA NOORD-HOLLAND 2022-2027 v6.pdf
1743638 Regionaal Waterprogramma Nota beantwoording zienswijzen versie 02122021.pdf
Brief aan PS over Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027.pdf
Beantwoording openstaande vragen behandeling Regionaal Waterprogramma in commissie NLG 10.docx

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	13 december 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**
PS-vergadering	31 januari 2022

Toelichting

In het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 wordt uitvoering gegeven aan Omgevingsvisie Noord-Holland 2050 en aan Europese richtlijnen over water. Een goede waterkwaliteit, duurzaam voorraadbeheer en bescherming tegen overstroming zijn de centrale elementen van het programma. Voor de deelprogramma's oppervlaktewater, grondwater en overstromingsrisico's is uitgewerkt welke doelen de provincie wil bereiken en hoe hieraan een bijdrage wordt geleverd met een breed pakket aan maatregelen. Daarbij wordt extra aandacht besteed aan natuurgebieden, drinkwaterwinningen en zwemwateren, die volgens Europese richtlijnen worden beschermd vanwege de specifieke eisen die hier gelden.

Provincie Noord-Holland

2021

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 30 november 2021

Onderwerp: Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022 - 2027

Kenmerk: 1517653/1743334

Bijlagen:
Nota van beantwoording zienswijzen Regionaal Waterprogramma
Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022 - 2027

1. Inleiding

In het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022- 2027 wordt uitvoering gegeven aan de Omgevingsvisie Noord-Holland 2050 en aan Europese richtlijnen over water, te weten: de Kaderrichtlijn Water (KRW), de Grondwaterrichtlijn en de Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR). Een goede waterkwaliteit, een duurzaam voorraadbeheer en goede bescherming tegen overstroming zijn de centrale elementen van het programma.

Voor de deelprogramma's Oppervlaktewater, Grondwater en Overstromingsrisico's is uitgewerkt welke doelen de provincie wil bereiken en hoe hieraan een bijdrage wordt geleverd met een breed pakket aan maatregelen. Daarbij wordt extra aandacht besteed aan natuurgebieden, drinkwaterwinningen en zwemwateren. Deze gebieden worden volgens Europese richtlijnen beschermd vanwege de specifieke eisen die hier gelden.

Beleidskader
In november 2015 werd de Watervisie 2021 'Buiten de oevers' vastgesteld door Provinciale Staten. Met deze visie werd uitvoering gegeven aan artikel 4.4 van de Waterwet, waarin is opgenomen dat Provinciale Staten in een of meer regionale waterplannen de hoofdlijnen vastleggen van het in de provincie te voeren waterbeleid.

Onder de Omgevingswet geldt dat de strategische delen van het regionaal waterplan opgaan in de provinciale omgevingsvisie. De meer concrete aspecten krijgen een plaats in het regionaal waterprogramma op grond van artikel 3.8, tweede lid, van de Omgevingswet.

De strategische delen van het regionaal waterplan Watervisie 2021 hebben intussen een vervolg gekregen in Omgevingsvisie NH2050, vastgesteld door Provinciale Staten op 19 november 2018. Deze visie bevat de lange termijn kaders voor het provinciale waterbeleid. Het deel dat nu aan u wordt voorgelegd is een uitvoerend deel van het regionaal waterplan voor de periode 2022-2027, gericht op uitvoering van de eerdergenoemde Europese richtlijnen. Het waterbeleid dat niet direct

voortvloeit uit genoemde Europese richtlijnen wordt verder vorm gegeven via andere programma's zoals bouwstenennotitie Klimaatadaptatie en Deltaprogramma zoetwater en in gebiedsprogramma's, zoals onder andere opgenomen in het leerprogramma 'ruimtelijk ordenen met water'. Naast uitvoering van het waterbeleid in programma's wordt het beleid onder de omgevingswet ook via regels geëffectueerd in de Omgevingsverordening. Programma's en regels zijn onder de Omgevingswet samen de pijlers van de uitvoering van het strategisch beleid zoals dat is opgenomen in Omgevingsvisie NH2050.

Op de voorbereiding van het voorliggende programma is het huidige recht dat geldt voor een regionaal waterplan (ex. art. 4.4 Waterwet) nog van toepassing. Ten tijde van de vaststelling van het programma is de Omgevingswet nog niet in werking getreden, dit vanwege het uitstel van inwerkingtreding van de Omgevingswet (was gepland 1 januari 2022). Na inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt het programma gelijkgesteld aan de rechtsfiguur 'waterprogramma' onder de Omgevingswet. Bij de naamgeving en indeling van het programma is hierop geanticipeerd. De deelprogramma's sluiten aan op de in artikel 3.8 van de Omgevingswet genoemde Europese richtlijnen. De in de wet genoemde gelijkstelling van de uitvoerende delen van het regionaal waterplan (ex. art. 4.4 Waterwet) met het regionaal waterprogramma (ex. art. 3.8 Omgevingswet) wordt hiermee alvast herkenbaar vorm gegeven.

Het huidige regionaal waterplan Watervisie 2021 'Buiten de oevers' zal worden ingetrokken per 22 december 2021. Het nieuwe Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022 - 2027 zal terugwerken tot 22 december 2021 vanwege verplichtingen vanuit de KRW om elke 6 jaar een nieuw programma op te stellen voor de KRW. Op landelijk niveau zal het Rijk een aantal delen van het Nationaal Waterprogramma met 3 maanden vertraging vaststellen (in maart 2022). Om die reden waren bepaalde KRW-gegevens niet eerder beschikbaar, die ook nodig waren voor ons waterprogramma. In de KRW-systematiek stellen Rijk, provincies en waterschappen programma's op, elk voor hun deel van de KRW-bevoegdheden. Al deze plannen hangen met elkaar samen.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

Effecten voorstel

De maatregelen in het programma zijn met name gericht op een goede waterkwaliteit, duurzaam voorraadbeheer en bescherming tegen overstroming. Daarbij wordt extra aandacht besteed aan natuurgebieden, drinkwaterwinningen en zwemwateren. Deze gebieden worden volgens Europese richtlijnen beschermd vanwege de specifieke eisen die hier gelden. Waar mogelijk wordt ook een bijdrage geleverd aan andere beleidsdoelen zoals ruimtelijke kwaliteit, biodiversiteit, milieu, landbouw, duurzame energie en recreatie (met name fiets- en wandelpaden).

Het Regionaal Waterprogramma is specifiek gericht op Europese verplichtingen die samenhangen met waterkwaliteit (grond- en oppervlaktewater), waterkwantiteit (grondwater) en waterveiligheid. Overige waterbelangen zijn in andere beleidsprogramma's (zoals de bouwstenennotitie Klimaatadaptatie en het Deltaprogramma Zoetwater) meegenomen en in de provinciale Omgevingsvisie en Omgevingsverordening (zoals regels over klimaatadaptatie en waterkwantiteit).

Evaluatie

Het effect van maatregelen op de toestand van het watersysteem (oppervlaktewater, grondwater en overstromingsrisico's) wordt volgens Europese richtlijnen iedere zes jaar beoordeeld. Voor de KRW (deelprogramma's oppervlaktewater en grondwater) wordt halverwege de planperiode een midterm review uitgevoerd. Dit gebeurt gelijktijdig door alle provincies, waterschappen en het Rijk vanwege de onderlinge samenhang. In aanvulling daarop zal ook een midterm review voor deelprogramma overstromingsrisico's worden uitgevoerd. Afhankelijk van de uitkomsten van deze midterm reviews kunnen Provinciale Staten al dan niet besluiten tot aanpassing van programmaonderdelen. Voor het effect op andere beleidsterreinen is de monitor omgevingsvisie van toepassing.

3. Financiering, communicatie en (burger)participatie

Financiële aspecten en risico's

Financiering van de in dit programma opgenomen maatregelen vindt plaats met bestaande budgetten uit de meerjarenraming bij de begroting. Het betreft jaarlijks over de periode 2022-2027:
OD3.1.1 Regionale keringen € 35.000
OD3.1.2 Primaire keringen € 279.000
OD3.2.2 Oppervlaktewater €418.000
OD3.2.3 Grondwater € 449.000

Daarnaast wordt gebruik gemaakt van: de reserve meekoppelkansen bij dijkverstevigingen en kustontwikkeling (€ 27.500.000), een deel van de reserve groen (€ 7.000.000) en een deel van de voorziening grondwaterheffing (€ 1.000.000). Deze reserves worden onder andere ingezet voor de Markermeerdijken, KRW-pilots en onderzoek naar nieuwe drinkwaterwinningen.

Het programma brengt geen significante financiële risico's met zich mee omdat de feitelijke uitvoering en de (financiële) verantwoordelijkheid van de in dit programma opgenomen watertaken primair bij waterschappen en drinkwaterbedrijven ligt. De investeringen van de provincie die vanwege dit programma worden gedaan betreffen subsidiëring van activiteiten binnen vastgestelde budgetten en onderzoek.

Communicatie

Na de vaststelling van het ontwerp Regionaal Waterprogramma is gecommuniceerd over het ontwerpbesluit.

De vaststelling van het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 en de intrekking van de Watervisie 2021 worden bekendgemaakt in het Provinciaal Blad.

Burgerparticipatie

Over het gehele Waterprogramma heeft geen burgerparticipatie plaatsgevonden. Wel vindt burgerparticipatie plaats rond een aantal gebiedsprojecten. Op de voorbereiding van het programma is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing. Bij in afdeling 3.4 Awb voorgeschreven terinzagelegging heeft, op grond van artikel 7.3, vierde lid van de Omgevingsverordening, iedere belanghebbende en ingezetene van de provincie de gelegenheid zijn zienswijze over het programma naar voren te brengen.

4. Proces en procedure

Proces

Het concept Regionaal Waterprogramma is door ons vastgesteld op 17 november 2020. Dit programma is besproken in de Statencommissie Natuur, Landbouw en Gezondheid op 14 januari 2021. Parallel hieraan heeft verdere afstemming plaatsgevonden met waterbeheerders en buurprovincies. Naar aanleiding van bespreking en afstemming is het conceptprogramma toen aangepast.

Overleg

De drie deelprogramma's zijn opgesteld in overleg met gemeenten, waterbeheerders, drinkwaterbedrijven, veiligheidsregio's en aanliggende provincies.

Terinzagelegging en zienswijzen

Op de voorbereiding van het programma is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) van toepassing. Bij in afdeling 3.4 Awb voorgeschreven terinzagelegging heeft, op grond van artikel 7.3, vierde lid van de Omgevingsverordening, iedere belanghebbende en ingezetene van de provincie de gelegenheid zijn zienswijze over het programma naar voren te brengen.

Op 9 februari 2021 hebben wij het ontwerp Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 vastgesteld. Dit ontwerp heeft ter inzage gelegen van 19 mei tot en met 29 juni 2021. Tijdens deze periode zijn 7 zienswijzen naar voren gebracht. Deze zienswijzen zijn door ons beantwoord in de Nota van beantwoording zienswijzen. De zienswijzen hebben geleid tot aanpassingen, maar de algehele lijn van het programma blijft gelijk.

Daarnaast zijn ambtshalve wijzigingen doorgevoerd voor de KRW, welke interprovinciaal zijn afgestemd en afgesproken. Onder andere zijn de gegevens over de ecologische en chemische toestand van de oppervlaktewateren geactualiseerd. Tevens zijn ambtshalve wijzigingen

doorgevoerd in verband met onder ander actuele ontwikkelingen, zoals de overstromingen in Limburg, de aanscherping van klimaatscenario's (IPCC rapport en KNMI-klimaatsignaal'21) en de terinzagelegging van het Nationaal Waterprogramma. Tenslotte zijn tekstuele omissies of onjuistheden aangepast.

Vervolgprocedure

Op grond van artikel 4.5 Waterwet moet een vastgesteld regionaal waterprogramma worden toegezonden aan de minister van Infrastructuur en Waterstaat.

De vaststelling van het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 en de intrekking van de Watervisie 2021 worden bekendgemaakt in het Provinciaal Blad.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

mw. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. PM

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 30 november 2021;

gelet op artikel 4.4 Waterwet,

besluiten:

1. kennis te nemen van de Nota van beantwoording zienswijzen Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027;
2. het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 vast te stellen;
3. het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 in werking te laten treden op de dag na die van publicatie in het Provinciaal Blad en terug te laten werken tot 22 december 2021;
4. de Watervisie 2021 'Buiten de oevers' in te trekken per 22 december 2021 en dit bekend te maken in het Provinciaal Blad.

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022 - 2027

Versie 30 november 2021 voor vaststelling door Provinciale Staten

Lees verder

Inhoudsopgave

3 | **1. Inleiding**

4 | **2. Deelprogramma Oppervlaktewater**

5 2.1 Inleiding
7 2.2 KRW-waterlichamen 2022-2027
12 2.3 Overige wateren
14 2.4 Water-maatregelen provincie
15 2.5 Provinciaal beleid landelijk gebied
18 2.6 Opkomende stoffen, medicijnresten en microplastics
19 2.7 Zwemwater
20 2.8 Vaarwegen

22 | **3. Deelprogramma Grondwater**

23 3.1 Inleiding
23 3.2 De chemische kwaliteit
25 3.3 De waterbalans
28 3.4 Grondwaterwinning voor drinkwater
29 3.5 Grondwaterafhankelijke oppervlaktewateren
30 3.6 Grondwaterafhankelijke natuur

33 | **4. Deelprogramma Overstromingsrisico's**

34 4.1 Inleiding
36 4.2 Algemene doelen waterveiligheid, huidige situatie overstromingsrisico
37 4.3 Primaire keringen
39 4.4 Regionale waterkeringen
41 4.5 Overstromingsscenario's en crisisbeheer water
43 4.6 Kustplaatsen en buitendijkse gebieden

1. Inleiding

Water is belangrijk in ons leven. We hebben het nodig maar het kan ook een bedreiging zijn. Water is een factor waarmee we rekening moeten houden. We gebruiken het voor industrie, landbouw, drinkwater en energievoorziening. We zwemmen, varen en vissen erin, en goed water is onmisbaar voor de natuur in Noord-Holland. Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet rekening worden gehouden met het watersysteem.
Het watersysteem is een sturende factor. Maar we moeten ons ook tegen het water beschermen. Water heeft twee gezichten, het is een vriend en een vijand. Met het programma dat voor u ligt wil de provincie haar bijdrage leveren aan een duurzaam beheer en gebruik van het water enerzijds en aan een hoogwaardige bescherming tegen het water anderzijds.

Met het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 wordt uitvoering gegeven aan het waterbeleid in de Omgevingsvisie NH2050 en aan de Waterwet (artikel 4.4). Met het programma wordt tevens geanticipeerd op de Omgevingswet (artikel 3.8), waarin is opgenomen dat de provincie regionale waterprogramma's vaststelt ter uitvoering van Europese richtlijnen over water. De indeling van het voorliggende programma sluit hierop aan. In achtereenvolgens de deelprogramma's 'Oppervlaktewater' (Kaderrichtlijn Water, Zwemwaterrichtlijn), 'Grondwater' (Grondwaterrichtlijn, Drinkwaterrichtlijn) en 'Overstromingsrisico's' (Richtlijn Overstromingsrisico's) is uitgewerkt welke doelen de provincie wil bereiken en hoe hieraan een bijdrage wordt geleverd met een breed pakket van maatregelen. Daarbij wordt extra aandacht besteed aan natuurgebieden, drinkwaterwinningen en zwemwateren, die volgens Europese richtlijnen worden beschermd vanwege de specifieke eisen die hier gelden.

Het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027 is in beginsel alleen een voor de provincie bindend programma. Het is met andere woorden 'zelfbindend'. Enige uitzonderingen zijn de ecologische doelen van de oppervlaktewaterlichamen, die bindend zijn voor de waterschappen.

Het programma is opgesteld in overleg met gemeenten, waterbeheerders, drinkwaterbedrijven, veiligheidsregio's en aangrenzende provincies. Veelal is er sprake van samenwerkingsprojecten. Het programma heeft van 19 mei 2021 tot en met 29 juni 2021 ter visie gelegen. Voor het programma is geen Milieueffect Rapport (MER) opgesteld. Een planMER is eerder opgesteld voor de Omgevingsvisie NH2050, die kaderstellend is voor dit programma. Voor de afzonderlijke maatregelen die in het programma zijn opgenomen worden door de initiatiefnemer waar nodig afzonderlijke project-MER's opgesteld.

2. Deelprogramma Oppervlaktewater

2.1 Inleiding

Het belang van schoon oppervlaktewater is evident, zowel voor mensen (drinkwater, landbouw, industrie, zwemwater) als de natuur. Op grond van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) zijn voor alle oppervlaktewaterlichamen ecologische en chemische doelen/normen gesteld.

Voor geen enkel regionaal waterlichaam in Noord-Holland zijn de KRW-doelen bereikt, noch de chemische noch de ecologische doelen[1]. Een belangrijk kwaliteitsprobleem voor het oppervlaktewater, in Noord-Holland maar ook elders in Nederland, is het te hoge niveau van nutriënten (stikstof [2], maar vooral fosfor) in het water. Belangrijke bronnen zijn historische en actuele emissies vanuit de landbouw, veenoxidatie, nutriëntrijke kwel en lozingen van rioolwaterzuiveringsinstallaties. Een deel van deze bronnen is niet of nauwelijks beïnvloedbaar.

Een ander probleem is de normoverschrijding van een aantal verontreinigende stoffen. De Europees genormeerde stoffen die op grotere schaal de norm overschrijden, zijn vooral PBT-stoffen: persistente (slecht afbreekbare), bioaccumulerende (zich in het milieu ophopende) én toxische stoffen. Deze stoffen, ook wel ubiquitaire stoffen genoemd, worden veelal niet meer geloosd maar komen door hun slechte afbreekbaarheid en omdat ze niet goed te verwijderen zijn nog wel in het milieu voor. Voorbeelden zijn benzo(a)pyreen, tributyltin en PFOS.

De KRW kent planperioden van zes jaar. Voorafgaande aan elke periode worden chemische en ecologische toestand bepaald, ecologische doelen afgeleid en verbetermaatregelen geprogrammeerd. Op hoofdlijnen is de taakverdeling ten aanzien van de kwaliteit van het oppervlaktewater tussen de overheden als volgt, sec vanuit de KRW maar ook breder (eigen ambitie 'schoon water'):

Rijk:
- Kaders en wet- en regelgeving (bijvoorbeeld visie kringlooplandbouw, mestwetgeving, stoffenbeleid)
- Doelen, beheer (o.a. vergunningverlening) en verbetermaatregelen rijkswateren (bijvoorbeeld voor IJsselmeer en Noordzeekanaal)

Provincie (specifiek Noord-Holland):
- Vaststellen begrenzing, watertype en ecologische doelen regionale KRW-oppervlaktewateren
- Verbetermaatregelen in eigen provinciale vaarwegen
- Stimulering verbeteren zwemwaterkwaliteit
- Vergunningverlening
- Maatregelen uit hoofde van met name natuur- en landbouwbeleid

Waterschappen:
- Doelen, beheer (o.a. vergunningverlening) en verbetermaatregelen regionale wateren, monitoring kwaliteit oppervlaktewater, rioolwaterzuivering

Rol Rijk

Het Rijk heeft een kaderstellende rol als het gaat om waterkwaliteit. Zo worden het mestbeleid en het toelatingsbeleid van gewasbeschermingsmiddelen op nationaal niveau vastgesteld, met inachtneming van beleid dat op het niveau van de EU wordt bepaald. Het ministerie van LNV kwam in 2018 met een nieuwe landbouwvisie[3] waarin wordt gekozen voor een omslag naar kringlooplandbouw in 2030. In 2019 volgde een realisatieplan[4]. Bij kringlooplandbouw is de uitstoot van schadelijke stoffen zo klein mogelijk en worden grondstoffen met zo min mogelijk verliezen benut. De uitvoering van visie en plan zal dus de landbouwemissies naar oppervlakte- en grondwater aanzienlijk kunnen verminderen.

1. Voor een zevental waterlichamen in het beheergebied van Rijnland was de chemische waterkwaliteit bij de laatste toestandsbepaling, o.b.v. gegevens 2020, weliswaar voldoende maar dit is naar verwachting niet blijvend omdat de in 2013 aan de stoffenlijst toegevoegde stoffen in 2020 nog geen onderdeel uitmaakten van de beoordeling.
2 Dit betreft niet de ammoniak-problematiek; die loopt via de lucht en niet via het oppervlaktewater.
3. Visie Landbouw, natuur en voedsel: waardevol en verbonden (LNV, 2018)
4. Realisatieplan Visie LNV: Op weg met nieuw perspectief (LNV, 2019)

Het nationale mestbeleid is bedoeld om de benutting van meststoffen te verbeteren, waardoor ook de kwaliteit van het water verbetert. In september 2020 heeft het ministerie de contouren van een nieuw toekomstig mestbeleid[5] vastgesteld. Hoofdlijnen zijn een verdere versterking van de grondgebonden landbouw waarin nutriëntenkringlopen worden gesloten, inzet op mestverwerking en een gebiedsgerichte aanpak in probleemgebieden. De eerdergenoemde landbouwvisie is één van de kaders van het nieuwe mestbeleid. Andere zijn de uitvoering van de KRW en de Europese Nitraatrichtlijn. Ingevolge de Nitraatrichtlijn worden nationale actieprogramma's opgesteld. Per 1 januari 2022 is het zevende actieprogramma in werking getreden, dat geldt voor de periode t/m 2025.

Het Rijk is de beheerder van de rijkswateren zoals het IJsselmeer. Dit waterlichaam is als bron van drinkwatervoorziening beschermd gebied onder de KRW. Een groot deel van het Noord-Hollandse drinkwater wordt met water uit het IJsselmeer geproduceerd.

Rol provincie

De KRW heeft betrekking op zowel de ecologische als de chemische waterkwaliteit. De rol van de provincie betreft vooral de ecologische waterkwaliteit. Zo stelt de provincie, op voorstel van de waterschappen, de ecologische KRW-doelen vast van de regionale oppervlaktewaterlichamen. In Noord-Holland zijn er thans 89 regionale oppervlaktewaterlichamen. Men name via haar natuurbeleid heeft de provincie belangrijke invloed op de ecologische waterkwaliteit. Onder meer door middel van het in de Voedselvisie (2021) te omschrijven landbouwbeleid, dat er mede op gericht is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te verminderen, heeft de provincie ook invloed op de chemische waterkwaliteit.

Rol waterschap

De waterschappen zijn de kwaliteitsbeheerder van het regionale oppervlaktewater, zoals de provincies dat zijn voor het grondwater (zie hoofdstuk 3). Met goed beheer en onderhoud en het uitvoeren van verbetermaatregelen kunnen zij de waterkwaliteit, vooral de ecologische, verbeteren. Met bijvoorbeeld het niveau van rioolwaterzuivering heeft het waterschap zowel invloed op de ecologische als de chemische waterkwaliteit.

Echter, een waterschap heeft niet zelf alle instrumenten in handen om de waterkwaliteit te verbeteren. Zoals hiervoor is aangegeven ligt een belangrijk deel van de kaderstellende bevoegdheden bij het Rijk, deels beïnvloed vanuit de EU, en zal kwaliteitsverbetering tevens afhankelijk zijn van de mate waarin agrariërs bereid zijn bovenwettelijke maatregelen te nemen.

Samenwerkingsstructuur

De overheden in Nederland werken volgens een regionale bestuurlijke structuur samen aan de KRW-doelen en -maatregelen en aan waterkwaliteit in bredere zin. Het land is daartoe verdeeld in een aantal deelstroomgebieden waarbinnen een regionaal bestuurlijk overleg (RBO) bestaat. Eén van de deelstroomgebieden is het deelstroomgebied Rijn-west, dat de provincie Noord-Holland en delen van de provincies Zuid-Holland, Utrecht en Gelderland omvat. De provincies werken hierin samen met de inliggende waterschappen, het Rijk en de gemeenten. De RBO's zijn vertegenwoordigd in de landelijke Stuurgroep Water, dat onder voorzitterschap staat van de minister van Infrastructuur en Waterstaat.

5. Kamerbrief contouren toekomstig mestbeleid, 8 september 2020

Delta-aanpak waterkwaliteit en zoetwater

Om een impuls te geven aan een betere waterkwaliteit wordt door overheden en maatschappelijke partners landelijk samengewerkt in de Delta-aanpak Waterkwaliteit en zoetwater. Begin 2021 zijn onder meer landelijke afspraken gemaakt over het intensiveren van VTH-beleid (vergunningen, toezicht en handhaving) met betrekking tot Zeer Zorgwekkende Stoffen en Potentiële Zeer Zorgwekkende Stoffen ((p)ZZS). ZZS zijn stoffen die gevaarlijk zijn voor mens en milieu omdat ze bijvoorbeeld kankerverwekkend zijn, de voortplanting belemmeren of zich in de voedselketen ophopen. Alle overheidslagen, waaronder de provincie, hebben een rol in het VTH-beleid met betrekking tot ZZS.

Deltaplan Agrarisch Waterbeheer

De bijdrage vanuit de landbouwsector om de emissies te verminderen, zowel van meststoffen als van gewasbeschermingsmiddelen, komt tot uiting in het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. Dit plan is een initiatief van LTO Nederland (2013) en gaat uit van vrijwillige deelname door agrariërs. In 2021 is gewerkt aan Gebiedsdocumenten Agrarische Wateropgave. Waterbeheerders en agrariërs hebben hierin gezamenlijk per waterschapbeheergebied de regionale wateropgaven en maatregelen geformuleerd voor zowel de landbouwsector als de waterbeheerder. Deze documenten zullen geconcretiseerd worden in uitvoeringsprogramma's. Daarbij zal een provinciale rol nader worden bekeken, welke mogelijk kan liggen in het bevorderen van de integraliteit met andere beleidsopgaven en gebiedsprocessen.

Overleg en gebiedsprocessen

Het deelprogramma oppervlaktewater in dit waterprogramma, in het bijzonder paragraaf 2.2, is tot stand gekomen in nauw overleg met de waterschappen in Noord-Holland en met de buurprovincies. De inhoud is congruent met de inhoud van de waterbeheerprogramma's van de waterschappen. De provincie heeft gezien haar beperkte rol zelf geen gebiedsprocessen georganiseerd; de waterschappen hebben dat wel gedaan.

2.2 KRW-waterlichamen 2022-2027

Doel: een goede ecologische en chemische toestand.

De KRW is vastgelegd in de Waterwet en het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water (Bkmw) (naar verwachting per 1 juli 2022 in de Omgevingswet en het Besluit Kwaliteitseisen Leefomgeving (BKL). De provincie is bevoegd tot het vaststellen van begrenzing, status, type, en ecologische doelen van de regionale oppervlakte-waterlichamen. Dat geldt dus niet voor rijkswateren; hiervoor is het Rijk bevoegd. Verder moet de provincie, indien dit van toepassing is, argumentatie in haar provinciaal programma opnemen over achteruitgang, uitstel doelbereik (fasering) en doelverlaging. De provincie stelt, behalve de eigen maatregelen, de verbeter-maatregelen voor oppervlaktewater niet vast; de waterschappen zijn daarvoor verantwoordelijk. Dit programma bevat ook informatie over de actuele ecologische en chemische toestand.

De door de provincie vastgestelde grenzen van alle regionale KRW-waterlichamen zijn weergegeven op deze kaart. Alle overige door de provincie vastgestelde elementen (status, type, ecologische doelen) en de ecologische en chemische toestand zijn per waterlichaam opgenomen in deze tabel. In deze paragraaf wordt hierop een toelichting gegeven.

Het Naardermeer is een waterlichaam met de status 'natuurlijk'. De ecologische doelen van dit waterlichaam worden niet door de provincie vastgesteld maar zijn opgenomen in het Bkmw/BKL. Volledigheidshalve zijn de doelen wel in de genoemde tabel weergegeven.

Begrenzing waterlichamen

De KRW-waterlichamen zijn een deel van het totale oppervlaktewater en zijn geselecteerd op basis van de criteria uit de KRW. Het zijn de eenheden waarover aan de EU wordt gerapporteerd. In Noord-Holland bevinden zich in totaal 89 regionale waterlichamen, waarvan 51 in het beheergebied van HHNK, 27 in het AGV-gebied en 11 in het beheergebied van Rijnland. Door splitsing van waterlichamen in het AGV-gebied is het totaal aantal waterlichamen toegenomen ten opzichte van de KRW-periode 2016-2021. De oppervlaktewaterlichamen zijn op de hiervoor genoemde kaart weergegeven.

De begrenzing van de oppervlaktewaterlichamen is ten opzichte van de KRW-periode 2016-2021 als volgt gewijzigd.

- Bij HHNK is in verband met een nieuwe waterhuishoudkundige situatie de ligging van de waterlichamen Wieringerwaard en Waal en Burg en het Noorden aangepast. Daarnaast hebben er om uiteenlopende redenen wijzigingen plaatsgevonden bij de duinwaterlichamen duingebied Texel, duingebied Noord NHN, duingebied Zuid NHN en Westerduinen/PWN. Zo werd bij het duingebied Texel het brak/zoute deel uit het waterlichaam weggelaten omdat dit een ander watertype betreft.
- Bij AGV hebben om een drietal redenen wijzigingen plaatsgevonden. Er zijn waterlichamen gesplitst die uit twee of meer aparte systemen bestaan (b.v. Loosdrechtse Plassen). Verder zijn waterlichamen uitgebreid die nu alleen uit een hoofdwatergang bestaan (b.v. Vaarten Ronde Hoep) en zijn een aantal kleinere grenscorrecties doorgevoerd (b.v. Gaasperplas).
- Bij Rijnland zijn de grenzen van vrijwel alle waterlichamen aangepast. Daarvoor zijn vier redenen: aangepaste grenzen van peilvak of N2000-gebied, uitbreiding met hydrologisch verbonden gebieden, de wens om binnen een waterlichaam slechts één watertype te hebben en correcties.

Status en type waterlichamen

De status van een waterlichaam geeft de mate van natuurlijkheid aan. Van de 89 waterlichamen in Noord-Holland heeft er één de status 'natuurlijk' (het Naardermeer), vijf de status 'sterk veranderd' (Amstelboezem, Vecht en drie duinwatersystemen[6] in het beheergebied van HHNK) en de overige 83 de status 'kunstmatig'. Ten opzichte van de vorige planperiode hebben geen statuswijzigingen plaatsgevonden.

Voor de vijf sterk veranderde waterlichamen is herstel van de natuurlijke toestand vaak niet mogelijk doordat in het verleden ingrepen gepleegd zijn waarvan het onwenselijk of onmogelijk is dat ze ongedaan worden gemaakt, zoals de aanleg van dijken. De overige waterlichamen zijn als kunstmatig aangemerkt omdat zij door mensen gegraven zijn.

De indeling van waterlichamen in watertypen is belangrijk voor de aanpak van waterkwaliteitsverbetering en het afleiden en monitoren van doelen. Alle regionale waterlichamen in Noord-Holland zijn van een m-type. Dit type betreft 'stilstaande wateren' (zoals meren, sloten, vaarten en kanalen) en heeft meerdere ondertypen. Ten opzichte van de periode 2016-2021 hebben bij geen van de waterschappen watertypewijzigingen plaatsgevonden.

Chemische en ecologische toestand 2020

Met de KRW wordt gestreeft naar een goede chemische en ecologische waterkwaliteit. De beoordelingssystematiek van de KRW werkt zo, dat door het samenvoegen van beoordelingscriteria de totaalbeoordeling slechter wordt, omdat de slechtste beoordeling maatgevend wordt voor het totaaloordeel (het one out, all out-principe). De huidige toestand (gemeten in 2020) is per waterlichaam weergegeven in de eerdergenoemde tabel.

De chemische kwaliteit wordt beoordeeld aan de hand van Europese normen voor 45 zeer schadelijke, 'prioritaire', stoffen. Voor geen van de 89 waterlichamen in Noord-Holland was in 2020 de chemische kwaliteit voldoende, met uitzondering van een zevental waterlichamen in het beheergebied van Rijnland. Dit laatste is naar verwachting niet blijvend omdat de in 2013 aan de stoffenlijst toegevoegde stoffen in 2020 nog geen onderdeel uitmaakten van de beoordeling.

In onderstaande tabel is de chemische toestand van de 89 waterlichamen samengevat. Voor de zogeheten ubiquitaire stoffen (stoffen waarvan de productie of het gebruik inmiddels is verboden, maar die nog lang in het milieu zullen voorkomen) voldoen tien waterlichamen. Voor de niet-ubiquitaire stoffen zijn dat er vijfentwintig, en voor de in 2013 aan de lijst toegevoegde stoffen nul.

6. Het betreft de waterlichamen duingebied Noord NHN, duingebied Zuid NHN en duingebied Texel. De overige duinwateren hebben de status 'kunstmatig'. Het betreft enerzijds de Waterleidingduinen en Westerduinen PWN, waar de waterwinning een belangrijke invloed heeft gehad, en anderzijds Zuid-Kennemerland waar plassen zijn gegraven t.b.v. jacht, zandwinning, recreatie en ter landschappelijke verfraaiing.

Tabel toestand chemie; aantal oppervlaktewaterlichamen dat 'voldoet'; Toetsjaar 2020

	Ubiquitaire stoffen	Niet-ubiquitaire stoffen	In 2013 toegevoegde stoffen	Chemie totaal
HHNK (51)	0	2	0	0
HHR (11)	10	7	0	7
AGV (27)	0	16	0	0
Totaal (89)	**10**	**25**	**0**	**7**

De ecologische kwaliteit ('ecologie totaal') wordt beoordeeld op basis van drie onderdelen.

- Vier biologische kwaliteitselementen: vis, waterplanten, macrofauna (kleine waterdieren) en fytoplankton (algen)
- Zeven algemeen fysisch-chemische parameters: stikstof, fosfaat, chloride, zuurgraad, temperatuur, zuurstof en doorzicht
- Specifiek verontreinigende stoffen: ca. 100 schadelijke stoffen, zoals bestrijdingsmiddelen en zware metalen

Voor geen van de 89 waterlichamen in Noord-Holland was in 2020 de ecologische kwaliteit goed. In de twee onderstaande tabellen is de ecologische toestand in 2020 samengevat. In de eerste tabel is voor elk van de drie hiervoor genoemde onderdelen de 'score' weergegeven. Zo blijkt voor 25 waterlichamen het onderdeel algemeen fysisch-chemische parameters op orde.

In de tweede tabel is een onderverdeling weergegeven van het onderdeel 'biologie', dus voor de vier genoemde biologische kwaliteitselementen. Voor de parameter 'vis' bijvoorbeeld is de toestand in 26 waterlichamen op orde.

Tabel Toestand ecologie; aantal oppervlaktewaterlichamen 'goed' c.q. 'voldoet'; Toetsjaar 2020

	Biologie totaal	Spec. veront. Stoffen	Alg. fys.-chem. parameters	Ecologie totaal
HHNK (51)	0	0	13	0
HHR (11)	2	0	6	0
AGV (27)	0	0	6	0
Totaal (89)	**2**	**0**	**25**	**0**

Tabel Toestand biologie; aantal oppervlaktewaterlichamen 'goed'; Toetsjaar 2020

	Macrofauna	Overige waterflora	Vis	Fyto-plankton	Biologie totaal
HHNK (51)	5	10	13	32	0
HHR (11)	6	4	7	7	2
AGV (27)	5	2	6	9	0
Totaal (89)	**16**	**16**	**26**	**48**	**2**

Ecologische doelen

De ecologische doelen worden voor alle sterk veranderde en kunstmatige waterlichamen voorafgaande aan elke zesjaarsperiode opnieuw door de waterschappen afgeleid. Voor de periode 2022-2027 is dat gebeurd volgens de landelijk vastgestelde Handreiking KRW-doelen (STOWA, 2018). De afleiding van nieuwe ecologische doelen is in hoge mate een technisch en gereguleerd proces.

Voor alle waterlichamen is een watersysteemanalyse uitgevoerd met de meest actuele informatie en inzichten, waarbij de beoordeling mede aan de hand van ecologische sleutelfactoren heeft plaatsgevonden. Hierbij zijn de belangrijkste factoren in kaart gebracht die leiden tot de huidige waterkwaliteit. Een van die factoren zijn de bronnen van verontreiniging. Maar ook lichtklimaat, inrichting en beheer zijn belangrijke factoren. Vervolgens zijn maatregelen verkend waarmee de waterkwaliteit verbeterd kan worden. Op basis hiervan heeft een technische doelafleiding plaatsgevonden, die erop neerkomt dat de ecologische doelen de resultante zijn van de huidige toestand

plus het gezamenlijke effect van alle als effectief beoordeelde maatregelen. In deze systematiek van doelafleiding wordt in de doelen de achtergrondbelasting van nutriënten, waaronder met name de belasting door veenafbraak, automatisch meegenomen. Deze aanpak heeft geleid tot meer realistische doelen, die beter aansluiten bij de daadwerkelijke potentie van de KRW-waterlichamen. Verlaging van doelen om financiële redenen is conform landelijke afspraken niet doorgevoerd.

Maatregelen die een significant negatief effect hebben op functies en/of het milieu en maatregelen met een gering effect zijn conform de KRW bij de doelafleiding buiten beschouwing gebleven. Een voorbeeld van een maatregel met een significant negatief effect op een functie is het beperken of weren van scheepvaart. Deze maatregel beschermt oevers en oeverzones maar belemmert de economische functie van een vaarweg.

De ecologische doelen worden met name uitgedrukt in scores van de zogeheten ecologische kwaliteitsratio's (EKR's)) voor de reeds genoemde vier biologische kwaliteitselementen: vis, waterplanten, macrofauna (kleine waterdieren) en fytoplankton (algen). Een EKR is een getal op de schaal van 0 tot 1. Voor kunstmatige en sterk veranderde waterlichamen geldt in principe een maximale score van 0,6 (defaultwaarde). Naast de vier biologische elementen zijn er normen voor de eerder genoemde algemeen fysisch-chemische parameters. Als deze ondersteunende parameters niet op orde zijn, kunnen normaalgesproken ook de doelen van de vier biologische kwaliteitselementen niet gehaald worden. Voor de nutriënten (stikstof en fosfor) kan kringlooplandbouw hierbij van wezenlijke invloed zijn, maar ook een betere zuivering in rioolwaterzuiveringsinstallaties.

Landelijk is er in 2018 een actualisatie van de beoordelingssystematiek geweest die impliceert dat een vergelijking tussen de doelen in de KRW-periode 2022-2027 met de doelen in de voorafgaande zesjaarsperiode niet goed mogelijk is. Met die relativering kan wel worden vastgesteld dat de doelen in de periode 2022-2027 vaker lager zijn dan de defaultwaarde van 0,6 dan in de periode 2016-2021. Een verklaring daarvoor is de nieuwe wijze van doelafleiding. Waar in de periode 2016-2021 vaak zekerheidshalve de defaultwaarden werden overgenomen liggen er dankzij de watersysteemanalyses nu meer realistische en goed onderbouwde maatwerkdoelen.

Dat de scores lager uitvallen dan de defaultwaarde van 0,6 heeft vooral te maken met de volgende factoren.

1. In veel wateren kunnen onvoldoende maatregelen genomen worden om ruimte te scheppen voor waterplanten. Er zijn beperkte arealen beschikbaar voor natuurvriendelijke oevers. De peilen zijn meestal vast. De niet-optimale condities voor waterplanten vertalen zich door in de macrofauna. Macrofauna is sterk afhankelijk van waterplanten, omdat deze hun leefomgeving en hun voedsel vormen.
2. Een deel van de wateren heeft te maken met een sterke nutriëntenbelasting van natuurlijke oorsprong, de hiervoor genoemde achtergrondbelasting. Dat betreft voedselrijke kwel, veenafbraak en soms emissies door watervogels. Daarnaast is een deel van de gronden in de polders de afgelopen decennia sterk opgeladen met nutriënten, die de komende decennia weglekken. Algen en kroos domineren vaak in dit soort wateren, waardoor onvoldoende licht op de bodem komt voor ontwikkeling van waterplanten. Bovendien leidt het tot een eenzijdige visstand.

Dat de doelen vaker een lagere score hebben dan de defaultwaarde van 0,6 betekent geen dalende ambitie. Het is geen doelverlaging in de zin van de KRW, omdat alle als effectief beoordeelde maatregelen in de doelafleiding zijn meegenomen. Het betekent vooral een realistische ambitie, waarvan het nog altijd een forse opgave is om die in 2027 bereikt te hebben.

Voor de chemische kwaliteit worden geen doelen per waterlichaam afgeleid, zoals dat voor de ecologische doelen wel het geval is. De chemische doelen zijn landelijk vastgelegd op basis van het Bkmw/BKL.

Maatregelen
De meeste verbetermaatregelen zullen in de planperiode door de waterschappen worden genomen. Er zijn een aantal voor de KRW geprogrammeerde maatregelen waarvoor de provincie initiatiefnemer is.

Doelbereik 2027

Voor de periode 2022-2027 hebben de waterschappen meer haalbare en realistische ecologische doelen afgeleid, gebaseerd op uitgebreide watersysteemanalyses. Dit betekent onder meer dat bij het bepalen van de doelen rekening is gehouden met bijvoorbeeld achtergrondbelasting ten gevolge van veenafbraak. Alle effectieve maatregelen die nodig zijn om deze meer realistische doelen te bereiken zijn geprogrammeerd.

Ondanks de beschreven maatregelen (voor oppervlaktewater in dit hoofdstuk en voor grondwater in hoofdstuk 3) en de maatregelenprogramma's die zijn opgenomen in het National Waterprogramma van het Rijk en de waterbeheerprogramma's van de waterschappen is het volledig bereiken van de doelen voor de grond- en oppervlaktewaterlichamen nog onzeker. Een hardnekkig probleem is de te hoge belasting van ons water met nutriënten en bestrijdingsmiddelen waardoor in veel waterlichamen het bereiken van de doelen wordt belemmerd. De door het Rijk te treffen maatregelen voor de aanpak van bemesting en gewasbeschermingsmiddelen (onder andere in het 7e Actieprogramma Nitraat) zijn nog niet uitgekristalliseerd. Daarom is nog niet duidelijk of deze maatregelen voldoende zullen opleveren om de doelen te halen. Ook is nog onduidelijk of de belasting van grensoverschrijdende rivieren met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen in de periode 2022-2027 voldoende door onze buurlanden zal worden gereduceerd. De waterschappen hebben in hun waterbeheerprogramma's maatregelen geprogrammeerd voor de periode 2022-2027, zoals het bevorderen van vismigratie en het aanpassen rioolwater-zuiveringen. De provincie gaat uit van daadwerkelijke realisatie van de maatregelen door het waterschap in deze periode, maar realiseert zich dat de uitvoering nog risico's kent, bijvoorbeeld op het vlak van grondverwerving.

De doelen van de KRW moeten in 2027 zijn bereikt. In de interpretatie van de Europese Commissie betekent dit dat de maatregelen, die nodig zijn om de doelen te bereiken, uiterlijk in 2027 moeten zijn getroffen. Het daadwerkelijk bereiken van de goede toestand mag dan na-ijlen mits dat te wijten is aan natuurlijke omstandigheden, zoals de traagheid waarmee het watersysteem en de ecologie reageert op maatregelen. De KRW kent de mogelijkheid om minder strenge milieudoelstellingen ('doelverlaging') vast te stellen indien waterlichamen in een zodanige mate door menselijke activiteiten zijn aangetast dat het bereiken van die doelstellingen niet haalbaar of onevenredig kostbaar zou zijn (artikel 4, 5e lid KRW). Op grond van artikel 2.17 van het Besluit kwaliteit leefomgeving kan in het provinciaal waterprogramma worden besloten tot doelverlaging voor regionale wateren. Landelijk is in de Stuurgroep Water (april 2018) afgesproken om vast te houden aan de ambitie om invulling te geven aan de KRW-doelen in de periode 2022-2027 en pas gedurende deze periode een besluit te nemen over het toepassen van doelverlaging wanneer in 2027 het KRW-doel niet kan worden gerealiseerd. De voortgang van maatregelen en doelbereik zullen periodiek worden geëvalueerd om te kunnen beoordelen in hoeverre doelbereik mogelijk is en welke wijzigingen (in maatregelen óf doelen) eventueel tussentijds moeten worden doorgevoerd in de programma's. Er zullen afspraken tussen de betrokken partijen worden gemaakt over hoe de monitoring en evaluatie plaats zullen vinden. Hiermee kan een gedegen dossiervorming vorm krijgen die noodzakelijk is voor een goede onderbouwing van eventuele doelverlaging richting de Europese Unie.

Dit is in lijn met de afspraken over de KRW in de vergadering van de landelijke Stuurgroep Water (met hierin het Rijk, de Unie van Waterschappen, de VNG en het IPO) van 20 januari 2021. Hierin werd geconstateerd dat het nog onzeker is of tijdig wordt voldaan aan de doelen. De intentie werd uitgesproken dat in de regionale waterprogramma's en de Stroomgebiedbeheerplannen wordt aangegeven dat, indien nodig, door partijen aanvullende haalbare en betaalbare maatregelen worden genomen, binnen de eigen verantwoordelijkheden. Wanneer deze situatie zich voordoet in Noord-Holland zal tussen 2022 en 2027 over een aanpassing van dit programma worden besloten.

De maatregelprogramma's zijn vooral gericht op het verbeteren van de ecologische doelen. Daarnaast kent de KRW zoals gezegd ook chemische doelen (die overigens voor een deel, namelijk voor de eerdergenoemde specifiek verontreinigende stoffen, onderdeel zijn van de ecologische doelen). De regionale overheden hebben beperkt invloed op het chemisch doelbereik omdat bijvoorbeeld het toelatingsbeleid en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen landelijk worden bepaald. Wel werken de waterschappen in Noord-Holland, en ook de provincie, samen in het Landbouwportaal. Met dit Landbouwportaal wordt onder meer gewerkt aan het terugdringen van normoverschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen. Met name de eerdergenoemde ubiquitaire stoffen vormen een probleem bij het halen van de chemische doelen in 2027. Dit zijn stoffen die niet meer geloosd mogen worden maar die in het milieu erg langzaam afbreken.

Fasering doelbereik

Voor kwaliteitselementen die volgens de prognose in 2021 nog niet aan de doelstellingen voldoen dient een beroep gedaan te worden op de uitzonderingsbepaling van KRW artikel 4.4 (fasering). Fasering is van toepassing op alle 89 waterlichamen. De redenen zijn in deze tabel per waterlichaam aangegeven. In alle gevallen zijn een of meer van de volgende motiveringsgronden van toepassing: natuurlijke omstandigheden, technisch onhaalbaar en onevenredig kostbaar.

Tijdelijke achteruitgang

Voor 6 waterlichamen, alle in het beheergebied van Rijnland, wordt een beroep gedaan op artikel 4.6 van de KRW (tijdelijke achteruitgang). De redenen zijn eveneens in deze tabel per waterlichaam aangegeven. In alle gevallen was de reden 'natuurlijke omstandigheden' van toepassing.

2.3 Overige wateren

Doel: een goede ecologische en chemische toestand.

Ecologische doelen overig water

In de KRW zijn criteria vastgelegd voor de begrenzing van KRW-oppervlaktewaterlichamen. Toepassing van deze criteria, in 2009, heeft ertoe geleid dat een deel van het oppervlaktewater is begrensd als KRW-waterlichaam (zie paragraaf 2.2) en een deel, het 'overig water', niet. Het overig water betreft vooral kleinere wateren, maar bij elkaar opgeteld gaat het toch om een aanzienlijke oppervlakte (voor het regionale water meer dan 40%).

Voor dit overig water geldt weliswaar ook de KRW (die geldt namelijk voor al het water), maar een belangrijk verschil is dat voor dit water geen ecologische doelen behoeven te worden afgeleid, in tegenstelling tot voor de KRW-waterlichamen. De provincie zal evenwel in de planperiode ecologische doelen vaststellen voor het overig water in de beheergebieden van het Hoogheemraadschap van Rijnland en het waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV). Dit is met deze waterschappen in 2019 afgesproken in de overeenkomst 'Ecologische doelen overige wateren provincie Zuid-Holland en provincie Noord-Holland'.

Het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier is geen partij bij de overeenkomst. Dit waterschap hanteert een watersysteembenadering en heeft ervoor gekozen om voor overig water dezelfde doelen aan te houden als die gelden voor de KRW-waterlichaam waar ze op afwateren. Op deze kaart is voor elk van de 51 KRW-waterlichamen te zien welk overig water daarbij hoort. In de in paragraaf 2.2 genoemde tabel kunnen de doelen per KRW-waterlichaam worden opgezocht, die dus ook van toepassing zijn op het bijbehorende overig water.

Voor het halen van deze doelen voor overig water zal een inspanningsverplichting gelden. Binnen de KRW geldt immers alleen voor de begrensde KRW-waterlichamen een resultaatverplichting.

De belangrijkste punten uit de genoemde overeenkomst met Rijnland en AGV zijn:

- Voor al het overig water zullen de waterschappen periodiek ecologische doelen gaan afleiden. Ook de huidige toestand wordt bepaald.
- De doelen zullen weliswaar 'KRW-like' zijn maar veel minder uitgebreid dan de doelen die voor KRW-waterlichamen worden afgeleid. Het is aan de waterschappen om voor overig water een of meer van de vele KRW-parameters te kiezen, en ook de indeling van het overig water.
- De provincie zal de doelen overig water vaststellen. Bij het aanleveren van de conceptdoelen aan de provincie wordt tevens inzicht geboden in de realisatiestrategie en de wijze van monitoring van het doelbereik.
- Zowel de waterschappen als de provincie betrekken de doelen bij hun beleid en de uitwerking daarvan.

De provincie heeft in het najaar van 2021 de doelen overig water van Rijnland en AGV voor de eerste maal vastgesteld.

Chemische doelen overig water

Bij alle bronnen van verontreiniging worden via vergunningen of algemene regels de best beschikbare technieken voorgeschreven om lozingen en emissies van chemische stoffen terug te dringen. Vervolgens wordt beoordeeld, zoals bij lozingen met de emissie-immissie-toets, of aanvullende maatregelen nodig zijn. Voor de KRW zijn de chemische doelen per 1 januari 2022 vastgelegd in het Besluit kwaliteitseisen Leefomgeving (BKL). Het gaat hierbij om de doelen voor prioritaire stoffen (zeer giftige of moeilijk afbreekbare stoffen) die Europa heeft vastgelegd en die de chemische toestand van een water bepalen, en om chemische doelen voor overige verontreinigende stoffen die nationaal zijn vastgesteld en die mede de ecologische toestand bepalen. De provincie vindt het van belang dat ook voor oppervlaktewateren die niet als KRW-waterlichaam zijn vastgesteld, dus voor de overige wateren, doelen gelden. Voor de chemische doelen sluit de provincie aan bij de normen voor de chemie uit het BKL. Voor zowel de KRW-waterlichamen als overige wateren kunnen de in het BKL opgenomen stoffen en de betreffende getalswaarden als vertrekpunt dienen voor afwegingen. De provincie verwacht dat de waterschappen deze normen net als in de periode 2016-2021 als uitgangspunt voor afwegingen zullen toepassen op alle oppervlaktewateren in de provincie Noord-Holland.

Maatregelen

- Ecologische doelen overig water vaststellen

2.4 Water-maatregelen provincie

Doel: bevorderen van een goede ecologische en chemische toestand.

Natuurvriendelijke oevers provinciale vaarwegen

De provincie onderhoudt ruim 250 kilometer vaarwegen en hun oevers. Die zijn primair voor het versterken van de regionale economie zoals (vracht)vervoer over water en watertoerisme. De ecologische waterkwaliteit kan onder meer verbeterd worden door waar mogelijk en zinvol natuurvriendelijke oevers (nvo's) aan te leggen. Hierbij wordt rekening gehouden met andere belangen voor zover het past binnen het beleid en de beschikbare middelen. Dit zijn oevers met een geleidelijke overgang tussen land en water of met een vooroever. Er ontstaat hierdoor een luwe land-waterzone, waar meer kans is op waterplanten en opgroei- en paaimogelijkheden voor vis. Nvo's hebben een bewezen positieve uitwerking op de ecologische waterkwaliteit en dus op het bereiken van de KRW-doelen en de biodiversiteit. Daarbij is goed onderhoud van de nvo's overigens belangrijk.

In de jaren voor de planperiode van dit programma zijn op meerdere locaties nvo's aangelegd, waaronder 9,6 km rietlanden/nvo's langs de trajecten West-Beverkoog en Noord Schermer- en Walingsdijk.

Er is inmiddels gekozen voor een nieuwe, meer flexibele werkwijze, waarbij niet van te voren de locaties voor het verzilveren van nvo-kansen worden vastgelegd maar er meer ruimte is om in te spelen op kansen. De provincie heeft de oeververvangingsprojecten voor de komende jaren aanbesteed aan één partij. Daarbij is duurzaamheid een belangrijk criterium, onder meer ten aanzien van voorzieningen ter verbetering van de biodiversiteit en de waterkwaliteit (zoals natuurvriendelijke oevers). Er is besloten om niet meer per project afzonderlijk de financiering beschikbaar te stellen maar om eenmalig een bedrag van € 1 miljoen voor de aanleg van nvo's uit te trekken. Dit bedrag is naar verwachting voldoende voor de kansen die zich t/m 2023 zullen voordoen. Het bij oeveronderhoud aanleggen van nvo's wordt zo meer 'het nieuwe duurzame normaal'. Het voornemen is om de toekomstige financiering, na 2023, te regelen via het spoor van de Nota Kapitaalgoederen. Op deze wijze worden de kosten van nvo's onderdeel van de normkosten waarop het toe te kennen projectbudget wordt gebaseerd. Deze werkwijze is in lijn met de Green Deal GWW waaraan de provincie zich heeft gecommitteerd.

Vispasseerbare provinciale sluizen

De provincie heeft tien schutsluizen in eigendom en beheer. In januari 2020 is een haalbaarheidsstudie opgeleverd voor de verbetering van de vispasseerbaarheid van deze sluizen.

Op basis van deze haalbaarheidsstudie zal de provincie de komende jaren prioriteit gegeven aan de volgende zes schutsluizen, alle boven het Noordzeekanaal:

- Wilhelminasluis
- Koopvaardersschutsluis
- Braaksluis
- Molenkolksluis
- Roskamsluis
- Willem I-sluis

De vispasseerbaarheid van deze sluizen zal worden verbeterd door middel van loze schuttingen, rinketbediening en/of lokstroompompen. Voor de overige vier sluizen is er ofwel geen ecologische urgentie dan wel zijn al vismigratievoorzieningen aanwezig.

In het Noordzeekanaalgebied liggen twee provinciale sluizen, de Wilhelminasluis in Zaanstad en de Willem I-sluis in Amsterdam. Sinds 2017 neemt de provincie deel aan een gezamenlijk meerjarig vismonitoringsprogramma van alle waterbeheerders rond het Noordzeekanaal, op basis van een samenwerkingsovereenkomst.
Het monitoringsprogramma is mede opgezet met het oog op de komst van de nieuwe zeesluis in IJmuiden en de daaraan gekoppelde mitigerende maatregelen tegen zoutindringing. Het programma vergroot de kennis over migratiepatronen en de passage bij sluizen, gemalen en vispassages. Hierdoor kunnen wateren en kunstwerken effectiever worden ingericht en beheerd. De focus ligt hierbij op de migrerende doelsoorten aal (glasaal en schieraal) en driedoornige stekelbaars, evenals op zoetwatervis, die evenzeer baat heeft bij goed passeerbare kunstwerken. In oktober 2019 is besloten de samenwerking in ieder geval tot en met 2022 voort te zetten.
In de planperiode zal voortzetting en invulling van deze samenwerking na 2022 overwogen worden.

KRW-pilot

Waterschappen en provincie werken samen aan het realiseren van de KRW-doelen in 2027. In het coalitieakkoord 2019-2023 'Duurzaam doorpakken!' is een KRW-pilot aangekondigd: in een specifiek waterlichaam wordt bekeken of daar versneld de KRW-doelen kunnen worden gerealiseerd. De leereffecten van deze pilot kunnen worden gebruikt om de aanpak in de andere waterlichamen zo nodig bij te stellen.

In 2020 werd besloten de pilot vorm te geven door maatregelen ter verbetering van de ecologische waterkwaliteit in een drietal deelprojecten in drie waterlichamen:

Deelproject KRW-pilot / KRW- waterlichaam	Partners	Inhoud
Uitgeester- en Heemskerkerbroek [7]	HHNK	Diverse projecten
Sloterplas	AGV	Proefproject stikstof-limitering
Amstelveense Poel	Rijnland, gemeenten Amstelveen en Amsterdam	Baggerproject

De uitvoering van deze projecten is in 2021 van start gegaan.

Overige provinciale maatregelen KRW-waterlichamen

De meeste maatregelen in de regionale KRW-waterlichamen worden door de waterschappen genomen. In paragraaf 2.2 is per waterschapsbeheergebied voor de periode 2022-2027, een overzicht opgenomen van maatregelen in de KRW-waterlichamen waarvoor de provincie initiatiefnemer is. Het betreft vooral natuurmaatregelen.

Maatregelen

- Natuurvriendelijke oevers aanleggen in provinciale vaarwegen
- Provinciale schutsluizen beter vispasseerbaar maken
- KRW-pilot uitvoeren
- Natuurprojecten uitvoeren in KRW-waterlichamen

7. Naast deze pilot met de provincie heeft HHNK ervoor gekozen ook zelf een pilot uit te voeren en te bekostigen, in het waterlichaam Krommenieër Woudpolder.

2.5 Provinciaal beleid landelijk gebied

Doel: een (water)vitaal landelijk gebied.

Het provinciale landbouw-, natuur- en bodemdalingsbeleid leidt mede tot verbetering van de chemische en ecologische waterkwaliteit. In deze paragraaf wordt een en ander, niet uitputtend, beschreven.

Landbouwbeleid

De waterkwaliteit vaart wel bij een goede bodem en vice versa. Een verduurzaming van de landbouw impliceert een verbetering van de bodemstructuur en beperking van de emissies van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen, waardoor de belasting van het oppervlaktewater afneemt. Net als andere overheden en partijen levert de provincie een bijdrage aan deze verduurzaming. De bijdrage aan de beoogde transitie naar een duurzaam voedselsysteem (economisch, ecologisch, ruimtelijk en sociaal) wordt beschreven in de Voedselvisie (2021). Specifiek voor de bollenteelt zal de provincie starten met een stimuleringsprogramma voor biologische bollenteelt, met de focus op percelen die in de nabijheid van natuurgebieden liggen.

Europese financiering watermaatregelen en waterbeheer

De provincie vervult een belangrijke uitvoerende rol bij de besteding van Europese middelen voor waterdoeleinden. Het bestaande Plattelandsontwikkelingsprogramma 2014-2020 (POP3) is tot eind 2022 verlengd, maar er is daarbij wel meer focus aangebracht. Deze focus betreft de onderwerpen Klimaat, Biodiversiteit en Bodem en Kringlooplandbouw. Binnen deze onderwerpen is er voldoende ruimte om maatregelen te treffen die bijdragen aan het verbeteren van de waterkwaliteit en de kwantitatieve waterhuishouding.
In het nieuwe Nationaal Strategisch Plan (NSP, de opvolger van POP3, 2023-2027) voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) zal wederom de mogelijkheid bestaan om mede met Europees geld watermaatregelen te financieren.

Ook blijft Europese financiering (nu onder het POP3 en vanaf 2023 onder het NSP-GLB) mogelijk voor agrarisch natuurbeheer en agrarisch waterbeheer, met onder andere maatregelen die uitspoeling van nutriënten verminderen, ecologisch slootschonen, bufferzones langs watergangen en spuitvrije akkerranden.

Bovendien kan aan de realisatie van KRW-doelen worden bijgedragen via een stelsel van regelingen en voorwaarden die gesteld worden aan inkomenssteun voor boeren (de zogeheten 1e pijler). Het kan hier gaan om maatregelen die tot de basis voor hectaresteun behoren, alsmede om additionele maatregelen (ecoregelingen) die agrariërs op vrijwillige basis kunnen nemen om zo extra hectarepremie te ontvangen.

Eén van de succesfactoren is een voor agrariërs laagdrempelige en toegankelijke financiering. In Noord-Holland heeft het Landbouwportaal Noord-Holland (zie ook hieronder) het belang daarvan aangetoond. Vanaf 2023 is de ambitie om het Landbouwportaal voor een belangrijk deel onder het NSP-GLB te financieren.

Landbouwportaal

LTO Noord, de agrarische collectieven, de waterschappen in Noord-Holland en de provincie hebben hun krachten gebundeld in de Samenwerking Bodem & Water. Hierin werken zij samen aan een schone, gezonde en natuurlijke omgeving waar de landbouw kan floreren en biodiversiteit wordt hersteld. De Samenwerking Bodem & Water heeft geleid tot het Landbouwportaal Noord-Holland. Agrarische ondernemers vinden hier kennis, informatie en een overzicht van maatregelen en subsidiemogelijkheden die bijdragen aan een duurzame bedrijfsvoering en een klimaatrobuust watersysteem. Een subsidieaanvraag indienen en afhandelen verloopt ook via het Landbouwportaal. Het Landbouwportaal is medio 2018 van start gegaan en heeft tot een grote deelname van agrariërs geleid.

De provincie voert sedert 2018 de zogeheten subsidieregeling 'Kennisontwikkeling Bodem en Water' uit, waarmee met financiële middelen van de waterschappen onder meer coaches worden gefinancierd die bedrijfsbezoeken afleggen om agrariërs te adviseren over te nemen verbetermaatregelen.

De genoemde partijen zijn voornemens het Landbouwportaal ook in de komende jaren te continueren. Wat de provincie betreft is een aandachtspunt daarbij de effectmonitoring van de verbetermaatregelen.

Voor de financiering van het Landbouwportaal wordt vooral gekeken naar Europese middelen (zie hiervoor). De provincie onderzoekt met partijen de mogelijkheden tot verdere verbreding van het Landbouwportaal.

Pachtbeleid

De provincie heeft ca. 1.800 hectare grond in eigendom die tijdelijk aan agrariërs wordt verpacht, alvorens de grond een definitieve bestemming krijgt. Bij de verpachting worden (bovenwettelijke) gebruiksvoorwaarden gesteld die onder andere leiden tot minder emissies naar grond- en oppervlaktewater van meststoffen en bestrijdingsmiddelen. In 2020 werd aanvullend besloten om voor de nieuwe contracten het gebruik van het onkruidbestrijdingsmiddel glyfosaat op de pachtgronden te verbieden.

Natuurbeleid

De provincie werkt aan verdere realisatie en optimalisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). De ambitie is om de NNN in 2027 gerealiseerd te hebben, waartoe nog 5.600 hectare aan het netwerk toegevoegd dient te worden (peildatum 1 januari 2020). Hiervoor is in het najaar van 2020 een realisatiestrategie vastgesteld.
Bij kwaliteitsverbetering van natuurgebieden, bijvoorbeeld in de 19 N2000-gebieden, kunnen waterkwaliteit en waterpeilen een belangrijke rol spelen. De provinciale stikstofaanpak met betrekking tot N2000-gebieden zal ook de waterkwaliteit ten goede komen.

Het natuurbeheer, dat door de provincie wordt georganiseerd en gefinancierd, kan hand in hand gaan met waterkwaliteitsverbetering, zowel binnen het NNN als daarbuiten (agrarisch natuur- en landschapsbeheer). Het SNL (subsidiestelsel natuur en landschap) onderscheidt vijf zogenoemde 'leefgebieden' voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Binnen de leefgebieden open grasland, open akker, droge dooradering, natte dooradering en in de categorie agrarisch waterbeheer kan subsidie voor agrarisch natuurbeheer worden aangevraagd, voor ecologische doelen (behoud weidevogel en akkervogels) en voor verbetering van de waterkwaliteit.

In 2021 heeft de provincie het Masterplan Biodiversiteit vastgesteld. In het masterplan wordt aangegeven wat de provincie samen met betrokken organisaties gaat doen ter versterking van de biodiversiteit, niet alleen in de natuurgebieden maar ook daarbuiten. In de waterrijke provincie Noord-Holland komt vanzelfsprekend ook de biodiversiteit in en om het water aan bod. Onder meer zal met de waterbeheerders en andere partijen de realisatie van een nat natuurnetwerk worden verkend, aanvullend op het NNN. Combinaties zoals klimaatadaptatie (zoetwaterberging) en natuurinrichting zijn bewezen kansrijk. Onderdeel van het masterplan is een kennisagenda voor biodiversiteit en waterkwaliteit. De kennisagenda maakt nieuwe kennis beschikbaar voor gebiedsprojecten waar meerdere doelen samenkomen.

In sommige natuurgebieden zijn de natuurdoelstellingen niet allemaal gunstig voor de waterkwaliteit. Zo is in wateren met veel (water)vogels de nutriëntenbelasting via vogelpoep soms beperkend.

Bodemdalingsbeleid

Bij veenafbraak komen nutriënten vrij die leiden tot (verdere) belasting van het oppervlaktewater. Dit kan, afhankelijk van andere eutrofiëringsbronnen zoals bemesting, een verslechtering van de ecologische kwaliteit tot gevolg hebben. De provincie voert een beleid om bodemdaling in veengebieden tegen te gaan door maatregelen te nemen die veenafbraak beperken. Met een gebiedsgerichte aanpak wordt gewerkt aan het stoppen of remmen en waar mogelijk herstellen van bodemdaling.

De belangrijkste veenpakketten in Noord-Holland bevinden zich in Laag Holland.
Voor dit gebied zal een integraal gebiedsprogramma worden opgesteld en uitgevoerd, waarin onder meer het beperken van bodemdaling, de realisatie van het NNN en het verbeteren van waterkwaliteit aan elkaar worden gekoppeld. Er zal daarnaast een regionale veenweidenstrategie worden ontwikkeld om invulling te geven aan de taakstelling voor de CO_2-reductie. Deze strategie zal gelden voor de komende 10 jaar (2030), met een doorkijk naar 2050.

Integrale gebiedsgerichte programma's

De provincie werkt in een aantal gebieden aan een integrale aanpak van verschillende opgaven. Een voorbeeld is het Integraal Gebiedsprogramma Laag Holland (zie hiervoor). Een ander voorbeeld is het gebied Oostelijke Vechtplassen. Hier werken 21 partijen samen om het gebied een kwaliteitsimpuls te geven door de realisatie van 800 hectare NNN, het baggeren van de Loosdrechtse Plassen, het behouden en verbeteren van verschillende Natura 2000-habitats, de aanleg van recreatieve verbindingen, het herstel van legakkers, het verbeteren van de waterkwaliteit en het transformeren van de watersportsector.

Circulaire economie

Uit afvalwater kunnen in een rioolwaterzuiveringsinstallatie (rwzi) veel waardevolle grondstoffen teruggewonnen worden, zoals fosfaten voor de bemesting in de landbouw of cellulose voor versterking van asfalt. De waterschappen zijn bezig hierin stappen te zetten en nemen zo hun verantwoordelijkheid in de realisatie van een zoveel mogelijk circulaire economie.

De provincie steunt het zoveel mogelijk circulair maken van de afvalwaterketen van harte, onder meer omdat het de waterkwaliteit ten goede komt en de mogelijkheden tot hergebruik van het rwzi-effluent vergroot. Er is een link met de EU-verordening inzake minimumeisen voor hergebruik van water. Deze verordening is in 2020 gepubliceerd en zal in 2023 in werking treden. De provincies worden mogelijk bevoegd gezag voor de vergunningverlening. De verordening heeft onder meer als doelstelling het bevorderen van hergebruik van (gezuiverd) stedelijk afvalwater voor agrarische toepassingen (circulaire economie). Daarnaast de harmonisatie van eisen met het oog op de interne markt voor de afzet van producten geteeld met hergebruikt water.

Subsidiëren integrale projecten

De provincie zal in de planperiode integrale projecten van waterschappen subsidiëren die waterkwaliteitsdoelen koppelen aan andere beleidsdoelen.

Maatregelen

- Uitvoeren POP3/NSP-GLB-water
- Deelname Landbouwportaal
- Uitvoeren integrale gebiedsgerichte programma's
- Subsidiëren integrale projecten

2.6 Opkomende stoffen, medicijnresten en microplastics

Doel: watervervuiling door nieuwe stoffen tegengaan

Er is de laatste jaren steeds meer aandacht gekomen voor de vervuiling van het water met 'opkomende stoffen', medicijnresten en microplastics. Dit zijn categorieën van stoffen die niet KRW-genormeerd zijn. De rol van de provincie met betrekking tot deze stoffen is beperkt (vaak grond- of drinkwatergerelateerd) en zal dat waarschijnlijk ook blijven.

Opkomende stoffen

Door het intensieve gebruik van het water en de omgeving rondom het water, worden er met regelmaat nieuwe of relatief onbekende stoffen in het water aangetroffen waarvan niet bekend is welke effecten ze kunnen hebben op het waterecosysteem en de mensen en dieren die daarvan afhankelijk zijn. Het gaat met name om biociden, PFAS (fluorhoudende water-, vet- en vuilafstotende stoffen die worden gebruikt in verschillende producten), alkylfosfaatesters (gebruikt als brandvertrager en/of weekmaker), persoonlijke verzorgingsproducten, schoonmaakmiddelen en huishoudchemicaliën. Vooral in effecten van (mengsels van) opkomende stoffen is meer inzicht nodig. Om hier beter grip op te krijgen is op landelijk niveau, binnen de Delta-aanpak Waterkwaliteit, het uitvoeringsprogramma 'Aanpak opkomende stoffen in water' opgesteld.

Een voorbeeld van een verbeterd inzicht in het effect van stoffen is dat EFSA, de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid, de gezondheidskundige grenswaarde voor een viertal PFAS fors naar beneden heeft bijgesteld. Dit op basis van nieuwe studies waaruit risico's voor het immuunsysteem van mensen naar voren zijn gekomen. Op basis hiervan heeft het RIVM de risicogrenzen voor PFAS in bodem, oppervlaktewater en drinkwater opnieuw beoordeeld.

De provincie heeft met haar VTH-beleid (vergunningen, toezicht, handhaving) invloed op de concentraties van opkomende stoffen in oppervlakte- en grondwater. Er zijn begin 2021 landelijke afspraken over intensivering van VTH-beleid met betrekking tot Zeer Zorgwekkende Stoffen en potentiële Zeer Zorgwekkende Stoffen tot stand gekomen (zie ook paragraaf 2.1). Over de invulling zijn met de omgevingsdienst NZKG afspraken gemaakt.

Voor de opkomende stoffen wacht de provincie de resultaten af van de landelijke trajecten en afspraken. Indien nodig en effectief kunnen eventueel regionale maatregelen worden geïnitieerd ter aanvulling van het landelijke spoor, samen met waterbeheerders, gemeenten en maatschappelijke sectoren.

Medicijnresten

Door toenemend (humaan) medicijngebruik komen steeds meer medicijnresten in het oppervlaktewater terecht. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat lage concentraties van medicijnresten al nadelige effecten kunnen hebben op aquatische organismen. Hierdoor kan de kwaliteit van het waterleven onder druk komen te staan. De grootste bron van verontreiniging zijn huishoudens, deze bron is veel groter dan die van ziekenhuizen en verzorgingshuizen.

Sinds enige jaren werkt de Rijksoverheid samen met andere partijen samen in de 'Ketenaanpak Medicijnresten uit Water' aan het terugdringen van medicijnresten in oppervlakte- en grondwater. Deze aanpak is gericht op alle stappen: van de ontwikkeling en toelating, het voorschrijven en gebruik, tot en met de afval- en zuiveringsfase. De verwachting is echter dat een substantiële emissiereductie van medicijnresten naar oppervlaktewater alleen maar kan worden behaald door verbeteringen in de rioolwaterzuivering. Andere microverontreinigingen, zoals gewasbeschermingsmiddelen en biociden kunnen hierbij 'meeliften'.

De provincie zal waar mogelijk het probleem van medicijnresten in het water verbinden met andere provinciale opgaven zoals gezondheid en duurzame landbouw (diergeneesmiddelen). Voor medicijnresten wacht de provincie de resultaten af van de landelijke trajecten en afspraken. Indien nodig en effectief kunnen eventueel regionale maatregelen worden geïnitieerd ter aanvulling van het landelijke spoor, samen met waterbeheerders, gemeenten en maatschappelijke sectoren.

Microplastics

Het effect van microplastics op de mens en het milieu is nog niet duidelijk; onderzoek daarnaar is vaak complex. Microplastics breken nauwelijks af in het milieu. Aan het plastic kunnen additieven of andere stoffen toegevoegd zijn. Het beleid is vooral gericht op preventie. Op Europees niveau zijn verschillende stappen gezet om microplastics in het milieu aan te pakken. Zo zijn de EU-lidstaten verplicht maatregelen te nemen om het gebruik van plastic tasjes te verminderen. Nationaal is het beleid erop gericht om, aanvullend op het Europese beleid, maatregelen te nemen in overleg met de relevante sectoren zoals de textiel- en de verfbranche en de cosmetica-industrie.

Een belangrijke bron van microplastic in het oppervlaktewater zijn grote, zichtbare stukken plastic afval. Het terugdringen van het plastic zwerfafval is daarom een belangrijke maatregel. De provincie ruimt zwerfvuil op langs provinciale (vaar)wegen. De provincie ziet weinig mogelijkheden tot verdere concrete actie vanuit de eigen bevoegdheden maar is altijd bereid mee te denken in mogelijke oplossingsrichtingen.

Maatregelen
- VTH-beleid ZZS en (p)ZZS intensiveren

2.7 Zwemwater

Doel: uitbreiding van het aantal zwemlocaties en verbetering van de kwaliteit.

Zwemwateren behoren onder de KRW tot de beschermde gebieden. In deze gebieden moet het waterbeheer worden afgestemd op de eisen die gelden vanwege dit specifieke gebruik. Dit is verder uitgewerkt en geregeld in de Europese Zwemwaterrichtlijn. Hierin is aangegeven dat lidstaten elk jaar zwemlocaties in oppervlaktewater aanwijzen en dat zwemmers worden geïnformeerd over de waterkwaliteit. In Nederland is deze taak opgedragen aan de provincies. Zij werken daarbij nauw samen met waterbeheerders en beheerders van de zwemlocaties.

Aanwijzen zwemlocaties, veiligheidsonderzoek en verzorgen publieksinformatie

Bij het aanwijzen van zwemlocaties volgt de provincie de Europese Zwemwaterrichtlijn en het Nederlandse protocol 'Aanwijzen en afvoeren van Zwemlocaties'. Om een locatie aan te kunnen wijzen moet deze aan veiligheidseisen en waterkwaliteitseisen voldoen. Er moeten kwaliteitsmetingen zijn gedaan en er moet een zwemwaterprofiel worden opgesteld. Dit zwemwaterprofiel bevat een gebiedsanalyse, met inventarisatie van vervuilingsbronnen zoals riooloverstorten en indien nodig een maatregelenprogramma. In Noord-Holland zijn ruim 150 zwemlocaties. Deze zijn te vinden op www.zwemwater.nl.

Nadat een locatie is aangewezen meet de waterbeheerder periodiek de waterkwaliteit en voert de provincie jaarlijks een veiligheidsonderzoek uit. De provincie gebruikt de gegevens van de waterbeheerder en verzorgt de publieksinformatie. Wanneer het water een slechte kwaliteit heeft of als er andere risico's zijn, zoals bijvoorbeeld een onstabiele bodem, wordt er een waarschuwing of negatief zwemadvies gegeven. Indien nodig kan er ook een zwemverbod worden ingesteld. Dit wordt ter plaatse en op internet bekend gemaakt.

Waterkwaliteit

Voor goed zwemwater is een goed samenspel tussen locatiebeheerder en waterbeheerder noodzakelijk. Een slechte waterkwaliteit kan namelijk zowel worden veroorzaakt door het beheer van stranden en ligweides als door het waterbeheer. Hondenpoep kan bijvoorbeeld een oorzaak zijn van te hoge bacteriegehaltes in het water en hoge fosforgehaltes in stilstaand water kunnen leiden tot algenbloei.

In de afgelopen planperiode heeft de provincie stimuleringsbeleid gevoerd om de kwaliteit van het zwemwater te verbeteren. De provincie ondersteunde locatiehouders en waterbeheerders met een subsidieregeling. Deze regeling is succesvol gebleken maar de zwemwaterkwaliteit is nog niet overal goed. Het droger worden van zomers en in samenhang hiermee minder verversingsmogelijkheden van het water is een van de oorzaken. De provincie zal haar stimuleringsbeleid voortzetten.

Nieuwe locaties

Met name in en rond stedelijke gebieden neemt de recreatiedruk en de behoefte aan zwemplekken toe. Net als in de vorige planperiode wil de provincie actief meewerken aan het ontwikkelen van nieuwe locaties. De provincie ondersteunt potentiële locatiehouders bij het uitvoeren van voorbereidend gebiedsonderzoek (opstellen zwemwaterprofielen) én het treffen van maatregelen.

Maatregelen

- Aanwijzen zwemlocaties, uitvoeren veiligheidsonderzoeken en verzorgen publieksinformatie
- Stimuleren verbetering kwaliteit zwemlocaties
- Stimuleren ontwikkeling nieuwe zwemlocaties

2.8 Vaarwegen

Doel: een goed op de beroeps- en recreatievaart toegesneden vaarnetwerk.

Sinds 2015 wijst de provincie voor de regionale wateren aan welke wateren de maatschappelijke functie 'vaarweg' hebben. In de provinciale Omgevingsverordening zijn de vaarwegen opgenomen die de provincie van regionaal belang acht. Deze vaarwegen hebben ook de maatschappelijke functie vaarweg.

Het vastleggen van de maatschappelijke functies van regionale wateren in het waterprogramma gebeurt op grond van artikel 4.4 Waterwet. Ook onder de Omgevingswet kunnen maatschappelijke functies voor regionale wateren worden vastgelegd in het regionaal waterprogramma (zie onder andere art. 4.4 lid 1 van het

Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL)). Uit de toelichting bij het BKL blijkt dat de in het regionaal waterprogramma vastgelegde maatschappelijke functies een rol spelen bij de beslissing op een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een wateractiviteit (artikel 8.84 BKL). Een omgevingsvergunning kan slechts worden verleend als die activiteit verenigbaar is met de vastgelegde maatschappelijke functies. Ditzelfde geldt ook voor omgevingsvergunningen voor milieubelastende activiteiten; zie art. 8.22 BKL.

Voor 2015 is naar aanleiding van de toen nieuwe Waterwet opnieuw gekeken naar alle wateren in de provincie en is ervoor gekozen om de wateren met een regionaal belang voor de beroepsvaart en de recreatievaart aan te wijzen als vaarweg. Specifiek is toen besloten tot aanwijzing van de regionale wateren die behoren tot de BRTN[8], de Staande Mast Route en de CEMT[9]. Hierbij zijn toen, door Provinciale Staten, ook voor het eerst de vaarwegbeheerders per vaarweg aangewezen, in de Waterverordening provincie Noord-Holland. Deze aanwijzing is afgestemd met de waterschappen en gemeenten. Inmiddels staan de aanwijzing van de vaarwegbeheerders en de regelgeving omtrent de vaarwegen in de Omgevingsverordening.

8. BRTN staat voor Beleidsvisie Recreatietoervaart Nederland.
9. CEMT staat voor de Conférence Européenne des Ministres de Transport, die de klasse-indeling bepaald heeft.

De Functiekaart vaarwegen, inmiddels opgenomen in de viewer bij de Omgevingsverordening, is sinds 2015 niet gewijzigd; het betreft een voortzetting van bestaand beleid. Vooralsnog worden er geen wijzigingen voorzien in het aangewezen vaarwegennetwerk. Wel zal een onderzoek plaatsvinden. De provincie zal, samen met gemeenten en waterbeheerders, de behoefte, wenselijkheid en haalbaarheid onderzoeken van het benoemen van het vaarweg- en nautisch beheer van nieuw aan te wijzen vaarwegen.

Maatregelen
- Onderzoek fijnmazig vaarnetwerk
- Aanwijzen vaarwegen

3. Deelprogramma Grondwater

3.1 Inleiding

Grondwater, het is onzichtbaar maar overal aanwezig. Het wordt gebruikt voor drinkwatervoorziening, industriële toepassingen, beregening van landbouwgronden en energievoorziening. Een goed grondwaterbeheer is belangrijk voor de landbouw, de economie, wonen en de natuur. Voor een duurzaam gebruik van het grondwater mogen voorraden niet uitgeput raken en moet de kwaliteit goed zijn.

De opbouw van dit hoofdstuk sluit aan op de Kaderrichtlijn Water en de hiermee samenhangende Grondwaterrichtlijn. Deze richtlijnen verplichten de lidstaten het grondwater in te delen in grondwaterlichamen. Van deze samenhangende eenheden moet de kwalitatieve en kwantitatieve toestand worden beoordeeld en moeten maatregelen worden genomen om een goede kwalitatieve en kwantitatieve toestand te bereiken en te behouden. De toestandsbeoordeling vindt plaats aan de hand van een aantal testen, opgenomen in 'Guidance Document No. 18 on groundwater status and trend assessment' van de EU en het 'Protocol voor toestand- en trendbeoordeling van grondwaterlichamen KRW' van de Landelijke Werkgroep Grondwater.

In Nederland hebben de provincies een regisserende rol en beoordelen de toestand van de grondwaterlichamen en stellen maatregelen vast om een goede toestand te bereiken en te behouden. Daarbij vindt afstemming plaats met waterschappen, drinkwaterbedrijven en gemeenten. Zij hebben naast het Rijk, dat verantwoordelijk is voor het generieke beleid (zoals mestbeleid en toelating bestrijdingsmiddelen), specifieke taken die van invloed zijn op het grondwatersysteem. Zo zijn de drinkwaterbedrijven verantwoordelijk voor het leveren van drinkwater, zijn gemeenten verantwoordelijk voor het stedelijk grondwaterbeheer, en zijn waterschappen bevoegd gezag voor onder andere agrarische onttrekkingen, bouwputbemalingen en industriële onttrekkingen kleiner dan 150.000 kubieke meter per jaar.

In Nederland zijn 23 grondwaterlichamen begrensd. Deze bestrijken vrijwel allemaal delen van meerdere provincies. Noord-Holland maakt deel uit van vier grondwaterlichamen: duin Rijn-West, zand Rijn-west, deklaag Rijn-West en zout Rijn-West. De beoordeling van de toestand van de grondwaterlichamen wordt uitgevoerd aan de hand van drie testen die samen met de provincies Zuid-Holland, Utrecht en Gelderland worden uitgevoerd: de chemische kwaliteitstest, de waterbalanstest en, als onderdeel van deze laatste test, de zoutintrusietest.

In aanvulling op de algemene beoordeling van de grondwaterlichamen vraagt de KRW aandacht voor drie specifieke gebieden: winningen voor menselijke consumptie (drinkwater), grondwaterafhankelijke oppervlaktewaterlichamen en grondwaterafhankelijke natuur. In deze gebieden moet het grondwater ook voldoen aan de specifieke eisen die voor deze gebieden gelden. Hiervoor bestaan afzonderlijke testen.

In de volgende paragrafen wordt aangesloten op de testen die moeten worden uitgevoerd. Achtereenvolgens wordt ingegaan op de chemische kwaliteit, de waterbalans, drinkwaterwinningen, grondwaterafhankelijke oppervlaktewateren en natuurgebieden.

3.2 De chemische kwaliteit

Doel: een goede chemische toestand.

Een belangrijk doel van de aan de Kaderrichtlijn Water verbonden Grondwaterrichtlijn is om de inbreng en verspreiding van verontreinigende stoffen in het grondwater te voorkómen of te beperken. De kwaliteit van het grondwater kan achteruit gaan door verontreinigingen die afkomstig zijn uit diffuse bronnen of uit puntbronnen. Een diffuse bron heeft in tegenstelling tot puntbronnen niet eenduidig op een bepaalde plek zijn oorsprong. Belangrijke diffuse verontreinigingen zijn stikstof, fosfaat en bestrijdingsmiddelen. Bij puntbronnen gaat het veelal om oude industriële verontreinigingen.

Diffuse bronnen

De chemische kwaliteit van het grondwater wordt bepaald aan de hand van communautaire normen en drempelwaarden. De communautaire normen gelden voor nitraat en bestrijdingsmiddelen en zijn overal in de EU hetzelfde. Drempelwaarden zijn afhankelijk van natuurlijke omstandigheden en verschillen lokaal. Voor het grondwater in Noord-Holland gelden de volgende normen en drempelwaarden (Besluit Kwaliteit Leefomgeving):

Stof	Zoet grondwater	Zout grondwater
Nitraat	50 mg/l	50 mg/l
Bestrijdingsmiddelen	0,1 µg/l (per middel) 0,5 µg/l (som alle middelen)	0,1 µg/l (per middel) 0,5 µg/l (som alle middelen)
Chloride	160 mg/l	
Arseen	13,2 µg/l	18,7 µg/l
Cadmium	0,35 µg/l	0,35 µg/l
Nikkel	20 µg/l	20 µg/l
Lood	7,4 µg/l	7,4 µg/l
Fosfaat (P-tot)	2,0 mg/l	6,9 mg/l

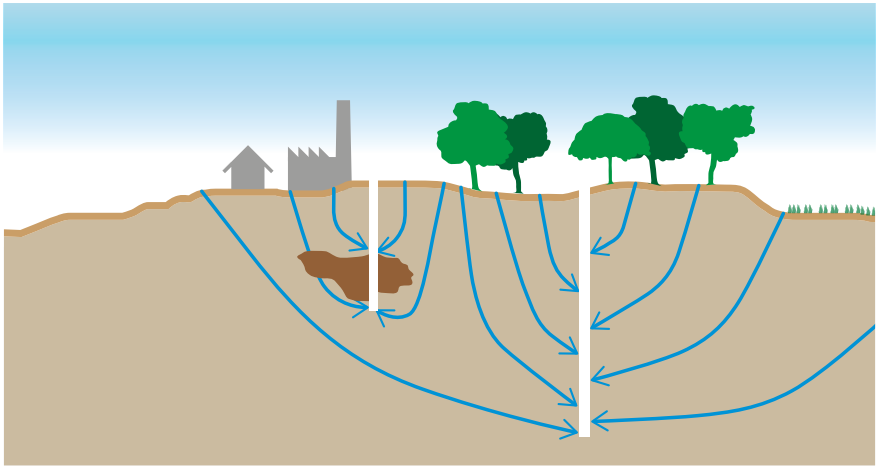
Een grondwaterlichaam verkeert in een goede toestand als het percentage meetpunten met norm- of drempelwaarde-overschrijding, per stof, niet hoger is dan 20%.

Van de vier grondwaterlichamen die deels in Noord-Holland liggen is alleen het grondwaterlichaam duin Rijn-West in een slechte toestand. In 23% van de KRW meetpunten wordt de drempelwaarde voor fosfaat overschreden. De oorzaken hiervan kunnen verschillend zijn: invloed van dieper brak grondwater, infiltratie van oppervlaktewater of uitspoeling uit landbouwpercelen. Met de provincie Zuid-Holland zullen mogelijke oorzaken en eventuele maatregelen worden onderzocht.

Puntbronnen

Voor puntbronnen is in Nederland sinds de jaren'80 van de vorige eeuw veel aandacht. Nieuwe verontreiniging wordt voorkómen (zorgplicht) en voor de aanpak van historische verontreinigingen loopt een landelijk programma. Van belang voor het grondwatersysteem zijn de verontreinigingen die niet aan de bodem zijn gebonden en die zich kunnen verplaatsen via het grondwater. Deze zogenaamde'spoedlocaties met

Interceptie van grondwaterverontreiniging bij een drinkwaterwinning (Laren).

een onaanvaardbaar verspreidingsrisico' worden gesaneerd of beheerst. Onderdeel hiervan is het monitoren van restpluimen (art. 5.5 van de Grondwaterrichtlijn). Het aantal van deze locaties zal in de komende jaren geleidelijk afnemen. Incidenteel kan er een nog niet-geïdentificeerde verontreiniging bij komen, bijvoorbeeld als uitkomst van lopend PFAS-onderzoek of vanwege nieuwe inzichten in stofgedrag en effecten op mens en milieu. Afhankelijk van de lokale situatie en de risico's die de verontreiniging met zich meebrengt moet dan worden bepaald wat de aanpak is.

Gebiedsbeheerplan het Gooi

In het Gooi is sprake van een complexere situatie. Door de zandige ondergrond in het Gooi is de doorlatendheid van de bodem groot en hebben de verontreinigingen zich al over honderden meters verplaatst. Een deel van de verontreinigingen vloeit ook in elkaar over. Vanwege deze bijzondere situatie worden verontreinigingen in het Gooi in samenhang aangepakt. Dit gebeurt via het Gebiedsbeheerplan het Gooi (GBG). Voor de aanpak is een convenant gesloten tussen gemeenten, drinkwaterbedrijven, waterschap en provincie. De GBG-aanpak bestaat eruit dat de bronnen met verspreidingsrisico worden aangepakt en dat restpluimen in de ondergrond worden gemonitord. Omdat de puntbronnen in de bovengrond zijn gesaneerd zal geen nalevering plaatsvinden. Door afbraak en verdunning zullen concentraties in de ondergrond geleidelijk minder

worden. Indien de restpluimen een risico vormen voor kwetsbare objecten, bijvoorbeeld drinkwaterwinningen, worden deze actief gesaneerd.

Monitoring

Een van de constateringen uit de provinciale grondwatermeetrondes is dat er soms 'nieuwe' stoffen worden aangetroffen in het grondwater, zoals stoffen uit de PFAS-groep. De dieptes van de meetpunten liggen over het algemeen tussen 10 en 25 meter onder maaiveld. De stoffen die worden aangetroffen in het KRW-meetnet zijn, door de langzame stroming van grondwater, vaak de middelen (en afbraakproducten) uit het verdere verleden. Daarmee kan onvoldoende worden ingespeeld op de actualiteit. Om bedreigingen eerder te kunnen signaleren zal een ondiep meetnet worden ingericht dat als 'early warning'-meetnet kan dienen.

Maatregelen

- Fosfaatonderzoek duin Rijn-West
- Aanpak verontreinigingen met onaanvaardbaar verspreidingsrisico
- Uitvoeren gebiedsbeheerplan het Gooi
- Uitvoeren KRW-meetprogramma
- Inrichten 'early warning'-meetnet

3.3 De waterbalans

Doel: geen uitputting van grondwatervoorraden.

Naast de kwaliteit is ook de kwantiteit van grondwater een aandachtspunt in de KRW. Doel van de KRW is dat het grondwater, en met name het zoete grondwater, duurzaam wordt gebruikt. Voorraden mogen niet uitgeput raken. Wanneer er teveel grondwater wordt onttrokken leidt dit tot verdroging of tot het omhoog komen van zout water uit de diepe ondergrond (verzilting). Via de waterbalanstest wordt beoordeeld of er voldoende water beschikbaar is en blijft voor drinkwater, industrie, landbouw en ander gebruik. Streven naar zelfvoorzienendheid is daarbij een belangrijk uitgangspunt.

Met de waterbalanstest wordt berekend hoe de aanvulling van het grondwater zich verhoudt tot de onttrekking. Voor grondwaterlichamen in Nederland geldt dat de netto-grondwateraanvulling, dit is het verschil tussen neerslag en verdamping, jaarlijks gemiddeld 200 tot 400 millimeter bedraagt. De netto-grondwateraanvulling wordt ook wel het neerslagoverschot genoemd. Het neerslagoverschot verschilt van plaats tot plaats en is afhankelijk van de aard van de begroeiing en de verharding van een gebied. Onder een bos is de grondwateraanvulling veel geringer dan in een kaal duingebied met stuifzand. En in stedelijk gebied met weinig tuinen en plantsoenen wordt regen grotendeels afgevoerd naar sloten of grachten en kan het maar beperkt in de bodem dringen. Het neerslagoverschot verschilt ook van jaar tot jaar.

Wanneer het totale neerslagoverschot op de grondwaterlichamen wordt vergeleken met de onttrekkingen dan hebben alle grondwaterlichamen een positieve waterbalans. Er vindt geen uitputting plaats, de totale aanvulling is groter dan de totale onttrekking. Ten opzichte van de vorige planperiode zijn er geen significante veranderingen. Wanneer meer in detail wordt gekeken naar gebieden en grondwateronttrekkingen in Noord-Holland dan blijkt dat de situatie iets genuanceerder ligt. Plaatselijk zijn er grote grondwateronttrekkingen, het gebruik van grondwater voor energievoorziening neemt toe, en in droge periodes kunnen er tijdelijk tekorten ontstaan.

Peilbuizen

Grote onttrekkingen

Grote grondwateronttrekkingen vinden plaats in het Gooi en in de duinen. Hier bevinden zich de grondwaterwinningen voor drinkwater. Deze drinkwaterwinningen hebben een lange historie en in de duinen werd het risico van uitputting, verdroging en verzilting al lang voor het in werking treden van de KRW gesignaleerd. Om de drinkwatervoorraad op peil te houden wordt in de duinen sinds de tweede helft van de vorige eeuw voorgezuiverd water uit de Rijn en uit het IJsselmeer geïnfiltreerd. Ook bij de drinkwaterwinningen is, mede dankzij de infiltratie van voorgezuiverd water in de duinen, sprake van een positieve waterbalans. De hoeveelheid water die wordt onttrokken is kleiner dan de grondwateraanvulling in het gebied.
Dit wordt geïllustreerd met het volgende overzicht:

	Jaarlijkse productie	Infiltratie	Netto onttrekking
Noord-Hollands Duinreservaat (53 km²)	51 miljoen m³/jaar	49 miljoen m³/jaar	1 miljoen m³/jaar
Amsterdamse Waterleiding-duinen (34 km²)	70 miljoen m³/jaar	57 miljoen m³/jaar	13 miljoen m³/jaar
Het Gooi (65 km²)	9 miljoen m³/jaar		9 miljoen m³/jaar

Aandacht blijft in deze gebieden wel nodig voor het behouden van een goede toestand. Bij eventuele aanpassingen van de winsystemen en bij vergunningaanvragen hiervoor wordt gekeken naar de gevolgen voor de waterbalans, en naar risico's van verzilting en verdroging. Met behulp van een meetprogramma met peilbuizen en zoutwachters, apparaten die het zoutgehalte in de bodem meten, wordt gecontroleerd of er al dan niet wordt ingeteerd op de zoetwatervoorraad.

Bodemenergie

Het gebruik van grondwater voor de energievoorziening wordt steeds belangrijker. Dit wordt ook wel warmte-koude-opslag (WKO) genoemd. Bij WKO wordt grondwater in de zomer gebruikt om gebouwen te koelen en in de winter om te verwarmen. Er zijn twee vormen van WKO: open en gesloten systemen. Bij open systemen wordt grondwater opgepompt en weer teruggebracht in de bodem. Bij gesloten systemen wordt geen water verpompt en wordt gebruik gemaakt van een gesloten circuit van leidingen in de bodem. De provincie is bevoegd gezag voor vergunningverlening en registratie van open systemen, de gemeente voor gesloten systemen. In Noord-Holland zijn er op dit moment circa 400 geregistreerde open systemen en jaarlijks komen er circa 30 nieuwe systemen bij.

Omdat bij WKO het water weer wordt teruggevoerd in de bodem is er nauwelijks sprake van een netto-onttrekking. Alleen voor beheer en onderhoud wordt soms een beperkte hoeveelheid water onttrokken en afgevoerd. Desondanks kunnen bodemenergiesystemen van invloed zijn op het grondwatersysteem en de grondwatervoorraden. Zo kan bij onzorgvuldige perforatie van bodemlagen zoet grondwater in de ondergrond worden verdrongen door zout water. Via vergunningverlening en de hiermee samenhangende voorschriften en handhaving wordt erop toegezien dat dit niet gebeurt. Bijzondere aandacht is er daarbij voor drukke gebieden waar systemen elkaar kunnen beïnvloeden en voor de energiehuishouding van de systemen.

Bodemenergieplannen

In drukke gebieden kunnen bodemenergiesystemen elkaar negatief beïnvloeden en kan hun rendement afnemen. In deze gebieden is het wenselijk dat regie wordt gevoerd om vraag en aanbod van ruimte voor bodemenergie op elkaar af te stemmen. Gemeenten en provincies kunnen voor drukke gebieden, ook wel interferentiegebieden genoemd, bodemenergieplannen opstellen. Voor deze gebieden wordt aangegeven waar en op welke diepte open en gesloten systemen kunnen worden gerealiseerd. Ook wordt er aangegeven waar warm en waar koud water kan worden opgeslagen. Met behulp van bodemenergieplannen kan de ondergrond optimaal worden gebruikt. Omdat de plannen zowel op open als op gesloten systemen betrekking hebben moeten gemeente en provincie bij het opstellen van de plannen nauw samenwerken. De plannen worden vervolgens betrokken bij vergunningverlening door gemeente en provincie, voor respectievelijk gesloten en open systemen. In de afgelopen jaren zijn er negen bodemenergieplannen vastgesteld in de gemeenten Amsterdam, Amstelveen en Haarlem. Deze plannen kunnen een voorbeeld zijn voor nieuwe gebieden waar intensief gebruik van de ondergrond wordt verwacht, mede als uitkomst van de regionale energiestrategieën en de transitievisies warmte.

Energiebalans en rendement

Naast de waterhuishouding is ook de energiehuishouding een belangrijk aandachtspunt bij bodemenergiesystemen. Naarmate het water dat wordt gebruikt voor koeling kouder is en het water dat wordt gebruikt voor verwarmen een hogere temperatuur heeft, is de hoeveelheid water die nodig is voor energievoorziening geringer. Bij een hoger temperatuurverschil hoeft er minder water te worden verpompt en is het ondergrondse ruimtebeslag van een bodemenergiesysteem kleiner.
De energie- en de waterbalans van een bodemenergiesysteem hangen nauw samen.

Het rendement van een bodemenergiesysteem wordt uitgedrukt in de seasonal performance factor (spf). De spf geeft de verhouding weer tussen de energie die uit een bodemenergiesysteem wordt gehaald voor verwarming of koeling en de hoeveelheid energie die erin wordt gestopt om het systeem (de grondwater- en warmtepompen) te laten draaien. Uit onderzoek van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied blijkt dat de spf van bodemenergiesystemen sterk verschilt. Door het beheer van de systemen te verbeteren kan de spf worden verhoogd. Komende jaren zal dit verder worden onderzocht en zal waar mogelijk verbetering van het beheer worden gestimuleerd.

Hoge temperatuur opslag

Een bijzondere vorm van bodemenergie is Hoge Temperatuur Opslag (HTO). Bij deze vorm van bodemenergie wordt veel warmte aan grondwater toegevoegd, bijvoorbeeld uit restwarmte of door koppeling met geothermie. Water met een temperatuur van 40 tot 90 graden wordt in de bodem gebracht om het later te kunnen gebruiken. Deze vorm van bodemenergie is complex. Er kunnen risico's aan kleven, bijvoorbeeld het optreden van chemische reacties in de ondergrond, verstopping van putten en het opdrijven van warm water. Uitvoering vergt veel zorgvuldigheid en er is nog maar weinig ervaring met HTO-systemen. De energieopbrengst van dergelijke systemen kan echter hoog zijn. De provincie participeert daarom in onderzoeken naar de mogelijkheden van HTO.

Datacenters

Een punt van aandacht is het toenemend aantal datacenters. Deze datacenters gebruiken grond-, drink- en/of oppervlaktewater voor koeldoeleinden. Het kan daarbij om grote hoeveelheden water gaan maar de omvang van de huidige vraag en de mogelijke groei is niet overal precies duidelijk. Het gebruik van water voor koeldoeleinden kan een risico vormen voor de zoetwatervoorziening, de drinkwatervoorziening en de waterkwaliteit (lozingen), vooral in droge periodes wanneer de vraag naar water groot is. Het zoetwatergebruik door datacenters, maar ook van andere functies zoals waterstofproductie, toename beregening en bestrijding bodemdaling vraagt om bovenregionale en zelfs nationale ontwikkeling van beleid. Dat gebeurt momenteel in het kader van het Deltaprogramma zoetwater. Maar de vestiging van datacenters kan ook kansen bieden. Zo kan restwarmte wellicht worden gebruikt voor verwarming van gebouwen. Op een enkele plaats gebeurt dit al. Komende periode worden onderzoeken gedaan naar de omvang, de potentiële groei, risico's en kansen van koelwatergebruik door datacentra. De uitkomsten van de onderzoeken moeten inzicht geven en urgentie duiden voor een integrale afweging in het vestingbeleid van datacenters en welke instrumenten de provincie Noord-Holland hiervoor kan inzetten.

Texel

Hoewel er op langjarige basis overal sprake is van een neerslagoverschot en een positieve waterbalans kunnen er in extremer wordende droge periodes, zoals in 2018, lokaal problemen ontstaan. Voor wat betreft de waterbalans is speciale aandacht nodig voor het eiland Texel. Dit eiland onderscheidt zich van de rest van de provincie doordat tekorten aan zoet water in de zomer niet kunnen worden gecompenseerd door aanvoer van water uit de Rijn of het IJsselmeer. Op Texel start de provincie daarom samen met agrariërs en andere partijen het project 'zoete toekomst Texel'. Om de beschikbaarheid van zoet water gedurende het productieseizoen te vergroten en het verbruik te beperken wordt een innovatieve pilot gedaan met ondergrondse opslag van het neerslagoverschot in natte periodes, zodat dit water in droge periodes kan worden gebruikt. Verdroging en verzilting worden tegengegaan met deze klimaatadaptieve maatregel.

Maatregelen

- Vergunningverlening grondwateronttrekking, toezicht en handhaving
- Opstellen bodemenergieplannen
- Stimuleren rendementsverhoging bodemenergiesystemen
- Onderzoek naar de mogelijkheden van Hoge Temperatuur Opslag
- Onderzoek watervraag datacenters en hiermee samenhangende risico's en kansen
- Uitvoeren pilot ondergrondse opslag Texel

3.4 Grondwaterwinning voor drinkwater

Doel: geen toename van de zuiveringsinspanning en op termijn een vermindering.

In Noord-Holland wordt drinkwater geleverd door drie bedrijven. Waternet levert water aan Amsterdam en enkele plaatsen in de omgeving, Vitens levert water in een deel van het Gooi, en PWN in de rest van Noord-Holland. De gebieden waar het grondwater wordt gewonnen bevinden zich in het Noordhollands Duinreservaat (51 miljoen m3/jaar), de Amsterdamse Waterleidingduinen (70 miljoen m3/jaar) en het Gooi (9 miljoen m3/jaar, verdeeld over de winplaatsen Huizen, Laarderhoogt, Laren en Loosdrecht). Van het onttrokken water in de duinen is bijna 90% geïnfiltreerd oppervlaktewater. Dit water is voorgezuiverd en de kwaliteit van het water moet aan het Infiltratiebesluit/BKL voldoen. De infiltratiesystemen zijn, als beschreven in de paragraaf waterbalans, in de vorige eeuw al ontstaan toen bleek dat de grondwateraanvulling door neerslagoverschotten in de duinen onvoldoende was.

Infiltratie van oppervlaktewater in het Noord-Hollands Duinreservaat

In artikel 7 van de KRW is aangegeven dat de lidstaten 'zorgen voor de nodige bescherming teneinde het niveau van zuivering dat voor de productie van drinkwater is vereist, te verlagen'. Dit gebeurt op twee manieren: het aanwijzen van grondwaterbeschermingsgebieden waar risicovolle activiteiten niet zijn toegestaan en het opstellen van gebiedsdossiers met bijbehorende uitvoeringsprogramma's om bestaande knelpunten aan te pakken.

Grondwaterbeschermingsgebieden en waterwingebieden

De lidstaten kunnen beschermingszones vaststellen en zo risicovolle activiteiten in de omgeving van drinkwaterwinningen weren. In Nederland is deze taak voor wat betreft het grondwater opgedragen aan de provincies. De provincies hebben grondwaterbeschermings- en waterwingebieden in hun omgevingsverordeningen opgenomen. Voor deze gebieden gelden extra regels ter bescherming van het grondwater. Risicovolle activiteiten zijn niet of alleen onder strenge voorwaarden toegestaan. Door toezicht en handhaving wordt ervoor gezorgd dat de regels worden nageleefd.

Groei van de drinkwatervraag

In Noord-Holland is sprake van een toenemende vraag naar drinkwater, met name door de bevolkingsgroei in de metropoolregio Amsterdam. Om voldoende water te kunnen blijven leveren zoeken drinkwaterbedrijven naar extra productiemogelijkheden. Mogelijk kan er plaatselijk meer water worden geproduceerd door uitbreiding van bestaande systemen maar er wordt daarnaast ook onderzoek gedaan naar nieuwe winningen. Omdat de hoeveelheid zoet water in Noord-Holland beperkt is, wordt daarbij gekeken naar de winning van brak water, zoals door Waternet in de Horstermeerpolder, en door PWN in de Haarlemmermeer. De provincie participeert in deze onderzoeken vanwege het innovatieve karakter en de betekenis voor het grondwaterbeleid.

Naast het winnen van extra water wordt er ook onderzoek gedaan naar opslag van water in de ondergrond. In periodes waarin de vraag kleiner is, de winter, kan water in de bodem worden opgeslagen dat kan worden gebuikt in de zomer als de vraag groter is. PWN is een proef gestart in Hoorn en ook in het Gooi wordt onderzoek uitgevoerd, door Vitens, PWN en Waternet.

Gebiedsdossiers en uitvoeringsprogramma's

Voor de bestaande winningen zijn in 2013 en 2014 gebiedsdossiers en uitvoeringsprogramma's opgesteld. Hierin zijn risico's geïdentificeerd en maatregelen opgenomen ter bescherming van de drinkwaterwinningen. De belangrijkste maatregel is het saneren van historische verontreinigingen die zich naar de winningen verspreiden. Afgelopen planperiode zijn de concentraties van enkele verontreinigende stoffen (arseen en chlooretheen) op pompstation Laren weliswaar licht gestegen, maar de bestaande zuivering kan deze historische verontreinigingen goed verwijderen en de zuiveringsinspanning is niet significant toegenomen. Op andere locaties zijn concentraties vergelijkbaar gebleven. Uitbreiding van de zuiveringen lijkt in de toekomst niet nodig gezien de lopende uitvoeringsprogramma's. Op lange termijn wordt de zuiveringsinspanning naar verwachting minder, als de historische verontreinigingen zijn gesaneerd. De gebiedsdossiers en uitvoeringsprogramma's zullen in de komende periode worden geëvalueerd en waar nodig worden geactualiseerd.

Maatregelen

- Aanwijzen van grondwaterbeschermingsgebieden, toezicht en handhaving
- Participatie in onderzoek nieuwe winplaatsen
- Evalueren en actualiseren gebiedsdossiers drinkwater

3.5 Grondwaterafhankelijke oppervlaktewateren

Doel: voldoende toevoer van niet-verontreinigd grondwater.

Oppervlaktewaterlichamen kunnen worden beïnvloed door de toestroom van grondwater en de toestand van een oppervlaktewaterlichaam kan hiervan afhankelijk zijn. Met de test 'grondwaterafhankelijk oppervlaktewater' wordt beoordeeld of oppervlaktewateren in een onvoldoende toestand zijn door onvoldoende toevoer van grondwater of door toestroom van verontreinigd grondwater. De test is een verfijning van de waterbalanstest en de kwaliteitstest, en wordt in samenwerking tussen waterschap en provincie uitgevoerd.

Voor de test gelden criteria die samenhangen met de hoeveelheid en de kwaliteit van het toestromende grondwater. Een oppervlaktewaterlichaam is grondwaterafhankelijk als de voeding en de kwaliteit van het oppervlaktewaterlichaam voornamelijk worden bepaald door de toestroom van grondwater. Dit is bijvoorbeeld het geval bij beken die droog kunnen vallen. In Noord-Holland wordt de voeding van oppervlaktewaterlichamen gedomineerd door neerslag (in de winter) en inlaat van water (in de zomer). Er is nergens sprake van onvoldoende toevoer van grondwater, wel zijn er aandachtspunten in relatie tot natuur. Daarop wordt in het volgende hoofdstuk ingegaan.

Uit de inventarisatie die met de waterschappen is gedaan bleek dat er, net als in de vorige planperiode, ook nergens sprake is van een dominante (meer dan 50%) belasting van het oppervlaktewater met verontreinigd grondwater. Tijdens de inventarisatie zijn echter wel een drietal potentiële lokale risico's voor de kwaliteit van het oppervlaktewater naar voren gekomen.

Ammonium uit vuilstorten

Ammonium kan uit vuilstorten doorsijpelen naar het grondwater en vervolgens naar het oppervlaktewater stromen. Het is een natuurlijke stof die vrijkomt bij anaerobe (zuurstofloze) afbraak van organische stof, zoals voedselresten en tuinafval. Voor ammonium is geen norm vastgelegd in de Wet bodembescherming. Het is een nutriënt (voedingsstof) dat van invloed is op de ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater (zie paragraaf 2.2). Rond een aantal storten in Noord-Holland zijn verhoogde ammoniumconcentraties gemeten. Met de waterschappen wordt onderzocht in hoeverre de kwaliteit van oppervlaktewaterlichamen significant wordt beïnvloed en of maatregelen nodig en mogelijk zijn.

Gebiedsbeheer Dammerweg/Spiegelplas

Aan de westzijde van de Spiegelplas zijn verontreinigingen van bodem en grondwater met gechloreerde koolwaterstoffen aangetroffen. Via het 'gebiedsbeheerplan Dammerweg en omgeving' worden deze historische verontreinigingen aangepakt. De bron wordt gesaneerd en de verspreiding van de restverontreiniging in het grondwater wordt gemonitord. Indien nodig wordt bij bedreiging ingegrepen.

Sanering en beheersing de Lepelaar/Naardermeer

In de nabijheid van het Naardermeer bevindt zich de stortplaats de Lepelaar. Uit deze stortplaats kunnen vluchtige aromaten (BTEX) en vluchtige gechloreerde koolwaterstoffen via het grondwater naar het Naardermeer stromen. De stortplaats is intussen aan de bovenzijde geïsoleerd en de verontreinigingen in het grondwater worden door middel van flexibele emissiebeheersing gesaneerd.

Maatregelen

- Onderzoek uitloging ammonium uit stortplaatsen
- Gebiedsbeheer Dammerweg/Spiegelplas
- Sanering de Lepelaar/Naardermeer

3.6 Grondwaterafhankelijke natuur

Doel: een goede grondwaterstand, voldoende toevoer en een goede kwaliteit van het grondwater.

De natuur in Noord-Holland is vrijwel overal afhankelijk van goede watercondities. Karakteristieke gebieden zijn: de duinen met natte valleien en bijzondere kwelmilieus in de binnenduinrand, de Vechtstreek met plassen en meren, en de veengebieden met veenmosrietlanden en vogels als roerdomp en grutto. Een goede grondwaterstand, voldoende toevoer van grondwater en een goede kwaliteit van het grondwater is belangrijk in deze gebieden.

In artikel 4.1 van de Kaderrichtlijn Water is aangegeven dat lidstaten moeten voldoen aan de specifieke normen voor beschermde gebieden. Dit zijn de Natura 2000-gebieden, gebieden die internationaal van betekenis zijn voor de biodiversiteit in Europa. Voor deze gebieden is het doel dat de kwaliteit van leefgebieden van soorten (habitats) tot 2021 niet achteruit gaat en dat daarna verbetering plaatsvindt van omvang en kwaliteit van habitats. De natuurgebieden die van grondwater afhankelijk zijn liggen in de duinen, het veengebied en de Vechtstreek.

Bij de beoordeling van de situatie in de Natura 2000-gebieden is nagegaan of de grondwatercondities zijn verslechterd en in aanvulling daarop welke maatregelen nodig zijn om een goede toestand te behouden en om verbetering te krijgen. Bij de toets bleek dat grondwateromstandigheden in Noord-Holland niet zijn verslechterd. Door projecten die zijn of worden uitgevoerd is de situatie op veel plaatsen verbeterd. Plaatselijk zijn echter nog extra maatregelen nodig om een goede toestand van de natuur te bereiken en om de uitbreidings- en verbeterdoelen na 2021 te halen. Daarbij gaat het niet alleen om het grondwaterbeheer maar ook om andere maatregelen zoals het reduceren van de effecten van de atmosferische stikstofdepositie.

Duinen en binnenduinrand

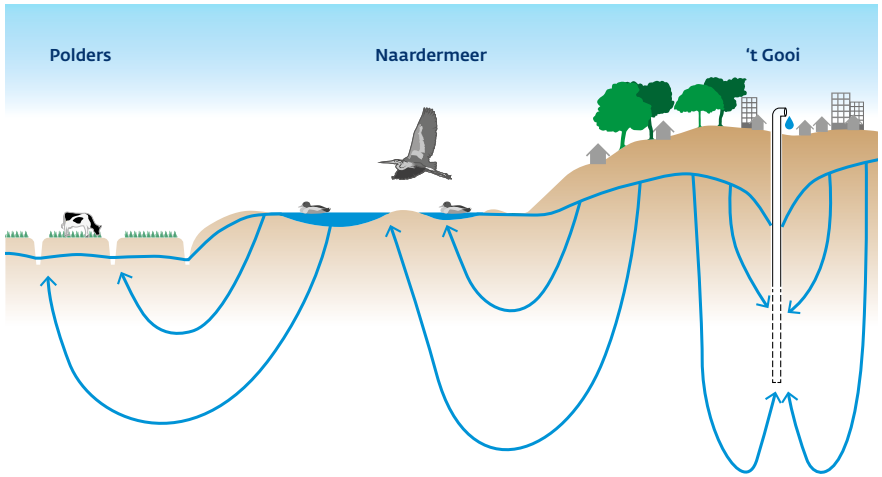
Typerend voor de duinen is de afwisseling tussen droge en nattere gebieden. Verdroging door drinkwaterwinning was hier een groot probleem. Plantensoorten als parnassia, duizendguldenkruid en verschillende soorten orchideeën dreigden te verdwijnen. Maar in de afgelopen decennia zijn er veel maatregelen genomen. Op Texel, in de Grafelijkheidsduinen bij Den Helder en in het Nationaal Park Zuid-Kennemerland is de drinkwaterwinning gestopt, en in het Noordhollands Duinreservaat is de winning van natuurlijk duinwater teruggebracht van 6 tot 2 miljoen kubieke meter per jaar. Het leeuwendeel van de drinkwaterproductie in de duinen bestaat, zoals al beschreven in de hoofdstukken 'waterbalans' en 'drinkwaterwinning', intussen uit infiltratie en terugwinning van voorgezuiverd water uit de Rijn en het IJsselmeer. Habitats van natte en vochtige duinvalleien hebben zich op verschillende plaatsen uitgebreid.

Voor de komende KRW-periode ligt de uitdaging vooral in de binnenduinrand. Het grondwater dat niet meer wordt opgepompt stroomt naar de duinrand en kan worden benut voor ontwikkeling van bijzondere kwelmilieu's zoals duinrellen met fonteinkruiden en percelen met blauwgraslanden. Door het water vast te houden ontstaat er ook een 'klimaatbuffer' tegen droge periodes. Het benutten van het duinwater kan wellicht samengaan met realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) aan de duinrand. Mogelijkheden zullen worden onderzocht en indien mogelijk uitgevoerd. Aandachtspunt hierbij is het risico van wateroverlast in bebouwd en agrarisch gebied.

De Vechtstreek

De natuur in de Vechtstreek heeft een sterke relatie met het waterbeheer in de omgeving. De waterbalans en de waterkwaliteit van de plassen en meren in deze streek worden bepaald door drie componenten: toestroom van grondwater uit het Gooi, wegzijging naar de polders in de omgeving, en het vasthouden van water in de plassen en meren zelf. Voor de natuur in deze streek is voeding vanuit de diepte (kwel) met voldoende kalkrijk en voedselarm grondwater belangrijk. Bijzondere plantensoorten zijn van dit watertype afhankelijk. Regenwater is zuurder en bevat stikstof, en water dat wordt ingelaten uit andere gebieden bevat veel fosfaat.

Grondwaterstromen in Gooi en Vechtstreek

Toestroom van water uit het Gooi

De toestroom van grondwater uit het Gooi wordt, zoals beschreven in het hoofdstuk over de waterbalans, bepaald door het neerslagoverschot in dit gebied en de grondwateronttrekking voor met name drinkwatervoorziening. Afgelopen planperiode is onderzoek gedaan naar de effecten van de winning Loosdrecht. Deze winning is sinds een aantal jaren teruggebracht tot ongeveer 2 miljoen m3/jaar, maar de vergunde hoeveelheid is nog 3,7 miljoen m3/jaar. De reductie van de winning is gunstig voor de natuur in Noord-Holland (Vechtplassen) én Utrecht (Noorderparkgebied), maar een verdere reductie kan leiden tot grondwateroverlast. Ook is er een groeiende vraag naar drinkwater. Tussen het drinkwaterbedrijf Vitens en de provincies Utrecht en Noord-Holland is afgesproken om vervangende capaciteit te realiseren op de locatie Eemdijk zodat de huidige situatie kan worden geconsolideerd. De reductie van winning Loosdrecht volgt op eerdere verminderingen van winningen in het Gooi. Met een blijvende reductie van de winning Loosdrecht is de waterwinning in het Gooi gehalveerd. De situatie is dan dat ongeveer de helft van het neerslagoverschot wordt opgepompt voor drinkwatervoorziening en dat de andere helft kan afstromen via de ondergrond naar lager gelegen plassen en polders. Daarmee is via de waterbalans een gezond evenwicht gevonden tussen twee prioritaire KRW-doelen: drinkwater en natuur.

Wegzijging naar polders

Ook aan het verminderen van de wegzijging wordt gewerkt. Het gaat hier om twee grote al langer lopende projecten bij het Naardermeer en de Kortenhoefse Plassen. Rond het Naardermeer wordt een bufferzone van 500 hectare aangelegd. Dit project is grotendeels uitgevoerd en zal in de komende KRW-periode worden afgerond. Aan de rand van de Kortenhoefse Plassen wordt een vergelijkbaar plan uitgevoerd. In het zuiden van de aangrenzende Horstermeerpolder worden sloten gedempt. Hier ontstaan rietlanden, een belangrijk Natura 2000-doeltype met kansen voor roerdomp en purperreiger, en het wegzijgen van water uit de Kortenhoefse plassen wordt minder. De voorbereiding is in een gevorderd stadium en het project wordt in komende KRW-planperiode uitgevoerd.

Waterconservering in de plassen en meren

Naast het grondwaterbeheer in het Gooi en het waterbeheer in de polders aan de westzijde van de plassen is het waterbeheer van de plassen zelf de derde belangrijke component in de waterbalans. Door de jaren heen is het peilbeheer hier steeds strakker geworden. Door het hanteren van vaste peilen en het snel afvoeren van water via korte routes wordt er weinig water vastgehouden en wordt er in droge periodes snel water ingelaten. Om de inlaat van water te verminderen en om water beter vast te houden worden waterconserveringsprojecten uitgevoerd of ontwikkeld. Het waterschap voert deze uit en de provincie levert hieraan een financiële bijdrage.

Veengebieden

In veengebieden hangt de grondwaterproblematiek niet samen met de grondwaterwinning voor drinkwater of andere doeleinden maar met de ontwatering van gronden. In veengebieden is veelal sprake van een verwevenheid van functies, met name van landbouw, natuur en bebouwing. Het peilbeheer is complex omdat met alle belangen rekening moet worden gehouden. Enige of sterke ontwatering is in vrijwel alle gebieden nodig. Hierdoor kunnen de meest kritische planten- en diersoorten, die afhankelijk zijn van een hoge grondwaterstand, onder druk komen te staan. Gevolg van de ontwatering is daarnaast dat de veenafbraak en bodemdaling zich voortzetten. Ook in de veengebieden hangen kansen voor uitbreiding van kritische soorten samen met realisatie van NNN-gebied. Wanneer er grote aaneengesloten natuurgebieden ontstaan kan het waterbeheer wellicht beter op de natuur worden afgestemd en kunnen kritische habitats als veenmosrietland en soorten als de roerdomp zich uitbreiden. Ook hier zullen mogelijkheden worden onderzocht en waar mogelijk worden uitgevoerd. Aandachtpunt hierbij is het risico van wateroverlast en vermindering van bergingscapaciteit.

Maatregelen

- Onderzoek en waar mogelijk benutten kwelwater duinrand
- Handhaven reductie winning Loosdrecht en realiseren alternatief
- Aanleg bufferzone Naardermeer
- Aanleg bufferzone Kortenhoefse Plassen
- Stimuleren vasthouden kwelwater Vechtplassen
- Onderzoek en waar mogelijk verhogen grondwaterstand in veengebieden

4. Deelprogramma Overstromingsrisico's

4.1 Inleiding

Het deelprogramma overstromingsrisico's is een uitwerking van het nationale ontwerp-Overstromingsrisicobeheerplan 2022-2027 (ORBP). Met dit nationale plan en de daarin opgenomen doelen en maatregelen legt Nederland verantwoording af aan de EU ten aanzien van de Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR). Parallel aan dit provinciale deelprogramma wordt het Nationale Waterprogramma (NWP) opgesteld waarin uitgebreid wordt ingegaan op waterveiligheid. Het deelprogramma is verder een vertaling van het waterveiligheids- en klimaatadaptatiebeleid uit de provinciale Omgevingsvisie, de provinciale omgevingsverordening en de provinciale Notitie bouwstenen klimaatadaptatie. Zowel het NWP als de provinciale Omgevingsvisie en de provinciale Notitie bouwstenen klimaatadaptatie geven een plus op de doelen en maatregelen uit het ORBP. Door het samen met de waterschappen, het Rijk, de veiligheidsregio's en de gemeenten uitvoeren van de maatregelen uit dit deelprogramma zet de provincie zich in om de bescherming tegen overstromingen te verhogen.
De recentelijke overstromingen in Limburg hebben de noodzaak van samenwerking en het nemen van maatregelen weer eens extra onderschreven (zie kader 'Limburg 2021').

Limburg 2021

In de zomer van 2021 hebben zich overstromingen voorgedaan in de regionale wateren in Zuid Limburg en in buitendijks gebied langs de Maas. In een deel van Zuid Limburg is in circa twee dagen tijd ruim 150 mm neerslag gevallen, vergelijkbaar met een 1:1000 situatie. Met name in Valkenburg heeft dit geleid tot grote schade aan en in gebouwen en de infrastructuur en zijn de gevolgen enorm. De totale schade wordt door Expertise Netwerk Waterveiligheid (ENW) voorlopig geschat op 350 tot 600 miljoen euro.

Primaire keringen en ruimtelijke kwaliteit

Noord-Holland is omgeven door water en ligt voor een groot deel onder N.A.P. Bescherming tegen overstromingen is dan ook van groot belang. In haar Omgevingsvisie NH2050 heeft de provincie opgenomen dat de bescherming die de kustverdediging aan het achterland biedt van groot belang is, maar ook dat die benut moet worden voor andere ontwikkelingen zoals recreatie en natuur. De provincie ziet de primaire waterkeringen langs de Noord-Hollandse kusten (Noordzeekust, Waddenzeekust en IJsselmeergebied) niet als lijnelementen maar als brede zones.

Zeewaartse versterking van de kust bij Camperduin

De brede zones zijn belangrijk om voldoende ruimte te reserveren. Zo wordt geanticipeerd op klimaatverandering en kunnen versterkingen tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten uitgevoerd worden. Met de waterschappen en gemeenten voert de provincie overleg over welke andere functies gecombineerd kunnen worden met primaire waterkeringen en over de zones langs de primaire waterkeringen.
Door de synergie te zoeken met provinciale ambities op het gebied van woningbouw, biodiversiteit, recreatie, watersport, toerisme, etc. wordt extra ruimtelijke kwaliteit gerealiseerd op en nabij waterkeringen. De provincie werkt samen met de waterbeheerders, gemeenten en veiligheidsregio's aan een duurzaam en toekomstbestendig waterveiligheidsbeleid.

Kader: provinciaal belang
Het provinciaal belang volgt uit de Waterwet. Deze wet schrijft voor dat de provincie dijkversterkingsplannen goedkeurt, kaders stelt voor regionale keringen en zorgdraagt voor de productie, actualisatie en publicatie van overstromingsrisicokaarten. De omvang van waterveiligheidsvraagstukken overstijgt vaak het lokale niveau en bovendien spelen er vaak meerdere belangen zoals een goede ruimtelijke inpassing van de te versterken dijk en mogelijke meekoppelkansen. Maatregelen ter verbetering van de veiligheid tegen overstromingen hebben een ruimtelijke impact. Deze maatregelen moeten dus zoveel mogelijk passen bij het ruimtelijk kwaliteitsbeleid van de provincie. Door vroegtijdig de opgaven in een gebied goed met elkaar te verbinden en in te zetten op een gebiedsgerichte benadering neemt het draagvlak voor een dijkversterking toe. Hierbij is goede samenwerking tussen de waterschappen, provincie en gebiedspartners belangrijk.

Als in een gebied een ruimtelijke ontwikkeling plaatsvindt kan dit invloed hebben op potentiële schade of slachtoffers. Bij verstedelijking dient hier rekening mee gehouden te worden. Daarom brengt de provincie overstromingsrisico's in beeld en stimuleert zij samen met de waterbeheerders een waterrobuuste ruimtelijke inrichting, om de waterveiligheid in onze provincie te waarborgen.

Meerlaagse veiligheid
De provincie werkt met alle regionale overheden en belanghebbenden samen bij het werken aan een provincie die goed beschermd is tegen overstromingen en de gevolgen daarvan. Hierbij wordt het concept meerlaagse veiligheid toegepast. In dit concept worden combinaties gezocht tussen beperken van de kans op een overstroming door betrouwbare keringen en het beperken van de negatieve gevolgen van een overstroming, door een duurzame ruimtelijke inrichting en een goede crisisbeheersing (voorkomen van slachtoffers). De provincie onderzoekt hoe zij hier verder invulling aan wil geven samen met de waterbeheerders en andere provinciale partners. Daarbij worden nadrukkelijk de beleidssturing voor klimaatadaptatie en een waterrobuuste ruimtelijke inrichting (Laag 2) meegenomen, om onder meer de keringen meer te gaan ontzien (Laag 1) en de gevolgen bij een daadwerkelijk overstromingen zoveel mogelijk te beperken (Laag 3). Dit kan leiden tot adviezen aan gemeenten, waterschappen en veiligheidsregio's en eventueel ook een aanpassing en aanscherping van het beleid van de provincie, waaronder in de provinciale omgevingsverordening.

Omdat er altijd een dijkdoorbraak kan plaatsvinden (100% veilig bestaat niet) werkt de provincie ook aan gevolgenbeperking. Om slachtoffers en schade bij een (dreigende) dijkdoorbraak zoveel mogelijk te voorkomen worden klimaatadaptieve maatregelen genomen in de ruimtelijke inrichting en werkt de provincie samen met waterschappen en veiligheidsregio's aan modern watercrisisbeheer. De provincie heeft een beperkte rol in het watercrisisbeheer maar zet zich desondanks in voor maximale gevolgenbeperking. Daarbij ondersteunt zij de waterschappen en veiligheidsregio's bij kennisontwikkeling, innovaties, het opstellen van evacuatieplannen en het houden van watercrisisoefeningen.

Provincie en waterschappen bespreken bovenregionale knelpunten op het gebied van waterveiligheid met het Rijk en stimuleren daarbij de dialoog om tot vernieuwende en klimaatadaptieve oplossingen te komen. Voorbeelden uit het recente verleden zijn de Zwakke Schakels Hondsbossche Duinen en de Prins Hendrikzanddijk op Texel.

Normering regionale keringen
De provincie wijst regionale waterkeringen aan en normeert deze. Het normeren van de regionale waterkeringen vindt plaats op basis van overstromingsscenario's waarmee de te verwachten schade bij een doorbraak wordt berekend. Aangezien de overstromingsscenario's steeds gedetailleerder worden weergegeven, inzichten in potentiele schade verbeteren en er continue nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen plaatsvinden, verkent de provincie samen met de waterbeheerders of de normen nog voldoen en/of ze bijgesteld moeten worden. Overstromingsscenario's worden ook gebruikt voor het maken van de overstromingsrisicokaarten die de provincie elke zes jaar moet aanleveren in Brussel. Bij het maken van de kaarten wordt intensief samengewerkt met de waterschappen, de veiligheidsregio's en het Rijk.

Buitendijkse gebieden
Voor buitendijkse gebieden langs de Noordzee, de Waddenzee en het IJssel- en Markermeer vraagt de provincie van gemeenten dat zij bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen klimaatadaptieve maatregelen nemen om slachtoffers en schade bij een overstroming te voorkomen.

4.2 Algemene doelen waterveiligheid, huidige situatie overstromingsrisico

De algemene doelen voor waterveiligheid komen overeen met de landelijke doelen zoals vastgelegd in het ORBP. De doelen en maatregelen uit het ORBP waarvoor de provincie geheel of gedeeltelijk verantwoordelijk is, zijn opgenomen in dit programma. De provincie bereidt zich in haar waterbeleid voor op veranderingen in het klimaat, de biodiversiteit en de ruimtelijke inrichting. Ook sociaaleconomische en technologische ontwikkelingen werken door in de overstromingsrisico's.

Kader: normen primaire keringen

Rond de eeuwwisseling wilde Nederland het waterveiligheidsbeleid herzien. De normen om gebieden achter primaire waterkeringen tegen overstromingen te beschermen dateerden nog uit de jaren vijftig van de vorig eeuw en pasten niet meer bij de actuele risico's. De kans op een overstroming was toegenomen en de mogelijke aantallen slachtoffers en schade ook. In 2014 bracht de Deltacommissaris advies uit aan de Nederlandse regering. De kern van dit advies was het instellen van een basisbeschermingsniveau afgeleid van de grenswaarde die Nederland voor externe veiligheidsrisico's hanteert. Die grenswaarde bedraagt 1:1.000.000 per jaar. Deze waarde geldt voor door de mens veroorzaakte risico's, zoals risico's die samenhangen met chemische fabrieken en LPG-stations. Voor dergelijke risico's gelden relatief strenge eisen.
Een maatschappelijke kosten-batenanalyse heeft inzichtelijk gemaakt dat aanscherping van het overlijdensrisico door overstromingen tot 10-6 per jaar niet in verhouding stond tot de daarmee bereikte afname van het overstromingsrisico (slachtoffers en schade). Daarom heeft de Deltacommissaris voor overstromingsrisico's een waarde geadviseerd die een factor 10 hoger ligt: 1:100.000 per jaar. Op grond van dit basisbeschermingsniveau en een maatschappelijke kosten-batenanalyse zijn, in een intensief participatietraject met alle overheden die een verantwoordelijkheid hebben bij het beheersen van overstromingsrisico's, nieuwe normen afgeleid. De regering heeft dit advies overgenomen.

Scenario's

Bij waterveiligheid kijkt de provincie tot 50 jaar vooruit door voor deze periode samen met het Rijk en de waterschappen scenario's voor te verwachten ontwikkelingen op te stellen. Zo kunnen de overheden tijdig hun koers bijstellen en werken aan klimaatadaptieve oplossingen. Een voorbeeld is het creëren van bredere zones langs dijken. Deze worden gevrijwaard van nieuwe permanente ontwikkelingen die leiden tot een sterke verhoging van de kosten om een waterkering te versterken. Dit doet de provincie zonder de ruimtelijke inrichting te veel op slot te zetten. Er wordt samen met waterschappen en gemeenten naar maatwerkoplossingen gezocht.

Conform het nationale Overstromingsrisicobeheerplan en het NWP moeten de primaire en regionale waterkeringen uiterlijk in 2050 voldoen aan de veiligheidsnormen.
De provincie heeft hierbij een kaderstellende rol om ervoor te zorgen dat risico's en mogelijke gevolgen in de toekomst niet toenemen.

Huidige situatie

De huidige toestand van de waterveiligheid is beschreven in het landelijke ORBP. Dit plan, dat in samenwerking met de lagere overheden en de veiligheidsregio's is opgesteld, wordt eind 2021 vastgesteld door het Rijk.

Door de provincie zijn samen met de waterschappen en Rijkswaterstaat kaarten gemaakt die aangeven hoe groot het overstromingsrisico is als er een primaire of regionale waterkering doorbreekt. Deze kaarten zijn geplaatst op www.risicokaart.nl. Dit is een wettelijk vereiste vanuit EU-regelgeving.

De provincie Noord-Holland streeft er naar om in 2050 klimaatbestendig ingericht te zijn. Hiermee sluit de provincie aan bij de doelstellingen in het landelijke ORBP, het NWP en het Deltaprogramma. Klimaatbestendig en waterrobuust ingericht betekent dat de provincie de kwetsbaarheid van het door water omringde grondgebied kent en inrichtingsmaatregelen bevordert om deze op een adequate wijze te beperken. Veel van deze maatregelen worden uitgevoerd door andere overheden. Ook een zeespiegelstijging gaat invloed hebben op de primaire en regionale waterkeringen en het watersysteem in Noord-Holland, zowel kwantitatief als kwalitatief.
Er dient te worden voorkomen dat er niet klimaatbestendig gebouwd wordt in gebieden waar het overstromingsgevaar significant groot is. De samenhang tussen waterveiligheid en klimaatbestendig bouwen moet versterkt worden in de uitwerking

van het concept meerlaagse veiligheid. In de Notitie bouwstenen klimaatadaptatie die de provincie in februari 2020 heeft vastgesteld is de samenhang tussen klimaatadaptatie en waterveiligheid beschreven.

4.3 Primaire keringen

Doel: primaire waterkeringen voldoen in 2050 aan de wettelijke normen en hebben een hoogwaardige ruimtelijke kwaliteit.

Noord-Holland is omgeven door water en ligt voor een groot deel onder N.A.P. Bescherming tegen overstromingen is dan ook van groot belang. In haar Omgevingsvisie NH2050 heeft de provincie opgenomen dat de bescherming die de kustverdediging aan het achterland biedt van groot belang is, maar ook dat die benut moet worden voor andere ontwikkelingen zoals recreatie en natuur. De provincie ziet de primaire waterkeringen langs de Noord-Hollandse kusten (Noordzee, Waddenzee en IJsselmeergebied) niet als lijnelementen maar als brede zones. In deze zones kunnen verschillende functies elkaar versterken en aldus bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit van de kusten. De brede zones zijn erg belangrijk om voldoende ruimte te reserveren voor dijkversterkingen die nodig zullen zijn om te anticiperen op klimaatverandering. Uiteraard hebben veilige primaire waterkeringen de hoogste prioriteit. In de planperiode gaat de provincie hierover in overleg met de waterbeheerders. Hierbij zal onder meer worden verkend hoe er, anticiperend op klimaatverandering, extra ruimte langs primaire waterkeringen kan worden gecreëerd.
Ruimtelijke kwaliteit is de landschappelijke waarde en de gebruiks- en toekomstwaarde van een dijk en de zones die eraan grenzen. Wanneer een dijk wordt versterkt is deze weer veilig voor 50 jaar maar ook weer bruikbaar voor medegebruik voor dezelfde periode. Dit medegebruik en het toevoegen van extra ruimtelijke kwaliteit zal

Dijkversterking Waterlandse zeedijk, Markermeerdijk

verschillen per primaire waterkering. Per dijkversterkingsproject worden afspraken gemaakt met de waterschappen en regionale partijen over wat wel en niet kan worden opgenomen in het Projectplan Waterwet (het dijkversterkingsplan). Waterkeringen zijn beeldbepalend in onze provincie en dienen daarom bij een versterking met behoud van de omgevingskwaliteit te worden ingepast in de landelijke en stedelijke omgeving.

De waterschappen en het Rijk zorgen ervoor dat primaire waterkeringen qua waterveiligheid blijven voldoen aan de wettelijke eisen en dat procedures conform de wetgeving worden toegepast. De provincie ondersteunt dit waar nodig.
De ligging van de primaire waterkeringen in Noord-Holland is opgenomen in het nationaal georegister.

Beschermingsniveau

Voor primaire waterkeringen geldt dat de kans op overlijden door overstroming uiterlijk in 2050 kleiner is dan 1:100.000 per jaar. Dit is het basisbeschermingsniveau. In de Waterwet is vastgelegd aan welke norm een dijktraject moet voldoen.

De waterkeringbeheerders zijn initiatiefnemer voor het versterken van primaire waterkeringen. Samen met deze beheerders wil de provincie tempo houden in het versterken van primaire waterkeringen die niet voldoen aan de wettelijke veiligheidsnorm. De provincie voert overleg met de waterschappen en het Rijk over het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma en het Deltaprogramma waterveiligheid. Dit gebeurt vooral via het IPO en de Unie van Waterschappen.

Beoordelen plannen

De provincie is op basis van de Waterwet (vanaf 2022 op basis van de Omgevingswet) verantwoordelijk voor de gecoördineerde voorbereiding en goedkeuring van projectplannen tot aanleg, verlegging of versterking van primaire waterkeringen. In de Omgevingswet wordt de planfiguur projectplan vervangen door het projectbesluit. Ook na de inwerkingtreding van de Omgevingswet (verwacht op 1-7-2022) blijft de provincie hiervoor verantwoordelijk. De provincie coördineert tevens de juridische procedure van de uitvoeringsvergunningen (bv. de omgevings- en natuurvergunning) en de inspraak.

De provincie ziet erop toe dat inwoners, bedrijven en belangenorganisaties goed worden geïnformeerd door de waterbeheerder en dat er waar nodig participatie plaatsvindt. Zij brengt in overleg met de waterbeheerders de werkwijze als gevolg van de Omgevingswet in kaart, bijvoorbeeld door het samen opstellen van een handreiking. De provincie is bevoegd gezag wanneer er voor een dijkversterking een Milieueffectrapportage (MER) conform het Besluit MER opgesteld wordt en ziet er op toe dat deze volwaardig in de besluitvorming wordt meegenomen.

In de planperiode worden verkenningen en projectplannen/-besluiten verwacht voor de primaire keringen Den Oever-Den Helder, Polder Katwoude, Durgerdam en Durgerdam-Oranjesluizen/Schellingwoude, Monnickendam en Volendam.

Toevoegen van extra kwaliteit

De provincie zet in op het koppelen van waterveiligheid aan andere belangrijke maatschappelijke vraagstukken in Noord-Holland en aan provinciale ambities. Bij het versterken van waterkeringen en het nemen van klimaatadaptieve waterveiligheids-maatregelen stimuleert de provincie het toevoegen van extra ruimtelijke kwaliteit. Dit doet de provincie waar dit relevant is. Voor onze zandige kust zet de provincie in op in een goede samenwerking met de waterkering beheerder en de natuurbeheerder extra ruimtelijke kwaliteit te verwezenlijken door met behulp van dynamisch kustbeheer en dynamisch duinbeheer een klimaat adaptieve kust te ontwikkelen.

Maatregelen

- Goedkeuren projectplannen Waterwet versterking primaire waterkeringen
- Beoordelen goede ruimtelijke inpassing van te versterken primaire waterkeringen
- Samen met regio uitvoeren van ruimtelijke kwaliteitsplannen bij dijkversterking
- In samenwerking met regionale partijen toevoegen van extra kwaliteit aan de omgeving (buiten het Projectplan Waterwet) van primaire waterkeringen die worden versterkt
- Samen met waterschappen zorgen voor adequate participatie bij het opstellen van projectplannen Waterwet en ruimtelijke kwaliteitsplannen
- Erop toezien dat onderzoek en beschrijving van de milieueffecten (MER) een volwaardige plaats in de besluitvorming krijgen
- Met de waterbeheerders verkennen hoe fysieke ruimte open kan worden gehouden voor mogelijke toekomstige eisen waterveiligheid
- Met gemeenten en waterpartners nieuwe kennis en inzichten ontwikkelen ten behoeve van lange termijn perspectieven voor onze kustzones. Hierbij trekken we samen op met het kennisprogramma Zeespiegelstijging en maken we gebruik van de nieuwe KNMI klimaatscenario's (verwachting 2023)
- Verkennen hoe samen met de waterschappen invulling gegeven kan worden aan meerlaagse veiligheid zodat waterrobuust inrichten (laag 2) en de versterkingsopgave van de waterkeringen (laag 1) in samenhang kunnen worden bezien

4.4 Regionale waterkeringen

Doel: De regionale keringen die in de tweede toetsronde (einddatum 2024) worden afgekeurd, voldoen uiterlijk in 2030 weer aan de norm.

Bij regionale waterkeringen gaat het om aanwijzen en normeren en om samenwerken aan regionale waterveiligheid. De provincie werkt samen met Utrecht en Zuid-Holland en de inliggende waterschappen aan de waterveiligheid van regionale waterkeringen. Dit is nodig omdat er in Noord-Holland twee interprovinciale waterschappen liggen, te weten het Hoogheemraadschap van Rijnland en het waterschap Amstel, Gooi en Vecht. In het Uitvoeringsbesluit regionale keringen West Nederland (2014) is bepaald dat de regionale keringen die bij toetsingen in de periode 2009-2012 werden afgekeurd in 2020 aan de normen moeten voldoen. In 2024 moeten alle regionale keringen zijn getoetst inclusief waterkerende kunstwerken en niet-waterkerende objecten. De regionale waterkeringen die in 2024 als 'onvoldoende' worden beoordeeld, dienen uiterlijk in 2030 aan de veiligheidsnormen te voldoen. Na 2024 worden er afspraken gemaakt voor het vervolg van het versterken en toetsen van regionale waterkeringen. Deze afspraken worden in overleg met de waterbeheerders gemaakt en vastgelegd in uitvoerings-besluiten. De provincie wordt jaarlijks via voortgangsrapportages geïnformeerd over de voortgang door de waterschappen. De provincie ziet toe op naleving van de bestuurlijke afspraken uit het uitvoeringsbesluit en de op basis hiervan gemaakte nadere afspraken. Hierin zijn met de waterschappen de tussentijdse bestuurlijke mijlpalen vastgelegd waarover jaarlijks aan de provincie wordt gerapporteerd. De provincie werkt mee aan gezamenlijke verkenningen met waterschappen naar kansen voor optimalisatie van de normering van regionale waterkeringen. De provincie werkt samen met de waterschappen aan de invoering van de 'Zorgtaak Regionale Keringen' (beheer, onderhoud, inspectie). De reeds bestaande zorgplicht voor primaire keringen is hiervoor de basis.

Kader: regionale keringen
Na de Vierde Nota Waterhuishouding (1998) zijn provincies en waterschappen gestart met het ontwikkelen van veiligheidsnormen voor regionale waterkeringen. Om dit proces te ondersteunen en landelijke uniformiteit te creëren werken overheden samen in het Ontwikkelprogramma Regionale Keringen. In dit programma zijn onder meer leidraden ontwikkeld voor het normeren van regionale keringen langs boezemkaden, regionale rivieren en compartimenteringskeringen. De normen voor deze regionale keringen worden afgeleid uit de economische schade die door een overstroming ten gevolge van een doorbraak van deze waterkeringen ontstaat. Daarbij wordt rekening gehouden met de ruimtelijke ontwikkelingen in het overstroomde gebied. Hierbij worden scenario's met verschillende doorbraaklocaties gebruikt, waar verschillende overstromingspatronen bijhoren. Daarom kunnen voor delen van een waterkering verschillende normen gelden. Hoe groter de verwachte gevolgen van een overstroming, hoe strenger de norm. Met menselijke slachtoffers wordt geen rekening gehouden, omdat een overstroming in een gebied dat door regionale waterkeringen wordt beschermd relatief langzaam verloopt en de waterdiepte beperkt blijft. Iedere provincie is vrij om te kiezen of ze haar regionale waterkeringen volgens deze leidraad normeert of een andere (politieke) afweging maakt over het gewenste veiligheidsniveau.

Aanwijzen, normeren en kennisontwikkeling

De provincie draagt zorg voor het aanwijzen en het toekennen van omgevingswaarden aan regionale waterkeringen (het normeren). Deze zijn opgenomen in de omgevings-verordening. Het beschermingsniveau, oftewel de omgevingswaarde, van een regionale waterkering wordt mede bepaald op basis van de economische schade die bij het falen van de waterkering kan optreden. De provincie en de waterschappen werken samen aan het herijken van de status en omgevingswaarden van regionale keringen als voortschrijdend inzicht of nieuw beleid daartoe aanleiding geven. Landelijk wordt verkend of de normeringssystematiek van regionale waterkeringen op termijn moet gaan aansluiten bij de normeringssystematiek voor primaire waterkeringen. De provincie is hier actief bij betrokken. De provincie zorgt voor vaststelling van leidraden en richtlijnen voor het kunnen toetsen van de regionale keringen en draagt bij aan kennisontwikkeling in het Ontwikkelingsprogramma Regionale Keringen (ORK). Dit is nodig om het toets- en ontwerp-instrumentarium voor regionale waterkeringen actueel te houden.
De provincie zorgt samen met de waterschappen voor ruimtelijke borging van regionale keringen en de beschermingszones in bestemmingsplannen. Dit is vastgelegd in de Provinciale Omgevingsverordening. De provincie gaat samen met de waterschappen in gesprek met gemeenten over ruimtelijke ontwikkelingen rondom de keringen, die het

voldoen aan het beschermingsniveau van deze regionale waterkeringen belemmeren. De provincie participeert in het project Toekomstbestendig Watersysteem Amsterdam Rijnkanaal/Noordzeekanaal-gebied. Wanneer uit de resultaten van dit project volgt dat aanpassing van de normering van regionale waterkeringen gewenst is, wordt hierover overleg gevoerd met de waterbeheerders.

De waterkeringbeheerders voeren in afstemming met de provincie verkenningen uit ten aanzien van het wel of niet compartimenteren van gebieden door het aanwijzen van compartimenteringskeringen. Hierbij wordt de compartimenterende werking van wegen, spoorlijnen, en dergelijke onderzocht. Hiermee wordt beoogd dat schade en slachtoffers worden gereduceerd bij een doorbraak van een primaire waterkering. De kaart met de regionale waterkeringen is te raadplegen in de provinciale viewer.

Regionale waterkering met wandelpad langs rivier het Spaarne

Toetsen van regionale waterkeringen

Regionale keringen voldoen in 2030 aan de normen, om de schade door overstromingen te beperken. De omgevingswaarden (normen) van de regionale keringen en hoe en wanneer aan deze omgevingswaarden moet worden voldaan, zijn in de provinciale omgevingsverordening vastgelegd. De betreffende artikelen in de omgevingsverordening worden afgestemd met de provincies Utrecht en Zuid-Holland, omdat we met dezelfde waterschappen hierin samenwerken.

De provincie doet al het mogelijke om met ruimtelijke instrumenten te voorkomen dat door nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen het risico op schade wordt vergroot. Indien dit wel aan de orde is, actualiseert de provincie in overleg met het waterschap de norm van een regionale waterkering, wanneer blijkt dat een waterrobuuste inrichting geen oplossing biedt. Dit betekent een strengere norm om het risico op hoge schades bij falen van een waterkering te verminderen. Het actualiseren van de norm gebeurt op basis van actuele overstromingsscenario's en actuele schadeberekeningen. Bij realisatie van nieuwe bouwplannen achter IPO-I/II-klasse waterkeringen zijn afspraken nodig tussen de initiatiefnemer, de waterschappen en de provincie over de verrekening van de extra kosten die gemaakt moeten worden voor het eventueel versterken van de regionale waterkering.

Langdurige droogte heeft effect op de sterkte van veendijken en leidt tot extra bodemdaling. Dit kan van invloed zijn op de veiligheid van regionale waterkeringen. De provincie volgt actief de landelijke ontwikkelingen en nieuwe kennis over de effecten van langdurige droogte op waterkeringen (https://www.stowa.nl/hydrotheek).

Versterken van regionale waterkeringen

Op verzoek van het waterschap kan de provincie bij het versterken, de aanleg of een wijziging van een regionale waterkering die van bovenlokale betekenis is een coördinatie- en goedkeuringsprocedure van toepassing verklaren. De procedure voor het projectbesluit en de benodigde vergunningen voor de versterking wordt dan door de provincie gecoördineerd. De waterbeheerder wordt wel gevraagd te motiveren dat coördinatie door de provincie gewenst is. De verwachting is dat bij het inwerkingtreden van de Omgevingswet het aantal verzoeken hiervoor toeneemt door de toenemende complexiteit van het versterken van regionale waterkeringen en door de natuurwetgeving.

Bij versterking van regionale waterkeringen kan sprake zijn van een koppeling met KRW-maatregelen of het realiseren van ecologische verbindingen, vismigratiemaatregelen en recreatieve voorzieningen (wandel-/fietspaden, waterrecreatie).

Maatregelen

- Aanwijzen en (her)normeren van regionale waterkeringen bij nieuwe inzichten en dit vastleggen in de provinciale omgevingsverordening
- Participeren in de landelijke verkenning naar herijking van de normering van regionale waterkeringen
- Participeren in project Toekomstbestendig Watersysteem Amsterdam Rijnkanaal/Noordzeekanaal-gebied aangaande het peilbeheer en het afvoeren en keren van overtollig water.
- Participeren in onderzoeken van waterschappen over compartimenteringskeringen
- Samen met de waterschappen verkennen of nieuwe kennis en inzichten rondom ruimtelijke ontwikkelingen en overstromingsscenario's aanleiding geven tot het actualiseren van de normen (omgevingswaarden) van de regionale keringen.
- Met HHNK verkennen van de mogelijkheid tot invoering van zorgtaak voor regionale waterkeringen
- Coördineren procedure van een projectplan/projectbesluit voor een regionale waterkering op verzoek waterschap
- Samen met provincies en waterschappen ontwikkelen van nieuwe kennis en leidraden voor het toetsen, beoordelen en ontwerpen van regionale waterkeringen
- De toe te passen leidraden en richtlijnen en afgesproken data vastleggen in de provinciale omgevingsverordening en uitvoeringsbesluiten
- Participeren in het Ontwikkelingsprogramma Regionale Keringen
- Stimuleren meekoppelkansen bij versterking regionale waterkeringen na initiatief waterschappen
- De provincie zorgt samen met de waterschappen voor ruimtelijke borging van regionale keringen en hun beschermingszones vanuit waterveiligheid en meervoudig ruimtegebruik
- Met waterschappen en provincies verkennen hoe we continue inzicht kunnen krijgen in (het effect van) nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen op de waterveiligheid om daarmee op klimaatbestendigheid te kunnen bijsturen
- Met waterschappen en provincies verkennen hoe we vitaal en kwetsbaar op de goede manier in ons waterveiligheidsbeleid mee kunnen nemen, zowel in de normen van de keringen als in de klimaatbestendige inrichting

4.5 Overstromingsscenario's en crisisbeheer water

Doel: de overstromingsinformatie is up-to-date.

In de Europese Richtlijn Overstromingsrisico (ROR) en de Waterwet is bepaald dat de provincies een belangrijke wettelijke taak hebben op het gebied van de regionale waterveiligheid. Zo is de provincie verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de regionale overstromingskaarten en het actueel houden van de overstromings-informatie op de provinciale risicokaart. Met de productie, actualisatie en publicatie van de overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten wordt door de provincie invulling gegeven aan deze verplichting.

De provinciale taak is nu nog vastgelegd in de Regeling provinciale risicokaart maar onder de Omgevingswet wordt dit vastgelegd in het Besluit kwaliteit leefomgeving. In dit nieuwe besluit wordt Gedeputeerde staten ook verantwoordelijk gesteld voor het verzamelen gegevens over overstromingsrisico's. Hiermee worden de provinciale inspanningen rondom beheer, onderhoud en ontsluiting van de overstromingsgegevens alleen maar sterker. In december 2020 heeft de evaluatie van de Wet op Veiligheidsregio's plaatsgevonden. Op basis van deze evaluatie is de rol van de provincie bij het operationeel watercrisisbeheer afgezwakt.

Overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten

De overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten zijn de basis voor maatregelen om het overstromingsrisico te beheersen. Voor de ROR zijn de kaarten in 2019 door de provincie geactualiseerd en gepubliceerd op www.risicokaart.nl. De eerstvolgende actualisatie moet uiterlijk in 2025 plaatsvinden. De kaarten worden namelijk ten minste elke zes jaar geactualiseerd.

De provincie werkt vanuit zijn wettelijke taken samen met de waterschappen en Rijkswaterstaat aan actuele overstromingsmodellen en -scenario's. Daarbij draagt de provincie bij aan goed beheer, onderhoud en ontsluiting van de overstromingsgegevens. Dit wordt samen met de andere provincies en het Rijk gedaan. We nemen als provincie Noord-Holland onze wettelijke taken serieus en zitten dan ook in de kerngroep voor het nieuw op te zetten landelijk voorziening Overstromingen (LVO) en leveren we sinds 2021 ook de voorzitter van de Landelijke Database Overstromingen (LDO).
Samen met provincie Utrecht, provincie Zuid-Holland, Rijkswaterstaat en de inliggende waterschappen actualiseert de provincie in de planperiode het zogeheten "Randstad Overstromingsmodel Instrumentarium (ROI)". Met dit nieuwe instrumentarium maken we de komende jaren op basis van de nieuwste kennis, data en rekenmodellen actuele overstromingsscenario's. Hierbij worden veiligheidsregio's, kennisinstituten en gespecialiseerd bedrijfsleven betrokken. Deze nieuwe scenario's zullen in 2023 ook ingezet worden voor een grootschalige calamiteitenoefening.

De provincie en de waterschappen gebruiken de overstromingskaarten ook om inzicht te krijgen in het al dan niet klimaat adaptief zijn van een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling. Daarbij zijn deze kaarten ook gebruikt voor de stresstest en risicodialogen droge infrastructuur in onze provincie. Tevens zet de provincie deze overstromingsgegevens in om in deze planperiode te verkennen welke gevolgen een overstroming heeft voor het cultureel erfgoed.

Innovaties

De provincie participeert samen met waterschappen en veiligheidsregio's in een onderzoeksproject voor het verkrijgen van meer inzicht in evacuaties bij overstromingen en de gevolgen van overstromingen voor het wegennetwerk.
Het onderzoek is erop gericht hoe we door gerichte sturing in de ruimtelijke ordening, de gevolgen van overstromingen kunnen beperken. De gevolgenbeperking zit hem dan in betere evacuatiestrategieën en slimmer sturen van de overstroming zelf.
Het pilotgebied is Noord-Holland boven het Noordzeekanaal, dat daarmee aanvullend is op het eerdergenoemde Randstad Overstromingsmodel Instrumentarium (ROI).

Samenwerken bij watercrises

De provincie participeert in de coördinatie- en evacuatieplannen die worden opgesteld door de waterschappen en de veiligheidsregio's. Deze plannen hebben als doel de negatieve gevolgen van een overstroming te beperken. De provincie zet hierbij in op het samen met waterschappen en veiligheidsregio's ontwikkelen van innovaties in het watercrisisbeheer. Bij grote watercrisisoefeningen neemt de provincie deel.
Het oefenen wordt zowel real time gedaan als in de vorm van 'serious gaming'.
De provincie levert bijdragen aan protocollen voor evacuatiestrategieën bij overstromingen en maakt overstromingsdata toegankelijker voor inwoners en bedrijven. Naar aanleiding van de overstromingen en overlast van juli 2021 in Zuid Limburg, is er rondom crisisbeheersing extra aandacht voor "herstel, nazorg en evaluatie". De bevindingen uit evaluaties in 2021 en 2022 zullen worden meegenomen in de volgende cyclus van de Richtlijn overstromingsrisico's (ROR).

Maatregelen

- Periodiek actualiseren overstromingsscenario's voor EU-ROR en beheer betreffende data
- Participatie in innovatieve projecten op gebied van evacuaties bij overstromingen
- Bouwen nieuw "Randstad Overstromingsmodel Instrumentarium (ROI)". samen met andere Randstadprovincies, waterschappen en RWS
- Participeren in stuurgroep Watercrisis boven het Noordzeekanaal
- Periodiek participeren in watercrisisoefeningen
- Verkennen gevolgen van een overstroming voor het cultureel erfgoed
- Met de provincies en het rijk overleggen of en hoe we Wateroverlastkaarten in het vervolg ook gaan meenemen in de actualisatie van onze risicokaarten
- Samen met Rijkswaterstaat en ProRail risicodialogen organiseren en handelingsperspectieven ontwikkelen voor klimaatbestendige infrastructuur in provincie Noord-Holland

Watercrisisoefening Waterwolf op Marken

4.6 Kustplaatsen en buitendijkse gebieden

Doel: veiligheid door klimaatadaptieve maatregelen.

Kustplaatsen, buitendijks gelegen havengebieden, bebouwde gebieden aan het Marker- en IJsselmeer en de randmeren komen op veel locaties in Noord-Holland voor. Daarnaast zijn er niet door dijken beschermde gebieden langs regionale rivieren (Vecht, Gaasp), boezemsystemen (bijvoorbeeld Schermerboezem) en kanalen (bijvoorbeeld Noord-Hollands kanaal). In deze gebieden zet de provincie in op een klimaatadaptieve inrichting bij nieuwe ontwikkelingen. Veelal zal dit maatwerk zijn. Het zijn vaak aantrekkelijke gebieden voor wonen, werken en verblijfsrecreatie. Samen met gemeenten en waterschappen adviseert de provincie over het minimaliseren van het risico op slachtsoffers en schade. Het risico op schade ligt echter wel bij de bewoners en bedrijven die zich in buitendijkse gebieden vestigen. In de provinciale omgevingsverordening is vastgelegd dat bij nieuwe ontwikkelingen de initiatiefnemer moet motiveren dat de ontwikkeling klimaatadaptief is.

De druk om deze gebieden te bebouwen neemt toe. Voor de zandige kust bestaat de behoefte om de verstening een halt toe te roepen. Zo kan de kust immers aantrekkelijk blijven en dynamisch groeien in een natuurlijk proces van verstuiven. Dit geeft soms een spanningsveld tussen het vrijhouden van een bredere zone voor toekomstige versterkingen en de wens tot economische ontwikkeling.

Buitendijkse gebieden IJssel- en Markermeer

De provincie ziet het als haar rol om ervoor te zorgen dat gemeenten en initiatiefnemers bij ruimtelijke ontwikkelingen in buitendijkse gebieden langs het IJssel- of Markermeer de hoogwaterrisico's in hun afwegingen betrekken. In buitendijkse gebieden worden gemeenten via de provinciale omgevingsverordening verplicht om bij nieuwe ontwikkelingen en herstructureringen aan te geven hoe ze het gebied klimaatadaptief inrichten. Daarbij dient een inschatting te worden gegeven van het risico op slachtoffers en schade. De provincie kan op verzoek van de andere overheden hierover adviseren. Daarnaast kan de provincie een aanwijzing geven bij nieuwe bestemmingsplannen voor buitendijkse gebieden wanneer de nieuwe ontwikkeling onvoldoende klimaatadaptief is.

Natuurlijke duinaangroei Noord-Hollandse kust

Kustplaatsen en havengebieden.

In de 3e Kustnota (2000) werden de Noord-Hollandse kustplaatsen aangemerkt als niet-prioritaire zwakke schakels bij de toen geldende inzichten van de te verwachten zeespiegelstijging. Dit hield in dat ze niet voor 2050 versterkt hoefden te worden. De inzichten in de toekomstige zeespiegelstijging (tijdhorizon tot 2100) zijn door nieuwe klimaatrapporten de laatste jaren gewijzigd. Bij een aantal Noord-Hollandse kustplaatsen (Zandvoort, IJmuiden aan Zee, Egmond aan Zee, Bergen aan Zee) ligt de bebouwing deels aan de zeezijde van de primaire waterkering of erop.

In de kustzone geldt dat de provincie deze wil laten meegroeien met de zeespiegelstijging. Dat betekent dat de duinen in hoogte en/of breedte moeten groeien. Waar mogelijk wordt er bij de kustdorpen naar gestreefd de duinen te laten meestijgen door bebouwing en infrastructuur bij vernieuwing verhoogd aan te leggen. Dit is het concept van het meegroeien met de zee. Hierin zet de provincie in op een nauwe samenwerking met de waterkering beheerder en de natuurbeheerder om met behulp van dynamisch kustbeheer en dynamisch duinbeheer een klimaat adaptieve kust te ontwikkelen. Bij buitendijks gelegen kustbebouwing moet nieuwbouw klimaatbestendig zijn en moeten er vluchtmogelijkheden zijn om bij extreem weer mensen te kunnen evacueren.

In de planperiode wordt mogelijk duidelijk dat er wel extra versterkingsmaatregelen nodig zijn voor een aantal Noord-Hollandse kustplaatsen. De provincie gaat in de planperiode verkennen of de criteria van destijds geactualiseerd moeten worden, en of dit vervolgens leidt tot nieuwe inzichten. Hierbij worden de gemeenten en waterschappen betrokken.

De provincie adviseert Rijkswaterstaat jaarlijks over het zandsuppletieprogramma. Door zandsuppleties wordt de Basiskustlijn gehandhaafd en kan de kust meegroeien met de zeespiegelstijging.

De provincie participeert in landelijke onderzoeken over klimaatverandering en zeespiegelstijging. In 2023 komt er een KNMI-rapport uit met de nieuwste inzichten over zeespiegelstijging en extreme stormen. Vanwege de verwachte (versnelde) zeespiegelstijging is het namelijk van belang om ook de lange termijn doelen voor dynamisch kustbeheer op de waterkering langs de Noordzeekust te formuleren. Dit vraagt om nieuwe inzicht en kennis, om de doorkijk naar de lange termijn te kunnen maken, op het gebied van zeespiegelstijging, klimaatsverandering, biodiversiteit en verwacht ruimtelijk-economische perspectieven. In nauwe samenwerking met het rijk, regionale partners en kennisinstituten zetten we in om deze kennis en inzichten te verzamelen en uit te werken tot mogelijke toekomstige perspectieven voor de Noordzee en Waddenkust in Noord-Holland. Dit willen we doen in nauwe samenhang met het kennisprogramma Zeespiegelstijging van het Deltaprogramma.

Integrale veiligheid van de kustplaatsen

Door de toename van het aantal strandbezoekers en activiteiten in de kustplaatsen zijn ook andere klimaatgerelateerde veiligheidsvraagstukken belangrijker geworden. Voorbeelden zijn hittestress, gezondheid bij hoge temperaturen, duinbranden, uitval van vitale netwerken en het ontruimen van stranden bij plotselinge weersextremen. De provincie gaat samen met de gemeenten en veiligheidsregio's een verkenning uitvoeren om hier meer inzicht in te krijgen.

Maatregelen

- Adviseren gemeenten en initiatiefnemers over waterveiligheid van buitendijkse gebieden langs IJssel- en Markermeer bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen
- Deelname in landelijke onderzoeken over zeespiegelstijging en klimaatontwikkeling
- Rijkswaterstaat adviseren over zandsuppletieprogramma's
- Samen met kustgemeenten en veiligheidsregio's verder verkennen van consequenties van klimaatverandering voor de kustplaatsen
- Samen met het rijk, regionale partners, gemeenten en kennisinstituten verkennen van de lange termijn opgaven (klimaat en ruimtelijk) en perspectieven voor de Noordzee- en Waddenkust inclusief de relatie met dynamisch kustbeheer

Colofon

Uitgave
Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40
www.noord-holland.nl
post@noord-holland.nl

Eindredactie
Provincie Noord-Holland
Beleid | Omgevingsbeleid

Fotografie
Provincie Noord-Holland
PWN

Ilustraties
Provincie Noord-Holland

Grafische verzorging
Xerox® Mediaservices

Haarlem, november 2021

294538

Nota beantwoording zienswijzen ontwerp Regionaal Waterprogramma

Beantwoording door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van zienswijzen inzake het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027

Inleiding

Deze nota betreft de beantwoording van zienswijzen die naar voren zijn gebracht op het ontwerp Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027, dat van 19 mei 2021 t/m 29 juni 2021 ter inzage heeft gelegen.

Tijdens de periode van terinzagelegging zijn 7 zienswijzen ingediend.
Het betreft de volgende instanties:
A. Sportvisserij MidWest Nederland
B. Stichting Gezond Water
C. Staatsbosbeheer
D. Regio Gooi en Vechtstreek
E. Rijkswaterstaat West-Nederland Noord en Rijkswaterstaat Midden-Nederland
F. Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Hoogheemraadschap van Rijnland en Waterschap Amstel, Gooi en Vecht
G. Vereniging Natuurmonumenten

Deze Nota beantwoording zienswijzen is door Gedeputeerde Staten vastgesteld op 30 november 2021.
De instanties die in het kader van de inspraak hebben gereageerd, ontvangen een exemplaar van deze Nota van beantwoording.

In deze Nota van beantwoording worden de zienswijzen weergegeven en de beantwoording van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland (GS) daarop. Daarbij wordt aangegeven of de zienswijze heeft geleid tot een tekstwijziging van het Regionaal Waterprogramma.

Tenslotte worden in deze Nota van beantwoording nog andere aanpassingen benoemd. Dit zijn ambtshalve wijzigingen in het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027. Deze hebben onder andere als reden actuele ontwikkelingen, zoals de overstromingen in Limburg, de aanscherping van klimaatscenario's (IPCC rapport en KNMI-klimaatsignaal'21) en de terinzagelegging van het Nationaal Waterprogramma. Ook zijn tekstuele omissies of onjuistheden aangepast.

Weergave zienswijzen

A. Sportvisserij MidWest Nederland

Op 2 juni 2021 is een zienswijze door Sportvisserij MidWest Nederland ingediend, die ook al eerder gedeeld is met de griffier van de commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid.

Samenvatting zienswijze

In de kern heeft de indiener drie belangrijke sportvisserijpunten:

1. In een Regionaal Waterprogramma dat toekomstgericht is, moet recreatie én specifiek de sportvisserij een prominente plek krijgen. Het belang van water voor deze functie neemt alleen maar toe.
2. Wij vinden dat je over de haalbaarheid van de doelen en status van de 89 waterlichamen van mening kunt verschillen, maar dat in ieder geval voor de overige wateren de recreatie leidend moet zijn. Dat past bij de behoeften van de huidige samenleving.
3. Natuurvriendelijke oevers zijn goed, maar:
   - een natuurvriendelijke oever die geen plaats meer biedt aan recreatie door de burger is niet meer van deze tijd;
   - investeren in onderhoud van eerder aangelegde natuurvriendelijke oevers om de waarde voor vissen weer te optimaliseren is vaak effectiever dan de aanleg van nog meer slecht onderhouden natuurvriendelijke oevers.

Uitwerking punten per paragraaf:

Inleiding

Er zijn rond de 100.000 mensen die vissen in Noord-Holland. Sportvissen verdient daarom een plek in dit Regionaal Waterprogramma. In de vierde zin van de inleiding vinden wij de aanvulling 'We zwemmen, varen en vissen erin…' passend. Ook zou de term recreatie in de inleiding niet misstaan. Vrijwel alle bewoners van Noord-Holland recreëren op de 1 of andere wijze in, aan of op het oppervlaktewater.

Beantwoording door GS

Het Regionaal Waterprogramma is specifiek gericht op Europese verplichtingen die samenhangen met waterkwaliteit (grond- en oppervlaktewater), waterkwantiteit (grondwater) en waterveiligheid. Daarbij wordt extra aandacht besteed aan natuurgebieden, drinkwaterwinningen en zwemwateren, die volgens Europese richtlijnen worden beschermd vanwege de specifieke eisen die hier gelden. Recreatie is dus geen primair doel van het waterprogramma, maar waar mogelijk wordt het wel meegenomen. Wij zullen daarom het tekstvoorstel overnemen.
Voor recreatie heeft de provincie in 2021 de Visie Recreatie & Toerisme 2030 vastgesteld.

Tekstwijziging:

In de Inleiding op pagina 3 wordt de zin 'We zwemmen en varen erin, en goed water is onmisbaar voor de natuur in Noord-Holland.' vervangen door de zin: 'We zwemmen, varen en vissen erin, en goed water is onmisbaar voor de natuur in Noord-Holland.'

2. Deelprogramma Oppervlaktewater

2.1 Inleiding

"Het belang van schoon oppervlaktewater is evident, zowel voor mensen (drinkwater, landbouw, industrie, zwemwater) als de natuur"

Waarom benoemt u hier niet de functie recreatie? Als er toch iets duidelijk is geworden door de COVID-19 crisis dan is het wel dat recreatie en beleefbaarheid van water belangrijker is dan ooit te voren.

De afgelopen periode is bijvoorbeeld de georganiseerde sportvisserij met 75.000! leden gegroeid. Landelijk ruim 625.000 leden die allen gebruik maken van het vele oppervlaktewater en dat is zeker in waterrijk Noord-Holland het geval. De thuiswerkmaatschappij viel terug op de basisbehoeften, het "naar buiten gaan" en de positieve effecten en belang van het beleven van o.a. water zijn van evident belang. Daarom is het niet benoemen van een breder scala aan recreatief medegebruik dan enkel zwemwater, zoals wandelen/fietsen langs water, (spele)varen en uiteraard de sportvisserij een gemiste kans in dit Waterprogramma. Gezien de omvang én de groei van sportvisserij in deze provincie verdienen dit een prominente plek in dit programma. Niet alleen sociaal en maatschappelijk, maar ook zeker vanwege het grote economische belang en de inzet die de georganiseerde sportvisserij doet op het gebied van visstandbeheer, educatie, jeugdwerk, beheer en onderhoud, waterkwaliteit, visserijkundig onderzoeken, controle en handhaving en andere werkvelden waarin wij samenwerken met provincie, waterschappen en gemeenten.

Beantwoording door GS

Het Regionaal Waterprogramma is specifiek gericht op Europese verplichtingen die samenhangen met waterkwaliteit (grond- en oppervlaktewater), waterkwantiteit (grondwater) en waterveiligheid. Recreatie is dus zoals eerder gezegd geen primair doel van het waterprogramma, al wordt het waar mogelijk wel meegenomen. Een goed voorbeeld is het project Stadsstrand Hoorn, waar een nieuwe oeverdijk gecombineerd wordt met een groot stadsstrand en nieuwe fiets- en wandelmogelijkheden. Omdat het programma niet primair gericht is op recreatie achten wij de voorgestelde aanvulling niet nodig. Zoals eerder aangegeven heeft de provincie voor recreatie in 2021 de Visie Recreatie & Toerisme 2030 vastgesteld.

Tekstwijziging:

Geen tekstwijziging.

2.2 KRW-waterlichamen 2022-2027

Chemische en ecologische toestand 2019

"Voor geen van de 89 waterlichamen in Noord-Holland was in 2019 de ecologische kwaliteit goed."

In de alinea wordt vervolgens de parameter vis uitgelicht als 'positief' punt. Het is correct dat er zeer veel maatregelen gericht zijn op voorkomen en abundantie van KRW doelsoorten vis. Onze vraag is; wegen deze enorme kosten op tegen de geringe algemene KRW doelen die reeds gehaald zijn? Een herijking van nut en noodzaak van doelen en maatregelen is belangrijk. Om iedere polder optrekbaar te maken voor een driedoornige stekelbaars schiet anno 2021 misschien wel zijn doel voorbij. Zet de kosten nog eens opnieuw uit tegen de baten en maak dan weloverwogen en bij dit tijdperk passende keuzes. Moet er bijvoorbeeld in de laatste planperiode KRW niet veel meer aandacht zijn voor het verwijderen van oneigenlijke stoffen uit het water?

Beantwoording door GS

Volgens de KRW moeten alle effectieve verbetermaatregelen worden genomen. De optelsom van huidige toestand en het effect van de maatregelen bepalen samen het doel (het Goed Ecologisch Potentieel). Dit geldt onder andere voor elk van de vier biologische kwaliteitsparameters, waaronder vis. Het achterwege laten van op zich effectieve maatregelen is dus niet bedoeling. De maatregelen worden overigens met name door de waterbeheerders genomen, in veel mindere mate door de provincie.

Tekstwijziging:

Geen tekstwijziging.

Ecologische doelen
"Verlaging van doelen om financiële redenen is conform landelijke afspraken niet doorgevoerd."
Hebben er wel verlagingen van doelen plaatsgevonden op andere gronden? Zoals chemische of ecologische doelen?
"Dat de scores lager uitvallen dan de defaultwaarde van 0,6 heeft vooral te maken met de volgende factoren"
De sportvisserij vindt verregaande defosfatering een zorgelijke tendens. Een speerpunt voor de waterkwaliteit zou niet het voedselarmer maken van wateren moeten zijn. Al helemaal niet in water met een –zoals u zelf schrijft- 'vast peil'. In vele wateren is het doorzicht al glashelder en het percentage waterplanten neemt ieder jaar toe. Er zijn op het gebied van waterkwaliteit al vele doelen behaald, hoeveel geld gaat u nog besteden aan het nog voedselarmer maken van wateren? Biomassa en biodiversiteit hebben hun waarde. De burgers zijn niet gebaat bij een nog verder verarming van wateren. Tevens zal ons inzien het aandeel waterplanten in de toekomst toch wel een gestage groei doormaken. Een overmatige en homogene waterplantengroei is niet goed voor de waterkwantiteit en al helemaal niet voor de recreatiemogelijkheden. Denk hierbij eens aan een groot Rijkswater als het Gooimeer. Zwemmen, vissen en varen is er door een overmatige plantengroei in grote delen van het jaar niet meer mogelijk. De economische schade is gigantisch terwijl er door het Rijk keihard aan is gewerkt om waterplantengroei te bevorderen. Stop met verder defosfateren en zet in op:
1. Het vrijwel volledig in te zetten op het verkrijgen van schoon water. Dit door de medicijnresten, pesticiden en andere water oneigenlijke stoffen uit het water te verwijderen. Dit zijn zaken waar de ingezetenen profijt van hebben.
2. Robuuste watersystemen met een fluctuerend natuurlijk peil. Systemen die niet tot op de centimeter in dienst zijn van de landbouw, maar waar natuurlijke peilwisselingen mogelijk zijn, zijn vele malen meer geschikt voor de biologische component vis. Voedselaanbod, paai- en overwinteringsgebieden voor vissen zijn in dergelijke systemen 'die tegen een stootje kunnen' veel meer blijvend aanwezig.

Beantwoording door GS
In het regionaal waterprogramma zijn uitsluitend de ecologische doelen vastgesteld, dus niet de chemische. De chemische doelen gelden Europees/nationaal. De ecologische doelen zijn door de provincie bovendien uitsluitend van regionale KRW-waterlichamen vastgesteld, dus niet van wateren die in beheer zijn bij het Rijk zoals het Gooimeer.
Inderdaad heeft verlaging van doelen om financiële redenen niet plaatsgevonden. Wel kan er om technische redenen een doelaanpassing hebben plaatsgevonden. Dit is dan een gevolg van de watersysteemanalyses die zijn uitgevoerd, waarin op grond van de nieuwste inzichten de toestand van het water, de factoren die daarop van invloed en de mogelijke verbetermaatregelen zijn beschouwd.
Hoewel de waterplantenproblematiek die u noemt lokaal ook in de regionale wateren kan voorkomen, is het vooral een probleem in rijkswateren, waar dit programma geen betrekking op heeft. Defosfatering kan een effectieve maatregel zijn om het nutriëntenniveau te beperken en daarmee de ecologische kwaliteit te verbeteren. Hoe lager de fosfaatbelasting, oftewel hoe voedselarmer het systeem, des te minder kans er is op overlast door waterplanten die onder water groeien.
Het verwijderen, voor zover dat mogelijk is, van medicijnresten, pesticiden en andere ongewenste stoffen uit het water juichen wij uiteraard toe, al is het zoveel mogelijk voorkomen van vervuiling uiteraard nog beter. Afvalwaterzuivering, in rwzi's, is primair een taak van de waterschappen. Waar mogelijk en haalbaar nemen zij de verwijdering van microverontreinigingen mee in toekomstige investeringen in de verbetering van rwzi's.

Een fluctuerend waterpeil is inderdaad vanuit waterkwaliteitsoogpunt een goede zaak. Zo streeft de provincie in het Vechtplassengebied en aan de duinrand naar het vasthouden van gebiedseigen kwelwater (zie paragraaf 3.6). Echter, waterschappen zijn ook gehouden aan het faciliteren van economische functies. De KRW verplicht niet om maatregelen te nemen die een significant negatief effect op functies hebben.

Tekstwijziging:
Geen tekstwijziging.

Doelbereik 2027
Is er na alle –minimaal tien- gemaakte kanttekeningen op het niet halen van de doelen in 2027 in deze paragraaf nu echt nog sprake van door de waterschappen opgestelde haalbare en realistische ecologische doelen?
"Maatregelprogramma's zijn vooral gericht op het verbeteren van de ecologische doelen. Daarnaast kent de KRW zoals gezegd ook chemische doelen."
Om eerder genoemde redenen zou er ons inziens bij de maatregelprogramma's nog veel meer gekeken moeten worden naar het aspect beleefbaarheid en recreatief medegebruik van het water. Daarin zouden afwegingen meegenomen kunnen worden of meer voorgestelde maatregelen opwegen tegen de lasten voor grote groepen gebruikers van het water. Hierbij kunnen toebedeelde kosten voor de maatregelen juist gebruikt worden voor maatregelen ten behoeve van de chemische doelen.

Beantwoording door GS
In het regionaal waterprogramma staat niet dat de ecologische doelen in 2027 haalbaar zijn, wel dat ze meer haalbaar en realistisch zijn geworden, omdat ze gebaseerd zijn op uitgebreide watersysteemanalyses.
Voor het overige wordt verwezen naar eerdere beantwoording.

Tekstwijziging:
Geen tekstwijziging.

2.3 Overig wateren

Ecologische doelen overig water

Jeugd, ouderen, minder validen vormen een zeer grote groep burgers waarvoor extra aandacht bittere noodzaak is. Drie doelgroepen, die met een beperkte actieradius met name gebruik maken van de wateren in de bebouwde omgeving. Wateren, die vrijwel allemaal vallen onder de overige wateren. De provincie zou voor deze groepen moeten opkomen door voor de overige wateren het recreatief medegebruik als doel centraal te stellen. Daarmee verliest u de ecologie en natuur niet uit het oog, maar geeft u invulling aan de hedendaagse recreatieve functie die water in de wijk heeft.

In Noord-Holland zijn vele wateren al volledig dichtgegroeid met ondergedoken waterplanten, waardoor er geen watersport meer mogelijk is. Daarnaast zorgt dit jaarlijks op vele plekken voor vissterften door zuurstofgebrek mede naar aanleiding van beheer en onderhoud. Vegetatie op de overgang land/water (met name riet vegetatie) zorgt in Noord-Holland in steeds meer mate voor een afname van de bereikbaarheid van water. De sportvisserij vraagt u om dit probleem in het Waterprogramma een plaats te geven.

Beantwoording door GS

Het water buiten de KRW-waterlichamen, het 'overig water', valt wel degelijk onder de KRW. Dit betekent bijvoorbeeld dat achteruitgang van de waterkwaliteit zo goed mogelijk moet worden voorkomen. In de praktijk zien we dat op een aantal plekken wel achteruitgang plaatsvindt; zie bijvoorbeeld het waterbeheerprogramma van het waterschap Amstel Gooi en Vecht. Zoals eerder aangegeven richt het regionaal waterprogramma zich primair op beleid m.b.t. waterkwaliteit (grond- en oppervlaktewater), waterkwantiteit (grondwater) en waterveiligheid, behoudens een paragraaf over de aanwijzing van wateren met de functie vaarweg. Daarom wordt er in het programma niet ingegaan op recreatief medegebruik en bereikbaarheid. Zoals eerder aangegeven heeft de provincie voor recreatie in 2021 de Visie Recreatie & Toerisme 2030 vastgesteld.

Tekstwijziging:

Geen tekstwijziging.

Chemische doelen overig water

Wij juichen het initiatief toe om de chemische doelen ook uit te rollen over de overige wateren.

2.4 Water-maatregelen provincie

Natuurvriendelijke oevers provinciale vaarwegen

Vanuit de sportvisserij zijn wij voorstanders van natuurvriendelijke oevers, zolang deze op de niet bereikbare oever worden gerealiseerd en/of er open plekken worden gemaakt zodat de beleefbaarheid van het water vergroot wordt. Een natuurvriendelijke oever die geen plaats meer biedt aan recreatie door de burger is niet meer van deze tijd.

Wij hanteren twee uitgangspunten waar het gaat om de aanleg van natuurvriendelijke oevers:

1. De recreatieve functie van de oorspronkelijke oever moet terugkomen in de nieuwe natuurvriendelijke oever.

In twee recent gerealiseerde projecten van de provincie is de sportvisserij nauw betrokken geweest bij de herinrichting van de oevers. Daar zijn wij zeer enthousiast over en de provincie Noord-Holland loopt daarmee voorop in ons werkgebied en dient als eigentijds voorbeeld voor veel andere natuur- en terreinbeheerders. Wij lezen die betrokkenheid en samenwerking om recreatie in te passen helaas nog nergens in dit Waterprogramma terug. Daarmee doet u zichzelf tekort. De sportvisserij vraagt daarom aan de provincie om haar recente beleid; in onze eigen woorden 'het expliciet rekening houden met de recreatieve functie van de oever' een plek te geven in dit Waterprogramma én dit advies ook mee te geven aan de waterschappen.

Wij zien dat door de aanleg van natuurvriendelijke oevers in onze hele regio, veel visplaatsen verloren gaan. Het draagvlak voor natuurvriendelijke oevers bij onze achterban neemt daardoor sterk af, terwijl de oplossing eenvoudig is. Het creëren van open plaatsen in de natuurvriendelijke oevers meenemen in het ontwerp en de uitvoering van het werk geven de oever een natuurvriendelijke én recreatieve meerwaarde. Wij vragen provincie dan ook om in haar beleid t.a.v. natuurvriendelijke oevers op te nemen dat op locaties waar door de aanleg van natuurvriendelijke oevers, oevergebonden recreatie verloren gaat, voorzieningen te treffen om dit te compenseren in het ontwerp.

2. Alleen natuurvriendelijke oevers die goed worden onderhouden, behouden hun waarde voor vis.

In de praktijk blijkt dat veel natuurvriendelijke oevers door gebrek aan onderhoud hun oorspronkelijke waarde voor vis door verlanding verliezen. Daarnaast verliest het niet alleen de ecologische waarde voor vis, maar ook de waarde die het heeft voor de water zuiverende waterplanten en de diversiteit van flora. Wij adviseren de provincie om onderhoud van bestaande natuurvriendelijke oevers een hogere prioriteit te geven dan de aanleg van nog meer nieuwe natuurvriendelijke oevers. Met onderhoud van bestaande oevers bereikt men vaak een netto hoger effect voor vis dan het aanleggen van nog meer natuurvriendelijke oevers. Daarnaast verzoekt de sportvisserij de provincie na te gaan of in plaats van over een grote lengte natuurvriendelijke oevers aan te leggen een zelfde oppervlak ook op één plaats kan worden aangelegd als een groot paai- en opgroeigebied. Onderhoud van deze gebieden is eenvoudiger omdat ze minder snel verlanden en bieden meer mogelijkheden voor vis en sportvissers. In plaats van bijvoorbeeld 1000 meter 4 meter brede NVO, zou een gebied van 0,4 hectare ingericht paai- en opgroeigebied aangesloten kunnen worden op bijvoorbeeld een KRW-waterlichaam.

Vispasseerbare provinciale sluizen

De sportvisserij participeert in het project vismigratie rondom het Noordzeekanaal. Goed om te lezen dat wij hier niet alleen samen in optrekken, maar dat de provincie dit ook expliciet opneemt in haar beleid. Het Noordzeekanaal is namelijk één van de slagaders voor vismigratie in Noord-Holland.

KRW-pilot
In alle genoemde pilotgebieden hebben hengelsportverenigingen visrechten. Wij vragen u om de visrechthebbenden op de genoemde wateren vroegtijdig te betrekken in dit proces. Wij kunnen u helpen aan de juiste contacten.

Overige provinciale maatregelen KRW-waterlichamen
Wij vragen u om het aanleggen van natuurvriendelijke oevers in provinciale kanalen te heroverwegen. Onderzoek heeft aangetoond dat er feitelijk een mini-habitat ontstaat voor vissen die verder in het gehele kanaal weinig tot niets van hun leefomgeving terugvinden. Een soort van sloot in een kanaal zogezegd.

Beantwoording door GS
Wij zullen in het regionaal waterprogramma expliciteren dat de provincie bij de aanleg van (natuurvriendelijke) oevers rekening houdt met andere belangen, voor zover het past binnen bestaand beleid en de beschikbare middelen. Dit is overigens bestaande praktijk.
Tevens zullen wij benadrukken dat naast de aanleg van nieuwe ook het onderhoud van bestaande natuurvriendelijke oevers belangrijk is.

Wat de KRW-pilots betreft zullen waar nodig belanghebbenden, waaronder visrechthebbenden, bij de uitvoering worden betrokken.

Voor wat betreft de aanleg van natuurvriendelijke oevers in provinciale vaarwegen: bij elk besluit daartoe wordt gekeken naar de (ecologische) meerwaarde van deze oevers op de desbetreffende plek.

Tekstwijziging:
Op pagina 13 wordt de zin ‘De ecologische waterkwaliteit kan onder meer verbeterd worden door waar mogelijk en zinvol natuurvriendelijke oevers (nvo’s) aan te leggen.’ vervangen door: ‘De ecologische waterkwaliteit kan onder meer verbeterd worden door waar mogelijk en zinvol natuurvriendelijke oevers (nvo’s) aan te leggen. Hierbij wordt rekening gehouden met andere belangen voor zover het past binnen het beleid en de beschikbare middelen.’

Na de zin ‘Nvo’s hebben een bewezen positieve uitwerking op de ecologische waterkwaliteit en dus op het bereiken van de KRW-doelen en de biodiversiteit.’ wordt de volgende zin toegevoegd: ‘Daarbij is goed onderhoud van de nvo’s overigens belangrijk.’

2.5 Provinciaal beleid landelijk gebied

Natuurbeleid

Wij vragen u in de gebieden met een hogere ecologische doelstelling het extensieve recreatief medegebruik een plaats te geven. Sportvissers laten zich met de juiste inrichting van een gebied namelijk prima zoneren en natuur is pas natuur als men er ook van kunt genieten. Binnen de kaders moeten dergelijke gebieden beleefbaar blijven of worden.

Beantwoording door GS

Zoals eerder aangegeven is recreatief medegebruik van water geen onderdeel van het regionaal waterprogramma. In de praktijk vindt zonering van recreatief en natuur wel degelijk plaats.

Tekstwijziging:

Geen tekstwijziging.

2.6 Opkomende stoffen, medicijnresten en microplastics

Zie opmerking bij 2.2 KRW-waterlichamen 2022-2027, ecologische doelen (blz 2). Op het gebied van micoplastics willen wij daarnaast opmerken dat de “vangsten” van plastic bij onze diverse onderzoeken, grote zorgen baart. Bij door sportvisserij uitgevoerde visserijkundig onderzoek langsdammen op de Waal wordt soms meer plastic dan vis gevangen.
https://www.sportvisserijnederland.nl/actueel/nieuws/21354/van-trekvisonderzoek-tot-plastic-studie.html

Beantwoording door GS

Wij delen uw zorg ten aanzien van plastic in het water. De rol van de provincie op dit gebied is echter beperkt. Voor wat betreft onze provinciale wegen hebben we recentelijk, in maart 2021, besloten om een drie jaar durende pilot uit te voeren rond het verwijderen van zwerfafval in de bermen. Jaarlijks wordt voor de eerste grote maaironde al het plastic (en overig) afval opgeruimd. Hiermee wordt voorkomen dat het zwerfafval wordt versnipperd door de maaimachine, het plastic uiteenvalt tot microplastics en onder andere in het oppervlaktewater terecht komt. Het voorkomt tevens dat dieren het opeten of er in verstrikt raken en sterven. Bijkomend voordeel is dat het bermmaaisel dat vrijkomt schoner is, waardoor het beter benut kan worden.
Naast het verwijderen van afval uit de bermen zal er ook meer aan preventie worden gedaan.

Tekstwijziging:

Geen tekstwijziging.

2.7 Zwemwater

Wij vragen u bij de uitbreiding van zwemwateren rekening te houden met de visrechthebbende aldaar en hen te betrekken in het proces. Wij kunnen u helpen aan de juiste contacten.

Beantwoording door GS

Bij ontwikkelen van zwemwaterlocaties wordt rekening gehouden met andere (recreatieve) functies zoals varen en vissen. In overleg met waterbeheerder, locatiebeheerder en andere betrokkenen wordt dit gebiedsgericht ingevuld, in het algemeen via zonering van verschillende recreatievormen.

Tekstwijziging:

Geen tekstwijziging.

3 Deelprogramma Grondwater

3.3 De waterbalans

Datacenters

Warmtewaterlozingen op oppervlaktewater heeft grote invloed op de aquatische flora en fauna. Wij worden graag in vroeg stadium betrokken bij een dergelijke proces en vragen u om kritisch te kijken naar de ecologische doelstellingen in dergelijke gebieden.

Beantwoording door GS

Voor lozing van warm water op oppervlaktewater voert de waterbeheerder de toets uit en betrekt daarbij de ecologische doelstellingen.

Tekstwijziging:

Geen tekstwijziging.

3.6 Grondwaterafhankelijke natuur

Wegzijging naar polder

In de Horstermeerpolder worden de visrechten verhuurd aan HSV Hilversum. Dempen van sloten zal invloed hebben op de aanwezige visstand. Wij vragen u zodra dit proces gaat lopen contact op te nemen met de visrechthebbende. Zij hebben een ‘oor en oog functie’ en hebben benodigde gebiedskennis om mogelijkerwijs bij te dragen aan een goede uitvoering van dit plan. Wij kunnen u helpen aan de juiste contacten.

Beantwoording door GS

Wij zullen alle belanghebbenden bij de planontwikkeling betrekken.

Tekstwijziging:

Geen tekstwijziging

4 Deelprogramma Overstromingsrisico's

4.1 Inleiding

Wij zijn betrokken bij het meervoudig ruimtegebruik zoals onder andere bij de versterking Markermeerdijken. Wij waarderen de inzet van de provincie hierin.

B. Stichting Gezond Water

Op 15 juni 2021 heeft de Stichting Gezond Water een zienswijze ingediend.

Zienswijze

In het ontwerp geeft u onder andere aan, extra aandacht voor natuurgebieden, voorschrijven van BBT om lozingen en emissies van chemische stoffen terug te dringen en intensiveren van VTH met betrekking tot ZZS waarbij alle overheidslagen een rol hebben. In het Waterprogramma wordt echter de landbouw als praktisch enige bron van waterverontreiniging genoemd. Zonder de bijdrage van de landbouw aan de waterverontreiniging te bagatelliseren vragen wij uw aandacht via deze zienswijze voor de grootste bron van ZZS lood in het oppervlaktewater, de sportvisserij.

Bij alle aandacht die in uw Waterprogramma gegeven wordt aan het voorkomen van ZZS emissie wordt de sportvisserij niet genoemd. Realiseer u dat de sportvissers niet alleen ZZS lood in het water achterlaten maar eveneens nikkel en kobalt (5 % sintermaterialen in als milieuvriendelijk gepromote visgewichten van wolfraam.) Verder zijn sportvissers verantwoordelijk voor het achterlaten van zink, tin, koper en RVS. De ECHA (Europees Chemicaliën Agentschap) heeft in juni 2020 meer dan 1000 alternatieven voor vislood geteld. Gebruiken van deze alternatieven kost een sportvisser 3 % meer

Als wij in het Waterprogramma lezen over uw ambitie en uw rol in de afstemming tussen de partners, vragen wij de Provincie Noord-Holland een afgestemde aanpak te hanteren voor het vislood (zoals voor het bodemlood.) En het onnodig achterlaten van ZZS en zware metalen door de sportvissers te voorkomen door in het visrecht op te (laten) nemen een verbod op het gebruik hiervan bij het sportvissen. Het gaat daarbij niet alleen om het visrecht dat de Provincie Noord-Holland zelf uitgeeft, want ook gemeenten, waterschappen en natuurorganisaties geven visrecht uit en kunnen daarin een verbod op het gebruik van vislood opnemen. De Provincie Overijssel gaat dit doen in het derde kwartaal 2021, Staatsbosbeheer doet dit al vanaf april 2019. Een voorstel hierover dat aan alle gemeenten in de provincie is gestuurd is een bijlage bij dit schrijven.

Graag vernemen wij welke acties Provincie Noord-Holland onderneemt voor het vislood. Als overkoepelend en verbindend bevoegd gezag heeft u de mogelijkheden om de vislood problematiek op te lossen. Wij vragen hierbij tegelijk uw aandacht voor de minimalisatie van het onnodig achterlaten en gebruiken van andere ZZS door de sportvisserij te hebben. En de eveneens door de sportvisserij gebruikte zware metalen tin, zink, koper en RVS.

Beantwoording door GS

Op landelijk niveau zijn afspraken gemaakt in de Green Deal Sportvisserij loodvrij (2018). Diverse partijen hebben de Green Deal ondertekend. De provincies zijn geen partij bij deze Green Deal. Er is een overgangstermijn afgesproken waarop de branche via zelfregulering het loodgebruik vermindert. Eind 2021 wordt door de deelnemers een voortgangsrapport opgesteld over de voortgang in de afgelopen drie jaar van de afspraken uit de Green Deal.
Wij zien als provincie geen aanleiding om bij de uitgifte van visrechten een verbod te overwegen en om andere overheden en partijen daartoe op te roepen. Wij zijn uiteraard niet tegen beperking van het loodgehalte in het water maar constateren ook dat er geen of nauwelijks normoverschrijdingen zijn, Daarnaast is er een Green Deal gesloten, met de Rijksoverheid. Wij achten het van belang dat partijen de gelegenheid krijgen om te voldoen aan de afspraken van de Green Deal en willen deze aanpak niet doorkruisen. Een geleidelijke afbouw biedt een voordeel ten opzichte van een algeheel snel verbod, namelijk dat de sector kan meebewegen richting

milieuvriendelijke alternatieven in plaats van te grijpen naar andere schadelijke materialen zoals koper en zink. Op dit moment zijn namelijk nog niet voor elke soort milieuvriendelijke alternatieven voorhanden.

Eén van de manieren om het loodgebruik terug te dringen is het omruilen van vislood door loodvrij materiaal. De provincie Noord-Holland is, in het kader van het programma Waterrecreatie, in gesprek met Sportvisserij MidWest Nederland om in de eerste helft van 2022 een omruilactie te organiseren waarbij sportvissers hun vislood kunnen omruilen voor een alternatief (milieuvriendelijk) product.

Tekstwijziging:
Geen tekstwijziging.

C. Staatsbosbeheer

Op 24 juni 2021 heeft Staatsbosbeheer een zienswijze ingediend.

Zienswijze

Specifiek voor Westzaan werken wij al jaren samen aan verbrakking, teneinde de unieke brakke vegetaties in dit Natura2000-gebied te herstellen. De aanwijzing tot Natura2000-doel weegt zwaar. Door uw college wordt erkend dat er te weinig brak water in deze polder komt. Brakwatersoorten, zoals echt lepelblad en heemst, gaan sterk achteruit. Verbrakking van de polder voor de typische brakke veenvegetatie is al sinds 1992 in voorbereiding. De brakke vegetatie gaat ondertussen achteruit. Momenteel is het wachten op de uitkomsten van een nieuw gebiedsproces. Helaas wordt nu in het Regionaal Waterprogramma 2022-2027 het volgende doel gesteld voor Westzaan: doeltype zoet water, met chloridegehalte max. 300 mg/l. Terwijl voor andere gebieden in Noord-Holland wel doelen gesteld worden zoals bijvoorbeeld 'chloride > 300 mg/l' of 'chloride tot 3000 mg/l'.
Graag zou ik de doelstelling voor het chloridegehalte verbeterd zien voor Westzaan, tot 3000 mg/l, in het definitieve Regionaal Waterprogramma 2022-2027.

Beantwoording door GS

In het Natura2000-Beheerplan voor de polder Westzaan is de ambitie opgenomen om de aanwezige brakke (land)natuur te beschermen en herstellen door de aanvoer van brak water van buiten het gebied. Al vele jaren worden onderzoeken uitgevoerd naar de haalbaarheid van dit plan. De verbrakking is ook als maatregel opgenomen in het KRW-maatregelenpakket. Deze maatregel zal leiden tot wijziging van de waterkwaliteit naar een brakker watertype. Er is niet voor gekozen om dit watertype op voorhand te wijzigen, want:

- Het project is nog in de planfase en uitvoering is nog niet zeker (geen formeel besluit over genomen/geen vergunning verleend).
- Onduidelijk is nog voor welke variant gekozen wordt: volledige dan wel gedeeltelijke verbrakking van de polder.

Nadat de vergunning onherroepelijk is geworden, worden het watertype en eventueel de begrenzing daadwerkelijk gewijzigd.

Tekstwijziging:

Geen tekstwijziging.

D. Regio Gooi en Vechtstreek

Op 25 juni 2021 heeft de Regio Gooi en Vechtstreek een zienswijze ingediend.

Zienswijze

Urgentie voldoende en goede kwaliteit van het water in onze regio op de langere termijn + effecten op de ecologie

Ik wil u graag nog meegeven dat wij zorgen hebben over de gevolgen van klimaatverandering op de beschikbaarheid en kwaliteit van water in de regio, zeker op lange termijn. Daarbij verwijs ik graag naar het bij u bekende onderzoek resilience by design. Wij zijn het eens met uw standpunt in de regionale watervisie dat we dit voor de lange termijn moeten onderzoeken. Wat we niet terugvinden in de regionale watervisie en niet goed kunnen inschatten, is wat de effecten zullen zijn op de ecologie in het veenweidegebied en vragen nadrukkelijk aandacht om vanuit de provincie inzet op dit thema te leveren en zo nodig over aan te vullen in de tekst van de regionale watervisie.

Beantwoording door GS

Wij werken het thema ecologie in de veenweidegebieden uit in de Regionale Veenweide Strategie en in natuurplannen, zoals de Natura 2000 beheerplannen.

Tekstwijziging:

Geen tekstwijziging

Urgentie leveren capaciteit al voor 2022 voor aanvang onderzoek i.s.m. Waterschap en Rijk naar de integrale wateropgave in de Gooi en Vechtstreek

Voor onze regio belangrijke thema's die terugkomen in uw concept waterprogramma, komen ook terug in de begin dit jaar op bestuurlijk niveau vastgestelde strategische samenwerkingsagenda tussen Provincie NH en onze regio. Een zeer belangrijke opgave hierbinnen is het gezamenlijk kijken naar de wateropgaven en effecten op de ruimtelijke opgaven in het veenweidegebied. Het regionaal waterprogramma zou deze thema's dan ook goed moeten borgen en wij zien dat ook terug. Het is zeer relevant dat er een breed onderzoek komt naar de integrale wateropgave in de Gooi en Vechtstreek al op kort termijn, mede om deze opgave zo goed mogelijk geborgd te krijgen in de Verstedelijkingsstrategie en afspraken richting het BO MIRT dit najaar om ook het Rijk betrokken te krijgen, naast de urgentie om het onderzoek zelf spoedig te gaan uitvoeren. Ik vraag u om hiervoor niet pas te wachten tot 2022, de aanvang van de uitvoering van het regionaal waterprogramma 2022-2027, maar al vanaf heden capaciteit beschikbaar te stellen. Dit mede in lijn en navolging op de gemaakte afspraken uit de samenwerkingsagenda. Want tot op heden geeft de provincie aan nog geen voldoende ambtelijke capaciteit beschikbaar te kunnen stellen tot onze teleurstelling. Naast onze regio is ook het waterschap van mening hier snel mee aan te vangen en ook zij hebben reeds capaciteit beschikbaar gesteld.

Beantwoording door GS

Wij werken mee aan het uitvoeren van de integrale wateropgaven. Wij doen dit niet alleen via uitvoering van het Regionaal Waterprogramma maar ook via andere programma's zoals de verstedelijkingsstrategie, de veenweidestrategie en programma natuur. Bij de uitwerking van deze programma's maken wij afspraken over inzet van ambtelijke capaciteit.

Tekstwijziging:

Geen tekstwijziging

E. Rijkswaterstaat West-Nederland Noord en Rijkswaterstaat Midden-Nederland

Op 28 juni 2021 hebben Rijkswaterstaat West-Nederland Noord en Rijkswaterstaat Midden-Nederland een zienswijze ingediend.

Zienswijze

Wij spreken onze waardering uit voor de uitwerking van dit Regionaal Waterprogramma, waarbij eerder geleverd commentaar van ons in eerdere concepten grotendeels is verwerkt. Het Regionaal Waterprogramma heeft betrekking op het Rijkswater, in dit verband met name het Noordzeekanaal, het IJ, het IJmeer, het IJsselmeer, het Markemeer en het Amsterdam-Rijnkanaal. Zoals u bekend vormen deze wateren belangrijke onderdelen van de netwerken welke in beheer zijn bij ons.

Wij willen graag de hieronder genoemde aspecten onder de aandacht brengen en verzoeken u die te verwerken in het Regionaal Waterprogramma.

Water sturend in de Ruimtelijke Ordening

Wat wordt gemist in het Waterprogramma is de notie dat Water meer sturend dient te zijn in de Ruimtelijke Ordening. Dit staat ook aangegeven in het concept Nationaal Waterplan: '"De wateropgaven staan niet op zichzelf; een integrale aanpak met andere opgaven in de fysieke leefomgeving zoals de energietransitie, woningbouw en de landbouw is noodzakelijk. Daarbij is het van groot belang dat 'aansluiten op de karakteristieken van het watersysteem' en 'meebewegen met water' leidende principes blijven voor de integrale aanpak van ruimtelijke ontwikkelingen in ons land." Bovendien staat deze notie centraal in het, door de provincie geïnitieerde, proces van "de Uitnodiging", waar aan de hand van zeven Water en RO projecten in Noord-Holland juist het meer sturend laten zijn van Water in de Ruimtelijke Ordening wordt bestudeerd.

Beantwoording door GS

Wij onderschrijven het uitgangspunt dat water sturend is in de ruimtelijk ordening en geven dit onder andere vorm in het door u genoemde leerprogramma ruimtelijk ordenen met water dat wij samen met waterbeheerders ontwikkelen. Ook geven wij dit vorm bij gebiedsgerichte projecten, waaronder projecten in het regionaal waterprogramma zoals de versterking van waterkeringen, de ontwikkeling van drinkwaterwinningen, en het aanwijzen van officiële zwemlocaties. Bij het versterken van regionale en primaire waterkeringen vinden we het van belang dat er voldoende ruimte is voor toekomstige dijkversterkingen in het licht van de klimaatverandering en zetten we in op medegebruik van waterkeringen mits de waterveiligheid wordt gegarandeerd. Rond drinkwaterwinningen wijzen wij grondwaterbeschermingsgebieden aan waar risicovolle activiteiten niet of alleen onder strenge voorwaarden toegestaan. En voor het aanwijzen van officiële zwemlocaties is een goede waterkwaliteit een randvoorwaarde. Wij hebben het leidende principe van meebewegen met water ook in onze omgevingsverordening opgenomen. Bij ruimtelijke ontwikkelingen moeten de effecten op waterveiligheid, wateroverlast, hittestress, watertekort en verzilting in beeld worden gebracht. Op deze manier worden de thema's water en ruimte gebiedsgericht met elkaar verbonden.

Tekstwijziging:

In de eerste alinea van de inleiding na de vijfde zin die eindigt met '.. in Noord-Holland' wordt het volgende toegevoegd: 'Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet rekening worden gehouden met het watersysteem. Het watersysteem is een sturende factor.'

KRW-bescherming

Op pagina 5 is aangegeven dat het IJsselmeer als bron van drinkwater beschermd is onder de KRW. Deze KRW-bescherming heeft echter niet specifiek betrekking op de drinkwaterfunctie, maar op de bredere doelstellingen van de KRW. Het is van belang dat bij de afvoer en uitslag vanuit de aan het IJsselmeergebied grenzende polders en Wieringermeer (sterk verzilt water) rekening gehouden wordt met de effecten op de waterkwaliteit van het IJsselmeergebied. Wij verzoeken u dit in het programma op te nemen.

Beantwoording door GS

Uiteraard onderkennen wij dat het IJsselmeer onder de brede doelstellingen van de KRW valt. Voor het regionaal waterprogramma achtten wij het echter met name van belang te benoemen dat het IJsselmeer als bron van drinkwatervoorziening beschermd gebied is onder de KRW (zoals bedoeld in artikel 6 van de KRW). Dat bij de uitslag van water naar het IJsselmeer rekening gehouden wordt met de effecten op de waterkwaliteit van het IJsselmeergebied onderschrijven wij. Wij hebben dit echter niet benoemd in het regionaal waterprogramma omdat dit een onderdeel is van de samenwerking tussen de verschillende oppervlaktewaterbeheerders.

Tekstwijziging:

Geen tekstwijziging.

Ecologische kwaliteit

Zoals bij u bekend zijn het IJsselmeer en Markermeer ook beschermd in het kader van N2000. In het waterprogramma zien wij graag het belang benoemd van afstemming van maatregelen ter bevordering van de ecologische kwaliteit tussen het hoofdwatersysteem en het regionale systeem, aangezien juist deze verbindingen voor grote meerwaarde kunnen zorgen.

Beantwoording door GS

Ook hiervoor geldt dat wij ervan uitgaan dat de afstemming over maatregelen een onderdeel is van de samenwerking tussen de verschillende oppervlaktewaterbeheerders, zonder directe betrokkenheid van de provincie.

Tekstwijziging:

Geen tekstwijziging.

Verzilting
Wij constateren dat er in het programma slechts beperkt aandacht is voor verzilting, bijvoorbeeld via sluizen in scheepvaart- en afwateringskanalen. In het geval van watertekort vergt doorspoeling aanmerkelijke hoeveelheden water.
Onze vraag is hoe de provincie (samen met HHNK) zich hiertegen wil wapenen gezien de klimaatsverandering met grotere en meer extremen?

Beantwoording door GS
In het regionaal waterprogramma beperken we ons tot de beleidsthema's die samenhangen met de Europese waterrichtlijnen. Hoe de provincie zich wil wapenen tegen de verwachte toename van verzilting van oppervlaktewater valt derhalve buiten de scope van het programma. Voor de verzilting zijn onder meer de toekomstige beslissingen in het kader van het Deltaprogramma Zoetwater van belang, welke we zullen meenemen in ons beleid. Volledigheidshalve wijzen wij erop dat verzilting van grondwater een apart aandachtspunt is in het programma. Dit is uitgewerkt in paragraaf 3.3 'De waterbalans'. In deze paragraaf is uitgewerkt hoe uitputting van zoete grondwater voorraden en het omhoog komen van zout water uit de diepe ondergrond worden tegen gegaan.

Tekstwijziging:
Geen tekstwijziging.

Voorkomen van afwenteling
In algemene zin merken wij op dat het voorkomen van afwenteling geen aandacht krijgt in het waterprogramma. Bij de passage over datacentra (pg 26) zien wij bijvoorbeeld graag het uitgangspunt terug dat bij het gebruik van koelwater ingezet wordt op zelfvoorzienendheid. Rijkswaterstaat is graag betrokken bij het onderzoek dat gedaan wordt naar de omvang, de potentiële groei, risico's en kansen van koelwatergebruik door datacentra.

Beantwoording door GS
Het voorkomen van afwenteling hangt nauw samen met het voorkomen van uitputting van watervoorraden. Streven naar zelfvoorzienendheid is daarbij een belangrijk uitgangspunt.

Tekstwijziging:
Aan de eerste alinea van paragraaf 3.3 Waterbalans wordt toegevoegd: 'Streven naar zelfvoorzienendheid is daarbij een belangrijk uitgangspunt'.

Bodemdaling

Er wordt gesproken over een gebiedsgerichte aanpak voor het stoppen of remmen en waar mogelijk herstellen van bodemdaling (pagina 16). Onze vraag hierbij is of wordt ingezet op peilverhoging om veenafbraak te voorkomen, en zo ja, waar het hiervoor benodigde water vandaan komt?

Beantwoording door GS

Dit is zeker een uiterst belangrijke vraag maar het zoetwatervraagstuk valt buiten de scope van het regionaal waterprogramma. Voor dit onderwerp zijn onder meer de toekomstige beslissingen in het kader van het deltaprogramma zoetwater van belang, welke wij zullen verwerken in ons beleid. Wij nemen dit onder meer mee in de Regionale Veenweiden Strategie. Waar mogelijk wordt ingezet op het remmen van bodemdaling maar dit gebeurt gebiedsspecifiek. In de meeste gevallen is een zekere mate van ontwatering nodig.

Tekstwijziging:

Geen tekstwijziging.

Deltaprogramma Zoetwater en Deltaprogramma IJsselmeergebied

In het document wordt een vermelding van de samenwerkingsverbanden in het kader van de Deltaprogramma gemist, in het bijzonder Deltaprogramma Zoetwater en Deltaprogramma IJsselmeergebied. Op verschillende plekken in het waterprogramma wordt daarnaast gesproken over de samenwerking met waterschappen, terwijl ook de samenwerking met Rijkswaterstaat hier aan de orde is. Wij verzoeken u te kijken naar waar 'waterschappen' te vervangen is door 'waterbeheerders', dan wel waar het belang van contacten met RWS apart is toe te voegen.

Beantwoording door GS

Wij hebben uitsluitend de samenwerkingsverbanden genoemd die relevant zijn voor de thema's van het regionaal waterprogramma. Inderdaad zullen we in de tekst 'waterschappen' waar nodig vervangen door 'waterbeheerders'.

Tekstwijziging:

Het begrip 'waterschappen' wordt waar nodig vervangen door 'waterbeheerders'.

Betrokken organisaties

Tot slot merken wij op dat in de inleiding de organisaties worden genoemd die betrokken zijn bij het opstellen van dit programma, maar Rijkswaterstaat wordt niet genoemd. Wij verzoeken u onze organisatie toe te voegen.

Tot slot

Wij spreken de hoop uit dat het bovenstaande voldoende aanleiding vormt om de plannen en ambities uit het Regionaal Waterprogramma, welke een directe of indirecte relatie hebben met het Hoofdvaarwegennet en/of het Hoofdwatersysteem, aan te vullen met onze opmerkingen. Rijkswaterstaat is graag bereid om onze opmerkingen nader toe te lichten.

F. Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Hoogheemraadschap van Rijnland en Waterschap Amstel, Gooi en Vecht

Op 29 juni hebben het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Hoogheemraadschap van Rijnland en Waterschap Amstel, Gooi en Vecht een zienswijze ingediend.

Zienswijze

Een integrale benadering

Zoals ook uit het RWP blijkt, is er een gezamenlijke opgave om het watersysteem op orde te krijgen. Tegelijkertijd is de provincie in beweging en zijn er nieuwe ontwikkelingen. Bij deze ontwikkelingen is het van belang te onderkennen dat door klimaatverandering en de toenemende druk op de ruimte, het watersysteem aan zijn limiet zit en inboet op de veerkracht om veranderingen op te kunnen vangen. Een toenemende verstedelijking met bijbehorende drinkwatervraag, overige water vragende functies (natuur, recreatie), de wateropgaven door klimaatverandering (toenemende droogte, hitte,extreme regen, kans op overstromingen en meer blauwalgenoverlast) zetten druk op het watersysteem en daarmee dus ook op de leefomgeving. Ook veranderen economische activiteiten. Sommigen daarvan, zoals datacenters, hebben grote impact op het watersysteem. Daarnaast vraagt de energietransitie, met het toenemend gebruik van de ondergrond voor energiesystemen onze aandacht, zoals ontwikkelingen op het gebied van de aquathermie.

Dit zijn ontwikkelingen die ons als waterschap raken, maar waarvan de basis ligt in het gebruik van de ruimte. Vanuit de Nationale Omgevingsvisie en uw Omgevingsvisie NH2050 is water benoemd als drager in de ruimtelijke ordening. De waterpartners in Noord-Holland hebben een akkoord gesloten: de *Uitnodiging tot ruimtelijk ordenen met water.*
Wij lezen niet terug in het RWP hoe de provincie vorm gaat geven aan de doorwerking van *Uitnodiging tot ruimtelijk ordenen met water en dit vertaalt* naar de deelprogramma's van het RWP. Ook ontbreekt de relatie en de interactie van het RWP met andere provinciale beleidsstukken.

De oplossing zou kunnen liggen in een gebiedsgerichte aanpak om de diverse opgaven met elkaar te verbinden. Dit vraagt om (vroeg)tijdige afstemming over opgaven, verwachtingen en kaders. Dit vergt een andere manier van werken van partijen. Een van de concrete voorbeelden van een gebiedsuitwerkingen is het *Systeemherstel Heuvelrug.*
In de verstedelijkingsstrategie MRA-Rijk en in Resilience by Design MRA (waarvan de provincie Noord-Holland actief deelnemer was) is een Klimaatrobuuste inrichting van de MRA uitgewerkt.

Wij zien de gebiedsgerichte aanpak graag terug in het RWP en gaan graag met u in overleg over de verwachtingen en aanpak in dit kader.

Beantwoording door GS

Wij onderschrijven het uitgangspunt dat water sturend is in de ruimtelijk ordening en geven dit onder andere vorm in het door u genoemde leerprogramma ruimtelijk ordenen met water dat wij samen met waterbeheerders ontwikkelen. Ook geven wij dit vorm bij gebiedsgerichte projecten, waaronder projecten in het regionaal waterprogramma zoals de versterking van waterkeringen, de ontwikkeling van drinkwaterwinningen, en het aanwijzen van officiële zwemlocaties. Bij het versterken van regionale en primaire waterkeringen vinden we het van belang dat er voldoende ruimte is voor toekomstige dijkversterkingen in het licht van de klimaatverandering en zetten we in op medegebruik van waterkeringen mits de waterveiligheid wordt gegarandeerd. Rond drinkwaterwinningen wijzen wij grondwaterbeschermingsgebieden aan waar risicovolle

activiteiten niet of alleen onder strenge voorwaarden toegestaan. En voor het aanwijzen van officiële zwemlocaties is een goede waterkwaliteit een randvoorwaarde. Wij hebben het leidende principe van meebewegen met water ook in onze omgevingsverordening opgenomen. Bij ruimtelijke ontwikkelingen moeten de effecten op waterveiligheid, wateroverlast, hittestress, watertekort en verzilting in beeld worden gebracht. Op deze manier worden de thema's water en ruimte gebiedsgericht met elkaar verbonden.

Tekstwijziging:
In de eerste alinea van de inleiding na de vijfde zin die eindigt met '.. in Noord-Holland' wordt het volgende toegevoegd: 'Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet rekening worden gehouden met het watersysteem. Het watersysteem is een sturende factor.'

Waterbeschikbaarheid
De waterkwantiteit van het oppervlaktewater komt nu niet of nauwelijks aan bod in het RWP omdat de focus ligt op waterkwaliteit en waterveiligheid. De provincie ziet echter ook toe op onze taken in het waterbeheer wat betreft voldoende water. Daarnaast is er in het kader van de ruimtelijke adaptatie een rol voor de provincie in de beperking van wateroverlast en watertekort en het maken van afwegingen daartussen. Bovendien heeft de provincie een rol bij ontwikkelingen en gebiedsprocessen die (kunnen) leiden tot een toenemende watervraag. Denk daarbij aan de veenweidediscussie en de datacentra.
Juist vanuit de rol van provincie in de ruimtelijke ontwikkelingen en het maken van maatschappelijke en economische keuzes, is de beschikbaarheid van water essentieel. Ons nadrukkelijk verzoek is om in het regionaal waterprogramma aandacht te geven aan de wijze waarop de provincie om wil gaan met waterbeschikbaarheid.

Beantwoording door GS
Hier wordt terecht opgemerkt dat de rol van de provincie met betrekking tot waterkwantiteit van het oppervlaktewater vooral te maken heeft met ruimtelijke keuzes. Dit is geen onderdeel van dit programma maar wordt verder uitgewerkt in omgevingsvisie, omgevingsverordening en gebiedsprojecten. Voor dit vraagstuk zijn onder meer de toekomstige beslissingen in het kader van het deltaprogramma zoetwater van belang, welke wij zullen verwerken in ons beleid.

Tekstwijziging:
Geen tekstwijziging

Kaderrichtlijn Water
Wij delen de analyse en inzet ter verbetering van de waterkwaliteit zoals verwoord in het RWP. Zoals blijkt moeten we alle zeilen bijzetten om de KRW-maatregelen te hebben uitgevoerd en waterkwaliteitsdoelen te halen. Wij rekenen daarbij ook op steun vanuit de provincie en zien graag dat instrumenten die in de huidige planperiode hebben gewerkt, zoals het landbouwportaal, ook in de komende planperiode worden ondersteund door de provincie.

Beantwoording door GS
Inderdaad is het ons voornemen om het Landbouwportaal Noord-Holland te blijven ondersteunen. Dit is reeds in het waterprogramma verwoord.

Tekstwijziging:
Geen tekstwijziging.

Aanpak grondwater
De ontwikkelingen in de ondergrond nemen in snel tempo toe zoals de toepassing van bodemenergiesystemen en aquathermie. Nog niet van alle ontwikkelingen zijn de gevolgen goed in beeld. Binnen de Omgevingswet zijn de bevoegdheden verdeeld. De ontwikkelingen in de ondergrond hebben invloed op de kwaliteit en kwantiteit van het grondwater en soms ook op het oppervlaktewater. Graag zien wij in het RWP verankerd dat de grondwaterkwaliteit en – kwantiteit niet negatief wordt beïnvloed. En dat de provincie een regisserende rol oppakt om met gemeenten en waterbeheerders afspraken te maken over taken, rollen en verantwoordelijkheden.

Beantwoording door GS
De wens om in het Regionaal Waterprogramma te verankeren dat grondwaterkwaliteit en –kwantiteit niet negatief worden beïnvloed hangt direct samen met het doel van het bereiken en behouden van een goede toestand. Dat de provincie daarin een regierol oppikt blijkt uit de diverse maatregelen in dit programma. Zo stellen wij samen met gemeenten bodemenergieplannen op, doen we samen met waterschappen onderzoek naar invloed van grondwater op het oppervlaktewater en werken we met gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven samen aan het programma Gebiedsbeheer het Gooi,

Tekstwijziging:
In paragraaf 3.1 zal volledigheidshalve ‘kwalitatieve en kwantitatieve’ worden toegevoegd aan ‘toestand’.
Volledigheidshalve zal het deel van de eerste zin in paragraaf 3.1 ‘In Nederland beoordelen de provincies de toestand…’ worden aangevuld tot ‘In Nederland hebben de provincies een regisserende rol en beoordelen de toestand …’

Waterbalans en grondwater gebonden natuur
In het ontwerp RWP is een beschrijving van de waterbalans opgenomen. Ons valt op dat deze sterk is vereenvoudigd. Er spelen meer aspecten dan alleen neerslagoverschot en (drink)wateronttrekkingen zoals verminderde inzijging door verhard oppervlak en drainage, verdamping door (naald)bossen, andere grondwateronttrekkingen. Ook hebben afbuigingen van kwelstromen naar diepe polders effect op de toestand van het waterlichaam en kunnen ze belangrijke oorzaken zijn van de huidige verdroging met nadelige effecten op grondwater gebonden natuur. De conclusie dat sprake is van een gezonde balans tussen drinkwater en natuur, onderschrijven wij niet. Ook in de provinciale programma's Natuur en Masterplan Biodiversiteit wordt de bedreiging van verdroging voor de natuur onderkend. Graag zien we dat deze factoren worden opgenomen in de waterbalans, net als de effecten van klimaatverandering. In de bijlage is dit inhoudelijke punt nader toegelicht, met speciale aandacht voor de situatie in de Gooi- en Vechtstreek.

Bijlage Toelichting Grondwaterafhankelijke natuur & waterbalans
In het RWP wordt aangegeven dat er (in de Gooi- en Vechtstreek) sprake is van een gezonde balans tussen drinkwater en natuur. Echter, de hoeveelheid grondwater (kwelwater) die vanuit het grondwaterlichaam uittreedt, is sterk afgenomen. Dat heeft geleid tot een sterke achteruitgang van kwel gebonden soorten en natuurtypen. Bovendien moet tegenwoordig veel gebiedsvreemd water worden ingelaten om de afname van het grondwater te compenseren. De afname van het uittredende grondwater vormt hierdoor een bedreiging voor het halen van de KRW-doelen en N2000-doelen. Ook de grondwaterstand op de heuvelrug is lager dan natuurlijk en leidt daar tot schade aan de natuur. Er is sprake van ernstige verdroging en het waterlichaam verkeert niet meer in een goede toestand.

De waterbalans zoals beschreven in het RWP is te sterk vereenvoudigd. Daardoor wordt de toestand van het waterlichaam en de verdroging niet zichtbaar. Er spelen meer aspecten dan alleen neerslagoverschot en (drink)wateronttrekkingen. Ook verminderde inzijging door verhard oppervlak en drainage, verdamping door (naald)bossen, andere grondwateronttrekkingen (waar geen totaalbeeld van is) en afbuigingen van kwelstromen naar diepe polders hebben effect op de toestand van het waterlichaam en zijn belangrijke oorzaken van de huidige verdroging. Deze factoren horen daarom opgenomen te worden in de waterbalans. Daarnaast is het goed om de effecten van klimaatverandering in de waterbalans op te nemen.

Vanuit de KRW is een drietal maatregelen opgesteld om bovengenoemde effecten van winningen en verminderde infiltratie te beperken. Deze dienen vóór 2027 uitgevoerd te zijn.
 Effecten van door grondwateronttrekkingen afgenomen kwel verminderen, mitigeren en/of compenseren
 Effecten van door verharding en drainage afgenomen kwel verminderen, mitigeren en/of compenseren
 Effecten van door bebossing afgenomen kwel verminderen, mitigeren en/of compenseren

In het programma Natuur van Noord-Holland (SPUK-1) wordt deze bedreiging ook gezien en is daarom een maatregel opgenomen omtrent hydrologische verkenningen Gooi. Het RWP en het Programma Natuur van de provincie verschillen van inzicht wat dit betreft. Ook in het Masterplan Biodiversiteit van de provincie wordt gesproken over herstel van hydrologische systemen als het over het grondwater gaat. Vasthouden aan de huidige situatie, zoals in dit RWP wordt voorgesteld ("*Daarmee is via de waterbalans een gezond evenwicht gevonden tussen twee prioritaire KRWdoelen: drinkwater en natuur." Pag. 30*) en herstel van het hydrologisch systeem, gaan niet samen.

Wij verzoeken u deze inhoudelijke opmerkingen in het RWP te verwerken en de aansluiting van RWP op andere provinciale plannen inzichtelijk te maken (of ervoor te zorgen dat het RWP en andere provinciale plannen op elkaar aansluiten).

Beantwoording door GS
Bij het berekenen van de waterbalans is uitgegaan van het protocol 'toestand en trendbeoordeling' van de landelijke werkgroep grondwater dat is gebaseerd op EU Guidance on groundwater status and trend assesment. Factoren als verhard oppervlak en type vegetatie zijn verwerkt in het neerslagoverschot. Wij onderschrijven niet dat de kwelstroom sterk is afgenomen. Integendeel, door halvering van waterwinning in het Gooi zijn grondwaterstanden gestegen en is de kwelstroom juist toegenomen. Wij beamen dat ook andere factoren van belang zijn voor het bereiken van KRW en N2000 doelen. In het regionale waterprogramma zijn daarom in hoofdstuk 3.6 'Grondwaterafhankelijke natuur' ook andere maatregelen opgenomen, zoals vasthouden van kwelwater in het Vechtplassengebied en aanleg van bufferzones. Als deze maatregelen worden uitgevoerd zal er veel minder gebiedsvreemd water worden ingelaten. Wij willen deze maatregelen samen met waterschappen verder vorm geven.

Tekstwijziging:
Geen tekstwijziging.

Bodemdaling
Er is in de tekst aangegeven dat de beschrijving van het thema bodemdaling niet uitputtend is. Wij zien in het ontwerp RWP graag een provinciale doelstelling voor het remmen van bodemdaling opgenomen. Het valt verder op dat uitsluitend gesproken wordt over het effect op waterkwaliteit (nutriënten in het water) door de afbraak van veen. Bodemdaling brengt echter meer problemen mee: uitstoot van broeikasgassen, lager worden van het land, polders in landelijk en stedelijk gebied komen nog dieper te liggen en als gevolg daarvan steeds duurder en complexer waterbeheer. Naast het opnemen van de provinciale doelstelling in het RWP, zien we daarom ook graag dat het thema bodemdaling wordt verbreed naar bovengenoemde onderdelen.

Beantwoording door GS
In Omgevingsvisie 2050 hebben wij aangegeven dat we de ambitie hebben de bodemdaling in veenweidegebieden af te remmen, te stoppen en zo mogelijk te herstellen. Wij hebben in de omgevingsvisie geen eenduidige kwantitatieve doelstelling opgenomen omdat de (on)mogelijkheden per gebied verschillen. Bodemdaling is een complex probleem dat, als aangegeven in de Omgevingsvisie, gebiedsgericht wordt uitgewerkt.
Eerder is aangegeven dat het Regionaal Waterprogramma specifiek gericht is op Europese verplichtingen die samenhangen met waterkwaliteit (grond- en oppervlaktewater), waterkwantiteit (grondwater) en waterveiligheid. In de tekst van het regionaal waterprogramma, deelprogramma oppervlaktewater, wordt daarom inderdaad gefocust op het effect op de waterkwaliteit. Wij zijn daarnaast bezig een regionale veenweidenstrategie te ontwikkelen om invulling te geven aan de taakstelling voor de CO2-reductie. Deze strategie zal gelden voor de komende 10 jaar (2030), met een doorkijk naar 2050. Wij zullen de tekst van het Regionaal Waterprogramma hierop nog aanvullen.

Tekstwijziging:
Op pagina 16 wordt na de zin ‘Voor dit gebied zal een integraal gebiedsprogramma worden opgesteld en uitgevoerd, waarin onder meer het beperken van bodemdaling, de realisatie van het NNN en het verbeteren van waterkwaliteit aan elkaar worden gekoppeld’ de volgende tekst toegevoegd:
‘Er zal daarnaast een regionale veenweidenstrategie worden ontwikkeld om invulling te geven aan de taakstelling voor de CO2-reductie. Deze strategie zal gelden voor de komende 10 jaar (2030), met een doorkijk naar 2050.’

Overstromingsrisico's
In de meerlaagse veiligheid zien we een duidelijke visie van de provincie in laag 1 voor de regionale keringen. De provincie geeft hier aan een beperkte rol te hebben in laag 3, de crisisbeheersing. De rol en verantwoordelijkheid van de provincie in laag 2, klimaat adaptieve maatregelen in de ruimtelijke inrichting, missen we hierin.
Er is beschreven dat 'laag 2' wordt geagendeerd bij partners, maar niet aan hoe de provincie zelf gevolgbeperking meeneemt in het ruimtelijk beleid en of de provincie in dit beleid ook richting geeft aan gevolgbeperking overstromingen van gemeenten. Wij zien een rol voor de provincie in laag 2. Deze zien wij graag uitgewerkt in het RWP.

Beantwoording door GS
Wij onderschrijven de rol en verantwoordelijkheid van de provincie in Laag 2 als het gaat om Waterveiligheid. In de recentelijke beleidsplannen en visies als Nationaal Waterprogramma (NWP) en Nationaal Omgevingsvisie (NOVI), wordt nadrukkelijker de aandacht gelegd op het feit dat Klimaatadaptatie niet alleen gaat over Water maar juist ook over RO. Hierbij komt dan ook nadrukkelijk de rol voor de provincies in beeld.
In het Regionaal Water programma hebben we dan ook een apart paragraaf gewijd aan het concept Meerlaagse veiligheid. De provincie vindt het belangrijk om het beleid te bezien vanuit de volledige waterveiligheidsketen: preventie (Laag 1), klimaatrobuuste ruimtelijke inrichting (laag 2) en Crisisbeheersing (laag 3). Het provinciale beleid over laag 2 is opgenomen in de provinciale Notitie Bouwstenen Klimaatadaptatie. Tevens hebben we eind 2020 in de provinciale Omgevingsverordening 2020 een artikel opgenomen over klimaatadaptatie waarmee nieuwe ontwikkelingen getoetst moeten worden aan de effecten van klimaatverandering (inclusief waterveiligheid). Initiatiefnemers zoals gemeenten moeten laten zien dat ze klimaat adaptieve maatregelen hebben afgewogen. We gaan bezien of we het beleid van klimaatadaptatie, waaronder laag 2, de komende jaren verder kunnen faciliteren en aanscherpen, doormiddel van onder ander signaalkaarten klimaatadaptatie, die we als provincie nu aan het ontwikkelen zijn.

Mede door de recente gebeurtenissen in Limburg, maar vooral ook naar aanleiding van de ontwikkelingen rondom datacentra in Noord-Holland, de grote woningbouwopgave en de zoektocht naar woningbouwlocaties, zien we ook steeds meer in de praktijk het belang van het kunnen duiden en sturen op deze ontwikkelingen in relatie tot Waterveiligheid. In gesprek met onder andere de waterbeheerders komen we tot de conclusie dat het niet vanzelfsprekend mag zijn dat de gevolgen van nieuwe ontwikkelingen voor waterveiligheid, afgewenteld worden op hogere normen van keringen met eventuele dijkversterkingen tot gevolg. Als Provincie zijn we dan ook in gesprek met de Waterschappen, hoe we beter en eerder kunnen sturen in de RO, om de afwenteling op de keringen zoveel mogelijk bij te sturen en/of te voorkomen. Hierbij hebben de keringen in de lage normklassen (IPO-klassen 1 en 2) ook speciale aandacht, omdat die in de huidige systematiek uit het zicht geraken, maar bij ongeremde ruimtelijke ontwikkelingen al snel ook in hogere normklassen kunnen gaan vallen, met alle nieuwe opgaves en inspanningen tot gevolg.
Om hier goed een vinger aan de pols te kunnen houden, gaan we als provincie de komende jaren inzetten om informatie en kennis over de huidige normen en het effect van ruimtelijke ontwikkelingen op potentiele schaderisico's te actualiseren. Potentiele schaderisico's zijn namelijk direct gekoppeld aan de normstelling van de keringen. Op dit moment werken HHNK en de provincie aan een pilot rondom de "zorgplicht regionale keringen". Het doel is om mede in dit kader een methodiek te ontwikkelingen waarbij wij als provincie continu inzicht gaan krijgen en houden in (nieuwe) ruimtelijke ontwikkelingen en het mogelijk effect op de veiligheidsnormen van de keringen. Hiermee hopen we een instrument te ontwikkelingen waarmee we ruimtelijke

plannen op tijd bijsturen op klimaatbestendigheid. Het doel is om met de waterbeheerders, gemeenten en veiligheidsregio's gezamenlijk optrekken om invulling te geven aan een goede afweging tussen laag 1, 2 en 3 binnen het concept Meerlaagse veiligheid. Hiervoor is nog wel de nodige beleidsvoorbereiding voor nodig.
Wij hebben een paragraaf over Meerlaagse veiligheid opgenomen in het RWP waarbij we tevens verwijzen naar de door GS vastgestelde Notitie Bouwstenen Klimaatadaptatie. Aan deze paragraaf en op andere plekken in het hoofdstuk zullen we nadrukkelijker het belang van sturing via de RO in relatie tot waterveiligheid benadrukken. Dat we als provincie de komende jaren, samen met o.a. de waterschappen, gemeenten en veiligheidsregio's verder uitwerking zullen geven aan het concept van meerlaagse Veiligheid.

Tekstwijziging:
Op blz. 33 in het kader "provinciaal belang" wordt de laatste zin: 'Daarom brengt de provincie……. Ruimtelijke inrichting' vervangen door: *'Daarom brengt de provincie overstromingsrisico's in beeld en stimuleert zij samen met de waterbeheerders een waterrobuuste ruimtelijke inrichting, om de waterveiligheid in onze provincie te waarborgen'.*

Onder het kopje "meerlaagse veiligheid" op blz. 34 wordt de bestaande tekst vervangen door de volgende tekst:
Meerlaagse veiligheid
De provincie werkt met alle regionale overheden en belanghebbenden samen bij het werken aan een provincie die goed beschermd is tegen overstromingen en de gevolgen daarvan. Hierbij wordt het concept meerlaagse veiligheid toegepast. In dit concept worden combinaties gezocht tussen beperken van de kans op een overstroming door betrouwbare keringen en het beperken van de negatieve gevolgen van een overstroming, door een duurzame ruimtelijke inrichting en een goede crisisbeheersing (voorkomen van slachtoffers). De provincie onderzoekt hoe zij hier verder invulling aan wil geven samen met de waterbeheerders en andere provinciale partners. Daarbij worden nadrukkelijk de beleidssturing voor klimaatadaptatie en een waterrobuuste ruimtelijke inrichting (Laag 2) meegenomen, om onder meer de keringen meer te gaan ontzien (laag 1) en de gevolgen bij een daadwerkelijk overstromingen zoveel mogelijk te beperken (Laag 3). Dit kan leiden tot adviezen aan gemeenten, waterschappen en veiligheidsregio's en eventueel ook een aanpassing en aanscherping van het beleid van de provincie, waaronder in de provinciale omgevingsverordening.

Omdat er altijd een dijkdoorbraak kan plaatsvinden (100% veilig bestaat niet) werkt de provincie ook aan gevolgenbeperking. Om slachtoffers en schade bij een (dreigende) dijkdoorbraak zoveel mogelijk te voorkomen worden klimaatadaptieve maatregelen genomen in de ruimtelijke inrichting en werkt de provincie samen met waterschappen en veiligheidsregio's aan modern watercrisisbeheer. De provincie heeft een beperkte rol in het watercrisisbeheer maar zet zich desondanks in voor maximale gevolgenbeperking. Daarbij ondersteunt zij de waterschappen en veiligheidsregio's bij kennisontwikkeling, innovaties, het opstellen van evacuatieplannen en het houden van watercrisisoefeningen.

Provincie en waterschappen bespreken bovenregionale knelpunten op het gebied van waterveiligheid met het Rijk en stimuleren daarbij de dialoog om tot vernieuwende en klimaatadaptieve oplossingen te komen. Voorbeelden uit het recente verleden zijn de Zwakke Schakels Hondsbossche Duinen en de Prins Hendrikzanddijk op Texel.

Op blz. 37 wordt onder Maatregelen de volgende maatregel toegevoegd:
Verkennen hoe samen met de waterschappen invulling gegeven kan worden aan meerlaagse veiligheid zodat waterrobuust inrichten (laag 2) en de versterkingsopgave van de waterkeringen (laag 1) in samenhang kunnen worden bezien.

G. Vereniging Natuurmonumenten

Bij brief van 28 juni 2021 is op 29 juni 2021 een zienswijze ingediend.

Zienswijze

Allereerst: het programma is goed leesbaar en van duidelijke doelen voorzien. Het document is op een logische manier opgezet, waardoor het inzichtelijk is welke maatregelen er (al dan niet) worden genomen. Het programma geeft een goed overzicht van het provinciaal beleid over water, en is alleen hierdoor al de moeite waard om te lezen.

1) Extra inzet om KRW-doelen in 2027 te behalen

In 2027 dienen de doelen uit de Kaderrichtlijn Water (KRW) te zijn bereikt. Zoals u zelf al aangeeft, is het onwaarschijnlijk dat alle doelen in Noord-Holland in 2027 gehaald zullen zijn.

Er is Noord-Holland veel discussie over de haalbaarheid van de *ecologische* doelen. Hierbij worden verschillende verklaringen gebruikt. Zo noemt u zelf:
In veel wateren kunnen onvoldoende maatregelen genomen worden om ruimte te scheppen voor waterplanten. Er zijn beperkte arealen beschikbaar voor natuurvriendelijke oevers. De peilen zijn meestal vast.

Dit is uiteraard een keuze. Er is voldoende areaal beschikbaar voor natuurvriendelijke oevers. Er wordt hier naar ons idee iets anders bedoeld: er is een beleidsmatige keuze gemaakt door bijvoorbeeld HHNK om geen budget vrij te maken voor natuurvriendelijke oevers, en geen apart programma te ontwikkelen om de watergangen te verbreden.

Ter vergelijking; het waterschap Zuiderzeeland heeft als doel om in 2027 40% van de vaarten en tochten in de Flevo- en Noordoostpolder van een natuurvriendelijke oever te voorzien. Het waterschap steekt hier veel eigen geld in, maar heeft ook Europese subsidie geregeld.

Het is uiteraard mogelijk om in een vergelijkbaar gebied als de Wieringermeer dergelijke maatregelen te nemen. In vergelijking met andere provincies en waterschappen is het maatregelenpakket van met name HHNK erg bescheiden. Er zijn vooral veel rapporten geschreven om te beargumenteren waarom het *niet* mogelijk is om de doelen te behalen. De inzet richt zich vooral op vrijwillige maatregelen.

Wij willen de provincie vragen om een vergelijking te maken tussen de maatregelenpakketten zoals voorgesteld door de drie waterschappen (HHNK, Rijnland, en AGV). Volgens onze eigen analyse is de inzet van HHNK aanzienlijk lager dan die van de andere twee waterschappen. Vervolgens willen wij u vragen om in de vorm van een bestuurlijk overleg HHNK te vragen om alsnog een ambitieus maatregelenpakket te ontwikkelen. Uiteraard zijn wij beschikbaar daarover mee te denken en suggesties te doen.

Beantwoording door GS

Wij zullen het gevraagde bestuurlijk overleg met HHNK niet aangaan. Het waterschap voert een aanzienlijk maatregelenpakket uit. Het totale beschikbare budget van HHNK ligt rond de 22,5 miljoen euro. Dit is exclusief de reguliere beheeractiviteiten ten behoeve van waterkwaliteit, kosten voor monitoring en onderzoek en de verwachte subsidie-inkomsten. Het schap heeft binnen de kaders die de KRW stelt, gekozen voor een realistische aanpak. Dit is gebaseerd op de nieuwe inzichten over het maximaal te behalen doelbereik in de nieuwe planperiode. Met andere woorden: de watersysteemanalyses die HHNK heeft uitgevoerd tonen aan dat met eventuele

maatregelen bovenop het geprogrammeerde pakket geen hogere ecologische doelen bereikt kunnen worden.

Tekstwijziging:
Geen tekstwijziging.

2) Bufferstroken van drie meter zijn nodig om chemische doelen te halen
In Noord-Holland worden ook de *chemische* doelen niet behaald.
Op pagina 11 geeft u hierover aan:
De regionale overheden hebben beperkt invloed op het chemisch doelbereik omdat bijvoorbeeld het toelatingsbeleid en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen landelijk worden bepaald. Wel werken de waterschappen in Noord-Holland, en ook de provincie, samen in het Landbouwportaal. Met dit Landbouwportaal wordt onder meer gewerkt aan het terugdringen van normoverschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen.

Als provincie heeft u echter wel degelijk invloed om de chemische doelen te realiseren.
Op Blz 15 geeft u zelf al een voorzet:
In het nieuwe Nationaal Strategisch Plan (NSP, de opvolger van POP3, 2023-2027) voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) zal wederom de mogelijkheid bestaan om mede met Europees geld watermaatregelen te financieren.
Bovendien kan aan de realisatie van KRW-doelen worden bijgedragen via een stelsel van regelingen en voorwaarden die gesteld worden aan inkomenssteun voor boeren (de zogeheten 1e pijler). Het kan hier gaan om maatregelen die tot de basis voor hectaresteun behoren, alsmede om additionele maatregelen (ecoregelingen) die agrariërs op vrijwillige basis kunnen nemen om zo extra hectarepremie te ontvangen.
Eén van de succesfactoren is een voor agrariërs laagdrempelige en toegankelijke financiering. In Noord-Holland heeft het Landbouwportaal Noord-Holland (zie ook hieronder) het belang daarvan aangetoond. Vanaf 2023 is de ambitie om het Landbouwportaal voor een belangrijk deel onder het NSP-GLB te financieren.

In het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid is de verplichting opgenomen om bufferstroken van drie meter breed te realiseren naast watergangen zoals sloten. Deze verplichting is bedoeld om aan de doelstellingen uit de KRW te voldoen. In deze stroken mogen geen bestrijdingsmiddelen worden gebruikt, en hoogstwaarschijnlijk ook geen meststoffen.

Een lidstaat heeft de mogelijkheid om een uitzondering op deze verplichting aan te vragen. Het schijnt dat Nederland overweegt om een dergelijke derogatie te regelen. Indien deze aanvraag wordt toegekend, vervalt deze zeer effectieve maatregel. Een bufferstrook van drie meter breed zorgt er namelijk voor dat de uitspoeling van bestrijdingsmiddelen naar het oppervlaktewater sterk afneemt.
Het Nationaal Strategisch Plan-GLB wordt gezamenlijk door LNV, en de provincies /IPO opgesteld. Gedeputeerde Ilse Zaal van Noord-Holland is nauw betrokken bij het ontwikkelen van het maatregelenpakket.
Wij willen u vragen om een (verplichte) bufferstrook van drie meter breed naast een watergang zoals sloten en vaarten op te nemen in het NSP-GLB, en deze geen onderdeel te laten uitmaken van de eco-regelingen. Immers, deze bufferstroken zijn reeds een verplichting voortkomend uit

pijler 1. Indien een agrariër bovenop de basishectarevergoeding ook een bedrag ontvangt om afspoeling te voorkomen, wordt er twee keer betaald.
Aangezien het NSP-GLB een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van provincies en LNV, hopen wij dat de provincie Noord-Holland haar invloed wil gebruiken om het IPO een standpunt over de bufferstroken te laten opstellen. Dit standpunt kan vervolgens in de onderhandelingen met LNV worden ingebracht.

Beantwoording door GS
De vrees voor dubbele betaling is ongegrond: het is niet mogelijk om maatregelen die zijn verplicht vanuit pijler 1 voor de basispremie (conditionaliteiten), ook op te nemen in de ecoregelingen. De conditionaliteiten worden bepaald door Brussel en zijn nog in onderhandeling.

Tekstwijziging:
Geen tekstwijziging.

3) Kansen binnenduinrand benutten
In een eerder stadium hebben we reeds aandacht gevraagd voor de binnenduinrand.
Zoals in het programma is opgenomen, ligt de grootste uitdaging in de binnenduinrand:
Voor de komende KRW-periode ligt de uitdaging vooral in de binnenduinrand. Het grondwater dat niet meer wordt opgepompt stroomt naar de duinrand en kan worden benut voor ontwikkeling van bijzondere kwelmilieu's zoals duinrellen met fonteinkruiden en percelen met blauwgraslanden. Door het water vast te houden ontstaat er ook een 'klimaatbuffer' tegen droge periodes. Het benutten van het duinwater kan wellicht samengaan met realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) aan de duinrand. Mogelijkheden zullen worden onderzocht en indien mogelijk uitgevoerd. Aandachtspunt hierbij is het risico van wateroverlast in bebouwd en agrarisch gebied.
Juist omdat de grootste kansen in de binnenduinrand aanwezig zijn, is het volgens Natuurmonumenten een gemiste kans om de inspanning te beperken tot een "*Onderzoek benutten kwelwater duinrand*" (blz 31).
In het kader van het Programma Natuur is er bijna 8 miljoen euro beschikbaar om nieuwe natuur te realiseren in de binnenduinrand. De recente extreme neerslag rond Egmond laat zien dat de huidige berging in dit gebied onvoldoende is. Door de duinrellen "breder" te maken, en regelmatig kleine overloopgebieden aan te leggen, kan wateroverlast worden tegengegaan. Uit de analyses van HHNK over de KRWmaatregelen blijkt dat vooral in gebieden waar schoon kwelwater uit de duinen gebruikt kan worden, er mogelijkheden zijn om de KRW-doelen te behalen.
Er zijn dus voldoende "haakjes" om niet nog een onderzoek uit te voeren, maar om al in deze KRW-periode tot uitvoering over te gaan.
Concreet willen wij u vragen om de maatregel "onderzoek benutten kwelwater duinrand" te vervangen door een "uitvoeringsprogramma kwelwater duinrand", met als doel het vasthouden van het schone water in de poldersystemen, extra waterbergingscapaciteit en ontwikkelen van natuurwaarden door het natuurvriendelijk inrichten van de duinrellen.

Beantwoording door GS
In de tekst van paragraaf 3.6 is aangegeven dat mogelijkheden zullen worden onderzocht en indien mogelijk worden uitgevoerd. Aan het eind van deze paragraaf staat onder het kopje 'Maatregelen' alleen 'Onderzoek benutten kwelwater duinrand'. Dit wekt de suggestie dat alleen onderzoek wordt gedaan. Intentie is ook om tot uitvoering over te gaan. Niet zeker is echter of en

in welke mate dit binnen de planperiode lukt, vanwege de complexiteit en benodigde voorbereidingsprocedures.

Tekstwijziging:
De eerstgenoemde maatregel wordt vervangen door: 'Onderzoek en waar mogelijk benutten kwelwater duinrand'.

4) Dynamisch kustbeheer als uitgangspunt
In de laatste jaren is er veel ervaring opgedaan over het inzetten van dynamisch kustbeheer als middel om de waterveiligheid te garanderen. Uit onderzoek blijkt dat het laten verstuiven van de primaire zeereep een positief effect heeft op het zandtransport richting de duinen. Met het oog op de komende zeespiegelstijging, is het van belang om in de komende decennia zo veel mogelijk zand vanuit het strand richting de duinen te verplaatsen. Momenteel is er nog vaak een "muur" van aaneengesloten duinen aanwezig direct achter het strand, waarvoor het zand uit de suppleties blijft hangen.
In het Regionaal Waterprogramma is onder *4.3 primaire keringen* wel aandacht voor ruimtelijke kwaliteit, maar wordt dynamisch kustbeheer niet als leidend principegenoemd.

Natuurmonumenten wil dan ook voorstellen om dynamisch kustbeheer als leidend principe voor het beheer van de zandige keringen op te nemen: "dynamisch waar het kan, star en hard waar het moet". In en rond de kustplaatsen wordt de kust door middel van regelmatige strandsuppleties op de huidige locatie gehouden. In de duinen grenzend aan natuurgebieden is meer ruimte voor kerven en stuivende duinen, en mag de kustlijn meer "kwispelen". Als gevolg van het stimuleren van natuurlijke processen zal er netto meer zand naar de duinen worden getransporteerd. Het verse en kalkrijke zand neutraliseert bovendien de negatieve gevolgen van te veel stikstofneerslag.

Samengevat is het niet voldoende om alleen zand te suppleren, zoals opgenomen onder Kustplaatsen en buitendijkse gebieden:
De provincie adviseert Rijkswaterstaat jaarlijks over het zandsuppletieprogramma. Door zandsuppleties wordt de Basiskustlijn gehandhaafd en kan de kust meegroeien met de zeespiegelstijging.

Het zand moet vervolgens ook nog over de zeereep heen richting de duinen worden verplaatst. Alleen door dynamisch kustbeheer als leidend principe van het duinbeheer te benoemen en actieve verstuiving te stimuleren, is het mogelijk om de kust daadwerkelijk te laten meegroeien met de zeespiegelstijging.

Beantwoording door GS
Wij onderschrijven uw reactie en zullen in het RWP ook het belang van dynamisch kustbeheer verder uitwerken. Door een goede samenwerking tussen de waterkering beheerder en de natuurbeheerder kan door het combineren van dynamisch kustbeheer en dynamisch duinbeheer een klimaat adaptieve kust worden ontwikkeld. In die samenwerking proberen we de doelstellingen van dynamisch kustbeheer, die onder andere in het waterplan van HHNK zijn verwoord te verwezenlijken:
· Groei van het duinmassief, van belang voor het in evenwicht houden van het duingebied met de voorziene zeespiegelstijging.

- Een groter waterbergend vermogen in het duinmassief en daarmee een grotere zoetwaterbuffer.
- De verstuiving van vers strandzand draagt bij aan de variatie van (beschermde) habitats en soortenrijkdom.

Voor de provincie geldt het verhogen van de ruimtelijke kwaliteit hierbij ook als een belangrijke doelstelling.
Op dit moment is het dynamische kustbeheer vooral operationeel en gericht op de relatief korte termijn. Vanwege (versnelde) zeespiegelstijging is het van belang om lange termijndoelen voor dynamisch beheer op de waterkering langs de Noordzeekust te formuleren. Dit vraagt ook om inzicht in nieuwe kennis, om de doorkijk naar de lange termijn te kunnen maken, op het gebied van zeespiegelstijging, klimaatsverandering, biodiversiteit en verwacht ruimtelijk-economische perspectieven. In nauwe samenwerking met het rijk, regionale partners en kennisinstituten zetten we in om deze kennis en inzichten te verzamelen en uit te werken tot mogelijke toekomstige perspectieven voor de Noordzee en Waddenkust. Dit willen we doen in nauwe samenhang met het kennisprogramma Zeespiegelstijging van het Deltaprogramma.

Tekstwijziging:
Aan paragraaf 4.3 Primaire keringen, subparagraaf: *"Toevoegen van extra kwaliteit*", wordt een laatste regel toegevoegd:
"Voor onze zandige kust zet de provincie in om in een goede samenwerking met de waterkering beheerder en de natuurbeheerder extra ruimtelijke kwaliteit te verwezenlijken door met behulp van dynamisch kustbeheer en dynamisch duinbeheer een klimaat adaptieve kust te ontwikkelen."

Aan paragraaf 4.6 Kustplaatsen en buitendijkse gebieden wordt op blz. 42, bovenste regel na '…meegroeien met de zee.' toegevoegd:
"Hierin zet de provincie in op een nauwe samenwerking met de waterkering beheerder en de natuurbeheerder om met behulp van dynamisch kustbeheer en dynamisch duinbeheer een klimaat adaptieve kust te ontwikkelen."

Op blz. 42, na "…zeespiegelstijging en extra stormen", wordt toegevoegd:
'Vanwege de verwachte (versnelde) zeespiegelstijging is het namelijk van belang om ook de lange termijn doelen voor dynamisch kustbeheer op de waterkering langs de Noordzeekust te formuleren. Dit vraagt om nieuwe inzicht en kennis, om de doorkijk naar de lange termijn te kunnen maken, op het gebied van zeespiegelstijging, klimaatsverandering, biodiversiteit en verwacht ruimtelijk-economische perspectieven. In nauwe samenwerking met het rijk, regionale partners en kennisinstituten zetten we in om deze kennis en inzichten te verzamelen en uit te werken tot mogelijke toekomstige perspectieven voor de Noordzee en Waddenkust in Noord-Holland. Dit willen we doen in nauwe samenhang met het kennisprogramma Zeespiegelstijging van het Deltaprogramma.'

Op blz. 42 wordt de volgende maatregel toegevoegd:
'Samen met het rijk, regionale partners, gemeenten en kennisinstituten verkennen van de lange termijn opgaven (klimaat en ruimtelijk) en perspectieven voor de Noordzee- en Waddenkust inclusief de relatie met dynamisch kustbeheer.'

Overige aanpassingen

Daarnaast zijn nog ambtshalve wijzigingen doorgevoerd in de tekst van het Regionaal Waterprogramma.

De ambtshalve wijziging over het 'doelbereik 2027' wordt hieronder nader toegelicht (zie bij pagina 11).

Verder hebben de ambtshalve wijzigingen onder andere als reden actuele ontwikkelingen, zoals de overstromingen in Limburg, de aanscherping van klimaatscenario's (IPCC rapport en KNMI-klimaatsignaal'21) en de terinzagelegging van het Nationaal Waterprogramma. Tenslotte zijn ambtshalve wijzigingen doorgevoerd vanwege tekstuele omissies of onjuistheden. Bij de ambtshalve wijzigingen gaat het om aanpassingen waaraan geen inhoudelijke gevolgen vastzitten.

Ambtshalve wijzigingen RWP Deelprogramma Oppervlaktewater

Pagina	Tekst Ontwerp RWP	Tekst RWP	Reden wijziging
6	Het huidige zesde actieprogramma geldt t/m het jaar 2021 en momenteel wordt daarom gewerkt aan het opstellen van het zevende actieprogramma.	Per 1 januari 2022 is het zevende actieprogramma in werking getreden, dat geldt voor de periode t/m 2025.	Actualisering
7	Anno 2021 wordt gewerkt aan Gebiedsdocumenten Agrarische Wateropgave. Waterbeheerders en agrariërs formuleren hierin per waterschapbeheergebied gezamenlijk de regionale wateropgaven en maatregelen voor zowel de landbouwsector als de waterbeheerder. Daarna zullen deze documenten geconcretiseerd worden in uitvoeringsprogramma's.	In 2021 is gewerkt aan Gebiedsdocumenten Agrarische Wateropgave. Waterbeheerders en agrariërs hebben hierin gezamenlijk per waterschapbeheergebied de regionale wateropgaven en maatregelen geformuleerd voor zowel de landbouwsector als de waterbeheerder. Deze documenten zullen geconcretiseerd worden in uitvoeringsprogramma's.	Actualisering
7	(naar verwachting per 1 januari 2022 in de Omgevingswet en het Besluit Kwaliteitseisen Leefomgeving (BKL))	(naar verwachting per 1 juli 2022 in de Omgevingswet en het Besluit Kwaliteitseisen Leefomgeving (BKL)	Actualisering

Pagina	Tekst Ontwerp RWP	Tekst RWP	Reden wijziging
11	Doelbereik 2027 Het is onwaarschijnlijk dat alle doelen in 2027 gehaald zullen zijn, al zal er in ieder geval sprake zijn van een belangrijke verbetering. Voor de periode 2022-2027 hebben de waterschappen meer haalbare en realistische ecologische doelen afgeleid, gebaseerd op uitgebreide watersysteemanalyses. Dit betekent onder meer dat bij het bepalen van de doelen rekening is gehouden met bijvoorbeeld achtergrondbelasting ten gevolge van veenafbraak. Alle effectieve maatregelen die nodig zijn om deze realistische doelen te bereiken zijn geprogrammeerd. Dit betekent dat de ecologische doelen in beginsel gehaald kunnen worden, mits: · Alle geprogrammeerde maatregelen betaalbaar en uitvoerbaar blijken. · Voor zover maatregelen van derden afhankelijk zijn, deze partijen meewerken aan de uitvoering. · Alle maatregelen minimaal het effect hebben dat wordt verwacht. Echter, er zit een marge in de betrouwbaarheid van de beoordelingssystemen, uitheemse soorten kunnen de goede toestand in de weg zitten en klimaatverandering heeft invloed op de biologie. Verder is voor het op orde krijgen van de ondersteunende parameters stikstof en fosfor een verdere inspanning noodzakelijk, met name op nationaal niveau.	Doelbereik 2027 Voor de periode 2022-2027 hebben de waterschappen meer haalbare en realistische ecologische doelen afgeleid, gebaseerd op uitgebreide watersysteemanalyses. Dit betekent onder meer dat bij het bepalen van de doelen rekening is gehouden met bijvoorbeeld achtergrondbelasting ten gevolge van veenafbraak. Alle effectieve maatregelen die nodig zijn om deze meer realistische doelen te bereiken zijn geprogrammeerd. Ondanks de beschreven maatregelen (voor oppervlaktewater in dit hoofdstuk en voor grondwater in hoofdstuk 3) en de maatregelenprogramma's die zijn opgenomen in het National Waterprogramma van het Rijk en de waterbeheerprogramma's van de waterschappen is het volledig bereiken van de doelen voor de grond- en oppervlaktewaterlichamen nog onzeker. Een hardnekkig probleem is de te hoge belasting van ons water met nutriënten en bestrijdingsmiddelen waardoor in veel waterlichamen het bereiken van de doelen wordt belemmerd. De door het Rijk te treffen maatregelen voor de aanpak van bemesting en gewasbeschermingsmiddelen (onder andere in het 7e Actieprogramma Nitraat) zijn	De gezamenlijke provincies hebben n.a.v. een ingewonnen juridisch advies[1] een tekst opgesteld, waarvan werd afgesproken deze landelijk in alle RWP's op te nemen.

[1] Doelrealisatie Kaderrichtlijn water, het spanningsveld tussen de ambitie doelen op tijd te halen of bij voorbaat te kiezen voor doelverlaging (Utrecht University Centre for Water Oceans and Sustainability Law, maart 2021)

Pagina	Tekst Ontwerp RWP	Tekst RWP	Reden wijziging
	Bovendien zijn er zoals eerder aangegeven naast de vier biologische en zeven ondersteunende parameters nog een honderdtal specifiek verontreinigende stoffen, waarop getoetst wordt. Dit betreft stoffen die verstorend zijn voor het ecologisch doelbereik waarvoor landelijke normen van toepassing zijn. Een voorbeeld is de stof ammonium. De ecologische doelen kunnen onder meer als gevolg van 'natuurlijke omstandigheden' nog niet in 2027 zijn bereikt. Voor de EU is dat een geldige motivatie voor het in 2027 nog niet bereiken van de doelen. De natuur kan na het nemen van de verbetermaatregelen meer hersteltijd nodig hebben. De maatregelprogramma's zijn vooral gericht op het verbeteren van de ecologische doelen. Daarnaast kent de KRW zoals gezegd ook chemische doelen. De regionale overheden hebben beperkt invloed op het chemisch doelbereik omdat bijvoorbeeld het toelatingsbeleid en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen landelijk worden bepaald. Wel werken de waterschappen in Noord-Holland, en ook de provincie, samen in het Landbouwportaal. Met dit Landbouwportaal wordt onder meer gewerkt aan het terugdringen van normoverschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen. Met name de eerdergenoemde ubiquitaire stoffen vormen een	nog niet uitgekristalliseerd. Daarom is nog niet duidelijk of deze maatregelen voldoende zullen opleveren om de doelen te halen. Ook is nog onduidelijk of de belasting van grensoverschrijdende rivieren met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen in de periode 2022-2027 voldoende door onze buurlanden zal worden gereduceerd. De waterschappen hebben in hun waterbeheerprogramma's maatregelen geprogrammeerd voor de periode 2022-2027, zoals het bevorderen van vismigratie en het aanpassen rioolwaterzuiveringen. De provincie gaat uit van daadwerkelijke realisatie van de maatregelen door het waterschap in deze periode, maar realiseert zich dat de uitvoering nog risico's kent, bijvoorbeeld op het vlak van grondverwerving. De doelen van de KRW moeten in 2027 zijn bereikt. In de interpretatie van de Europese Commissie betekent dit dat de maatregelen, die nodig zijn om de doelen te bereiken, uiterlijk in 2027 moeten zijn getroffen. Het daadwerkelijk bereiken van de goede toestand mag dan na-ijlen mits dat te wijten is aan natuurlijke omstandigheden, zoals de traagheid waarmee het watersysteem en de ecologie reageert op maatregelen. De KRW kent de mogelijkheid om minder strenge milieudoelstellingen ('doelverlaging') vast te stellen	

Pagina	Tekst Ontwerp RWP	Tekst RWP	Reden wijziging
	probleem bij het halen van de chemische doelen in 2027. Dit zijn stoffen die niet meer geloosd mogen worden maar die in het milieu erg langzaam afbreken. Het Regionaal Waterprogramma is onderdeel van een landelijk programma van maatregelen. Het Rijk rapporteert hierover aan de EU. Met betrekking tot de KRW is in de bijeenkomst van landelijke Stuurgroep Water (met hierin het Rijk, de Unie van Waterschappen, de VNG en het IPO) van 20 januari 2021 geconstateerd dat het nog onzeker is of tijdig wordt voldaan aan de doelen. De intentie is uitgesproken dat in het ontwerp van de regionale waterprogramma's en het ontwerp van de Stroomgebiedbeheerplannen wordt aangegeven dat, indien nodig, door partijen aanvullende haalbare en betaalbare maatregelen worden genomen, binnen de eigen verantwoordelijkheden. Wanneer deze situatie zich voordoet in Noord-Holland zal tussen 2022 en 2027 over een aanpassing van dit programma worden besloten.	indien waterlichamen in een zodanige mate door menselijke activiteiten zijn aangetast dat het bereiken van die doelstellingen niet haalbaar of onevenredig kostbaar zou zijn (artikel 4, 5e lid KRW). Op grond van artikel 2.17 van het Besluit kwaliteit leefomgeving kan in het provinciaal waterprogramma worden besloten tot doelverlaging voor regionale wateren. Landelijk is in de Stuurgroep Water (april 2018) afgesproken om vast te houden aan de ambitie om invulling te geven aan de KRW-doelen in de periode 2022-2027 en pas gedurende deze periode een besluit te nemen over het toepassen van doelverlaging wanneer in 2027 het KRW-doel niet kan worden gerealiseerd. De voortgang van maatregelen en doelbereik zullen periodiek worden geëvalueerd om te kunnen beoordelen in hoeverre doelbereik mogelijk is en welke wijzigingen (in maatregelen óf doelen) eventueel tussentijds moeten worden doorgevoerd in de programma's. Er zullen afspraken tussen de betrokken partijen worden gemaakt over hoe de monitoring en evaluatie plaats zullen vinden. Hiermee kan een gedegen dossiervorming vorm krijgen die noodzakelijk is voor een goede onderbouwing van eventuele doelverlaging richting de Europese Unie. Dit is in lijn met de afspraken over de KRW in de vergadering	

Pagina	Tekst Ontwerp RWP	Tekst RWP	Reden wijziging
		van de landelijke Stuurgroep Water (met hierin het Rijk, de Unie van Waterschappen, de VNG en het IPO) van 20 januari 2021. Hierin werd geconstateerd dat het nog onzeker is of tijdig wordt voldaan aan de doelen. De intentie werd uitgesproken dat in de regionale waterprogramma's en de Stroomgebiedbeheerplannen wordt aangegeven dat, indien nodig, door partijen aanvullende haalbare en betaalbare maatregelen worden genomen, binnen de eigen verantwoordelijkheden. Wanneer deze situatie zich voordoet in Noord-Holland zal tussen 2022 en 2027 over een aanpassing van dit programma worden besloten. De maatregelprogramma's zijn vooral gericht op het verbeteren van de ecologische doelen. Daarnaast kent de KRW zoals gezegd ook chemische doelen (die overigens voor een deel, namelijk voor de eerdergenoemde specifiek verontreinigende stoffen, onderdeel zijn van de ecologische doelen). De regionale overheden hebben beperkt invloed op het chemisch doelbereik omdat bijvoorbeeld het toelatingsbeleid en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen landelijk worden bepaald. Wel werken de waterschappen in Noord-Holland, en ook de provincie, samen in het Landbouwportaal. Met dit	

Pagina	Tekst Ontwerp RWP	Tekst RWP	Reden wijziging
		Landbouwportaal wordt onder meer gewerkt aan het terugdringen van normoverschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen. Met name de eerdergenoemde ubiquitaire stoffen vormen een probleem bij het halen van de chemische doelen in 2027. Dit zijn stoffen die niet meer geloosd mogen worden maar die in het milieu erg langzaam afbreken.	
12	Voor al het overig water zullen de waterschappen ecologische doelen gaan afleiden.	Voor al het overig water zullen de waterschappen periodiek ecologische doelen gaan afleiden.	Verduidelijking
12	Zowel de waterschappen als de provincie betrekken de te zijner tijd vast te stellen doelen bij hun beleid en de uitwerking daarvan.	Zowel de waterschappen als de provincie betrekken de doelen bij hun beleid en de uitwerking daarvan. Boven het kopje ‘Chemische doelen overig water’ wordt de volgende zin ingevoegd: De provincie heeft in het najaar van 2021 de doelen overig water van Rijnland en AGV voor de eerste maal vastgesteld.	Actualisering
13	In december 2017 hebben PS ingestemd met de Kansenkaart natuurvriendelijke oevers provinciale vaarwegen. Daarin werden de kansen voor aanleg en verbetering van nvo’s in beeld gebracht. Uit deze kansenkaart kwamen 30 locaties naar voren die effectief bleken te zijn. De afgelopen jaren zijn middelen beschikbaar gekomen voor de uitvoering en zijn de kansen voor een belangrijk deel	In de jaren voor de planperiode van dit programma zijn op meerdere locaties nvo’s aangelegd, waaronder 9,6 km rietlanden/nvo’s langs de trajecten West-Beverkoog en Noord Schermer- en Walingsdijk.	Tekst teruggebracht naar de essentie.

Pagina	Tekst Ontwerp RWP	Tekst RWP	Reden wijziging
	gerealiseerd. Een voorbeeld betreft de realisatie van 9,6 km rietlanden/nvo's langs de trajecten West-Beverkoog en Noord Schermer- en Walingsdijk.		
13	De provincie gaat de oeververvangingsprojecten voor de komende 6 à 8 jaar aanbesteden aan één partij.	De provincie heeft de oeververvangingsprojecten voor de komende jaren aanbesteed aan één partij.	Actualisering
14	De uitvoering van deze projecten zal in 2021 van start gaan.	De uitvoering van deze projecten is in 2021 van start gegaan.	Actualisering
15	De provincie voert sedert 2018 de zogeheten subsidieregeling 'kennis' uit, waarmee met financiële middelen van de waterschappen onder meer coaches worden gefinancierd die bedrijfsbezoeken afleggen om agrariërs te adviseren over te nemen verbetermaatregelen.	De provincie voert sedert 2018 de zogeheten subsidieregeling 'Kennisontwikkeling Bodem en Water' uit, waarmee met financiële middelen van de waterschappen onder meer coaches worden gefinancierd die bedrijfsbezoeken afleggen om agrariërs te adviseren over te nemen verbetermaatregelen.	Naam van de regeling voluit geschreven.
16	In 2021 zal de provincie het Masterplan Biodiversiteit vaststellen.	In 2021 heeft de provincie het Masterplan Biodiversiteit vastgesteld.	Actualisering
16	Onderdeel van het masterplan wordt een kennisagenda voor biodiversiteit en waterkwaliteit.	Onderdeel van het masterplan is een kennisagenda voor biodiversiteit en waterkwaliteit.	Actualisering
17	Op basis hiervan gaat het RIVM de risicogrenzen voor PFAS in bodem, oppervlaktewater en drinkwater opnieuw beoordelen. Waarschijnlijk worden de risicogrenzen in sommige gevallen lager. De resultaten van de beoordeling zijn naar verwachting in de eerste helft van 2021	Op basis hiervan heeft het RIVM de risicogrenzen voor PFAS in bodem, oppervlaktewater en drinkwater opnieuw beoordeeld.	Actualisering

Pagina	Tekst Ontwerp RWP	Tekst RWP	Reden wijziging
	beschikbaar.		
17	Over de invulling zal de provincie overleg plegen met de omgevingsdienst NZKG.	Over de invulling zijn met de omgevingsdienst NZKG afspraken gemaakt.	Actualisering
18	Naar verwachting wordt in 2021 Europees beleid van kracht om het probleem van microplastics te verminderen.	- (vervalt)	Was doublure
20	In de Waterverordening staat ook de regelgeving met betrekking tot het vaarwegbeheer. Met de overgang naar de Omgevingswet zullen de aanwijzing van de vaarwegbeheerders en de regelgeving omtrent de vaarwegen in de Omgevingsverordening komen te staan. De Functiekaart vaarwegen is sinds 2015 niet gewijzigd; het betreft een voortzetting van bestaand beleid.	Inmiddels staan de aanwijzing van de vaarwegbeheerders en de regelgeving omtrent de vaarwegen in de Omgevingsverordening. De Functiekaart vaarwegen, inmiddels opgenomen in de viewer bij de Omgevingsverordening, is sinds 2015 niet gewijzigd; het betreft een voortzetting van bestaand beleid.	Actualisering
5 en 7-12			Diverse wijzigingen in paragraaf 2.2 van het deelprogramma oppervlaktewater. Deze houden verband met: - de actualisering van de toestandsgegevens van de KRW-waterlichamen: in het ontwerp RWP was de ecologische en chemische toestand in het jaar 2019 weergegeven; dit is gewijzigd naar de toestand in het jaar 2020. - het nog niet

Pagina	Tekst Ontwerp RWP	Tekst RWP	Reden wijziging
			beschikbaar zijn van de definitieve factsheets van de waterlichamen bij het Informatiehuis Water. In plaats daarvan is nu een tabel opgenomen waarin de toepassing van de uitzonderingsartikelen uit de KRW is weergegeven (artikel 4.4 fasering en artikel 4.6 tijdelijke achteruitgang).

Ambtshalve wijzigingen RWP Deelprogramma Grondwater

Pag.	Tekst Ontwerp RWP	Tekst RWP	Reden wijziging
26	Onder datacenters: … wanneer de vraag naar water groot is. Maar de vestiging van datacenters kan …	… wanneer de vraag naar water groot is. Het zoetwatergebruik door datacenters, maar ook van andere functies zoals waterstofproductie, toename beregening en bestrijding bodemdaling vraagt om bovenregionale en zelfs nationale ontwikkeling van beleid. Dat gebeurt momenteel in het kader van het Deltaprogramma zoetwater. Maar de vestiging van datacenters kan …...	De verwijzing naar Deltaprogramma zoetwater en de bredere context wordt toegevoegd omdat datacenters hier intussen ook een belangrijk onderwerp zijn. Er is een samenhang tussen waterbalansen en beschikbaarheid van grond- en oppervlaktewater. Daarnaast zijn er naast datacenters andere (potentiële) watervragers die steeds van belang zijn.
31	Laatste regel onder veengebieden: Ook hier zullen mogelijkheden worden onderzocht en waar mogelijk worden uitgevoerd.	Ook hier zullen mogelijkheden worden onderzocht en waar mogelijk worden uitgevoerd. Aandachtpunt hierbij is het risico van wateroverlast en	Deze aandachtspunten zijn expliciet benoemd, mede naar aanleiding

Pag.	Tekst Ontwerp RWP	Tekst RWP	Reden wijziging
		vermindering van bergingscapaciteit.	van onderzoek in veengebieden en voortschrijdend inzicht in klimaat-verandering.
31	• Onderzoek verhogen grondwaterstand in veengebieden.	• Onderzoek en waar mogelijk verhogen grondwaterstand in veengebieden.	De tekst onder kopje maatregelen wordt hetzelfde als in de beschrijvende paragraaf die eraan vooraf gaat. Intentie is om waar mogelijk grondwaterstanden te verhogen, maar dit kan niet zonder meer. Deze ambtshalve wijziging is analoog aan de wijziging die voor benutten kwelwater duinrand is doorgevoerd naar aanleiding van een zienswijze. De formulering van maatregelen is op deze manier consistent.

Ambtshalve wijzigingen RWP Deelprogramma Overstromingsrisico's

Pagina	Tekst Ontwerp RWP	Tekst RWP	Reden wijziging
33	➔ Toevoegen zin onder laatste zin linker kolom bladzijde 33 (dus boven de foto)	De recentelijke overstromingen in Limburg hebben de noodzaak van samenwerking en het nemen van maatregelen weer eens extra onderschreven (zie kader 'Limburg 2021").	**N.a.v. laatste aanpassingen in het ORBP** Gebeurtenis Limburg benoemen

Pagina	Tekst Ontwerp RWP	Tekst RWP	Reden wijziging
33	➔ Toevoegen kader onder de nieuwe zin hierboven	***Limburg 2021:*** *In de zomer van 2021 hebben zich overstromingen voorgedaan in de regionale wateren in Zuid Limburg en in buitendijks gebied langs de Maas. In een deel van Zuid Limburg is in circa twee dagen tijd ruim 150 mm neerslag gevallen, vergelijkbaar met een 1:1000 situatie. Met name in Valkenburg heeft dit geleid tot grote schade aan en in gebouwen en de infrastructuur en zijn de gevolgen enorm. De totale schade wordt door Expertise Netwerk Waterveiligheid (ENW) voorlopig geschat op 350 tot 600 miljoen euro.*	**N.a.v. laatste aanpassingen in het ORBP** Gebeurtenis Limburg benoemen
34	**Normering regionale keringen** De provincie wijst regionale waterkeringen aan en normeert deze. Dit gebeurt in overleg met de waterkeringbeheerders. Het normeren van de regionale waterkeringen vindt plaats op basis van overstromingsscenario's waarmee de te verwachten schade bij een doorbraak wordt berekend.	**Normering regionale keringen** De provincie wijst regionale waterkeringen aan en normeert deze. Het normeren van de regionale waterkeringen vindt plaats op basis van overstromingsscenario's waarmee de te verwachten schade bij een doorbraak wordt berekend. Aangezien de overstromingsscenario's steeds gedetailleerder worden weergegeven, inzichten in potentiele schade verbeteren en er continue nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen plaatsvinden, verkent de provincie samen met de waterbeheerders of de normen nog voldoen en/of ze bijgesteld moeten worden.	**Ambtshalve wijziging:** Aanscherping beleid rondom zorgplicht en normering regionale keringen
35	Er dient te worden voorkomen dat gebouwd wordt in gebieden waar het overstromingsgevaar significant groot is. De samenhang tussen waterveiligheid en	Er dient te worden voorkomen dat er niet klimaatbestendig gebouwd wordt in gebieden waar het overstromingsgevaar significant groot is. De samenhang tussen	**Ambtshalve wijziging:** Aanscherping tekst rondom meerlaagse veiligheid

Pagina	Tekst Ontwerp RWP	Tekst RWP	Reden wijziging
	andere klimaatadaptieve maatregelen is uitgebreid beschreven in de Notitie bouwstenen klimaatadaptatie die de provincie in februari 2020 heeft vastgesteld.	waterveiligheid en klimaatbestendig bouwen moet versterkt worden in de uitwerking van het concept meerlaagse veiligheid. In de Notitie bouwstenen klimaatadaptatie die de provincie in februari 2020 heeft vastgesteld is de samenhang tussen klimaatadaptatie en waterveiligheid beschreven.	
37	*Nieuwe Maatregel toevoegen →*	Met gemeentes en waterpartners nieuwe kennis en inzichten ontwikkelen ten behoeve van lange termijn perspectieven voor onze kustzones. Hierbij trekken we samen op met het kennisprogramma Zeespiegelstijging en maken we gebruik van de nieuwe KNMI klimaatscenario's (verwachting 2023).	**Ambtshalve wijziging:** Toevoegen concrete acties die lopen.
37	Regionale waterkeringen voldoen uiterlijk 2050 aan de veiligheidsnorm.	De regionale keringen die in de tweede toetsronde (einddatum 2024) worden afgekeurd, voldoen uiterlijk in 2030 weer aan de norm.	**Ambtshalve wijziging:** Jaartallen waren niet goed
37	In het Uitvoeringsbesluit regionale keringen West Nederland (2014) is bepaald dat de regionale keringen die bij toetsingen in de periode 2009-2012 werden afgekeurd in 2030 aan de normen moeten voldoen. In 2024 moeten alle regionale keringen zijn getoetst inclusief waterkerende kunstwerken en niet-waterkerende objecten. De regionale waterkeringen die in 2024 als 'onvoldoende' worden beoordeeld, dienen uiterlijk in 2050 aan de veiligheidsnormen	In het Uitvoeringsbesluit regionale keringen West Nederland (2014) is bepaald dat de regionale keringen die bij toetsingen in de periode 2009-2012 werden afgekeurd in 2020 aan de normen moeten voldoen. In 2024 moeten alle regionale keringen zijn getoetst inclusief waterkerende kunstwerken en niet-waterkerende objecten. De regionale waterkeringen die in 2024 als 'onvoldoende' worden beoordeeld, dienen uiterlijk in 2030 aan de veiligheidsnormen te voldoen.	**Ambtshalve wijziging:** Jaartallen waren niet goed en zijn hier aangepast

Pagina	Tekst Ontwerp RWP	Tekst RWP	Reden wijziging
	te voldoen.		
37	In het landelijke Overstromingsrisicobeheerplan is opgenomen dat uiterlijk in 2050 de regionale waterkeringen aan de dan geldende norm (omgevingswaarde10) voldoen.		**Ambtshalve wijziging:** Deze zin is onjuist en moet weggehaald worden
38	**Aanwijzen, normeren en kennisontwikkeling** De provincie draagt zorg voor het aanwijzen en het toekennen van omgevingswaarden aan regionale waterkeringen. Deze worden opgenomen in de omgevingsverordening. Het beschermingsniveau, oftewel de omgevingswaarde, van een regionale waterkering wordt mede bepaald op basis van de economische schade die bij het falen van de waterkering kan optreden. De provincie werkt mee aan herijking van de status en omgevingswaarden van regionale keringen als voortschrijdend inzicht of nieuw beleid daartoe aanleiding geven.	**Aanwijzen, normeren en kennisontwikkeling** De provincie draagt zorg voor het aanwijzen en het toekennen van omgevingswaarden aan regionale waterkeringen (het normeren). Deze zijn opgenomen in de omgevingsverordening. Het beschermingsniveau, oftewel de omgevingswaarde, van een regionale waterkering wordt mede bepaald op basis van de economische schade die bij het falen van de waterkering kan optreden. De provincie en de waterschappen werken samen aan het herijken van de status en omgevingswaarden van regionale keringen als voortschrijdend inzicht of nieuw beleid daartoe aanleiding geven.	**Ambtshalve wijziging:** Aanscherping van de passagen. Wat betreft het normeren van de keringen zijn wij in de lead.
38	De provincie zorgt samen met de waterschappen voor ruimtelijke borging van regionale keringen en de beschermingszones in bestemmingsplannen. Zij gaat samen met de waterschappen in gesprek met gemeenten over ruimtelijke ontwikkelingen die het voldoen aan het beschermingsniveau van deze regionale waterkeringen belemmeren.	De provincie zorgt samen met de waterschappen voor ruimtelijke borging van regionale keringen en de beschermingszones in bestemmingsplannen. Dit is vastgelegd in de Provinciale Omgevingsverordening. De provincie gaat samen met de waterschappen in gesprek met gemeenten over ruimtelijke ontwikkelingen rondom de keringen, die het voldoen aan het beschermingsniveau van deze regionale waterkeringen	**Ambtshalve wijziging**: Aanscherping van de passage

Pagina	Tekst Ontwerp RWP	Tekst RWP	Reden wijziging
		belemmeren.	
38	**Toetsen van regionale waterkeringen** Regionale waterkeringen voldoen conform het ORBP uiterlijk in 2050 aan normen om de schade door overstromingen te beperken. In de provinciale omgevingsverordening kan een eerder moment worden vastgelegd. De betreffende artikelen in de omgevingsverordening moeten worden afgestemd met de provincies Utrecht en Zuid-Holland	**Toetsen van regionale waterkeringen** Regionale keringen voldoen in 2030 aan de normen, om de schade door overstromingen te beperken. De omgevingswaarden (normen) van de regionale keringen en hoe en wanneer aan deze omgevingswaarden moet worden voldaan, zijn in de provinciale omgevingsverordening vastgelegd. De betreffende artikelen in de omgevingsverordening worden afgestemd met de provincies Utrecht en Zuid-Holland, omdat we met dezelfde Waterschappen hierin samenwerken.	**Ambtshalve wijziging:** Aanscherping van de passage en jaartal klopte niet
39	Aanwijzen en normeren van regionale waterkeringen bij nieuwe inzichten en dit vastleggen in de provinciale omgevingsverordening.	Aanwijzen en (her)normeren van regionale waterkeringen bij nieuwe inzichten en dit vastleggen in de provinciale omgevingsverordening	**Ambtshalve wijziging:** Aanscherping van de passage
39	*Nieuwe Maatregel toevoegen →*	Samen met de waterschappen verkennen of nieuwe kennis en inzichten rondom ruimtelijke ontwikkelingen en overstromingsscenario's aanleiding geven tot het actualiseren van de normen (omgevingswaarden) van de regionale keringen.	**Ambtshalve wijziging:** Deze verkenning wordt reeds uitgevoerd
39	Participeren in verkenning naar herijking van de normering van regionale waterkeringen	Participeren in de landelijke verkenning naar herijking van de normering van regionale waterkeringen	**Ambtshalve wijziging:** Aanscherping van de passage
39	Participeren in project Toekomstbestendig Watersysteem Amsterdam Rijnkanaal/Noordzeekanaal-	Participeren in project Toekomstbestendig Watersysteem Amsterdam Rijnkanaal/Noordzeekanaal-	**Ambtshalve wijziging:** Aanscherping van de passage

Pagina	Tekst Ontwerp RWP	Tekst RWP	Reden wijziging
	gebied	gebied aangaande het peilbeheer en het afvoeren en keren van overtollig water.	
39	*Nieuwe Maatregel toevoegen →*	De provincie zorgt samen met de waterschappen voor ruimtelijke borging van regionale keringen en hun beschermingszones vanuit waterveiligheid en meervoudig ruimtegebruik.	**Ambtshalve wijziging:** Benoemen wat we al doen
39	*Nieuwe Maatregel toevoegen →*	Met waterschappen en provincies verkennen hoe we continue inzicht kunnen krijgen in (het effect van) nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen op de waterveiligheid om daarmee op klimaatbestendigheid te kunnen bijsturen.	**Ambtshalve wijziging:** Benoemen van de actie die we reeds zijn gestart
39	*Nieuwe Maatregel toevoegen →*	Met waterschappen en provincies verkennen hoe we vitaal en kwetsbaar op de goede manier in ons waterveiligheidsbeleid mee kunnen nemen, zowel in de normen van de keringen als in de klimaatbestendige inrichting.	**Ambtshalve wijziging:** Op basis van het expliciet opnemen van Vitaal en kwetsbaar in het nieuwe ontwerp NWP.
39	Zo is de provincie verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de regionale overstromingskaarten en het actueel houden van de overstromingsinformatie op de provinciale risicokaart. De provinciale taak is vastgelegd in de Regeling provinciale risicokaart (onder de Omgevingswet wordt dit het Besluit kwaliteit leefomgeving). Met de productie, actualisatie en publicatie van de overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten wordt door de provincie invulling gegeven aan deze	Zo is de provincie verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de regionale overstromingskaarten en het actueel houden van de overstromingsinformatie op de provinciale risicokaart. Met de productie, actualisatie en publicatie van de overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten wordt door de provincie invulling gegeven aan deze verplichting. De provinciale taak is nu nog vastgelegd in de Regeling provinciale risicokaart maar onder de Omgevingswet wordt	**Ambtshalve wijziging:** Vanwege aanscherping van de wettelijke taken van de provincie bij invoering omgevingswet

Pagina	Tekst Ontwerp RWP	Tekst RWP	Reden wijziging
	verplichting. Eind 2020 of begin 2021 komt de evaluatie van de Wet op Veiligheidsregio's beschikbaar. Op basis hiervan kan de rol van de provincie bij een watercrisis nog enigszins wijzigen.	dit vastgelegd in het Besluit kwaliteit leefomgeving. In dit nieuwe besluit wordt Gedeputeerde staten ook verantwoordelijk gesteld voor het verzamelen gegevens over overstromingsrisico's. Hiermee worden de provinciale inspanningen rondom beheer, onderhoud en ontsluiting van de overstromingsgegevens alleen maar sterker.	
39	Eind 2020 of begin 2021 komt de evaluatie van de Wet op Veiligheidsregio's beschikbaar. Op basis hiervan kan de rol van de provincie bij een watercrisis nog enigszins wijzigen	In december 2020 heeft de evaluatie van de Wet op Veiligheidsregio's plaatsgevonden. Op basis van deze evaluatie is de rol van de provincie bij het operationeel watercrisisbeheer afgezwakt.	**Ambtshalve wijziging:** Aangezien de evaluatie op de veiligheidsregio's al afgerond is
40	De provincie werkt samen met de waterschappen en Rijkswaterstaat aan actuele overstromingsmodellen en -scenario's. Daarnaast willen de provincie en de waterschappen de overstromingskaarten gebruiken om inzicht te krijgen in het al dan niet klimaatadaptief zijn van een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling. De provincie draagt bij aan goed beheer, onderhoud en ontsluiting van de overstromingsgegevens. Dit wordt samen met de andere provincies en het Rijk gedaan. De provincie gaat in de planperiode verkennen welke gevolgen een overstroming heeft voor het cultureel erfgoed. Samen met provincie Utrecht, provincie Zuid-Holland, Rijkswaterstaat en de inliggende waterschappen actualiseert de provincie in de planperiode het zogeheten 'Randstadmodel	De provincie werkt vanuit zijn wettelijke taken samen met de waterschappen en Rijkswaterstaat aan actuele overstromingsmodellen en -scenario's. Daarbij draagt de provincie bij aan goed beheer, onderhoud en ontsluiting van de overstromingsgegevens. Dit wordt samen met de andere provincies en het Rijk gedaan. We nemen als provincie Noord-Holland onze wettelijke taken serieus en zitten dan ook in de kerngroep voor het nieuw op te zetten landelijk voorziening Overstromingen (LVO) en leveren we sinds 2021 ook de voorzitter van de Landelijke Database Overstromingen (LDO). Samen met provincie Utrecht, provincie Zuid-Holland, Rijkswaterstaat en de inliggende waterschappen actualiseert de provincie in de planperiode het zogeheten "Randstad	**Ambtshalve wijziging:** De actualiteit gaat snel, dus er spelen al weer nieuwe dingen, vandaar dat ik de tekst iets aangescherpt en omgegooid heb

Pagina	Tekst Ontwerp RWP	Tekst RWP	Reden wijziging
	overstromingen' (overstromingsscenario's voor de Randstad). Dit doet de provincie op basis van de nieuwste kennis voor het maken van overstromingsscenario's. Hierbij worden veiligheidsregio's, kennisinstituten en gespecialiseerd bedrijfsleven betrokken.	Overstromingsmodel Instrumentarium (ROI)". Met dit nieuwe instrumentarium maken we de komende jaren op basis van de nieuwste kennis, data en rekenmodellen actuele overstromingsscenario's. Hierbij worden veiligheidsregio's, kennisinstituten en gespecialiseerd bedrijfsleven betrokken. Deze nieuwe scenario's zullen in 2023 ook ingezet worden voor een grootschalige calamiteitenoefening. De provincie en de waterschappen gebruiken de overstromingskaarten ook om inzicht te krijgen in het al dan niet klimaat adaptief zijn van een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling. Daarbij zijn deze kaarten ook gebruikt voor de stresstest en risicodialogen droge infrastructuur in onze provincie. Tevens zet de provincie deze overstromingsgegevens in om in deze planperiode te verkennen welke gevolgen een overstroming heeft voor het cultureel erfgoed.	
40	**Innovaties** De provincie participeert samen met waterschappen en veiligheidsregio's in een onderzoeksproject voor het verkrijgen van meer inzicht in evacuaties bij overstromingen en de gevolgen van overstromingen voor het wegennetwerk. Het onderzoek is tevens gericht op de vraag welke bijdrage wegen kunnen leveren bij evacuatievraagstukken. Het pilotgebied is Noord-Holland	**Innovaties** De provincie participeert samen met waterschappen en veiligheidsregio's in een onderzoeksproject voor het verkrijgen van meer inzicht in evacuaties bij overstromingen en de gevolgen van overstromingen voor het wegennetwerk. Het onderzoek is erop gericht hoe we door gerichte sturing in de ruimtelijke ordening, de gevolgen van overstromingen	**Ambtshalve wijziging:** Aangezien het onderzoek verder gevorderd is en de resultaten steeds duidelijker worden

Pagina	Tekst Ontwerp RWP	Tekst RWP	Reden wijziging
	boven het Noordzeekanaal, dat daarmee aanvullend is op het eerdergenoemde Randstadmodel.	kunnen beperken. De gevolgenbeperking zit hem dan in betere evacuatiestrategieën en slimmer sturen van de overstroming zelf. Het pilotgebied is Noord-Holland boven het Noordzeekanaal, dat daarmee aanvullend is op het eerdergenoemde Randstadmodel.	
40	Tekst toevoegen na de zin die eindigt op *'…inwoners en bedrijven."*	Naar aanleiding van de overstromingen en overlast van juli 2021 in Zuid Limburg, is er rondom crisisbeheersing extra aandacht voor "herstel, nazorg en evaluatie". De bevindingen uit evaluaties in 2021 en 2022 zullen worden meegenomen in de volgende cyclus van de Richtlijn overstromingsrisico's (ROR).	**N.a.v. laatste aanpassingen in het ORBP** Extra aandacht voor "herstel, nazorg en evaluatie".
40	Nieuwe maatregel toevoegen →	Met de provincies en het rijk overleggen of en hoe we Wateroverlastkaarten in het vervolg ook gaan meenemen in de actualisatie van onze risicokaarten.	**Ambtshalve wijziging**: De kans bestaat dat dit uit de evaluatie van de overstroming van Limburg komt en als advies wordt meegenomen
40	Bouwen Randstadmodel 3.0 samen met andere Randstadprovincies, waterschappen en RWS	Bouwen nieuw "Randstad Overstromingsmodel Instrumentarium (ROI)". samen met andere Randstadprovincies, waterschappen en RWS.	**Ambtshalve wijziging:** Naamgeving is in de actualiteit anders geworden.
40	*Nieuwe maatregel toevoegen →*	Samen met Rijkswaterstaat en ProRail risicodialogen organiseren en handelingsperspectieven ontwikkelen voor klimaatbestendige infrastructuur in provincie Noord-Holland.	**Ambtshalve wijziging:** Actie loopt.

Pagina	Tekst Ontwerp RWP	Tekst RWP	Reden wijziging
42	De provincie participeert in landelijke onderzoeken over klimaatverandering en zeespiegelstijging. In 2023 komt er een KNMI-rapport uit met de nieuwste inzichten over zeespiegelstijging en extreme stormen.	De provincie participeert in landelijke onderzoeken over klimaatverandering en zeespiegelstijging. In 2023 komt er een KNMI-rapport uit met de nieuwste inzichten over zeespiegelstijging en extreme stormen. Vanwege de verwachte (versnelde) zeespiegelstijging is het namelijk van belang om ook de lange termijn doelen voor dynamisch kustbeheer op de waterkering langs de Noordzeekust te formuleren. Dit vraagt om nieuwe inzicht en kennis, om de doorkijk naar de lange termijn te kunnen maken, op het gebied van zeespiegelstijging, klimaatsverandering, biodiversiteit en verwacht ruimtelijk-economische perspectieven. In nauwe samenwerking met het rijk, regionale partners en kennisinstituten zetten we in om deze kennis en inzichten te verzamelen en uit te werken tot mogelijke toekomstige perspectieven voor de Noordzee en Waddenkust in Noord-Holland. Dit willen we doen in nauwe samenhang met het kennisprogramma Zeespiegelstijging van het Deltaprogramma.	**N.a.v. zienswijze Vereniging Natuurmonumenten over "Dynamisch kustbeheer als uitgangspunt"** Aanscherping onze inzet in de samenwerking tussen natuur en waterbeheerders over inzet dynamisch kust- en duinbeheer. *Maar ook* **Ambtshalve wijziging:** Toevoegen concrete acties die lopen.
42	*Nieuwe Maatregel toevoegen* →	Samen met het rijk, regionale partners, gemeenten en kennisinstituten verkennen van de lange termijn opgaven (klimaat en ruimtelijk) en perspectieven voor de Noordzee- en Waddenkust inclusief de relatie met dynamisch kustbeheer.	**N.a.v. zienswijze Vereniging Natuurmonumenten over "Dynamisch kustbeheer als uitgangspunt"** Aanscherping onze inzet in de samenwerking

Pagina	Tekst Ontwerp RWP	Tekst RWP	Reden wijziging
			tussen natuur en waterbeheerders over inzet dynamisch kust- en duinbeheer. *Maar ook* **Ambtshalve wijziging:** Toevoegen concrete acties die lopen.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
M.T. Hoekzema
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235144378
hoekzemam@noord-holland.nl

Verzenddatum
- 1 DEC. 2021

Kenmerk
1517653/1743344

Uw kenmerk

Betreft: Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

3 bijlagen

Statenvoordracht

Nota van beantwoording zienswijzen

Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Beantwoording openstaande vragen behandeling Regionaal Waterprogramma in commissie NLG 10-01-2022

Vraag bufferstroken GLB
Volgens het nieuwe GLB gaat er langs watergangen een bufferstrook van 3 meter gelden. Er wordt gefluisterd dat Nederland ervoor gaat pleiten hierop een uitzondering te maken. Mogen we ervan uitgaan dat de gedeputeerden van N-H hier hun vinger tegen gaan opsteken?

> *Antwoord*
> Het klopt dat in het nieuwe GLB als conditionaliteit bufferstroken van drie meter gaan gelden. Een land kan daar echter onderbouwd van afwijken. Door de vaststelling van het 7e Nederlandse actieprogramma betreffende de Nitraatrichtlijn heeft de regering in november 2021 feitelijk al besloten van de drie meter af te wijken en hierover in gesprek te gaan met de EC. Zie met name paragraaf 5.4.3.1 van het actieprogramma en tevens de desbetreffende brief van de toenmalige LNV-minister Schouten aan de Tweede Kamer. Beide documenten zijn in te zien via deze link. Het heeft ons inziens dus geen zin om, mochten we dat al willen, bezwaar aan te tekenen tegen deze afwijking.

Vraag vislood 1
In de commissievergadering had u het over juridische bezwaren tegen het opnemen van een verbod op het gebruik van vislood in de provinciale visverhuurcontracten. Kunt u dit toelichten?

> *Antwoord*
> In juli 2020 werd in opdracht van het ministerie van LNV het rapport 'Verkenning juridische mogelijkheden sportvisserij loodvrij' uitgebracht (hier te downloaden). Daarin wordt onder andere, in paragraaf 2.3, ingegaan op de knelpunten van privaatrechtelijke sturing. In paragraaf 2.4 wordt concluderend het volgende gesteld: *De Visserijwet en onderliggende uitvoeringsregelgeving stellen geen beperkingen aan het gebruik van lood in de visserij. Publiekrechtelijke generieke sturing op loodgebruik door regulering in de Visserijwet is niet mogelijk binnen de huidige doelstellingen van de Visserijwet en vergt dus een wijziging van de doelstellingen van die wet. Hoewel de Visserijwet geen bepalingen over lood bevat, kunnen over de (privaatrechtelijke) band van het eigendomsrecht of een beperkt recht om te vissen mogelijk wel beperkingen worden gesteld aan het gebruik van lood als werpgewicht. Of dit werkelijk kan is vanwege potentiële strijd met de Windmill-criteria of détournement de pouvoir (misbruik van bevoegdheden) onzeker. Mocht het al mogelijk zijn, dan nog is de effectiviteit van voorwaarden in schriftelijke toestemmingen of huurovereenkomsten echter sterk afhankelijk van de vrijwillige medewerking van heel veel verschillende privaatrechtelijke partijen. Het gaat immers om overeenkomsten die alleen getekend worden als de betrokken partijen het eens worden over de inhoud ervan. Bovendien kost het aanpassen van lopende huurovereenkomsten veel tijd en moeite. De toepassing van het privaatrechtelijke instrumentarium zal (als dit al mogelijk is) daarmee dus nooit een generieke, landelijk dekkende regeling opleveren.*

Vraag vislood 2
Kunt u ons informeren over het EU-verbod op vislood dat waarschijnlijk van kracht gaat worden?

Antwoord

In het kader van de Green Deal Sportvisserij Loodvrij is in december 2021 verslag uitgebracht. Hier kunt u onder meer het deelrapport 'Uitkomsten spoor 4 – Wetgeving' downloaden. In het rapport treft u onder meer de volgende passage aan: *Er zijn inmiddels stappen gezet om vislood te reguleren onder de Europese REACH-verordening. Met deze stap vindt er momenteel op Europees niveau een verkenning plaats naar dwingende regelgeving ten aanzien van vislood. De Europese Commissie heeft het European Chemical Agency (ECHA) gevraagd om de gezondheids- en milieurisico's te beoordelen die gepaard gaan met het gebruik van, onder andere, vislood. Sportvisserij Nederland heeft input geleverd in het voortraject hieromtrent. Het gepubliceerde restrictievoorstel van het ECHA stelt als doel om de verkoop en het gebruik van lood in de jacht en hengelsport in de EU te verbieden. Concreet wordt er een periode van maximaal 5 jaar na implementatie voorgesteld om alle vislood te verbieden. Tot 25 september 2021 loopt een publieke consultatie omtrent dit voorstel. Er volgen daarna nog diverse stappen, zoals een risicobeoordeling en een sociaaleconomische analyse, alvorens de lidstaten een definitief advies ontvangen. De verwachting is dat begin 2023 duidelijk is of en zo ja hoe dit verbod vorm krijgt in de REACH-verordening. Het voorstel van het ECHA, waarbij in 2028 een verbod op het in de handel brengen én gebruiksverbod voor vislood zal gelden, ligt in lijn met de beoogde ambities van deze Green Deal. Verschillende Green Deal partners, waaronder de Unie van Waterschappen en de ministeries van I&W en VWS zullen ook hun input leveren in het proces.*

Vraag septic tanks

Hoe zijn/worden septic tanks in het programma meegenomen?

Antwoord

Septic tanks worden aangelegd waar in buitengebieden aansluiting op de riolering niet doelmatig of te duur is. Op dit moment is het nog zo dat gemeenten bij de provincie een ontheffing van de zorgplicht stedelijk afvalwater dienen aan te vragen als geen aansluiting op de riolering plaatsvindt. Het jaarlijkse aantal ontheffingsaanvragen is zeer beperkt. Deze taak als bevoegd gezag voor het geven van ontheffingen is niet meegenomen in het programma. De reden is dat deze provinciale rol na invoering van de Omgevingswet (waarschijnlijk per 1 juli 2022) vervalt. Onder de Omgevingswet kan een gemeente zelf bepalen op welke manier de rioleringstaak wordt ingevuld, en onder welke voorwaarden de taak bijvoorbeeld aan bedrijven en/of burgers wordt gelaten.

Vraag risicokaart

Waarom is de risicokaart momenteel niet toegankelijk en wanneer is deze weer beschikbaar?

Antwoord

Risicokaart.nl is mogelijk getroffen door een lek in het Apache Log4j softwareproduct dat in vele honderden, zo niet duizenden producten en applicaties wereldwijd is ingebouwd. Apache Log4j wordt gebruikt voor het vastleggen van meldingen in software, onder andere m.b.t. inlogpogingen. In december 2021 zijn er kwetsbaarheden in Apache Log4j software vastgesteld, waardoor heel veel vertrouwelijke gegeven op straat kunnen komen te liggen. Dus alle softwareproducten die gebruik maken of waarvan het vermoeden is dat die gebruik maken van Apache Log4j software zijn offline gehaald, waaronder

Risicokaart.nl. Van heel veel van deze softwareproducten is het onduidelijk of Apache Log4j software er onderdeel van is. Dat is moeilijk te achterhalen omdat heel veel softwareproducten geen “ingrediëntenlijst” hebben. Vandaar dat uit voorzorg ook risicokaart.nl offline is gehaald. Tot op heden (17 januari 2022) wordt onderzocht of Apache Log4j software onderdeel is van de applicatie en een gevaar vormt.

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	7944
Extern Zaak ID	1713027
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	12.a
Titel	Afdoening Motie externe bedreigingen Waddenzee
Organisatieonderdeel	BEL/GRN

Bijlagen
Brief aan PS over afdoening motie externe bedreigingen in de Waddenzee.pdf
M92-2021 AANGENOMEN.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	4 oktober 2021
Ingekomen stukken ter kennisname	31 oktober 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	22 november 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**

Toelichting

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland sturen een brief aan de minister van Infrastructuur en Waterstaat, waarin zij de minister oproepen te stoppen met gasboringen in de Waddenzee. Eerder had Provinciale Staten van Noord-Holland al in een motie deze wens uitgesproken.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

H.R. Heijmering

BEL/GRN

Telefoonnummer +31235144274

HEIJMERINGH@Noord-Holland.nl

Verzenddatum

30 SEP. 2021

Kenmerk

1713027/1713177

Uw kenmerk

Betreft: afdoening motie externe bedreigingen in de Waddenzee

Geachte leden,

Naar aanleiding van de motie over externe bedreigingen in de Waddenzee, aangenomen in uw Statenvergadering van 28 juni, kunnen wij u melden dat wij een brief over dit onderwerp aan de minister van Infrastructuur en Waterstaat verzonden hebben. Deze vindt u bijgevoegd in afschrift.

Wij stellen u voor hiermee de motie M92-2021 als afgedaan te beschouwen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

pvv.

provinciesecretaris
H.J. Schartman

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage:

Brief externe bedreigingen in de Waddenzee aan de minister van Infrastructuur en Waterstaat

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat
Postbus 20901
2500 EX 'S-GRAVENHAGE

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

H.R. Heijmering

BEL/GRN

Telefoonnummer +31235144274

HEIJMERINGH@Noord-Holland.nl

Verzenddatum

30 SEP. 2021

Kenmerk

1713027/1713178

Uw kenmerk

Betreft: Externe bedreigingen in de Waddenzee

Excellentie,

Het Waddengebied en de Waddenzee zijn een uniek gebied, niet alleen in Nederland, maar ook in de wereld. Het is van belang te koersen naar een veilig, vitaal en veerkrachtig Waddengebied in 2050 en daarom hebben wij met elkaar deze ambitie vastgelegd in de Agenda voor het Waddengebied 2050. Vele betrokkenen, waaronder ook u, hebben ingestemd met deze Agenda.

Wij beseffen dat in deze Agenda is opgenomen de gaswinning uit de kleine velden aan te houden. Nu blijkt deze strategie veel maatschappelijke weerstand op te roepen en dan gaat het onder andere over de plannen voor gaswinning nabij Ternaard.

Voor het zomerreces is bij de behandeling van een agendapunt over het Waddenfonds in Provinciale Staten van de drie Waddenprovincies in elke provincie een motie aangenomen over het tegengaan van externe bedreigingen waaronder gasboringen in de Waddenzee. Daarom willen wij u dringend verzoeken te stoppen met het verstrekken van vergunningen die de natuur op het Wad belasten, zoals voor gas- en zoutwinning in de Waddenzee en het toelaten van lozingen door een gasbooreiland ten noorden van de Waddeneilanden.

Wij zijn van mening dat er vooral ingezet moet worden op de benodigde energietransitie, waarbij deze, waar noodzakelijk, op een zorgvuldige manier in het Waddengebied een plek krijgen.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Wij pleiten ervoor om de gaswinning vanuit kleine velden in en nabij de Waddenzee niet aan te houden maar hiermee te stoppen. Dit betekent wat ons betreft dan ook een actualisatie van dit punt in de Agenda voor het Waddengebied 2050. Uiteraard zijn wij bereid onze zorgen nader aan u toe te lichten en samen met u te werken aan een veilig, vitaal en veerkrachtig Waddengebied.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Kopie aan Provinciale Staten

M92-2021/PS 28-06-2021
AANGENOMEN

Motie: Oproep externe bedreigingen voor Waddenzee verminderen

De Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen op 28 juni 2021 voor o.a. bespreking van de Jaarstukken 2020 en Begroting 2022 van het Waddenfonds,

constateren dat:

- het Waddenfonds destijds is geïnitieerd om de teloorgang van natuur- en landschapswaarden in het Waddengebied als gevolg van (externe) bedreigingen te compenseren.

- het eerste hoofddoel van het Waddenfonds is: het vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het Waddengebied.

- het Waddenfonds als tweede hoofddoel heeft: het verminderen of wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdommen van de Waddenzee.

- er door het Rijk voor diverse economische activiteiten in de Waddenzee vergunningen worden afgegeven.

overwegende dat:

- veel economische activiteiten in het Waddengebied bijdragen aan het toenemen van externe bedreigingen voor de natuur in de Waddenzee.

- in de recente evaluatie van het Waddenfonds – eindrapport 'Koers houden in een zee van mogelijkheden' - wordt geconstateerd dat: "er nog nauwelijks sprake is van het verminderen of wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdommen van de Waddenzee" en door het Waddenfonds gesteunde projecten tot nu toe juist op deze doelstelling achterblijven.

- in de midtermreview van het Investeringskader Waddengebied wordt geconcludeerd dat er meer aandacht moet komen voor mondiale transities

- het tegenstrijdig is dat vergunningen door het Rijk worden verstrekt die 'externe bedreigingen' vormen voor de natuur in de Waddenzee, terwijl de provincies via het Waddenfonds proberen die bedreigingen te verminderen.

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

1. Het Rijk dringend te verzoeken te stoppen met het verstrekken van vergunningen die de natuur op het Wad belasten, zoals voor gas- en zoutwinning in de Waddenzee, de aanleg van kabels op ecologisch gezien onwenselijke tracés door het Wad en onder Schiermonnikoog en het toelaten van lozingen door een gasbooreiland ten noorden van de Waddeneilanden.

2. Er bij de uitvoering van het resterende deel van het Waddenfonds op aan te dringen deze externe bedreigingen extra aandacht te geven en projecten te toetsen in hoeverre ze inspelen op de mondiale transities en of ze klimaat-adaptief zijn.

en gaan over tot de orde van de dag.

Rien Cardol, GroenLinks
Gert-Jan Leerink, PvdA
Linde Gonggrijp, D66
Ines Kostić, PvdD
Eric Smaling, SP

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	8410
Extern Zaak ID	1617361
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	12.b
Titel	Afdoening motie dierenwelzijn Waddenfonds
Organisatieonderdeel	BEL/GRN

Bijlagen
Brief aan PS over afdoening motie dierenwelzijn Waddenfonds (M164-2021).pdf
M164-2021 AANGENOMEN.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	6 december 2021
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**

Toelichting

Provinciale Staten hebben in hun vergadering van 13 september 2021 een motie aangenomen waarin het Waddenfonds opgeroepen wordt meer rekening te houden met dierenwelzijn.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

H.R. Heijmering

BEL/GRN

Telefoonnummer +31235144274

HEIJMERINGH@Noord-Holland.nl

Verzenddatum

- 2 DEC. 2021

Kenmerk

1617361/1738535

Uw kenmerk

Betreft: afdoening motie dierenwelzijn Waddenfonds (M164-2021)

Geachte leden,

Naar aanleiding van uw motie M164-2021, aangenomen in uw Statenvergadering van 13 september 2021, waarin u ons college vraagt om het Waddenfonds op te roepen meer rekening te houden met dierenwelzijn, kunnen wij u melden dat dit onderwerp onlangs besproken is in een vergadering van het Algemeen Bestuur van het Waddenfonds. In dit bestuur hebben vanuit Noord-Holland twee Statenleden en de voor de Wadden verantwoordelijke gedeputeerde zitting.

Omdat het Waddenfonds een gemeenschappelijke regeling van drie partijen is, kan het Waddenfonds enkel moties uitvoeren die in alle drie provincies zijn aangenomen. Nu dit niet is gebeurd kan het Waddenfonds deze motie niet zomaar uitvoeren. Uiteraard hebben wij wel aandacht gevraagd voor de strekking van de motie, aangezien ook ons college bij de selectie van activiteiten/projecten, dierenwelzijn hoog in het vaandel heeft staan. Onze oproep werd herkend in het bestuur van het Waddenfonds, aangezien één van de doelen van het Waddenfonds is om te investeren in projecten die o.a. de ecologie van het Waddengebied versterken. Ook heeft het Waddenfonds de laatste jaren aanzienlijke budgetten vrijgemaakt om de visserijdruk in het Waddengebied te verminderen.

Ook in de toekomst zullen wij in het bestuur van het Waddenfonds aandacht blijven vragen voor dierenwelzijn, op de momenten die zich daartoe lenen.

Wij stellen u voor met deze beantwoording motie M164-2021 als afgedaan te beschouwen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris R.M. Bergkamp

voorzitter A.Th.H. van Dijk

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

M164-2021/PS 13-09-2021
AANGENOMEN

Motie Houd rekening met dierenwelzijn

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 13 september 2021, ter behandeling van Waddenfonds: Uitvoeringskader 2021-2027 en evaluatie gemeenschappelijke regeling;

constaterende dat:

- inzet van het Waddenfonds en de bijbehorende projecten vaak raken aan belangen van vele dieren en hun leefomgeving;
- in een democratie alle belangen worden gewogen, dus ook die van de dieren;
- het Uitvoeringskader van het Waddenfonds nergens expliciet dierenwelzijn noemt;
- de maatschappij steeds sterker vraagt dat er bij investeringen, beleid en afweging van belangen beter rekening wordt gehouden met dierenwelzijn;

gehoord de discussie,

spreken uit:

- ook in het kader van het Waddenfonds dierenwelzijn belangrijk te vinden;

en roepen het Waddenfonds op:

- om bij de selectie van de te ondersteunen activiteiten/projecten expliciet dierenwelzijn mee te laten wegen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Ines Kostic,	Ayşe Er,	Eric Jensen
Partij voor de Dieren	GroenLinks	JA21

Rondvraag Water 10 januari 2022

Reactie stuurgroep op tussenevaluatie Aanpak Oostelijke Vechtplassen

In antwoord op onze technische vragen agendapunt 19d Tussenevaluatie Aanpak Oostelijke Vechtplassen (25 okt 2021) werd gezegd dat op 15 december uitwerkingen van de evaluatie besproken zouden worden in de stuurgroep.

Wij zijn benieuwd hoe het gesprek in de stuurgroep inmiddels is verlopen en wat nu het vervolgproces zal zijn. Kan Gedeputeerde Loggen ons een update geven.

De agenda en stukken van de vergadering van het algemeen bestuur op 1 december zijn via IBABS verzonden aan de leden van het algemeen bestuur en aan de adviescommissie.

De openbare agenda en stukken zijn ook geplaatst op de IBABS vergaderkalender op de website https://www.alkmaarder-enuitgeestermeer.nl/ onder Beleid en bestuur - Vergaderingen, zie ook deze link.

Ik verzoek u dit bekend te maken aan de raadsleden/Statenleden.

Met vriendelijke groet,
namens het bestuur van Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer,

Programmamanager Recreatie Noord-Holland NV

Genieweg 46a, 1981 LN Velsen-Zuid
Postbus 2571, 2002 RB Haarlem

bestuurssecretariaat@recreatienoordholland.nl
www.alkmaarder-enuitgeestermeer.nl

Geachte griffiers,

De agenda en stukken van de vergadering van het algemeen bestuur op 2 december zijn via iBabs verzonden aan de leden van het algemeen bestuur en aan de adviescommissie.

De openbare agenda en stukken zijn ook geplaatst op de iBabs vergaderkalender op de website www.twiske-waterland.nl onder Beleid en bestuur - Vergaderingen. Zie ook **deze link** .

Ik verzoek u dit bekend te maken aan de raadsleden/Statenleden.

Met vriendelijke groet,

Programmamanager

RECREATIE Noord-Holland

Recreatie Noord-Holland
www.recreatienoordholland.nl

Genieweg 46
1981 LN Velsen-Zuid

Postbus 2571
2002 RB Haarlem

PLASSENSCHAP LOOSDRECHT

- **TELEFOON**
  030 297 40 00
- **POSTADRES**
  Postbus 8058
  3503 RB Utrecht
- **BEZOEKADRES**
  Archimedeslaan 6
  3584 BA Utrecht
- **ONLINE**
  www.recreatiemiddennederland.nl
  info@recreatiemiddennederland.nl
- **FINANCIEEL**
  IBAN NL68 BNGH 0285012290
  BIC BNGH NL2G
  BTW NL804162591B01
  KvK 52394832

Aan:
de deelnemers van Plassenschap Loosdrecht
de gemeenteraden, de provinciale staten en colleges van B&W en GS

Onderwerp: Toekomstige organisatie voor Plassenschap Loosdrecht

Utrecht, 15 november 2021

Geachte deelnemer,

Hiermee informeren wij u over de voortgang van het proces om te komen tot een nieuwe toekomstige samenwerking voor de recreatieschappen. Door de Plassenraad is in de vergadering van 1 november 2021 een keuze gemaakt voor een nieuwe organisatiestructuur voor het Plassenschap Loosdrecht e.o. Het betreft een wijziging van de bestaande samenwerking door het aangaan van een nieuwe organisatiestructuur. De bestaande gemengde duale gemeenschappelijke regeling zal worden omgevormd tot een bedrijfsvoeringsorganisatie die de taakuitvoering via dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) uitbesteed aan nieuwe uitvoerende partijen. Hiermee wordt ingezet op verlaging van de bestuurlijke druk en overhead. Voorgesteld wordt door te gaan als bedrijfsvoeringorganisatie. Aan u als deelnemer van het schap wordt gevraagd een besluit te nemen om hiermee in te stemmen. Wij ontvangen uw reactie graag voor rond 1 februari 2022.

Digitale bijeenkomst voor raads- en statenleden
Om de raads- en statenleden mee te nemen in het proces en uitleg te geven over de stukken en de daarin verwoorde keuzes zullen er twee bijeenkomsten van de Raads- en Statenklankbordgroep via Teams worden gehouden. Daarin is er gelegenheid om vragen te stellen.
De bijeenkomsten worden gehouden op **dinsdag 30 november 2021, van 19.30 tot 21.00 uur** en op **woensdag 8 december 2021, van 19.30 tot 21.00 uur.**
Wij nodigen u uit om bij één van deze digitale informatiebijeenkomsten aanwezig te zijn. De link met de inloggegevens zullen aan de griffies worden toegezonden.

Context
In 2019 is geconstateerd dat de situatie bij de Recreatie Midden Nederland (RMN) zorgelijk is. De bedrijfsvoering van RMN was niet in control en de kosten liepen op. In het daaropvolgend proces is door Bureau Berenschot geconcludeerd dat er ook meer duidelijkheid nodig is over de basis voor samenwerking. Concreet: duidelijkheid van de deelnemers aan de schappen over doel, nut en noodzaak van de samenwerking.
Eind 2020 hebben de besturen van de schappen richtinggevende uitspraken gepresenteerd voor de toekomstige samenwerking binnen de schappen en daarbij aangegeven dat er geen draagvlak meer

is voor het voortbestaan van RMN. De deelnemers van het schap hebben hierop begin 2021 instemmend gereageerd, met enkele aanvullende aandachtspunten.
Vanaf begin dit jaar zijn, met ondersteuning van Bureau KokxDeVoogd, gesprekken gevoerd over de invulling van de nieuwe samenwerking. Met veel partijen (intern en extern) is gesproken en alle daaruit voortvloeiende informatie heeft geleid tot het voorstel dat u nu wordt aangeboden.

Korte uitleg beslispunten en onderliggende stukken
Aan de deelnemers is een voorstel met onderliggende stukken aangeboden. Hierbij een korte uitleg van de aangeboden stukken.

Als eerste willen wij de noodzaak van de besluitvorming op dit moment uitleggen. Om de opheffing van RMN op een zorgvuldige wijze mogelijk te maken is het van belang dat er duidelijkheid is over de nieuwe samenwerking en de vorm daarvan. De uitvoering van de werkzaamheden moet passen bij de organisatievorm die wordt gekozen. Met de besluitvorming in januari/februari 2022 is het mogelijk om in het voorjaar besluiten te nemen over de liquidatie/opheffing van RMN, zodat ook het personeel een redelijke termijn wordt geboden voor de overgang naar een nieuwe organisatie.

<u>Voorstel Toekomstige samenwerking recreatietaken</u>
In dit voorstel met bijlagen staat de nieuwe samenwerkingsvorm beschreven. Daarin vindt u de motivering voor de samenwerkingsvorm in verschillende onderdelen met consequenties en risico's. Daarin komt ook het financiële aspect aan bod. Het voorstel gaat uit van twee uitvoeringsorganisaties, de gemeente Wijdemeren voor de 'natte' gebieden [1.] van het schap en Staatsbosbeheer voor de 'droge' gebieden [2.] van het schap. Met Staatsbosbeheer wordt een intentieovereenkomst afgesloten, zoals hierna nader geduid. De richtinggevende uitspraken van december 2020 worden gevolgd. Voor een samenwerking met de Vinkeveense Plassen, onderdeel van deze uitspraken, is het op dit moment nog niet mogelijk vanwege de complexiteit en onderscheid in karakteristiek. In het voorstel is het door de deelnemers te nemen besluit opgenomen. U wordt gevraagd in te stemmen met de voorgestelde toekomstige organisatievorm. Verder wordt in het voorstel ook ingegaan op het beëindigen van het deelnemerschap van de gemeente Utrecht aan het Plassenschap. De deelnemersbijdrage van de gemeente Utrecht zal gecompenseerd worden door de Provincie Utrecht, zodat er geen financieel nadeel ontstaat voor de andere deelnemers aan het schap.

<u>Intentieovereenkomst tussen de recreatieschappen en Staatsbosbeheer</u>
Staatsbosbeheer wordt gevraagd de uitvoering van een deel van de taken, de 'droge' gebieden, over te nemen. Dit aansluitend bij de vraag die vanuit het Recreatieschap Stichtse Groenlanden is gesteld voor de uitvoering van alle werkzaamheden. Ter kennisneming is bijgevoegd de intentieovereenkomst die met Staatsbosbeheer wordt afgesloten. Hierin wordt het proces beschreven om te komen tot een concrete aanbieding van Staatsbosbeheer om de werkzaamheden voor het schap van RMN over te nemen, waar mogelijk inclusief personeel.

<u>Concept-Liquidatieplan RMN</u>
De bedrijfsvoeringorganisatie RMN is een gemeenschappelijke regeling waarin de dagelijks besturen van de twee recreatieschappen en Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht participeren als deelnemer. Door het bestuur van RMN is aan deze drie deelnemers voorgesteld om de regeling RMN per 31 december 2022 op te heffen. Dit is een jaar later dan eerder is aangegeven omdat het meer tijd kost een nieuwe uitvoeringsorganisatie voor de recreatieschappen te organiseren. Bij de opheffing RMN hoort een liquidatieplan waarin de liquidatie en de daaraan verbonden kosten worden beschreven. Een uitsplitsing van de kosten per deelnemer is in dit plan opgenomen. Inmiddels heeft het bestuur van RMN een concept-liquidatieplan opgesteld en dit ter kennis

1. Onder de 'natte' gebieden wordt verstaan de Loosdrechtse Plassen die vallen onder en behoren bij het zorggebied van het Plassenschap.
2. De 'droge' gebieden zijn: Aa, Bosdijk, Boterwal, De Geer, De Uitweg van Portengen, Oukoperdijk, Veenkade en Zwaan.

gebracht aan de drie deelnemers. Vanwege de financiële consequenties voor het Plassenschap wordt dit concept-plan ook ter kennis gebracht aan de gemeenten en de provincies, die deelnemen aan het schap.

Vervolgproces
Zoals hiervoor aangegeven wordt nu aan u als deelnemer gevraagd in te stemmen met de nieuwe samenwerkingsvorm. Gevraagd wordt om het besluit begin februari 2022 aan ons bestuur kenbaar te maken.
Na het verzamelen van alle besluiten is ons bestuur half februari 2022 in staat de vervolgstappen te zetten. Allereerst wordt een besluit genomen over het opheffen van RMN. Als ook het Recreatieschap Stichtse Groenlanden en Gedeputeerde Staten van de Provincie Utrecht besluiten tot opheffing is het besluit tot opheffing een feit. Dan kan het bestuur van RMN eind februari 2022 een besluit nemen over het liquidatieplan van RMN. De uitvoering van het besluit tot opheffing wordt pas genomen als er een definitieve overeenkomst met een toekomstige beheersorganisaties (de gemeente Wijdemeren en Staatsbosheer) is gesloten.

<u>Voorstel tot wijziging van de gemeenschappelijke regeling</u>
In het voorjaar kunt u de wijziging van de gemeenschappelijke regeling verwachten. Deze zal u worden aangeboden om vast te stellen, zodat vanaf 1 januari 2023 de nieuwe organisatie ook echt vorm kan krijgen.

<u>Uitvoering van de werkzaamheden na 1 januari 2023</u>
Het proces met Staatsbosbeheer over de uitvoering van de werkzaamheden in de ‘droge’ gebieden zal in juni 2022 leiden tot besluitvorming. Met Wijdemeren zal in dezelfde periode worden overlegd en besluitvorming plaats vinden over de taakuitvoering voor de ‘natte’ gebieden. Dit zal in nauw overleg tussen de twee gebiedsgemeenten plaatsvinden. Dan zijn alle (financiële) gevolgen inzichtelijk en kan ook gewerkt worden aan de overgang van medewerkers van RMN naar de nieuwe uitvoeringsorganisaties. Hiermee ontstaat een nieuwe situatie en een nieuwe werkelijkheid waarmee de noodzakelijke taakuitvoering voor de recreatiegebieden ook in de toekomst gewaarborgd is.

Namens het dagelijks bestuur van Plassenschap Loosdrecht,

Mw. drs. C.R. Larson
Voorzitter Plassenschap Loosdrecht

Aan de deelnemers van het Plassenschap,

In aansluiting op de mail van 2 november, waarin u het voorstel met bijlagen is toegestuurd inzake de toekomstige samenwerking in het verband het Plassenschap Loosdrecht e.o., sturen wij u aanvullend een aanbiedingsbrief waarin de samenhang van de besluitvorming, de uitnodiging voor de Informatiebijeenkomst voor raads- en statenleden en het vervolgproces in is aangegeven.
Wij verzoeken u deze brief bij de stukken die op 2 november zijn toegestuurd te voegen.

Met vriendelijke groet,
Secretaris Bestuurlijke Begeleidingsgroep Transitie RMN

Greenport Aalsmeer
Kwartaalverslag Q3 – 2021

Inhoud

Plannen smeden voor de toekomst! **2**

Thema Duurzame Gebiedsontwikkeling **3**

- **Gebiedsgerichte aanpak** **3**
- **Verduurzaming en CO_2** **3**
- **Overige projecten/onderzoeken** **4**

Thema Arbeidsmarkt en Onderwijs **4**

- **Huisvesting internationale medewerkers** **5**
- **Onderwijs** **5**

Thema Kennis en Innovatie **7**

Plannen smeden voor de toekomst!

Tijdens de zomer is Greenport Aalsmeer gewoon ‘open’ geweest. We hebben allemaal genoten van een welverdiende vakantie, maar het werk ging volop door. Naast alle lopende werkzaamheden, heeft het team van Greenport Aalsmeer ook plannen gesmeed voor de toekomst.

Ambitieuze plannen, waarin we oude thema’s nieuw leven willen inblazen en bestaande thema’s verder willen doorontwikkelen. Het GPA-team dat daarvoor nodig is, staat als een huis én blijft volop in ontwikkeling. We zetten flink in op bestaande thema’s, pakken door op lopende en nieuwe projecten, denken met onze stakeholders na over een nieuwe positionering van de greenport, praten mee aan de landelijke tafels van Greenports Nederland en zetten in op nieuwe samenwerkingen en ontwikkelingen.

Namens het projectteam Greenport Aalsmeer
Ronald van den Breevaart - programmamanager

Thema Duurzame Gebiedsontwikkeling

Het thema Duurzame Gebiedsontwikkeling is een integraal thema waarin ruimtelijk-economische ontwikkeling van glastuinbouwgebieden samengaat met de verduurzaming. Om te komen tot toekomstbestendige glastuinbouwgebieden en behoud van primaire productie als essentiële schakel in de sierteelt keten, is integrale ontwikkeling nodig.

Gebiedsgerichte aanpak

Noorder Legmeerpolder – Amstelveen - de vernieuwing in Noorder Legmeerpolder zet door. RM Plants heeft de achterliggende kwekerij van Hoogduijn & Fourchette gekocht aan de Noorddammerweg 82a. Hierdoor is het mogelijk om hun bestaande vestiging, gelegen aan de Meerlandenweg 22, in capaciteit te verdubbelen. Greenport Aalsmeer heeft gemeente Amstelveen ondersteund bij de beoordeling van het bouwplan. De bouw gaat in 2022 van start.

PrimA4a – Haarlemmermeer - greenport Aalsmeer heeft één ondernemer in PrimA4a ondersteund met een aanvraag voor de POP3 Verplaatsingsregeling. Het betreft een uitbreiding en modernisering. Begin november staat een derde ondernemersbijeenkomst gepland. Het betreft voor het eerst een fysieke bijeenkomst. Onderwerpen zijn onder meer de energietransitie, nieuwe bedrijfsinvesteringsplannen en beschikbaarheid van kavels.

De Baan en Sotaweg – Kaag en Braassem - als onderdeel van de gebiedsgerichte aanpak is gestart met ontwerpend onderzoek, met als doel om te komen tot een toekomstvisie van de bedrijven. Het ontwerpend onderzoek richt zich op het verkennen van toekomstige inrichtingsmogelijkheden. De ligging van het gebied ingeklemd tussen woonbebouwing in combinatie met lintbebouwing van burgerwoningen, de noodzaak tot herverkaveling en de aanwezigheid van de molenbiotoop zijn hiervoor de aanleiding. Het ontwerpend onderzoek wordt eind december 2021 opgeleverd. Half oktober staat bestuurlijk overleg gepland, over onder meer de toekomst van De Baan en Sotaweg.

De Kwakel-Kudelstaart – Uithoorn/Aalsmeer - op 24 augustus heeft er een tweede gebiedstekensessie plaatsgevonden met de gevestigde bedrijven in de deelgebieden A1 en A2 (deelgebied Hoofdweg-Mijnsherenweg en deelgebied Mijnsherenweg-Geniedijk-Kudelstaartseweg. Hierin is de oogst gepresenteerd uit de eerdere gebiedstekensessies van 17 en 18 februari, alsmede hetgeen is opgehaald in de interviews.

Als onderdeel van de gebiedsgerichte aanpak is vervolgens ook in De Kwakel-Kudelstaart gestart met ontwerpend onderzoek. Ook hebben meerdere bijeenkomsten plaatsgevonden met het consortium van ondernemers dat de opsporingsvergunning voor geothermie heeft aangevraagd. Hierin is gewerkt aan het concretiseren van de planvorming voor de duurzame warmtevoorziening. Tot slot heeft Greenport Aalsmeer ondersteuning geboden aan drie casussen voor de POP3 Verplaatsingssubsidie.

Verduurzaming en CO_2

Actualiteit:
De acute hoge energieprijzen zorgen voor veel onrust in de sector. De energiecrisis resulteert erin dat telers heftige besluiten moeten nemen. Steeds meer ondernemers kiezen ervoor om

komende winter de lampen uit te houden, en hier en daar komen kassen leeg te staan. Productie wordt verlaagd en/of uitgesteld naar het voorjaar. Planten worden afbesteld. Dit onderwerp zal nog maandenlang urgent zijn. Greenports Nederland en Glastuinbouw Nederland hebben een crisisteam opgericht om de ontwikkelingen te volgen en te onderzoeken welke acties genomen kunnen worden.

Ontwikkelingen warmte en geothermie
De enquêteresultaten hebben een eerste beeld opgeleverd van de energieprofielen van de glastuinbouwgebieden. Het blijkt dat de gebieden Kwakel-Kudelstaart en PrimA4a voldoende vraag hebben voor een eigen aardwarmtebron. Voor de andere concentratiegebieden is de warmtevraag te laag, maar kan daar kan een regionaal warmtenet wel uitkomst bieden. Samen met D4 en Firan is ook een eerste blik geworpen op de transitievisies warmte van de Greenport Aalsmeer gemeenten, om zo een beeld te krijgen hoe de kansrijke wijken uit de gebouwde omgeving liggen ten opzichte van de glastuinbouwgebieden. Dit wordt verder uitgewerkt in mogelijke schetstracés. Verder heeft Greenport Aalsmeer samen met Glastuinbouw Nederland periodiek overleg met de initiatiefnemers van opsporingsaanvraag Kudelstaart 1. De verlening van de opsporingsvergunning verwachten we in Q2 2022.

CO_2 -netwerk Greenport Aalsmeer
Voor het verbindingstracé naar de Kwakel-Kudelstaart wordt hard gewerkt aan de ruimtelijke procedures. Haarlemmermeer, Kaag & Braassem en Uithoorn hebben inmiddels het ontwerp bestemmingsplan voor de transportleiding gepubliceerd en lopen daarmee op schema. Gemeente Aalsmeer heeft tot op heden het ontwerp bestemmingsplan helaas nog niet gepubliceerd.

Overige projecten/onderzoeken

Schuifruimtepuzzel
De schuifruimtepuzzel is afgerond. De schuifruimtepuzzel zal in kwartaal 4 worden gepresenteerd aan de Regiegroep en de Stuurgroep van Greenport Aalsmeer.

Onderzoek glastuinbouw- en veilinggelieerde bedrijvigheid
In het tweede kwartaal 2021 is volop doorgewerkt aan het onderzoek glastuinbouw- en veilinggelieerde bedrijvigheid. Dit heeft ertoe geresulteerd dat het onderzoek is afgerond en in de Stuurgroep Greenport Aalsmeer van 24 juni 2021 is behandeld. De adviezen van Buck Consultants zijn onderschreven en de begeleidingsgroep heeft de opdracht om hiermee aan de slag te gaan.

Glasmonitor
De glasmonitor is operationeel. Na een zorgvuldig afwegingsproces met ondernemers uit het bestuur van Glastuinbouw Nederland, afdeling Aalsmeer én een Stuurgroep ondermijning is besloten om de glasmonitor alleen achter een wachtwoord beschikbaar te stellen aan medewerkers van overheden en/of samenwerkingsverbanden waarin overheden betrokken zijn.

Thema Arbeidsmarkt en Onderwijs

Huisvesting internationale medewerkers

Afronding fase 1

Fase 1 van het programma is in het derde kwartaal afgerond. In de komende periode worden de resultaten van deze fase verder uitgerold (registratieprocedure) en onderhouden (handreiking, kennisnetwerk). De stuurgroep heeft besloten om de resultaten van het Decisio-onderzoek in de komende periode via de colleges van B&W met de verschillende gemeenteraden te delen, zodat eenieder die daar belang bij heeft hiervan kennis kan nemen.

Plan van aanpak fase 2

Het plan van aanpak voor fase 2 (regionale projectenagenda) is in juli/augustus beeldvormend besproken met de betrokken ambtenaren (gemeenten en provincies) en met vertegenwoordigers van brancheorganisaties. Alle opgehaalde input is verwerkt in het definitieve plan van aanpak, dat door de Taskforce inmiddels inhoudelijk is goedgekeurd. Het definitieve plan van aanpak wordt in het vierde kwartaal ter besluitvorming voorgelegd aan de regie- en stuurgroep. Het plan van aanpak voorziet in het detecteren en opstarten van regionale projecten die bijdragen aan het vergroten van het aantal kwalitatief goede huisvestingsoplossingen voor internationale medewerkers binnen Greenport Aalsmeer.

Landelijke tafel

De deelname van GPA aan de landelijke werktafel en bestuurlijke tafel huisvesting internationale medewerkers Greenports Nederland wordt gecontinueerd. De landelijke tafel zet zich onder andere in om de kennisdeling tussen de Greenports te bevorderen, om meer inzicht te verkrijgen in de problematiek rondom de realisatie van nieuwe huisvestingsoplossingen en op het vergroten van de lobbykracht vanuit de bestuurlijke tafel richting het Rijk en de provincies.

Onderwijs

Vanuit het thema Arbeid & Onderwijs zijn er in het derde kwartaal vooral verbindingen gelegd tussen heel veel partijen. Hier komen nu daadwerkelijk ook samenwerkingen met partners tot stand. In het vierde kwartaal zijn er daardoor veel activiteiten gepland. Onderstaand een overzicht.

Events

- Inholland Research & Innovatie Centre Agri, Food & Life Sciences - er is een webinar georganiseerd over bedrijfsovernames in de agrifood sector.
- Green Campus Amsterdam - op 30 september 2021 vond het Next Level Sierteeltveredeling symposium plaats. De resultaten van het onderzoek (mogelijk gemaakt door POP3 subsidie) en uitgevoerd door studenten van Green Campus en Hogeschool Inholland Amsterdam zijn gepresenteerd aan veredelaars en geïnteresseerden. GPA was medeorganisator.

Onderwijs

- On Stage/Stichting Techniek Onderwijs Amstelland- in 2021 hebben meer dan 10 bedrijven vanuit de sierteeltsector meegedaan aan On Stage. Voor 2022 staat het beroepenfeest op 8 maart 2022 in de Bloemhof in Aalsmeer op de planning. De 'Doe Dag' is gepland op 31 maart 2022. Aan GPA is gevraagd om de begeleiding te doen van de groep van sierteeltbedrijven.
- Stichting Techniek3daagse/STO - op 9, 10 en 11 november 2021 vindt de Techniek3Daagse plaats op het bedrijf van F.N. Kempen in Mijdrecht.
- Glastuinbouw Nederland - GPA wil samen met Glastuinbouw NL de College Tour, die al drie jaar succesvol draait in het Westland, gaan organiseren voor de regio Aalsmeer. Glastuinbouw NL heeft hiervoor subsidie aangevraagd.
- MBO Airport College - deze school leidt logistieke studenten op. De schoolleiding brengt op 8 november een bezoek aan meerdere bedrijven aan de sector om te bespreken of er een samenwerking kan worden. GPA doet de voorbereiding van dit bezoek.
- MBO Westpoort- deze school leidt technische studenten op. Vanuit GPA is er een voorstel gedaan aan de schoolleiding om een bezoek aan de sector te brengen, met focus op bedrijven in de techniek en teelt.
- Luchtvaart Community Schiphol- vanuit het manifest Noord-Holland kijkt GPA waar er aansluiting gevonden kan worden bij de de uitdagingen op de arbeidsmarkt. Op 8 november brengen zij een bezoek aan de sector, samen met het MBO Airport College.
- Pantar Groep - naar aanleiding van een bezoek aan Pantar Amsterdam in juli heeft GPA gesproken over toekomstige beroepsbeelden en wat er in de sector qua arbeidskracht nodig is. Daaruit komen nu vijf opleidingstrajecten als pilot in de 'Oriëntatiebaan' en in 2022 structureel een leerlijn naar de glastuinbouw.
- Vakschool Thamen Uithoorn - het afgelopen jaar heeft GPA op deze vmbo-excursies georganiseerd voor leerlingen aan een veredelaar. In 2022 willen ze dit project opnieuw doen en daarnaast is de school voor 75 leerlingen op zoek naar een logistieke opdracht (en bedrijfsbezoek). Contacten zijn gelegd, uitvoering volgt.
- Op uitnodiging van ondernemer Antoinette Ingwersen is er op 23 september 2021 een bezoek gebracht aan de Groene Hart Bouwacademie. Interessant en goed om te zien hoe men vanuit de bouwbranche deze opleiding vormgeeft. GPA heeft kennis gemaakt met Reindert Brouwer, vestigingsdirecteur van het Ashram College Nieuwkoop. Het vervolggesprek op deze school staat gepland voor 19 november 2021.

Divers

- HortiHeroes / Directeur voor 1 dag – vanuit GPA is actief gezocht naar bedrijven die bij dit initiatief willen aansluiten, waaronder Kuehne en Nagel (logistiek). Vanuit het netwerk van GPA sluiten nu ook scholen uit Amsterdam en Almere aan om mee te doen, te weten Hogeschool Inholland Amsterdam en Aeres Hogeschool in Almere (via Amsterdam Green Campus).
- Op 9 november brengt het Randstad Team van de provincies Noord- en Zuid-Holland een werkbezoek aan de sector. Vanuit GPA wordt het middagprogramma georganiseerd met verschillende bedrijfsbezoeken.
- GPA blijft gesprekken voeren met exporteurs, importverwerkers, scholen, partners en producenten om te bespreken wat we voor elkaar kunnen betekenen. De sector wil op vele manieren helpen om de groeiende vraag naar medewerkers (en deze loopt door schaarste snel op) richting de sierteeltsector te krijgen.

Thema Kennis en Innovatie

Algemeen
In het bestuurlijk overleg is de nadere focus van de Greenport op innovatie en duurzaamheid aan de orde geweest. Ook is een aanzet gemaakt om de valorisatie van projectresultaten verder te versterken, met het doel om dit in een toekomstige programmatische aanpak op te nemen.
Met het oog op een sterker4 verankering van activiteiten in het netwerk van ondernemers, zijn gesprekken gevoerd met de bestuurlijke vertegenwoordigers over het versterken van accountmanagement. Daarnaast zijn sessies gehouden over het uitwerken van een innovatie agenda op basis van de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties.

In de aanloop naar aanvragen in het kader van het Nationaal groeifonds zijn support letters geformuleerd voor onder andere PlantXR en NextGenHiTech. Met name de eerste aanvraag sluit nauw aan bij de veredelingsbedrijven in de regio. Het SIA-programma Innovatietraineeships is actief onder de aandacht gebracht van m.n. veredelingsbedrijven. Dit heeft geleid tot een aantal positieve reacties, waardoor trainees bij deze bedrijven aan het werk kunnen gaan, dit in nauwe samenwerking met Hogeschool Inholland.

Bijeenkomsten
In dit kwartaal zijn de voorbereidingen getroffen voor een online Innovatiecafé op 5 oktober met als thema circulaire tuinbouw (deel 1). In samenwerking met SIGN wordt een cyclus van innovatiecafés over het thema Circulaire Tuinbouw georganiseerd, waarvan dit de eerste is. In november staat deel twee gepland. Voor de business Club van FC Aalsmeer is een presentatie gehouden over Innovatie in de Greenport. Dit heeft geleid tot diverse nieuwe contacten met ondernemers met plannen op dit gebied.

Ondernemerssupport

Algen
Met Synalgae, dat op de locatie van Olij in de Kwakel een proefsite voor algenproductie heeft staan, wordt nagedacht over het opzetten van een expertisecentrum. Voor dit traject is een ontwerp gemaakt voor het ontwikkelen van een kansenkaart, op basis waarvan gezamenlijke vervolgstappen kunnen worden geformuleerd.

Energietransitie
Ten aanzien van energietransitie ligt een grote uitdaging op de zgn. piekvoorziening. Hiervoor zijn diverse oplossingen denkbaar, maar geen enkele is vooralsnog ontwikkeld of toegespitst op de glastuinbouw. Samen met Greenports Noord-Holland Noord en West-Holland worden voorbereidingen getroffen over het uitschrijven van een challenge, waarin aanbieders van kennis en technieken gevraagd wordt om met een conceptoplossing te komen, die onderdeel gemaakt kan worden van bijvoorbeeld een EFRO of een GLB-aanvraag. .

Circulaire tuinbouw
In samenwerking Greenports Nederland en SIGN wordt het onderwerp circulaire tuinbouw (grondstofstromen/circulaire businessmodellen) nader vormgegeven. Er hebben gesprekken plaatsgevonden met bedrijven en clusters die zich – met name – met grondstofstromen en circulair ondernemerschap bezighouden. Op basis van deze gesprekken wordt een visie op circulaire tuinbouw voor de regio ontwikkeld. De werkgroep Circulaire Tuinbouw

van Greenports NL wordt gebruikt om de Aalsmeerse context te toetsen en onze eigen positie te bepalen. Daarnaast is gesproken over een nadere samenwerking met de programma's Circulaire Stad en Plastic van Greenport West-Holland.

Digitalisering

Binnen dit thema zijn een groot aantal initiatieven en activiteiten geïdentificeerd die allen een rol spelen. Van deze initiatieven wordt een overzichtssnapshot gemaakt, om de onderlinge relaties en interacties en potentiële concurrentie en conflicten in beeld te kunnen krijgen. Op basis van deze snapshot kan vervolgens de positie en mogelijke taakstelling van Greenport Aalsmeer in het speelveld bepaald worden.

Geachte redactie,

Bijgaand treft u een persbericht aan over de zienswijze ‘Dierwaardige veehouderij’, die de Raad voor Dierenaangelegenheden heeft opgesteld op verzoek van demissionair minister Carola Schouten van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Deze is aangeboden aan de minister.

In de zienswijze gaat de Raad in op de vraag "Wat zijn randvoorwaarden voor de veehouderij van de toekomst, waarin het dier een positieve staat van welzijn ervaart?" Het persbericht toont de belangrijkste bevindingen, de volledige versie van de zienswijze vindt u op de website van de RDA (www.rda.nl).

Voor nadere informatie of vragen kunt u contact met mij opnemen.

Met vriendelijke groet,

RAAD VOOR DIERENAANGELEGENHEDEN

Persbericht

‘Integreer welzijn dieren in transitie veehouderij’

RDA formuleert zes leidende principes voor een dierwaardige veehouderij

Den Haag, 18 november 2021

De Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA) heeft zes leidende principes geformuleerd voor een dierwaardige veehouderij. Deze zijn beschreven in de zienswijze Dierwaardige Veehouderij, opgesteld op verzoek van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De RDA pleit ervoor om dierenwelzijn integraal mee te nemen in de transitie van de veehouderij die is gericht op kringlooplandbouw en duurzaamheid. Volgens de Raad is de veehouderij alleen toekomstbestendig als deze ook dierwaardig is.

Positief welzijn, zes leidende principes

De minister heeft de Raad advies gevraagd over de randvoorwaarden voor de veehouderij van de toekomst, waarin het dier een positieve staat van welzijn ervaart.
De RDA geeft invulling aan ‘positief welzijn’ met de zes leidende principes. Daarbij is het vertrekpunt de erkenning van de intrinsieke waarde en de integriteit van het dier (principe 1). Dat betekent: respect voor de eigen waarde van het dier als wezen met gevoel, dat pijn en plezier kan ervaren. Dit houdt onder meer in dat veehouders geen fysieke ingrepen meer uitvoeren, zoals staarten couperen of snavels behandelen, behalve als ermee stoppen nadelig is voor het dier. Daarnaast dient een dierwaardige veehouderij in drie basisbehoeften te voorzien: goede voeding, goede omgeving, goede gezondheid (principes 2, 3 en 4). Bovendien dient een dier voldoende mogelijkheden te hebben om essentiële natuurlijke gedragingen te vertonen en zijn behoeften te vervullen (principe 5).Ten slotte moet het dier een emotionele toestand kunnen bereiken die het als overwegend positief ervaart (principe 6). Voor dat laatste moet het dier kunnen reageren op omstandigheden in zijn omgeving.
De leidende principes hebben als doel richting te geven; zowel in ontwerpprocessen als in het gesprek tussen verschillende stakeholders. Ze zijn niet geformuleerd als voorschrift of maatlat.

Aanbevelingen

De Raad roept de overheid op duidelijk te kiezen voor een dierwaardige veehouderij en deze integraal mee te nemen in de transitie naar kringlooplandbouw en duurzame veehouderij.
De ontwikkeling naar dierwaardige veehouderij vraagt een gezamenlijke aanpak van overheden, veehouders, marktpartijen, maatschappelijke organisaties en andere stakeholders. Dierwaardige veehouderij vereist een gerichte aanpassing van ruimtelijke ordenings-, milieu- en natuurwetgeving en de ontwikkeling van goede verdienmodellen voor veehouders (en de hele keten).

Postbus 20401 2500 EK Den Haag T 070 378 52 66 info@rda.nl www.rda.nl

DE RAAD VOOR DIERENAANGELEGENHEDEN (RDA) IS EEN ONAFHANKELIJKE RAAD VAN DESKUNDIGEN DIE DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT ADVISEERT OVER VRAAGSTUKKEN OP HET GEBIED VAN DIERENWELZIJN INCLUSIEF DIERGEZONDHEID.

Een dierwaardige veehouderij zal alleen tot stand komen als de overheid het initiatief neemt en de urgentie benoemt, constateert de Raad. Er is een ander beleid nodig en een sterke regiefunctie van de overheid. De zienswijze geeft hiervoor een aantal aanbevelingen.

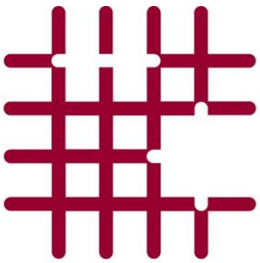
Deze zienswijze is aangeboden aan demissionair minister Carola Schouten van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De volledige zienswijze is te downloaden via onze website www.rda.nl. De RDA wil in gesprek gaan met stakeholders over deze zienswijze. Daarvoor wordt onder meer een discussiebijeenkomst georganiseerd**.**

Over de RDA
De Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA) is een onafhankelijke raad van deskundigen die de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit gevraagd of op eigen initiatief adviseert over multidisciplinaire vraagstukken op het gebied van dierenwelzijn inclusief diergezondheid en ethische vraagstukken. De RDA bestaat uit ongeveer veertig leden met zeer uiteenlopende achtergrond en deskundigheid, die er op persoonlijke titel en zonder last of ruggespraak zitting in hebben.

Noot voor de redactie
Voor nadere informatie of vragen kunt u contact opnemen met ir. M.H.W. (Marc) Schakenraad, e-mail secretaris@rda.nl of telefoon 06-53340633.

Zie voor een schematische weergave van de zes leidende principes de bijgesloten afbeelding.

Dierwaardige veehouderij

RAAD VOOR DIERENAANGELEGENHEDEN

Inhoudsopgave

Procedure 2
1. Inleiding 3
1.1 Achtergrond en aanleiding 3
1.2 Vraagstelling en leeswijzer 5
2. Leidende principes voor een dierwaardige veehouderij 7
2.1 Intrinsieke waarde van het dier in de veehouderij 7
2.2 Wat verstaan we onder 'dierwaardig' en 'positief welzijn'? 8
2.3 Wat zijn de behoeften van productiedieren voor positief welzijn? 12
2.4 Welke meetbare parameters zijn er voor positief welzijn? 15
2.5 Zes leidende principes voor een dierwaardige veehouderij 18
3. Van principes naar dierwaardige veehouderij 20
3.1 Interpretatie van de leidende principes 20
3.2 Van leidende principes naar veehouderijsysteem van de toekomst 22
4. Toekomstverkenning dierwaardige veehouderij 25
4.1 Waar komen we vandaan? 25
4.2 Waar gaan we naartoe? 25
4.3 Kritische ontwikkelpunten voor een dierwaardige veehouderij 29
5. Conclusies en Aanbevelingen 32
5.1 Conclusies 32
5.2 Aanbevelingen 35
Literatuur 38
Bijlage 1 – Vraagstelling van minister 41
Samenstelling Raad voor Dierenaangelegenheden 45

Procedure

Deze zienswijze van de Raad voor Dierenaangelegenheden is opgesteld door een forum bestaande uit de raadsleden prof.dr.ir. G.M. van Dijk (voorzitter), dr.ir. G.B.C. Backus, G.P. van den Berg, prof.dr.ir. L.A. den Hartog, A.L. ten Have-Mellema, prof.dr.ir. B. Kemp, prof.dr.ir. T.B. Rodenburg, mr.drs. J. Staman en dr.ir. J.W.G.M. Swinkels.

Het forum is ondersteund door adjunct-secretarissen ir. R. Pothoven en dr. T.J. Bergstra en secretaris ir. M.H.W. Schakenraad van het bureau van de Raad.

Ter voorbereiding op deze zienswijze is het forum 11 maal bijeen geweest.

De concept-zienswijze is ter beoordeling voorgelegd aan de gehele Raad en aan Jong RDA. Deze zienswijze is daarmee een product van de hele Raad.

1. Inleiding

1.1 Achtergrond en aanleiding

De publicatie 'Staat van het Dier' (RDA, 2019a) laat zien dat velen positief zijn over de manier waarop dieren in Nederland worden gehouden en de ontwikkelingen daarin en tegelijkertijd dat er maatschappelijke zorgen zijn over de leefomstandigheden van dieren in de veehouderij, bijvoorbeeld waar het gaat om de hoge productie-eisen, de korte levensduur, de beperkte leefruimte, het stalklimaat en de beperkte mogelijkheden om natuurlijk gedrag te uiten. Dit kan ook worden afgeleid uit de publieksenquête in opdracht van de RDA[1] (Kantar, 2018) waaruit blijkt dat de manier van dieren houden leeft binnen de maatschappij en dat er bij veel mensen uitgesproken meningen over bestaan.

In het verleden heeft de RDA zich meerdere malen gericht op aspecten uit de veehouderij. Zorgen over dierenwelzijn (incl. diergezondheid)[2] zijn niet nieuw, maar de aandacht daarvoor neemt in onze publicaties steeds meer toe en blijkt ook uit het toenemende aantal erover. Zonder volledig te willen zijn wordt hier een aantal RDA-zienswijzen genoemd:

- In de zienswijze '*Dierenwelzijn in de kringlooplandbouw*' (RDA, 2020) is geconcludeerd dat goed dierenwelzijn (en niet enkel diergezondheid) uitgangspunt moet zijn voor iedere vorm van landbouw, zo ook kringlooplandbouw. Omdat dierenwelzijn (als onderdeel van onze sociaal-maatschappelijke waarden) niet automatisch in het kringloopconcept zit, is aandacht hiervoor noodzakelijk.
- In 2019 is een zienswijze uitgebracht '*Digitalisering van de veehouderij*' (RDA, 2019b). Hierin kwam naar voren dat er bij het gebruik van nieuwe digitale technieken in de veehouderij zowel bedreigingen als kansen liggen als het gaat om dierenwelzijn.
- In 2016 heeft de RDA een '*Toetsingskader voor productiedieren*' gemaakt (RDA, 2016a). Hierin wordt ingegaan op de vraag welke diersoorten als productiedieren gehouden zouden mogen worden. Om dit te beantwoorden heeft de RDA een stappenplan geformuleerd waarin onder andere de effecten van een dierhouderijsysteem op het welzijn en de gezondheid van de gehouden dieren worden meegenomen.
- In de zienswijze '*Grip op ingrepen*' (RDA, 2013) heeft de RDA een afwegingsinstrument ontwikkeld voor beslissingen over het wel of niet uitvoeren (c.q. toestaan) van ingrepen bij dieren met een welzijn- of integriteitaantasting als consequentie.

[1] Met 2.010 Nederlandse respondenten tussen 18 en 69 jaar, representatief voor het Nederlandse publiek (gewogen naar geslacht, leeftijd, opleiding, etniciteit, regio, stedelijkheidsgraad en huishoudgrootte).
[2] Daar waar in deze zienswijze dierenwelzijn staat, wordt dit altijd bedoeld inclusief diergezondheid.

- In 2010 is de zienswijze '*Verantwoord houden*' gepubliceerd (RDA, 2010). Hierin stelt de Raad dat dieren gehouden mogen worden, maar dat dit niet ongelimiteerd en niet onvoorwaardelijk moet zijn. Er wordt verder ingegaan op de verantwoordelijkheden van partijen als de overheid en dierhouders als het gaat om het houden van dieren en dierenwelzijn.
- In 2006 heeft de RDA in de zienswijze '*Natuurlijk gedrag van legkippen en vleeskuikens*' (RDA, 2006) aanbevolen om in pluimveehouderijsystemen de mogelijkheden voor legkippen en vleeskuikens te verbeteren om hun natuurlijke gedragingen te uiten.

In 'Staat van het Dier' (RDA, 2019a) is geconcludeerd dat de laatste 25 jaar het welzijn van productiedieren merkbaar is verbeterd. Vleeskalveren worden tegenwoordig bijvoorbeeld in groepen gehuisvest en ruwvoer is nu een vast bestanddeel van hun rantsoen. Melkkoeien hebben in loopstallen veel meer bewegingsvrijheid gekregen. Zeugen worden tegenwoordig in groepen gehouden, de ruimte per dier is vergroot en de dieren krijgen meer afleidingsmateriaal aangeboden. Mannetjesbiggen worden niet meer standaard gecastreerd. Voor leghennen zijn batterij-kooisystemen niet meer toegestaan en is het snavelkappen afgeschaft. Nederland heeft een van de meest gezonde dierpopulaties in Europa, mede door de eisen die de internationale exportpositie aan gezondheid en welzijn stelt.

Maar de veehouderijsectoren hebben nog steeds te maken met hardnekkige en nieuwe welzijnsproblemen. Denk aan lichamelijke ingrepen zoals staarten couperen, huisvestingsproblemen door krappe hokken, verveling door een prikkelarme leefomgeving, morbiditeit en sterfte van jonge dieren, transport over lange afstanden en problemen die samenhangen met het sociaal gedrag. Het zal moeilijk zijn om noodzakelijke verbeteringen in het huidige systeem te realiseren. Er is een diversiteit aan ontwikkelingen gaande om het welzijn van productiedieren verder te verbeteren, waaronder keurmerken voor diervriendelijkere voedselproducten (bv. Beter Leven Keurmerk) en het incorporeren van dierenwelzijn in kwaliteitssystemen. Tegelijkertijd wordt de veehouderij gevraagd een omslag te maken naar kringlooplandbouw.

Oplossingen om verbeteringen voor het dier aan te brengen worden meestal vanuit de bestaande systemen gezocht en bedacht. Vaak gaat het hier vooral om het voorkomen van ziekte, pijn en lijden (negatief welzijn: afwezigheid van ongerief). Echter, voorkomen van negatief welzijn zegt nog niets over positief welzijn. Positief welzijn in de veehouderij vraagt dat dierhouderijsystemen vanuit het perspectief van het dier worden ontwikkeld. De gangbare veehouderij is in de eerste plaats ontwikkeld vanuit het perspectief van een betaalbare voedselvoorziening, en niet vanuit het welzijn van dieren. In de gewenste

transitie naar kringlooplandbouw ligt vooralsnog de focus op het sluiten van nutriëntenkringlopen en de effecten op het milieu en niet op dierenwelzijn. Ondertussen zijn er wel nieuwe systemen in gebruik genomen die meer vanuit positief welzijn van het dier zijn ontworpen, zoals Rondeel en Kipster (legkippen), de Dartelstal en het Familievarken (varkens) en de Kwatrijnstal (melkkoeien). Deze systemen zijn echter nog geen gemeengoed en lijken in hun verspreiding te stagneren. De maatschappelijk-economische context van de veehouderij speelt daarin een cruciale rol.

1.2 Vraagstelling en leeswijzer

In de Kamerbrief Duurzame Veehouderij (d.d. 4 september 2019) heeft de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) haar aanpak toegelicht om de transitie naar kringlooplandbouw en duurzame veehouderij vorm te geven (LNV, 2019). In het kader daarvan heeft de minister de Raad bij brief van 5 februari 2021 (zie voor de volledige brief Bijlage 1) verzocht om een zienswijze op te stellen die ingaat op de behoeften van het dier zodat het dier een positieve staat van welzijn ervaart in de veehouderij. Zij heeft de Raad de volgende vragen gesteld:

"Wat zijn randvoorwaarden voor de veehouderij van de toekomst, waarin het dier een positieve staat van welzijn ervaart?"

Met de volgende deelvragen:

1. *Wat kan worden verstaan onder 'dierwaardig' en 'positief welzijn'?*
2. *Wat zijn de fysiologische (incl. diergezondheid) en ethologische behoeftes van productiedieren, die voorwaardelijk zijn voor een positief welzijn?*
3. *Welke meetbare parameters zijn bruikbaar om te bepalen of aan deze behoeftes wordt voldaan? Wat is beschikbaar en wat moet ontwikkeld worden?*
4. *Hoe faciliteert een houderijsysteem van de toekomst deze behoeftes?*

De vragen van de minister gaan over de veehouderij van de toekomst en zijn gesteld in het kader van de transitie naar kringlooplandbouw en duurzame veehouderij. In deze zienswijze hanteert de Raad de benaming 'Dierwaardige veehouderij' als aanduiding van die veehouderij van de toekomst, waarin het dier een positieve staat van welzijn ervaart.

Deze zienswijze gaat dieper in op welke eisen gesteld worden aan een dierwaardige veehouderij vanuit het perspectief van het dier, en welke handelingsperspectieven er zijn voor het Nederlandse beleid om dierwaardige veehouderij te realiseren binnen de maatschappelijk-economische context.

Hoofdstuk 2 beschrijft de leidende principes voor een dierwaardige veehouderij vanuit het perspectief van het dier, zodat deze een positieve staat van welzijn ervaart (beantwoording hoofdvraag en deelvragen 1, 2 en 3).

In hoofdstuk 3 wordt geschetst hoe onze 'kijk op dieren' richtinggevend is voor de ontwikkelingsrichting van de veehouderij en hoe de leidende principes te interpreteren bij het ontwikkelen van nieuwe houderijsystemen (beantwoording deelvraag 4).

Hoofdstuk 4 beschrijft aan de hand van twee verschillende toekomstige veehouderijsystemen - die gezien de maatschappelijk-economisch context als hoofdrichtingen kunnen ontstaan - een aantal kritische ontwikkelpunten bij het dierwaardig maken van die veehouderijvormen. Tevens worden handelingsperspectieven voor het Nederlandse beleid geschetst om een dierwaardige veehouderij te realiseren.

Hoofdstuk 5 sluit af met onze conclusies en aanbevelingen.

2. Leidende principes voor een dierwaardige veehouderij

Principes vormen een inhoudelijk vertrekpunt van waaruit men naar een vraagstuk kijkt. De status ervan ligt niet vast, maar principes zijn vaak wel stabiel. Principes zijn meer dan vuistregels die we gebruiken om afwegingen of besluiten sneller te kunnen nemen: het zijn grondbeginselen. Tegelijk betekent een verwijzing naar een principe niet dat zo'n grondbeginsel buiten elke discussie staat. Soms kunnen verschillende principes met elkaar in conflict komen, bijvoorbeeld als een principe van goed-doen voor het dier in conflict komt met het principe van niet schaden van de natuur. Daarnaast vragen principes ook om concrete invulling. Dat biedt enige ruimte om overwegingen, zoals van tijd en plaats mee te wegen.

De RDA ziet dierwaardige veehouderij dan ook niet als een vast omschreven notie, waarvan we als RDA een definitie geven. In deze zienswijze schetsen we met behulp van principes het speelveld voor (de ontwikkeling naar) een dierwaardige veehouderij. De zienswijze is daarmee richtinggevend en niet definiërend of voorschrijvend.

Vanuit deze achtergrond beschrijven wij in dit hoofdstuk aan welke leidende principes veehouderij moet voldoen om dierwaardig te zijn en wat de consequenties zijn van een keuze voor dierwaardige veehouderij.

2.1 Intrinsieke waarde van het dier in de veehouderij

In Nederland is de intrinsieke waarde van het dier al enkele decennia geleden erkend als uitgangspunt voor beleid en regelgeving met betrekking tot de wijze waarop de mens met dieren omgaat. De intrinsieke waarde van dieren werd al genoemd in de Wet op de dierproeven uit 1977 en de Flora- en faunawet uit 2002 en is sinds 2013 opgenomen in de Wet Dieren in artikel 1.3., lid 2:

Onder erkenning van de intrinsieke waarde als bedoeld in het eerste lid wordt verstaan erkenning van de eigenwaarde van dieren, zijnde wezens met gevoel. Bij het stellen van regels bij of krachtens deze wet, en het nemen van op die regels gebaseerde besluiten, wordt ten volle rekening gehouden met de gevolgen die deze regels of besluiten hebben voor deze intrinsieke waarde van het dier, onverminderd andere gerechtvaardigde belangen. Daarbij wordt er in elk geval in voorzien dat de inbreuk op de integriteit of het welzijn van dieren, verder dan redelijkerwijs noodzakelijk, wordt voorkomen en dat de zorg die de dieren redelijkerwijs behoeven is verzekerd.

Een dierwaardige veehouderij is dus allereerst een veehouderij waarbij de intrinsieke waarde van het dier wordt erkend en waarbij zich dit vertaalt in het zoveel mogelijk voorkomen van een inbreuk op de integriteit en het welzijn van dieren.

De integriteit en eigenheid van het dier

Naast het niet structureel of substantieel aantasten van het dierenwelzijn, inclusief diergezondheid, een begrip dat in de volgende paragrafen vanuit de dierwetenschappen worden uitgewerkt, is de erkenning van intrinsieke waarde ook verbonden met het begrip 'integriteit van het dier'. Het begrip integriteit wordt vaak samen gebruikt met de term eigenheid. Wanneer essentiële eigenschappen van een diersoort verdwenen zijn, is de integriteit aangetast. Dat kan op verschillende manieren gebeuren. Bijvoorbeeld door delen van het lichaam of de werking daarvan fysiek te veranderen. Denk bijvoorbeeld aan het castreren van een dier, of het via fokkerij of genetische modificatie weg selecteren van de behoefte om te wroeten. Voorbeelden zijn ook het couperen van staarten van varkens en het behandelen van snavels van leghennen, dat weliswaar tijdelijk pijn en ongerief veroorzaakt, maar dat, als de oorzaken van staartbijten en verenpikken niet worden weggenomen, dient om de grotere schade door beschadigend gedrag, respectievelijk staartbijten en verenpikken, te voorkomen. Integriteit gaat echter ook om de capaciteit van het dier om zich onafhankelijk te handhaven in een omgeving die geschikt is voor het dier (Rutgers & Heeger, 1999), hetgeen ook omvat de aantasting ervan door het afhankelijker maken van het dier van onze zorg (hoe goed die ook is). In deze zienswijze beperken we ons tot integriteit in termen van de fysieke heelheid en gaafheid van het dier.

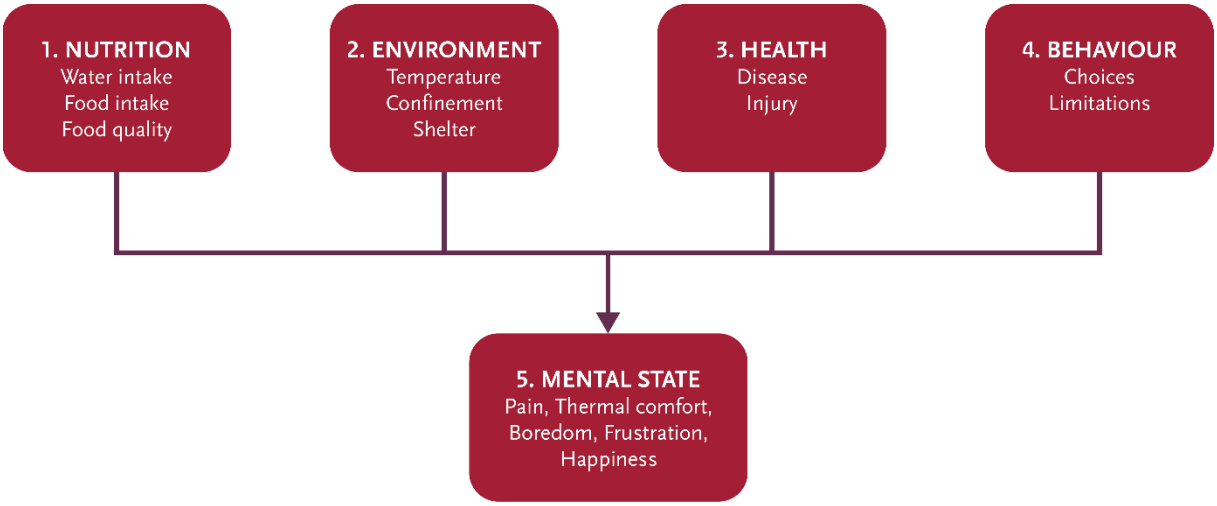
Een dierwaardige veehouderij respecteert de integriteit van het dier. Dit betekent dat er gestreefd wordt naar een veehouderij zonder fysieke ingrepen, zoals snavel behandelen, staarten couperen of onthoornen. Ook betekent dit dat er grenzen worden gesteld aan aanpassingen van het dier via fokkerij en dat deze aanpassingen niet ten koste mogen gaan van de integriteit van het dier. Als fokkerij zich meer richt op functionele kenmerken als sociaal gedrag, gezondheid, levensduur, gedrag in groepen en robuustheid dan kan dit uiteraard wel bijdragen aan dierwaardige veehouderij. Daarnaast heeft een dierwaardige veehouderij oog voor de eigen belangen van het dier, hetgeen ruimte biedt voor een goede kwaliteit van leven voor het dier. Dit wordt in de volgende paragrafen uitgewerkt.

2.2 Wat verstaan we onder 'dierwaardig' en 'positief welzijn'?

Het RDA Denkkader Dierenwelzijn uit 2018 gebruiken we als basis voor het denken over een dierwaardige veehouderij, waarin het dier een positieve staat van welzijn ervaart. Vanaf de jaren '60 is welzijn vooral benaderd vanuit het voorkomen van welzijnsproblemen (pijn, angst, stress, ziekte) en het voldoen aan basisbehoeften (goede voeding, goede

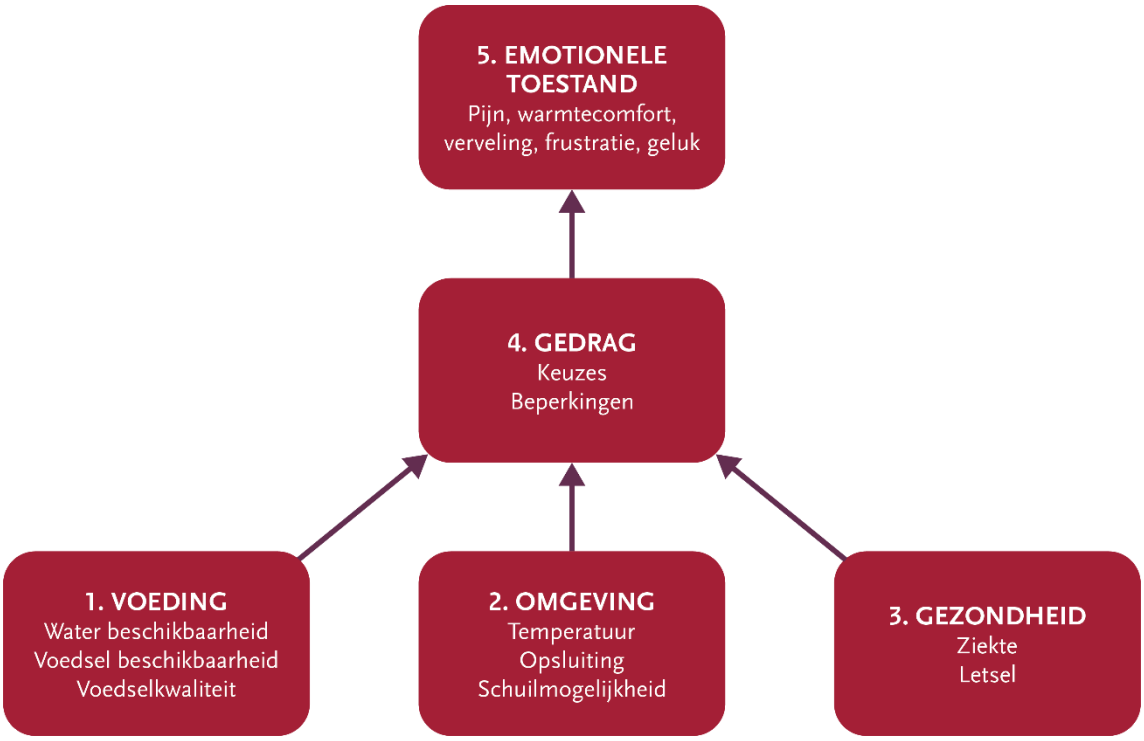
huisvesting en een goede gezondheid). Nieuwe wetenschappelijke inzichten hebben de aandacht helpen verschuiven naar de ervaring van het dier en de nadruk op het belang van positieve ervaringen, zoals plezier, tevredenheid, affectie en euforie.

De vraag 'wat wil het dier?' dwingt ons om dierenwelzijn zoveel mogelijk vanuit de perceptie en beleving van het dier zelf te benaderen. Een relevante benadering hierbij is het 'Five Domains' model van David J. Mellor (2016). Hierbij wordt vanuit de Vijf Vrijheden (Farm Animal Welfare Council, 1993) door geredeneerd over de effecten van het wel of juist niet voldoen aan één of meer van de Vijf Vrijheden op de beleving van het dier. Deze aanpak leidt ertoe dat er minder nadruk ligt op het voldoen aan basisbehoeften, en meer op een 'life worth living' (kwaliteit van leven) voor het dier (Figuur 1).

Figuur 1. Het 'Five Domains' model waar veranderingen in voeding, omgeving, gezondheid en gedrag resulteren in veranderingen in de emotionele toestand (Mellor, 2016).

Hierbij vormen gedragsmogelijkheden die het dier heeft (domein 4) de schakel tussen het voldoen aan de basisbehoeften (domein 1 t/m 3) en de emotionele toestand van het dier (domein 5), of de wijze waarop een dier zijn eigen situatie beleeft. Om deze relatie beter weer te geven staat in Figuur 2 een bewerking van het 'Five Domains' model van Mellor.

Figuur 2. Aangepaste weergave van het 'Five Domains' model (vrij naar Mellor, 2016).

Mellor maakt onderscheid tussen domeinen die direct samenhangen met overleving (voeding, fysieke omgeving en gezondheid) en het domein van natuurlijk of normaal gedrag. Dat maakt ook duidelijk dat er in een beperkte omgeving, zoals kooihuisvesting voor de kip, qua overleving alles voor elkaar lijkt te zijn, maar er toch geen sprake is van positief welzijn omdat het natuurlijke gedrag van de kip te veel beperkt wordt. Er is in dit geval sprake van gedragsbehoeften waaraan niet voldaan wordt (o.a. nestgedrag, scharrelgedrag, rustgedrag op een verhoogde zitstok). Maar het gaat ook om positieve ervaringen en daarbij zijn het volgen van diereigen voorkeuren, keuzemogelijkheden en controle over de omgeving de bepalende factoren om uit te maken aan welke natuurlijke gedragingen in gevangenschap betekenis moet worden gegeven. Gedrag dat die positieve ervaringen ondersteunt is voor productiedieren van betekenis. Wat verder aanspreekt aan het model is de relatie tussen de negatieve en positieve effecten op elk van de vier domeinen enerzijds en de effecten op de emotionele toestand van het dier anderzijds. Dit is te zien in Figuur 3 (waarbij sommige termen hierin door Mellor misschien wat te veel zijn vermenselijkt). Uiteindelijk is de capaciteit van het dier om adequaat om te gaan met zijn omgeving om zo een toestand te bereiken die het dier zelf als positief ervaart de basis voor een goed dierenwelzijn. Dit maakt het ook mogelijk om door te denken over relevante parameters waarmee kan worden ingeschat hoe een dier zich voelt en om te beoordelen of een dier inderdaad een 'life worth living' leeft (zie par. 2.4).

Fysieke/functionele domeinen							
Overlevingsgerelateerde factoren						Situatiegerelateerde factoren	
1. Voeding		2. Omgeving		3. Gezondheid		4. Gedrag	
Negatief	Positief	Negatief	Positief	Negatief	Positief	Negatief	Positief
Beperkt water & voedsel; slechte voedselkwaliteit	Genoeg water & voedsel; gebalanceerd en gevarieerd dieet	Oncomfortabele of onplezierige fysieke omgevingskenmerken	Comfortabele en plezierige fysieke omgeving	Ziekte, verwondingen en/of functionele beperkingen	Gezond, fit en/of zonder verwondingen	Gedragsexpressie beperkt	Mogelijkheden om belonend gedrag te uiten
Affectieve ervaringsdomeinen							
5. Mentale staat							
Negatieve ervaringen				Positieve ervaringen			
Dorst	Ademnood	Woede, frustratie		Genoegens drinken		Kracht van een goede gezondheid en fitheid	Kalmte, controle
Honger	Pijn	Verveling, hulpeloosheid		Genoegens proeven			Aanhankelijkheid
Malaise van ondervoeding	Zwakte	Eenzaamheid, depressie		Genoegens kauwen		Beloning	Moederlijke beloning
Afkoeling/oververhitting	Misselijkheid, ziekte	Ongerustheid, angst		Verzadiging		Doelgericht	Opgewonden speelsheid
Gehoorongemak	Duizeligheid	Paniek, uitputting		Fysieke comfort		Betrokkenheid	Seksueel bevredigd
Welzijnsstatus							

Figuur 3. Doorvertaling van het 'Five Domains' model qua effecten van positieve en negatieve factoren binnen elk van de vijf domeinen op negatieve en positieve gevoelens bij dieren (Mellor, 2016).

2.3 Wat zijn de behoeften van productiedieren voor positief welzijn?

De fysiologische en ethologische behoeften zoals geformuleerd bij diergericht ontwerpen (zie ook par. 3.2) komen, in algemene termen, redelijk overeen tussen de verschillende soorten productiedieren (zoogdieren en vogels) en zijn goed te scharen onder de vijf domeinen van Mellor. Uiteraard zijn er ook diersoort-specifieke behoeften, maar deze behoren soms over soorten heen tot dezelfde categorie: exploratie zal bij varkens bijvoorbeeld tot uitdrukking komen in wroeten en snuffelen en bij kippen in krabben en pikken. Zowel varkens als kippen zijn sterk gemotiveerd om exploratie te vertonen. Hun wilde voorouders besteedden het merendeel van hun tijd aan exploratie en voedsel zoeken. Ook als gehouden varkens en kippen hun voer gewoon voor hun neus krijgen, blijft deze sterke behoefte aan exploratie bestaan. Los van het vinden van voer is dit voedsel zoekgedrag dus ook vanuit zichzelf belonend voor het dier. Als de dieren zich voor dit gedrag niet of onvoldoende op de grond, op strooisel of op ander substraat kunnen richten, bestaat het risico dat de dieren afwijkend gedrag - gericht op hokgenoten - ontwikkelen, zoals staartbijten bij varkens en verenpikken bij kippen. Belangrijke gedragsbehoeften zijn voor de meeste productiedieren te identificeren. Voorbeelden zijn exploreren, voedsel zoeken, sociaal gedrag en verzorgend gedrag. Als dit structureel wordt onderdrukt ontstaat afwijkend gedrag en – op het moment dat het wel weer kan – wordt dit gecompenseerd door het in sterke mate te vertonen. Denk aan de bokkesprongen en opwinding die koeien laten zien als ze na een lange winter voor het eerst weer naar de weide gaan (‘de koeiendans’). Voor specifieke gedragingen is ook een specifieke omgeving nodig: scharrelen kunnen kippen alleen laten zien als er los strooisel aanwezig is, voor modderbaden hebben varkens modder nodig en grazen kan een koe alleen buiten. Daarbij komt ook de vraag naar voren of alle dieren de behoefte hebben om naar buiten te kunnen gaan. Als melkkoeien zelf de keus hebben, hebben ze een voorkeur om een groot deel van hun tijd buiten door te brengen, zeker ’s nachts. Ook zijn er aanwijzingen dat koeien met weidegang zich mogelijk prettiger voelen dan koeien die altijd binnen moeten blijven (Crump et al., 2021). Er zijn de nodige onderzoeken die indiceren dat dit ook zou kunnen gelden voor andere diersoorten.

Vergelijking van weidegang of buitenhuisvesting met binnenhuisvesting is complex, omdat veel factoren een rol spelen: denk aan positieve aspecten zoals meer ruimte, andere ondergrond om op te staan en te lopen met mogelijke positieve effecten op klauwen en benen, maar ook negatieve aspecten zoals meer blootstelling aan klimatologische omstandigheden en pathogenen (bv. worminfecties en vogelgriep van trekvogels bij pluimvee) waarvoor weer oplossingen toegepast moeten worden zoals beschutting, ontworming en vaccinatie.

Deze voorbeelden geven aan dat het vooral van belang is om dieren de mogelijkheid te geven om zelf te kiezen en dus om een gevarieerde omgeving aan te bieden. De gedragsbehoeften van de specifieke diersoort en de eisen die deze gedragsbehoeften aan de omgeving stellen, zouden daarbij leidend moeten zijn.

Hieronder is de lijst gegeven van de belangrijkste behoeften van het varken (een selectie uit ruim 50 behoeften), uit het rapport '*Wat wil het varken*?' (Projectteam Diergericht Ontwerpen voor varkens, 2009). Deze behoeften van het varken zijn vergelijkbaar met de in Figuur 3 in domein 5 genoemde positieve ervaringen, voortkomend uit domein 1 t/m 4. Deze categorieën zijn net zo goed van toepassing op andere productiedieren, met soms een andere invulling van specifieke behoeften.

- Rusten
- Eten en drinken
- Mesten en urineren
- Zelfverzorging
- Exploratie
- Sociaal gedrag
- Thermoregulatie
- Veiligheid
- Gezondheid
- Beweging
- Reproductie
- Seksueel gedrag
- Nestbouwgedrag
- Maternaal gedrag

Deze behoeften zijn bij de huidige productiedieren niet één-op-één terug te leiden op hun wilde voorouders. Gedurende de domesticatie zijn de productiedieren veranderd. Zeker de afgelopen 70 jaar hebben er enorme veranderingen plaatsgevonden en is er sterk geselecteerd op hogere productie en efficiëntie. Toch is bijvoorbeeld in onderzoek van Schutz et al. (2001) en Lindquist et al. (2002) te zien dat de gedomesticeerde legkip nog best wat 'wildheid' in zich heeft: als je bankiva's (de oerkippen) en witte leghorns allebei de keus geeft tussen voer dat makkelijk beschikbaar is en voer dat verstopt zit tussen houtkrullen, kiezen de bankiva's vaker voor het verstopte voer dan de witte leghorns. Toch zie je dat ook de witte leghorns nog een sterke motivatie hebben om te scharrelen en interesse hebben voor het verstopte voer. Ook bij varkens is dergelijk onderzoek gedaan, bijvoorbeeld in Edinburgh Pig Park in Schotland: als gedomesticeerde varkens los worden gelaten in een natuurlijke omgeving, zie je dat allerlei natuurlijke gedragingen weer terugkomen (Wood-Gush et al., 1990). Zo zie je dat zeugen een nest gaan bouwen voor het biggen (Sterksel, 2012) en hun natuurlijke moedergedrag weer laten zien. Dat geeft aan dat de sterkte van bepaalde gedragsbehoeften misschien is veranderd, maar dat het gedragsrepertoire en de gedragsbehoeften van onze productiedieren waarschijnlijk in sterke mate overeenkomen met die van hun wilde voorouders.

Gedragsmogelijkheden van dieren worden beïnvloed door de huisvesting van het dier (de fysieke omgeving), maar zeker ook door de sociale omgeving van het dier. Zowel bij positieve als bij negatieve sociale interacties speelt de sociale omgeving en de groepsdynamiek een belangrijke rol. Zowel genetica van de dieren in de groep als de omgeving waarin de groep wordt gehouden spelen een belangrijke rol in de sociale ontwikkeling van het individu, maar ook van de groep als geheel. Veranderingen in de groepssamenstelling kunnen leiden tot negatieve effecten op welzijn, denk bijvoorbeeld aan rangordegevechten bij het mengen van varkens die elkaar niet kennen. Een stabiele sociale groep kan een belangrijke basis zijn voor positieve welzijnservaringen en dieren in een groep kunnen elkaar ook helpen bij het omgaan met stressoren ('social support').

Samengevat betekent dit dat we op basis van wetenschappelijke kennis kunnen stellen dat voor het ervaren van positief welzijn een dier voldoende mogelijkheden moet hebben om essentiële natuurlijke gedragingen te vertonen en hun behoeften te vervullen, zijnde rusten, eten en drinken, mesten en urineren, zelfverzorging, exploratie, sociaal gedrag, thermoregulatie, veiligheid, gezondheid, beweging, reproductie, seksueel gedrag, nestbouwgedrag en maternaal gedrag. Voor sommige gedragingen is een dier heel sterk intrinsiek gemotiveerd waardoor het niet kunnen uitvoeren ervan als negatief wordt ervaren (bv. zonder scharrel- c.q. wroetmogelijkheid kunnen kippen gaan veren pikken resp. varkens staartbijten). Wel zal moeten worden voorkomen dat het bieden van mogelijkheden voor bv. sociaal gedrag niet tot nieuwe welzijnsproblemen (vaak bij andere dieren) leidt. Er dient te worden nagedacht over houderijsystemen waarin ook deze gedragingen mogelijk zijn.

Het is verder van belang te benadrukken dat het bieden van voldoende mogelijkheden voor essentiële natuurlijke gedragingen niet automatisch betekent dat dit in een natuurlijke omgeving moet gebeuren. Voor de positieve ervaringen voortkomend uit natuurlijke gedragingen is het geen randvoorwaarde dat dit letterlijk moet gebeuren in een natuurlijke omgeving zoals hun wilde voorouders die kennen. Zo schuilden de oerkippen in een boom, terwijl de gehouden kippen ook tevreden lijken met een verhoogde zitstok.

2.4 Welke meetbare parameters zijn er voor positief welzijn?

Om te kunnen meten of er aan de behoeften van dieren voor positief welzijn wordt voldaan ('a life worth living') is het belangrijk om bij welzijnsbeoordeling zoveel mogelijk uit te gaan van diergebonden parameters (zie ook Figuur 3). In Denkkader Dierenwelzijn (RDA, 2018) zijn als mogelijke meetbare indicatoren van het welzijn van een dier genoemd:

- Positief (sociaal) gedrag als spel, alle verzorgende gedragingen ('grooming'), in elkaars gezelschap rusten en eten (zoeken), exploratie;
- Afwijkend gedrag, zoals stereotiep gedrag, bovenmatige agressie, apathie en (zelf)beschadigend gedrag;
- Mentale toestand: houding (van lichaamsdelen), emoties, 'cognitive bias'[3];
- Fysieke verwondingen: aandoeningen en verwondingen als bijvoorbeeld maagzweren, longaandoeningen, pootverwondingen, staartverwonding, kreupelheid en vroegtijdige sterfte;
- Fysiologische indicatoren, en dan vooral relatieve verschillen tussen hormoonniveaus en dynamiek in meetwaarden.

Stress en pijn zijn niet zonder meer negatief. Ze kunnen bijvoorbeeld een biologisch functionele prikkel vormen voor het dier om zichzelf te verzorgen, zich terug te trekken of zich aan een verandering aan te passen, maar moeten niet te vaak of langdurig voorkomen. De combinatie tussen stressgevoeligheid van en de druk op een dier bepaalt mede 'wat een dier nog kan hebben'. Ongunstige houderij-omstandigheden kunnen een dier bijvoorbeeld te sterk belasten ('allostatic load' (Korte et al., 2007)) en zijn aanpassingsvermogen verminderen. Dat zien we bij varkens die als ze niet kunnen exploreren en foerageren meer afwijkend gedrag (bv. stangbijten en staart-, oor- en flankbijten) vertonen en minder weerstand tegen ziekte hebben. Aan de andere kant is een volledig stressvrij leven zowel onmogelijk als onwenselijk, omdat dat leidt tot een saai leven en verveling bij het dier. Stress kan namelijk een functie hebben en kan ook positief zijn (bijv. opwinding over iets leuks, zoals mogen paren of uitloopopeningen die opengaan, kan ook zorgen voor meer stresshormoon in het bloed, of bijv. een negatieve dreiging of situatie overwinnen kan een dier zeer veel voldoening schenken).

Het EU-project Welfare Quality heeft in Europees verband sterk bijgedragen aan de intentie om het welzijn van dieren te beoordelen aan de hand van welzijnsbeoordeling via diergebonden parameters. Tot nu toe wordt er bij welzijnsbeoordeling vooral gekeken naar

[3] Cognitive bias: onderzoek waarin men dieren bv. aanleert dat een rood signaal een beloning aankondigt en een geel signaal niet. Vervolgens wordt geregistreerd in hoeverre dieren bij een oranje signaal een beloning verwachten. De veronderstelling is dat positief gestemde dieren oranje interpreteren als rood, een positief signaal, en een beloning verwachten en dat negatief gestemde dieren dit vooral zien als geel, een negatief signaal, en dus geen beloning verwachten.

en gemeten aan de omgeving van dieren: Hoeveel ruimte heeft een dier? Hoeveel drinknippels zijn er?, etc. De stap naar de effecten hiervan op het dier en op de emotionele toestand van het dier (zie Figuur 1 en 2; Mellor, 2016) wordt onvoldoende gemaakt. Binnen Welfare Quality (http://www.welfarequality.net/en-us/home/) is zoveel mogelijk gezocht naar diergebonden welzijnsindicatoren, georganiseerd binnen vier domeinen gebaseerd op de Vijf Vrijheden:

1) Goede Voeding
2) Goede Huisvesting
3) Goede Gezondheid
4) Natuurlijk Gedrag (inclusief Positieve Emoties)

Deze benadering heeft veel opgeleverd en heeft tot veel afstemming en overeenstemming geleid op gebied van welzijnsbeoordeling binnen de EU. Het bleek en blijkt echter nog steeds een uitdaging te zijn om onder praktijkomstandigheden de emotionele toestand van dieren betrouwbaar te meten. Ook het feit dat het vaak eenmalige bedrijfsbezoeken betrof, maakt het twijfelachtig of het wel goed mogelijk is om op die manier een goed beeld te krijgen van de welzijnstoestand van dieren en van de manier waarop het dier haar omgeving beleeft. Verder is gebleken dat een welzijnsmeetlat redelijk eenvoudig en overzichtelijk moet zijn en de welzijnsmeting niet te veel tijd in beslag mag nemen om echt gebruikt te worden in de praktijk.

Inmiddels wordt er binnen verschillende projecten gekeken of er een vereenvoudigd instrument ontwikkeld kan worden, waarmee de dierenarts, een andere erfbetreder of de veehouder zelf op relatief eenvoudige wijze een welzijnsmeting aan het dier kan doen. Een zorg bij die eenvoudige tools is wel dat het mogelijk nog moeilijker wordt om iets te zeggen over hoe het dier zelf de omgeving beleeft. Daarnaast ligt de focus vaak op fysieke metingen zoals voedingstoestand of verwondingen, en minder op gedrag, waardoor niet alle domeinen van welzijn evenredig worden meegenomen. Een kip met veerschade is makkelijk te detecteren, een kip die het goed heeft, is veel moeilijker te herkennen. Voor de tweede categorie wordt er vaak uitgegaan van het gedrag dat waargenomen wordt: een kip in een negatieve emotionele toestand (bang, gestrest of ziek) zal niet snel gedragingen uitvoeren als scharrelen of stofbaden. Dus als je die gedragingen ziet is dat in principe een goed teken en mogelijk ook een indicator van positief welzijn. Een andere mogelijkheid is om fysiologische indicatoren op te nemen die informatief zijn over ervaringen tijdens het hele leven van een dier. Zo is bekend dat een dier dat chronische stress ervaart ook hogere cortisol- of corticosteronniveaus heeft in haren, respectievelijk veren, maar ook veranderingen laat zien in de neurotransmitters dopamine en serotonine die een belangrijke rol spelen in het beloningssysteem van dieren. Daarmee zou je dus

gedragsobservaties of de uitkomsten van een welzijnsmeetlat of mobiele applicatie om welzijn te beoordelen kunnen valideren.

Een mogelijk voordeel van eenvoudige tools is dat het makkelijker is om deze vaker op hetzelfde bedrijf te herhalen. Zo kunnen ontwikkelingen in de tijd zichtbaar worden en bijvoorbeeld wat het effect is van aanpassingen in huisvesting of management. De veehouder kan een dergelijke tool ook gebruiken om te benchmarken met andere bedrijven en om te bekijken op welke gebieden verdere verbetering mogelijk is.

Als het gaat om monitoring van dierenwelzijn wordt momenteel veel verwacht van kunstmatige intelligentie gebruikmakend van sensoren en beeldherkenning. Er komen steeds meer en betere sensoren om het klimaat in de stal en camera's om het gedrag van dieren door de tijd heen te volgen. Als deze systemen juist worden ingezet, kunnen ze dienen als extra ogen en oren van de veehouder. Beeldherkenning biedt kansen om specifieke gedragingen automatisch te herkennen: zowel positieve als negatieve gedragspatronen kunnen zo worden gedetecteerd en gemonitord in de tijd. In combinatie met sensoren kunnen de optimale klimaatinstellingen in de stal worden afgeleid van het diergedrag. Deze informatie kan vervolgens ook worden gebruikt om te kijken naar af- en toenames in bepaalde gedragingen en kan daarmee bijdragen aan welzijnsmonitoring. Bij het optreden van negatieve gedragingen zou een dergelijk systeem bovendien gebruikt kunnen worden om aanpassingen in het management of de huisvesting in gang te zetten (bijvoorbeeld het geven van extra verrijkingsmateriaal op het moment dat er meer negatieve sociale interacties plaatsvinden). In een volgende ronde kun je daar weer van leren en de gedragsverandering misschien helemaal voorkomen. Ook bieden sensoren de kans om bij dieren die in groepen worden gehouden metingen uit te voeren aan het welzijn van het individuele dier. Dit is nodig om ieder dier in een groep een goed welzijn te kunnen bieden.

Het denken over en de ontwikkeling van het gebruik van diergebonden parameters is volop gaande. De hierboven geschetste denkrichtingen in combinatie met het gebruik van systemen, zoals sensoren, bieden kansrijke aanknopingspunten voor verdere ontwikkeling van concrete parameters om positief welzijn te meten en monitoren.

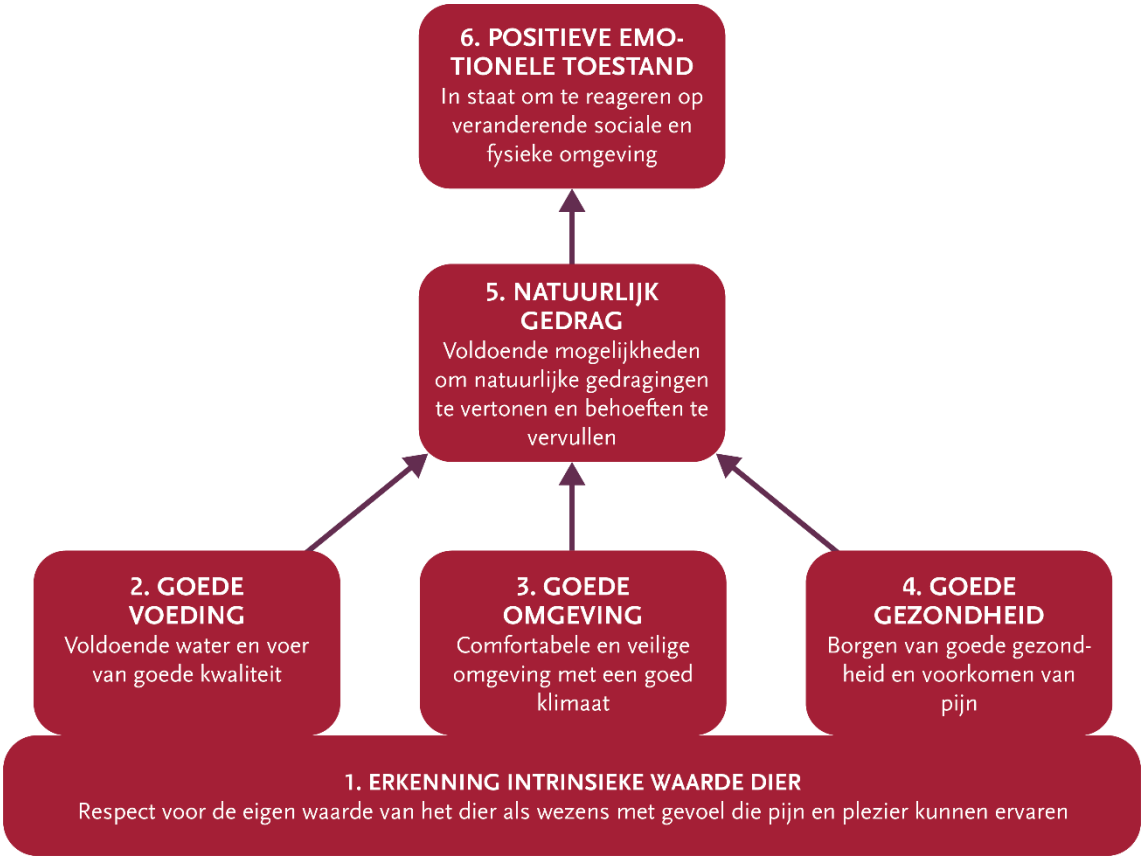
2.5 Zes leidende principes voor een dierwaardige veehouderij

Gebaseerd op het voorgaande komt de Raad tot zes leidende principes voor een dierwaardige veehouderij waarin het dier een positieve staat van welzijn ervaart.

Een dierwaardige veehouderij biedt het dier een omgeving die de volgende zes leidende principes waarborgt:

1) **Erkenning van de intrinsieke waarde en de integriteit van het dier**
   Respect voor de eigen waarde van het dier als wezens met gevoel die pijn en plezier kunnen ervaren. Dit betekent geen ingrepen (snavel behandelen, staarten couperen, onthoornen, e.d.), grenzen aan het aanpassen van het dier via fokkerij, en oog voor eigen belangen van het dier.
2) **Goede voeding**
   Voldoende water en voer van goede kwaliteit.
3) **Goede omgeving**
   Een comfortabele en veilige omgeving met een goed klimaat (temperatuur, frisse lucht, bioritme).
4) **Goede gezondheid**
   Een goede gezondheid waarborgen, en pijn voorkomen (ook qua verwondingen door soortgenoten).
5) **Natuurlijk gedrag**
   Voldoende mogelijkheden om essentiële natuurlijke gedragingen te vertonen en behoeften te vervullen: rusten, eten en drinken, mesten en urineren, zelfverzorging, exploratie, sociaal gedrag, thermoregulatie, veiligheid, gezondheid, beweging, reproductie, seksueel gedrag, nestbouwgedrag en maternaal gedrag.
6) **Positieve emotionele toestand**
   Waarbij het dier in staat is om te reageren op de veranderende sociale en fysieke omgeving en een toestand bereikt die het als overwegend positief ervaart ('A life worth living'). Deze toestand komt voort uit het voldoen aan alle voorgaande principes (zie Figuur 4).

Het eerste principe van de erkenning van de intrinsieke waarde en de integriteit van het dier vormt het fundamentele vertrekpunt. Een dierwaardig systeem gaat ten principale uit van de intrinsieke waarde van het dier. Hieruit volgt dat er in ieder geval voldaan moet worden aan de bescherming van de integriteit van het dier en aan de voorwaarden voor positief welzijn (Figuur 4). De voorwaarden voor positief welzijn zijn onderbouwd vanuit wetenschappelijk onderzoek naar dieren gehouden in de veehouderij. Deze zes principes gelden mutatis mutandis ook voor andere gehouden dieren, maar daar wordt in deze zienswijze niet verder op ingegaan.

Figuur 4. De zes leidende principes voor een dierwaardige veehouderij.

Aansluiten bij internationale ontwikkelingen

Het EU-Directoraat-generaal Gezondheid en Voedselveiligheid (DGSANTE) kwam in de zomer van 2021 met het voorstel om de Europese dierenwelzijnsregelgeving niet langer te baseren op de five freedoms, maar op de five provisions (overeenkomend met domeinen). In deze 'five provisions' benadering (Mellor en Beausoleil, 2020), wordt nadrukkelijker een plek ingeruimd voor positieve ervaringen (zoals ook beschreven in hoofdstuk 2). De 5-freedoms benadering die gebaseerd is op het vermijden van lijden en ongerief en op het voorzien in basale behoeften, zou volgens de huidige Britse Farm Animal Welfare Council het negatieve beeld van veehouderij en dierlijke productie versterken. Een expliciete opname van positieve ervaringen in de beoordeling van dierenwelzijn sluit beter aan bij de tijdgeest, is toekomstgericht en verdient daarom de voorkeur.

3. Van principes naar dierwaardige veehouderij

Zoals in hoofdstuk 2 genoemd vormen principes een inhoudelijk vertrekpunt van waaruit men naar een vraagstuk kijkt. In dit geval is het vraagstuk hoe een veehouderijsysteem van de toekomst de behoeften van het dier, zoals gedefinieerd met de zes leidende principes, accommodeert. De interpretatie en de concrete uitwerking van de leidende principes kan tot veel discussie leiden met nieuwe (soms ongemakkelijke) vragen en dilemma's. Dit komt deels doordat wetenschappelijk nog niet alles bekend is over de behoeften van dieren (met name de diersoort-specifieke, die gezien het grote aantal soorten productiedieren nog lang niet alle zijn onderzocht), maar ook doordat de interpretatie mede wordt beïnvloed door ethische opvattingen en onze morele relatie met dieren. In dit hoofdstuk willen we enige richting aan die discussie geven.

3.1 Interpretatie van de leidende principes

In 2019 heeft de RDA in 'Staat van het Dier' (RDA, 2019a) beschreven hoe de relatie tussen mens en dier in Nederland aan het verschuiven is van de mens als heerser over dieren, naar rentmeester, naar partner van dieren. Dit speelt voor alle diergroepen, ook voor productiedieren. Er is in de maatschappij een normatieve discussie gaande over vragen als:

- Welk doel heeft de mens met dieren?
- Wat denkt de mens dat het dier wil?
- Wat vinden mensen aanvaardbaar in de omgang met dieren? en
- Wat is de mens bereid een dier te gunnen?

Hoe zorgen we dat wat het dier zelf wil, zoals hiervoor is beschreven vanuit de wetenschappelijke kennis, leidend wordt voor hoe de veehouderij zich verder ontwikkelt? En hoe zorgen we ervoor dat dit niet deels gebaseerd wordt op goedbedoelde maar onjuiste menselijke percepties?

Hoe verschillende mensen tegen dieren in de veehouderij aan kunnen kijken wordt geïllustreerd aan de hand van twee studies (Studie 1 en 2).

Studie 1

Bergstra et al. (2013) gaan in op de ethische waarden die ten grondslag liggen aan het vormen van een houding richting de dierhouderij. Een ethische waarde richting 'natuurlijkheid' speelt een rol in het vormen van een houding richting de dierhouderij. Deze studie laat de verschillen zien in wat wordt verstaan onder deze term als het gaat om varkens. Burgers en biologische varkenshouders vonden alle aspecten (mogelijkheid naar buiten te gaan, sociaal contact, vrijheid om te bewegen, wroeten en modderbaden, goede bedekking van de vloer, en onbeperkt toegang tot voedsel en water) belangrijk. De gangbare varkenshouders en dierenartsen vonden 'mogelijkheid om naar buiten te gaan' en 'wroeten en modderbaden', beide natuurlijke gedragingen, niet belangrijk als het over natuurlijkheid gaat. Door een verschillende invulling van een dergelijke term kan dus ook onbegrip ontstaan tussen verschillende stakeholdergroepen.

Tussen ethische waarden en de houding richting de varkenshouderij is geen verband gevonden. Dus kan aan de hand van wat men verstaat onder 'natuurlijkheid' niet bepaald worden wat iemands houding is richting de varkenshouderij. Ondanks dat er geen direct verband is tussen ethische waarden en houding, kunnen gedeelde ethische waarden wel richting geven aan welke waarden van belang zijn voor, in dit voorbeeld, de varkenshouderij.

Studie 2

Van Asselt et al. (2015) hebben gevraagd aan burgers, pluimveehouders en -dierenartsen welk pluimveehouderijsysteem zij het beste vonden. De meeste ondervraagde burgers (73%) beschouwden een systeem met buitenuitloop als het beste, terwijl de meeste pluimveehouders (71%) en –dierenartsen (93%) juist een systeem zonder buitenuitloop als het beste beschouwden. Burgers vonden de onderwerpen 'natuurlijke behoeften van legkippen' en 'milieuvriendelijk' belangrijker dan pluimveehouders en –dierenartsen, terwijl burgers de onderwerpen 'diergezondheid', 'inkomen boer' en 'veel eieren per kip' minder belangrijk vonden dan pluimveehouders en –dierenartsen. De onderwerpen 'voedselveiligheid' en 'volksgezondheid' werden door elk van de drie groepen belangrijk gevonden.

Op basis van deze resultaten pleitten de onderzoekers voor een multi-stakeholder ontwerpmethode voor nieuwe veehouderijsystemen waarin zowel technische en economische wensen als normen van stakeholders worden meegenomen.

Deze twee studies geven de verscheidenheid aan in hoe mensen tegen dieren in de veehouderij aankijken. In Denkkader Dierenwelzijn (RDA, 2018) is dit weergegeven als een continue schaal met twee uitersten:

- Het perspectief waarbij vanuit een **antropocentrische benadering** naar het dier wordt gekeken, waarbij de mens het middelpunt vormt, met alles in relatie tot nut voor of verhouding tot de mens. Een voorbeeld hiervan is het sociaal-economisch belang dat is verbonden met dierlijke productie (nut: arbeid, inkomen, export). De in de twee

studies genoemde gangbare varkens- en pluimveehouders en dierenartsen volgen meer een antropocentrische benadering.

- Het perspectief waarbij vanuit een **biocentrische benadering** naar het dier wordt gekeken, waarbij het ecosysteem centraal staat en de mens partner van de natuur is. Een voorbeeld hiervan is dat wordt uitgegaan van het belang en welzijn van het individuele dier. De in de twee studies genoemde burgers en biologische varkenshouders volgen meer een biocentrische benadering.

Tussen de uitersten van de antropocentrische en biocentrische benadering zijn allerlei posities mogelijk. De invulling van de praktische consequenties voor verplichtingen jegens dieren wordt sterk bepaald door de positie van waaruit men naar het dier kijkt. In de samenleving is bij veel mensen sprake van een verschuiving van de positie richting de biocentrische benadering. De integriteit en eigenwaarde van dieren worden steeds belangrijker gevonden evenals het idee dat het dier zich goed moet voelen en dat hiervoor diereigen behoeften vervuld moeten kunnen worden. Deze ontwikkeling betekent ook dat alleen het voorkomen van negatief welzijn niet meer voldoende is; het mogelijk maken van de ervaring van positief welzijn wordt een vereiste. De zes leidende principes voor dierwaardige veehouderij geven hier invulling aan.

Voorzorgsbeginsel

Een algemeen geldende overweging voor situaties waarin nog onvoldoende kennis beschikbaar is komt voort uit het voorzorgsbeginsel: zo lang onderzoek wel aanwijzingen maar geen bewijs oplevert dat dieren in een bepaalde situatie pijn en ongerief beleven en verwerken, dienen we uit voorzorg terughoudend te zijn met het creëren van situaties waarin ze mogelijk pijn en ongerief kunnen ervaren. Meer onderzoek is dan gewenst en in de tussentijd dienen we terughoudend te handelen op basis van onzekerheid (we weten dat we het niet weten). Het voorzorgsbeginsel kan slechts worden ingeroepen indien er een potentieel risico is en mag niet worden gebruikt om willekeurige beslissingen te rechtvaardigen (EU, 2000).

3.2 Van leidende principes naar veehouderijsysteem van de toekomst

Voor het ontwerpen van nieuwe houderijsystemen bestaat al langer de methodiek van diergericht ontwerpen (zie kader hierna) waarin rekening wordt gehouden met zowel de behoeften van het dier als de wensen van de veehouder en de maatschappij. Deze methodiek is niet nieuw, maar wel nieuw is het op basis van deze zienswijze onvoorwaardelijk voorop stellen van de zes leidende principes, inclusief en met name het principe van positieve emotionele toestand als resultante van de overige principes. De kracht van diergericht ontwerpen is dat je het dier de ruimte geeft om dier te zijn. Dieren

hebben (net als mensen) behoefte aan controleerbaarheid en voorspelbaarheid van hun omgeving en aan mogelijkheden om in de omgeving waarin ze worden gehouden te kiezen voor hetgeen zij ervaren als de beste keuze. Als je dieren een schuilstal aanbiedt, zullen ze daar bij slecht weer gebruik van maken om droog en warm te blijven. Je geeft de dieren de mogelijkheid om zich aan te passen aan de veranderende omstandigheden. Een complexe omgeving stelt het dier in staat om haar aanpassingsvermogen optimaal in te zetten en de omgeving zo te benutten dat deze het beste aansluit bij haar momentane specifieke wensen en behoeften. Dit geeft ook ruimte voor individuele verschillen: als je individuele kippen in een volière-systeem volgt met sensoren blijken er 'muurbloempjes' te bestaan, die vooral bovenin de volière leven en alleen naar beneden komen om te eten, te drinken en een ei te leggen en 'wilde verkenners' die zich de hele dag kriskras door het systeem bewegen en heel veel scharrelen (Rufener et al., 2018). Om aan de gedragsbehoeften van beide typen kippen tegemoet te komen, moet een omgeving variatie en ruimte bieden. Als er verschillende functionele gebieden zijn in een stal en liefst ook op verschillende niveaus in het systeem, geef je elk type kip de ruimte om te voldoen aan haar gedragsbehoeften en zo een goede kwaliteit van leven te hebben.

Door dieren in staat te stellen om gebruik te maken van hun eigen vermogen om zich aan te passen aan veranderende omstandigheden, zijn dieren ook steeds beter in staat om zichzelf te redden zonder hulp van buitenaf. Het individuele dier en de groep dieren worden zelfredzamer en zullen beter in staat zijn om te gaan met schommelingen in bijvoorbeeld klimaat, voerkwaliteit en ziektedruk. In het Denkkader Dierenwelzijn uit 2018 werd al het voorbeeld aangehaald van de varkens in de verrijkte omgeving: die lieten niet alleen minder staartbijten zien, maar herstelden ook sneller van een infectie dan varkens in een kale omgeving (van Dixhoorn et al., 2016)[4]. Dit illustreert dat een benadering waarbij je diergericht ontwerpt kansen biedt op gebied van het verbeteren van weerbaarheid en robuustheid ('resilience', 'robustness') van dieren.

Door de methodiek van diergericht ontwerpen is het mogelijk om nieuwe veehouderijsystemen te ontwerpen die voldoen aan de zes leidende principes voor dierwaardige veehouderij en die bovendien rekening houden met wensen en belangen vanuit andere overwegingen (bv. maatschappij, veehouder, milieu). Wel dient opgemerkt te worden dat alleen een dierwaardig ontwerp niet voldoende is, maar dat ook een juiste dierverzorging en bedrijfsmanagement van belang zijn.

[4] Dit effect is recent bevestigd in het SmartResilience-project van J.E. Bolhuis et al., WLR (nog niet gepubliceerd).

Diergericht ontwerpen

In de afgelopen 15 tot 20 jaar is er al veel ervaring opgedaan met (reflectief, integraal) diergericht ontwerpen. Bij diergericht ontwerpen worden de bestaande systemen even ‘vergeten’ en wordt opnieuw begonnen om een huisvestingssysteem te ontwerpen door de belangrijkste behoeften van het dier als programma van eisen voor het ontwerp te nemen. Deze ontwerpaanpak is ontwikkeld tot de methodiek van Reflexief Interactief Ontwerpen (Bos, 2010). Zo werd in 2005 het project ‘Houden van Hennen’ afgerond. Binnen ‘Houden van Hennen’ zijn een aantal ontwerpen gemaakt waarin zoveel mogelijk rekening is gehouden met de wensen van de kip, terwijl op een zelfde wijze de belangrijkste behoeften van de veehouder en van de maatschappij zijn meegenomen. Uiteindelijk heeft dit geleid tot de ontwikkeling van de Rondeelstal, een stal die zoveel mogelijk tegemoetkomt aan de sterke behoefte van kippen om te scharrelen door daar een grote overdekte uitloop voor aan te bieden. Dit systeem heeft van de Dierenbescherming drie sterren gekregen binnen het Beter Leven Keurmerk, iets wat tot dan toe was voorbehouden aan biologische bedrijven. Sinds Rondeel zijn er meerdere innovatieve stalconcepten bijgekomen, zoals de Windstreekstal voor vleeskippen, de Kwatrijn voor melkvee, de Dartelstal en Het Familievarken voor varkens en Kipster voor legkippen. Deze innovatieve concepten zijn zichtbaar aanjagers voor vernieuwing in de hele veehouderijsector.

4. Toekomstverkenning dierwaardige veehouderij

Maatschappelijk-economische context en handelingsperspectieven

Er wordt al jaren gewerkt aan welzijnsverbeteringen in de veehouderij. Met deze zienswijze willen we een impuls geven aan de ontwikkeling en implementatie van dierwaardige veehouderijsystemen waarin het dier centraal staat en die gebaseerd zijn op de zes leidende principes. Hoe deze systemen er precies uit zien is niet voorschrijvend te beschrijven. De zes leidende principes geven hierin richting, maar laten ook ruimte voor verschillende vormen van dierwaardige veehouderijsystemen. Daarbij speelt de maatschappelijk-economische context en de keuzes die de veehouder als ondernemer maakt een cruciale rol. Dit hoofdstuk verkent, gegeven mogelijke ontwikkelingen in de maatschappelijk-economische context en de keuze van de veehouder als ondernemer, tot welke dominante veehouderijsystemen en daaraan gerelateerde ontwikkelopgaven dit kan leiden. Aan de hand van deze verkenning worden mogelijke handelingsperspectieven benoemd voor overheid en andere stakeholders om de ontwikkeling naar een dierwaardige veehouderij een nieuwe, versnellende impuls te geven en de bestaande initiatieven in de markt te stimuleren.

4.1 Waar komen we vandaan?

Na de Tweede Wereldoorlog heeft de Nederlandse land- en tuinbouw zich ontwikkeld tot één van de hoogst productieve voedselproductiesystemen in de wereld. Ondersteund door een nauw verbonden netwerk van onderzoek, onderwijs en voorlichting moderniseerde de Nederlandse landbouw in snel tempo, met specialisatie en schaalvoordelen als drijvende factoren. Dit leidde in enkele decennia tot een sterk toegenomen productie van betaalbaar voedsel. Tegelijkertijd is duidelijk geworden dat dit leidt tot een toenemende druk op het natuurlijk en sociaal kapitaal; het gaat ten koste van biodiversiteit, kwetsbare natuur, bodem- en waterkwaliteit, het landschap en ook ten koste van de inkomenspositie van boeren. De negatieve effecten van de veehouderij op het welzijn van dieren worden steeds nadrukkelijker in de samenleving aangekaart.

4.2 Waar gaan we naartoe?

Wij verwachten dat in de komende decennia voor de veehouderij de stikstofproblematiek en de klimaatverandering - en hoe hiermee kan worden omgegaan – de meest bepalende thema's zullen zijn; een toekomst zonder maatregelen daartegen is niet voorstelbaar. De dominante factor voor het omgaan hiermee is de milieugebruiksruimte in Nederland die bepalend is voor de ruimtelijke mogelijkheden van productie in de veehouderij. De

milieugebruiksruimte bepaalt - naast de maatschappelijke acceptatie – in sterke mate wat er wel en niet kan, en waar.

Bedrijven met veehouderij balanceren enerzijds tussen eisen vanuit de markt en samenleving en anderzijds de beschikbare milieugebruiksruimte en economische wetmatigheden. Vanuit de veehouder gezien zijn de sleutelwoorden bij de ontwikkeling van het bedrijf flexibiliteit, beheersbaarheid van het productieproces, kritische massa, aansluiting op de markt, relatie met omwonenden en het afdekken van risico's.

Wij beschrijven hier twee toekomstige vormen van veehouderij in Nederland die gezien de maatschappelijk-economisch context als hoofdrichtingen kunnen ontstaan. Deze twee richtingen zeggen op zich nog niets over dierwaardigheid. We hebben er bewust voor gekozen om deze beschrijving te beperken tot hoofdkenmerken en uitgangspunten. We zijn ons er namelijk van bewust dat in de praktijk tal van mengvormen zullen bestaan waarin verschillende elementen van beide vormen worden gecombineerd. De keuze voor deze twee vormen van veehouderij is mede gebaseerd op elders uitgevoerde scenariostudies zoals de studie 'Agrifood Brabant in 2050' (BrabantAdvies, 2019). In deze studie zijn vier scenario's uitgebreid beschreven, waarvan twee met een internationale en twee met een lokale oriëntatie van de land- en tuinbouw. Net als in deze scenariostudie vinden wij het aannemelijk dat in de toekomst beide oriëntaties naast elkaar bestaan en vooral tot uiting zullen komen in de volgende twee vormen van veehouderij met daartussen allerlei mengvormen:

1. Een veehouderij waarin kwaliteit en veiligheid centraal staan, met nadruk op een gestandaardiseerde productie op grotere locaties binnen geïntegreerde afzetketens, gericht op een veelal internationale afzetmarkt. Het vertrouwen van de consument is gebaseerd op borging met keurmerken en certificaten.
2. Een veehouderij waarin natuurinclusiviteit en biodiversiteit centraal staan, met nadruk op lokaal produceren binnen afzetketens met een korte afstand tot de consument. De veehouder heeft een gezicht, en de borging is gebaseerd op relationeel vertrouwen van de consument.

De hoofdkenmerken en uitgangspunten van beide vormen zijn uitgewerkt in de twee kaders. In beide vormen wordt gewerkt aan productdifferentiatie en de realisatie van een hogere toegevoegde waarde, waardoor de veehouder in staat is om vanuit het verdienmodel te investeren ten behoeve van het welzijn van het dier om zo zijn 'license to

operate’ te behouden. Hierover is de keten transparant en is het eenieder duidelijk wat het oplevert voor mens en dier.
Beide veehouderijsystemen spelen in op de mondiale vraagstukken rond klimaat en de beschikbare milieugebruiksruimte in Nederland. De ondernemers in beide systemen bevinden zich bovendien in Nederland in een sociale omgeving die van hen verwacht dat zij blijven werken aan het verbeteren van het dierenwelzijn. De ontwerpen van deze veehouderijsystemen dienen als uitgangspunt de zes leidende principes voor dierwaardige veehouderij en de integraliteit met andere duurzaamheidsaspecten te krijgen.

Hoofdkenmerken en uitgangspunten van veehouderijvorm 1 - Geïntegreerde afzetketen
In deze vorm van veehouderij ligt de nadruk op een gestandaardiseerde productie op grotere locaties binnen geïntegreerde afzetketens, gericht op consumenten in Nederland en daarbuiten.

- Consumenten weten veelal niet van welke veehouder de producten afkomstig zijn. Door het anoniem zijn van de relatie producent – consument zijn er minder stimulansen om zich in te spannen voor een goede kwaliteit. Borging van kwaliteitskenmerken is gebaseerd op institutioneel vertrouwen en wordt zichtbaar voor consumenten met behulp van keurmerken en certificaten.
- Er is een continue monitoring met behulp van sensoren voor een optimale leefomgeving van het dier en als managementondersteuning voor de veehouder. Sensortechnologie gaat specifieke gedragingen van de dieren automatisch herkennen, en attendeert de veehouder indien nodig.
- Niet alleen het volume maar ook de kwaliteit (inclusief dierwaardigheid) van het product wordt een belangrijk ‘Unique Selling Point’. Productdifferentiatie en hogere toegevoegde waarde zijn belangrijk. Ook in de internationale markt biedt dit kansen voor een betere vermarkting.
- Naast het optimaal hergebruiken van grondstoffen worden bronmaatregelen en zero emissie systemen ingezet om emissies en productie van o.a. ammoniak, stikstof, broeikasgassen en fijnstof te beperken.
- De schaal van de nutriëntenkringloop is Europa; veel reststromen uit de humane voedingsindustrie worden gebruikt voor veevoer.
- Op de veehouderijbedrijven zijn relatief grote aantallen dieren aanwezig met goede mogelijkheden voor het beperken van de kans op insleep van besmettelijke dierziekten. Als een besmettelijke dierziekte of stalbrand zich voordoet, is het gevolg daarvan echter groot.
- Dieren worden nog wel getransporteerd, maar over een beperkte afstand.
- Het zijn veelal meerdere betaalde medewerkers die de dieren verzorgen, met specialisatie op taken voor dierverzorging als mogelijk voordeel, en grotere afstand tot het individuele dier als mogelijk nadeel.

Hoofdkenmerken en uitgangspunten van veehouderijvorm 2 - Korte afzetketen

De nadruk ligt op het lokaal produceren binnen afzetketens met een korte afstand tot de consument, gericht op een verbrede veehouderij voor het produceren van voedsel, en groene en blauwe diensten, al of niet in combinatie met zorglandbouw, recreatie of anderszins. Voedselproducenten zorgen daarmee voor een breed en divers aanbod van producten en houderijsystemen. Ook komen vormen van 'community supported agriculture' voor (samenwerkingsvorm tussen burgers en lokale landbouwbedrijven).

- Consumenten weten van welke veehouder de producten afkomstig zijn. Door de directe 'feedback loop' naar de producent is er minder vrijblijvendheid in de productie. Borging van kwaliteitskenmerken kan hierdoor worden gebaseerd op relationeel vertrouwen (de veehouder heeft een gezicht). De veehouder kan bv. via sociale media rechtstreeks met consumenten communiceren over het welzijn van zijn dieren, de boerderij en de te verkopen producten.
- De veehouder kan het welzijn van zijn dieren met behulp van apps monitoren en vergelijken met andere veehouders.
- Het optimaal hergebruiken van grondstoffen in combinatie met extensivering en regionale spreiding zijn leidende uitgangspunten om emissies en de productie van ammoniak, stikstof, broeikasgassen en fijnstof te beperken en tegelijkertijd natuurinclusiviteit en biodiversiteit te vergroten.
- De meest vergaande vorm van kringlooplandbouw komt ook voor bij dit systeem. De nutriëntenkringloop is in dit systeem klein (maximaal West-Europa). Aandacht is noodzakelijk voor het borgen van goede voeding en goede gezondheid.
- Op de veehouderijbedrijven zijn relatief beperkte aantallen dieren aanwezig, maar wel veelal met uitloop en daardoor minder mogelijkheden tot het beperken van de kans op insleep van besmettelijke dierziekten. Als een besmettelijke dierziekte zich voordoet, zijn de gevolgen daarvan wel geringer. In de fokkerij is robuustheid en weerbaarheid van het dier een belangrijk selectiecriterium.
- De veehouderijbedrijven zijn gesloten en voeren geen dieren aan. Transportafstanden worden zoveel mogelijk beperkt.
- De veehouder, gezinsleden en eventueel een enkele betaalde medewerker verzorgen de dieren, met als mogelijk voordeel dat controle op de inzet en motivatie van dierverzorgers minder nodig is. In een veehouderij met verbreding van functies worden echter wel eisen aan de brede inzetbaarheid van arbeid gesteld.

4.3 Kritische ontwikkelpunten voor een dierwaardige veehouderij

Er zijn grote verschillen in de mate waarin de huidige veehouderijbedrijven zijn ingericht volgens de zes leidende principes. Dit varieert van bedrijven die al een eind in de richting komen tot houderijsystemen die volledig vernieuwd dienen te worden om aan de leidende principes te kunnen voldoen. De in par. 4.2 geschetste toekomstige veehouderijsystemen, en alle mogelijke tussenvormen, vereisen innovatie en doorontwikkeling van de huidige systemen om volledig dierwaardig te worden.
Daarbij kan een onderscheid gemaakt worden in:

1. al dierwaardige en nieuw te ontwikkelen dierwaardige veehouderijsystemen;
2. bestaande systemen die voldoen dan wel (beperkt) gerenoveerd moeten worden; en
3. bestaande systemen waarbij voor renovatie naar een dierwaardig systeem de benodigde investering (te) groot is.

Dierwaardige veehouderij zal niet vanzelf tot stand komen. Daar is veel inspanning en medewerking van veel partijen voor nodig. In deze paragraaf bespreken wij enkele, in onze ogen, kritische ontwikkelpunten.

Een dierwaardige veehouderij is (nog) geen integraal onderdeel van de huidige ruimtelijke ordenings-, milieu- en natuurwetgeving. De huidige stallen gaan bv. bij renovatie met dezelfde aantallen dieren meer ruimte vragen. Maar ook als de veehouder bij renovatie minder dieren gaat houden en er dus sprake is van extensivering kan de toegestane bestemming van een perceel problemen geven. Het geven van meer ruimte en eventueel uitloop vormt binnen het huidige systeem van vergunningverlening bij de meeste bestaande stallen en percelen een knelpunt. Ook zijn er weinig locaties voorhanden voor nieuwbouw van integraal duurzame stallen. Gebleken is dat bij renovatie van stallen o.a. de ruwbouw, omvang bouwblok en financiering beperkingen met zich meebrengen, waardoor het onder het huidige regime vrijwel onmogelijk is om een integraal dierwaardige en duurzame stal te realiseren. Dit vereist dus een gerichte aanpassing van ruimtelijke ordenings-, milieu- en natuurwetgeving, als ook van de financiering en het verdienmodel van de boer.

De op de internationale markt georiënteerde veehouderijvorm (zie par. 4.2) omvat meerdere schakels van toelevering, productie, verwerking en afzet (geïntegreerde keten). Zolang deze afzetketens concurreren om marktaandeel op basis van prijs in plaats van op duurzaamheid en/of meer toegevoegde waarde voor de consument is er een risico op afwenteling van kosten naar de veehouder, en daarmee naar de dieren. De uit afwenteling voortvloeiende externe kosten komen zo niet op de kassabon van de consument terecht. Daarom zijn marktconcepten van belang waarbij de meerkosten van vernieuwingen vanuit de markt worden vergoed en die gelijk op gaan met soortgelijke ontwikkelingen in de direct

om Nederland liggende landen die de belangrijkste afzetmarkt vormen. Een ander kritisch ontwikkelpunt in deze veehouderijvorm voor het realiseren van een dierwaardige veehouderij, is dat de dieren gehuisvest zijn op grotere bedrijven met meerdere personeelsleden. Goede arbeidsomstandigheden en selectie, opleiding, training en begeleiding van medewerkers zijn dan cruciaal voor een intrinsieke motivatie, optimaal voor een goede dierverzorging. In de huidige praktijk is merkbaar dat hier toenemend het belang van wordt ingezien.

In de op de lokale markt georiënteerde veehouderijvorm (zie par. 4.2), is de uitbraak van besmettelijke dierziekten het grootste risico voor dierenwelzijn. De productieomstandigheden zijn minder gecontroleerd en het risico op insleep en overdracht van ziekten is groter. Ook in deze vorm is aandacht voor optimale dierverzorging cruciaal. De aandacht van de veehouder in deze vorm is niet alleen gericht op de verzorging van de dieren, maar ook op de afzet en in veel voorkomende gevallen op nevenactiviteiten zoals groene en blauwe diensten, zorg en recreatie. Door deze noodzakelijkerwijs bredere focus is er een risico dat zaken aangaande de verzorging van dieren over het hoofd worden gezien.

Een aandachtspunt bij iedere ontwikkeling van een dierwaardig veehouderijsysteem zijn de mogelijke conflicten die kunnen ontstaan tussen de verschillende eisen die we stellen aan welzijn en gezondheid: waar bepaalde maatregelen kunnen leiden tot verbetering van het welzijn, kunnen ze tegelijkertijd leiden tot (nieuwe) gezondheidsproblemen. Denk bijvoorbeeld aan een hogere kans op doodgelegen biggen bij zeugen die in nesten afbiggen of aan een hogere kans op verwondingen bij niet-onthoornde koeien. Ook oplossingen als modderpoelen of zwemvijvers kunnen aanleiding zijn voor ziekten of aandoeningen door een andere hygiëne. Simpele oplossingen zijn dan wellicht niet direct voorhanden. Dergelijke mogelijke conflicten van verschillende eisen vragen goed onderbouwde afwegingen waarbij een positief welzijn van het dier het doel is.

Samengevat verwacht de Raad dat in beide vormen van veehouderij, en alle mogelijke tussenvormen, veehouders mogelijkheden hebben voor het waarborgen van de leidende principes. Op al de leidende principes kunnen nog stappen worden gezet. Dit vereist een proactieve rol van overheden en andere stakeholders. Dit geldt vooral in de op de internationale markt georiënteerde veehouderijvorm met geïntegreerde afzetketens, omdat daar de trade-off tussen ‘omgeving’ en ‘dier’ in het nadeel kan uitvallen van het ‘dier’ (zie ook het kader ‘Voorkomen van trade-offs’). Vooral wanneer bij renovatie van stallen de ‘omgeving’ sowieso al wordt beperkt door de afmetingen van de stal, de omvang van het bouwblok en de nabijheid van woonbebouwing en natuur. In de op de lokale markt

georiënteerde veehouderijvorm worden de leidende principes voor een dierwaardige veehouderij vaker al als uitgangspunt genomen voor een diergericht ontwerp van het veehouderijsysteem. Ook worden deze nadrukkelijk opgenomen in het marktconcept, waardoor de extra kosten kunnen worden verrekend in de consumentenprijs. Hier is een proactieve rol van overheden en andere stakeholders vereist om bij vergunningverlening en stalrenovaties een omslag naar een extensievere en meer natuurinclusieve vorm van veehouderij mogelijk te maken.

Voorkomen van trade-offs

In de komende decennia zullen de stikstofproblematiek en de klimaatverandering en hoe hiermee om kan worden gegaan de meest bepalende thema's zijn. De dominante factor voor het omgaan met deze thema's is de milieugebruiksruimte in Nederland die bepalend is voor de ruimtelijke mogelijkheden van productie in de veehouderij. Een integrale benadering van verduurzaming – dus economisch, ecologisch én sociaal - is nodig om te voorkomen dat er steeds op een enkel vraagstuk geoptimaliseerd wordt. Een maatregel voor het één moet niet ten koste van het andere gaan (een z.g. win – lose situatie). De uitdaging is maatregelen te ontwikkelen en in te zetten die niet ten koste van andere duurzaamheidsaspecten gaan (z.g. win – no regrets situatie), of beter nog maatregelen die voor meerdere of zelfs alle duurzaamheidsaspecten winst opleveren (z.g. win – win situatie).

Voorbeelden van eerdere win-lose situaties zijn:

- de in de jaren '90 gestelde eisen aan mestopslag en -aanwending, waardoor stallen werden gebouwd met drijfmest onder de roosters. Hierdoor worden mest en urine gemengd en neemt de ammoniakconcentratie in de stal toe. Dit heeft een ongunstige invloed op het leefklimaat voor het dier en de dierverzorger.
- het stellen van vergaande reductie-eisen voor de ammoniakemissie uit stallen. Bij emissiereducties van meer dan 60% in de melkveehouderij en meer dan 80% in de varkenshouderij krijgt bij de huidige beschikbare emissie-reducerende maatregelen een luchtwasser altijd de voorkeur boven een strostal of een systeem met mestschuiven (beide systemen die meer rekening kunnen houden met het dier).

Door meer te sturen op een integrale ontwikkeling van stalsystemen wordt het beter mogelijk de principes voor een dierwaardige veehouderij leidend te laten zijn bij de uitwerking.

5. Conclusies en Aanbevelingen

De regering wil een transitie naar kringlooplandbouw en duurzame veehouderij, omdat de huidige wijze van landbouw niet vol te houden is en tegen de grenzen van onze planeet aan loopt. Het dier heeft een duidelijke plaats binnen kringlooplandbouw en de regering heeft de ambitie het niveau van dierenwelzijn en -gezondheid te borgen én te verbeteren. De minister van LNV heeft daarom de RDA gevraagd om een zienswijze op te stellen die ingaat op de behoeften van het dier om een positief welzijn te ervaren in de veehouderij. De RDA trekt in dit kader de volgende conclusies en doet een aantal aanbevelingen voor een vervolg.

5.1 Conclusies

In deze zienswijze hebben wij in hoofdstuk 2 antwoord gegeven op de hoofdvraag en de eerste drie deelvragen van de minister van LNV wat de randvoorwaarden voor de veehouderij van de toekomst zijn, waarin het dier een positieve staat van welzijn ervaart.

In par. 2.2 hebben we besproken wat kan worden verstaan onder 'dierwaardig' en 'positief welzijn' (**deelvraag 1**). De basis voor positief welzijn is de capaciteit van het dier om adequaat om te gaan met zijn omgeving om zo een emotionele toestand te bereiken die het dier zelf als positief ervaart. Hierbij vormen gedragsmogelijkheden die het dier heeft de schakel tussen het voldoen aan de basisbehoeften en de emotionele toestand van het dier. Of dit voldoende het geval is (of kan zijn), wordt bepaald door het voldoen aan de voorwaarden voor goede voeding, goede omgeving, goede gezondheid en natuurlijk gedrag. Dit hebben we geïllustreerd met het 'Five Domains' model.

In par. 2.3 hebben we de vraag verder uitgediept wat de behoeften van productiedieren voor positief welzijn zijn (**deelvraag 2**). Die behoeften bestaan uit het voldoen aan de basisbehoeften (goede voeding, goede omgeving, goede gezondheid) en uit het voldoende mogelijkheden hebben om essentiële natuurlijke gedragingen te vertonen. De gedragsbehoeften van de specifieke diersoort en de eisen die deze gedragsbehoeften aan de omgeving stellen, dienen leidend te zijn bij het aanbieden van een gevarieerde omgeving met keuzemogelijkheid. Voor het hebben van positieve ervaringen voortkomend uit natuurlijke gedragingen is het niet zonder meer een voorwaarde dat dit in een natuurlijke omgeving gebeurt.

In par. 2.4 hebben we de vraag welke meetbare parameters er zijn voor positief welzijn naar vermogen beantwoord (**deelvraag 3**). Het denken over en de ontwikkeling van het

gebruik van parameters is in onderzoek en praktijk nog volop gaande. Het aantal beschikbare systemen, zoals sensoren, is nog beperkt maar er wordt veel verwacht van toepassing van bv. beeldherkenning en kunstmatige intelligentie voor de monitoring van dierenwelzijn. Al is het niet direct mogelijk om welzijn 'realtime' te meten, er is al veel wetenschappelijk onderzoek waarmee door metingen aan het dier en op basis van omgevingsfactoren een inschatting van het welzijn gemaakt kan worden.

Na behandeling van deze drie deelvragen zijn wij in par. 2.5 als antwoord op de **hoofdvraag** van de minister tot de formulering van de zes leidende principes voor dierwaardige veehouderij gekomen:

Een dierwaardige veehouderij biedt het dier een omgeving die de volgende zes leidende principes waarborgt:

1) **Erkenning van de intrinsieke waarde en de integriteit van het dier**
   Respect voor de eigen waarde van het dier als wezens met gevoel die pijn en plezier kunnen ervaren. Dit betekent geen ingrepen (snavel behandelen, staarten couperen, onthoornen, e.d.), grenzen aan het aanpassen van het dier via fokkerij, en oog voor eigen belangen van het dier.
2) **Goede voeding**
   Voldoende water en voer van goede kwaliteit.
3) **Goede omgeving**
   Een comfortabele en veilige omgeving met een goed klimaat (temperatuur, frisse lucht, bioritme).
4) **Goede gezondheid**
   Een goede gezondheid waarborgen, en pijn voorkomen (ook qua verwondingen door soortgenoten).
5) **Natuurlijk gedrag**
   Voldoende mogelijkheden om essentiële natuurlijke gedragingen te vertonen en behoeften te vervullen: rusten, eten en drinken, mesten en urineren, zelfverzorging, exploratie, sociaal gedrag, thermoregulatie, veiligheid, gezondheid, beweging, reproductie, seksueel gedrag, nestbouwgedrag en maternaal gedrag.
6) **Positieve emotionele toestand**
   Waarbij het dier in staat is om te reageren op de veranderende sociale en fysieke omgeving en een toestand bereikt die het als overwegend positief ervaart ('A life worth living'). Deze toestand komt voort uit het voldoen aan alle voorgaande principes (zie Figuur 4).

Veehouderijsystemen die op basis van deze zes leidende principes zijn ontworpen zijn dierwaardige veehouderijsystemen die een positief welzijn van de dieren mogelijk maken. Indien we als samenleving en overheid kiezen voor een dierwaardige veehouderij, dan zijn dit de uitgangspunten.

In hoofdstuk 3 hebben wij getracht inzicht te geven in hoe een veehouderijsysteem van de toekomst deze zes principes faciliteert (**deelvraag 4**). We doen daarin een pleidooi voor het gebruik van de methodiek van diergericht ontwerpen voor nieuwe veehouderijsystemen en mogelijk ook voor aanpassingen van bestaande systemen.

In hoofdstuk 4 hebben we behandeld dat een dierwaardige veehouderij een forse ontwikkeling vraagt die niet als vanzelf zal plaatsvinden. Er zijn bedrijven die al een eind in de richting van de zes principes voor dierwaardige veehouderij komen; voor anderen is er een grote stap nodig. Bedrijven, burgers, maatschappelijke organisaties en overheden maken samen dit systeem en de weg ernaartoe kent verschillende handelingsperspectieven en kritische ontwikkelpunten. Zonder extra inspanning zal het streven naar een dierwaardige veehouderij ondersneeuwen bij de aanpak van de overheden op andere urgente thema's zoals klimaat en stikstof en bij de strijd tussen afzetorganisaties om marktaandeel op basis van voornamelijk prijs.

Ontwikkeling van een dierwaardige veehouderij raakt alles en iedereen in en rondom de sector. Een dierwaardige veehouderij is onlosmakelijk verbonden met de noodzakelijke aanpassingen in de veehouderij vanwege stikstofproblematiek en klimaatverandering, en met de situatie dat in de huidige markt goede verdienmodellen voor de veehouder noodzakelijk zijn om investeringen te kunnen doen in een dierwaardige veehouderij. Hier is een ander beleid en type markt voor nodig, dat aansluit bij ontwikkelingen die op Europees niveau plaatsvinden. Bestuurlijk vereist dit een overtuigende en integrale aanpak. Dat is niet eenvoudig. De eerste en belangrijkste te nemen beslissing voor de overheid is om samen met de stakeholders (veehouders, marktpartijen, maatschappelijke organisaties en andere stakeholders) met overtuiging voor dierwaardige veehouderij te kiezen. Daarna volgt de invulling van het hoe, waarvoor we in par. 5.2 een aantal aanbevelingen hebben geformuleerd. Dit vereist een sterke regie van de overheid.

Samenvattend:

1) Veehouderij draait om het houden van dieren. Dierwaardige veehouderijsystemen voldoen aan de zes geformuleerde principes van Dierwaardigheid en voor ieder principe worden de negatieve aspecten geminimaliseerd en de positieve aspecten

gemaximaliseerd. Deze principes komen voort vanuit het denken vanuit het dier en borgen het welzijn van dieren in veehouderijsystemen.

2) Een dierwaardige veehouderij is onderdeel van de door de regering gewenste transitie naar een duurzame veehouderij. Cruciaal daarbij is een centrale, gecoördineerde aanpak die parallel en geïntegreerd positief dierenwelzijn en reductie van milieubelasting (stikstof, broeikasgassen, biodiversiteit) aanpakt en waar nodig de economische positie van de veehouder versterkt.
3) Het is aan de overheid om de urgentie te benoemen en het initiatief en de regie te nemen - in overleg met veehouders, marktpartijen, maatschappelijke organisaties en andere stakeholders - en een daarbij passende tijdshorizon te verbinden aan deze zienswijze van de Raad.

5.2 Aanbevelingen

Dierwaardige veehouderij komt niet vanzelf tot stand. De Raad komt daarom tot de volgende aanbevelingen die een stevige rol van de nationale overheid verlangen:

1. Kies als overheid voor een Dierwaardige veehouderij. Neem het initiatief en de regie voor een versnelde ontwikkeling naar een dierwaardige veehouderij gebaseerd op de zes leidende principes. Koppel deze ontwikkeling aan de door de regering gewenste transitie naar kringlooplandbouw en duurzame veehouderij. Verduurzaming en het verdienmodel van boeren zijn onderdeel van deze transitie.
2. Integreer Dierwaardige veehouderij gelijkwaardig in de aanpak van andere beleidsthema's zoals klimaatverandering en stikstofproblematiek.
3. Integreer de ontwikkeling van goede verdienmodellen voor veehouders (en de hele keten) in de ontwikkeling van een dierwaardige veehouderij.
4. Sta als Rijksoverheid voor de keuze van een dierwaardige veehouderij en handel conform proactief richting de EU (sluit aan bij en geef invulling aan de Europese ontwikkelingen op dit gebied) en richting provinciale en gemeentelijke overheden en waterschappen om dierwaardige veehouderij te agenderen en implementeren. Sluit aan op instrumenten van andere beleidsvelden en zorg waar nodig voor aanpassing daarvan.
5. Geef een impuls aan het verder en sneller ontwikkelen van een dierwaardige veehouderij aan de hand van de in deze zienswijze beschreven leidende principes.
   Maak onderscheid tussen: a) al dierwaardige en nieuw te realiseren veehouderijsystemen, b) te renoveren dan wel beperkt aan te passen systemen en c) systemen die een te grote investering vragen om te kunnen voldoen aan de zes principes voor dierwaardige veehouderij. Bied bij renovatie van bestaande stallen ruimte (zowel financiële ruimte als ruimte in beleid) voor de omslag naar een dierwaardige vorm van veehouderij door de eenzijdige inzet op reductie van de

milieubelasting te vervangen door geïntegreerde aanpak van positief dierenwelzijn en reductie van de milieubelasting; zorg vanwege de tijdsdruk op de reductie van de milieubelasting voor het versneld praktijkrijp maken van de hiervoor benodigde integrale systemen.

6. Draag zorg voor onafhankelijke monitoring van de voortgang.

Gezien de complexiteit van het verder en sneller ontwikkelen van een dierwaardige veehouderij en de gesignaleerde kritische ontwikkelpunten heeft de Raad gemeend er goed aan te doen om, naast onze belangrijkste aanbevelingen hierboven, nog een aantal meer praktische aanbevelingen te formuleren als ondersteuning van die ontwikkeling. Deze zijn apart opgenomen in het navolgende kader 'Elementen in de aanpak'.

Elementen in de aanpak

- Veehouders hebben duidelijkheid in beleid nodig, een wenkend perspectief. Dat vraagt langjarige consistentie in de beleidsboodschap.
- Pak de ontwikkeling op samen met veehouderijketens, retailers, foodservice en maatschappelijke organisaties als Dierenbescherming en Natuur en Milieu voor een convenant (of als onderdeel van een Landbouwakkoord zoals geadviseerd door de SER (2021)) over het onomkeerbaar realiseren van een dierwaardige veehouderij gebaseerd op de zes leidende principes.
- Benoem een nationale autoriteit - ‘een Deltacommissaris’ - die, ondersteund door een ambtelijke organisatie en met voldoende vigerende maatregelen, de ontwikkeling naar een dierwaardige veehouderij begeleidt.
- Ontwerp op basis van de zes leidende principes dierwaardige en integraal duurzame veehouderijsystemen die niet alleen aan de zes leidende principes voldoen maar ook aan duurzaamheidseisen die aan alle veehouderijbedrijven worden gesteld.
- Maak een plan van aanpak om helder te krijgen wat nieuwe veehouderijsystemen zijn, welke bestaande systemen (beperkt) gerenoveerd kunnen worden op grond van de zes leidende principes en voor welke systemen de investering te groot is. Het plan van aanpak moet ook duidelijk maken welke stappen veehouders op korte termijn kunnen zetten en hoe de overheid hierin kan ondersteunen. Ook kan dit plan van aanpak duidelijkheid geven hoe voor de langere termijn de leidende principes voor dierwaardige veehouderij geïntegreerd worden met andere maatschappelijke doelen, zoals milieu en klimaat.
- Ontwikkel kwalificatiesystemen om een stalsysteem of elementen van stalsystemen erkend te krijgen als “voldoet aan de leidende principes van dierwaardige veehouderij”. Gebruik hiervan moet een financieringsvoorwaarde van banken worden.
- Zet een kenniscentrum op voor informatie over de transitie naar een integraal duurzame, dierwaardige, veehouderij.
- Verstrek investeringssubsidies voor duurzame veehouderijsystemen en/of voor vernieuwende onderdelen in een stal. Verbind aan bestaande en nieuwe subsidieregelingen standaard de voorwaarde dat concreet gemaakt moet worden hoe deze bijdragen aan een dierwaardige veehouderij en milieubelastingreductie.
- Zorg voor een eenduidige relatie tussen doelstellingen en bestaande en nieuw te ontwikkelen instrumenten. Neem de mededingingstechnische zaken direct mee en benut de mogelijkheden hierin om voor duurzaamheid extra afspraken te maken.
- Maak het mogelijk voor veehouders om een traject diergericht ontwerpen te volgen en neem diergericht ontwerpen als module op in agrarisch onderwijs.
- Maak praktische voorbeelden van (elementen van) stalsystemen die voldoen aan de leidende principes. Toegankelijkheid voor boeren, adviseurs en stalinrichters is een belangrijke voorwaarde: zij moeten er kennis van willen nemen alvorens een stal te (ver)bouwen.

Literatuur

Bergstra T.J., H. Hogeveen & E.N. Stassen, 2013. Zorgen over zorg. Maatschappelijke zorgen over de varkenshouderij in Nederland. https://edepot.wur.nl/280795

Bos, A.P., 2010. Reflexief Interactief Ontwerpen (RIO), Rapport 344. Wageningen UR Livestock Research, 16 pp. https://edepot.wur.nl/134709

BrabantAdvies, 2019. Agrofood Brabant in 2050, 23 pp. www.brabantadvies.com/wp-content/uploads/2020/02/WEBVERSIE-2019-Agrifood-Rapport-WEB4.pdf

Bracke, M.B.M, B.M. Spruijt & Metz, J.H.M., 1999. Overall welfare reviewed. Part 3: Welfare assessment based on needs and supported by expert opinion. Netherlands Journal of Agricultural Science 47, 307-322. https://doi.org/10.18174/njas.v47i3.468

Crump, A., Jenkins, K., Bethell, E.J. et al., 2021. Optimism and pasture access in dairy cows. Sci Rep 11, 4882. https://doi.org/10.1038/s41598-021-84371-x

EU, 2000. EUR-Lex, Het voorzorgsbeginsel. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Al32042

Farm Animal Welfare Council, 1993. Second Report on Priorities for Research and Development in Farm Animal Welfare; Farm Animal Welfare Council (FAWC), Department of Environment, Food and Rural Affairs: London, UK.

Kantar, 2018. De staat van het dier: Rapportage. In opdracht van RDA. 38 pp. www.rda.nl/publicaties/publicaties/2019/02/14.02.2019-rapportage-publieksenquete-de-staat-van-het-dier-kantar-public/14.02.2019-rapportage-publieksenquete-de-staat-van-het-dier-kantar-public

Korte, S.M., & Olivier, B. & Koolhaas, J., 2007. A new animal welfare concept based on allostasis. Physiology & behavior. 92. 422-8. DOI:10.1016/j.physbeh.2006.10.018

Lindqvist, C. E. S., K. Schutz & Jensen, P., 2002. Red jungle fowl have more contrafreeloading than white leghorn layers: effect of food deprivation and consequences for information gain." Behaviour 139: 1195-1209. DOI: 10.1163/15685390260437335

LNV, 2019. Kamerbrief Duurzame Veehouderij 04-09-2019. www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/09/04/kamerbrief-duurzame-veehouderij

Mellor, D.J., 2016. "Updating Animal Welfare Thinking: Moving beyond the "Five Freedoms" towards "A Life Worth Living"" Animals 6, no. 3: 21. https://doi.org/10.3390/ani6030021

Mellor, D.J., Beausoleil, N.J., Littlewood, K.E., McLean, A.N.,McGreevy, P.D., Jones, B. & Wilkins, C., 2020. The 2020 Five Domains Model: Including Human–Animal Interactions in Assessments of Animal Welfare. Animals 2020, 10, 1870; DOI: 10.3390/ani10101870

Projectteam 'Diergericht Ontwerpen voor varkens', 2009. Wat wil het varken?, Wageningen University & Research, 36 pp. https://edepot.wur.nl/15010

RDA, 2006. Natuurlijk gedrag van legkippen en vleeskuikens. Raad voor Dierenaangelegenheden, 71 pp. www.rda.nl/publicaties/zienswijzen/2006/08/21/natuurlijk-gedrag-van-legkippen-en-vleeskuikens

RDA, 2010. Verantwoord houden. Raad voor Dierenaangelegenheden, 46 pp. www.rda.nl/publicaties/zienswijzen/2010/03/16/verantwoord-houden

RDA, 2013. Grip op ingrepen. Raad voor Dierenaangelegenheden, 34 pp. www.rda.nl/publicaties/zienswijzen/2013/10/08/ingrepen-bij-dieren

RDA, 2016a. Toetsingskader voor productiedieren. Raad voor Dierenaangelegenheden, 33 pp. www.rda.nl/publicaties/zienswijzen/2016/04/01/toetsingskader-voor-productiedieren

RDA, 2018. Denkkader Dierenwelzijn. Raad voor Dierenaangelegenheden, 30 pp. www.rda.nl/publicaties/publicaties/2018/12/21-rda-denkkader/denkkader

RDA, 2019a. Staat van het Dier. Schukken, Y.H., Van Trijp, J.C.M., Van Alphen, J.J.M. & Hopster, H. (eds), 201 pp. ISBN 978-90-830457-1-9. www.rda.nl/publicaties/publicaties/2019/10/04/de-staat-van-het-dier

RDA, 2019b. Digitalisering in de Veehouderij. Raad voor Dierenaangelegenheden, 54 pp. www.rda.nl/publicaties/zienswijzen/2019/06/19/rda-zienswijze-digitalisering-in-de-veehouderij

RDA, 2020. Dierenwelzijn in de kringlooplandbouw. Raad voor Dierenaangelegenheden, 39 pp. www.rda.nl/publicaties/publicaties/2020/05/06/zienswijze-dierenwelzijn-in-de-kringlooplandbouw

Rufener, C., Berezowski, J., Sousa, F.M.A.J., Yandy, A.J., Asher, L. & Toscano, M.J., 2018. Finding hens in a haystack: Consistency of movement patterns within and across individual laying hens maintained in large groups. Scientific Reports. 8 (1). https://www.nature.com/articles/s41598-018-29962-x

Rutgers, B. & Heeger, F.R.. (1999). Inherent worth and respect for animal integrity. In: Dol, M, Fentener van Vlissingen, M. Kasanmoentalib, S, Visser, Th. & Zwart, H. (eds.) Recognizing the Intrinsic Value of Nature. Assen: Van Gorcum, 41–53.

Schutz, K. E., B. Forkman & Jensen, P., 2001. Domestication effects on foraging strategy, social behaviour and different fear responses: a comparison between the red junglefowl (Gallus gallus) and a modern layer strain. Applied Animal Behaviour Science 74(1): 1-14. DOI:10.1016/S0168-1591(01)00156-3

SER, 2021. Naar duurzame toekomstperspectieven voor de landbouw. Verkenning naar een landbouwakkoord. www.ser.nl/nl/Publicaties/toekomstperspectieven-landbouw

Sterksel, 2012. https://youtu.be/b97MTQWk2LY

Van Asselt, M., Ekkel, E.D., Kemp, B. & Stassen, E.N., 2015. Best broiler husbandry system and perceived importance of production aspects by Dutch citizens, poultry farmers and veterinarians. In: Know your food, Food ethics and innovation, Dumitras D.E., Jitea, I.M. & Aerts, S. (eds), 138-143. https://doi.org/10.3920/978-90-8686-813-1_20

Van Dixhoorn I.D.E., Reimert, I., Middelkoop, J., Bolhuis, J.E., Wisselink, H.J., Groot Koerkamp, P.W.G., et al., 2016. Enriched Housing Reduces Disease Susceptibility to Co-Infection with Porcine Reproductive and Respiratory Virus (PRRSV) and Actinobacillus pleuropneumoniae (A. pleuropneumoniae) in Young Pigs. PLoS ONE 11(9). https://doi.org/10.1371/journal.pone.0161832

Wood-Gush, D. G. M., Jensen, P. & Algers, B., 1990. "Behaviour of pigs in a novel semi-natural environment." Biology of Behaviour **15**: 62-73. https://www.cabdirect.org/cabdirect/abstract/19912218690

Bijlage 1 – Vraagstelling van minister

11-2-2021

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Raad voor Dieraangelegenheden
T.a.v. de heer ir. M.H.W. Schakenraad, secretaris
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/lnv

Behandeld door
M.C.W. Schouten

T 06 55484049
m.c.w.schouten@minlnv.nl

Ons kenmerk
DGA-DAD / 21011088

Datum 05 FEB 2021
Betreft Verzoek zienswijze randvoorwaarden voor positief welzijn in de veehouderij

Geachte heer Schakenraad,

De landbouw is een onmisbare activiteit in onze samenleving, ze staat immers garant voor het voeden van een steeds groter wordende wereldbevolking. Maar de huidige wijze van landbouw is niet vol te houden en loopt aan tegen de grenzen van draagkracht van onze planeet. Daarom heb ik ingezet op een transitie naar kringlooplandbouw. Dit betekent dat reststromen zoveel als mogelijk opnieuw als grondstof worden ingezet en verliezen van nutriënten zoveel als mogelijk worden voorkomen. Het dier heeft een duidelijk plaats binnen kringlooplandbouw. Dieren zijn in staat om reststromen en laagwaardige plantaardige materialen om te zetten in hoogwaardige dierlijke eiwitten en vetten voor humane consumptie. Daarbij leveren ze meststoffen, die weer gebruikt kunnen worden voor de teelt van gewassen.

Binnen de transitie naar kringlooplandbouw heeft het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) de ambitie het niveau van dierenwelzijn en -gezondheid te borgen én te verbeteren. Blijvend uitganspunt daarbij is dat aanpassingen aan het dier verdwijnen en dat houderij-systemen worden vormgegeven rond de behoefte van het dier. Het is daarbij van belang deze behoeftes te kennen en te kunnen vertalen in praktische randvoorwaarden waaraan de veehouderij van de toekomst moet voldoen. De verbetering van het niveau van diergezondheid en dierwelzijn is daarmee ook te monitoren en te borgen.

De RDA heeft in mei van afgelopen jaar een eerste zienswijze uitgebracht over dierenwelzijn in de kringlooplandbouw. De conclusies en aanbevelingen onderschrijf ik. Met name de aanbeveling om concrete randvoorwaarden uit te werken en deze te gebruiken om met de stakeholders stappen te zetten richting een kringlooplandbouw, waarin de verbetering van dierenwelzijn en -gezondheid wordt geborgd.
De positie van het dier in de veehouderij van de toekomst moet concreet worden uitgewerkt, zodat voor iedereen duidelijk is hoe deze positie eruit ziet. Middels deze brief verzoek ik de RDA daarom om een zienswijze op te stellen die ingaat de behoeftes van het dier om een positief welzijn te ervaren in de veehouderij. De centrale vraag die u hierbij stel is:

111-2-2021

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn

Ons kenmerk
DGA-DAD / 21011088

"Wat zijn randvoorwaarden voor de veehouderij van de toekomst, waarin het dier een positieve staat van welzijn ervaart?"

Vervolgens zou ik graag zien dat de zienswijze ingaat op de volgende deelvragen:

1. Wat kan worden verstaan onder 'dierwaardig' en 'positief welzijn'?
2. Wat zijn de fysiologische (incl. diergezondheid) en ethologische behoeftes van productiedieren, die voorwaardelijk zijn voor een positief welzijn?
3. Welke meetbare parameters zijn bruikbaar om te bepalen of aan deze behoeftes wordt voldaan?
   - Wat is beschikbaar en wat moet ontwikkeld worden?
4. Hoe faciliteert een houderij-systeem van de toekomst deze behoeftes?

Inmiddels is de RDA al gestart met dit onderwerp en hebt u aangegeven de zienswijze op eigen initiatief aan te vullen. Ik ga ervan uit dat u deze zienswijze, of in elk geval het gevraagde deel, spoedig kunt opleveren.

Met vriendelijke groet,

Carola Schouten
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Samenstelling Raad voor Dierenaangelegenheden

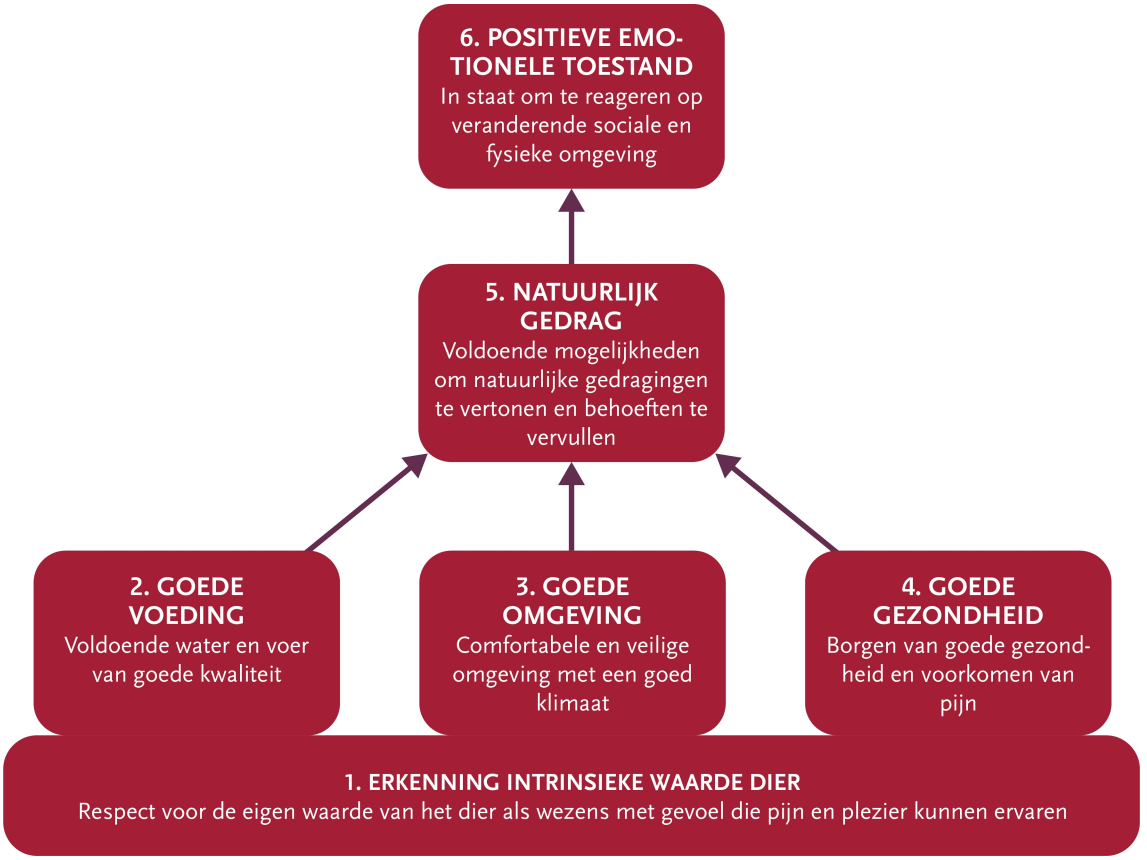
De Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA) is een onafhankelijke raad van deskundigen die de minister van Landbouw gevraagd en ongevraagd adviseert over multidisciplinaire vraagstukken op het gebied van dierenwelzijn en diergezondheid. De RDA bestaat uit wetenschappelijke experts en praktijkdeskundigen die er op persoonlijke titel, zonder last of ruggespraak, zitting in hebben.

De concept zienswijze is ter beoordeling voorgelegd aan de gehele Raad. Deze zienswijze is daarmee een product van de hele Raad. De RDA bestond op 1 oktober 2021 uit de volgende leden:

Prof.dr. J.J.M. van Alphen
Dr.ir. G.B.C. Backus
J.P. van den Berg
W.T.A.A.G.M. van den Bergh
Prof.dr.ir. I.J.M. de Boer
Dr. J.J.L. Candel MA
Drs. H.R. Chalmers Hoynck van Papendrecht
Prof.dr.ir. G.M. van Dijk
Dr. N. Endenburg PhD
Prof.dr.ir. J.W. Erisman
Prof.dr. R. Gehring
Drs. D. van Gennep
Prof.dr. M.A.M. Groenen
Prof.dr. S. Haring
Prof.dr.ir. L.A. den Hartog
A.L. ten Have-Mellema
Prof.dr.ir. J.A.P. Heesterbeek
Drs. G. Hofstra
J.A.M. Huijbers
Prof.dr.ir. A. van Huis
Prof.dr.ir. B. Kemp
A. Kemps
Dr. L.J.A. Lipman
Dr. F.L.B. Meijboom
Drs. F.E. Rietkerk
Mr. C.W. Ripmeester
Prof.dr.ir. T.B. Rodenburg
Dr. M.C.Th. Scholten
Prof.dr. Y.H. Schukken
Ir. G.C. Six
Drs. M. Slob
Prof.dr. G.R. de Snoo
Mr.drs. J. Staman, voorzitter
Dr.ir. J.W.G.M. Swinkels
Drs. R.A. Tombrock
Prof.dr.ir. J.C.M. van Trijp
Dr. H.A.P. Urlings
Dr. J.B.F. van der Valk
J. van de Ven
Drs. F.A.L.M. Verstappen

Secretaris van de Raad is ir. M.H.W. Schakenraad.

Meer informatie over de Raad voor Dierenaangelegenheden vindt u op onze website: www.RDA.nl. Daar kunt u ook alle eerder uitgebrachte adviezen downloaden.

6. POSITIEVE EMOTIONELE TOESTAND
In staat om te reageren op veranderende sociale en fysieke omgeving
5. NATUURLIJK GEDRAG
Voldoende mogelijkheden om natuurlijke gedragingen te vertonen en behoeften te vervullen
2. GOEDE VOEDING
Voldoende water en voer van goede kwaliteit
3. GOEDE OMGEVING
Comfortabele en veilige omgeving met een goed klimaat
4. GOEDE GEZONDHEID
Borgen van goede gezondheid en voorkomen van pijn
1. ERKENNING INTRINSIEKE WAARDE DIER
Respect voor de eigen waarde van het dier als wezens met gevoel die pijn en plezier kunnen ervaren

Raad voor de leefomgeving en infrastructuur

Bezuidenhoutseweg 30 Postbus 20906 info@rli.nl t. (+31)6 2180 0302
2594 AV Den Haag 2500 EX Den Haag www.rli.nl

Aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Mevrouw drs. K.H. Ollongren
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

Datum:	23 november 2021	**Contactpersoon:**	dr. Ron Hillebrand
Kenmerk:	Rli-2021/3005	**Telefoon:**	06 15359234
Bijlage:	1	**E-mail:**	ron.hillebrand@rli.nl

Betreft: Rli-advies 'Geef richting, maak ruimte!'

Geachte mevrouw Ollongren,

Met genoegen bieden wij u hierbij ons advies 'Geef richting, maak ruimte!' aan. Dit advies wordt ook aangeboden aan uw staatssecretaris en de bewindspersonen van EZK, IenW en LNV. Het wordt tevens aangeboden aan de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer.

In het advies concludeert de raad dat Nederland staat voor ingrijpende maatschappelijke opgaven rond klimaat, energie, wonen en landbouw, die ruimtelijk hun beslag moeten krijgen. Daarmee staat het Nederlandse land(schap) aan de vooravond van een ingrijpende verbouwing. De manier waarop ontwikkelingen vandaag de dag ruimtelijk worden gestuurd, is echter ontoereikend om de grote verbouwing tijdig en met goed resultaat aan te pakken. Zowel inhoudelijk als qua governance zien wij forse tekortkomingen.

Ons advies presenteert aanbevelingen om de gesignaleerde tekortkomingen te verhelpen. Die tekortkomingen vragen niet om aanpassing van wetgeving, niet om verbouwing van het Huis van Thorbecke, en niet om 'terug naar vroeger'. Maar wel om nieuwe vormen van regie en goede samenwerking tussen overheden, markt, corporaties en uitvoeringsorganisaties waarbij partijen gebruik durven maken van het bestaande ruimtelijk instrumentarium en elkaar onderling aanspreken op het niet halen van doelen. Ontwerpkracht is daarbij nodig om ook een optimistisch en aantrekkelijk toekomstperspectief te schetsen. De urgente grote ruimtelijke opgaven van deze tijd bieden namelijk een kans om Nederland niet alleen beter functionerend, duurzamer en daarmee toekomstbestendiger te maken, maar ook mooier en aantrekkelijker.

De belangrijkste aanbevelingen luiden als volgt:

1. Versterk de inhoudelijke sturing van het nationale leefomgevingsbeleid
De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) van het Rijk biedt in de huidige vorm onvoldoende houvast voor partijen in de regio om uitvoering te geven aan de vele opgaven in de fysieke leefomgeving. Wij adviseren daarom om een NOVI-plus op te stellen, met daarin heldere nationale doelen en keuzes die in samenhang worden bekeken, met ruimte voor regionale uitwerking en een beperking van het aantal rijksprogramma's. Verder vraagt de diversiteit van gebieden in Nederland om een daarbij passende sturing op ruimte. Het gedachtengoed van brede welvaart is daarbij behulpzaam.

2. Versterk de regierol van het Rijk bij het sturen op ruimte
Gezien de grote ruimtelijke opgaven (en hun onderlinge samenhang) vraagt dit politiek rechtstreekse verantwoordelijkheid van een minister voor de portefeuille ruimtelijke ordening. Doelsturing is een belangrijk middel om de rijksregie te versterken. Daar hoort bij dat strak moet worden gemonitord of de doelen ook worden gehaald. Tevens moet de minister van ruimte over een eigen budget kunnen beschikken om ruimtelijk keuzes te faciliteren. Voorts moet grond die in het bezit is van het Rijk beter worden benut voor maatschappelijke doeleinden. De raad bepleit de instelling van een onderraad van de ministerraad die als taak krijgt te zorgen dat besluiten over de

fysieke leefomgeving voldoende (ruimtelijke) samenhang hebben.

3. Versterk het middenbestuur: provincies en regio's
Provincies moeten sterker gaan sturen in het ruimtelijk domein, zowel inhoudelijk (op de optelsom van alle regionale plannen en de ruimtelijke gevolgen daarvan) als procesmatig (op de afstemming tussen regio's en het waarborgen van een integrale aanpak binnen regio's). Provincies moeten bovendien opdrachtgever worden voor een nieuwe landinrichtingsronde voor het buitengebied. Verder adviseren wij de instelling van integrale regiotafels, waar de diverse ruimtelijke opgaven in samenhang worden bezien. Deze regiotafels moeten onder andere een integraal gebiedsplan opstellen en in overleg bezien welke taken van sectorale tafels zij kunnen overnemen.

4. Vergroot de decentrale uitvoeringskracht
Provincies, regio's en gemeenten kampen met een tekortschietende uitvoeringskracht als gevolg van capaciteitsgebrek, kennistekort en ontoereikende budgetten. Om dit op te lossen, moet het Rijk extra budget ter beschikking stellen aan decentrale overheden voor de uitvoering van nieuwe ruimtelijke opgaven, zoals de transitie naar een klimaatbestendige leefomgeving. Ook pleit de raad voor het ontschotten van rijksbudgetten voor de regio's, zodat deze per regio als één budget beschikbaar komen. Verder is van belang dat meer wordt geïnvesteerd in kennisontwikkeling op regionaal niveau.

5. Neem burgerbetrokkenheid serieus
De grote (transitie)opgaven kunnen niet zonder steun en betrokkenheid van burgers. De raad adviseert daarom om nieuwe vormen van burgerbetrokkenheid te organiseren. Dat gaat in de eerste plaats om burgerdialogen op nationaal niveau over de urgentie en de doelen van de grote transitieopgaven. In de tweede plaats gaat het om participatie op regionale schaal, waarbij overheden, burgers, bedrijven en andere partijen samen mogelijke en wenselijke toekomstbeelden ontwerpen. Participatie laat overigens onverlet dat daar altijd reguliere democratische besluitvorming op moet volgen, op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau.

6. Benut elkaars kwaliteiten bij samenwerking met markt, corporaties en uitvoeringsorganisaties
Ruimtelijke gebiedsontwikkelingen zijn complexer dan voorheen. In een steeds schaarser wordende ruimte moeten diverse claims worden geaccommodeerd én moeten de duurzaamheidstransities vorm krijgen. Onder deze omstandigheden zal (opnieuw) een goede manier gevonden moeten worden om optimaal samen te werken tussen overheid, markt, woningcorporaties en uitvoeringsorganisaties. Dat vergt onder andere het meer benutten van elkaars kennis, kapitaal en capaciteit, een open houding van betrokken partijen, en betrouwbaar opdrachtgeverschap. De rijksoverheid moet zich meer bewust worden dat belangrijke uitvoeringskracht ligt bij organisaties zoals natuur- en landschapsbeheerders, en deze partijen in staat stellen hun uitvoerende rol optimaal te vervullen.

Hoogachtend,
Raad voor de leefomgeving en infrastructuur,

ir. J.J. de Graeff
voorzitter

dr. R. Hillebrand
algemeen secretaris

Op 2 december heeft de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) zijn advies 'Boeren met toekomst' aangeboden aan de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).

Het digitale advies kunt u downloaden op de website van de Rli via de volgende link: Boeren met toekomst

Met vriendelijke groet,

algemeen secretaris

www.rli.nl

Raad
voor de leefomgeving
en infrastructuur

Bestuursmededeling

Voor raden en staten • na AB 25 november 2021

GROENGEBIED AMSTELLAND

Financiële najaarsstukken

Jaarlijks legt het bestuur verantwoording af over het in het afgelopen jaar gevoerde beleid en financieel beheer. Op 14 oktober stelde het dagelijks bestuur de najaarsstukken in concept vast. De kadernota is aan de participanten aangeboden voor verwerking in hun respectievelijke begrotingen. De kadernota wordt vervolgens vóór 15 december voorgelegd aan de gemeenteraden voor zienswijze.

Opening fietsbrug over de Gaasp en realisatie horeca aan de Ouderkerkerplas

Op 30 juli 2021 is de fietsbrug over de Gaasp officieel geopend. Er is een filmpje gemaakt waarin enkele bestuurders de toegevoegde waarde van de verbinding tussen het recreatiegebied Gaasperplas en het Diemerbos benoemen. Het filmpje staat op de website en social media van Groengebied Amstelland. Daarnaast is de Ouderkerkerplas sinds 1 augustus een horecalocatie rijker. Het paviljoen met de toepasselijke naam 'Aan de plas' is klaar om gasten binnen en op het terras te ontvangen. Met uitzicht op het strand en het water.

Aankondiging festiviteiten: 40-jarig bestaan Groengebied Amstelland

In 2022 bestaat Groengebied Amstelland 40 jaar.
Wij staan hier graag bij stil met een aantal activiteiten: een fotowedstrijd, jubileumwandel- en fietsroute, een aantal natuurexcursies en een jubileumdag i.c.m. de Amstellanddag. Het getal 40 komt nadrukkelijk naar voren. De jubileumorganisatie werkt samen met lokale organisaties, verenigingen en ondernemers.
De viering van het jubileum is in het recreatieseizoen van 15 april tot 15 oktober 2022.

Toekomstplan Gaasperplas

Het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam stemde op 21 april jl. in met het voorkeursbesluit 'Toekomstplan Gaasperplas 2021 en verder'. De gemeente Amsterdam gaf in het AB van 25 november een presentatie over de 5 deelgebieden die op dit moment worden uitgewerkt. Bij de verdere uitwerking betrekt de projectgroep opnieuw bewoners en andere parkgebruikers. Naar verwachting starten de eerste werkzaamheden in 2023.

Klik hier voor achtergrondinformatie.

Volg ons op:

Aan de griffiers van de participanten van Recreatieschap Spaarnwoude

- **Provincie Noord-Holland**
- **Gemeente Amsterdam**
- **Gemeente Haarlem**
- **Gemeente Haarlemmermeer**
- **Gemeente Velsen**

Kopie aan de leden van het algemeen bestuur en aan de adviescommissie

Geachte griffiers,

De agenda en stukken van de vergadering van het algemeen bestuur op 16-12-2021 zijn via iBabs verzonden aan de leden van het algemeen bestuur en aan de adviescommissie.

De openbare agenda en stukken zijn ook geplaatst op de iBabs vergaderkalender op de website www.spaarnwoude.nl onder Bestuur - Vergaderingen. Zie ook deze link.
Ik verzoek u dit bekend te maken aan de Statenleden/raadsleden.

Met groene groet,

Programmamanager

Werkdagen: ma – di – do - vr

Werkzaam voor Recreatieschap Spaarnwoude
www.spaarnwoude.nl

RECREATIE Noord-Holland

Recreatie Noord-Holland
www.recreatienoordholland.nl

Genieweg 46
1981 LN Velsen-Zuid

Postbus 2571
2002 RB Haarlem

Bestuursmededeling

Voor raden en staten • december 2021

Spaarnwoude
Natuur en recreatie

Vijf projecten Spaarnwoude Park komen in realisatiefase

Een aantal projecten uit het Uitvoeringsprogramma Spaarnwoude Park 2020-2024 gaat de komende periode van planvoorbereiding naar realisatie, waarmee de ontwikkeling van Spaarnwoude Park 2040 zichtbaar begint te worden. Het gaat om de volgende projecten:

- Fort benoorden Spaarndam: werving van een exploitant voor de herontwikkeling.
- Plesmanhoek: verbeteren basisaanbod recreatie en agrarische educatie.
- Boerderij Lage Dijk 5: werving van een exploitant voor de herontwikkeling.
- Ontvangstgebied Zorgvrij: opknappen van de buitenruimte.
- Ontvangstgebied Haarlemmermeer/ Groene Weelde: revitalisering van de entree.

Op deze wijze bouwt het recreatieschap aan een aantrekkelijk leefklimaat voor bewoners van de Metropool Regio Amsterdam. We zetten in op spreiding van de regionale recreatiedruk, ontwikkeling van bestemmingsmanagement en het realiseren van betere verbindingen. Met natuurinclusieve recreatie als leidraad vindt ontwikkeling plaats die rekening houdt met natuur en landschap.

Succesvolle aanpak achterstallig onderhoud

Het achterstallig onderhoud van Recreatieschap Spaarnwoude is teruggebracht naar 4,4 miljoen euro; een flinke verlaging ten opzichte van de 10,7 miljoen euro in 2017. Deze succesvolle aanpak van achterstallig onderhoud komt door tijdig ingrijpen van het bestuur. Het bestuur heeft het beheerbudget sinds 2019 structureel verhoogd, aangevuld met enkele kortdurende injecties om verwaarlozingen aan te pakken én deze gelden slim weggezet in de uitvoering. De uitvoeringsorganisatie RNH kon met dit budget meer realiseren dan op basis van de vrijgemaakte gelden te verwachten was door werk-met-werk te maken en subsidies te benutten. Met behulp van subsidies, gebruik van duurzame materialen, het in ondererfpacht uitgeven van gebouwen, het opknappen van ontvangstgebieden en het samenvallen van onderhoudscycli in de reguliere begroting werkt het recreatieschap de komende jaren het achterstallig onderhoud volledig weg.

Bidbook voor herontwikkeling Fort benoorden Spaarnwoude

Met de oplevering van het bidbook voor de herontwikkeling van Fort benoorden Spaarndam en het voormalige munitiecomplex zet het recreatieschap een belangrijke stap in het gebiedsproces. Het bidbook vormt de basis voor de werving en selectie van partijen voor de herontwikkeling, die plaatsvindt in 2022.
Het bidbook is opgesteld met input van de Maatschappelijke Advies Commissie, met daarin afgevaardigden van verschillende belangenpartijen. Het brede publiek liet enkele honderden reacties achter op het platform www.hetbenoorden.nl. Daarnaast bedroeg het bereik via facebook meer dan 10 duizend personen tijdens de looptijd van 3 maanden. Fort benoorden Spaarndam is een verborgen parel, die het verdient om met zorg en toewijding opgepoetst te worden volgens de visie Spaarnwoude Park 2040. In 2020 startte het recreatieschap een gebiedsproces voor de herontwikkeling in samenspraak met omwonenden.

Klik hier voor achtergrondinformatie.

Volg ons op:

Kadernota **2023**

ALKMAARDER- EN UITGEESTERMEER

recreatieschap
alkmaarder- en
uitgeestermeer

versie 2021-04-10

Kadernota

Deze kadernota voor 2023 geeft de actuele inzichten weer die van invloed zijn op de begroting(en) van recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer. De programmabegroting wordt pas opgesteld nadat de kadernota door het bestuur is behandeld.

Hoofddoelstelling

Alkmaarder- en Uitgeestermeer is ingericht als recreatiegebied om gemeenten en natuurgebieden te ontlasten en aantrekkelijke recreatiemogelijkheid te bieden aan recreanten uit omliggende gemeenten en de regio. Het doel van Alkmaarder- en Uitgeestermeer is vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling (GR):

a. het bevorderen van een evenwichtige ontwikkeling van de openluchtrecreatie en watersport;
b. het tot stand brengen en bewaren van een evenwichtig natuurlijk milieu;
c. het tot stand brengen en onderhouden van een landschap, dat is afgestemd op het onder a en b geformuleerde.

Kerngegevens: 2.040 hectare werkgebied, waarvan 736 hectare het eigenlijke beheergebied van het recreatieschap bedraagt. Daarvan is 648 hectare voor het gebied Alkmaarder- en Uitgeestermeer met 525 hectare water en 88 hectare voor het recreatiegebied IJ tot Z. Er zijn circa 668.000 bezoekers per jaar (2020).

Visie

Het AB heeft besloten om te gaan werken aan de formulering van gezamenlijke bestuurlijke ambities en doelstellingen voor het gehele recreatieschap RAUM. Om uiteindelijk te komen tot een duurzame toekomstvisie, kortweg: van ambitie (2018), visie (2019-2021) naar realisatie (2022). De visie “Natuur en recreatie in Hollandse landschappen” is in december 2020 aan de participanten voor een zienswijze toegezonden en in het AB van 7 juli 2021 vastgesteld.

Vervolgens dient het uitvoeringsplan in de vergadering van het algemeen bestuur van 1 december 2021 te worden vastgesteld. De start van de uitvoering is gepland in het voorjaar 2022.

De ambitie is:

> *Een herkenbaar en bekend gebied met een toegankelijke naam dat zomer en winter eigentijdse en duurzame (water)recreatiemogelijkheden biedt voor de lokale bewoners, voor de inwoners van de regio en voor (inter)nationale toeristen, met goede verbindingen over land en water met andere bestemmingen, waarin de natuur zich positief ontwikkelt.*

Strategische doelen

Alkmaarder- en Uitgeestermeer levert door haar reguliere werkzaamheden en projecten een directe bijdrage aan deze opgaven c.q. strategische doelen:

RAUM is nu en in de toekomst het watersporthart van de regio

- Openheid en relatie met omliggende natuurgebieden;
- Ontwikkeling gebruik en voorzieningen;
- Ontwikkelen en behouden breed maatschappelijk draagvlak.

Belangrijke strategische voorwaarden daarbij zijn:

- Duidelijkheid over de maatschappelijk gewenste toekomstige ontwikkeling van de gebieden RAUM inclusief concrete uitvoeringsplannen;
- Financieel sluitende meerjarenbegroting in relatie tot de beheerplannen.

Actuele ontwikkelingen

De belangrijkste interne ontwikkelingen zijn:

- Het verder (door)ontwikkelen van het RAUM op basis van het vast te stellen uitvoeringsprogramma (AB 1-12-2021) voor zowel het gebied Alkmaarder- en Uitgeestermeer (A-UM) als het gebied IJmond tot Zaanstreek (IJ-Z).
- Het inzetten op omgevingsmanagement met als doel versterken van relatie met participanten en stakeholders.
- Het oplossen van de overdadige groei van onderwaterplanten in Alkmaarder- en Uitgeestermeer
- Het bestuurlijk afronden en realiseren van fase 2 van het oever- en natuurontwikkelingsproject Alkmaarder- en Uitgeestermeer.

Daarnaast zijn er externe ontwikkelingen waar wij rekening mee houden:

- Het provinciaal collegeprogramma Duurzaam Doorpakken! 2019 – 2023.
- Programmatische aanpak stikstof (PAS): Op 29 mei 2019 oordeelde de Raad van State dat niet langer vergunningen mogen worden verleend op basis van de PAS voor activiteiten, die leiden tot meer stikstofdepositie in N-2000 gebieden. Voortaan moet vooraf bewezen worden dat de natuurwaarden niet worden aangetast. Dit heeft effect op locatie-ontwikkelingen.
- Implementatie nieuwe omgevingswet (2022).
- Verdere implementatie Natuurnetwerk Nederland (NNN): biodiversiteitsherstel, verbinden van natuurgebieden en creatie nieuwe NNN.
- Wetlands Amsterdam: dit project betreft een samenwerking tussen verschillende terreinbeheerders in Laag Holland. Er is een gezamenlijk toekomstperspectief op het landschap van Laag Holland op de lange termijn. Het gebied betreft de Schermer, de Beemster, de Oterleekpolder en Alkmaar.
- Metropool Regio Amsterdam: Prioriteit voor de MRA heeft het aanjagen van de economie, het verbeteren van de bereikbaarheid en het bouwen van woningen. Hierbij wordt gekeken naar het versterken van de landschappelijke elementen, met aandacht voor het uitbreiden van zowel de recreatiemogelijkheden als de natuurbeleving.
- Regionale routestructuren: (dag)recreatie en natuur kunnen met regionale routestructuren beter worden ontsloten.
- Groen en waterplan gemeente Zaanstad: Vanuit het recreatieschap zal daar waar mogelijk naar aansluiting worden gezocht met het Groen en Waterplan van de gemeente Zaanstad. Tevens dient het als inspiratie voor het nog vast te stellen uitvoeringsprogramma en meerjarig investeringsplan.

Operationele doelen 2023

Naast de reguliere bedrijfsvoering wil het recreatieschap de volgende doelen realiseren:

- Vanuit de visie wordt het uitvoeringsprogramma opgesteld en de daaruit voortvloeiende plannen komen op korte- of lange termijn in uitvoering met als (beoogd) resultaat een duurzame meerjarenexploitatie;
- Beheren en in stand houden van de gebieden en de voorzieningen;
- Vernieuwingen doorvoeren om het gebied aan te laten sluiten op de wensen en behoeften van de recreant;
- Bereiken financieel evenwicht voor de lange termijn;
- Het uitvoeren van het inrichtings- en investeringsprogramma;
- Het voeren van omgevingsmanagement bij bovenstaande ontwikkelingen.

Verwachtingen voor 2024 - 2026

- Realiseren van de visie na vaststelling uitvoeringsprogramma (1-12-2021);
- Succesvolle uitgifte van verschillende locaties (De Woudhaven, Dorregeest) met als doel een besparing op de beheerlasten en verhoging van de exploitatiebaten;
- Draagvlak voor schapsontwikkelingen door gericht omgevingsmanagement;
- Realiseren van financieel evenwicht voor de lange termijn waarbij voor groot onderhoud en vervangingen met de beschikbare middelen door enerzijds bezuinigingen door te voeren en anderzijds meer inkomsten te genereren, conform de besluitvorming uit 2013.

Doorontwikkelingen staand beleid 2023

- Voortzetting koers waarbij geïnvesteerd wordt in projecten die op de lange termijn leiden tot het verhogen van de inkomsten en het rendement.
- Realiseren van financieel evenwicht voor de lange termijn tussen enerzijds groot onderhoud, investeringen en bezuinigingen en anderzijds de beschikbare middelen gerealiseerd door hogere opbrengsten en het externe middelen (subsidies, leningen).
- Het streven is onder andere om de gevolgen voor de participantenbijdrage beperkter te houden dan in geval er geen doorontwikkeling zou zijn.

Wat gaan we doen?	Waarom doen we dit?	Wat mag het kosten?	Wat is de planning?
Aan de hand van de in 2021 vastgestelde visie het realiseren van het in december 2021 vast te stellen uitvoeringsprogramma	De visie bevat een uitvoeringsprogramma. Hierin wordt beschreven hoe het recreatieschap de komende jaren toewerkt naar realisatie van de visie, aan de hand van acties in de diverse deelgebieden en op thema's als grotere bekendheid (marketing), participatie, balans in natuur en recreatie, en financieel structureel in evenwicht.	Het recreatieschap streeft naar een structureel gezonde balans tussen inkomsten en uitgaven. De uitvoering van de visie vereist daarom een gedegen opzet en uitwerking waarvan de haalbaarheid financieel in balans blijft.	Na de definitie vaststelling van het uitvoeringsprogramma (gepland december 2021) is de start van de uitvoering gepland in het voorjaar 2022.

Gevolgen voor de participanten

De Kadernota 2023 geeft geen aanleiding om de participantenbijdrage te verhogen.

Gevolgen voor de reserves

Zie daarvoor de afzonderlijke onderdelen A-UM en IJ-Z (Bijlage B – Meerjarenraming).

Bijlage A. Financiële kengetallen 2023

Indexatie

Het RAUM hanteerde voor de begroting 2022 de consumenten-prijsindex van december 2020: 1,3%. Voor de begroting 2021 werd een wijzigingsvoorstel vastgesteld in de vergadering van 7 juli 2021. Deze cijfers werken door in de begroting 2022 en deze kadernota 2023. De CPI-index voor 2023 wordt in december bekendgemaakt. Dat indexatiecijfer wordt verwerkt in de nog vast te stellen Programma-begroting 2023. Om de stijging van personeelskosten te compenseren wordt voor de inzet RNH vooralsnog een index van 3% gehanteerd. In deze kadernota wordt voor de indexatie van bedrijfskosten en participantenbijdrage een index gebruikt van 1,3%.

Het door de regietafel Noord-Holland Noord bepaalde cijfer voor loonindexatie is 1,3%. Dit wordt gebruikt voor het indexeren van de kosten voor het Bestuursbureau i.o., omdat deze medewerkers in dienst zijn van de gezamenlijke recreatieschappen via de in te stellen werkgeverscommissie. Het personeel van de uitvoeringsorganisatie is niet in dienst van het recreatieschap, maar in dienst van Recreatie Noord-Holland NV, waardoor deze loonindexatie niet van toepassing is op de ‘inzet RNH’.

Realistisch ramen

De indexatie die het recreatieschap toepast, is conform de afspraken in de gemeenschappelijke regeling. Deze index wijkt vaak af van de prijsontwikkelingen in de markt. De participantenbijdragen stijgen dan minder snel dan de kosten. Voor sommige onderdelen is dat vooraf slecht te ramen. Voorbeelden hiervan zijn de loonontwikkelingen bij aannemers en adviesbureaus maar ook de prijsontwikkeling van hout, staal, energie en transport. Zo blijkt de marktontwikkeling van terreinbeheerkosten in de jaren 2019-2021 gemiddeld 1,1% hoger te liggen dan de indexaties die de recreatieschappen voor de begrotingen hanteren.

Voor de inzet RNH wordt in 2022 en 2023 rekening gehouden met jaarlijks 3% indexatie vanwege gestegen loonkosten en ontwikkeling sociale lasten. Voorbeelden daarvan zijn de aangekondigde verwachte stijging pensioenpremies en cao-afspraken. Hierdoor kunnen de geraamde kosten overschreden worden (ten laste van de reserves) of kan voor het geraamde budget minder worden uitgevoerd.

Hoogte gemeentelijke bijdrage A-UM

Participant	Bijdragen-verdeling	Bijdrage in 2022	Bijdrage in 2023
Gemeente Alkmaar	7,10%	87.385	88.521
Gemeente Beverwijk	4,30%	52.927	53.615
Gemeente Castricum	5,20%	63.997	64.829
Gemeente Heemskerk	2,90%	35.692	36.156
Gemeente Heiloo	2,40%	29.538	29.922
Gemeente Uitgeest	5,20%	63.997	64.829
Gemeente Zaanstad	23,70%	291.697	295.489
Provincie Noord-Holland	49,20%	605.552	613.424
Totaal	**100,00%**	**1.230.785**	**1.246.785**

Hoogte gemeentelijke bijdrage IJ-Z

Participant	Bijdragen-verdeling	Bijdrage in 2022	Bijdrage in 2023
Gemeente Beverwijk	13,63%	60.952	61.744
Gemeente Heemskerk	12,03%	53.797	54.496
Gemeente Uitgeest	4,28%	19.140	19.389
Gemeente Zaanstad	19,96%	89.259	90.419
Provincie Noord-Holland	50,10%	224.044	226.957
Totaal	**100,00%**	**447.192**	**453.005**

Hoogte gemeentelijke bijdrage A-UM/IJ-Z (geconsolideerd)

Participant		Bijdrage in 2022	Bijdrage in 2023
Gemeente Alkmaar		87.385	88.521
Gemeente Beverwijk		113.879	115.359
Gemeente Castricum		63.997	64.829
Gemeente Heemskerk		89.489	90.652
Gemeente Heiloo		29.538	29.922
Gemeente Uitgeest		83.137	84.218
Gemeente Zaanstad		380.956	385.908
Provincie Noord-Holland		829.596	840.381
Totaal		**1.677.977**	**1.699.790**

Risicomanagement / weerstandsvermogen

Het recreatieschap hanteert conform artikel 3.4 van de Uitgangspunten Gemeenschappelijke Regelingen voor de hoogte van de algemene reserve als richtlijn maximaal 2,5% van de lasten.

Het weerstandsvermogen wordt bepaald door het risico (de kans vermenigvuldigd met de omvang in euro's) te delen door de in te zetten middelen om deze risico's te dragen (weerstandscapaciteit). De weerstandscapaciteit bij het recreatieschap wordt gevormd door de middelen in de algemene reserve, de bestemmingsreserves en eventuele ruimte op de begroting. In de begroting 2023 wordt dit nader uitgewerkt.

Op 1 januari 2022 start het Bestuursbureau met zijn werkzaamheden. De dekking voor de bijdrage is in 2021 geregeld middels een onttrekking uit de reserves. Vanaf 2023 is er nog geen structurele dekking voor deze bijdragen.

Percentage overhead

De totale lasten 2023 bedragen € 1.973.251 en de overhead bestaat uit de volgende posten:

Onderdeel	Lasten (€)
Bestuursadvisering en programmasturing	201.169
Secretariaat	50.046
Financiële administratie en control	74.974
Hiërarchische aansturing van het beheerteam	39.968
Kantoor- en bedrijfskosten	13.088
Totaal	**379.245**

Als de overhead wordt afgezet tegen de totale lasten bedraagt het percentage overhead 19,2%.

Flexibele schil / inhuur

Met het oog op maatschappelijke werkvoorziening wordt een post van € 43.809 (A-UM + IJ-Z) opgenomen voor structurele inhuur van werknemers vanuit de sociale werkvoorziening.

Bijlage B. Financiële meerjarenraming 2022-2026

Onderdeel A-UM	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen in euro's inclusief btw, prijspeil::	*2022*	*2023*	*2023*	*2023*	*2023*
Stand volgens programmabegroting 2022 (resultaat voor bestemming)	**-2.171**	**13.849**	**11.357**	**1.505**	**1.532**
Wijzigingen nadien met AB besluit					
Totaal wijzigingen nadien met AB besluit	-	-	-	-	-
Autonome ontwikkelingen / reguliere bedrijfsvoering					
1. Doorschuiven incidentele projecten 2021 naar 2022					
2. Herijking (indexatie) inzet RNH	-62.000	-62.806	-63.622	-64.449	-65.287
3. Overig	-10.757	-10.929	-11.104	-11.279	-22.933
Totaal autonome ontwikkelingen / reguliere bedrijfsvoering	**-72.757**	**-73.735**	**-74.726**	**-75.728**	**-88.220**
Nieuw beleid					
1. Vitaal Platteland-AUM	-619.769				
2. Realisatie Horecapunt Dorregeest	-17.898				
3. Revitalisatie Woudhaven	-9.630				
4. Ontwikkeling Horeca Uiterdam	-147.500				
5. Oever-en Natuurontwikkeling Saskerleidam	-51.600				
6. Verkenning alternatief pontje Molletjesveer	-7.500				
7. Bestuursbureau	-28.777	-29.151	-29.530	-29.914	-30.303
8. Ambitiedocument & uitvoeringsprogramma	-	PM	PM	PM	PM
Totaal nieuw beleid	**-882.674**	**-29.151**	**-29.530**	**-29.914**	**-30.303**

Totaal wijzigingen in kadernota 2023	-955.431	-102.886	-104.256	-105.642	-118.523
Bedragen in euro's inclusief btw, prijspeil:					
Dekkingsmiddelen / ombuigingen					
1. Vitaal Platteland-AUM subsidie bijdrage	619.769				
2. Verlaging inzet RNH bedrijfsbureau t.b.v. bestuursbureau	6.156	6.267	6.380	6.495	6.612
3. Extra inkomsten uit vastgoedcontracten	5.000	5.065	5.131	5.198	5.266
4. laatste termijn verkoop opstallen Erfgoedpark de Hoop	168.125				
Totaal dekkingsmiddelen / ombuigingen	**799.050**	**11.332**	**11.511**	**11.693**	**11.878**
Stand volgens kadernota 2023 (resultaat voor bestemming)	**-158.552**	**-77.705**	**-81.388**	**-92.444**	**-105.113**

Nieuw beleid

Ad 1 Vitaal Platteland (Amsterdam Wetlands) is een toekomstperspectief voor het aanbod van onder andere fiets-, wandel- en vaarroutes, voorzieningen en belevingsplekken. Tegenover de geraamde kosten (€ 619.769 zie punt 1 Dekkingsmiddelen) staat een gelijk bedrag aan te ontvangen subsidies. Dat betekent per saldo "kostenneutraal".
Ad 2 Realisatie Horeacpunt betreft het doorontwikkelen van het horecapunt op Dorregeest (westkant Uitgeestermeer) en daarvoor is € 17.898 begroot.
Ad 3 Revitalisatie De Woudhaven is het laatste deel van het verder ontwikkelen van De Woudhaven en de definitieve overdracht aan de ondernemer (€ 9.630). Dit voorstel wordt 1 december 2021 aan het AB voorgelegd.
Ad 4 Ontwikkeling horeca Uiterdam betreft de onderhandelingen bij het pontje van Akersloot om de daar in erfpacht gegeven horcapunt terug te kopen in verband met de strategische overwegingen. Het voorstel met onderbouwing (maximaal bedrag € 147.500) ligt eveneens in het AB van 1 december 2021 ter besluitvorming voor.
Ad 5 Oever- en natuurontwikkeling Alkmaarder- en Uitgeestermeer (realisatie fase 2) is een langlopend dossier waarvan de definitieve uitkomsten nog niet bekend zijn[1]. Op basis van de huidige inzichten en berekeningen is in 2022 een bedrag van € 51.600 begroot voor de werkzaamheden.
Ad 6 Bestuursbureau Het instellen van het Bestuursbureau leidt enerzijds tot een extra bijdrage van het schap (€ 28.777) en anderzijds besparingen (€ 6.156) bij Dekkingsmiddelen – punt 2: minder inzet RNH => verschuift naar het Bestuursbureau.
Ad 7 Visie & uitvoeringsprogramma De uitvoering van de visie, het uitvoeringsprogramma, is opgenomen als PM-post. Het AB dient zich nog uit te spreken over de ambities en de bijbehorende investeringen en dekkingsvoorstellen (AB 1-12-2021).

[1] Bij het opstellen van de Kadernota was nog niet duidelijk was de definitie afwikkeling van het dossier nog niet bekend. Einde 2021 – voorjaar 2022 wordt het bestuur hierover geïnformeerd.

Dekkingsmiddelen / ombuigingen

De dekkingsmiddelen bestaat uit:

1. De subsidie voor de uitvoering van Vitaal Platteland (€ 619.769)
2. Minder inzet bij RNH – RAUM ivm de oprichting van het Bestuursbureau en de overheveling van een deel van de taken (€ 6.156)
3. Toename van inkomsten (€ 5.000) uit vastgoedcontracten (Erfgoedpark De Hoop)
4. De laatste termijn i.v.m. de overdracht van de opstallen van Erfgoedpark De Hoop (€ 168.125)

Mutaties reserves (standen per 31-12)	2022	2023	2024	2025	2026
Algemene reserve	-	-	-	-	-
Bestemmingsreserve	-158.552	-77.705	-81.388	-92.444	-105.113
Totaal	**-158.552**	**-77.705**	**-81.388**	**-92.444**	**-105.113**

Reserves (standen per 31-12)	2022	2023	2024	2025	2026
Algemene reserve	45.392	45.392	45.392	45.392	45.392
Bestemmingsreserve	311.835	234.130	152.742	60.298	-44.815
Totaal	**357.227**	**279.522**	**198.134**	**105.690**	**577**

De voorgestelde onttrekking van € 158.552 (2022) leidt tot een afname van de bestemmingsreserve tot € 311.835. Zonder aanpassing van het beleid (het realiseren van de ambities en de uitvoeroing van het UP) wordt de bestemmingsreserve steeds kleiner en ontstaat een précaire situatie. Om die reden is het belangrijk de ambities van de visie en het uitvoeringsplan te realiseren. Daarvoor wordt in 2022 het ambitieniveau, de daarbij behorende investeringen en de financiële gevolgen alsmede de dekking- en financieringsmogelijkheden aan het bestuur voorgelegd. De financiële consequenties daarvan worden in de Kadernota 2024 verwerkt.

Onderdeel IJ-Z	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Bedragen in euro's inclusief btw, prijspeil::	*2022*	*2023*	*2023*	*2023*	*2023*
Stand volgens programmabegroting 2022 (resultaat voor bestemming)	**67.365**	**69.466**	**71.596**	**73.751**	**75.079**
Wijzigingen nadien met AB besluit					
1.					
Totaal wijzigingen nadien met AB besluit	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Autonome ontwikkelingen / reguliere bedrijfsvoering					
1. Doorschuiven incidentele projecten 2021 naar 2022					
2. Herijking (indexatie) inzet RNH	7.000	7.091	7.183	7.276	7.371
3. Overig	-1.815	-1.839	-1.901	-1.960	-1.167
Totaal autonome ontwikkelingen / reguliere bedrijfsvoering	**5.185**	**5.252**	**5.282**	**5.316**	**6.204**
Nieuw beleid					
1. Oer-IJ e-bike themaroute	-9.047	-2.808	-2.808	-2.808	-2.808
2. Ambitiedocument & uitvoeringsprogramma	-				
3. Bestuursbureau	-7.194	-7.288	-7.383	-7.479	-7.576
Totaal nieuw beleid	**-16.241**	**-10.096**	**-10.191**	**-10.287**	**-10.384**
Totaal wijzigingen in kadernota 2023	-11.056	-4.844	-4.909	-4.971	-4.180
Bedragen in euro's inclusief btw, prijspeil:					
Dekkingsmiddelen / ombuigingen					
1. Extra inkomsten uit vastgoedcontracten	9.800	9.927	10.056	10.187	10.319
2. Verlaging inzet RNH bedrijfsbureau t.b.v. bestuursbureau	1.539	1.559	1.579	1.600	1.621

Totaal dekkingsmiddelen / ombuigingen	**11.339**	**11.486**	**11.635**	**11.787**	**11.940**
Stand volgens kadernota 2023 (resultaat voor bestemming)	**67.648**	**76.108**	**78.322**	**80.567**	**82.839**

Nieuw beleid

Bij het onderdeel "Nieuw beleid" staan de nieuw voorgestelde activiteiten of ontwikkelingen vermeld. Daartegenover staan de "Dekkingsmiddelen / ombuigingen" die al dan niet rechtstreeks verband houden met een of meerdere nieuwe activiteiten. Deze activiteiten zijn reeds genomen AB-besluiten dan wel voorstellen die in het AB van 1 december 2021 worden voorgelegd. De voorstellen betreffen (cijfers Begrotingskolom 2022):

Ad 1 Oer-IJ ebike-themaroute betreft een van de themaroute's van stichting 't Oer-IJ en daarvoor is € 17.898 begroot.
Ad 2 Ambitiedocument & uitvoeringsprogramma Het AB heeft vorig jaar (2-12-2020) aan RNH gevraagd een lijst met uit te voeren projecten op te stellen die in het kader van de overtollige reserves (€ 950.000)van IJ-Z kunnen worden opgepakt. Het AB spreekt zich in de vergadering van 1 december 2021 uit over de voorgestelde lijst met projecten en de bijbehorende kosten, investeringen en eventuele dekking. Omdat de definitieve keuze ten tijde van het opstellen van de Kadernota 2023 nog niet bekend was, zijn de bedragen als PM-post opgenomen.

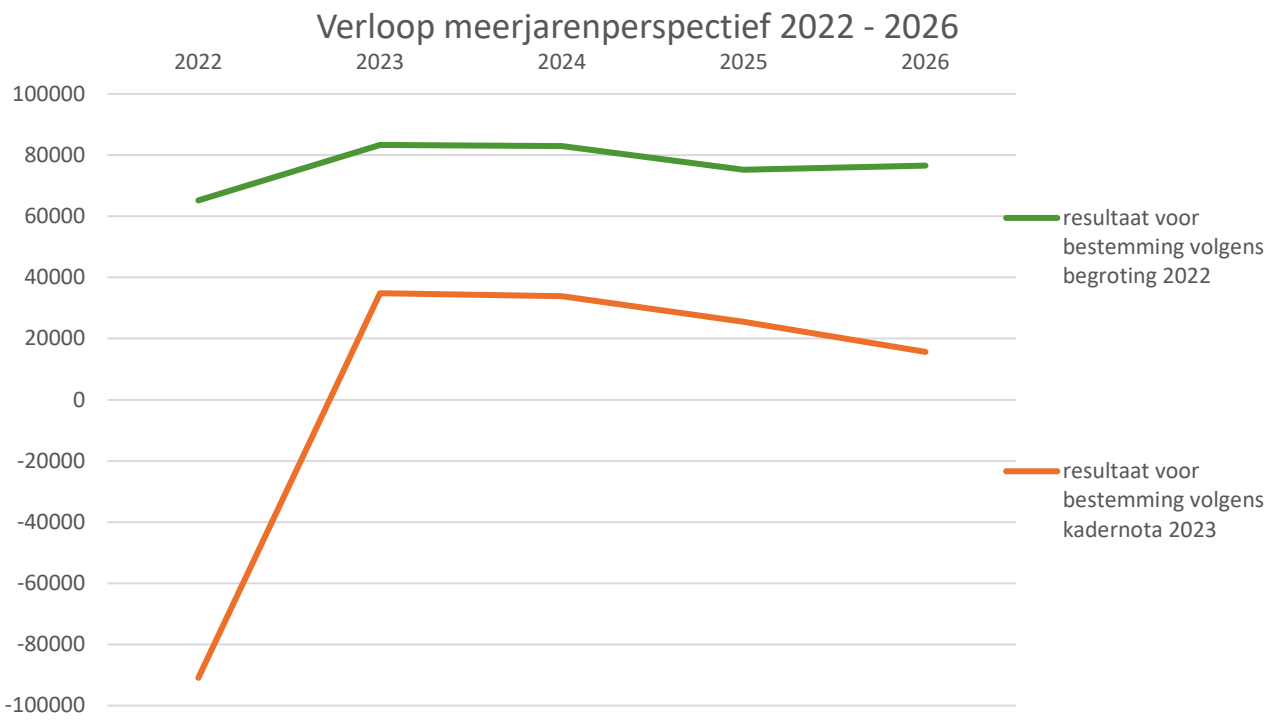
Dekkingsmiddelen / ombuigingen

Tegenover de bovengnoemde kosten staan stijgende inkomsten (€ 9.800) uit vastgoedcontracten (Landgoed Rorik).

Mutaties reserves (standen per 31-12)	2022	2023	2024	2025	2026
Algemene reserve	67.648	76.108	78.322	80.567	82.839
Bestemmingsreserve	-	-	-	-	-
Totaal	**67.648**	**76.108**	**78.322**	**80.567**	**82.839**

Reserves (standen per 31-12)	2022	2023	2024	2025	2026
Algemene reserve	789.007	865.115	943.437	1.024.004	1.106.842
Bestemmingsreserve	275.542	275.542	275.542	275.542	275.542
Totaal	**1.064.548**	**1.140.656**	**1.218.978**	**1.299.545**	**1.382.384**

- De reserves ondergaan weinig veranderingen. De reservepositie van IJ-Z wordt afgebouwd tot een aanvaardbaar en normaal niveau. De bedrijfsvoering in IJ-Z bevat geen financiële risico's. De financiële gevolgen van de uit te voeren projecten worden na de besluitvorming (AB 1-12-2021) verwerkt in de Kadernota 2024.

Verloop meerjarenperspectief 2022 - 2026
2022
2023
2024
2025
2026
100000
80000
60000
40000
20000
0
-20000
-40000
-60000
-80000
-100000
resultaat voor bestemming volgens begroting 2022
resultaat voor bestemming volgens kadernota 2023

RAUM - geconsolideerd	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Bedragen in euro's inclusief btw, prijspeil::	*2022*	*2023*	*2023*	*2023*	*2023*
Stand volgens programmabegroting 2022 (resultaat voor bestemming)	**65.194**	**83.315**	**82.953**	**75.256**	**76.611**
Wijzigingen nadien met AB besluit					
1.					
Totaal wijzigingen nadien met AB besluit	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Autonome ontwikkelingen / reguliere bedrijfsvoering					
1. Doorschuiven incidentele projecten 2021 naar 2022					
2. Herijking (indexatie) inzet RNH	-55.000	-55.715	-56.439	-57.173	-57.916
3. Overig	-12.572	-12.768	-13.005	-13.238	-24.099
Totaal autonome ontwikkelingen / reguliere bedrijfsvoering	**-67.572**	**-68.483**	**-69.444**	**-70.411**	**-82.015**
Nieuw beleid					
1. Vitaal Platteland-AUM	-619.769				
2. Realisatie Horecapunt Dorregeest	-17.898				
3. Revitalisatie Woudhaven	-9.630				
4. Ontwikkeling Horeca Uiterdam	-147.500				
5. Oever-en Natuurontwikkeling Saskerleidam	-51.600				
6. Verkenning alternatief pontje Molletjesveer	-7.500				
7. Bestuursbureau	-35.971	-36.439	-36.913	-37.393	-37.879
8. Oer-IJ e-bike themaroute	-9.047	-2.808	-2.808	-2.808	-2.808
9. Ambitiedocument & uitvoeringsprogramma	-	PM	PM	PM	PM
Totaal nieuw beleid	**-898.915**	**-39.247**	**-39.721**	**-40.201**	**-40.687**

Totaal wijzigingen in kadernota 2023	-966.487	-107.730	-109.165	-110.612	-122.702
Bedragen in euro's inclusief btw, prijspeil:					
Dekkingsmiddelen / ombuigingen					
1. Vitaal Platteland-AUM subsidie bijdrage	619.769				
2. Verlaging inzet RNH bedrijfsbureau t.b.v. bestuursbureau	7.695	7.826	7.959	8.095	8.233
3. Extra inkomsten uit vastgoedcontracten	14.800	14.992	15.187	15.384	15.584
4. laatste termijn verkoop opstallen Erfgoedpark de Hoop	168.125				
Totaal dekkingsmiddelen / ombuigingen	**810.389**	**22.818**	**23.146**	**23.479**	**23.817**
Stand volgens kadernota 2023 (resultaat voor bestemming)	**-90.904**	**-1.597**	**-3.066**	**-11.877**	**-22.274**

Bijlage C. Visie en financiële situatie

Het Algemeen Bestuur van het recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer heeft op 7 juli 2021 de Visie Recreatiegebied Alkmaarder- en Uitgeestermeer 2030 vastgesteld. De visie beschrijft diverse ontwikkelambities en vormt de basis voor de verdere ontwikkeling de komende 10 jaar van de recreatieterreinen op en rond het Alkmaarder- en Uitgeestermeer (A-UM) en in delen van het gebied tussen IJmond en Zaanstad (IJ-Z).

Het doel van de visie is het natuur- en recreatiegebied in samenhang te versterken, als groene uitloopgebieden voor de inwoners van de omliggende dorpen en steden en met activiteiten gericht op de regio. De kwaliteit van het natuur- en recreatiegebied (inclusief waterkwaliteit voor natuur- en recreatiedoeleinden) wordt verhoogd en de ontwikkeling van landschap, natuur, recreatie en routes krijgt vorm als een in elkaar overlopend geheel.

Een belangrijk neveneffect van de visie is te zorgen voor een toekomstbestendige situatie waarbij kosten en opbrengsten structureel in evenwicht zijn. Hoewel het gebied IJ-Z vooralsnog een stabiel financieel vooruitzicht kent, is de situatie bij het gebied A-UM minder positief. Daarbij geldt dat op korte termijn aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn om de (voorziene) onttrekkingen voor de waterplanten, de visie en het uitvoeringsprogramma en het bestuursbureau te dekken.

Daarover komt in 2022 meer duidelijkheid over het lange termijn evenwicht van investeringen, kosten en de dekking daarvan. De diverse financieringsmogelijkheden, zoals subsidies, leningen en cofinanciering, worden onderzocht om een structureel sluitende meerjarenbegroting te realiseren.

Vaststelling door het algemeen bestuur

Deze kadernota is door het algemeen bestuur van Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer vastgesteld in de openbare vergadering van 1 december 2021.

Voorzitter,
Dr. I. Zaal

Kadernota **2023**

Recreatieschap Spaarnwoude

Spaarnwoude
Natuur en recreatie

versie AB 16-12-2021

Kadernota

Deze kadernota voor 2023 geeft de actuele inzichten weer die van invloed zijn op de begroting(en) van recreatieschap Spaarnwoude. De programmabegroting wordt pas opgesteld nadat de kadernota door het bestuur is behandeld. De kadernota is geconsolideerd, conform de eis van het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Hoofddoelstelling

Spaarnwoude is ingericht als recreatiegebied om steden en natuurgebieden te ontlasten en aantrekkelijke recreatiemogelijkheid te bieden aan recreanten uit omliggende gemeenten en de regio. Het doel van Spaarnwoude is vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling (GR):

a. Het bevorderen van een evenwichtige ontwikkeling van de openluchtrecreatie;
b. Het tot stand brengen en bewaren van een evenwichtig natuurlijk milieu;
c. Het tot stand brengen en onderhouden van een landschap, dat is afgestemd op het onder a en b geformuleerde.

Kerngegevens: 6.097 hectare werkgebied, waarvan 2.572 hectare beheergebied met 277 hectare water. 6,7 miljoen bezoeken in 2020 (coronajaar), een ‘normaal’ jaar heeft tussen 5 en 6 miljoen bezoekers.

Visie

Recreatieschap Spaarnwoude heeft haar koers bepaald met de Visie Spaarnwoude Park 2040, *rijk aan natuur, buitenleven en verhalen uit het verleden*:

Een natuurrijk park tussen de grote steden, goed bereikbaar, veelzijdig met regionale bekendheid. Waar elk type recreant zijn hart ophaalt en zich weg waant uit de stad. Dat is Spaarnwoude Park 2040.

Het aantal inwoners in de steden rond Spaarnwoude groeit stevig, wat onder meer leidt tot toenemend recreatief gebruik. De ambitie is om de extra bezoekers aan Spaarnwoude goed op te vangen en te groeien naar een boeiend en duurzaam recreatiegebied voor alle inwoners van de omliggende steden en dorpen.

Strategische doelen

Spaarnwoude levert door haar reguliere werkzaamheden en projecten een directe bijdrage aan deze opgaven / strategische doelen:

- Schone, hele, veilige en bruikbare recreatieve gebieden die tevens aantrekkelijk zijn door de ligging in de natuur
- Voorzien in de groeiende behoefte aan openluchtrecreatie en natuur en daarmee versterken van het woon- en werkklimaat in de groeiende omliggende steden
- Een evenwichtige balans openluchtrecreatie en commerciële vormen van recreatie
- Het ontwikkelen van een duurzaam stad - land netwerk met:
  - goed bereikbare, herkenbaar en vindbare ontvangstgebieden aan de stedelijke randen én in het gebied waar voorzien wordt in alle behoeften van de recreant
  - rustieker gebieden waar het landschap, de natuur en de cultuurhistorie prevaleren
  - die onderling (vooral voor langzaam verkeer) verbonden zijn
- Ontwikkelen en aanhelen van natuurgebieden, vergroten van de biodiversiteit en de belevingswaarde ervan voor de recreant
- Ontwikkelen en behoud van waardevolle en aantrekkelijke agrarische landschappen en erfgoed

- Inzet op sociaal-maatschappelijke meerwaarde
- Spaarnwoude profileren en positioneren aan de hand van bovengenoemde doelstellingen

De beoogde veranderingen en verbeteringen in het gebied worden op vier thema's uitgevoerd:

- landschap, natuur & cultuurhistorie ('verrassender landschap')
- routes en verbindingen
- ontwikkelen van ontvangstgebieden, verblijfsplekken en wervende activiteiten
- brede sociale betrokkenheid (inclusief samenwerking, welzijn en landbouw)

Actuele externe ontwikkelingen

- Stijging van materiaalprijzen zoals hout, papier, energie als gevolg van de opkrabbelende wereldeconomie na de coronacrisis en personeelstekorten in diverse sectoren, waardoor realisatie van bouw- en infrastructurele projecten vertraging kan oplopen of op hogere kosten moet rekenen.
- Implementatie nieuwe omgevingswet (2022) met een groter belang van omgevingsparticipatie
- Het provinciale ruimtelijk- en natuurbeleid. In het kader van onder meer het Natuur Netwerk Nederland en de soms gewenste ontwikkelruimte binnen de recreatiegebieden kan spanning ontstaan. De begrenzing hiervan is niet overal in overeenstemming met het huidige en gewenste gebruik. Hierover vindt afstemming plaats.
- Nieuwe provinciale visie toerisme/recreatie. De groeiende behoefte in deze sector biedt kansen en brengt uitdagingen met zich mee. Om deze kansen te benutten en oplossingen te bieden voor de uitdagingen ontwikkelt de provincie beleid waarin de samenhang van recreatie en toerisme wordt bekeken en ondersteuning wordt geboden aan de sector. Het is de ambitie om heel Noord-Holland te laten profiteren van recreatie en toerisme in 2030.
- Regionale Energie Strategie met overgang zoekgebieden voor wind- en zonne-energie naar projectgebieden, waarbij in Spaarnwoude m.n. langs het Noordzeekanaal en in de zone Schoteroog/Veerplas kansen liggen
- De groei van de bevolking in de metropoolregio Amsterdam (MRA). Die betekent een substantiële toename in recreatiebehoefte voor de regio. Daarnaast staan de natuurwaarden onder druk door onder meer de stikstofdepositie en afname van de biodiversiteit.
- Toenemende aandacht voor lokale voedselproductie: stadslandbouw, zelfbeheer, voedselbossen en korte ketens
- Klimaatadaptatie en beter verbinden van groen met de stad. In de stedelijke woonambities zijn dit thema's die bijdragen aan een prettig en gezond woonklimaat. Dat biedt ook kansen om de biodiversiteit te versterken door het buitengebied 'de stad in te trekken' en recreatie- en natuurbeleving al bij de voordeur te laten beginnen.
- De gemeenteraadsverkiezingen. Het jaar 2022 is een jaar waarin de vertaling van de verkiezingsprogramma's van de onderscheiden partijen in de deelnemende gemeenten aandacht dient te hebben voor ons werk en werkgebied.

Actuele ontwikkelingen binnen recreatieschap

- Het verder (door)ontwikkelen van Spaarnwoude op basis van de vastgestelde visie Spaarnwoude Park 2040; aan de hand van het uitvoeringsprogramma, met als belangrijkste punten:
  - Focus op het versterken van natuur, landschap en cultuurhistorie
  - Focus op de ontwikkeling van aantrekkelijke ontvangst- en verblijfgebieden ten behoeve van een goede spreiding van de recreatieve druk

- Uitgeven in ondererfpacht van sleets geraakte gebouwen
- Fietsbereikbaarheid (in Spaarnwoude en vanuit de steden)

- Het verkennen van een eenvoudigere begrotingsstructuur, met een samenvoeging van de financiering en reserves van de deelbegrotingen SPW, SGP en SMG tot één, binnen de nieuwe gemeentelijke coalitieperiode 2022 - 2026
- Succesvolle aanpak achterstallig onderhoud. Het wegwerken van het achterstallig onderhoud in het oudere deelgebied SPW was één van de belangrijkste punten uit het Uitvoeringsprogramma. Dankzij diverse kapitaalimpulsen uit de reserves en slim 'werk-met-werk' maken, is het achterstallig onderhoud teruggelopen van 10,7 miljoen (in 2017) naar 4,4 miljoen (nu). Het achterstallig onderhoud is daarmee teruggelopen tot acceptabele omvang, en zal verder in de reguliere cyclus van GO/VV worden opgenomen en waar mogelijk met subsidies verder worden versneld (bv. aanpak revitalisering bossen vanuit Bossenstrategie)
- De korte termijn effecten van coronamaatregelen voor de programmabegroting. Negatieve financiële effecten zijn te verwachten, indien (grootschalige) evenementen in 2022 nog steeds geen doorgang kunnen vinden, of met een verminderde capaciteit. In 2021 heeft het recreatieschap ook een vangnetregeling voor gedupeerde ondernemers in de tweede lockdown opgetuigd. Dit leidde tot een inkomstenderving van maximaal € 80.000 (raming). De verwachting is dat dit voor 2022 niet nodig zal zijn.

Operationele doelen 2023

Naast de reguliere bedrijfsvoering wil het recreatieschap de volgende doelen realiseren:

1. Verhogen van inkomsten met incidentele inzet 2022 én 2023 van een extra medewerker bij afdeling Vastgoed
2. Er ligt een vastgestelde visie Spaarnwoude Park 2040 met uitvoeringsprogramma, waarbij sinds medio 2020 aan de planvoorbereidingsfase van 16 projecten gewerkt wordt. Eind 2021 volgen go/no-go besluiten over investeringen en/of inspanningen. Vanaf 2022 start van enkele projecten de fase van planrealisatie.
3. Implementeren natuurinclusieve recreatie
4. Uitvoering geven aan in 2021 opgesteld Plan van Aanpak biodiversiteit (generieke aanpak voor alle recreatieschappen), door o.a. vergroten profilering op natuur en biodiversiteit en publiekscommunicatie over soortenrijkdom
5. Gefaseerde uitrol naamswijziging en nieuw logo Spaarnwoude Park in midddelen
6. Heldere structuur met uitvoeringsorganisatie RNH met het Bestuursbureau als opdrachtgever voor de recreatieschappen (start 1 januari 2022)
7. Afspraken met Staatsbosbeheer over verlenging erfpachtcontracten voor het economisch eigendom van het recreatieschap
8. Realiseren druktemonitor: meten van aantal bezoekers met GPS i.s.m. met alle schappen (met ingang van 2022)

Actie-lijn	Project Uitvoerings-programma	Kansrijk voor rea-lisatie	Voorstel hoe verder te gaan met project	2022	2023	2024	2025
1	Gebieds-concepten						
1.1	fort Benoorden		Werving en selectie na vaststelling bidbook	Wervi ng	RO	Realis atie	Realis atie
1.2	Borneohoeve ontwikkeling		AB 28 okt 2021: zoeken naar ondernemer binnen bestaande bestemming en huurder laten zitten;	Wervi ng	Realis atie	Realis atie	
1.3	Plesmanhoek		investeringen koppelen aan beschikbare gelden bij H'meer (400k), scenario basis plus	VO, DO	Realis atie	Realis atie	Realis atie
1.4	Lage Dijk 5		alleen de werving, voorlopig geen investeringen omgeving door schap	Wervi ng	Realis atie	Realis atie	Realis atie
1.5	Hotel the Green		Afstemming initiatiefnemer, volgen RO-traject gemeente	RO	Bouw	Openi ng	
1.6	Wheeler-Ice Planet		geen haalbaar plan binnen gestelde deadline voor elkaar gekregen				
2	Ontvangstgebied Velsen l Snowworld		Eerst focus op ruimtelijke randvoorwaarden hotelontwikkeling, daarom faseren	RO, fase VO	RO, fase DO	Moge lijk realis atie	Moge lijk realis atie
3	Ontvangstgebied Zorgvrij		Ontwikkelstrategie: buitenruimte eerst oppakken via GO-budget, binnenruimte alleen plan voor maken	fase DO, plan bin-nen	Realis atie buite n	Realis atie buite n	Realis atie buite n
4	Ontvangstgebied Haarlem l Veerplas/ Oostpoort		Definitief ontwerp, go voor realisatie (besluit te nemen in 2022)	Fase DO	Moge lijk realis atie	Moge lijk realis atie	Moge lijk realis atie
5	Ontvangstgebied Amsterdam l Houtrak/ Bretten		Fase VO/DO, koppeling bestaande GO-middelen, begin 2022 go/no-go besluit	Fase VO/ DO			Pas na 2026

Actieli jn	Project Uitvoerings-programma	Kansrijk voor rea-lisatie	Voorstel hoe verder te gaan met project	2022	2023	2024	2025
7	Ontvangstgebied Haarlemmermeer l Groene Weelde		Go voor planrealisatie, kapitaallasten investeringen betalen uit reserves	Fase DO	Realis atie	Realis atie	Realis atie
8	Perspectief NNN Dijkland		Gezamenlijk proces met PNH; coördinatie maatregelen gebiedsbod, living lab, aanpassen pachtcontracten, ruimtelijke randvoorwaarden	Fase 'DO'/ coord i-natie	Coord ina-tie	Coord inatie	Coord inatie
10	Fietsbereikbaarh eid (alleen A'dam - kust)		*PM*	*Fase DO?*	*PM*	*Realis atie?*	*Realis atie*
12	Wegwerken achterstallig onderhoud	n.v.t.	Achterstalligheid is teruggelopen tot acceptabele proporties, rest geleidelijk wegwerken in reguliere cyclus of met subsidies				
13	Ecologisch Beheerplan		Afronding plan, kaderstellend bedrag voor ingroei meer ecologisch beheer	Vaststt elling, realis atie	Realis atie	Realis atie	Realis atie
Geen nr.	Branding Spaarnwoude Park		Acties vanuit activeringsplan oppakken met bestaande middelen (AB-besluit 2020/35)	Realis atie			

Verwachtingen voor 2024 – 2026

- Uitvoering geven aan de in 2020 vastgestelde Visie Spaarnwoude Park 2040 via het uitvoeringsprogramma en dit jaarlijks te evalueren.
- Een eenvoudigere begrotingsstructuur
- Jaarlijkse evaluatie van baten en lasten voor de realisatiefase van de projecten Spaarnwoude Park 2040 en vanuit daar bestuurlijke keuzes te maken.

Doorontwikkelingen staand beleid 2023

1. Voortzetting koers waarbij geïnvesteerd wordt in projecten, die op de lange termijn leiden tot het verhogen van de inkomsten en het rendement. Zodat het park als geheel aantrekkelijker gemaakt kan worden om de regionale drukte op te vangen én geinvesteerd kan worden in de balans met natuur, landschap en verhalen uit het verleden.
2. Actieve uitvoering toepassing spelregels Spaarnwoude Park voor nieuwe initiatieven die iets willen ontplooien in het gebied. Denk aan duurzaamheid, natuur-inclusiviteit en klimaatadaptie.
3. Intensiever beleid op de toename van de waardering van recreanten, zowel van binnen als van buiten de regio, door te bouwen aan Spaarnwoude Park.

Wat gaan we doen?	Waarom doen we dit?	Wat mag het kosten?	Wat is de planning?
Realisatie uitvoeringsprogramma Spaarnwoude Park 2040	Met het Uitvoeringsprogramma Spaarnwoude Park 2020 – 2024 bouwt het recreatieschap aan een aantrekkelijk leefklimaat voor bewoners van de MRA door spreiding van de regionale recreatiedruk, ontwikkeling bestemmingsmanagement en betere verbindingen en dat alles in gebalanceerde ontwikkeling met de natuur en het landschap. Het uitvoeringsprogramma gaat voor een aantal projecten een nieuwe fase in: van planvoorbereiding naar realisatie.	Het meerjarenfinancieringsplan van het Uitvoeringsprogramma Spaarnwoude Park geeft meerjarig indicatief overzicht van de te verwachten plan-, uitvoerings- en beheerkosten en – indien van toepassing – van de te verwachten extra inkomsten uit huur en erfpacht. Nu de planvoorbereidingsfase voor een belangrijk deel afgerond is, is het meerjarenfinancieringsplan geactualiseerd. Eind 2020 was er in het uitvoeringsprogramma sprake van € 12,8 mln. aan lasten en € 8,5 mln. aan baten over de totale periode 2020 – 2040. De geactualiseerde berekening laat over dezelfde periode zien dat er sprake is van € 11,9 mln. aan lasten en € 7,7 mln. aan baten. Realisatie brengt een kosten- en batenontwikkeling met zich mee. Met een dynamisch meerjarenfinancieringsplan stuurt het recreatieschap op deze ontwikkeling. Het algemeen bestuur heeft besloten de mogelijke keuze voor verhoging van de participantenbijdrage met ingang van 2024, aan de nieuwe samenstelling van het algemeen bestuur en de gemeenteraden te laten. Het gevolg van deze keuze is dat de ‘go’ voor planrealisatie van ontvangstgebied Veerplas nu nog niet genomen kan worden. De andere projecten kunnen voorlopig voort met een volgende stap in de planvoorbereiding of de werving of realisatie (Groene Weelde), zonder dat hiervoor de participantenbijdrage verhoogd dient te worden. De financiele strategie heeft een aantal algemene principes: ▪ dekking van de plankosten RNH uit de reserves SPW nieuwe investeringen en algemene reserve SGP ▪ afschrijvingslasten investeringen in deelgebied SGP bekostigen uit de te vormen bestemmingsreserve egalisatie SGP. Deze reserve wordt gevormd door de afschrijvingslasten investeringsbesluit ontvangstgebied De Groene Weelde van € 1.905.050 over te hevelen vanuit de algemene reserve SGP. Door aanwending van de SGP reserve voor deze investeringen ontstaat meer evenwicht tussen de standen van de reserves van de verschillende deelgebieden binnen Spaarnwoude. ▪ deel van de investeringen vanuit budget Groot Onderhoud ▪ deel van de investeringen uit subsidies, gebiedsfonds en bijdrage derden ▪ investeringen meer te spreiden in de tijd	Fasering varieert per project.

		▪ geen aparte aanpak meer nodig voor achterstallig onderhoud, vanwege succesvolle gerealiseerde kwaliteitsimpuls in Spaarnwoude-oud en als procesmatige uitgangspunten: ▪ daadwerkelijke invesgeringen pas opgenomen worden in de begroting na een bestuursbesluit hierover ▪ dat het meerjarenfinancieringsplan een momentopname is ▪ dat in de beginjaren 2022 – 2030 na toepassing van bovenstaande, nog steeds sprake is van een dekkingstekort in het uitvoeringsprogramma (met een gemiddeld tekort over 2022 - 2030 van jaarlijks - € 142.411) ▪ als sluitstuk – teneinde een sluitende meerjarenfinanciering te realiseren - de mogelijke keuze voor verhoging van de participantenbijdrage met ingang van 2024, aan de nieuwe samenstelling van het algemeen bestuur en de gemeenteraden te laten (na de gemeenteraadsverkiezingen maart 2022). ▪ dat met een jaarlijkse herijking door het nieuwe bestuur een keuze gemaakt kan worden hoe hier mee om te gaan, mits er dan nog steeds sprake is van een tekort, door incidenteel andere dekkingsmiddelen in te zetten, waarbij gedacht wordt aan het tijdelijk ‘snijden’ in de uitvoering van fysieke programma’s Spaarnwoude, extra subsidiemogelijkheden/ bijdragen derden verkrijgen, projecten verder temporiseren en/of versoberen, werk met werk maken etc.	

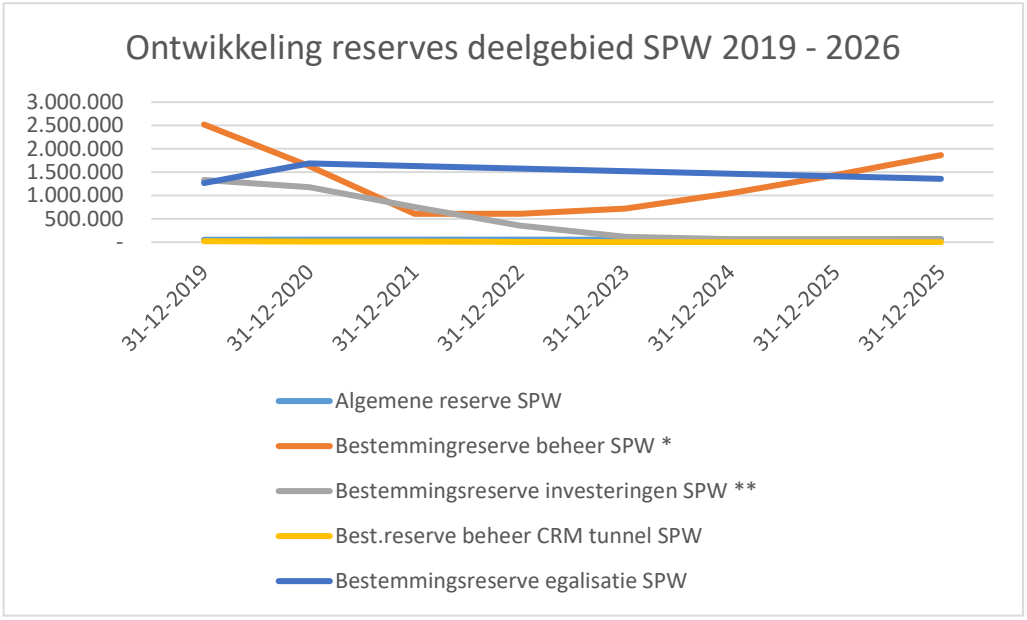
Gevolgen voor de participanten

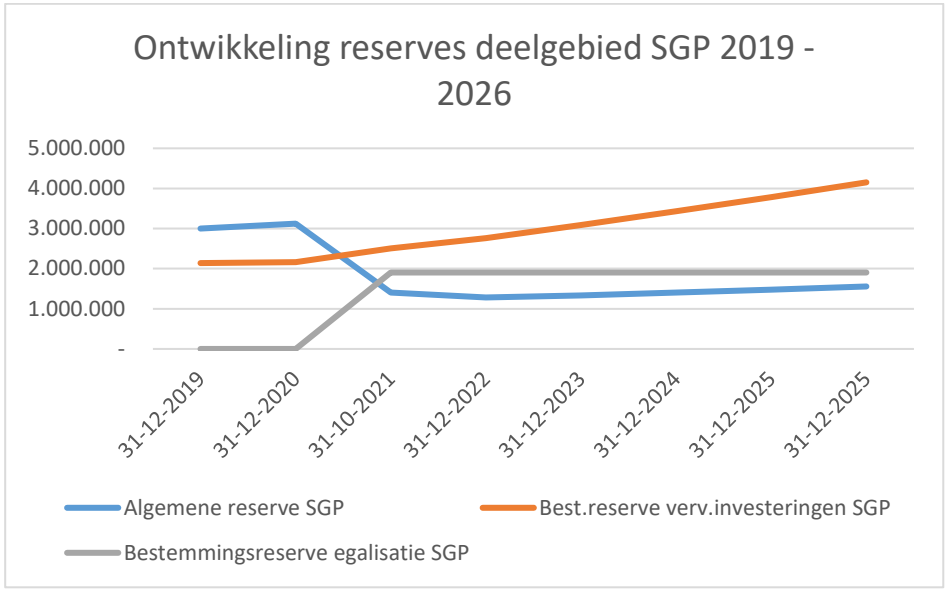
De kadernota geeft in 2023, afgezien van de indexering, geen aanleiding om de participantenbijdragen te verhogen.

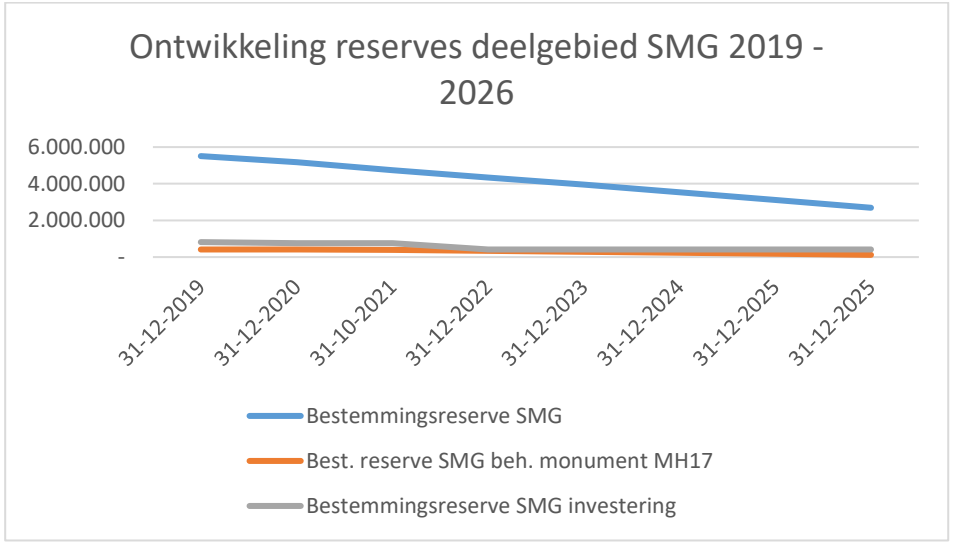

Gevolgen voor de reserves

Als gevolg van afronding van planvoorbereiding van enkele projecten en begeleiding van de planrealisatie, zal in het kader van het uitvoeringsprogramma ook een beroep worden gedaan op de beschikbare reserves. Voor 2022 gaat het om € 431.618 aan kosten voor de inzet van RNH en bedrijfskosten, verdeeld over € 96.218 voor de SGP algemene reserve en € 335.400. De gevolgen voor de reserves voor de daadwerkelijke investeringen Spaarnwoude Park in deelgebied SGP (te weten: ontvangstgebied Groene Weelde € 2.400.000 en MTB-route Boseilanden € 181.900) zijn hier ook in verwerkt. In deelgebied SGP is daarmee goed te zien dat het beschikbare kapitaal (in de algemene reserve) binnen het recreatieschap benut wordt voor realisatie Spaarnwoude Park. In onderstaande grafieken is tevens het verwachte negatieve resultaat (- € 337.000 ten opzichte van de begroting) voor 2021 verwerkt.

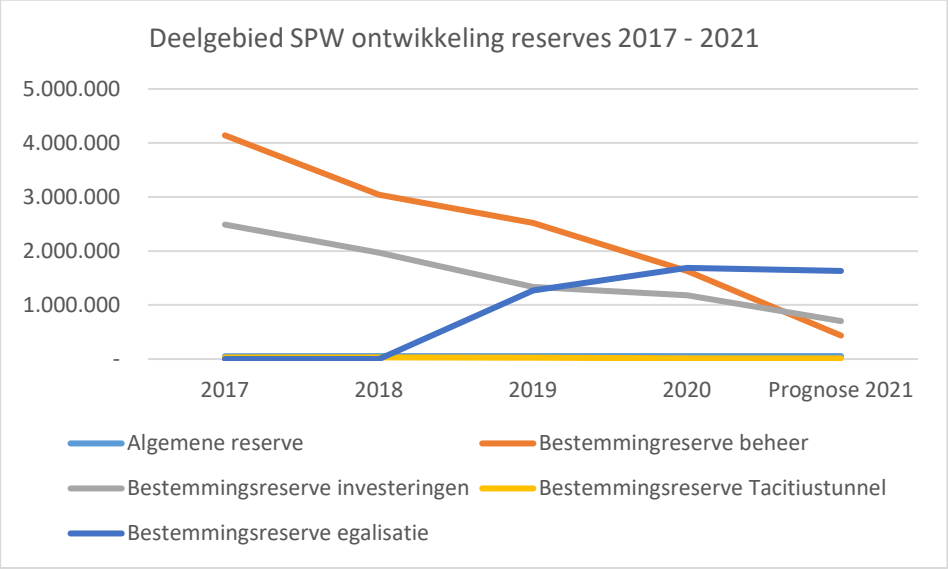

De reserves in deelgebied SPW bieden geen ruimte om hier de afschrijvingslasten van de investeringen uit te dekken.

De algemene reserve en bestemmingsreserves van deelgebied SPW zijn de afgelopen jaren al fors afgenomen. In 2017 was er nog € 6,6 miljoen beschikbaar in deze reserves, augustus 2021 was dit € 1,7 miljoen. De sterke afname de afgelopen jaren heeft te maken met o.a. aanpak van achterstallig onderhoud, planvoorbereiding van het uitvoeringsprogramma Spaarnwoude Park, de overgang naar de methodiek van afschrijven investeringen maatschappelijk nut (waardoor in 2018 bruggen vanwege de overgang naar de BBV-afschrijvingssystematiek geactiveerd moesten worden) en de effecten van de coronacrisis met minder inkomsten uit evenementen en huur/erfpacht.

Bijlage A. Financiële kengetallen 2023

Indexatie

Het recreatieschap hanteert voor de prijsindexatie het inflatiecijfer volgens het CBS (CPI nov. 2021). Het indexatiecijfer voor 2023 wordt in november door het CPI bekendgemaakt. Het nieuwe indexatiecijfer wordt dan verwerkt in de nog vast te stellen Programmabegroting 2023. Spaarnwoude hanteerde voor de begroting 2022 de consumenten prijs index van november 2020: 0,8%. In deze kadernota wordt voor de een index gebruikt van 2,7%. Dit is een schatting waar het indexactiecijfer in november op uit gaat komen, op basis van de de ontwikkeling van de afgelopen maanden, die een stevig stijgende lijn laat zien.

Realistisch ramen

De indexatie die het recreatieschap toepast, is conform de afspraken in de gemeenschappelijke regeling. Deze index wijkt vaak af van de prijsontwikkelingen in de markt. De participantenbijdragen stijgen dan minder snel dan de kosten. Voor sommige onderdelen is dat vooraf slecht te ramen. Voorbeelden hiervan zijn de loonontwikkelingen bij aannemers en adviesbureaus, maar ook de prijsontwikkeling van hout, staal, energie en transport. Zo blijkt de marktontwikkeling van terreinbeheer-kosten in de jaren 2019-2021 gemiddeld 1,1% hoger te liggen dan de indexaties die de recreatieschappen voor de begrotingen hanteren. Voor de inzet RNH wordt in 2022 en 2023 rekening gehouden met jaarlijks 3% indexatie vanwege gestegen loonkosten en ontwikkeling sociale lasten. Voorbeelden daarvan de aangekondigde verwachte stijging pensioenpremies en nieuwe cao-afspraken. Andere kostenposten zijn geraamd met de algemene indexatie die het recreatieschap toepast. Omdat marktontwikkelingen daar van af kunnen wijken, kunnen de geraamde kosten overschreden worden (ten laste van de reserves) of kan voor het geraamde budget minder worden uitgevoerd.

Indien het indexcijfer lager dan 3% blijft, dan zal in ieder geval op de inzet RNH een discrepantie gaan ontstaan.

Hoogte participantenbijdrage (geconsolideerd)

Participant	Bijdragen-verdeling	Bijdrage in 2022	Bijdrage in 2023
BIJDRAGE PROVINCIE NOORD-HOLLAND	52%	2.797.710	2.873.248
BIJDRAGE GEMEENTE AMSTERDAM	19%	998.783	1.025.751
BIJDRAGE GEMEENTE HAARLEM	13%	719.554	738.982
BIJDRAGE GEMEENTE HAARLEMMERMEER	10%	551.368	566.255
BIJDRAGE GEMEENTE VELSEN	5%	290.787	298.638
Totaal	**100%**	**5.358.202**	**5.502.874**

Rentepercentage kapitaalgoederen

Voorgesteld wordt voor 2023 een rekenrente te hanteren van 1%.

Risicomanagement / weerstandsvermogen

Het recreatieschap hanteert conform artikel 3.4 van de Uitgangspunten Gemeenschappelijke Regelingen voor de hoogte van de algemene reserve als richtlijn maximaal 2,5% van de lasten.

Het weerstandsvermogen wordt bepaald door het risico (de kans vermenigvuldigd met de omvang in euro's) te delen door de in te zetten middelen om deze risico's te dragen (weerstandscapaciteit). De weerstandscapaciteit bij het recreatieschap wordt gevormd door de middelen in de algemene reserve, de bestemmingsreserves en eventuele ruimte op de begroting.

Het recreatieschap baseert het benodigde weerstandsvermogen op basis van een risicoanalyse die jaarlijks herijkt wordt en door de accountant meegenomen wordt bij de jaarrekeningcontrole. Het gewenste weerstandsvermogen voor 2021 van Spaarnwoude is vanuit de Nota Weerstandsvermogen met het oog op de na-ijl effecten coronacrisis verhoogd van 1.430.000 in 2020 naar 1.530.000. Deelgebied SPW is het enige gebied dat stevig onder het benodigde weerstandsvermogen (€ 1.147.500) uitkomt, met inbegrip van het verwachte negatieve resultaat van 2021 van € 547.002 en het opvangen hiervan in de reserves. De weerstandscapaciteit is dan nog maar zo'n 40 – 45 % van wat nodig is om als veilige reserve aan te houden.

Percentage overhead

Als de overhead wordt afgezet tegen de totale lasten bedraagt het percentage overhead 9,0 %. In de kadernota 2022 betrof het 9,81%. Deze overhead bestaat uit de volgende posten:

Onderdeel	Lasten (€)
Bestuursadvisering en programmasturing	289.550
Secretariaat	112.021
Financiële administratie en control	257.777
Hiërarchische aansturing van het beheerteam	200.584
Kantoor- en bedrijfskosten	35.275
Totaal	**895.207**

Flexibele schil / inhuur

Met het oog op maatschappelijke werkvoorziening wordt een post van € 430.000 opgenomen voor structurele inhuur van werknemers vanuit WNK.

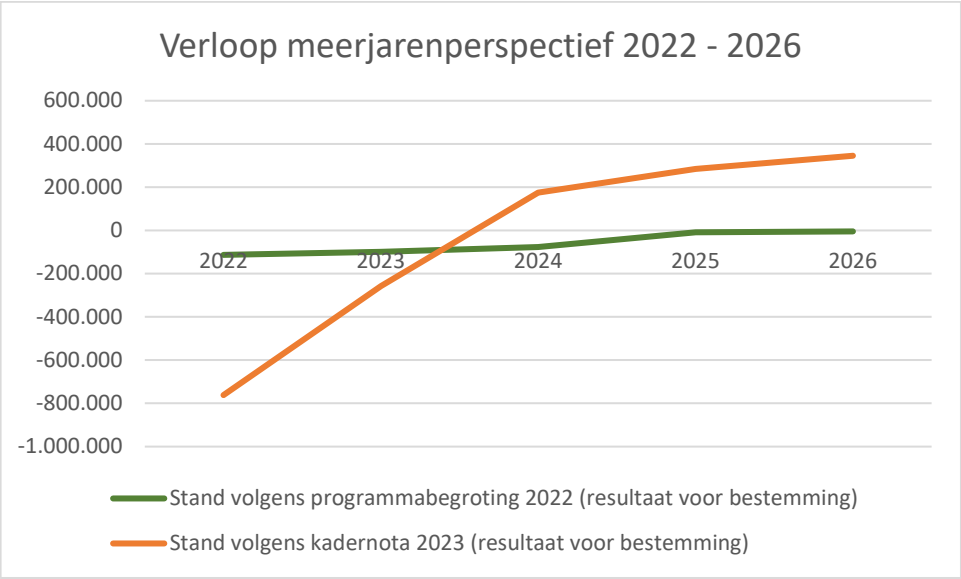
Bijlage B. Financiële meerjarenraming 2022-2026

Onderdeel	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen in euro's inclusief btw, prijspeil::	*2022*	*2023*	*2023*	*2023*	*2023*
Stand volgens programmabegroting 2022 (resultaat voor bestemming)	**-113.022**	**-99.092**	**-77.116**	**-9.128**	**-4.531**
Wijzigingen nadien met AB besluit					
Totaal wijzigingen nadien met AB besluit	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Autonome ontwikkelingen / reguliere bedrijfsvoering					
1. Herijking inzet RNH *	-190.900	-210.331	-230.692	-248.487	-255.196
2. Advieskosten	-20.300	-20.848	-21.411	-21.989	-22.583
3. Overig	4.313	-9.632	-28.333	-46.283	-3.567
Totaal autonome ontwikkelingen / reguliere bedrijfsvoering	**-206.887**	**-240.811**	**-280.436**	**-316.759**	**-281.346**
Nieuw beleid					
1. Bestuursbureau (AB-besluit 2021/07)	-102.827	-105.604	-108.455	-111.383	-114.390
2. Incidentele lasten 380 kv randstad (TenneT)	-400.000				
3. Incidentele lasten uitvoeringsprogramma Spaarnwoude Park, deelgebied SPW, incl. fort benoorden	-335.400	-183.000			
4. Incidentele lasten extra inzet afdeling vastgoed (AB-besluit 2021/28)	-160.400	-164.731			
5. Incidentele lasten stroomvoorziening Groene Weelde	-465.000				
6. Incidentele lasten Uitvoeringsprogramma Spaarnwoude Park, deelgebied SGP	-96.218	-21.000			

Totaal nieuw beleid	**-1.559.845**	**-474.335**	**-108.455**	**-111.383**	**-114.390**
Totaal wijzigingen in kadernota 2023	-1.766.732	-715.146	-388.891	-428.142	-395.736
Bedragen in euro's inclusief btw, prijspeil:	*2022*	*2023*	*2023*	*2023*	*2023*
Dekkingsmiddelen / ombuigingen					
1. Participantenbijdrage bestuursbureau	102.827	105.604	108.455	111.383	114.390
2. Extra inkomsten uit vastgoedcontracten/evenementen	302.200	451.400	531.965	610.772	631.373
3. Bijdrage 380 kv randstad (tennet)	400.000				
4. Bijdrage derden stroomvoorziening Groene Weelde	295.000				
5. Opbrengst stukjes grond achterwoningen	18.000				
Totaal dekkingsmiddelen / ombuigingen	**1.118.027**	**557.004**	**640.420**	**722.155**	**745.763**
Stand volgens kadernota 2023 (resultaat voor bestemming)	**-761,277**	**-257.234**	**174.413**	**284.885**	**345.496**

* De extra reguliere inzet RNH onder het kopje reguliere bedrijfsvoering in 2022 betreft € 190.900.

- Dit betreft voor € 70.000 het verschil tussen indexatie van de uurtarieven RNH (3%) en het recreatieschap (0,8% op basis van de CPI-index cf. GR).
- Ook is extra structurele uitbreiding formatie van financieel controllers nodig om de werklast in verhouding te brengen met het aantal fte's (+ €25.000).
- Vervolgens is de inzet van programmamanagement de afgelopen jaren deels gefinancieerd met incidentele middelen. Het gaat om de realisatie van de visie Spaarnwoude Park 2040 en het coordineren van het Uitvoeringsprogramma. Deze klussen kunnen gezien de doorlooptijd en hoofdontwikkelkoers als structureel beschouwd worden. Door de inzet van vaste formatie is ook minder externe (en duurdere) inhuur nodig. Dit betreft een uitbreiding van € 70.000.
- De resterende €25.000 heeft te maken met een herwaardering van de functie van teamleider Toezicht en een verhoging van de onregelmatigheidstoeslag voor de inzet van toezichthouders in het weekend en op zon- en feestdagen.

Deze grafiek is nog exclusief de doorrekening van investeringen eneventuele verhoging van de participantenbijdrage (vanaf 2024), vanuit de meerjarenfinanciering uitvoeringsprogramma Spaarnwoude Park. Deze investeringsbeslissing vergt eerst een bestuursbesluit en daarna een zienswijze van raden/staten. De grafiek is wél inclusief inzet RNH 2022 en 2023 voor dit programma, om door te kunnen.

Bijlage C. Visie

In 2018 heeft het algemeen bestuur opdracht gegeven tot opstellen van een visie voor Spaarnwoude. Doel was het realiseren van een toekomstbestendig recreatieschap. Er wordt toegewerkt naar een meerjarig begrotingsevenwicht, om toekomstige tekorten tijdig te dekken, met een nieuwe balans tussen opbrengsten uit het gebied en participantenbijdragen. In 2020 is de visie Spaarnwoude Park *rijk aan natuur, buitenleven en verhalen* uit het verleden vastgesteld.

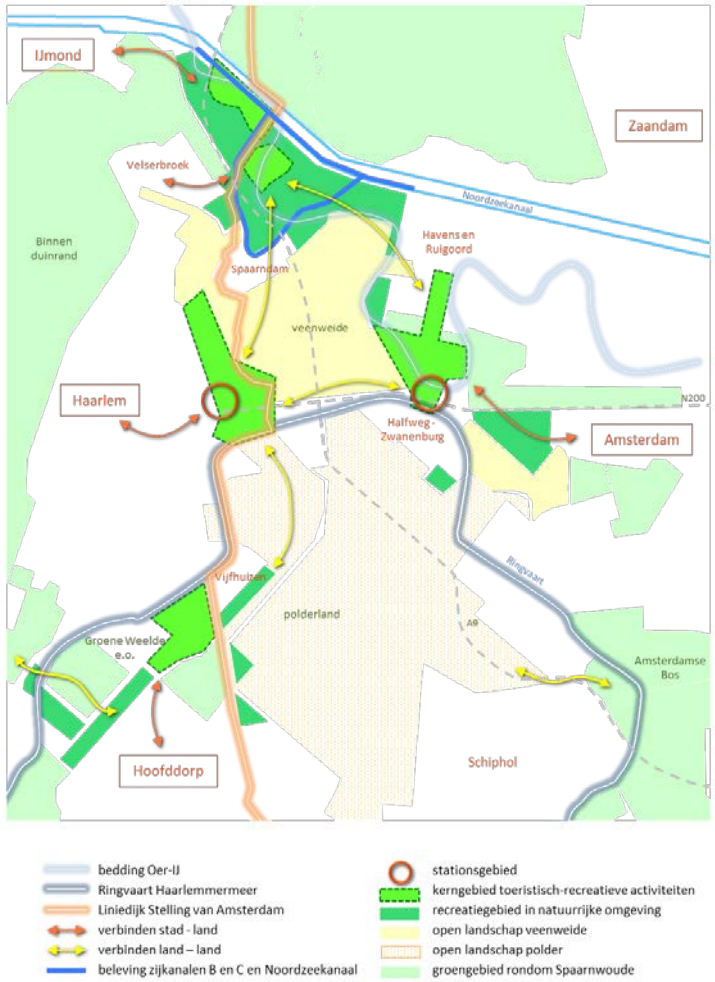
Een natuurrijk park tussen de grote steden. Zo groot als 7000 voetbalvelden. Goed bereikbaar, veelzijdig, met regionale bekendheid. Waar elk type recreant zijn hart ophaalt en zich weg waant uit de stad. Dat is Spaarnwoude Park 2040, het toekomstplan dat recreatieschap Spaarnwoude samen maakte met de provincie, gemeenten, ondernemers, organisaties en bewoners. Het aantal inwoners in de steden rond Spaarnwoude groeit stevig, wat onder meer leidt tot toenemend recreatief gebruik. De ambitie is om de extra bezoekers aan Spaarnwoude goed op te vangen. Vanaf 2020 verandert dit gebied in een boeiend en duurzaam recreatiegebied voor alle inwoners van de omliggende steden en dorpen. Het imago verandert mee: ‘Een rijk van natuur, buitenleven en verhalen uit het verleden’.

Het doel is meer variatie in landschap en natuur, de historie te gebruiken als drager voor ontwikkelingen, ruimte te bieden aan initiatieven en de bereikbaarheid en verbindingen stad – land te verbeteren.

De visie is hier te vinden: https://www.spaarnwoude.nl/spaarnwoude-park/over-spaarnwoude-park

Spaarnwoude Park 2040

rijk aan natuur, buitenleven en verhalen uit het verleden

Vaststelling door het algemeen bestuur

Deze kadernota is door het algemeen bestuur van Recreatieschap Spaarnwoude vastgesteld in de openbare vergadering van 16 december 2021.

Voorzitter, mw. I. Zaal

Spaarnwoude
Natuur en recreatie

Postbus 2571, 2002 RB Haarlem
Genieweg 46a, Velsen-Zuid
023 – 520 28 20
info@recreatienoordholland.nl
www.spaarnwoude.nl
K.v.K. 34359324

Aan de deelnemers van de Gemeenschappelijke regeling
Recreatieschap Spaarnwoude

Velsen-Zuid:	17 december 2021
Uw kenmerk:	-
Ons kenmerk:	U20211055 / ch
Onderwerp:	Kadernota 2023 Spaarnwoude
Behandeld door:	Kirsten van der Plas
Contactgegevens:	KvanderPlas@recreatienoordholland.nl 06-12538542

Geachte leden van de raad en Provinciale Staten,

Hierbij sturen wij u ter kennisname de Kadernota 2023 van de Gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Spaarnwoude. Deze nota benoemt de kaders en de financiële uitgangspunten voor het jaarprogramma 2023. Het vaststellen van de Kadernota door het algemeen bestuur is een wettelijke verplichting.

- Het algemeen bestuur heeft de Kadernota 2023 vastgesteld op 16 december 2021.
- De Kadernota 2023 vormt de basis voor de programmabegroting 2023 die medio april wordt opgestuurd aan de deelnemers voor een zienswijze.

Optionele zienswijze
We vragen u een eventuele zienswijze vóór 2 maart 2022 aan ons door te geven. Het dagelijks bestuur van het recreatieschap besluit op basis van de vóór 2 maart 2022 ontvangen reacties hoe deze worden verwerkt in de conceptbegroting 2023. Medio april 2022 wordt de conceptbegroting door het dagelijks bestuur eveneens aan u toegestuurd. Het algemeen bestuur besluit op 7 juli 2022 over de eventueel ontvangen reacties en stelt daarna de begroting definitief vast.

In 2023 geen wijziging participantenbijdrage behoudens indexatie
Om een goede bedrijfsvoering mogelijk te maken, worden de lasten en de participantenbijdragen jaarlijks geïndexeerd op basis van het prijsindexcijfer voor consumenten van het CBS. De participantenbijdrage wijzigt niet, op indexatie na. De index in de Kadernota 2023 (2,7%), zoals behandeld in het algemeen bestuur van 16 december 2021, gaat uit van de toen bekende informatie. De daadwerkelijke percentages en bedragen worden in de programmabegroting 2023 vermeld.

Vooruitblik Spaarnwoude Park 2040
Met het Uitvoeringsprogramma Spaarnwoude Park 2020 – 2024 bouwt het recreatieschap aan een aantrekkelijk leefklimaat voor bewoners van de MRA door spreiding van de regionale recreatiedruk, ontwikkeling bestemmingsmanagement en betere verbindingen. Het uitvoeringsprogramma gaat voor een aantal projecten een nieuwe fase in: van planvoorbereiding naar realisatie. Realisatie brengt een kosten- en batenontwikkeling met zich mee. Met een dynamisch meerjarenfinancieringsplan stuurt het recreatieschap op deze ontwikkeling. Het algemeen bestuur heeft besloten de mogelijke keuze voor verhoging van de participantenbijdrage met ingang van 2024, aan de nieuwe samenstelling van het algemeen bestuur en de gemeenteraden te laten.

Spaarnwoude
Natuur en recreatie

Met vriendelijke groet,
namens het bestuur van Recreatieschap Spaarnwoude

Elise Bos Eyssen
Programmamanager Recreatie Noord-Holland N.V.

RAAD VOOR DIERENAANGELEGENHEDEN

Welkom terug

Jaargang 2021, Nummer 2, 21 december 2021

Voor u ligt de tweede nieuwsbrief van de Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA). Het afgelopen kwartaal is er veel gebeurd. Zo zijn er een aantal rapporten verschenen en maakte onze Dier-aan-bodcast zijn debuut. In deze editie van de RDA-nieuwsbrief lopen wij graag met u langs de highlights.

Vers van de pers

Zienwijze ‘Dierwaardige Veehouderij’

De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) heeft de RDA gevraagd hoe de veehouderij van de toekomst eruit moet zien als we het dier centraal stellen. Half november boden wij haar de zienswijze 'Dierwaardige Veehouderij' aan. Voor positief dierenwelzijn in de veehouderij is ons advies om te voldoen aan 6 principes:

1. Erken de intrinsieke waarde en integriteit van dieren. Zie ze als wezens met gevoel, die pijn en plezier kunnen ervaren

2. Zorg voor goede voeding
3. Bied een comfortabele en veilige omgeving
4. Waarborg een goede gezondheid
5. Maak het uitvoeren van natuurlijk gedrag mogelijk
6. Stel dieren in staat te reageren op veranderingen in hun omgeving, zodat ze zich prettiger voelen

In het zojuist gepubliceerde coalitieakkoord tussen VVD, D66, CDA en ChristenUnie wordt de RDA en onze zienswijze 'Dierwaardige Veehouderij' genoemd. De coalitiepartners willen in navolging van onze zienswijze en in overleg met boeren, marktpartijen, maatschappelijke organisaties en andere ‘stakeholders’ het initiatief nemen tot een convenant over de ontwikkeling naar een dierwaardige veehouderij. Dit convenant zal uiteindelijk de basis vormen van wetgeving die de komende kabinetsperiode in werking treedt.

Lees de zienswijze 'Dierwaardige Veehouderij'

Essay 'Liefde maakt Blind'

Op 8 december jl. werd het essay 'liefde maakt blind' gepubliceerd. Daar waar mensen en dieren in huiselijke kring samenleven, groeit liefde voor elkaar. Vaak zal dit tot wederzijds genoegen zijn, maar soms kan de liefde voor het dier zo doorslaan dat het welzijn van dat dier in het gedrang komt. In het essay wordt dit onderwerp verkend met als doel hierover een dialoog te starten.

Lees het essay 'Liefde maakt Bllind'

Andere hoogtepunten

RDA lanceert digitaal lespakket voor bovenbouwleerlingen basisschool

Jaarlijks betrekt de RDA actief een klas met kinderen bij een maatschappelijk vraagstuk over dieren. Leerlingen uit groep 7 en 8 van basisschool ‘De Springschans’ uit Heiloo adviseerden ons eerder om méér kinderen te laten nadenken over dergelijke vragen, bijvoorbeeld met een lespakket. Dat advies heeft de RDA met enthousiasme opgepakt. In samenwerking met de Missing Chapter Foundation zijn er 3 lesbrieven rondom het thema *samenleven met wilde dieren* ontwikkeld voor kinderen uit groep 5 t/m 8.

Lees de lesbrieven (inclusief docentenhandleiding)

Kweken van menselijke organen en weefsels in dieren

In de toekomst kunnen er misschien menselijke organen, weefsels en cellen worden gekweekt in dieren. Het transplanteren van deze organen zou een bijdrage kunnen leveren aan het verminderen van het tekort aan donororganen in Nederland. De Raad heeft in een notitie de overwegingen belicht die van toepassing zijn rondom het gebruik van dieren voor dit doeleinde. Deze notitie is

mede opgesteld ter ondersteuning van de brede maatschappelijke dialogen die het Rathenau Instituut en NEMO Kennislink organiseren over de toepassing.

Lees de notitie 'Orgaankweek in Dieren'

Dier-aan-bodcast

In oktober werd de eerste aflevering van de Dier-aan-bodcast gelanceerd. De podcast is een initiatief van JongRDA, ons jongerennetwerk. In deze podcast neemt de host, journalist Margreet Reijntjes, de luisteraar mee in gesprekken met betrokkenen over actuele thema's omtrent dierenwelzijn, diergezondheid en dierethiek. De eerste aflevering werd gelanceerd in oktober. Hierin werd de vraag 'moeten dieren die voor ons werken een CAO krijgen?' centraal gesteld. Inmiddels zijn er drie afleveringen te beluisteren via Spotify, Apple Podcasts en Google Podcasts.

Lees meer over aflevering 1 'CAO voor dieren'

En tot slot...

Onderweg

Ondertussen zijn wij ook bezig met de volgende zienswijzen: 'Het Dier in Verschillende Overheidslagen', 'Wildopvang' en 'Doden van Dieren'. Daarnaast zijn er ook nieuwe thema's opgepakt, zoals 'Dieren in Sport en Ontspanning' en 'Euthanasie bij Zorgbehoevende Dieren'.

Wisseling van de wacht

Na een waardevolle periode neemt de Raad afscheid van de leden Jan Willem Erisman en Imke de Boer. De Raad mag ook twee nieuwe leden onthalen: Janneke Vink en Merel Langeraar. Mr. dr. Vink is universitair docent rechtsfilosofie en auteur, én docent van de cursus Dierenrecht aan de Open Universiteit. Prof. dr. Langeraar is hoogleraar ‘Policy and impact in veterinary medicine’ aan de faculteit diergeneeskunde. Ze is tevens vice-decaan onderwijs en in die hoedanigheid bestuurlijk verantwoordelijk voor de opleiding tot dierenarts. Welkom!

Wij wensen u een mooie kerst en een gelukkig 2022!

Blijf ook in het nieuwe jaar op de hoogte

U kunt deze e-brief ieder kwartaal van ons verwachten. Ook via onze website en de sociale media Twitter en LinkedIn blijft u op de hoogte van onze adviezen, opinies en werkzaamheden.

Copyright @ 2021. Raad voor Dierenaangelegenheden. Let op, het is niet mogelijk om op deze e-mail te reageren. U ontvangt deze nieuwsbrief omdat u zich heeft ingeschreven. Heeft u een vraag aan ons of wilt u zich uitschrijven? U kunt een mail sturen naar info@rda.nl.

Bestuursmededeling

Voor raden en staten • na AB december 2021

recreatieschap twiske-waterland

Evaluatie Meerjaren-uitvoeringsprogramma

Op 20 december 2020 is voor de uitvoering van het ambitiedocument, een eerste versie van het uitvoeringsprogramma vastgesteld. De inhoud van het programma is samengesteld op basis van een eerste inventarisatie van onder andere gemeentelijke programma's. In de zomervergadering van het algemeen bestuur is besloten meer aandacht te gaan geven aan de ambities uit de omgevingsvisies en aan te sluiten bij regionale ontwikkelprogramma's op het gebied van recreatie- en natuurontwikkeling. Dit heeft bijgedragen aan uitbreiding van het Meerjarenuitvoeringsprogramma met een lijst van projecten en meekoppelkansen. Deze lijst sluit aan bij ambities en programma's van collega terreinbeheerders, regionale samenwerkingsverbanden en andere belanghebbenden.

Waarderingsonderzoek Het Twiske

Voor het onderzoek naar de waardering van het Twiske is een vragenlijst opgesteld. Via een link op social media, in lokale kranten en met posters werden bezoekers uitgenodigd deel te nemen aan deze enquête.
De respons was goed: maar liefst 1115 recreanten hebben de vragenlijst ingevuld. Recreanten waarderen Het Twiske met een 8,5! Dat is een hoog cijfer ten opzichte van vergelijkbare waarderingsonderzoeken.
Daarnaast valt op dat respondenten betrokken en geïnformeerd zijn.
Uit de beantwoording van de open vragen kunnen verbeterpunten en aanbevelingen worden gedestilleerd. Het waarderingsonderzoek ondersteunt keuzes voor ons beheer en Meerjarenuitvoeringsprogramma.

Financiële najaarsstukken

Jaarlijks legt het bestuur in de Najaarsnotitie verantwoording af over het in het afgelopen jaar gevoerde beleid en financieel beheer. Met de Kadernota 2023 worden voor Recreatieschap Twiske-Waterland de financiële richtlijnen vastgesteld en een perspectief geschetst voor de periode 2022-2026. De Kadernota wordt vóór 15 december voorgelegd aan de participanten voor zienswijze.

Stand van zaken uitgifte De Marsen

Recreatieschap Twiske-Waterland werkt al meer dan 10 jaar aan een duurzame toekomst voor De Marsen als zorglocatie. Diverse pogingen om een geschikte partij te vinden waren niet succesvol. Uit onderzoek bleek dat er veel behoefte is aan huisvesting met 24/7 zorg, gecombineerd met dagbesteding. Uiteraard moet dat passen binnen het vastgestelde bestemmingsplan. Het recreatieschap begrijpt dat de ouders van de kinderen die nu zorg ontvangen op de Marsen zich zorgen maken over de toekomst. Zij zullen gedurende dit proces worden betrokken en op de hoogte gehouden.
Het continueren van de zorg is een belangrijk uitgangspunt in de gunningscriteria van het openbare verkoopproces en ook bij de totstandkoming van definitieve afspraken. Alle ingediende plannen zijn beoordeeld en hieraan getoetst. Inmiddels zijn er diverse gesprekken gevoerd met de kandidaat, die het best passende aanbod heeft gedaan. Deze kandidaat heeft ook contact met de huidige zorgexploitant. Doel is eind dit jaar een intentieovereenkomst af te sluiten.

Klik hier voor achtergrondinformatie.

Volg ons op:

Postbus 2571, 2002 RB Haarlem
Genieweg 46a, Velsen-Zuid
Telefoon 023 – 520 28 00
info@recreatienoordholland.nl
www.groengebied-amstelland.nl
K.v.K. 34359323

Aan de deelnemers van de Gemeenschappelijke regeling
Recreatieschap Groengebied Amstelland

Velsen-Zuid:	14 december 2021
Uw kenmerk:	
Ons kenmerk:	U20211033 am
Projectnummer:	-
Onderwerp:	Kadernota 2023
Bijlage(n):	1
Behandeld door:	Thomas van der Klei, Programma-adviseur
Contactgegevens:	tvanderklei@recreatienoordholland.nl

Geachte leden van de raad/Provinciale Staten,

Hierbij sturen wij u de kadernota 2023 van gemeenschappelijke regeling Groengebied Amstelland.
Hierin zijn de kaders en de financiële uitgangspunten voor het jaarprogramma 2023 benoemd.

- Het algemeen bestuur heeft in de vergadering van 25 november 2021 ingestemd met de Kadernota en daarmee voldaan aan de wettelijke verplichting.
- De kadernota 2023 vormt de basis voor de programmabegroting 2023.

Optionele zienswijze
Desgewenst kunt u uw zienswijze aan ons doorgeven, bij voorkeur voor 1 maart 2022. Dit is niet wettelijk verplicht in het kader van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen. Het dagelijks bestuur zal op basis van de ontvangen reacties besluiten over hoe deze zullen worden verwerkt in de conceptbegroting 2023. Begin april 2022 wordt de conceptbegroting door het dagelijks bestuur eveneens voor reactie aan u toegestuurd. Het algemeen bestuur besluit op 30 juni 2022 over eventueel ontvangen reacties en stelt daarna de begroting definitief vast.

Indexering
Om een goede bedrijfsvoering mogelijk te maken, worden de lasten en participantenbijdragen jaarlijks geïndexeerd. Groengebied Amstelland hanteert voor de prijsindexatie het inflatiecijfer volgens het CBS (CPI nov. 2020).

De index in de kadernota 2023 (3%) zoals behandeld in het algemeen bestuur van 25 november 2021, gaat uit van de toen bekende informatie. De juiste percentages en bedragen worden in de programmabegroting 2022 vermeld.

Met vriendelijke groet,
namens het bestuur van Groengebied Amstelland

Kees Rood
Programmamanager Recreatie Noord-Holland N.V.

Groengebied Amstelland is een samenwerkingsverband van de provincie Noord-Holland en de gemeenten Amstelveen, Amsterdam, Diemen en Ouder-Amstel. Beheerbureau Groengebied Amstelland is gevestigd aan de Bankrasweg 1b, 1183 TP Amstelveen.

Recreatie Noord-Holland NV verzorgt in opdracht van het bestuur het aanleggen en beheren van recreatiegebieden, wandel-, fiets- en ruiterroutes.

Kadernota 2023

Groengebied Amstelland

GROENGEBIED AMSTELLAND

Versie 25 november 2021

Kadernota 2023

De Kadernota 2023 geeft de actuele inzichten weer die van invloed zijn op de begroting(en) van Groengebied Amstelland. De programmabegroting wordt opgesteld in het voorjaar van 2022. Daarin worden de zienswijzen van de participanten meegenomen.

Deze Kadernota staat in het teken van het voortzetten van bestaand beleid.
De effecten van het Ambitiedocument en de uitvoering van het Meerjarenuitvoerings-programma zijn hier nog niet in meegenomen. De invulling hiervan volgt na besluitvorming halverwege 2022.

Hoofddoelstelling

Groengebied Amstelland is ingericht als recreatiegebied om gemeenten en natuurgebieden te ontlasten en aantrekkelijke recreatiemogelijkheid te bieden aan recreanten uit omliggende gemeenten en de regio. Het doel van Groengebied Amstelland is vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling (GR):

a. Het bevorderen van een evenwichtige ontwikkeling van de openluchtrecreatie;
b. Het tot stand brengen en bewaren van een evenwichtig natuurlijk milieu;
c. Het tot stand brengen en onderhouden van een harmonisch landschap, dat is afgestemd op het onder a en b geformuleerde en dat rekening houdt met een gezonde agrarische bedrijfsvoering.

Kerngegevens: Meer dan 3,2 miljoen bezoeken bij de laatste meting in 2020, 4.000 hectare werkgebied waarvan 712 hectare beheergebied met 188 hectare water.

Ambitie

Groengebied Amstelland werkt aan een Ambitiedocument met daaraan gekoppeld, een Meerjarenuitvoeringsprogramma. De verwachting is dat deze medio 2022 worden vastgesteld en daarmee leidend worden voor de programmering met ingang van 2023. In afwachting van deze vaststelling zijn de taken zoals geformuleerd in de gemeenschappelijke regeling richtinggevend.

Strategische doelen

Bij de invulling van haar taken en rollen op het gebied van natuur- recreatie- en landschapsbeheer heeft Groengebied Amstelland de ambitie om bijdragen te leveren aan:

- Meer biodiversiteit;
- Betere spreiding recreanten;
- Breder recreatief aanbod.

Die doelen bepalen voor een groot deel HOE Groengebied Amstelland haar taken, haar beheer en onderhoud van bestaande voorzieningen uitvoert. Die zijn ook leidend voor het omgaan met nieuwe initiatieven in samenwerking met partners en andere terrein beherende organisaties. Belangrijk zijn de externe factoren. Zo bepalen lokaal beleid en regionale opgaven/de agenda van de MRA regio mede richting aan de manier waarop en het tempo waarmee onze strategische doelen kunnen worden uitgevoerd.

Actuele ontwikkelingen 2022

De uitvoering van beleid, beheer en onderhoud wordt in 2022 en de jaren erna beïnvloed en soms gestuurd door ontwikkelingen buiten het recreatieschap. Daarvan neemt de onzekerheid rond de coronacrisis mogelijk nog steeds een belangrijk deel van de aandacht in beslag. Verder zijn belangrijke invloeden:

- De groei van de bevolking in de metropoolregio Amsterdam (MRA). Die betekent een substantiële toename in recreatiebehoefte voor de regio. Daarnaast staan de natuurwaarden onder druk door onder meer de stikstofdepositie en afname van de biodiversiteit.
- Toenemende belangstelling en met gemeentelijke gezondheidsprogramma's stimuleren van recreëren en samenwerken in het groen, dicht bij huis;
- Toenemende aandacht voor lokale voedselproductie: stadslandbouw, zelfbeheer, voedselbossen;
- Klimaatadaptatie en beter verbinden van groen met de stad. In de stedelijke woonambities zijn dit thema's die bijdragen aan een prettig en gezond woonklimaat. Dat biedt ook kansen om de biodiversiteit te versterken door het buitengebied 'de stad in te trekken' en recreatie- en natuurbeleving al bij de voordeur te laten beginnen.
- Het provinciale ruimtelijk- en natuurbeleid. In het kader van onder meer het Natuur Netwerk Nederland en de soms gewenste ontwikkelruimte binnen de recreatiegebieden kan spanning ontstaan. Om deze reden heeft de provincie in 2019 beschrijvingen gemaakt van de 'wezenlijke kenmerken en waarden' voor het Natuurnetwerk Nederland. Op basis hiervan kan een afweging worden gemaakt over de ruimtelijke beperkingen en kansen voor deze gebieden. De begrenzing hiervan is niet overal in overeenstemming met het huidige gebruik. Hierover vindt afstemming plaats.
- De gemeenteraadsverkiezingen. Het jaar 2022 is een jaar waarin de vertaling van de verkiezingsprogramma's van de onderscheiden partijen in de deelnemende gemeenten aandacht zullen vragen voor ons werk en werkgebied.
- Samenwerking in beheer en projecten voor natuur- en recreatieontwikkeling in de Diemerscheg;
- Deelname aan de vorming van de ontwikkelstrategie/investeringsagenda voor de Amstelscheg;
- Bijdragen aan de uitvoering van projecten visie recreatie en toerisme Noord-Holland.

Operationele doelen 2023

Voor de jaren na 2022 verwachten wij dat door de actuele ontwikkelingen veranderingen zullen optreden in het beheer en onderhoud. Participatie van strategische en operationele partners zal daar in toenemende mate een rol gaan spelen. Voor 2023 zullen aan de orde komen:

- Faciliteren van zelfbeheer, lokale voedselproductie en sociale inclusie;
- Implementeren natuurinclusieve recreatie;
- Bijdragen aan klimaatadaptatie;

Naast deze voorzienbare inzet worden projecten uitgevoerd en inspanning geleverd op basis van het Meerjarenuitvoeringsprogramma en nog af te spreken activiteiten naar aanleiding van de beheer en ontwikkel strategieën voor de Diemer- en de Amstelscheg waarvoor in 2021 respectievelijk de participatie werd afgerond en de planvorming werd opgestart.

Verwachtingen voor 2024 - 2026

Voor samenstelling van de kadernota 2023 wordt uitgegaan van ongewijzigd beleid. Investeringen, projecten en inspanningen die onderdeel uitmaken van het Meerjarenuitvoeringsprogramma hebben vooral effect op de begrotingen ná 2023. Daarvoor moeten die bij begrotingswijziging worden ingevoerd in de begroting 2023.

Doorontwikkelingen staand beleid 2023

Bij het opstellen van de kadernota 2023 gaan we uit van het kunnen faciliteren van het bestaande evenementenaanbod. Bestaand beleid betekent ook dat de voortgang van de uitvoering van grote projecten pas in 2023 starten.

Bijlage A. Financiële kengetallen 2023

Indexatie

Groengebied Amstelland hanteerde voor de begroting 2022 de consumenten prijs index van november 2020: 0,8%. Voor de begroting 2021 werd een wijzigingsvoorstel vastgesteld in de vergadering van 1 juli 2021. Deze cijfers werken door in de begroting 2022 en deze kadernota 2023. De CPI-index voor 2023 wordt in november bekendgemaakt. Dat indexatiecijfer wordt verwerkt in de nog vast te stellen Programma-begroting 2023. Om de stijging van personeelskosten te compenseren wordt voor de inzet RNH vooralsnog een index van 3% gehanteerd. In deze kadernota wordt voor de indexatie van bedrijfskosten en participantenbijdrage een index gebruikt van 0,8%.

Realistisch ramen

De indexatie die het recreatieschap toepast, is conform de afspraken in de gemeenschappelijke regeling. Deze index wijkt vaak af van de prijsontwikkelingen in de markt. De participantenbijdragen stijgen dan minder snel dan de kosten. Voor sommige onderdelen is dat vooraf slecht te ramen. Voorbeelden hiervan zijn de loonontwikkelingen bij aannemers en adviesbureaus, maar ook de prijsontwikkeling van hout, staal, energie en transport. Zo blijkt de marktontwikkeling van terreinbeheerkosten in de jaren 2019-2021 gemiddeld 1,1% hoger te liggen dan de indexaties die de recreatieschappen voor de begrotingen hanteren. Voor de inzet RNH wordt in 2022 en 2023 rekening gehouden met jaarlijks 3% indexatie vanwege gestegen loonkosten en ontwikkeling sociale lasten. Voorbeelden daarvan de aangekondigde verwachte stijging pensioenpremies en cao-afspraken. Andere kostenposten zijn geraamd met de algemene indexatie die het recreatieschap toepast. Omdat marktontwikkelingen daar van af kunnen wijken, kunnen de geraamde kosten overschreden worden (ten laste van de reserves) of kan voor het geraamde budget minder worden uitgevoerd.

Vijfjaarlijkse herziening participantenbijdrage

De Gemeenschappelijke Regeling bepaalt dat eens per vijf jaar de participanten-bijdrage moet worden geactualiseerd. Met vaststelling van de begroting 2022 werd een besluit genomen over herverdeling. Basis voor de bijdrage is het inwonertal per juli 2020 van de deelnemende gemeenten. De volgende herijking kan plaatsvinden in 2025 ten behoeve van vaststelling voor de begroting 2026.

Participant	Bijdragen-verdeling	Bijdrage in 2022	Bijdrage in 2023
Provincie Noord Holland	27,90%	974.512	982.308
Gemeente Amstelveen	15,40%	537.904	542.207
Gemeente Amsterdam	49,10%	1.715.003	1.728.723
Gemeente Diemen	5,20%	181.629	183.082
Gemeente Ouder-Amstel	2,40%	83.829	84.500
Totaal	**100,00%**	**3.492.877**	**3.520.820**

Hoogte gemeentelijke bijdrage

De verhoging van de participantenbijdrage is het gevolg van de komst van het bestuursbureau. Daar staat tegenover dat op de kosten van dienstverlening wordt bespaard omdat die worden verplaatst naar het bestuursbureau.

Risicomanagement / weerstandsvermogen

Groengebied Amstelland hanteert een omvang van de algemene reserve van maximaal 2,5% van de lasten conform artikel 3.4 van de Uitgangspunten Gemeenschappelijke Regelingen. Het weerstandsvermogen wordt bepaald door het risico (de kans vermenigvuldigd met de omvang in euro's) te delen door de in te zetten middelen om deze risico's te dragen (weerstandscapaciteit). De weerstandscapaciteit bij het groengebied wordt gevormd door de middelen in de algemene reserve, voorzieningen en bestemmingsreserves. In de begroting 2023 wordt dit nader uitgewerkt en geactualiseerd ten opzichte van de programmabegroting 2022.

Percentage overhead

De overhead wordt berekend conform de BBV. Het percentage onder taakveld 0.4 bedraagt 10%. De overhead bestaat uit de posten hiernaast genoemd.

Onderdeel	Lasten (€)
Bestuursadvisering en programmasturing	160.029
Secretariaat	56.495
Financiële administratie en control	88.603
Hiërarchische aansturing van het beheerteam	60.875
Kantoor- en bedrijfskosten	28.693
Totaal	**394.695**

Bijlage B. Financiële meerjarenraming 2022-2026

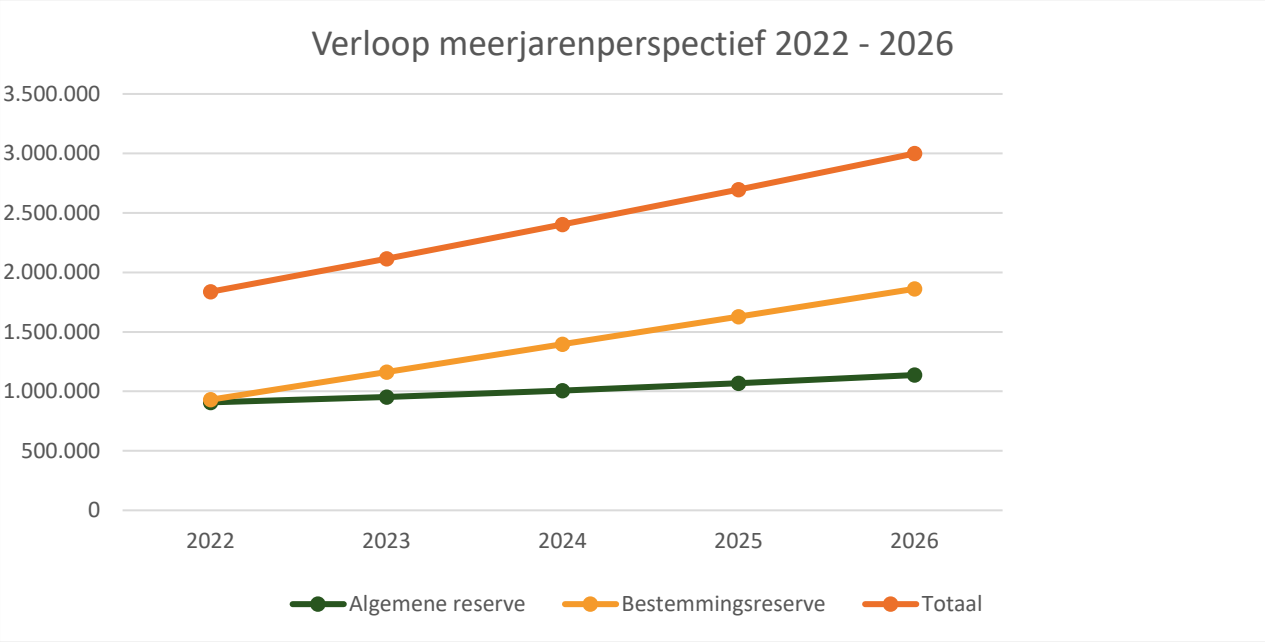
Onderdeel	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen in euro's inclusief btw, prijspeil:	*2022*	*2023*	*2023*	*2023*	*2023*
Stand volgens programmabegroting 2022 (resultaat voor bestemming)	**330.632**	**338.853**	**347.080**	**355.379**	**361.776**
Wijzigingen nadien met AB besluit	-	-	-	-	-
Totaal wijzigingen nadien met AB besluit	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Autonome ontwikkelingen / reguliere bedrijfsvoering					
1. Doorschuiven incidentele projecten 2021 naar 2022	-58.000				
2. Indexatie en vergroten dienstverlening RNH [1]	-72.000 [2]	-73.296	-74.615	-75.958	-77.325
3. Overig	-6.053	-5.536	-5.063	-4.579	-2.115
Totaal autonome ontwikkelingen / reguliere bedrijfsvoering	**-136.053**	**-78.832**	**-79.678**	**-80.537**	**-79.440**
Nieuw beleid					
1. Ontwikkeling Gaasperplas	-37.924	-	-	-	-
2. Ontwikkeling Abcouderstraatweg 79	-36.790	-	-	-	-
3. Bestuursbureau	-62.132	-63.250	-64.389	-65.548	-66.728
4. Ambitiedocument en Meerjarenuitvoeringsprogramma	-27.750	PM	PM	PM	PM
5. Toezicht Diemerbos	-20.000	-	-	-	-
6. E-bike themaroute Oer-IJ	-7.307	-1.612	-1.612	-1.612	-1.612
Totaal nieuw beleid	**-191.903**	**-64.862**	**-66.001**	**-67.160**	**-68.340**
Totaal wijzigingen in kadernota 2023	-327.956	-143.694	-145.679	-147.697	-147.780

[1] Zie voor kostenverlaging bestuurbureau dekkingsmiddelen/ombuigingen regel 2

[2] Kosten van vergroten inzet hebben betrekking op: € 21.000 meer inzet financiële advisering, rechtmatigheid verklaring en AO/IC, € 11.000 meer inzet rondom procedures evenementen, € 5.000 diverse mutaties n.a.v. uniformeren tarieven, € 35.000 vanwege het toepassen van een index van 3% voor inzet RNH i.p.v. het CBS cijfer van 0,8% uit november 2020.

Bijlage A. Financiële kengetallen 202

Dekkingsmiddelen / ombuigingen					
1. Participantenbijdrage bestuursbureau	48.843	49.722	50.617	51.528	52.456
2. Verlaging inzet RNH bedrijfsbureau t.b.v. bestuursbureau	13.289	13.528	13.772	14.020	14.272
3. Extra inkomsten uit vastgoedcontracten/evenementen	20.000	20.360	20.726	21.099	21.479
Totaal dekkingsmiddelen / ombuigingen	**82.132**	**83.610**	**85.115**	**86.647**	**88.207**
Stand volgens kadernota 2023 (resultaat voor bestemming)	**84.808**	**278.769**	**286.516**	**294.329**	**302.203**

Gevolgen voor de reserves

Deze kadernota staat in het teken van het voortzetten van bestaand beleid. De effecten van het Ambitiedocument en de uitvoering van het Meerjarenuitvoerings-programma zijn hier nog niet in meegenomen. De invulling hiervan volgt na besluitvorming over het Ambitiedocument en het Meerjarenuitvoeringsprogramma halverwege 2022. Daarbij zal worden aangegeven wat de financiële dekking zal zijn voor de uitvoering van deze ambities.

Vaststelling door het algemeen bestuur

Deze kadernota is door het algemeen bestuur van Groengebied Amstelland vastgesteld in de openbare vergadering van 25 november 2021.

Voorzitter,

Mevrouw J. Langenacker

recreatieschap twiske-waterland

Postbus 2571, 2002 RB Haarlem
Genieweg 46a, Velsen-Zuid
023 – 520 28 00
info@recreatienoordholland.nl
www.twiske-waterland.nl
K.v.K. 58592199

Aan de deelnemers van de Gemeenschappelijke regeling
Recreatieschap Twiske-Waterland

Velsen-Zuid:	14 december 2021
Uw kenmerk:	
Ons kenmerk:	U20211032 am
Projectnummer:	-
Onderwerp:	Kadernota 2023
Bijlage(n):	1
Behandeld door:	Thomas van der Klei, Programma-adviseur
Contactgegevens:	tvanderklei@recreatienoordholland.nl

Geachte leden van de raad/Provinciale Staten,

Hierbij sturen wij u de kadernota 2023 van gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Twiske-Waterland. Hierin zijn de kaders en de financiële uitgangspunten voor het jaarprogramma 2023 benoemd.

- Het algemeen bestuur heeft in de vergadering van 2 december 2021 ingestemd met de Kadernota en daarmee voldaan aan de wettelijke verplichting.
- De kadernota 2023 vormt de basis voor de programmabegroting 2023.

Optionele zienswijze
Desgewenst kunt u uw zienswijze aan ons doorgeven, bij voorkeur voor 1 maart 2022. Dit is niet wettelijk verplicht in het kader van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen. Het dagelijks bestuur zal op basis van de ontvangen reacties besluiten over hoe deze zullen worden verwerkt in de conceptbegroting 2023. Begin april 2022 wordt de conceptbegroting door het dagelijks bestuur eveneens voor reactie aan u toegestuurd. Het algemeen bestuur besluit op 7 juli 2022 over eventueel ontvangen reacties en stelt daarna de begroting definitief vast.

Indexering
Om een goede bedrijfsvoering mogelijk te maken, worden de lasten en participantenbijdragen jaarlijks geïndexeerd. Het recreatieschap Twiske-Waterland hanteert voor de prijsindexatie het inflatiecijfer volgens het CBS (CPI nov. 2020).

De index in de kadernota 2023 (3%) zoals behandeld in het algemeen bestuur van 2 december 2021, gaat uit van de toen bekende informatie. De juiste percentages en bedragen worden in de programmabegroting 2022 vermeld.

Met vriendelijke groet,
namens het bestuur van Recreatieschap Twiske-Waterland

Kees Rood
Programmamanager Recreatie Noord-Holland N.V.

Recreatieschap Twiske-Waterland is een samenwerkingsverband van de provincie Noord-Holland en de gemeenten Amsterdam, Beemster, Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Waterland, Wormerland en Zaanstad. Het beheerbureau is gevestigd aan de Noorderlaaik 1 in Oostzaan.

Recreatie Noord-Holland NV legt in opdracht van het bestuur van Recreatieschap Twiske-Waterland recreatieve voorzieningen aan zoals fiets-, wandel- en vaarroutes en verzorgt het beheer en onderhoud van Groengebied Purmerland en recreatiegebied het Twiske.

Kadernota 2023

Twiske-Waterland

recreatieschap twiske-waterland

Versie 2 december 2021

Kadernota 2023

Deze kadernota geeft de actuele inzichten weer die van invloed zijn op de begroting 2023 (en daarna) van Recreatieschap Twiske-Waterland. De programmabegroting wordt opgesteld in het voorjaar van 2022. Daarin worden de zienswijzen van de participanten meegenomen.

Deze Kadernota staat in het teken van het voortzetten van bestaand beleid. In het najaar van 2021 vinden gesprekken plaats gericht op het evalueren aan aanvullen van het voortschrijdend Meerjarenuitvoeringprogramma. Accoderen van het programma betekent mogelijk wijziging van het volume van de begroting 2023 en de jaren daarna.

Hoofddoelstelling

Twiske-Waterland is een gemeenschappelijke regeling (GR) van de provincie en de gemeenten Amsterdam, Beemster, Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Waterland, Wormerland en Zaanstad. Binnen haar werkgebied heeft de GR ten doel (artikel 2.):

a. Het bevorderen van een evenwichtige ontwikkeling in de openluchtrecreatie;
b. In samenhang met het vorenstaande tot stand brengen en bewaren van een evenwichtig natuurlijk milieu;
c. Het tot stand brengen en duurzaam in stand houden van het specifiek en gedifferentieerde karakter van het landschap door bescherming, ontwikkeling en consolidatie van de waarden die het in zich draagt;
d. Het verwerven van inkomsten uit het recreatiegebied ter verwezenlijking en instandhouding van de hiervoor genoemde doelstellingen.

Kerngegevens: Meer dan 1,6 miljoen bezoeken bij de laatste meting in 2020, 31.000 hectare werkgebied, waarvan 650 hectare beheergebied.

Ambitie

Twiske-Waterland heeft een vastgesteld Ambitiedocument en Meerjaren-uitvoeringsprogramma. Voor de invulling van het Meerjarenuitvoerings-programma werd overlegd met de gemeenten over recreatieve ambities.
Deze zijn vooral praktisch van aard, inmiddels verwerkt en daarmee leidend voor de programmering met ingang van 2022. Bij het aanbieden van de kadernota voor zienswijze worden gemeenteraden en Staten uitgenodigd accenten te leggen.

Strategische doelen

Bij de invulling van haar taken en rollen op het gebied van natuur- recreatie- en landschapsbeheer heeft Twiske-Waterland de ambitie om bijdragen te leveren aan:

- Meer biodiversiteit;
- Betere spreiding recreanten;
- Breder recreatief aanbod.

Die doelen bepalen voor een groot deel HOE Twiske-Waterland haar taken, haar beheer en onderhoud van bestaande voorzieningen uitvoert. Die zijn ook leidend voor het omgaan met nieuwe initiatieven in samenwerking met partners en andere terrein beherende organisaties. Belangrijk zijn de externe factoren. Zo bepalen lokaal beleid en regionale opgaven/de agenda van de MRA regio mede richting aan de manier waarop en het tempo waarmee onze strategische doelen kunnen worden uitgevoerd.

Actuele ontwikkelingen 2022

De uitvoering van beleid, beheer en onderhoud wordt in 2022 en de jaren erna beïnvloed en soms gestuurd door ontwikkelingen buiten het recreatieschap. Daarvan neemt de onzekerheid rond de coronacrisis mogelijk nog steeds een belangrijk deel van de aandacht in beslag. Verder zijn belangrijke invloeden:

- De groei van de bevolking in de metropoolregio Amsterdam (MRA). Die betekent een substantiële toename in recreatiebehoefte voor de regio. Daarnaast staan de natuurwaarden onder druk door onder meer de stikstofdepositie en afname van de biodiversiteit.
- Toenemende belangstelling en met gemeentelijke gezondheidsprogramma's stimuleren van recreëren en samenwerken in het groen, dicht bij huis;
- Toenemende aandacht voor lokale voedselproductie: stadslandbouw, zelfbeheer, voedselbossen;
- Klimaatadaptatie en beter verbinden van groen met de stad. In de stedelijke woonambities zijn dit thema's die bijdragen aan een prettig en gezond woonklimaat. Dat biedt ook kansen om de biodiversiteit te versterken door het buitengebied 'de stad in te trekken' en recreatie- en natuurbeleving al bij de voordeur te laten beginnen.
- Het provinciale ruimtelijk- en natuurbeleid. In het kader van onder meer het Natuur Netwerk Nederland en de soms gewenste ontwikkelruimte binnen de recreatiegebieden kan spanning ontstaan. Om deze reden heeft de provincie in 2019 beschrijvingen gemaakt van de 'wezenlijke kenmerken en waarden' voor het Natuurnetwerk Nederland. Op basis hiervan kan een afweging worden gemaakt over de ruimtelijke beperkingen en kansen voor deze gebieden. De begrenzing hiervan is niet overal in overeenstemming met het huidige gebruik. Hierover vindt afstemming plaats met de provincie.
- De gemeenteraadsverkiezingen. Het jaar 2022 is een jaar waarin de vertaling van de verkiezingsprogramma's van de onderscheiden partijen in de deelnemende gemeenten aandacht zullen vragen voor ons werk en werkgebied.
- Bijdragen aan de uitvoering van projecten visie recreatie en toerisme Noord-Holland.

Operationele doelen 2023

Voor de jaren na 2022 verwachten wij dat door de actuele ontwikkelingen veranderingen zullen optreden in het beheer en onderhoud. Participatie van strategische en operationele partners zal daar in toenemende mate een rol gaan spelen. Voor 2023 zullen aan de orde komen:

- Faciliteren van zelfbeheer, lokale voedselproductie en sociale inclusie;
- Implementeren natuurinclusieve recreatie;
- Bijdragen aan klimaatadaptatie;

Naast deze voorzienbare inzet worden projecten uitgevoerd en inspanning geleverd op basis van het Meerjarenuitvoeringsprogramma.

Verwachtingen voor 2024 - 2026

Voor samenstelling van de kadernota 2023 wordt uitgegaan van ongewijzigd beleid. Investeringen, projecten en inspanningen die onderdeel uitmaken van het Meerjaren-uitvoeringsprogramma hebben vooral effect op de begrotingen ná 2023. Na besluiten daarvoor, worden die bij begrotingswijziging ingevoerd in de begroting 2023.

Doorontwikkelingen staand beleid 2023

Bij het opstellen van de kadernota 2023 gaan we uit van het kunnen faciliteren van het bestaande evenementenaanbod. Bestaand beleid betekent ook dat de voortgang van de uitvoering van grote projecten pas in 2023 starten.

Bijlage A. Financiële kengetallen 2023

Indexatie

Twiske-Waterland hanteerde voor de begroting 2022 de consumenten prijs index van november 2020: 0,8%. Voor de begroting 2021 werd een wijzigingsvoorstel vastgesteld in de vergadering van 8 juli 2021. Deze cijfers werken door in de begroting 2022 en deze kadernota 2023. De CPI-index voor 2023 wordt in november bekendgemaakt. Dat indexatiecijfer wordt verwerkt in de nog vast te stellen Programma-begroting 2023. Om de stijging van personeelskosten te compenseren wordt voor de inzet RNH vooralsnog een index van 3% gehanteerd. In deze kadernota wordt voor de indexatie van bedrijfskosten en participantenbijdrage een index gebruikt van 0,8%.

Realistisch ramen

De indexatie die het recreatieschap toepast, is conform de afspraken in de gemeenschappelijke regeling. Deze index wijkt vaak af van de prijsontwikkelingen in de markt. De participantenbijdragen stijgen dan minder snel dan de kosten. Voor sommige onderdelen is dat vooraf slecht te ramen. Voorbeelden hiervan zijn de loonontwikkelingen bij aannemers en adviesbureaus, maar ook de prijsontwikkeling van hout, staal, energie en transport. Zo blijkt de marktontwikkeling van terreinbeheer-kosten in de jaren 2019-2021 gemiddeld 1,1% hoger te liggen dan de indexaties die de recreatieschappen voor de begrotingen hanteren. Voor de inzet RNH wordt in 2022 en 2023 rekening gehouden met jaarlijks 3% indexatie vanwege gestegen loonkosten en ontwikkeling sociale lasten. Voorbeelden daarvan de aangekondigde verwachte stijging pensioenpremies en cao-afspraken. Andere kostenposten zijn geraamd met de algemene indexatie die het recreatieschap toepast. Omdat marktontwikkelingen daar van af kunnen wijken, kunnen de geraamde kosten overschreden worden (ten laste van de reserves) of kan voor het geraamde budget minder worden uitgevoerd.

Vijfjaarlijkse herziening participantenbijdrage

De gemeenschappelijke regeling bepaalt dat eens per vijf jaar de participanten-bijdrage moet worden geactualiseerd. Met het samenvoegen van de begrotingen van de (voormalige) recreatieschappen Twiske en Waterland is in 2020 de laatste verdeel-sleutel vastgelegd. De volgende herijking zal plaatsvinden in 2025 ten behoeve van vaststelling voor de begroting 2026.

Participant	Bijdragen-verdeling	Bijdrage in 2022	Bijdrage in 2023
Provincie Noord-Holland	56,04%	€ 1.437.340	€ 1.448.839
Gemeente Amsterdam	23,56%	€ 604.287	€ 609.121
Gemeente Edam-Volendam	1,33%	€ 34.113	€ 34.386
Gemeente Landsmeer	1,62%	€ 41.628	€ 41.961
Gemeente Oostzaan	0,66%	€ 16.996	€ 17.132
Gemeente Purmerend*	6,96%	€ 178.527	€ 179.955
Gemeente Waterland	0,65%	€ 16.634	€ 16.767
Gemeente Wormerland	0,61%	€ 15.577	€ 15.702
Gemeente Zaanstad	8,57%	€ 219.737	€ 221.495
Totaal	**100,00%**	**€ 2.564.840**	**€ 2.585.359**

*I.v.m. de fusie van Beemster met Purmerend per 1 januari 2022 is de bijdrageverdeling cumulatief bij gemeente Purmerend opgeteld en is de gemeente Beemster uit de tabel verwijderd.

Risicomanagement / weerstandsvermogen

De huidige algemene reserve (weerstandscapaciteit) is € 3.036.666 en ligt ruim boven het benodigde weerstandsvermogen van € 413.000 (gegevens jaarrekening 2020).

Jaarlijks worden de risico's die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van het recreatieschap geïnventariseerd en gekwantificeerd. In de rekening 2021 en de begroting 2023 wordt dit nader uitgewerkt.

Percentage overhead

De overhead wordt berekend conform de BBV. Het percentage onder taakveld 0.4 bedraagt 13,5%. De overhead bestaat uit de posten hiernaast genoemd.

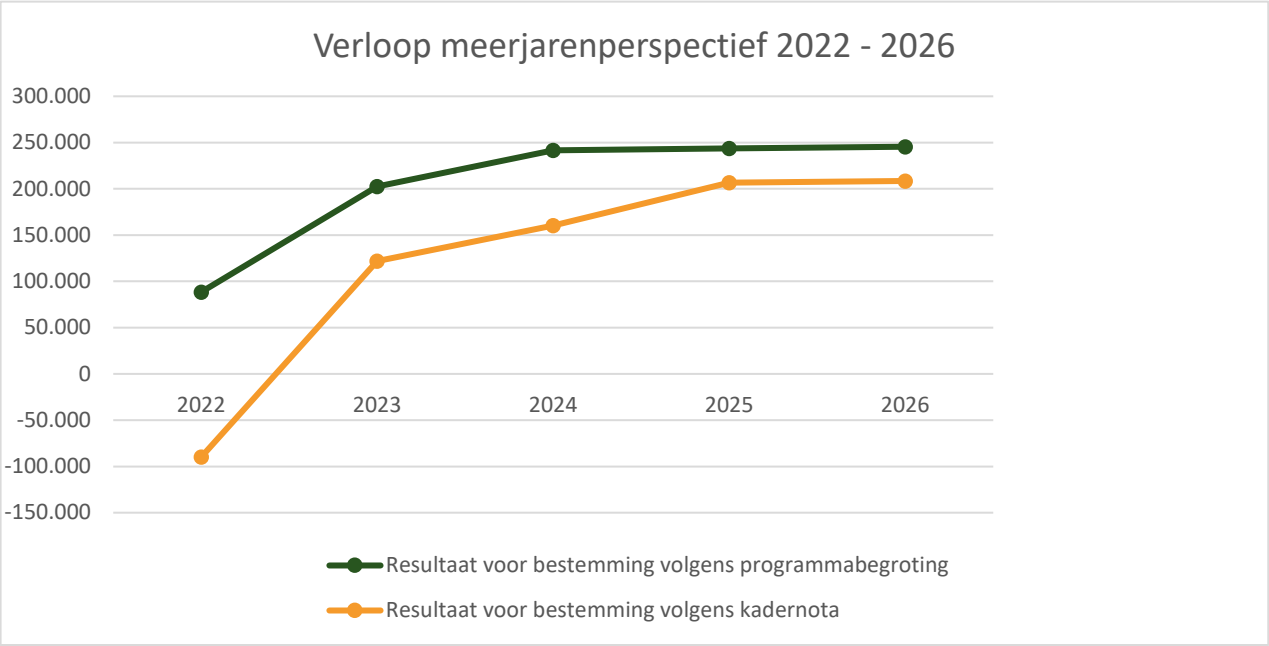
Onderdeel	Lasten (€)
Bestuursadvisering en programmasturing	163.443
Secretariaat	109.797
Financiële administratie en control	103.967
Hiërarchische aansturing van het beheerteam	57.348
Kantoor- en bedrijfskosten	16.248
Totaal	**450.803**

Bijlage B. Financiële meerjarenraming 2022-2026

Onderdeel	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen in euro's inclusief btw, prijspeil:	*2022*	*2023*	*2023*	*2023*	*2023*
Stand volgens programmabegroting 2022 (resultaat voor bestemming)	**88.473**	**202.649**	**241.468**	**243.551**	**245.500**
Wijzigingen nadien met AB besluit					
1. Doorschuiven UP budget Storytelling van 2021 naar 2022	-15.000	-	-	-	-
2. Doorschuiven van UP budget Verkennen overnemen recreatieve infrastructuur van 2021 naar 2022	-25.000	-	-	-	-
3. Doorschuiven budget project Aanpassen Wandel- en Fietsroutenetwerk en TOP's Markermeerdijken van 2021 naar 2022	-25.000	-	-	-	-
Totaal wijzigingen nadien met AB besluit	**-65.000**	**-**	**-**	**-**	**-**
Autonome ontwikkelingen / reguliere bedrijfsvoering					
1. Herijking indexering inzet RNH	-30.000	-62.000	-62.000	-62.000	-62.000
2. Hogere parkeeropbrengsten	28.000	28.000	28.000	28.000	28.000
3. Hogere kosten de Marsen	-25.000	-	-	-	-
4. Overig	-4.815	-2.861	-3.000	-3.000	-3.000
Totaal autonome ontwikkelingen / reguliere bedrijfsvoering	**-31.815**	**-36.861**	**-37.000**	**-37.000**	**-37.000**

Nieuw beleid					
1. Kosten bestuursbureau	-44.000	-44.000	-44.000	PM	PM
2. E-bike route Oer-IJ	-12.500	-	-	-	-
3. Digitale themaroutes	-25.000	-	-	-	-
4. Kosten meerjarenuitvoeringsprogramma	PM	PM	PM	PM	PM
Totaal nieuw beleid	**-81.500**	**-44.000**	**-44.000**	**-**	**-**
Totaal wijzigingen in kadernota 2023	-178.315	-80.861	-81.000	-37.000	-37.000
Bedragen in euro's inclusief btw, prijspeil:					
Dekkingsmiddelen / ombuigingen					
1a. Onttrekking algemene reserve	-134.315	-36.816	-37.000	-37.000	-37.000
1b. Onttrekking algemene reserve (bestuursbureau)*	-44.000	-44.000	-44.000	PM	PM
2. Toevoeging algemene reserve					
3. Onttrekking bestemmingsreserve					
4. Toevoeging bestemmingsreserve					
Totaal dekkingsmiddelen / ombuigingen	**-178.315**	**-80.861**	**-104.000**	**-60.000**	**-60.000**
Stand volgens kadernota 2023 (resultaat voor bestemming)	**-89.842**	**121.789**	**160.468**	**206.551**	**208.500**

* Wanneer het AB besluit de kosten van bestuursbureau ook na 2022 uit de algemene reserve te halen.

Gevolgen voor de reserves

Deze kadernota staat in het teken van het voortzetten van bestaand beleid. Het resultaat voor bestemming ontwikkelt zich van € -89.842 in 2022 tot € 208.500 in 2026. Een positief resultaat wordt toegevoegd aan de reserves en een negatief resultaat wordt onttrokken aan de reserves. De reserves laten hierdoor eenzelfde ontwikkeling zien als het resultaat.

Vaststelling door het algemeen bestuur

Deze kadernota wordt/is door het algemeen bestuur van Recreatieschap Twiske-Waterland vastgesteld in de openbare vergadering van 2 december 2021.

Voorzitter,

Mevrouw S. Groenewoud

Bestuursmededeling

voor raden en staten · december 2021

recreatieschap alkmaarder- en uitgeestermeer

Met deze nieuwsbrief informeren wij u over een aantal onderwerpen die in de vergadering van het Algemeen Bestuur van 1 december aan de orde zijn geweest of die op een andere manier actueel zijn.

Modernisering recreatiemonitor, voortgang druktemonitor en bezoekersmanagement

Het recreatieschap monitort het aantal bezoeken aan de recreatiegebieden voor beleid en beheer, en de maatschappelijke verantwoording. De bezoekersaantallen van de gebieden worden sinds 2006 gemeten en vastgelegd in de recreatiemonitor. Het geregistreerde aantal bezoekers en de intensivering van het ruimtegebruik bevestigen niet alleen een toenemend belang, maar ook zwaardere druk op de recreatiegebieden. Doordat bij de huidige wijze van gegevens-inwinning de metingen pas achteraf beschikbaar zijn, biedt deze geen sturingsmogelijkheden. Dit willen we veranderen. De voorkeur gaat uit naar het inzetten van tellingen door middel van gps-informatie die geaggregeerd en anoniem wordt ingekocht via een derde partij.
De gegevens zijn per zelf aan te geven gebied inzetbaar.

Gps-data wordt door veel (overheids)partijen ingezet en voldoet aan de privacyrichtlijnen en wetgeving. De gps-tellingen worden aangevuld met gegevens die worden verkregen door een directe techniek die, bij een hoofdingang, bewegingen 'in het veld' telt. De nieuwe techniek moet daarbij geschikt zijn voor zowel de recreatiemonitor (kwantitatieve bepaling van het aantal bezoeken) als voor de druktemonitor (kwalitatieve bepaling van de drukte). Data die met de nieuwe systematiek verzameld wordt, zal voortaan samen met de data uit andere recreatieschappen worden geanalyseerd en wordt beschikbaar gesteld voor uitwisseling en samenwerking met andere partijen waaronder het bezoekersmanagement van de provincie Noord-Holland.

Uitvoeringsplan door bestuur vastgesteld

Het Algemeen Bestuur heeft na vaststelling van de visie "Natuur en recreatie in Hollandse landschappen" in de vergadering van 7 juli 2021 opdracht gegeven om een Uitvoeringsplan op te stellen.
Het algemeen bestuur is op 1 december 2021 akkoord gegaan met:
1. het Uitvoeringsplan bestaande uit de gebiedsopgaven:
    i. De Meren
    ii. Veenweidelandschappen rondom het meer
    iii. Watergebied Uitgeest
    iv. Watergebied Akersloot
    v. Watergebied Markervaart
    vi. Gebied IJ tot Z – met de uitgewerkte deelprojecten
2. en met de drie overkoepelende RAUM-opgaven
    i. Beheerplan natuur- en recreatiedoelstellingen
    ii. Plan voor gebiedsmarketing en samenwerking
    iii. Projectplan energie en klimaat

Het Uitvoeringsplan kunt u lezen op de website.
In 2022 starten we met de uitvoering van de eerste projecten.

Klik hier voor achtergrondinformatie.

Vervolg Bestuursmededeling

voor raden en staten • december 2021

recreatieschap alkmaarder- en uitgeestermeer

E-bikeroute Oer-IJ

Besloten is de E-bike themaroute Oer-IJ een meer permanent karakter te geven door deze route te bewegwijzeren als themaroute naar voorbeeld van de Landelijke Fietsroutes en andere fiets-themaroutes in het land. De route loopt door vier recreatieschappen in de Metropool Regio Amsterdam. Er zijn aanvullende voorzieningen nodig, zoals extra bewegwijzering in het fietsknooppuntennetwerk. Alle vier de schappen dragen hieraan naar rato bij. Het project maakt ook deel uit van het Uitvoeringsplan, maar is naar voren gehaald om in aanmerking te komen voor een provinciale subsidie.

Kadernota 2023

De kadernota 2023 geeft de actuele inzichten weer die van invloed zijn op de begroting(en) van het recreatieschap. Nadat de kadernota door het bestuur is behandeld worden de programmabegrotingen 2023 opgesteld. De belangrijkste ontwikkelen waar we rekening mee moeten houden zijn:

a. Het verder (door)ontwikkelen van de gebieden Alkmaarder en Uitgeestermeer en IJmond tot Zaanstreek op basis van het vastgestelde Uitvoeringsplan.
b. Het inzetten van omgevingsmanagement met als doel het versterken van de relatie met participanten en stakeholders
c. Het oplossen van overdadige groei van onderwaterplanten in de meren
d. Het bestuurlijk afronden en realiseren van fase 2 van het oever- en natuurontwikkelingsproject Alkmaarder- en Uitgeestermeer.

Daarnaast spelen er ook externe ontwikkelingen waar we rekening mee houden: Het provinciaal collegeprogramma Duurzaam Doorpakken! 2019-2023; Programmatische aanpak stikstof; Implementatie nieuwe omgevingswet (2022); Verdere implementatie Natuurwerk Nederland; Wetlands Amsterdam; Metropoolregio Amsterdam; Regionale routestructuren en het Groen en waterplan Zaanstad.

Terugblik op raads- en statenexcursie 24 september 2021

Op vrijdag 24 september organiseerde het RAUM een excursie voor staten- en raadsleden. Doel van de excursie was hen te informeren over het Uitvoeringsplan. Ontvangst met lunch was bij Gasterij Vuurland. Einde van de excursie was bij Erfgoedpark de Hoop waar ter afsluiting een drankje werd aangeboden. Gedurende een 21 km lange fietstocht per e-bike werd op diverse locaties iets verteld over de projecten uit het Uitvoeringsplan en dan met name in het gebied van IJ tot Z. De tour ging langs het Aagtenpark, Landgoed Rorik, De Kil/ Busch en Dam, Kanovereniging Jason, Pontje Molletjesveer en Scouting De Stierop. Muzikale begeleiding werd verzorgd door troubadour Jan van Til, die een paar toepasselijke liedjes had geschreven. Het zonnige weer, met een straffe wind deed recht aan het thema van de excursie: E-bike tour door Hollandse Landschappen. We kijken terug op een geslaagde middag.

Klik hier voor achtergrondinformatie.

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	8322
Extern Zaak ID	1730990
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	16.b
Titel	Motie 115-2021 Onderzoek naar Binnendijkse achteroevers met zon, natuur en recreatie Wieringerhoek (B-agenda RWK en c-agenda NLG 10-1-2022)
Organisatieonderdeel	BEL/RO

Bijlagen
bijlage 1 bij brief PS M115-2021.pdf
bijlage 2 bij brief PS rapport Plan Duurzaam Leefbaar -een verkenning Deltares Waardenburg.pdf
bijlage 3 bij brief PS Ruimtelijke verkenning Multifunctionele Achteroever Wieringermeer-juli2021.pdf
bijlage 4 bij brief PS 11207629-002-ZWS-0007_v0.1-Haalbaarheidsonderzoek plan Achteroever.pdf
Brief aan PS over motie 115-2021 Onderzoek naar Binnendijkse achteroevers met zon, natuur en recreatie Wieringerhoek.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	22 november 2021
Ingekomen stukken ter kennisname	30 november 2021
Ruimte Wonen en Klimaat	10 januari 2022
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**

Toelichting

Provinciale Staten hebben op 5 juli 2021 met motie M115-2021 het college van Gedeputeerde Staten opgeroepen serieus te onderzoeken of binnendijkse achteroevers met zon, natuur en recreatie in de Wieringerhoek bijdragen aan het halen van de doelstellingen voortvloeiend uit het Klimaatakkoord, landschappelijk goed in te passen vallen en op voldoende draagvlak kunnen rekenen in de regio. Aan de motie is invulling gegeven door een haalbaarheidsonderzoek uit te (laten) voeren.

Provincie
Noord-Holland

Motie Onderzoek naar Binnendijkse achteroevers met zon, natuur en recreatie Wieringerhoek

De Provinciale Staten van Noord-Holland bijeen op 5 juli 2021 ter bespreking van de RES'en 1.0 NHN en NHZ,

Constaterende dat:

- De ambitie van de RES is dat er een zo maximaal mogelijk bod komt uit de regio's voor de opwek van duurzame energie met wind en zon op land;
- Nederland de veertien procent duurzame energie in 2020 die we aan de Europese Unie beloofden, niet heeft gehaald en de Nederlandse opwek dat jaar 'met statistische overdracht' uit Denemarken moest worden aangevuld;
- Het bod in de voorliggende RES'en behoorlijk is maar er ook zoekgebieden zijn afgevallen ten opzichte van de concept RES'en;
- Er nog kansen zijn voor andere zoekgebieden dan nu genoemd in de voorliggende RES'en 1.0;
- Dat ook Provinciale Staten bevoegd zijn zoekgebieden toe te voegen aan de RES'en, zeker waar deze gemeente-overschrijdend zijn;
- De Noord-Hollandse natuurorganisaties een plan hebben aangedragen voor binnendijkse achteroevers met natuur en zonnepanelen in de Wieringermeerpolder;

Overwegende dat:

- Met dit plan op een plek waar nu sprake is van monocultuur een kans bestaat op verdere opwek van duurzame energie met zonnepanelen tot mogelijk 875 GWh;
- In dit plan zoetwater wordt geborgen om verzilte landbouwgronden bewerkbaar te houden voor de landbouw. Water op maaiveld biedt tegendruk tegen verzilting vanuit de ondergrond;
- De achteroevers bijdragen aan het vergroten van de zoetwatervoorraad en waterretentie.
- Dit plan deze opwek combineert met de ontwikkeling van nieuwe natuur met paai en opgroeigebied voor jonge vis en extra leefgebied voor vogels;
- De natuurorganisaties hebben aangegeven draagvlak te zien in de regio voor dit plan;
- De gemeenten Medemblik en Hollands Kroon op bestuurlijk niveau hebben aangegeven dat er geen draagvlak zou zijn voor dit plan binnen hun gemeente;
- Draagvlak één van de overwegingen is voor het inpassen van een zoekgebied in de RES maar niet de enige;
- Dit plan een verrijking zou kunnen zijn voor zowel de RES als het gebied Wieringerhoek;
- Dit plan ook economische kansen biedt voor de omgeving vanuit de opbrengst van de zonnepanelen maar ook voor de ontwikkeling van recreatie en toerisme, zoals bleek uit presentaties in maart jl. onder meer naar aanleiding van het identiteitsonderzoek IJsselmeerkust en de presentatie van de natuurorganisaties van het plan zelf;
- Dit plan eventueel een alternatief kan zijn voor grote zonne-atollen in het IJsselmeer;
- Het IJsselmeer een Natura 2000-gebied is, waar zorgvuldig mee om dient te worden gegaan;

Kon document bijlage 2 bij brief PS rapport Plan Duurzaam Leefbaar -een verkenning Deltares Waardenburg.pdf niet opnemen in de bundel

Van mening zijn dat:

- De Provincie Noord-Holland, samen met de betrokken gemeenten, inwoners, agrariërs en natuurorganisaties, serieus moet onderzoeken of dit plan bijdraagt aan het halen van de doelstellingen voortvloeiend uit het Klimaatakkoord, landschappelijk goed in te passen valt en op voldoende draagvlak kan rekenen in de regio;

Gehoord de discussie,

Roepen het College van Gedeputeerde Staten op:

- Serieus de haalbaarheid te onderzoeken van het plan Binnendijkse achteroevers met natuur en zonnepanelen in de Wieringermeerpolder en hiervan verslag te doen aan Provinciale Staten;

En gaan over tot de orde van de dag.

Annette de Vries	Emre Kanik	Jaap Hollebeek
PvdA	D66	PvdD

H+N+S+ +

Vogelbescherming NEDERLAND

staatsbosbeheer

Natuurmonumenten

Sportvisserij Nederland

Landschap Noord-Holland

natuur en milieu federatie noord-holland

HET BLAUWE HART VAN NEDERLAND

RUIMTELIJKE VERKENNING

MULTIFUNCTIONELE ACHTEROEVER WIERINGERMEER

JULI 2021

AANLEIDING EN OPBOUW

Deze ruimtelijke verkenning Multifunctionele Achteroever Wieringermeer geeft verdere invulling aan de discussie over natuurversterking in en rond de Wieringerhoek, de kustzone tussen Wieringermeer en IJsselmeer. Hiervoor is eerder een uitwerking gemaakt door Bureau Stroming dat in vogelvlucht de potentie van het achteroever-concept toont. Het multifunctionele achteroever-concept heeft als doel een perspectief vol kansen en mogelijkheden te laten zien, uitgaande van het principe van multifunctioneel ruimtegebruik. Dat vertaalt zich naar een brede binnendijkse zone waarin ruimte is voor (natte) natuur gekoppeld aan onder andere zonne-energie en landbouw. Het concept van de multifunctionele achteroever is een uitnodiging om het gesprek met de verschillende gebiedspartijen te verrijken, zowel als het gaat om de ontwikkeling van natuur als om die van energie.

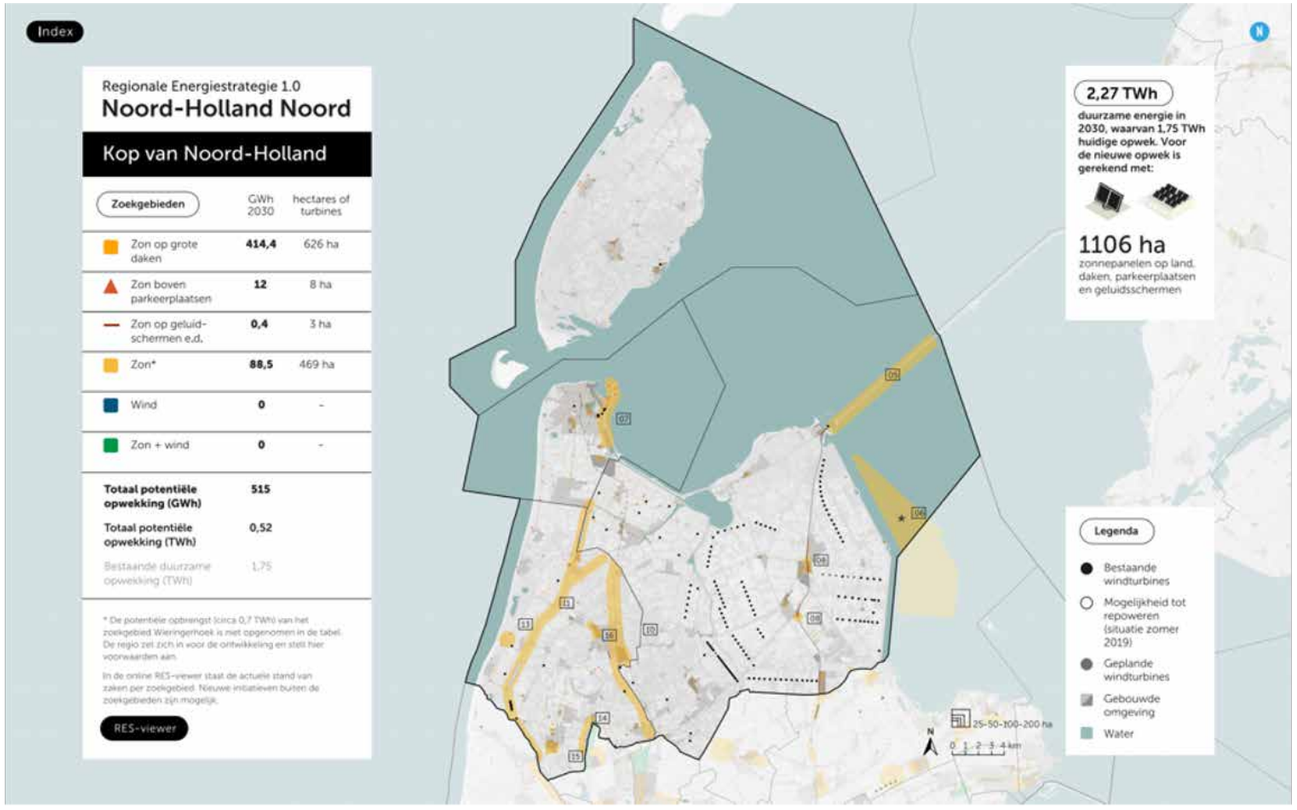

Principe achteroever-concept. Bron: Bureau Stroming Natuur-en landschapsontwikkeling, 2020

RES NOORD-HOLLAND NOORD

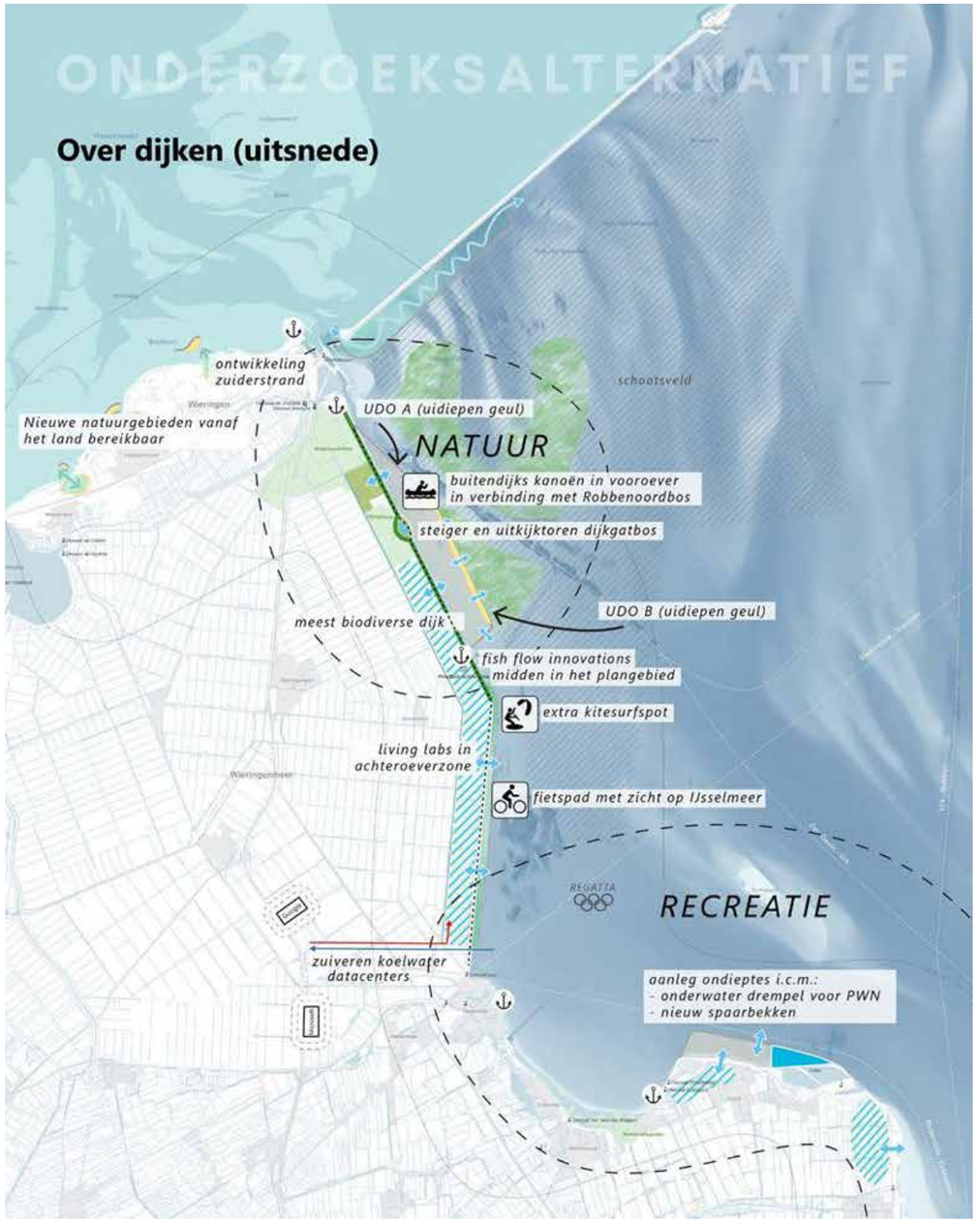
Er lopen momenteel twee processen in het gebied die belangrijk zijn in relatie tot het multifunctionele achteroever-concept. Allereerst de Regionale Energie Strategie Noord-Holland Noord (RES-NHN), die verkent waar in Noord-Holland ruimte is voor het opwekken van duurzame energie. Hierin wordt onder meer een zoekgebied voorgesteld voor grootschalige plaatsing van zonnevelden op het IJsselmeer. De multifunctionele achteroever biedt hiervoor een natuur-inclusiever alternatief, dat bovendien geen inbreuk doet op het Natura 2000-gebied IJsselmeer.

RES Noord-Holland Noord op kaart - zoekgebieden voor zon en wind.
Bron: RES 1.0 Noord-Holland Noord, 2021

PAGW WIERINGERHOEK

Ten tweede loopt het traject Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW), waar de Wieringerhoek één van de deelgebieden is. En waarbinnen het achteroever-concept één van de oplossingsrichtingen is om de ecologische kwaliteit van het IJsselmeersysteem te verbeteren. De resultaten van deze verkenning bieden input om het gesprek te voeren over de kansen van het optimaal inzetten van een multifunctionele achteroever, door deze ook te koppelen aan de mogelijkheden voor energie, landbouw en recreatie.

Onderzoeksvariant Over Dijken als onderdeel van de PAGW Wieringerhoek
Bron: RWS/Witteveen en Bos, 2020

OPBOUW

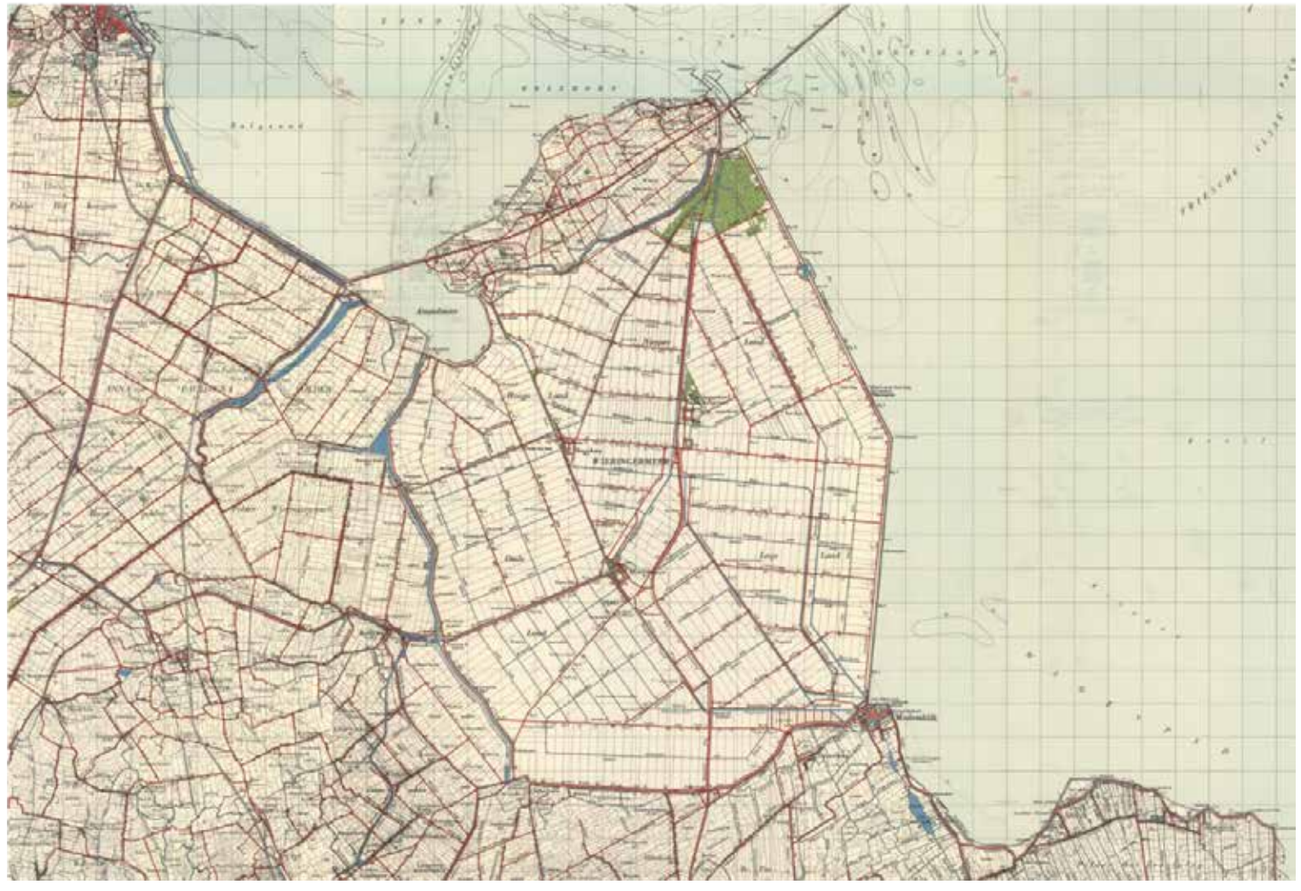
Deze verkenning loopt langs twee lijnen: er is een ‘locatie specifieke’ lijn die gaat over de Wieringerhoek en hoe een multifunctionele achteroever hier vorm zou kunnen krijgen; en er is een lijn met ‘algemenere’ bouwstenen voor een multifunctionele achteroever die ook op andere plekken langs de IJsselmeerkust toepasbaar kan zijn.

De opbouw is als volgt:

- Eerst wordt kort de landschappelijke karakteristiek van de Wieringermeer beschreven; de ruimtelijke betekenis en kwaliteit van het landschap en de positie binnen het grotere geheel van het hele IJsselmeergebied (1).
- Ten tweede komen enkele opgaven aan bod die spelen in de Wieringermeer en tussen IJsselmeer en Wieringermeer en wordt onderzocht welke mitigerende rol de achteroever hierin zou kunnen nemen (2).
- Daarna volgt een reeks bouwstenen die de verschillende verschijningsvormen van het landgebruik toelichten, elk met een sterke natuurcomponent (3).
- En tot slot worden deze bouwstenen uitgewerkt in twee varianten voor een multifunctionele achteroever voor de Wieringerhoek, om de reikwijdte en mogelijkheden van dit concept verder te verkennen en in beeld te brengen (4).

1. LANDSCHAPPELIJKE KARAKTERISTIEK

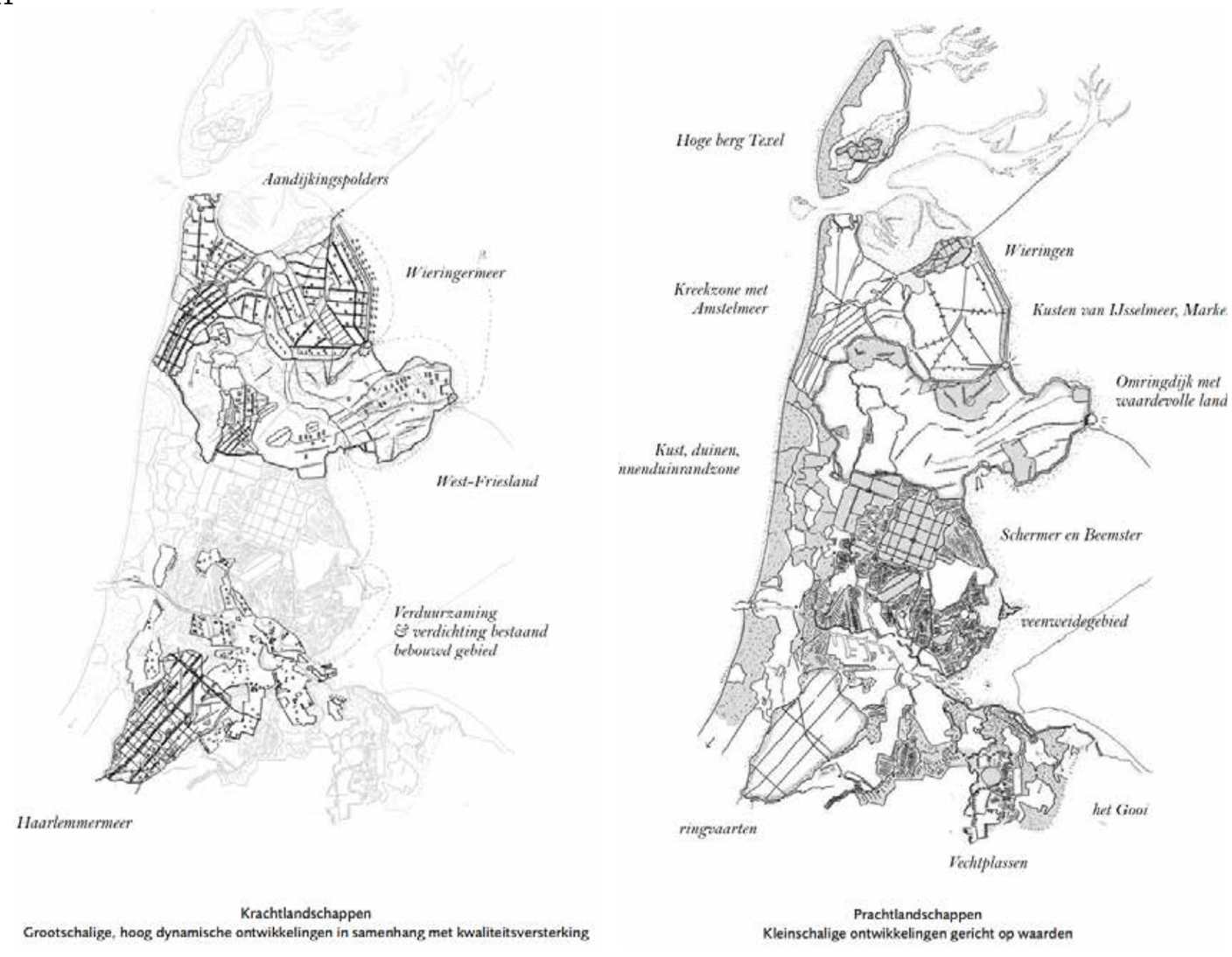
De Wieringermeer is in 1930 drooggelegd en vier jaar later al in cultuur genomen. Het is de eerste polder die in het kader van de Zuiderzeewerken is drooggelegd. Wie op een kaart kijkt ziet nog duidelijk de strakke maatvoering en ritmiek die in het ontwerp is toegepast en in alle onderdelen te herkennen is: de wegenstructuur met daaraan op vaste afstand de erven; de hoofdwaterstructuur die met gevoel voor dramatiek samenkomt bij de gemalen Lely (zuid) en Leemans (noord); de akkers die er als een duidelijk raster tussen liggen; en de dijk die de boel afsluit van het IJsselmeer en het grote hoogteverschil tussen polder en meer mogelijk maakt.

Topografische kaart uit de jaren de nieuwe polder.
Bron: Topotijdreis, 2021

WIERINGERMEER ALS KRACHT-EN PRACHTLANDSCHAP

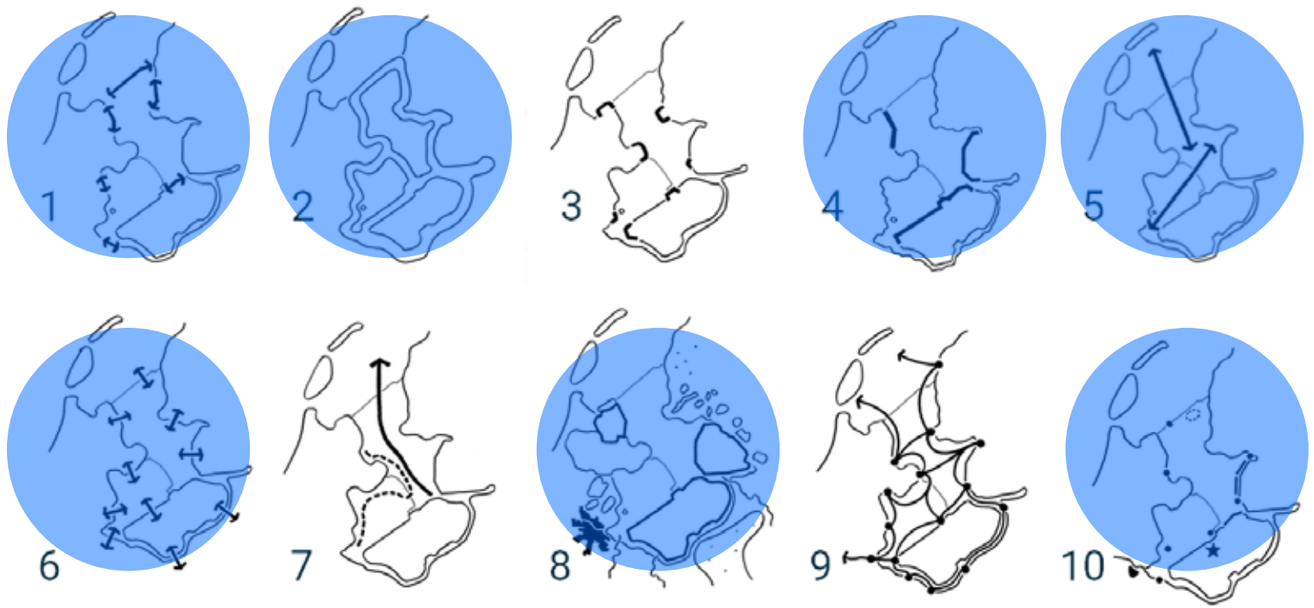
De functionele opbouw – gericht op het optimaal bedienen van de landbouw – is een krachtig gebaar en is ook geschikt gebleken voor andere grootschalige ontwikkelingen met een grote ruimtelijke schaal – zoals bijvoorbeeld voor windenergie. In het Kwaliteitsbeeld Noord-Holland 2050 wordt dit omschreven als een ‘krachtlandschap’ met passende maat en schaal. Daartegenover is hier ook sprake van een ‘prachtlandschap’, wat voor een groot deel schuilt in hoe de polder is vastgemaakt aan het bestaande land. De sequentie (van zuid naar noord) van oude stad, gemaal, rechte dijk, knik, rechte dijk, boscomplex, dijkdoorbraak en oud land, met links en laag de polder en rechts de dijk en het water heeft eenzelfde aantrekkelijkheid die op veel plekken langs de kust van de Zuiderzee te vinden is.

Kracht- en prachtlandschappen Noord-Holland.
Bron: Kwaliteitsbeeld Noord-Holland 2050. Van Paridon x de Groot, 2017

KWALITEIT VAN HET IJSSELMEERGEBIED

Die ruimtelijke opbouw – en het contrast tussen oud en nieuw – is ook terug te vinden in het onderzoek van de Van Eesteren Leerstoel onder leiding van Frits Palmboom, die tien gouden regels van het IJsselmeergebied opstelde om de kwaliteit van het IJsselmeergebied te duiden en bij ontwikkelingen verder te versterken. Daarin doet de Wieringermeer ook mee. En daaraan kan de multifunctionele achteroever ook een bijdrage leveren, zeker als het gaat om punten als: de kust als zone, de verbindingen tussen water en achterland en (in relatie tot zon) het openhouden van de grootste maten van het IJsselmeergebied. Het gaat telkens om het behoud en de waardering van de bestaande kwaliteit (in het geval van de Wieringermeer de heldere structuur) en het zoeken naar verbreding en vernieuwing van die kwaliteiten.

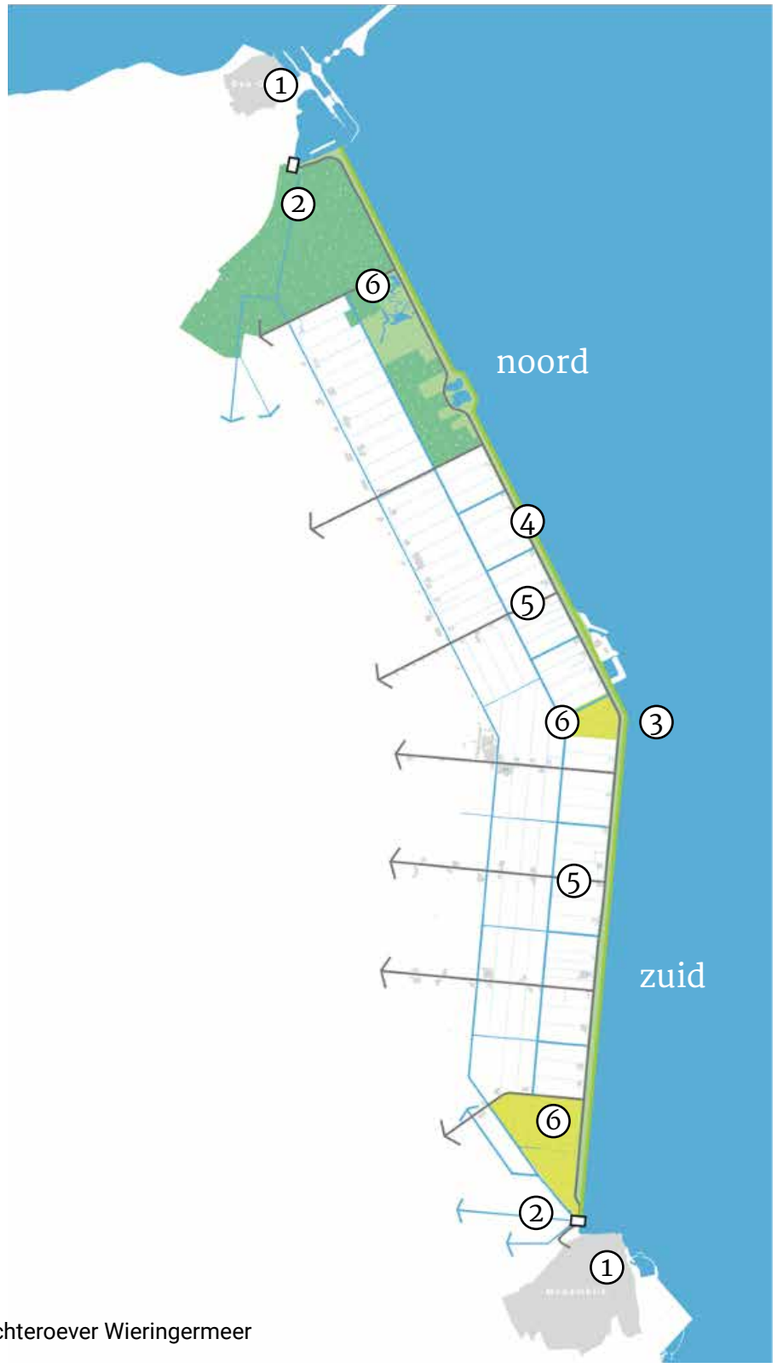
1. Maak het rondje IJsselmeer compleet
2. Benader de kust niet als een lijn maar als een zone
3. Respecteer en versterk de opeenvolging van baaien en kapen
4. Koester en versterk het verschil tussen strakke en grillige kusten
5. Verdedig de grootste open maten in het gebied
6. Intensiveer de verbindingen tussen het water en het achterland
7. Speel in op de diversiteit van het (onder)waterlandschap
8. Buit de diversiteit van het achterland uit
9. Verfijn het netwerk van verbindingen, te land en te water.
10. Voeg een paar nieuwe krachtige trekkers toe

Bron: 10 gouden regels voor het IJsselmeergebied. Van Eesteren Leerstoel

LANDSCHAP OP HOOFDLIJNEN

De focus ligt hier niet op de gehele Wieringermeer maar op de zone achter de dijk. Ze vormt een overgang tussen IJsselmeer en polder. Dit landschap op hoofdlijnen is als volgt te kenschetsen:

1. De dijkzone ligt opgespannen tussen Wieringen (met Den Oever op de kop) en West-Friesland (met Medemblik op de kop);
2. De gemalen Leemans en Lely en daaruit vertakkende hoofdwaterstructuur vormen de grenzen van het gebied landinwaarts;
3. De dijkzone bestaat uit een noordelijk deel en een zuidelijk deel met de ‘knik’ in de dijk bij de Oude Zeug als scheidslijn. Hier ligt ook de waterscheiding tussen de twee peilvakken;
4. Haaks hierop bestaat de dijkzone (van buiten naar binnen) uit het IJsselmeer, de dijk met brede dijkvoet, een weg (met erven), polder, tussensloot, polder en hoofdafwatering. De dijk vormt een harde grens;

Landschappelijke hoofdopzet achteroever Wieringermeer

LANDSCHAP OP HOOFDLIJNEN (VERVOLG)

5. De ritmiek van de kavels en de wegen haaks op de dijk verschilt tussen noord en zuid, en daarmee ook de positie van de erven. Deze liggen in noord en zuid in ieder geval ook direct achter de dijk;
6. Het noordelijk deel (Robbenoordbos – omgevormd naar bos vanwege te veel aan zoute kwel) is te zien als verbijzondering binnen de verder strak ingevulde polder. Een soortgelijke ‘overhoek’ is ook zichtbaar boven het gemaal Lely en ook bij de knik is sprake van een afwijking van het polderraster;

Zicht vanaf Medemblikrichting Wieringermeer met de brede zone achter de dijk en de ‘overhoek’ net boven het gemaal Lely. Bron: Regionaal Archief Alkmaar (FO 3021891)

FUNCTIONEEL LANDSCHAP

De ruimtelijke opbouw wordt in deze verkenning gebruikt als basislaag waarop het programma – de multifunctionele achteroever – een plek kan vinden. Soms biedt het aanleidingen om programma en ruimte te verknopen. De ruimtelijke opbouw is exemplarisch voor de tijd waarin de polder ontworpen en drooggelegd is – met techniek zijn de landbouwkundige condities in de hele polder gelijkgemaakt, ongeacht ondergrond en lokale condities.

Nieuw land: De Wieringermeer drooggelegd in 1930.
Bron: Regionaal Archief Alkmaar (FO 3010009)

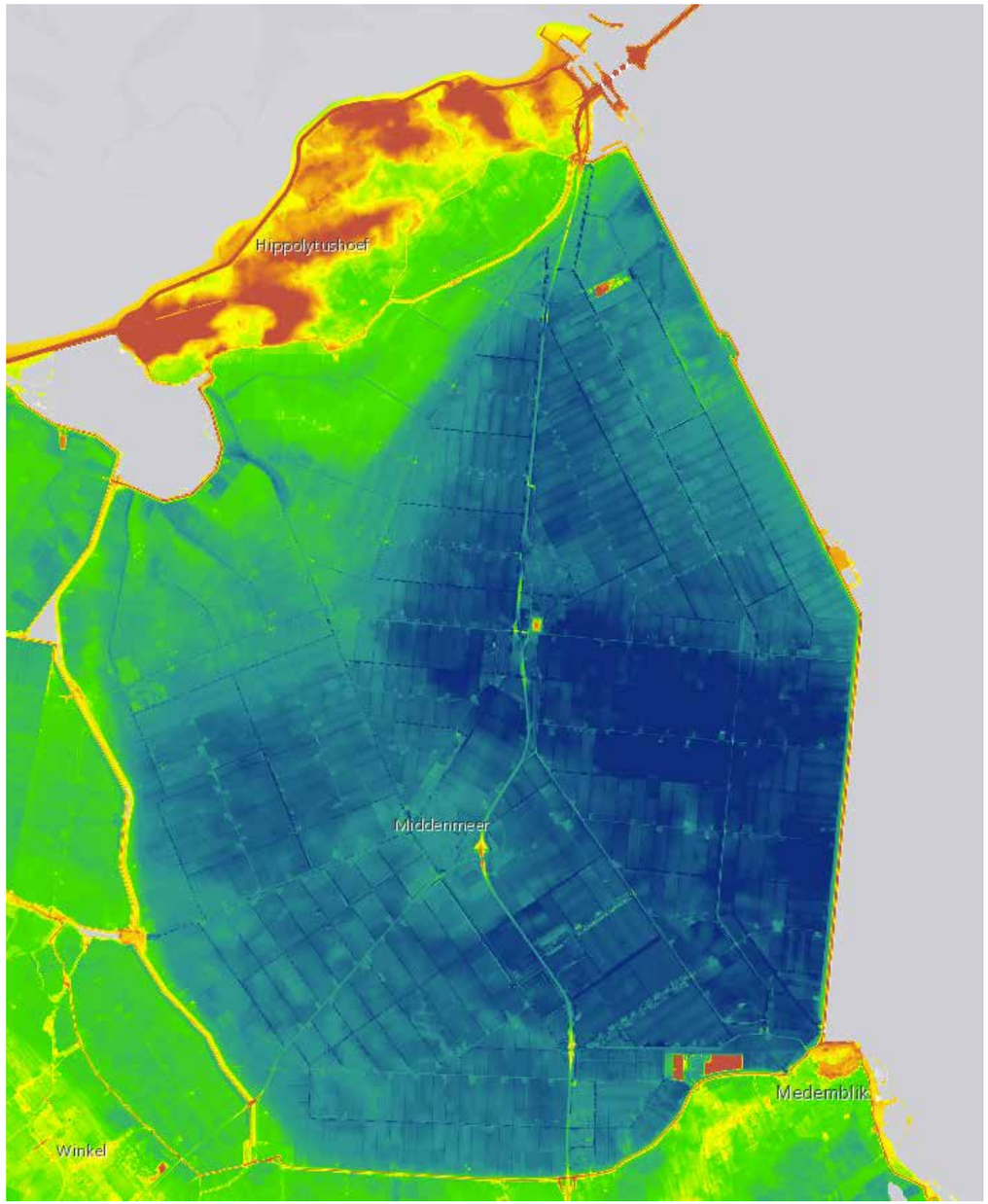

Machinaal agrarisch landschap. Ploegen in de Wieringermeer, ca 1933. Bron: Regionaal Archief Alkmaar (FO 3022623)

NATUURLIJK LANDSCHAP ZICHTBAAR MAKEN

In de praktijk heeft dat allerlei gevolgen gehad; dat de lage delen (in het zuiden) dieper bemalen worden bijvoorbeeld en dat het Robbenoordbos uiteindelijk niet geschikt bleek voor landbouwkundig gebruik (vanwege de zoute kwelstroom) en tot bos is omgevormd. De ondergrond toont zich!

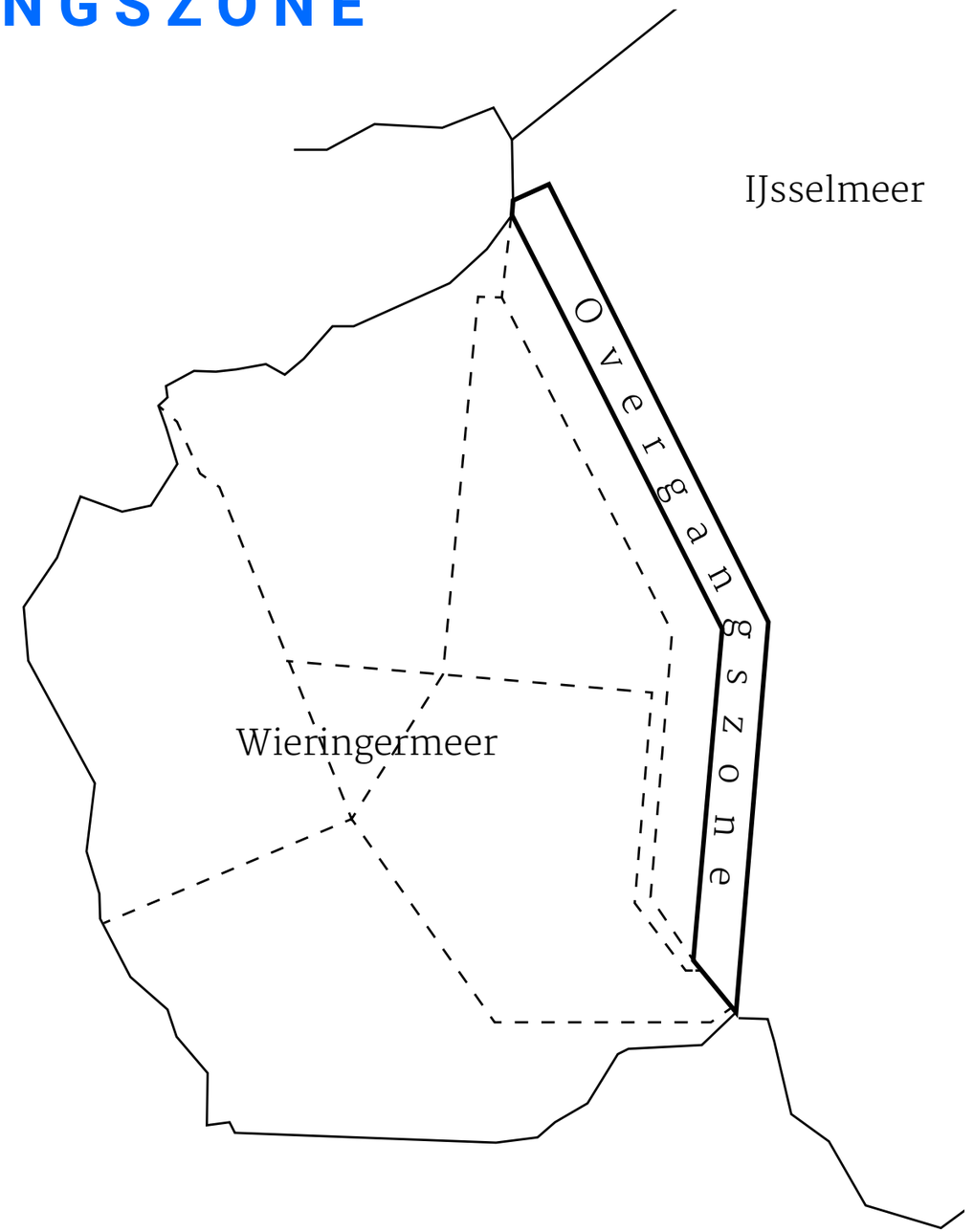
De ruimtelijke opbouw is dan ook niet allesbepalend. Juist de ‘spanning’ tussen de functionele structuur van de polder en de bodem- en watercondities die zich daar niets van aantrekken vormen een aantrekkelijk perspectief dat in het licht van de multifunctionele achteroever verder wordt uitgewerkt.

De hoogteverschillen tussen polder en omliggend land en de hoogteverschillen in de polder zijn beiden duidelijk zichtbaar. Bron: AHN

2. ACHTEROEVER ALS OVERGANGSZONE

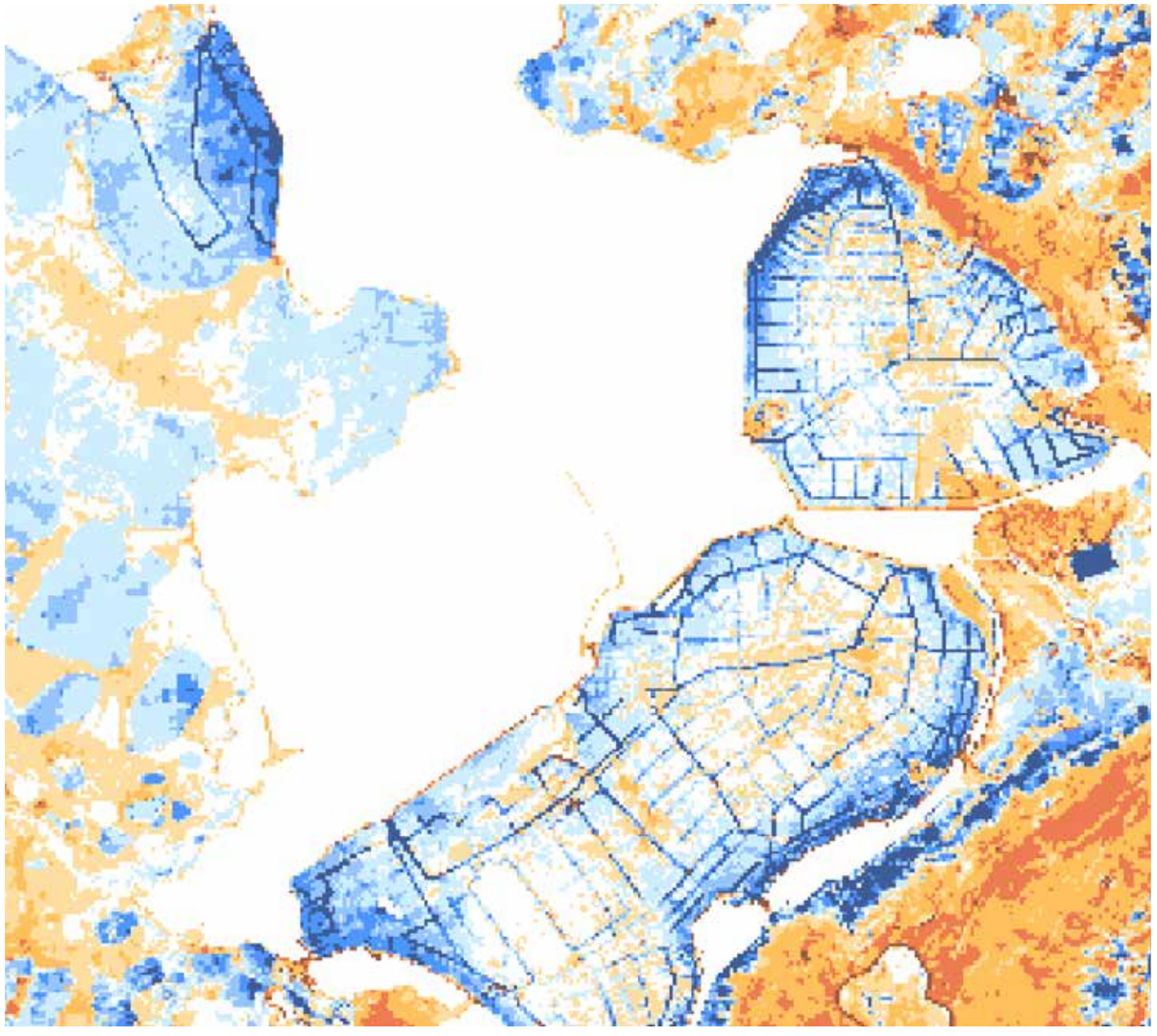
De landschappelijke structuur laat op eerste gezicht een helderheid en eenduidigheid zien. Maar door de drooglegging van de Wieringermeer (en de afsluiting van de Zuiderzee) zijn er ook een aantal kwesties ontstaan die het gebruik van het landschap mede beïnvloeden. Het gaat daarbij telkens over de dijkzone als overgangszone tussen IJsselmeer enerzijds en de polder anderzijds.

Principeschets van de positie van de achteroever als ‘bemiddelaar’ tussen binnen-en buitendijks

KWEL EN VERZILTING IN DE DIJKZONE

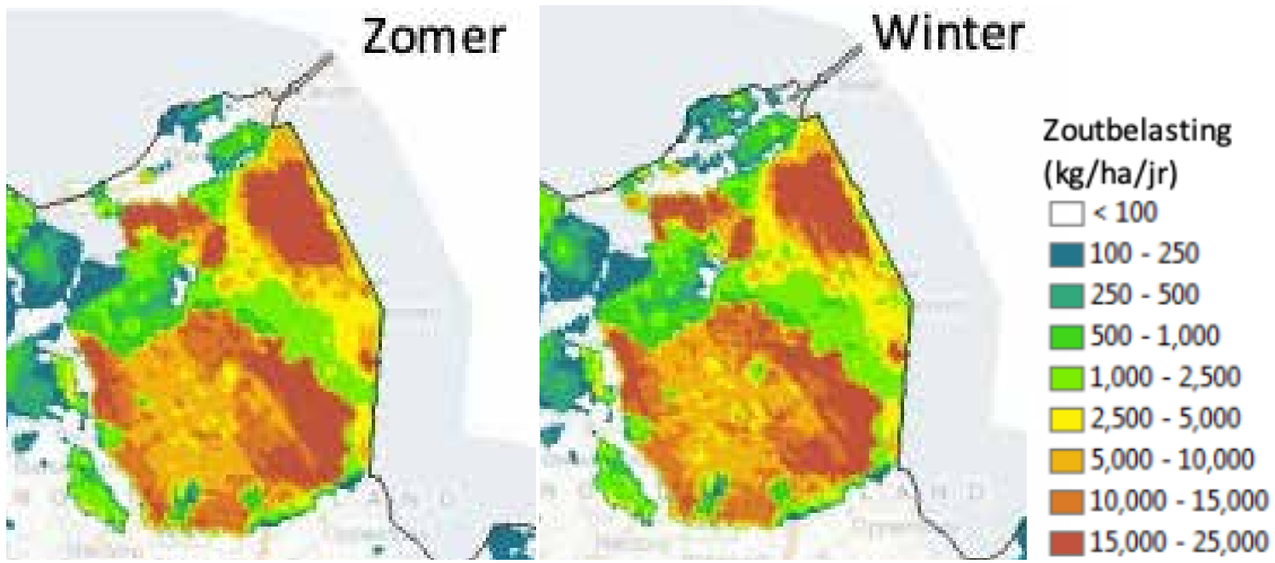
Het kaartbeeld met daarop de mate van kwel en infiltratie in het IJsselmeergebied laat duidelijk zien wat de impact is geweest van de inpoldering en afsluiting van de Zuiderzee. Door de diepe ligging van de Wieringermeer ten opzichte van het hoge peil van het IJsselmeer is er sprake van veel kwel in de overgang van meer naar polder. Doordat het IJsselmeer zoet is, verzoet de ondergrond hier ook en komt voor een deel zoete kwel omhoog. Maar de Wieringermeer is een oude zeebodem met zout in de grond – een deel van de kwel is dan ook zout, wat leidt tot verzilting in delen van de polder. Dit heeft gevolgen voor de landbouw en voor het watergebruik – er moet meer worden doorgespoeld.

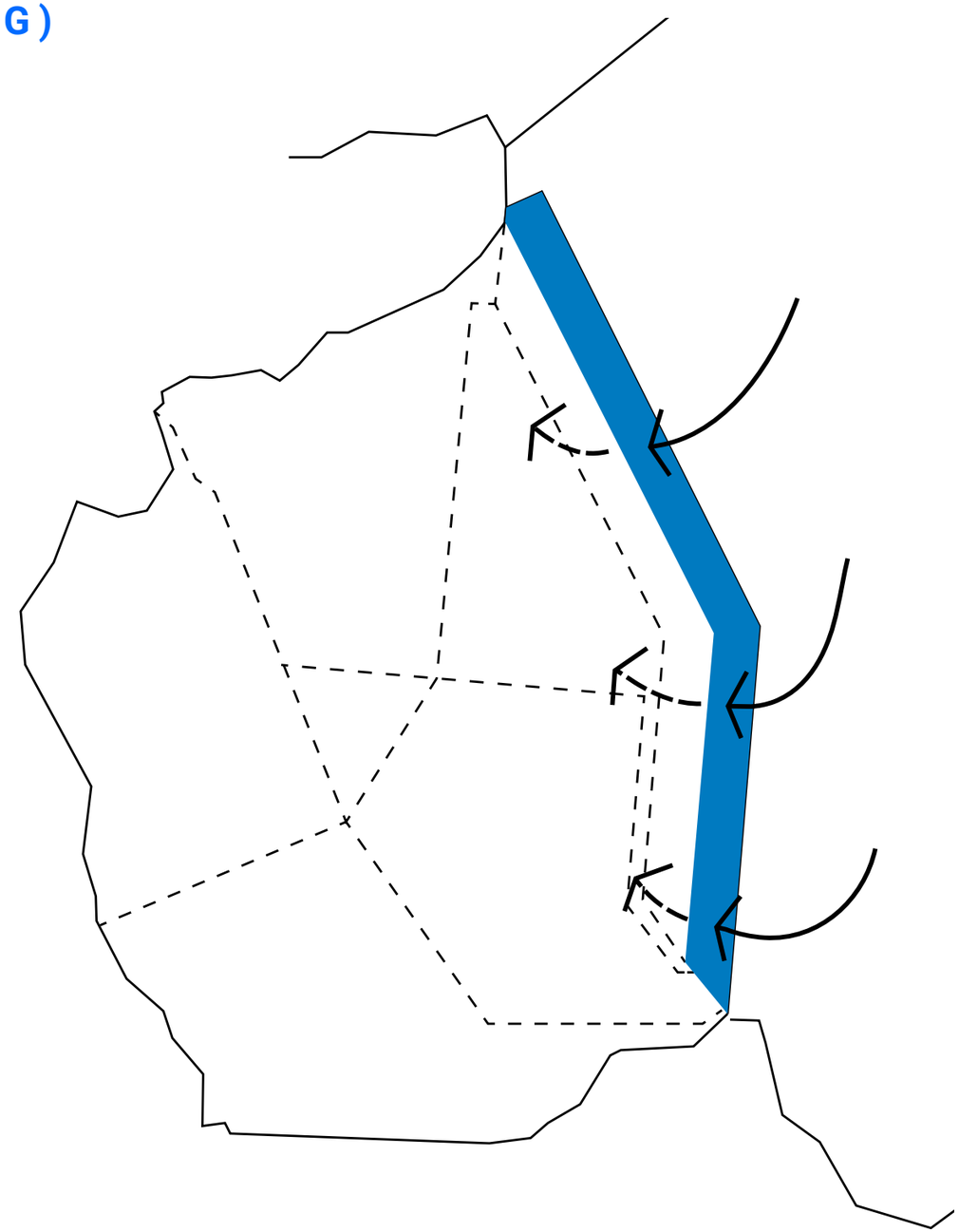
Uitsnede IJsselmeergebied van de kwel- en infiltratiekaart. In blauw de mate van kwel - de randen van de Zuiderzeepolders springen eruit. Bron: Klimaateffectatlas

KWEL EN VERZILTING IN DE DIJKZONE (VERVOLG)

Door de overgang van IJsselmeer naar polder meer gradueel te maken (door binnendijks te vernatten) kan de kwelstroom worden afgezwakt doordat er tegendruk wordt geboden tegen de grondwaterstromen vanuit oostelijke richting. Zo wordt ook de zoute kwel ‘afgevangen’ omdat dit in de vernatte zone omhoogkomt en zo niet verder polder inwaarts terecht komt.

Indicatie van de zoutbelasting - vooral in het noordelijk deel ligt dit direct achter de dijk. Bron: Velstra et al., 2013

De achteroever als vernatte zone om tegendruk te bieden aan de kweldruk uit het IJsselmeer

HARDE GRENS TUSSEN HABITATS

Een van de belangrijkste doelen van het PAGW is om de ecologische barrière tussen IJsselmeer en achterland te slechten, als ook die tussen IJsselmeer en Wad. De grens tussen IJsselmeer en achterland is nu de harde dijkzone, zonder voor- of achterland een abrupte scheiding. De overgang tussen voor en achter de dijk is voor vissen en andere onderwaternatuur niet aanwezig. Er zijn verschillende manieren om hier wat aan te doen, in alle gevallen gaat het ook hier om een overgangszone tussen het grote open water en het polderwater van sloten en vaarten.

De grens tussen IJsselmeer en Wad, en meer algemeen tussen zoet en zout ontbreekt grotendeels in het IJsselmeer. Gezocht wordt naar mogelijkheden om vismigratie tussen de systemen mogelijk te maken, maar ook de overgang vanuit IJsselmeer naar achterland is in die reeks belangrijk.

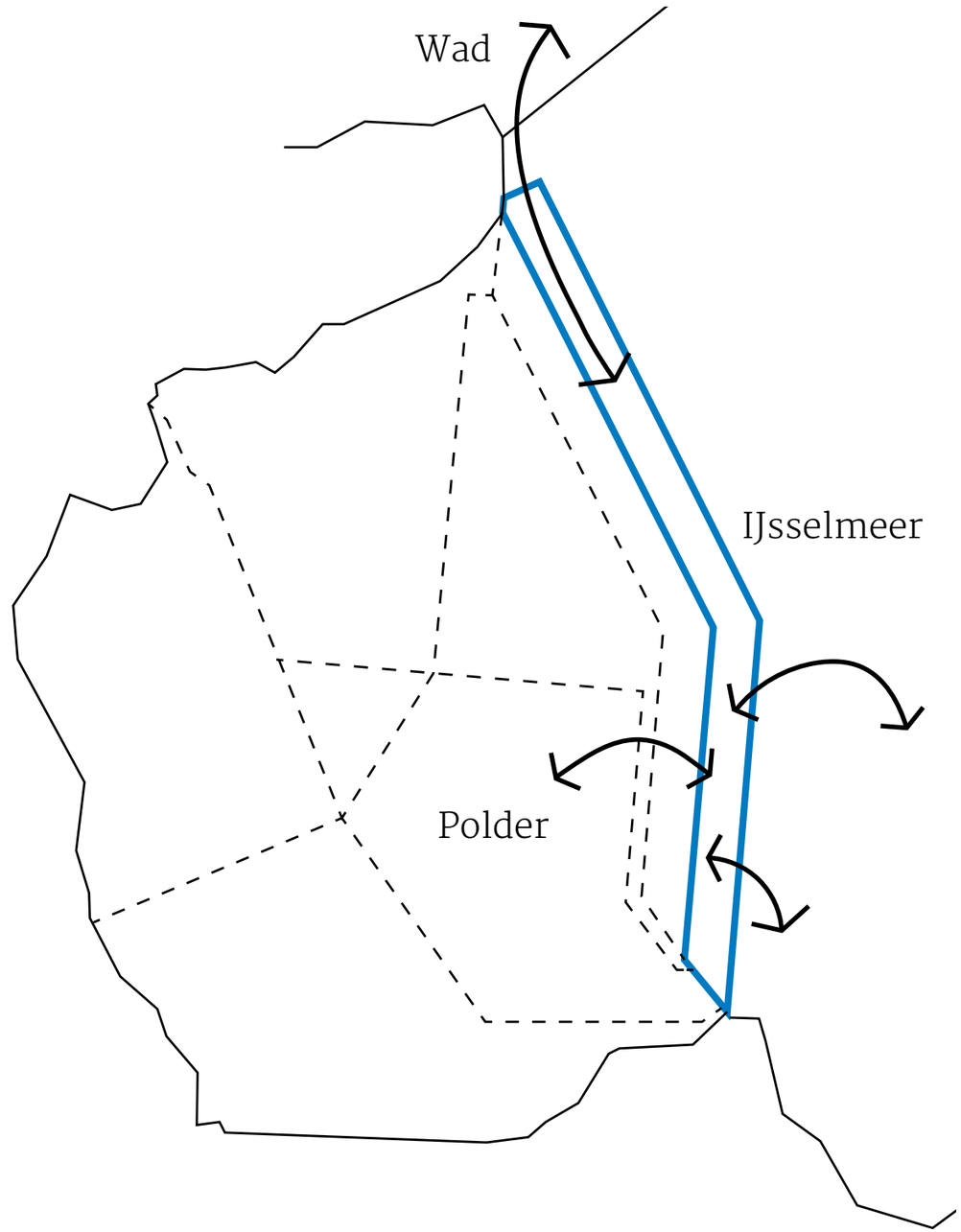

Sinds de aanleg vormt de Wieringermeerdijk een harde grens tussen binnen-en buitendijks.
Bron: Staatsbosbeheer

HARDE GRENS TUSSEN HABITATS (VERVOLG)

De geleidelijke zoet-zout overgang is ook een aantrekkelijk en vrij zeldzaam habitat in het IJsselmeersysteem en biedt een breed spectrum aan hoogproduktieve (voedselrijke) opgroeihabitats, passend bij de soortspecifieke eisen van een aantal diadrome doelsoorten. Voor deze overgang is een functionele lokstroom (van zuid naar noord) en een zoetwater-inlaat aan de zuidkant nodig.

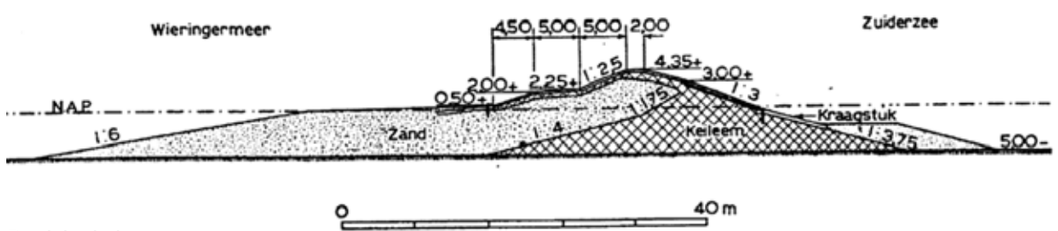
De achteroever van de Wieringermeerdijk biedt de mogelijkheid om deze overgangen tot stand te brengen. Zeker gezien de westkust van het IJsselmeer buitendijks een vrij harde overgang kent tussen dijk en open water (ten opzichte van de zanderigere en meer graduele overgang aan de Friese kust bijv.) is het creëren van deze overgang aan de binnenkant van de dijk mogelijk kansrijker. Dat geldt zowel in oost-westrichting als in de richting noord-zuid.

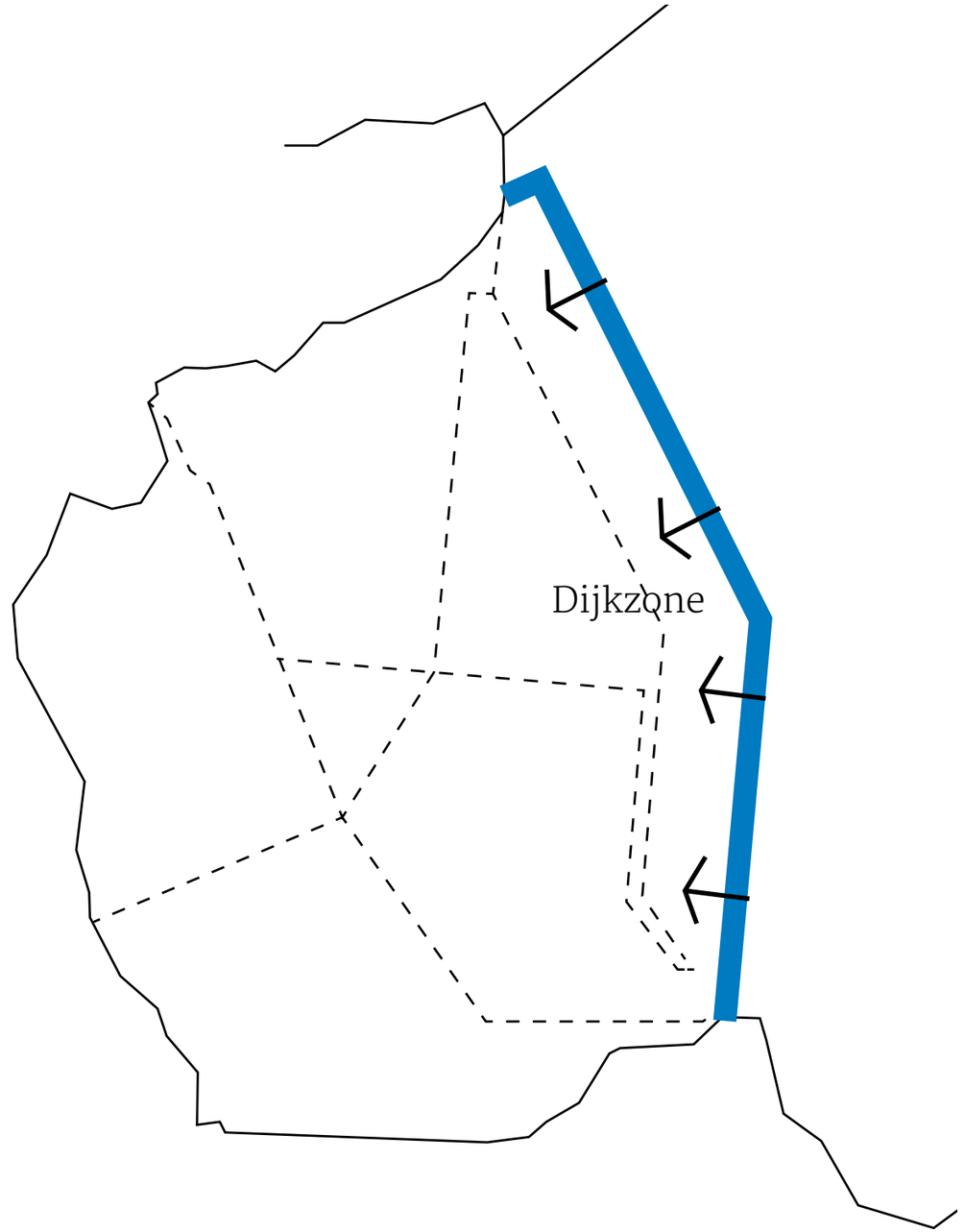
De achteroever als overgangszone tussen polder- en IJsselmeernatuur en tussen zoet en zout

DIJKVEILIGHEID OP LANGE TERMIJN

De dijk vormt de letterlijke grens tussen binnen en buiten. Maar ook deze is aan verandering onderhevig. Mede in het licht van klimaatadapatie wordt gekeken of de dijken op termijn (wederom) versterkt moeten worden. In dat licht is het de moeite waard om de dijk niet als grens maar als zone te beschouwen; een zone waarin een reeks van maatregelen samen de stabiliteit van de waterkering bepalen.
Daarin kan ook de achteroever een rol spelen. Door hier te vernatten bijvoorbeeld, kan indirect de stabiliteit van de dijk worden verhoogd, doordat er tegendruk wordt geleverd aan de druk vanuit het IJsselmeer. Het is de moeite waard dit vanuit een lange termijn blik op de waterveiligheid, verder uit te zoeken.

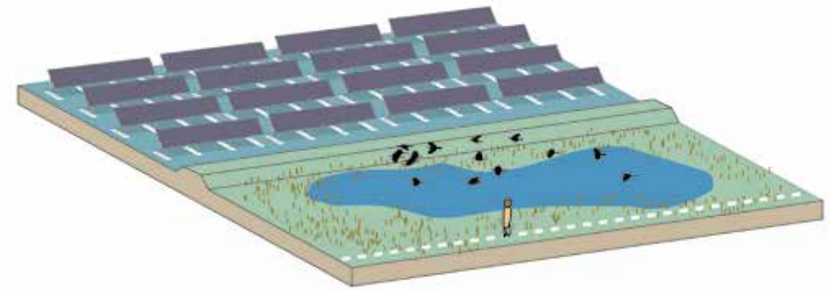
De dijk als lijn

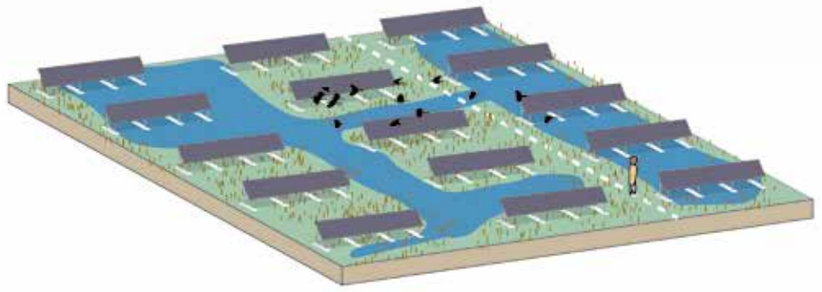

De dijk als zone; de achteroever als onderdeel van een brede dijkzone

ZONNE-ENERGIE ALS OVERGANG

De energietransitie betekent onder meer dat de opwek van energie zichtbaarder zal worden in het landschap omdat deze om ruimte vraagt. Dat is met windenergie al langer zichtbaar in de Wieringermeer. Maar zonne-energie is andersoortig, dit heeft op grotere schaal minder impact dan windturbines (bijv. geluid, slagschaduw, beleving), maar in directe zin is het een grote ruimtevrager. Zonnevelden op landbouwgrond zijn vanuit energie gedacht de meest efficiënte (goedkope) oplossing, maar gaan ten koste van landbouwgrond. Zonnevelden op natuur (zoals op het IJsselmeer) hebben eenzelfde effect; hoewel er wel ecologische bijvangst te halen is, heeft het een grote impact.

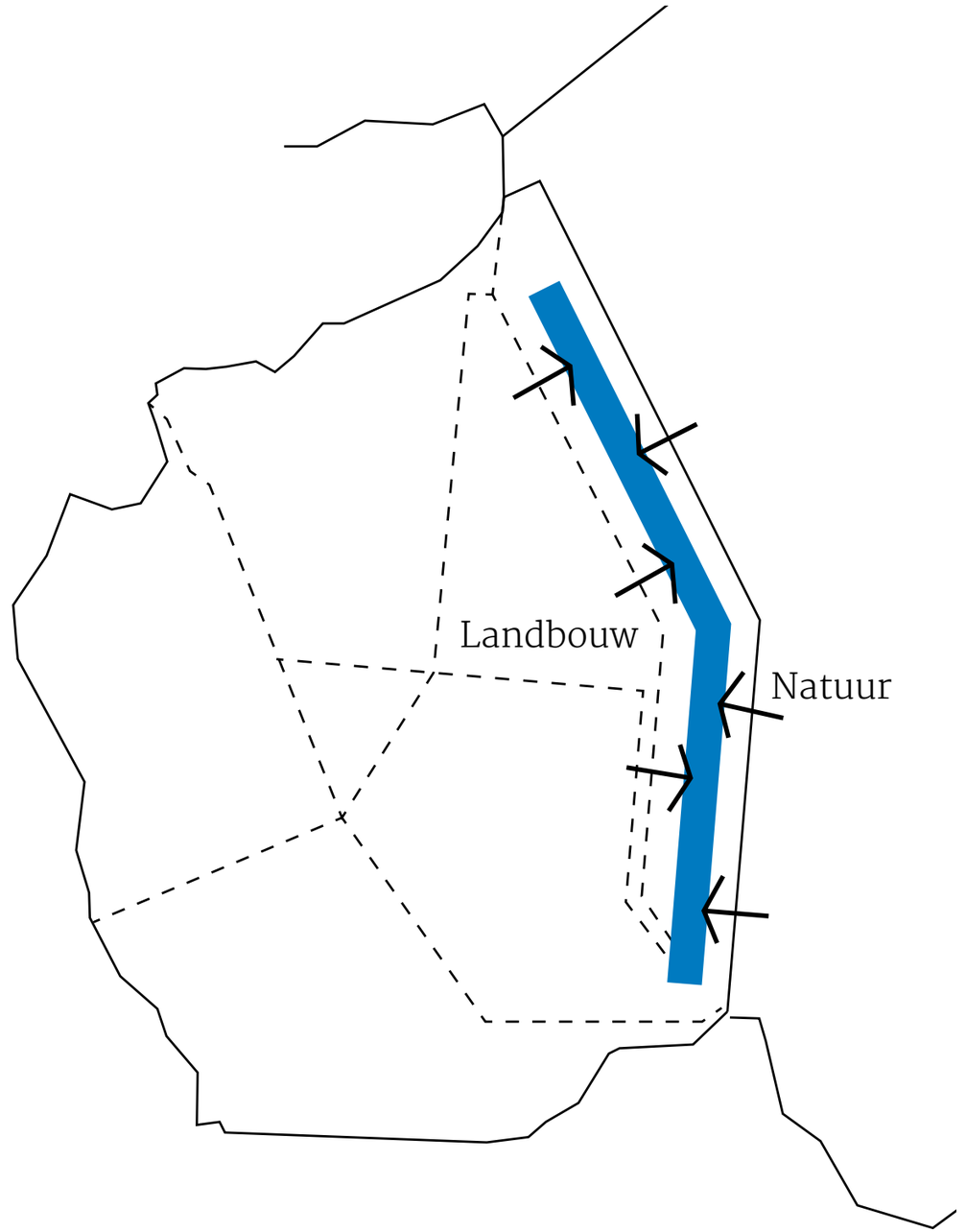

Zonne-energie heeft een grote ruimtelijke impact en kan op verschillende manieren worden ingepast. Geconcentreerd en compact, of uitgespreid en gekoppeld aan andere opgaven.

ZONNE-ENERGIE ALS OVERGANG (VERVOLG)

In het achteroever-concept wordt naar een antwoord gezocht op deze spanning. Zon wordt hier ingezet als bemiddelaar tussen landbouw en natuur. In de achteroever wordt ruimte gemaakt voor natuurontwikkeling op landbouwgrond, dat tevens iets doet tegen kweldruk. Tegelijkertijd wordt er ruimte geboden voor het opwekken van zonne-energie in de overgang van natuur naar landbouw. Dit biedt mogelijkheden voor de landbouw, die hier zon kan 'oogsten'. Zo wordt er gezocht naar een nieuwe balans en invulling gegeven aan een multifunctionele overgang tussen IJsselmeer en polder.

Inzet van zonne-energie in de overgangszone tussen landbouw en natuur

3. BOUWSTENEN MULTIFUNCTIONELE ACHTEROEVER

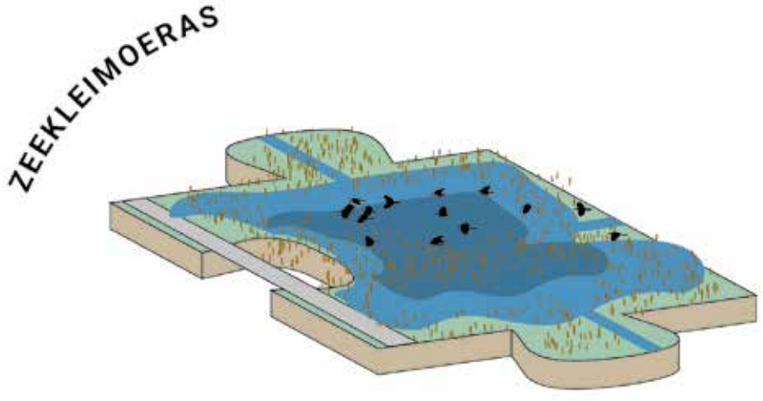
De hiervoor besproken punten gelden in zekere mate voor de hele IJsselmeerkust – naast een gebiedseigen aspect zijn er algemene principes uit op te halen. De multifunctionele achteroever is telkens opgebouwd uit dezelfde ‘bouwstenen’. Ze zijn hier vormgegeven als puzzelstukjes, om aan te geven dat ze samengevoegd kunnen worden in verschillende configuraties om zo tot een beeld te komen. Sommige bouwstenen functioneren het beste wanneer deze omringd worden door gelijksoortige bouwstenen, anderen werken ook los van elkaar.

De bouwstenen worden hier kort besproken. Omdat de insteek van dit achteroever-concept er een is vanuit de natuurhoek, krijgen die bouwstenen de nadruk en wordt ook gepleit voor een natuurcomponent in de andere bouwstenen. Voor de overige bouwstenen is aangegeven wat de mogelijkheden zijn, zonder daarbij precies aan te geven wat de opbrengst is (bijv. het aantal KWh). Daarvoor is een verdere uitwerking nodig die buiten de reikwijdte van deze opdracht valt en die bovendien in dialoog met andere gebiedspartijen zou kunnen worden gedaan.

BOUWSTENEN NATUUR

Zeekleimoerassen

Deze bouwsteen vormt een habitattype met een permanente natte component. Ook in droge tijden kunnen waterplanten en waterdieren overleven, omdat een deel van de habitataltijd nat blijft. De bouwsteen heeft een hoge natuurwaarde maar deze waarde neemt toe als het areaal wordt vergroot (meerdere bouwstenen aan elkaar). Zeekleimoerassen kunnen een belangrijke bijdrage geven aan Natura 2000 soorten van het IJsselmeer zoals Roerdomp, Porseleinhoen, Grote Karekiet. Grauwe ganzen zullen de successie remmen. Kleine hoogteverschillen in het gebied geven variatie en predator veilige broedgelegenheid. Riet en moerasplanten (moerasandijvie) bepalen het beeld. Zeer geschikt als paaigebied voor vis. Jaarrond belangrijk voor vogels. Referentiegebieden zijn onder meer de Lauwersmeer (Ezumakeeg), Oostvaardersplassen (ondiepe stukken).

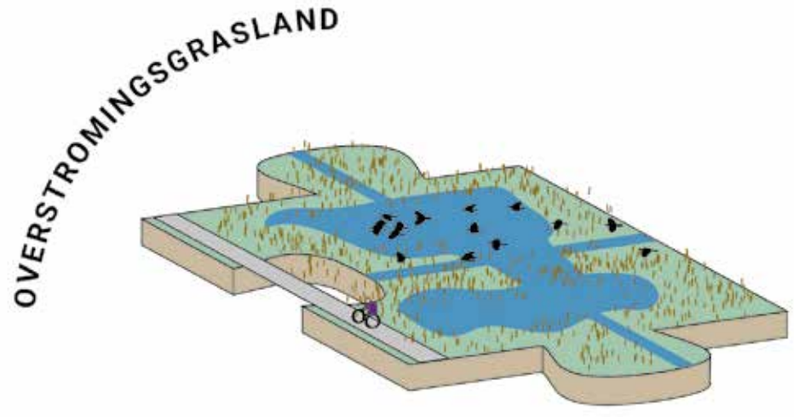

Referentiebeeld zeekleimoeras. Bron: Baykedevries (CC BY-SA 3.0 NL. https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/nl/deed.en) https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ultzicht_vanuit_de_vogelkijkhut_bij_de_Ezumakeeg.jpg

Overstromingsgrasland

Dit zijn natuurlijke graslandgebieden (boezemlanden) die in de winter onderlopen, opdrogen in het voorjaar, en verdrogen in de nazomer. Hoge mate van productiviteit, hoge mate van natuurlijke dynamiek. Typische soorten zijn de watervogels (winter), de weidevogels (voorjaar) en de steltlopers (zomer en najaar). Veel rode lijst soorten (graspieper, grutto, tureluur etc). Overstromingsgraslanden zijn een habitat dat van origine veel voorkwam in Friesland en in Noord-Holland. Net als zeekleimoeras werkt deze bouwsteen extra goed wanneer er meerdere van zijn naast elkaar. Beheer vergt aandacht (natuurbeheerder nodig). Geschikt als paaigebied voor vis (maar daar wel de slootinfrastructuur op aanpassen).

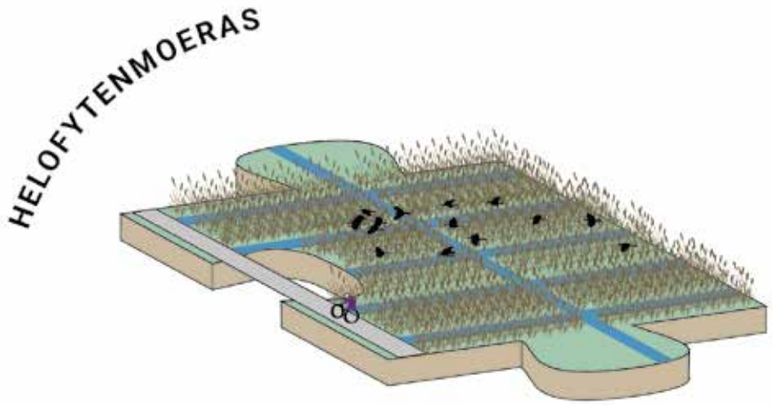

Referentiebeeld overstromingsgrasland. Bron: AdriaanRo (CC BY-SA 4.0. https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.en) https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Natuurgebied_Voorofsche_Polder_in_Waddinxveen.jpg

Helofytenmoeras

Deze bouwsteen lijkt op het type ‘zeekleimoeras’ (jaarrond nat, water hoog in de winter, laag in de zomer) maar de vegetatie is een successiestadium verder. Dit is een rietmoeras met typische rietsoorten (Roerdomp, rietzangvogels). Door de rietstengels ontstaat oppervlaktevergroting en schuilgelegenheid voor vis. Belangrijk visopgroeigebied en vogelgebied. Minder geschikt voor paaiende vis. Ziet eruit als een traditioneel ‘rietmoeras’ met minder variatie. Voorbeelden van moerasgebieden zijn er te vinden in Flevoland (Oostvaardersplassen, Lepelaarplassen).

Referentiebeeld Helofytenmoeras. Bron: GerardM (CC BY-SA 3.0. https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.en) https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Riet.jpg

Zout-zoet overgangszone

Deze gebieden zijn zeldzaam in deze hoek van Nederland. Deze bouwsteen vormt een verbindingshabitat tussen de Waddenzee en het IJsselmeer. Dit soort habitats zijn zeer productief en hebben een hoge biodiversiteit. Zout is een mooie successie-remmer (voorkomt dat het gebied dichtgroeit), zoet water is hoogproductief. Best of both worlds. Voor vogels belangrijk als hoogwaterveilige broedplaats. In het gebied zal een unieke vegetatie ontwikkelen. Hoge zoutconcentraties kunnen lokaal de plantengroei geheel remmen, hierdoor ontstaan waardevolle ‘kale plekken’. Kluten, Bontbekplevier en ander rode lijst soorten zijn hier te verwachten. Werkt ook geïsoleerd (als losse bouwsteen). Voor vis een cruciaal habitat. Referentiegebieden zijn onder meer de Kroonspolders op Vlieland.

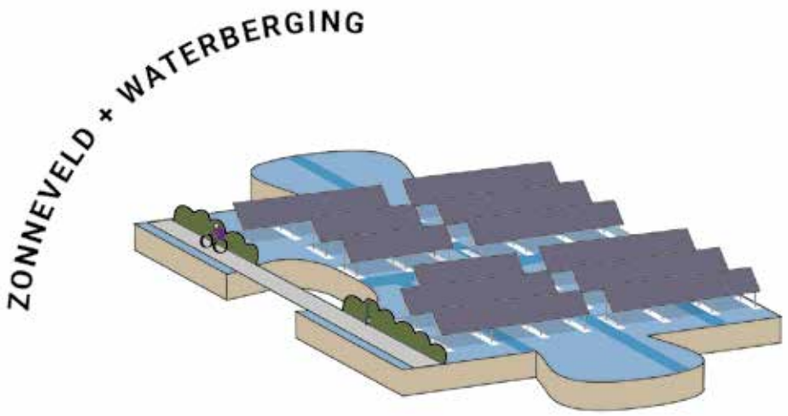
Referentiebeeld zout-zoet overgangszone. Bron: RWS

BOUWSTENEN ZON MET DUBBELGEBRUIK

Zonneveld met waterberging

In de multifunctionele achteroever wordt ingezet op vernatting, vandaar dat de combinatie met vormen van waterberging een interessante optie is. Deze vormt geen belemmering voor de opwek van zonne-energie (behalve dat de panelen dus vrij van het maaiveld dienen te liggen) en zijn dus als vrij intensieve vorm van energie-opwek

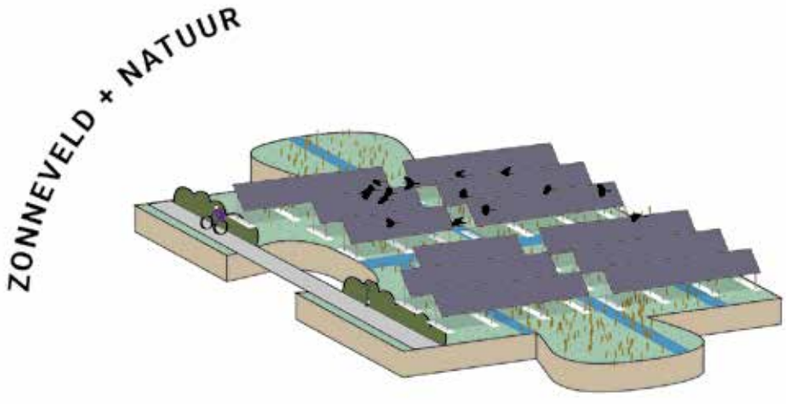
Het gaat hier niet om drijvende panelen, maar om ‘standaard’ constructies waarbij het hoogste waterpeil leidend is voor hoogte van de draagconstructie van de panelen. Aandachtspunt is de hoogte van de gehele constructie – de voorkeur is om deze zo laag mogelijk te houden (voorkeur voor panelen achter elkaar, niet boven elkaar)

BOUWSTENEN ZON MET DUBBELGEBRUIK (VERVOLG)

Zonneveld met natuur

De potentie van zonnevelden voor de lokale natuurwaarden wordt breed onderzocht. De voorlopige conclusie is dat ze elkaar niet uitsluiten. Bedoeling van deze bouwsteen is om ook om de panelen heen ruimte te laten voor natte en droge natuurverbindingen. Dat kan op kleine schaal (extensieve opstelling) of op schaal van de opstelling (intensieve opstelling met brede randen).

Zonneveld met extensieve landbouw

In de drogere delen van de achteroever is ruimte voor deze bouwsteen, die zonneveldopstellingen met ruimte voor extensieve landbouw voorstelt. De invulling hiervan is om verder uit te zoeken, maar gedacht kan worden aan begrazing in combinatie met zon. Dat leidt tot een meer extensieve vorm van zonnevelden dan die met waterberging maar kan plaatselijk een interessante overgang vormen.

BOUWSTENEN EXTENSIEVE LANDBOUW

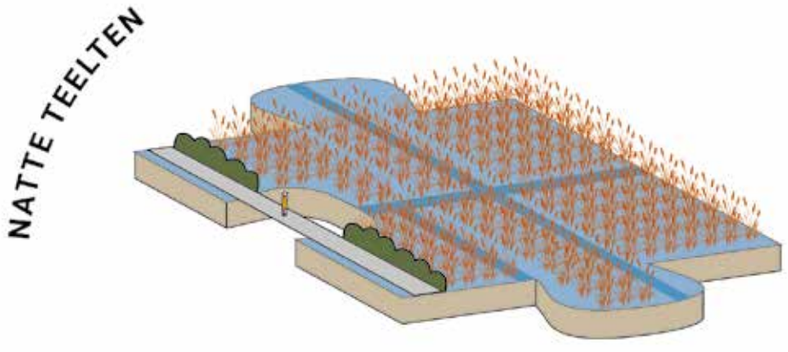
Natte teelt

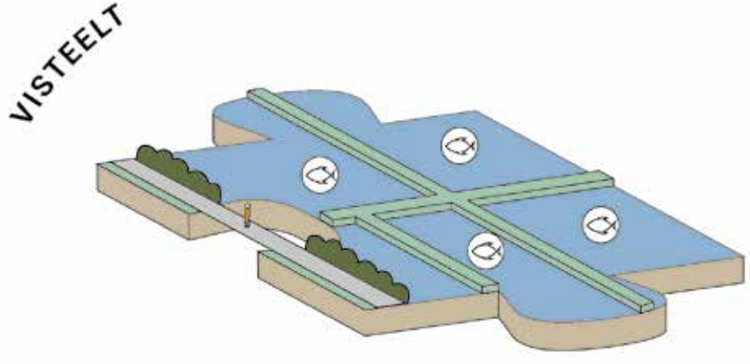
Deze landbouw bouwsteen geeft aan dat vormen van landbouwkundig gebruik wel degelijk mogelijk zijn in de multifunctionele achteroever, maar dat deze wel te maken krijgen met een ander peil – dat meedoet aan de vernatting van de achteroever.

Schaal en invulling van deze vorm van landbouw is om verder uit te zoeken, maar kan zeker in de overgang van landbouw naar natuur een interessante component vormen. Belangrijke noot hierbij is wel dat de gewassen ecologisch geteelt moeten worden zonder beschermingsmiddelen die een schadelijke werking kunnen hebben op de omliggende natuur.

Visteelt

In eerdere proefprojecten voor het achteroever-concept is gewerkt met vormen van duurzame visteelt. Ook deze vorm van landbouwkundig gebruik is het verkennen waard en kan mogelijk in de nattere delen en aanpalend aan landbouwgebieden een interessant landbouwkundig alternatief opleveren.

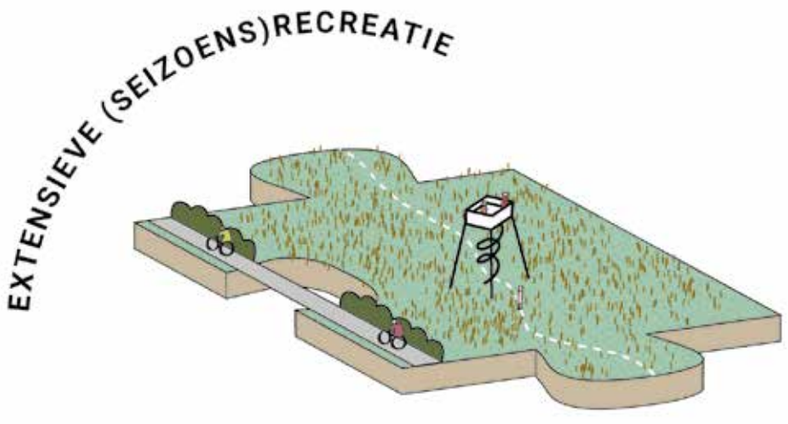

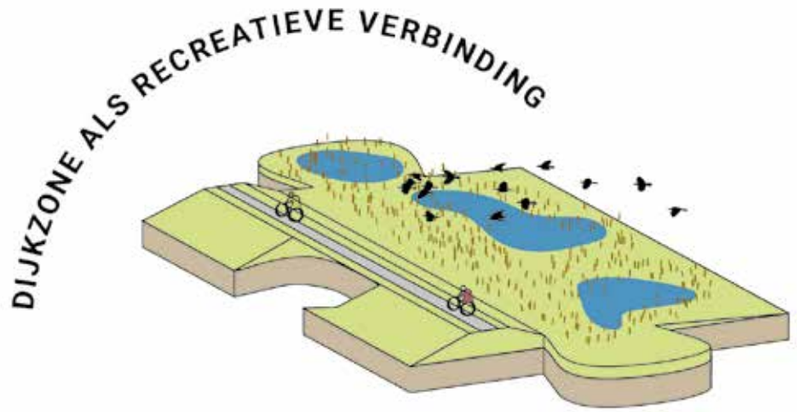

BOUWSTENEN EXTENSIEVE RECREATIE

Extensieve (seizoens)recreatie

De multifunctionele achteroever levert een dynamisch natuurbeeld op, dat ook recreatief voor mogelijkheden zorgt. Het recreatieve gebruik is in alle gevallen extensief te noemen. De hoofdmoot bestaat uit wandelpaden, uitkijkpunten en dwaalpaden die vrij toegankelijk zijn (buiten het broedseizoen).

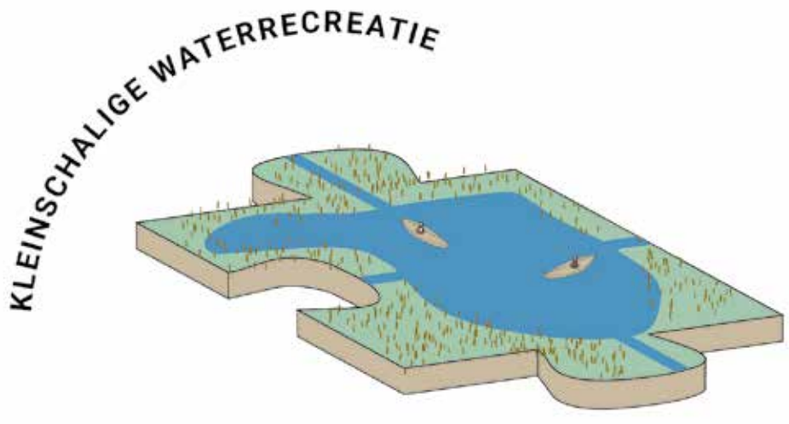

Dijkzone als recreatieve verbinding

Deze bouwsteen is vooral op grotere schaal belangrijk. Ze vormt de verbinding met het grotere IJsselmeergebied (‘rondje IJsselmeer’). De dijkzone (met de dijk als summum) als toegankelijke en doorlopende recreatieve verbinding, parallel aan de dijk. Deze verbinding kan soms op, dan wel achter, dan wel verder landinwaarts lopen, en soms op alle drie de plekken tegelijk.

Kleinschalige waterrecreatie

De aantrekkelijkheid van de multifunctionele achteroever schuilt voor een deel in de kwaliteit van het waterlandschap. Deze zou (langs de randen) ook voor recreatief gebruik aantrekkelijk kunnen zijn en een voor de IJsselmeerkust vrij unieke kwaliteit op kunnen leveren.

4. UITWERKING IN TWEE VARIANTEN

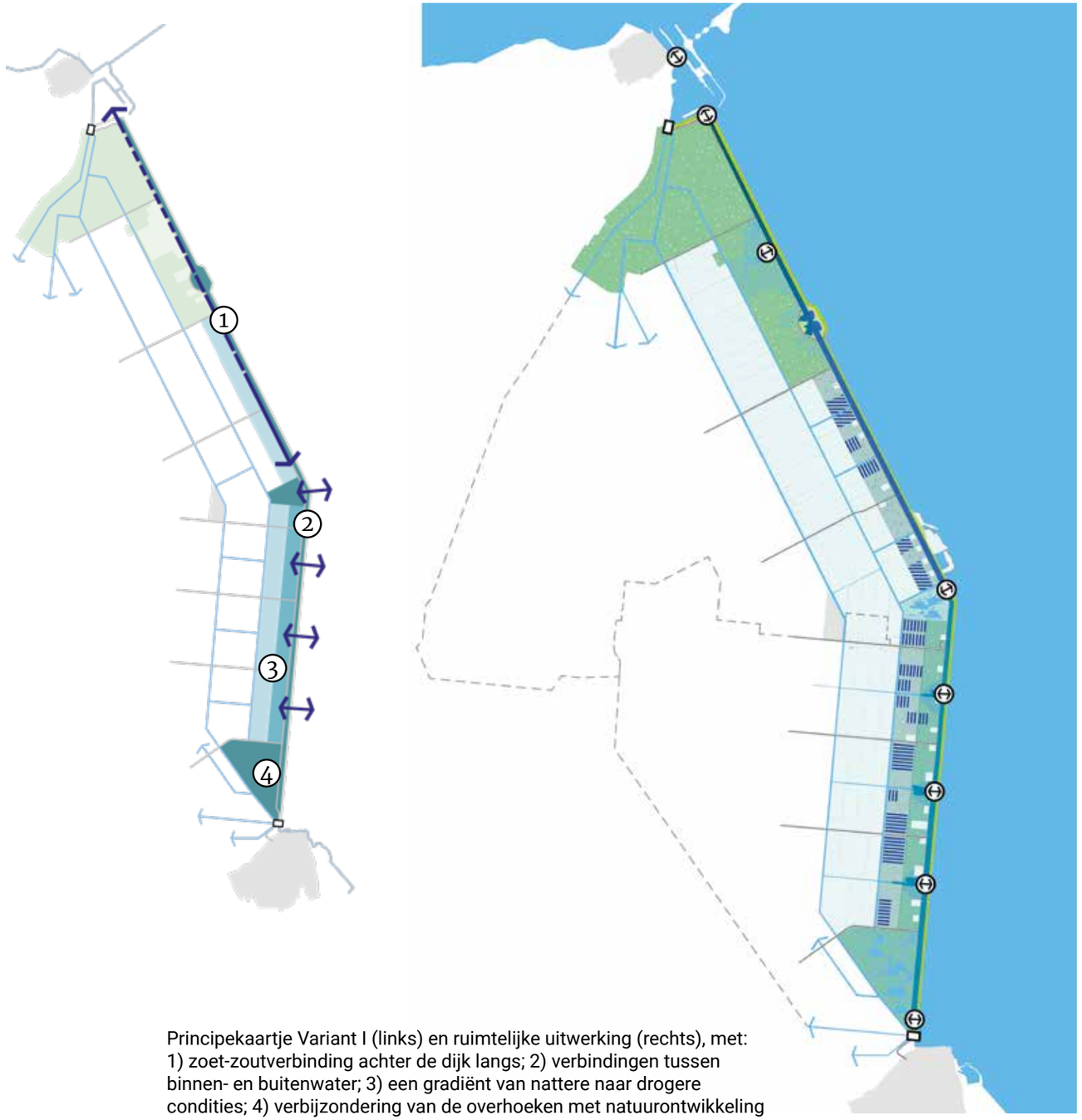
Met de bouwstenen enerzijds en de Wieringerhoek als gebied anderzijds zijn twee varianten uitgewerkt van hoe een multifunctionele achteroever er uit zou kunnen zien. Daarin is het ‘programma’ gelijk maar is met de insteek gevarieerd.

Dat programma bestaat in ieder geval uit:

- Vernatting van de achteroever: door hier met andere peilen te werken dan in de rest van de polder, en het zo waterhuishoudkundig te isoleren, wordt het mogelijk om de gewenste condities te creëren voor de natuurontwikkeling. Ook levert dit de gewenste tegendruk op voor opkomend kwel. Dat wordt als het ware afgevangen in de achteroever;
- Een eigen insteek voor Noord en Zuid: met in het zuiden nadruk op de relatie tussen binnen- en buitendijks en op de relatief lage ligging van dit deel van de polder. De achteroever is hier op haar breedst; en in het noorden de nadruk op de noord-zuid verbinding tussen zout en zoet en gebruik makend van de hier aanwezige zoute kwel. De achteroever is hier smaller

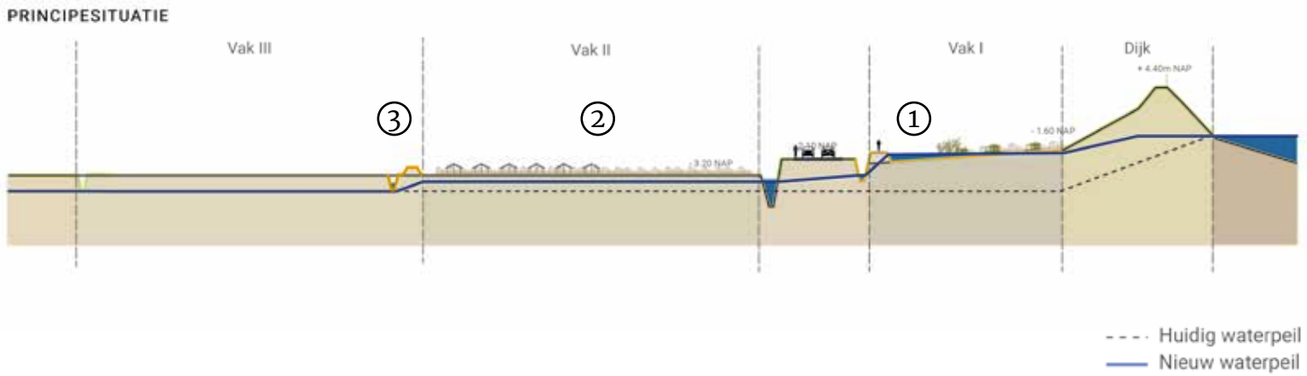
VARIANT I

Deze variant gaat uit van de heldere polderstructuur en bouwt daarop voort. De multifunctionele achteroever wordt hier als nieuwe laag aan toegevoegd.
In meerdere ‘slagen’ wordt er vanaf de dijk naar binnen gewerkt. De ‘overhoeken’ van de achteroever worden verbijzonderd. Dat is in het noorden het bestaande Robbenoordbos en Dijkgatbos, in het zuiden de hoek boven het gemaal Lely en tussen dijk en vaart, en rond de ‘knik’ in de dijk tussen noord en zuid.

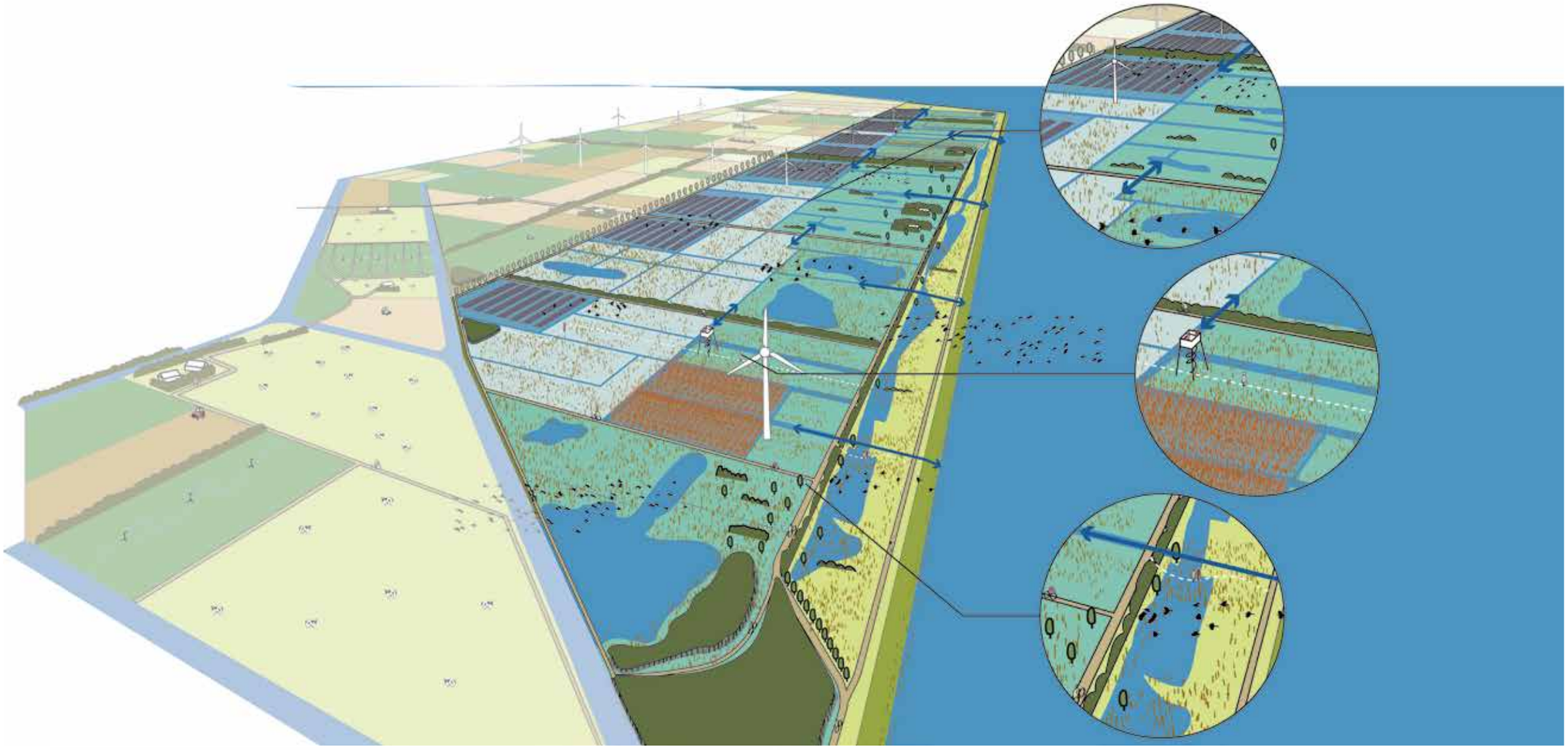

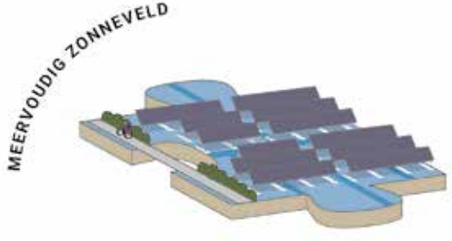
Principekaartje Variant I (links) en ruimtelijke uitwerking (rechts), met: 1) zoet-zoutverbinding achter de dijk langs; 2) verbindingen tussen binnen- en buitenwater; 3) een gradiënt van nattere naar drogere condities; 4) verbijzondering van de overhoeken met natuurontwikkeling

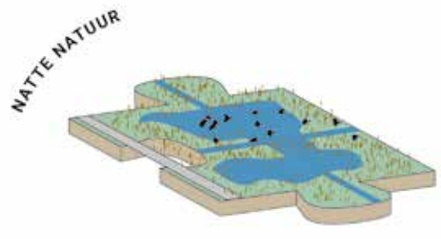
In de zone direct achter de dijk wordt het peil verhoogd door middel van een kade op het einde van de dijkvoet. Hier ontstaat een lineaire waterstructuur. In het zuiden in de vorm van een dynamische en regenwater gevoede natte zone (verbonden met het IJsselmeer), in het noorden in de vorm van een zout-zoet rivier vergelijkbaar met de viskringloop verder op (die de koppeling legt tussen IJsselmeer en uiteindelijk het Wad). Daarachter ontstaan twee of meer zones met opgezet peil. Hier is ruimte voor natuurontwikkeling, en verder van de dijk af ook voor zonne-energie en voor natte teelten. Aan de dijkkant staat het water het hoogst (en is er de grootste dynamiek mogelijk), landinwaarts neemt de stand en de dynamiek geleidelijk af. De bestaande wegen en erven worden voor zover nodig 'losgekoppeld' van de achteroever vanwege het opzetten van de peilen. De oorspronkelijke structuur van de polder wordt zo uitgespaard.

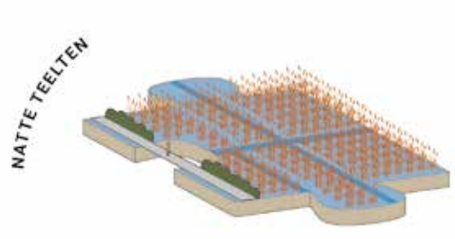

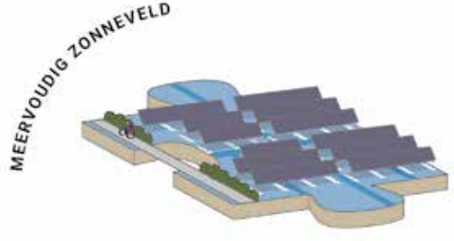
Principedoorsneden noord (boven) en zuid (midden) en zuid ter plaatse van een erf (onder), met: 1) de zoet-zoutverbinding achter de dijk; 2) een gemengde zone in de polder; 3) lage kaden die in de vakken een eigen peil mogelijk maken; 4) een regenwatergevoede en dynamische zone achter de dijk ; 5) nattere natuurtypen; 6) zonnevelden; en 7) het isoleren van erven en wegen

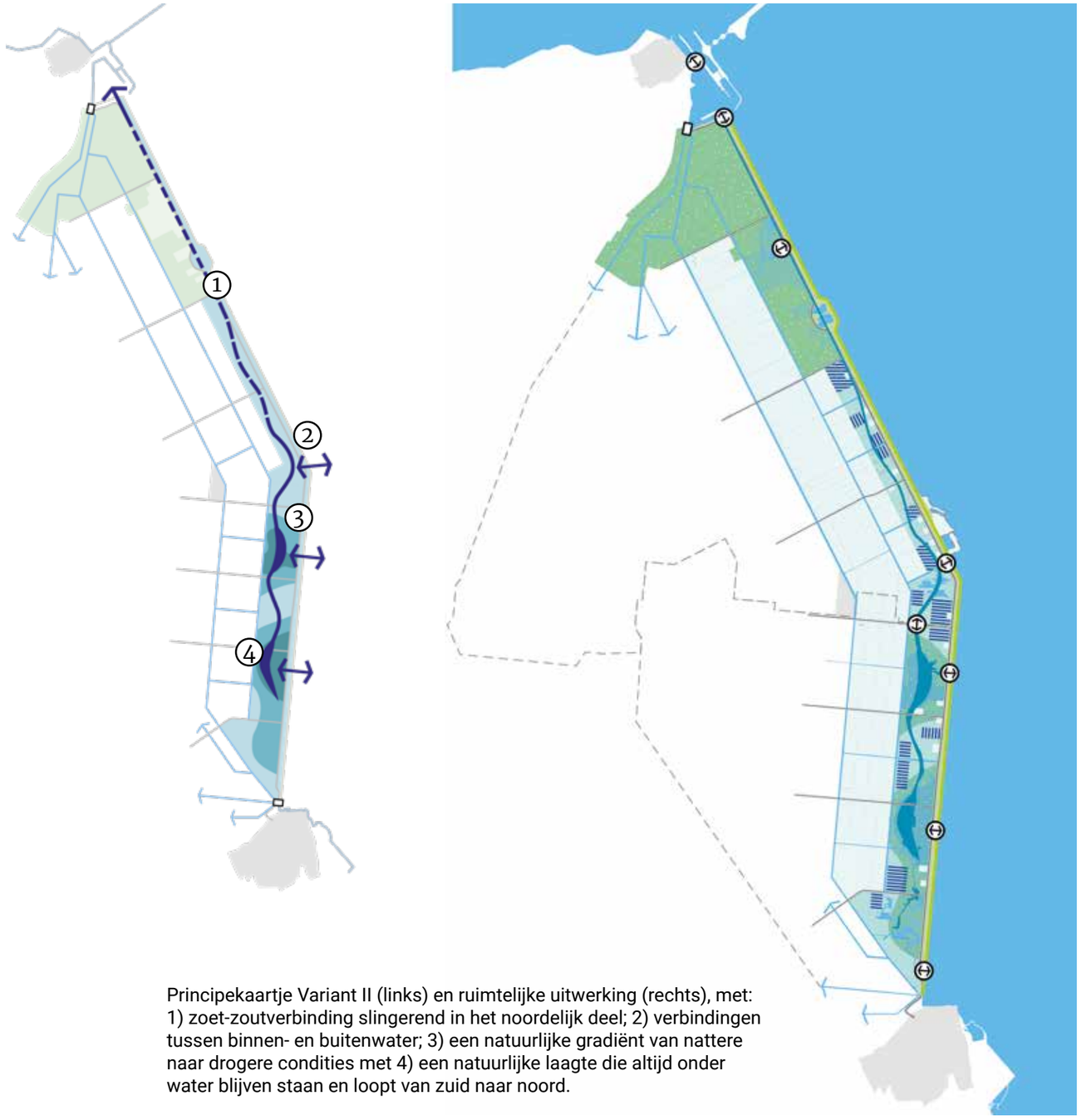

Vogelvluchtbeeld van variant I met daarin de zuidelijke helft van de multifunctionele achteroever en de bouwstenen op hoofdlijnen.

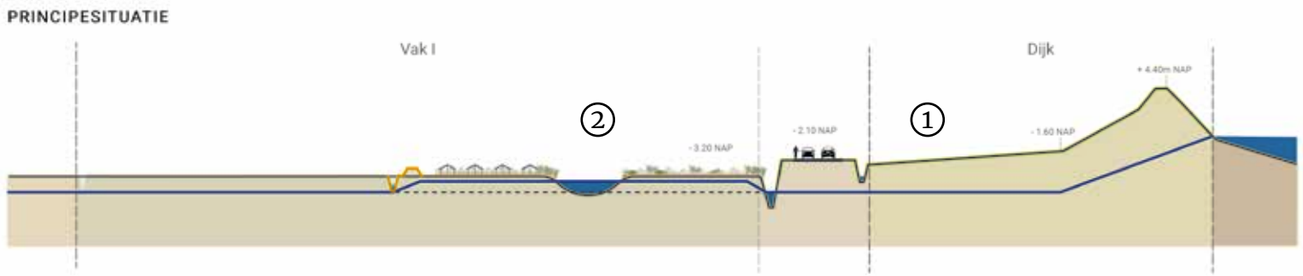
VARIANT II

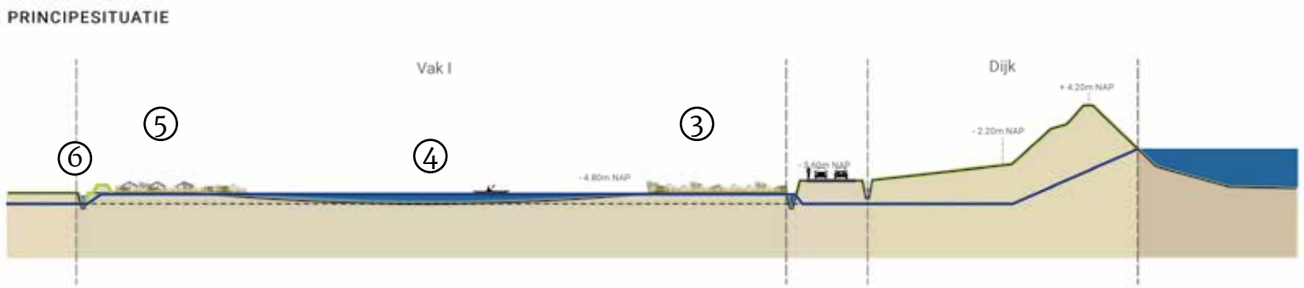
Deze variant gaat uit van een grote ingreep in het watersysteem. De multifunctionele achteroever vormt hier een nieuwe landschappelijke laag in het poldersysteem. In het zuidelijke deel wordt de achteroever losgekoppeld en het peil met plm. 1,5 m omhoog gebracht. Hierdoor komen delen permanent onder water te staan. In het hoger gelegen noordelijk deel wordt het peil plm. 0,5 m hoger gezet. Daarmee stroomt het gebied ondanks de hoogteverschillen af in noordelijke richting. Door de sterke kwel wordt het zuidelijke deel zoeter en het noordelijk deel brakker. Deze ingreep bepaalt vervolgens de condities voor de verschillende soorten bouwstenen. Op een natuurlijke gradiënt van nat naar droog ontstaat ruimte voor verschillende natuurtypen en ander gebruik. Dit kan worden beïnvloed door plaatselijk af te graven of op te hogen.

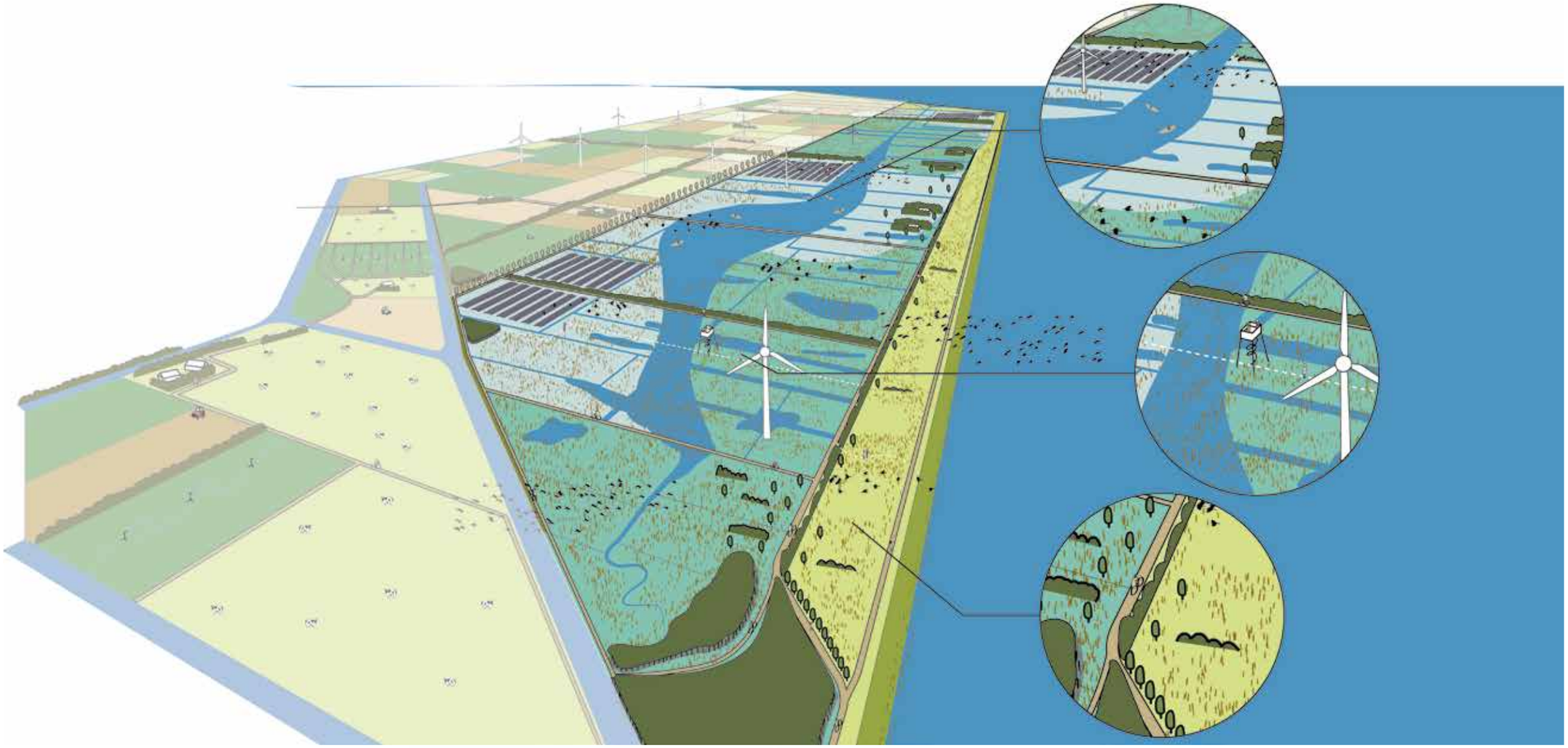
Principekaartje Variant II (links) en ruimtelijke uitwerking (rechts), met: 1) zoet-zoutverbinding slingerend in het noordelijk deel; 2) verbindingen tussen binnen- en buitenwater; 3) een natuurlijke gradiënt van nattere naar drogere condities met 4) een natuurlijke laagte die altijd onder water blijven staan en loopt van zuid naar noord.

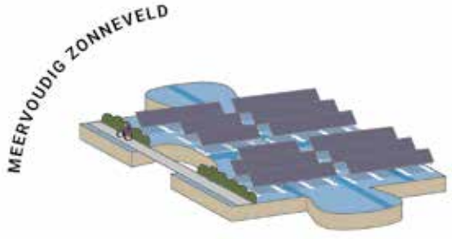
In de doorsneden zijn de nieuwe condities voor natuurontwikkeling duidelijk te zien, de kleine hoogteverschillen in de polder leveren een divers beeld op. In het zuidelijke deel is de kwel gevoede ‘polderbeek’ breed en ligt deze bijna in het maaiveld. Deze wordt naar het noorden toe steeds smaller en verder uitgegraven in het landschap. In deze variant is het nieuwe waterpeil leidend. Dat zal vooral aan de zuidkant ook wat betekenen voor de positie van de erven en wegen – die kunnen net als in variant 1 worden uitgespaard. In het noorden is het nieuwe waterpeil minder invloedrijk. Hier kan eventueel, voortbouwend op de bestaande boscomplexen, bos in combinatie met zon een mogelijke nieuwe kwaliteitsstructuur opleveren die ook het onderscheid tussen noord en zuid verder versterkt

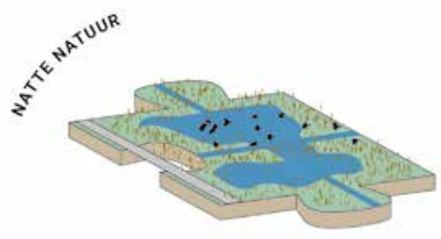

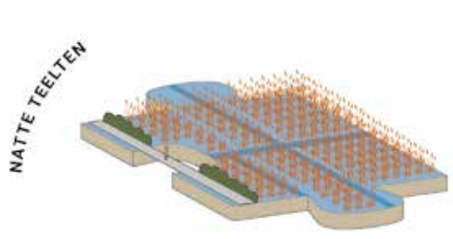

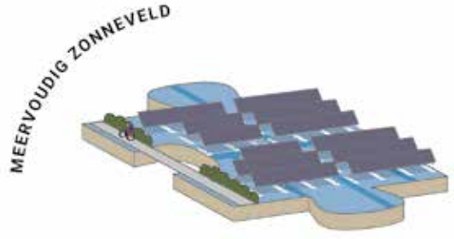
Principedoorsneden noord (boven) en zuid (onder), met: 1) in deze variant een vrijwaring van de zone direct achter de dijk; 2) een zoet-zout verbinding met daaromheen natuur en zon; 3) natuurzones qua type afhankelijk van de condities, een ‘zoetwaterbeek’ in de natuurlijke laagten, 5) ruimte voor zon op de drogere delen binnen het gebied en 6) een lage kade om het gebied waterhuishoudkundig te isoleren van de omliggende polder.

Vogelvluchtbeeld van variant II met daarin de zuidelijke helft van de multifunctionele achteroever en de bouwstenen op hoofdlijnen.

INPUT VOOR EEN VERVOLG

De twee varianten zijn bedoeld om de mogelijkheden van multifunctioneel ruimtegebruik inzichtelijk te maken en te laten zien wat het kan betekenen als dit als uitgangspunt wordt genomen. Het zijn daarmee ook geen ontwerpen; ze zijn bedoeld ter verduidelijking van de voorgestelde ingrepen en om het gesprek aan te gaan over kansen en mogelijkheden. De varianten laten zien dat de multifunctionele achteroever verschillende vormen kan aannemen, afhankelijk van de lokale condities, wenselijkheden en mogelijkheden. De bouwstenen laten zien dat er mee gepuzzeld kan worden; kan er meer zonneveld bij, of meer moerasnatuur, enz.?

Gezien het verkennende karakter van deze opdracht zijn de varianten niet getest op haalbaarheid, of doorgerekend op aantallen hectares en hoogte van opbrengsten, omdat dit niet het doel is. Met de varianten, die de mogelijke bandbreedte van een multifunctionele achteroever aangeven, kan het gesprek aan worden gegaan met de gebiedspartijen; over de mogelijkheden van dit concept als bemiddelaar tussen verschillende opgaven die spelen in en rond het IJsselmeer. En bieden de bouwstenen de mogelijkheid om dit te concretiseren. Allebei input voor een vruchtbaar vervolg, waarin integraliteit en verbondenheid leidende principes zijn, en de insteek gericht is op het benutten van kansen en mogelijkheden.

COLOFON

Opdracht
Deze ruimtelijke verkenning Multifuntionele Achteroever Wieringermeer is in de periode mei – juli 2021 opgesteld door H+N+S Landschapsarchitecten in opdracht van Vogelbescherming Nederland, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Sportvisserij Nederland, Landschap Noord-Holland, Natuur en Milieufederatie Noord-Holland en Coalitie Blauwe Hart Natuurlijk

Tekst en beeld
Tim Kisner, Jan Wilbers, Nikol Dietz (H+N+S Landschapsarchitecten). Het kaartmateriaal, de foto's en de schema's in dit werkboek zijn gemaakt door H+N+S Landschapsarchitecten behalve indien anders aangegeven.

Begeleidingsgroep
Leo Bruinzeel (Vogelbescherming Nederland), Flos Fleischer (Coalitie Blauwe Hart Natuurlijk), Pim de Nobel (PWN), Jaap Quak (Sportvisserij Nederland)

Disclaimer
De auteurs van kaart, beeld en tekst zijn verantwoordelijk voor de inhoudelijke voorstellen, suggesties en principes, die in dit document zijn geformuleerd.
De eigendom van het materiaal berust bij de opstellers en hun opdrachtgevers. Bij openbaarmaking van het geheel of delen van de tekst en/ of het beeldmateriaal moet steeds de bron worden vermeld.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
J. van Rijn
BEL/RO

Telefoonnummer +31235144152
jacqueline.van.rijn@noord-holland.nl

Verzenddatum

17 NOV. 2021

Kenmerk
1730990/1732288

Uw kenmerk

Betreft: motie 115-2021 Onderzoek naar Binnendijkse achteroevers met zon, natuur en recreatie Wieringerhoek

Geachte leden,

Bij de behandeling van de Regionale Energiestrategie NHN en NHZ (RES) op 5 juli jl. hebben uw Staten motie 115-2021 aangenomen (bijlage 1). Het dictum van deze motie luidt:

- Serieus de haalbaarheid te onderzoeken van het plan Binnendijkse achteroevers met natuur en zonnepanelen in de Wieringermeerpolder en hiervan verslag te doen aan Provinciale Staten.

In deze brief lichten wij toe op welke wijze wij invulling geven aan deze motie. Wij stellen uw Staten voor om de motie als afgedaan te beschouwen.

Aanpak haalbaarheidsonderzoek

Bij de behandeling van de RES is onder andere akkoord gegaan met het nader onderzoeken van het zoekgebied IJsselmeer. Dit zoekgebied is ingetekend op basis van het plan Duurzaam Leefbaar (bijlage 2). Het plan voorziet een combinatie van natuur en energie met een potentie van 1.1TWh aan duurzame energie, dat wordt voorzien in de vorm van zonne-atollen. Dit plan sluit aan op de natuurdoelen die het Rijk heeft in het gebied (Wieringerhoek). Het plan zonneatollen is onderbouwd met een onderzoek van Deltares en Bureau Waardenburg.

Plan Achteroever (bijlage 3) schetst de mogelijkheden van een multifunctionele benadering van de achteroever en is bedoeld als uitgangspunt voor een vervolguitwerking met alle gebiedspartijen. Het plan bestaat uit een reeks bouwstenen voor natuur, zon met

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

dubbelgebruik, extensieve landbouw en recreatie. Deze zijn vervolgens verwerkt in twee varianten die zijn getoetst.

Het haalbaarheidsonderzoek (bijlage 4) is uitgevoerd door Deltares in samenwerking met Bureau Waardenburg. Het Plan Achteroever zoals ingediend door de natuurorganisaties is getoetst aan de volgende criteria:

- De natuurdoelen zoals de PAGW-doelstellingen vanuit Rijkswaterstaat en de N2000 doelen voor het gebied;
- De klimaatdoelstellingen zoals vermeld in de aanvullende MER criteria van de concept MER Wieringerhoek;
- Landschappelijke inpasbaarheid.

Tijdens dit haalbaarheidsonderzoek is de initiatiefnemer betrokken geweest; er is ruimte geboden voor eventuele aanvullingen en verbeteringen op de concepttoetsing. Bovendien zijn met de gemeenten, de initiatiefnemers en de provincie aandachtspunten geformuleerd die mee kunnen worden genomen bij de verdere uitwerking van plannen door de initiatiefnemers.

Draagvlak

Het plangebied ligt in de gemeente Hollands Kroon. Deze gemeente heeft aangegeven geen landbouwgrond te willen inzetten voor natuur en/of zonnepanelen. Bestuurlijk is er, op dit moment, dus geen draagvlak voor het plan. Door de initiatiefnemers is een overleg gevoerd met de stakeholders in het plangebied (bewoners, ondernemers en LTO). Zij hebben aangegeven bezwaren te hebben tegen de voorgestelde ontwikkelingen. Met name de onzekerheid naar de toekomst maakt dat het lastig wordt om (her)financiering van de bedrijfsvoering mogelijk te maken. Ook leeft het beeld dat men terecht gaat komen in onteigeningsprocessen/uitkoop van de bedrijven, dit wordt negatief ontvangen.

Conclusie

De onderzoekers concluderen dat het plan:

- een beperkte bijdrage kan leveren aan de natuurdoelen van het gebied inclusief de PAGW doelen;
- niet alle doelen van het PAGW project Wieringerhoek kan verwezenlijken;
- geen alternatief biedt voor het plan Duurzaam Leefbaar voor wat betreft duurzame energie-opwek.

Uit het rapport en uit gevoerde gesprekken tussen initiatiefnemers met belanghebbenden in het gebied, blijkt dat het plan niet op draagvlak kan rekenen bij de gemeente Hollands Kroon, de ondernemers en de

bewoners van het gebied. Dit geldt zowel voor natuurontwikkeling op landbouwgrond als opwekking van (zonne)energie op landbouwgrond.

Tot slot

In het haalbaarheidsonderzoek is aan het initiatief een aantal aandachtspunten meegegeven. Het plan kan door de initiatiefnemers eventueel verder in dialoog met de omgeving worden uitgewerkt.

Wij gaan ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en verzoeken u motie 115-2021 als afgedaan te beschouwen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

4 bijlage(n):

1. Motie 115-2021
2. Rapport Plan Duurzaam Leefbaar – een verkenning Deltares Waardenburg
3. Ruimtelijke verkenning, multifunctionele Achteroever Wieringermeer- juli 2021
4. Haalbaarheidsonderzoek concept Achteroever

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	8469
Extern Zaak ID	1736875
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	16.c
Titel	Natuur: Convenant Westeinderscheg (C-agenda NLG 10-01-2022)
Organisatieonderdeel	BEL/GRN

Bijlagen
Gebiedsconvenant Westeinderscheg 24 november 2021.pdf
Brief aan PS over Convenant Westeinderscheg.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	6 december 2021
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**

Toelichting

Door de ondertekening van het convenant Westeinderscheg op 17 december 2021 geven de partners te kennen samen aan de realisatie van de Westeinderscheg te willen werken. En geven opdracht voor het opstellen van een uitvoeringsprogramma. De ondertekening van het convenant Westeinderscheg is tevens het eindresultaat van de verkenningsfase

Gebiedsconvenant Westeinderscheg

Betrokken partijen

De gemeente Aalsmeer alsmede het college van Burgermeester en Wethouders: de burgemeester van de gemeente Aalsmeer verklaard, de heer Guido Oude Kotte, ten deze handelend in zijn hoedanigheid van burgemeester van de publiekrechtelijke rechtspersoon de Gemeente Aalsmeer en als zodanig deze gemeente ingevolge het bepaalde in artikel 171 van de Gemeentewet rechtsgeldig vertegenwoordigende en handelend ter uitvoering van het besluit met nummer … van burgemeester en wethouders van de gemeente Aalsmeer de dato 7 december 2021, middels deze volmacht te geven aan: De heer van Rijn, wethouder van de gemeente Aalsmeer om namens de burgemeester te ondertekenen.

De openbare rechtspersoon **Gemeente Amstelveen** alsmede het college van Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Amstelveen, te deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de wethouder Recreatie, Sport en Waterbeheer, de heer R.E. Ellermeijer en hierna te noemen: gemeente,

De openbare rechtspersoon **Gemeente Amsterdam** alsmede het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Amsterdam, te deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de wethouder voor Ruimtelijke Ordening en Duurzaamheid, Marieke van Doorninck en hierna te noemen: gemeente Amsterdam,

De openbare rechtspersoon **Gemeente Haarlemmermeer** alsmede het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Haarlemmermeer, te deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de wethouder voor Ruimtelijke Ordening, Milieu en Agrarisch beleid, M.L. Sedee-Schuitemaker en hierna te noemen: gemeente Haarlemmermeer,

De openbare rechtspersoon **Gemeente Uithoorn** alsmede het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Uithoorn, te deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de wethouder J.P.G. (Jan) Hazen en hierna te noemen: gemeente Uithoorn,

Het hoogheemraadschap van Rijnland alsmede het Dagelijks Bestuur, gevestigd te Leiden, te dezen op grond van artikel 95 van de Waterschapswet rechtsgeldig vertegenwoordigd door hoogheemraad M. Kastelein, daartoe gemachtigd door de dijkgraaf met instemming van dijkgraaf en hoogheemraden d.d. (besluitdatum), nummer (besluitnummer) hierna verder te noemen “het hoogheemraadschap”

De openbare rechtspersoon Provincie Noord-Holland alsmede het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland, te deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de gedeputeerde voor natuur, landschap en grond, Esther Rommel en hierna te noemen: provincie

Overwegingen

1. Het gebied, dat kansen biedt voor ontwikkeling tot een samenhangend groenblauw en recreatief gebied, loopt vanaf het IJ via de Kostverlorenvaart naar de Oeverlanden, het Amsterdamse Bos, het Schinkel Bos, de Bovenlanden, de ringdijk en de ringvaart Haarlemmermeer en de Westeinderplassen.
2. Partijen willen dit gebied bekendheid geven als ‘Westeinderscheg’.
3. Elke partij heeft (een deel van) de Westeinderscheg op haar grondgebied liggen.

4. De groenblauwe functie van de Westeinderscheg staat onder druk door verstedelijkingsopgaven in het gebied en versnippering/verdichting van het gebied rondom. Een versterking van onder andere de groenblauwe en recreatieve functie in en naar het gebied kan de leefbaarheid vergroten.
5. Deze versterking vraagt om actie, hetgeen leidt tot opgaven op het gebied van natuur, water, groen-/recreatieve verbindingen in en naar de Westeinderscheg, cultuur en recreatie.
6. Deze opgaven zijn omvangrijk en onderling met elkaar verweven. Gemeenten werken er dan ook via integrale gebieds- of omgevingsvisies aan. Kansen zijn zichtbaar om de kwaliteit en uitvoering van de visies te versterken door het leggen van groen- en recreatieve verbindingen.
7. Een uitvoeringsprogramma kan een concrete verbetering betekenen voor de samenhang en samenwerking in de Westeinderscheg, evenals voor de routes naar de Westeinderscheg vanuit de directe omgeving,
8. Synergievoordeel kan worden behaald door combinaties in planvoorbereiding en/of uitvoering van de natuur-, landschaps- en wateropgaven.
9. In samenhang werken aan versterking van de leefbaarheid en groenblauwe kwaliteiten biedt bovendien meer kansen voor externe financiering van projecten en/of gebiedsontwikkelingen.
10. Samenwerking op projectniveau met maatschappelijke organisaties, bedrijven, boeren en bewoners van het gebied is gewenst. Het versterkt de samenhang tussen de projecten. Een nauwe samenwerking is nodig om de gewenste ontwikkeling van de Westeinderscheg voor elkaar te krijgen.

Komen overeen

Artikel 1 – doel gebiedsconvenant
Partijen willen de groenblauwe kwaliteit, de leefbaarheid en de recreatieve verbindingen van de Westeinderscheg, als long voor de Metropoolregio Amsterdam, versterken. Doel is om te komen tot een landschap zoals geschetst in bijlage 1: het Handelingsperspectief Westeinderscheg, dat beter inspeelt op de behoeften van de bewoners c.q. gebruikers. Hierbij worden gezamenlijke stappen gezet die nodig zijn om te komen tot een uitvoeringsovereenkomst en programma voor de Westeinderscheg.

Artikel 2 - Uitvoeringsprogramma
Partijen beogen een uitvoeringsprogramma op te stellen en de afspraken hierover vast te leggen in een uitvoeringsovereenkomst. Dit programma bevat concrete investeringsprojecten en planprocessen om de komende jaren een forse uitvoeringsimplus te geven aan de Westeinderscheg. Partijen willen zich via een overeenkomst verbinden aan de planvorming en uitvoering van het nog op te stellen programma. Voorts werken ze aan de beschikbaarheid van de benodigde financiering, waarbij elke partij de eigen taken en bevoegdheden zo goed mogelijk invult.

Artikel 3 – Taken en verantwoordelijkheden
1 Partijen stellen de ambtelijke inzet beschikbaar die nodig is om een uitvoeringsprogramma te realiseren.
2 Partijen zijn bereid om de verantwoordelijkheid van de nodige projecten en processen voor de voorbereiding van het uitvoeringsprogramma op zich te nemen.
3 Partijen doen wat nodig is om de diverse plannen, die voortvloeien uit dit gebiedsconvenant, vanuit het bredere perspectief te beoordelen. Specifiek betekent dit beoordeling op de gevolgen en/of positieve bijdragen voor het gebied, waaronder water, natuur, recreatieve verbindingen en cultuur.
4 Provincie Noord-Holland treedt op als trekker in de planstudiefase. In deze fase wordt een uitvoeringsprogramma en uitvoeringsovereenkomst opgesteld.
5 Provincie Noord-Holland heeft een uitvoeringsregeling subsidie landschapsontwikkeling Westeinderscheg Noord-Holland 2021 opengesteld om lopende projecten binnen de Westeinderscheg versneld te ontwikkelen en realiseren.

6 Partijen leveren ambtelijke inzet om informatie te leveren, de onderzoeken te begeleiden, de resultaten samen met partijen te toetsen en inhoudelijke bijdragen te leveren aan het op te stellen uitvoeringsprogramma en de uitvoeringsovereenkomst.

Artikel 4 – Werkwijze en Organisatie

Partijen behouden bij het nastreven van de doelen van dit convenant hun onafhankelijkheid en eigen verantwoordelijkheid.

4.1 Stuurgroep Westeinderscheg

1.1 Samenstelling

Namens een partij neemt 1 bestuurder deel aan de stuurgroep.

1.2 Bevoegdheden

De stuurgroep stuurt aan en stelt documenten en activiteiten vast om de voortgang in de doelen te realiseren, in lijn met haar verantwoordelijkheden.

1.3 Vergaderfrequentie

De stuurgroepvergadering vindt 3 tot 4 keer per jaar plaats.

4.2 Projectgroep Westeinderscheg

2.1 Samenstelling

Namens een partij neemt 1 afgevaardigde deel aan de projectgroep.

2.2 Taken

De projectgroep stuurt de onderzoeken en activiteiten aan die nodig zijn voor het opstellen van het uitvoeringsprogramma en bereidt de stuurgroep-stukken voor.

2.3 Vergaderfrequentie

De projectgroepvergadering vindt minimaal 1 keer per 6 weken plaats.

Artikel 5 Financiering

1 Partijen dragen zelf de kosten van inzet van ambtelijke capaciteit.

2 Provincie Noord-Holland draagt de Kosten van externe onderzoeken, rapportages en capaciteit voor de integrale gebiedsontwikkeling Westeinderscheg, tot een bedrag van €100.000,-.

3) Kosten boven € 100.000,- moeten vooraf binnen de partijen zijn gedekt.

4) De inzet en uitvoering van de bijdrage van partijen aan het gebiedsconvenant is afhankelijk van beschikbaarheid van financiële middelen.

Artikel 6 Algemeen bestuurlijk voorbehoud

1 Partijen gaan dit convenant aan onder voorbehoud van goedkeuring van de bevoegde organen binnen hun organisaties.

2 De afspraken in dit convenant respecteren de bestaande (publieksrechtelijke) bevoegdheden van partijen.

Artikel 7 Onvoorziene omstandigheden

Indien dit convenant niet onverkort kan worden uitgevoerd als gevolg van onvoorziene omstandigheden die van dien aard zijn dat naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid ongewijzigde instandhouding van dit convenant niet van een Partij mag worden verwacht, zullen Partijen daarover op verzoek van de Partij die zich op de onvoorziene omstandigheid beroept in overleg treden, teneinde te bezien of het convenant op voor Partijen aanvaardbare voorwaarden aan deze omstandigheden kan worden aangepast

Artikel 8 Wijzigen, opzeggen convenant

1 Dit convenant is tussentijds opzegbaar. Partijen treden met elkaar in overleg indien één van de partijen het wenselijk acht het convenant te wijzigen of op te zeggen.

2 Eventuele wijzigingen dienen schriftelijk vastgelegd te worden en zullen onlosmakelijk deel uitmaken van het convenant.

Artikel 9 Inwerkingtreding en looptijd

1 Deze overeenkomst treedt in werking op de dag waarop zij door en namens alle partijen is ondertekend.
2 Dit convenant eindigt nadat partijen een uitvoeringsprogramma hebben opgesteld en hier een nadere overeenkomst voor hebben opgesteld.
3 Uiterlijk 1 december 2022 stellen partijen vast of en wanneer het aangaan van uitvoeringsprogramma en –overeenkomst als benoemd in artikel 2 gerealiseerd gaat worden. Mocht dit niet het geval zijn, dan eindigt daarmee dit convenant.

Artikel 10 Bijlagen

1 Bij het convenant hoort de volgende bijlage: het Handelingsperspectief Westeinderscheg; Bouwstenen voor een groenblauwe recreatieve scheg met toekomstwaarde. Het handelingsperspectief heeft een adaptief karakter met ruimte voor lokaal maatwerk door de gelaagde methodiek en dient als basis voor de planstudiefase.
2 De in lid 1 van dit artikel genoemde bijlage vormt een integraal onderdeel van het convenant.

Aldus overeengekomen te Haarlem, op datum,

Namens de Gemeente Amsterdam en het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam, Mevrouw M. van Doorninck, Wethouder gemeente Amsterdam.

Namens de Gemeente Amstelveen en het college van Burgemeester en Wethouders, de heer R.E. Ellermeijer, Wethouder Gemeente Amstelveen

Namens de gemeente Aalsmeer en het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Aalsmeer, De heer van Rijn, wethouder van de gemeente Aalsmeer om namens de burgemeester te ondertekenen.

Namens de openbare rechtspersoon Gemeente Uithoorn alsmede het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Uithoorn, te deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de wethouder J.P.G. (Jan) Hazen

Namens de Gemeente Haarlemmermeer en het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer, te deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de wethouder M.L. Sedee-Schuitemaker.

Het hoogheemraadschap van Rijnland
voor deze, Hoogheemraad M. Kastelein

Namens de Provincie Noord-Holland en het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,
Mevrouw E.A.S Rommel, Gedeputeerde Provincie Noord-Holland

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

M.A. Swart

BEL/GRN

Telefoonnummer +31235143621

swartm@noord-holland.nl

Betreft: Convenant Westeinderscheg

Verzenddatum

- 1 DEC. 2021

Kenmerk

1736875/1736890

Uw kenmerk

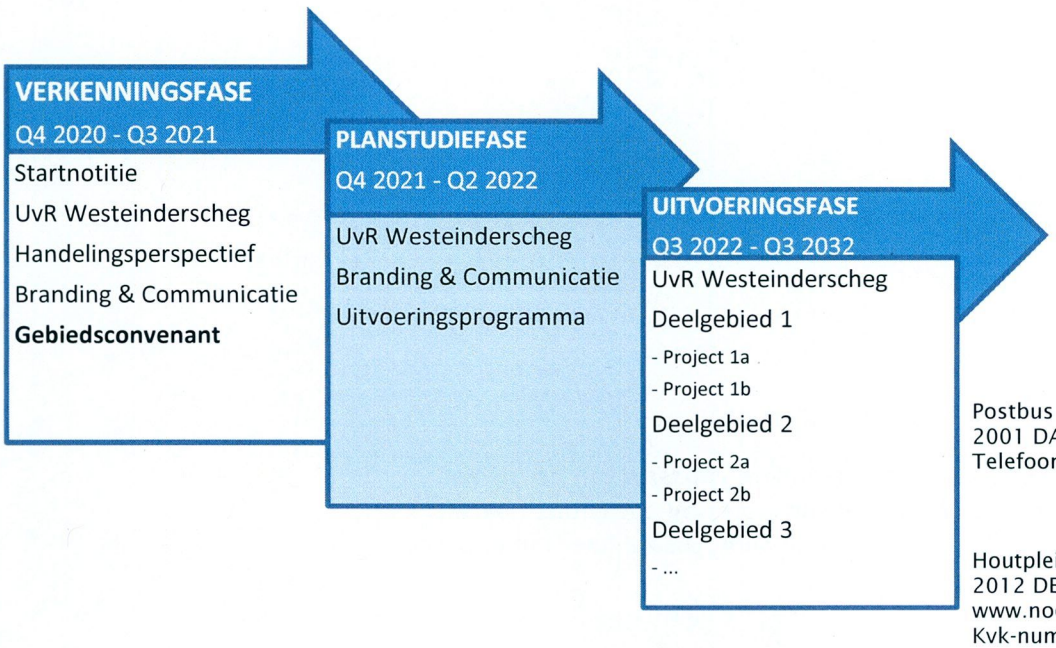
Geachte leden,

Hierbij informeren wij u over het besluit dat wij hebben genomen om het Convenant Westeinderscheg aan te gaan.

Inleiding

Op 11 mei jl. bent u per brief (kenmerk: 1609143/1609507) geïnformeerd over de gebiedsontwikkeling Westeinderscheg naar aanleiding van de ***Startnotitie***. Op 7 juni jl. heeft het benen-op-tafeloverleg over het Investeringsbudget Landschapsversterking en de Westeinderscheg plaatsgevonden. In deze brief informeren wij u over de gebiedsontwikkeling Westeinderscheg en over het Convenant Westeinderscheg. Daarin is de ambitie vastgelegd van Gedeputeerde Staten om samen met de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, Haarlemmermeer, Uithoorn en het Hoogheemraadschap van Rijnland de Westeinderscheg te ontwikkelen als groenblauwe scheg voor de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Het convenant markeert ook het einde van de verkenningsfase.

Figuur 1: Overzicht fasen gebiedsontwikkeling Westeinderscheg

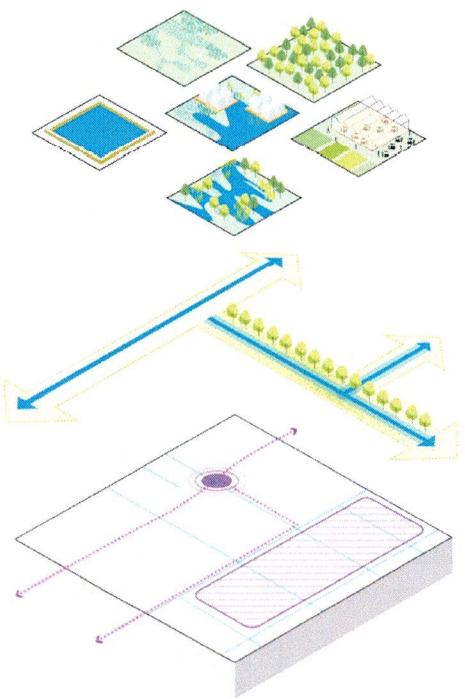
Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Verkenningsfase

Het concept van de Westeinderscheg is in 2019 ontstaan naar aanleiding van de zogenoemde INTENS-studie[1], die is uitgevoerd in opdracht van de MRA. Het behoud van het landschap van de MRA is een cruciale voorwaarde voor de kwaliteit van leven van inwoners én de economie van deze regio. De Westeinderscheg is momenteel versnipperd en incompleet, terwijl er unieke kansen liggen op het gebied van water, natuur, recreatieve verbindingen en versterking van cultureel erfgoed.

Onder leiding van Buro Sant en Co hebben de gemeenten, het hoogheemraadschap en de provincie gezamenlijk een ***handelingsperspectief*** Westeinderscheg ontwikkeld. Niet als blauwdruk, juist als verleidend toekomstperspectief. Het perspectief heeft een adaptief karakter door de gehanteerde gelaagde methodiek. Deze methodiek stelt zowel publieke als private partijen in staat om lokale afwegingen concreet te plaatsen binnen het perspectief. De drietrapsraket bestaande uit een eerste fase van optimaliseren en definiëren waarin vooral wordt gekeken naar het realiseren van quick wins en het bestaande beeld in relatie tot de gestelde ambitie. In de tweede fase van transitie staat het versterken en realiseren van een groenblauwe en recreatieve structuur centraal In de derde fase gaat het om een inhoudelijke transformatie binnen het (nieuwe) groenblauwe raamwerk, waarbij er bijvoorbeeld ruimte voor waterberging, bos of ecologisch wonen is. De gelaagde methodiek van het perspectief, hieronder uitgewerkt, geeft een inspirerend en adaptief handelingsperspectief voor de Westeinderscheg.

3. TRANSFORMATIEFASE

Een inhoudelijke transformatie binnen het (nieuwe) groenblauwe raamwerk

2. TRANSITIEFASE

Het versterken en realiseren van een groenblauw raamwerk

1. OPTIMALISEREN EN DEFINIËREN

Het realiseren van quick-wins en/of voor de handliggende ingrepen op de korte termijn. Daarnaast het (her) definiëren van (bestaand) beleid in relatie tot het concept Westeinderscheg.

Daarnaast is er gewerkt aan een herkenbare ***Huisstijl*** van het gebied, zodat de Westeinderscheg beter bekend wordt bij zowel onze partners als de bewoners en ondernemers van de MRA. Dit zal later in het proces worden uitgerold.

[1] www.mralandschap.nl/intens-de-toekomst-van-het-mra-landschap

Om een impuls te geven aan het gebiedsproces is er geld gereserveerd vanuit het Investeringsbudget Landschapsversterking. Dit jaar, de verkenningsfase, is er bijna €100.000,- proces geld besteed, o.a. aan het handelingsperspectief. Voor de volgende fase, de planstudiefase, stellen wij tevens €100.000,- proces geld beschikbaar. Daarnaast is er geld gereserveerd om een financiële bijdrage te kunnen leveren aan projecten die bijdragen aan de doelstelling van het Investeringsbudget Landschapsversterking in de Westeinderscheg, o.a. versterking van het landschap en verbetering toegankelijkheid voor bewoners en recreanten. Deze financiële bijdragen keren we uit door middel van de subsidieregeling; ***Uitvoeringsregeling (UVR) subsidie landschapsontwikkeling Westeinderscheg Noord-Holland 2021***. Dit jaar zijn er 6 aanvragen binnengekomen. Deze worden op dit moment beoordeeld.

Door de ondertekening van het **convenant Westeinderscheg** op 17 december 2021**,** zie bijlage, geven de partners te kennen samen aan de realisatie van de Westeinderscheg te willen werken. Zij geven opdracht voor het opstellen van een uitvoeringsprogramma. De ondertekening van het convenant Westeinderscheg is het eindresultaat van de verkenningsfase.

Planstudiefase
In deze fase wordt de komende kwartalen het Uitvoeringsprogramma Westeinderscheg opgesteld, hiervan houden wij u op de hoogte. In deze fase staat de UvR Westeinderscheg ook open en wordt er verder gewerkt aan de huisstijl van en communicatie over het gebied

Uitvoeringsfase
Dit is de laatste en langste fase van de gebiedsontwikkeling Westeinderscheg. In deze fase worden de projecten uitgevoerd uit het uitvoeringsprogramma. Het resultaat is een gebied waar inwoners uit de regio de rust kunnen opzoeken. Daarnaast is de natuur versterkt en neemt de rijkdom aan plant- en diersoorten weer toe.

Tot slot
Wij gaan ervan uit u op dit moment voldoende te hebben geïnformeerd. Graag organiseren wij, in samenspraak met uw griffie, een werkbezoek aan het gebied, uiteraard zodra dit op een veilige manier mogelijk is in verband met de Corona-maatregelen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Bijlage: Convenant Westeinderscheg

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	8145
Extern Zaak ID	1004387
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	16.d
Titel	Grond: Kavelruil Keverdijk-Noordpolder (NLG 10-01-2022)
Organisatieonderdeel	BEL/GND

Bijlagen
Brief aan PS over kavelruil Keverdijk - Noordpolder.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	6 december 2021
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**

Toelichting

In de regio noordelijke Vechtstreek is de provincie Noord-Holland in 2016 gestart met een kavelruil- en verkoopproject ten behoeve van de agrarische structuurversterking en realisatie van het Natuurnetwerk Nederland. De kavelruil Keverdijk-Noordpolder is de eerste fase van dit traject.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
S.B. Fens
BEL/GND

Telefoonnummer +31235144335
fenss@noord-holland.nl

Verzenddatum

- 1 DEC. 2021

Kenmerk
1004387/1741771

Uw kenmerk

Betreft: Kavelruil Keverdijk - Noordpolder

Geachte leden,

Hierbij informeren wij u over het besluit dat wij hebben genomen over de deelname aan de kavelruil Keverdijk - Noordpolder in de regio Muiden/Weesp/Naarden.

De kavelruil Keverdijk - Noordpolder is de eerste fase van het kavelruil- en verkoopproject Noordelijke Vechtstreek, een onderdeel uit het Uitvoeringsprogramma Groene Uitweg. Het doel van dit project is de versterking van de agrarische structuur en de realisatie van provinciale doelen, zoals de afronding van de NNN.

Aan deze kavelruil nemen de volgende 8 grondeigenaren deel: provincie Noord-Holland, de Staat/Rijksvastgoedbedrijf, Natuurmonumenten (hierna: NM), 4 agrarische ondernemers en 1 particulier.
Deze partijen ruilen ruim 60 ha (600.000 m²) landbouw- en natuurgrond.
De provincie verkoopt 12.33.70 ha (123.370 m²) grond en koopt 12.37.60 ha (123.760 m²).
Via de kavelruil wordt een bijdrage geleverd aan de realisatie van NNN met een oppervlakte van 7.65.60 ha (76.560 m²).

De marktwaarde van de betrokken percelen is vastgesteld door onafhankelijke taxateurs. Over de waarden is niet onderhandeld. De aan- en verkoop van grond vindt marktconform plaats.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

De kavelruilovereenkomst wordt in een feestelijke bijeenkomst ondertekend op 2 december 2021. Gedeputeerde Rommel ondertekent de kavelruilovereenkomst namens de provincie.

Link met dossier 'Geitenhouderij te Weesp'
Eén van de deelnemers van de kavelruil betreft een agrarische familie waarvan één van de zonen, geitenhouder is. Deze familie koopt via de kavelruil een agrarische bedrijfslocatie aan de Lange Muiderweg te Weesp (geen eigendom van de provincie), waar deze zoon voornemens is te gaan wonen en werken. Hij houdt op dit moment geiten in een opstal van de provincie aan de Keverdijk te Weesp. Het gebruik is geformaliseerd via een bruikleenovereenkomst, omdat dit gebruik zeer tijdelijk van aard zou zijn met het oog op de onderhavige kavelruil.
De bruikleenovereenkomst is gedurende de looptijd van de kavelruil verlengd tot het einde van de 1e kavelruil.
Na het aangaan van de bruikleenovereenkomst en gedurende de looptijd van de kavelruil is echter de provinciale geitenstopregeling van kracht geworden. De geiten mogen vanwege de geitenstopregeling niet verplaatst worden naar de nieuwe bedrijfslocatie. Op dit moment buigt de gemeente Weesp zich over de juridische status en rechtmatigheid van de geitenhouderij op de locatie van de provincie aan de Keverdijk. Omdat de kavelruil tot een einde komt, zullen wij binnenkort nader overwegen hoe wij met deze situatie omgaan.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	8488
Extern Zaak ID	1749210
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	16.e
Titel	Natuur: Uittreding uit Stichting Goois Natuurreservaat (C-agenda NLG 10-01-2022)
Organisatieonderdeel	BEL/GRN

Bijlagen
1596236 1596240 - Uittreding GNR - Uittredingsovereenkomst PNH definitief.pdf
1596236 1596240 - Uittreding GNR - Uittredingsovereenkomst Amsterdam.pdf
1596236 1596240 - Uittreding GNR - Gooise natuuragenda.pdf
Brief aan PS over uittreding uit Stichting Goois Natuurreservaat.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	6 december 2021
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**

Toelichting

De provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam willen uittreden uit de Stichting Goois Natuurreservaat. Voor zowel de provincie als de gemeente Amsterdam is een uittredingsovereenkomst opgesteld, waarin afspraken staan hoe deze uittreding wordt vormgegeven en hoe de provincie in de toekomst betrokken zal blijven bij de Gooise natuur. Om deze betrokkenheid vorm te geven is onder andere een Gooise Natuuragenda opgesteld en investeert de provincie de komende jaren in de Gooise natuur.

OVEREENKOMST M.B.T. DE UITTREDING VAN DE PROVINCIE NOORD-HOLLAND UIT HET SAMENWERKINGSVERBAND STICHTING GOOIS NATUURRESERVAAT

ONDERGETEKENDEN:

1. De **gemeente Amsterdam**, gevestigd te Amsterdam, ten deze ingevolge artikel 171, tweede lid van de Gemeentewet vertegenwoordigd door wethouder mevrouw M. van Doorninck, uitvoering gevend aan het besluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. ……, kenmerk ……, hierna te noemen: "**de gemeente Amsterdam**";

2. De **provincie Noord-Holland**, gevestigd te Haarlem, ten deze ingevolge artikel 176, tweede lid van de Provinciewet vertegenwoordigd door gedeputeerde mevrouw E.A.S. Rommel, uitvoering gevend aan het besluit van gedeputeerde staten d.d. ……, kenmerk ……, hierna te noemen: "**de Provincie**";

3. De **gemeente Blaricum,** gevestigd te Blaricum**,** ten deze ingevolge artikel 171, tweede lid van de Gemeentewet vertegenwoordigd door de wethouder de heer G.C. Knoop, uitvoering gevend aan het besluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. ……, kenmerk ……, hierna te noemen: "**de gemeente Blaricum**";

4. De **gemeente Gooise Meren,** gevestigd te Bussum**,** ten deze ingevolge artikel 171, tweede lid van de Gemeentewet vertegenwoordigd door wethouder mevrouw H.B. Boudewijnse, uitvoering gevend aan het besluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. ……, kenmerk ……, hierna te noemen: "**de gemeente Gooise Meren**";

5. De **gemeente Hilversum,** gevestigd te Hilversum**,** ten deze ingevolge artikel 171, tweede lid van de Gemeentewet vertegenwoordigd door wethouder de heer A.R.C. Scheepers, uitvoering gevend aan het besluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. ……, kenmerk ……, hierna te noemen: "**de gemeente Hilversum**";

6. De **gemeente Huizen**, gevestigd te Huizen, ten deze ingevolge artikel 171, tweede lid van de Gemeentewet vertegenwoordigd door wethouder mevrouw M.L.C. Verbeek, uitvoering gevend aan het besluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. ……, kenmerk ……, hierna te noemen: "**de gemeente Huizen**";

7. De **gemeente Laren**, gevestigd te Laren, ten deze ingevolge artikel 171 van de Gemeentewet vertegenwoordigd door wethouder de heer P.A.M. Calis, uitvoering gevend aan het besluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. ……, kenmerk ……, hierna te noemen: "**de gemeente Laren**";

8. De **Stichting Goois Natuurreservaat**, gevestigd te (1217 DZ) Hilversum en aldaar kantoorhoudende aan de Nieuwe Meentweg 2, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41223080, ten deze vertegenwoordigd door ……, uitvoering gevend aan het besluit van het bestuur d.d. ……, hierna te noemen: "**het GNR**";

Ondergetekenden sub 3 tot en met 7 hierna gezamenlijk te noemen: "**de Gooise Gemeenten**";
Ondergetekenden sub 1 tot en met 7 hierna gezamenlijk te noemen: "**Participanten**";
Ondergetekenden sub 1 tot en met 8 hierna gezamenlijk te noemen: "**Partijen**";

NEMEN IN AANMERKING:

(A) Participanten – voor wat betreft de gemeente Gooise Meren: haar rechtsvoorgangsters, de destijds zelfstandige gemeenten Naarden en Bussum[1] – hebben op 11 november 1932 de Stichting Gooisch Natuurreservaat (hierna: "het GNR") opgericht;

(B) Het GNR heeft blijkens zijn statuten ten doel de instandhouding van het natuurschoon in het Gooi door de verkrijging van aldaar gelegen terreinen, ten einde deze ten eeuwigen dage ongeschonden als natuurreservaat te behouden en aan het publiek door vrije toegang tot die terreinen onder eventueel te stellen bepalingen, het genot van dat natuurschoon te verzekeren;

(C) Omdat het wenselijk werd geacht de door Participanten gemaakte afspraken met betrekking tot de bijdragen in de geldmiddelen van GNR schriftelijk vast te leggen, hebben Participanten in juni/juli 1992 een overeenkomst gesloten met betrekking tot het GNR, hierna te noemen: "de Participantenovereenkomst";

(D) De Participantenovereenkomst houdt kort gezegd in dat de Participanten bijdragen in het nadelig saldo van het GNR over enig boekjaar volgens de volgende verdeelsleutel: de Provincie 25%, de gemeente Amsterdam 10% en de Gooise Gemeenten gezamenlijk 65% naar rato van hun inwonertal;

(E) Nadat de gemeenteraad van Amsterdam op 12 oktober 2011 een motie had aangenomen strekkende tot het zo snel mogelijk uittreden van de gemeente uit het GNR, heeft de Gemeente Amsterdam bij brief van 6 december 2011 de Participantenovereenkomst opgezegd per 1 januari 2012;

(F) Nadat het GNR de gemeente Amsterdam bij brief van 22 december 2011 had laten weten dat opzegging niet mogelijk is omdat aard en inhoud van de Participantenovereenkomst daaraan in de weg staan en de overeenkomst evenmin voorziet in de mogelijkheid van opzegging, heeft de gemeente Amsterdam GNR en de overige Participanten in rechte betrokken. Deze procedure heeft uiteindelijk geleid tot het arrest van de Hoge Raad van 15 april 2016, waarin de Hoge Raad kort samengevat heeft geoordeeld dat de samenhang tussen de statuten van het GNR en de Participantenovereenkomst, alsmede de samenhang tussen de prestaties waartoe de Participanten zich met het oog op het door hen nagestreefde doel over en weer hebben verbonden, het vermoeden rechtvaardigt dat de Participantenovereenkomst – die zelf niet in opzegging voorziet – alleen ertoe strekt om de hoogte van de bijdragen van de Participanten te regelen, en dat de participatie zelf naar de bedoeling van de betrokken partijen niet door opzegging van deze overeenkomst kan worden beëindigd;

(G) In vervolg op de gemeente Amsterdam heeft ook de Provincie Noord-Holland aangegeven te willen uittreden uit het GNR. Voor de Provincie zijn redenen van *good governance* en gelijkberechtiging doorslaggevend. De Provincie vindt het ongewenst om participant en bestuurslid te zijn van een stichting waaraan zij subsidies verstrekt en waarvan zij vergunningaanvragen beoordeelt. Daarnaast wil de Provincie alle in haar provincie actieve beheerders van natuurgebieden op een gelijke manier behandelen. Het verstrekken van een participantenbijdrage, die andere beheerders niet ontvangen en die aanvullend is op voor alle beheerders beschikbare subsidies voor natuurontwikkeling en -beheer, past hier niet bij. De Provincie heeft deze bezwaren vanaf 2015 in het bestuur van het GNR kenbaar gemaakt en daarnaast aangegeven bezwaar te hebben tegen de stijgende participantenbijdrage en aangedrongen op beheersmaatregelen.

[1] Waar in deze overeenkomst wordt gesproken van Partijen dient steeds te worden gelezen: "voor wat betreft de gemeente Gooise Meren: haar rechtsvoorgangsters, de destijds zelfstandige gemeenten Naarden en Bussum".

Haar wens tot uittreden heeft de Provincie begin 2017 kenbaar gemaakt aan de overige participanten. Vanaf medio 2017 tot medio 2018 zijn gesprekken gevoerd over de voorwaarden waaronder zowel de gemeente Amsterdam als de Provincie zouden kunnen uittreden; aanvankelijk onder begeleiding van de toenmalige vice-voorzitter van het GNR, daarna onder leiding van een onafhankelijke procesbegeleider. Destijds is in overleg met de Gooise gemeenten afgesproken dat de provincie haar uittredingswens lopende de gesprekken over uittreding van de provincie en de gemeente Amsterdam, nog niet formeel zou formuleren. Nadat deze gesprekken niet tot resultaat hadden geleid, heeft de Provincie bij brief van 3 juli 2018 haar wens tot uittreding nogmaals bevestigd;

(H) De Gooise Gemeenten hebben de gemeente Amsterdam en de Provincie laten weten bereid te zijn om te onderhandelen over de voorwaarden van de uittreding;

(I) De Gooise Gemeenten hebben ieder vanuit hun blijvende betrokkenheid bij de instandhouding van natuur en landschap in het Gooi jegens elkaar te kennen gegeven het GNR na uittreding van de Provincie en/of de gemeente Amsterdam (in een andere bestuurssamenstelling) te willen voortzetten;

(J) Op 5 maart 2019 is door de Participanten een “Verklaring bestuurlijk commitment bij natuur en landschap/Gooise natuurreservaat” ondertekend als eerste gezamenlijke stap van de Participanten om vanuit vertrouwen op bestuurlijk niveau gesprekken te starten over de wens van de gemeente Amsterdam en de Provincie om uit het GNR te treden. Afgesproken is een oplossing te zoeken waarbij de toekomst van het GNR voldoende gewaarborgd is en uittreding van de gemeente en Provincie mogelijk wordt gemaakt;

(K) Als vervolg op genoemde Verklaring is op 20 januari 2020 tussen de Participanten de “Intentieovereenkomst Gooise Natuur” tot stand gekomen (hierna: “de Intentieovereenkomst”), waarin de Gooise Gemeenten, de gemeente Amsterdam en de Provincie uitspreken dat zij een nieuwe samenwerkingsvorm voorbereiden die bestaat uit een Gooise natuuragenda en, voor zowel de Provincie als de gemeente Amsterdam, een uittredingsovereenkomst inclusief afkoopregeling;

(L) In de Intentieovereenkomst is 1 juli 2020 genoemd als streefdatum voor de gelijktijdige besluitvorming en ondertekening van zowel de Gooise natuuragenda als de uittredingsovereenkomsten;

(M) Tussen de gemeente Amsterdam en de Gooise Gemeenten respectievelijk tussen de Provincie en de Gooise Gemeenten zijn vanaf eind februari 2020 onderhandelingen gevoerd over de voorwaarden voor uittreding;

(N) De voorliggende overeenkomst vormt de vastlegging van de overeenstemming die tussen de Gooise Gemeenten en de Provincie is bereikt;

(O) Indien en voor zover de verplichtingen van de Participanten uit hoofde van de Participantenovereenkomst dienen te worden aangemerkt als derdenbedingen ten behoeve van het GNR, hebben Participanten en het GNR het noodzakelijk geacht dat ook het GNR als partij aan de voorliggende overeenkomst deelneemt.

EN ZIJN OVEREENGEKOMEN ALS VOLGT:

1. DOEL EN UITGANGSPUNTEN VAN DEZE OVEREENKOMST

1.1 Deze overeenkomst heeft tot doel de voorwaarden vast te leggen voor de uittreding van de Provincie uit het GNR en de beëindiging van de Participantenovereenkomst jegens haar.

2. UITTREDING

2.1 De uittreding door de Provincie uit de Stichting Goois Natuurreservaat alsmede de ontbinding van de Participantenovereenkomst van juni/juli 1992 ten aanzien van de Provincie, geschieden per 1 januari 2021.

3. FINANCIËLE CONSEQUENTIES

3.1 De Provincie is tot de datum van uittreding participant en gebonden aan de Participantenovereenkomst. Vanuit die hoedanigheid is zij onverkort gehouden aan de verplichtingen die voor haar voortvloeien uit de statuten van het GNR en de Participantenovereenkomst, waaronder met name de verplichting om de jaarlijkse bijdrage te betalen.

3.2 Het bepaalde in het vorige lid lijdt in die zin uitzondering dat, indien en voor zover het nadelig saldo over (een gedeelte van) het boekjaar dat direct voorafgaat aan het jaar waarin de uittreding plaatsvindt, is ontstaan als gevolg van besluiten van het bestuur van het GNR tot verwerving van terreinen of tot andersoortige investeringen (reguliere uitgaven voor beheer en onderhoud en reguliere organisatiekosten daaronder uitdrukkelijk niet begrepen), genomen in de periode gelegen tussen de ondertekening van deze overeenkomst door Partijen en de datum van uittreding, de Provincie alsdan in zoverre niet gehouden is in dat nadelig saldo bij te dragen.

3.3 Het bepaalde in het vorige lid is van overeenkomstige toepassing op besluiten met betrekking tot de kosten van beheer, onderhoud en organisatie die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de in het vorige lid bedoelde besluiten.

4. AFSTAND VAN RECHTEN EN ONTSLAG VAN VERPLICHTINGEN

4.1 De Provincie doet per de datum van uittreding onvoorwaardelijk en onherroepelijk afstand van alle rechten en aanspraken welke zij nu of in de toekomst op het vermogen van GNR heeft of meent te hebben.

4.2 Onverminderd het bepaalde in artikel 3 van deze overeenkomst wordt de Provincie per de datum van uittreding tegenover de andere Partijen ontslagen van alle verplichtingen uit hoofde van de Participantenovereenkomst, waaronder de garantstelling als bedoeld in artikel 2 lid 2 van die overeenkomst.

4.3 Aan de Provincie komt geen aanspraak toe op haar (eventuele) aandeel in de reserves van het GNR.

4.4 Met ingang van de datum van uittreding eindigt het lidmaatschap van het bestuur van de stichting GNR voor de bestuurder en diens plaatsvervanger(s) van de Provincie.

4.5 De Provincie en de overige Participanten vertegenwoordigd in het bestuur van het GNR, verplichten zich jegens elkaar mee te werken aan de wegens de uittreding van de Provincie noodzakelijke wijziging van de statuten van GNR en de verdere notariële afwikkeling van de uittreding. De kosten verbonden aan de statutenwijziging en verdere notariële afwikkeling zullen worden gedragen door de Provincie en de overige Participanten, naar rato van de verdeelsleutel vermeld in de Participantenovereenkomst.

4.6 De Gooise Gemeenten verplichten zich tegenover de Provincie om mee te werken aan een zo spoedig mogelijke deregistratie in het handelsregister van de door de Provincie in het bestuur van het GNR benoemde bestuurder en diens plaatsvervanger.

4.7 De Gooise Gemeenten en het GNR vrijwaren de Provincie vanaf datum uittreding voor aanspraken van derden gebaseerd op de participantenovereenkomst of anderszins gebaseerd op de participatie van de Provincie in het GNR.
De Gooise Gemeenten, de gemeente Amsterdam en het GNR vrijwaren de Provincie vanaf de datum van uittreding voor aanspraken van derden jegens het GNR die voortvloeien uit of verband houden met feiten en omstandigheden die zich hebben voorgedaan na de datum van uittreding.

5. UITTREDINGSSOM

5.1 Ter zake van haar uittreding is de Provincie aan het GNR een uittredingssom verschuldigd van in totaal € 16.000.000,-- (zegge: zestien miljoen euro). Indien over de uittredingssom omzetbelasting is verschuldigd, is deze voor rekening van de Provincie en wordt de uittredingssom daarmee verhoogd. Zulks dient te blijken uit een bericht van de belastinginspecteur aan de Stichting Goois Natuurreservaat dat zij ter facturering van de overeengekomen uittredingssom een btw-factuur aan de Provincie dient uit te reiken.

5.2 De in het vorige lid vermelde uittredingssom wordt in twee termijnen voldaan, als volgt:

1. de eerste termijn ter grootte van € 861.120,-- (zegge: achthonderd eenenzestig duizend honderdtwintig euro), welke reeds is voldaan aan het GNR.

2. de tweede termijn ter grootte van € 15.138.880,-- (zegge: vijftien miljoen honderdachtendertig duizend achthonderdtachtig euro) zal worden voldaan uiterlijk drie maanden na ondertekening van deze overeenkomst.

5.3 De betaling van de tweede termijn van de uittredingssom dient uiterlijk op de hiervóór in lid 2 genoemde data te geschieden door creditering van bankrekening …….. ten name van …….. onder vermelding van “uittredingssom Provincie Noord-Holland” per valuta van die datum.

5.4 Indien de verschuldigde termijn niet uiterlijk op de overeengekomen datum op voornoemde bankrekening is bijgeschreven, dan zal de Provincie een betalingsherinnering ontvangen. Mocht betaling niet in de daaropvolgende periode van drie maanden worden ontvangen, dan is de Provincie van rechtswege in verzuim en is zij over het verschuldigde bedrag de dan geldende wettelijke rente verschuldigd.

6. BLIJVENDE BETROKKENHEID VAN DE PROVINCIE BIJ DE GOOISE NATUUR

6.1 In de door Participanten in het kader van het onderhavige uittredingsproces vastgestelde Gooise Natuuragenda is onder meer vastgelegd in welke vorm de Provincie, respectievelijk de gemeente Amsterdam, na hun uittreding uit het GNR invulling zullen geven aan hun betrokkenheid bij de Gooise natuur. De Provincie stemt in met de Gooise Natuuragenda en zal deze gelijktijdig met de onderhavige Uittredingsovereenkomst ondertekenen.

6.2 Om de in de Gooise Natuuragenda en in deze overeenkomst genoemde provinciale betrokkenheid bij de Gooise natuur vorm te geven, zal de Provincie:

- een bedrag van tenminste € 1.400.000,-- (zegge: een miljoen vier honderd duizend euro) beschikbaar stellen aan de Stichting Goois Natuurreservaat, met het doel natuurherstelmaatregelen te treffen in haar terreinen, conform de voorwaarden van de eerste tranche van het provinciale Uitvoeringsprogramma Natuur;

- zich bij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit inspannen om, ondanks het feit dat de terreinen van de Stichting Gooise Natuurreservaat niet zijn aangewezen als Natura2000-gebied, ook in de tweede tranche van het Programma Natuur middelen voor natuurherstel in het Gooi beschikbaar te krijgen.

6.3 Additioneel op de Gooise Natuuragenda geeft de Provincie haar in artikel 6.1 genoemde betrokkenheid bij de Gooise natuur vorm door de planologische bescherming van het Natuurnetwerk Nederland en de natuurverbindingen tegen verstoring of aantasting, op de wijze zoals door Provinciale Staten van Noord-Holland bepaald in paragraaf 6.4.1 van haar Omgevingsverordening.

7. KWIJTING

7.1 Onder de opschortende voorwaarde dat aan alle bepalingen uit deze overeenkomst is voldaan, verklaart de Provincie door ondertekening van deze overeenkomst jegens het GNR en de overige Participanten, gelijk het GNR en de overige Participanten door ondertekening van deze overeenkomst jegens de Provincie verklaren, dat zij na de uittreding van de Provincie uit het GNR en de ontbinding van de Participantenovereenkomst jegens de Provincie, onverminderd het bepaalde in de artikelen 4 en 5, in geld niets meer van elkaar te vorderen hebben, en verlenen zij elkaar over en weer te dier zake volledige en finale kwijting en decharge.

ALDUS OVEREENGEKOMEN EN IN ACHTVOUD OPGEMAAKT EN GETEKEND TE … OP _____ 202..

_____ provincie Noord-Holland

_____ gemeente Amsterdam

_____ gemeente Blaricum

_____ gemeente Gooise Meren

_____ gemeente Hilversum

_____ gemeente Huizen

_____ gemeente Laren

_____ stichting Gooise Natuurreservaat

Concept van 5 januari 2020 bestemd voor discussie & overleg
Onder opschortende voorwaarde van goedkeuring door de gemeenteraad van Amsterdam

UITTREDINGSOVEREENKOMST

OVEREENKOMST M.B.T. DE UITTREDING VAN DE GEMEENTE AMSTERDAM UIT HET SAMENWERKINGSVERBAND STICHTING GOOISCH NATUURRESERVAAT

ONDERGETEKENDEN:

1. De **gemeente Amsterdam**, gevestigd te Amsterdam, ten deze ingevolge artikel 171, tweede lid van de Gemeentewet vertegenwoordigd door wethouder mevrouw drs. M. van Doorninck, uitvoering gevend aan het besluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. ....., kenmerk ....., hierna te noemen: "**de gemeente Amsterdam**";
2. De **provincie Noord-Holland**, gevestigd te Haarlem, ten deze ingevolge artikel 176, tweede lid van de Provinciewet vertegenwoordigd door gedeputeerde mevrouw drs. E. Rommel, uitvoering gevend aan het besluit van gedeputeerde staten d.d. ..... met kenmerk ....., hierna te noemen: "**de Provincie**";

3. De **gemeente Blaricum,** gevestigd te Blaricum**,** ten deze ingevolge artikel 171, tweede lid van de Gemeentewet vertegenwoordigd door de wethouder de heer G. Knoop, uitvoering gevend aan het besluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. ....., kenmerk ....., hierna te noemen: "**de gemeente Blaricum**";

4. De **gemeente Gooise Meren,** gevestigd te Bussum**,** ten deze ingevolge artikel 171, tweede lid van de Gemeentewet vertegenwoordigd door wethouder mevrouw B. Boudewijnse, uitvoering gevend aan het besluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. ....., kenmerk ....., hierna te noemen: "**de gemeente Gooise Meren**";

5. De **gemeente Hilversum,** gevestigd te Hilversum**,** ten deze ingevolge artikel 171, tweede lid van de Gemeentewet vertegenwoordigd door wethouder de heer A.Scheepers, uitvoering gevend aan het besluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. ....., kenmerk ....., hierna te noemen: "**de gemeente Hilversum**";

6. De **gemeente Huizen**, gevestigd te Huizen, ten deze ingevolge artikel 171, tweede lid van de Gemeentewet vertegenwoordigd door wethouder mevrouw M. Verbeek, uitvoering gevend aan het besluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. ....., kenmerk ....., hierna te noemen: "**de gemeente Huizen**";

7. De **gemeente Laren**, gevestigd te Laren, ten deze ingevolge artikel 171 van de Gemeentewet vertegenwoordigd door wethouder de heer P.A.M. Calis, uitvoering gevend aan het besluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. ....., kenmerk ....., hierna te noemen: "**de gemeente Laren**";

8. De stichting **Stichting Goois Natuurreservaat,** gevestigd te (1217 DZ) Hilversum en aldaar kantoorhoudende aan de Nieuwe Meentweg 2, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41223080, ten deze vertegenwoordigd door ....., uitvoering gevend aan het besluit van het bestuur d.d. ....., hierna te noemen: "**het GNR**";

Ondergetekenden sub 3 tot en met 7 hierna gezamenlijk te noemen: "**de Gooise Gemeenten**";
Ondergetekenden sub 1 tot en met 7 hierna gezamenlijk te noemen: "**Participanten**";

Ondergetekenden sub 1 tot en met 8 hierna gezamenlijk te noemen: "**Partijen**";

NEMEN IN AANMERKING:

(A) Participanten – voor wat betreft de gemeente Gooise Meren: haar rechtsvoorgangsters, de destijds zelfstandige gemeenten Naarden en Bussum[1] - hebben op 11 november 1932 de Stichting Gooisch Natuurreservaat (hierna: " het **GNR**") opgericht;

(B) Het GNR heeft blijkens zijn statuten ten doel de instandhouding van het natuurschoon in het Gooi door de verkrijging van aldaar gelegen terreinen, ten einde deze ten eeuwigen dage ongeschonden als natuurreservaat te behouden en aan het publiek door vrije toegang tot die terreinen onder eventueel te stellen bepalingen, het genot van dat natuurschoon te verzekeren,

(C) Omdat het wenselijk werd geacht de door Participanten gemaakte afspraken met betrekking tot de bijdragen in de geldmiddelen van GNR schriftelijk vast te leggen, hebben Participanten in juni/juli 1992 een overeenkomst gesloten met betrekking tot het GNR, hierna te noemen: "**de Participantenovereenkomst**";

(D) De Participantenovereenkomst houdt kort gezegd in dat de Participanten bijdragen in het nadelig saldo van het GNR over enig boekjaar volgens de volgende verdeelsleutel: de Provincie 25%, de gemeente Amsterdam 10% en de Gooise Gemeenten gezamenlijk 65% naar rato van hun inwonertal;

(E) Nadat de gemeenteraad van Amsterdam op 12 oktober 2011 een motie had aangenomen strekkende tot het zo snel mogelijk uittreden van de gemeente uit het GNR, heeft de Gemeente Amsterdam bij brief van 6 december 2011 de Participantenovereenkomst opgezegd per 1 januari 2012;

(F) Nadat het GNR de gemeente Amsterdam bij brief van 22 december 2011 had laten weten dat opzegging niet mogelijk is omdat aard en inhoud van de Participantenovereenkomst daaraan in de weg staan en de overeenkomst evenmin voorziet in de mogelijkheid van opzegging, heeft de gemeente Amsterdam GNR en de overige Participanten in rechte betrokken. Deze procedure heeft uiteindelijk geleid tot het arrest van de Hoge Raad van 15 april 2016, waarin de Hoge Raad kort samengevat heeft geoordeeld dat de samenhang tussen de statuten van het GNR en de Participantenovereenkomst, alsmede de samenhang tussen de prestaties waartoe de Participanten zich met het oog op het door hen nagestreefde doel over en weer hebben verbonden, het vermoeden rechtvaardigt dat de Participantenovereenkomst – die zelf niet in opzegging voorziet – alleen ertoe strekt om de hoogte van de bijdragen van de Participanten te regelen, en dat de participatie zelf naar de bedoeling van de betrokken partijen niet door opzegging van deze overeenkomst kan worden beëindigd.

(G) De gemeente Amsterdam heeft te kennen gegeven nog steeds te willen uittreden en de bijdrage aan het Gooisch Natuurreservaat op een andere manier vorm te willen geven. De gemeente Amsterdam erkent de bijdrage van de Gooise natuur aan de leef- en woonkwaliteit in de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Zoals alle deelnemende overheden in de MRA draagt Amsterdam daaraan bij door middel van voorzieningen op zijn eigen grondgebied. Andere overheden zijn verantwoordelijk voor de voorzieningen op hun eigen grondgebied.

---

[1] 2 Waar in deze overeenkomst wordt gesproken van Partijen dient steeds te worden gelezen: "voor wat betreft de gemeente Gooise Meren: haar rechtsvoorgangsters, de destijds zelfstandige gemeenten Naarden en Bussum".

Om deze reden heeft zij er bij de overige Participanten op aangedrongen, in goed overleg te komen tot overeenstemming over de voorwaarden waaronder de gemeente uittreedt uit GNR en bevrijd wordt van haar bijdrageverplichting;

(H) De Gooise Gemeenten hebben de gemeente Amsterdam en de Provincie laten weten bereid te zijn om te onderhandelen over de voorwaarden van de uittreding;

(I) De Gooise Gemeenten hebben ieder vanuit hun blijvende betrokkenheid bij de instandhouding van natuur en landschap in het Gooi jegens elkaar te kennen gegeven het GNR na uittreding van de Provincie en/of de gemeente Amsterdam (in een andere bestuurssamenstelling) te willen voortzetten;

(J) Op 5 maart 2019 is door de Participanten een "Verklaring bestuurlijk commitment bij natuur en landschap/Gooi natuurreservaat" ondertekend als eerste gezamenlijke stap van de Participanten om vanuit vertrouwen op bestuurlijk niveau gesprekken te starten over de wens van de gemeente Amsterdam en de Provincie om uit het GNR te treden. Afgesproken is een oplossing te zoeken waarbij de toekomst van het GNR voldoende gewaarborgd is en uittreding van de gemeente en provincie mogelijk wordt gemaakt;

(K) Als vervolg op genoemde Verklaring is op 20 januari 2020 tussen de Participanten de "Intentieovereenkomst Gooise Natuur" tot stand gekomen (hierna: "**de Intentieovereenkomst**"), waarin de Gooise Gemeenten, de gemeente Amsterdam en de provincie Noord-Holland uitspreken dat zij een nieuwe samenwerkingsvorm voorbereiden die bestaat uit een Gooise natuuragenda en, voor zowel de Provincie Noord Holland als de gemeente Amsterdam, een uittredingsovereenkomst inclusief afkoopregeling;

(M) In de Intentieovereenkomst is 1 juli 2020 genoemd als streefdatum voor de gelijktijdige besluitvorming en ondertekening van zowel de Gooise natuuragenda als de uittredingsovereenkomsten;

(N) Tussen de gemeente Amsterdam en de Gooise Gemeenten respectievelijk tussen de Provincie en de Gooise Gemeenten zijn vanaf eind februari 2020 onderhandelingen gevoerd over de voorwaarden voor uittreding, welke onderhandelingen vooralsnog alleen met de gemeente Amsterdam hebben geleid tot overeenstemming;

(O) De voorliggende overeenkomst vormt de vastlegging van de overeenstemming die tussen de Gooise Gemeenten en de gemeente Amsterdam is bereikt;

(P) Indien en voor zover de verplichtingen van de Participanten uit hoofde van de Participantenovereenkomst dienen te worden aangemerkt als derdenbedingen ten behoeve van het GNR, hebben Participanten en het GNR het noodzakelijk geacht dat ook het GNR als partij aan de voorliggende overeenkomst deelneemt;

EN ZIJN OVEREENGEKOMEN ALS VOLGT:

1. DOEL EN UITGANGSPUNTEN VAN DEZE OVEREENKOMST

1.1 Deze overeenkomst heeft tot doel de voorwaarden vast te leggen voor de uittreding van de gemeente Amsterdam uit het GNR en de beëindiging van de Participantenovereenkomst jegens haar.

2. UITTREDING

2.1 De uittreding door de gemeente Amsterdam uit de Stichting Goois Natuurreservaat alsmede de ontbinding van de Participantenovereenkomst van juni/juli 1992 ten aanzien van de gemeente Amsterdam, geschieden per 1 januari 2021.

3. FINANCIËLE CONSEQUENTIES

3.1 De gemeente Amsterdam is tot de datum van uittreding participant en gebonden aan de Participantenovereenkomst. Vanuit die hoedanigheid is zij onverkort gehouden aan de verplichtingen die voor haar voortvloeien uit de statuten van het GNR en de Participantenovereenkomst, waaronder met name de verplichting om de jaarlijkse bijdrage te betalen.

3.2 Het bepaalde in het vorige lid lijdt in die zin uitzondering dat, indien en voor zover het nadelig saldo over (een gedeelte van) het boekjaar dat direct voorafgaat aan het jaar waarin de uittreding plaatsvindt, is ontstaan als gevolg van besluiten van het bestuur van het GNR tot verwerving van terreinen of tot andersoortige investeringen (reguliere uitgaven voor beheer en onderhoud en reguliere organisatiekosten daaronder uitdrukkelijk niet begrepen), genomen in de periode gelegen tussen de ondertekening van deze overeenkomst door Partijen en de datum van uittreding, de gemeente Amsterdam alsdan in zoverre niet gehouden is in dat nadelig saldo bij te dragen."

3.3 Het bepaalde in het vorige lid is van overeenkomstige toepassing op besluiten met betrekking tot de kosten van beheer, onderhoud en organisatie die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de in het vorige lid bedoelde besluiten.

4. AFSTAND VAN RECHTEN EN ONTSLAG VAN VERPLICHTINGEN

4.1 De gemeente Amsterdam doet per de datum van uittreding onvoorwaardelijk en onherroepelijk afstand van alle rechten en aanspraken welke zij nu of in de toekomst op het vermogen van GNR heeft of meent te hebben.

4.2 Onverminderd het bepaalde in artikel 3 van deze overeenkomst wordt de gemeente Amsterdam per de datum van uittreding tegenover de andere Partijen ontslagen van alle verplichtingen uit hoofde van de Participantenovereenkomst, waaronder de garantstelling als bedoeld in artikel 2 lid 2 van die overeenkomst.

4.3 Aan de gemeente Amsterdam komt geen aanspraak toe op haar (eventuele) aandeel in de reserves van het GNR.

4.4 Met ingang van de datum van uittreding eindigt het lidmaatschap van het bestuur van de stichting GNR voor de bestuurder en diens plaatsvervanger(s) van de gemeente Amsterdam.

4.5 De gemeente Amsterdam en de overige Participanten vertegenwoordigd in het bestuur van het GNR, verplichten zich jegens elkaar mee te werken aan de wegens de uittreding van de gemeente Amsterdam noodzakelijke wijziging van de statuten van GNR en de verdere notariële afwikkeling van de uittreding. De kosten verbonden aan de statutenwijziging en verdere notariële afwikkeling zullen worden gedragen door de gemeente Amsterdam en de overige Participanten, naar rato van de verdeelsleutel vermeld in de Participantenovereenkomst.

4.6 De Gooise Gemeenten verplichten zich tegenover de gemeente Amsterdam om mee te werken aan een zo spoedig mogelijke deregistratie in het handelsregister van de door de

gemeente Amsterdam in het bestuur van het GNR benoemde bestuurder en diens plaatsvervanger.

4.7 De Gooise Gemeenten en het GNR vrijwaren de gemeente vanaf datum uittreding voor aanspraken van derden gebaseerd op de participantenovereenkomst of anderszins gebaseerd op de participatie van de Gemeente in het GNR.
De Gooise Gemeenten, de Provincie en het GNR vrijwaren de gemeente Amsterdam vanaf de datum van uittreding voor aanspraken van derden jegens het GNR die voortvloeien uit of verband houden met feiten en omstandigheden die zich hebben voorgedaan na de datum van uittreding.

5. UITTREDINGSSOM

5.1 Ter zake van haar uittreding is de gemeente Amsterdam aan het GNR een uittredingssom verschuldigd van in totaal € 5.250.280,00 (zegge: vijf miljoen tweehonderdvijftig duizend tweehonderdtachtig euro).
Indien over de uittredingssom omzetbelasting is verschuldigd, is deze voor rekening van de gemeente Amsterdam en wordt de uittredingssom daarmee verhoogd. Zulks dient te blijken uit een bericht van de belasting inspecteur aan de Stichting Goois Natuurreservaat dat zij ter facturering van de overeengekomen uittredingssom een btw factuur aan Amsterdam dient uit te reiken.

5.2 De in het vorige lid vermelde uittredingssom wordt in vijf termijnen voldaan als volgt:

a. de eerste termijn ter grootte van € 4.000.000,00 (zegge: vier miljoen euro) uiterlijk binnen drie maanden na ondertekening van deze overeenkomst.

b. de tweede termijn ter grootte van € 312.570,00 (zegge: driehonderdtwaalf duizend vijfhonderd zeventig euro) uiterlijk binnen drie maanden na ondertekening van deze overeenkomst , en de derde tot en met vijfde termijn elk ter grootte van € 312.570,00 (zegge: driehonderdtwaalf duizend vijfhonderd zeventig euro) respectievelijk voor 31 maart 2022, 31 maart 2023 en 31 maart 2024.

5.3 De betaling van de termijnen van de uittredingssom dient uiterlijk op de hiervóór in lid 2 genoemde data te geschieden door creditering van bankrekening ..... ten name van de stichting Goois Natuurreservaat onder vermelding van "uittredingssom Gemeente Amsterdam" per valuta van die datum.

5.4 Indien de verschuldigde termijn niet uiterlijk op de overeengekomen datum op voornoemde bankrekening is bijgeschreven, dan zal de gemeente Amsterdam een betalingsherinnering ontvangen. Mocht betaling niet in de daaropvolgende periode van drie maanden worden ontvangen, dan is de gemeente Amsterdam van rechtswege in verzuim en is zij over het verschuldigde bedrag de dan geldende wettelijke rente verschuldigd.

6. DE GOOISE NATUURAGENDA

6.1 In de door Participanten in het kader van het onderhavige uittredingsproces vastgestelde Gooise Natuuragenda is onder meer vastgelegd in welke vorm de provincie Noord-Holland, respectievelijk de gemeente Amsterdam, na hun uittreding uit het GNR betrokken zullen blijven bij de doelstelling van het GNR. De gemeente Amsterdam stemt in met de Gooise Natuuragenda en zullen deze gelijktijdig met de onderhavige Uittredingsovereenkomst ondertekenen.

7. KWIJTING

7.1 Onder de opschortende voorwaarde dat aan alle bepalingen uit deze overeenkomst is voldaan, verklaart de gemeente Amsterdam door ondertekening van deze overeenkomst jegens het GNR en de overige Participanten, gelijk het GNR en de overige Participanten door ondertekening van deze overeenkomst jegens de gemeente Amsterdam verklaren, dat zij na de uittreding van de gemeente Amsterdam uit het GNR en de ontbinding van de Participantenovereenkomst jegens de gemeente Amsterdam, onverminderd het bepaalde in de artikelen 3 en 4, in geld niets meer van elkaar te vorderen hebben, en verlenen zij elkaar over en weer te dier zake volledige en finale kwijting en decharge.

ALDUS OVEREENGEKOMEN EN IN ACHTVOUD OPGEMAAKT EN GETEKEND TE HILVERSUM OP _____ 202..

_____ _____

de provincie Noord-Holland de gemeente Amsterdam

_____ _____

de gemeente Blaricum de gemeente Gooise Meren

_____ _____

de gemeente Hilversum de gemeente Huizen

_____ _____

de gemeente Laren de stichting Goois Natuurreservaat

Gooise natuuragenda 2021-2026

Blijvend verbonden met de Gooise natuur

Gemeente Amsterdam

Gemeente Blaricum

Hilversum Mediastad

Gemeente Huizen

gemeente gooisemeren

Gemeente Laren

Provincie Noord-Holland

Voorwoord

In de intentieovereenkomst Gooise natuur van 20 januari 2020 hebben de Gooise gemeenten, provincie Noord-Holland en gemeente Amsterdam afgesproken om tot nieuwe wijze van samenwerking te komen voor een zo gezond mogelijk ecosysteem in het Gooi. Alle partijen erkennen de blijvende waarde van de Gooise natuur, die in de intentieverklaring worden benoemd: natuur/biodiversiteit; landschap, aardkunde en erfgoed; recreatie en beleving; schone omgeving.

Het uittreden van gemeente Amsterdam en provincie Noord-Holland als participant van het Goois Natuurreservaat betekent niet het eind van de betrokkenheid bij de Gooise Natuur. Iedere 5 jaar wordt een Gooise natuuragenda vastgesteld met acties die bijdragen aan de waarden van de Gooise natuur.

Dit is de eerste Gooise natuuragenda. Deze agenda staat in het teken van blijvende verbinding. Tussen de partijen, maar ook tussen natuurgebieden, tussen mens en natuur en met andere opgaven. Daarbij worden lopende initiatieven verbonden en nieuwe geïnitieerd.

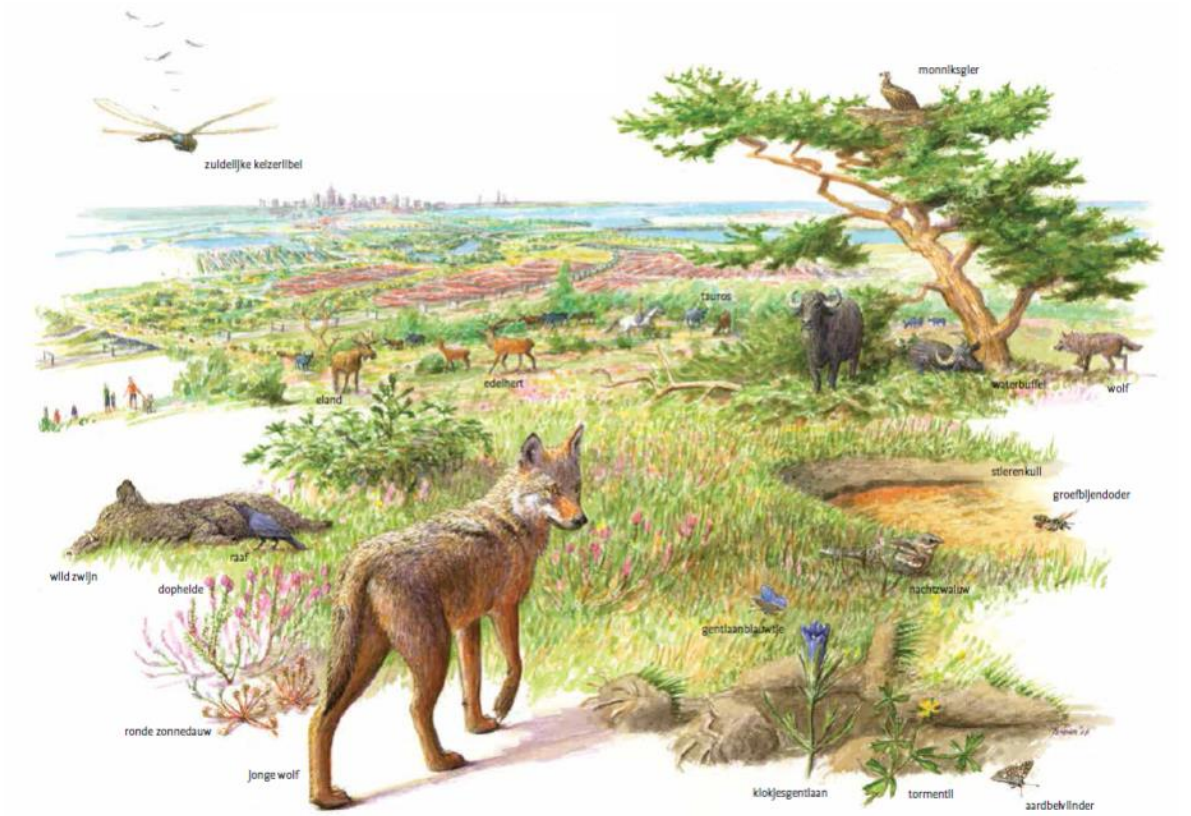
De participanten van het GNR (de provincie Noord-Holland, de gemeenten Amsterdam, Blaricum, Hilversum, Huizen, Gooise Meren en Laren) stemmen met overtuiging in met deze Gooise Natuuragenda.

Leeswijzer

De agenda is geordend in hoofdstukken naar de verschillende wijze van het zoeken naar verbinding. Ieder hoofdstuk wordt ingeleid met een korte toelichting. Daarbij is benoemd naar welke waarde uit de intentieverklaring de acties bijdragen. Bij iedere actie is benoemd waar deze bij aansluiten en welke partij trekker is. Tenslotte is de agenda in de omkaderde teksten voorzien van extra toelichting en context.

Inspiratie

Bij het opstellen van deze agenda hebben we ons mede laten inspireren door het document ‘Een groene Gooi naar de toekomst’ van ARK natuurontwikkeling. Het inspiratiedocument toont mogelijkheden om de natuur van het Gooi te versterken en toekomstbestendig te maken. Dit document is een regionale uitwerking van het rapport Natuurdroom 2050, wat voor de omgevingsvisie NH2050 is gemaakt.

ARK ziet prachtige kansen om het Gooi en de Vechtstreek robuuster en toekomstbestendiger te maken. Door de landschappen van het Gooi en omgeving beter met elkaar te verbinden en zo de stromen van water, voedingsstoffen en dieren en planten weer op gang te brengen. Maar ook door de bewoners en andere bezoekers meer bij het landschap te betrekken.

In de wisselwerking tussen de hoge, droge gronden invloed en de natte, lage gronden liggen kansen om het ‘dna’ van ieder gebied - de bijzondere eigenschappen - in deze gradiënt optimaal tot expressie te laten komen.

De eeuwenlang opgebouwde contrasten tussen de voedselarme en voedselrijke bodems kunnen elkaar nu juist kunnen versterken. En de inzet van sleutelsoorten zoals grote grazers kan bijdragen aan het weer tot leven wekken van deze stromen. Het laten vervagen van de harde grens tussen stad en natuur maakt het Gooi een nog aangenamere plek wordt om te wonen en te verblijven.

Opgaven voor de Gooise Natuur

In de intentieovereenkomst constateren de Partijen ook dat het behoud van de Gooise Natuur niet zonder meer een gegeven is. Er worden een aantal bedreigingen en vraagstukken benoemd.

Druk op de ruimte
De ligging in de Randstad geeft een permanente druk op de ruimte door verstedelijking (wonen, werken, mobiliteit) en recreatie. Ook opgaven zoals energieopwekking vragen om ruimte. Dit is een punt van zorg voor de toekomst van de unieke landschappelijke kwaliteiten. In deze context moeten we blijven kiezen om de natuurgebieden niet verder aan te tasten.

Beheer en investeringen in het landschap
De kosten en baten van natuur en landschap komen niet altijd op dezelfde plek terecht. Voor het GNR hebben Partijen de toekomst geborgd. In andere gebieden hebben beheerders niet zonder meer voldoende middelen voor investeringen en beheer, bijvoorbeeld voor recreatieve voorziening waar een toenemende vraag naar is.

Biodiversiteit en stikstof
De biodiversiteit in de Gooise natuurgebieden staat zwaar onder druk als gevolg van verdroging, vermesting en verzuring. Dit komt onder meer door een te hoge stikstofdepositie door o.a. landbouw en wegverkeer. Dit heeft negatieve effecten, zoals een sterke afname van het aantal insecten en daarmee op de hele voedselketen natuur. Het Gooi heeft geen Natura 2000 status en het daarbij behorende juridisch kader. Desalniettemin heeft de Gooise Natuur baat bij het dalen van de hoeveelheid stikstof en is dit relevant om de natuurdoelstellingen te behalen.

Voldoende en schoon (grond)water
De Gooise stuwwal neemt water op, wat door de zandlagen op een natuurlijke manier gezuiverd wordt. Dit schone water komt als kwel op in nabijgelegen natuurgebieden in Eemland en Vechtstreek, die hier van afhankelijk zijn. Ook zorgt dit voor goed te winnen drinkwater.
De klimaatverandering zet dit natuurlijke systeem steeds verder onder druk. Zeker in periodes van droogte dreigt watertekort en een te lage grondwaterstand. Daarnaast neemt ook de behoefte aan drinkwater toe.

1. Blijvende verbinding tussen de partijen

De Gooise natuur is het waard om beschermd te worden. Dit vraagt ook om beleidsmatige bescherming. Ook tegen externe druk, zoals het aanleggen van wegen door natuurgebieden. Ook het bovenregionale schaalniveau is daarbij belangrijk. Daarom stemmen we bestuurlijk af en voeren we gezamenlijke lobby.

Deze acties dragen bij aan deze waarden uit de intentieverklaring:

- We onderkennen dat de Gooise natuur bijzonder en uniek is door de diversiteit aan natuurtypen zoals bossen, droge en natte heide, stuifzanden, akkers en graslanden en door de ligging in de directe omgeving van de 6 Gooise woonkernen met ca. 200.000 inwoners.
- We vinden het landschap in het Gooi belangrijk en van grote waarde en zetten ons in voor de bescherming ervan.

1.1 Bestuurlijke betrokkenheid

Er is een bestuurlijk gremium waar Partijen op bestuurlijk niveau zijn vertegenwoordigd. In dit gremium wordt de voortgang van deze agenda bewaakt en vindt afstemming plaats over strategische onderwerpen aangaande landschap, natuur en reactie. Bij voorkeur wordt aangesloten op een bestaand gremium, hierbij wordt gedacht aan het Bestuurlijk Platform Gooi, Vecht en Diemerscheg.

Sluit aan bij: Bestuurlijk Platform Gooi, Vecht en Diemerscheg
Actiehouder(s): Regio Gooi en Vechtstreek (middels secretariaat Bestuurlijk Platform)

1.2 Beleidsmatige bescherming

Gemeenten nemen het behoud van de waarden van het landschap in het Gooi op in omgevingsvisies en omgevingsplannen. De provincie Noord-Holland borgt deze waarden in de omgevingsverordening en de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie.

Sluit aan bij: implementatie Omgevingswet: omgevingsvisies, omgevingsverordening, omgevingsplan
Actiehouder(s): Gooise gemeenten, provincie

1.3 Krachtige gezamenlijke lobby

Het belang bij behoud en versterking van de unieke kwaliteiten van de Gooise natuur wordt door partijen uitgedragen in het verband van de Metropoolregio Amsterdam en bij het Rijk. Daarbij is ook aandacht voor omgevingsfactoren.

Provincie Noord-Holland en Amsterdam spreken hierbij (nogmaals) uit geen voorstander te zijn van nieuwe doorsnijdingen met wegen of het bebouwen van de Gooise Natuur.

Specifieke onderwerpen waar partijen voor pleiten zijn:

- Bevorderen en verbetering van het openbaar vervoer, met name versterking van de Gooilijn, en de aansluiting daarop zodat druk op het wegennet, en daarmee capaciteitsuitbreiding in of door het landschap, wordt opgevangen.
- Bovenregionale natuurverbindingen aanleggen en versterken tussen Gooi en de Heuvelrug, het Eemland, Flevoland en Vechtstreek.
- Het nemen van verantwoordelijkheid van het Rijk voor landschapsbehoud en de beheerlasten van met name de recreatieve voorzieningen.

Sluit aan bij: Programma Metropolitaan Landschap, Verstedelijkingsstrategie MRA, Omgevingsagenda Noordwest Nederland, Samenwerking Gooicorridor, Samen bouwen aan Bereikbaarheid,.

Actiehouder(s): provincie Noord-Holland, Amsterdam, Gooise gemeenten

2. Verbinding tussen natuurgebieden

Er is in het belang van de flora en de fauna sterk geïnvesteerd in het opheffen van barrières, in natuurverbindingen en natuurkwaliteit. We gaan hiermee door in het belang van het duurzaam robuust maken van het natuurgebied, als onderdeel van de Heuvelrug.

Deze acties dragen bij aan deze waarden uit intentieverklaring:
- We realiseren het Natuurnetwerk Nederland (NNN) in het Gooi en sluiten dit aan op het NNN in de omringende gebieden.

2.1 Afronding Groene Schakel
De provincie Noord-Holland rondt de Groene Schakel af door de aanleg van de natuurbruggen Anna's Hoeve en Westerheide.

Sluit aan bij: realisatie Natuurbruggen Anna's Hoeve (in uitvoering) en Westerheide (in ontwerpproces).
Actiehouder(s): provincie Noord-Holland

2.2 Plan voor ontsnipperingsmaatregelen lokale wegen
Met de grote ecoducten uit het project Groene Schakel zijn de verbindingen over de Rijks- en provinciale wegen gerealiseerd in het Gooi. Op het lagere schaalniveau, met name bij lokale wegen, is er nog geen samenhangend plan ontwikkeld. Dat gaan we de komende jaren maken. De gemeente Amsterdam heeft ervaring met een gemeentelijk ontsnipperingsprogramma en ook bij de provincie is veel kennis aanwezig.

Sluit aan bij: herinrichting lokale wegen (bijvoorbeeld Utrechtseweg), Groene Schakel
Actiehouder(s): Gooise gemeenten

2.3 Strategie voor de overgangsgebieden tussen stuwwal en veengebied
De natuur op de stuwwal heeft een sterke relatie met het omliggende veengebied. Op de flanken van de stuwwal liggen overgangsgebieden met ondiepe kwel tussen zand en veen met kansen voor verbetering van de biodiversiteit. Deze zones staan echter ook onder druk en het ontbreken van een strategie kan leiden tot verrommeling.

In deze agenda focussen we ons op de oostflank van het Gooi, tussen de dorpen Laren, Blaricum, Huizen en de A27. Hier ontwikkelen een strategie waarin we nieuwe betekenis geven aan dit gebied door het verbinden met de natuur in de omgeving, het benutten van de kwelstromen en het versterken van cultureel erfgoed als de Gooyersgracht.

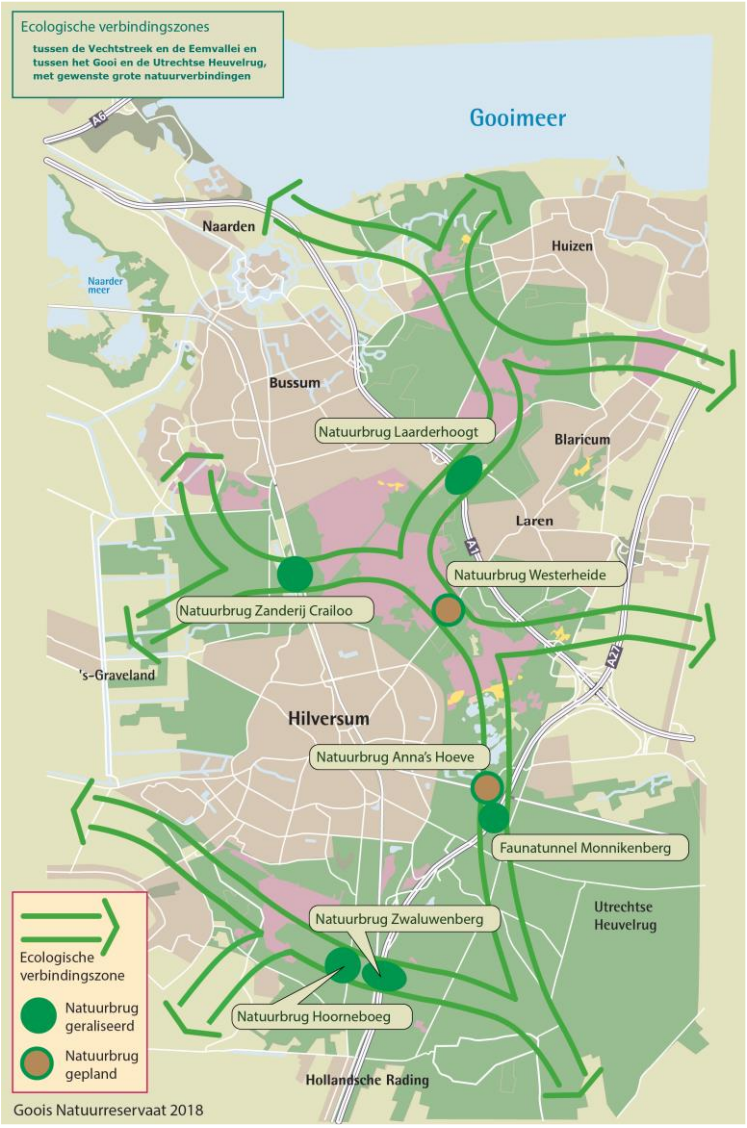
Sluit aan bij: project Gooyersgracht, versterken verbindingen Blaricum.
Actiehouder(s): gemeenten Laren en Blaricum

Een voorbeeld van een soort die baat heeft bij overgangen in het landschap is de heikikker (Rana Arvalis). De heikikker (Rana arvalis) is een middelgrote kikker, ze kunnen 8 cm groot worden. In de paartijd kleuren mannetjes licht- tot fel blauw. Deze kleur is maar enkele dagen aanwezig. De heikikker heeft een zeer duidelijke voorkeur voor de landschapstypen heide, hoogveen, laagveen en halfnatuurlijk grasland. Het is daarom typisch een soort die het goed kan doen op een overgang tussen zand en veen.

Het belang van natuurverbindingen

Natuur gaat over bestuurlijke grenzen heen en heeft baat bij verbindingen op grotere ruimtelijke schaal. Door het laten aansluiten van de populaties wilde dieren van het Gooi op andere natuurgebieden verrijken en versterken we de natuur. Er kunnen ook grotere, aaneengesloten begrazingseenheden worden ontwikkeld die het beheer vereenvoudigen.

Met het project Groene Schakel zijn diverse gebieden met elkaar verbonden door verbindingen over/onder rijks- en provinciale wegen. Groene Schakel is een initiatief van de provincie Noord-Holland, het Goois Natuurreservaat, de gemeenten Hilversum en Laren, ProRail en Rijkswaterstaat. Zo zorgen de natuurbruggen bij Zanderij Crailo, Laarderhoogt, Hoorneboeg en Zwaluwenberg dat dieren op verschillende plaatsen al veilig kunnen oversteken.

Eind 2018 is onder de A27 een faunatunnel geopend: sporenonderzoek laat zien dat daar goed gebruik van wordt gemaakt. Een klein stukje verder wordt binnenkort de natuurbrug Anna's Hoeve gebouwd. Die brug overkluist straks in 1 keer de bestaande spoorlijn, de toekomstige HOV-busbaan, een fietspad en de verlegde Weg over Anna's Hoeve. Daarnaast wordt een verbinding bij de Westerheide gemaakt zodat de N525 geen barrière meer vormt.

Er zijn vele diersoorten die van deze verbindingen gebruik maken. Zoals de vos, das, ree, eekhoorn, egel, hermelijn, haas, konijn en allerlei soorten muizen. Wie weet kunnen er op termijn nieuwe soorten het gebied bereiken, zoals herten.

Op het niveau van lokale wegen ontbreken vaak nog ecopassages. Wegonderhoud of het aanleggen van nieuwe kabels of maatregelen voor de energiestrategie zijn kansen om dit ook te doen. Kleinere soorten als egel, wezel, boommarter, muizen, kikkers, padden, ringslang en hagedissen zoals levendbarende hagedis en hazelworm kunnen hiervan profiteren. Ook deze verbindingen kunnen bijdragen aan een robuuster systeem.

3. Verbinding tussen verleden, heden en toekomst

De beste bescherming van natuur en erfgoed is het bewustzijn bij de mens. Over de Gooise natuur zijn vele verhalen te vertellen en te zien. Wij willen hier meer op inzetten.

Deze acties dragen bij aan deze waarden uit intentieverklaring:

- We behouden en beheren de aardkundige en cultuurhistorische elementen en archeologische monumenten zorgvuldig zodat de ontstaansgeschiedenis en het gebruik van mens van het landschap door de eeuwen heen bewaard en afleesbaar blijft.
- We vergroten de bekendheid van deze hoge aardkundige, cultuurhistorische en archeologische waarden van het Gooi.

3.1 Natuur- en milieueducatie

Kennis van de natuur draagt bij aan de waardering en betrokkenheid bij de eigen omgeving. Natuur en milieueducatie kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren. Dit willen we de komende periode versterken. Dat kan bijvoorbeeld door:

- Het bestaande instituut versterken. Dat betekend in gesprek gaan met huidige educatieorganisaties en investeren in hun werk.
- Samenwerking zoeken met platform Groen Kapitaal van de provincie Noord Holland en onderlinge samenwerking Gooise en Amsterdamse organisaties initiëren.
- Het onderwijs zelf inzetten voor deze doelen.
- We kunnen burgerinitiatieven ondersteunen en hiervoor de infrastructuur ontwikkelen.

De componenten ´beleven en doen´ zijn nodig om de kennis de kans te geven in te dalen. We proberen bij natuur- en milieueducatie een laagdrempelige connectie te maken met de milieuthema's van dit moment (klimaat, verdroging, versnippering, stikstof, exoten, insectensterfte) en de acties uit deze agenda.

Sluit aan bij: motie gemeenteraad Amsterdam inzake natuur- en milieueducatie, platform Groen Kapitaal (provincie Noord-Holland)
Actiehouder(s): gemeente Amsterdam, Gooise gemeenten.

3.2 Historisch element beter zichtbaar

We streven ernaar om gedurende de looptijd van deze agenda een aardkundig-, cultuurhistorisch of archeologisch element beter zichtbaar te maken. Daarbij zoeken we naar element dat iets vertelt over de gedeelde geschiedenis met Amsterdam.

Bij de strategie voor oostflank van het Gooi wordt aandacht besteed aan de cultuurhistorische betekenis van de Gooyersgracht (actie 2.3).

Sluit aan bij: project Gooyersgracht
Actiehouder(s): afhankelijk van gekozen element

Gooyersgracht, verleden en heden

4. Verbinding tussen mens en natuur

De Gooise natuur is ook een belangrijk recreatiegebied. Met respect voor de natuur is het openbare karakter vanaf de start van het Goois Natuurreservaat uitgangspunt geweest. We willen de ontsluiting van de natuur daarom bevorderen.

Deze acties dragen bij aan deze waarden uit intentieverklaring:

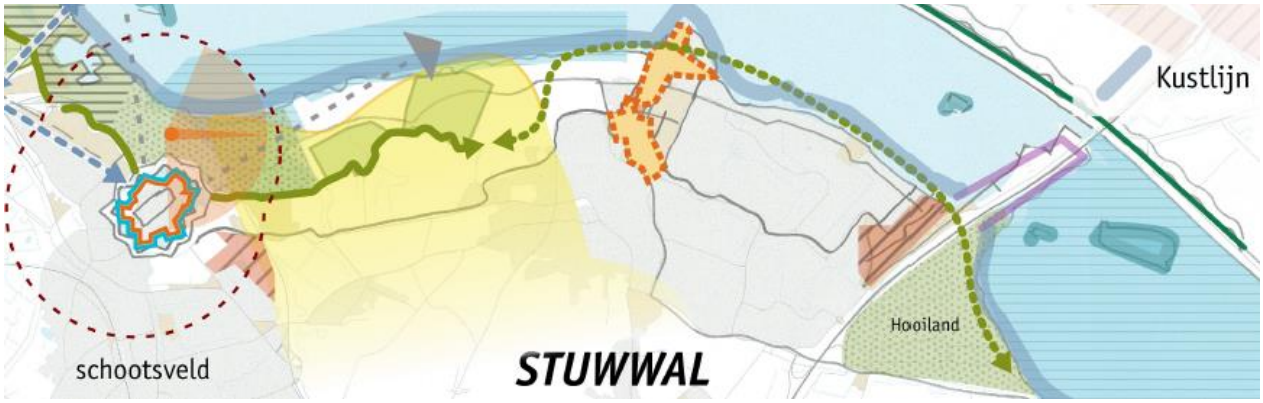
- De toegankelijkheid van de Gooise natuur is belangrijk, daarbij streven we naar een balans tussen natuurbeleving (rust, stilte, illusielandschap) en het bieden van goede voorzieningen aan bezoekers gericht op natuurbeleving, sport en recreatie voor jong en oud in een gezonde, natuurlijke omgeving.

4.1 Ontsluiting met openbaar vervoer
Partijen bevorderen de ontsluiting van het landschap vanuit stations en andere OV-knooppunten. Binnen de periode van deze agenda worden in het bijzonder kansen gezien voor de ontwikkeling van station Bussum-Zuid als 'buitenpoort'. We streven ernaar om binnen de periode van deze agenda hier realisatieafspraken over te maken.

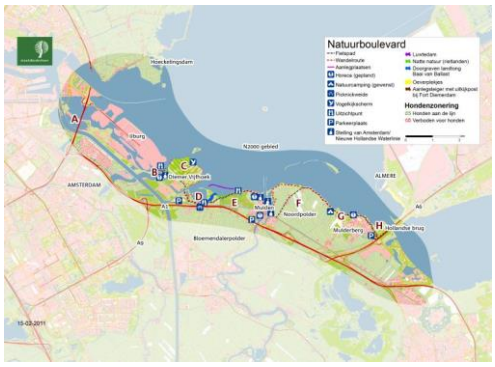
Sluit aan bij: ontwikkeling Buitenpoort Bussum-Zuid
Actiehouder(s): provincie Noord-Holland (in verband MRA)

4.2 Symbool van blijvende verbinding: doortrekken van de Natuurboulevard
Om de blijvende verbinding met Amsterdam en betrokkenheid van provincie Noord-Holland bij de natuur in het Gooi te benadrukken, streven partijen naar het doortrekken van de (thematiek van de) Natuurboulevard tussen Naarden, Huizen en Blaricum. Deze route zorgt voor een zichtbare ecologische- en recreatieve verbinding en laat zien dat de Gooise natuur onderdeel is van een breder natuurlijk- en recreatief netwerk. In groter verband loopt hier ook de Zuiderzeeroute.

Sluit aan bij: Natuurboulevard, LF-Zuiderzeeroute, kustvisie Huizen, kustvisie Gooise Meren
Actiehouder(s): Gooise Meren

De Natuurboulevard

De huidige Natuurboulevard is een doorgaande ecologische en recreatieve verbinding tussen Amsterdam en Muiderberg en is aangelegd als onderdeel van de Groene Uitweg. Er is onder meer een fietspad over de zeedijk aangelegd en er zijn ecologische en recreatieve voorzieningen gemaakt.

Doortrekken van de Natuurboulevard
Ook in het verlengde van de natuurboulevard zou het om ecologische en recreatieve voorzieningen moeten gaan. Dat kan al door eenvoudige maatregelen als het beter bewegwijzeren van de fietsroutes van het natuur- en recreatiegebied Naarderbos via Naarden naar Huizen.

Bij de versterking van ecologie kan worden gedacht aan de levendbarende hagedis (zootoca vivipara).

De levendbarende hagedis is een relatief kleine soort met een maximale totale lengte van 18 cm. De grondkleur is bruin, met soms een groenige of rossig bronsachtige glans.

De ooit zo algemene hagedis kent een sterke achteruitgang in Nederland, maar ook in andere delen van Europa. Hij komt voor op de heide, maar vroeger ook langs de zeedijk naar Amsterdam.

5. Verbinding tussen natuur en andere beleidsdoelstellingen

Het natuurschoon is niet de enige kwaliteit van het gebied. In de intentieverklaring is ook benoemd dat de functie van de stuwwal voor natuurlijke zuivering van water, het opslaan van CO2 door bomen en het zorgen voor verkoeling van groen ook van waarde is. Daarom zetten we ook in op het samenbrengen van meerdere beleidsdoelstellingen.

Deze acties dragen bij aan deze waarden uit intentieverklaring:

- We dragen zorg voor het behoud van de infiltratie- en bronfunctie voor water in de bodem van de Gooise natuur. Zodat er voldoende schoon grondwater blijft voor de natuur in het Gooi en als drinkwater voor de inwoners en omwonenden van het Gooi. Het Gooi 'levert' ook kwelwater van hoge kwaliteit aan de omgeving, waaronder N2000 gebieden in de Vechtstreek.
- We dragen zorg voor het behoud van de bufferfunctie van de Gooise natuur tegen klimaatverandering. Zo neemt de vegetatie CO2 op en geeft verkoeling in warme periodes.
- We streven naar een bij de natuur passende goede milieukwaliteit van bodem, grond- en en lucht en zetten o.a. in op verbetering van de luchtkwaliteit, waardoor de depositie van stikstof vermindert.

5.1 Strategie voor grondwater

Het watersysteem is van groot belang voor de natuur in het Gooi, zeker droogte wordt een steeds groter probleem. Dit is een complex vraagstuk met diverse aspecten die een rol spelen, zoals drinkwaterwinning, bemaling in naastgelegen polders, mate van infiltratie. Partijen ontwikkelen hier een strategie voor. Dit is een opgave die ook in verband van de Verstedelijkingsstrategie MRA een rol moet spelen. Daarbij kijken we ook naar concrete acties, zoals een variant op Rainproof Amsterdam.

Sluit aan bij: Resilience by Design (MRA), Verstedelijksstrategie MRA, watermanagementplan Gemeente Hilversum 2021-2026
Actiehouder(s): Gooise gemeenten i.s.m. waterschap Amstel, Gooi en Vecht

5.2 Samenwerking bossenstrategie

Partijen werken samen om invulling te geven aan de bossenstrategie en zoeken naar plekken (ook binnen de kern) om bomen te planten.

Partijen doen een pilot met vervangen van aangeplante naaldbossen naar een meer divers bos met loofbomen. De verwachting is dat loofbomen zorgen voor meer kansen voor biodiversiteit, minder water gebruiken en daarom weerbaarder zijn tegen klimaatverandering en een aantrekkelijker landschapsbeeld opleveren.

Sluit aan bij: ontwikkeling bossenstrategie
Actiehouder(s): Gooise gemeenten, provincie, Goois Natuurreservaat

5.3 Inzicht in stikstofdepositie

Partijen zijn zich bewust dat depositie van stikstof negatieve invloed heeft op de biodiversiteit op de stuwwal, ook al is dit geen Natura 2000-gebied. De komende jaren willen we ook voor de natuur op de stuwwal in beeld krijgen wat de belasting van stikstof is en wat maatregelen zijn om dit te verminderen. Bij de aanpak van de stikstofdepositie op de nabijgelegen Natura 2000-gebieden kunnen dan ook de effecten op de Gooise Natuur in beeld gebracht worden.

Sluit aan bij: onderzoek Goois Natuurreservaat
Actiehouder(s): provincie Noord-Holland

5.4 Grondwaterverontreiniging
Provincie en Gooise gemeenten zetten de samenwerking in het kader van grondwaterverontreiniging door.

Sluit aan bij: bestaande samenwerking
Actiehouder(s): provincie Noord-Holland, Gooise gemeenten

5.5 Meer natuur in de kern.
Partijen delen ervaringen op het gebied van natuurinclusief bouwen en meer groen in de kernen, bijvoorbeeld via het netwerk Groen Kapitaal.

Sluit aan bij: Groenbeleidsplan Hilversum 2030 en Programma Groen Hilversum (in wording); Natuurinclusief Bouwen Hilversum (in wording), Operatie Steenbreek
Actiehouder(s): gemeente Hilversum

Bijlagen:
- Intentieverklaring Gooise Natuur
- Een groene Gooi naar de toekomst, ARK 2020

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

G.M. Biermann

BEL/GRN

Telefoonnummer +31235143805

biermanng@noord-holland.nl

Verzenddatum

06 DEC. 2021

Kenmerk

1749210/1749266

Uw kenmerk

Betreft: Uittreding uit Stichting Goois Natuurreservaat

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het feit dat de participanten in de Stichting Goois Natuurreservaat (GNR) overeenstemming hebben bereikt over de uittreding van de provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam uit deze stichting. In deze brief lichten wij dit nader toe.

Goois Natuurreservaat

Het GNR, opgericht in 1932, is één van de terreinbeherende organisaties in Noord-Holland en beheert ongeveer 2.800 hectare natuurgebied in het Gooi. Het GNR is een stichting met een bestuur dat bestaat uit vertegenwoordigers van de Gooise gemeenten Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen en Laren, de gemeente Amsterdam, de provincie Noord-Holland (gedeputeerde Rommel), een onafhankelijk voorzitter (de heer C.J. Dosker) en nog twee bestuursleden die op grond van hun specifieke expertise zitting hebben in het bestuur. De financiering van het GNR is geregeld in een zogenoemde participantenovereenkomst, voor het laatst herzien in 1992 en sindsdien ongewijzigd verlengd. De kern van de participantenovereenkomst is een financiële regeling die bepaalt dat de overheidspartijen het exploitatietekort van de stichting - het beheren van natuurterreinen kost meer geld dan het oplevert - gezamenlijk dragen. De Gooise gemeenten betalen gezamenlijk 65%, de provincie 25% en de gemeente Amsterdam 10%. Het exploitatietekort van het GNR is het laatste decennium aanzienlijk gestegen, hetgeen is terug te zien in de participantenbijdragen. De provinciale participantenbijdrage bedroeg in 2012 € 462.000 en in 2021 € 861.000.

2011-2016: Amsterdamse wens tot uittreden en juridische procedure

Al vele jaren staat de deelname van de gemeente Amsterdam en de provincie Noord-Holland in het GNR ter discussie. De gemeenteraad van Amsterdam heeft in 2011 uitgesproken te willen uittreden uit het GNR. De raad vindt de Amsterdamse deelname in het GNR - en overigens ook in het toenmalige recreatieschap Vinkeveense Plassen - niet langer passend, omdat de gemeente ook niet meebestuurt

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

en/of financieel betrokken is bij het beheer van andere natuurgebieden buiten de gemeente (met uitzondering van de Amsterdamse Waterleidingduinen, die Amsterdams eigendom zijn). De reactie van de andere GNR-participanten op dit Amsterdamse voornemen was afwijzend. Aangezien de statuten van het GNR geen 'exit-clausule' kennen, heeft het Amsterdamse voornemen geleid tot een langdurige juridische procedure bij achtereenvolgens de rechtbank, het gerechtshof en de Hoge Raad der Nederlanden. Deze procedure eindigde in 2016 met een arrest van de Hoge Raad, dat echter nog geen volledig uitsluitsel gaf. De Hoge Raad liet de mogelijkheid open dat de zaak opnieuw behandeld zou worden bij het gerechtshof.

Standpunt provincie Noord-Holland

De provincie Noord-Holland schaarde zich aanvankelijk aan de zijde van de Gooise gemeenten in haar afwijzing van het Amsterdamse voornemen tot uittreding. Echter, vanaf 2015 zijn ook wij geleidelijk anders gaan denken over de provinciale participatie in het GNR. Hiervoor was een aantal redenen, die ook in de uittredingsovereenkomst (**bijlage 1, Uittredingsovereenkomst provincie Noord-Holland**, overweging G op pagina 2) zijn samengevat:

- Ten eerste vindt ons college het, vanuit het oogpunt van *good governance*, ongewenst om mee te besturen in een organisatie waaraan wij tevens subsidie verlenen en waarvan wij ook vergunningaanvragen moeten beoordelen. Deze door ons gewenste *good governance* past ook in de door uw Staten vastgestelde Kadernota verbonden partijen.
- Daarnaast vinden wij het, vanuit het oogpunt van gelijkberechtiging, ongewenst om aan het GNR, als enige terreinbeherende organisatie, naast de reguliere SNL-subsidie voor natuurbeheer *ook* een aanvullende bijdrage in het exploitatietekort te verlenen. Vergelijkbare organisaties, zoals Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Landschap Noord-Holland, ontvangen een dergelijke bijdrage in hun exploitatietekort evenmin. Wij zien geen reden waarom voor het GNR deze uitzonderingssituatie gehandhaafd moet worden.

Wij hebben deze bezwaren vanaf 2015 in het bestuur van het GNR kenbaar gemaakt. Daarnaast hebben wij steeds aangegeven bezwaar te hebben tegen de stijgende participantenbijdrage en aangedrongen op beheersmaatregelen, zoals verregaande samenwerking met andere terreinbeherende organisaties om zodoende het exploitatietekort te verminderen. Toen duidelijk werd dat onze bezwaren op onvoldoende respons konden rekenen, en gelet op het feit dat wij geen meerderheidsbelang hebben in het bestuur van het GNR, hebben wij in 2017 ons voornemen tot uittreding kenbaar gemaakt aan de andere participanten. In 2018 hebben wij ons definitieve besluit genomen om te willen uittreden.

2017-2021: onderhandelingen over uittreding

Omdat alle partijen een vervolg van de juridische procedure wilden vermijden, hebben vanaf 2017 onderhandelingen plaatsgevonden tussen de Gooise gemeenten enerzijds en de gemeente Amsterdam

en de provincie Noord-Holland anderzijds. De eerste onderhandelingsronde (2017-2018), onder leiding van een externe procesbegeleider, leidde niet tot resultaat. Het verheugt ons dat de tweede onderhandelingsronde, die in 2019 is gestart, nu wel tot resultaat heeft geleid. Eind 2020 hebben de gemeente Amsterdam en de vijf Gooise gemeenten overeenstemming bereikt over de voorwaarden waaronder de gemeente Amsterdam kan uittreden uit het GNR **(bijlage 2, Uittredingsovereenkomst gemeente Amsterdam)**. Deze voorwaarden zijn ook de basis geweest onder vervolggesprekken over de uittreding van de provincie Noord-Holland. Op 2 november jl. hebben de colleges van de vijf Gooise gemeenten ingestemd met de uittreding van de provincie. Deze instemming zal naar verwachting begin december ook worden verleend door de gemeente Amsterdam. Op 30 november jl. heeft ons college ingestemd met zowel de uittredingsovereenkomst voor de gemeente Amsterdam, als die voor de provincie Noord-Holland. De volgende stap is dat de Gooise gemeenteraden in de gelegenheid worden gesteld om eventuele wensen en bedenkingen te formuleren. De colleges van b&w en ons college zijn uiteindelijk bevoegd de overeenkomst aan te gaan en te ondertekenen. Wij streven ernaar deze stappen zo spoedig mogelijk, maar in ieder geval vóór de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022, te zetten.

Gooise Natuuragenda

Een belangrijke succesfactor is geweest dat de Gooise gemeenten, de gemeente Amsterdam en de provincie Noord-Holland zijn gestart met wat hen bindt: de belangen van de Gooise natuur, de bescherming en het goede beheer ervan en de provinciale verzekering dat de Gooise natuur voor ons, ook na uittreding uit het GNR, van groot belang blijft. De provincie wil weliswaar niet meer meebesturen in het GNR, maar de bescherming en ontwikkeling van de Gooise natuur blijft onderdeel van onze kerntaak. Dit is ook tot uitdrukking gebracht in de Gooise Natuuragenda **(bijlage 3)**, die de Gooise gemeenten en de provincie gezamenlijk hebben opgesteld, en die ons college ook heeft vastgesteld. De inhoud van deze Gooise Natuuragenda past naadloos binnen ons provinciale beleid en vormt voor de Gooise gemeenten een bevestiging van de provinciale betrokkenheid bij de Gooise natuur.

Inhoud uittredingsovereenkomsten

Voor de gemeente Amsterdam en de provincie Noord-Holland zijn aparte uittredingsovereenkomsten opgesteld, die overigens grotendeels gelijkluidend zijn. De provincie en de gemeente Amsterdam treden met terugwerkende kracht uit het GNR uit, per 1 januari 2021. De gemeente Amsterdam betaalt een uittredingssom van € 5.250.280. De provincie betaalt een uittredingssom van € 16.000.000. De hoogte van deze sommen is gebaseerd op de afspraak dat de Gooise gemeenten gedurende 25 jaar de gemiddelde participantenbijdrage van de laatste jaren kunnen opvangen met rentebaten over deze uittredingssommen. Deze 'netto-contantewaarde-methode' is een gebruikelijke berekeningsmethode in dergelijke situaties. Er is gerekend met een ingeschat rentepercentage van 0,375%.

Omdat wij de participantenbijdrage voor 2021 reeds hadden voldaan (€ 861.120), maar met terugwerkende kracht uittreden per 1 januari 2021, wordt dit bedrag ook meegerekend als deel van de verschuldigde € 16.000.000. Daarom zullen de lasten in de begroting met dit besluit met € 15.138.880 toenemen. Deze last dient in begrotingsjaar 2021 te worden genomen, ongeacht het moment van eventuele ondertekening van deze overeenkomst. Dat betekent dat hiervoor een voorziening getroffen zal worden ter hoogte van € 15.138.880. Deze kan deels worden gedekt uit het saldo van de bestaande reserve Uittreding GNR (€ 6.501.420); het overige deel (€ 8.637.460) zal ten laste komen van het rekeningresultaat 2021.

Met dit besluit en de noodzaak tot het treffen van een voorziening zal het programmabudget dat in de provinciale begroting 2021 is opgenomen, naar alle waarschijnlijkheid worden overschreden. Dit is strikt genomen een begrotingsonrechtmatigheid. Het Besluit Begroting en Verantwoording voor gemeenten en provincies (BBV) schrijft in haar kadernota rechtmatigheid voor om begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het door de Staten vastgestelde beleid bij de toelichting op de baten en lasten in de jaarrekening en bij de programma's en investeringen uitgebreid toe te lichten. De wens tot uittreden uit het GNR past binnen het provinciale beleid; in 2018 is hier eerder een voorziening voor aangemaakt en in 2019 hebben we de reserve Uittreding GNR ingesteld. Daarmee past het besluit binnen de kaders van het BBV.

Naast de uittredingssom van € 16 miljoen zeggen wij toe dat we, als onderdeel van fase 1 van het Programma Natuur, een bedrag van € 1,4 miljoen zullen verstrekken aan het GNR, ten behoeve van natuurherstelmaatregelen die het gevolg zijn van de stikstofproblematiek. Dit past binnen de doelen die wij met Programma Natuur hebben. Ook zeggen wij toe dat wij ons bij de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zullen inspannen om ook middelen voor het GNR beschikbaar te krijgen in fase 2 van het Programma Natuur, ondanks het feit dat de terreinen van het GNR geen Natura2000-gebied zijn en ze daarmee niet de eerste prioriteit zijn van het ministerie. Ook deze inspanning is een uitdrukking van de blijvende provinciale betrokkenheid bij de Gooise natuur. De betrokkenheid blijkt ook uit de planologische bescherming van het Natuurnetwerk Nederland, die wij in de uittredingsovereenkomst herbevestigen.

Ten slotte

Ons college is verheugd dat overeenstemming is bereikt over onze uittreding uit het GNR. De laatste stappen - de wensen- en bedenkingenprocedure van de Gooise gemeenteraden en de benodigde Amsterdamse instemming met onze uittreding - zien wij met vertrouwen tegemoet. Met de beide uittredingsovereenkomsten wordt een zeer langlopend dossier beëindigd, in goed overleg met alle betrokken partijen, zonder nieuwe juridische procedures. Dat is in ieders belang. Vanzelfsprekend zullen wij met het GNR blijven samenwerken op dezelfde constructieve wijze als wij dat met alle terreinbeherende organisaties doen. Het GNR blijft ook in de gelegenheid

om alle subsidies aan te vragen die de andere terreinbeheerders ook kunnen aanvragen, zoals voor het natuurbeheer (de SNL-subsidie), voor natuurherstelmaatregelen, voor de afronding van het Natuurnetwerk Nederland en voor de ondersteuning van groene vrijwilligers. Op die manier blijven wij ook de komende jaren investeren in de Gooise natuur, die ons dierbaar is en blijft.

Wij gaan ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris voorzitter

R.M. Bergkamp A.Th.H. van Dijk

Bijlagen (3):
- Uittredingsovereenkomst provincie Noord-Holland
- Uittredingsovereenkomst gemeente Amsterdam
- Gooise Natuuragenda

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	8706
Extern Zaak ID	1748873
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	16.f
Titel	Stikstof: Voorbereiding Bestuurlijk Overleg Stikstof (C-agenda NLG 10-01-2022)
Organisatieonderdeel	BEL/GRN

Bijlagen
Propositie stikstof en natuur.pdf
Brief aan PS over propositie natuur en stikstof.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	13 december 2021
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**
Natuur Landbouw & Gezondheid	7 februari 2022

Toelichting

GS informeren PS over een propositie stikstof en natuur waarmee GS richting de formatietafel voor een kabinet aangeeft welke rol zij wil spelen bij een integrale aanpak van stikstof en natuur en wat daarvoor de benodigde voorwaarden zijn.

Interprovinciaal Overleg

Propositie stikstof en natuur

Vastgesteld in de GS-en van 23 resp. 30 november 2021
op voordracht van de BC Stikstof en de BAC Vitaal Platteland

Dit is de kern van ons aanbod:

Wij zijn bereid ons, samen met het Rijk, te binden aan doelen

- Wij nemen samen verantwoordelijkheid voor reductiedoelen én de staat van instandhouding in de gebieden. Wij doen dit met oog op de economische ontwikkeling en de leefbaarheid van het landelijke gebied.
- Hiervoor hebben we wel duidelijke doelen en integrale en flexibele instrumenten nodig én afspraken over uitvoeringskosten
- Wij voeren regie op het aanbod van de gebiedspartners; elke provincie is bereid zich te committeren aan haar eigen inzet en om hierover binnen haar verantwoordelijkheden bestuurlijke afspraken te maken

Wij nemen, samen met het Rijk, onze verantwoordelijkheid

- Deze opgave heeft alleen kans van slagen als we het samen doen
- Dit vraagt ook om over de vierjarige bestuursperiode heen te kijken. Dit zorgt voor een duurzaam toekomstperspectief. Hierbij is een houding van commitment, elkaar aanspreken en leren door te doen nodig.

Wij hebben de gebiedskennis en kunnen de opgaven op elkaar laten aansluiten

- Wij zijn in staat de landelijke strategieën te vertalen naar de concrete uitvoeringspraktijk in gebieden
- Wij zijn in staat opgaven integraal te verbinden op een manier die passend is bij de specifieke gebiedsdoelen

Wij zorgen ervoor dat de uitvoering ook daadwerkelijk gebeurt

- Wij zijn in staat regie te voeren over de uitvoering en alle gebiedspartners hierop aan te spreken. Uiteraard nemen wij hierbij verantwoordelijkheid voor ons eigen aandeel, samen met het Rijk en de gebiedspartners
- Wij plaatsen de uitvoering binnen het perspectief van een leefbaar platteland en een duurzaam ontwikkelperspectief

1. Aanleiding

Na de val van het PAS heeft het kabinet diverse maatregelen genomen om het stikstofprobleem aan te pakken. Dit leidde onder meer tot de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn) met een onderliggend maatregelenpakket van 5 miljard euro. Provincies werken met het Rijk en partners (waaronder de Unie van Waterschappen en de VNG) samen aan de uitvoering van dit pakket. Zo zijn wij gestart met de uitwerking van gebiedsplannen binnen de Wsn, hebben met het Rijk een gezamenlijk uitvoeringsprogramma natuur opgesteld en bereiden momenteel de uitvoering van de eerste € 600 mln. aan natuurmaatregelen voor.

Inmiddels is door diverse publicaties, rapporten en gesprekken duidelijk geworden dat dit pakket onvoldoende is om het benodigde behoud en herstel van natuur en biodiversiteit te borgen en om ruimte voor ontwikkelingen te bieden. In de formatie wordt gesproken over een intensivering van de aanpak. Kern van deze aanpak is dat stikstof niet als single issue wordt opgepakt, maar onderdeel is van een integrale, onontkoombare aanpak in het landelijke gebied. Provincies onderschrijven de urgentie van deze aanpak. Een dergelijke aanpak is nodig want:

- Natuur staat onder druk van meer drukfactoren dan alleen stikstof;
- Naast herstel van stikstofgevoelige natuur zijn er meer majeure opgaven in het landelijke gebied, zoals het behalen van KRW-doelstellingen, het klimaatakkoord, het tegengaan van bodemdaling en het leefbaar houden van het landelijke gebied;

- Voor al deze opgaven geldt dat deze alleen tot ontwikkeling kunnen komen als deze gekoppeld worden aan een duurzaam perspectief voor de landbouwsector en voor de leefbaarheid en economische ontwikkeling van het landelijke gebied.

We zetten in op verbetering van natuur, biodiversiteit en vermindering van de stikstofdepositie. De landelijke aanpak van het Rijk en de gebiedsgerichte aanpak onder regie van de provincies moeten nauw op elkaar aansluiten. Dit sluit aan bij conclusies van eerdere rapporten dat de stikstofaanpak moet bestaan uit landelijke en gebiedsgerichte maatregelen. Randvoorwaarde voor het slagen van deze aanpak is een landelijk pakket aan maatregelen voor het verminderen van de stikstofdeken.

Een gebiedsgerichte aanpak van stikstofvermindering en natuurherstel is alleen haalbaar als deze is ingebed in een bredere transitie van het landelijke gebied, waarin ook aandacht is voor de gebieden buiten de Natura 2000- en overgangsgebieden. Het is noodzakelijk dat de landbouw een duurzaam toekomstperspectief wordt geboden, waarin ook de andere transitieopgaven worden meegenomen waarmee de landbouw zal worden geconfronteerd, zoals de klimaatopgave en de KRW. De stikstof- en natuuraanpak is urgent en onontkoombaar en is hierdoor een belangrijke aanjager voor deze transitie.

Wij vinden het van belang dat er duidelijke kaders zijn voor deze transitie, zowel landelijk als gebiedsgericht. Afhankelijk van de opgave en het perspectief per gebied zullen wij op maat bijdragen aan deze transitie door het gericht inzetten van de (ruimtelijke) instrumenten die wij beschikbaar hebben.

Landelijke bronmaatregelen voor alle sectoren zijn noodzakelijk om de stikstofdeken te verminderen in landelijk én stedelijk gebied. De aanpak van het stikstofprobleem is immers ook noodzakelijk om ruimte te bieden voor de economische ontwikkeling in het stedelijke gebied. In alle provincies zijn stedelijk en landelijk gebied immers nauw met elkaar verbonden. Ook het stedelijk gebied heeft economische ruimte nodig én kan bijdragen leveren aan de opgaven.

2. Stikstof, natuur, water en klimaat in samenhang oppakken

Binnen deze bredere transitie willen wij de stikstofopgave als volgt aanpakken:

2.1 Voor provincies is een samenhangende, integrale aanpak het uitgangspunt. Het woord ‘integraal’ vergt hierbij wel een preciezere duiding. Alles met alles verbinden is een onmogelijke opgave en leidt ook tot vertraging. Het komt er dus op aan om díe thema’s te verbinden die in de uitvoering nauwe samenhang hebben en waarbij een samenhangende programmering ook voorkomt dat stakeholders steeds weer afzonderlijk worden bevraagd. Wat ons betreft gaat het dan om stikstof, water en klimaat (landbouw en landgebruik). Inzoomend op elk van deze thema’s:

- Voor *stikstof* zijn op dit moment landelijke doelen gesteld in de vorm van landelijke omgevingswaarden. Deze zijn nog niet vertaald naar een opgave per Natura 2000-gebied. Ook zal de doelstelling (in tijd en omvang) naar verwachting aangescherpt worden. Provincies willen hierbij uitgaan van het tegengaan van verslechtering van Natura 2000-gebieden en het borgen van instandhoudingsdoelen. We richten ons op instandhoudingsdoelen, de kritische depositiewaarde (KDW) is hierbij een belangrijke indicator, en geen doel op zich. Voor *natuur* zijn er bestaande doelstellingen, namelijk het tegengaan van verslechtering en het realiseren van de instandhoudingsdoelen.

Belangrijk aandachtspunt hierbij zijn de uitkomsten van de actualisatie van de doelensystematiek;
- Voor *water* zijn in de Kaderrichtlijn Water (KRW) doelen gesteld. De KRW stelt de kaders om ecologische doelen te stellen. Het gaat dan om ecologische doelen die provincies voor regionale wateren hebben vastgesteld, onderbouwd door waterschappen en eventueel Rijkswaterstaat. De waterschappen voeren de waterhuishoudkundige maatregelen aan het regionale watersysteem uit;
- Voor *klimaat*, onderdeel landbouw en landgebruik, zijn doelen gesteld. Deze zijn gericht op een verlaging van broeikasgasemissies uit de landbouw en versterking van opslag van CO2 in bossen, veenweide en landbouwbodems. De verwachting is dat de doelen in het kader van Fit for 55 aangescherpt gaan worden;
- Integraliteit betekent niet dat alles kan, maar dat een zorgvuldige afweging wordt gemaakt tussen verschillende thema's. Prioriteren en programmeren zal dan ook een belangrijk gesprekspunt zijn in een integrale aanpak.

Naast deze 'onvermijdelijke 3' zijn er thema's die kunnen worden meegekoppeld of waarover regelmatig afstemming kan plaatsvinden met het oog op de programmering. De vraag of en de intensiteit waarmee deze afstemming plaatsvindt, is afhankelijk van de precieze situatie (hoe urgent zijn deze thema's) in een gebied of provincie. Het gaat dan om:

- *Energietransitie en klimaatadaptatie* (inclusief droogte): hiervoor geldt dat provincies van mening zijn dat de bestaande afspraken waar mogelijk kunnen worden meegekoppeld en dat afstemming van programmering kan worden bezien. Dit geldt ook voor *wonen* (de gezamenlijke ambitie van één miljoen nieuwe woningen), verstedelijkingsopgave en andere thema's met een ruimtelijke claim. Voor deze en soortgelijke thema's geldt dat de ruimtelijke verdeling (wat/waar) onderwerp van regelmatige afstemming zal moeten zijn om ervoor te zorgen dat kansen worden benut en de juiste (= geprioriteerde) ontwikkeling op de juiste plek plaatsvindt. Provincies willen met het Rijk, gemeenten en waterschappen concrete afspraken maken over hoe, wanneer en met wie deze afstemming gaat plaatsvinden. Deze integrale afweging zal van alle partijen een andere manier van werken vergen. Mogelijk kan het Nationaal Programma Landelijk Gebied dit proces faciliteren.

2.2 *Perspectief voor de landbouw* is een belangrijke randvoorwaarde om deze integrale aanpak te laten slagen. Hiervoor is nodig dat op basis van gezamenlijk uit te werken landelijke kaders helder wordt welk type bedrijvigheid waar perspectief heeft. Rijk en provincies zullen hier vanuit hun eigen onderscheiden verantwoordelijkheden naar handelen. Helderheid over dit toekomstbestendige perspectief is nodig om lock-ins te voorkomen.

2.3 Bij het realiseren van deze doelstellingen is de leefbaarheid van het platteland – voldoende woningen, toekomstbestendige bedrijvigheid, goede bereikbaarheid en maatschappelijke voorzieningen – een andere belangrijke randvoorwaarde. De transitie moet leiden tot een leefbaar en vitaal platteland; dit is ook het wenkend toekomstperspectief voor alle stakeholders. De Agenda Natuurinclusief (natuurinclusief bouwen, werken, wonen) draagt hieraan bij, door ook andere sectoren in staat te stellen bij dragen aan versterking van natuur. Provincies zullen bij de uitwerking van plannen deze leefbaarheid meewegen. Wij pleiten ervoor om binnen de transitieopgave ook middelen te reserveren voor leefbaarheid.

3. Gebiedsplannen als vehikel

3.1 Voor de vertaling van het wat naar het hoe maken provincies gebruik van de afgesproken systematiek van de gebiedsplannen (op basis van de Wsn). De ambitie is dat de gebiedsplannen hét samenhangende plan en programmering zijn voor stikstof, natuurherstel, KRW en klimaat voor de sector landbouw en landgebruik. Deze aanpak betekent wel dat de integrale opgave zich niet beperkt tot Natura 2000-gebieden – zoals tot nu toe afgesproken – maar wordt verbreed naar het gehele landelijk gebied. Er zijn dan meerdere gebiedsprocessen die samenkomen in één gebiedsplan voor een provincie.

3.2 We willen in afstemming met het Rijk een uitvoeringstoets uitvoeren over de beoogde inhoud en de planning van deze integrale gebiedsplannen. De Wsn schrijft op dit moment een beperktere scope van de gebiedsplannen voor. Zoals hierboven staat beschreven, willen provincies deze scope verbreden om recht te doen aan de bredere opgave en om zo effectief en efficiënt mogelijk met middelen en inzet om te gaan. De precieze uitvoerbaarheid moet dan wel getoetst worden. Aan de hand van een uitvoeringstoets moet duidelijk worden: a) wat deze integraliteit per thema precies vraagt en b) in hoeverre deze integraliteit op een zorgvuldige wijze nog in het huidige planproces kan worden meegenomen. Hiervoor is in ieder geval belangrijk dat er uitgewerkte doelen zijn (zie 3.1) en er duidelijkheid is over het perspectief van de landbouw (zie 2.3). Ook moet er helderheid zijn over de beschikbaarheid van financiële middelen – zowel voor de uitvoering van maatregelen en investeringen als voor de capaciteitsinzet van provincies. Het is van belang hierbij ook voorfinanciering te regelen.

3.3 Wij stellen voor de verbreding van de scope van de gebiedsplannen gefaseerd op te pakken. Provincies zetten het huidige proces door, dat erop gericht is om gebiedsplannen conform de Wsn in 2023 gereed te hebben. Tegelijkertijd werken wij met het Rijk de langere termijn verder uit, met een integralere scope en instrumentering en een realistische planning.

3.4 Voor *stikstof* zullen nadere *regionale doelstellingen* per Natura 2000-gebied worden geformuleerd en besproken worden met de provincies. Deze regionale doelstelling geeft helderheid over de opgave per gebied. Het RIVM zal hier advies over geven. Om op deze doelstelling te kunnen sturen, moet de benodigde depositiereductie worden vertaald naar een emissiereductieopgave. Het ligt voor de hand dat het Rijk vanuit haar systeem-verantwoordelijkheid en provincie overstijgende inzichten een regionale vertaling van de landelijke omgevingswaarde c.q. landelijke instandhoudingsdoel-stelling opstelt en dit bespreekt met de provincies; na een beleids-, reality- en uitvoeringscheck zullen de provincies samen met het Rijk tot definitieve afspraken komen waaraan iedereen zich committeert. De provincie voert vervolgens regie op het maken van een passend aanbod van maatregelen en investeringen met alle relevante gebiedspartners (waaronder de Unie van Waterschappen en de VNG) om invulling te geven aan dit doel. Dit aanbod bestaat daarmee uit bijdragen en inspanningen van de verschillende gebiedspartners, waaronder de provincies. Elk aanbod zal per definitie maatwerk zijn, passend bij de situatie van het betreffende gebied.

3.5 Het is van belang dat het Rijk landelijke keuzes maakt en kaders stelt voor een realisatie-strategie van landelijke en gebiedsgerichte maatregelen, in combinatie met perspectief voor de landbouw. Provincies zijn, samen met hun gebiedspartners, als geen ander in staat een dergelijke algemene strategie op hoofdlijnen op impact te beoordelen en te vertalen naar de concrete situatie in een gebied. Als wij voldoende speelruimte krijgen, kunnen wij binnen de

afgesproken kaders de beste match maken tussen gestelde doelen en te nemen maatregelen.

3.6 Wij zijn er voorstander van dat de gebiedsplannen worden bekeken door een in te stellen landelijke regieorganisatie die hier ook verder met de provincies (die verantwoordelijk zijn voor hun gebiedsplannen) over overlegt om zo tot definitieve afspraken te komen. Over de toetsingscriteria is vooraf overeenstemming nodig. Na een positief advies van de landelijke regieorganisatie worden landelijke middelen en instrumenten beschikbaar gesteld. Hierover worden bestuurlijke afspraken gemaakt met de individuele provincie. De provincie voert vervolgens regie op de uitvoering. In de landelijke regieorganisatie wordt de voortgang van alle gebieden besproken.

4. Uitvoeringskracht

4.1 Een dergelijke aanpak heeft alleen kans van slagen als het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen werken als één overheid. Met respect voor de bestaande verantwoordelijkheidsverdeling, maar in een nauw samenspel waarin nieuwe vormen van samenwerking worden verkend. In ons algemene aanbod 'Krachtig groen herstel' hebben we hier een aantal hoofdlijnen voor benoemd. Voor de transitie landelijk gebied is het nodig hiervoor de *governance van samenwerking* aan te scherpen. Onderdeel hiervan is het concreet maken van escalatielijnen die aangeven wat de processtappen zijn als partners het niet met elkaar eens zijn. Verder is belangrijk dat alle betrokken departementen die een verantwoordelijkheid hebben ten aanzien van één van de drie kernthema's, gezamenlijk aan tafel zitten en er regie is op de gezamenlijke rijksinzet.

4.2 In het rapport van Peter Heij staat een aantal modaliteiten genoemd om te komen tot een uitvoeringsorganisatie. Provincies kiezen voor de *regiemodaliteit* omdat deze de bestaande expertise bundelt en met deze variant zo min mogelijk tijd verloren gaat aan het optuigen van nieuwe structuren. Wij constateren dat ook binnen deze variant een fors grotere inzet nodig is, ook bij provincies, en dat daarom duidelijk moet worden hoe de capaciteit kan worden versterkt. Het verkennen van de uitwerking hiervan moet op basis van een gezamenlijke opdracht van het Rijk en de provincies plaatsvinden. Om gezamenlijk sturing te geven aan dit proces stellen de provincies graag een eigen *verkenne*r beschikbaar die samen met de rijksverkenner tot nadere voorstellen komt.

4.3 De integrale aanpak betekent feitelijk een transitie van het landelijke gebied die de komende 10 tot 30 jaar zijn beslag zal krijgen. Een dergelijke aanpak is geen kwestie van een 'groot gebaar' of een 'druk op de knop.' Het vergt een lerende en adaptieve aanpak van alle partners. Ondanks de gevoelde urgentie moeten tijd en ruimte voor deze manier van werken worden gevonden.

4.4 Verder vergt deze aanpak op alle fronten meer capaciteitsinzet van de provincies. Uitvoeringskracht is het sleutelwoord. Voor de onderbouwing van de benodigde middelen is een artikel 2-onderzoek nodig op basis van de Wet financiële verhoudingen. Naast eenmalige middelen zijn er ook structurele middelen nodig. Verder moet ook aandacht zijn voor de benodigde voorfinanciering om snel te kunnen handelen. Tevens is het belangrijk dat er duidelijkheid komt over welke middelen beschikbaar zijn voor de gerichte stikstof/natuuropgave (Natura 2000- en overgangsgebieden) en welke voor de bredere transitie. Gezien de krappe arbeidsmarkt stellen de provincies voor een gezamenlijke 'capaciteitsstrategie' van het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen te onderzoeken om de benodigde menskracht snel en adequaat te regelen.

4.5 De uitvoeringskracht in de gebieden wordt vergroot als er landelijke afspraken zijn met stakeholders die gebiedsgericht kunnen worden uitgewerkt. Draagvlak en samenspel in het gebied is een belangrijke succesfactor om tot resultaten te komen. Provincies zijn gewend hierop op gebiedsniveau regie te voeren; hiervoor is wel speelruimte en tijd nodig.

4.6 Om tot een goede match van doelen en aanbod (maatregelen en investeringen) te komen, is het nodig dat het instrumentarium op orde komt. Middelen moeten ontschot worden en er is behoefte aan meer flexibele regelingen die beter aansluiten op de integrale opgaven in het landelijke gebied. Zo laat de eerste tranche van de gerichte opkoopregeling zien dat de huidige SPUK-regeling te star is. Een aanpak waarbij elke opgave een eigen SPUK heeft, past niet bij de opgaven waar wij voor staan.

Tot slot is er extra inzet nodig om van A (de bestaande situatie in het hier en nu) naar B (de nieuwe situatie van transitie in uitvoering) te komen. Zowel voor de houdbaarheid van toestemmingsverlening als de voortgang van de legalisering van de meldingen zijn kortetermijnmaatregelen nodig omdat de voortgang van de huidige bronmaatregelen achterblijft. Voor het creëren van economische ontwikkelingsperspectieven binnen de juridische kaders is het wenselijk dat de stikstofbanken worden gevuld met extra landelijke bronmaatregelen.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

Bert Grotenhuis

BEL/GRN

Telefoonnummer +31235144247

grotenhuish@noord-holland.nl

Verzenddatum

08 DEC. 2021

Kenmerk

1748873/1749943

Uw kenmerk

Betreft: propositie natuur en stikstof

Geachte leden,

Graag informeren wij u over de bijgevoegde 'propositie stikstof en natuur' die besproken is in de Gedeputeerde Staten van alle twaalf provincies.

Naar verwachting worden in de formatie voor het nieuwe kabinet omvangrijke plannen ten aanzien van stikstof en natuur opgesteld. Kern van de plannen is een integrale aanpak van de problematiek waarbij de doelen van stikstof, natuur, klimaat en water samenhangend worden opgepakt. Dit zal gecombineerd worden met beleidsvoorstellen gericht op langjarig perspectief voor de landbouw. De zekerheid dat de opgaven gerealiseerd worden en de versterking van uitvoeringskracht in het landelijke gebied zullen belangrijke uitgangspunten van het rijk zijn. Onze verwachting is dat dit gepaard zal gaan met een forse financiële impuls.

Bij de gebiedsgerichte uitwerking van deze aanpak willen de provincies een belangrijke rol spelen. De Bestuurlijke Commissie (BC) Stikstof en de Bestuurlijke adviescommissie (BAC) Vitaal Platteland hebben daarom de voorliggende propositie stikstof en natuur voor de formatietafel voorbereid. Deze is in de GS-en van alle provincies geaccordeerd. Met de propositie geven de provincies aan dat zij vanuit hun rol als gebiedsregisseur binnen het kader van de integrale aanpak op het gebied van stikstof en natuur een betekenisvolle rol willen spelen. De propositie is als aanbod geschreven, maar benoemt ook de hiervoor benodigde voorwaarden.

De propositie is de nadere invulling op het gebied van stikstof en natuur van de door het IPO-bestuur vastgestelde agenda 'Krachtig groen herstel', en gesprekken in het IPO-bestuur naar aanleiding van het adviesrapport van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur over de rol van provincies in ruimtelijke opgaven. Deze propositie zal voor de BC Stikstof en BAC Vitaal Platteland leidraad zijn bij de uitwerking van het regeerakkoord en de nadere afspraken die hierover met het nieuwe kabinet worden gemaakt. De Unie van Waterschappen steunt de propositie; deze is tevens afgestemd met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

Vooruitlopend op de publicatie van het regeerakkoord is het IPO

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

voornemens de propositie op 9 december, direct na het Bestuurlijk Overleg Stikstof, om 18.00 uur te publiceren.

Wij nemen aan dat het regeerakkoord, zodra dat beschikbaar is, ook in uw Staten tot gesprekken zal leiden. Wij betrekken - voor zover dat aan de orde is - graag de inhoud van deze propositie daarbij.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

Propositie stikstof en natuur

Onze gemeenteraad nam op 25 november 2021 de motie “Geen onteigening van (agrarische en groene recreatieve) bedrijven en alternatief voor uitbreiding Natuurnetwerk Nederland” unaniem aan (zie bijlage). De raad roept ons college op om de motie ook met het provinciebestuur te delen. Hierbij geef ik gevolg aan deze oproep, met daarbij het verzoek aan u om de motie verder te verspreiden naar Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten.

Het voorkomen van gedwongen onteigenen van percelen in Velsen is voor onze raad en college van groot belang. De motie roept het provinciaal bestuur dan ook op om:

- de Velsense ondernemers meer als gelijkwaardige partner te benaderen en gezamenlijk met deze ondernemers te proberen tot een oplossing te komen;
- in de doorontwikkeling van het NNN, alle maatschappelijke belangen goed af te wegen;
- het instrument van gedwongen onteigening van (agrarische) percelen in de gemeente Velsen niet in te zetten in het kader van het NNN;
- de begrenzingen van het NNN (opnieuw) te bekijken en ter compensatie alternatieve gebieden hieraan toe te voegen om zo de diversiteit van landschappen in de binnenduinrand te behouden.

De gemeenteraad is van mening dat de gemeente Velsen een bijdrage kan en wil leveren aan de instandhouding van de natuur door uitbreiding van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), maar dat dit wel in goede verhouding moet zijn met de huidige (maatschappelijke) belangen in het gebied. Daarnaast gaan zij er van uit dat er andere mogelijkheden zijn om de gewenste uitbreiding van het NNN te realiseren en daarbij de diversiteit van landschappen in de binnenduinrand te behouden.

Wij blijven graag met u in gesprek over hoe we de unanieme oproep van het Velsense gemeentebestuur kunnen realiseren.

Met vriendelijke groet,

Wethouder
Duurzaamheid, Jeugd, Ruimtelijke Ontwikkeling, Leefbaarheid

MOTIE 26 van 2021

Geen onteigening van (agrarische en groene recreatieve) bedrijven en alternatief voor uitbreiding Natuurnetwerk Nederland

via griffie@velsen.nl

Aan de voorzitter van de Raad

Geachte voorzitter,

Hierdoor delen wij u mede dat wij onder verwijzing naar artikel 44, lid 6, Reglement van Orde een motie vreemd aan de orde van de dag indienen met als onderwerp ‘Geen onteigening van (agrarische en groene recreatieve) bedrijven en alternatief voor uitbreiding Natuurnetwerk Nederland’, in de raadsvergadering van 25 november 2021.

De motie luidt als volgt:
De raad in openbare vergadering bijeen op donderdag 25 november 2021,

Constaterende:
- dat de provincie Noord-Holland:
  - in 1990 een uitbreiding heeft opgenomen van het zogenoemde Natuurnetwerk Nederland (NNN) in een brede strook langs de binnenduinrand vanaf de gemeente Velsen tot de provinciegrens met Zuid-Holland;
  - de bedoeling heeft in dit gebied agrarische gronden om te vormen tot een aaneengesloten natuurgebied;
  - **De provincie sinds 1990 geen actie hierop heeft ondernomen en nu vergaande stappen overweegt te ondernemen als onteigening.**

Overwegende dat:
- de werkwijze en dan met name het tijdstip en toon van de communicatie door de provincie inzake het project NNN, heeft geleid tot veel onrust onder de (agrarische) bedrijven in dit gebied die zich in hun voortbestaan bedreigd voelen;
- juist agrariërs en groene (recreatieve) ondernemers in het buitengebied al eeuwenlang wonen en werken en het landschap in Zuid-Kennemerland hebben gevormd, beheerd en onderhouden;
- deze agrariërs en groene (recreatieve) ondernemers ‘de groene drager’ zijn van dit weids open landschap en daarmee de hoge belevingswaarde van dit landschap voor velen in stand houden;
- belevingswaarde een aspect is van ruimtelijke kwaliteit, ook van belang voor de andere opgaven in het regionaal werkplan voor Zuid-Kennemerland;
- velen het gebied juist zoals het is als waardevol ervaren;
- slechts 5% van de habitattypen in Nederland in een goede staat van instandhouding zijn (slechtste score in de EU) en verbinding van de natuur als noodzakelijk wordt geacht voor een goede staat van instandhouding;

- de gemeente Velsen een bijdrage kan en wil leveren voor de instandhouding van de natuur door uitbreiding van NNN, maar dit wel in goede verhouding moet zijn met de huidige (maatschappelijke) belangen in het gebied;
- de provincie zelfs het instrument van gedwongen onteigening als middel wil inzetten om het beoogde NNN-doel te bereiken;
- er andere mogelijkheden zijn om de gewenste uitbreiding van het Natuurnetwerk Nederland te realiseren, maar ook de diversiteit van landschappen in de binnenduinrand te behouden.

Spreekt het volgende uit:

- Roept het provinciaal bestuur op om de Velsense ondernemers meer als gelijkwaardige partner te benaderen en gezamenlijk met deze ondernemers te proberen tot een oplossing te komen;
- Roept het provinciaal bestuur op om in de doorontwikkeling van het NNN, alle maatschappelijke belangen goed af te wegen;
- Roept het provinciaal bestuur op om het instrument van gedwongen onteigening van (agrarische) percelen in de gemeente Velsen niet in te zetten in het kader van het NNN;
- Roept het provinciaal bestuur op om de begrenzingen van het Natuurnetwerk Nederland (opnieuw) te bekijken en ter compensatie alternatieve gebieden hieraan toe te voegen om zo de diversiteit van landschappen in de binnenduinrand te behouden;
- Verzoekt het college van burgemeester en wethouders om binnen de interbestuurlijke verhoudingen alles op alles te zetten om, wanneer er geen overeenkomst kan worden gevonden met de Velsense ondernemers, te zoeken naar alternatieve locaties in de binnenduinrand voor natuurontwikkeling;
- Verzoekt het college van burgemeester en wethouders zich in te zetten om gedwongen onteigening te voorkomen van (agrarische) percelen in de gemeente Velsen in het kader van de provincie Noord Holland;
- Verzoekt het college van burgemeester en wethouders ook deze motie ter kennis te brengen van zowel provinciale als gedeputeerde staten van de provincie Noord-Holland;

en gaat over tot de orde van de dag.

Datum:	25 november 2021
Cees Sintenie	CDA Velsen
Ben Hendriks	PvdA
Leen de Winter	CU
Robert van Koten	PS
Cas Schollink	VVD
Leo Kwant	LGV
Sander Smeets	D66
Iskandar Sitompul	GL
Joost Bleekman	VL
Sander Scholts	FIJ

Toelichting:
Tijden de sessie van 16 januari 2020 voorafgaand aan het Raadsbesluit van 30 januari 2020 is aan de wethouder de vraag gesteld: wat is de status van het raadsvoorstel?
Dit was het antwoord van de portefeuillehouder, wethouder Dinjens: “De status van het stuk is ook heel onduidelijk. Het is ooit begonnen als samenwerking tussen de provincie en gemeenten. Overstijgende belangen en waarden aan elkaar verbinden, dat was het concept. Als we dit stuk vaststellen dan zeggen wij wat we van de waarden vinden. Het is een indicatie van wat wij waardevol vinden. Het college heeft gemeend in de geest van de raad te handelen door een uitzondering te maken. Het doel is om niet vooruit te lopen op besluitvorming. Zandvoort heeft ook de beleidsvrijheid naar voren gebracht om impliciet te zeggen dat de raad over dit 3 soort besluiten gaat. Het stuk is inderdaad al indicatief. We wilden het heel duidelijk maken en dachten te handelen in de geest van de raad.”

Wij als Raad nu worden geconfronteerd met blijkbaar een genomen besluit dat als bindend is verklaard. Dat terwijl er steeds is uitgegaan van vrijwilligheid van ondernemers om medewerking te verlenen en nooit eerder is gesproken over verplichte onteigening.

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	8440
Extern Zaak ID	1734537
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	16.h
Titel	Mobiliteit / Natuur: Ontsnippering binnen infrastructurele projecten (c-agenda M&B 17-1-2022 & NLG 10-1-2022)
Organisatieonderdeel	BEL/MOB

Bijlagen
Eindrapport Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland (WENR, 2021)
Brief aan PS over ontsnippering binnen infrastructurele projecten.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	13 december 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**

Toelichting

Onder, over en langs provinciale wegen liggen in Noord-Holland meer dan 80 verschillende doorgangen voor dieren. Op verzoek van de provincie Noord-Holland heeft Wageningen University & Research (WUR) onderzocht waar nog meer veilige oversteekplekken moeten komen. De provincie houdt daar voortaan in de plannen voor werk aan haar wegen rekening mee.

To explore the potential of nature to improve the quality of life

Wageningen Environmental Research
Postbus 47
6700 AB Wageningen
T 317 48 07 00
www.wur.nl/environmental-research

Rapport 3075
ISSN 1566-7197

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 6.500 medewerkers (5.000 fte) en 12.500 studenten behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

Ontsnipperingsbeeld Provincie Noord-Holland

Een knelpuntenanalyse en advies voor ontsnippering van het provinciale wegennet voor fauna

E.A. van der Grift, R. Jochem, L. Biersteker & M. van Eupen

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Ontsnipperingsbeeld Provincie Noord-Holland

Een knelpuntenanalyse en advies voor ontsnippering van het provinciale wegennet voor fauna

E.A. van der Grift, R. Jochem, L. Biersteker & M. van Eupen

Dit onderzoek is uitgevoerd door Wageningen Environmental Research in opdracht van en gefinancierd door de provincie Noord-Holland.

Wageningen Environmental Research
Wageningen, april 2021

Gereviewd door:
R. Pouwels, senior-onderzoeker (WENR)

Akkoord voor publicatie:
M. Kluivers-Poodt, teamleider van Dierecologie

Rapport 3075
ISSN 1566-7197

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Van der Grift, E.A., R. Jochem, L. Biersteker & M. van Eupen, 2021. Ontsnipperingsbeeld Provincie Noord-Holland; Een knelpuntenanalyse en advies voor ontsnippering van het provinciale wegennet voor fauna. Wageningen, Wageningen Environmental Research, Rapport 3075. 116 blz.; 11 fig.; 7 tab.; 36 ref.

In opdracht van de provincie Noord-Holland is een *Ontsnipperingsbeeld* Noord-Holland ontwikkeld. Dit ontsnipperingsbeeld biedt inzicht in de faunaknelpunten in het provinciaal verkeerswegennet, d.w.z. locaties waar de levensvatbaarheid van de populaties is aangetast en/of waar dieren frequent het slachtoffer worden van aanrijdingen in het verkeer. Het ontsnipperingsbeeld presenteert hoe groot de verwachte winst voor de fauna is in termen van levensvatbaarheid van populaties, als de faunaknelpunten worden opgelost door het treffen van ontsnipperende maatregelen. Het *Ontsnipperingsbeeld* Noord-Holland geeft tevens inzicht in de diverse typen faunapassages en faunakeringen die nodig zijn voor het oplossen van de faunaknelpunten.

On request of the province of Noord-Holland (Netherlands) a *Defragmentation Plan Noord-Holland* has been developed. The plan provides an overview of bottleneck locations for wildlife in the provincial road network, i.e. locations where the viability of populations is affected and/or are characterized by frequent roadkill of wildlife. The plan presents the expected improvement for wildlife, in terms of population viability, if these bottlenecks will be solved by road mitigation measures. The *Defragmentation Plan Noord-Holland* also provides an overview of the types of wildlife crossing structures and wildlife fences that will be needed to solve the problem of habitat fragmentation at each bottleneck location.

Trefwoorden: versnippering, ontsnippering, verkeerswegen, barrièrewerking, faunaslachtoffers, aanrijdingen, knelpunt, duurzaamheid habitat, levensvatbaarheid populatie, faunapassage, faunakering, faunascherm, faunaraster, natuurbrug, ecoduct, faunatunnel, ecoduiker, boombrug, hop-over, Noord-Holland

Dit rapport is gratis te downloaden van https://doi.org/10.18174/545400 of op www.wur.nl/environmental-research (ga naar 'Wageningen Environmental Research' in de grijze balk onderaan). Wageningen Environmental Research verstrekt geen gedrukte exemplaren van rapporten.

© 2021 Wageningen Environmental Research (instituut binnen de rechtspersoon Stichting Wageningen Research), Postbus 47, 6700 AA Wageningen, T 0317 48 07 00, www.wur.nl/environmental-research. Wageningen Environmental Research is onderdeel van Wageningen University & Research.

- Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking van deze uitgave is toegestaan mits met duidelijke bronvermelding.
- Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking is niet toegestaan voor commerciële doeleinden en/of geldelijk gewin.
- Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking is niet toegestaan voor die gedeelten van deze uitgave waarvan duidelijk is dat de auteursrechten liggen bij derden en/of zijn voorbehouden.

Wageningen Environmental Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Wageningen Environmental Research werkt sinds 2003 met een ISO 9001 gecertificeerd kwaliteitsmanagementsysteem.
In 2006 heeft Wageningen Environmental Research een milieuzorgsysteem geïmplementeerd, gecertificeerd volgens de norm ISO 14001.
Wageningen Environmental Research geeft via ISO 26000 invulling aan haar maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Wageningen Environmental Research Rapport 3075 | ISSN 1566-7197

Foto omslag: Natuurbrug Zeepoort over de Zeeweg bij Bloemendaal (© E.A. van der Grift)

Inhoud

Verantwoording **5**

Samenvatting **7**

1 Inleiding **11**

1.1 Achtergrond 11
1.2 Doel van het onderzoek 11
1.3 Onderzoeksvragen 12
1.4 Werkwijze 12
1.5 Toekomstige actualisering van het onderzoek 13
1.6 Afbakening van het onderzoek 13
1.7 Leeswijzer 14

2 Selectie van onderzoeksoorten **16**

2.1 Inleiding 16
2.2 Werkwijze 16
2.3 Onderzoeksoorten 17

3 Identificatie van faunaknelpunten **19**

3.1 Inleiding 19
3.2 Werkwijze 19
3.2.1 Identificatie van wegtrajecten met faunawinst na ontsnipperen 19
3.2.2 Identificatie faunaknelpunten op basis van faunawinst 21
3.2.3 Classificering van faunaknelpunten 22
3.2.4 Analyse potentiële duurzaamheid bij integrale aanpak 22
3.2.5 Identificatie faunaknelpunten op basis van faunaslachtoffers 23
3.2.6 Aggregeren van de faunaknelpunten 23
3.2.7 Kanttekeningen bij de werkwijze 24
3.3 Bevindingen 26
3.3.1 Faunaknelpunten op basis van faunawinst 26
3.3.2 Faunaknelpunten op basis van faunaslachtoffers 38
3.3.3 Geaggregeerd Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland 40
3.4 Interpretatiekader bevindingen 42

4 Advies ontsnipperende maatregelen **45**

4.1 Inleiding 45
4.2 Werkwijze 46
4.2.1 Stap 1: Verkenning aantal benodigde faunapassages 46
4.2.2 Stap 2: Verkenning geschiktheid typen faunapassages 46
4.2.3 Stap 3: Verkenning bestaande faunapassages 49
4.2.4 Stap 4: Verkenning aantal nog te realiseren faunapassages 49
4.2.5 Stap 5: Verkenning benodigde lengte faunakeringen 49
4.2.6 Stap 6: Verkenning geschiktheid typen faunakeringen 50
4.3 Bevindingen 51
4.3.1 Aantal en typen te realiseren faunapassages 51
4.3.2 Lengte en typen te realiseren faunakeringen 53
4.3.3 Kanttekeningen 53
4.4 Interpretatiekader bevindingen 54

5 Conclusies **55**

Literatuur **57**

Begrippenlijst **59**

Bijlage 1 Ambitiekaart Noord-Holland **63**

Bijlage 2 Habitatkaarten **64**

Bijlage 3 Doorlaatbaarheidskaarten **68**

Bijlage 4 Areaal soorten **76**

Bijlage 5 Parameters LARCH **77**

Bijlage 6 Deelnemers workshop **78**

Bijlage 7 Faunaknelpunten op basis van het kennissysteem LARCH **79**

Bijlage 8 Faunaknelpunten op basis van expertkennis **102**

Bijlage 9 Faunaknelpunten na aggregatie **103**

Bijlage 10 Dichtheid faunapassages **107**

Bijlage 11 Bestaande faunapassages **109**

Bijlage 12 Faunapassages – Aantal **110**

Bijlage 13 Faunapassages – Typen **112**

Bijlage 14 Faunakeringen **114**

Verantwoording

Rapport: 3075
Projectnummer: 5200046204

Wageningen Environmental Research (WENR) hecht grote waarde aan de kwaliteit van zijn eindproducten. Een review van de rapporten op wetenschappelijke kwaliteit door een referent maakt standaard onderdeel uit van ons kwaliteitsbeleid.

Akkoord referent die het rapport heeft beoordeeld,

functie: senior-onderzoeker WENR

naam: R. Pouwels

datum: 18 maart 2021

Akkoord teamleider voor de inhoud,

naam: M. Kluivers-Poodt

datum: 7 april 2021

Samenvatting

Aanleiding
In de provincie Noord-Holland wordt gewerkt aan de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Een belangrijk onderdeel daarin is het onderling verbinden van natuurgebieden. Geïsoleerd gelegen gebieden bieden dierpopulaties immers minder overlevingskansen, zeker als die gebieden klein zijn. Het 'ontsnipperen' van verkeerswegen is op veel plekken een vereiste om de verbindingen tussen natuurgebieden te realiseren. Wegen werken immers versnipperend. Enerzijds omdat ze een barrière vormen voor dieren die zich door het landschap willen bewegen, anderzijds omdat dieren die toch proberen te passeren de kans lopen om te worden aangereden. Het ontsnipperen bestaat dan ook meestal uit een combinatie van maatregelen die (1) dieren een veilige passage over de weg bieden en (2) dieren van de weg weren en geleiden naar plekken waar deze passage aanwezig is. Bijvoorbeeld door de aanleg van een natuurbrug of faunatunnel, in combinatie met faunarasters. Een systematische analyse van plekken in het provinciale verkeerswegennet waar dergelijke faunavoorzieningen (grote) natuurwinst kunnen opleveren, ontbreekt echter.

Doel van het onderzoek
Het doel van dit onderzoek is het ontwikkelen van een *Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland*. Dit ontsnipperingsbeeld biedt inzicht in de faunaknelpunten in het provinciaal verkeerswegennet en hoe groot de verwachte winst voor de fauna ('faunawinst') is, per faunaknelpunt, als deze worden opgelost door het treffen van ontsnipperende maatregelen. Daarnaast is onderzocht wat de grootte van de totale faunawinst is als (1) gelijktijdig alle faunaknelpunten in het provinciale verkeerswegennet worden aangepakt en (2) gelijktijdig met de aanpak van alle faunaknelpunten in de provinciale wegen ook de barrièrewerking van andere infrastructuur en het tussengelegen landschap wordt weggenomen. Het *Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland* geeft tevens inzicht in de diverse typen maatregelen die nodig zijn voor het oplossen van de faunaknelpunten.

Om deze doelen te bereiken, richten we ons in het onderzoek op de volgende onderzoeksvragen:
1. Hoe groot is de faunawinst per wegtraject binnen het Noord-Hollandse verkeerswegennetwerk als dit passeerbaar voor fauna wordt gemaakt?
2. Waar liggen de faunaknelpunten in het provinciale verkeerswegennetwerk en hoe zijn deze faunaknelpunten te classificeren op basis van de grootte van de faunawinst en de termijn waarop deze kan worden behaald?
3. Met welke maatregelen kunnen we de faunaknelpunten oplossen?

Werkwijze
Het *Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland* is voor een belangrijk deel ontwikkeld met behulp van het kennissysteem LARCH. LARCH staat voor *Landscape Analysis and Rules for the Configuration of Habitat*. Het is een door Wageningen Environmental Research ontwikkeld kennissysteem waarmee de potentiële kwaliteit van landschappen voor diersoorten kan worden beoordeeld. Dit kunnen zowel huidige als toekomstige landschappen zijn. LARCH is dan ook een effectief instrument om (toekomst)scenario's voor ruimtelijke ontwikkelingen door te rekenen en inzicht te bieden in wat veranderingen in het landschap naar verwachting betekenen voor de overlevingskansen van diersoorten. Naast de inzet van dit kennissysteem is gebruikgemaakt van bestaande gegevens en kennis over plekken in het provinciaal verkeerswegennet waar relatief veel faunaslachtoffers vallen. We schetsen hier kort de aanpak van het onderzoek per onderzoeksvraag.

Hoe groot is de faunawinst per wegtraject binnen het Noord-Hollandse verkeerswegennetwerk als dit passeerbaar voor fauna wordt gemaakt?
Voor de beantwoording van deze eerste onderzoeksvraag is met LARCH bepaald welk effect de aanleg van ontsnipperende maatregelen bij provinciale verkeerswegen kan hebben op de draagkracht van ecologische netwerken en de levensvatbaarheid van dierpopulaties. Met LARCH zijn hiervoor eerst de ligging en configuratie van het ecologische netwerk voor twintig – tien zoogdieren, drie reptielen, vijf

amfibieën en twee dagvlinders – geselecteerde onderzoeksoorten geïdentificeerd. Met een 'ecologisch netwerk' doelen we hierbij op een verzameling van leefgebieden die gezamenlijk plek bieden aan een populatie. Vervolgens is met LARCH de duurzaamheid van deze ecologische netwerken berekend, uitgedrukt in de kans dat de soort er uitsterft binnen een periode van honderd jaar. Zodoende is inzicht verkregen in hoeverre het Noord-Hollandse landschap de onderzochte diersoorten duurzaam kan herbergen. In een volgende stap is verkend waar het nemen van ontsnipperende maatregelen in het wegennet leidt tot faunawinst, oftewel tot een versterking van de ecologische netwerken en daarmee de levensvatbaarheid van populaties. Met LARCH is daarbij ook de precieze grootte van de faunawinst per wegtraject berekend, op basis van de omvang en geschiktheid van de verbonden leefgebieden.

Waar liggen de faunaknelpunten in het provinciale verkeerswegennetwerk?
De faunaknelpunten zijn hier gedefinieerd als "locaties in het provinciale verkeerswegennetwerk die op zichzelf zorgen voor een aanzienlijke mate van versnippering van leefgebieden van diersoorten". Voor de identificatie van deze faunaknelpunten, en dus de beantwoording van de tweede onderzoeksvraag, zijn twee verkenningen uitgevoerd. De eerste is gericht op het identificeren van plekken in het provinciale verkeerswegennet waar de barrièrewerking van de wegen naar verwachting de levensvatbaarheid van – huidige of toekomstige – populaties significant beïnvloedt. Hierbij maken we gebruik van de bij de eerste onderzoeksvraag berekende faunawinst en een gekozen drempelwaarde voor de minimale faunawinst die moet worden behaald om een wegtraject als faunaknelpunt te kunnen aanduiden. De tweede verkenning is gericht op het identificeren van plekken in het provinciale verkeerswegennet waar relatief veel dieren worden aangereden ('hotspots'). De met deze twee verkenningen geïdentificeerde faunaknelpunten zijn samengevoegd en vormen het *Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland*.

Met welke maatregelen kunnen we de faunaknelpunten oplossen?
Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden, zijn (1) de acceptatie en het gebruik van diverse typen faunapassages door de geselecteerde onderzoeksoorten, (2) de maximale afstand tussen twee faunapassages per onderzoeksoort en (3) de benodigde lengte en typen faunakeringen verkend. Tevens is nagegaan of er voor de onderzochte diersoorten combinaties te maken zijn. Hierdoor is niet alleen inzicht ontstaan in het type faunapassage of faunakering dat nodig is om een faunaknelpunt op te lossen, maar ook in het benodigde aantal faunapassages en de lengte aan faunakeringen per faunaknelpunt. Als er meerdere typen faunapassages geschikt zijn, is verkend welke de minst ingrijpende maatregelen zijn voor de betreffende diersoorten. De term 'minst ingrijpend' definiëren we daarbij als minst kostbaar/complex om te realiseren. Er is hierbij ook rekening gehouden met eventuele bestaande faunapassages. Dit kan betekenen dat voor een of meer van de onderzochte diersoorten geen nieuwe faunapassages meer nodig zijn op de locatie. Voor een ander deel van de soorten kan het nodig zijn om wel aanvullende maatregelen te treffen.

Bevindingen
Er zijn 68 faunaknelpunten in het provinciale wegennet van Noord-Holland aan te wijzen waar ontsnipperende maatregelen voor een of meer onderzoeksoorten direct de levensvatbaarheid van populaties significant kan verbeteren en/of een hotspot van faunaslachtoffers door aanrijdingen kan wegnemen. Van deze 68 faunaknelpunten zijn er 53 geïdentificeerd met het kennissysteem LARCH op basis van duurzaamheidsanalyses. Dit zijn locaties in het wegennet waar de levensvatbaarheid van een of meer onderzoeksoorten onmiddellijk verbetert als er ontsnipperende maatregelen worden getroffen, dus zonder dat elders in het provinciale wegennet of bij andere infrastructuur maatregelen worden getroffen. Het betreft op deze plekken dus faunawinst die de provincie 'zelfstandig' kan bereiken. Voor 67% van deze faunaknelpunten kan de faunawinst op korte termijn worden behaald, omdat de betreffende diersoorten waarvoor de plek als knelpunt is aangewezen er nu al voorkomen of op relatief korte afstand leefgebied bewonen. De faunawinst is voor 27% van de met LARCH aangewezen faunaknelpunten geclassificeerd als zeer groot, voor 12% als groot en voor 61% als matig.

Met het kennissysteem LARCH zijn voor acht van de twintig onderzoeksoorten geen faunaknelpunten geïdentificeerd. De reden hiervoor verschilt per soort, waarbij globaal twee groepen zijn te onderscheiden:
- *Mobiele soorten die relatief veel leefgebied nodig hebben (das, boommarter, bunzing, otter, bever)*: Het landschap is voor deze soorten zo gefragmenteerd door diverse typen infrastructuur en

landgebruik, dat het ontsnipperen van een enkel provinciaal wegtraject niet onmiddellijk leidt tot een dusdanige toename in draagkracht van het netwerk van leefgebieden dat dit resulteert in een verschuiving in levensvatbaarheid. Voor deze soorten is dus altijd een integrale aanpak gewenst, waarbij faunaknelpunten gelijktijdig worden aangepakt. Hierbij zijn meestal ook ontsnipperende maatregelen bij niet-provinciale infrastructuur nodig, evenals aanpak van knelpunten in de buurprovincies.
- *Weinig mobiele soorten die relatief weinig leefgebied nodig hebben (waterspitsmuis, kamsalamander, poelkikker)*: De leefgebieden voor deze soorten zijn in veel gevallen te klein en te geïsoleerd om duurzaam te zijn. Deze soorten zijn daarbij weinig mobiel, zodat de afstand tussen leefgebieden die wel in potentie geschikt zijn, te groot is om één netwerk van populaties te kunnen vormen. Provinciale wegen die tussen deze leefgebieden liggen, zullen ook na ontsnipperen geen verandering brengen in de duurzaamheid van deze leefgebieden. Ook kan de aanwezigheid van andere infrastructurele barrières maken dat maatregelen bij een provinciale weg niet direct effect hebben op de duurzaamheid. Enige voorzichtigheid met deze conclusie is echter wel gewenst, omdat het lastig is gebleken om, vooral voor kamsalamander en poelkikker, een habitatkaart voor deze soorten te maken op basis van de *Ambitiekaart Noord-Holland*.

Voor veertien van de onderzoeksoorten geldt dat het percentage van potentieel geschikt leefgebied dat in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk ligt, toeneemt na gelijktijdige ontsnippering van meerdere provinciale wegen. Voor deze soorten, en nog drie andere soorten, kan een (verdere) toename worden bereikt als dit plaatsvindt in combinatie met maatregelen elders, zoals faunamaatregelen bij andere infrastructuur of de ontwikkeling van ecologische verbindingszones. Voor acht soorten geldt dan zelfs dat 100% van het potentieel geschikte leefgebied (sterk) duurzaam is. Dit duidt erop dat er nog een groot potentieel is wat betreft het versterken van de duurzaamheid van de ecologische netwerken. Het benutten van dit potentieel kan echter alleen met een integrale aanpak, waarbij ook andere barrières in het landschap dan provinciale verkeerswegen worden betrokken.

Van de 68 faunaknelpunten in het *Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland* zijn er 42 geïdentificeerd op basis van informatie over hotspots van faunaslachtoffers, voor een of meerdere van de onderzoeksoorten. Dit maakt duidelijk dat, behalve de barrièrewerking van wegen, ook aanrijdingen in het verkeer op veel plekken en voor veel soorten nog steeds een probleem zijn. Op een deel van deze plekken zijn al ontsnipperende maatregelen gerealiseerd. Toch vormen aanrijdingen met fauna ook hier soms nog steeds een probleem, omdat de maatregelen onvoldoende functioneren of uitbreiding behoeven. Hierbij moet bedacht worden dat het aantal faunaknelpunten op basis van faunaslachtoffers naar verwachting een onderschatting is van de werkelijkheid. Voor de meeste diersoorten ontbreken immers goede datasets van faunaslachtoffers waardoor er hier in de analyse wegtrajecten over het hoofd kunnen zijn gezien.

Voor het oplossen van de faunaknelpunten zijn naar verwachting circa 1.763 faunapassages nodig, waarbij rekening is gehouden met al gerealiseerde faunapassages en met het gegeven dat sommige soorten van dezelfde faunapassage gebruik kunnen maken. Dit zijn er dus gemiddeld 26 per faunaknelpunt. Wanneer een faunaknelpunt voor meerdere onderzoeksoorten als knelpunt is aangewezen, zijn in veel gevallen meerdere typen faunapassages nodig. Gemiddeld zijn er twee typen faunapassages nodig, maar dit kan soms oplopen tot vijf typen ingeval een faunaknelpunt voor een groter aantal onderzoeksoorten is aangewezen en deze soorten verschillen in de eisen die ze stellen aan faunapassages. Circa 88% van de benodigde faunapassages zijn kleine faunatunnels en ecoduikers, 10% zijn boombruggen en hop-overs en 2% zijn grote faunatunnels en natuurbruggen. Voor het oplossen van de faunaknelpunten zijn naar verwachting 137 faunakeringen nodig, met een totale lengte van 559 km. Gemiddeld dus twee faunakeringen per faunaknelpunt, met samen een gemiddelde lengte van 8,3 km. Circa 50% van de benodigde faunakeringen zijn faunaschermen, 28% zijn kleinwildrasters, 20% zijn grootwildrasters of boommarterrasters en 2% zijn beplantingsschermen. Voor zowel de faunapassages als faunakeringen geldt dat de hier gepresenteerde typen, aantallen en lengtes een globale schatting zijn. De lokale omstandigheden, zowel wat betreft het landschap als de (fysieke) kenmerken van de weg en het verkeer, kunnen maken dat er van een type meer dan wel minder nodig is. Dergelijk maatwerk dient te worden verkend bij de uitwerking van de ontsnipperingsplannen per wegtraject.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

In de provincie Noord-Holland wordt gewerkt aan de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Dit netwerk bestaat uit natuurgebieden en verbindende natuurstroken, bermen en watergangen in de provincie. Het netwerk beslaat nu 50.900 hectare en moet groeien naar 56.000 hectare. In 2027 moet het netwerk zijn afgerond (Provincie Noord-Holland, 2020). Een belangrijk onderdeel daarin is het onderling verbinden van natuurgebieden. Geïsoleerd gelegen gebieden bieden dierpopulaties immers minder overlevingskansen, zeker als die gebieden klein zijn. Het 'ontsnipperen' van verkeerswegen is op veel plekken een vereiste om de verbindingen tussen natuurgebieden te realiseren. Wegen werken immers versnipperend. Enerzijds omdat ze een barrière vormen voor dieren die zich door het landschap willen bewegen, anderzijds omdat dieren die toch proberen te passeren de kans lopen om te worden aangereden. Het ontsnipperen bestaat dan ook meestal uit een combinatie van maatregelen die (1) dieren een veilige passage over de weg bieden en (2) dieren van de weg weren en geleiden naar plekken waar deze passage aanwezig is. Bijvoorbeeld door de aanleg van een natuurbrug of faunatunnel, in combinatie met faunarasters.

In het coalitieakkoord 2019-2023 'Duurzaam Doorpakken' van de provincie Noord-Holland heeft het ontsnipperen van de provinciale infrastructuur grotere prioriteit gekregen dan voorheen (Provincie Noord-Holland, 2019). In het kader van het *Meerjarenprogramma Ontsnippering* (MJPO; Ministerie V&W et al., 2004) zijn er de laatste jaren in de provincie al diverse maatregelen gerealiseerd. Dit betrof vooral locaties waar provinciale wegen in samenhang met rijksinfrastructuur konden worden aangepakt. Daarnaast zijn er binnen infrastructurele projecten en/of op basis van lokale initiatieven een aantal faunapassages gerealiseerd. Een systematische analyse van plekken in het provinciale verkeerswegennet waar faunapassages (grote) natuurwinst kunnen leveren, ontbreekt echter.

Het is de wens van de provincie om deze kennisleemte te vullen. De ambitie is om een *Ontsnipperingsbeeld* voor de gehele provincie te ontwikkelen dat als afwegingskader kan worden gebruikt bij beslissingen over ontsnipperende maatregelen. Dit ontsnipperingsbeeld moet niet alleen de plekken aangeven waar faunapassages natuurwinst kunnen opleveren, maar ook hoe groot die verwachte natuurwinst per plek dan is. Dit moet de provincie in staat stellen om ontsnipperende maatregelen mee te wegen bij beslissingen over investeringen in de provinciale infrastructuur, kansen voor ontsnippering vroegtijdig te signaleren, faunapassages strategischer binnen het provinciaal verkeerswegennet te plaatsen en middelen voor ontsnippering zo efficiënt mogelijk in te zetten. De provincie heeft tevens de ambitie om een transparante en repliceerbare werkwijze te gebruiken voor de ontwikkeling van dit provinciale ontsnipperingsbeeld, gericht op potentiële natuurwinst. Enerzijds om beslissingen over faunavoorzieningen niet alleen te baseren op een expertoordeel, anderzijds om ook snel en relatief eenvoudig updates te genereren van het ontsnipperingsbeeld.

1.2 Doel van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek is het ontwikkelen van een *Ontsnipperingsbeeld* voor de provincie Noord-Holland. Dit ontsnipperingsbeeld biedt inzicht in de faunaknelpunten in het provinciaal verkeerswegennet en hoe groot de verwachte winst voor de fauna ('faunawinst') is per faunaknelpunt, als deze worden opgelost door het treffen van ontsnipperende maatregelen. Daarnaast is onderzocht wat de grootte van de totale faunawinst is als (1) gelijktijdig alle faunaknelpunten in het provinciale verkeerswegennet worden aangepakt en (2) gelijktijdig met de aanpak van alle faunaknelpunten in de provinciale wegen ook de barrièrewerking van andere infrastructuur en het tussengelegen landschap wordt weggenomen. Het *Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland* geeft tevens inzicht in de diverse typen maatregelen die nodig zijn voor het oplossen van de faunaknelpunten. Een tweede doel is om voor het

genereren van het ontsnipperingsbeeld een werkwijze te ontwikkelen die transparant en repliceerbaar is. Hierdoor wordt het mogelijk om relatief snel updates van het ontsnipperingsbeeld te genereren.

1.3 Onderzoeksvragen

Om deze doelen te bereiken, richten we ons in het onderzoek op de volgende vragen:

1. Hoe groot is de faunawinst per wegtraject binnen het Noord-Hollandse verkeerswegennetwerk als dit passeerbaar voor fauna wordt gemaakt?
2. Waar liggen de faunaknelpunten in het provinciale verkeerswegennetwerk en hoe zijn deze faunaknelpunten te classificeren op basis van de grootte van de faunawinst en de termijn waarop deze kan worden behaald?
3. Met welke maatregelen kunnen we de faunaknelpunten oplossen?

1.4 Werkwijze

Het *Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland* is voor een belangrijk deel ontwikkeld met behulp van het kennissysteem LARCH. LARCH staat voor *Landscape Analysis and Rules for the Configuration of Habitat*. Het is een door Wageningen Environmental Research ontwikkeld kennissysteem waarmee de potentiële kwaliteit van landschappen voor diersoorten kan worden beoordeeld.[1] Dit kunnen zowel huidige als toekomstige landschappen zijn. LARCH is dan ook een effectief instrument om (toekomst)scenario's voor ruimtelijke ontwikkelingen door te rekenen en inzicht te bieden in wat veranderingen in het landschap naar verwachting betekenen voor de overlevingskansen van diersoorten. Naast de inzet van dit kennissysteem is gebruikgemaakt van bestaande gegevens en kennis over plekken in het provinciaal verkeerswegennet waar relatief veel faunaslachtoffers vallen. We schetsen hier kort de aanpak van het onderzoek per onderzoeksvraag.

Hoe groot is de faunawinst per wegtraject binnen het Noord-Hollandse verkeerswegennetwerk als dit passeerbaar voor fauna wordt gemaakt?
Voor de beantwoording van deze eerste onderzoeksvraag is met LARCH bepaald welk effect de aanleg van ontsnipperende maatregelen bij provinciale verkeerswegen kan hebben op de draagkracht van ecologische netwerken en de levensvatbaarheid van dierpopulaties. Met LARCH zijn hiervoor eerst de ligging en configuratie van het ecologische netwerk voor twintig geselecteerde onderzoeksoorten geïdentificeerd. Met een 'ecologisch netwerk' doelen we hierbij op een verzameling van leefgebieden die gezamenlijk plek bieden aan een populatie. Vervolgens is met LARCH de duurzaamheid van deze ecologische netwerken berekend, uitgedrukt in de kans dat de soort er uitsterft binnen een periode van honderd jaar. Zodoende is inzicht verkregen in hoeverre het Noord-Hollandse landschap de onderzochte diersoorten duurzaam kan herbergen. In een volgende stap is verkend waar het nemen van ontsnipperende maatregelen in het wegennet leidt tot faunawinst, oftewel tot een versterking van de ecologische netwerken en daarmee de levensvatbaarheid van populaties. Met LARCH is daarbij ook de precieze grootte van de faunawinst berekend per wegtraject, op basis van de omvang en geschiktheid van de verbonden leefgebieden.

Waar liggen de faunaknelpunten in het provinciale verkeerswegennetwerk?
De faunaknelpunten zijn hier gedefinieerd als "locaties in het provinciale verkeerswegennetwerk die op zichzelf zorgen voor een aanzienlijke mate van versnippering van leefgebieden van diersoorten". Voor de identificatie van deze faunaknelpunten, en dus de beantwoording van de tweede onderzoeksvraag, zijn twee verkenningen uitgevoerd. De eerste is gericht op het identificeren van plekken in het provinciale verkeerswegennet waar de barrièrewerking van de wegen naar verwachting de levensvatbaarheid van – huidige of toekomstige – populaties significant beïnvloedt. Hierbij maken we gebruik van de bij de eerste onderzoeksvraag berekende faunawinst en een gekozen drempelwaarde voor de minimale faunawinst die moet worden behaald om een wegtraject als faunaknelpunt te

[1] Voor een uitgebreide beschrijving en wetenschappelijke onderbouwing van het kennissysteem LARCH en de toepassing van dit kennissysteem bij het identificeren van knelpunten in transportnetwerken, verwijzen we naar Van der Grift (2005), Van der Grift & Pouwels (2006) en Pouwels et al. (2008).

kunnen aanduiden. De tweede verkenning is gericht op het identificeren van plekken in het provinciale verkeerswegennet waar relatief veel dieren worden aangereden ('hotspots'). De met deze twee verkenningen geïdentificeerde faunaknelpunten zijn samengevoegd en vormen het *Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland*.

Met welke maatregelen kunnen we de faunaknelpunten oplossen?
Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden, zijn (1) de acceptatie en het gebruik van diverse typen faunapassages door de geselecteerde onderzoeksoorten, (2) de maximale afstand tussen twee faunapassages per onderzoeksoort en (3) de benodigde lengte en typen faunakeringen verkend. Tevens is nagegaan of er voor de onderzochte diersoorten combinaties te maken zijn. Hierdoor is niet alleen inzicht ontstaan in het type faunapassage of faunakering dat nodig is om een faunaknelpunt op te lossen, maar ook in het benodigde aantal faunapassages en de lengte aan faunakeringen per faunaknelpunt. Als er meerdere typen faunapassages geschikt zijn, is verkend welke de minst ingrijpende maatregelen zijn voor de betreffende diersoorten. De term 'minst ingrijpend' definiëren we daarbij als minst kostbaar/complex om te realiseren. Er is hierbij ook rekening gehouden met eventuele bestaande faunapassages. Dit kan betekenen dat voor een of meer van de onderzochte diersoorten geen nieuwe faunapassages meer nodig zijn op de locatie. Voor een ander deel van de soorten kan het nodig zijn om wel aanvullende maatregelen te treffen.

1.5 Toekomstige actualisering van het onderzoek

Door het gebruik van het kennissysteem LARCH is het onderzoek na enige tijd relatief eenvoudig te actualiseren. Bijvoorbeeld als er nieuwe (ruimtelijke) plannen zijn voor natuur, woningbouw of infrastructuur. Of als een deel van de maatregelen is uitgevoerd en er een 'tussenstand' gewenst is. In die gevallen zijn er nieuwe input-kaarten nodig waarmee LARCH gaat rekenen. Dit betreft dan nieuwe habitatkaarten en weerstandkaarten waarin de nieuwe plannen dan wel de uitgevoerde ontsnipperende maatregelen zijn verwerkt. Het kan ook zijn dat er nieuwe kennis is van de biologie van diersoorten, bijvoorbeeld de dichtheden waarin een soort voorkomt in optimale habitat of de afstanden die een soort kan afleggen tussen leefgebieden. In dat geval zijn aangepaste parameters nodig die LARCH gebruikt in de berekeningen. Dergelijke aanpassingen zijn (technisch) eenvoudig te maken, waarna de modelberekening opnieuw kan worden uitgevoerd. De hier gebruikte werkwijze laat het tevens toe om vrij eenvoudig andere dan de hier geselecteerde onderzoeksoorten toe te voegen. Indien die wens bestaat, moet voor de betreffende soort(en) dezelfde stappen worden doorlopen als voor de hier gebruikte onderzoeksoorten is gedaan. De methode ligt dus vast, inclusief hoe de uitkomsten voor de diverse soorten worden geaggregeerd, en het is vooral een kwestie van voorbereiden van de modelinput (kaarten en parameters). Bij actualisatie van het onderzoek kan men er ook voor kiezen om de scope te verschuiven, bijvoorbeeld om niet alleen faunaknelpunten in het provinciale wegennet te identificeren, maar ook knelpunten in andere infrastructurele netwerken, zoals bij vaarwegen, spoorwegen of gemeentelijke wegen. Zo zou een doel kunnen zijn om ook alle locaties bij andere infrastructuur in beeld te brengen die tot faunawinst leiden als deze worden gecombineerd met de ontsnippering van een of meerdere provinciale wegtrajecten. Dat vraagt dan wel om een aanvullende analysestap, waarin de specifieke trajecten voor ontsnippering in andere infrastructurele netwerken worden geïdentificeerd.

1.6 Afbakening van het onderzoek

Het onderzoek kent de volgende afbakening:
- Het onderzoek richt zich op de identificatie van faunaknelpunten in het provinciaal verkeerswegennet, d.w.z. verkeerswegen in eigendom en beheer van de provincie Noord-Holland (Figuur 1). Hoewel we andere infrastructuur (rijkswegen, lokale wegen, spoorwegen en vaarwegen) wel meenemen in de analyses met het kennissysteem LARCH, identificeren we voor deze overige infrastructuur geen concrete faunaknelpunten.
- Het studiegebied wordt begrensd door de provinciegrens. Leefgebieden – actueel of potentieel – van de onderzochte diersoorten in naastgelegen provincies worden niet meegenomen in de analyses met

LARCH. Dit kan gezien worden als een worstcasebenadering: de uitkomsten van de analyses zijn op deze manier gebaseerd op het uitgangspunt dat de levensvatbaarheid van de populaties in de provincie Noord-Holland op orde moet zijn, ongeacht hoe de situatie in de naburige provincies is of welke initiatieven op het gebied van ontsnippering deze provincies nemen.

- Het onderzoek richt zich op één scenario dat het best kan worden gekarakteriseerd als de 'autonome provinciale ontwikkeling'. In dit scenario vormt de huidige situatie wat betreft landgebruik de basis. Daaraan zijn toegevoegd: (1) de vastgestelde begrenzing van de NNN, inclusief de – geplande of al gerealiseerde – ecologische verbindingen, en (2) geplande ruimtelijke ontwikkelingen, onder voorwaarde dat deze behoren tot de 'harde plannen', dus ruimtelijke plannen waarvoor vastgesteld is dat ze in uitvoering gaan.
- Het onderzoek richt zich op (semi)terrestrische diersoorten. Planten en aquatische organismen, inclusief vissen, blijven buiten beschouwing. De uitwerking van het *Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland* is op maximaal twintig onderzoeksoorten gebaseerd.
- Per geïdentificeerd faunaknelpunt doen we aanbevelingen voor concrete maatregelen die het betreffende knelpunt kunnen opheffen. Hierbij richten we ons primair op het type faunapassage dat nodig is om een knelpunt op te lossen, waarbij de minst ingrijpende maatregelen de voorkeur hebben. Daarnaast doen we aanbevelingen voor het aantal faunapassages dat nodig is per faunaknelpunt. Het aanwijzen van specifieke locaties binnen een wegtraject waar de aanbevolen maatregelen zouden moeten komen, valt buiten de scope van het onderzoek. Ook onderzoek naar haalbaarheid (o.a. kosten, techniek) en inpassing van de maatregelen in het landschap vallen buiten deze onderzoeksopdracht.

1.7 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 presenteert de gedetailleerde werkwijze en selectie van onderzoeksoorten die als basis zijn gebruikt voor het ontwikkelen van het *Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland*. Hoofdstuk 3 beschrijft de werkwijze waarop de faunaknelpunten zijn geïdentificeerd en geclassificeerd en presenteert de uitkomsten van de knelpuntenanalyse. Het bevat tevens kanttekeningen bij de bevindingen, als hulp bij de interpretatie en het gebruik van de LARCH-uitkomsten. Hoofdstuk 4 presenteert vervolgens een advies voor ontsnipperende maatregelen om de faunaknelpunten op te lossen. In hoofdstuk 5 zijn de conclusies van het onderzoek verwoord. De literatuurlijst geeft de specificaties van alle documenten waaraan in dit rapport is gerefereerd. Ten slotte geeft de begrippenlijst in de bijlagen een toelichting op de veelgebruikte vaktermen in dit rapport.

Figuur 1 *Het provinciaal verkeerswegennet in Noord-Holland.*

2 Selectie van onderzoeksoorten

2.1 Inleiding

De zeggingskracht van het te ontwikkelen *Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland* zit hem niet alleen in het gebruik van de levensvatbaarheid van dierpopulaties en hotspots van faunaslachtoffers op de provinciale verkeerswegen als indicatoren, maar nadrukkelijk ook in het aantal diersoorten dat ten grondslag ligt aan de verkenning van faunaknelpunten. Dit aantal mag niet te gering zijn, omdat bij voorkeur alle belangrijke biotooptypen van de provincie Noord-Holland moeten worden gerepresenteerd. Daarnaast worden bij voorkeur zowel mobiele als minder mobiele diersoorten betrokken. En zowel soorten die veel leefgebied nodig hebben als soorten die goed kunnen floreren in relatief kleine leefgebieden. In dit onderzoek zijn twintig diersoorten als onderzoeksoort geselecteerd. Het zijn deze onderzoeksoorten op basis waarvan de faunaknelpunten zijn geïdentificeerd. In dit hoofdstuk presenteren we op basis waarvan deze twintig onderzoeksoorten zijn geselecteerd, welke soorten het zijn, hoe deze variëren in mobiliteit en oppervlaktebehoefte en in welke mate deze soorten representatief zijn voor de in Noord-Holland aanwezige biotopen.

2.2 Werkwijze

De onderzoeksoorten zijn geselecteerd op basis van de volgende criteria:

- De soorten zijn gevoelig voor de versnipperende werking van verkeerswegen, waardoor de levensvatbaarheid van de populaties wordt beïnvloed.
- Faunapassages, in combinatie met faunakerende maatregelen, kunnen de versnipperende werking van verkeerswegen voor de soorten wegnemen.
- De soorten zijn representatief voor de diverse biotopen van het Nationaal Natuurnetwerk in Noord-Holland.
- De soorten variëren in mobiliteit: van weinig mobiel tot zeer mobiel.
- De soorten variëren in oppervlaktebehoefte: van soorten die relatief kleine leefgebieden nodig hebben tot soorten die grote leefgebieden nodig hebben.
- De soorten zijn bij voorkeur operationeel in het kennissysteem LARCH, d.w.z. dat er van de soorten beschrijvingen zijn gemaakt (een 'soortprofiel') met daarin alle voor de analyse benodigde parameters, zoals de geschiktheid van diverse biotopen voor de soort, de dispersiecapaciteit van de soort en normen voor een levensvatbare populatie.

De gevoeligheid van diersoorten voor de versnipperende werking van verkeerswegen is onderzocht door Van der Grift et al. (2009). Deze studie laat tevens zien voor welke diersoorten faunapassages en faunakerende maatregelen in potentie (mede) de versnipperingsproblemen weg kunnen nemen. De in deze eerdere studie opgestelde soortenlijst is daarom als basis gebruikt voor het selecteren van de onderzoeksoorten voor de ontwikkeling van het *Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland*.

Zoals de selectiecriteria benadrukken, is het voor een evenwichtige knelpuntenanalyse van belang om soorten te selecteren die variëren in biotoopkeuze, mobiliteit en oppervlaktebehoefte.

- Wat betreft biotopen zijn voor Noord-Holland vijf hoofdtypen onderscheiden: (1) moeras, (2) duin, (3) (natuurlijk) grasland, (4) heide en (5) bos. Tot 'moeras' behoren ook zoete wateren, tot 'duin' behoren ook duinmeren, tot 'grasland' behoren ook poelen, tot 'heide' behoren ook vennen.
- Wat betreft mobiliteit is de *dispersiecapaciteit* van soorten gebruikt als selectiekenmerk. De dispersiecapaciteit van een soort is de afstand die de soort – zoals vermeld in de literatuur –aflegt tijdens dispersie. Er zijn hier zes klassen onderscheiden: (1) <1 km; (2) 1-3 km; (3) 3-7 km; (4) 7-15 km; (5) 15-25 km; (6) >25 km. Het streven was om minimaal één diersoort per mobiliteitsklasse als onderzoeksoort te selecteren.

- Wat betreft oppervlaktebehoefte is de *norm voor de grootte van een sleutelgebied* gebruikt als selectiekenmerk. Een sleutelgebied is een leefgebied dat plaats biedt aan een relatief grote populatie ('sleutelpopulatie') die levensvatbaar is onder de voorwaarde dat er één immigrant per generatie is (Verboom et al., 2001). Hierbij zijn vier klassen onderscheiden: (1) <10 ha; (2) 10-100 ha; (3) 100-1.000 ha; (4) >1.000 ha. Het streven was om minimaal één diersoort per oppervlaktebehoefteklasse als onderzoeksoort te selecteren.

Op basis van de genoemde criteria is door WENR een voorstel voor de twintig te selecteren onderzoeksoorten opgesteld. Dit voorstel is voorgelegd aan de begeleidingsgroep van de provincie Noord-Holland. Na bespreking en verkenning van eventuele aanpassingen van de lijst is het voorstel goedgekeurd door de begeleidingsgroep.

2.3 Onderzoeksoorten

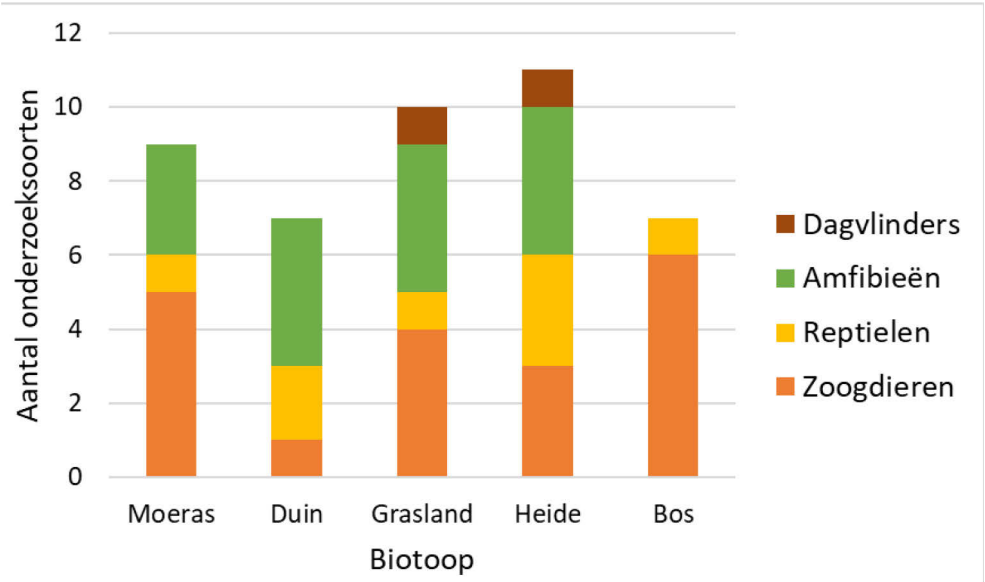
Voor de ontwikkeling van het *Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland* zijn tien soorten zoogdieren, drie soorten reptielen, vijf soorten amfibieën en twee soorten dagvlinders als onderzoeksoort geselecteerd. Tabel 1 presenteert de geselecteerde onderzoeksoorten en toont de variatie in mobiliteit en oppervlaktebehoefte. Zoals te zien is in deze tabel, zijn er in alle klassen voor mobiliteit en oppervlaktebehoefte een of meerdere onderzoeksoorten aangewezen. Tabel 2 en Figuur 2 geven inzicht in de mate waarin deze geselecteerde soorten de diverse biotopen van Noord-Holland representeren.

Tabel 1 *Geselecteerde onderzoeksoorten voor het identificeren van faunaknelpunten, ingedeeld naar oppervlaktebehoefte en mobiliteit.*

Norm sleutel-gebied (in ha)	Dispersiecapaciteit (in km)					
	<1	1-3	3-7	7-15	15-25	>25
<10	Zandhagedis Hazelworm	Rosse woelmuis Noordse woelmuis				
10-100	Heideblauwtje Aardbeivlinder	Waterspitsmuis Eekhoorn Kamsalamander Poelkikker Heikikker	Ringslang Rugstreeppad			
100-1000				Ree		
>1000				Das Boommarter	Bunzing Bever	Otter

Tabel 2 *Kenmerkende biotopen voor Noord-Holland en de representatie hiervan door de geselecteerde onderzoeksoorten.*

Diersoort	Moeras	Duin	Grasland	Heide	Bos
Zoogdieren					
Rosse woelmuis					X
Waterspitsmuis	X				
Noordse woelmuis	X		X		
Eekhoorn					X
Bever	X				
Bunzing	X		X	X	X
Boommarter					X
Das			X	X	X
Otter	X				
Ree		X	X	X	X
Reptielen					
Zandhagedis		X		X	
Hazelworm		X		X	X
Ringslang	X		X	X	
Amfibieën					
Kamsalamander		X	X	X	
Heikikker	X		X	X	
Poelkikker		X	X	X	
Gewone pad	X	X	X		
Rugstreeppad	X	X		X	
Dagvlinders					
Heideblauwtje				X	
Aardbeivlinder			X		

Figuur 2 *Het aantal geselecteerde onderzoeksoorten per biotoop en soortgroep.*

3 Identificatie van faunaknelpunten

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk richten we ons op de eerste twee onderzoeksvragen. Allereerst onderzoeken we op welke plekken in het provinciaal verkeerswegennet ontsnipperende maatregelen naar verwachting tot faunawinst leiden en hoe groot die faunawinst dan is. Van faunawinst is sprake als de ontsnippering leidt tot een significante toename in de duurzaamheid van een ecologisch netwerk en daarmee de overlevingskansen van de populatie. Vervolgens stellen we vast – aan de hand van een set beslisregels – welke van deze plekken kan worden gekarakteriseerd als een faunaknelpunt en welke niet. Hierbij gebruiken we de grootte van de faunawinst als criterium, samen met normen voor de levensvatbaarheid van populaties. Een faunaknelpunt is, behalve een plek in het provinciale verkeerswegennetwerk die op zichzelf zorgt voor een aanzienlijke mate van versnippering, dus ook een plek waar ontsnipperende maatregelen direct tot een significante verbetering van de levensvatbaarheid van de populaties kunnen leiden.

In aanvulling hierop onderzoeken we op welke plekken in het provinciale verkeerswegennet relatief veel dieren worden aangereden. Dit is een belangrijke aanvulling op de hierboven genoemde analyse van faunawinst, omdat de levensvatbaarheid en genetische diversiteit van populaties niet alleen samenhangen met de omvang van de populaties, maar ook met de omvang van onnatuurlijke sterfte, zoals door aanrijdingen in het verkeer (zie bijvoorbeeld Jackson & Fahrig, 2011; Seiler et al., 2016). De plekken die een 'hotspot' voor faunaslachtoffers blijken te zijn, worden alle als faunaknelpunt aangemerkt. Deze faunaknelpunten worden samengevoegd met die op basis van de levensvatbaarheid van populaties zijn aangewezen en vormen het *Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland*. De identificatie van faunaknelpunten voeren we uit op het schaalniveau van wegtrajecten, omdat dit schaalniveau goed aansluit op de werkwijze van de provincie als het gaat om visie- en planvorming.

3.2 Werkwijze

3.2.1 Identificatie van wegtrajecten met faunawinst na ontsnipperen

Voor de identificatie van wegtrajecten waar het passeerbaar maken van de weg naar verwachting leidt tot faunawinst, zijn de volgende stappen doorlopen:

Stap 1: Vervaardigen habitatkaarten
Per onderzoeksoort is een habitatkaart gemaakt. Deze kaart geeft de ligging van zowel de actuele als potentiële leefgebieden voor de soort en de kwaliteit van de habitat in deze leefgebieden. Hierbij zijn vier klassen onderscheiden: (1) optimale habitat, (2) suboptimale habitat, (3) marginale habitat en (4) ongeschikte habitat. Als basis voor de habitatkaarten is de *Ambitiekaart Noord-Holland* gebruikt (Bijlage 1). Deze kaart omvat de vastgestelde begrenzing van de NNN voor Noord-Holland en is gebaseerd op de *Index Natuur en Landschap*, een landelijk gebruikte typologie voor natuur en landschap (BIJ12, 2020). In deze typologie zijn alle natuur(beheer)typen, landschapstypen en agrarische natuurtypen die in Nederland voorkomen, opgenomen. Om op basis van deze kaart de habitatkaarten voor de onderzoeksoorten te genereren is op basis van een expertoordeel per soort bepaald welke (agrarische) natuur- en landschapstypen in potentie habitat bieden aan de betreffende soort en of dit dan optimale, suboptimale of marginale habitat betreft (Bijlage 2). Voor sommige onderzoeksoorten – vooral die aan water gebonden zijn – zijn enkele aanvullende beslisregels opgesteld om tot een betere kartering van de habitat te komen (Bijlage 2).

Stap 2: Ontwikkelen doorlaatbaarheidskaarten
Per onderzoeksoort is een doorlaatbaarheidskaart gemaakt. Deze kaart geeft de weerstand van het landschap die de soorten tijdens dispersie ervaren, bijvoorbeeld als gevolg van het landgebruik (o.a. stedelijk gebied) of infrastructurele barrières. Hierbij zijn vier klassen onderscheiden: (1) 100% doorlaatbaar, (2) 50% doorlaatbaar, (3) 10% doorlaatbaar en (4) 0% doorlaatbaar. Als basis voor de doorlaatbaarheidskaarten is de *Ecosysteem Eenheden Kaart* gebruikt (CBS, 2020). Deze kaart beschrijft het oppervlak van Nederland, waarbij zes hoofdthema's zijn onderscheiden: (1) landbouw, (2) duinen en stranden, (3) bossen en ander (semi)natuurlijk en onverhard terrein, (4) kwelders en uiterwaarden, (5) water en (6) verhard en bebouwd terrein. Om op basis van deze kaart de doorlaatbaarheidskaarten voor de onderzoeksoorten te genereren is op basis van een expertoordeel per soort bepaald welke ecosysteemeenheden in potentie een barrière vormen voor de betreffende soort en in welke mate (zie Bijlage 3). Hierbij is ook rekening gehouden met de ruimtelijke plannen waarvoor vastgesteld is dat ze in uitvoering gaan ('harde plannen'). Vervolgens is voor iedere onderzoeksoort de doorlaatbaarheidskaart verfijnd door:

- De weerstand van infrastructurele barrières te specificeren, waarbij een alles-of-niets-aanpak is gebruikt en een verkeersweg, spoorweg of vaarweg dus in twee klassen kan worden ingedeeld: (1) geen barrière voor de soort; (2) 100% barrière voor de soort (Bijlage 3).
- De weerstand van overige barrières – zoals geluidschermen, geleidingswanden en rasters – toe te voegen vanuit de provinciale areaaldata, waarbij opnieuw twee klassen zijn gebruikt: (1) geen barrière voor de soort; (2) 100% barrière voor de soort (Bijlage 3).
- Bestaande of geplande ecologische corridors toe te voegen, waardoor (lokaal) de weerstand van het landschap afneemt. Per soort is op basis van informatie over de breedte en (verwachte) invulling van de ecologische corridors geschat of een soort er in potentie gebruik van kan maken of niet (Bijlage 3). Als een corridor een provinciale weg kruist, is op de plek van de corridor de weerstand van de weg dus verlaagd.
- Bestaande of geplande robuuste faunapassages toe te voegen, waardoor (lokaal) de weerstand van infrastructurele barrières afneemt. Per soort is op basis van informatie over het ontwerp (faunatunnel versus ecoduct) en de inrichting van de faunapassage (biotoop) geschat of een soort er in potentie gebruik van kan maken of niet. Dit is uitsluitend gedaan voor robuuste faunapassages, dus grote faunatunnels en ecoducten (Bijlage 3).

Stap 3: Verkenning relevant areaal per onderzoeksoort
Er is per onderzoeksoort verkend of er delen van de provincie Noord-Holland zijn waar een knelpuntenanalyse voor de betreffende soort niet relevant is. Dit kan bijvoorbeeld gelden voor soorten die in bepaalde gebieden van oorsprong niet voorkomen (o.a. Texel). Dit kan in theorie ook gelden voor soorten die niet overal mogen voorkomen ('nulstand-beheer'). Voor dertien van de twintig onderzoeksoorten geldt dat een deel van de provincie buiten het (oorspronkelijke) verspreidingsgebied van de soort valt (Bijlage 4). Voor geen van de onderzoeksoorten geldt een nulstand-beheer. De op deze wijze verkregen areaalgrenzen van de soorten zijn meegenomen in de knelpuntenanalyses, zodat een realistisch beeld ontstaat.

Stap 4: Update van parameters LARCH
De parameters – dus de waarden en normen – die het kennissysteem LARCH gebruikt in de berekeningen zijn geactualiseerd, waar nodig, op basis van de recentste wetenschappelijke inzichten. Hierbij is de aandacht vooral uitgegaan naar nieuw (empirisch) onderzoek naar de dichtheden waarin soorten in optimaal habitat voorkomen, de gemiddelde grootte van de home-range en de dispersieafstand van soorten (Bijlage 5). Veel van deze informatie is verzameld uit enkele ecologische atlassen, zoals Verkem et al. (2003), Bos et al. (2006), Creemers & Van Delft (2009), Huizenga et al. (2010) en Broekhuizen et al. (2016), evenals de literatuur waar in deze publicaties aan wordt gerefereerd.

Stap 5: Uitvoeren duurzaamheidsanalyse met LARCH
Per soort is met LARCH bepaald – op basis van de in stap 1-4 vervaardigde kaarten en parameters – waar lokale populaties liggen en welke van deze populaties samen een ecologisch netwerk vormen. Vervolgens is voor ieder netwerk de duurzaamheid bepaald. Hierbij zijn drie klassen onderscheiden: (1) niet duurzaam, d.w.z. een uitsterfkans >5% in 100 jaar; (2) duurzaam, d.w.z. een uitsterfkans van 1-5% in 100 jaar; (3) sterk duurzaam, d.w.z. een uitsterfkans van <1% in 100 jaar. Leefgebied

dat onvoldoende groot is om één 'reproductieve eenheid' te herbergen, is als 'te klein' gekarakteriseerd en buiten de analyses gehouden. Een reproductieve eenheid (RE) is het minimumaantal dieren dat voor voortplanting nodig is. In veel gevallen is dat één man en één vrouw, maar het kan ook om een grotere (sociale) groep gaan als niet alle individuen in de groep aan de voortplanting deelnemen (zie ook de begrippenlijst).

Stap 6: Identificatie wegtrajecten met faunawinst
Wegtrajecten waar faunawinst te halen is, zijn geïdentificeerd op basis van de volgende beslisregel: Wegtrajecten waar naar verwachting als gevolg van het opheffen van de barrièrewerking van de infrastructuur (1) niet-duurzame netwerken veranderen in duurzame of sterk duurzame netwerken, (2) duurzame netwerken nog niet veranderen in sterk duurzame netwerken, maar waar de uitsterfkans wel met minimaal 1% afneemt, en (3) duurzame netwerken veranderen in sterk duurzame netwerken. Wegtrajecten waar aan geen van deze voorwaarden wordt voldaan, kennen geen faunawinst. Hierin zijn twee groepen te onderscheiden: (1) wegtrajecten die na ontsnippering niet leiden tot een verandering in de configuratie van ecologische netwerken, bijvoorbeeld omdat deze netwerken te ver uiteen liggen; (2) wegtrajecten die na ontsnippering wel leiden tot een verandering in de configuratie van ecologische netwerken maar niet voldoen aan de voorwaarden van bovenstaande beslisregel, dus niet-duurzame netwerken die na verbinding samen niet-duurzaam blijven, duurzame netwerken die na verbinding duurzaam blijven waarbij de uitsterfkans minder dan 1% afneemt en de verbinding van twee sterk duurzame netwerken.

3.2.2 Identificatie faunaknelpunten op basis van faunawinst

Er zijn vier klassen van faunawinst onderscheiden: *kleine faunawinst*, *matige faunawinst*, *grote faunawinst* en *zeer grote faunawinst*. Voor de begrenzingen van deze klassen is gebruikgemaakt van enkele normen die LARCH gebruikt voor het analyseren van de duurzaamheid van de ecologische netwerken (Kader 1). Op deze wijze zijn de verschillende klassen voor faunawinst direct gekoppeld aan het verwachte effect van ontsnipperende maatregelen op de levensvatbaarheid van de populaties van de geselecteerde diersoorten. Hierbij is de beslisregel gehanteerd dat wegtrajecten die na ontsnippering slechts leiden tot een kleine faunawinst niet worden aangeduid als faunaknelpunt. Wegtrajecten die na ontsnippering resulteren in matige, grote of zeer grote faunawinst zijn dat wel. Hieraan is wel de voorwaarde verbonden dat ontsnipperende maatregelen bij het wegtraject direct moeten leiden tot genoemde faunawinst, zonder dat elders – bij andere provinciale wegtrajecten of bij infrastructuur van andere beheerders – maatregelen moeten worden genomen. De met LARCH geïdentificeerde faunaknelpunten betreffen dus plekken waar direct resultaat kan worden geboekt in termen van een verbetering van de duurzaamheid van de ecologische netwerken en daarmee de levensvatbaarheid van de populaties, onafhankelijk van de maatregelen die andere beheerders van infrastructuur nemen.[2]

In veel gevallen is de duurzaamheid van een ecologisch netwerk op meerdere manieren te versterken. Dus door ontsnipperende maatregelen te treffen bij wegtraject A wordt het verbonden met ecologisch netwerk A en bij wegtraject B wordt het verbonden met ecologisch netwerk B. Het wegtraject dat tot de grootste faunawinst leidt, is in dat geval gekozen als faunaknelpunt. En als de faunawinst in beide gevallen gelijk is, is gekozen voor de plek met de hoogste connectiviteit tussen de te verbinden netwerken, dus de plek waar uitwisseling van individuen naar verwachting het best te realiseren is. Om de connectiviteit tussen netwerken te bepalen, is gebruikgemaakt van de applicatie SCAN in het kennissysteem LARCH. Deze applicatie berekent de mate van uitwisseling tussen leefgebieden, waarbij rekening wordt gehouden met de doorlaatbaarheid van het landschap ('least-cost path analysis'). Hierdoor bepaalt de combinatie van afstand én de mate waarin een soort obstakels tegenkomt tussen twee leefgebieden, de mate van connectiviteit van de habitat. LARCH SCAN drukt deze mate van connectiviteit uit in een indexwaarde tussen 0 en 1. Hier hebben we vijf klassen onderscheiden: geen connectiviteit (indexwaarde = 0), zeer zwak (indexwaarde = 0-0,1), zwak (indexwaarde = 0,1-0,2), sterk (indexwaarde = 0,2-0,5), zeer sterk (indexwaarde = 0,5-1).

[2] Deze werkwijze komt in grote lijnen overeen met die is gebruikt in de knelpuntenanalyse voor het Meerjarenprogramma Ontsnippering (MJPO; Van der Grift et al., 2003). Hier is echter gekeken naar het effect van het oplossen van één faunaknelpunt, terwijl in het MJPO gekeken is naar het effect van het gelijktijdig oplossen van alle faunaknelpunten waarna de faunawinst aan de gecombineerde knelpunten is toegekend.

Kader 1 Klassen van faunawinst

We hebben bij de klassenindeling gebruikgemaakt van drie normen die LARCH gebruikt bij het analyseren van de duurzaamheid van ecologische netwerken:

- Kleine faunawinst: De draagkrachttoename (in aantal RE) van het netwerk na ontsnippering is kleiner dan de norm voor een klein leefgebied (= 1/10 van een sleutelgebied).
- Matige faunawinst: De draagkrachttoename (in aantal RE) van het netwerk na ontsnippering is groter dan de norm voor een klein leefgebied, maar kleiner dan de norm voor een sleutelgebied.
- Grote faunawinst: De draagkrachttoename (in aantal RE) van het netwerk na ontsnippering is groter dan de norm voor een sleutelgebied, maar kleiner dan de norm voor een duurzaam ecologisch netwerk mét sleutelgebied.
- Zeer grote faunawinst: De draagkrachttoename (in aantal RE) van het netwerk na ontsnippering is groter dan de norm voor een duurzaam ecologisch netwerk mét sleutelgebied.

Wegtrajecten die na ontsnippering leiden tot een 'kleine faunawinst' zijn niet als faunaknelpunt aangewezen. Wegtrajecten die na ontsnippering resulteren in matige, grote of zeer grote faunawinst zijn dat wel.

3.2.3 Classificering van faunaknelpunten

De op basis van bovenstaande analyses geïdentificeerde faunaknelpunten zijn geclassificeerd op basis van twee criteria: (1) de verwachte omvang van de faunawinst en (2) de termijn waarop de faunawinst te verwachten is. Zoals in het voorgaande besproken, zijn er voor de faunaknelpunten drie klassen van faunawinst: *matige faunawinst*, *grote faunawinst* of *zeer grote faunawinst*. Voor de termijn waarop de faunawinst te verwachten is, onderscheiden we twee klassen: *korte termijn* en *lange termijn*. Dit resulteert in een zesdelige typologie voor de faunaknelpunten:

- Klasse 1 - Matige faunawinst op de lange termijn
- Klasse 2 - Grote faunawinst op de lange termijn
- Klasse 3 - Zeer grote faunawinst op de lange termijn
- Klasse 4 - Matige faunawinst op de korte termijn
- Klasse 5 - Grote faunawinst op de korte termijn
- Klasse 6 - Zeer grote faunawinst op de korte termijn

Een faunaknelpunt valt in de klasse 'korte termijn' als de plek binnen het huidige verspreidingsgebied van de soort ligt of net daarbuiten, maar niet verder dan de gemiddelde dispersiecapaciteit van de soort. Een faunaknelpunt valt in de klasse 'lange termijn' als de plek buiten het huidige verspreidingsgebied van de soort ligt en de afstand naar het huidige verspreidingsgebied groter is dan de gemiddelde dispersiecapaciteit. Voor deze analyse is gebruikgemaakt van de verspreidingsgegevens van de onderzoeksoorten die zijn opgenomen in de *Nationale Databank Flora en Fauna* (NDFF), over de periode 1-1 2010 tot 1-9 2020.

3.2.4 Analyse potentiële duurzaamheid bij integrale aanpak

Het voorgaande heeft duidelijk gemaakt dat er minimaal sprake moet zijn van matige faunawinst na ontsnippering om een wegtraject aan te wijzen als faunaknelpunt. Hierbij is dus per wegtraject onderzocht of het opheffen van de barrièrewerking tot faunawinst van een of meerdere onderzoeksoorten leidt. Vooral voor mobiele soorten die relatief grote leefgebieden nodig hebben, kan deze benadering leiden tot het niet identificeren van faunaknelpunten, omdat maatregelen bij individuele wegtrajecten niet snel tot voldoende draagkrachttoename leiden om de duurzaamheid van het netwerk significant te verbeteren. Een dergelijke verbetering vindt voor genoemde soorten wellicht pas plaats na ontsnippering van meerdere provinciale wegen of na ontsnippering van zowel provinciale wegen als overige infrastructuur, zoals rijkswegen en spoorwegen, eventueel gecombineerd met aanpassingen in het landgebruik en de ontwikkeling van ecologische corridors. Om deze reden zijn er twee aanvullende duurzaamheidsanalyses uitgevoerd met LARCH. Deze analyses zijn identiek uitgevoerd aan de in het voorgaande beschreven duurzaamheidsanalyse, maar dan met als scenario dat (1) alle provinciale wegen tegelijkertijd zijn ontsnipperd en (2) alle weerstand in het landschap is weggenomen. Let op: deze analyses zijn uitgevoerd om inzicht te krijgen in het effect van integrale

ontsnippering van meerdere provinciale wegen, eventueel gecombineerd met overige maatregelen die de weerstand van het landschap wegnemen. Deze analyses zijn niet gebruikt voor het aanwijzen van (extra) faunaknelpunten, oftewel er is niet bepaald welke provinciale wegtrajecten dan aanpak verdienen (en welke niet) om de berekende potentiële duurzaamheid van het ecologische netwerk te bereiken. Datzelfde geldt voor eventuele overige maatregelen die de weerstand van het landschap kunnen wegnemen en daardoor de faunawinst vergroten. We berekenen de potenties, maar identificeren niet de precieze locaties waar ontsnippering van overige infrastructuur gewenst is of waar ecologische corridors tot een verbetering in duurzaamheid kunnen leiden.

3.2.5 Identificatie faunaknelpunten op basis van faunaslachtoffers

Die wegtrajecten zijn geïdentificeerd waar de onderzoeksoorten veelvuldig het slachtoffer zijn van aanrijdingen. Dit is gedaan door:

1. Het organiseren van een workshop met gebiedsdeskundigen – zoals terreinbeheerders – en (lokale) soortdeskundigen (Bijlage 6). Tijdens de workshop zijn door de deelnemers wegtrajecten geïdentificeerd waar frequent faunaslachtoffers vallen. Per wegtraject is hierbij toegelicht welke onderzoeksoorten het betreft en is eventuele aanvullende informatie verstrekt over de aard van het knelpunt.
2. Het ruimtelijk analyseren per onderzoeksoort van plekken waar deze soorten het slachtoffer zijn geworden van aanrijdingen (alle soorten), zoals geregistreerd in de NDFF, periode 2010-2020. Alle wegtrajecten waar minimaal drie waarnemingen van een of meer aangereden dieren in genoemde periode zijn geregistreerd, zijn aangewezen als faunaknelpunt.
3. Het ruimtelijk analyseren van plekken waar de ree het slachtoffer is geworden van aanrijdingen, zoals geregistreerd door de Faunabeheereenheid (FBE) Noord-Holland en gepresenteerd in het rapport *Reeverkenning Noord-Holland*, periode 2013-2018 (FBE Noord-Holland, 2019). Alle wegtrajecten waar minimaal twee aangereden reeën per jaar zijn geregistreerd, zijn aangewezen als faunaknelpunt.

Faunaknelpunten die op basis van faunaslachtoffergegevens zijn geïdentificeerd, vormen een aparte klasse:

- Klasse 0 – Faunawinst niet bepaald; locaties met een relatief groot risico op faunaslachtoffers als gevolg van aanrijdingen.

De identificatie van faunaknelpunten op basis van gegevens over faunaslachtoffers moet als complementair worden gezien aan de faunaknelpunten die met de duurzaamheidsanalyses zijn vastgesteld. De nadruk ligt bij de duurzaamheidsanalyses op het effect van het opheffen van de barrièrewerking van de wegen op de levensvatbaarheid van de populaties. Een analyse van hotspots van faunaslachtoffers maakt hier geen deel van uit. Een dergelijke analyse is wel relevant, bijvoorbeeld uit het oogpunt van het verbeteren van de verkeersveiligheid. Het kan immers zo zijn dat de levensvatbaarheid van een populatie niet in het geding is, maar dat frequent overstekende dieren wel een probleem voor het verkeer vormen. Daarnaast is het zo dat een wegtraject dat twee zeer sterk duurzame netwerken doorsnijdt niet wordt geïdentificeerd als knelpunt uit het oogpunt van levensvatbaarheid, maar dit wel een plek is waar een grote kans bestaat dat dieren oversteken. En uit dynamische populatiemodellen blijkt dat sterfte als gevolg van aanrijdingen sneller effect heeft op de populatieontwikkeling dan isolatie van populaties (Seiler et al., 2016).

3.2.6 Aggregeren van de faunaknelpunten

In een laatste stap zijn de faunaknelpunten voor de twintig onderzoeksoorten in één kaartbeeld samengevoegd. Dus zowel de faunaknelpunten die op basis van faunawinst met LARCH zijn bepaald als de faunaknelpunten die op basis van expertkennis omtrent faunaslachtoffers zijn geïdentificeerd.

Hierbij is per wegtraject dat als faunaknelpunt is geïdentificeerd, aangegeven hoeveel van de onderzochte soorten het wegtraject als knelpunt ervaren. Bij de classificering van een faunaknelpunt voor meerdere onderzoeksoorten is uitgegaan van de soort met de hoogste classificering. Ieder faunaknelpunt krijgt hierbij een uniek label. Deze bestaat uit een lettercode – M, E of ME – en een volgnummer. Een M betekent dat het knelpunt uitsluitend door het kennissysteem LARCH (‘het

model') is aangewezen. Een E betekent dat het knelpunt uitsluitend op basis van faunaslachtofferdata (expertkennis) is aangewezen. ME betekent dat het faunaknelpunt op basis van methoden is geïdentificeerd.

3.2.7 Kanttekeningen bij de werkwijze

Het kennissysteem LARCH bepaalt de faunaknelpunten op basis van een duurzaamheidsanalyse van ecologische netwerken. Hiermee is er direct een relatie tussen de aangewezen faunaknelpunten en het ultieme doel van ontsnippering: het behoud van levensvatbare populaties. Deze werkwijze heeft belangrijke voordelen ten opzichte van meer conventionele methoden voor het identificeren van knelpunten, zoals het alleen op basis van informatie over faunaslachtoffers aanwijzen van faunaknelpunten. Informatie over plekken waar relatief veel dieren worden aangereden kan zeker helpen bij de identificatie van faunaknelpunten – en daarom is het benutten van deze informatie ook opgenomen in onze werkwijze –, maar vertelt niet het hele verhaal. Een diersoort kan in een gebied immers al zo in aantal zijn afgenomen dat er nog nauwelijks slachtoffers van worden aangetroffen. Of dieren ervaren een verkeersweg als een dusdanige barrière dat ze ervan wegblijven en niet meer oversteken. Door de levensvatbaarheid van populaties als indicator te gebruiken, ondervangen we deze problemen. Tevens sluiten we met deze insteek nauw aan bij de vraag in hoeverre ontsnipperende maatregelen bij verkeerswegen de biodiversiteit op de lange termijn kunnen borgen. Ook kunnen middelen gerichter en efficiënter worden ingezet, omdat ook duidelijk wordt waar pas over enige tijd maatregelen nodig zijn of waar geen noodzaak meer is om te ontsnipperen, omdat de levensvatbaarheid van de populaties in orde is.

Het kennissysteem LARCH maakt gebruik van ruimtelijke gegevens (kaartbeelden), soortprofielen, normen en rekenregels. Dit maakt enerzijds dat het kennissysteem transparant is – het is duidelijk wat de input is voor de berekeningen en hoe de berekeningen plaatsvinden –, anderzijds maakt dit het mogelijk om bij nieuwe wetenschappelijke inzichten relatief eenvoudig aanpassingen in bijvoorbeeld de soortprofielen of normen door te voeren. De kracht van het kennissysteem is dat het alle opties systematisch doorrekent. Er wordt dus 'niets vergeten', wat meestal wel zo is als faunaknelpunten alleen op basis van bijvoorbeeld een expertoordeel worden geïdentificeerd (zie ook Van der Grift et al., 2007). De keerzijde van het gebruik van een kennissysteem met vaste rekenregels en normen is dat er een mate van rigiditeit in de werkwijze zit. De in LARCH gebruikte normen worden immers toegepast als drempelwaarden waaraan wel of niet wordt voldaan. Een kennissysteem levert meestal dus geen maatwerk, wat in geval van ontsnippering wel nodig kan zijn omdat omstandigheden en locaties sterk kunnen verschillen. De hier uitgevoerde analyses en de bevindingen die dit oplevert, moet dan ook vooral gezien worden als 'basis' of 'raamwerk' op basis waarvan ontsnipperingsacties kunnen worden geprogrammeerd, beoordeeld, geprioriteerd en gestuurd.

Voor kennissystemen en modellen geldt dat de kwaliteit van de output vooral afhangt van de kwaliteit van de input. Dat geldt ook voor de hier uitgevoerde duurzaamheidsanalyses. We noemen in dit verband een aantal aandachtspunten die de (uitkomsten van de) analyses naar verwachting kunnen verbeteren:

- De *Ambitiekaart Noord-Holland* met (agrarische) natuurbeheer- en landschapstypen vormt de basis voor alle analyses, omdat deze kaart is gebruikt om een habitatkaart te maken voor de onderzoeksoorten. Deze kaart is echter niet altijd gedetailleerd genoeg om de habitat van een soort goed in beeld te brengen. Dit is hier deels ondervangen door gebruik te maken van de zogenoemde 'Neergeschaalde Beheertypenkaart' (nBTK), een door WENR ontwikkelde kaart waarin een aantal natuurtypen is uitgesplitst. Bijvoorbeeld het natuurtype 'moeras' is in de nBTK uitgesplitst in vijftien verschillende moerastypen, zoals Krabbescheervelden, Landriet, Waterriet, Hoge zeggen en biezen, Veenmosrietland, Moerasstruweel, Moerasloofbos etc. Voor andere natuur- en landschapstypen geldt dat deze soms uitsluitend zijn toegekend op basis van vegetatietype, maar dat de verschijningsvorm in het landschap zo sterk verschilt dat ook de betekenis voor een soort kan verschillen. Dit speelt bijvoorbeeld bij de bostypen, zoals het natuurtype 'Dennen-, eiken- en beukenbos', dat niet alleen is toegekend aan bos(complexen), maar ook aan boomgroepen en bomenrijen. Dit probleem is deels ondervangen door leefgebieden die te klein zijn om één reproductieve eenheid te huisvesten buiten de analyses te laten, maar desondanks zorgt dit probleem soms voor een overschatting van habitat. In andere gevallen ontbreken er voor het genereren van een habitatkaart ook essentiële natuur- of

landschapstypen. Bijvoorbeeld (kleine) watergangen binnen moerascomplexen of poelen die van belang zijn bij het vervaardigen van habitatkaarten voor de aan water gebonden diersoorten. Daarnaast bevat de *Ambitiekaart Noord-Holland* ook een aantal fouten, zoals de toekenning van bostypen van (droge) zandgronden aan bossen in klei- en veengebieden.

- Vaarwegen kunnen versnipperend werken voor diersoorten, vooral als een vaarweg een harde oeverbeschoeiing heeft zonder plekken waar dieren het water kunnen verlaten. Er is vooralsnog echter geen databestand dat specificeert of een vaarweg een harde of zachte oever heeft. Bij het genereren van de doorlaatbaarheidskaarten – en daarom ook in de hier uitgevoerde duurzaamheidsanalyses – is daarom gekozen voor een 'worstcasebenadering': het uitgangspunt is dat alle vaarwegen beschikken over harde oeverbeschoeiing en dus een barrière vormen voor faunabewegingen. Deze aanpak kan ertoe leiden dat er te weinig of juist te veel faunaknelpunten worden aangewezen. Een meer gedetailleerde vaarwegenkaart, met informatie over de oevers, kan de analyses dus verbeteren.
- In de doorlaatbaarheidskaarten zijn verkeers- en spoorwegen opgenomen op basis van een alles-of-niets-benadering: ze vormen wel of geen barrière voor de betreffende soort. Idealiter zou hier enige nuance in gebracht worden, omdat (spoor)wegen wellicht geen absolute barrière ('harde barrière') zijn, maar slechts een gedeeltelijke barrière ('zachte barrière'), bijvoorbeeld afhankelijk van de verkeersintensiteit. Hier is echter besloten om te werken met harde barrières, omdat er vooralsnog onvoldoende onderzoek is gedaan die duidelijke verbanden (dosis-respons-relaties) laten zien tussen verkeersintensiteit en de barrièrewerking van (spoor)wegen voor soorten. Als deze verbanden wel zijn aangetoond, kan de werkwijze worden verfijnd. Datzelfde geldt voor het relateren van de barrièrewerking van wegen aan het al dan niet aanwezig zijn van wegverlichting. Wegverlichting kan effect hebben op de bewegingen van dieren. Dit is echter vooral vastgesteld bij vleermuizen, die hier niet zijn geselecteerd als onderzoeksoort. Voor de meeste andere soorten ontbreken vooralsnog duidelijke verbanden, waardoor hier niet voor het gebruik van zachte barrières is gekozen.

Het studiegebied heeft een duidelijke grens. In dit onderzoek is dat de grens van de provincie Noord-Holland. Dit betekent dat voor het kennissysteem LARCH de rest van de wereld 'niet bestaat'. Dit kan leiden tot een onderschatting van de duurzaamheid van ecologische netwerken, omdat geen rekening wordt gehouden met leefgebieden die (net) over de grens in andere provincies liggen. Een gevolg kan zijn dat hierdoor een wegtraject wel of juist niet als faunaknelpunt is aangewezen. Dit zal vooral spelen bij mobielere diersoorten die relatief grote gebieden nodig hebben en relatief grote afstanden kunnen afleggen. Een vergelijkbaar probleem kan optreden bij soorten waarvan de leefgebieden ook voor een belangrijk deel buiten de begrensde NNN liggen. Denk bijvoorbeeld aan soorten die (mede) in agrarische of (sub)urbane gebieden leven. Bij het vervaardigen van de habitatkaarten voor de onderzoeksoorten is alleen (potentiële) habitat binnen de NNN meegenomen. De ratio hierachter is dat de NNN uiteindelijk ruimte moet bieden aan levensvatbare populaties, los van wat er gebeurt in de gebieden buiten de NNN. Hier is natuurbehoud en -beheer immers veelal geen eerste doel en kunnen ruimtelijke ontwikkelingen de situatie op termijn drastisch veranderen. Dit betekent echter wel dat voor sommige soorten niet al de bestaande habitat in de analyses is betrokken, wat het aantal geïdentificeerde faunaknelpunten kan hebben beïnvloed. Bij de interpretatie van de uitkomsten moet met deze beperkingen dus nadrukkelijk rekening worden gehouden.

De classificatie van faunaknelpunten, op basis van de omvang van de faunawinst en de termijn waarop ontsnippering gewenst is, is op zichzelf geen prioritering van acties, maar kan daar wel (mede) de basis voor vormen. Dat geldt ook voor de uitkomst van de aggregatie, waarbij tevens inzicht ontstaat in het aantal soorten dat een bepaald wegtraject als knelpunt ervaart. Het is immers een beleidskeuze aan welke klassen voorrang wordt gegeven. Daarbij is ook de afweging wat belangrijker wordt geacht – faunawinst, termijn of aantal soorten – van belang. Bijvoorbeeld: krijgt de klasse 'matige faunawinst op korte termijn' een hogere of lagere prioriteit dan de klasse 'zeer grote faunawinst op lange termijn' bij het plannen en uitvoeren van ontsnipperende maatregelen? Hierbij moet ook bedacht worden dat de na aggregatie aan een faunaknelpunt toegekende classificatie gerelateerd is aan de soort met de hoogste klasse. Wellicht wil men echter bij een prioritering ook de diverse (onderzoek)soorten of soortgroepen anders wegen. Bijvoorbeeld: krijgt een faunaknelpunt met klasse 6 op basis van de onderzoeksoort gewone pad een hogere of lagere prioriteit dan een faunaknelpunt met klasse 5 op basis van onderzoeksoort otter? Daarnaast zijn er bij een prioriteitstelling nadrukkelijk ook niet-ecologische criteria waarmee rekening moet worden gehouden,

zoals technische haalbaarheid, kosten of de mogelijkheid om werk-met-werk te maken. De hier gepresenteerde kwalificering van faunaknelpunten moet dan ook gezien worden als bouwsteen voor bestuurlijke afwegingen over prioriteiten.

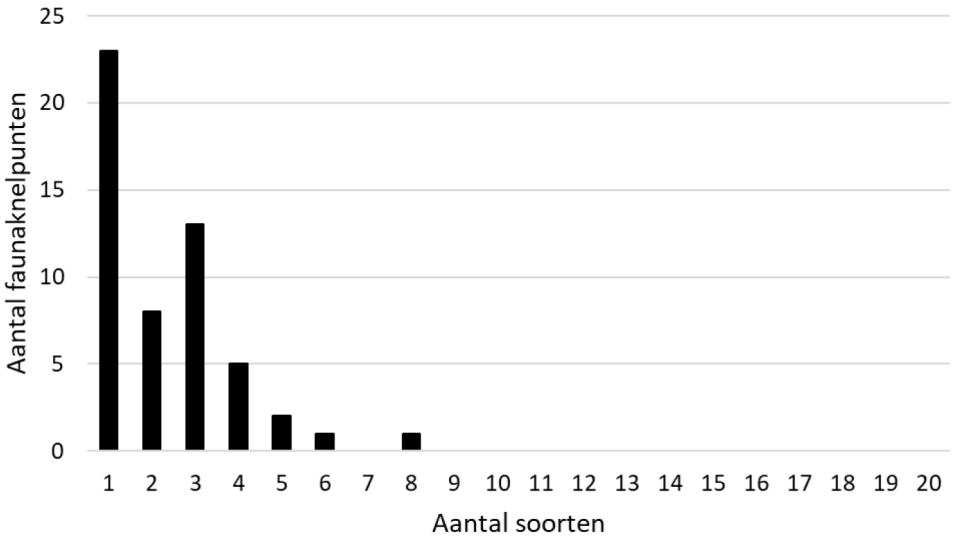
Voor het identificeren van faunaknelpunten op basis van gegevens over faunaslachtoffers is, naast een workshop met gebieds- en soortdeskundigen, gebruikgemaakt van de gegevensbestanden van de NDFF (2010-2020) en FBE Noord-Holland (2013-2018). Deze gegevensbestanden komen op een verschillende manier tot stand en verschillen dan ook sterk wat betreft volledigheid. De NDFF bevat wat faunaslachtoffers betreft vooral incidentele waarnemingen en is zeer onvolledig. Aan deze gegevens kunnen we dus slechts een indicatieve waarde toekennen, waarbij de nadruk ligt op het beantwoorden van de vraag waar soorten relatief meer risico lopen om te worden aangereden. De gebruikte beslisregel voor aanwijzing van een faunaknelpunt – het wegtraject heeft minimaal drie waarnemingen van een of meer aangereden individuen – is dan ook bepaald op basis van de spreiding in het aantal registraties van faunaslachtoffers over de wegtrajecten in het bestand. Het gegevensbestand van de FBE Noord-Holland is gebruikt voor ree en bevat vooral waarnemingen die zijn gedaan tijdens inspecties van de weg door wegbeheerders en meldingen na een aanrijding. Dit bestand is daarom veel volledig en presenteert duidelijke knelpunten. De gebruikte beslisregel voor aanwijzing van een faunaknelpunt – het wegtraject heeft minimaal twee slachtoffers per jaar – is dan ook bepaald op een concreet meetbaar doel, i.e. minder dan twee slachtoffers van ree per wegtraject.

Het verschil in volledigheid van beide bestanden kan geïllustreerd worden door de gegevens in beide bestanden te vergelijken voor hetzelfde wegtraject. Bijvoorbeeld: in het gegevensbestand van de NDFF zijn twee slachtoffers van ree geregistreerd in tien jaar op de Zeeweg (N200) in het open duinlandschap, dus exclusief de beboste binnenduinrand. In het gegevensbestand van de FBE zijn 32 slachtoffers van ree geregistreerd in zes jaar. Dit betekent dat er gemiddeld per jaar 0,2 slachtoffers vallen volgens de NDFF en 5,3 slachtoffers volgens de FBE. Het verschil is een factor 27. En dan is ree een relatief groot en goed vindbare diersoort. De onderschattingen van het werkelijke aantal faunaslachtoffers in het gegevensbestand van het NDFF voor kleinere soorten is naar verwachting dan ook nog vele malen groter. Dat is dan ook de reden dat we deze gegevens hier niet als absolute waarden zien, maar dat we kijken naar relatieve verschillen.

3.3 Bevindingen

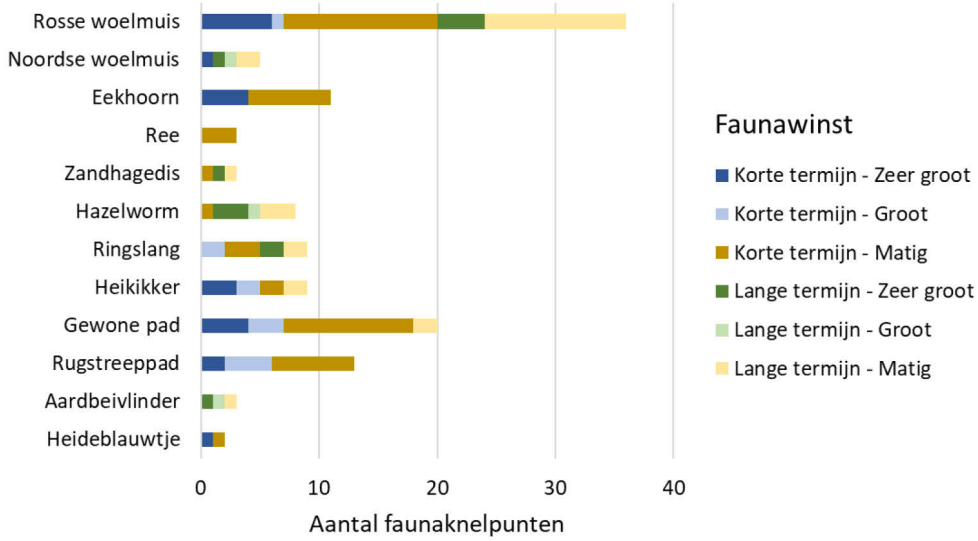
3.3.1 Faunaknelpunten op basis van faunawinst

Met het kennissysteem LARCH zijn – voor alle onderzoeksoorten samen – 53 wegtrajecten als faunaknelpunt geïdentificeerd. De meeste faunaknelpunten zijn aangewezen op basis van één onderzoeksoort (Figuur 3). Het maximumaantal soorten op basis waarvan een faunaknelpunt is aangewezen, is acht. In totaal zijn voor twaalf onderzoeksoorten faunaknelpunten geïdentificeerd met behulp van LARCH. Voor de overige acht soorten – waterspitsmuis, bever, bunzing, boommarter, das, otter, kamsalamander, poelkikker – zijn op basis van de duurzaamheidsanalyses geen faunaknelpunten geïdentificeerd.

Figuur 3 *Verdeling van het aantal faunaknelpunten – geïdentificeerd op basis van duurzaamheidsanalyses met LARCH – over het aantal onderzoeksoorten die tot aanwijzing van een faunaknelpunt heeft geleid.*

Het aantal geïdentificeerde faunaknelpunten varieert per soort, van 2 (Heideblauwtje) tot 36 (Rosse woelmuis) (Figuur 4). Voor alle soorten samen is 122 maal een wegtraject als faunaknelpunt aangewezen. Voor 82 (67%) van deze aanwijzingen betreft het een faunaknelpunt waar faunawinst op korte termijn kan worden behaald. Voor 33 (27%), 15 (12%) en 74 (61%) van deze aanwijzingen betreft het respectievelijk zeer grote, grote en matige faunawinst.

Figuur 4 *Het aantal faunaknelpunten per onderzoeksoort en per klasse van faunawinst. Het betreft alleen de onderzoeksoorten waarvoor de duurzaamheidsanalyses met LARCH hebben geleid tot het aanwijzen van een of meer faunaknelpunten.*

3.3.1.1 Faunaknelpunten per onderzoeksoort

In het navolgende bespreken we kort de bevindingen per onderzoeksoort. Daarbij betrekken we ook de analyses van de potentiële duurzaamheid bij een integrale aanpak, dus als alle provinciale wegen tegelijkertijd zijn ontsnipperd of als alle weerstand in het landschap is weggenomen. De faunaknelpunten die door LARCH zijn aangewezen, zijn per onderzoeksoort op kaart weergegeven in Bijlage 7.

Rosse woelmuis

Identificatie faunaknelpunten
- Voor de rosse woelmuis zijn 36 faunaknelpunten geïdentificeerd, waarvan er 20 op korte termijn faunawinst opleveren bij ontsnippering.
- Ontsnippering van deze faunaknelpunten leidt tot zeer grote faunawinst (n=10), grote faunawinst (n=1) of matige faunawinst (n=25). In totaal is er een verbetering in duurzaamheid voor 4.548 RE. Dit aantal is gelijk aan de omvang van circa 45 sleutelpopulaties voor de soort en betreft 2% van het leefgebied.
- In de versnipperde situatie leeft 73% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk. Na gelijktijdige ontsnippering van alle faunaknelpunten is dit 74%.
- Er zijn geen wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel leiden tot een verschuiving in duurzaamheid, maar een te kleine faunawinst hebben om als faunaknelpunt te worden geïdentificeerd (zie ook *Kader 1 – Klassen van faunawinst*).
- Er zijn 39 wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel ecologische netwerken verbinden, maar niet leiden tot een verschuiving in duurzaamheid.

Potentiële duurzaamheid bij integrale aanpak:
- Er zijn nog 47 wegtrajecten aan te wijzen die bij gelijktijdige ontsnippering met andere infrastructuur in potentie direct – dus zonder de aanpak van andere wegtrajecten – tot een significante verbetering van de duurzaamheid van de ecologische netwerken leiden.
- Ontsnippering van deze wegtrajecten, in combinatie met maatregelen bij andere infrastructuur, leidt tot zeer grote faunawinst (n=21), grote faunawinst (n=4) of matige faunawinst (n=22).
- Na gelijktijdige ontsnippering van alle provinciale wegen leeft 75% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk.
- Als de ontsnippering van alle provinciale wegen integraal plaatsvindt met maatregelen elders, zoals bij andere infrastructuur, leeft 100% van de RE's in een sterk duurzaam netwerk.

Waterspitsmuis

Identificatie faunaknelpunten
- Voor de waterspitsmuis zijn geen faunaknelpunten geïdentificeerd.
- Er zijn geen wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel leiden tot een verschuiving in duurzaamheid, maar een te kleine faunawinst hebben om als faunaknelpunt te worden geïdentificeerd (zie ook *Kader 1 – Klassen van faunawinst*).
- Er zijn 21 wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel ecologische netwerken verbinden, maar niet leiden tot een verschuiving in duurzaamheid.

Potentiële duurzaamheid bij integrale aanpak:
- Er zijn zes wegtrajecten aan te wijzen die bij gelijktijdige ontsnippering met andere infrastructuur in potentie direct – dus zonder de aanpak van andere wegtrajecten – tot een significante verbetering van de duurzaamheid van de ecologische netwerken leiden.
- Ontsnippering van deze wegtrajecten, in combinatie met maatregelen bij andere infrastructuur, leidt tot zeer grote faunawinst (n=4) of matige faunawinst (n=2).
- In de versnipperde situatie leeft 54% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk. Na gelijktijdige ontsnippering van alle provinciale wegen is dit 55%.
- Als de ontsnippering van alle provinciale wegen integraal plaatsvindt met maatregelen elders, zoals bij andere infrastructuur, leeft 79% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk.

Noordse woelmuis

Identificatie faunaknelpunten
- Voor de noordse woelmuis zijn vijf faunaknelpunten geïdentificeerd, waarvan er één op korte termijn faunawinst oplevert bij ontsnippering.
- Ontsnippering van deze faunaknelpunten leidt tot zeer grote faunawinst (n=2), grote faunawinst (n=1) of matige faunawinst (n=2). In totaal is er een verbetering in duurzaamheid voor 1.000 RE.

Dit aantal is gelijk aan de omvang van circa 10 sleutelpopulaties voor de soort en betreft 1% van het leefgebied.
- In de versnipperde situatie leeft 90% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk. Na gelijktijdige ontsnippering van alle faunaknelpunten is dit nog steeds 90%.
- Er zijn zeven wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel leiden tot een verschuiving in duurzaamheid, maar een te kleine faunawinst hebben om als faunaknelpunt te worden geïdentificeerd (zie ook *Kader 1 – Klassen van faunawinst*).
- Er zijn veertien wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel ecologische netwerken verbinden, maar niet leiden tot een verschuiving in duurzaamheid.

Potentiële duurzaamheid bij integrale aanpak:
- Er zijn nog 25 wegtrajecten aan te wijzen die bij gelijktijdige ontsnippering met andere infrastructuur in potentie direct – dus zonder de aanpak van andere wegtrajecten – tot een significante verbetering van de duurzaamheid van de ecologische netwerken leiden.
- Ontsnippering van deze wegtrajecten, in combinatie met maatregelen bij andere infrastructuur, leidt tot zeer grote faunawinst (n=15), grote faunawinst (n=1) of matige faunawinst (n=9).
- Na gelijktijdige ontsnippering van alle provinciale wegen leeft 91% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk.
- Als de ontsnippering van alle provinciale wegen integraal plaatsvindt met maatregelen elders, zoals bij andere infrastructuur, leeft 99% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk.

Eekhoorn

Identificatie faunaknelpunten
- Voor de eekhoorn zijn elf faunaknelpunten geïdentificeerd, die alle op korte termijn faunawinst opleveren bij ontsnippering.
- Ontsnippering van deze faunaknelpunten leidt tot zeer grote faunawinst (n=4) of matige faunawinst (n=7). In totaal is er een verbetering in duurzaamheid voor 623 RE. Dit aantal is gelijk aan de omvang van circa zestien sleutelpopulaties voor de soort en betreft 4% van het leefgebied.
- In de versnipperde situatie leeft 56% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk. Na gelijktijdige ontsnippering van alle faunaknelpunten is dit nog steeds 56%.
- Er zijn twee wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel leiden tot een verschuiving in duurzaamheid, maar een te kleine faunawinst hebben om als faunaknelpunt te worden geïdentificeerd (zie ook *Kader 1 – Klassen van faunawinst*).
- Er zijn 76 wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel ecologische netwerken verbinden, maar niet leiden tot een verschuiving in duurzaamheid.

Potentiële duurzaamheid bij integrale aanpak:
- Er zijn nog twaalf wegtrajecten aan te wijzen die bij gelijktijdige ontsnippering met andere infrastructuur in potentie direct – dus zonder de aanpak van andere wegtrajecten – tot een significante verbetering van de duurzaamheid van de ecologische netwerken leiden.
- Ontsnippering van deze wegtrajecten, in combinatie met maatregelen bij andere infrastructuur, leidt tot zeer grote faunawinst (n=6), grote faunawinst (n=1) of matige faunawinst (n=5).
- Na gelijktijdige ontsnippering van alle provinciale wegen leeft 57% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk.
- Als de ontsnippering van alle provinciale wegen integraal plaatsvindt met maatregelen elders, zoals bij andere infrastructuur, leeft 95% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk.

Bever

Identificatie faunaknelpunten
- Voor de bever zijn geen faunaknelpunten geïdentificeerd.
- Er zijn geen wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel leiden tot een verschuiving in duurzaamheid, maar een te kleine faunawinst hebben om als faunaknelpunt te worden geïdentificeerd (zie ook *Kader 1 – Klassen van faunawinst*).
- Er zijn geen wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel ecologische netwerken verbinden, maar niet leiden tot een verschuiving in duurzaamheid.

Potentiële duurzaamheid bij integrale aanpak:
- Er zijn geen wegtrajecten aan te wijzen die bij gelijktijdige ontsnippering met andere infrastructuur in potentie direct – dus zonder de aanpak van andere wegtrajecten – tot een significante verbetering van de duurzaamheid van de ecologische netwerken leiden.
- In de versnipperde situatie zijn alle habitatplekken te klein om voldoende ruimte te bieden aan 1 RE. Na gelijktijdige ontsnippering van alle provinciale wegen komt hier geen verandering in.
- Als de ontsnippering van alle provinciale wegen integraal plaatsvindt met maatregelen elders, zoals bij andere infrastructuur, ontstaat er wel een netwerk, maar deze is niet duurzaam.

Bunzing

Identificatie faunaknelpunten
- Voor de bunzing zijn geen faunaknelpunten geïdentificeerd.
- Er zijn 61 wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel leiden tot een verschuiving in duurzaamheid, maar een te kleine faunawinst hebben om als faunaknelpunt te worden geïdentificeerd (zie ook *Kader 1 – Klassen van faunawinst*).
- Er zijn 2 wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel ecologische netwerken verbinden, maar niet leiden tot een verschuiving in duurzaamheid.

Potentiële duurzaamheid bij integrale aanpak:
- Er zijn geen wegtrajecten aan te wijzen die bij gelijktijdige ontsnippering met andere infrastructuur in potentie direct – dus zonder de aanpak van andere wegtrajecten – tot een significante verbetering van de duurzaamheid van de ecologische netwerken leiden.
- In de versnipperde situatie leeft 93% van de RE's in een duurzaam netwerk. Na gelijktijdige ontsnippering van alle provinciale wegen is dit 97%.
- Als de ontsnippering van alle provinciale wegen integraal plaatsvindt met maatregelen elders, zoals bij andere infrastructuur, leeft 100% van de RE's in een duurzaam netwerk.

Boommarter

Identificatie faunaknelpunten
- Voor de boommarter zijn geen faunaknelpunten geïdentificeerd.
- Er zijn geen wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel leiden tot een verschuiving in duurzaamheid, maar een te kleine faunawinst hebben om als faunaknelpunt te worden geïdentificeerd (zie ook *Kader 1 – Klassen van faunawinst*).
- Er zijn twintig wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel ecologische netwerken verbinden, maar niet leiden tot een verschuiving in duurzaamheid.

Potentiële duurzaamheid bij integrale aanpak:
- Er zijn geen wegtrajecten aan te wijzen die bij gelijktijdige ontsnippering met andere infrastructuur in potentie direct – dus zonder de aanpak van andere wegtrajecten – tot een significante verbetering van de duurzaamheid van de ecologische netwerken leiden.
- In de versnipperde situatie leeft 100% van de RE's in een niet-duurzaam netwerk. Na gelijktijdige ontsnippering van alle provinciale wegen komt hier geen verandering in.
- Dat geldt ook als de ontsnippering van alle provinciale wegen integraal plaatsvindt met maatregelen elders, zoals bij andere infrastructuur.

Das

Identificatie faunaknelpunten
- Voor de das zijn geen faunaknelpunten geïdentificeerd.
- Er zijn geen wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel leiden tot een verschuiving in duurzaamheid, maar een te kleine faunawinst hebben om als faunaknelpunt te worden geïdentificeerd (zie ook *Kader 1 – Klassen van faunawinst*).
- Er zijn vijftien wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel ecologische netwerken verbinden, maar niet leiden tot een verschuiving in duurzaamheid.

Potentiële duurzaamheid bij integrale aanpak:
- Er zijn geen wegtrajecten aan te wijzen die bij gelijktijdige ontsnippering met andere infrastructuur in potentie direct – dus zonder de aanpak van andere wegtrajecten – tot een significante verbetering van de duurzaamheid van de ecologische netwerken leiden.
- In de versnipperde situatie leeft 100% van de RE's in een niet-duurzaam netwerk. Na gelijktijdige ontsnippering van alle provinciale wegen komt hier geen verandering in.
- Als de ontsnippering van alle provinciale wegen integraal plaatsvindt met maatregelen elders, zoals bij andere infrastructuur, leeft 100% van de RE's in een duurzaam netwerk.

Otter

Identificatie faunaknelpunten
- Voor de otter zijn geen faunaknelpunten geïdentificeerd.
- Er zijn 44 wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel leiden tot een verschuiving in duurzaamheid, maar een te kleine faunawinst hebben om als faunaknelpunt te worden geïdentificeerd (zie ook *Kader 1 – Klassen van faunawinst*).
- Er zijn 8 wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel ecologische netwerken verbinden, maar niet leiden tot een verschuiving in duurzaamheid.

Potentiële duurzaamheid bij integrale aanpak:
- Er zijn geen wegtrajecten aan te wijzen die bij gelijktijdige ontsnippering met andere infrastructuur in potentie direct – dus zonder de aanpak van andere wegtrajecten – tot een significante verbetering van de duurzaamheid van de ecologische netwerken leiden.
- In de versnipperde situatie leeft 96% van de RE's in een duurzaam netwerk. Na gelijktijdige ontsnippering van alle provinciale wegen is dit 98%.
- Als de ontsnippering van alle provinciale wegen integraal plaatsvindt met maatregelen elders, zoals bij andere infrastructuur, leeft 100% van de RE's in een duurzaam netwerk.

Ree

Identificatie faunaknelpunten
- Voor de ree zijn drie faunaknelpunten geïdentificeerd, die alle op korte termijn faunawinst opleveren bij ontsnippering.
- Ontsnippering van deze faunaknelpunten leidt in alle gevallen tot matige faunawinst. In totaal is er een verbetering in duurzaamheid voor 11 RE. Dit aantal is gelijk aan de omvang van een halve sleutelpopulatie voor de soort en betreft 1% van het leefgebied.
- In de versnipperde situatie leeft 55% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk. Na gelijktijdige ontsnippering van alle faunaknelpunten is dit 56%.
- Er zijn vier wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel leiden tot een verschuiving in duurzaamheid, maar een te kleine faunawinst hebben om als faunaknelpunt te worden geïdentificeerd (zie ook *Kader 1 – Klassen van faunawinst*).
- Er zijn twintig wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel ecologische netwerken verbinden, maar niet leiden tot een verschuiving in duurzaamheid.

Potentiële duurzaamheid bij integrale aanpak:
- Er zijn nog 86 wegtrajecten aan te wijzen die bij gelijktijdige ontsnippering met andere infrastructuur in potentie direct – dus zonder de aanpak van andere wegtrajecten – tot een significante verbetering van de duurzaamheid van de ecologische netwerken leiden.
- Ontsnippering van deze wegtrajecten, in combinatie met maatregelen bij andere infrastructuur, leidt tot grote faunawinst (n=42) of matige faunawinst (n=44).
- Na gelijktijdige ontsnippering van alle provinciale wegen leeft 72% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk.
- Als de ontsnippering van alle provinciale wegen integraal plaatsvindt met maatregelen elders, zoals bij andere infrastructuur, leeft 100% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk.

Zandhagedis

Identificatie faunaknelpunten
- Voor de zandhagedis zijn drie faunaknelpunten geïdentificeerd, waarvan er één op korte termijn faunawinst oplevert bij ontsnippering.
- Ontsnippering van deze faunaknelpunten leidt tot zeer grote faunawinst (n=1) of matige faunawinst (n=2). In totaal is er een verbetering in duurzaamheid voor 901 RE. Dit aantal is gelijk aan de omvang van circa negen sleutelpopulaties voor de soort en betreft 1% van het leefgebied.
- In de versnipperde situatie leeft 98% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk. Na gelijktijdige ontsnippering van alle faunaknelpunten is dit nog steeds 98%.
- Er zijn drie wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel leiden tot een verschuiving in duurzaamheid, maar een te kleine faunawinst hebben om als faunaknelpunt te worden geïdentificeerd (zie ook *Kader 1 – Klassen van faunawinst*).
- Er zijn drie wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel ecologische netwerken verbinden, maar niet leiden tot een verschuiving in duurzaamheid.

Potentiële duurzaamheid bij integrale aanpak:
- Er is nog één wegtraject aan te wijzen die bij gelijktijdige ontsnippering met andere infrastructuur in potentie direct – dus zonder de aanpak van andere wegtrajecten – tot een significante verbetering van de duurzaamheid van de ecologische netwerken leidt.
- Ontsnippering van dit wegtraject, in combinatie met maatregelen bij andere infrastructuur, leidt tot matige faunawinst.
- Na gelijktijdige ontsnippering van alle provinciale wegen leeft 98% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk.
- Als de ontsnippering van alle provinciale wegen integraal plaatsvindt met maatregelen elders, zoals bij andere infrastructuur, leeft 100% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk.

Hazelworm

Identificatie faunaknelpunten
- Voor de hazelworm zijn acht faunaknelpunten geïdentificeerd, waarvan er één op korte termijn faunawinst oplevert bij ontsnippering.
- Ontsnippering van deze faunaknelpunten leidt tot zeer grote faunawinst (n=3), grote faunawinst (n=1) of matige faunawinst (n=4). In totaal is er een verbetering in duurzaamheid voor 1.928 RE. Dit aantal is gelijk aan de omvang van circa negentien sleutelpopulaties voor de soort en betreft 1% van het leefgebied.
- In de versnipperde situatie leeft 92% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk. Na gelijktijdige ontsnippering van alle faunaknelpunten is dit nog steeds 92%.
- Er zijn twee wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel leiden tot een verschuiving in duurzaamheid, maar een te kleine faunawinst hebben om als faunaknelpunt te worden geïdentificeerd (zie ook *Kader 1 – Klassen van faunawinst*).
- Er zijn elf wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel ecologische netwerken verbinden, maar niet leiden tot een verschuiving in duurzaamheid.

Potentiële duurzaamheid bij integrale aanpak:
- Er zijn nog zes wegtrajecten aan te wijzen die bij gelijktijdige ontsnippering met andere infrastructuur in potentie direct – dus zonder de aanpak van andere wegtrajecten – tot een significante verbetering van de duurzaamheid van de ecologische netwerken leiden.
- Ontsnippering van deze wegtrajecten, in combinatie met maatregelen bij andere infrastructuur, leidt tot zeer grote faunawinst (n=2) of matige faunawinst (n=4).
- Na gelijktijdige ontsnippering van alle provinciale wegen leeft 92% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk.
- Als de ontsnippering van alle provinciale wegen integraal plaatsvindt met maatregelen elders, zoals bij andere infrastructuur, leeft 98% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk.

Ringslang

Identificatie faunaknelpunten
- Voor de ringslang zijn negen faunaknelpunten geïdentificeerd, waarvan er vijf op korte termijn faunawinst opleveren bij ontsnippering.
- Ontsnippering van deze faunaknelpunten leidt tot zeer grote faunawinst (n=2), grote faunawinst (n=2) of matige faunawinst (n=5). In totaal is er een verbetering in duurzaamheid voor 1.444 RE. Dit aantal is gelijk aan de omvang van circa 14 sleutelpopulaties voor de soort en betreft 5% van het leefgebied.
- In de versnipperde situatie leeft 92% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk. Na gelijktijdige ontsnippering van alle faunaknelpunten is dit 93%.
- Er zijn 24 wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel leiden tot een verschuiving in duurzaamheid, maar een te kleine faunawinst hebben om als faunaknelpunt te worden geïdentificeerd (zie ook *Kader 1 – Klassen van faunawinst*).
- Er zijn vijf wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel ecologische netwerken verbinden, maar niet leiden tot een verschuiving in duurzaamheid.

Potentiële duurzaamheid bij integrale aanpak:
- Er zijn nog tachtig wegtrajecten aan te wijzen die bij gelijktijdige ontsnippering met andere infrastructuur in potentie direct – dus zonder de aanpak van andere wegtrajecten – tot een significante verbetering van de duurzaamheid van de ecologische netwerken leiden.
- Ontsnippering van deze wegtrajecten, in combinatie met maatregelen bij andere infrastructuur, leidt tot zeer grote faunawinst (n=21), grote faunawinst (n=23) of matige faunawinst (n=36).
- Na gelijktijdige ontsnippering van alle provinciale wegen leeft 97% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk.
- Als de ontsnippering van alle provinciale wegen integraal plaatsvindt met maatregelen elders, zoals bij andere infrastructuur, leeft 100% van de RE's in een sterk duurzaam netwerk.

Kamsalamander

Identificatie faunaknelpunten
- Voor de kamsalamander zijn geen faunaknelpunten geïdentificeerd.
- Er is één wegtraject aan te wijzen die na ontsnippering wel leidt tot een verschuiving in duurzaamheid, maar een te kleine faunawinst heeft om als faunaknelpunt te worden geïdentificeerd (zie ook *Kader 1 – Klassen van faunawinst*).
- Er is één wegtraject aan te wijzen die na ontsnippering wel ecologische netwerken verbindt, maar niet leidt tot een verschuiving in duurzaamheid.

Potentiële duurzaamheid bij integrale aanpak:
- Er zijn geen wegtrajecten aan te wijzen die bij gelijktijdige ontsnippering met andere infrastructuur in potentie direct – dus zonder de aanpak van andere wegtrajecten – tot een significante verbetering van de duurzaamheid van de ecologische netwerken leiden.
- In de versnipperde situatie leeft 47% van de RE's in een duurzaam netwerk. Na gelijktijdige ontsnippering van alle provinciale wegen komt hier geen verandering in.
- Dat geldt ook als de ontsnippering van alle provinciale wegen integraal plaatsvindt met maatregelen elders, zoals bij andere infrastructuur.

Heikikker

Identificatie faunaknelpunten
- Voor de heikikker zijn negen faunaknelpunten geïdentificeerd, waarvan er zeven op korte termijn faunawinst opleveren bij ontsnippering.
- Ontsnippering van deze faunaknelpunten leidt tot zeer grote faunawinst (n=3), grote faunawinst (n=2) of matige faunawinst (n=4). In totaal is er een verbetering in duurzaamheid voor 14.134 RE. Dit aantal is gelijk aan de omvang van circa 28 sleutelpopulaties voor de soort en betreft 39% van het leefgebied.

- In de versnipperde situatie leeft 46% van de RE's in een duurzaam netwerk. Na gelijktijdige ontsnippering van alle faunaknelpunten is dit 63%.
- Er is één wegtraject aan te wijzen die na ontsnippering wel leidt tot een verschuiving in duurzaamheid, maar een te kleine faunawinst heeft om als faunaknelpunt te worden geïdentificeerd (zie ook *Kader 1 – Klassen van faunawinst*).
- Er zijn 27 wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel ecologische netwerken verbinden, maar niet leiden tot een verschuiving in duurzaamheid.

Potentiële duurzaamheid bij integrale aanpak:
- Er zijn nog acht wegtrajecten aan te wijzen die bij gelijktijdige ontsnippering met andere infrastructuur in potentie direct – dus zonder de aanpak van andere wegtrajecten – tot een significante verbetering van de duurzaamheid van de ecologische netwerken leiden.
- Ontsnippering van deze wegtrajecten, in combinatie met maatregelen bij andere infrastructuur, leidt tot zeer grote faunawinst (n=2), grote faunawinst (n=1) of matige faunawinst (n=5).
- Na gelijktijdige ontsnippering van alle provinciale wegen leeft 75% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk.
- Als de ontsnippering van alle provinciale wegen integraal plaatsvindt met maatregelen elders, zoals bij andere infrastructuur, leeft 75% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk.

Poelkikker

Identificatie faunaknelpunten
- Voor de poelkikker zijn geen faunaknelpunten geïdentificeerd.
- Er zijn geen wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel leiden tot een verschuiving in duurzaamheid, maar een te kleine faunawinst hebben om als faunaknelpunt te worden geïdentificeerd (zie ook *Kader 1 – Klassen van faunawinst*).
- Er zijn drie wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel ecologische netwerken verbinden, maar niet leiden tot een verschuiving in duurzaamheid.

Potentiële duurzaamheid bij integrale aanpak:
- Er zijn geen wegtrajecten aan te wijzen die bij gelijktijdige ontsnippering met andere infrastructuur in potentie direct – dus zonder de aanpak van andere wegtrajecten – tot een significante verbetering van de duurzaamheid van de ecologische netwerken leiden.
- In de versnipperde situatie leeft 10% van de RE's in een duurzaam netwerk. Na gelijktijdige ontsnippering van alle provinciale wegen komt hier geen verandering in.
- Als de ontsnippering van alle provinciale wegen integraal plaatsvindt met maatregelen elders, zoals bij andere infrastructuur, leeft 28% van de RE's in een duurzaam netwerk.

Gewone pad

Identificatie faunaknelpunten
- Voor de gewone pad zijn twintig faunaknelpunten geïdentificeerd, waarvan er achttien op korte termijn faunawinst opleveren bij ontsnippering.
- Ontsnippering van deze faunaknelpunten leidt tot zeer grote faunawinst (n=4), grote faunawinst (n=3) of matige faunawinst (n=13). In totaal is er een verbetering in duurzaamheid voor 16.198 RE. Dit aantal is gelijk aan de omvang van circa 32 sleutelpopulaties voor de soort en betreft 7% van het leefgebied.
- In de versnipperde situatie leeft 90% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk. Na gelijktijdige ontsnippering van alle faunaknelpunten is dit 91%.
- Er zijn 42 wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel leiden tot een verschuiving in duurzaamheid, maar een te kleine faunawinst hebben om als faunaknelpunt te worden geïdentificeerd (zie ook *Kader 1 – Klassen van faunawinst*).
- Er zijn 25 wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel ecologische netwerken verbinden, maar niet leiden tot een verschuiving in duurzaamheid.

Potentiële duurzaamheid bij integrale aanpak:

- Er zijn nog dertig wegtrajecten aan te wijzen die bij gelijktijdige ontsnippering met andere infrastructuur in potentie direct – dus zonder de aanpak van andere wegtrajecten – tot een significante verbetering van de duurzaamheid van de ecologische netwerken leiden.
- Ontsnippering van deze wegtrajecten, in combinatie met maatregelen bij andere infrastructuur, leidt tot zeer grote faunawinst (n=9), grote faunawinst (n=8) of matige faunawinst (n=13).
- Na gelijktijdige ontsnippering van alle provinciale wegen leeft 93% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk.
- Als de ontsnippering van alle provinciale wegen integraal plaatsvindt met maatregelen elders, zoals bij andere infrastructuur, leeft 100% van de RE's in een sterk duurzaam netwerk.

Rugstreeppad

Identificatie faunaknelpunten

- Voor de rugstreeppad zijn dertien faunaknelpunten geïdentificeerd, die alle op korte termijn faunawinst opleveren bij ontsnippering.
- Ontsnippering van deze faunaknelpunten leidt tot zeer grote faunawinst (n=2), grote faunawinst (n=4) of matige faunawinst (n=7). In totaal is er een verbetering in duurzaamheid voor 10.315 RE. Dit aantal is gelijk aan de omvang van circa 21 sleutelpopulaties voor de soort en betreft 3% van het leefgebied.
- In de versnipperde situatie leeft 95% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk. Na gelijktijdige ontsnippering van alle faunaknelpunten is dit 96%.
- Er zijn zeventien wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel leiden tot een verschuiving in duurzaamheid, maar een te kleine faunawinst hebben om als faunaknelpunt te worden geïdentificeerd (zie ook *Kader 1 – Klassen van faunawinst*).
- Er zijn twee wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel ecologische netwerken verbinden, maar niet leiden tot een verschuiving in duurzaamheid.

Potentiële duurzaamheid bij integrale aanpak:

- Er zijn nog 68 wegtrajecten aan te wijzen die bij gelijktijdige ontsnippering met andere infrastructuur in potentie direct – dus zonder de aanpak van andere wegtrajecten – tot een significante verbetering van de duurzaamheid van de ecologische netwerken leiden.
- Ontsnippering van deze wegtrajecten, in combinatie met maatregelen bij andere infrastructuur, leidt tot zeer grote faunawinst (n=29), grote faunawinst (n=11) of matige faunawinst (n=28).
- Na gelijktijdige ontsnippering van alle provinciale wegen leeft 97% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk.
- Als de ontsnippering van alle provinciale wegen integraal plaatsvindt met maatregelen elders, zoals bij andere infrastructuur, leeft 100% van de RE's in een sterk duurzaam netwerk.

Heideblauwtje

Identificatie faunaknelpunten

- Voor het heideblauwtje zijn twee faunaknelpunten geïdentificeerd, die beide op korte termijn faunawinst opleveren bij ontsnippering.
- Ontsnippering van deze faunaknelpunten leidt tot zeer grote faunawinst (n=1) of matige faunawinst (n=1). In totaal is er een verbetering in duurzaamheid voor 1.503 RE. Dit aantal is gelijk aan de omvang van circa drie sleutelpopulaties voor de soort en betreft 3% van het leefgebied.
- In de versnipperde situatie leeft 75% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk. Na gelijktijdige ontsnippering van alle faunaknelpunten is dit 78%.
- Er is één wegtraject aan te wijzen die na ontsnippering wel leidt tot een verschuiving in duurzaamheid, maar een te kleine faunawinst heeft om als faunaknelpunt te worden geïdentificeerd (zie ook *Kader 1 – Klassen van faunawinst*).
- Er zijn vijf wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel ecologische netwerken verbinden, maar niet leiden tot een verschuiving in duurzaamheid.

Potentiële duurzaamheid bij integrale aanpak:
- Er zijn geen wegtrajecten aan te wijzen die bij gelijktijdige ontsnippering met andere infrastructuur in potentie direct – dus zonder de aanpak van andere wegtrajecten – tot een significante verbetering van de duurzaamheid van de ecologische netwerken leiden.
- Na gelijktijdige ontsnippering van alle provinciale wegen leeft 78% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk.
- Als de ontsnippering van alle provinciale wegen integraal plaatsvindt met maatregelen elders, zoals bij andere infrastructuur, leeft 90% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk.

Aardbeivlinder

Identificatie faunaknelpunten
- Voor de aardbeivlinder zijn drie faunaknelpunten geïdentificeerd, die alle op lange termijn faunawinst opleveren bij ontsnippering.
- Ontsnippering van deze faunaknelpunten leidt tot zeer grote faunawinst (n=1), grote faunawinst (n=1) of matige faunawinst (n=1). In totaal is er een verbetering in duurzaamheid voor 3.323 RE. Dit aantal is gelijk aan de omvang van circa zeven sleutelpopulaties voor de soort en betreft 3% van het leefgebied.
- In de versnipperde situatie leeft 70% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk. Na gelijktijdige ontsnippering van alle faunaknelpunten is dit 71%.
- Er zijn drie wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel leiden tot een verschuiving in duurzaamheid, maar een te kleine faunawinst hebben om als faunaknelpunt te worden geïdentificeerd (zie ook *Kader 1 – Klassen van faunawinst*).
- Er zijn veertien wegtrajecten aan te wijzen die na ontsnippering wel ecologische netwerken verbinden, maar niet leiden tot een verschuiving in duurzaamheid.

Potentiële duurzaamheid bij integrale aanpak:
- Er is nog één wegtraject aan te wijzen die bij gelijktijdige ontsnippering met andere infrastructuur in potentie direct – dus zonder de aanpak van andere wegtrajecten – tot een significante verbetering van de duurzaamheid van de ecologische netwerken leidt.
- Ontsnippering van dit wegtraject, in combinatie met maatregelen bij andere infrastructuur, leidt tot zeer grote faunawinst.
- Na gelijktijdige ontsnippering van alle provinciale wegen leeft 71% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk.
- Als de ontsnippering van alle provinciale wegen integraal plaatsvindt met maatregelen elders, zoals bij andere infrastructuur, leeft 77% van de RE's in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk.

3.3.1.2 Kanttekeningen bij de faunaknelpunten

De onderzoeksoorten zijn wat betreft faunaknelpunten en potentiële toename in omvang van duurzame of sterk duurzame netwerken in vijf groepen te verdelen:

1. Soorten waarvoor individuele wegtrajecten als faunaknelpunt zijn aangewezen, waarvoor een integrale aanpak van alle provinciale wegen en een integrale verlaging van de weerstand van het landschap tot een verdere toename in omvang van (sterk) duurzame netwerken leiden. Hiertoe behoren negen soorten: noordse woelmuis, eekhoorn, ree, ringslang, heikikker gewone pad, rugstreeppad, heideblauwtje en aardbeivlinder. Voor deze soorten geldt dus dat de aanpak van een individueel wegtraject dat is aangewezen als faunaknelpunt, al faunawinst oplevert en dat deze faunawinst kan worden vergroot als meerdere provinciale wegen worden ontsnipperd of barrières elders in het landschap worden geslecht. Bij een integrale verlaging van de weerstand van het landschap voor deze soorten is het percentage RE dat in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk leeft, in alle gevallen >75% en voor vier soorten zelfs 100%.
2. Soorten waarvoor individuele wegtrajecten als faunaknelpunt zijn aangewezen en waarvoor een integrale aanpak van alle provinciale wegen niet, maar een integrale verlaging van de weerstand van het landschap wel tot een verdere toename in omvang van (sterk) duurzame netwerken leidt. Hiertoe behoren twee soorten: zandhagedis en hazelworm. Voor deze soorten geldt dus dat de aanpak van een individueel wegtraject, dat is aangewezen als faunaknelpunt, al faunawinst oplevert en dat deze faunawinst alleen kan worden vergroot als ook niet-provinciale barrières elders in het landschap worden geslecht. Bij een integrale verlaging van de weerstand van het

landschap voor deze soorten is het percentage RE dat in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk leeft respectievelijk 100% (zandhagedis) en 98% (hazelworm).

3. Soorten waarvoor geen individuele wegtrajecten als faunaknelpunt zijn aangewezen, maar waarvoor een integrale aanpak van alle provinciale wegen en een integrale verlaging van de weerstand van het landschap wel tot een verdere toename in omvang van (sterk) duurzame netwerken leiden. Hiertoe behoren drie soorten: waterspitsmuis, bunzing en otter. Voor deze soorten geldt dus dat de aanpak van een individueel wegtraject geen faunawinst oplevert, maar dat wel faunawinst kan worden geboekt als meerdere provinciale wegen worden ontsnipperd of barrières elders in het landschap worden geslecht. Bij een integrale verlaging van de weerstand van het landschap voor deze soorten is het percentage RE dat in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk leeft voor de waterspitsmuis >75% en voor bunzing en otter zelfs 100%.
   - Voor de *waterspitsmuis* is het niet aanwijzen van knelpunten voor een deel het gevolg van te kleine en geïsoleerde leefgebieden, vooral ten noorden van het Noordzeekanaal, waar het opheffen van de barrièrewerking van provinciale wegen geen verandering in kan brengen. In de Vechtstreek is te zien dat het voorkomen van andere infrastructuur ook een rol speelt (zie ook de kaart in Bijlage 7). De N201 doorsnijdt hier leefgebied voor de soort. Het netwerk aan de noordzijde van de weg is sterk duurzaam, dat aan de zuidkant van de weg is duurzaam. Ontsnippering van de weg leidt in het model echter toch niet tot een verbetering van duurzaam naar sterk duurzaam in het zuidelijke netwerk, omdat er parallel aan de weg een vaarweg ligt die als absolute barrière geldt. Ontsnipperende maatregelen bij zowel de weg als de vaarweg zouden hier dus wel tot een verbetering in duurzaamheid leiden.
   - Het leefgebied van de *bunzing* is in de versnipperde situatie op veel plekken al duurzaam (zie de kaart in Bijlage 7). Dit komt voor een belangrijk deel doordat de soort relatief veel verschillende biotopen kan benutten. Wat ook opvalt bij de bunzing, is dat relatief grote habitatplekken als 'te klein' zijn geclassificeerd, ofwel niet groot genoeg om 1 RE te kunnen huisvesten. Dit is een gevolg van de veronderstelde (harde) barrièrewerking van vaarwegen en overige infrastructuur. De bunzing is een soort die voor een sterk duurzaam netwerk relatief grote leefgebieden nodig heeft. Deze benodigde omvang aan leefgebied wordt echter niet bereikt bij ontsnippering van individuele provinciale wegtrajecten en ook niet als meerdere provinciale wegen en/of andere infrastructuur worden ontsnipperd. Een omslag naar sterk duurzame netwerken is voor deze soort alleen te maken als ook habitat in andere (buur)provincies kan worden benut.
   - De *otter* laat een vergelijkbaar beeld zien. In de versnipperde situatie is een groot deel van het leefgebied al duurzaam, dat bij ontsnippering van zowel provinciale wegen als overige infrastructuur zelfs voor al het leefgebied geldt. Sterk duurzaam leefgebied wordt nergens bereikt; hiervoor is aansluiting op geschikte, (sterk) duurzame leefgebieden buiten de provincie Noord-Holland noodzakelijk.
4. Soorten waarvoor geen individuele wegtrajecten als faunaknelpunt zijn aangewezen en waarvoor een integrale aanpak van alle provinciale wegen ook niet tot een verdere toename in omvang van (sterk) duurzame netwerken leidt, maar een integrale verlaging van de weerstand van het landschap doet dat wel. Hiertoe behoren twee soorten: das en poelkikker. Voor deze soorten geldt dus dat de aanpak van een individueel wegtraject geen faunawinst oplevert en dat er ook geen faunawinst kan worden geboekt als meerdere provinciale wegen worden ontsnipperd, maar wel als barrières elders in het landschap worden geslecht. Bij een integrale verlaging van de weerstand van het landschap is het percentage RE dat in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk leeft voor de das 100% en voor de poelkikker 28%.
   - In de versnipperde situatie is al het leefgebied voor de *das* in Noord-Holland geclassificeerd als niet-duurzaam. Hiervoor zijn niet alleen provinciale wegen 'verantwoordelijk', maar ook overige infrastructuur zoals rijks- en vaarwegen. Het ontsnipperen van individuele provinciale wegtrajecten brengt hier geen verandering in, omdat de soort relatief veel ruimte nodig heeft. Lokale maatregelen zorgen nog niet voor voldoende grote leefgebieden waarin plek is voor een duurzame populatie. Datzelfde geldt als alle provinciale wegen gelijktijdig worden ontsnipperd. Een duurzaam netwerk wordt wel bereikt als naast de provinciale wegen ook andere infrastructuur ontsnipperd wordt. Al het leefgebied in Het Gooi en de Vechtstreek vormt dan één duurzaam netwerk. Voor deze soort is een integrale aanpak dus cruciaal. Bij goede verbindingen met duurzame netwerken in de provincie Utrecht is de inschatting dat het (interprovinciale) netwerk zelfs sterk duurzaam wordt.

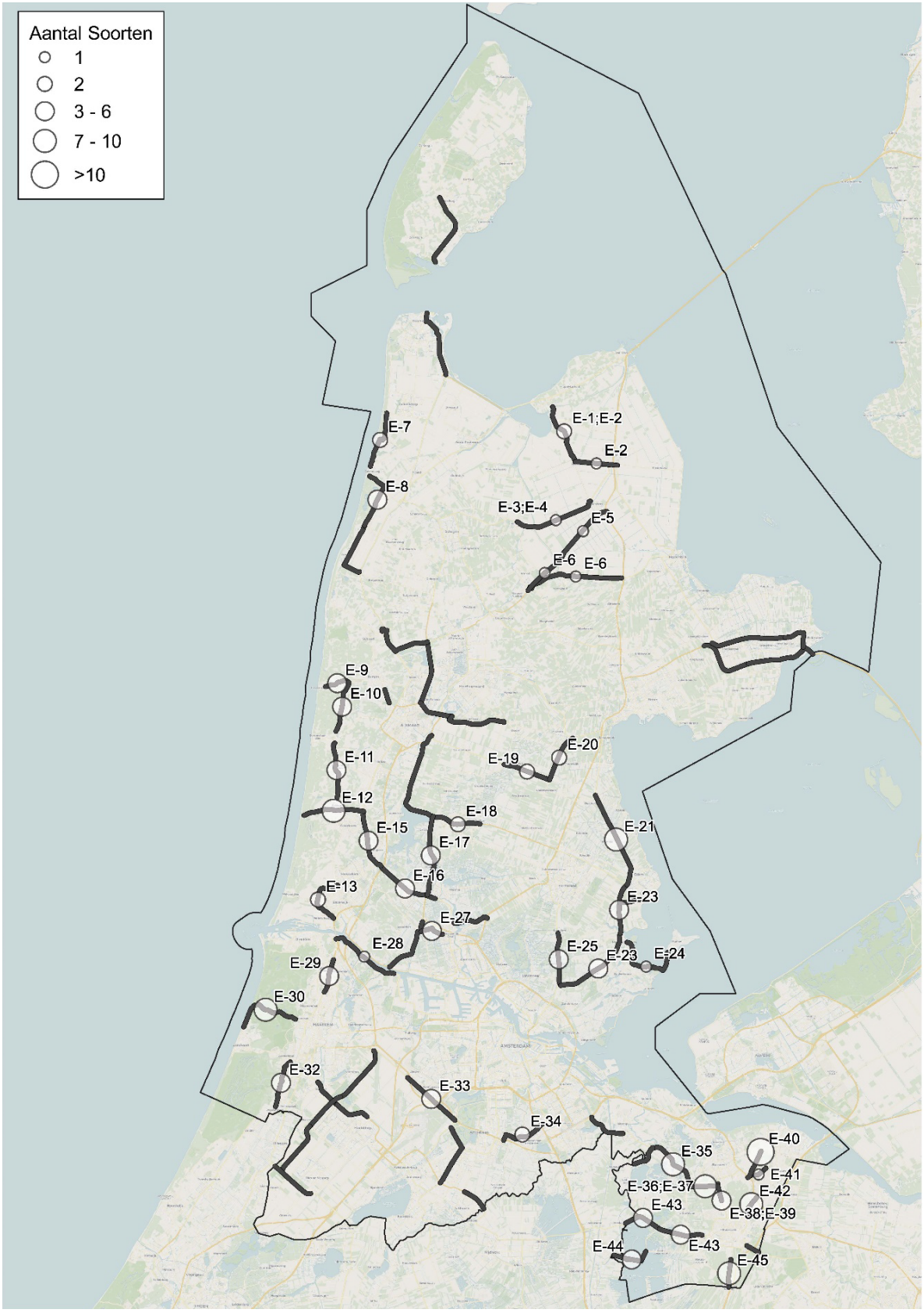
- De situatie is enigszins anders voor de *poelkikker*, hoewel deze dus wel overeenkomsten met de das vertoont in uitkomst. De poelkikker kent in de versnipperde situatie één duurzaam netwerk en een aantal verspreid liggende, niet-duurzame netwerken. Omdat de dispersiecapaciteit van de soort beperkt is en de netwerken relatief ver uiteen liggen, verandert de configuratie van de netwerken op de meeste plekken niet als er ontsnipperende maatregelen bij provinciale wegen worden gerealiseerd. De afstand tussen de netwerken is hiervoor te groot. Ingeval ook andere barrières in het landschap worden geslecht, wordt één niet-duurzaam netwerk met het duurzame netwerk verbonden, waardoor het ook duurzaam wordt. Alle overige niet-duurzame netwerken veranderen niet. Wat hierbij wel bedacht moet worden, is dat de gekarteerde habitat voor de poelkikker naar verwachting een onderschatting van de werkelijke habitat is (zie ook paragraaf 3.2.7). Dit kan betekenen dat sommige niet-duurzame netwerken in werkelijkheid wel duurzaam zijn of na ontsnippering duurzaam worden.

5. Soorten waarvoor geen individuele wegtrajecten als faunaknelpunt zijn aangewezen en waarvoor een integrale aanpak van alle provinciale wegen en een integrale verlaging van de weerstand van het landschap niet tot een verdere toename in omvang van (sterk) duurzame netwerken leiden. Hiertoe behoren drie soorten: bever, boommarter en kamsalamander. Voor deze soorten geldt dus dat de aanpak van een individueel wegtraject geen faunawinst oplevert en dat er ook geen faunawinst kan worden geboekt als meerdere provinciale wegen worden ontsnipperd of barrières elders in het landschap worden geslecht.
   - Voor de *bever* geldt dat er binnen de provincie Noord-Holland te weinig habitat is om een duurzaam netwerk te vormen. In de versnipperde situatie is alle habitat zelfs geclassificeerd als 'te klein', dus niet groot genoeg om 1 RE te huisvesten. Voor een deel is dit wellicht een gevolg van het detailniveau van de gegenereerde habitatkaart (zie ook de kanttekeningen bij de werkwijze in paragraaf 3.2.7), maar zelfs als de omvang van de habitat waarmee gerekend is wordt verdubbeld, blijven de netwerken niet-duurzaam. Ook als alle weerstand van het landschap wordt weggenomen, wordt nergens duurzaamheid bereikt; netwerken zijn dan vaak nog steeds te klein of niet duurzaam. De situatie wordt gunstiger als ook rekening wordt gehouden met geschikt leefgebied buiten de NNN. Dit zijn echter geen grote oppervlakten en de inschatting is daarom dat ook dit niet leidt tot een duurzaam netwerk. Een levensvatbare populatie bevers kan in Noord-Holland dus alleen bereikt worden als de leefgebieden worden verbonden met (sterk) duurzame leefgebieden buiten de provincie.
   - Voor de *boommarter* is de situatie iets gunstiger. Hoewel ook voor deze soort veel habitat als 'te klein' is geclassificeerd in de versnipperde situatie, zijn er ook verschillende niet-duurzame netwerken, vooral in de duinen en Het Gooi. Wanneer de weerstand van het landschap wordt weggenomen gaan de meeste te kleine leefgebieden deel uitmaken van de niet-duurzame netwerken. Deze toename in leefgebied en het verbinden van de netwerken leidt echter nergens tot een verschuiving naar duurzaamheid. Ook voor deze soort geldt dat dat alleen bereikt kan worden als de leefgebieden in Noord-Holland verbonden worden met die elders in Nederland.
   - De situatie is geheel anders voor de *kamsalamander*, hoewel deze dus wel overeenkomsten met de bever en boommarter vertoont in uitkomst. De kamsalamander kent in de versnipperde situatie slechts één duurzaam netwerk en een aantal verspreid liggende, niet-duurzame netwerken. Omdat de dispersiecapaciteit van de soort beperkt is en de netwerken relatief ver uiteen liggen, verandert de configuratie van de netwerken op de meeste plekken niet als er ontsnipperende maatregelen bij provinciale wegen of andere infrastructuur worden gerealiseerd. De afstand tussen de netwerken is hiervoor simpelweg te groot. Wat hierbij wel bedacht moet worden, is dat de gekarteerde habitat voor de kamsalamander naar verwachting een onderschatting van de werkelijke habitat is (zie ook paragraaf 3.2.7). Dit kan betekenen dat sommige niet-duurzame netwerken in werkelijkheid wel duurzaam zijn of kunnen worden.

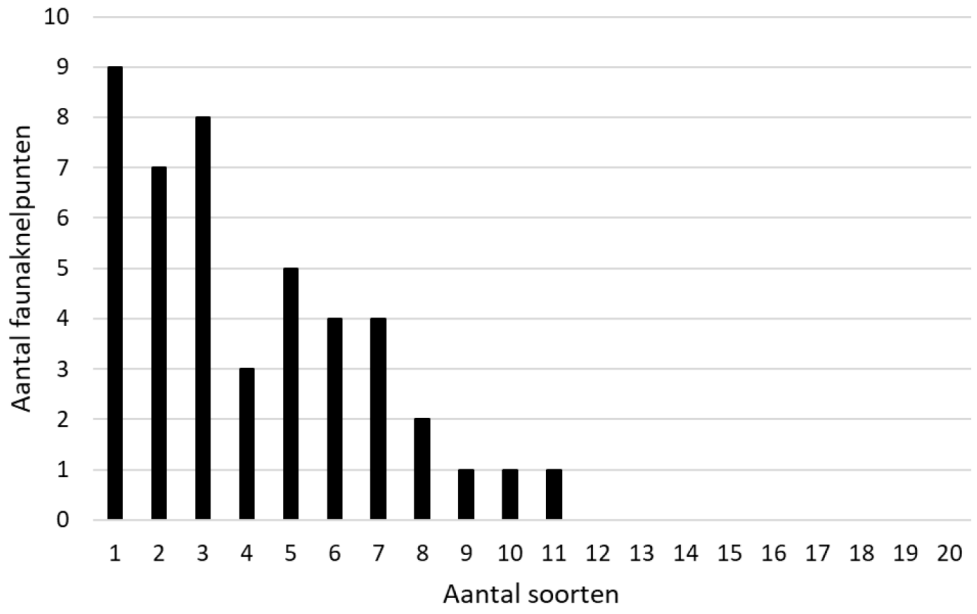
3.3.2 Faunaknelpunten op basis van faunaslachtoffers

Op basis van kennis omtrent faunaslachtoffers zijn 45 faunaknelpunten aangewezen (Figuur 5). Tijdens de workshop met gebieds- en soortdeskundigen zijn 42 knelpunten geïdentificeerd. Op basis van de gebruikte gegevensbestanden zijn 17 faunaknelpunten aangewezen. Van deze 17 overlappen er 14 met de faunaknelpunten uit de workshop; 3 faunaknelpunten zijn aanvullend. In totaal zijn er knelpunten aangewezen voor 17 van de 20 onderzoeksoorten: alleen voor de rosse woelmuis, bever en kamsalamander zijn geen faunaknelpunten aangewezen (Bijlage 8). De meeste faunaknelpunten

zijn aangewezen op basis van 1-3 onderzoeksoorten (Figuur 6). Het maximumaantal soorten op basis waarvan een faunaknelpunt is aangewezen, is 11.

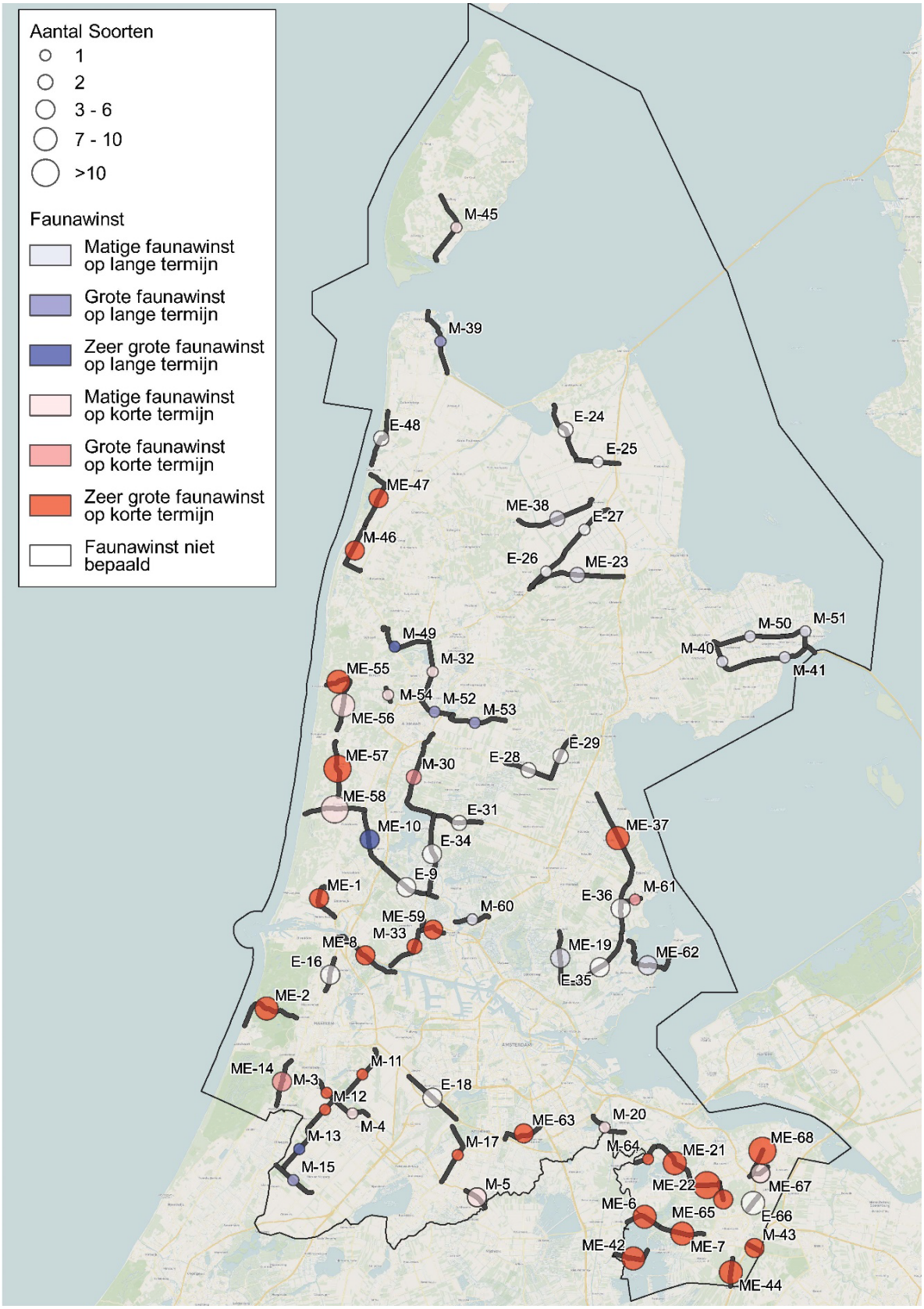
Figuur 5 *Faunaknelpunten die zijn aangewezen op basis van informatie over plekken waar relatief veel faunaslachtoffer vallen. Per faunaknelpunt is het aantal onderzoeksoorten gegeven op basis waarvan het knelpunt is aangewezen.*

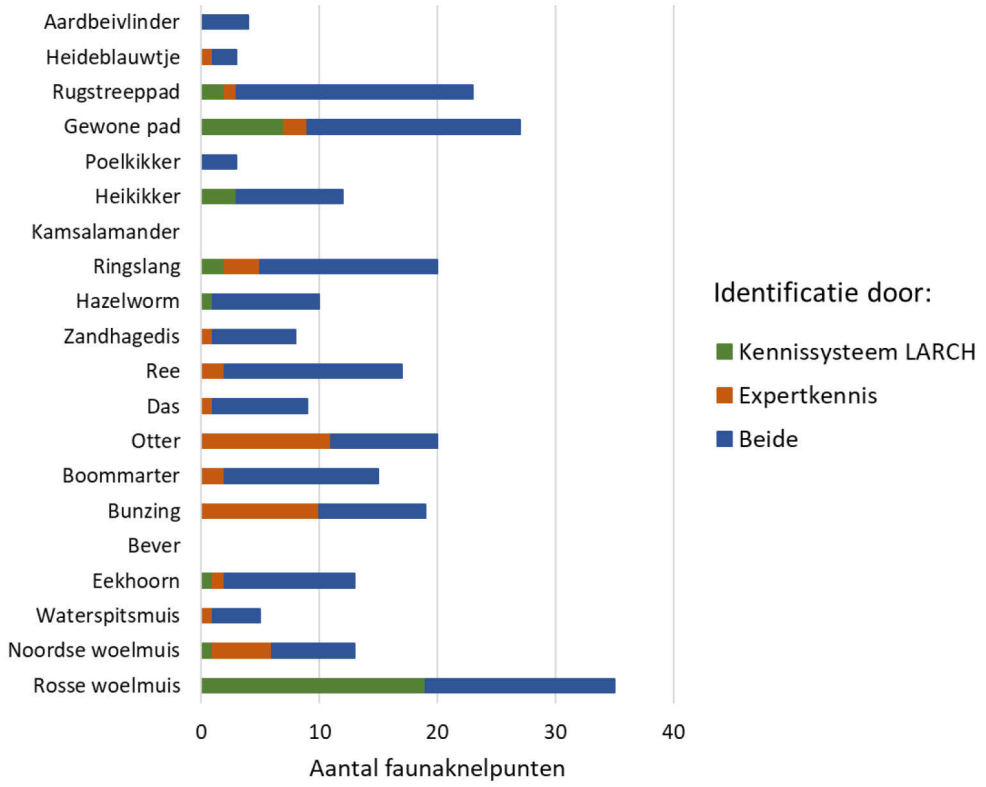
Figuur 6 *Verdeling van het aantal faunaknelpunten – geïdentificeerd op basis van gegevens over faunaslachtoffers – over het aantal onderzoeksoorten die tot aanwijzing van een faunaknelpunt heeft geleid.*

3.3.3 Geaggregeerd Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland

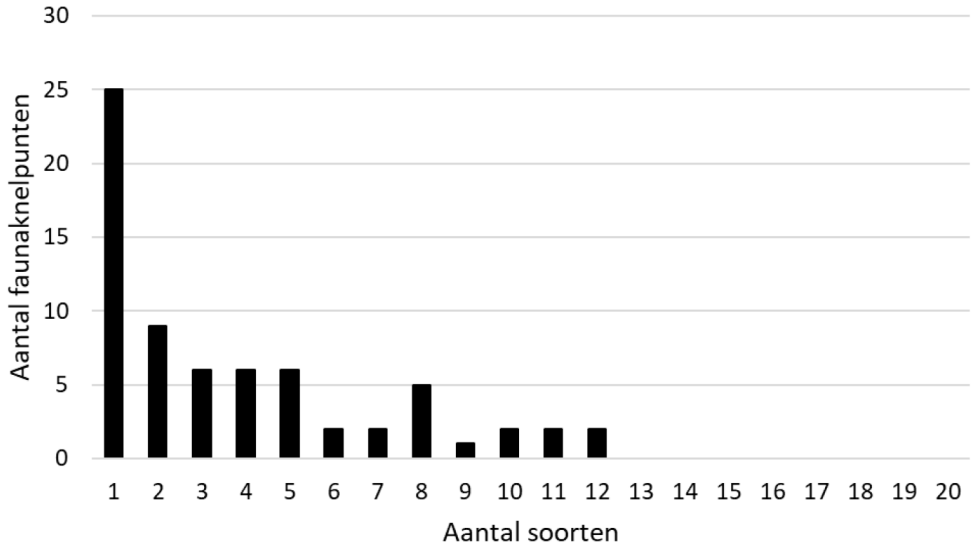
Na aggregatie bestaat het *Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland* uit 68 faunaknelpunten (Figuur 7). Hiervan zijn er 27 alleen door het kennissysteem LARCH geïdentificeerd, 15 alleen op basis van expertkennis omtrent faunaslachtoffers en 26 door beide methoden van identificatie. In totaal zijn er knelpunten aangewezen voor 18 van de 20 onderzoeksoorten: alleen voor de bever en kamsalamander zijn geen faunaknelpunten aangewezen (Figuur 8). Het aantal faunaknelpunten per onderzoeksoort loopt sterk uiteen: van 3 voor poelkikker en heideblauwtje tot 35 voor de rosse woelmuis. De meeste faunaknelpunten zijn aangewezen op basis van één onderzoeksoort (Figuur 9). Het maximumaantal soorten op basis waarvan een faunaknelpunt is aangewezen, is 12 (zie ook Bijlage 9).

Figuur 7 *Faunaknelpunten in het Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland. Per faunaknelpunt is het aantal onderzoeksoorten gegeven op basis waarvan het knelpunt is aangewezen en de verwachte faunawinst.*

Figuur 8 *Het aantal faunaknelpunten per onderzoeksoort en per wijze van identificatie.*

Figuur 9 *Verdeling van het aantal faunaknelpunten van het Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland over het aantal onderzoeksoorten die tot aanwijzing van een faunaknelpunt heeft geleid.*

3.4 Interpretatiekader bevindingen

Bij het gebruik en de interpretatie van het *Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland* is het van belang om de hier gebruikte werkwijze niet uit het oog te verliezen. Om hierbij te helpen, presenteren we hier de antwoorden op enkele voor de hand liggende vragen die over dit ontsnipperingsbeeld kunnen worden gesteld.

Wat betekent het als een wegtraject als faunaknelpunt is aangewezen?
Een wegtraject is hier aangeduid als faunaknelpunt wanneer het nemen van ontsnipperende maatregelen bij dat specifieke wegtraject naar verwachting – op korte of lange termijn – direct tot faunawinst leidt en/of de kansen op aanrijdingen met fauna significant worden verkleind. Faunawinst betekent dat de levensvatbaarheid van de populaties significant wordt verbeterd. Deze faunawinst kan door de provincie zelfstandig bereikt worden, dus zonder dat er maatregelen worden genomen bij andere infrastructuur.

Is er op een wegtraject dat niet als faunaknelpunt is aangewezen geen versnipperingsprobleem?
Dat hoeft niet het geval te zijn. Met het kennissysteem LARCH is een wegtraject alleen als faunaknelpunt aangewezen als er sprake is van een 'onmiddellijke' verbetering in de levensvatbaarheid van de populaties, dus zonder dat bij andere (spoor)wegen maatregelen worden genomen. Wanneer verschillende provinciale wegen integraal worden ontsnipperd, kan een dergelijke verbetering in de levensvatbaarheid echter wel optreden. Hetzelfde geldt voor de situatie dat ontsnipperende maatregelen bij provinciale wegen worden gecombineerd met maatregelen bij andere infrastructuur of met andere ruimtelijke ingrepen die de weerstand van het landschap voor fauna verminderen, zoals de aanleg van ecologische corridors. Wegtrajecten kunnen ook zijn aangewezen als faunaknelpunt als er een relatief groot risico is op faunaslachtoffers als gevolg van aanrijdingen. Faunaslachtoffergegevens zijn, voor de meeste soorten, echter onvolledig en er kunnen dus wegtrajecten onterecht niet als faunaknelpunt zijn aangewezen. Ten slotte moet ook bedacht worden dat we ons hier beperkt hebben tot analyses voor twintig diersoorten. Deze selectie representeert wel een breed spectrum aan soorten, maar zeker niet alle soortgroepen, denk bijvoorbeeld aan vleermuizen, diverse groepen ongewervelden en soorten die hun leefgebied vooral in het agrarische gebied hebben.

Betekent de aanwijzing van een faunaknelpunt voor één onderzoeksoort dat ontsnipperende maatregelen daar slechts één diersoort gaan helpen?
Nee. Er is hier een beperkt aantal – twintig – onderzoeksoorten gebruikt voor de vervaardiging van het *Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland*. Er zijn echter veel meer diersoorten in de provincie Noord-Holland die in potentie last hebben van versnippering door verkeerswegen. De gebruikte onderzoeksoorten zijn naar verwachting dan ook indicatief voor andere, niet-geanalyseerde soorten die vergelijkbare eisen stellen aan hun leefgebieden en overeenkomsten vertonen wat betreft mobiliteit en minimale grootte van een levensvatbare populatie.

Geldt de aan een faunaknelpunt toegewezen faunawinst voor alle onderzoeksoorten waarvoor het faunaknelpunt is aangewezen?
Nee. Bij de classificering van een aangewezen faunaknelpunt wat betreft faunawinst is in geval van aanwijzing op basis van meerdere onderzoeksoorten uitgegaan van de onderzoeksoort(en) met de hoogste classificering.

Waarom zijn er voor sommige onderzoeksoorten geen faunaknelpunten geïdentificeerd?
Dit kan verschillende oorzaken hebben.

1. Het kan een gevolg zijn van het ruimtelijke scenario dat in dit onderzoek is doorgerekend. Het hier gepresenteerde *Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland* is immers niet gerelateerd aan de huidige situatie, maar aan de toekomstige situatie waarbij het provinciale natuurnetwerk, inclusief ecologische corridors, gerealiseerd is. Wegtrajecten die nu nog als duidelijke knelpunten voor fauna worden gezien, zijn dat na uitvoering van alle voorgenomen natuurplannen dus wellicht niet meer.
2. Het kan een gevolg zijn van onvolkomenheden in de gebruikte input-kaarten voor het kennissysteem LARCH of van beslisregels die zijn gebruikt om ontbrekende gegevens of kennis te ondervangen. Zie hiervoor ook de gemaakte kanttekeningen bij de gevolgde werkwijze in paragraaf 3.2.7. Een voorbeeld: het ontbreken van informatie over de beschoeiing van vaarwegen heeft ertoe geleid dat de beslisregel is gehanteerd dat "alle vaarwegen harde beschoeiingen hebben en als absolute barrière voor faunabewegingen worden gezien". Voor sommige soorten kan dit geleid hebben tot het overschatten van het aantal barrières in het landschap, waardoor wellicht onterecht is geconcludeerd dat ontsnippering van een provinciaal wegtraject niet direct tot faunawinst leidt.

3. De aanwijzing van een faunaknelpunt op basis van de duurzaamheidsanalyses met het kennissysteem LARCH gebeurt alleen als ontsnipperende maatregelen bij het betreffende faunaknelpunt leiden tot matige, grote of zeer grote faunawinst. Dus zonder maatregelen bij andere faunaknelpunten in het provinciale wegennet of maatregelen bij andere infrastructuur. Voor diersoorten die relatief veel ruimte nodig hebben, kan deze strikte benadering ervoor zorgen dat er geen faunaknelpunten worden aangewezen. Het opheffen van de barrièrewerking van een enkel wegtraject leidt voor deze soorten immers niet snel tot een (significante) verbetering van de levensvatbaarheid van de populaties. Hiervoor zijn de leefgebieden die door ontsnippering 'aan elkaar worden geknoopt' simpelweg te klein. Voor een verbetering in levensvatbaarheid van de populaties van deze soorten is de (gelijktijdige) ontsnippering van meerdere provinciale wegen nodig of zelfs de ontsnippering van naburige infrastructuur van andere wegbeheerders.
4. Het kan een gevolg zijn van onvolledig inzicht in de plekken waar faunaslachtoffers vallen en/of de aantallen faunaslachtoffers per plek. Zie hiervoor ook de gemaakte kanttekeningen bij de gevolgde werkwijze in paragraaf 3.2.7. Grotere diersoorten (zoals ree) of minder algemene diersoorten (zoals otter) worden veelal wel gevonden en geregistreerd, maar dat geldt niet voor veel kleinere soorten of algemeen voorkomende soorten. Hierdoor kunnen wegtrajecten onterecht niet als faunaknelpunt zijn aangewezen.

Betekent het ontbreken van faunaknelpunten voor een onderzoeksoort dat we niets voor de betreffende soort kunnen of hoeven doen?
Nee. Zoals bij de voorgaande vraag beschreven, kan het ontbreken van faunaknelpunten een gevolg zijn van te kleine verbeteringen in levensvatbaarheid van de populaties wanneer een enkel wegtraject wordt ontsnipperd. De meeste onderzoeksoorten waarvoor geen faunaknelpunten zijn aangewezen, zijn mobiele soorten die relatief veel ruimte nodig hebben. Ontsnippering heeft voor deze soorten in de meeste gevallen wel effect als dit integraal gebeurt, dus door het gelijktijdig uitvoeren van ontsnipperende maatregelen bij verschillende provinciale wegtrajecten en bij overige infrastructuur.

Als leefgebieden in de versnipperde situatie als 'niet-duurzaam' zijn geclassificeerd, betekent dit dan dat eventuele bestaande faunavoorzieningen binnen die gebieden niet werken?
Nee. De hier uitgevoerde duurzaamheidsanalyses hebben niet als doel om al uitgevoerde ontsnipperende maatregelen te evalueren. De duurzaamheidsanalyses zijn hier gebruikt als instrument om plekken in het provinciale wegennet te vinden waar relatief grote stappen, in termen van duurzaamheid van leefgebieden, kunnen worden gezet. Als de inschatting is dat een netwerk niet duurzaam is, mag niet geconcludeerd worden dat tot op heden genomen ontsnipperende maatregelen geen zin hebben of niet werken. Metafoor: Als een kwalificatiewedstrijd met 4-0 moet worden gewonnen om door te mogen naar de volgende ronde, dan zorgt het vierde doelpunt pas voor de omslag van 'uit het toernooi' naar 'we zijn door'. Bij doelpunt 1, 2 en 3 is daar geen sprake van, maar dat wil niet zeggen dat deze doelpunten zinloos zijn, sterker: zij zijn noodzakelijk om een eventueel vierde doelpunt te kunnen maken.

4 Advies ontsnipperende maatregelen

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk richten we ons op de vraag met welke maatregelen de faunaknelpunten kunnen worden weggenomen. Het gaat dan enerzijds om het voorkomen dat dieren worden aangereden, anderzijds om de barrièrewerking van de provinciale verkeerswegen weg te nemen en uitwisseling van individuen tussen populaties aan weerszijden van de weg mogelijk te maken. We voeren deze verkenning uit op hoofdlijnen, op basis van een aantal generieke beslisregels. Dit advies moet dan ook niet gezien worden als een uitgewerkt ontsnipperingsplan. Daarvoor zijn immers SMART uitgewerkte ontsnipperingsdoelen nodig (Van der Grift et al., 2013; 2015), evenals gedetailleerde informatie over de lokale omstandigheden, zoals de fysieke kenmerken van de weg, aanwezigheid van bestaande kunstwerken en kenmerken van het landschap. Tevens richten we ons hier uitsluitend op de diersoorten die als onderzoeksoort in deze studie zijn gebruikt. In de praktijk kan het aantal doelsoorten voor ontsnippering echter (veel) groter zijn en soorten of soortgroepen bevatten die hier niet zijn meegenomen, zoals vleermuizen, vogels en grondgebonden ongewervelden (zie bijvoorbeeld Van der Grift & Ottburg, 2014; Van der Grift, 2017). Dit advies moet dan ook vooral gezien worden als een globale verkenning die nodig is om de hier geïdentificeerde faunaknelpunten op te lossen, als hulp bij het maken van strategische beleidskeuzes. Per faunaknelpunt is dus altijd een nadere detaillering nodig voordat de 'schop in de grond kan'.

Voor het opstellen van dit advies voor ontsnipperende maatregelen zijn twee uitgangspunten geformuleerd die de opties enigszins inperken. Het eerste uitgangspunt is dat de maatregelen dieren in staat moeten stellen om de provinciale verkeerswegen 'ongelijkvloers' te passeren. Dus bovenlangs of onderlangs. Hoewel er ook maatregelen zijn die een gelijkvloerse passage faciliteren, kiezen we hier niet voor, omdat deze altijd nog een risico op aanrijdingen met zich meebrengen en veelal nog in een experimentele fase zijn (o.a. wildwaarschuwingssystemen; zie Huijser et al., 2008). Een tweede uitgangspunt is dat voor het voorkomen of reduceren van faunaslachtoffers alleen beproefde en kansrijke methoden worden verkend die bovendien geen invloed mogen hebben op het wegverkeer (rijsnelheid, verkeersvolume). Dit betekent dat we ons hier alleen richten op diverse vormen van faunarasters en -schermen/wanden, die bewezen hebben het aantal faunaslachtoffers significant te kunnen beperken (Rytwinski et al., 2016). Andere typen maatregelen die aanrijdingen moeten voorkomen, zijn veelal maar beperkt effectief (o.a. bermbeheer), niet effectief (o.a. waarschuwingsborden, wildreflectoren, olfactorische afschrikmiddelen) of nog in een experimentele fase (o.a. audiovisuele afschrikmiddelen).

We richten ons hier specifiek op de vragen hoeveel voorzieningen er nodig zijn en welk type voorzieningen kan worden geadviseerd. In een aantal gevallen zijn in principe meerdere typen maatregelen geschikt voor een soort. In dat geval is verkend welke de minst ingrijpende maatregelen zijn voor de betreffende diersoorten. De term 'minst ingrijpend' is hierbij gedefinieerd als minst kostbaar en/of minst complex.

4.2 Werkwijze

Om tot een advies voor ontsnipperende maatregelen te komen, zijn zes stappen doorlopen die we in het navolgende beschrijven.

4.2.1 Stap 1: Verkenning aantal benodigde faunapassages

In een eerste stap is onderzocht hoeveel faunapassages er naar schatting nodig zijn per faunaknelpunt. Dit aantal is in principe afhankelijk van (1) de lengte van het te ontsnipperen wegtraject en (2) richtlijnen voor de maximale afstand tussen twee faunapassages per geselecteerde onderzoeksoort.

De lengte van de wegtrajecten overschat in veel situaties echter de weglengte waar het versnipperingsprobleem optreedt. Vaak liggen grote delen van het wegtraject immers buiten de leefgebieden van de onderzoeksoorten waarvoor het wegtraject als faunaknelpunt is aangewezen. Om tot een betere schatting van het aantal benodigde faunapassages te komen, nemen we hier daarom als uitgangspunt dat de ontsnippering alleen zou moeten plaatsvinden op die delen van een wegtraject waar sprake is van enige connectiviteit tussen de leefgebieden (zie paragraaf 3.2.2). We hanteren hierbij de volgende beslisregel:

- We gebruiken de weglengte waar sprake is van een sterke of zeer sterke connectiviteit tussen de netwerken, onder voorwaarde dat deze lengte groter is dan de richtlijn voor de maximale afstand tussen twee faunapassages voor de soort. Als niet aan deze voorwaarde is voldaan, gebruiken we de weglengte waar sprake is van een zeer zwakke, zwakke, sterke of zeer sterke connectiviteit tussen de netwerken.

De richtlijnen voor de maximale afstand tussen twee faunapassages zijn ontleend aan handboeken voor ontsnippering uit binnen- en buitenland en enkele recente wetenschappelijke publicaties. In de handboeken is bij de richtlijnen veelal onderscheid gemaakt tussen faunabewegingen binnen het leefgebied, inclusief seizoensgebonden migratie, en dispersie. De richtlijnen zijn voor de bewegingen binnen het leefgebied meestal 'strikter', dat wil zeggen dat er kleinere maximale afstanden tussen faunapassages worden voorgeschreven. Hier gaan we echter uit van de richtlijnen die worden gegeven voor dispersiebewegingen. Deze passen immers bij de hier gevolgde werkwijze waarbij faunaknelpunten op basis van het verbinden van ecologische netwerken zijn geïdentificeerd. Indien meerdere handboeken een verschillende richtlijn presenteren, kiezen we voor de kortste maximale afstand.

Het aantal benodigde faunapassages voor een faunaknelpunt is per onderzoeksoort berekend. Dit is gedaan door de weglengte die voldoet aan de gestelde connectiviteitseis te delen door de voor de betreffende soort geldende richtlijn voor de maximale afstand tussen twee faunapassages. Alle aantallen zijn hierbij afgerond naar hele getallen.

Bijlage 10 presenteert de in de diverse handboeken gepresenteerde richtlijnen voor de maximale afstand tussen twee faunapassages ingeval van dispersiebewegingen. Tabel 3 geeft de gevonden minimale en maximale richtlijnen voor genoemde afstand. De minimale richtlijnen zijn gebruikt in de analyse.

4.2.2 Stap 2: Verkenning geschiktheid typen faunapassages

In een tweede stap is onderzocht welke typen faunapassages in principe geschikt zijn voor de onderzoeksoorten. Voor deze verkenning is gebruikgemaakt van de *Leidraad faunavoorzieningen bij infrastructuur* (Wansink et al., 2013), waarin dertien typen faunapassages zijn onderscheiden. We beperken ons bij de selectie van potentiële voorzieningen tot de typen die het laten passeren van fauna als hoofddoel kennen. Faunapassages in de vorm van aanpassingen van bestaande kunstwerken – zoals een brug, viaduct of tunnel met medegebruik door fauna – blijven dus buiten beschouwing. Bij min of meer gelijke functionaliteit voor de onderzoeksoorten selecteren we hier alleen het goedkopere/minder complexe type faunapassage. Viaducten/bruggen (weg op palen) selecteren we dus niet, want deze zijn in functionaliteit min of meer vergelijkbaar met een grote faunatunnel. Bruggen of aquaducten met doorlopende oevers selecteren we niet, want deze zijn in functionaliteit min of meer vergelijkbaar met een ecoduiker. Een sifon met medegebruik door fauna selecteren we

niet, omdat de onderzoeksoorten alle terrestrische soorten zijn. Een natuurbrug en een grote faunatunnel komen wat betreft aanlegkosten/complexiteit sterk met elkaar overeen, afhankelijk van de lokale situatie. We nemen daarom beide typen mee in deze verkenning.

Tabel 3 *Minimale en maximale richtlijnen voor de maximale afstand (in km) tussen twee faunapassages in geval van dispersiebewegingen.*

Onderzoeksoort	Richtlijn voor de maximale afstand tussen twee faunapassages	
	Minimaal	Maximaal
Zoogdieren		
Rosse woelmuis	0,2	1
Noordse woelmuis	0,5	1
Waterspitsmuis	0,2	1
Eekhoorn	0,25	1
Bever	1	10
Bunzing	1	10
Boommarter	1	10
Otter	1	10
Das	1	10
Ree	2,5	10
Reptielen		
Zandhagedis	0,125	1
Hazelworm	0,125	1
Ringslang	1	10
Amfibieën		
Kamsalamander	0,1	1
Heikikker	0,1	1
Poelkikker	0,1	1
Gewone pad	0,1	1
Rugstreeppad	0,1	1
Overig		
Heideblauwtje	0,125	0,3
Aardbeivlinder	0,125	1

Er blijven dan zes typen faunapassages over waar we ons hier op richten: (1) natuurbrug (ecoduct), (2) grote faunatunnel, (3) kleine faunatunnel, (4) ecoduiker, (5) boombrug en (6) hop-over. Bij een natuurbrug, boombrug en hop-over passeren de dieren bovenlangs. Bij een grote faunatunnel, kleine faunatunnel en ecoduiker passeren de dieren onderlangs. Een korte definiëring van de typen:

- Een *natuurbrug* is een overgang waarop een grondlaag en vegetatie zijn aangebracht. Het type vegetatie sluit bij voorkeur aan op de te verbinden biotopen waardoor er op het ecoduct geschikt leefgebied ontstaat voor de doelsoorten.
- Een *grote faunatunnel* is een onderdoorgang met rechte wanden of taluds en afmetingen groter dan 2x2 m.
- Een *kleine faunatunnel* is een buisvormige (diameter maximaal 2 m) of rechthoekige (maximaal 2x2 m) onderdoorgang.
- Een *ecoduiker* is een geprefabriceerde duiker met aan één of beide zijden een geïntegreerde loopstrook voor fauna.
- Een *boombrug* is een fysieke verbinding tussen de boomkronen aan weerszijden van de weg, bijvoorbeeld in de vorm van een touw- of loopbrug.
- Een *hop-over* is een visuele verbinding tussen de vegetatie – veelal de boomkronen – aan weerszijden van de weg, meestal gecombineerd met taluds en/of beplanting langs de weg die vliegende soorten moeten stimuleren om omhoog te vliegen en de weg op grotere hoogte te passeren.

De precieze maatvoering en vorm van deze typen kunnen variëren en zijn afhankelijk van de diersoorten die van de faunapassages gebruik moeten gaan maken.

Tabel 4 geeft per onderzoeksoort aan of de geselecteerde typen faunapassages geschikt zijn of niet. Voor vier soorten wijken we hier enigszins af van de beoordeling in de *Leidraad faunavoorzieningen bij infrastructuur* (Wansink et al., 2013):

- De bever maakt gebruik van droge duikers en kleine faunatunnels. Naar verwachting zal de soort dan ook gebruik kunnen maken van grote faunatunnels.
- De eekhoorn wordt niet of nauwelijks in kleine faunatunnels waargenomen. We classificeren dit type maatregel dan ook als matig geschikt.
- De ringslang gebruikt faunatunnels en andere onderdoorgangen, maar hierover is nog weinig bekend (Struijk, 2011). Wij schatten hier in dat de ringslang goed in staat is om een ecoduiker te gebruiken.
- Wansink et al. (2013) geven aan dat de geschiktheid van boombruggen en hop-overs voor dagvlinders nog onbekend is. Met beide typen is nog maar weinig ervaring opgedaan. Wij schatten hier in dat een boombrug niet geschikt is voor deze soortgroep en dat een hop-over dat wel is.

Tabel 4 *De mate van geschiktheid van de geselecteerde typen faunapassages voor de onderzoeksoorten. Legenda: ●● = geschikt; ● = matig geschikt, afhankelijk van ontwerp/inrichting; - = niet geschikt; ? = geschiktheid voor soort onbekend; (..) = afwijkend t.o.v. de beoordeling in de 'Leidraad faunavoorzieningen bij infrastructuur' (Wansink et al., 2013).*

Doelsoort	Natuurbrug	Grote faunatunnel	Kleine faunatunnel	Ecoduiker	Boombrug	Hop-over
Zoogdieren						
Rosse woelmuis	●●	●●	●●	●●	-	-
Waterspitsmuis	●●	?	?	●●	-	-
Noordse woelmuis	●●	?	?	●●	-	-
Eekhoorn	●●	●●	(●)	?	●●	-
Bever	?	(●●)	●●	●●	-	-
Bunzing	●●	●●	●●	●●	-	-
Boommarter	●●	●●	●●	●	●●	-
Das	●●	●●	●●	●	-	-
Otter	●	●●	●●	●●	-	-
Ree	●●	●●	-	-	-	-
Reptielen						
Zandhagedis	●●	●	●	?	-	-
Hazelworm	●●	●	●	?	-	-
Ringslang	●●	●	●	(●●)	-	-
Amfibieën						
Kamsalamander	●●	●●	●●	●●	-	-
Heikikker	●●	●●	●●	●●	-	-
Poelkikker	●●	●●	●●	●●	-	-
Gewone pad	●●	●●	●●	●●	-	-
Rugstreeppad	●●	●●	●●	●●	-	-
Dagvlinders						
Heideblauwtje	●●	-	-	-	-	(●)
Aardbeivlinder	●●	-	-	-	-	(●)

Op basis van de in Tabel 4 opgenomen inschattingen is een aantal beslisregels geformuleerd voor de selectie van typen faunapassages. Hierbij is rekening gehouden met het uitgangspunt dat we de voorkeur geven aan de minst kostbare/complexe typen.

Beslisregels voor selectie typen faunapassages:

- Voor rosse woelmuis, bunzing, boommarter en das selecteren we in principe het type kleine faunatunnel.
- Voor noordse woelmuis, waterspitsmuis, bever en otter selecteren we in principe het type ecoduiker.
- Voor eekhoorn selecteren we in principe het type boombrug.

- Voor ree selecteren we in principe het type grote faunatunnel; voor deze soort selecteren we het type natuurbrug als het faunaknelpunt ook voor zandhagedis, hazelworm, heideblauwtje en/of aardbeivlinder is aangewezen.
- Voor zandhagedis, hazelworm en ringslang selecteren we in principe het type kleine faunatunnel.
- Voor kamsalamander, heikikker, poelkikker, gewone pad en rugstreeppad selecteren we in principe het type kleine faunatunnel.
- Voor het heideblauwtje en de aardbeivlinder selecteren we in principe het type hop-over.

Als een faunaknelpunt voor meerdere onderzoeksoorten is aangewezen, is verkend of er combinaties kunnen worden gemaakt. Veel soorten kunnen immers gebruikmaken van meerdere typen faunapassages. Bij deze verkenning zijn de volgende beslisregels gebruikt:

- Iedere natuurbrug of grote faunatunnel vervangt een kleine faunatunnel of boombrug.
- Iedere grote faunatunnel vervangt een ecoduiker, mits het faunaknelpunt niet voor de noordse woelmuis en/of waterspitsmuis is aangewezen; deze combinatie is dus alleen gemaakt als de ecoduiker voor de bever en/of otter is geselecteerd.

4.2.3 Stap 3: Verkenning bestaande faunapassages

Er zijn inmiddels al op veel plekken faunapassages gerealiseerd in het provinciale wegennet van Noord-Holland, variërend van kleine faunatunnels en ecoduikers tot grote faunatunnels en natuurbruggen. In deze stap verkennen we of er op de wegtrajecten die als faunaknelpunt zijn aangewezen faunapassages aanwezig zijn. We kijken hierbij niet alleen naar het aantal, maar ook naar het type faunapassage. Voor deze analyse is gebruikgemaakt van het databestand *Ecopassages* van de provincie Noord-Holland. Om een goede vergelijking met de hier gebruikte typen faunapassages te kunnen maken, zijn de in genoemd databestand opgenomen voorzieningen eerst 'vertaald' naar de hier gebruikte typologie (zie Bijlage 11). Zo zijn bijvoorbeeld de typen 'droge betonnen tunnel', 'betonnen faunapassage', 'betonnen buis', 'stalen buis', 'kunststof buis' en 'dassentunnel' alle gegroepeerd onder het type kleine faunatunnel.

4.2.4 Stap 4: Verkenning aantal nog te realiseren faunapassages

In deze stap is het aantal nog te realiseren faunapassages bepaald. Dit is gedaan door het aantal benodigde faunapassages per type, dus de uitkomst van stap 1 en 2, te corrigeren op basis van de verkenning van al bestaande faunapassages (stap 3). Bestaande faunapassages van een type zijn daarbij in mindering gebracht op het aantal benodigde faunapassages van het betreffende type. Het kan voorkomen dat er een type faunapassage is gerealiseerd dat niet als 'benodigd' is aangemerkt op basis van de hier gebruikte beslisregels. Dit treedt op bij de typen natuurbrug en ecoduiker. In die gevallen zijn de volgende beslisregels gebruikt:

- Een bestaande natuurbrug vervangt achtereenvolgens een grote faunatunnel, kleine faunatunnel, boombrug of hop-over.
- Een bestaande grote faunatunnel vervangt achtereenvolgens een kleine faunatunnel of boombrug.
- Een bestaande ecoduiker vervangt een kleine faunatunnel, onder voorwaarde dat het faunaknelpunt niet voor zandhagedis en hazelworm is aangewezen.

4.2.5 Stap 5: Verkenning benodigde lengte faunakeringen

De benodigde lengte aan faunakering voor een onderzoeksoort is, net als het aantal benodigde faunapassages, niet gerelateerd aan de lengte van het wegtraject dat als faunaknelpunt is aangewezen, maar alleen aan die delen van het wegtraject waar sprake is van enige mate van connectiviteit tussen de leefgebieden van de soort (zie paragraaf 3.2.2). We hanteren hierbij de volgende beslisregel:

- We gebruiken de weglengte waar sprake is van een zeer zwakke, zwakke, sterke of zeer sterke connectiviteit tussen de leefgebieden.

Wanneer een wegtraject voor meerdere soorten als faunaknelpunt is aangewezen én de soorten worden door dezelfde typen faunakeringen tegengehouden (zie hieronder stap 6), bepaalt de soort met de grootste weglengte de uiteindelijke weglengte waarover faunakeringen gerealiseerd moeten worden. De aanname hierbij is dat de habitat van de soorten in een soortgroep min of meer

overeenkomt binnen een faunaknelpunt. Dit is vanzelfsprekend een versimpeling van de werkelijkheid en zal niet altijd kloppen, maar de verwachting is dat we met deze werkwijze eerder aan de 'veilige kant' zitten – want we nemen de soort met de grootste weglengte – dan dat we de lengte van benodigde faunakeringen onderschatten.

4.2.6 Stap 6: Verkenning geschiktheid typen faunakeringen

De onderzoeksoorten zijn eerst in soortgroepen gedeeld op basis van overeenkomst in de eisen die de soorten aan faunakerende voorzieningen stellen. We onderscheiden hierbij vijf soortgroepen: (i) groot zoogdier, (ii) middelgroot zoogdier, (iii) klein zoogdier & herpetofauna, (iv) klimmers en (v) vliegers. Per soortgroep is vervolgens verkend welk type faunakering geschikt is om de dieren van de weg te weren. Hierbij is gebruikgemaakt van de richtlijnen omtrent faunakerende voorzieningen die zijn gepresenteerd door Wansink et al. (2013) en Van der Grift & Ottburg (2014). Tabel 5 geeft de indeling van de onderzoeksoorten over de soortgroepen en per soortgroep het type faunakering dat geschikt is om de dieren te belemmeren de weg te betreden.

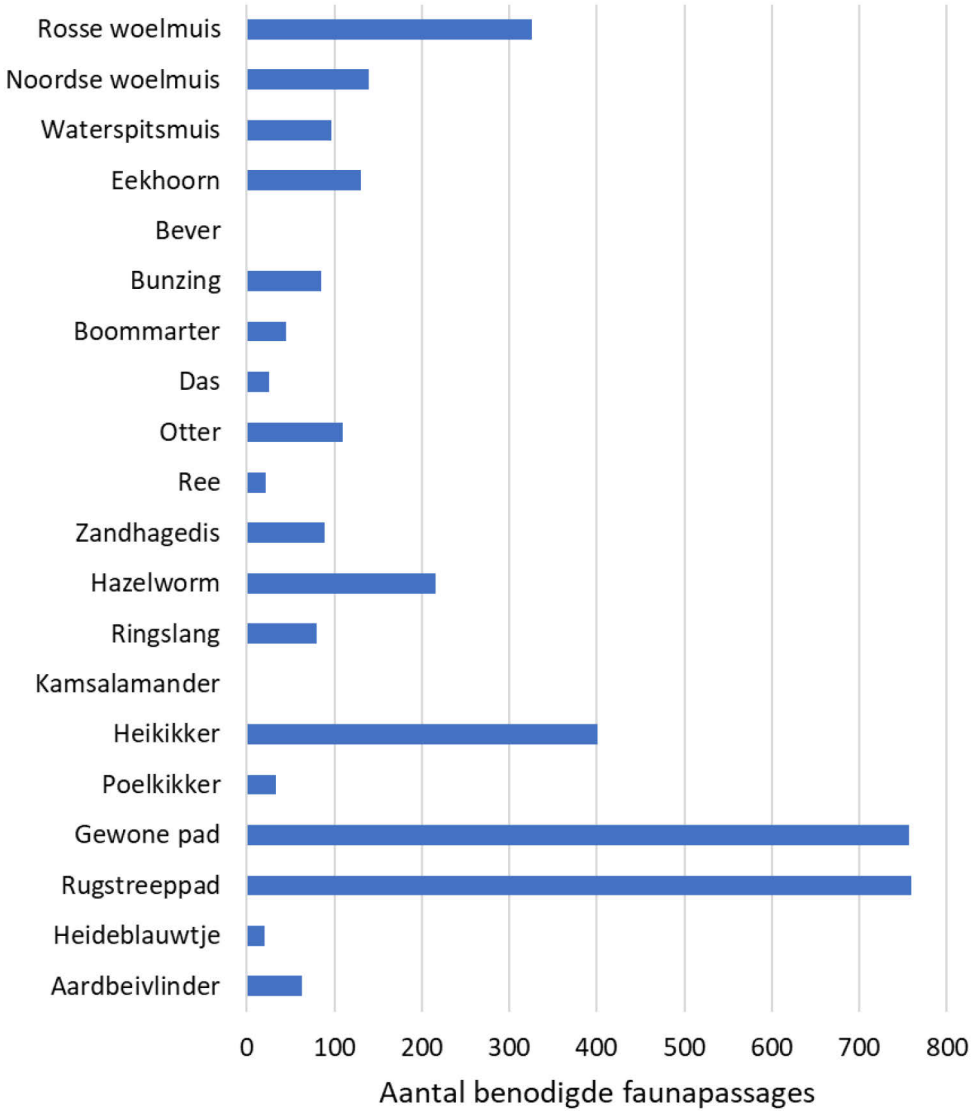
Tabel 5 *Indeling van de onderzoeksoorten in soortgroepen die vergelijkbare eisen stellen aan faunakerende voorzieningen en per soortgroep een beschrijving van het type faunakering. De aan ieder type faunakering toegekende naam is bedoeld om hier eenduidig naar een type raster of scherm te kunnen verwijzen. Legenda 'Functionaliteit': F = maatregel is functioneel; E = functionaliteit onbekend, maatregel zit nog in experimentele fase; O = functionaliteit onbekend, maatregel nog niet toegepast of onderzocht.*

Soortgroep	Onderzoeksoorten die tot de soortgroep behoren	Type faunakering ['naam']	Kenmerken	Functionaliteit
Groot zoogdier	Ree	Raster ['Grootwildraster']	• Minimaal 1,8 m hoog • Maaswijdte 150x200 mm	F
Middelgroot zoogdier	Bever Bunzing Das Otter	Raster ['Kleinwildraster']	• Minimaal 1 m hoog • Minimaal 0,4 m ingegraven met ondergronds een 0,4 m ombuiging naar de wildzijde • Ombuiging aan bovenzijde raster naar wildzijde • Maaswijdte 25x50 mm	F
Klein zoogdier & herpetofauna	Rosse woelmuis Waterspitsmuis Noordse woelmuis Zandhagedis Hazelworm Ringslang Kamsalamander Heikikker Poelkikker Gewone pad Rugstreeppad	Scherm of wand ['Faunascherm']	• Minimaal 0,4 m hoog, bij voorkeur 0,6 m • Minimaal 0,2 m ingegraven met ondergronds een ombuiging naar wildzijde • Ombuiging aan bovenzijde scherm/wand naar wildzijde	F
Klimmers	Eekhoorn Boommarter	Raster met scherm ['Boommarterraster']	• Minimaal 2,5 m hoog • Minimaal 0,4 m ingegraven met ondergronds een 0,4 m ombuiging naar de wildzijde • Minimaal 1 m glad oppervlak aan bovenzijde raster • Ombuiging aan bovenzijde raster naar wildzijde, bestaande uit glad oppervlak • Maaswijdte 25x50 mm	E
Vliegers	Heideblauwtje Aardbeivlinder	Beplanting ['Beplantingsscherm']	• Ontwikkelen aaneengesloten, dichte, opgaande begroeiing	O

4.3 Bevindingen

4.3.1 Aantal en typen te realiseren faunapassages

Het aantal benodigde faunapassages voor de onderzoeksoorten, dus nog zonder het combineren van faunapassages voor meerdere soorten, is 3.398. Dat zijn er gemiddeld 50 per faunaknelpunt. Het aantal te realiseren faunapassages verschilt sterk per onderzoeksoort (Figuur 10). De gewone pad en rugstreeppad kennen de hoogste aantallen (>700), gevolgd door de heikikker en rosse woelmuis (300-400). Voor noordse woelmuis, eekhoorn, otter en hazelworm zijn nog 100-200 faunapassages nodig. Alle overige soorten behoeven nog <100 faunapassages.

Figuur 10 *Het aantal te realiseren faunapassages per onderzoeksoort, nog zonder combinaties te maken voor soorten.*

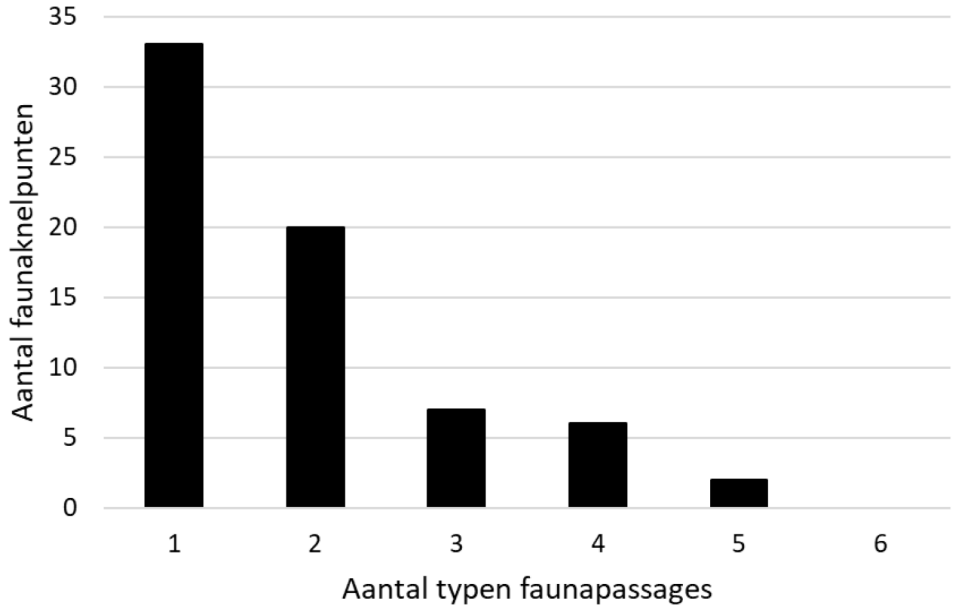
Bij faunaknelpunten waar voor meerdere soorten maatregelen nodig zijn, zijn faunapassages veelal te combineren voor twee of meer soorten. Houden we rekening met dergelijke combinaties, dan is het aantal benodigde faunapassages 1.829, gemiddeld 27 per faunaknelpunt. Momenteel zijn er reeds 80 faunapassages bij provinciale wegen gerealiseerd, waarvan 76 op wegtrajecten die hier als faunaknelpunt zijn aangewezen (Bijlage 11). Het betreft 71 kleine voorzieningen: 47 kleine faunatunnels en 24 ecoduikers. En vijf grote faunavoorzieningen: twee grote faunatunnels (Natrix 1 en 2 in de N236) en drie natuurbruggen (Zanderij Crailoo over de N524, Hoorneboeg over de N417, Zeepoort over de N200). Na hiervoor te hebben gecorrigeerd, betekent dit dat er nog

1.763 faunapassages te realiseren zijn, gemiddeld 26 per faunaknelpunt. Het aantal te realiseren faunapassages per type loopt sterk uiteen. De kleine faunatunnel is het type waarvan de meeste nodig zijn (73%), gevolgd door de ecoduiker (15%), boombrug (6%), hop-over (4%), grote faunatunnel (1%) en natuurbrug (1%) (Tabel 6).

Tabel 6 *Het aantal benodigde, bestaande en nog te realiseren faunapassages per type faunapassage.*

Type faunapassage	Aantal benodigde faunapassages, met combinaties voor soorten	Aantal bestaande faunapassages	Aantal nog te realiseren faunapassages
Hop-over	76	0	77
Boombrug	115	0	116
Kleine faunatunnel	1346	47	1294
Ecoduiker	267	24	256
Grote faunatunnel	14	2	11
Natuurbrug	11	3	9
TOTAAL	**1829**	**76**	**1763**
Gemiddeld per faunaknelpunt	*27*	*1*	*26*

Wanneer een faunaknelpunt voor meerdere onderzoeksoorten als knelpunt is aangewezen, zijn in veel gevallen meerdere typen faunapassages nodig. Per faunaknelpunt varieert het aantal typen faunapassages dat nodig is tussen 1 en 5, maar is gemiddeld 2 (Figuur 11). Bijlage 12 geeft per faunaknelpunt een overzicht van het aantal benodigde faunapassages zonder combinaties voor soorten, het aantal benodigde faunapassages met combinaties voor soorten, het aantal bestaande faunapassages en het aantal nog te realiseren faunapassages. Bijlage 13 geeft per faunaknelpunt het aantal nog te realiseren faunapassages per type faunapassage.

Figuur 11 *Verdeling van het aantal faunaknelpunten over het aantal typen faunapassages dat nodig is om een faunaknelpunt weg te nemen voor de onderzoeksoorten.*

4.3.2 Lengte en typen te realiseren faunakeringen

Over alle faunaknelpunten samen zijn 137 faunakeringen nodig met een totale lengte van 559 km. Gemiddeld dus twee faunakeringen per faunaknelpunt, met samen een gemiddelde lengte van 8,3 km.

Het aantal te realiseren faunakeringen per type loopt sterk uiteen. Faunaschermen zijn het type dat, wat betreft lengte, het meest nodig is (50%), gevolgd door kleinwildrasters (28%), grootwildrasters (10%), boommarterrasters (10%) en beplantingsschermen (2%) (Tabel 7). Bijlage 14 geeft per faunaknelpunt de lengte van de te realiseren faunakeringen per type faunakering.

In werkelijkheid zal de benodigde lengte aan faunakeringen naar verwachting lager uitvallen, omdat een aantal verschillende typen faunakeringen elkaar wellicht (deels) overlapt. In die situaties kunnen de typen faunakeringen gecombineerd worden. Bijvoorbeeld een grootwildraster met een kleinwildraster en/of een faunascherm.

Tabel 7 *Per type faunakering het te realiseren aantal en de te realiseren lengte.*

Faunakering	Aantal faunaknelpunten	Lengte te realiseren faunakeringen (in km)
Grootwildraster	17	54
Kleinwildraster	33	158
Faunascherm	60	277
Boommarterraster	20	58
Beplantingsscherm	7	12
TOTAAL	**137**	**559**
Gemiddeld per faunaknelpunt	*2,0*	*8,3*

4.3.3 Kanttekeningen

Het aantal faunapassages is hier gerelateerd aan de richtlijnen voor de maximale afstand tussen twee faunapassages ingeval deze dispersie moeten faciliteren. Deze maten zijn minder strikt dan die voor faunapassages die bewegingen binnen de home range, inclusief seizoenmigratie, moeten faciliteren. Hiervoor is gekozen, omdat de gebruikte duurzaamheidsanalyses met het kennissysteem LARCH voor het aanwijzen van faunaknelpunten vooral gericht zijn op dispersiebewegingen. Een groot deel van de faunaknelpunten is echter (mede) aangewezen op basis van kennis over faunaslachtoffers. Faunaslachtoffers zijn, behalve aan dispersie, nadrukkelijk ook gerelateerd aan dagelijkse bewegingen en/of (massale) seizoenmigraties, zoals die van amfibieën tijdens de voorjaarstrek. Het kan in die situaties dan ook nodig zijn om niet van de richtlijn voor dispersie uit te gaan bij het bepalen van de maximale afstand tussen faunapassages, maar van de richtlijn voor dagelijkse bewegingen. De aanbeveling is om dit in (lokale) uitwerkingen van ontsnipperingsplannen te betrekken.

Er is de analyse geen rekening gehouden met eventuele bestaande kunstwerken die niet primair de functie van faunavoorziening hebben. Deze zijn wellicht wel, met aanpassingen, geschikt te maken als faunapassage, bijvoorbeeld door de aanleg van een loopstrook of looprichel voor fauna. De aanbeveling is om dergelijke kansen in (lokale) uitwerkingen van ontsnipperingsplannen te betrekken.

Op sommige plekken zijn langs provinciale wegen al rasters of faunaschermen aanwezig. In de berekening van de benodigde faunakeringen is echter geen rekening gehouden met deze bestaande faunakeringen. Enerzijds is hiervoor gekozen omdat het provinciale gegevensbestand met faunakeringen niet altijd goed te interpreteren is, i.e. de beschrijvingen van de faunakeringen zijn soms onvoldoende specifiek om te bepalen welk type faunakering het precies betreft. Anderzijds omdat tijdens de workshop met gebiedsdeskundigen naar voren is gekomen dat op plaatsen waar wel een faunakering is gerealiseerd, deze te kort is en/of onvoldoende functioneert door fouten in het ontwerp of gebrek aan onderhoud. Het betreft dan vooral amfibieënschermen. De aanbeveling in dit verband is dan ook opnieuw om de benutting van eventuele bestaande faunakeringen bij het uitwerken van de ontsnipperingsplannen te betrekken.

4.4 Interpretatiekader bevindingen

Bij het gebruik en de interpretatie van het *Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland* is het van belang om de hier gebruikte werkwijze niet uit het oog te verliezen. Om hierbij te helpen, presenteren we hier de antwoorden op enkele voor de hand liggende vragen die over het ontsnipperingsbeeld kunnen worden gesteld.

Is het benodigde aantal faunapassages en de benodigde lengte aan faunakeringen, per faunaknelpunt, te zien als een uitgewerkt ontsnipperingsplan?
Nee. De aantallen en lengten zijn slechts indicatief. Het aantal faunapassages en de lengte aan faunakeringen die nodig zijn, zijn hier immers op basis van een aantal (globale) beslisregels bepaald en niet gebaseerd op een gedetailleerde verkenning van de lokale situatie. Voor alle faunaknelpunten is dus een nadere uitwerking nodig, waarbij de aandacht onder meer zal moeten uitgaan naar de precieze ligging van habitat, de aard van het omliggende landgebruik, de technische mogelijkheden en kansen om bijvoorbeeld bestaande kunstwerken of faunakeringen te benutten.

Als we het aantal hier gepresenteerde faunapassages aanleggen en datzelfde doen voor de gepresenteerde lengte aan faunakeringen, zijn we dan klaar?
Nee. De gepresenteerde aantallen faunapassages en lengte aan faunakeringen hebben uitsluitend betrekking op het oplossen van de aangewezen faunaknelpunten. Dat zijn dus de locaties waar een relatief grote stap kan worden gezet in termen van duurzaamheid van de netwerken, zonder dat elders maatregelen genomen hoeven te worden. In het voorgaande hoofdstuk is echter al duidelijk gemaakt dat er bij een integrale aanpak, waarbij ook provinciale wegtrajecten die niet als faunaknelpunt zijn aangewezen of andere infrastructuur ontsnipperd worden, nog veel winst te halen is, vooral voor soorten die relatief mobiel zijn en veel ruimte nodig hebben.

5 Conclusies

Er zijn 68 faunaknelpunten in het provinciale wegennet van Noord-Holland aan te wijzen, waar ontsnipperende maatregelen voor één of meer onderzoeksoorten direct de levensvatbaarheid van populaties significant kan verbeteren en/of een hotspot van faunaslachtoffers door aanrijdingen kan wegnemen. Deze faunaknelpunten vormen samen het *Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland*.

Van deze 68 faunaknelpunten zijn er 53 geïdentificeerd met het kennissysteem LARCH, op basis van duurzaamheidsanalyses. Dit zijn locaties in het wegennet waar de levensvatbaarheid van een of meer onderzoeksoorten onmiddellijk verbetert als er ontsnipperende maatregelen worden getroffen. Dus zonder dat elders in het provinciale wegennet of bij andere infrastructuur maatregelen worden getroffen. Het betreft op deze plekken dus faunawinst die de provincie 'zelfstandig' kan bereiken. Voor 67% van deze faunaknelpunten kan de faunawinst op korte termijn worden behaald, omdat de betreffende diersoorten waarvoor de plek als knelpunt is aangewezen er nu al voorkomen of op relatief korte afstand leefgebied bewonen. De faunawinst is voor 27% van de met LARCH aangewezen faunaknelpunten geclassificeerd als zeer groot, voor 12% als groot en voor 61% als matig.

Met het kennissysteem LARCH zijn voor 8 van de 20 onderzoeksoorten geen faunaknelpunten geïdentificeerd. De reden hiervoor verschilt per soort, waarbij globaal twee groepen zijn te onderscheiden:

- *Mobiele soorten die relatief veel leefgebied nodig hebben (das, boommarter, bunzing, otter, bever)*: Het landschap is voor deze soorten zo gefragmenteerd door diverse typen infrastructuur en landgebruik, dat het ontsnipperen van een enkel provinciaal wegtraject niet onmiddellijk leidt tot een dusdanige toename in draagkracht van het netwerk van leefgebieden dat dit resulteert in een verschuiving in levensvatbaarheid. Voor deze soorten is dus altijd een integrale aanpak gewenst, waarbij faunaknelpunten gelijktijdig worden aangepakt. Hierbij zijn meestal ook ontsnipperende maatregelen bij niet-provinciale infrastructuur nodig, evenals aanpak van knelpunten in de buurprovincies.
- *Weinig mobiele soorten die relatief weinig leefgebied nodig hebben (waterspitsmuis, kamsalamander, poelkikker)*: De leefgebieden voor deze soorten zijn in veel gevallen te klein en te geïsoleerd om duurzaam te zijn. Deze soorten zijn daarbij weinig mobiel, zodat de afstand tussen leefgebieden die wel in potentie geschikt zijn te groot is om één netwerk van populaties te kunnen vormen. Provinciale wegen die tussen deze leefgebieden liggen, zullen ook na ontsnipperen geen verandering brengen in de duurzaamheid van deze leefgebieden. Ook kan de aanwezigheid van andere infrastructurele barrières maken dat maatregelen bij een provinciale weg niet direct effect hebben op de duurzaamheid. Enige voorzichtigheid met deze conclusie is echter wel gewenst, omdat het lastig is gebleken om, vooral voor kamsalamander en poelkikker, een habitatkaart voor deze soorten te maken op basis van de *Ambitiekaart Noord-Holland*. Landschapselementen die voor deze soorten van belang zijn, zoals poelen, vennen, sloten en andere kleinere wateren, zijn namelijk maar voor een klein deel in deze kaart opgenomen. De hoeveelheid leefgebied is hier wellicht dus onderschat, wat de uitkomsten kan hebben beïnvloed.

Voor veertien van de onderzoeksoorten geldt dat het percentage van potentieel geschikt leefgebied dat in een duurzaam of sterk duurzaam netwerk ligt, toeneemt na gelijktijdige ontsnippering van meerdere provinciale wegen. Voor deze soorten, en nog drie andere soorten, kan een (verdere) toename worden bereikt als dit plaatsvindt in combinatie met maatregelen elders, zoals faunamaatregelen bij andere infrastructuur of de ontwikkeling van ecologische verbindingszones. Voor acht soorten geldt dan zelfs dat 100% van het potentieel geschikte leefgebied (sterk) duurzaam is. Dit duidt erop dat er nog een groot potentieel is wat betreft het versterken van de duurzaamheid van de ecologische netwerken. Het benutten van dit potentieel kan echter alleen met een integrale aanpak waarbij ook andere barrières in het landschap dan provinciale verkeerswegen worden betrokken.

Van de 68 faunaknelpunten in het *Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland* zijn er 42 geïdentificeerd op basis van informatie over hotspots van faunaslachtoffers, voor een of meerdere van de onderzoeksoorten. Dit maakt duidelijk dat, behalve de barrièrewerking van wegen, ook aanrijdingen in het verkeer op veel plekken en voor veel soorten nog steeds een probleem zijn. Op een deel van deze plekken zijn al ontsnipperende maatregelen gerealiseerd. Toch vormen aanrijdingen met fauna ook hier soms nog steeds een probleem, omdat de maatregelen onvoldoende functioneren of uitbreiding behoeven. Hierbij moet bedacht worden dat het aantal faunaknelpunten op basis van faunaslachtoffers naar verwachting een onderschatting is van de werkelijkheid. Voor de meeste diersoorten ontbreken immers goede datasets van faunaslachtoffers, waardoor er hier in de analyse wegtrajecten over het hoofd kunnen zijn gezien.

Voor het oplossen van de faunaknelpunten zijn naar verwachting circa 1.763 faunapassages nodig, waarbij rekening is gehouden met al gerealiseerde faunapassages en met het gegeven dat sommige soorten van dezelfde faunapassage gebruik kunnen maken. Dit zijn er dus gemiddeld 26 per faunaknelpunt. Wanneer een faunaknelpunt voor meerdere onderzoeksoorten als knelpunt is aangewezen, zijn in veel gevallen meerdere typen faunapassages nodig. Gemiddeld zijn er twee typen faunapassages nodig, maar dit kan soms oplopen tot vijf typen ingeval een faunaknelpunt voor een groter aantal onderzoeksoorten is aangewezen en deze soorten verschillen in de eisen die ze stellen aan faunapassages. Circa 88% van de benodigde faunapassages zijn kleine faunatunnels en ecoduikers, 10% zijn boombruggen en hop-overs en 2% zijn grote faunatunnels en natuurbruggen. Voor het oplossen van de faunaknelpunten zijn naar verwachting 137 faunakeringen nodig, met een totale lengte van 559 km. Gemiddeld dus twee faunakeringen per faunaknelpunt, met samen een gemiddelde lengte van 8,3 km. Circa 50% van de benodigde faunakeringen zijn faunaschermen, 28% zijn kleinwildrasters, 20% zijn grootwildrasters of boommarterrasters en 2% zijn beplantingsschermen. Voor zowel de faunapassages als faunakeringen geldt dat de hier gepresenteerde typen, aantallen en lengtes een globale schatting zijn. De lokale omstandigheden, zowel wat betreft het landschap als de (fysieke) kenmerken van de weg en het verkeer, kunnen maken dat er van een type meer dan wel minder nodig is. Dergelijk maatwerk dient te worden verkend bij de uitwerking van de ontsnipperingsplannen per wegtraject.

Literatuur

Alterra, 2001. Handboek Robuuste Verbindingen; Ecologische randvoorwaarden. Alterra, Wageningen.

Bergers, P.J.M. 1997. Versnippering door railinfrastructuur. Een verkennende studie. IBN-rapport 262. Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Wageningen.

BIJ12, 2020. Index Natuur en Landschap. URL: https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/index-natuur-en-landschap/

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming – Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey, Leiden.

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie), 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

CBS, 2020. Ecosysteem eenheden kaart. URL: https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2017/12/ecosysteem-eenheden-kaart

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (redactie), 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland – Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey, Leiden.

FBE Noord-Holland, 2019. Reeverkenning Noord-Holland. Faunabeheereenheid Noord-Holland, Haarlem.

Hlaváč, V. en P. Anděl, 2002. On the permeability of roads for wildlife: A handbook. Agency for Nature Conservation and Landscape Protection of the Czech Republic, Praag, Tjechië.

Huijser, M.P., P. McGowen, J. Fuller, A. Hardy, A. Kociolek, A.P. Clevenger, D. Smith & R. Ament, 2008. Wildlife-Vehicle Collision Reduction Study: Report to Congress. Report FHWA-HRT-08-034. Western Transportation Institute, Montana State University, Bozeman, USA.

Huizenga, C.E., R.W. Akkermans, J.C. Buys, J. van der Coelen, H. Morelissen & L.S.G.M. Verheggen, 2010. Zoogdieren van Limburg, verspreiding en ecologie in de periode 1980-2007. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht.

Iuell, B., G.J. Bekker, R. Cuperus, J. Dufek, G. Fry, C. Hicks, V. Hlaváč, V. Keller, C. Rosell, T. Sangwine, N. Trøsløv en B. le Maire Wandall (red.), 2003. Wildlife and traffic: a European handbook for identifying conflicts and designing solutions. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

Jackson, N.D. & L. Fahrig, 2011. Relative effects of road mortality and decreased connectivity on population genetic diversity. Biological Conservation 144: 3143–3148.

Jędrzejewski, W., S. Nowak, R. Kurek, R. Myslajek, K. Stachura, B. Zawadzka en M. Pchalek, 2009. Animals and roads: Methods of mitigating the negative impact of roads on wildlife. Mammal Research Institute, Polish Academy of Sciences, Bialowieza, Polen.

Lund Ujvári, M., M. Elmeros, F. Hoedeman, K.V. Larsen, M. Schneekloth, M. Kock-Jensen, B. Sørensen, M. Vincents, C. Uldal en A. Bo Madsen, 2011. Fauna- og menneskepassager: Anlaeg og Planlaegning. Vejdirektoratet, Kopenhagen, Denemarken.

Ministerie V&W et al., 2004. MJPO – Meerjarenprogramma Ontsnippering. Ministerie van Verkeer en Waterstaat / Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit / Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Den Haag.

Morel, G.A., A.W. Dijkstra, V.E.C.L. van Sante en H.A.J. Smeets, 1999. Ontsnippering railinfrastructuur: Methodiek voor mitigatie. Holland Railconsult BV, Utrecht.

Pouwels, R., J.G.M van der Greft, M.H.C. van Adrichem, H. Kuipers, R. Jochem, M.J.S.M. Reijnen, 2008. LARCH Status A. Werkdocument 107. Wettelijke Onderzoekstaken (WOT) Natuur & Milieu / Alterra, Wageningen.

Provincie Noord-Holland, 2018. Natuurbeheerplan 2018: Natuurverbindingen.

Provincie Noord-Holland, 2019. Coalitieakkoord 2019-2023 GROENLINKS, VVD, D66 en PARTIJ VAN DE ARBEID: Duurzaam Doorpakken! Provincie Noord-Holland, Haarlem.

Provincie Noord-Holland, 2020. Noord-Holland pakt door met afronden Natuurnetwerk. URL: https://www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2020/April_2020/Noord_Holland_pakt_door_met_afronden_Natuurnetwerk [9 april 2020].

Rytwinski, T., K. Soanes, J.A.G. Jaeger, L. Fahrig, C.S. Findlay, J. Houlahan, R. van der Ree & E.A. van der Grift, 2016. How Effective Is Road Mitigation at Reducing Road-Kill? A Meta-Analysis. PLoS ONE 11(11): e0166941. doi:10.1371/journal.pone.0166941.

Seiler, A., J. Klein, G. Chapron, E.A. van der Grift & P. Schippers, 2016. Modelling the performance of road mitigation strategies: Population effects of permeability for wildlife. SAFEROAD Technical report 3. CEDR, Brussels.

Struijk, R. 2011. Het gebruik van faunapassages door reptielen. De Levende Natuur 112 (3): 108-113.

Van der Grift, E.A., R. Pouwels & R. Reijnen, 2003. Meerjarenprogramma Ontsnippering – Knelpuntenanalyse. Rapport 768. Alterra, Wageningen.

Van der Grift, E.A., 2005. De-fragmentation measures in the Netherlands: a success story? GAIA 14 (2): 144-147.

Van der Grift, E.A. & R. Pouwels, 2006. Restoring habitat connectivity across transport corridors: Identifying high-priority locations for de-fragmentation with the use of an expert-based model. In: J. Davenport & J.L. Davenport (eds.). The ecology of transportation: managing mobility for the environment: 205-231. Springer, Dordrecht, The Netherlands.

Van der Grift, E.A., R. Pouwels & R.M. Wegman, 2007. Toetsing knelpuntenlijst en prioriteitstelling in het Meerjarenprogramma Ontsnippering. Rapport 1567. Alterra, Wageningen.

Van der Grift, E.A., J. Dirksen, H.A.H Jansman, H. Kuipers & R.M.A Wegman, 2009. Actualisering doelsoorten en doelen Meerjarenprogramma Ontsnippering. Rapport 1941. Alterra, Wageningen.

Van der Grift, E.A., R. Van der Ree, L. Fahrig, S. Findlay, J. Houlahan, J.A.G. Jaeger, N. Klar, L.F. Madriñan en L. Olson, 2013. Evaluating the effectiveness of road mitigation measures. Biodiversity and Conservation 22: 425-448. DOI 10.1007/s10531-012-0421-0

Van der Grift, E.A. & F. G.W.A. Ottburg, 2014. Ontsnipperingsplan Naardermeer. Advies voor faunapassages bij de spoorlijn. Rapport 2521. Alterra, Wageningen.

Van der Grift, E.A., R. van der Ree & J.A.G. Jaeger, 2015. Guidelines for evaluating the effectiveness of road mitigation measures. In: R. van der Ree, D.J. Smith & C. Grilo (eds.). Handbook of Road Ecology, First Edition: 129-137. John Wiley & Sons, Ltd., West Sussex, UK.

Van der Grift, E.A., 2017. Ontsnipperingsplan N525. Advies voor het ontwerp en de positionering van een faunapassage. Rapport 2823. Wageningen Environmental Research, Wageningen.

Verboom, J., R. Foppen, J.P. Chardon, P.F.M. Opdam & P.C. Luttikhuizen, 2001. Introducing the key patch approach for habitat networks with persistent populations: An example for marshland birds. Biological Conservation 100 (1): 89-100.

Verkem, S., J. De Maeseneer, B. Vandendriessche, G. Verbeylen & S. Yskout, 2003. Zoogdieren in Vlaanderen – Ecologie en verspreiding van 1987 tot 2002. Natuurpunt Studie & JNM-Zoogdierenwerkgroep, Mechelen & Gent, België.

Wansink, D.E.H, G.J. Brandjes, G.J. Bekker, M.J. Eijkelenboom, B. van den Hengel, M.W. de Haan en H. Scholma, 2013. Leidraad Faunavoorzieningen bij Infrastructuur. Rijkswaterstaat, Dienst Water, Verkeer en Leefomgeving, Delft / ProRail, Utrecht.

Begrippenlijst

Biotoop
Een gebied met een uniform landschapstype waarin een bepaalde levensgemeenschap voorkomt. Binnen de biotoop is de habitat voor alle soorten van de levensgemeenschap gerealiseerd. Voorbeelden van een biotoop zijn een bos, grasland en moeras.

Connectiviteit van habitat
De mate waarin twee of meer habitatplekken met elkaar verbonden zijn.

Dispersie
Ongerichte beweging van een organisme naar een andere habitatplek (leefgebied). De term ongericht laat onverlet dat de beweging door het landschappelijk patroon gestuurd kan worden; er is echter geen ingebouwde voorkeursrichting in tegenstelling tot de trek, die altijd gericht is. Het kan gaan om zaad, spore, ei dan wel om een (meestal jong) dier. Immigratie en emigratie zijn termen die op dispersie doelen, gezien vanuit het perspectief van een habitatplek.

Dispersieafstand
De afstand die een dier aflegt tijdens dispersie.

Dispersiebarrière
Element dat de dispersiestroom van een soort relatief sterk of volledig blokkeert.

Dispersiecapaciteit
Het vermogen van een soort om zich te verbreiden. In deze studie is de dispersiecapaciteit van een soort uitgedrukt in de afstand die de soort gemiddeld aflegt tijdens dispersie.

Dispersiestroom
Het aantal individuen, zaden etc. op dispersie per tijdseenheid, bijvoorbeeld op een punt in het landschap, vanuit een habitatplek of voor landschappen als geheel.

Dosis-responsrelatie
De relatie tussen de hoeveelheid blootstelling (‘dosis’) aan een stimulus- of stressfactor en de grootte van de respons van een organisme. Dosis-responsrelaties kunnen worden beschreven met dosis-responscurves.

Draagkracht
De maximale populatie van een bepaalde soort die een bepaald leefgebied kan herbergen.

Duurzaam
Een ecologisch netwerk of landschap is duurzaam als de overlevingskans van een soort in dit netwerk of landschap groter is dan 95% in 100 jaar.

Ecologisch netwerk
Verzameling habitatplekken (leefgebieden) waarbinnen één netwerkpopulatie van een soort kan functioneren. Dat houdt in dat alle plekken voor individuen van de soort bereikbaar zijn middels dispersie, maar laat onverlet dat een deel in de praktijk onbezet kan zijn.

Extinctie
Uitsterven. Dit kan betrekking hebben op een lokale populatie, een netwerkpopulatie, een specifieke regio of land of de wereld. In het laatste geval spreken we van extinctie van de soort. Onder uitsterven van een lokale populatie verstaan we dat er gedurende een voortplantingscyclus geen potentiële reproductieve eenheid in een habitatplek aanwezig is.

Faunaknelpunt
Een wegtraject waar – op korte of lange termijn – matige, grote of zeer grote faunawinst kan worden behaald bij ontsnippering of er een relatief groot risico is op faunaslachtoffers als gevolg van aanrijdingen.

Faunawinst
Er is sprake van faunawinst voor een soort wanneer er als gevolg van ontsnippering:
- niet-duurzame netwerken veranderen in duurzame of sterk duurzame netwerken, duurzame netwerken duurzaam blijven, maar waar de uitsterfkans wel met minimaal 1% afneemt en duurzame netwerken veranderen in sterk duurzame netwerken; en
- de draagkrachttoename (in aantal RE) van het netwerk na ontsnippering groter is dan de norm voor een klein leefgebied.

Fragmentatie
Synoniem voor versnippering.

Habitat
De specifieke plaats of het leefgebied waar een organisme zich ophoudt en waar aan alle eisen voor voortplanting en overleving van een soort wordt voldaan.

Habitatplek
Ruimtelijk gedefinieerde plek waar habitat van een soort is gerealiseerd.

Habitatkwaliteit
Mate waarin een habitatplek voldoet aan de voorwaarden die een soort voor voortplanting en overleving stelt aan zijn omgeving.

Harde barrière
Element dat niet passeerbaar is voor een soort.

Home range
Het (dagelijkse) leefgebied waarbinnen een dier leeft. De grenzen van de home range kunnen door het dier worden gemarkeerd, maar dat hoeft niet.

Hotspot
Concentratie van faunaslachtoffers op een verkeersweg, spoorweg of in een vaarweg.

Isolatie
Afzondering. Isolatie van populaties is het gecombineerde effect van de weerstand van het landschap, bijvoorbeeld door infrastructuur, en de afstand tussen habitatplekken.

Klein leefgebied
Een habitatplek die kleiner is dan 10% van het oppervlak van een sleutelgebied.

Leefgebied
Synoniem voor habitatplek.

Levensvatbare populatie
Een populatie van een zodanige omvang dat de uitsterfkans kleiner is dan 5% in 100 jaar.

Levensvatbare netwerkpopulatie
Een netwerkpopulatie van een zodanige omvang dat de uitsterfkans kleiner is dan 5% in 100 jaar.

Lokale populatie
Een ruimtelijk af te grenzen populatie waarbinnen ‘random mating’ plaatsvindt.

Metapopulatie
Synoniem voor netwerkpopulatie.

Metapopulatiedynamiek
Wisselingen in het bezettingspatroon van een metapopulatie. Het meest sprekende fenomeen is het proces van lokaal uitsterven en herkoloniseren, waardoor de verspreiding over een ecologisch netwerk voortdurend verschuift. Ook in het geval dat geen uitsterven en koloniseren wordt waargenomen, zijn er in ieder geval onafhankelijke fluctuaties in de dichtheden.

MVP (Minimum Viable Population)
Synoniem voor levensvatbare populatie.

Netwerkpopulatie
Ruimtelijk gestructureerde populatie, verdeeld in lokale populaties die in habitatplekken voorkomen, die met elkaar via dispersie een ecologisch netwerk vormen. Netwerkpopulaties kunnen ontstaan door versnippering, maar kunnen ook in van nature heterogene landschappen voorkomen.

Ontsnippering
Het nemen van maatregelen – zoals de aanleg van faunapassages – om de versnipperende effecten van infrastructuur weg te nemen of te beperken.

Oppervlaktebehoefte
De eisen die een soort stelt aan de omvang van zijn leefgebied om te kunnen overleven.

Populatie
Een groep organismen van dezelfde soort die samenleven in een leefgebied en zich met elkaar kunnen voortplanten.

Populatiedichtheid
Het aantal individuen van een soort per oppervlakte-eenheid.

Random mating
De ideale situatie waarin alle individuen van de ene sekse gelijke kansen hebben om partner te worden van alle individuen van de andere sekse. De term komt uit de populatiegenetica.

Reproductieve eenheid (RE)
Het minimumaantal dieren dat voor de voortplanting kan zorgen. In veel gevallen is dat een mannetje en een vrouwtje (een paar). In een beperkt aantal gevallen is het een kleine sociale groep.

Sleutelgebied
Leefgebied dat wordt bewoond door een sleutelpopulatie.

Sleutelpopulatie
Relatief grote populatie die levensvatbaar is onder de conditie dat er één immigrant per generatie is (Verboom et al., 2001). Er is netto meestal een dispersiestroom vanuit een sleutelpopulatie in de richting van de overige delen van het ecologisch netwerk.

SMART-doelen
Doelen die Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden zijn.

Soortprofiel
Een beschrijving van de levenswijze en het leefgebied van een soort. Daarnaast bevat een soortprofiel normen voor ruimtelijke randvoorwaarden, zoals een minimaal vereist oppervlak voor populaties van verschillende grootte (i.v.m. overlevingskans) en afstandsmaten voor uitwisseling tussen (netwerk)populaties.

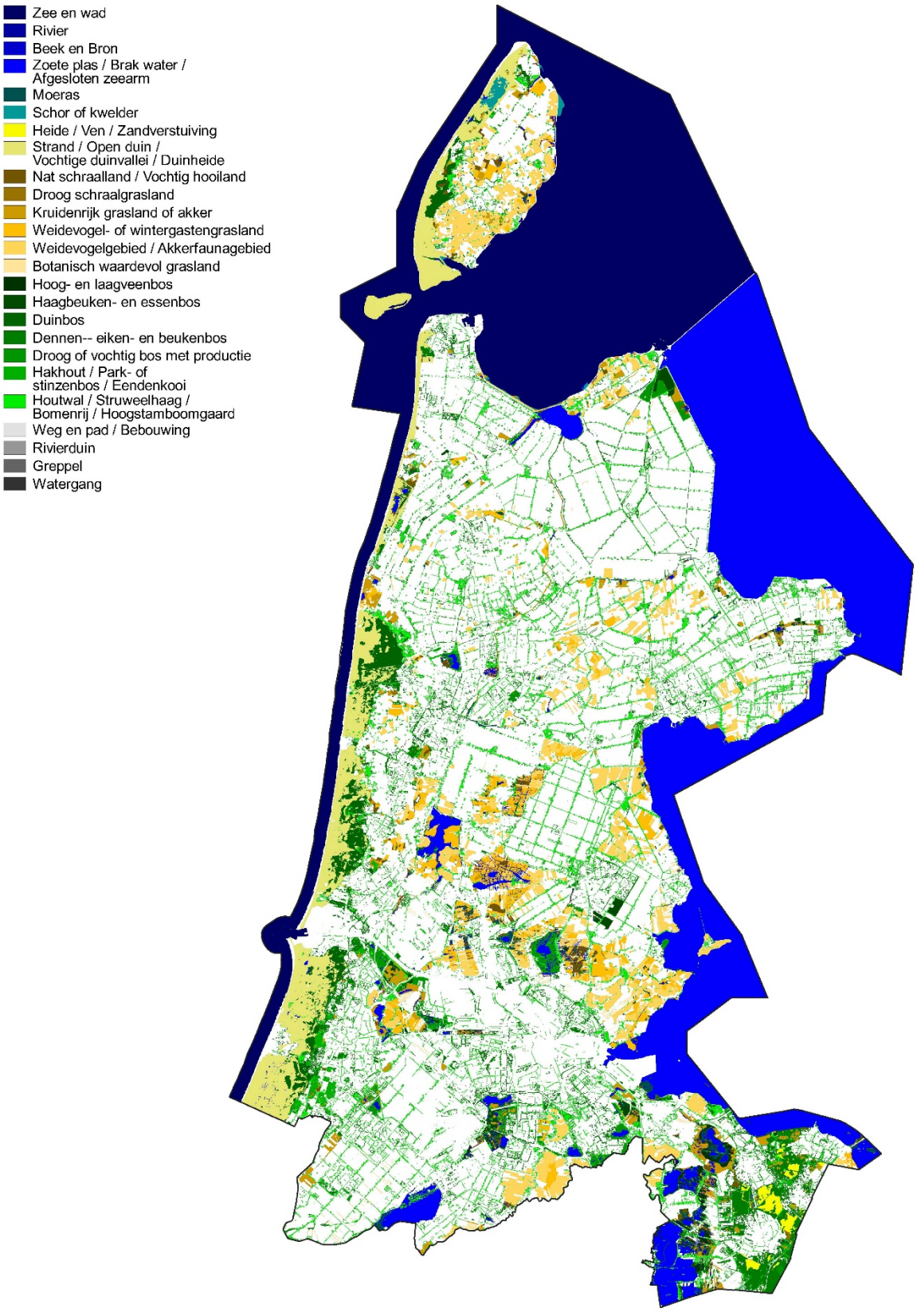
Sterk duurzaam
Een ecologisch netwerk of landschap is sterk duurzaam als de overlevingskans van een soort in dit netwerk of landschap groter is dan 99% in 100 jaar.

Versnippering
Het uiteenvallen van het leefgebied van een planten- of diersoort in kleinere eenheden (snippers of fragmenten) habitat, die worden gescheiden door als habitat ongeschikt terrein of een barrière. Indien in een reeds versnipperd leefgebied of in een landschap met verspreid liggende habitatplekken, de isolatie van deze habitatplekken verder toeneemt of de oppervlakte van de plekken verder afneemt, spreken we ook van versnippering.

Weerstand van het landschap
De mate waarin een landschap de dispersie beïnvloedt – met de daarin aanwezige habitatplekken, stapstenen, corridors en barrières – in vergelijking tot de dispersie in continue habitat. Weerstand is te meten als het verschil tussen de dispersieafstanden in een continu en versnipperd landschap. Men kan ook spreken van de weerstand van een afzonderlijk element, zoals een verkeersweg of vorm van landgebruik, eveneens in vergelijking tot continue habitat.

Zachte barrière
Element dat beperkt passeerbaar is voor een soort.

Bijlage 1 Ambitiekaart Noord-Holland

Bijlage 2 Habitatkaarten

Tabel B2.1 *Inschatting draagkracht van de natuur- en landschapstypen in de Ambitiekaart Noord-Holland per onderzoeksoort op basis van een expertoordeel. Legenda: 1 = optimaal habitat; 0,5 = suboptimaal habitat; 0,1 = marginaal habitat; 0 = ongeschikt habitat. Alleen natuur- en landschapstypen die in Noord-Holland voorkomen, zijn opgenomen in de tabel. Opp. (ha) = totale oppervlakte van het betreffende natuur- en landschapstype in Noord-Holland; Opp. (%) = het percentage van de oppervlakte ten opzichte van de totale NNN in Noord-Holland.*

Code	Natuur- en landschapstypen	Opp. (ha)	Opp. (%)	Rosse woelmuis	Waterspitsmuis	Noordse woelmuis	Eekhoorn	Bunzing	Bever	Ree	Das	Boommarter	Otter	Zandhagedis	Hazelworm	Ringslang	Kamsalamander	Heikikker	Poelkikker	Gewone pad	Rugstreeppad	Heideblauwtje	Aardbeivlinder
A01.01.00	Weidevogelgebied	13.960	19,8	0	0	0	0	0,5	0	0,1	1	0	0	0	0	0,1	0	0	0,1	0,5	0,5	0	0
A01.02.00	Akkerfaunagebied	103	0,1	0	0	0	0	1	0	0,5	0,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
A02.01.00	Botanisch waardevol grasland	279	0,4	0	0	0	0	0	0	1	0,1	0	0	0	0	0	0	0	0	0,1	1	0	1
L01.02.00	Houtwal en houtsingel	<1	<0,05	0,1	0	0	0,1	1	0	1	1	0	0	0	0,1	0,5	0	0	0	1	0	0	0
L01.06.00	Struweelhaag	149	0,2	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
L01.07.00	Laan	1	<0,05	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
L01.09.00	Hoogstamboomgaard	97	0,1	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
L01.12.00	Griendje	<1	<0,05	1	0,1	0	0	1	1	1	0	0	0,1	0	0	1	0,5	0	0	1	0	0	0
L01.13.00	Bomenrij of solitaire boom	6.039	8,6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
N01.01.00	Zee en wad	57	0,1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
N01.02.00	Duin- en kwelderlandschap	<1	<0,05	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
N02.01.00	Rivier	9	<0,05	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
N03.01.00	Beek en Bron	13	<0,05	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
N04.01.00	Kranswierwater	334	0,5	0	1	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	1	1	0	0
N04.02.00	Zoete Plas	6.918	9,8	0	1	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0
N04.03.00	Brak water	209	0,3	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
N04.04.00	Afgesloten zeearm	104	0,1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
N05.01.00	Moeras	<1	<0,05	0	1	1	0	1	1	0,1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0,5

Code	Natuur- en landschapstypen	Opp. (ha)	Opp. (%)	Rosse woelmuis	Waterspitsmuis	Noordse woelmuis	Eekhoorn	Bunzing	Bever	Ree	Das	Boommarter	Otter	Zandhagedis	Hazelworm	Ringslang	Kamsalamander	Heikikker	Poelkikker	Gewone pad	Rugstreeppad	Heideblauwtje	Aardbeivlinder
N05.01.01	Krabbescheervelden	9	<0,05	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0,1	0	1	0,1	0	0
N05.01.02	Landriet	517	0,7	0,5	0,5	0,5	0	1	0,5	0,1	0	0	0,1	0	0	0,5	0	0,1	0	1	0,5	0	0
N05.01.03	Waterriet	6	<0,05	0	1	1	0	0,1	0,5	0	0	0	0,5	0	0	1	0	0,5	0	1	0,5	0	0
N05.01.06	Moerasstruweel	27	<0,05	0,5	0,5	0,1	0	0,5	1	0,1	0	0	0	0	0	1	0	0,5	0	1	0,1	0	0
N05.01.07	Moerasloofbos	100	0,1	0,5	1	0,1	0	0,5	1	0,1	0	0,5	0	0	0	0,5	0	0,5	0	1	0,1	0	0
N05.01.09	Laagveen	7	<0,05	0	0,5	0	0	0	0	0	0	0	0,1	0	0	0,5	0	1	0	1	0	0	0,5
N05.01.10	Hoogveenbos	3	<0,05	0,5	1	0	0,5	0,5	0,5	0,1	0	0,5	0	0	0	0,5	0	0,5	0	0,1	0	0	0
N05.01.11	Galigaanmoerassen	1	<0,05	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,5	0	0	0	1	0	0	0
N05.01.13	Open zand	2	<0,05	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,1	0	0
N05.02.00	Gemaaid rietland	195	0,3	0	0,5	0,5	0	0,5	0,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0,1	0	0,5	0,5	0	0
N06.01.00	Veenmosrietland en moerasheide	290	0,4	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0,5	0	0	1	0	0,5	0	1	0	0	0
N06.02.00	Trilveen	8	<0,05	0	0,1	0,1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0,5	0	0,1	0	0	0
N06.04.00	Vochtige heide	22	<0,05	0,1	0	0	0	0,1	0	0,1	0,5	0	0	0,5	0	1	0	1	0	0,1	0,1	1	0,5
N06.05.00	Zwak gebufferd ven	1	<0,05	0	0	0	0	0,1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0
N06.06.00	Zuur ven en hoogveenven	3	<0,05	0	0	0	0	0,1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0
N07.01.00	Droge heide	772	1,1	0,5	0	0	0	0,1	0	1	0,5	0	0	1	1	0,1	0	0,1	0	0,1	0,1	1	0,5
N07.02.00	Zandverstuiving	32	<0,05	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
N08.01.00	Strand en embryonaal duin	753	1,1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
N08.02.00	Open duin	1	<0,05	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,5	0	0	0	0	0	0,5	0,5	0	0
N08.03.00	Vochtige duinvallei	962	1,4	0,1	0,1	0,5	0	0,5	0	0,1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	1
N08.04.00	Duinheide	1.039	1,5	0,1	0	0	0	0,5	0	1	0	0	0	1	1	0,1	0	0	0	0,1	0,1	1	0,5
N09.01.00	Schor of kwelder	366	0,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
N10.01.00	Nat schraalland	549	0,8	0	0	1	0	0,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0,5	0,1	0	1
N10.02.00	Vochtig hooiland	1.042	1,5	0,1	0	0,5	0	0,5	0	0,1	1	0	0	0	0	0	0	0,5	0	0,5	0,1	0	0,5
N11.01.00	Droog schraalgrasland	123	0,2	0,1	0	0,5	0	0,1	0	0,1	0,1	0	0	0,1	0	0	0	0	0	0,1	0,1	0	1
N12.01.00	Bloemdijk	4	<0,05	0	0	0	0	0,5	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0,5	0	0	0
N12.02.00	Kruiden- en faunarijk grasland	3.740	5,3	0,5	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0,5	0,5	0	0
N12.03.00	Glanshaverhooiland	87	0,1	0	0	0	0	0,1	0	0,1	0,1	0	0	0	0	0	0	0	0	0,5	0	0	0
N12.04.00	Zilt- en overstromingsgrasland	441	0,6	0	0	0	0	0,5	0	0,1	0,1	0	0	0	0	0	0	0,1	0	1	1	0	0

Code	Natuur- en landschapstypen	Opp. (ha)	Opp. (%)	Rosse woelmuis	Waterspitsmuis	Noordse woelmuis	Eekhoorn	Bunzing	Bever	Ree	Das	Boommarter	Otter	Zandhagedis	Hazelworm	Ringslang	Kamsalamander	Heikikker	Poelkikker	Gewone pad	Rugstreeppad	Heideblauwtje	Aardbeivlinder
N12.05.00	Kruiden- of faunarijke akker	213	0,3	0	0	0	0	1	0	0,5	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0,1	0,5	0	0
N12.06.00	Ruigteveld	6	<0,05	0,5	0	0,5	0	0,5	0	0,5	0,1	0	0	0	0	0,5	0	0	0	0,5	0	0	0
N13.01.00	Vochtig weidevogelgrasland	5.900	8,4	0	0	0	0	1	0	0,5	1	0	0	0	0	0,1	0	0	0	0,5	1	0	0
N13.02.00	Wintergastenweide	49	0,1	0	0	0	0	0	0	0,1	0,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
N14.01.00	Rivier- en beekbegeleidend bos	<1	<0,05	1	0,5	0	1	0,5	1	0,5	0,5	1	0	0	1	0,5	0	0,5	0	0,5	0,5	0	0
N14.02.00	Hoog- en laagveenbos	966	1,4	1	0,5	0	0	0,5	1	1	1	0,5	0	0	0	0,5	0	0,5	0	0,5	0	0	0
N14.03.00	Haagbeuken- en essenbos	1.140	1,6	1	0,5	0	0,5	0,5	1	1	1	1	0	0	0	0,5	0	0	0	0,5	0	0	0
N15.01.00	Duinbos	4.962	7,1	1	0	0	1	0,5	0	1	0	1	0	0,1	1	0,1	0	0	0	0,5	0,5	0	0
N15.02.00	Dennen-, eiken- en beukenbos	8.440	12,0	1	0	0	1	0,1	1	1	1	1	0	0	1	0,1	0	0	0	0,1	0	0	0
N16.01.00	Droog bos met productie	205	0,3	0,5	0	0	0,5	0,1	0,5	1	0,5	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
N16.02.00	Vochtig bos met productie	2.043	2,9	0,5	0	0	0,5	0,1	1	1	0,5	1	0	0	1	0,1	0	0	0	0,1	0,1	0	0
N17.01.00	Vochtig hakhout en middenbos	109	0,2	1	0	0	0,1	0,5	1	1	0,5	0,5	0	0	0	0,1	0	0	0	0,5	0,1	0	0
N17.02.00	Droog hakhout	5	<0,05	1	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0,1	0	0	0	1	0	0	0
N17.03.00	Park- of stinzenbos	730	1,0	1	0	0	1	0,1	0	1	0,5	1	0	0	1	0,1	0	0	0	0,5	0	0	0
N17.04.00	Eendenkooi	37	0,1	0	0	0	0	0,5	0,1	0	0	0	0,5	0	0	0,1	0	0	0	1	1	0	0
W00.01.00	Weg en pad	247	0,4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
W00.02.00	Overig	17	<0,05	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
W00.03.00	Bebouwing	18	<0,05	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
W00.04.00	Bomenrij of heg	1	<0,05	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
W00.05.00	Steenglooiing of krib	11	<0,05	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
W00.06.00	Agrarisch	20	<0,05	0	0	0	0	0,1	0	0,5	0,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
W00.07.00	Spoor	<1	<0,05	0	0	0	0	0,1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
W01.01.00	Rivierduin- open zand in riviergebied	<1	<0,05	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,1	1	0	0
W02.01.00	Greppel	24	<0,05	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,1	0	0	0
W03.01.00	Breed water	1	<0,05	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0,1	0,1	0,1	0,1	0	0
S01.13.00	Bomenrij of solitaire boom in kern	5.820	8,3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T15.02.00	Dennen-, eiken- en beukenbos in kern	20	<0,05	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabel B2.2 *Gebruikte additionele beslisregels voor het vervaardigen van de habitatkaarten.*

Onderzoeksoort	Beslisregels
Zoogdieren	
Rosse woelmuis	Geen
Waterspitsmuis	Zoete plas: alleen de randzones tot 25 m uit de oever zijn als habitat beschouwd.
Noordse woelmuis	Zoete plas: alleen de randzones tot 25 m uit de oever zijn als habitat beschouwd.
Eekhoorn	Geen
Bunzing	Geen
Bever	Zoete plas: alleen de randzones tot 50 m uit de oever zijn als habitat beschouwd. Afgesloten zeearm: alleen de randzones tot 50 m uit de oever zijn als habitat beschouwd. Dennen-, eiken- en beukenbos: als habitat beschouwd onder voorwaarde dat dit in laagveen- of zeekleigebied ligt.
Ree	Geen
Das	Geen
Boommarter	Geen
Otter	Geen
Reptielen	
Zandhagedis	Geen
Hazelworm	Geen
Ringslang	Afgesloten zeearm: alleen de randzones tot 100 m uit de oever zijn als habitat beschouwd, op plekken waar de oever grenst aan geschikte landhabitat.
Amfibieën	
Kamsalamander	Alle natuur- en landschapstypen in straal van 100 m rond geschikte wateren zijn als habitat beschouwd.
Heikikker	Zoete plas: alleen de randzones tot 50 m uit de oever zijn als habitat beschouwd.
Poelkikker	Alle natuur- en landschapstypen in straal van 100 m rond geschikte wateren zijn als habitat beschouwd.
Gewone pad	Zoete plas: alleen de randzones tot 50 m uit de oever zijn als habitat beschouwd.
Rugstreeppad	Zoete plas: alleen de randzones tot 50 m uit de oever zijn als habitat beschouwd.
Overig	
Heideblauwtje	Geen
Aardbeivlinder	Geen

Bijlage 3 Doorlaatbaarheidskaarten

Tabel B3.1 *Inschatting barrièrewerking van de Ecosysteem Eenheden (CBS, 2020) per onderzoeksoort, op basis van een expertoordeel. Legenda: 1 = 100% doorlaatbaar, d.w.z. dispersieafstand niet beïnvloed; 0,5 = 50% doorlaatbaar, d.w.z. dispersieafstand is binnen het betreffende ecosysteem gehalveerd; 0,1 = 10% doorlaatbaarheid, d.w.z. dispersieafstand is binnen het betreffende ecosysteem gereduceerd tot een tiende van de gemiddelde dispersiecapaciteit; 0 = 0% doorlaatbaar, d.w.z. 100% barrière.*

Ecosysteem Eenheid	Opp. (ha)	Opp. (%)	Rosse woelmuis	Waterspitsmuis	Noordse woelmuis	Eekhoorn	Bunzing	Bever	Ree	Das	Boommarter	Otter	Zandhagedis	Hazelworm	Ringslang	Kamsalamander	Heikikker	Poelkikker	Gewone pad	Rugstreeppad	Heideblauwtje	Aardbeivlinder
Non-perennial plants	42.696	15,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,5	1	1	1	0,1	1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,5	1	0,1	0,1
Perennial plants	12.867	4,5	0,1	0,1	0,1	0,1	0,5	0,5	1	1	0,1	1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,5	1	0,1	0,1
Greenhouses	1.328	0,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Meadows (grazing)	67.003	23,5	0,1	0,1	0,5	0,1	1	1	1	1	0,1	1	0	0	0,1	0,5	1	1	1	1	0,1	0,1
Bushes and hedges bordering fields	2.209	0,8	1	0,1	0,5	0,5	1	0,1	1	1	0,5	1	0,1	1	1	0,5	0,5	0,5	1	1	0,1	0,1
Farmyards and barns	2.594	0,9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dunes with permanent vegetation	9.628	3,4	1	0,1	0,1	0,5	1	0	1	1	0,5	0,1	0,5	0,5	0,1	0,1	0,1	0,1	1	1	0,1	0,5
Active coastal dunes	9.905	3,5	0,1	0	0	0	0,1	0	0,5	0,5	0	0	0,5	0,5	0	0	0	0	0	0,5	0,1	0,1
Deciduous forest	5.804	2,0	1	0,1	0,1	1	1	0,5	1	1	1	0,1	0,5	1	1	0,5	0,5	0,5	1	1	0,1	0,1
Coniferous forest	541	0,2	1	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0,5	1	0,5	0,1	0,1	0,1	0,5	0,5	0,1	0,1
Mixed forest	1.293	0,5	1	0,1	0,1	1	1	0,5	1	1	1	0,1	0,5	1	1	0,5	0,5	0,5	1	1	0,1	0,1
Heath land	783	0,3	1	0	0	0,1	1	0	1	1	0,1	0	1	1	1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,5	1	1
Inland dunes	191	0,1	0,1	0	0	0,1	0,5	0	1	1	0,1	0	1	1	0,1	0	0	0	0	0,1	0,5	0,1
Fresh water wetland	2.346	0,8	0,5	1	1	0	1	1	0,1	0,1	0,1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0
(semi) Natural grassland	7.209	2,5	0,5	0,5	0,5	0,1	1	1	1	1	0,5	1	0,1	0,5	1	0,5	1	1	1	1	0,5	1
Public green space	9.728	3,4	0,1	0	0	0,1	0,1	0	0,5	0,5	0,1	0	0	0	0,1	0	0	0	0,1	0,1	0	0
Other unpaved terrain	26.854	9,4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
River flood basin	1.584	0,6	0	1	1	0	1	1	1	1	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0

Ecosysteem Eenheid	Opp. (ha)	Opp. (%)	Rosse woelmuis	Waterspitsmuis	Noordse woelmuis	Eekhoorn	Bunzing	Bever	Ree	Das	Boommarter	Otter	Zandhagedis	Hazelworm	Ringslang	Kamsalamander	Heikikker	Poelkikker	Gewone pad	Rugstreeppad	Heideblauwtje	Aardbeivlinder
Salt marsh	79	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Residential area	25.446	8,9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Industry: offices and businesses	7.746	2,7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Services: offices and businesses	11.175	3,9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Public administration: offices and businesses	139	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Roads, parking lots, runways, other	11.443	4,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Forestry: offices and businesses	7	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fishery: offices and businesses	16	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Non-commercial services: offices and businesses	2.523	0,9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sea	267	0,1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lakes and ponds	21.285	7,5	0	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0
Rivers and streams	451	0,2	0	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0

Tabel B3.2 *Inschatting barrièrewerking van infrastructuur per onderzoeksoort op basis van een expertoordeel. Legenda: 1 = 100% barrière; 0 = geen barrière.*

A. Voor bewegingen tussen lokale populaties

Type infrastructuur	Wegbreedte	Rosse woelmuis	Waterspitsmuis	Noordse woelmuis	Eekhoorn	Bunzing	Bever	Ree	Das	Boommarter	Otter	Zandhagedis	Hazelworm	Ringslang	Kamsalamander	Heikikker	Poelkikker	Gewone pad	Rugstreeppad	Heideblauwtje	Aardbeivlinder
Autosnelweg	>10	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Autoweg	>10	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
GOW buiten bebouwde kom[1]	2-4	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0
GOW buiten bebouwde kom	4-7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
GOW buiten bebouwde kom	>7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
GOW binnen bebouwde kom	2-4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
GOW binnen bebouwde kom	4-7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
GOW binnen bebouwde kom	>7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ETW buiten bebouwde kom[2]	2-4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0
ETW buiten bebouwde kom	4-7	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0
ETW buiten bebouwde kom	>7	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ETW binnen bebouwde kom	2-4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ETW binnen bebouwde kom	4-7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ETW binnen bebouwde kom	>7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Overige wegen binnen bebouwde kom	2-4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Overige wegen buiten bebouwde kom	2-4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spoorweg 1-sporig	divers	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Spoorweg meersporig	divers	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vaarweg harde oeverbeschoeiing	divers	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vaarweg geen harde oeverbeschoeiing	divers	1	0	0	1	1	0	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1

1 GOW = Gebiedsontsluitingsweg

2 ETW = Erftoegangsweg

B. Voor bewegingen tussen netwerken van populaties

Type infrastructuur	Wegbreedte	Rosse woelmuis	Waterspitsmuis	Noordse woelmuis	Eekhoorn	Bunzing	Bever	Ree	Das	Boommarter	Otter	Zandhagedis	Hazelworm	Ringslang	Kamsalamander	Heikikker	Poelkikker	Gewone pad	Rugstreeppad	Heideblauwtje	Aardbeivlinder
Autosnelweg	>10	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Autoweg	>10	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
GOW buiten bebouwde kom[1]	2-4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GOW buiten bebouwde kom	4-7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
GOW buiten bebouwde kom	>7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
GOW binnen bebouwde kom	2-4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
GOW binnen bebouwde kom	4-7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
GOW binnen bebouwde kom	>7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ETW buiten bebouwde kom[2]	2-4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ETW buiten bebouwde kom	4-7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0
ETW buiten bebouwde kom	>7	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ETW binnen bebouwde kom	2-4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ETW binnen bebouwde kom	4-7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ETW binnen bebouwde kom	>7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Overige wegen binnen bebouwde kom	2-4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Overige wegen buiten bebouwde kom	2-4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spoorweg 1-sporig	divers	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spoorweg meersporig	divers	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0
Vaarweg harde oeverbeschoeiing	divers	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0
Vaarweg geen harde oeverbeschoeiing	divers	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0

1 GOW = Gebiedsontsluitingsweg

2 ETW = Erftoegangsweg

Tabel B3.3 *Inschatting barrièrewerking van bestaande rasters en schermen per onderzoeksoort op basis van een expertoordeel. Legenda: 1 = 100% barrière; 0 = geen barrière.*

Type raster/scherm	Rosse woelmuis	Waterspitsmuis	Noordse woelmuis	Eekhoorn	Bunzing	Bever	Ree	Das	Boommarter	Otter	Zandhagedis	Hazelworm	Ringslang	Kamsalamander	Heikikker	Poelkikker	Gewone pad	Rugstreeppad	Heideblauwtje	Aardbeivlinder
Geluidsscherm	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Afrastering met gaas[1]	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fauna geleide rail	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0
Fauna geleidewand	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0
Paddenwand	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0
Palenrij met paddenwand	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0
Raster[1]	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Raster met paddenwand[2]	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0
Scheiding: onbekend[1]	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stobbenstrook	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

1 Kenmerken raster te onduidelijk om deze als barrière te classificeren.

2 Kenmerken raster te onduidelijk om deze als barrière voor de grotere diersoorten te classificeren.

Tabel B3.4 *Inschatting van de geschiktheid van (geplande) ecologische corridors voor de onderzoeksoorten op basis van een expertoordeel. Legenda: 0 = soort kan in potentie geen gebruikmaken van de corridor;* ***1*** *= soort kan in potentie gebruik maken van de corridor, en is aangewezen als doelsoort voor de corridor; 1 = soort kan in potentie gebruikmaken van de corridor, maar is niet aangewezen als doelsoort voor de corridor (Provincie Noord-Holland, 2018).*

Code	Naam	Biotoop	Breedte (m)	Rosse woelmuis	Waterspitsmuis	Noordse woelmuis	Eekhoorn	Bunzing	Bever	Ree	Das	Boommarter	Otter	Zandhagedis	Hazelworm	Ringslang	Kamsalamander	Heikikker	Poelkikker	Gewone pad	Rugstreeppad	Heideblauwtje	Aardbeivlinder
ANV1	Natuurverbinding Amsterdamse Bos, Westeinderplassen en omgeving	water, gras, moeras	5	0	**1**	**1**	0	1	0	0	0	0	1	0	0	**1**	0	1	0	1	1	0	0
ANV2	Natuurverbinding Groene as Amsterdam zuidoost	water, gras, moeras	15	0	**1**	**1**	0	1	0	0	0	0	**1**	0	0	**1**	0	1	0	1	1	0	0
ANV3	Natuurverbinding De Vecht	water, gras, moeras	10	0	**1**	0	0	1	0	0	0	0	**1**	0	0	**1**	0	1	0	1	1	0	0
ANV4	Natuurverbinding 't Gooi	gradiënt van droge naar natte natuur	15	0	0	0	0	1	0	1	1	0	**1**	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0
KNV1	Natuurverbinding Kop van Noord-Holland	water, gras, moeras	10	0	**1**	0	0	1	0	0	0	0	**1**	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0
KNV2	Natuurverbinding Dijk IJsselmeerkust	water, gras	15	0	**1**	0	0	1	0	0	0	0	**1**	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0
KNV3	Natuurverbinding Amstelmeerkanaal	water, gras, moeras	15	0	**1**	0	0	1	0	0	0	0	**1**	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0
LNV1	Natuurverbinding Wormer- en Jisperveld, Purmerland en Purmerringvaart	water, gras, moeras	10	0	**1**	**1**	0	1	0	0	0	0	**1**	0	0	**1**	0	1	0	1	1	0	0
LNV2	Natuurverbinding Eilandspolder - Wormer- en Jisperveld	water, gras, moeras	10	0	**1**	**1**	0	1	0	0	0	0	**1**	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0
NNV1	Natuurverbinding Kolhorn - Omval - Schermerhorn	water, gras, moeras	5	0	**1**	**1**	0	1	0	0	0	0	**1**	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0
NNV2	Natuurverbinding Noordhollands duinreservaat - Eilandspolder	duin, water, gras, moeras	5	0	**1**	**1**	0	1	0	0	0	0	**1**	0	0	**1**	0	1	0	1	1	0	0
NNV3	Natuurverbinding Marquette - Driehoek van Assem	water, gras, moeras	20	0	**1**	**1**	0	1	0	0	0	0	**1**	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0

Code	Naam	Biotoop	Breedte (m)	Rosse woelmuis	Waterspitsmuis	Noordse woelmuis	Eekhoorn	Bunzing	Bever	Ree	Das	Boommarter	Otter	Zandhagedis	Hazelworm	Ringslang	Kamsalamander	Heikikker	Poelkikker	Gewone pad	Rugstreeppad	Heideblauwtje	Aardbeivlinder
NNV4	Natuurverbinding Alkmaardermeer - Noordzeekanaal	water, gras, moeras	20	0	**1**	**1**	0	1	0	0	0	0	**1**	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0
ZNV1	Natuurverbinding Haarlemmermeer en omgeving	water, gras, moeras, bos	10	0	0	0	0	1	0	0	0	0	**1**	0	0	**1**	0	1	0	1	1	0	0
ZNV2	Natuurverbinding Amsterdam West	gras, moeras, bos	5	0	**1**	0	0	1	0	0	0	**1**	0	0	0	**1**	0	0	0	1	**1**	0	0
ZNV4	Natuurverbinding Zuid-Kennemerland - Spaarnwoude	water, gras, bos	20	0	**1**	0	0	1	0	0	0	**1**	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0
WNV1	Natuurverbinding West-Friesland	water, gras, moeras, bos	5	0	**1**	0	0	1	0	0	0	0	**1**	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0

Tabel B3.5 *Inschatting van de geschiktheid van (geplande) faunapassages voor de onderzoeksoorten op basis van een expertoordeel. Alleen voor robuuste faunapassages is een inschatting gemaakt, i.e. voor natuurbruggen en grote faunatunnels. Legenda: 0 = soort kan in potentie geen gebruikmaken van de faunapassage; 1 = soort kan in potentie gebruikmaken van de faunapassage; N = natuurbrug; GF = grote faunatunnel.*

Regio	Infrastructurele barrière	Naam faunapassage	Type	Biotoop	Breedte (m)	Rosse woelmuis	Waterspitsmuis	Noordse woelmuis	Eekhoorn	Bunzing	Bever	Ree	Das	Boommarter	Otter	Zandhagedis	Hazelworm	Ringslang	Kamsalamander	Heikikker	Poelkikker	Gewone pad	Rugstreeppad	Heideblauwtje	Aardbeivlinder
Het Gooi	N524 / spoorlijn	Zanderij Crailoo	N	bos, heide	50	1	0	0	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Het Gooi	A27 / spoorlijn	Zwaluwenberg	N	bos, heide	50	1	0	0	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Het Gooi	N417	Hoorneboeg	N	bos, heide	40	1	0	0	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Het Gooi	A1 / Naarderstraat	Laarderhoogt	N	bos, heide	30	1	0	0	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Het Gooi	spoorlijn	Anna's Hoeve	N	bos, heide	40	1	0	0	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Het Gooi	A27	Monnikenberg	GF	bos, heide	40	1	0	0	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Het Gooi	N525	Westerheide	N	bos, heide	40	1	0	0	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Vechtstreek	N236	Natrix 1	GF	moeras	75	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1
Vechtstreek	N236	Natrix 2	GF	moeras	55	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1
Kennemerland	Zandvoortselaan	Zandpoort	N	open duin	40	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	1
Kennemerland	spoorlijn	Duinpoort	N	open duin	40	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	1
Kennemerland	N200	Zeepoort	N	open duin	40	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	1

Bijlage 4 Areaal soorten

Tabel B4.1 *Areaal van de onderzoeksoorten in de provincie Noord-Holland. Habitat die geschikt is voor de soort maar buiten het hier beschreven areaal van de soort valt, is niet meegenomen in de duurzaamheidsanalyses.*

Onderzoeksoort	Areaal
Zoogdieren	
Rosse woelmuis	hele provincie, incl. Texel
Waterspitsmuis	hele provincie, incl. Texel
Noordse woelmuis	hele provincie, incl. Texel
Eekhoorn	hele provincie, behalve Texel
Bunzing	hele provincie, behalve Texel
Bever	hele provincie, behalve Texel
Ree	hele provincie, behalve Texel
Das	in Het Gooi en de Vechtstreek, met het Amsterdam-Rijnkanaal als westgrens
Boommarter	hele provincie, behalve Texel
Otter	hele provincie, behalve Texel
Reptielen	
Zandhagedis	alleen op pleistocene zandgronden en in de duinen, niet op Texel
Hazelworm	alleen op pleistocene zandgronden en in de duinen, niet op Texel
Ringslang	hele provincie, behalve Texel
Amfibieën	
Kamsalamander	alleen op pleistocene zandgronden
Heikikker	hele provincie, incl. Texel
Poelkikker	alleen op pleistocene zandgronden en in de duinen, incl. Texel
Gewone pad	hele provincie, behalve Texel
Rugstreeppad	hele provincie, incl. Texel
Overig	
Heideblauwtje	hele provincie, incl. Texel
Aardbeivlinder	hele provincie, behalve Texel

Bijlage 5 Parameters LARCH

Tabel B5.1 *Parameters die voor de duurzaamheidsanalyses in het kennissysteem LARCH zijn gebruikt, per onderzoeksoort.*

Onderzoeksoort	Dichtheid in optimaal habitat (RE/100 ha)	Home range diameter (m)	Dispersie-afstand (m)	Kleine populatie (RE)	Sleutel-populatie (RE)	Duurzame netwerkpopulatie met een sleutel-populatie (RE)	Duurzame netwerk-populatie zonder een sleutel-populatie (RE)	Fusieafstand lokale populaties (m)	Fusieafstand netwerk-populaties (m)
Zoogdieren									
Rosse woelmuis	1.000	50	1.000	10	100	150	200	10	1.000
Waterspitsmuis	200	100	2.000	10	100	150	200	10	2.000
Noordse woelmuis	2.000	50	2.000	10	100	150	200	10	2.000
Eekhoorn	100	250	1.000	4	40	60	100	25	1.000
Bunzing	1	3.000	15.000	4	40	60	100	1.500	15.000
Bever	0,2	2.500	20.000	4	40	60	100	250	20.000
Ree	5	500	10.000	2	20	80	120	250	10.000
Das	1	2.000	10.000	4	40	60	100	1.000	10.000
Boommarter	0,33	2.500	10.000	4	40	60	100	250	10.000
Otter	0,2	2.500	30.000	4	40	60	100	250	30.000
Reptielen									
Zandhagedis	2.000	100	500	10	100	250	300	10	500
Hazelworm	1.500	100	300	10	100	250	300	10	300
Ringslang	100	200	5.000	10	100	250	300	100	5.000
Amfibieën									
Kamsalamander	1.000	200	1.000	50	500	1.250	1.250	20	1.000
Heikikker	1.000	100	2.000	50	500	1.250	1.250	50	2.000
Poelkikker	1.000	100	1.000	50	500	1.250	1.250	10	1.000
Gewone pad	1.000	100	2.000	50	500	1.250	1.250	50	2.000
Rugstreeppad	1.000	400	4.000	50	500	1.250	1.250	200	4.000
Overig									
Heideblauwtje	3.500	50	500	50	500	1.250	1.250	10	500
Aardbeivlinder	1.500	50	500	50	500	1.250	1.250	25	500

Bijlage 6 Deelnemers workshop

Tabel B6.1 *Gebiedsdeskundigen en (lokale) soortdeskundigen die hebben deelgenomen aan de workshop voor het bepalen van faunaknelpunten op basis van kennis over faunaslachtoffers.*

Organisatie	Naam deelnemer
Agrarisch collectief Noord-Holland-zuid	Andries Kamstra
RAVON	Jelger Herder
Zoogdiervereniging	Maurice La Haye
Staatsbosbeheer	Arnoud-Jan Rossenaar
Gooi Natuurreservaat	Poul Hulzink
Natuurmonumenten	Luc Hoogenstein
Hoogheemraadschap Rijnland	Henk Meijer
PWN	Jeroen Groenendijk
PWN	Jan van Mourik
Rijkswaterstaat	Chris van der Geest
Provincie Noord-Holland	Robbert de Ridder
Provincie Noord-Holland	Diederik Schrama
Provincie Noord-Holland	Nico Jonker
Provincie Noord-Holland	Yannick Sonne
Provincie Noord-Holland	Gerlies Nap
Provincie Noord-Holland	Belinda van der Kort
Provincie Noord-Holland	Judith Weijers

Bijlage 7 Faunaknelpunten op basis van het kennissysteem LARCH

In het navolgende is per onderzoeksoort een kaart gepresenteerd met de faunaknelpunten voor de soort die met het kennissysteem LARCH zijn geïdentificeerd. Per faunaknelpunt is de te verwachten faunawinst gegeven en de termijn waarop deze faunawinst kan worden verwacht. Tevens presenteren de kaarten de leefgebieden die voor de betreffende onderzoeksoort in de analyses zijn betrokken en de duurzaamheid van deze leefgebieden in de versnipperde situatie.

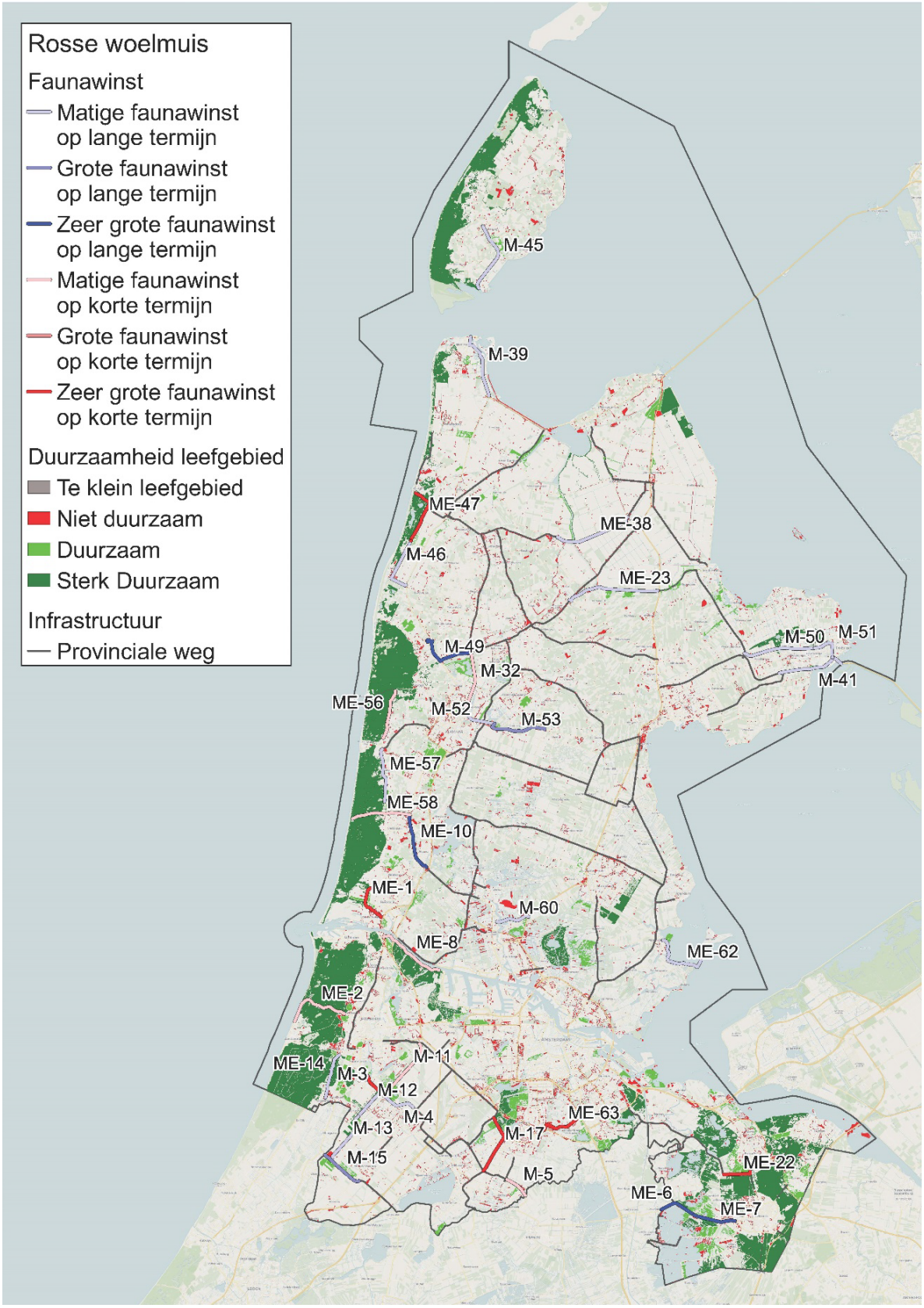
Achtereenvolgens zijn de kaarten opgenomen van:

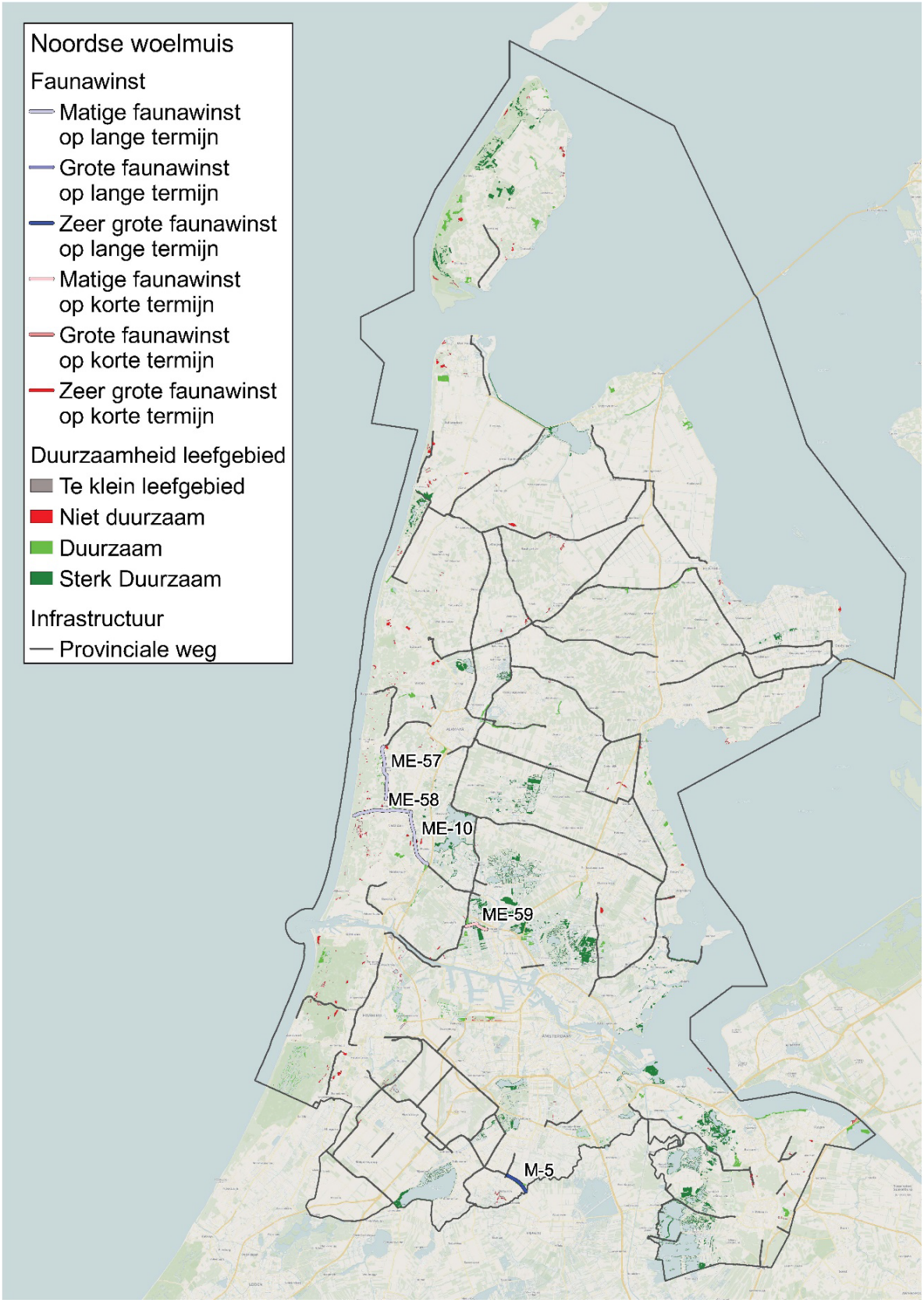
Zoogdieren
- Rosse woelmuis
- Waterspitsmuis
- Noordse woelmuis
- Eekhoorn
- Bever
- Bunzing
- Boommarter
- Das
- Otter
- Ree

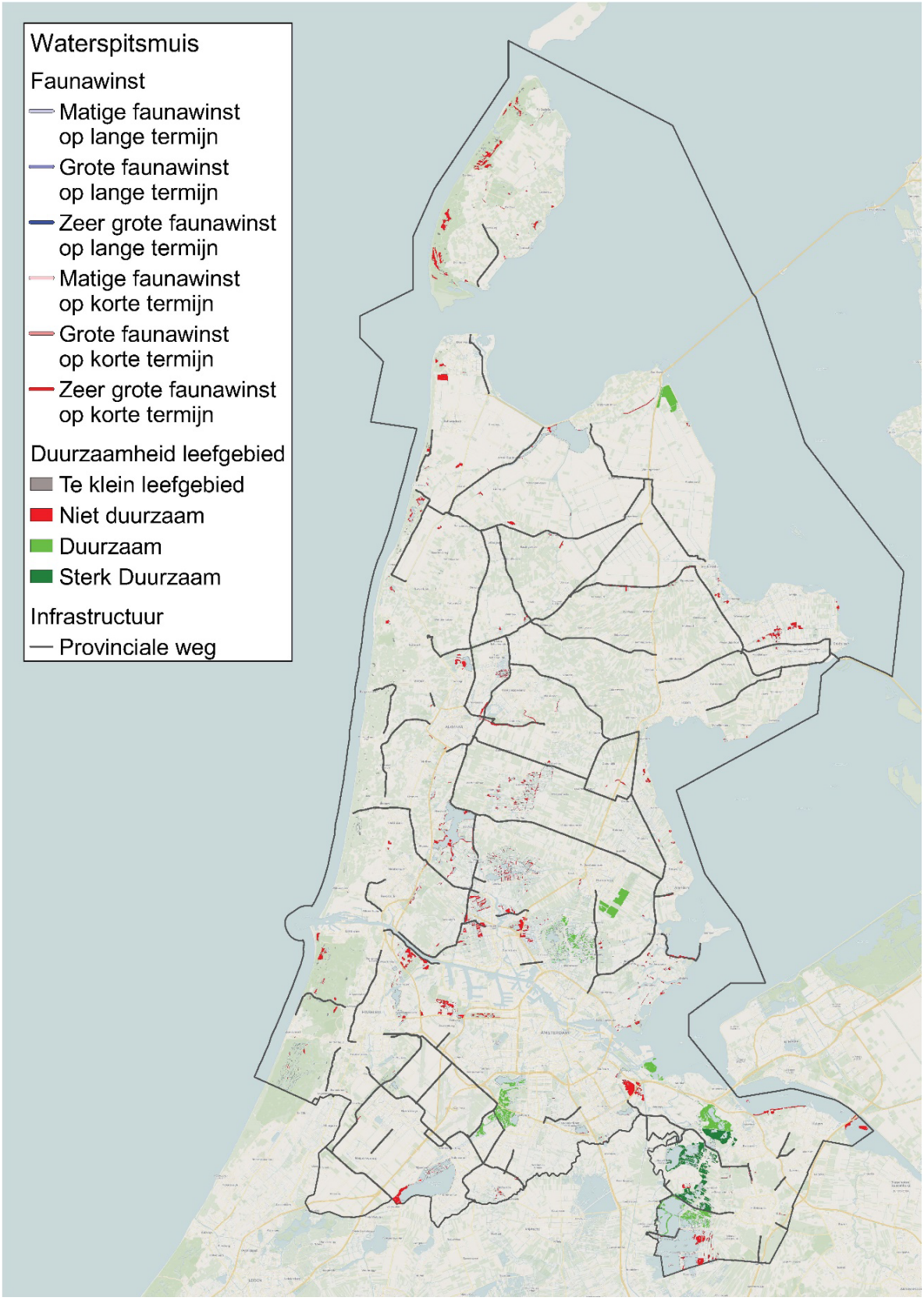
Reptielen
- Zandhagedis
- Hazelworm
- Ringslang

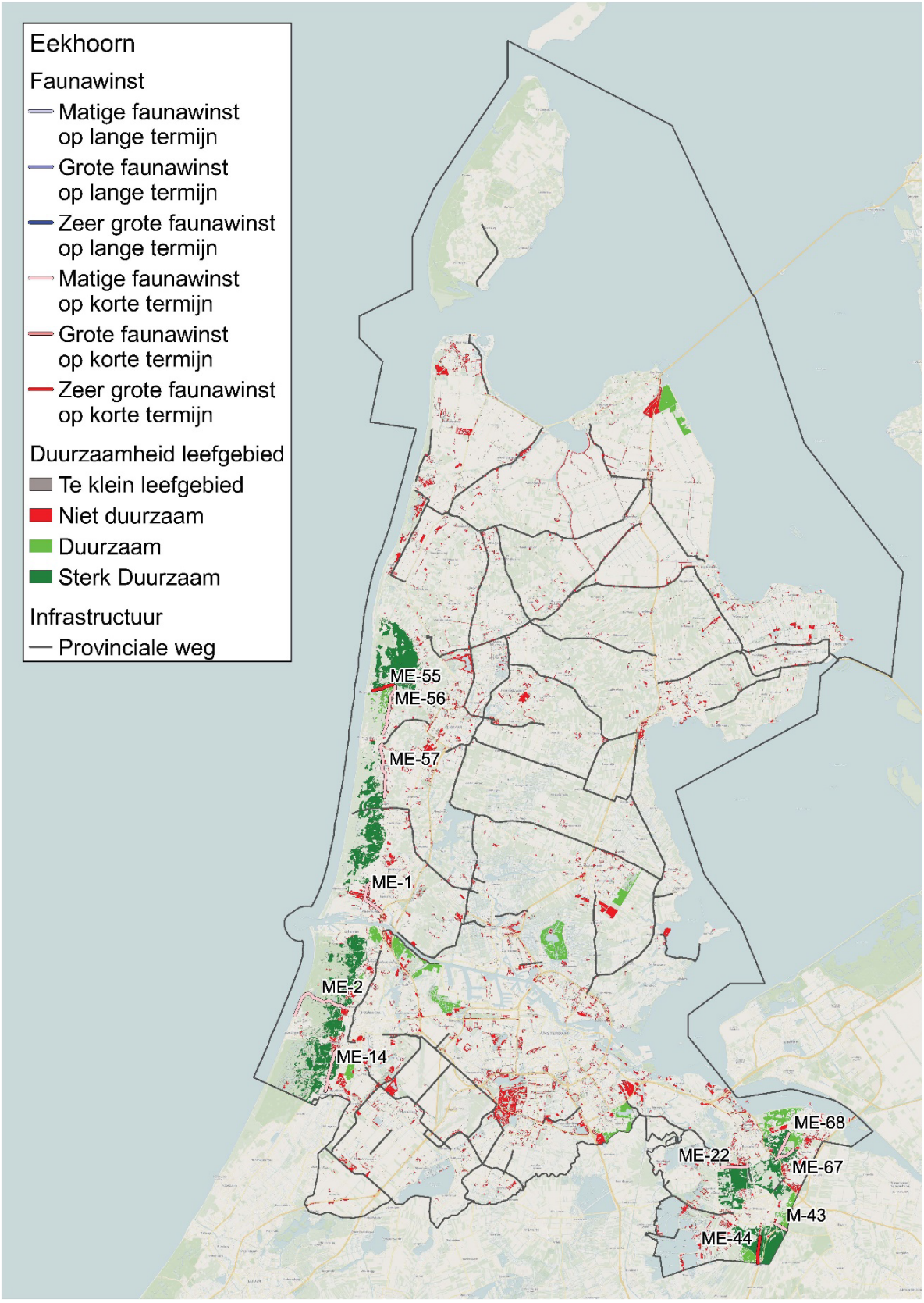
Amfibieën
- Kamsalamander
- Heikikker
- Poelkikker
- Gewone pad
- Rugstreeppad

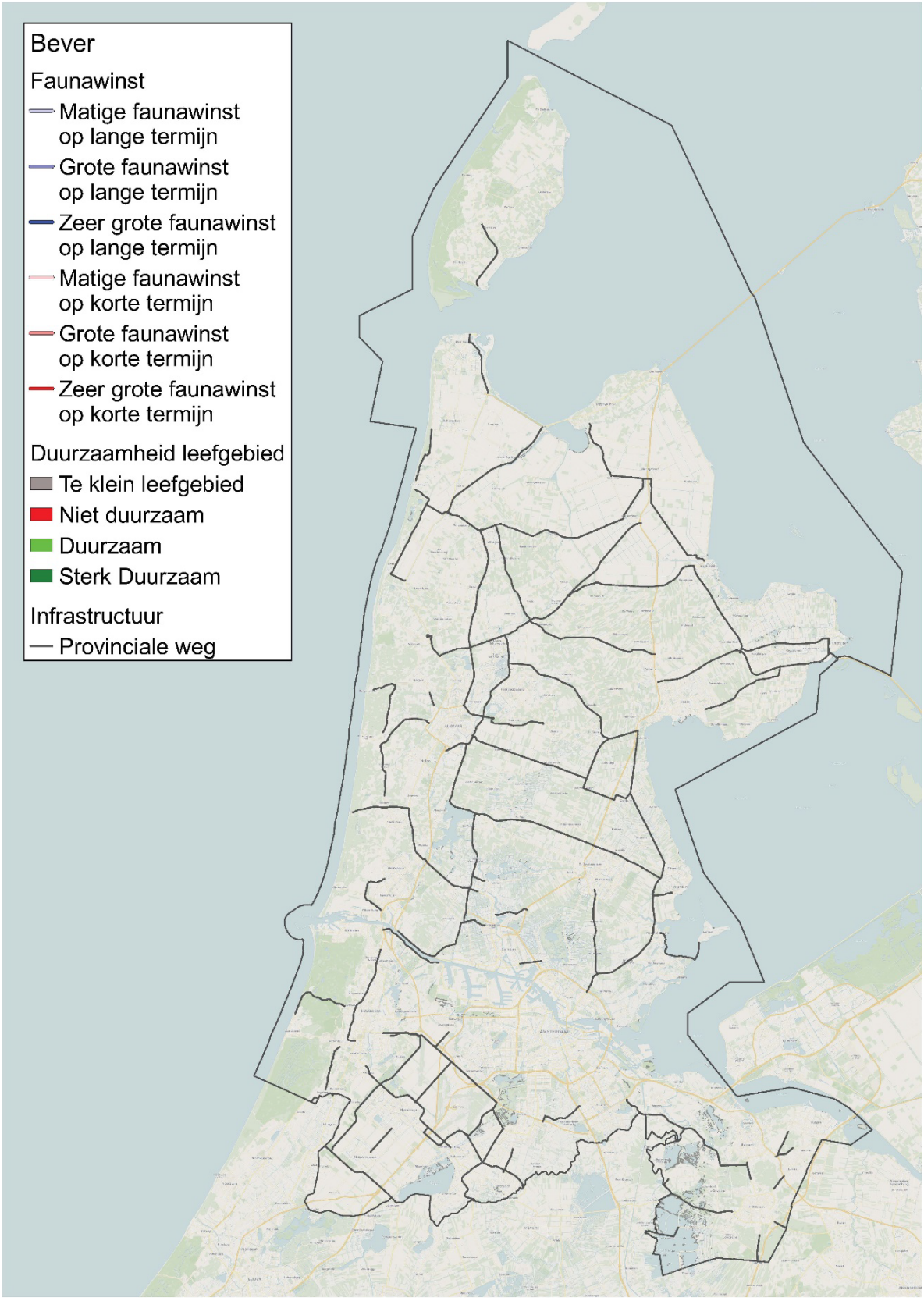
Dagvlinders
- Heideblauwtje
- Aardbeivlinder

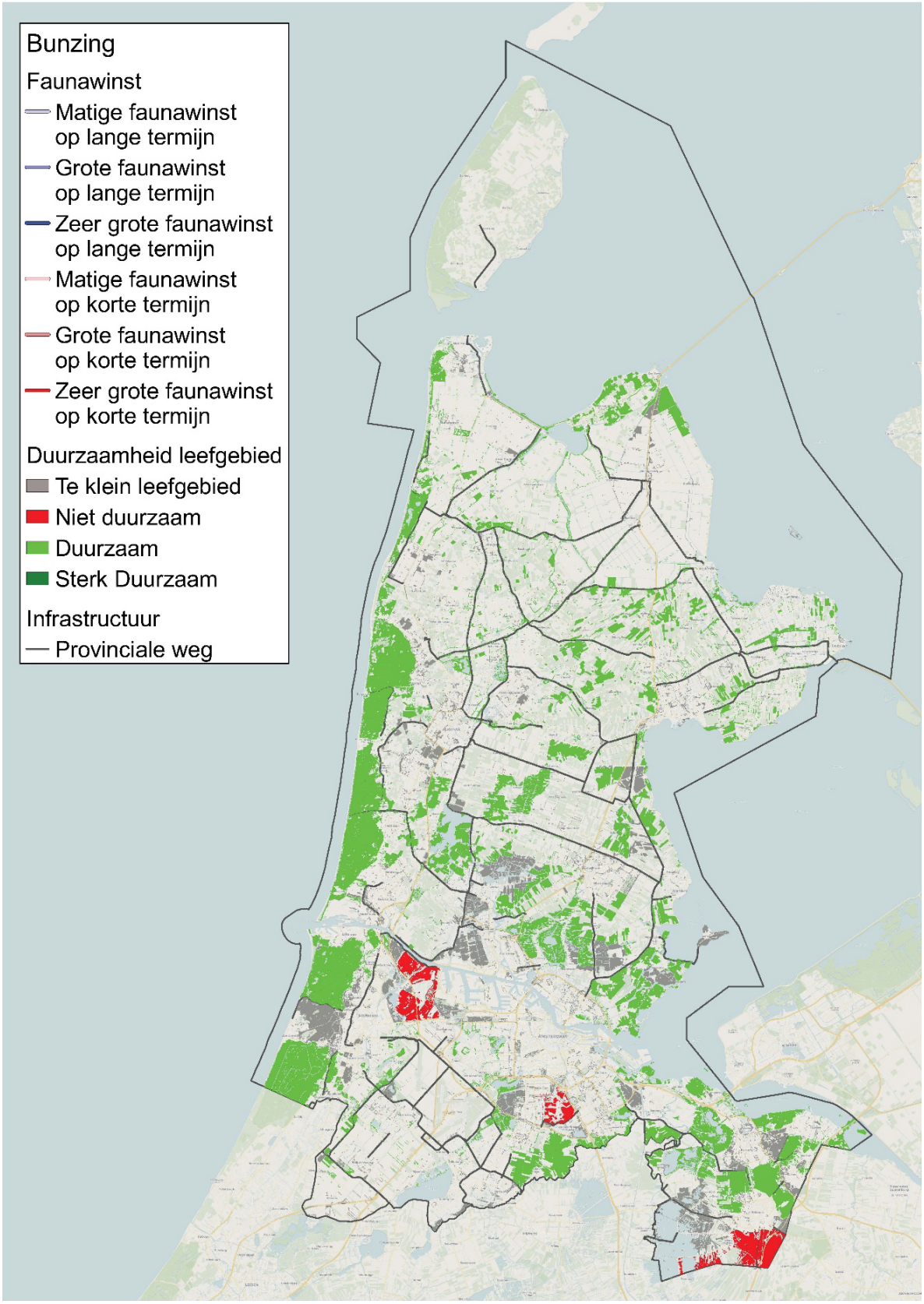

Rosse woelmuis
Faunawinst
Matige faunawinst op lange termijn
Grote faunawinst op lange termijn
Zeer grote faunawinst op lange termijn
Matige faunawinst op korte termijn
Grote faunawinst op korte termijn
Zeer grote faunawinst op korte termijn
Duurzaamheid leefgebied
Te klein leefgebied
Niet duurzaam
Duurzaam
Sterk Duurzaam
Infrastructuur
Provinciale weg
M-45
M-39
ME-47
ME-38
M-46
ME-23
M-50
M-51
M-49
M-32
M-41
ME-56
M-52
M-53
ME-57
ME-58
ME-10
ME-1
M-60
ME-8
ME-62
ME-2
ME-14
M-11
M-3
M-12
M-4
ME-63
M-13
M-17
M-15
M-5
ME-22
ME-6
ME-7

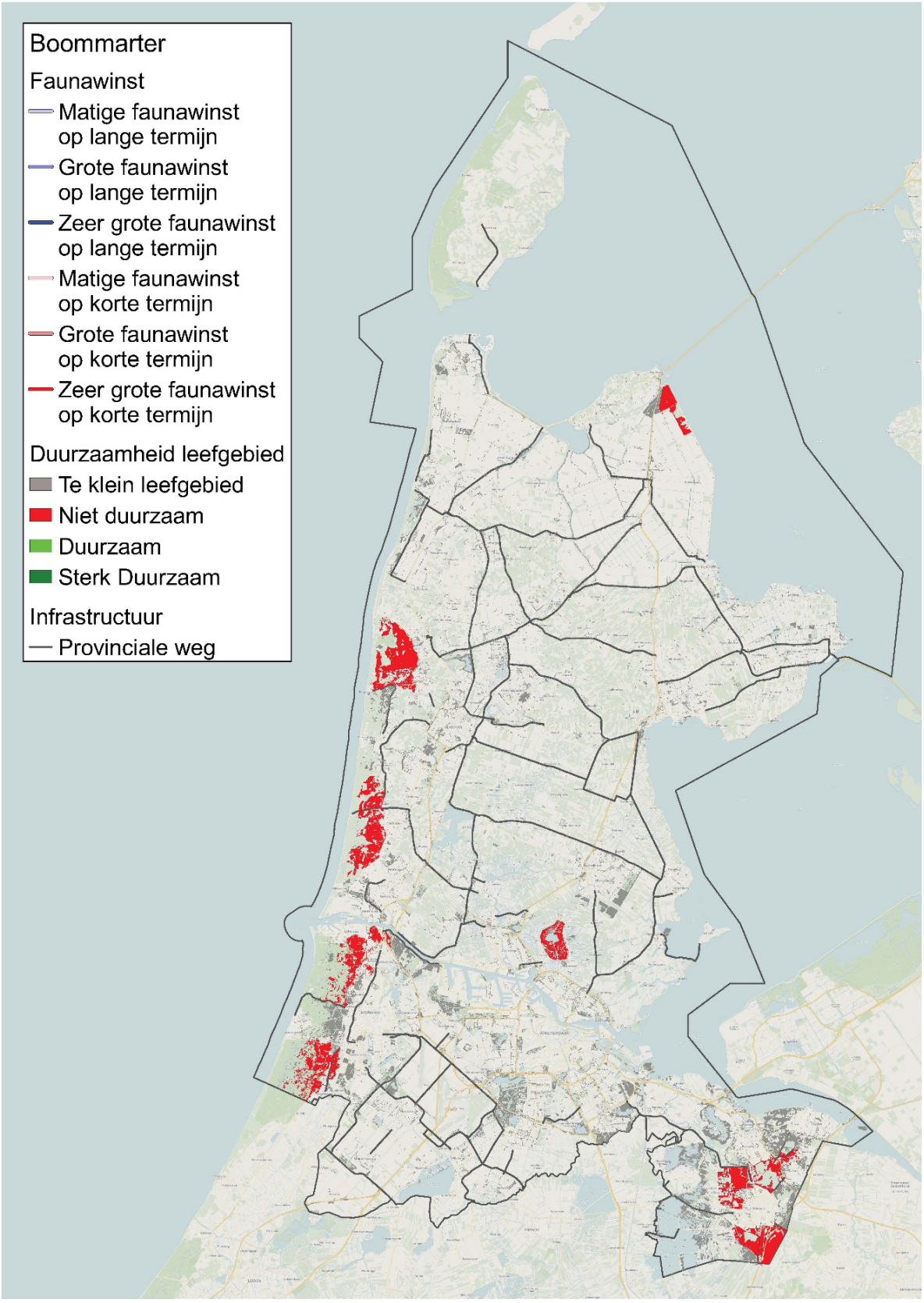

Noordse woelmuis
Faunawinst
Matige faunawinst op lange termijn
Grote faunawinst op lange termijn
Zeer grote faunawinst op lange termijn
Matige faunawinst op korte termijn
Grote faunawinst op korte termijn
Zeer grote faunawinst op korte termijn
Duurzaamheid leefgebied
Te klein leefgebied
Niet duurzaam
Duurzaam
Sterk Duurzaam
Infrastructuur
Provinciale weg
ME-57
ME-58
ME-10
ME-59
M-5

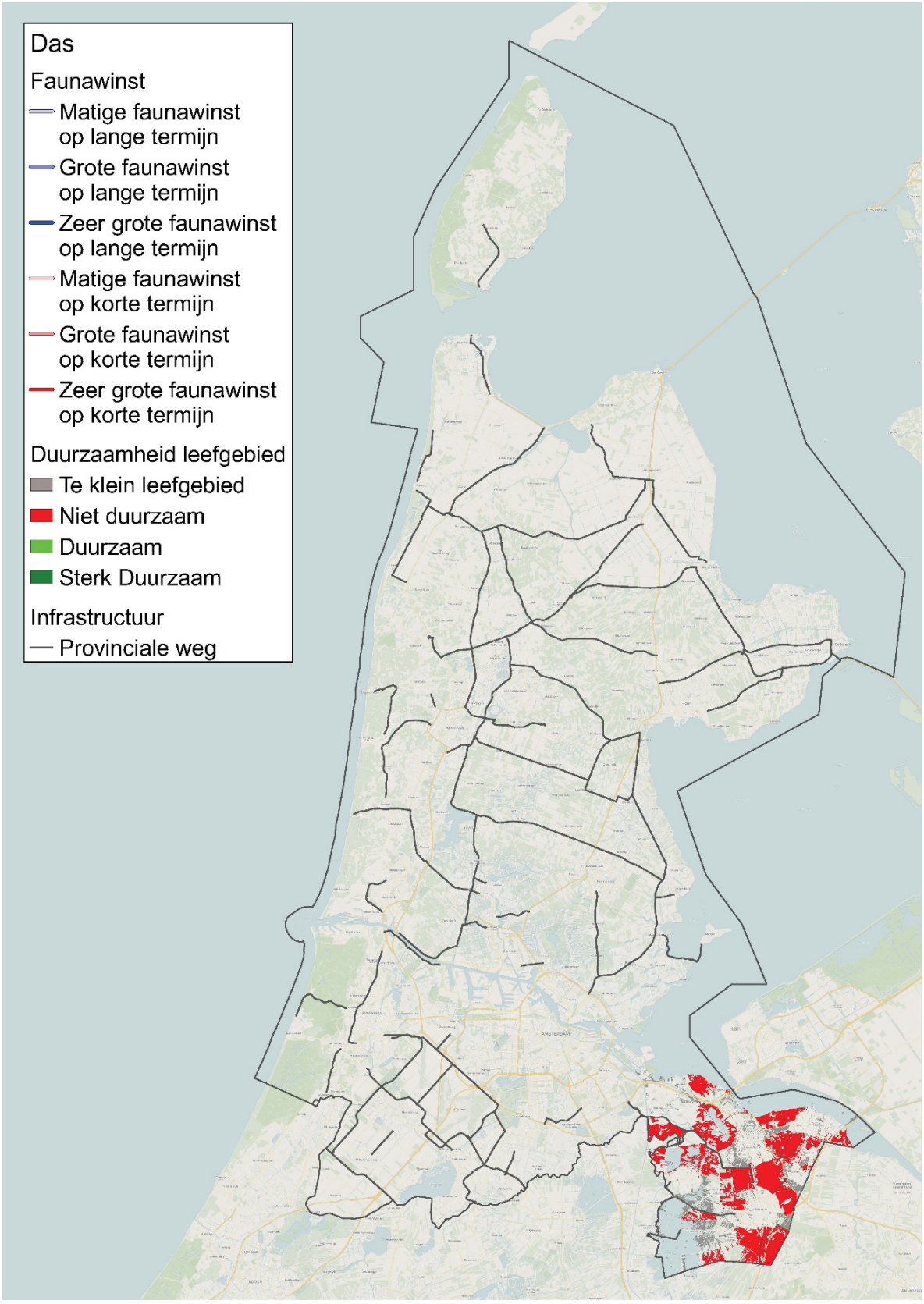

Waterspitsmuis
Faunawinst
Matige faunawinst op lange termijn
Grote faunawinst op lange termijn
Zeer grote faunawinst op lange termijn
Matige faunawinst op korte termijn
Grote faunawinst op korte termijn
Zeer grote faunawinst op korte termijn
Duurzaamheid leefgebied
Te klein leefgebied
Niet duurzaam
Duurzaam
Sterk Duurzaam
Infrastructuur
Provinciale weg

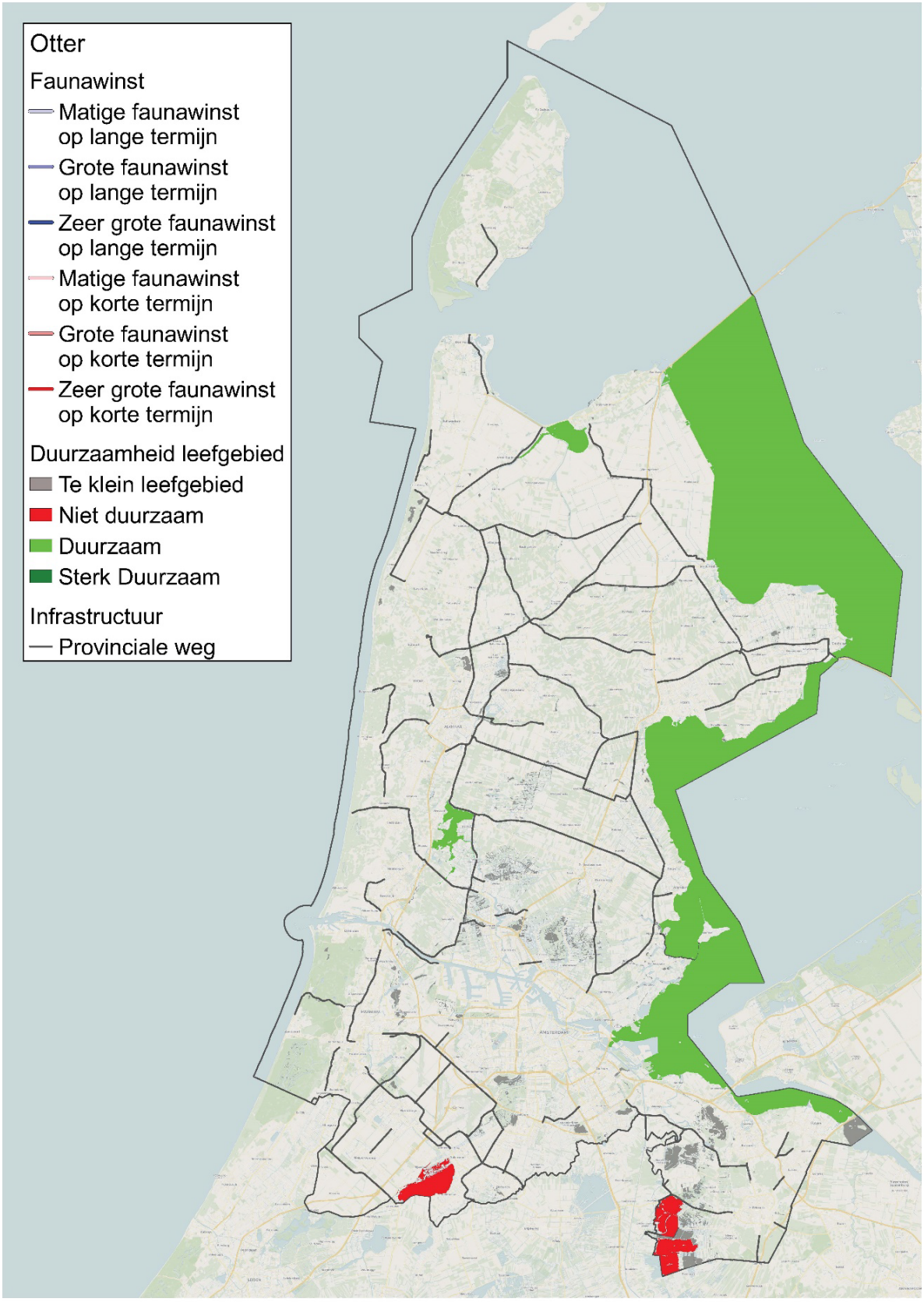

Eekhoorn
Faunawinst
Matige faunawinst op lange termijn
Grote faunawinst op lange termijn
Zeer grote faunawinst op lange termijn
Matige faunawinst op korte termijn
Grote faunawinst op korte termijn
Zeer grote faunawinst op korte termijn
Duurzaamheid leefgebied
Te klein leefgebied
Niet duurzaam
Duurzaam
Sterk Duurzaam
Infrastructuur
Provinciale weg
ME-55
ME-56
ME-57
ME-1
ME-2
ME-14
ME-68
ME-22
ME-67
M-43
ME-44

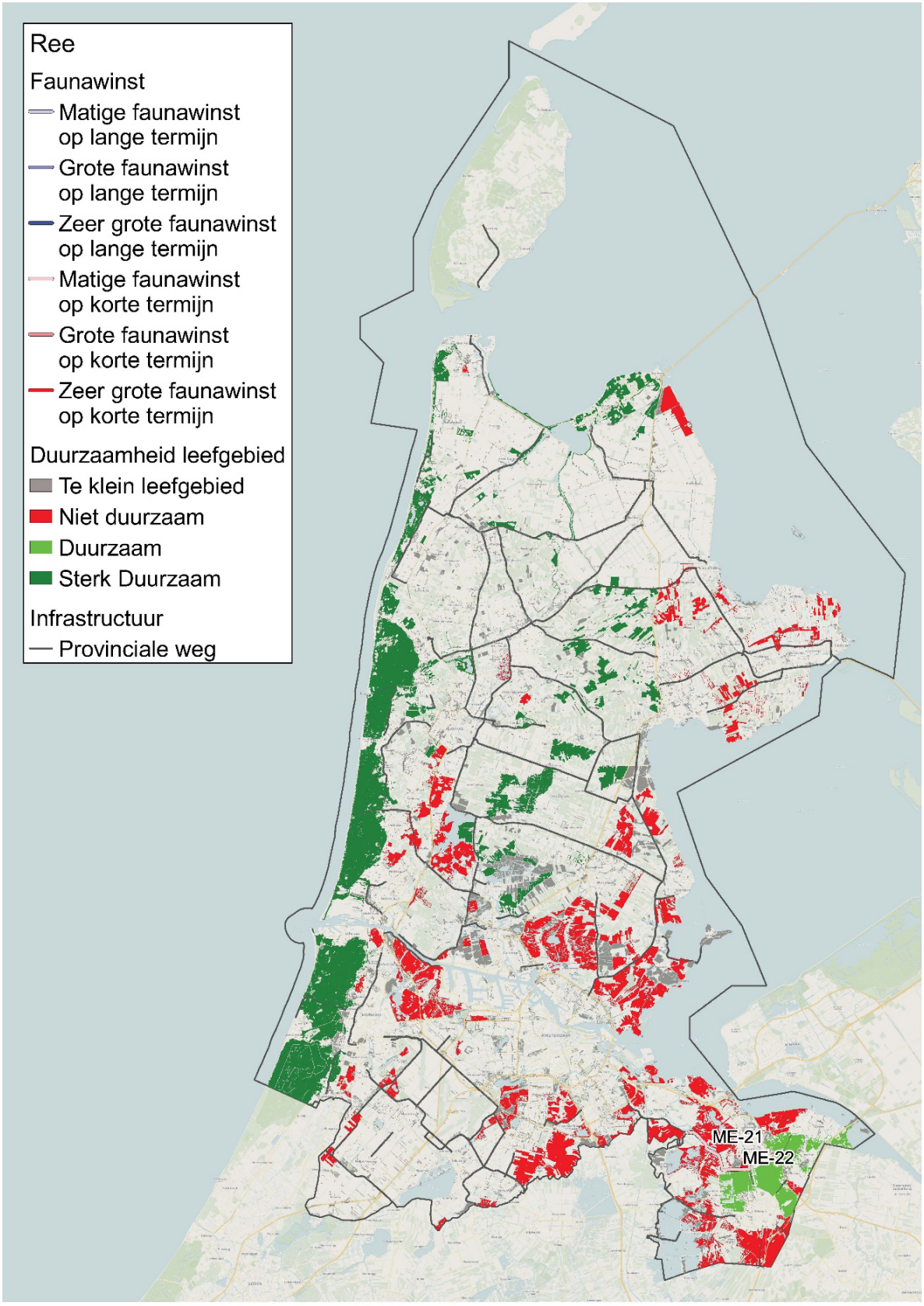

Bever
Faunawinst
Matige faunawinst op lange termijn
Grote faunawinst op lange termijn
Zeer grote faunawinst op lange termijn
Matige faunawinst op korte termijn
Grote faunawinst op korte termijn
Zeer grote faunawinst op korte termijn
Duurzaamheid leefgebied
Te klein leefgebied
Niet duurzaam
Duurzaam
Sterk Duurzaam
Infrastructuur
Provinciale weg

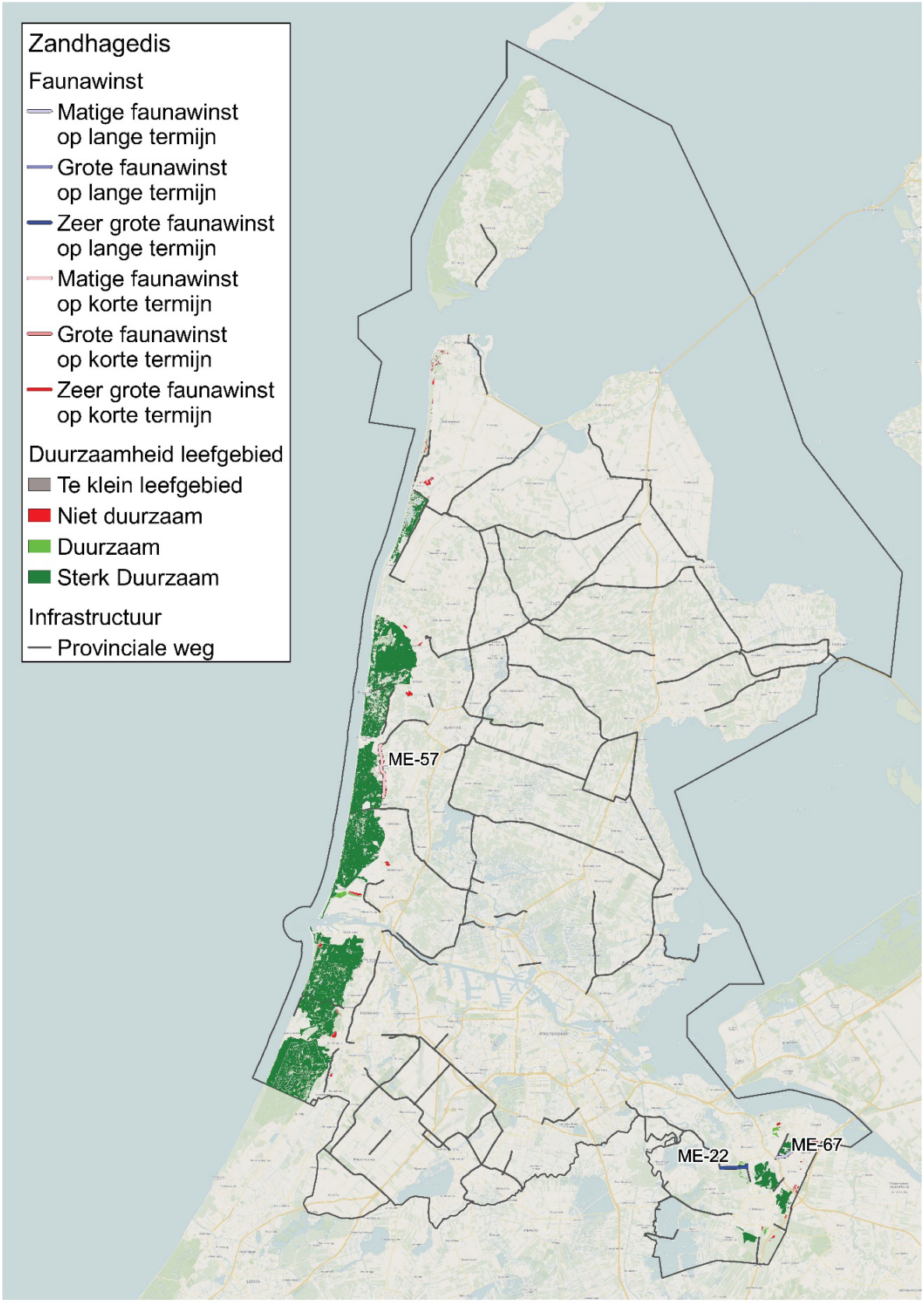

Bunzing
Faunawinst
Matige faunawinst op lange termijn
Grote faunawinst op lange termijn
Zeer grote faunawinst op lange termijn
Matige faunawinst op korte termijn
Grote faunawinst op korte termijn
Zeer grote faunawinst op korte termijn
Duurzaamheid leefgebied
Te klein leefgebied
Niet duurzaam
Duurzaam
Sterk Duurzaam
Infrastructuur
Provinciale weg

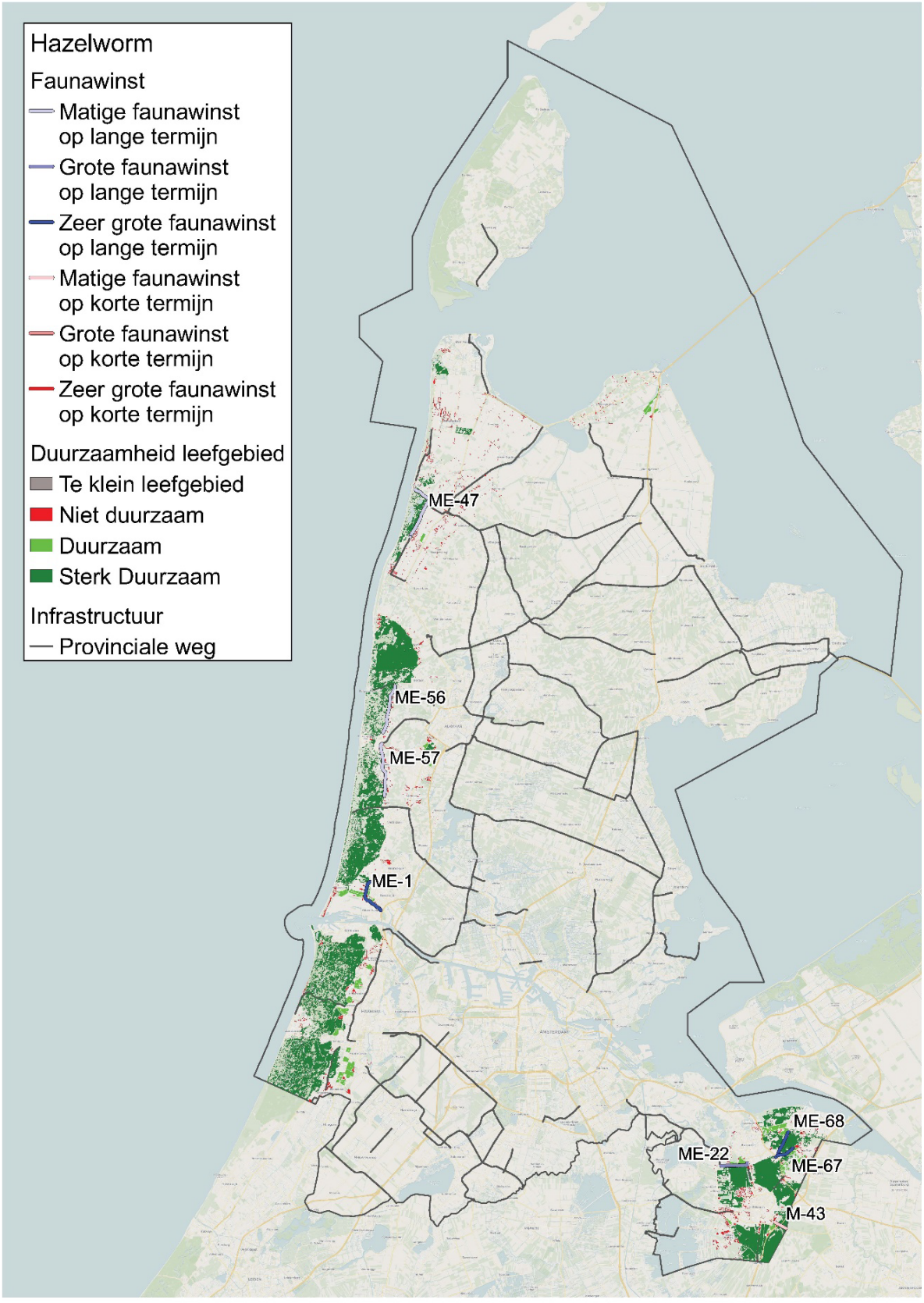

Boommarter
Faunawinst
Matige faunawinst op lange termijn
Grote faunawinst op lange termijn
Zeer grote faunawinst op lange termijn
Matige faunawinst op korte termijn
Grote faunawinst op korte termijn
Zeer grote faunawinst op korte termijn
Duurzaamheid leefgebied
Te klein leefgebied
Niet duurzaam
Duurzaam
Sterk Duurzaam
Infrastructuur
Provinciale weg

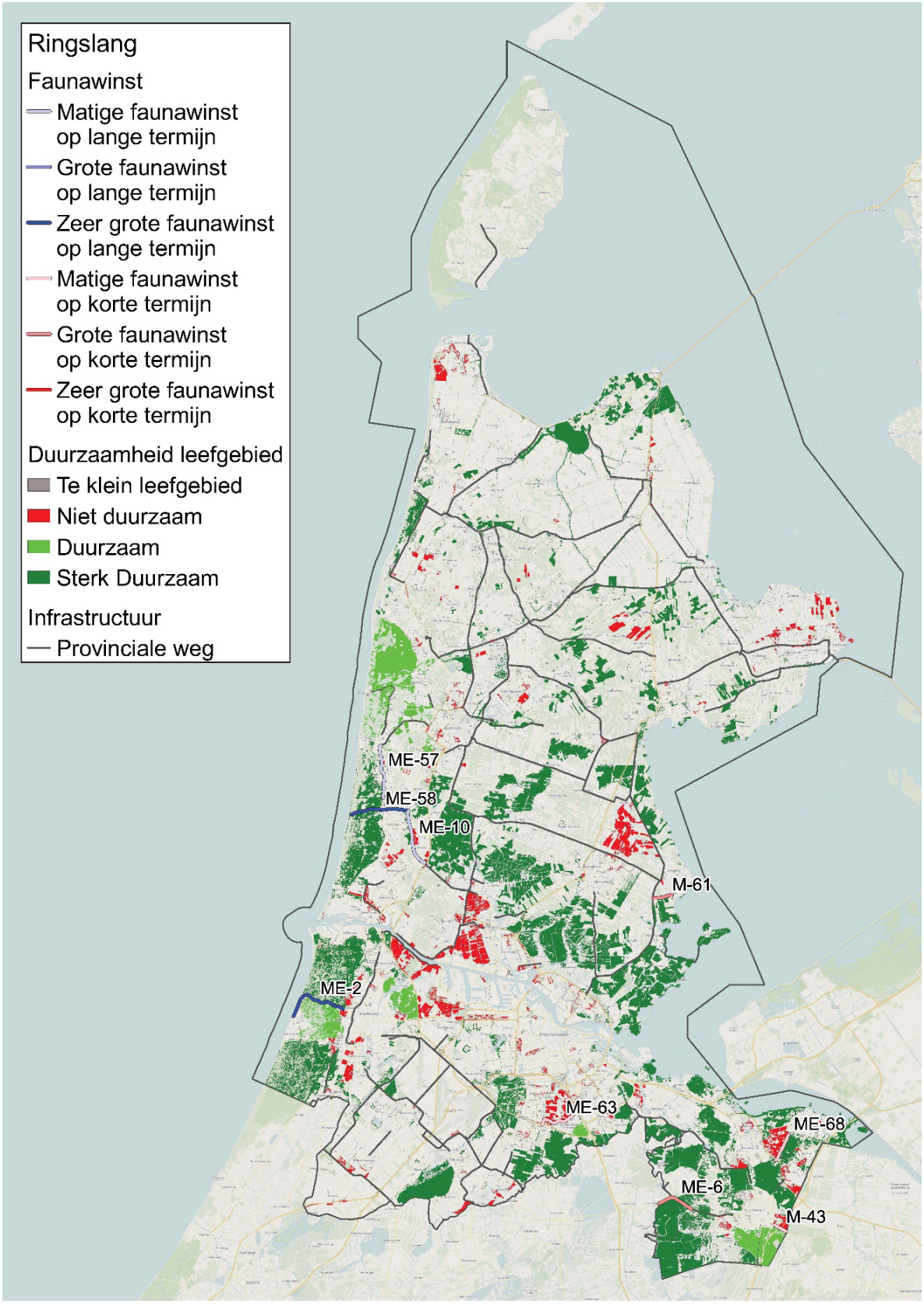

Das
Faunawinst
Matige faunawinst op lange termijn
Grote faunawinst op lange termijn
Zeer grote faunawinst op lange termijn
Matige faunawinst op korte termijn
Grote faunawinst op korte termijn
Zeer grote faunawinst op korte termijn
Duurzaamheid leefgebied
Te klein leefgebied
Niet duurzaam
Duurzaam
Sterk Duurzaam
Infrastructuur
Provinciale weg

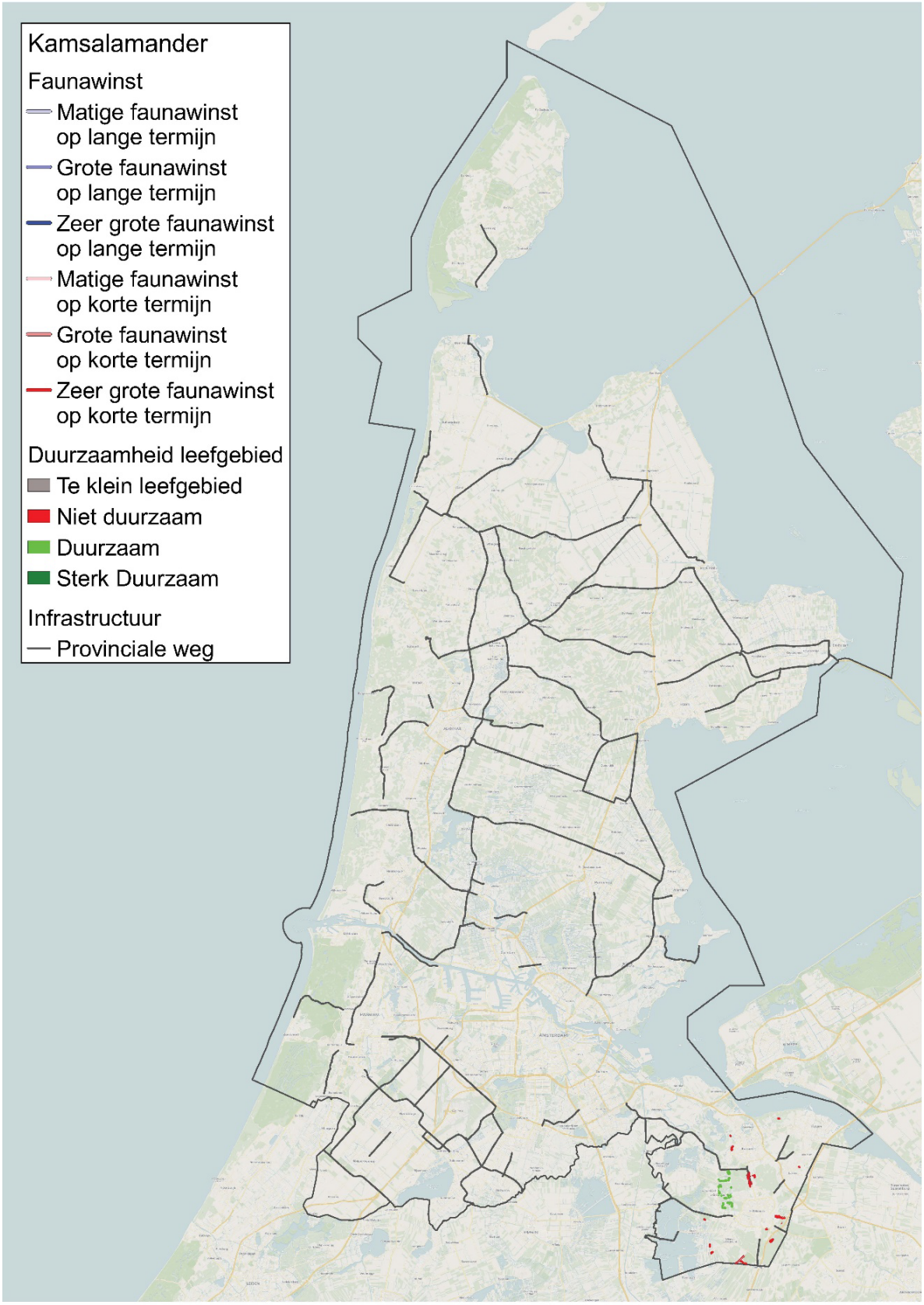

Otter
Faunawinst
Matige faunawinst op lange termijn
Grote faunawinst op lange termijn
Zeer grote faunawinst op lange termijn
Matige faunawinst op korte termijn
Grote faunawinst op korte termijn
Zeer grote faunawinst op korte termijn
Duurzaamheid leefgebied
Te klein leefgebied
Niet duurzaam
Duurzaam
Sterk Duurzaam
Infrastructuur
Provinciale weg

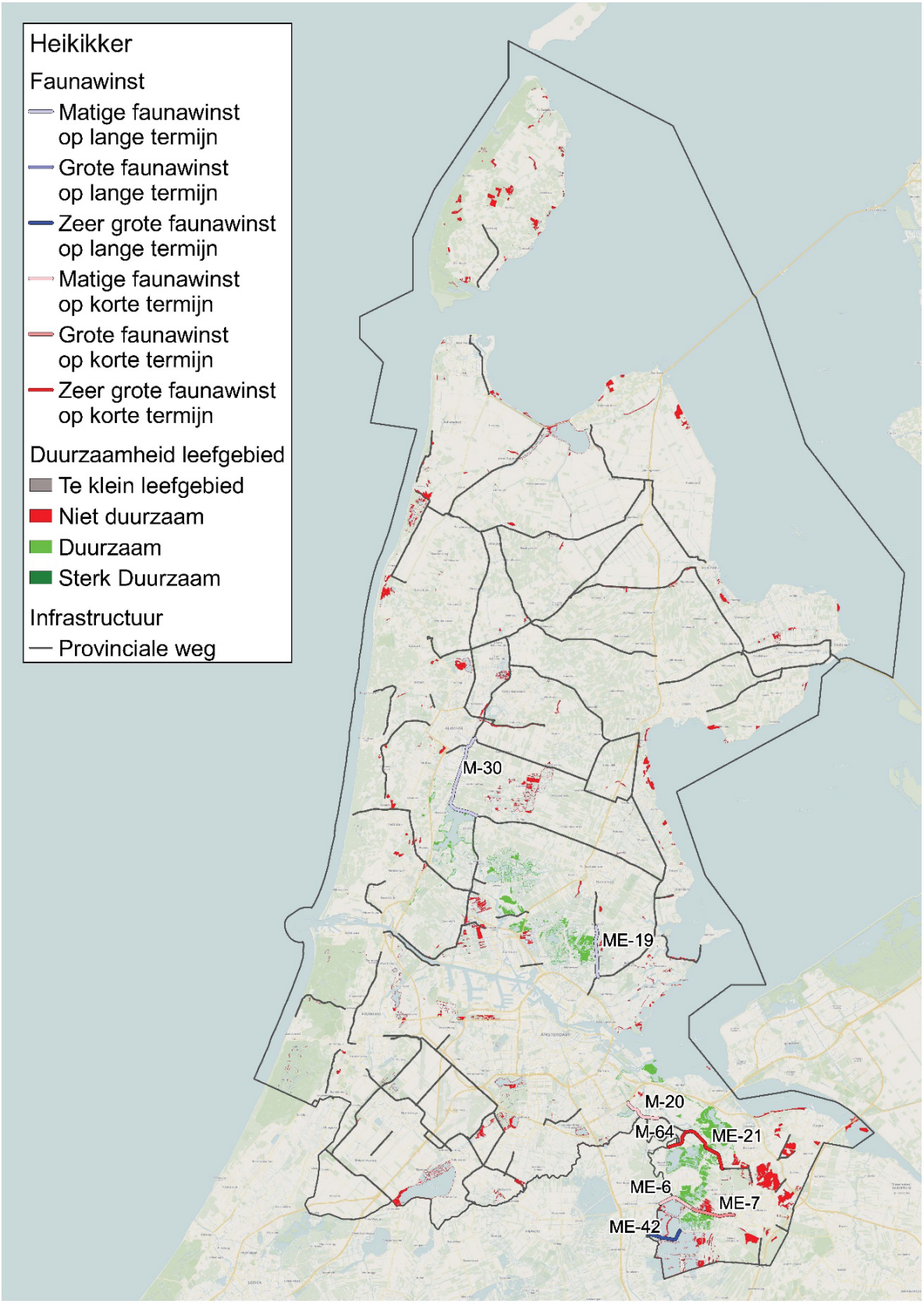

Ree
Faunawinst
Matige faunawinst op lange termijn
Grote faunawinst op lange termijn
Zeer grote faunawinst op lange termijn
Matige faunawinst op korte termijn
Grote faunawinst op korte termijn
Zeer grote faunawinst op korte termijn
Duurzaamheid leefgebied
Te klein leefgebied
Niet duurzaam
Duurzaam
Sterk Duurzaam
Infrastructuur
Provinciale weg
ME-21
ME-22

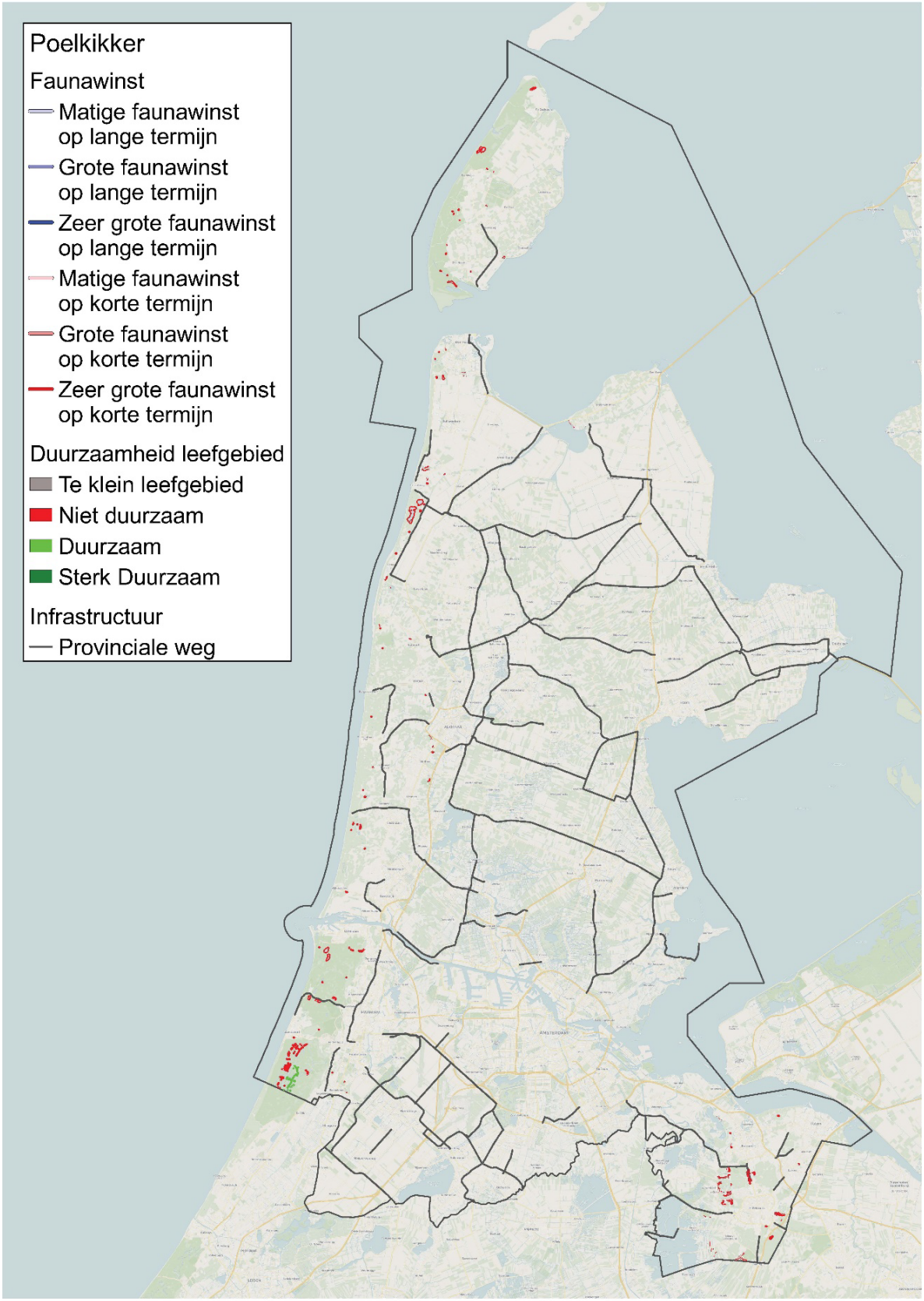

Zandhagedis
Faunawinst
Matige faunawinst op lange termijn
Grote faunawinst op lange termijn
Zeer grote faunawinst op lange termijn
Matige faunawinst op korte termijn
Grote faunawinst op korte termijn
Zeer grote faunawinst op korte termijn
Duurzaamheid leefgebied
Te klein leefgebied
Niet duurzaam
Duurzaam
Sterk Duurzaam
Infrastructuur
Provinciale weg
ME-57
ME-22
ME-67

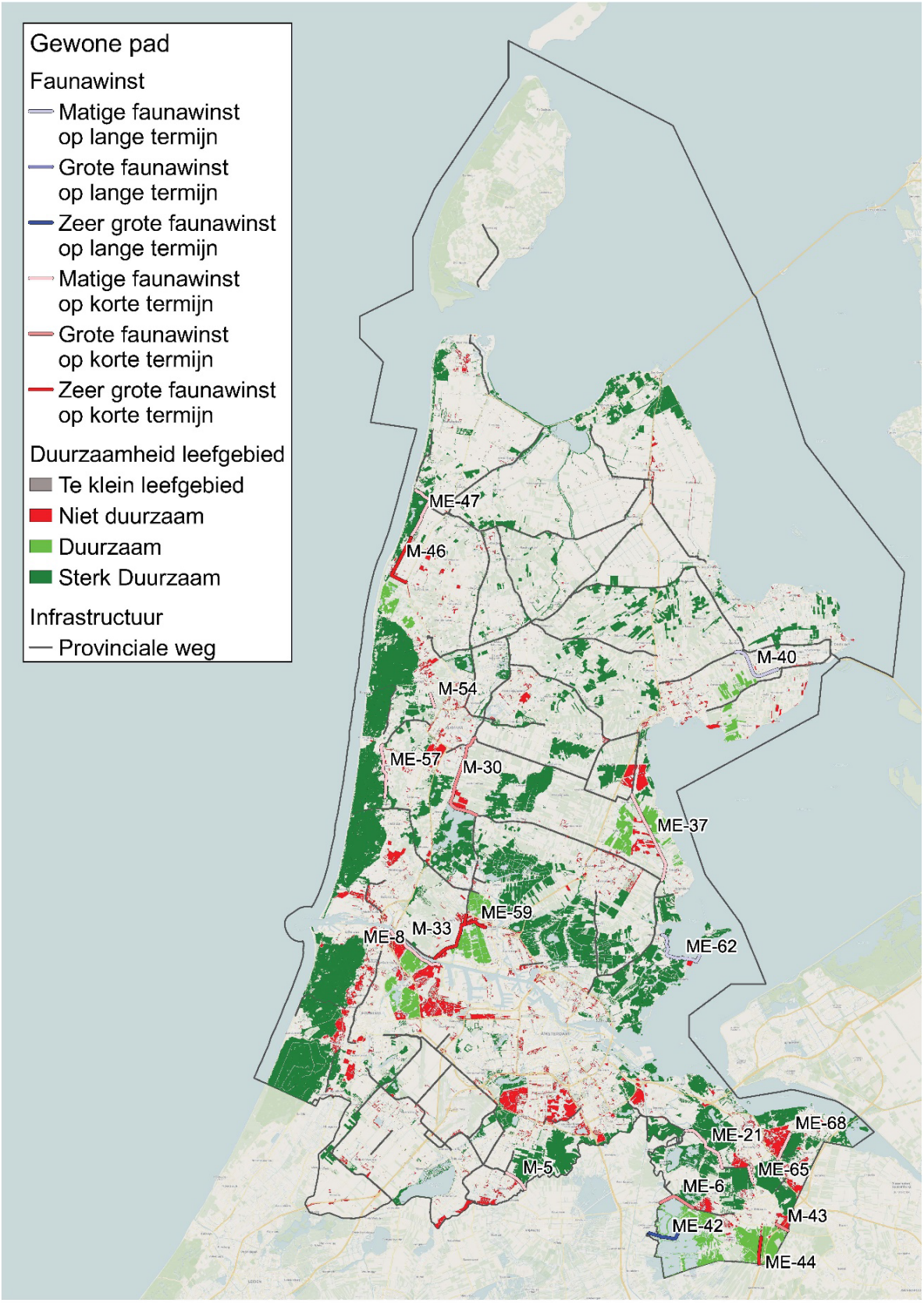

Hazelworm
Faunawinst
Matige faunawinst op lange termijn
Grote faunawinst op lange termijn
Zeer grote faunawinst op lange termijn
Matige faunawinst op korte termijn
Grote faunawinst op korte termijn
Zeer grote faunawinst op korte termijn
Duurzaamheid leefgebied
Te klein leefgebied
Niet duurzaam
Duurzaam
Sterk Duurzaam
Infrastructuur
Provinciale weg
ME-47
ME-56
ME-57
ME-1
ME-68
ME-22
ME-67
M-43

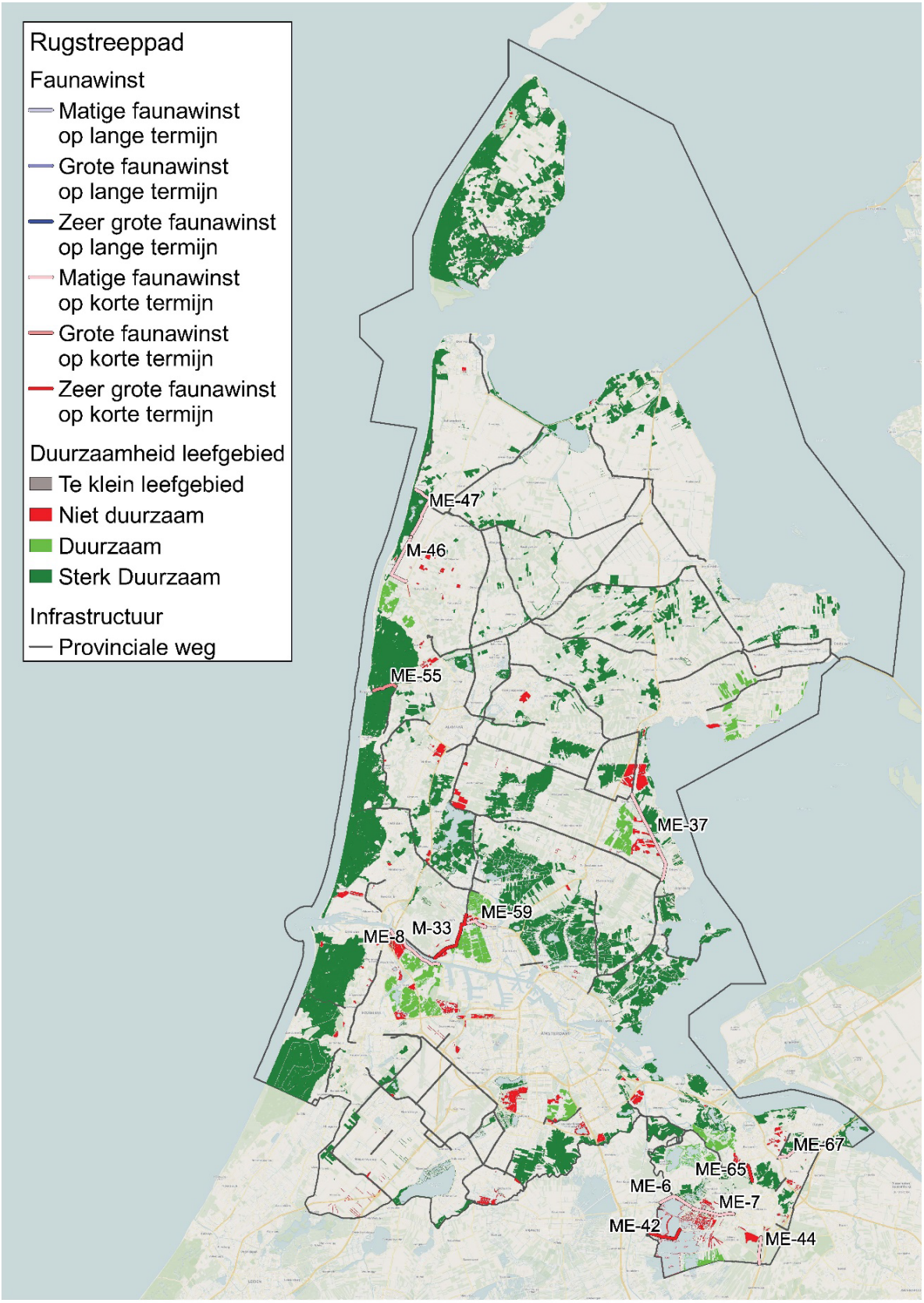

Ringslang
Faunawinst
Matige faunawinst op lange termijn
Grote faunawinst op lange termijn
Zeer grote faunawinst op lange termijn
Matige faunawinst op korte termijn
Grote faunawinst op korte termijn
Zeer grote faunawinst op korte termijn
Duurzaamheid leefgebied
Te klein leefgebied
Niet duurzaam
Duurzaam
Sterk Duurzaam
Infrastructuur
Provinciale weg
ME-57
ME-58
ME-10
M-61
ME-2
ME-63
ME-68
ME-6
M-43

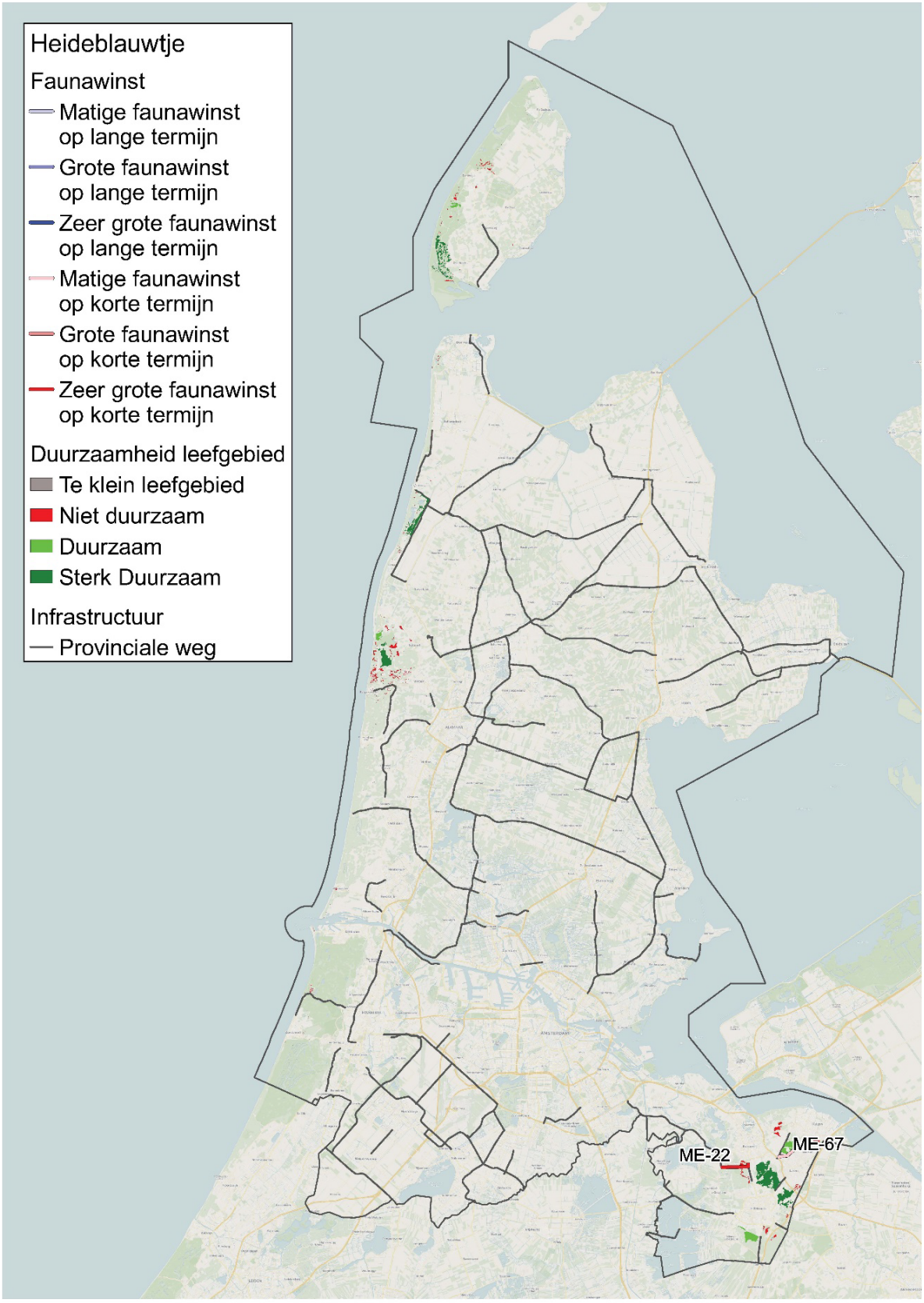

Kamsalamander
Faunawinst
Matige faunawinst op lange termijn
Grote faunawinst op lange termijn
Zeer grote faunawinst op lange termijn
Matige faunawinst op korte termijn
Grote faunawinst op korte termijn
Zeer grote faunawinst op korte termijn
Duurzaamheid leefgebied
Te klein leefgebied
Niet duurzaam
Duurzaam
Sterk Duurzaam
Infrastructuur
Provinciale weg

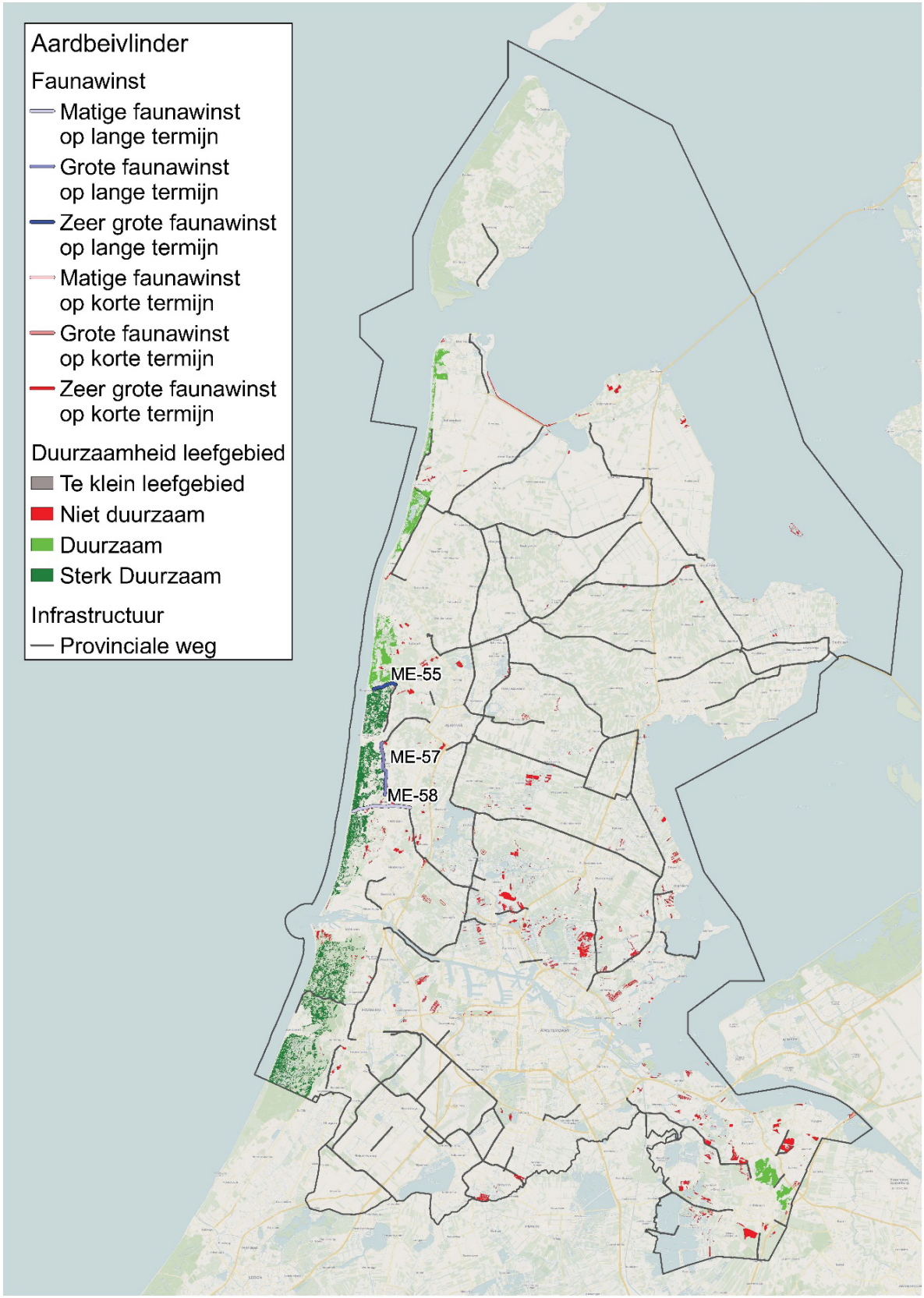

Heikikker
Faunawinst
Matige faunawinst op lange termijn
Grote faunawinst op lange termijn
Zeer grote faunawinst op lange termijn
Matige faunawinst op korte termijn
Grote faunawinst op korte termijn
Zeer grote faunawinst op korte termijn
Duurzaamheid leefgebied
Te klein leefgebied
Niet duurzaam
Duurzaam
Sterk Duurzaam
Infrastructuur
Provinciale weg
M-30
ME-19
M-20
M-64
ME-21
ME-6
ME-7
ME-42

Poelkikker
Faunawinst
Matige faunawinst op lange termijn
Grote faunawinst op lange termijn
Zeer grote faunawinst op lange termijn
Matige faunawinst op korte termijn
Grote faunawinst op korte termijn
Zeer grote faunawinst op korte termijn
Duurzaamheid leefgebied
Te klein leefgebied
Niet duurzaam
Duurzaam
Sterk Duurzaam
Infrastructuur
Provinciale weg

Gewone pad
Faunawinst
Matige faunawinst op lange termijn
Grote faunawinst op lange termijn
Zeer grote faunawinst op lange termijn
Matige faunawinst op korte termijn
Grote faunawinst op korte termijn
Zeer grote faunawinst op korte termijn
Duurzaamheid leefgebied
Te klein leefgebied
Niet duurzaam
Duurzaam
Sterk Duurzaam
Infrastructuur
Provinciale weg
ME-47
M-46
M-40
M-54
ME-57
M-30
ME-37
ME-59
M-33
ME-8
ME-62
ME-68
ME-21
M-5
ME-65
ME-6
M-43
ME-42
ME-44

Rugstreeppad
Faunawinst
Matige faunawinst op lange termijn
Grote faunawinst op lange termijn
Zeer grote faunawinst op lange termijn
Matige faunawinst op korte termijn
Grote faunawinst op korte termijn
Zeer grote faunawinst op korte termijn
Duurzaamheid leefgebied
Te klein leefgebied
Niet duurzaam
Duurzaam
Sterk Duurzaam
Infrastructuur
Provinciale weg
ME-47
M-46
ME-55
ME-37
ME-59
M-33
ME-8
ME-67
ME-65
ME-6
ME-7
ME-42
ME-44

Heideblauwtje
Faunawinst
Matige faunawinst op lange termijn
Grote faunawinst op lange termijn
Zeer grote faunawinst op lange termijn
Matige faunawinst op korte termijn
Grote faunawinst op korte termijn
Zeer grote faunawinst op korte termijn
Duurzaamheid leefgebied
Te klein leefgebied
Niet duurzaam
Duurzaam
Sterk Duurzaam
Infrastructuur
Provinciale weg
ME-22
ME-67

Aardbeivlinder
Faunawinst
Matige faunawinst op lange termijn
Grote faunawinst op lange termijn
Zeer grote faunawinst op lange termijn
Matige faunawinst op korte termijn
Grote faunawinst op korte termijn
Zeer grote faunawinst op korte termijn
Duurzaamheid leefgebied
Te klein leefgebied
Niet duurzaam
Duurzaam
Sterk Duurzaam
Infrastructuur
Provinciale weg
ME-55
ME-57
ME-58

Tabel B7.1 *Per op basis van de duurzaamheidsanalyses met LARCH aangewezen faunaknelpunt de soorten die tot aanwijzing van het knelpunt hebben geleid en de classificering op basis van verwachte faunawinst.*

Legenda:

1. *Klasse 1 – Matige faunawinst op de lange termijn*
2. *Klasse 2 – Grote faunawinst op de lange termijn*
3. *Klasse 3 – Zeer grote faunawinst op de lange termijn*
4. *Klasse 4 – Matige faunawinst op de korte termijn*
5. *Klasse 5 – Grote faunawinst op de korte termijn*
6. *Klasse 6 – Zeer grote faunawinst op de korte termijn*

Fauna-knelpunt	Weg-traject	Rosse woelmuis	Noordse woelmuis	Waterspitsmuis	Eekhoorn	Bever	Bunzing	Boommarter	Das	Otter	Ree	Zandhagedis	Hazelworm	Ringslang	Kamsalamander	Heikikker	Poelkikker	Gewone pad	Rugstreeppad	Heideblauwtje	Aardbeivlinder
ME-1	N197-1	4			4								3								
ME-2	N200-1	6			4									3							
M-3	N201-1	6																			
M-4	N201-2	4																			
M-5	N201-7	4	3															4			
ME-6	N201-8	4												5		5		5	5		
ME-7	N201-9	3														4			5		
ME-8	N202-1	4																4	4		
ME-10	N203-2	3	2											1							
M-11	N205-2	4																			
M-12	N205-3	4																			
M-13	N205-4	3																			
ME-14	N206-2	5			4																
M-15	N207-2	1																			
M-17	N231-2	6																			
ME-19	N235-1															1					
M-20	N236-1															4					
ME-21	N236-3										4					6		4			
ME-22	N236-4	4			4						4	3	1							6	
ME-23	N239-1	1																			
M-30	N244-1															1		5			
M-32	N245-1	4																			
M-33	N246-2																	4	4		
ME-37	N247-4																	6	4		
ME-38	N248-3	1																			
M-39	N250-1	1																			
M-40	N307-2																	1			
M-41	N307-3	1																			
ME-42	N403-1															5		6	5		
M-43	N415-1				6								4	4				5			
ME-44	N417-1				6													6	4		
M-45	N501-1	4																			
M-46	N502-1	1																6	6		
ME-47	N502-2	6											2					4	4		
M-49	N504-1	3																			
M-50	N505-1	1																			
M-51	N505-2	1																			
M-52	N508-1	1																			
M-53	N508-2	1																			

Fauna-knelpunt	Weg-traject	Rosse woelmuis	Noordse woelmuis	Waterspitsmuis	Eekhoorn	Bever	Bunzing	Boommarter	Das	Otter	Ree	Zandhagedis	Hazelworm	Ringslang	Kamsalamander	Heikikker	Poelkikker	Gewone pad	Rugstreeppad	Heideblauwtje	Aardbeivlinder
M-54	N510-1																	4			
ME-55	N510-2				6														5		3
ME-56	N511-1	4			4								1								
ME-57	N512-2	6	1		4							4	1	1				4			2
ME-58	N513-1	4	1											3							1
ME-59	N515-1		6															4	4		
M-60	N515-2	1																			
M-61	N517-1													5							
ME-62	N518-1	1																1			
ME-63	N522-1	6												4							
M-64	N523-1															6					
ME-65	N524-1																	4	6		
ME-67	N526-1				4							1	3						4	4	
ME-68	N527-1				6								3	4				4			

Bijlage 8 Faunaknelpunten op basis van expertkennis

Tabel B8.1 *Per faunaknelpunt, dat op basis van faunaslachtofferdata is aangewezen, de soorten die tot aanwijzing van het knelpunt hebben geleid en het totaalaantal soorten. De aantallen indiceren het aantal maal dat het betreffende faunaknelpunt door experts is genoemd en/of op basis van NDFF- en FBE-gegevens is aangewezen.*

Code	Rosse woelmuis	Noordse woelmuis	Waterspitsmuis	Eekhoorn	Bever	Bunzing	Boommarter	Das	Otter	Ree	Zandhagedis	Hazelworm	Ringslang	Kamsalamander	Heikikker	Poelkikker	Gewone pad	Rugstreeppad	Heideblauwtje	Aardbeivlinder	Aantal soorten
E-1						1			1												2
E-2									1												1
E-3									1												1
E-4									1												1
E-5									1												1
E-6									1												1
E-7																	1	1			2
E-8							1										1	1			3
E-9				1		1	2			2	2							1			6
E-10						2	2			1							4	3			5
E-11						1	2			1							3	1			5
E-12				1		1	1			2	2						2	2			7
E-13																	1	1			2
E-14						1															1
E-15		1				1			1												3
E-16		1				1			1												3
E-17		1				1			1												3
E-18						1			1												2
E-19						1			1												2
E-20						1			1												2
E-21		1	1			1			1				1		1		1	1			8
E-22		1	1										1								3
E-23		1				1			1				1								4
E-24													2								1
E-25		1				1			1						1		1	2			6
E-26		1	1										1								3
E-27		1	1												1		1	1			5
E-28		1																			1
E-29						1	1			1											3
E-30						1				2	2	2					2	4		1	7
E-31							1				1							2			3
E-32				1		1	1			1											4
E-33		1	1			1							1								4
E-34			1							1											2
E-35			2				1	1	2	2			1		2	1	1	1			10
E-36				1				1		1			1		1	1	1	1			8
E-37				1				1		2		1	1		1	1	1	1			9
E-38							1	1		2			1				1				5
E-39							1	1		1			1				1				5
E-40				1			1	1		2	1	1	1		1	1	1	1			11
E-41				1																	1
E-42				1			1	1		1	1						1		1		7
E-43							2	1	2	1			1		1						6
E-44							1	1	2	1			1		1						6
E-45				2			1	1		2		1	1				1				7
Totaal	0	11	7	9	0	19	16	10	18	18	6	4	15	0	9	4	18	16	1	1	

Bijlage 9 Faunaknelpunten na aggregatie

Tabel B9.1 *Per faunaknelpunt van het Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland het aantal soorten waarvoor een wegtraject als knelpunt is aangewezen, de termijn waarop faunawinst kan worden verwacht na ontsnippering en de verwachte omvang van de faunawinst. Wanneer in de derde kolom het aantal groter is dan 1, zijn de laatste twee kolommen van tabel A en tabel C gebaseerd op de soort in de hoogste klasse (zie paragraaf 3.2.3).*

Legenda:

	Geen faunawinst berekend
	Matige faunawinst
	Grote faunawinst
	Zeer grote faunawinst

A. Faunaknelpunten op basis van duurzaamheidsanalyses met LARCH

Faunaknelpunt	Wegtraject	Aantal soorten	Termijn faunawinst	Omvang faunawinst
M-3	N201-1	1	K	
M-4	N201-2	1	K	
M-5	N201-7	3	K	
M-11	N205-2	1	K	
M-12	N205-3	1	K	
M-13	N205-4	1	L	
M-15	N207-2	1	L	
M-17	N231-2	1	K	
M-20	N236-1	1	K	
M-30	N244-1	2	K	
M-32	N245-1	1	K	
M-33	N246-2	2	K	
M-39	N250-1	1	L	
M-40	N307-2	1	L	
M-41	N307-3	1	L	
M-43	N415-1	4	K	
M-45	N501-1	1	K	
M-46	N502-1	3	K	
M-49	N504-1	1	L	
M-50	N505-1	1	L	
M-51	N505-2	1	L	
M-52	N508-1	1	L	
M-53	N508-2	1	L	
M-54	N510-1	1	K	
M-60	N515-2	1	L	
M-61	N517-1	1	K	
M-64	N523-1	1	K	

B. Faunaknelpunten op basis van expertkennis faunaslachtoffers

Faunaknelpunt	Wegtraject	Aantal soorten	Termijn faunawinst	Omvang faunawinst
E-9	N203-1	3	K	
E-16	N208-3	3	K	
E-18	N232-3	4	K	
E-24	N240-1	2	K	
E-25	N240-2	1	K	
E-26	N242-7	1	K	
E-27	N242-8	1	K	
E-28	N243-2	2	K	
E-29	N243-3	2	K	
E-31	N244-2	2	K	
E-34	N246-4	3	K	
E-35	N247-2	4	K	
E-36	N247-3	4	K	
E-48	N502-3	2	K	
E-66	N525-1	7	K	

C. Faunaknelpunten op basis van duurzaamheidsanalyses en expertkennis faunaslachtoffers

Faunaknelpunt	Wegtraject	Aantal soorten	Termijn faunawinst	Omvang faunawinst
ME-1	N197-1	5	K	
ME-2	N200-1	10	K	
ME-6	N201-8	9	K	
ME-7	N201-9	8	K	
ME-8	N202-1	4	K	
ME-10	N203-2	5	L	
ME-14	N206-2	5	K	
ME-19	N235-1	6	L	
ME-21	N236-3	10	K	
ME-22	N236-4	12	K	
ME-23	N239-1	2	L	
ME-37	N247-4	8	K	
ME-38	N248-3	2	L	
ME-42	N403-1	8	K	
ME-44	N417-1	8	K	
ME-47	N502-2	5	K	
ME-55	N510-2	7	K	
ME-56	N511-1	8	K	
ME-57	N512-2	12	K	
ME-58	N513-1	11	K	
ME-59	N515-1	5	K	
ME-62	N518-1	3	L	
ME-63	N522-1	4	K	
ME-65	N524-1	6	K	
ME-67	N526-1	5	K	
ME-68	N527-1	11	K	

Tabel B9.2 *De onderzoeksoorten op basis waarvan de faunaknelpunten van het* Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland *zijn geïdentificeerd en de motivatie voor aanwijzing.*

Legenda:

M = Na ontsnippering van het faunaknelpunt is er voor de onderzoeksoort faunawinst te verwachten op basis van de duurzaamheidsanalyses met LARCH.

E = Na ontsnippering van het faunaknelpunt is er voor de onderzoeksoort een significante reductie in het aantal faunaslachtoffers te verwachten.

ME = Na ontsnippering van het faunaknelpunt is er voor de onderzoeksoort zowel faunawinst te verwachten op basis van de duurzaamheidsanalyses met LARCH als een significante reductie in het aantal faunaslachtoffers.

Fauna-knelpunt	Rosse woelmuis	Noordse woelmuis	Waterspitsmuis	Eekhoorn	Bever	Bunzing	Boommarter	Das	Otter	Ree	Zandhagedis	Hazelworm	Ringslang	Kamsalamander	Heikikker	Poelkikker	Gewone pad	Rugstreeppad	Heideblauwtje	Aardbeivlinder
ME-1	M			M								M					E	E		
ME-2	M			M		E				E	E	E	M				E	E		E
M-3	M																			
M-4	M																			
M-5	M	M															M			
ME-6	M						E	E	E	E			ME		ME		M	M		
ME-7	M						E	E	E	E			E		ME			M		
ME-8	M	E															M	M		
E-9		E				E		E												
ME-10	M	ME				E		E					M							
M-11	M																			
M-12	M																			
M-13	M																			
ME-14	M			ME		E	E			E										
M-15	M																			
E-16						E	E			E										
M-17	M																			
E-18		E	E			E							E							
ME-19		E				E		E							ME		E	E		
M-20															M					
ME-21			E				E	E	E	ME			E		ME	E	ME	E		
ME-22	M			ME					E	ME	M	ME	E		E	E	E	E	M	
ME-23	M							E												
E-24						E		E												
E-25								E												
E-26								E												
E-27								E												
E-28						E		E												
E-29						E		E												
M-30															M		M			
E-31						E		E												
M-32	M																			
M-33																	M	M		
E-34		E				E		E												
E-35		E				E		E					E							
E-36		E				E		E					E							
ME-37		E	E			E		E					E		E		ME	ME		
ME-38	M							E												
M-39	M																			

Fauna-knelpunt	Rosse woelmuis	Noordse woelmuis	Waterspitsmuis	Eekhoorn	Bever	Bunzing	Boommarter	Das	Otter	Ree	Zandhagedis	Hazelworm	Ringslang	Kamsalamander	Heikikker	Poelkikker	Gewone pad	Rugstreeppad	Heideblauwtje	Aardbeivlinder
M-40																	M			
M-41	M																			
ME-42							E	E	E	E			E		ME		M	M		
M-43				M								M	M				M			
ME-44				ME			E		E	E		E	E				ME	M		
M-45	M																			
M-46	M																M	M		
ME-47	M						E					M					ME	ME		
E-48																	E	E		
M-49	M																			
M-50	M																			
M-51	M																			
M-52	M																			
M-53	M																			
M-54																	M			
ME-55				ME		E	E			E	E							ME		M
ME-56	M			M		E	E			E		M					E	E		
ME-57	M	M		M		E	E			E	M	M	M				ME	E		M
ME-58	M	M		E		E	E			E	E		M				E	E		M
ME-59		ME	E												E		ME	ME		
M-60	M																			
M-61													M							
ME-62	M												E				M			
ME-63	M		E							E			M							
M-64															M					
ME-65							E		E	E			E				ME	M		
E-66				E			E		E	E	E						E		E	
ME-67				ME							M	M						M	M	
ME-68				ME			E		E	E	E	ME	ME		E	E	ME	E		

Bijlage 10 Dichtheid faunapassages

Tabel B10.1 *In de handboeken gegeven richtlijnen voor de maximale afstand (in km) tussen twee faunapassages per onderzoeksoort. Het betreffen hier de richtlijnen die zijn gepresenteerd voor het faciliteren van dispersiebewegingen.*

Notes:

- De richtlijnen in handboek H1 zijn gerelateerd aan de minimumoppervlakte voor een kernpopulatie, in klassen: 1 = <10 ha; 2 = 10-99 ha; 3 = >99 ha (Bergers, 1997). Vijf van de hier gebruikte onderzoeksoorten zijn niet in het handboek opgenomen. Voor deze soorten is een eigen inschatting voor de minimumoppervlakte voor een kernpopulatie gemaakt: rosse woelmuis, gewone pad = klasse 1; bunzing, bever, otter = klasse 3.
- De richtlijn in handboek H2 is dat de maximale afstand tussen twee faunapassages ≤25% van de dispersieafstand moet zijn. Hier is aangehouden dat deze afstand 25% van de dispersieafstand is. Om deze maximale afstanden te berekenen, zijn de dispersieafstanden gebruikt die ook input vormden voor de duurzaamheidsanalyses met het kennissysteem LARCH (zie Bijlage 5). De hier gepresenteerde afstanden wijken daarom enigszins af van die in het betreffende handboek zijn gegeven.

Legenda handboeken:

H1 = Ontsnippering railinfrastructuur – Methodiek voor mitigatie (Morel et al., 1999)
H2 = Handboek voor Robuuste Verbindingen (Alterra, 2001)
H3 = On the permeability of roads for wildlife: A handbook (Hlaváč & Anděl, 2002)
H4 = Wildlife and traffic: A European handbook for identifying conflicts and designing solutions (Iuell et al., 2003)
H5 = Animals and roads: Methods of mitigating the negative impact of roads on wildlife (Jędrzejewski et al., 2009)
H6 = Fauna- og menneskepassager: En vejledning (Lund Ujvári et al., 2011)

Onderzoeksoort	H1	H2	H3	H4	H5	H6
Zoogdieren						
Rosse woelmuis	0,2	0,25	1	-	1	-
Waterspitsmuis	1	0,5	1	-	1	-
Noordse woelmuis	0,2	0,5	1	-	1	-
Eekhoorn	1	0,25	-	-	1	-
Bunzing	10	5	-	-	1	-
Bever	10	3,75	-	-	1	-
Ree	10	2,5	-	-	1	-
Das	10	7,5	1	-	1	-
Boommarter	10	2,5	1	-	1	-
Otter	10	2,5	5	-	3	-
Reptielen						
Zandhagedis	1	0,125	1	-	-	-
Hazelworm	0,2	0,125	1	-	-	-
Ringslang	10	1,25	1	-	-	-
Amfibieën						
Kamsalamander	0,2	0,25	1	-	0,1-0,5	0,1
Heikikker	1	0,5	1	-	0,1-0,5	0,1
Poelkikker	0,2	0,25	1	-	0,1-0,5	0,1

Onderzoeksoort	H1	H2	H3	H4	H5	H6
Gewone pad	0,2	0,5	1	-	0,1-0,5	0,1
Rugstreeppad	1	1	1	-	0,1-0,5	0,1
Overig						
Heideblauwtje	0,2	0,125	-	0,2-0,3	-	-
Aardbeivlinder	1	0,125	-	0,2-0,3	-	-

Bijlage 11 Bestaande faunapassages

Tabel B11.1 *Classificering van de in het provinciale databestand Ecopassages opgenomen faunapassages volgens de hier gebruikte typologie van faunapassages.*

Type faunapassage	Faunapassages in het databestand Ecopassages die tot dit type zijn gerekend
Hop-over	-
Boombrug	-
Kleine faunatunnel	Betonnen paddentunnel
	Betonnen paddentunnel met rooster
	Droge betonnen tunnel
	Betonnen faunapassage
	Stalen buis
	Kunststof buis
	Dassentunnel
Ecoduiker	Betonnen buis met loopplank
	Betonnen tunnel met loopplank
	Betonnen duiker met loopplank
	Betonnen duiker
	Stalen ribbelbuis
Grote faunatunnel	-
Natuurbrug	-

Tabel B11.2 *Aantal gerealiseerde faunapassages op wegtrajecten die als faunaknelpunt zijn aangewezen.*

Faunaknelpunt	Hop-over	Boombrug	Kleine faunatunnel	Ecoduiker	Grote faunatunnel	Natuurbrug	Totaal
N197-1			1	6			7
N200-1						1	1
N205-2				1			1
N205-4				1			1
N231-2			2	1			3
N236-3					2		2
N236-4			1				1
N239-1				2			2
N243-2				4			4
N243-3				2			2
N244-2			1	1			2
N246-4				1			1
N248-3			1				1
N415-1			5				5
N417-1			1			1	2
N502-2			4				4
N508-2				1			1
N511-1			12	4			16
N512-2			2				2
N513-1			3				3
N524-1			2			1	3
N526-1			9				9
N527-1			3				3
Totaal	0	0	47	24	2	3	76

Bijlage 12 Faunapassages – Aantal

Tabel B12.1 *Het aantal benodigde, bestaande en te realiseren faunapassages per faunaknelpunt.*

Faunaknelpunt	Wegtraject	Aantal benodigde faunapassages, zonder combinaties	Aantal benodigde faunapassages, met combinaties	Aantal bestaande faunapassages	Aantal nog te realiseren faunapassages
ME-1	N197-1	158	66	7	65
ME-2	N200-1	235	97	1	97
M-3	N201-1	3	3	0	3
M-4	N201-2	4	4	0	4
M-5	N201-7	23	17	0	17
ME-6	N201-8	90	39	0	38
ME-7	N201-9	51	23	0	23
ME-8	N202-1	165	78	0	78
E-9	N203-1	24	18	0	18
ME-10	N203-2	26	16	0	16
M-11	N205-2	7	7	1	6
M-12	N205-3	5	5	0	5
M-13	N205-4	8	8	1	7
ME-14	N206-2	49	39	0	39
M-15	N207-2	6	6	0	6
E-16	N208-3	7	4	0	4
M-17	N231-2	10	10	3	7
E-18	N232-3	35	23	0	23
ME-19	N235-1	155	57	0	58
M-20	N236-1	34	34	0	34
ME-21	N236-3	143	62	2	59
ME-22	N236-4	170	42	1	42
ME-23	N239-1	13	13	2	11
E-24	N240-1	11	11	0	12
E-25	N240-2	4	4	0	4
E-26	N242-7	4	4	0	4
E-27	N242-8	6	6	0	6
E-28	N243-2	9	9	4	4
E-29	N243-3	9	9	2	6
M-30	N244-1	169	95	0	95
E-31	N244-2	9	9	2	6
M-32	N245-1	18	18	0	18
M-33	N246-2	34	22	0	22
E-34	N246-4	25	18	1	17
E-35	N247-2	30	20	0	20
E-36	N247-3	20	14	0	14
ME-37	N247-4	231	133	0	133
ME-38	N248-3	11	11	1	9
M-39	N250-1	8	8	0	8
M-40	N307-2	54	54	0	54
M-41	N307-3	3	3	0	3
ME-42	N403-1	51	18	0	18
M-43	N415-1	29	17	5	12
ME-44	N417-1	89	35	2	33
M-45	N501-1	2	2	0	2
M-46	N502-1	114	56	0	56
ME-47	N502-2	89	41	4	37

Faunaknelpunt	Wegtraject	Aantal benodigde faunapassages, zonder combinaties	Aantal benodigde faunapassages, met combinaties	Aantal bestaande faunapassages	Aantal nog te realiseren faunapassages
E-48	N502-3	43	28	0	28
M-49	N504-1	4	4	0	4
M-50	N505-1	3	3	0	3
M-51	N505-2	1	1	0	1
M-52	N508-1	5	5	0	5
M-53	N508-2	5	5	1	4
M-54	N510-1	13	13	0	13
ME-55	N510-2	68	44	0	44
ME-56	N511-1	128	59	16	47
ME-57	N512-2	132	75	2	72
ME-58	N513-1	147	74	3	72
ME-59	N515-1	56	32	0	33
M-60	N515-2	3	3	0	3
M-61	N517-1	1	1	0	1
ME-62	N518-1	25	17	0	17
ME-63	N522-1	50	46	0	46
M-64	N523-1	26	26	0	26
ME-65	N524-1	13	7	3	4
E-66	N525-1	40	28	0	29
ME-67	N526-1	49	32	9	23
ME-68	N527-1	127	38	3	35
TOTAAL		3391	1829	76	1763

Bijlage 13 Faunapassages – Typen

Tabel B13.1 *Het aantal faunapassages per type faunapassage, per faunaknelpunt.*

Faunaknelpunt	Wegtraject	Hop-over	Boombrug	Kleine faunatunnel	Ecoduiker	Grote faunatunnel	Natuurbrug
ME-1	N197-1	0	15	50	0	0	0
ME-2	N200-1	26	6	64	0	0	1
M-3	N201-1	0	0	3	0	0	0
M-4	N201-2	0	0	4	0	0	0
M-5	N201-7	0	0	12	5	0	0
ME-6	N201-8	0	0	35	2	1	0
ME-7	N201-9	0	0	17	4	2	0
ME-8	N202-1	0	0	65	13	0	0
E-9	N203-1	0	0	6	12	0	0
ME-10	N203-2	0	0	5	11	0	0
M-11	N205-2	0	0	6	0	0	0
M-12	N205-3	0	0	5	0	0	0
M-13	N205-4	0	0	7	0	0	0
ME-14	N206-2	0	16	22	0	1	0
M-15	N207-2	0	0	6	0	0	0
E-16	N208-3	0	0	3	0	1	0
M-17	N231-2	0	0	7	0	0	0
E-18	N232-3	0	0	6	17	0	0
ME-19	N235-1	0	0	48	10	0	0
M-20	N236-1	0	0	34	0	0	0
ME-21	N236-3	0	0	54	5	0	0
ME-22	N236-4	5	10	26	0	0	1
ME-23	N239-1	0	0	4	7	0	0
E-24	N240-1	0	0	6	6	0	0
E-25	N240-2	0	0	0	4	0	0
E-26	N242-7	0	0	0	4	0	0
E-27	N242-8	0	0	0	6	0	0
E-28	N243-2	0	0	4	0	0	0
E-29	N243-3	0	0	4	2	0	0
M-30	N244-1	0	0	95	0	0	0
E-31	N244-2	0	0	3	3	0	0
M-32	N245-1	0	0	18	0	0	0
M-33	N246-2	0	0	22	0	0	0
E-34	N246-4	0	0	4	13	0	0
E-35	N247-2	0	0	5	15	0	0
E-36	N247-3	0	0	5	9	0	0
ME-37	N247-4	0	0	89	44	0	0
ME-38	N248-3	0	0	2	7	0	0
M-39	N250-1	0	0	8	0	0	0
M-40	N307-2	0	0	54	0	0	0
M-41	N307-3	0	0	3	0	0	0
ME-42	N403-1	0	0	14	3	1	0
M-43	N415-1	0	5	7	0	0	0
ME-44	N417-1	0	8	24	0	1	0
M-45	N501-1	0	0	2	0	0	0
M-46	N502-1	0	0	56	0	0	0
ME-47	N502-2	0	0	37	0	0	0
E-48	N502-3	0	0	28	0	0	0
M-49	N504-1	0	0	4	0	0	0
M-50	N505-1	0	0	3	0	0	0

Faunaknelpunt	Wegtraject	Hop-over	Boombrug	Kleine faunatunnel	Ecoduiker	Grote faunatunnel	Natuurbrug
M-51	N505-2	0	0	1	0	0	0
M-52	N508-1	0	0	5	0	0	0
M-53	N508-2	0	0	4	0	0	0
M-54	N510-1	0	0	13	0	0	0
ME-55	N510-2	12	8	23	0	0	1
ME-56	N511-1	0	10	35	0	1	1
ME-57	N512-2	9	2	49	10	0	2
ME-58	N513-1	10	14	36	11	0	1
ME-59	N515-1	0	0	22	11	0	0
M-60	N515-2	0	0	3	0	0	0
M-61	N517-1	0	0	1	0	0	0
ME-62	N518-1	0	0	17	0	0	0
ME-63	N522-1	0	0	22	22	2	0
M-64	N523-1	0	0	26	0	0	0
ME-65	N524-1	0	0	4	0	0	0
E-66	N525-1	7	6	15	0	0	1
ME-67	N526-1	8	7	8	0	0	0
ME-68	N527-1	0	9	24	0	1	1
TOTAAL		77	116	1294	256	11	9

Bijlage 14 Faunakeringen

Tabel B14.1 *De lengte van faunakeringen (in km) per type faunakering, per faunaknelpunt.*

Faunaknelpunt	Wegtraject	Grootwild-raster	Kleinwild-raster	Fauna-scherm	Boommarter-raster	Beplantings-scherm
ME-1	N197-1	0,0	0,0	5,1	3,8	0,0
ME-2	N200-1	4,8	6,4	6,4	2,6	3,5
M-3	N201-1	0,0	0,0	2,7	0,0	0,0
M-4	N201-2	0,0	0,0	3,2	0,0	0,0
M-5	N201-7	0,0	0,0	2,4	0,0	0,0
ME-6	N201-8	3,5	3,5	3,5	2,3	0,0
ME-7	N201-9	4,0	4,0	4,0	2,7	0,0
ME-8	N202-1	0,0	0,0	6,5	0,0	0,0
E-9	N203-1	0,0	5,9	5,9	0,0	0,0
ME-10	N203-2	0,0	5,5	5,5	0,0	0,0
M-11	N205-2	0,0	0,0	5,5	0,0	0,0
M-12	N205-3	0,0	0,0	3,9	0,0	0,0
M-13	N205-4	0,0	0,0	5,1	0,0	0,0
ME-14	N206-2	3,3	4,4	4,4	4,4	0,0
M-15	N207-2	0,0	0,0	4,1	0,0	0,0
E-16	N208-3	3,1	3,1	0,0	3,1	0,0
M-17	N231-2	0,0	0,0	5,9	0,0	0,0
E-18	N232-3	0,0	5,7	5,7	0,0	0,0
ME-19	N235-1	0,0	4,8	4,8	0,0	0,0
M-20	N236-1	0,0	0,0	3,4	0,0	0,0
ME-21	N236-3	3,2	5,5	5,5	5,5	0,0
ME-22	N236-4	2,7	2,7	2,7	2,7	2,1
ME-23	N239-1	0,0	8,8	2,8	0,0	0,0
E-24	N240-1	0,0	5,7	0,0	0,0	0,0
E-25	N240-2	0,0	3,8	0,0	0,0	0,0
E-26	N242-7	0,0	4,5	0,0	0,0	0,0
E-27	N242-8	0,0	5,7	0,0	0,0	0,0
E-28	N243-2	0,0	4,3	0,0	0,0	0,0
E-29	N243-3	0,0	4,4	0,0	0,0	0,0
M-30	N244-1	0,0	0,0	9,5	0,0	0,0
E-31	N244-2	0,0	4,4	0,0	0,0	0,0
M-32	N245-1	0,0	0,0	5,7	0,0	0,0
M-33	N246-2	0,0	0,0	5,7	0,0	0,0
E-34	N246-4	0,0	7,0	7,0	0,0	0,0
E-35	N247-2	0,0	7,7	7,7	0,0	0,0
E-36	N247-3	0,0	4,6	4,6	0,0	0,0
ME-37	N247-4	0,0	8,9	8,9	0,0	0,0
ME-38	N248-3	0,0	7,4	7,4	0,0	0,0
M-39	N250-1	0,0	0,0	6,2	0,0	0,0
M-40	N307-2	0,0	0,0	5,4	0,0	0,0
M-41	N307-3	0,0	0,0	6,6	0,0	0,0
ME-42	N403-1	3,5	3,5	3,5	3,5	0,0
M-43	N415-1	0,0	0,0	1,2	1,2	0,0
ME-44	N417-1	2,5	2,5	2,5	2,5	0,0
M-45	N501-1	0,0	0,0	6,9	0,0	0,0
M-46	N502-1	0,0	0,0	5,6	0,0	0,0
ME-47	N502-2	0,0	0,0	5,6	5,6	0,0
E-48	N502-3	0,0	0,0	5,3	0,0	0,0
M-49	N504-1	0,0	0,0	6,0	0,0	0,0
M-50	N505-1	0,0	0,0	6,8	0,0	0,0

Faunaknelpunt	Wegtraject	Grootwild-raster	Kleinwild-raster	Fauna-scherm	Boommarter-raster	Beplantings-scherm
M-51	N505-2	0,0	0,0	3,1	0,0	0,0
M-52	N508-1	0,0	0,0	3,3	0,0	0,0
M-53	N508-2	0,0	0,0	5,6	0,0	0,0
M-54	N510-1	0,0	0,0	1,3	0,0	0,0
ME-55	N510-2	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3
ME-56	N511-1	2,7	4,7	4,7	3,3	0,0
ME-57	N512-2	5,1	5,1	5,1	1,4	1,4
ME-58	N513-1	3,4	5,5	5,5	3,8	1,4
ME-59	N515-1	0,0	0,0	2,2	0,0	0,0
M-60	N515-2	0,0	0,0	3,2	0,0	0,0
M-61	N517-1	0,0	0,0	1,8	0,0	0,0
ME-62	N518-1	0,0	0,0	6,9	0,0	0,0
ME-63	N522-1	4,4	0,0	4,4	0,0	0,0
M-64	N523-1	0,0	0,0	2,6	0,0	0,0
ME-65	N524-1	1,4	1,4	1,4	1,4	0,0
E-66	N525-1	1,5	1,5	1,5	1,5	1,0
ME-67	N526-1	0,0	0,0	1,7	1,7	1,0
ME-68	N527-1	2,7	2,7	2,7	2,7	0,0
TOTAAL		54	158	277	58	12

Wageningen Environmental Research
Postbus 47
6700 AA Wageningen
T 0317 48 07 00
www.wur.nl/environmental-research

Wageningen Environmental Research
Rapport 3075
ISSN 1566-7197

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 6.500 medewerkers (5.500 fte) en 12.500 studenten behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

To explore the potential of nature to improve the quality of life

Wageningen Environmental Research
Postbus 47
6700 AB Wageningen
T 317 48 07 00
www.wur.nl/environmental-research

Rapport 3075
ISSN 1566-7197

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 6.500 medewerkers (5.000 fte) en 12.500 studenten behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

Ontsnipperingsbeeld Provincie Noord-Holland

Een knelpuntenanalyse en advies voor ontsnippering van het provinciale wegennet voor fauna

E.A. van der Grift, R. Jochem, L. Biersteker & M. van Eupen

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr. N.C. Sonne

BEL/MOB

Telefoonnummer +31235145751

sonnen@noord-holland.nl

Verzenddatum

08 DEC. 2021

Kenmerk

1734537/1734570

Uw kenmerk

Betreft: Ontsnippering binnen infrastructurele projecten

Geachte leden,

In deze brief informeren wij u over de onderzoeksresultaten van het Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland, dat de Wageningen Universiteit in opdracht van de provincie heeft uitgevoerd. Ook lichten wij u toe hoe wij de resultaten zullen meenemen binnen onze infrastructurele projecten (iMPI).

Aanleiding

Onze provinciale wegen versnipperen natuur, en hebben daardoor een negatief effect op populaties van diersoorten. Ook zorgt overstekend wild op sommige wegen voor een risico voor de verkeersveiligheid. Binnen het provinciale wegennetwerk liggen 80 faunapassages, zoals faunatunnels, ecoduikers en hop-overs, die ervoor zorgen dat diersoorten de weg veilig kunnen passeren en hun leefgebieden beter worden verbonden. Maar sommige provinciale wegen zorgen nog altijd voor versnippering. In het coalitieakkoord 'Duurzaam doorpakken!' staat daarom: "Om versnippering van natuurgebieden tegen te gaan en de biodiversiteit te versterken, nemen wij de aanleg van faunapassages standaard mee bij realisatie en onderhoud van provinciale wegen".

Gezamenlijke opgave

Ontsnippering van natuur is een gezamenlijk belang dat de individuele portefeuilles overstijgt. Het realiseren van faunavoorzieningen binnen de provinciale infrastructuur zorgt immers voor versterking van de kwaliteit van Noord-Hollandse natuurgebieden (portefeuille Natuur en Landschap) en draagt bij aan het welzijn van beschermde soorten in de provincie (portefeuille Dierenwelzijn). Daarnaast ligt er vanuit de portefeuille Mobiliteit en Bereikbaarheid een direct belang bij het voorkomen van wildaanrijdingen in het kader van de verkeersveiligheid, en ligt er een rol in het verminderen van de nadelige effecten van het verkeer op de omgeving.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Onderzoek
De afspraak in het coalitieakkoord vormde aanleiding de Wageningen Universiteit (WENR) in 2020 opdracht te geven bijgaand 'Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland' te ontwikkelen van onze provinciale wegen. Dit onderzoek is inmiddels afgerond en aan de provincie opgeleverd. De universiteit heeft hierin met geavanceerde modelanalyses en het oordeel van ecologen wetenschappelijk voor een reeks van twintig diersoorten in beeld gebracht welke provinciale wegen de grootste barrière vormen.

Voor die wegen heeft de universiteit een advies gegeven over de meest (kosten)effectieve faunavoorzieningen (zij bijlage 12, 13 en 14 van bijgevoegd rapport). Die voorzieningen zorgen ervoor dat leefgebieden weer worden verbonden, en diersoorten duurzame populaties kunnen behouden of vestigen. Ook zorgen de faunavoorzieningen voor minder wildaanrijdingen op de weg. Het gaat om circa de helft van de provinciale wegen. Op sommige wegen is het advies slechts enkele maatregelen te treffen, terwijl op andere wegen meer nodig is.

Van alle projecten in het iMPI die in de periode tot en met 2023 ter promotie naar de planfase aan uw Staten worden voorgelegd, zijn er 13 waarvoor in het Ontsnipperingsbeeld NH faunavoorzieningen worden geadviseerd. Als die worden toegevoegd aan de 13 projecten, dan kost dat ca. € 6,5 miljoen. De provincie heeft hiervoor echter geen apart budget gereserveerd. Desondanks is het onze wens om recht te doen aan de ambitie uit het coalitieakkoord ten aanzien van ontsnippering, en aan de resultaten uit bijgevoegd onderzoek.

Ontsnippering in de projecten
De prioriteit die ontsnippering in een project krijgt is een politieke keuze, die daarom in het vervolg bij uw Staten wordt neergelegd. Voor infrastructurele projecten op wegen waar in het Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland faunavoorzieningen worden geadviseerd houdt dit meer concreet het volgende in.

Volgens de werkwijze van het iMPI worden projecten gepromoveerd van de studie- naar de planfase op het moment dat er een voorkeursvariant is uitgewerkt voor het project. In de planfase wordt de voorkeursvariant technisch uitgewerkt, worden planologische procedures doorlopen en wordt het project aanbestedingsgereed gemaakt. Na afronding van de planfase wordt aan uw Staten voorgelegd het project te promoveren naar de realisatiefase voor aanbesteding en uitvoering. Tegelijkertijd wordt het krediet beschikbaar gesteld, waarmee de dekking definitief is vastgesteld.

Indien faunavoorzieningen in de projectscope worden meegenomen, dan zullen bij de promotie van de studie- naar de planfase aan uw Staten twee varianten worden voorgelegd: een met en een zonder faunavoorzieningen, inclusief bijbehorende dekkingsbron voor de meerkosten van de faunavoorzieningen. Bij de promotie naar de realisatiefase, als de definitieve kostenomvang van het project is

geraamd, wordt het beoogde budget voor de realisatie van de faunavoorziening(en) in de kredietaanvraag definitief toegekend. Deze werkwijze geldt voor verbeter-, uitbreidings- en vervangingsprojecten. Vanwege het portefeuille-overstijgende karakter van de ontsnipperings-opgave zullen wij ons vanuit de eerder genoemde portefeuilles inspannen bij het zoeken naar een passende dekkingsbron.

Tot slot

Met dit onderzoek is Noord-Holland de eerste provincie die de totale ontsnipperingsopgave netwerkbreed in beeld heeft. Met deze concrete informatie kunnen wij ook op landelijk niveau het gesprek aangaan over cofinanciering voor deze maatregelen. In februari 2022 zal hoofdonderzoeker Edgar van der Grift de resultaten toelichten tijdens een programma in Pakhuis de Zwijger. Dit is een vervolg op het programma van 30 oktober 2020, waarin dit onderzoek ook werd besproken. U bent van harte uitgenodigd aan dit programma deel te nemen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

Bijlage:

- Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland (WENR, 2021)

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	8564
Extern Zaak ID	961796
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	16.i
Titel	Bodem/omgevingswet: Voortgang Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2021 en wijziging Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering 2022 (C-agenda NLG 10-1-2022)
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Bijlagen
961796-1744294 Monitoringsrapportage spoedlocaties NH 2021.pdf
Brief aan PS over resultaten voortzetting PUB 2016-2020 in tussenjaar 2021 en verlenging Uvr subsidie bodemsanering NH 2017.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	13 december 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**

Toelichting

De provincie zet de afspraken uit het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020 in 2022 deels voort en verlengt de Uitvoeringsregeling subsidie Bodemsanering tot 1 juli 2022, de voorziene inwerkingtredingsdatum Omgevingswet. Dit doen we omdat we ook in de eerste helft van 2022 het bevoegd gezag zijn voor de taken die vallen onder de Wet bodembescherming en de opgaven doorlopen in 2022, waarvoor we een specifieke uitkering bodem ontvangen van het Rijk. Door de afspraken te verlengen geven we ook komend jaar sturing aan de aanpak van ernstige bodemverontreiniging, diffuse verontreiniging, nieuwe bedreigingen en gebiedsgericht grondwaterbeheer.

Locatienaam	Plaatsnaam	Aanl_Risico_Humaan	Aanl_Risico_Verspr	Aanl_Risico_Ecol	Onderzocht	Beschikt	Sanering_gestart	Sanering_gereed	Bronaanpak	Pluimaanpak	Humaan_beheerst	Verspreiding_beheerst	Afgehandeld	Nazorg	Planning_beschikt	Planning_beheersing_risico's	Planning_start_sanering	Planning_einde_sanering	Aard_verontreiniging
Aagtenbelt en CAIJ-belt	BEVERWIJK	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee, er komt geen bronaanpak	Ja, monitoring gestart	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2023	Vluchtige aromaten
Aalsmeerderweg 511-515	ROZENBURG NH	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Ja, herbeschikt op ernst en spoed	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Vluchtige Aromaten
Ambachtsweg 7	HUIZEN	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Ja, geen risico's na aanvullend onderzoek	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCl
Amsterdamsestraatweg 3	NAARDEN	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Ja, herbeschikt op ernst en spoed	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Minerale olie
Anthony Fokker Business Park (Barba 67)	OUDE MEER	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	N.v.t.	Nee, er komt geen bronaanpak	Nee, er komt geen pluimaanpak	Ja, geen risico's na aanvullend onderzoek	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCl
Anthony Fokker Business Park (L2-Barbaram	OUDE MEER	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	N.v.t.	Nee, er komt geen bronaanpak	Nee, er komt geen pluimaanpak	Ja, geen risico's na aanvullend onderzoek	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCl
Binnenweg 174	HEEMSTEDE	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is gestart	Ja, monitoring gestart	Ja, dmv TBM	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	Na 2030	VOCl
Blekersvaartweg 41 t/m 51	HEEMSTEDE	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, monitoring	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Ja	Ja, actieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCl
Botterstraat 45 (Lucent)	HUIZEN	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCl
Bovenkerkerweg 83b	Amstelveen	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is afgerond	Nee, er komt geen pluimaanpak	N.v.t.	N.v.t.	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2022	Zware metalen
Brediusweg 12	BUSSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCl
Breestraat 89	BEVERWIJK	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee, er komt geen bronaanpak	Ja, monitoring gestart	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2024	VOCl
Breewaterstraat 59-65	DEN HELDER	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	N.v.t.	N.v.t.	Nee, er komt geen bronaanpak	Nee, er komt geen pluimaanpak	N.v.t.	Ja, geen risico's na aanvullend onderzoek	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCl
Brinklaan 24d	BUSSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCl
C.J. van Houtenlaan 36	WEESP	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, actieve maatregelen	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Vluchtige aromaten
Cindu	Uithoorn	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is gestart	Ja, monitoring gestart	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Uiterlijk 2026	Na 2030	PAK
Dammerweg 109	NEDERHORST DEN B	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is gestart	Ja, GGB gestart	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2023	VOCl
Dammerweg 94	NEDERHORST DEN B	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCl
Doktersbuurt Zuid	OOSTZAAN	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee, er komt geen bronaanpak	Ja, monitoring gestart	Ja, dmv TBM	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2030	Vluchtige aromaten
Duinenbosch 3 (GGZ Dijk en Duin)	CASTRICUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is gestart	Ja, actieve maatregelen gestart	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2025	VOCl
Dwarslaan/Bloemlandseweg vml. stortplaats	BLARICUM	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, dmv saneren	N.v.t.	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Asbest
Eilandseweg 3	NEDERHORST DEN B	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is gestart	Ja, GGB gestart	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2023	
Emmastraat 34b	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee, er komt geen bronaanpak	Ja, GGB gestart	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCl
Emmastraat 36 bcd	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Ja, geen risico's na aanvullend onderzoek	Ja	Nee	N.v.t.	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCl
Flevolaan 1-5	ENKHUIZEN	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	Nee, maar bronaanpak verwacht	Nee, maar monitoring verwacht	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Uiterlijk 2026	2024	Anders, zie opmerking
Gasfabrieksterrein Hoefplein 2-10	NIEUWE NIEDORP	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, bronaanpak is afgerond	Ja, afgerond	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	PAK
Gasfabrieksterrein Parallelweg	BEVERWIJK	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	N.v.t.	N.v.t.	Nee, er komt geen bronaanpak	Nee, er komt geen pluimaanpak	N.v.t.	Ja, herbeschikt op ernst en spoed	Ja	Ja, actieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	PAK
Geuzenweg 27-31, vm wasserij Hammann	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	Nee, maar bronaanpak verwacht	Nee, maar GGB verwacht	N.v.t.	Nee	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Uiterlijk 2026	Uiterlijk 2026	2025	VOCl
Groeneweg (voormalig Vliegveld Bergen)	BERGEN NH	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, bronaanpak is afgerond	Nee, er komt geen pluimaanpak	N.v.t.	N.v.t.	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	PAK
Hanepoel 88-102	ZWAANSHOEK	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is gestart	Ja, actieve maatregelen gestart	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2024	VOCL
Havenbuurt 28-29	MARKEN	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, geen risico's na aanvullend onderzoek	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	PAK
Hellingstraat 3a en omgeving	HUIZEN	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCl
Herengracht 17 (achterterrein)	WEESP	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, bronaanpak is afgerond	Nee, er komt geen pluimaanpak	Ja, dmv saneren	N.v.t.	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Zware Metalen
Herengracht 17 (voorterrein)	WEESP	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, bronaanpak is afgerond	Nee, er komt geen pluimaanpak	Ja, dmv saneren	N.v.t.	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2021	Zware Metalen
Herenstraat 11-21 (Lemet Chromium)	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Zware metalen
Herenstraat 47 e.o.	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	N.v.t.	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	
Hertog Hendriklaan 8	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, monitoring	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Minerale olie
Hoekvaartweg 14	WIERINGERWERF	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is gestart	Ja, monitoring gestart	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2023	Minerale olie
Hoofdweg 1278	NIEUW-VENNEP	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is gestart	Ja, monitoring gestart	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Uiterlijk 2026	Loopt	2023	VOCl
Hoofdweg 601	HOOFDDORP	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is gestart	Ja, monitoring gestart	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2022	VOCl
Horn 5	WEESP	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is gestart	Ja, monitoring gestart	N.v.t.	Nee	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Uiterlijk 2026	Loopt	2023	VOCl
Huizerstraatweg 28, Givaudan	NAARDEN	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is gestart	Ja, monitoring gestart	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	Eeuwigdurend	Vluchtige aromaten
IJtochtkade Zwanenburg	ZWANENBURG	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is gestart	Ja, actieve maatregelen gestart	Ja, dmv saneren	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2026	VOCl
Ilperveld, deelsanering 7: Raam-sp waterbode	LANDSMEER	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is gestart	Nee, maar actieve maatregelen verwacht	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Uiterlijk 2026	Loopt	2022	Asbest
Jan ter Gouwweg (vml bedrijventerrein Chemi	NAARDEN	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, bronaanpak is afgerond	Ja, GGB gestart	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2022	Anders, zie opmerking
Kerklaan 10	HEEMSKERK	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee, er komt geen bronaanpak	Ja, monitoring gestart	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2024	VOCl
Kerkstraat 6-8	BUSSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCl
Kleipuut Oosterdijk De Bult, Enkhuizen	ENKHUIZEN	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee, er komt geen bronaanpak	Nee, er komt geen pluimaanpak	Nee	N.v.t.	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Uiterlijk 2026	Uiterlijk 2026	2023	Zware Metalen
Koningsplein 24	IJMUIDEN	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	Nee, maar bronaanpak verwacht	Nee, maar actieve maatregelen verwacht	Ja, dmv TBM	Nee	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Uiterlijk 2026	Uiterlijk 2026	Na 2030	VOCl
Lekerweg 35, Wijdenes	WIJDENES	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, bronaanpak is afgerond	Nee, er komt geen pluimaanpak	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Minerale olie
Liebergerweg 72-76	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	N.v.t.	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCl
Liebergerweg, industrieriool	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCl
Lijsterweg 16 (De PlaNeet)	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Zware metalen
Loet 45 Garage Bogaard	SCHAGEN	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, bronaanpak is afgerond	Nee, er komt geen pluimaanpak	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Minerale olie
Louis Davidsstraat	ZANDVOORT	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	N.v.t.	N.v.t.	Nee, er komt geen bronaanpak	Nee, er komt geen pluimaanpak	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Ja	Ja, actieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCl
Minckelersstraat (Stort Anna's Hoeve)	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Vluchtige aromaten
Minckelersstraat 173, RWZI (deel van Anna's H	Hilversum	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	
Moleneind 70	Kortenhoef	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, dmv saneren	N.v.t.	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	
Nieuwe Crailoseweg 8	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	PAK
Nieuwe Crailoseweg 8 (Crailoo)	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Minerale olie
Nieuwe Haven	DEN HELDER	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, bronaanpak is afgerond	Nee, er komt geen pluimaanpak	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Minerale olie
Nieuwe Haventerrein	DEN HELDER	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	Nee, maar bronaanpak verwacht	Nee, maar bronaanpak verwacht	Nee, er komt geen pluimaanpak	N.v.t.	Ja, dmv TBM	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Uiterlijk 2026	2025	Minerale olie
Nieuwe Meerlaan 5-6 Amstelveen	Amstelveen	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	Nee, er komt geen bronaanpak	Nee, maar actieve maatregelen verwacht	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Uiterlijk 2026	2026	
Noordeinde 113A	LANDSMEER	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, actieve maatregelen	Ja, dmv saneren	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Ja	Ja, actieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCl
Noordeinde 68	OOSTZAAN	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, dmv saneren	N.v.t.	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Vluchtige aromaten
Oostelijke Poeloevers (Handweg 71-119)	Amstelveen	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, dmv saneren	N.v.t.	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Zware metalen
Oosterdijk, voormalige stortplaats	BERGEN NH	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is gestart	Ja, actieve maatregelen gestart	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	2023	Vluchtige Aromaten
Oude Amersfoortseweg 99	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCl
Parallelweg 43	BEVERWIJK	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	N.v.t.	N.v.t.	Nee, er komt geen bronaanpak	Nee, er komt geen pluimaanpak	N.v.t.	Ja, herbeschikt op ernst en spoed	Ja	Ja, actieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Anders, zie opmerking
Randweg 2 (RWZI)	BEVERWIJK	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	N.v.t.	N.v.t.	Nee, er komt geen bronaanpak	Nee, er komt geen pluimaanpak	N.v.t.	Ja, herbeschikt op ernst en spoed	Ja	Ja, actieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Anders, zie opmerking
Rijnkade 2-10 (terrein v Vliet)	WEESP	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Ja, geen risico's na aanvullend onderzoek	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Vluchtige aromaten
Rivierenbuurt	IJMUIDEN	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is afgerond	Ja, monitoring gestart	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	Na 2030	VOCl
Schoorlse Zeedijk (Abtskolk)	BURGERBRUG	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	N.v.t.	N.v.t.	Nee, er komt geen bronaanpak	Nee, er komt geen pluimaanpak	N.v.t.	Ja, herbeschikt op ernst en spoed	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Zware metalen
s-Gravelandseweg 29	HILVERSUM	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is gestart	Ja, GGB gestart	Ja, dmv TBM	Ja, dmv GGB	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2022	VOCl
Slochterenlaan gasfabriekenterrein	BUSSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Vluchtige Aromaten
Sniep 1-18	DIEMEN	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, bronaanpak is afgerond	Ja, afgerond	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	PAK
Spaklerweg 45	DUIVENDRECHT	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is gestart	Ja, actieve maatregelen gestart	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2022	Minerale olie
Spieringweg 1018	ZWAANSHOEK	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	Nee, er komt geen bronaanpak	Nee, er komt geen pluimaanpak	Ja, dmv TBM	N.v.t.	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Uiterlijk 2026	Na 2026	Na 2030	Zware metalen
Stortplaats 't Horntje	DEN HOORN TEXEL	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, bronaanpak is afgerond	Nee, er komt geen pluimaanpak	Ja, geen risico's na aanvullend onderzoek	N.v.t.	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Anders, zie opmerking
Torenlaan/Veldweg	LAREN NH	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, bronaanpak is afgerond	Ja, GGB gestart	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCl
Van Leeuwenhoekstraat e.o.	Hilversum	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Nee	N.v.t.	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	
Vecht c.a.	MUIDEN	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, dmv saneren	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Zware metalen
Venenweg 4	ZWANENBURG	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee, er komt geen bronaanpak	Ja, actieve maatregelen gestart	Ja, dmv saneren	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	Eeuwigdurend	VOCl
Vennperstraat 6	NIEUW-VENNEP	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Ja, herbeschikt op ernst en spoed	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCl
Vliegveld De Kooy, Rijksweg N250, Gebouw 0	DEN HELDER	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is afgerond	Ja, monitoring gestart	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	2025	VOCl
vm Mijnendienstkazerne /div.magazijnen (Mari	DEN HELDER	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is afgerond	Ja, monitoring gestart	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	2021	VOCl
Vml defensieterrein Crailo Amerfoortsestraatw	HILVERSUM	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	N.v.t.	Nee, maar bronaanpak verwacht	Nee, er komt geen pluimaanpak	Nee	N.v.t.	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Uiterlijk 2026	Uiterlijk 2026	2025	Anders, zie opmerking
Vml stortplaats Loodijk	S-GRAVELAND	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is afgerond	Ja, monitoring gestart	Ja, dmv saneren	Nee	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Uiterlijk 2026	Loopt	2024	Zware metalen
vml. stortplaats 'De Lepelaar'	MUIDERBERG	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is afgerond	Ja, monitoring gestart	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	Eeuwigdurend	Vluchtige aromaten
Walaardt Sacréstraat 204 , Schiphol gebouw 2	SCHIPHOL	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is gestart	Ja, actieve maatregelen gestart	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2030	VOCl
Waterbodem Oude Rijkswerf	DEN HELDER	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is gestart	Nee, er komt geen pluimaanpak	N.v.t.	N.v.t.	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2021	Zware metalen
Wateren II / Laarder Waschmeren (Anna's Hoe	HILVERSUM	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is afgerond	Ja, monitoring gestart	Ja, dmv saneren	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2025	Vluchtige aromaten
Wijkermeerweg ong. (De Pijp)	BEVERWIJK	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	N.v.t.	N.v.t.	Nee, er komt geen bronaanpak	Nee, er komt geen pluimaanpak	N.v.t.	Ja, herbeschikt op ernst en spoed	Ja	Ja, actieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	Anders, zie opmerking
Zeestraat 50 e.o.	BEVERWIJK	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is gestart	Ja, monitoring gestart	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2027	VOCl
Zeeweg 263	IJMUIDEN	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is afgerond	Ja, monitoring gestart	N.v.t.	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	Na 2030	VOCl
Zuiderkruisstraat 52	IJMUIDEN	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Ja, geen risico's na aanvullend onderzoek	N.v.t.	Ja	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCl
Zuiderweg 193	HILVERSUM	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja, dmv GGB	N.v.t.	Ja, dmv GGB	Ja	Ja, passieve nazorg	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	N.v.t.	N.v.t.	VOCl
Zwanenburgerdijk 277 tot 287	ZWANENBURG	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja, bronaanpak is gestart	Ja, afgerond	Ja, dmv saneren	Ja, dmv saneren en/of monitoren	Nee	Nee	Beschikt op ernst en spoed	Beheerst	Loopt	2024	VOCl

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
Mw. L.E.M. van Schagen
BEL/OMB

Telefoonnummer: +31235144564
Laura.van.schagen@noord-holland.nl

Verzenddatum

08 DEC. 2021

Kenmerk
961796/1744294

Uw kenmerk

Betreft: resultaten voortzetting Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020 in tussenjaar 2021 en verlenging van de Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering Noord-Holland 2017.

Geachte leden,

De afgelopen vijf jaar hebben we met het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020 (PUB) uitvoering gegeven aan het landelijke Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020. Gedeputeerde Staten hebben op 8 december 2020 (kenmerk 9617796/1533349) ingestemd om de afspraken uit het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020 in Noord-Holland in 2021 voort te zetten. Op 10 december 2020 (kenmerk 961796/1533351) hebben wij u hierover geïnformeerd.

Tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet, verwachting 1 juli 2022, blijven wij het bevoegd gezag voor de taken die vallen onder de Wet bodembescherming (Wbb). De afspraken zijn daarom in 2021 voortgezet en zullen grotendeels ook in 2022 nog worden voortgezet. We verlengen de Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering Noord-Holland 2017 wederom tot de inwerkingtreding Omgevingswet. Ook komend jaar geven we sturing aan de aanpak van bodemverontreiniging, diffuse verontreiniging en gebiedsgericht grondwaterbeheer. En kunnen partijen nog steeds gebruik maken van een subsidie die 50% van hun kosten voor saneringen dekt. In deze brief informeren wij u over de stand van zaken tot november 2021.

Context
De provincie zet zich in voor een schone bodem waar mensen veilig op kunnen wonen, werken en recreëren. Dat staat ook zo beschreven in de Wbb. Op sommige plekken is meer nodig om dit bereiken en daarom zijn er extra afspraken gemaakt in het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020, die we in 2021 hebben voorgezet. De afspraken die in het Convenant staan, zijn gemaakt door het Rijk,

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

provincies, gemeenten, waterschappen en het bedrijfsleven. Op 17 maart 2015 ondertekenden de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de Unie van Waterschappen (UvW) en het Interprovinciaal Overleg (IPO) het Convenant.

In het PUB 2016-2020 staat wat de provincie doet om de doelen uit het Convenant te halen. Het gaat met name over de aanpak en het beheren van de spoedlocaties. Dit zijn locaties die voorrang krijgen om te saneren, omdat er actuele risico's zijn voor mens en milieu. Verder gaat het over de aanpak van diffuus lood, opkomende stoffen zoals poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS) en gebiedsgericht grondwaterbeheer. Op 1 december 2015 stelden wij het PUB vast. De afgelopen jaren bent u meerdere keren geïnformeerd over de voortgang van het Uitvoeringsprogramma in brieven en tijdens technische briefings. Wij zullen u opnieuw informeren tijdens een technische briefing over de bodemonderwerpen eind van het eerste kwartaal van 2022.

Leeswijzer
De brief is in drie delen gesplitst. Het eerste deel gaat over de voortgang 2021. Het tweede deel gaat over de bodemafspraken 2021 en 2022. Het derde deel gaat over de Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering.

Deel I
Resultaten voortzetting Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020 (PUB) in tussenjaar 2021.

In het PUB staat wat wij als provincie doen om de doelen uit het landelijke convenant te realiseren. Hieronder staan de belangrijkste doelen met, per onderdeel, de stand van zaken in tussenjaar 2021. In onderstaande tabel 1 is per onderdeel van het provinciale Uitvoeringsprogramma aangegeven in hoeverre het doel is gerealiseerd en hoe de taken doorlopen in 2022. De inhoud van de tabel wordt in bijlage 1 nader toegelicht.

Tabel 1. Resultaten voortzetting PUB 2016-2020, voor tussenjaar 2021 en doorloop activiteiten in 2022.

Afspraken	Toelichting / Doel	Doel gerealiseerd 2021	Doorloop in 2022
1. Aanpak spoedlocaties	Spoedlocaties zijn de locaties waar de bodemverontreiniging bij het huidige gebruik zorgt voor onaanvaardbare risico's voor mens, ecologie of verspreiding van verontreiniging. Doel was om deze locaties eind 2020 gesaneerd of beheerst te hebben.	Ja, eind 2020 waren alle locaties gesaneerd of maatregelen in uitvoering en voorbereiding om te beheersen. Twee nieuwe locaties zijn toegevoegd aan de lijst spoedlocaties.	Doorzetten aanpak saneringen (provincie blijft na 2021 ook bevoegd gezag voor deze locaties). Enkele nieuwe saneringslocaties worden verwacht uit PFAS onderzoek en controle bodeminformatiesystemen gemeenten en omgevingsdiensten.
2. Gebiedsgericht beheer van grondwater-verontreini-gingen (GGB)	Daar waar gevalsgerichte aanpak van grondwaterverontreiniging en met grote risico's niet goed mogelijk is, wordt een gebiedsgerichte aanpak gestimuleerd.	Ja, in twee gebieden loopt de aanpak via GGB: 't Gooi en Dammerweg.	Deze aanpak blijft nog vele jaren nodig om de grondwaterverontreiniging en te beheren. Met recent een nieuw convenant voor GGB 't Gooi 2021 - 2030 is voor 10 jaar vastgelegd tussen gemeenten, provincie, drinkwaterbedrijven en waterschap dat de aanpak gezamenlijk opgepakt zal worden..
3. Aanpak verontreinigde regionale waterbodems	Tijdige aanpak van verontreinigde regionale waterbodems. Dit vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de waterschappen.	Ja, financiering voor de waterschappen is geregeld. Uitvoering is de verantwoordelijkheid van waterschappen.	Ook na 2021 ontvangen de waterschappen van het Rijk middelen via de provincie.
4. Diffuse bodem-verontreiniging	Zorgen voor gebruiksadviezen in gebieden waar risico's bestaan, met name relevant voor diffuse bodemverontreiniging met lood. Eventueel zorgen voor beheersing van de risico's met andere maatregelen.	Twee loodsaneringen op kinderspeelplaatsen afgerond. Eén sanering in voorbereiding. Onderzoek naar lood in schooltuinen en opstellen subsidieregeling wordt verplaatst naar 2022.	Uitvoering laatste loodsanering kinderspeelplaatsen. Uitvoering loodonderzoek in schooltuinen en waar nodig uitvoering sanering. Opstellen nieuwe Uitvoeringsregeling voor het verlenen van subsidies aan gemeenten.
5. Nieuwe bedreigingen	Nieuwe bedreigingen in beeld brengen en kennisopbouw daarover. PFAS vormt een	Ja, onderzoek en beleidsvorming over aanpak PFAS verontreiniging is intensief	Onderzoek naar aandachtslocaties (mogelijke saneringslocaties) PFAS.

	belangrijke groep van stoffen die voor nieuwe bedreigingen kunnen zorgen.	uitgevoerd. Er is bestuurlijke betrokkenheid bij landelijk PFAS-dossier.	Deelname aan landelijk traject, waarbij ook wordt nagegaan of er locaties zijn met risico's voor drinkwatervoorziening.
6. Nazorg	Waar mogelijk en verantwoord wordt milieuhygiënische nazorg van gesaneerde locaties afgebouwd om beheerstaken niet onnodig lang te laten voortduren.	Ja, nazorg wordt uitgevoerd waar nodig. Provincie heeft zich ingespannen om nazorg af te bouwen, conform landelijke doelstelling.	Verdere inspanningen om nazorg op locaties met restverontreiniging na sanering af te bouwen, indien dit verantwoord kan.
7. Voormalige stortplaatsen	Voormalige stortplaatsen zijn historische stortlocaties die efficiënt moeten worden beheerd. Veel stortplaatsen hebben een relatief dunne afdeklaag. Hoewel dit bij het actueel gebruik in het algemeen geen probleem oplevert, kan dit voor toekomstige ontwikkelingen een belemmering vormen.	Ja, provincie heeft medefinanciering voor herstel deklagen geregeld via Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering. Deze regeling biedt ook mogelijkheid voor 'maatschappelijke saneringen', locaties waar maatschappelijke stagnatie in de ontwikkeling dreigt.	Voortzetting Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering tot inwerking treden Omgevingswet.
8. Kennis en informatie-beheer	Met de invoering van de Omgevingswet zullen bodemtaken van de provincie worden overgeheveld naar gemeenten en, in sommige gevallen, van gemeenten naar provincie. In het Bodemconvenant 2016-2020 hebbenen de overheden met elkaar afgesproken om te zorgen voor een goede en zorgvuldige overdracht van de taken en verantwoordelijkheden, ook wel de 'warme overdacht' genoemd.	Ja, informatie over bodemverontreiniging van gemeente en provincie is samengevoegd en onder beheer bij OD gebracht. Belanghebbenden kunnen hiervan gebruik maken. Voorbereiding Warme Overdracht met delen van kennis, waaronder handreiking voor gemeentelijke bodembeleid. Ambtelijk bodemberaad en Bestuurlijk bodemberaad zijn gehouden op 7 okt. resp. 4 november 2021.	Informatie naar gemeenten in kader van Warme Overdracht: vlak voor inwerkingtreding Omgevingswet worden lijsten opgesteld met locaties die onder bevoegd gezag gemeente komen. Uitvoering VNG-pilot waarmee eind 2022 een voorstel voor een Regionaal KennisSchakelpunt bodem en ondergrond Noord-Holland gereed is.

Zoals landelijk afgesproken heeft provincie Noord-Holland, net als voorgaande jaren, vóór 1 oktober 2021 het Rijk geïnformeerd over de inhoudelijke voortgang van de aanpak van de spoedlocaties, gebiedsgericht grondwaterbeheer en nazorg (bijlage 2) .

Deel II
Bodemafspraken na 2022 en verder

Bodemafspraken 2021
De provincie heeft met het PUB 2016-2020 uitvoering gegeven aan het landelijke Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020. Met het aflopen van het Convenant en het PUB eind 2020 en het uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn voor het overgangsjaar 2021 afspraken gemaakt tussen het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en de koepels (IPO, VNG en UvW) over de doelen en budgetten voor het overgangsjaar 2021. Deze zijn grotendeels gebaseerd op de afspraken die in het afgelopen convenant gemaakt waren. Deze afspraken zijn op 10 februari 2021 met de koepels in een bestuurlijk overleg vastgesteld. De afspraken hebben betrekking op apparaatskosten, de afronding van de spoedsaneringen en de ondersteuning van regionale kennisontwikkeling.

In aanvulling op de convenantsafspraken wordt op aanvraag een specifieke uitkering (SpUk) verstrekt voor opgaven die vallen binnen de categorie 'buitenproportionele opgaven' of zogenaamde 'oude afspraken' in relatie tot de bodemkwaliteit. Een buitenproportionele opgave is een bodem- of grondwaterkwaliteitsopgave voor het bevoegd gezag. De prioriteit voor de 'buitenproportionele opgaven' is gelegd bij de bodem- en grondwaterkwaliteitsopgaven in relatie tot diffuus lood en niet genormeerde stoffen zoals PFAS. De provincie Noord-Holland heeft voor taken die vallen onder de buitenproportionele opgave ook gebruik gemaakt van de SpUk voor o.a. opgave diffuus lood en PFAS. Deze aanvraag is deels gehonoreerd. Ook heeft de provincie een aanvraag voor SpUk 'oude afspraken' gedaan. Deze is nog in behandeling.

Bodemafspraken 2022 en verder
Met het uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet tot 1 juli 2022 dient ook het jaar 2022 als (half) overgangsjaar te worden beschouwd. De provincie blijft het bevoegd gezag voor de taken die vallen onder de Wet bodembescherming (Wbb), in ieder geval voor het eerste half jaar. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet gaat een deel van de provinciale bodemtaken over naar de gemeenten. De bodemtaken voor gemeenten zijn grotendeels VTH-taken (Vergunningverlening, Toezicht, Handhaving) die onderdeel zijn van het basistakenpakket. Dat basistakenpakket wordt op grond van een Algemene Maatregel van Bestuur verplicht uitgevoerd door Omgevingsdiensten. De provincie blijft bevoegd gezag voor de bodemtaken voor die situaties die onder het overgangsrecht vallen, voor grondwater en voor bodem voor complexe bedrijven (waar de provincie het bevoegd gezag is voor alle VTH-taken). Dit jaar is door uitleg van het ministerie duidelijk geworden dat meer locaties onder het

overgangsrecht blijken te vallen dan eerder verondersteld. Daardoor blijft de taak van de provincie groter dan eerder gedacht.

Financieel is 2022 een bijzonder jaar, met een wijziging in wetgeving en herverdeling van bevoegd gezag taken halverwege het jaar. Gemeenten hebben hun begrotingen voor 2022 reeds vastgesteld. Landelijk zijn de bodemafspraken 2022-2030 nog in bewerking en daarover vindt overleg plaats tussen Rijk, IPO, VNG en UvW. Zodra daarover overeenstemming is bereikt en duidelijk is wat de rijksbijdrage aan de provincie Noord-Holland wordt zullen de financiële consequenties en gevolgen voor de provincie op een rij worden gezet. Vooruitlopend op de landelijke afspraken bodem 2022-2030 wordt voorgesteld de bijdrage aan de omgevingsdiensten voor de uitvoer van de bodemtaken in 2022 te continueren op basis van de bijdrage 2021. Dit besluit wordt opgenomen in de vast te stellen UVO/DVO (1728950/1728995) voor de omgevingsdiensten voor 2022.
De bodemafspraken voor 2022 en daarna worden nog uitgewerkt met de betrokken partijen. Hierover hopen we u op korte termijn te informeren.

Deel III
Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering
In 2017 hebben wij de provinciale Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering vastgesteld. Het gaat hier om financiële steun voor de uitvoering van saneringen waar de verontreiniging de maatschappelijke ontwikkeling belemmert. Op 8 december 2020 hebben GS besloten om de regeling met één jaar te verlengen. Dit om vast te houden aan het uitgangspunt dat de regeling tot het moment van inwerkingtreding van de Omgevingswet van kracht is. Voor 2021 zijn de subsidiabele kosten van 30% verhoogd naar 50%.
De looptijd van de huidige regeling eindigt per 1 januari 2022. Vanwege het uitstel van de Omgevingswet verlengen wij de Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering tot 1 juli 2022, het voorziene moment van de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Daarbij wijzigen wij dat de nog beschikbare subsidie beschikbaar wordt gesteld voor de maatschappelijke saneringen en stortplaatsen. Sanering van waterbodems wordt niet langer gesubsidieerd, omdat daar geen behoefte aan is. Voor waterbodemsaneringen maken waterschappen gebruik van andere middelen vanuit het Rijk, onderhavige subsidie blijkt in de praktijk hiervoor niet benodigd.
Het voor de Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering totaal beschikbare plafond van € 4.000.000, zoals vastgesteld in 2017, is nog niet bereikt. Dit plafond wordt niet verhoogd. Het betreft alleen een verschuiving, waarvoor de niet-bestede middelen voor het onderdeel waterbodems ingezet worden.

Tot slot

Wij houden u op de hoogte van de voortgang van het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant voor 2022 en de definitieve bodemafspraken voor 2022 en verder. De provincie stelt in 2022 een meerjarenprogramma op voor de uitvoering van haar bodemtaken onder de Omgevingswet.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

2 bijlage(n)

1. Beschrijving resultaten voortzetting voortzetting Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020 (PUB) in tussenjaar 2021
2. Monitoringsrapportage spoedlocaties 2021

Bijlage 1: beschrijving resultaten voortzetting Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant (PUB) 2016-2020 in tussenjaar 2021.

In het PUB staat wat wij als provincie doen om de doelen uit het landelijke convenant te realiseren. De in de tabel 1 van de hoofdtekst van deze brief samengevatte doelen en resultaten in het tussenjaar 2021 worden hieronder nader toegelicht.

1. *Aanpak Spoedlocaties bodemverontreiniging 2021*

Spoedlocaties zijn de locaties waar de bodemverontreiniging bij het huidige gebruik zorgt voor onaanvaardbare risico's voor mens, ecologie of verspreiding van verontreiniging.
Bijgevoegde monitoringsrapportage (bijlage 1) geeft een overzicht van de voortgang van de aanpak van de spoedlocaties anno oktober 2021.
Op de lijst staan 98 spoedlocaties, hiervan zijn:

- 52 locaties volledig afgehandeld;
- 31 locaties waar een sanering gaande is;
- 15 locaties waar onderzoek of onderhandelingen lopen.

Er zijn in 2021 twee nieuwe spoedlocaties bijgekomen i.v.m. een zware metalen verontreiniging op een voormalige stortplaats en een PFAS-verontreiniging op een voormalig rampenoefenterrein.

Op alle locaties die nog niet volledig zijn afgehandeld, zijn er maatregelen in uitvoering en voorbereiding om de risico's te beheersen.

2. *Gebiedsgericht beheer van grondwaterverontreinigingen*

Wij hebben twee gebiedsbeheerplannen vastgesteld: het Gebiedsbeheerplan 't Gooi (GS besluit 18 augustus 2015, kenmerk 266925/528547) en het Gebiedsbeheerplan Dammerweg e.o. vastgesteld (GS besluit 11 september 2018, kenmerk 1085697/1121434).

Gebiedsbeheerplan 't Gooi

Voor de uitvoering van de gebiedsgerichte aanpak van grondwaterverontreinigingen in 't Gooi werken de gemeenten Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren en Wijdemeren, de drinkwaterbedrijven Vitens en PWN, het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) en de provincie al lang samen op basis van een in 2011 ondertekend convenant (met een update in 2014). Dit convenant liep 31 december 2020 af. Omdat de aanpak ook de komende jaren nog nodig is, hebben genoemde partijen in december 2020 een nieuw convenant voor de periode 2021 tot en met 2030 afgesloten. Gedeputeerde Staten hadden op 24 november 2020 ingestemd met ondertekening van dit nieuwe convenant (1523291/1523295).

3. Aanpak verontreinigde regionale waterbodems

De aanpak van verontreinigde regionale waterbodems vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de waterschappen. Uit een landelijke inventarisatie van verontreinigde waterbodems van de Unie van Waterschappen is naar voren gekomen dat het waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) meerdere waterbodems heeft, die gesaneerd moeten worden. De provincie ontvangt hiervoor financiële middelen van het Rijk en zal met het waterschap AGV nadere afspraken maken over de besteding hiervan.

4. Diffuse bodemverontreiniging

Met onze brieven van 28 november 2018 (kenmerk 961796/1148235), 17 mei 2019 (kenmerk 961796/1203967) en 15 oktober 2019 (1245306/1287821) bent u op de hoogte gesteld van de voortgang over met name het onderzoek naar lood in de bodem van kinderspeelplaatsen in Noord-Holland en van het vastgestelde handelingskader voor diffuus lood in de bodem in Noord-Holland.
De provincie heeft de verantwoordelijkheid genomen voor onderzoek en, waar nodig, sanering van (openbaar) toegankelijke locaties waar veel kinderen komen: kinderspeelplaatsen en schooltuinen.
In de brief van 10 december 2020 (kenmerk 961796/1533351) is de voortgang gerapporteerd over de sanering van een vijftal kinderspeelplaatsen. Op drie van de vijf locaties voert de provincie bodemsaneringen uit. Op twee locaties is dit reeds gedaan. Op de derde locatie start binnenkort de aanbesteding.

Het aangekondigde onderzoek naar diffuus lood in de schooltuinen conform het handelingskader en het opstellen van een subsidieregeling voor de loodopgave t.b.v. gemeenten zijn doorgeschoven naar het eerste kwartaal van 2022.

5. Nieuwe bedreigingen (o.a. poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS))

In 2019 hebben wij een achtergrondconcentratie voor PFAS in Noord-Holland bepaald, waardoor inzicht is verkregen in de diffuse verspreiding van PFAS. Op 19 november 2019 hebben Gedeputeerde Staten de beleidsregel PFAS Noord-Holland 2019 vastgesteld. Daarnaast hebben wij een pilot uitgevoerd naar PFAS in het grondwater op tien locaties in de kuststrook. Ook doen we aanvullend onderzoek naar PFAS in grondwater bezien vanuit het provinciaal monitoringsprogramma voor de Kaderrichtlijn water. Over de uitkomsten van deze onderzoeken wordt u separaat geïnformeerd in het vierde kwartaal van 2021.

Landelijke ontwikkelingen PFAS

Wij zijn bestuurlijk betrokken (gemandateerd namens IPO) bij de landelijke PFAS ontwikkelingen. Onze bestuurlijke landelijke inzet, namens IPO, richt zich met name op het betrachten van een zorgvuldig proces van beleidsvorming op basis van nieuwe onderzoeken en

beleidsvoorstellen. Daarbij kijken we naar de consequenties voor de keten en een integrale benadering van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) waarbij met name de consequenties van PFAS voor het grondwater van belang zijn.
De belangrijkste ontwikkeling die wordt verwacht in december 2021 betreft een aangepaste handelingskader PFAS.

Nieuwe risicogrenswaarden PFAS
Begin 2021 heeft het RIVM de EFSA (European Food Safety Authority) opinie beoordeelt waarin nieuwe grenswaarden worden gesteld voor PFAS. Hiermee heeft RIVM ingeschat dat de blootstelling van mensen aan PFAS-stoffen in Nederland hoger is dan de door EFSA opgestelde gezondheidskundige grenswaarde. Omdat de grenswaarde van EFSA is gebaseerd op levenslange blootstelling, betekent een tijdelijke overschrijding van deze waarde niet dat er sprake is van een acuut gezondheidsrisico.
Er is wel een noodzaak om actie te ondernemen om de blootstelling van mensen aan PFAS te verminderen. Tegelijkertijd moeten we constateren dat de opgave complex is, omdat uit onderzoeken blijkt dat er geen snelle oplossingen zijn. Er wordt met name gericht op bronaanpak van PFAS, zowel nationaal als Europees.

Deze nieuwe risicogrenswaarden moeten nog landelijk omgezet worden naar interventiewaarden bodem en grondwater. Deze zullen mede van invloed zijn op de beleidsregel PFAS Noord-Holland 2019.
Tot begin 2022 wordt voor de nieuwe risicogrenswaarden een impact-analyse uitgevoerd door het Rijk i.s.m. de koepels VNG, IPO en UvW. Ook wordt er een landelijk traject gestart in het vierde kwartaal van 2021 voor het bepalen van de aandachtslocaties. Dit zijn locaties waar mogelijk een direct onaanvaardbaar humaan risico wordt gelopen of waar een risico is voor de drinkwatervoorziening en waar eventueel beheers- dan wel saneringsmaatregelen aan de orde zijn.

6. Nazorg
De provincie heeft zich al jarenlang ingezet om de nazorgmaatregelen op een milieuhygiënisch verantwoorde wijze te beëindigen of te verlagen. Hiervoor wordt de provinciale Werkwijzer bodemsanering 2014 gehanteerd, waarin een stappenplan is opgenomen om de nazorgmaatregelen op een milieuhygiënisch verantwoorde wijze verder af te bouwen. De omgevingsdiensten zullen eigenaren van een dergelijke nazorglocatie ook in de komende periode per brief blijven wijzen op de mogelijkheden om de nazorgmaatregelen op een milieuhygiënische wijze te beëindigen of te verlagen.

7. Voormalige stortplaatsen
Voormalige stortplaatsen zijn historische stortlocaties waar voor 1996, maar vaker in een veel verder verleden, afval gestort is. Wij hebben in

de provinciale Werkwijzer bodemsanering 2014 beleidsregels voor het omgaan met deze stortplaatsen opgenomen. Veel stortplaatsen hebben een relatief dunne afdeklaag. Hoewel dit bij het actueel gebruik in het algemeen geen probleem oplevert, kan dit voor toekomstige ontwikkelingen een belemmering vormen. Daarom biedt een subsidieregeling de mogelijkheid een deel van de kosten van het ophogen van de deklaag vergoed te krijgen. Omdat stortplaatsen tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet (gepland 1 juli 2022) nog onder de Wbb vallen, wordt deze regeling ook in 2022 toegepast tot het moment van inwerkingstreding.
Onder de Omgevingswet zullen gemeenten bevoegd gezag zijn voor bijna alle voormalige stortlocaties. Gemeenten kunnen in het omgevingsplan regels stellen aan het gebruik van deze locaties. De provincie heeft in een handreiking daarvoor enkele suggesties gedaan.

8. *Kennisdeling, informatiebeheer, Omgevingswet en Warme overdracht*

Met de invoering van de Omgevingswet zullen bodemtaken van de provincie worden overgeheveld naar gemeenten. Op 23 september 2021(1697222/1697308) hebben wij u geïnformeerd over de stand van zaken van de zogenaamde Warme Overdracht.
Ten behoeve van provinciale afstemming is op 7 oktober 2021 een ambtelijk bodemberaad georganiseerd. Aansluitend is een bestuurlijk bodemberaad gehouden voor wethouders en OD-directeuren op 4 november 2021. In het bodemberaad is een toelichting gegeven op de stand van zaken rondom de warme overdracht en de kennisdeling in de toekomst. Daarnaast is de bekostiging van de bodemtaken vanaf 2022 besproken, aan de hand van het op dat moment bekende landelijke concept voorstel (zie verder onder deel III).

Zowel landelijk als regionaal wordt gewerkt aan het opzetten van een nieuwe kennissamenwerking tussen overheden op het gebied van bodem en ondergrond, als onderdeel van de fysieke leefomgeving. De regio Noord-Holland doet mee als pilot in het programma regionale kennisschakelpunten (RSP) bodem en ondergrond van de VNG. Hierbij wordt samengewerkt door provincie, omgevingsdiensten, gemeenten en waterschappen. Doel van de pilot is om eind 2022 een werkend RSP voor Noord-Holland te hebben opgezet.

Het eerste half jaar van 2022 zullen we gebruiken voor de eigen voorbereiding op de inwerkingtreding van de Omgevingswet en om te komen tot een duidelijke verdeling van locaties tussen gemeenten en provincie m.b.t. het overgangsrecht.

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	8667
Extern Zaak ID	1748993
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	16.j
Titel	Bodem/Water: Verlenging Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017 (c-agenda NLG 10-1-2022)
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Bijlagen
Wijzigingsbesluit verlenging Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017.docx
Brief aan PS over verlenging Uvr subsidie Kennisontwikkeling Bodem,en Water Noord-Holland 20217.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	20 december 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**

Toelichting

De Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017 is een onderdeel van het programma Bodem en Water. Met de uitvoeringsregeling kunnen studieprojecten en coaches gesubsidieerd worden die bijdragen aan de kennisopbouw en bewustwording bij agrariërs. Zo worden zij gestimuleerd om maatregelen te nemen die de kwaliteit van bodem en water en de zoetwaterbeschikbaarheid verbeteren. De huidige uitvoeringsregeling loopt af en wordt daarom verlengd tot 1 januari 2024. Een besluit over een nieuwe openstelling volgt begin 2022.

Provincie Noord-Holland

2021 *

PROVINCIAAL BLAD

Besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 14 december 2021, nr. 1748993/1748997, tot wijziging van de Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland;

Gelet op artikel 2 van de Algemene subsidieverordening Noord-Holland 2011;

Besluiten:

ARTIKEL I

De **Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017** wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 13, tweede lid, wordt “1 januari 2022” vervangen door: 1 januari 2024.

ARTIKEL II

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het provinciaal blad waarin het wordt geplaatst.

Haarlem, [datum vaststelling door Gedeputeerde Staten]

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter.
R.M. Bergkamp, provinciesecretaris.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon
S.R.J. Dijkers
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235144868
sander.dijkers@noord-holland.nl

Verzenddatum

15 DEC. 2021

Kenmerk
1748993/1748999

Uw kenmerk

Betreft: Verlenging Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het volgende onderwerp:
Verlenging Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017

Inleiding

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij u het volgende besluit van ons college ter kennis:

1. De Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017 gewijzigd vast te stellen door de uitvoeringsregeling te verlengen tot 1 januari 2024;
2. Het genoemde besluit te publiceren in het Provinciaal Blad.

Toelichting

De provincie werkt samen met de drie Noord-Hollandse waterschappen (HHNK, Rijnland, AGV), LTO Noord en de agrarische natuurverenigingen aan het realiseren van het programma Bodem en Water

Dit programma richt zich op agrarische bedrijven in heel Noord-Holland en heeft tot doel om:

- de emissies van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater te verminderen (en zo de waterkwaliteit te verbeteren en bij te dragen aan het bereiken van KRW-doelen)
- de bodemstructuur te verbeteren (draagt onder andere eveneens bij aan verbetering van de waterkwaliteit)
- de zelfvoorzienendheid van de bedrijven voor zoetwater te verbeteren

De Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland2017, die door de waterschappen in Noord-Holland wordt gefinancierd en wordt uitgevoerd door de provincie, is een onderdeel

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

van het programma Bodem en Water. De uitvoeringsregeling is gericht op intermediairs. Door middel van de regeling kunnen studieprojecten en coaches gesubsidieerd worden die bijdragen aan kennisopbouw en bewustwording bij agrariërs.

Verlenging
De uitvoeringsregeling wordt na overleg met de waterschappen verlengd tot 1 januari 2024. Op deze manier kan de uitvoeringsregeling ook in 2022 opnieuw worden opengesteld. Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en Waterschap Amstel, Gooi en Vecht hebben aangegeven in 2022 weer geld beschikbaar te willen stellen voor deze uitvoeringsregeling. Over de hoogte van dit bedrag volgt begin 2022 uitsluitsel. Een besluit over een nieuwe openstelling en het vaststellen van het subsidieplafond volgt daarom pas in 2022.

Het Hoogheemraadschap Rijnland start per 1 januari 2022 met een eigen landbouwportaal, om zo ook de agrariërs in het Zuid-Hollandse deel van hun beheersgebied te kunnen bedienen. Hiermee samenhangend zal er voor het beheersgebied van Rijnland in 2022 geen bedrag opengesteld worden vanuit de uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017.

Meer kennis leidt tot het nemen van concrete maatregelen op het bedrijf
De projecten die worden gesubsidieerd vanuit de Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland2017 stimuleren agrariërs om concrete maatregelen op hun bedrijf te nemen. Op het zogeheten Landbouwportaal, de website van het programma Bodem en Water, kunnen agrariërs vervolgens terecht voor informatie en adviezen over de aanpassing van bedrijfsvoering en inrichting en worden zij gestimuleerd om (bovenwettelijke) maatregelen op hun bedrijf te nemen. De waterschappen hebben hiertoe eind mei 2018 een subsidieregeling opengesteld (die door de waterschappen zelf wordt uitgevoerd) waarmee deze maatregelen kunnen worden gesubsidieerd. Agrariërs kunnen deze subsidies aanvragen op het Landbouwportaal. Subsidiëring is mogelijk op een vijftal thema's: Erfafspoeling, Duurzame bodem (chemie, structuur), Gewasbeschermingsmiddelen, Inrichting & beheer en Zoetwatermaatregelen. Het Landbouwportaal is primair bedoeld voor agrariërs en voor bedrijven die dienstverlenend zijn aan de landbouw (o.a. erfbetreders en adviseurs). Alleen agrariërs kunnen subsidie aanvragen.

Toelichting Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017.
De regeling is bedoeld voor studieprojecten en voor coaches die de agrarische bedrijven bezoeken en adviseren. Aanvragen kunnen worden ingediend door collectieven van agrariërs en tevens door belangenverenigingen van agrariërs en daaraan gelieerde

rechtspersonen. Andere partijen zijn uitgesloten, teneinde ervoor te zorgen dat de subsidie ten goede komt aan door de landbouw gedragen activiteiten.

Een voorwaarde voor het verkrijgen van de subsidie is dat het waterschap in wiens beheergebied de activiteiten plaatsvinden akkoord is met het project. Dit om ervoor te zorgen dat alleen die projecten worden gesubsidieerd die daadwerkelijk bijdragen aan de waterdoelen in dat gebied.

De subsidie wordt verleend op volgorde van binnenkomst. Het minimale subsidiebedrag is € 5.000,-. In overleg met de in het programma Bodem & Water samenwerkende partijen is afgesproken geen maximum aan het aan te vragen budget te stellen. Er geldt een subsidiepercentage van 100%.

Omdat met de regeling agrariërs niet rechtstreeks worden bevoordeeld, is geen sprake van staatsteun.

Provinciaal belang
Voor zowel het beschikbaar laten zijn van voldoende zoet water als voor oppervlaktewaterkwaliteit hebben de betrokken overheden (Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen) afgesproken gezamenlijk verantwoordelijk te zijn voor het behalen van de doelen. Iedere partij houdt hierbij uiteraard de eigen rol en bevoegdheden. De waterschappen hebben op beide gebieden het primaat. Zij zijn met name verantwoordelijkheid voor het bereiken van de KRW-doelen en het faciliteren van gebruikers met hun wensen voor het watersysteem. De rol van de provincie zit met name in het formeel vaststellen van de ecologische KRW-doelen, het leggen van verbindingen met andere beleidsvelden en het nemen van maatregelen in onze eigen wateren. Verder stimuleren wij, conform de provinciale Watervisie 2021, integrale en innovatieve projecten, zowel t.a.v. oppervlaktewaterkwaliteit als voor zoet water.

Relatie met POP3
Daarnaast heeft de provincie een belangrijke verantwoordelijkheid vanuit onze betrokkenheid bij het derde Platteland Ontwikkelingsprogramma (POP3). Het Rijk en de provincies voeren dit programma gezamenlijk uit.

Een deel van het Europese POP3-geld is in 2016 bestemd voor het behalen van internationale waterdoelen, dat wil zeggen de KRW- en klimaatdoelen. De waterschappen hebben op landelijk niveau en dus ook op provinciaal niveau[1] afgesproken om een deel van het POP-geld te

cofinancieren buiten de POP-regelingen om. Voor onze provincie gaat dit om een bedrag van € 7,6 miljoen dat de waterschappen beschikbaar stellen. Er werd afgesproken (landelijk en provinciaal) om dit óf via de POP3-openstelling te doen, óf via een separate uitvoeringsregeling buiten het POP3.

De openstellingen van de onderhavige door de waterschappen gefinancierde uitvoeringsregeling zijn een invulling van deze afspraak. Met het oog op een eenvoudige en toegankelijke regeling is er in overleg met de waterschappen en de landbouwsector voor gekozen om dit geld niet via een POP3-regeling te besteden.

Het deelnemen aan de samenwerking in het programma Bodem en Water en het opstellen en uitvoeren van de uitvoeringsregeling past daardoor zowel binnen het provinciaal waterbeleid als binnen de afspraken die gemaakt zijn in het kader van het derde Plattelands Ontwikkelingsprogramma (POP3).

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

Wijzigingsbesluit Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017, zoals deze wordt gepubliceerd in het Provinciaal Blad

[1] In september 2016 hebben de waterschappen en de provincie de bestuursovereenkomst POP3 niet-grondgebonden regelingen voor waterdoelen ondertekend (verseon 834073/834170). Hierin is afgesproken dat de waterschappen de 'verdubbeling' van de ELFPO-middelen uit pijler 1 (EU-middelen) kunnen verstrekken via de Uitvoeringsregeling POP3 subsidies Noord-Holland of via een separaat instrument.

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	8542
Extern Zaak ID	1743416
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	17.a
Titel	Water: Bestuursovereenkomst Waterverdeling regio IJsselmeergebied (C-agenda NLG 10-01-2022)
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Bijlagen
Bestuursovereenkomst Waterverdeling regio IJsselmeergebied.pdf
Def_ondersteunend achtergronddocument waterverdeling_15nov2021.pdf
Brief aan PS over bestuursovereenkomst Waterverdeling regio IJsselmeergebied.pdf

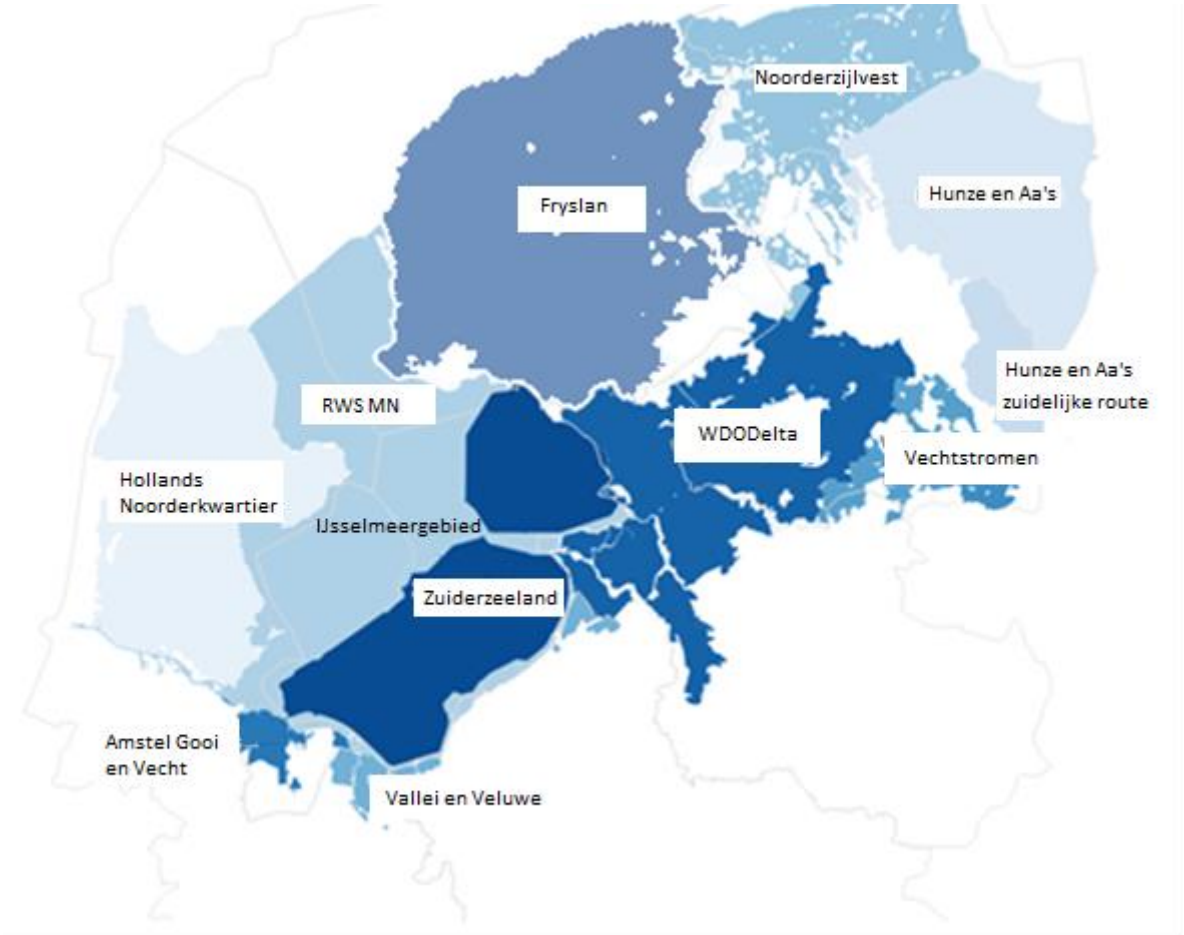
Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	13 december 2021
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**

Toelichting

Voor de waterverdeling binnen de regio IJsselmeergebied is de Bestuursovereenkomst Waterverdeling regio IJsselmeergebied opgesteld. De belangrijkste ontwikkeling is de intentie die wordt uitgesproken in de bestuursovereenkomst over het opnemen van een uniforme verdringingsreeks in de provinciale omgevingsverordeningen binnen de regio IJsselmeergebied. Dit heeft invloed op de waterverdeling en vervolgens op afspraken tussen de partijen van de bestuursovereenkomst. Het voorstel voor de regionale verdringingsreeks is opgenomen in de bestuursovereenkomst, maar treedt pas in werking na vaststelling van een wijziging van de Omgevingsverordening door PS. De bestuursovereenkomst wordt in januari 2022 door de deelnemende partijen ondertekend.

Bestuursovereenkomst Waterverdeling regio IJsselmeergebied

Afspraken over de regionale uitwerking van de landelijke verdringingsreeks

Versie 2 november 2021
Vrijgegeven door VBIJG van 29 oktober 2021;
voor bestuurlijke besluitvorming van de partijen

Inhoud

De ondergetekenden: 4
Artikel 1. Definities 6
Artikel 2. Doel en status van deze bestuursovereenkomst 7
Artikel 3. Verdringingsreeks regio IJsselmeergebied 8
Artikel 4. Watervraagtabellen 9
Artikel 5. Opschalingsniveaus 9
Artikel 6. Relatie met waterakkoorden 10
Artikel 7. Extra watervraag 11
Artikel 8. Organisatie bij dreigend watertekort en droogte 11
Artikel 9. Financiën 11
Artikel 10. Evaluatie van de bestuursovereenkomst 11
Artikel 11. Actualisatie van de bestuursovereenkomst 11
Artikel 12. Onderzoeksagenda 12
Artikel 13. Geschillen 12
Artikel 14. Overgangs- en slotbepalingen 12

Bijlagen die horen bij dit waterakkoord:

1. Watersysteembeschrijving
2. Watervraagtabellen
3. Bestaande waterakkoorden
4. Werkwijze BO RDO Noord

De ondergetekenden:

a. Rijkswaterstaat Midden Nederland, gevestigd te Lelystad, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer L.P. Schouwstra, Hoofd Ingenieur Directeur, ter uitvoering van het besluit van Rijkswaterstaat van datum besluit, hierna genoemd “Rijkswaterstaat”.
b. De provincie Drenthe, gevestigd te Assen, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer J.N. Kuipers, lid van Gedeputeerde Staten van en handelend namens de provincie Drenthe, ter uitvoering van het besluit van Gedeputeerde Staten van Drenthe van datum besluit, hierna genoemd "provincie Drenthe";
c. De provincie Flevoland, gevestigd te Lelystad, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer H. Hofstra, lid van Gedeputeerde Staten van en handelend namens de provincie Flevoland, ter uitvoering van het besluit van Gedeputeerde Staten van Flevoland van datum besluit, hierna genoemd "provincie Flevoland";
d. De provincie Fryslân, gevestigd te Leeuwarden, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer G.S. Hoogland, lid van Gedeputeerde Staten van en handelend namens de provincie Fryslân, ter uitvoering van het besluit van Gedeputeerde Staten van Fryslân van datum besluit, hierna genoemd "provincie Fryslân";
e. De provincie Groningen, gevestigd te Groningen, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevrouw N. Homan, lid van Gedeputeerde Staten van en handelend namens de provincie Groningen ter uitvoering van het besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen van datum besluit, hierna genoemd "provincie Groningen";
f. De provincie Noord-Holland alsmede het college van Gedeputeerde Staten, gevestigd te Haarlem, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer C.J. Loggen, lid van Gedeputeerde Staten van en handelend namens de provincie Noord-Holland ter uitvoering van het besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van datum besluit, hierna genoemd "provincie Noord-Holland";
g. De provincie Overijssel, gevestigd te Zwolle, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer E. Boerman, lid van Gedeputeerde Staten van en handelend namens de provincie Overijssel, ter uitvoering van het besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel van 23 november 2021, hierna genoemd "provincie Overijssel";
h. Het waterschap Amstel, Gooi en Vecht, gevestigd te Amsterdam, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer dr.ir. G.M. van den Top, dijkgraaf, anticiperend op het besluit van het Algemeen Bestuur van dit waterschap van 10 maart 2022, hierna genoemd “waterschap Amstel, Gooi en Vecht”;
i. Het waterschap Drents Overijsselse Delta, gevestigd te Meppel, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer D.S. Schoonman, dijkgraaf, ter uitvoering van het besluit van het dagelijks bestuur van dit waterschap datum besluit, hierna genoemd “waterschap Drents Overijsselse Delta”;
j. Het Wetterskip Fryslân, gevestigd te Leeuwarden, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevrouw L.M.B.C. Kroon, dijkgraaf, ter uitvoering van het besluit van het Dagelijks Bestuur van dit waterschap van 7 december 2021, hierna genoemd “wetterskip Fryslân”;
k. Het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, gevestigd te Heerhugowaard, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer L. Kohsiek, dijkgraaf, ter uitvoering van het besluit van het Algemeen Bestuur van dit waterschap van datum besluit, hierna genoemd “Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier”;
l. Het waterschap Hunze en Aa’s, gevestigd te Veendam, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevrouw I.J.M. Eshuis, lid van het Dagelijks Bestuur van en handelend namens waterschap Hunze en Aa’s, ter uitvoering van het besluit van het

Dagelijks Bestuur van dit waterschap van datum besluit, hierna genoemd “waterschap Hunze en Aa’s”;

m. Het waterschap Noorderzijlvest, gevestigd te Groningen, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer B. Middel, dijkgraaf, ter uitvoering van het besluit van het Dagelijks Bestuur van dit waterschap van datum besluit , hierna genoemd “waterschap Noorderzijlvest”;
n. Het waterschap Vallei en Veluwe, gevestigd te Apeldoorn, vertegenwoordigd door de heer P.J. Gaynor, lid van het Dagelijks Bestuur van en handelend namens waterschap Vallei en Veluwe ter uitvoering van het besluit van het Dagelijks Bestuur van dit waterschap van datum besluit , hierna genoemd “waterschap Vallei en Veluwe”;
o. Het waterschap Vechtstromen, gevestigd te Almelo, vertegenwoordigd door mevrouw N. Aarnink, lid van het Dagelijks Bestuur van en handelend namens waterschap Vechtstromen ter uitvoering van het besluit van het Dagelijks Bestuur van dit waterschap van datum besluit , hierna genoemd “waterschap Vechtstromen”;
p. Het waterschap Zuiderzeeland, gevestigd te Lelystad, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer P. Boer, lid van het Dagelijks Bestuur van en handelend namens waterschap Zuiderzeeland, ter uitvoering van het besluit van het Dagelijks Bestuur van dit waterschap van datum besluit, hierna genoemd “waterschap Zuiderzeeland”.

Hierna te noemen ‘partijen’.

De volgende wettelijke grondslag in acht nemende:
- Artikel 2.9 van de Waterwet
- Artikel 2.42 van de Omgevingswet
- Artikel 2.1 en 2.2 van het Waterbesluit
- Artikel 3.14 en 7.13 van het Besluit Kwaliteit Leefomgeving

Overwegende dat:
- de regio IJsselmeergebied het gebied is waarnaar het (oppervlakte)water uit het IJsselmeergebied wordt aangevoerd. Dit gebied bestaat uit delen van Noord-Holland, Fryslân, Groningen, Drenthe, Overijssel, Flevoland, Gelderland en Utrecht. Het IJsselmeergebied en de regio IJsselmeergebied zijn nader beschreven en weergegeven in Bijlage 1;
- in diverse waterakkoorden is geregeld, dat Rijkswaterstaat water uit het IJsselmeergebied beschikbaar stelt aan de in dat gebied liggende waterbeheerders (bijlage 3);
- waterbeheerders van de betreffende waterakkoorden water kunnen inlaten conform deze waterakkoorden, tenzij de verdringingsreeks regio IJsselmeergebied in werking is getreden, deze laatste is dan leidend;
- partijen in tijden van (dreigend) watertekort volgens artikel 2.9 van de Waterwet (artikel 2.42 Omgevingswet) moeten handelen conform de verdringingsreeks zoals opgenomen in artikel 2.1 van het Waterbesluit (artikel 3.14 Besluit kwaliteit leefomgeving);
- de verdringingsreeks conform het Waterbesluit bestaat uit de categorieën 1) het waarborgen van de veiligheid tegen overstroming en het voorkomen van onomkeerbare schade, 2) nutsvoorzieningen, 3) kleinschalig hoogwaardig gebruik en 4) overige behoeften. In het Besluit kwaliteit leefomgeving zijn de categorieën geletterd als a, b, c en d, tekstueel zijn ze gelijkluidend aan de categorieën in het Waterbesluit.
- het Waterbesluit via artikel 2.2 (artikel 7.13 Besluit kwaliteit leefomgeving) de provincies de ruimte geeft om bij verordening voor regionale wateren nadere regels te stellen voor categorie 3 en 4 over de verdeling van het beschikbare water over de in artikel 2.1 van het Waterbesluit

(artikel 3.14 Besluit kwaliteit leefomgeving), vierde en vijfde lid, genoemde behoeften in geval van watertekort;
- de provincies Groningen, Drenthe, Fryslân en Overijssel in hun provinciale verordeningen reeds van deze mogelijkheid gebruik hebben gemaakt;
- tot het moment van het vastleggen van de nadere rangorde in de provinciale verordening, de nadere rangorde conform de huidige provinciale verordening van toepassing is;
- partijen vanuit de Beleidstafel Droogte de aanbeveling hebben gekregen om op elkaar afgestemde afspraken te actualiseren dan wel te maken over de waterverdeling in tijden van (dreigend) watertekort in het IJsselmeergebied;
- partijen de noodzaak zien om een uniforme verdringingsreeks regio IJsselmeergebied te ontwikkelen, zodat gedurende een dreigend (watertekort) op eenduidige wijze afspraken en communicatie over de waterverdeling plaatsvinden;
- partijen vanuit gezamenlijk belang werken om schade als gevolg van watertekort over de hele regio IJsselmeergebied en in het IJsselmeergebied te voorkomen, zolang mogelijk uit te stellen of te minimaliseren;
- voor partijen het landelijk beleid leidend is, zoals het Nationaal Waterplan of Nationaal waterprogramma (NWP), het Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte, en draaiboeken bij watertekort;
- partijen de onderbouwing van de afspraken over waterverdeling in tijden van (dreigend) watertekort hebben beschreven in een achtergronddocument (titel, datum, vindplaats) en waarvan de afspraken in deze bestuursovereenkomst zijn bekrachtigd.

komen het volgende overeen:

Artikel 1. Definities

Voor de toepassing van deze bestuursovereenkomst, wordt uitgegaan van de volgende definities:

- **Categorieën**: in de landelijke verdringingsreeks is een rangorde van vier categorieën opgenomen, om in geval van een watertekort of dreigend watertekort met het oog op de verdeling van het beschikbare water over de maatschappelijke en ecologische behoeften bij het beheer een rangorde aan te brengen. De vier categorieën zijn conform het Waterbesluit:
  - 1°. het waarborgen van de veiligheid tegen overstroming en het voorkomen van onomkeerbare schade;
  - 2°. nutsvoorzieningen;
  - 3°. kleinschalig hoogwaardig gebruik;
  - 4°. overige behoeften

- **IJsselmeergebied**: Het IJsselmeergebied omvat het IJsselmeer, het Markermeer en de Veluwerandmeren. Het IJsselmeer staat in open verbinding met de kleinere meren van het Ketelmeer, Vossemeer, Zwartemeer en het Reevediep en deze behoren daarom tot het IJsselmeer. Het Markermeer staat in open verbinding met het IJmeer, Gooimeer, Eemmeer en Nijkerkernauw, en deze behoren daarmee tot het Markermeer. Tot de Veluwerandmeren behoren het Nuldernauw, Wolderwijd, Veluwemeer en Drontermeer (zie bijlage 1 met overzichtskaart).
- **Informatiescherm:** een gezamenlijke tool van alle betrokken waterschappen en Rijkswaterstaat, die inzicht geeft op de actuele situatie in het IJsselmeer en Markermeer en de achterliggende ontvangende gebieden. Het betreft informatie met betrekking tot waterkwantiteit en waterkwaliteit alsmede meteorologie.
- **Landelijke verdringingsreeks**: De landelijk verdringingsreeks bestaat uit vier categorieën (zie definitie categorieën). De rangorde van belangen binnen de categorieën 1 en 2 is op nationaal niveau vastgelegd. Binnen de categorieën 3 en 4 is op nationaal niveau geen

rangorde vastgelegd. Binnen deze twee categorieën (maar niet tussen) kunnen nadere regels worden gesteld in de provinciale verordening.
- **LCW**: Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling
- **Peilbesluit IJsselmeergebied**: Een besluit waarin voor het IJsselmeergebied beschreven staat welke waterstanden door het peilbeheer moeten worden nagestreefd.
- **Redeneerlijn watertekort**: De redeneerlijn is een hulpmiddel in de precalamiteitenfase dat de waterbeheerders langs een set afwegingen leidt om gezamenlijk en situationeel te zoeken naar een effectief pakket aan maatregelen, rekening houdend met ruimtelijke verschillen in dit grote gebied.
- **Regio IJsselmeergebied**: alle gebieden die gevoed kunnen worden met zoet water uit het IJsselmeergebied, inclusief het IJsselmeergebied (in Bijlage 1 nadere duiding op kaart).
- **RDO Noord**: Regionaal Droogte Overleg Noord, in sommige waterakkoorden ook geduid als RDO IJsselmeergebied. Hierin nemen dezelfde partijen deel als die deze bestuursovereenkomst ondertekenen.
- **Verdringingsreeks regio IJsselmeergebied**: voor de regio IJsselmeergebied afgesproken rangorde van belangen binnen categorie 3 en 4 van de verdringingsreeks als bedoeld in artikel 3.14 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.
- **Waterakkoord**: Een waterakkoord is een vrijwillig instrument waarin partijen afspraken maken. De Waterwet spreekt van een instrument dat wordt vastgesteld met het oog op een samenhangend en doelmatig waterbeheer, waarin de overstijgende aspecten van het beheer ten opzichte van elkaar worden geregeld. Inhoudelijk ligt de nadruk in de akkoorden van oudsher op de waterkwantiteit, maar de afspraken kunnen ook gaan over waterkwaliteit en ecologie, waterveiligheid of energie. Dit is afhankelijk van de lokale context en wensen van de partijen die het waterakkoord opstellen. Ook de schaal waarop een waterakkoord wordt opgesteld is afhankelijk van benodigde afspraken en betrokken partijen.
- **Waterkortingen**: de hoeveelheid water die gekort moet worden (bijv. 100 kuub/seconde) om voldoende water over te houden voor het voldoen aan de watervraag van de hogere categorieën bij droogte.
- **Waterverdeling**: de verdeling van het beschikbare water in het IJsselmeer en Markermeer naar de achterliggende ontvangende gebieden. Als gevolg van waterkortingen wijzigt deze verdeling, de hoeveelheid die naar de gebieden wordt ingelaten neemt af.
- **Watervraagprognosetool**: een tool die inzicht geeft in de relatie tussen het potentieel neerslagtekort (gegeven de weersverwachting van een Europees weermodel) en de watervraag in een bepaalde categorie op basis van eenvoudige modellen. Deze tool heeft nog een pilotstatus en dient derhalve met onderlinge consensus gebruikt te worden.
- **Watervraagtabel**: tabel met de indicatie van de maximale watervraag per subcategorie.
- **WMCN**: Watermanagementcentrum Nederland.

Artikel 2. Doel en status van deze bestuursovereenkomst

a) Het doel van deze bestuursovereenkomst is tweeledig:
   - het komen tot een afgestemde nadere rangorde van belangen binnen categorie 3 en 4 van de landelijke verdringingsreeks voor de regio IJsselmeergebied;
   - het bekrachtigen van afspraken over de waterverdeling regio IJsselmeergebied in tijden van (dreigend) watertekort.

b) In deze bestuursovereenkomst spreken partijen de intentie uit om deze nadere rangorde van belangen binnen categorie 3 en 4 van de landelijke verdringingsreeks op te nemen in de provinciale verordeningen. Dit conform het bepaalde in artikel 2.2 van het Waterbesluit (artikel 3.14 jo. 7.13, eerste lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving).

Artikel 3. Verdringingsreeks regio IJsselmeergebied

a) Partijen hebben de volgende Verdringingsreeks regio IJsselmeergebied voor categorie en 3 en 4 gezamenlijk opgesteld:

Categorie 1	Categorie 2	Categorie 3	Categorie 4
Het waarborgen van de veiligheid tegen overstroming en het voorkomen van onomkeerbare schade	Nutsvoorzieningen	Kleinschalig hoogwaardig gebruik	Overige belangen (economische afweging ook voor natuur)
Subcategorieën van 1:	Subcategorieën van 2:	**Subcategorieën van 3:**	**Subcategorieën van 4:**
1.1 de stabiliteit van waterkeringen 1.2 het voorkomen van klink en zettingen 1.3 natuur, voor zover het gaat om het voorkomen van onomkeerbare schade	2.1 Drinkwatervoorziening (leveringszekerheid) 2.2 Energievoorziening (leveringszekerheid)	**3.1 Gebruik industrieel proceswater** **3.2 Tijdelijke beregening kapitaalintensieve gewassen***	**4.1 Peilhandhaving** **4.2 Doorspoelen en onttrekking voor beregening van akkerbouw** **4.3 Beregening van gras/maïs** **4.4 Doorspoelen** **4.5 Overige belangen**
Gaat voor 2 ->	Gaat voor 3 ->	Gaat voor 4 ->	

*Subcategorie 3.2 is een verbijzondering van categorie 4. Het betreft een reservering. In artikelen 3d en 3e zijn de afspraken vastgelegd die de partijen van onderhavige bestuursovereenkomst over subcategorie 3.2 hebben gemaakt.

b) Wanneer de verdringingsreeks regio IJsselmeergebied in werking treedt betekent dit, dat (een) bepaalde (sub)categorie(en) niet meer van water wordt/worden voorzien. Er wordt dan gekort per (sub)categorie van beneden naar boven in de gehele regio IJsselmeergebied. Iedere regionale waterbeheerder is zelf verantwoordelijk om in haar gebied de waterkortingen vanuit het IJsselmeergebied door te voeren.

c) Binnen de subcategorieën kunnen partijen een eigen onderverdeling maken. Op die manier is regionaal maatwerk mogelijk. Tevens blijft de uniformiteit en de toepasbaarheid van de verdringingsreeks van de Regio IJsselmeergebied daarmee in stand.

d) Om economische en maatschappelijke schade te kunnen verminderen is onder subcategorie 3.2 een reservering opgenomen, die elke waterbeheerder mag inzetten onder de volgende voorwaarden:
   - De reservering mag 30% van de watervraag van subcategorie 4.2 beslaan voor de betreffende waterbeheerder.
   - De waterbeheerder moet handelen conform de toelichting op subcategorie 3.2, zoals opgenomen in de toelichting op het Waterbesluit. Dit is ook van belang om verantwoording naar ingelanden af te kunnen leggen.

e) De hoogte van de reservering van subcategorie 3.2 wordt over drie jaar geëvalueerd, waarbij het de intentie is om deze substantieel te verminderen.

f) Gegeven:
   - de aanbeveling van de Beleidstafel Droogte om op elkaar afgestemde afspraken te actualiseren dan wel te maken over de waterverdeling in tijden van watertekort in het IJsselmeergebied;
   - de intentie van artikel 2b;

   spreken partijen af dat Rijkswaterstaat, waterbeheerder van het IJsselmeergebied, het water verdeelt op een wijze die aansluit bij de regionale verdringingsreeks van artikel 3 ingaande het

droogteseizoen dat de provinciale verordeningen zijn vastgesteld, te weten per 1 april van het droogteseizoen van 2023’.

Artikel 4. Watervraagtabellen

a) Als hulpmiddel bij de waterverdeling bij watertekort [waterkorting] in het IJsselmeergebied zijn de watervraagtabellen ontwikkeld, zoals opgenomen in bijlage 2. De tabellen geven een indicatie van de maximale watervraag van de subcategorieën in (een bepaalde periode van) het seizoen.
b) Om de drie jaar worden de watervraagtabellen geactualiseerd, met daarbij een onderbouwing van de aanpassingen.
c) De watervraag is per periode (voorjaar, zomer en nazomer) opgesteld. Het RDO Noord besluit zelf welke periode als vertrekpunt wordt gebruikt.
d) Als de verdringingsreeks in werking treedt gebruikt het RDO Noord de watervraagtabellen uit bijlage 2 als hulpmiddel voor het bepalen van de waterverdeling bij watertekort. De watervraagtabel heeft geen absolute waarde. Het is een indicatieve basis voor het (evenredig) korten op (sub)categorieën.
e) Het RDO Noord maakt gebruik van verschillende hulpmiddelen zoals het Informatiescherm met actuele informatie van de regionale waterbeheerders, de redeneerlijn Watertekort en de Watervraagprognosetool. Hiermee beoordelen ze de situatie om op basis daarvan te kunnen handelen.
f) De betrokken waterbeheerders zetten zich in om online realtime informatie beschikbaar te stellen voor de instrumenten om de actuele informatievoorziening (over waterinname en waterafvoer) te voeden.

Artikel 5. Opschalingsniveaus

a) De opschalingsniveaus en criteria zijn hieronder beschreven. Deze zijn afkomstig uit het Landelijk Draaiboek Waterverdeling en Droogte, waarop aanvullend voor het IJsselmeergebied niveau 1 is onderverdeeld in 1a en 1b. Partijen spreken af deze opschalingsniveaus en bijbehorende criteria te hanteren.

Niveau 0	Niveau 1A	Niveau 1B	Niveau 2	Niveau 3
Normale situatie	Dreigend watertekort	Dreigend watertekort	Feitelijk watertekort	Nationaal watertekort

De verdringingsreeks regio IJsselmeergebied treedt in principe in werking bij opschalingsniveau 1B, de situatie van een dreigend watertekort in het IJsselmeer/Markermeer.

Moment van opschalen naar 1A	Wanneer er een oplopend neerslagtekort optreedt en een dreigend watertekort te verwachten is. In de 14-daagse voorspelling zakt het peil binnen de bandbreedte van het peilbesluit (NAP -0,10 m tot NAP -0,30 m). Het RDO-Noord kan op verzoek van één of meerdere deelnemende partners bijeen geroepen worden.
Moment van opschalen naar 1B	Wanneer de 14-daagse voorspelling laat zien dat het peil in het IJsselmeer zakt onder NAP -0,30 m of wanneer de chlorideconcentratie in het IJsselmeer de grenswaarde van 150 mg/l bereikt. De verantwoordelijk waterbeheerder bepaalt (en idealiter het RDO gezamenlijk) het moment van opschalen.
Moment van opschalen naar 2	In elk geval voor het IJsselmeergebied, andere regio's kunnen minder droogte ervaren, waardoor gehele landelijke opschaling niet nodig is. Andersom als landelijk wordt opgeschaald, gaat het IJsselmeergebied daarin mee. Voor een tekort in het IJsselmeergebied geldt: Wanneer de 14-daagse voorspelling laat zien dat het peil in het IJsselmeer verder zakt onder NAP -0,30 m. Het wordt moeilijk categorie 1 en 2 te blijven voorzien van water. RWS MN bepaalt het moment van opschalen. Vanwege de omvang van het gebied zal op dat moment DG RWS eveneens landelijk opschalen naar niveau 2.
Moment van opschalen naar 3	Regionaal wordt opgeschaald wanneer de 14-daagse voorspelling laat zien dat het peil in het IJsselmeer verder zakt richting NAP -0,40m. Het wordt moeilijk categorie 1 en 2 te blijven voorzien van water. Als de watervoorziening voor categorie 1 en 2 in gevaar komt schaalt de Minister van I&W ook landelijk op naar niveau 3.

Criteria om op te schalen

b) Elke partij behoudt zijn verantwoordelijkheid over te nemen maatregelen op basis van de eigen bevoegdheid. Het RDO Noord is het regionale platform waarin Rijkswaterstaat, waterschappen en provincies bij (dreigend) watertekort deelnemen, om te monitoren, en af te stemmen over communicatie en te nemen maatregelen.

c) Deelnemende partijen maken gezamenlijk afspraken over het inwerking treden van de Verdringingsreeks Regio IJsselmeergebied, het noodzakelijke opschalingsniveau en de daarbij behorende waterverdeling (korten). De partijen van het AO RDO Noord (Ambtelijke Overleg RDO Noord) wegen bij te nemen maatregelen de adviezen van LCW mee. Lukt het hen niet om gezamenlijk tot afspraken te komen, dan wordt opgeschaald naar het Bestuurlijk Overleg RDO Noord (BO RDO Noord). Komt het BO RDO Noord er niet uit dan besluit Rijkswaterstaat Midden Nederland als waterbeheerder van het IJsselmeergebied. Rijkswaterstaat heeft daartoe een periode van 24 uur.

d) Wanneer sprake is van een dreigend watertekort (niveau 1) wordt BO RDO Noord geïnformeerd door de voorzitter van het bestuurlijk RDO Noord over de feitelijke situatie, de in het geding zijnde belangen, de te nemen preventieve maatregelen binnen het kader van het regulier beheer, afweging van belangen en vooruitzichten. De werkwijze van het BO RDO Noord is beschreven in bijlage 4.

Artikel 6. Relatie met waterakkoorden

a) Partijen spannen zich in om hun waterakkoorden – die worden genoemd in bijlage 3 - zoveel als mogelijk in overeenstemming te brengen met onderhavige bestuursovereenkomst.

Artikel 7. Extra watervraag

a) Extra watervraag ten opzichte van waarmee in de watervraagtabellen rekening is gehouden kan ontstaan door:
    - uitbreiding van de watervraag van bestaande functies (zoals toename watervraag voor gewijzigd peilbeheer om bodemdaling in veenweidegebieden tegen te gaan);
    - een nieuwe watervraag door nieuwe (ruimtelijke economische) ontwikkelingen of initiatieven.

b) Partijen spannen zich in dat alle watergebruikers waterbesparende maatregelen nemen en de watervraag zoals opgenomen in bijlage 2 van deze bestuursovereenkomst niet toeneemt.

c) Partijen spannen zich in om een 'beleidskader uitbreiding bestaande en nieuwe watervragers' te ontwikkelen, om de afspraken op dit onderwerp verder uit te werken. Rijkswaterstaat is hiervan uitgezonderd, deze partij is gehouden aan vigerend landelijk beleid.

d) Over substantiële wijzigingen in de watervraag is tijdige afstemming tussen partijen nodig.

Artikel 8. Organisatie bij dreigend watertekort en droogte

Tijdens een (dreigend) watertekort wordt gewerkt conform de bestaande Organisatie voor waterbeheer en crisismanagement watertekort en droogte, zoals beschreven in het Landelijke Draaiboek Waterverdeling en Droogte dat regelmatig wordt geactualiseerd en te vinden is op www.helpdeskwater.nl.

Artikel 9. Financiën

Partijen dragen zelf de kosten voor het uitvoeren van monitoring en uitgevoerde maatregelen voor de waterverdeling bij watertekort. Partijen delen de eventuele kosten van gezamenlijke activiteiten, zoals de evaluatie en wijziging van de Verdringingsreeks Regio IJsselmeergebied en de actualisatie van het achtergronddocument en de watervraagtabellen.

OVERGANGS- EN SLOTBEPALINGEN

Artikel 10. Evaluatie van de bestuursovereenkomst

a) Partijen evalueren tenminste eens in de zes jaar deze bestuursovereenkomst inclusief de onderbouwing die is opgenomen in het achtergronddocument. Het evaluatieverslag wordt voorgelegd aan de partijen.

b) Conform het Landelijke Draaiboek Waterverdeling en Droogte evalueert het RDO Noord het droogteseizoen. Op basis van deze evaluatie kunnen partijen zowel gezamenlijk als afzonderlijk een verzoek doen om de afspraken in de bestuursovereenkomst te actualiseren.

Artikel 11. Actualisatie van de bestuursovereenkomst

a) Partijen komen overeen om de onderhavige bestuursovereenkomst minimaal eens per zes jaar te actualiseren mede op basis van de zes-jaarlijkse evaluatie. Conform artikel 4b worden de watervraagtabellen minimaal eens per drie jaar geactualiseerd.

b) Op verzoek van een van de partijen kan een actualisatie eerder dan na de genoemde zes jaar plaatsvinden.

c) Wijzigingen van de bestuursovereenkomst hebben alleen dan rechtskracht als deze schriftelijk door alle partijen worden overeengekomen.

Artikel 12. Onderzoeksagenda

Partijen werken een onderzoeksagenda uit, met daarin de uitwerking van de aanpak van in ieder geval de onderstaande onderwerpen. Hierbij worden ook afspraken over inzet van mensen en middelen van de betrokken partijen gemaakt.

i. Nader onderzoek op welke wijze de watervraag kan worden bepaald om onomkeerbare schade bij klink en zettingen in kleigebied te voorkomen (categorie 1.2);
ii. De monitoring van de afspraken aangaande de tijdelijke grote watervraag voor doorspoelen van het IJsselmeer om verzilting tegen gaan voor het veiligstellen van de leveringszekerheid van drinkwater (categorie 2.1);
iii. Het uitwerken van een beleidskader uitbreiding bestaande en nieuwe watervragers;
iv. Verder in kaart brengen van de watervraag/wateronttrekking vanuit de industrie (subcategorie 3.1 en 4.5);
v. Verdere uitwerking van de toepassing van Tijdelijke beregening kapitaalintensieve gewassen (subcategorie 3.2);
vi. Onderzoek t.b.v. evaluatie van de afspraak over categorie 3.2;
vii. Nadere uitwerking van de watervraag voor peilbeheer in de veenkoloniale gebieden van Hunze en Aa's als onderdeel van subcategorie 4.1;
viii. Het doordenken van de verdringingsreeks door middel van (modelmatige) oefeningen van droogtesituaties.

Artikel 13. Geschillen

a) Op deze overeenkomst is Nederlands recht van toepassing.
b) In geval zich ter zake de uitleg of uitvoering van deze overeenkomst enig geschil tussen Partijen voordoet, zullen Partijen zich ervoor inspannen om dat geschil in goed onderling overleg op te lossen.
c) Alle onoplosbare geschillen voortvloeiend uit deze overeenkomst, zullen bij uitsluiting worden voorgelegd aan de Rechtbank te Overijssel, locatie Zwolle.

Artikel 14. Overgangs- en slotbepalingen

a) Deze bestuursovereenkomst treedt in werking na ondertekening ervan door alle partijen.
b) Door het vaststellen van een nieuwe bestuursovereenkomst vervalt de voorliggende van rechtswege.
c) Door het ondertekenen van deze bestuursovereenkomst komen de afspraken over de waterverdeling en de toepassing van de verdringingsreeks die zijn gemaakt in het rapport Waterverdeling Noord Nederland van 2009 te vervallen.

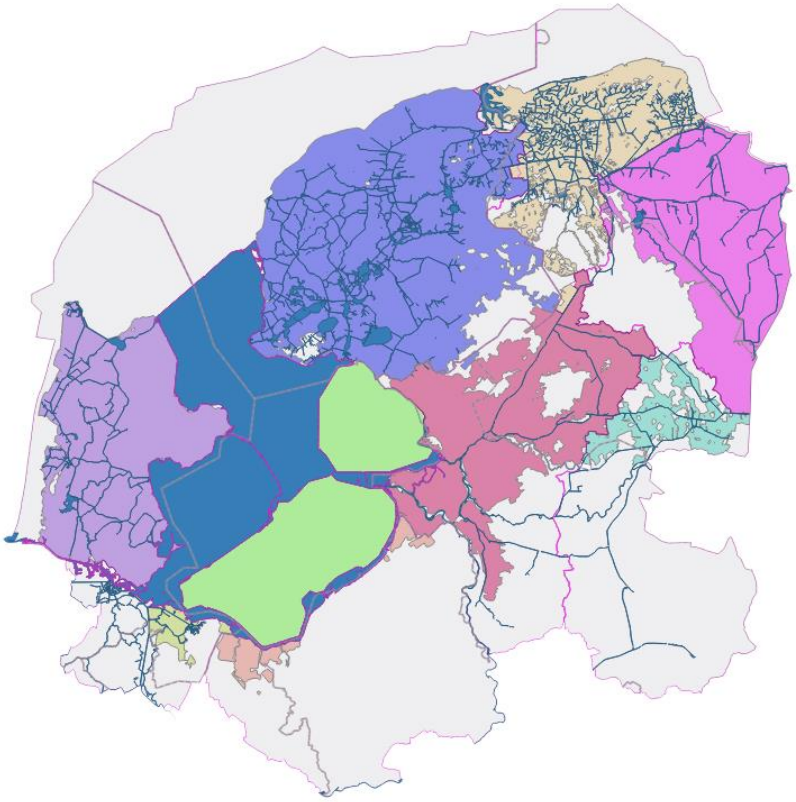
Bijlage 1

Watersysteembeschrijving

Met het **IJsselmeergebied** worden het IJsselmeer, het Markermeer en de Veluwerandmeren bedoeld. Het IJsselmeer staat in open verbinding met de kleinere meren van het Ketelmeer, Vossemeer, Zwartemeer en het Reevediep (in aanleg) en deze behoren daarom tot het IJsselmeer. Het Markermeer staat in open verbinding met het IJmeer, Gooimeer, Eemmeer en Nijkerkernauw, en deze behoren dus ook tot het Markermeer. Tot de Veluwerandmeren behoren het Nuldernauw, Wolderwijd, Veluwemeer en Drontermeer.

Het nieuwe peilbesluit voor het IJsselmeergebied is in 2018 van kracht gegaan. Met dit peilbeheer kan Rijkswaterstaat beter inspelen op extreme droge periodes en de behoefte aan zoetwater. Het nieuwe zomerpeil van het IJsselmeer en Markermeer fluctueert binnen een bandbreedte tussen NAP -0,10 m en NAP -0,30 m. Het zomerpeil van de Veluwerandmeren is NAP -0,05 m (streefpeil) gebleven. Het winterpeil is niet gewijzigd. Rijkswaterstaat stuurt met spuien op een ondergrens van NAP -0,40 m in het IJsselmeer en Markermeer en NAP -0,30 m in de Veluwerandmeren.

Regio IJsselmeergebied: in de context van dit rapport omvat de regio IJsselmeergebied alle gebieden die gevoed kunnen worden met zoet water uit het IJsselmeergebied, inclusief het IJsselmeergebied zelf (zie ook figuur 1). Het Amsterdam-Rijnkanaal valt niet binnen de regio IJsselmeergebied, maar water uit het IJsselmeergebied wordt wel gebruikt voor doorspoeling, via de route vanuit waterschap Amstel, Gooi en Vecht.

Figuur 1. De Regio IJsselmeergebied - alle gebieden die gevoed kunnen worden met zoet water uit het IJsselmeergebied, inclusief het IJsselmeergebied - weergegeven in de gekleurde delen. De grijze gebieden behoren er niet toe.

Bijlage 2 Watervraagtabellen

Watervraagtabel 2021 met correctie obv werkafspraken - jaar		Fryslân	HHNK	H&A	RWS MN	NZV	V&V	VS	AGV	WDOD	ZZL	Totaal
1.1a	Peilhandhaving van het hoofdsysteem, voor zover dat nodig is voor het garanderen van de veiligheid en het voorkomen van onomkeerbare schade (buffer rijkswateren)				135,1							**135,1**
1.1b	Peilhandhaving van het hoofdsysteem, voor zover dat nodig is voor het garanderen van de veiligheid en het voorkomen van onomkeerbare schade (boezems regionale wateren)	10,5	2,1	1,0		2,7	-	0,1	0,2	0,3	-	**17,0**
1,2	Peilhandhaving van alle veengebieden, zowel landelijk als stedelijk gebied, ter voorkoming van klink en zetting van de bodem en schade aan bebouwing en infrastructuur als gevolg van aantasting van de fundering	4,3	6,1	6,7	-	0,6	1,1	2,0	0,9	5,3	0,1	**27,1**
1,3	Peilhandhaving van alle kwetsbare natte natuur*	0,3	0,0	0,3	-	0,0	0,1	-	6,5	0,0	0,0	**7,3**
2,1	Onttrekking en eventuele doorspoeling ten behoeve van de drinkwatervoorziening	-	-	1,0	44,0	-	-	-	3,5	-	-	**48,5**
2,2	Doorspoeling voor koeling van elektriciteitscentrales	-	0,6	-	-	-	-	-	-	-	-	**0,6**
3,1	Gebruik van proceswater	-	0,3	1,7	-	-	-	0,1	-	-	-	**2,1**
3,2	Reservering Tijdelijke beregening kapitaalintensieve teelten**	*2,1*	*5,0*	*1,6*	*-*	*1,5*	*0,0*	*0,2*	*0,0*	*0,3*	*3,4*	**-**
4,1	Peilhandhaving	11,0	12,2	14,2	-	4,7	1,0	1,1	1,8	9,1	2,8	**58,1**
4,2	Doorspoelen en onttrekken voor beregening akkerbouw	7,0	16,8	5,3	-	5,1	0,0	0,6	0,0	0,9	11,3	**46,9**
4,3	Onttrekken voor beregening gras/mais	4,2	1,8	0,8	-	0,3	0,0	0,1	0,0	0,9	2,0	**10,0**
4,4	Doorspoelen	-	-	-	40,0	-	-	-	-	-	-	**40,0**
4,5	Overige onttrekkingen	5,8	-	-	10,0	-	-	-	-	-	-	**15,8**
Totaal		**43,1**	**40,0**	**31,0**	**229,1**	**13,5**	**2,3**	**4,0**	**12,9**	**16,5**	**16,3**	**408,6**

Watervraagtabel 2021 met correctie obv werkafspraken - voorjaar		Fryslân	HHNK	H&A	RWS MN	NZV	V&V	VS	AGV	WDOD	ZZL	Totaal
1.1a	Peilhandhaving van het hoofdsysteem, voor zover dat nodig is voor het garanderen van de veiligheid en het voorkomen van onomkeerbare schade (buffer rijkswateren)				86,7							**86,7**
1.1b	Peilhandhaving van het hoofdsysteem, voor zover dat nodig is voor het garanderen van de veiligheid en het voorkomen van onomkeerbare schade (boezems regionale wateren)	6,7	1,4	0,6		1,7	-	0,1	0,2	0,2	-	**10,9**
1,2	Peilhandhaving van alle veengebieden, zowel landelijk als stedelijk gebied, ter voorkoming van klink en zetting van de bodem en schade aan bebouwing en infrastructuur als gevolg van aantasting van de fundering	1,9	6,1	5,0	-	0,4	1,0	1,5	0,6	5,1	0,1	**21,6**
1,3	Peilhandhaving van alle kwetsbare natte natuur*	0,1	0,0	0,3	-	0,0	0,1	-	6,5	0,0	0,0	**7,0**
2,1	Onttrekking en eventuele doorspoeling ten behoeve van de drinkwatervoorziening	-	-	1,0	44,0	-	-	-	3,5	-	-	**48,5**
2,2	Doorspoeling voor koeling van elektriciteitscentrales	-	0,6	-	-	-	-	-	-	-	-	**0,6**
3,1	Gebruik van proceswater	-	0,3	1,7	-	-	-	0,1	-	-	-	**2,1**
3,2	Reservering Tijdelijke beregening kapitaalintensieve teelten**	*1,4*	*2,4*	*0,5*	*-*	*1,0*	*-*	*0,0*	*-*	*0,0*	*0,0*	**-**
4,1	Peilhandhaving	4,9	5,9	11,8	-	2,9	0,9	0,8	1,2	8,8	1,5	**38,6**
4,2	Doorspoelen en onttrekken voor beregening akkerbouw	4,6	8,1	1,6	-	3,4	-	0,0	-	0,0	0,1	**17,7**
4,3	Onttrekken voor beregening gras/mais	0,0	0,1	-	-	0,0	-	0,0	-	0,0	0,0	**0,2**
4,4	Doorspoelen	-	-	-	40,0	-	-	-	-	-	-	**40,0**
4,5	Overige onttrekkingen	5,8	-	-	10,0	-	-	-	-	-	-	**15,8**
Totaal		**24,0**	**22,5**	**22,0**	**180,7**	**8,4**	**1,9**	**2,5**	**11,9**	**14,2**	**1,7**	**289,7**

Watervraagtabel 2021 met correctie obv werkafspraken - zomer		Fryslân	HHNK	H&A	RWS MN	NZV	V&V	VS	AGV	WDOD	ZZL	Totaal
1.1a	Peilhandhaving van het hoofdsysteem, voor zover dat nodig is voor het garanderen van de veiligheid en het voorkomen van onomkeerbare schade (buffer rijkswateren)				129,3							**129,3**
1.1b	Peilhandhaving van het hoofdsysteem, voor zover dat nodig is voor het garanderen van de veiligheid en het voorkomen van onomkeerbare schade (boezems regionale wateren)	10,0	2,0	1,0		2,6	-	0,1	0,2	0,3	-	**16,2**
1,2	Peilhandhaving van alle veengebieden, zowel landelijk als stedelijk gebied, ter voorkoming van klink en zetting van de bodem en schade aan bebouwing en infrastructuur als gevolg van aantasting van de fundering	4,0	6,1	4,7	-	0,6	1,0	1,3	0,8	4,7	0,1	**23,4**
1,3	Peilhandhaving van alle kwetsbare natte natuur*	0,3	0,0	0,2	-	0,0	0,1	-	6,5	0,0	0,0	**7,2**
2,1	Onttrekking en eventuele doorspoeling ten behoeve van de drinkwatervoorziening	-	-	1,0	44,0	-	-	-	3,5	-	-	**48,5**
2,2	Doorspoeling voor koeling van elektriciteitscentrales	-	0,6	-	-	-	-	-	-	-	-	**0,6**
3,1	Gebruik van proceswater	-	0,3	1,7	-	-	-	0,1	-	-	-	**2,1**
3,2	Reservering Tijdelijke beregening kapitaalintensieve teelten**	*2,1*	*5,0*	*1,6*	*-*	*1,5*	*0,0*	*0,2*	*0,0*	*0,2*	*3,2*	**-**
4,1	Peilhandhaving	10,4	11,8	11,4	-	4,3	0,9	0,8	1,6	8,2	2,6	**52,0**
4,2	Doorspoelen en onttrekken voor beregening akkerbouw	7,0	16,8	5,2	-	5,1	0,0	0,6	0,0	0,8	10,6	**46,1**
4,3	Onttrekken voor beregening gras/mais	4,2	1,8	0,7	-	0,3	0,0	0,1	0,0	0,9	1,9	**9,9**
4,4	Doorspoelen	-	-	-	40,0	-	-	-	-	-	-	**40,0**
4,5	Overige onttrekkingen	5,8	-	-	10,0	-	-	-	-	-	-	**15,8**
Totaal		**41,7**	**39,4**	**25,9**	**223,3**	**12,9**	**2,1**	**3,0**	**12,7**	**14,9**	**15,2**	**391,2**

Watervraagtabel 2021 met correctie obv werkafspraken - nazomer		Fryslân	HHNK	H&A	RWS MN	NZV	V&V	VS	AGV	WDOD	ZZL	Totaal
1.1a	Peilhandhaving van het hoofdsysteem, voor zover dat nodig is voor het garanderen van de veiligheid en het voorkomen van onomkeerbare schade (buffer rijkswateren)				75,5							**75,5**
1.1b	Peilhandhaving van het hoofdsysteem, voor zover dat nodig is voor het garanderen van de veiligheid en het voorkomen van onomkeerbare schade (boezems regionale wateren)	6,0	1,2	0,6		1,5	-	0,1	0,1	0,2	-	**9,8**
1,2	Peilhandhaving van alle veengebieden, zowel landelijk als stedelijk gebied, ter voorkoming van klink en zetting van de bodem en schade aan bebouwing en infrastructuur als gevolg van aantasting van de fundering	3,4	6,1	5,6	-	0,5	1,1	1,5	0,8	4,7	0,1	**23,8**
1,3	Peilhandhaving van alle kwetsbare natte natuur*	0,2	0,0	0,3	-	0,0	0,1	-	6,5	0,0	0,0	**7,2**
2,1	Onttrekking en eventuele doorspoeling ten behoeve van de drinkwatervoorziening	-	-	1,0	44,0	-	-	-	3,5	-	-	**48,5**
2,2	Doorspoeling voor koeling van elektriciteitscentrales	-	0,6	-	-	-	-	-	-	-	-	**0,6**
3,1	Gebruik van proceswater	-	0,3	1,7	-	-	-	0,1	-	-	-	**2,1**
3,2	Reservering Tijdelijke beregening kapitaalintensieve teelten**	*1,5*	*2,8*	*0,7*	*-*	*1,1*	*-*	*0,0*	*-*	*0,1*	*2,1*	**-**
4,1	Peilhandhaving	8,9	10,6	12,6	-	3,8	1,0	0,9	1,6	8,1	2,1	**49,7**
4,2	Doorspoelen en onttrekken voor beregening akkerbouw	5,2	9,5	2,3	-	3,8	-	0,0	-	0,2	7,1	**28,1**
4,3	Onttrekken voor beregening gras/mais	0,1	0,2	0,1	-	0,0	-	0,0	-	0,0	1,3	**1,7**
4,4	Doorspoelen	-	-	-	40,0	-	-	-	-	-	-	**40,0**
4,5	Overige onttrekkingen	5,8	-	-	10,0	-	-	-	-	-	-	**15,8**
Totaal		**29,7**	**28,5**	**24,2**	**169,5**	**9,7**	**2,2**	**2,6**	**12,5**	**13,1**	**10,6**	**302,7**

*De watervraag van kwetsbare natte natuurgebieden (1.3) die tevens zijn gelegen in peilhandhaving veengebied (1.2), is opgenomen onder de hoogste subcategorie 1.2. Dit is bijvoorbeeld het geval voor het Bargerveen.

**Watervraag subcategorie 3.2 kan alleen onder voorwaarden worden toegekend. Het betreft een reservering.

Bijlage 3 Bestaande waterakkoorden

1. **Waterakkoord Noord**, datum: 2 december 2004

De deelnemende partijen van dit waterakkoord zijn:

- RWS Midden Nederland en RWS Noord Nederland; handelend namens het Rijk;
- Wetterskip Fryslân;
- Waterschap Noorderzijlvest;
- Waterschap Zuiderzeeland;
- Waterschap Hunze & Aa's.

Regelt o.a. van aanvoer van IJsselmeerwater naar Wetterskip Fryslân; doorvoer van IJsselmeerwater via Wetterskip Fryslân naar de Waterschappen Noorderzijlvest, Hunze & Aa's en naar een deel van Waterschap Zuiderzeeland (Noordoostpolder).

2. **Waterakkoord Drenthe**, datum: 2 oktober 2018

De deelnemende partijen van dit waterakkoord zijn:

- waterschap Drents Overijsselse Delta;
- waterschap Vechtstromen;
- waterschap Hunze en Aa's;
- provincie Drenthe;
- waterschap Noorderzijlvest;
- Wetterskip Fryslân;
- Rijkswaterstaat Oost Nederland.

Regelt o.a. van aanvoer van IJsselmeerwater naar Waterschap Drents Overijsselse Delta en doorvoer van IJsselmeerwater via Waterschap Drents Overijsselse Delta naar de Waterschappen Vechtstromen en Hunze & Aa's en naar een deel van Waterschap Noorderzijlvest en Wetterskip Fryslân.

3. Waterakkoord Rijkswaterstaat Midden-Nederland – Provincie Flevoland - WS Zuiderzeeland

Datum: 29 september 2014

De deelnemende partijen van dit waterakkoord zijn:

- Rijkswaterstaat Midden-Nederland;
- Provincie Flevoland;
- Waterschap Zuiderzeeland.

Regelt o.a. van aanvoer van IJsselmeerwater naar Waterschap Zuiderzeeland.

4. Waterakkoord Rijkswaterstaat IJsselmeergebied – Provincie Flevoland – Waterschap Zuiderzeeland – Waterschap Drents Overijsselse Delta

Datum: 30 september 2010 (addendum 20 februari 2018)

De deelnemende partijen van dit waterakkoord zijn:

- Rijkswaterstaat Midden Nederland;
- Provincie Flevoland;
- Waterschap Zuiderzeeland;
- Waterschap Drents Overijsselse Delta.

Regelt o.a. van aanvoer van IJsselmeer, Ketelmeer en Zwarte Meer naar Waterschap Zuiderzeeland en de doorvoer naar Waterschap Drents Overijsselse Delta uit het IJsselmeer, Ketelmeer en Zwarte Meer aan de Noordoostpolder

5. Waterakkoord Rijkswaterstaat IJsselmeergebied - Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier - Waterschap Amstel, Gooi en Vecht

Datum: 31 mei 2011

De deelnemende partijen van dit waterakkoord zijn:

- Rijkswaterstaat Midden Nederland
- Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
- Waterschap Amstel, Gooi en Vecht

Regelt o.a. van aanvoer van IJsselmeerwater en Markermeerwater naar Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en Waterschap Amstel, Gooi en Vecht en doorvoer van Markermeerwater via Waterschap Amstel, Gooi en Vecht naar het Hoogheemraadschap van Rijnland.

6. Waterakkoord Rijkswaterstaat IJsselmeergebied – Waterschap Vallei & Eem

Datum: 1 juli 2010

De deelnemende partijen van dit waterakkoord zijn:

- Rijkswaterstaat Midden-Nederland;
- Waterschap Vallei en Veluwe (opvolger van Waterschap Vallei & Eem).

Regelt o.a. van aanvoer van de randmeren naar Waterschap Vallei en Veluwe.

7. Waterakkoord Rijkswaterstaat IJsselmeergebied – Waterschap Veluwe

Datum: 1 juli 2008

De deelnemende partijen van dit waterakkoord zijn:

- Rijkswaterstaat Midden-Nederland;
- Waterschap Vallei en Veluwe (opvolger van Waterschap Veluwe).

Regelt o.a. afspraken over het peilbeheer tijdens droogte op de Veluwerandmeren.

Bijlage 4 Werkwijze Bestuurlijk overleg RDO Noord

BPIJ d.d. 4 april 2019

Organisatie

1. Er is een bestuurlijk Regionaal Droogteoverleg Noord in het verlengde van het ambtelijk RDO Noord. In beide overleggen zijn de betreffende 6 provincies, 9 waterschappen en 2 RWS diensten vertegenwoordigd.
2. Deelnemers aan BO RDO Noord zijn gedeputeerden, dijkgraven en HID's van de betreffende organisaties.
3. Het voorzitterschap wordt bij RWS Midden Nederland belegd.

Organisatie

4. Ieder van de deelnemende partijen kan verzoeken om met BO RDO Noord in situaties van droogte / watertekort bijeen te komen.
5. De voorzitter van het BO RDO Noord heeft een onafhankelijk rol. Om de belangen van de eigen organisatie te behartigen, kan deze een andere vertegenwoordiger in het BO RDO Noord afvaardigen.
6. Het BO RDO Noord vervult via haar voorzitter een adviserende rol naar de crisiskolom (landelijk / regionaal), te weten LCW, MTW en RDO Noord (ambtelijk). Deze inbreng mag niet leiden tot vertraging in het handelen binnen de crisiskolom.
7. Het BO RDO Noord adviseert de RWS MN in geval van droogte / watertekort ten aanzien van het beheer van het hoofdwatersysteem en de waterverdeling.
8. De leden van het BO RDO worden betrokken bij de vaststelling van kadervormende documenten in relatie tot droogte, zoals bijvoorbeeld de regionale verdringingsreeks wanneer deze worden gewijzigd. Desgewenst kan het BO RDO Noord hiervoor bijeen worden geroepen.
9. Wanneer sprake is van een dreigende droogte / watertekort (niveau 1) wordt BO RDO Noord geïnformeerd door de voorzitter van het bestuurlijk RDO Noord over de feitelijke situatie, de in het geding zijnde belangen, de te nemen preventieve maatregelen binnen de kader van het regulier beheer, afweging van belangen en vooruitzichten.
10. In geval van een feitelijke droogte / watertekort bespreekt het BO RDO Noord op basis van de aangeleverde informatie vanuit het ambtelijk RDO Noord de situatie in en rond het IJsselmeergebied en de uitgangspunten voor te nemen regionale maatregelen om tot een afgestemde aanpak (incl. communicatie) over (dreigende) knelpunten te komen.
11. Het ambtelijk RDO Noord continueert haar taken ten aanzien van het signaleren, informeren en adviseren bij de verschillende niveaus van droogte ten behoeve van de beeldvorming en onderbouwing van verdere advisering en besluitvorming door LCW en MTW. De volgende taken worden toegevoegd: informeren en adviseren BO RDO Noord, aandacht media/communicatie en politiek/bestuurlijk gevoeligheden. Leden van het RDO Noord worden gevraagd om, indien daartoe aanleiding is, hiervoor intern collega's te raadplegen.

Moment van opschaling

12. Wanneer situaties optreden die buiten de afspraken van bestaande protocollen (dreigen te) vallen, roept de voorzitter het BO RDO Noord bijeengeroepen.

ONDERTEKENING

Aldus overeengekomen, PLAATS, DATUM

Rijkswaterstaat Midden Nederland
Namens deze:

L.P. Schouwstra
Hoofd Ingenieur Directeur

****

de provincie Drenthe
Namens deze:

J.N. Kuipers
Gedeputeerde

****

de provincie Flevoland
Namens deze:

H. Hofstra
Gedeputeerde

****

de provincie Fryslân
Namens deze:

G.S. Hoogland
Gedeputeerde

****

de provincie Groningen
Namens deze:

N. Homan
Gedeputeerde

****

de provincie Noord-Holland
Namens deze:

C.J. Loggen
Gedeputeerde

****

het waterschap Amstel, Gooi en Vecht
Namens deze:

G.M. van den Top
Dijkgraaf

****

het waterschap Drents Overijsselse Delta
Namens deze:

D.S. Schoonman
Dijkgraaf

****

het Wetterskip Fryslân
Namens deze:

L.M.B.C Kroon
Dijkgraaf

****

het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
Namens deze:

L. Kohsiek
Dijkgraaf

****

het waterschap Hunze en Aa's
Namens deze:

I.J.M. Eshuis
Dagelijks Bestuurslid

****

het waterschap Noorderzijlvest
Namens deze:

B. Middel
Dijkgraaf

****

het waterschap Vallei en Veluwe
Namens deze:

P.J. Gaynor
Dagelijks Bestuurslid

****

het waterschap Vechtstromen
Namens deze:

N. Aarnink
Dagelijks Bestuurslid

****

het waterschap Zuiderzeeland
Namens deze:

P. Boer
Dagelijks Bestuurslid

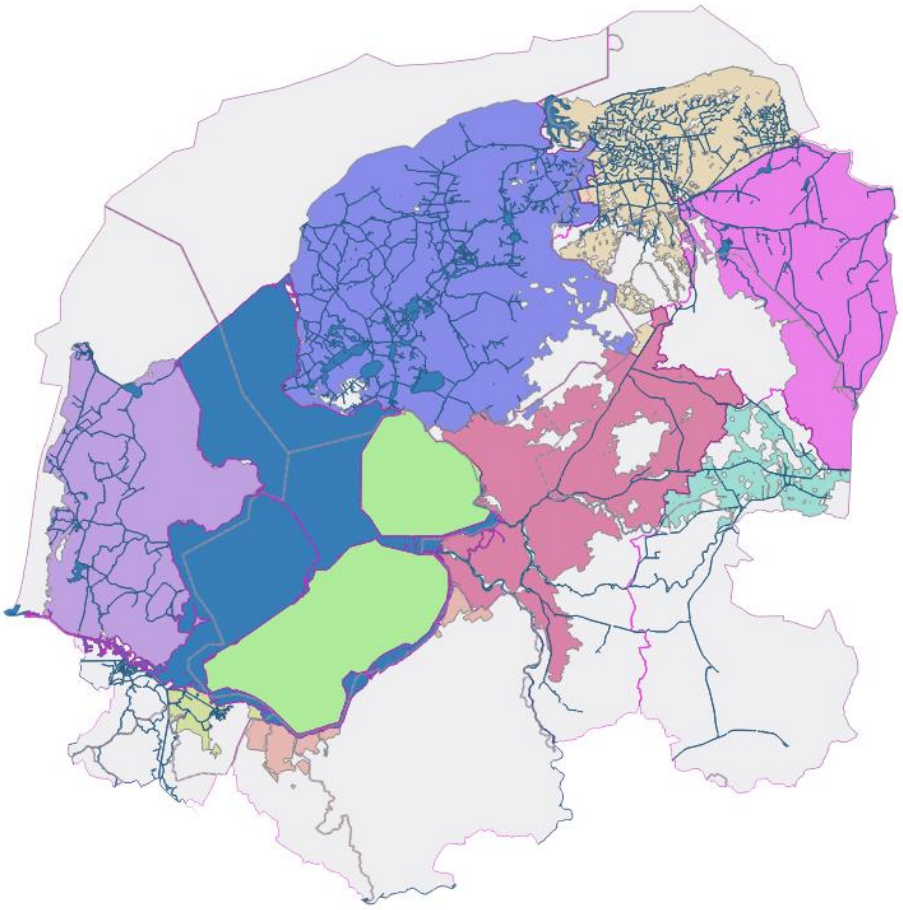
****

Waterverdeling regio IJsselmeergebied

Achtergronddocument

Versie: definitief concept voor verdere verwerking in bestuurlijke organisaties in de regio IJsselmeergebied na verbrede bestuurlijke IJsselmeergroepvergadering op 29 oktober 2021

Datum: 12 november 2021

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1. Inleiding 4
1.1 Aanleiding 4
1.2 Afbakening 5
1.3 Status van dit achtergronddocument 5
1.4 Leeswijzer 6
Hoofdstuk 2. Watertekortsituaties 7
2.1 Opschalingsniveaus 7
2.2 Afspraken en instrumenten in een situatie van watertekort 7
2.3 Werken met de redeneerlijn watertekort 9
2.3.1 Inleiding 9
2.3.2 Uitgangspunten redeneerlijn/gezamenlijk streven 9
2.3.3 Beslistermijn en zichttermijn 10
Hoofdstuk 3. Organisatie rondom de waterverdeling 12
3.1 Overzicht overleggen rondom waterverdeling regio IJsselmeergebied 12
3.2 De rollen en verantwoordelijkheden van de betrokken partijen 15
Hoofdstuk 4 Uitwerking opschalingsniveaus 17
4.1 Situatie 0 geen watertekort 18
4.2 Situatie 1A: dreigend watertekort 19
4.3 Situatie 1B: dreigend watertekort 20
4.4 Situatie 2: feitelijk watertekort 22
4.5 Situatie 3: landelijk watertekort 23
Hoofdstuk 5. Regionale uitwerking verdringingsreeks 24
5.1 Landelijke verdringingsreeks 24
5.2 Regionale uitwerking van de verdringingsreeks voor de regio IJsselmeergebied 25
5.3 Definities van watervragers in de regio IJsselmeergebied 27
5.3.1. Regionale uitwerking categorie 1 27
5.3.2. Regionale uitwerking categorie 2 29
5.3.3. Regionale uitwerking categorie 3 29
5.3.4 Regionale uitwerking categorie 4 30
5.3.5 Watervraag door een calamiteit 31
5.4 De toepassing van de verdringingsreeks 32
5.5 Juridische aspecten van toepassing van de verdringingsreeks 34
Hoofdstuk 6. Watervraagtabellen 35
6.1 Inleiding 35
6.2 Methodiek en totstandkoming 35

6.3 Cijfers en duiding 35
6.4 Gebruik en beperkingen watervraagtabellen 36
6.5 Bekende beperkingen van de huidige watervraagtabellen 36
Hoofdstuk 7 Wijzigingen 38
7.1 Nieuwe watervragers i.r.t. de waterverdeling 38
7.1.1 Referentiesituatie 38
7.1.2 Procedure voor nieuwe watervragers i.r.t. waterverdeling bij droogte 39
7.2 Autonome ontwikkelingen en nieuwe inzichten 41
7.3 Evaluatie en actualisatie waterverdeling Noord Nederland 41
Hoofdstuk 8 Communicatie 42
8.1 Niveau 0 normaal beheer 42
8.2 Niveau 1A dreigend watertekort 42
8.3 Niveau 1B dreigend watertekort 42
8.4 Niveau 2 en 3 feitelijk tekort en landelijke crisis 43
Hoofdstuk 9. Aanbevelingen 44
Hoofdstuk 10. Literatuurlijst 47
Bijlage 1 Watervraagtabellen 48
Bijlage 2: Achtergronddocument watervraagberekening 51
Bijlage 3 Werkzaamheden partijen binnen het RDO-Noord 52
Bijlage 4: Definities categorieën verdringingsreeks en praktische toepassing 54
Categorie 1: veiligheid en voorkomen van onomkeerbare schade 54
Categorie 2: nutsvoorzieningen 56
Categorie 3: kleinschalig hoogwaardig gebruik 57
Categorie 4: overige belangen 59

Hoofdstuk 1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Het IJsselmeer is, samen met het Markermeer, de belangrijkste zoetwaterbuffer van Nederland. Vanuit het waterbeheer wordt bij droogte ingezet op het optimaal beheren van de buffervoorraden door het tijdig nemen van beheermaatregelen. Met de herziening van het peilbesluit IJsselmeergebied in 2018 (Protocol Operationaliseren Flexibel Peilbeheer, 2018) is de operationele marge van de buffervoorraad in het IJsselmeergebied vergroot.

Daarnaast hebben de waterbeheerders in juli 2019 een eerste versie van handelingsperspectieven uitgewerkt. Doel hierbij is om zo lang mogelijk de situatie van watertekort te voorkomen. Hiertoe zijn redeneerlijnen (redeneerlijn watertekort, 2019) opgesteld.

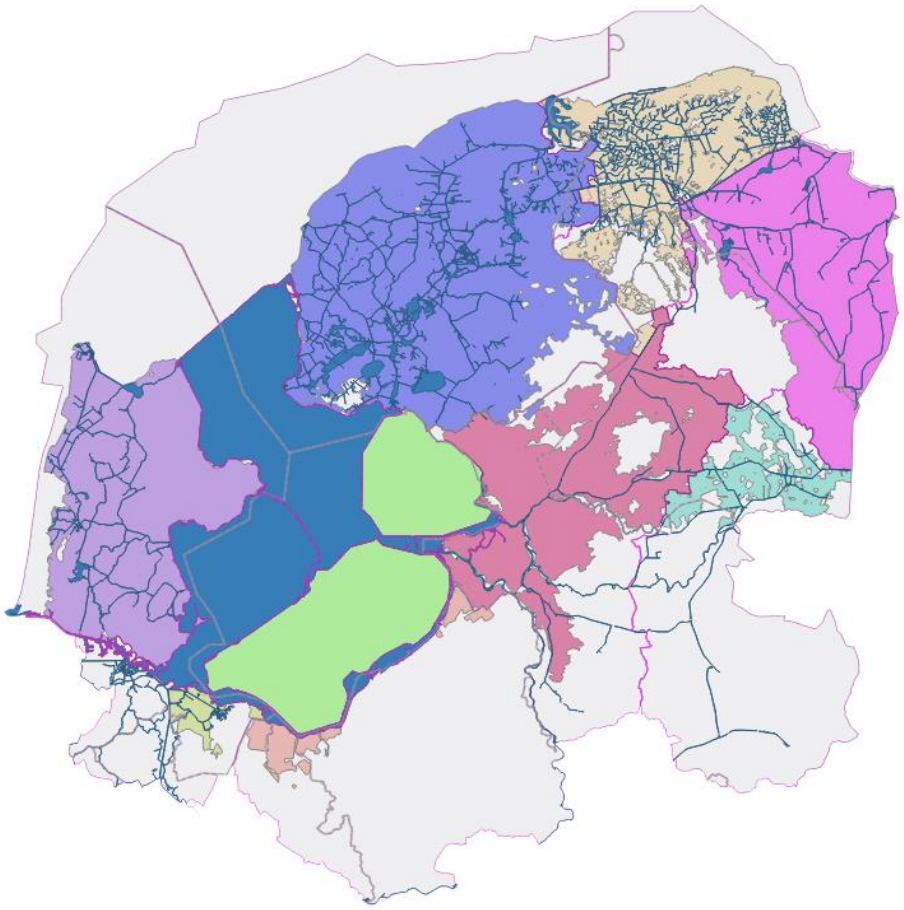
Door deze geldende afspraken is de robuustheid van het IJsselmeergebied aanzienlijk vergroot. Het kan echter voorkomen dat er een watertekort ontstaat in het IJsselmeergebied en dat de beheermaatregelen niet meer afdoende zijn. Dan wordt er gekort aan de hand van de regionale verdringingsreeks regio IJsselmeergebied. Inzet van de verdringingsreeks is echter uitzonderlijk en is als gevolg van een tekort in het IJsselmeergebied nog niet eerder voorgekomen.

Het is van belang dat in perioden van (dreigend) watertekort de waterverdeling over de vele gebruiksfuncties, de marges daarbinnen en de relatie met het peilbeheer goed onderbouwd wordt vastgelegd. Het uitzonderlijk droge jaar 2018 heeft Rijkswaterstaat (RWS), de waterschappen en de provincies geleerd dat de Waterverdeling Noord-Nederland 2009 (waterverdeling Noord Nederland, 2009), een actualisatie vraagt. Enerzijds omdat de watervraagtabel verouderd bleek te zijn, en anderzijds omdat het advies niet overal op dezelfde wijze was overgenomen. Daarnaast zijn vanuit de Beleidstafel Droogte (eindrapportage Beleidstafel Droogte, 2019) aanbevelingen gedaan om de regionale uitwerking van de verdringingsreeks te actualiseren en om de redeneerlijnen voor de regio IJsselmeergebied nader uit te werken.

Dit achtergronddocument geeft de samenhang weer van de verschillende onderwerpen die tijdens de actualisatie van de waterverdeling aan bod zijn gekomen. Deze actualisatie is tot stand gekomen door de medewerking van alle betrokken overheidsorganisaties (RWS, provincies en waterschappen) en is gedurende het proces gedeeld met stakeholders.

Met het **IJsselmeergebied** worden het IJsselmeer, het Markermeer en de Veluwerandmeren bedoeld. Het IJsselmeer staat in open verbinding met de kleinere meren van het Ketelmeer, Vossemeer, Zwartemeer en het Reevediep (in aanleg) en deze behoren daarom tot het IJsselmeer. Het Markermeer staat in open verbinding met het IJmeer, Gooimeer, Eemmeer en Nijkerkernauw. Tot de Veluwerandmeren behoren het Nuldernauw, Wolderwijd, Veluwemeer en Drontermeer.

Regio IJsselmeergebied: in de context van dit rapport omvat de regio IJsselmeergebied alle gebieden die gevoed kunnen worden met zoet water uit het IJsselmeergebied, inclusief het IJsselmeergebied zelf (zie ook figuur 1). Het Noordzeekanaal hoort niet binnen de regio IJsselmeergebied, maar water uit het IJsselmeergebied wordt wel gebruikt voor doorspoeling, via de route vanuit waterschap Amstel, Gooi en Vecht.

Figuur 1. Begrenzing van de regio IJsselmeergebied

1.2 Afbakening

Dit achtergronddocument waterverdeling regio IJsselmeergebied toont de resultaten volgend uit het proces van de actualisatie van de studie waterverdeling Noord Nederland uit 2009. Door alle betrokken overheidsinstanties is in gezamenlijkheid aan de hand van werksessies toegewerkt naar dit product. Gaandeweg het proces werd duidelijk dat niet alles in dit document vervat kan worden. Sommige onderdelen horen bij een ander gremium of zijn nog niet voldoende uitgewerkt. Dit betreft o.a. de beleidsontwikkeling rondom nieuwe watervragers. Ook de doorontwikkeling van het RDO-Noord is niet opgenomen in dit document; hier zijn wel aanbevelingen voor gedaan.

1.3 Status van dit achtergronddocument

Het achtergronddocument geeft de onderbouwing weer van afspraken die in de regio IJsselmeergebied zijn gemaakt. Het is een document dat zowel als naslagwerk als draaiboek in één van de opschalingsniveaus kan worden gebruikt. Het achtergronddocument sluit grotendeels aan op de draaiboeken die waterbeheerders voor hun eigen organisaties gebruiken met betrekking tot de waterverdeling. Daar waar dit niet zo is, wordt de waterbeheerders gevraagd hun draaiboeken te actualiseren.

Naast dit achtergronddocument wordt ook een bestuursovereenkomst opgesteld.

Bestuursovereenkomst
De bestuurders vertegenwoordigd in de Verbrede Bestuurlijke IJsselmeergroep (de betrokken waterschappen, provincies en RWS) leggen in het najaar van 2021 een zogenaamd bestuursovereenkomst voor aan hun besturen ter ondertekening. De bestuursovereenkomst bevat afspraken tussen alle betrokken partijen over hoe te handelen bij het vraagstuk van het verdelen van het water uit het IJsselmeergebied naar de omringende provincies en waterschappen.. De afspraken die onderdeel worden van dit bestuursovereenkomst zullen onderbouwd zijn door de inhoud van dit achtergronddocument. In het nog op te stellen en vast te stellen bestuursovereenkomst wordt onder andere de nadere rangorde van categorie 3 en 4 van de regionale verdringingsreeks vastgesteld en afspraken gemaakt over de wijze waarop deze wordt opgenomen in de provinciale verordeningen oftewel waterverordening.

Voor beide documenten geldt dat een regelmatige evaluatie en een eventueel daaropvolgende herziening van het achtergronddocument en bestuursovereenkomst nodig zal blijven.

1.4 Leeswijzer

Dit achtergronddocument beschrijft de opschalingsniveaus, organisaties, afspraken, instrumenten en hulpmiddelen in geval van een watertekortsituatie. Hoofdstuk 2 beschrijft op hoofdlijnen de optredende situaties, waarna in de vervolghoofdstukken de verdieping wordt aangebracht.

In tabel 1 wordt aangegeven waar de verschillende onderwerpen in het document te vinden zijn.

Tabel 1. Leeswijzer achtergronddocument

Overzicht en uitwerking van de opschalingsniveaus	Paragraaf 2.1, 2.2 en hoofdstuk 4
Uitleg redeneerlijn watertekort	Paragraaf 2.3
Uitleg over organisatie rondom watertekort	Hoofdstuk 3
Regionale uitwerking verdringingsreeks en toepassing ervan	Hoofdstuk 5
Gehanteerde definities	Paragraaf 5.3
Uitleg over de cijfers en de duiding van de watervraagtabellen	Hoofdstuk 6
Uitleg over de procedure ten aanzien van wijzigingen	Hoofdstuk 7
Actualisatie en evaluatie van de waterverdeling	Paragraaf 7.3
Communicatie	Hoofdstuk 8
Aanbevelingen	Hoofdstuk 9
Literatuurlijst	Hoofdstuk 10

In de bijlagen staan verdiepende documenten. Hierin wordt bijvoorbeeld de methode van de totstandkoming van de watervraagtabellen nader omschreven en is een nadere specificatie en toepassing van de definities gegeven. Op deze manier bieden de bijlagen transparantie over de gehanteerde werkwijze bij de actualisatie van de waterverdeling regio IJsselmeergebied.

Hoofdstuk 2. Watertekortsituaties

In dit hoofdstuk worden de verschillende opschalingsniveaus bij watertekort besproken. Hierbij wordt uitgelegd hoe en waarom de regio IJsselmeergebied de landelijke opschalingsniveaus nader specificeert. Daarnaast worden de geldende afspraken en beleidsinstrumenten kort toegelicht. De redeneerlijn watertekort heeft een belangrijke rol in de omgang met de diverse opschalingsniveaus en wordt derhalve in dit hoofdstuk specifiek toegelicht.

2.1 Opschalingsniveaus

In het landelijk draaiboek droogte en waterverdeling worden vier verschillende situaties beschreven (Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte, 2020). Deze situaties heten “opschalingsniveaus”. Onderscheiden worden:

0. “Normale situatie”
1. “Dreigend watertekort”
2. “Feitelijk watertekort”
3. “Nationaal watertekort”

Specifiek voor de regio IJsselmeergebied maken we hier onderscheid in twee “deelniveaus” bij een dreigend watertekort. Deze heten niveau 1A en 1B. In hoofdstuk 4 worden deze niveaus nader toegelicht. De noodzaak van dit onderscheid komt voort uit het feit dat het IJsselmeergebied een groot oppervlak omvat (circa 1900 km^2) en een bufferfunctie heeft. Omdat het dalen en stijgen van het peil in het IJsselmeergebied langzaam gaat in de zomer (1 cm per dag is uitzonderlijk snel), is het van groot belang om vooruit te kijken. Als eenmaal een laag peil is ontstaan, dan kan dit niet meer snel aangevuld worden. Daarom onderscheiden we vijf schaalniveaus voor de regio IJsselmeergebied, die zijn getoond in figuur 2.

Figuur 2. Opschalingsniveaus in regio IJsselmeergebied

Voor elk van deze schaalniveaus beschrijft dit rapport hoe de organisatie in elkaar steekt, welke afspraken gelden, wat het handelingsperspectief is en welke beleidsinstrumenten ter beschikking staan.

Bij de duiding van de geldende afspraken per niveau wordt in dit hoofdstuk kort stilgestaan. Een nadere uitwerking volgt in de hoofdstukken 4, 5 en 6.

2.2 Afspraken en instrumenten in een situatie van watertekort

Afhankelijk van de situatie gelden verschillende afspraken. Tabel 2 toont de geldende afspraken of te gebruiken instrumenten per opschalingsniveau. In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan deze afspraken en worden verwijzingen gegeven naar de rapporten die hieraan ten grondslag liggen.

Tabel 2. Afspraken en instrumenten in de verschillende opschalingsniveaus

Afspraken	niveau 0 normaal beheer	niveau 1A dreigend watertekort	niveau 1B dreigend watertekort	niveau 2 feitelijk watertekort	niveau 3 nationaal watertekort
(io) Waterakkoord (omliggende gebieden)					
Protocol operationaliseren Flexibel peilbeheer IJsselmeergebied (OFP)					
Redeneerlijn watertekort					
waterverdelingsakkoord regio IJsselmeergebied (regionale verdringingsreeks)					

Waterakkoorden (omliggende gebieden)

Een waterakkoord is een vrijwillig instrument waarin waterbeheerders afspraken maken over waterbeheerzaken die hun eigen beheersgebied overstijgen waarbij (vaak) een wederzijdse afhankelijkheid is tussen de ondertekenaars van het waterakkoord. In verschillende waterakkoorden is de benodigde waterbehoefte uit het IJsselmeergebied vastgelegd. Voor meer informatie over de exacte bepalingen in de waterakkoorden, wordt verwezen naar de betreffende waterakkoorden (zie verwijzing in de literatuurlijst). Op basis hiervan zijn in het verleden keuzes gemaakt voor de inrichting van het waterhuishoudkundige systeem (de infrastructuur). In de regio IJsselmeergebied gelden verschillende waterakkoorden.

Operationaliseren Flexibel Peilbeheer (OFP) IJsselmeergebied

Met de invoering van flexibel peilbeheer heeft RWS, de tactisch peilbeheerder van het IJsselmeergebied, door het jaar heen een aantal keuzemomenten waarbij binnen de afgesproken bandbreedte en onder in het peilbesluit gestelde voorwaarden van het beoogde peilverloop kan worden afgeweken. Het flexibel peilbeheer voor het IJsselmeer en het Markermeer voor de zomerperiode, van april tot en met september, met een meerpeil tussen NAP -0,10 m en NAP -0,30 m, zorgt voor een zoetwaterbuffer van 400 miljoen m^3. Het zomermeerpeil krijgt onder normale omstandigheden een natuurlijker verloop. Dit betekent dat het peil vanaf het voorjaar tot het najaar geleidelijk uitzakt. Keuzemomenten en mogelijkheden voor het hanteren van het flexibel peilbeheer zijn:

- Het uitstellen of niet geheel uitvoeren van de voorjaarsopzet;
- Het verlaat uitzakken naar beoogd zomerpeil;
- Het opzetten van het meerpeil in de zomerperiode;
- Het uitzakken van het meerpeil in de zomerperiode;
- Het uitstellen van het uitzakken in de tweede helft van augustus.

Redeneerlijn Watertekort

De redeneerlijn watertekort IJsselmeergebied (juli 2019) is een gezamenlijke operationele strategie van de waterbeheerders in de regio IJsselmeergebied over hoe om te gaan met de buffervoorraad van de meren in periodes van (dreigend) watertekort. Het geeft de handelingsperspectieven weer die waterbeheerders hebben opgesteld in het programma Slim Water Management (SWM). Deze zijn verder ontwikkeld en doordacht in het kader van de actualisatie van de waterverdeling regio IJsselmeergebied. In paragraaf 2.3 wordt de redeneerlijn nader uitgewerkt.

Regionale uitwerking verdringingsreeks regio IJsselmeergebied

De verdringingsreeks maakt inzichtelijk welke watervragers prioriteit hebben boven andere bij een tekort aan water. De reeks beoogt niet individuele belangen te beschermen, maar geeft een instructie aan waterbeheerders in algemene zin hoe de eventuele maatschappelijke, economische en natuurschades ook in geval van (dreigende) watertekorten zo klein mogelijk kunnen worden gehouden, door een volgorde vast te stellen van de verschillende belangen. In hoofdstuk 5 wordt uitgebreid stilgestaan bij de regionale uitwerking van de verdringingsreeks en de toepassing ervan.

2.3 Werken met de redeneerlijn watertekort

2.3.1 Inleiding

In de situatie met een lage IJsselafvoer, hoge verdamping, weinig neerslag en hoge watervraag kan op de zoetwaterbuffer in het voorzieningsgebied en in de meren rondom worden ingeteerd. Afhankelijk van de verwachte ernst en duur van het watertekort, én de zekerheid van de verwachtingen, wordt overwogen om de buffer meer of minder spaarzaam te gebruiken. Dit is continu een afweging tussen nu gebruiken - met verwachte schade in de komende periode - of nu zuinig aan doen (met mogelijk enige kosten) en wel nog kunnen gebruiken in de komende periode. Het streven is om zoveel mogelijk te handelen met kennis van de waterbeheerders (gebiedskennis, inzicht in actuele situatie, gebruik en mogelijkheden) vanuit de overtuiging dat op die manier de totale schade het beste kan worden beperkt. Dat maakt dat bij een verwacht langdurig watertekort het advies is om al vóór een feitelijk watertekort zuiniger om te gaan met water en dus maatregelen te nemen die hinder opleveren maar nagenoeg geen schade. Zie het kader voor toelichting op het peilbesluit. Hiervoor is de redeneerlijn opgesteld.

Uitzakken peil IJsselmeer volgens Peilbesluit IJsselmeergebied

Het zomerpeil van het IJsselmeer varieert tussen NAP -0,10 m en NAP -0,30 m. Het volume tussen NAP -0.30 m en NAP -0.40 m ligt buiten de grenzen van het zomerpeil. Het is dan ook het streven om hier bijna niet te komen, omdat (1) de huidige infrastructuur van de waterschappen er niet op toegerust is om dit volume (met regulier beheer) te kunnen benutten en dit noodmaatregelen als extra pompcapaciteit vraagt, (2) het wenselijk is om dit volume achter de hand te houden als strategische voorraad voor zeer (onvoorzien) lange tekortperiodes als het volume binnen de zomerpeilgrenzen ontoereikend blijkt en (3) gebruiksfuncties binnen het hoofdwatersysteem in toenemende mate negatieve effecten ondervinden. Indien de waterstand op IJssel-of Markermeer onder NAP -0.30 m dreigt te zakken, vallen de beheerkeuzes buiten het regulier operationeel flexibel peilbeheer en worden op RDO-Noord en LCW niveau afspraken gemaakt over de mate waarin de gebruikers van de voorraadbuffer worden gekort conform verdringingsreeks en waterakkoorden (Infram, 2017). Aanvullend hierop is in het kader van Slim Watermanagement een Redeneerlijn Watertekort (Hydrologic, 2019) uitgewerkt.

2.3.2 Uitgangspunten redeneerlijn/gezamenlijk streven

In opschalingsniveau 0 is vanuit zoetwaterperspectief altijd het streven om de buffervoorraad optimaal te beheren.

Daarbij wordt rekening gehouden met situaties voor ernstige wateroverlast of overstroming door windopzet in die periode (bijvoorbeeld omdat het september is, richting begin stormseizoen).

De buffervoorraad tussen de peilgrenzen (NAP -0.10 m en NAP -0.30 m) is bedoeld voor gebruik. Het is hierbij erg belangrijk (voor schade minimalisatie) om lang vooruit te kijken en het gebruik af te stemmen op de verwachte duur van de tekortperiode en de ontwikkeling van de watervraag gezien de periode in het seizoen (o.a. gerelateerd aan groeifase gewassen op het land).

De resterende duur van de tekortperiode is niet altijd goed in te schatten. Daarom wordt rekening gehouden met de wetenschap dat het benodigd buffervolume in de loop van het droogteseizoen afneemt: aan het begin van het seizoen is over het algemeen nog een langere tekortperiode en grotere watervraag te verwachten, terwijl aan het einde van het seizoen de watervraag sterk aflopend is. In de praktijk zal dit betekenen, dat bij een tekortperiode in bijvoorbeeld april/mei

spaarzamer met de buffervoorraad wordt omgegaan en bij een tekortperiode in augustus/september eerder wordt gekozen voor gebruik tot NAP -0.30 m.

Een andere trigger om binnen de zomerpeilgrenzen al spaarzaam om te gaan met het gebruiken van de buffervoorraad, is het kunnen blijven voorzien van water van de hogere categorieën 1 en 2 uit de verdringingsreeks.

2.3.3 Beslistermijn en zichttermijn

Binnen de actualisatie waterverdeling regio IJsselmeergebied is afgesproken om de 14-daagse verwachting te gebruiken als indicator van het treffen van extra maatregelen. De reden hierachter is dat we niet onnodig schade willen introduceren en buffer overhouden, doordat we te vroeg extra sparen voor bijvoorbeeld de hoogste categorieën. Bij sturing op basis van lange termijn verwachtingen (meer dan 4 weken) is de betrouwbaarheid van de verwachting lager en is kans op onnodige schade groot. Richting gebruikers is dit ook goed uitlegbaar; afschaling van gebruikersfuncties vindt plaats op basis van een acuut of een in de nabije toekomst te verwachten tekort, op basis van betrouwbare voorspellingen.

De 6-weekse verwachting wordt ook in beeld gebracht en als bespreekpunt meegenomen in het regionaal droogte overleg Noord (RDO-Noord). Er is hierbij dus ruimte om op basis van specifieke omstandigheden maatwerk toe te passen op basis van expertise en ervaring in het RDO-Noord. De redeneerlijn is een hulpmiddel dat de waterbeheerders langs een set afwegingen leidt om gezamenlijk en situationeel te zoeken naar een effectief pakket aan maatregelen, rekening te houden met ruimtelijke verschillen in dit grote gebied.

Informatievoorziening

Voor een goed inzicht in de situatie en om goed te kunnen handelen in de verschillende opschalingsniveaus is een goede informatievoorziening van belang. Vanuit de redeneerlijn watertekort zijn in ieder geval de volgende informatieproducten benoemd:

- Verwacht meerpeil IJsselmeer en Markermeer (inclusief onzekerheidsband)
- Inzicht in verloop watervraag
- Inzicht in de ruimtelijke variabiliteit in de hele regio

Toepasbaarheid

- Het gebruik van de redeneerlijn vraagt om te gaan oefenen door ‘lerend implementeren’. Door het toepassen in de praktijk wordt de redeneerlijn gaandeweg verbeterd en verfijnd;
- Wanneer de betrouwbaarheid van de tools (zowel de balanstool waar RWS aan werkt als de watervraagprognosetool) op langere termijn verbetert, kan de beslistermijn verder worden opgerekt.

Werking en inzet watervraagprognosetool

De watervraagprognosetool maakt gebruik van eenvoudige modellen voor de watervraag die zijn afgeleid uit het Landelijk Hydrologisch Model. De modellen geven een relatie tussen het potentieel neerslagtekort en de watervraag in een bepaalde categorie, bijvoorbeeld beregening van een bepaald type gewas. Daarnaast worden vaste kerngetallen gebruikt voor de watervraag in categorieën zoals drinkwater en koelwater voor industrie. In de watervraagprognosetool worden de modellen ingezet door ze toe te passbesluit Ren op het lopende neerslagtekort en op de weersverwachting van een Europees weermodel dat 6 weken vooruitkijkt. Het effect van de onzekerheid in de weersverwachting op de watervraag wordt in beeld gebracht door te rekenen met een gemiddeld, nat en droog scenario.

Eerst zal ervaring op moeten worden gedaan over de betrouwbaarheid ervan. Door een evaluatie van de werking van de tool in de PDCA-cyclus (zie ook aanbevelingen in hoofdstuk 9) op te nemen kan de watervraagprognosetool in een later stadium eventueel wel ingezet worden als beslis(singsondersteunend)instrument. Alle partijen moeten de tool dan wel omarmd hebben. De watervraagprognosetool biedt kansen om ook de economische schade van gewassen te koppelen en door te groeien naar een breder ondersteunend instrument.

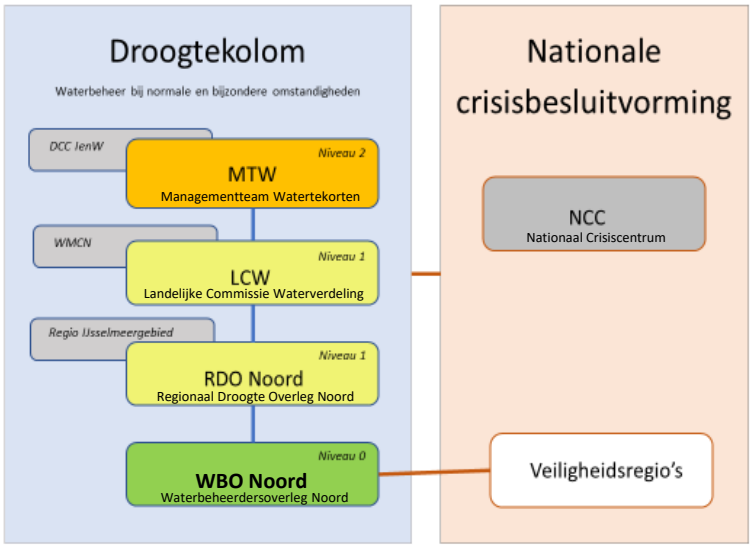
Hoofdstuk 3. Organisatie rondom de waterverdeling

Voor elk opschalingsniveau is het van belang te weten wie verantwoordelijk is, wie er geïnformeerd moet worden en hoe de organisatie van het omgaan met de waterverdeling verloopt. Dit is verschillend per situatie. Bij de overgang van een normale situatie (koude fase) naar een situatie van (dreigend) watertekort (warme fase) verandert de organisatie rondom waterverdeling, omdat er anders gehandeld en afgestemd moet worden.

Dit hoofdstuk beschrijft eerst een overzicht van de actieve overleggen rondom het thema waterverdeling. Hoofdstuk 4 volgt met een informatieblad per niveau met daarin op hoofdlijnen de beschrijving van de kenmerken per opschalingsniveau.

3.1 Overzicht overleggen rondom waterverdeling regio IJsselmeergebied

Deze paragraaf geeft een overzicht van de overleggen die actief zijn bij het regelen van de waterverdeling (figuur 3) en beschrijft de rollen en verantwoordelijkheden van de betrokken partijen daarin.

Figuur 3: overzicht van verschillende overleggen die acties zijn bij het regelen van de waterverdeling

Waterbeheerdersoverleg Noord (WBO-Noord)

In het WBO-noord zijn de tactisch peilbeheerders van RWS (RWS) en de waterschappen vertegenwoordigd die voor aan- en/of afvoer van water van het IJsselmeergebied afhankelijk zijn. Het WBO-Noord is een afstemmingsoverleg tussen peilbeheerders en heeft voor de uitvoering van flexibel peilbeheer in het IJsselmeergebied een adviesfunctie. In het kader van het flexibel peilbeheer kan het peil in het voorjaar worden opgezet, mits veilig en niet zorgend voor regionale wateroverlast. Partijen adviseren RWS over de jaarlijkse voorjaarsopzet in verband met mogelijke effecten op veiligheid en regionale wateroverlast. Dit jaarlijks terugkerend adviesmoment is vastgelegd in het peilbesluit IJsselmeer. Het Waterbeheerdersoverleg heeft qua bezetting een nauwe band met het Regionaal Droogteoverleg Noord.

Ambtelijke overleg regionaal droogte overleg Noord (AO RDO-Noord)

Een belangrijke partij is het Regionaal droogte-overleg (RDO-Noord). Er zijn meerdere RDO's in Nederland; in de regio IJsselmeergebied spreken we van het RDO-Noord. Er vindt afstemming plaats met de andere RDO's in Nederland tijdens een situatie van watertekort.

Het RDO-Noord bestaat net als het WBO-Noord uit waterbeheerders van de waterschappen en de tactisch peilbeheerders van RWS. Verschillend is dat ook provincies zitting hebben in het RDO-Noord en dat de taken van het RDO-Noord te maken hebben met (dreigend) watertekort, anders dan het WBO-Noord dat zich met 'normaal' peilbeheer bezig houdt.

Het RDO-Noord is het regionale platform voor monitoring en afstemming tussen RWS, waterschappen en provincies bij (dreigend) watertekort. De primaire taak van het RDO-Noord is het voorkomen of verminderen nadelige maatschappelijke en economische effecten als gevolg van watertekort. Daarnaast heeft het RDO-Noord in de zogenaamde "koude fase" de volgende taken ter voorbereiding op eventuele later in het jaar optredende droogtesituaties, waarin het RDO-Noord actief bijeen komt.

- Het RDO-Noord organiseert ieder jaar een startdag voorafgaand aan het droogteseizoen (beginnend op 1 april).
- Voert verbeteringen door in de werkwijze en agendeert afspraken naar aanleiding van de evaluatie van het functioneren van de voorgaande "warme fases" en naar aanleiding evaluaties behorend bij oefeningen.
- Oefent periodiek de werkwijze (bestaande uit invulling geven aan afspraken, redeneerlijn en instrumenten) en oefent de crisisorganisatie

Het RDO-Noord heeft formeel gezien geen besluitvormende maar een adviserende rol (dit is expliciet weergegeven In het Landelijk Draaiboek en het Handboek Crisisbeheersing van Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat).

Het RDO-Noord bestaat uit gedelegeerden van een aantal organisaties. Een overzicht van deze organisaties is weergegeven in tabel 3.

Tabel 3: overzicht betrokken organisaties RDO-Noord

RWS: - RWS Midden Nederland (RWS MN) - RWS West Nederland Noord (RWS WNN)	- PWN namens de drinkwatersector (agendalid)
Waterschappen: - Wetterskip Fryslân - Waterschap Noorderzijlvest - Waterschap Hunze en Aa's - Waterschap Vechtstromen - Waterschap Drents Overijsselse Delta - Waterschap Vallei en Veluwe - Waterschap Zuiderzeeland - Waterschap Amstel, Gooi en Vecht - Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	Provincies: - Provincie Fryslân - Provincie Groningen - Provincie Drenthe - Provincie Overijssel - Provincie Flevoland - Provincie Noord-Holland - Provincie Utrecht (agendalid)

Het RDO-Noord kan op verzoek van één of meerdere deelnemende partners (door RWS, een waterschap of provincie) bijeen worden geroepen, als de situatie in het IJsselmeergebied daar aanleiding toe geeft. Ook kan RDO-Noord op verzoek de Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling (LCW) bijeenkomen, wanneer ontwikkelingen op nationaal niveau daartoe aanleiding geven. Daarnaast wordt het Managementteam watertekorten (MTW) ingeschakeld als er sprake is van een feitelijk watertekort (niveau 2).

Bestuurlijk RDO-Noord (BO RDO-Noord)

Naar aanleiding van de droogte van de zomer van 2018 is begin 2019 besloten om ook een bestuurlijk RDO-Noord op te richten. Dit overleg bestaat uit dezelfde provincies, waterschappen en onderdelen van RWS als het ambtelijke RDO-Noord, minus de agendaleden PWN en Provincie Utrecht. De voorzitter van het Bestuurlijk RDO-Noord is de hoofdingenieur-directeur van RWS Midden-Nederland (RWS MN). De overige organisaties kunnen door een dagelijks bestuurslid worden vertegenwoordigd.

Wanneer sprake is van een dreigend(e) droogte / watertekort (niveau 1B) wordt BO RDO-Noord geïnformeerd door de voorzitter van het bestuurlijk RDO-Noord over de feitelijke situatie, de in het geding zijnde belangen, de te nemen preventieve maatregelen binnen het kader van het regulier beheer, afweging van belangen en vooruitzichten. Wanneer situaties optreden die buiten de afspraken van bestaande protocollen (dreigen te) vallen, roept de voorzitter het BO RDO-Noord bijeen.

RWS MN is verantwoordelijk voor een goed beheer van de zoetwatervoorraad en handelt daartoe conform de afspraken die hierover van kracht zijn. Het kan zijn dat situaties zich voordoen die vragen om besluitvorming. Wanneer er geen consensus over het peilbeheer in het Bestuurlijk RDO-Noord is, zal RWS MN als verantwoordelijk peilbeheerder hierover besluiten.

Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling (LCW)
De LCW is onderdeel van het WMCN (Watermanagementcentrum Nederland) een samenwerkingsverband van RWS, de (Unie van) waterschappen, het Interprovinciaal Overleg (IpO) het KNMI en het ministerie van Defensie. In de LCW zitten ook inhoudelijk adviseurs voor watersysteemkennis en juridische zaken.

De LCW is een afstemmingsoverleg dat overkoepelend over de RDO's functioneert. Het LCW coördineert de maatregelen tussen de verschillende RDO's en adviseert indien nodig over de waterverdeling in en uit de rijkswateren. De LCW neemt geen beslissingen (beleidsmatig noch operationeel). De LCW adviseert via MTW (zie volgende kopje) inhoudelijk de minister van Infrastructuur en Waterstaat op basis van de verdringingsreeks.

De LCW stelt een landelijk beeld op (de 'Droogtemonitor'), draagt bij aan een landelijke communicatie-boodschap en adviseert het MTW. Het RDO-Noord vertaalt het advies van de LCW naar de eigen regio.

Managementteam watertekorten (MTW)
Het MTW komt in actie als sprake is van feitelijk watertekort ('niveau 2'). Het MTW staat onder leiding van de directeur-generaal (DG) van RWS, met als leden onder andere verschillende ministeries, de Unie van Waterschappen, IpO, VEWIN en KNMI.

In het MTW worden maatregelen en communicatie afgestemd als de gangbare afspraken niet voldoen. De leden van het MTW vertalen dit naar besluiten in de eigen bestuurlijke kolom. Zij houden daarbij rekening met eventuele afspraken die voortvloeien uit toepassing van de verdringingsreeks. De voorzitter neemt in de rol van DG van RWS besluiten over de verdeling van rijkswater. Voor het overige is het MTW adviserend aan de netwerkpartners en de nationale crisisorganisatie. Elke partij blijft zelf verantwoordelijk voor de aspecten van de uitkomsten van het MTW die zijn eigen bevoegdheid aangaan, en vertaalt die uitkomsten naar besluiten in de eigen bestuurlijke kolom. Beslissingen van de voorzitter van het MTW zijn bindend voor het hoofdwatersysteem. Het MTW wordt gefaciliteerd door het Departementaal Coördinatiecentrum Crisisbeheersing van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (DCC-IenW).

Op het moment dat er sprake is van een nationale crisis als gevolg van de droogte (‘niveau 3’) , dan adviseert het MTW de minister van Infrastructuur en Waterstaat, die dan beslissingen over waterverdeling neemt.

Veiligheidsregio’s
Veiligheidsregio’s hebben geen rol in het waterbeheer, maar kunnen met afgeleide effecten van watertekort en droogte te maken krijgen. Vanaf niveau 3 kunnen de reguliere bevoegdheden van de waterbeheerders worden overruled door besluitvorming op nationaal niveau. Op dat moment komt de veiligheidsregio in beeld met de daarbij behorende bevoegdheden en de nationale crisisstructuur (IAO/ICCb/MCCb[1]).

NCC
Het Nationaal Crisis Centrum (NCC) ondersteunt de besluitvorming bij een (dreigende) crisis. Het NCC maakt onderdeel uit van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV).

3.2 De rollen en verantwoordelijkheden van de betrokken partijen

Bovenstaande overleggen zijn bedoeld ter onderlinge afstemming en helpen aan het doel om maatschappelijke en economische schade te minimaliseren als gevolg van watertekorten. Formele besluitvorming vindt plaats binnen de organisaties, op die terreinen waarvoor de organisaties bevoegd gezag zijn. Deze paragraaf toont een overzicht van de betrokken partijen en hun rol in de besluitvorming rondom de waterverdeling.

RWS MN: Waterbeheerder. Beheert het water in het IJsselmeergebied en in het Amsterdam-Rijn-Kanaal, neemt beslissingen ten aanzien van het beheer bij normale en bijzondere omstandigheden en crisismanagement. (Formeel gezien gebeurt dit namens de Minister of Staatssecretaris; deze is formeel de waterbeheerder).

RWS WNN: Waterbeheerder. Beheert het Noordzeekanaal, neemt beslissingen ten aanzien van het beheer bij normale en bijzondere omstandigheden en crisismanagement. (Formeel gezien gebeurt dit namens de Minister of Staatssecretaris; deze is formeel de waterbeheerder).

Waterschappen: Waterbeheerder. Beheren het water in hun eigen beheergebied, nemen als bevoegde gezagen beslissingen ten aanzien van het beheer bij normale en bijzondere omstandigheden en crisismanagement. Zijn aanspreekpunt voor de stakeholders.

Provincies: Waterbeheerder. Verantwoordelijk voor een aantal taken zoals zwemwaterkwaliteit, het diepe grondwaterbeheer, onttrekking van grote hoeveelheden water en in de meeste gevallen het nautisch beheer op regionale vaarwegen. Is daarnaast regionaal verantwoordelijk voor een aantal functies uit de verdringingsreeks, zoals natuur en economische bedrijvigheid. Neemt beslissingen ten aanzien van de eigen taken in normale en bijzondere omstandigheden en crisismanagement.

PWN: namens de drinkwatersector. Is sinds 2018 als agenda-lid actief in het RDO-Noord en is verantwoordelijk voor de inbreng en de juiste duiding van relevante informatie uit de drinkwatersector.

[1] IAO (Interdepartementaal Afstemmingsoverleg), ICCb (Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing) en MCCb (Ministeriële Commissie Crisisbeheersing)

Bijlage 2 toont een overzicht van werkzaamheden die voortvloeien uit de taken en verantwoordelijkheden van elk van deze partijen. Deze werkzaamheden hebben betrekking op de eigen rol, maar ook op de rol die elke partij invult in het RDO-Noord.

Hoofdstuk 4 Uitwerking opschalingsniveaus

Dit hoofdstuk is een bundeling van alle elementen die bij het werken met een tekortsituaties aan de orde komen. Per opschalingsniveau is een overzicht gemaakt van de op dat moment geldende afspraken/instrumenten/overleggen (Figuur 4). Hierdoor wordt in één oogopslag het raamwerk duidelijk. Paragraaf 4.1 tot en met 4.5 geven de belangrijkste punten binnen de opschalingsniveaus weer, waaronder de overlegstructuren, het mandaat en de reden en het moment tot op- en afschaling. In hoofdstuk 5 (regionale uitwerking verdringingsreeks) en hoofdstuk 6 (watervraagtabellen) wordt meer verdieping gegeven op de onderwerpen verdringingsreeks en de methode ten behoeve van het bepalen van de geactualiseerde watervraag.

Afspraken	niveau 0 normaal beheer	niveau 1A dreigend watertekort	niveau 1B dreigend watertekort	niveau 2 feitelijk watertekort	niveau 3 nationaal watertekort
(io) Waterakkoord (omliggende gebieden)					
Protocol operationaliseren Flexibel peilbeheer IJsselmeergebied (OFP)					
Redeneerlijn watertekort					
waterverdelingsakkoord regio IJsselmeergebied (regionale verdringingsreeks)					
Overlegstructuur					
WBO-Noord					
AO RDO-Noord					
BO RDO-Noord					
LCW					
MTW					
Hulpmiddelen					
Informatiescherm					
Watervraagprognosetool (io)					
Watervraagtabel					
Situatierapportage (voor beeldvorming)					
Communicatie					
Eigen gebied					
Overkoepelend - RDO-Noord/RWS					
Overkoepelend - LCW					

Figuur 4. Totaaloverzicht opschalingsniveaus

4.1 Situatie 0 geen watertekort

Niveau 0	**Normaal beheer**
	Dit is de normale situatie. Er is landelijk en regionaal voldoende water beschikbaar om conform afspraken aan de vraag te voldoen. Er zijn geen of beperkte problemen met droogte, grondwaterstanden of waterkwaliteit. RWS, waterschappen en provincies voeren hun reguliere taken uit en bereiden zich voor op mogelijk watertekort, bijvoorbeeld door peilen te verhogen om zo een goede uitgangspositie te creëren.
Gezamenlijk streven	Een goede uitgangspositie creëren in meren en regionale watersystemen
Overlegstructuren	**WBO-Noord** Informeren, afstemmen bij een oplopend neerslagtekort
Mandaat	De waterbeheerders stemmen onderling af over het waterbeheer, bv opzetten meerpeilen, inlaten van water in de regio om buffer op te bouwen en het benutten van neerslagperioden
Hulpmiddelen	Waterbeheerders kunnen het Informatiescherm, watervraagprognosetool en andere hulpmiddelen gebruiken om een goed inzicht te hebben in de toestand van het systeem en de te verwachten watervraag.
Afspraken / instrument	• Protocol OFP • Redeneerlijn watertekort • Achtergronddocument Waterverdeling regio IJsselmeergebied
Moment van opschalen naar 1A	Wanneer er een oplopend neerslagtekort optreedt en een dreigend watertekort te verwachten is. In de 14-daagse voorspelling zakt het peil binnen de bandbreedte van het peilbesluit (NAP -0,10 m tot NAP -0,30 m). Het RDO-Noord kan op verzoek van één of meerdere deelnemende partners bijeen geroepen worden.
Moment van afschalen	nvt

4.2 Situatie 1A: dreigend watertekort

<table>
<tr><td>Niveau 1A</td><td>Dreigend watertekort – zuinig aan doen
Door het traag reagerende systeem is in het IJsselmeergebied een verbijzondering op het landelijk opschalingsniveau 1 doorgevoerd. In niveau 1A is sprake van een situatie waarin met een aantal beheermaatregelen geen of marginale schade optreedt. In niveau 1B is sprake van een situatie waarin ook de verdringingsreeks van toepassing is.</td></tr>
<tr><td></td><td>Er is sprake van een dreigend watertekort. In de 14-daagse voorspelling zakt het peil binnen de bandbreedte van het peilbesluit (NAP -0,20 m tot NAP -0,30 m). De watervraag in de regio’s neemt toe. Alertheid is gewenst, en maatregelen kunnen worden voorbereid. Deze maatregelen veroorzaken geen of marginale schade. Het debiet van de Rijn bij Lobith is ook relevant als indicator dreigend tekort (impliciet debiet IJssel)

<table><tr><td>Mei</td><td>1400 m^3/s</td></tr><tr><td>Juni</td><td>1300 m^3/s</td></tr><tr><td>Juli</td><td>1200 m^3/s</td></tr><tr><td>augustus</td><td>1100 m^3/s</td></tr></table></td></tr>
<tr><td>Gezamenlijk streven</td><td>Een afgewogen gebruik van de buffervoorraad, met het oog op schade minimalisatie</td></tr>
<tr><td>Overlegstructuren</td><td>AO RDO-Noord
Monitoren, informeren, afstemmen, analyseren en adviseren</td></tr>
<tr><td>Mandaat</td><td>De RDO-leden stemmen onderling af over de te nemen maatregelen, bv zuinig schutten, beperken visintrek, beperken doorspoelen.</td></tr>
<tr><td>Hulpmiddelen</td><td>Waterbeheerders kunnen het Informatiescherm, watervraagprognosetool en andere hulpmiddelen gebruiken om een goed inzicht te hebben in de toestand van het systeem en de te verwachten watervraag</td></tr>
<tr><td>Afspraken / instrument</td><td>Protocol OFP
Redeneerlijn watertekort
Achtergronddocument Waterverdeling regio IJsselmeergebied</td></tr>
<tr><td>Moment van opschalen naar 1B</td><td>Wanneer de 14-daagse voorspelling laat zien dat het peil in het IJsselmeer zakt onder NAP -0,30 m of wanneer de chlorideconcentratie in het IJsselmeer de grenswaarde van 150 mg/l bereikt. De verantwoordelijk peilbeheerder bepaalt (en idealiter het RDO-Noord gezamenlijk) het moment van opschalen.</td></tr>
<tr><td>Moment van afschalen naar 0</td><td>Wanneer er voldoende aanvoer (via Rijn of in de vorm van neerslag) is om de buffervoorraad weer aan te vullen en de verwachting is dat dit niet binnen een week zal veranderen. RDO-Noord bepaalt het moment van afschalen.</td></tr>
</table>

4.3 Situatie 1B: dreigend watertekort

<table>
<tr><td>Niveau 1B</td><td>Dreigend watertekort – maatregelen
Doordat het IJsselmeer een zoetwaterbuffer bevat, is in het IJsselmeergebied een verbijzondering op het landelijk opschalingsniveau 1 doorgevoerd om daarmee ook invulling te geven aan het voorraadbeheer. In niveau 1A is sprake van een situatie waarin met een aantal beheermaatregelen geen of marginale schade optreedt. In niveau 1B is sprake van een situatie waarin ook de verdringingsreeks van toepassing is.</td></tr>
<tr><td></td><td>Er is sprake van een dreigend watertekort. In de 14-daagse voorspelling zakt het peil onder NAP -0,30 m. Een andere situatie kan zijn dat de chlorideconcentratie in het IJsselmeer de grenswaarde van 150 mg/l bereikt. Het debiet van de Rijn bij Lobith is ook relevant als indicator dreigend tekort (impliciet debiet IJssel)

<table>
<tr><td>Mei</td><td>1400 m^3/s</td></tr>
<tr><td>Juni</td><td>1300 m^3/s</td></tr>
<tr><td>Juli</td><td>1200 m^3/s</td></tr>
<tr><td>augustus</td><td>1100 m^3/s</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Gezamenlijk streven</td><td>Een afgewogen gebruik van de buffervoorraad, met het oog op schade minimalisatie. Door het korten op categorie 3 en 4 van de regionale verdringingsreeks wordt voorkomen dat het peil binnen een zichttermijn van 2 weken onder de bandbreedte van het peilbesluit zakt. Bij het nemen van maatregelen wordt ook een langere zichthorizon van 6 weken in beschouwing genomen.</td></tr>
<tr><td>Overlegstructuren</td><td>AO RDO-Noord
Monitoren, informeren, afstemmen, analyseren en adviseren
BO RDO-Noord
De bestuurders worden bij het ingaan van fase 1B geïnformeerd en komen indien nodig bij elkaar
Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling (LCW)
Adviseert richting RDO-Noord en MTW
Management Team Watertekorten (MTW)
Wordt geadviseerd en geïnformeerd door LCW</td></tr>
<tr><td>Mandaat</td><td>De RDO-leden stemmen onderling af over de te nemen maatregelen, waarbij de regionale verdringingsreeks wordt toegepast. In het geval van een tekort in het IJsselmeergebied kan RWS, als men er in het RDO-Noord binnen 12 uur niet uitkomt, besluiten, in zijn rol als peilbeheerder, over de toepassing (en korting op basis) van de verdringingsreeks. De waterbeheerders vertalen de uitkomst naar hun eigen organisatie en voeren de opgelegde korting door in hun eigen beheergebied.</td></tr>
<tr><td>Escalatie</td><td>Is er binnen het AO RDO-Noord onduidelijkheid over de communicatie of verschil van mening over de toepassing van de maatregelen, dan komt het BO-RDO Noord bij elkaar.

Komt het BO-RDO Noord niet tot een oplossing, dan kan advies gevraagd worden van de LCW en MTW. De DG RWS kan in het MTW besluiten nemen over het rijkswater. Elke partij blijft zelf verantwoordelijk voor de aspecten van de uitkomsten van het MTW die zijn eigen bevoegdheid aangaan, en vertaalt die uitkomsten naar besluiten in de eigen bestuurlijke kolom.</td></tr>
</table>

Hulpmiddelen	Waterbeheerders gebruiken het Informatiescherm, watervraagprognosetool en andere hulpmiddelen om een goed inzicht te hebben in de toestand van het systeem en de te verwachten watervraag
Afspraken / instrument	• Redeneerlijn watertekort • Regionale verdringingsreeks IJsselmeergebied • Achtergronddocument Waterverdeling regio IJsselmeergebied
Moment van opschalen naar 2	In elk geval voor het IJsselmeergebied, andere regio's kunnen minder droogte ervaren, waardoor gehele landelijke opschaling niet nodig is. Voor een tekort in het IJsselmeergebied geldt: Wanneer de 14-daagse voorspelling laat zien dat het peil in het IJsselmeer verder zakt onder NAP -0,30m. Het wordt moeilijk categorie 1 en 2 te blijven voorzien van water. RWS MN bepaalt het moment van opschalen. Vanwege de omvang van het gebied zal op dat moment DG RWS eveneens landelijk opschalen naar niveau 2.
Moment van afschalen naar 1A	Wanneer de 14-daagse voorspelling laat zien dat het peil in het IJsselmeer weer zal stijgen (door hogere Rijnafvoer, neerslag of een afnemende watervraag). RWS MN zal dit voor de regio IJsselmeergebied bepalen.

4.4 Situatie 2: feitelijk watertekort

Niveau 2	Feitelijk watertekort
	Er is sprake van een feitelijk watertekort. De verdringingsreeks is in werking en er is al gekort in de laagste categorieën. Het peil zakt verder uit en de zoetwaterbuffer tot NAP -0,40 m kan benut worden om schade in categorie 1 en 2 te voorkomen.
Gezamenlijk streven	Voorkomen van schade door tekorten in categorie 1 en 2, door het verder korten in categorie 3 en 4.
Overlegstructuren	**AO RDO-Noord** Monitoren, informeren, afstemmen, analyseren en adviseren **BO RDO-Noord** De bestuurders komen indien nodig bij elkaar **Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling (LCW)** Adviseert richting RDO-Noord en MTW **Management Team Watertekorten (MTW)** Beslist over de keuzes met betrekking verdeling van rijkswater
Mandaat	MTW coördineert, LCW adviseert het MTW. Het MTW beslist over de maatregelen die gaan over de verdeling van het Rijkswateren in niveau 2[2]. Voor het overige is het MTW adviserend aan de netwerkpartners en de nationale crisisorganisatie. Elke partij blijft zelf verantwoordelijk voor de aspecten van de uitkomsten van het MTW die zijn eigen bevoegdheid aangaan. Beslissingen van de voorzitter van het MTW zijn bindend voor het hoofdwatersysteem.
Hulpmiddelen	Waterbeheerders gebruiken het Informatiescherm, watervraagprognosetool en andere hulpmiddelen om een goed inzicht te hebben in de toestand van het systeem en de te verwachten watervraag
Afspraken / instrument	• Regionale verdringingsreeks IJsselmeergebied • AchtergronddocumentWaterverdeling regio IJsselmeergebied • Landelijk draaiboek droogte en waterverdeling
Moment van opschalen naar 3	Regionaal wordt opgeschaald wanneer de 14-daagse voorspelling laat zien dat het peil in het IJsselmeer verder zakt richting NAP -0,40m. Het wordt moeilijk categorie 1 en 2 volledig te blijven voorzien van water. Als de watervoorziening voor categorie 1 en 2 in gevaar komt, schaalt de Minister van I&W ook landelijk[3] op naar niveau 3.
Moment van afschalen naar 1B	Wanneer er voldoende aanvoer (via Rijn of in de vorm van neerslag) van voldoende kwaliteit is en er voldoende water is om categorie 1 en 2 van water te voorzien. RWS MN zal dit voor de regio IJsselmeergebied bepalen en DG RWS bepaalt het moment van afschalen landelijk.

[2] Bijvoorbeeld als er andere waterverdelingskeuzes gemaakt worden tussen de rijkswateren en RDO's.

[3] Criteria om landelijk op te schalen naar niveau 3 zijn:

- ☐ in nagenoeg alle regio's wordt fors gekort op de watervoorziening voor functies in de categorie 3 en 4
- ☐ Regionaal komt de watervoorziening voor functies in de categorie 1 en 2 in gevaar.
- ☐ De effecten van de droogte worden zeer ernstig zoals op de hoge zandgronden en in Zeeland.
- ☐ De maatschappelijke gevolgen van de droogte leiden tot een politiek-bestuurlijke wenselijkheid om op te schalen.

4.5 Situatie 3: landelijk watertekort

Niveau 3	Nationaal watertekort
	Er is sprake van (dreigend) nationaal watertekort met grote maatschappelijke gevolgen en mogelijke, daarmee samenhangende, politiek bestuurlijke gevoeligheden.
Gezamenlijk streven	Voorkomen van schade aan categorie 1 en 2
Overlegstructuren	**AO RDO-Noord** Monitoren, informeren, afstemmen, analyseren en adviseren **BO RDO-Noord** De bestuurders komen indien nodig bij elkaar **Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling (LCW)** Adviseert richting RDO-Noord en MTW **Management Team Water (MTW)** Beslist over de keuzes met betrekking tot verdeling van rijkswater **Nationaal Crisis Centrum (NCC)** Organiseert overleggen in de crisisbesluitvorming (IAO, ICCb en MCCb). Vanuit dit overleg worden besluiten genomen die opgevolgd moeten worden.
Mandaat	MTW coördineert, LCW adviseert het MTW. Vanuit het overleg in de crisiskolom (IAO, ICCb en/of MCCb) worden besluiten genomen die opgevolgd moeten worden door de organisaties.
Hulpmiddelen	Waterbeheerders gebruiken het Informatiescherm, watervraagprognosetool en andere hulpmiddelen om een goed inzicht te hebben in de toestand van het systeem en de te verwachten watervraag
Afspraken / instrument	• Regionale uitwerking van de landelijke verdringingreeks • Achtergronddocument • Landelijk draaiboek droogte en waterverdeling
Moment van afschalen naar 2	Wanneer er voldoende aanvoer van voldoende kwaliteit (via Rijn of in de vorm van neerslag) is en er voldoende water is om categorie 1 en 2 van water te voorzien. Regionaal bepaalt de voorzitter van het RDO-Noord het moment van afschalen. Landelijk bepaalt de voorzitter van het hoogste gremium vanuit de nationale crisisorganisatie het moment van afschalen.

Hoofdstuk 5. Regionale uitwerking verdringingsreeks

Op dit moment is nog onderzoek gaande of een onderverdeling van akkerbouw in categorie 4 in de regionale uitwerking van de verdringingsreeks nodig is.

Dit hoofdstuk beschrijft de regionale uitwerking van de landelijke verdringingsreeks. De regio IJsselmeergebied gebruikt de regionale uitwerking van de verdringingsreeks als instrument om in geval van watertekort in deze regio de maatschappelijke en economische schade als gevolg van droogte te minimaliseren. Het hoofdstuk beschrijft de totstandkoming, de toepassing en enkele juridische aspecten.

5.1 Landelijke verdringingsreeks

De verdringingsreeks geeft de prioriteitsvolgorde voor besluiten over de verdeling van schaars water. Het principe is vastgelegd in de Waterwet en uitgewerkt in het Waterbesluit. Het is ongewijzigd overgenomen in de Omgevingswet en Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). De rangorde van belangen binnen de hoofdcategorieën 1 en 2 is in het Bkl vastgelegd. Dit staat in artikel 3.14. Binnen de hoofdcategorieën 3 en 4 legt het Bkl geen rangorde vast.

De landelijke verdringingsreeks bepaalt hoe het beschikbare water in de door het Rijk beheerde wateren wordt verdeeld in tijden van watertekort. De reeks is daardoor van toepassing in alle Rijkswateren. Voor de gebieden in de regio IJsselmeergebied die gebruik maken van dit water geldt de landelijke verdringingsreeks, tenzij de (regionaal uitgewerkte) verdringingsreeks is opgenomen in de provinciale verordening of de beleidsregels van het waterschap. In de regionale verdringingsreeks kan een nadere rangorde binnen categorie 3 en 4 worden vastgelegd in zogenaamde subcategorieën. Dit kan alleen binnen de categorieën 3 en 4, maar niet tussen de categorieën 3 en 4. Zie figuur 5 voor landelijke verdringingsreeks.

Categorie 1	**Categorie 2**	**Categorie 3**	**Categorie 4**
Veiligheid en voorkomen van onomkeerbare schade	Nutsvoorzieningen	Kleinschalig hoogwaardig gebruik	Overige belangen (economische afweging ook voor natuur)
1. de stabiliteit van waterkeringen 2. het voorkomen van klink en zettingen 3. natuur, voor zover het gaat om het voorkomen van onomkeerbare schade	1. Drinkwatervoorziening (leveringszekerheid) 2. Energievoorziening (leveringzekerheid)	• Tijdelijke beregening kapitaalintensieve gewassen • Het verwerken van industrieel proceswater	• Scheepvaart • Landbouw • Natuur (mits geen onomkeerbare schade optreedt) • Industrie • Waterrecreatie • Binnenvisserij • Drinkwater en energievoorziening (niet bedoeld in cat. 2) • Overige belangen
Gaat voor 2 ->	Gaat voor 3 ->	Gaat voor 4 ->	

Figuur 5: landelijke verdringingsreeks (art. 2.1 Waterbesluit). De volgorde binnen categorie 1 en 2 is landelijk vastgelegd, de volgorde binnen categorie 3 en 4 is regionaal in te vullen.

De verdringingsreeks maakt inzichtelijk welke watervragers prioriteit hebben boven andere bij een tekort aan water. De reeks beoogt niet individuele belangen te beschermen, maar geeft een instructie aan waterbeheerders in algemene zin hoe de eventuele maatschappelijke, economische en natuurschades ook in geval van (dreigende) watertekorten zo klein mogelijk kunnen worden gehouden, door een volgorde vast te stellen van de verschillende belangen.

5.2 Regionale uitwerking van de verdringingsreeks voor de regio IJsselmeergebied

Bij de uitwerking van de nadere rangorde binnen de categorieën 3 en 4 voor de regionale verdringingsreeks van de regio IJsselmeergebied zijn de overige belangen in categorie 4 bepaald en is een nadere prioritering van de subcategorieën uitgewerkt. De nadere rangorde geeft een uniforme vaste volgorde voor alle watervragers in de regio IJsselmeergebied weer.

- Uniforme volgorde in de zin dat deze volgorde voor alle partijen van de regio IJsselmeergebied geldt die zich aan deze regionale verdringingsreeks verbinden. Dit geeft eenduidige perspectieven voor de gebruikers en meer eenduidige communicatie.
- Vaste volgorde in de zin dat ze de volgorde vastlegt welke subcategorie als eerste wordt gekort.

Tegelijkertijd zijn afspraken gemaakt om ruimte te maken voor maatwerk in de regio, om in te kunnen spelen op specifieke omstandigheden. Er mag beargumenteerd worden afgeweken van de nadere rangorde binnen categorie 3 en 4, na bespreking in het RDO-Noord overleg. Echter, er kan niet van het beschikbaar gestelde watervolume worden afgeweken.

De categorieën 1 en 2 zijn overeenkomstig de landelijk verdringingsreeks; hierin kunnen geen wijzigingen worden aangebracht door de regio.
Bij categorie 3 is alleen de rangorde vastgesteld. Categorie 3 is een verbijzondering van categorie 4, waarbij met een beperkte hoeveelheid water veel schade kan worden voorkomen. Er is binnen categorie 3 wettelijk geen ruimte om subcategorieën toe te voegen.
In categorie 4 is gekozen voor een beperkt aantal van vijf subcategorieën, die eenduidig toepasbaar zijn en voldoen aan de wettelijke eisen.

Figuur 6 toont het overzicht van de regionale uitwerking van de verdringingsreeks voor de regio IJsselmeergebied

Categorie 1	**Categorie 2**	**Categorie 3**	**Categorie 4**
het waarborgen van de veiligheid tegen overstroming en het voorkomen van onomkeerbare schade	Nutsvoorzieningen	Kleinschalig hoogwaardig gebruik	Overige belangen (economische afweging ook voor natuur)
1.1 De stabiliteit van waterkeringen 1.2 Het voorkomen van klink en zettingen 1.3 Natuur, voor zover het gaat om het voorkomen van onomkeerbare schade	2,1 Drinkwatervoorziening (leveringszekerheid) 2.2 Energievoorziening (leveringszekerheid)	**3.1** Gebruik industrieel proceswater **3.2** Tijdelijke beregening kapitaalintensieve gewassen	**4.1 Peilhandhaving** **4.2 Doorspoelen en onttrekking voor beregening van akkerbouw** **4.3 Beregening van gras/maïs** **4.4 Doorspoelen** **4.5 Overige belangen**
Gaat voor 2 ->	Gaat voor 3 ->	Gaat voor 4 ->	

Figuur 6: regionale uitwerking van de verdringingsreeks voor de regio IJsselmeergebied

Peilhandhaving staat bovenaan in de verdringingsreeks bij categorie 4 (figuur 6). Immers is peilhandhaving veelal een randvoorwaarde om water te kunnen gebruiken voor bijvoorbeeld het beregenen of voor gebruik in de industrie. Hier gaat het om de peilhandhaving die niet meer nodig is voor de veiligheid en het voorkomen van onomkeerbare schade aan natuur of door klink/zetting zoals omschreven in categorie 1.

Categorie 4: Overige belangen
4.1 Peilhandhaving - Peilhandhaving klei- en zandgebieden (landbouw en stedelijk gebied) - Peilhandhaving, eventueel doorspoeling niet kwetsbare natuurgebieden *4.2 Doorspoelen en onttrekking voor beregening uit oppervlaktewater* - Onttrekking voor beregening van akker- en tuinbouwgewassen - Doorspoeling voor aanvoer van beregening van akker- en tuinbouwgewassen - Onttrekking voor beregening van sportvelden en greens 4.3 *Onttrekking voor beregening uit oppervlaktewater* - Onttrekking voor beregening gras en maïs *4.4 Doorspoelen* - Onttrekken van oppervlaktewater ten behoeve van de verziltingsbestrijding op het Amsterdam-Rijnkanaal en/of Noordzeekanaal. - Doorspoelen ten behoeve waterkwaliteit *4.5 Overig* - Afvoer van zoetwater op de Wadden- en Noordzee ten behoeve van de visintrek. - Energiecentrale Noardburgum - Scheepvaart: Verminderen schutbewegingen van de beroepsvaart op buitenwater (Wadden- en Noordzee) - Scheepvaart: Verminderen schutbewegingen van de recreatievaart op buitenwater (Wadden- en Noordzee) - Industrie: nadere uitwerking nodig

Figuur 7: het overzicht van de regionale uitwerking van categorie 4 van de verdringingsreeks voor de regio IJsselmeergebied

Zoutgehalte ten behoeve van drinkwaterbereiding

In het landelijk draaiboek droogte is een signaleringswaarde opgenomen voor het chloridegehalte in het IJsselmeer voor de drinkwaterbereiding bij Andijk. De signaalwaarde wordt bereikt als de gemeten zoutgehalte meer dan kortstondig en significant stijgt boven de 150 mg/l bij Andijk. Op dat moment wordt opgeschaald naar niveau 1B.

Aan de levering van drinkwater[4] bij Andijk is een wettelijke norm gesteld van 150 mg/l jaargemiddeld. De waterbeheerder heeft een inspanningsverplichting om hieraan te voldoen. Voor de waterbeheerders geldt (net als voor alle bestuursorganen) een zorgplicht op grond van artikel 2 van de Drinkwaterwet. De waterbeheerders zorgen, binnen de bandbreedte van de

[4] In het Bkmw 2009, Bijlage III is een milieukwaliteitseis (streefwaarde) van 150 mg/l chloride als gemiddelde op jaarbasis opgenomen voor 'bereiding van voor menselijke consumptie bedoeld water'. Deze kwaliteitseisen richten zich tot het drinkwaterbedrijf dat het oppervlaktewater inneemt.

verdringingsreeks, dat het zoutgehalte op de innamelocaties voor water voor de bereiding van drinkwater binnen de chloridenormen blijft.

In de handreiking verzilting heeft RWS aangegeven dat ze in praktijk de waarde van 150 mg/l vaak als momentane norm hanteren en probeert altijd onder de 150 mg/l te blijven[5].

In de Handleiding Normering Chloride Drinkwater is dit verder geduid. Als de maximum daggemiddelde waarde op het innamepunt de waarde van 200 mg/l (conform het in Infiltratiebesluit en Rijnverdrag) overschrijdt, maken het ILT, het drinkwaterbedrijf en de waterbeheerder procesafspraken over de benodigde maatregelen. Bij het bepalen van maatregelen is een belangenafweging noodzakelijk (proportionaliteit, afwegen voor- en nadelen). De aard van mogelijke maatregelen is afhankelijk van de lokale omstandigheden. Dit kunnen zowel maatregelen van het drinkwaterbedrijf zijn als maatregelen van de waterbeheerder.

Op het moment dat een droogte zich voordoet hebben alle partijen de inspanningsverplichting om goed met de zoetwatervoorraad om te gaan. Ten aanzien van de verzilting in het IJsselmeergebied doet RWS MN dit door te monitoren, tijdig hevels en pompen in te zetten en het schutregime aan te passen, zodat de noodzaak tot spuien beperkt blijft.

De doorspoeling (spuien t.b.v. de verziltingsbestrijding bij de Afsluitdijk) heeft een relatie met de inspanningsverplichting om het chloridegehalte jaargemiddeld onder de 150 mg/l te houden. Daarom is de doorspoeling niet alleen gekoppeld aan categorie 4, maar ook aan categorie 2. Als er geen groot risico op verzilting is, kan de doorspoeling tijdelijk gestaakt worden, zodat er langer ruimte is voor andere gebruikers in categorie 4.

De mogelijke maatregelen en de daarbij horende voor en nadelen van spuien bij overschrijding van 200 mg/l zijn niet bekend. Het nadeel van spuien is dat grote hoeveelheden van water de watervoorraad direct aantasten. Er wordt 40 m^3/s ten behoeve van verzilting gespuid ten behoeve van 5 m^3/s (waarvan 4 m^3/s voor PWN bij Andijk) voor de inname van drinkwater. Een nader onderzoek omtrent de effectiviteit van het doorspoelen en een nadere specificatie van de termen "meer dan kortstondig" en significant is nodig om deze maatregel te onderbouwen (zie ook de aanbeveling in hoofdstuk 9).

5.3 Definities van watervragers in de regio IJsselmeergebied

5.3.1. Regionale uitwerking categorie 1

Binnen categorie 1 en 2 van de verdringingsreeks is de prioriteit door het Rijk bepaald. Hier kan de regio geen verandering in aanbrengen. De volgende watervragers vallen onder categorie 1. In bijlage 3 staat de verdere uitwerking van de definities en de toepassing ervan.

1.1 Peilhandhaving van het hoofdsysteem, voor zover dat nodig is voor het garanderen van de veiligheid en het voorkomen van onomkeerbare schade.

Aan het waarborgen van de veiligheid tegen overstroming is de hoogste prioriteit toegekend. Het achterland dient beschermd te zijn tegen overstroming vanuit oppervlaktewateren (grote rivieren, meren, et cetera). Ten tijde van een (dreigend) watertekort dient oppervlaktewater ten eerste ingezet te worden om de stabiliteit van waterkeringen te verzekeren.

[5] Handreiking Verzilting 2019 'De gehanteerde norm voor oppervlaktewater van 150 mg/l betreft een jaargemiddelde. Dit betekent dat bij het drinkwaterinnamepunt de jaargemiddelde chlorideconcentratie niet boven de 150 mg/l dient te komen. In de praktijk is dit echter een lastige norm: kortdurende overschrijdingen zijn bij een jaargemiddelde immers toegestaan, maar kunnen wel tot ongewenste effecten leiden bij drinkwaterinnamepunten. Daarom wordt in praktijk de waarde van 150 mg/l vaak als momentane norm gehanteerd: de waterbeheerder probeert altijd onder de 150 mg/l te blijven.'

1.2 Peilhandhaving van alle veen- of kleigebieden, zowel landelijk als stedelijk gebied, ter voorkoming van klink en zetting van de bodem en schade aan bebouwing en infrastructuur als gevolg van aantasting van de fundering.

De Nota van Toelichting van het Waterbesluit geeft aan dat "het voorkomen van klink en zetting is met name van toepassing op laag- en hoogveengebieden en gebieden met veen in de ondergrond, waarbij peilhandhaving van het oppervlaktewater nut heeft" . De reden is dat veen kan oxideren als het uitdroogt. Eenmaal uitgedroogd veen laat zich bovendien moeizaam herbevochtigen. Soms kan klink of krimp van kleigebieden ook leiden tot onherstelbare schade, bijvoorbeeld wanneer dit leidt tot schade aan bebouwing die op de klei staat.

Toelichting en praktische invulling definitie categorie 1.2

In de praktijk blijkt het moeilijk om vast te stellen welke gebieden gevoelig zijn voor onherstelbare schade door bodemdaling. Het staat vast dat niet alleen veengebieden hieronder vallen, maar ook delen van kleigebieden. Tegelijkertijd komt het voor dat slechts een heel klein deel van een peilvak geclassificeerd is als bodem, die gevoelig is voor klink en zetting. Dan is het de vraag of er sprake is van peilhandhaving voor deze categorie 1.2 of dat peilhandhaving voor niet-bodemdalingsgevoelig klei of zand (categorie 4.1) aan de orde is. Ten derde is het veen soms al bijna geheel verdwenen en "beleidsmatig" opgegeven.

*Voor het bepalen van de watervraag van deze categorie gaan we in beginsel uit van een praktische definitie: de watervraag voor de peilhandhaving van **alle** gebieden binnen het aanvoergebied van het IJsselmeer en Markermeer, die uit veen bestaan conform de vereenvoudigde bodemfysische kaart van de WUR (BOFEK2012, nationaal georegister en LHM 4.1). Dit is niet precies conform bovenstaande definitie, maar de gegevens voor een betere bepaling (zoals de voor bodemdaling gevoelige kleigebieden) ontbreken. Het is van groot belang om snel inzichtelijk te krijgen hoeveel de watervraag voor deze categorie is, als betere basisdata wordt geïnventariseerd en toegepast (Zie hoofdstuk 9, aanbevelingen).*

We spreken af dat in het vervolg de provincies in afstemming met de waterschappen de gebieden aanwijzen waar peilhandhaving nut heeft voor het voorkomen van onherstelbare schade door bodemdaling. Dit vergt een inspanning, maar leidt tot een beter inzicht in de watervraag van deze categorie van de verdringingsreeks.

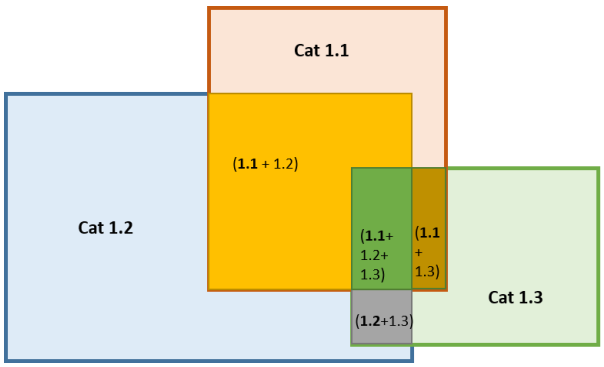
1.3 Peilhandhaving van alle kwetsbare natte natuur

Onomkeerbare natuurschade kent twee dimensies, schade aan de habitat (abiotische schade) en schade aan planten en dieren (biotische schade). De abiotische schade is vooral gekoppeld aan de bodemgesteldheid en onomkeerbare processen in de bodem, zoals inklinking van veen. Ook inlaat van systeemvreemd water met bijvoorbeeld zout of nutriënten (meststoffen) kan leiden tot onherstelbare natuurschade, omdat deze stoffen in sommige gevallen niet of nauwelijks meer uit het watersysteem kunnen worden gehaald. Biotische schade kan op verschillende manieren ontstaan. Een belangrijk mechanisme is het droogvallen van een watersysteem dat zonder menselijke invloed niet of nauwelijks droog kan vallen; daardoor kunnen soorten verdwijnen. Een ander mechanisme is de plotselinge verandering van de waterkwaliteit, waardoor ecosystemen min of meer geheel worden aangetast; denk aan opdringend zeewater (zout), toxische stoffen of plotselinge algenbloei. Er is een kaart voor heel Nederland opgesteld waarin staat aangegeven welke natuurgebieden in aanmerking komen voor plaatsing in deze categorie. De provincies beheren deze kaart en zorgen voor actualisatie wanneer dat nodig is. De peilhandhaving van de Veluwerandmeren valt ook onder deze categorie. Bij uitzakken van de

Veluwerandmeren onder het minimale zomerpeil treden negatieve effecten op voor de aanwezige natuurwaarden in dit Natura2000-gebied.

Hoe om te gaan met overlappend gebied

In veengebieden kunnen de drie subcategorieën binnen categorie 1 samenvallen op één locatie, wanneer tegelijkertijd het water op peil moet worden gehouden voor de waterkeringen, tegen klink en zetting en om onherstelbare natuurschade te voorkomen. Zie ook het voorbeeld in de figuur. Wanneer een categorie vetgedrukt staat, dan valt de watervraag onder die categorie. Het komt voor dat natuurgebieden uit categorie 1.3 al zijn ondergebracht binnen categorie 1.1 of 1.2.

5.3.2. Regionale uitwerking categorie 2

Binnen categorie 1 en 2 van de verdringingsreeks is de prioriteit door het Rijk bepaald. Hier kan de regio geen verandering in aanbrengen. De volgende watervragers vallen onder categorie 2.

2.1. Onttrekking en eventuele doorspoeling ten behoeve van de drinkwatervoorziening.

Aan drinkwater is de tweede prioriteit toegekend, althans voor zover de leveringszekerheid in het geding is. Waar de leveringszekerheid niet in gevaar is - maar overige belangen verbonden aan de drinkwatervoorziening (bijvoorbeeld commerciële) worden geraakt - worden deze onttrekkingen meegewogen binnen categorie 4 van de reeks. Peilhandhaving in gebieden waar grondwater voor de drinkwatervoorziening wordt onttrokken valt niet onder categorie 2.

2.2. Doorspoeling voor koeling van elektriciteitscentrales.

Met doorspoeling voor de koeling van elektriciteitscentrales kan veel water gemoeid zijn. Dit water wordt in de meeste gevallen terug geloosd op het water waaraan het is onttrokken. Beperking in het gebruik van koelwater is gelegen in grenzen aan de opwarming van het ontvangende water, niet in het watergebruik. Besluiten over vermindering van de elektriciteitslevering door koelwaterproblemen worden op rijksniveau genomen. Indien de leveringszekerheid niet in gevaar is, vallen de overige belangen verbonden aan de energievoorziening in categorie 4 van de verdringingsreeks.

5.3.3. Regionale uitwerking categorie 3

Binnen categorie 3 van de verdringingsreeks kan de prioriteit door de regio bepaald worden. Categorie 3 is een verbijzondering op categorie 4, en is alleen van toepassing op kleinschalig hoogwaardig gebruik. De regio heeft de volgende prioritering aangebracht.

3.1 Gebruik van proceswater

Proceswater is in de Aquo-standaard (Informatiehuis Water) door de waterbeheerders gedefinieerd als water dat gebruikt wordt bij iedere vorm van fabrieksproces en in direct contact komt met grondstoffen, hulpstoffen, halffabricaten en eindproducten. Het betreft hier proceswater voor kleinschalig hoogwaardig gebruik. In de praktijk blijkt het nog niet zo

eenvoudig om watervraag te splitsen volgens deze definitie. Zo wijzen recente inzichten erop dat er industrie is die zowel proceswater als koelwater gebruikt. Sommige moeten hun processen staken als ze koelwater niet meer mogen innemen, ook al nemen ze ook proceswater in en zou die watervraag dus eigenlijk in deze categorie 3.1 moeten vallen. Vooralsnog is de aanbeveling om hier pragmatisch mee om te gaan en gebruik te maken van de mogelijkheden van situationeel sturen die het RDO heeft (zie H8). Verdere precisering van de watervraag van de industrie (bijvoorbeeld via de ontwikkeling van zogenaamde 'waterprofielen') is onderwerp van onderzoek en kan in de toekomst leiden tot aanvullende scherpte op deze definitie (zie H9 aanbevelingen).

3.2 Tijdelijke beregening kapitaalintensieve gewassen (uit oppervlaktewater)

Het betreft hier gewassen waarbij een totale mislukking van de oogst dreigt als gevolg van het watertekort, terwijl met een relatief kleine hoeveelheid water een schade van een dergelijke omvang kan worden voorkomen. Plaatsing in deze categorie geldt ook wanneer met relatief kleine hoeveelheden water relatief grote sociaaleconomische gevolgen als faillissementen te voorkomen zijn.

In de "Bestuursovereenkomst waterverdeling Regio IJsselmeergebied" is overeengekomen hoe de partijen in de regio IJsselmeergebied de definitie van deze subcategorie zien. Deze leunt op de volgende twee punten, die daarmee de definitie omvatten voor de watervraag van categorie 3.2:

a) *Om economische en maatschappelijke schade te kunnen verminderen is onder subcategorie 3.2 een reservering opgenomen, die elke waterbeheerder mag inzetten onder de volgende voorwaarden:*
   - *De reservering mag 30% van de watervraag van subcategorie 4.2 beslaan voor de betreffende waterbeheerder.*
   - *De waterbeheerder moet handelen conform de toelichting op subcategorie 3.2, zoals opgenomen in de toelichting op het Waterbesluit. Dit is ook van belang om verantwoording naar ingelanden af te kunnen leggen.*

b) *De hoogte van de reservering van subcategorie 3.2 wordt over drie jaar geëvalueerd, waarbij het de intentie is om deze substantieel te verminderen (zie H9 aanbevelingen).*

5.3.4 Regionale uitwerking categorie 4

Bij de uitwerking van de categorieën 3 en 4 voor de regionale verdringingsreeks van de regio IJsselmeergebied zijn de overige belangen in categorie 4 bepaald en is een nadere prioritering uitgewerkt. De nadere prioritering geeft de uniforme vaste volgorde weer.
De regio IJsselmeergebied hanteert de volgende volgorde in subcategorieën:

4.1 Peilhandhaving

Deze categorie is bedoeld voor peilhandhaving in klei- en zandsloten, voor zover ze niet al meeliften in categorie 1. Ook de peilhandhaving en het zorgen voor (door) stroming in natuurgebieden die zijn aangemerkt als NNN (Natuurnetwerk Nederland), maar niet onder de definitie van categorie 1.3 vallen, valt in deze categorie.

4.2 Doorspoelen en onttrekking voor beregening uit oppervlaktewater

Grootschalig hoogwaardig watergebruik in landbouw is onderdeel van categorie 4. Indien de benodigde onttrekkingen niet om geringe hoeveelheden water gaan ten opzichte van de beschikbare waterhoeveelheid in het watersysteem of waterlichaam, valt deze watervraag in principe in categorie 4 omdat het dan grootschalig (al dan niet hoogwaardig) gebruik betreft. Ook structurele onttrekkingen voor beregening vallen in categorie 4. Onder deze subcategorie valt

ook het doorspoelen om verzilting en verontreiniging tegen te gaan. In deze categorie kunnen subcategorieën worden aangemaakt om een onderscheid te maken tussen akker- en tuinbouwgewassen, sportvelden en greens.

4.3 Onttrekking voor beregening uit oppervlaktewater voor gras/maïs

Voor de categorie voor beregening van gras en maïs is gekozen vanwege de lagere rentabiliteit van graslandberegening t.o.v. akkerbouw.

4.4 Doorspoelen

Deze categorie is bedoeld voor doorspoeling voor diverse doeleinden. Het gaat hierbij met name om verziltingsbestrijding op het Amsterdam-Rijnkanaal en/of Noordzeekanaal en het Markermeer. Daarnaast betreft het doorspoelen ten behoeve van de waterkwaliteit (bestrijding algen en botulisme). Het gaat in deze categorie om water dat na het doorspoelen niet meer in het systeem terug komt.

4.5 Overig

Naast de eerder genoemde belangen kunnen er ook overige belangen spelen die maatschappelijk economisch moeten worden afgewogen bij (dreigend) watertekort. Een ander voorbeeld is het behoud van cultureel erfgoed. Hierbij gaat het om (archeologische) monumenten, verdedigingswerken, werelderfgoed en bepaalde landgoederen, tuinen en parken. Onder deze categorie vallen ook nutsvoorzieningen, visintrek, industrie en scheepvaart.

- Afvoer van zoetwater op de Wadden- en Noordzee ten behoeve van de visintrek.
- Energiecentrale Noardburgum (de energiecentrale is niet gekoppeld aan de leveringszekerheid voor energie).
- Scheepvaart: Verminderen schutbewegingen van de beroepsvaart op buitenwater (Wadden- en Noordzee).
- Scheepvaart: Verminderen schutbewegingen van de recreatievaart op buitenwater (Wadden- en Noordzee).
- Industrie: binnen de regio IJsselmeergebied is dit (voor zover nu bekend) niet of nauwelijks aan de orde.

Binnen de subcategorieën kan een provincie/waterschap een eigen onderverdeling maken, waardoor binnen een subcategorie een nadere prioritering kan worden aangegeven. Op die manier kan een nader onderscheid gemaakt worden en is regionaal maatwerk mogelijk. Op dat schaalniveau is een nadere detaillering van de verdeling van het water vanuit het IJsselmeergebied niet meer relevant.

5.3.5 Watervraag door een calamiteit

In sommige gevallen is dringend water nodig omdat een onverwachtse calamiteit zich voordoet. De verdringingsreeks is niet het geijkte instrument om de prioritering van water voor een calamiteitensituatie te bepalen.

Er is een verschil tussen de inzet van de verdringingsreeks bij watertekort en de bevoegdheden in buitengewone omstandigheden. Een watertekort zal zeker niet steeds meteen een calamiteit zijn, maar niet uit te sluiten valt dat het uiteindelijk toch daarop kan uitlopen. Mocht er sprake zijn van een gevaarsituatie, dan kan de beheerder gebruik maken van de bevoegdheden van artikel 5.30 van de Waterwet, zo nodig ook in afwijking van de verdringingsreeks. Denk hierbij aan situaties waarbij water nodig is, maar die op voorhand niet voorzien kunnen worden, zoals bij ziektegevallen - bijvoorbeeld door blauwalg of botulisme - of een brand.

5.4 De toepassing van de verdringingsreeks

De *regionale* verdringingsreeks regio IJsselmeergebied is alleen van toepassing als er sprake is van een (dreigend) tekort in het IJsselmeergebied. Dit komt aan de orde wanneer het peil in het IJsselmeer binnen twee weken dreigt uit te zakken naar NAP -0,30 m. Op dat moment worden eventuele kortingen vanuit het IJsselmeer opgelegd aan gebruikers.

Het kan ook voorkomen dat een waterschap, ondanks voldoende beschikbaarheid van water in het IJsselmeergebied, lokaal al kort door bijvoorbeeld een beregeningsverbod in te stellen. Dit wordt dan veroorzaakt door lokale beperkingen in de infrastructuur voor de aanvoer en doorvoer van water. In dat geval is er sprake van een lokaal tekort en kan binnen (een deel) van het beheergebied de verdringingsreeks in werking treden. Het RDO-Noord komt hiervoor niet bij elkaar. Het is wel wenselijk om het RDO-Noord te informeren.

Bij watertekortsituaties in het IJsselmeergebied wordt gekort van laag (categorie 4) naar hoog (categorie 1). Op basis van de beschikbare kennis en deskundigheid wordt bij deze waterverdeling de economische en maatschappelijke schade geminimaliseerd.

Door het toepassen van de verdringingsreeks streven we ernaar bij het korten van een bepaalde subcategorie de maatschappelijke en economische schade op zodanige wijze te verdelen over de verschillende regio's dat niet alle "pijn" bij één regio terecht komt.

De verwachting is dat, in een droogtesituatie in de praktijk, sommige regio's er beter aan toe zullen zijn dan andere, bijvoorbeeld vanwege een nattere voorgeschiedenis. Hierdoor kan het voorkomen dat een regio al eerder een korting heeft doorgevoerd door bijvoorbeeld een beregeningsverbod, hier wordt uiteraard rekening mee gehouden.

Op hoofdlijn onderscheiden we de volgende stappen bij de toepassing van de verdringingsreeks.

- Stap 1. Het RDO-Noord (peilbeheerder RWS Midden Nederland (RWS), provincies en waterschappen) signaleert dat op basis van de afgesproken criteria en voorspellingen maatregelen in het kader van de verdringingsreeks genomen moeten worden.
- Stap 2. Op basis daarvan wordt in het RDO-Noord een inschatting gemaakt van de hoeveelheid water die gekort moet worden in de regio IJsselmeergebied. Dan wordt het gesprek gevoerd of categorie 4 van de verdringingsreeks geheel of gedeeltelijk wordt gekort.
- Stap 3. Binnen de regio IJsselmeergebied is maatwerk mogelijk. De waterbeheerder kan de toegekende hoeveelheid water afwijkend van de verdringingsreeks verdelen (bijvoorbeeld: gehele subcategorieën 4.4 en 4.3 zijn gekort, desondanks toch een functie in 4.4 bedienen vanwege onvoorziene grotere schade die daarmee voorkomen kan worden. De toegekende hoeveelheid te korten water blijft gelijk). Dit is dan op basis van de eigen verantwoordelijkheid van de individuele waterbeheerder, in samenspraak met de betreffende provincie, en zal beargumenteerd moeten worden ten behoeve van de uitlegbaarheid in verschillende beheergebieden.
- Eventueel stap 4. Komt het AO RDO-Noord niet gezamenlijk uit de inwerking treding van de verdringingsreeks vanwege een tekort in het IJsselmeergebied, dan vindt opschaling plaats naar het BO RDO-Noord. Wordt hier ook geen overeenstemming bereikt, dan besluit de peilbeheerder van het IJsselmeergebied (RWS) over het ingaan van de regionale verdringingsreeks en de mate van korten. RWS is verantwoordelijk voor de waterverdeling vanuit het IJsselmeergebied (hoofdwatersysteem) en gaat niet over de maatregelen die regionaal worden getroffen.

De benodigde hoeveelheid die per (sub)categorie gekort moet worden, wordt door het RDO-Noord bepaald op basis van de prognoses en met als vertrekpunt de geactualiseerde watervraagtabel (2021). De hoeveelheid water die daadwerkelijk gekort wordt, zal situationeel bepaald worden.

Indien niet de gehele (sub)categorie gekort moet worden, dan wordt dit naar rato van behoefte verdeeld.

Box een voorbeeld van afschalen in de verdringingsreeks

1 Hoe werkt het afschalen: een voorbeeld

		Totaal	Fryslân		Totaal	Fryslân		Totaal	Fryslân		Totaal	Fryslân
Fryslân		0 m³/s			50 m³/s			100 m³/s			150 m³/s	
3.2		**0,0**	1,4		**0,0**	1,4		**0,0**	1,4		**0,0**	1,4
4.1	Peilhandhaving	**52,0**	10,4		**52,0**	10,4		**52,0**	10,4		**13,8**	2,8
4.2	Doorspoelen en onttrekken voor beregening	**46,1**	7,0		**46,1**	7,0		**11,8**	1,8		**0,0**	0,0
4.3	Onttrekken voor beregening gras/mais	**9,9**	4,2		**9,9**	4,2		**0,0**	0,0		**0,0**	0,0
4.4	Doorspoelen	**40,0**	0,0		**5,8**	0,0		**0,0**	0,0		**0,0**	0,0
4.5	Overige onttrekkingen	**15,8**	5,8		**0,0**	0,0		**0,0**	0,0		**0,0**	0,0

Figuur 8: voorbeeld van korten op basis van de gegevens van de watervraagtabel (periode zomer) (in m³/s) bij verschillende kortingen van het hoofdwatersysteem (0, 50, 100, 150). De gevolgen voor zowel de gehele regio IJsselmeergebied als voor Wetterskip Fryslân zijn getoond.

In figuur 8 staat een viertal tabellen met op de rijen de subcategorieën van hoofdcategorie 4 en subcategorie 3.2 "tijdelijke beregening kapitaalintensieve gewassen (uit oppervlaktewater)". De tweede rij toont voor een gegeven hoeveelheid te korten water in de hele regio IJsselmeergebied, hoe de te bedienen watervraag van de categorieën zich ontwikkelt. Zo blijkt met een korting van 50 m³/s categorie 4.5 niet meer te kunnen worden bediend in het hele gebied (kolom 6) en dus ook niet in het gebied van het Wetterskip (kolom 7). Categorie 4.4 kan in dat geval nog deels worden bediend in het hele gebied (te bedienen watervraag is verminderd van 40 m³/s naar 5,8 m³/s. Wetterskip Fryslân had geen watervraag in deze categorie, dus verandert er ook niks. Bij een noodzakelijke korting van 150 m³/s is bijna heel categorie 4 afgeschaald. In categorie 4.1 kan voor het gehele gebied nog 13,8 m³/s worden bediend en binnen het gebied van het Wetterskip 2,8 m³/s.

- In de praktijk kan het voorkomen dat, bij voldoende beschikbaarheid van IJsselmeerwater, in de aan- en doorvoer van water al beperkingen optreden. Hierdoor kan het voorkomen dat waterschappen al eerder kortingen aan de gebruikers moeten opleggen. Met die al doorgevoerde maatregelen wordt rekening gehouden wanneer vanwege een tekort aan IJsselmeerwater kortingen op de watervoorziening nodig zijn. Er wordt geen dubbele korting opgelegd.
- Maatwerk kan worden toegepast binnen de eigen beheergrenzen met de ter beschikking gestelde watervolumen. Binnen de regio IJsselmeergebied is maatwerk mogelijk. De waterbeheerder kan besluiten de toegekende hoeveelheid water afwijkend van de verdringingsreeks te verdelen (bijvoorbeeld: gehele subcategorieën 4.4 en 4.3 zijn gekort, desondanks toch een functie in 4.4 bedienen). Dit kan doordat lokaal een andere verdeling van het water leidt tot minder maatschappelijke en economische schade. Een waterschap kan dan bijvoorbeeld categorie 4.4 overig water toekennen, deels afwegende de schade ten opzichte van categorie 4.2. De toegekende hoeveelheid water blijft gelijk. Dit is dan op basis van de eigen verantwoordelijkheid van de individuele waterbeheerder, in samenspraak met de betreffende provincie, en zal beargumenteerd moeten worden ten behoeve van de uitlegbaarheid in verschillende beheergebieden.
- Het waterschap Zuiderzeeland is ook in droge periodes, een netto waterleverancier voor de Rijkswateren. Alleen gedurende enkele van de droogste dagen is er een netto waterbehoefte. Bij de afweging over waterverdeling wordt naast de watervraag ook het wateraanbod betrokken.

Bij toepassing van ofwel maatwerk of knelpunten in de doorvoer wordt door de waterbeheerder melding gedaan bij het RDO-Noord.

5.5 Juridische aspecten van toepassing van de verdringingsreeks

De overgang tussen de normale situatie en de situatie van dreigend watertekort is in de praktijk geleidelijk. In geval van inwerkingtreding van de verdringingsreeks zal schade optreden. Deze is niet per definitie te verhalen op de waterbeheerders, hoewel de wet hiervoor wel een mogelijkheid biedt:

In de Nota van Toelichting bij het Waterbesluit (paragraaf 2.4, p. 34) staat dat door de verdringingsreeks op voorhand duidelijkheid verschaft wordt over welke behoeften voorgaan als onvoldoende water beschikbaar is voor alle behoeften. Zo "*weten gebruikers van tevoren waar ze aan toe zijn en kunnen ze zo nodig zelf voorzieningen treffen om eventuele schade te beperken. Verder is van belang dat uiteindelijk niet het handelen van de beheerder de oorzaak van schade is, maar het optreden van een natuurgebeurtenis (droogte). Nadeelcompensatie voor deze schade zal alleen al om deze redenen niet snel aan de orde zijn*" (Stb. 2009, 548, p. 34). De reeks creëert geen rechten voor burgers of bedrijven op een bepaalde hoeveelheid water.

Bij toepassing van de verdringingsreeks is uiteraard niet uitgesloten dat een individueel belang daarvan nadeel ondervindt; indien een rechthebbende meent dat hij door toepassing van de reeks onevenredig wordt getroffen kan hij met een beroep op artikel 7.11 van de Waterwet een verzoek doen om een schadevergoeding.

Hoofdstuk 6. Watervraagtabellen

6.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de totstandkoming van de watervraagtabellen. Een uitgebreide beschrijving staat in Bijlage 1.

De belangrijkste uitgangspunten en tegelijkertijd disclaimer voor deze bepaling van de watervraag zijn:

- Er is gebruik gemaakt van bestaande data en kennis, peildatum januari 2021. Hierbij dient aangetekend te worden dat voortdurend verbeteringen worden aangebracht en dat verbeteringen in de tabellen dus mogelijk zijn.
- Het is de bedoeling dat een wijziging ter verbetering van de standaardberekening wordt onderbouwd door de partij die de wijziging door wil voeren in de watervraagtabellen.
- De watervraag is berekend met een uniforme methode voor alle partijen.

6.2 Methodiek en totstandkoming

Voor het actualiseren van de watervraag voor de waterverdeling Noord Nederland zijn verschillende bronnen van informatie bij elkaar gebracht en geanalyseerd. Hierbij is gebruik gemaakt van de meest actuele gegevens en inzichten.

De methodiek is uitgevoerd in drie hoofdstappen. Voor de analyse is gebruik gemaakt van gegevens uit diverse bronnen (voor een uitgebreide toelichting op de methodiek zie bijlage 1). Voor de berekening is gebruik gemaakt van de basisprognoses 2018. Dit is een set berekeningsresultaten van het Nationaal Watermodel. De basisprognoses 2018 omvat een aantal berekeningen over de periode 1911-2011. Voor de berekeningen is gebruik gemaakt van het scenario REF2017.

Naast dit model is ook informatie vanuit de watervraagprognosetool gebruikt. Hierbij gaat het met name om de aanpassing van enkele categorieën op basis van expert judgement (beregening en overige onttrekkingen). De watervraagtabel van het RDO-Noord bevat meerdere categorieën per watervraagcategorie. Om de opgehaalde informatie voor de watervraagcategorieën peilhandhaving, beregening, doorspoeling en overige onttrekkingen in de geactualiseerde tabel te kunnen opnemen, zijn er ‘verdeelsleutels’ berekend. Deze verdeelsleutels geven aan welk deel van de watervraag van een watervraagcategorie onder een RDO-categorie valt.

Om te kunnen differentiëren naar het seizoen, zijn de watervraagtijdreeksen gesplitst naar de maanden van jaar. De watervraag is afhankelijk van het (groei)seizoen en het weer (temperatuur, neerslag). De maanden april, juli en september zijn als representatief beschouwd.

De watervraagtabellen zijn opgesteld als representant van een zeer droge situatie. Hiervoor is niet een daadwerkelijke droogtesituatie gebruikt, maar de 1% droogste decaden in de genoemde reeks van 100 jaar. Dit zorgt dat de tabellen inzicht geven in de watervraag bij een zeer droog jaar.

De berekende watervraagtabellen per waterbeheerder en seizoen staan in bijlage 1.

6.3 Cijfers en duiding

De watervraagtabellen kunnen niet als ‘exacte’ waarheid gehanteerd worden. De getoonde getallen hebben een onzekerheidsbandbreedte. Dit komt door onzekerheden in de gebruikte data en de methodiek. Het gebruik van modellen betekent altijd een versimpeling van de werkelijkheid. Dit geldt in het bijzonder als een groot gebied als de regio IJsselmeergebied wordt beschouwd. Dit komt

bijvoorbeeld tot uiting in het gebruik van relatief grove 250x250 m rastercellen, waardoor per definitie onzekerheid in de resultaten terecht komt. Een ander aspect is dat de in deze tabel opgenomen waarden altijd een 10-daagse gemiddelde betreffen. Dit impliceert dat de watervraag gedurende enkele extreem warme en droge dagen best hoger kan zijn dan de waarden in de tabel, maar dat deze extremen (enigszins) worden uitgemiddeld met de koelere dagen voorafgaand en/of na afloop een periode van extreme hitte.

Daarnaast is gewerkt met de best beschikbare informatie op dit moment. In de loop der tijd zal er steeds meer nauwkeurige informatie voorhanden zijn. Dat maakt dat deze tabel gezien moet worden als een momentopname, waarbij actualisatie nodig is om up-to-date te blijven (zie paragraaf 7.3).

6.4 Gebruik en beperkingen watervraagtabellen

De tabellen zijn geschikt om inzicht te geven in de orde van grootte van de watervragers uitgesplitst naar deelgebied. Het gaat zowel om de verschillen tussen watervragers in verschillende delen van de regio IJsselmeergebied, als verschillen die gedurende het jaar optreden.

De keuze van de regio om de watervraag niet alleen uit te splitsen naar wateraanvoergebied, maar ook naar (moment in het) seizoen, doet recht aan het besef dat ‘de watervraag’ geen vaststaand getal is, maar een representant van een veelheid aan meteorologische en (agro-)hydrologische omstandigheden, die voortdurend aan verandering onderhevig zijn.

De tabellen zijn niet op zichzelf staand, maar zijn bedoeld als hulpmiddel. Voor de actualisatie waterverdeling Noord-Nederland kan dit op twee manieren.

Ten eerste als hulpmiddel voor het komen tot uitwerking van getallen in waterakkoorden of andere ‘getalsmatige’ afspraken tussen waterbeheerders. Het is zonder twijfel dat de tabellen niet één op één vertaald mogen worden naar overeenkomsten, maar dat de inzichten wel nodig zijn om stappen te zetten in het komen tot kwantitatieve afspraken binnen de regio IJsselmeergebied.

Ten tweede zijn de tabellen een hulpmiddel binnen de context van het doorlopen van de “redeneerlijn watertekort”, wanneer er sprake is van een feitelijk watertekort in de regio. Als de verdringingsreeks daadwerkelijk moet worden toegepast, dan helpen de getallen en inzichten de waterbeheerders in het RDO-Noord om dit op verstandige en uitlegbare wijze te doen.

Maar: dit kan alleen in combinatie met andere informatie, zoals de huidige en verwachte waterstand op het IJsselmeer, de huidige en verwachte aanvoer via de IJssel en inzichten in de voorgeschiedenis van een specifieke droge situatie.

6.5 Bekende beperkingen van de huidige watervraagtabellen

Het intensieve proces van totstandkoming heeft geleerd dat er op enkele punten verbetering nodig is in de gebruikte data en modelresultaten. Deze paragraaf beschrijft een aantal punten, waarop een afwijking van de berekende watervraagtabellen nodig is. Zie hiervoor ook de aanbevelingen in hoofdstuk 9.

1) **Categorie 1.2 onherstelbare schade door dalen van de bodem als gevolg van het niet kunnen handhaven van oppervlaktewaterpeil.**

Zoals in paragraaf 5.3.1 aangegeven betreft dit niet alleen daling van veengebieden, maar strikt genomen ook daling van kleigebieden met bebouwing. In het gebied van Hollands Noorderkwartier is veel sprake van dalingsgevoelige kleigrond met bebouwing. Om deze reden bestaat het vermoeden dat de watervraag voor HHNK in categorie 1.2 hoger is dan berekend met de huidige methodiek.

2) **Categorie 4.1 peilhandhaving van veenkoloniale gebieden.**

Het peilbeheer van de veenkoloniale gebieden in het beheergebied van waterschap Hunze en Aa's is niet correct opgenomen in het Landelijk Hydrologisch Model (LHM), waardoor het vermoeden bestaat dat de watervraag van peilhandhaving van deze gebieden te laag is berekend. Het betreft hier niet de jaarlijkse eenmalige peilopzet in het voorjaar, maar het blijvend handhaven van deze peilen in de zomersituatie.

3) **Categorie 3.1 en 4.4: watervraag van industrie**

De watervraag van de industrie in de regio IJsselmeergebied is niet goed bekend. Zeker met de opkomst van datacenters, maar ook meer traditionele industrie is het zaak deze te herzien. De discussie rondom hoe om te gaan met "nieuwe watervragers" (zie hoofdstuk 7 "Wijzigingen" en hoofdstuk 9 "Aanbevelingen") speelt hierin een belangrijke rol, maar ook de bestaande watervraag van industrie is onvoldoende in beeld.

Naast dat de watervraag van de industrie niet goed bekend is, blijkt in de praktijk het lastig onderscheid te maken volgens de definitie van 3.1. Ten tijde van dit schrijven zijn diverse regio's bezig met het opstellen van waterprofielen om scherpte te krijgen in de aard en grootte van de watervraag van industriële gebruikers. Tot deze gereed zijn en gemeengoed zijn geworden, is het van belang de onzekerheid van de watervraag van de industrie te beschouwen en de afweging in het RDO rondom de positionering en grootte van de watervraag in de verdringingsreeks met verstand te beschouwen.

Hoofdstuk 7 Wijzigingen

Dit hoofdstuk beschrijft hoe in de regio IJsselmeergebied wordt omgegaan met wijzigingen in inzichten, uitgangspunten en beleid die van invloed zijn op redeneerlijn, organisatie, berekende watervraag enzovoorts.

De in dit hoofdstuk uitgewerkte procedure voor nieuwe watervragers betreft een overname van de procedure uit 2009. Deze afspraken zijn in 2009 in de afzonderlijke besturen vastgesteld. Deze procedure wordt in zijn geheel nog herzien bij het opstellen van de beleidskader nieuwe watervragers.

In de bestuursovereenkomst wordt ook aandacht geschonken aan dit onderdeel. Hierin is het volgende opgenomen.

- Partijen spannen zich in om waterbesparende maatregelen te nemen en de huidige watervraag deze bestuursovereenkomst niet te laten toenemen.
- Partijen spreken af om een 'beleidslijn uitbreiding bestaande en nieuwe watervragers' te ontwikkelen, om de afspraken op dit onderwerp verder uit te werken. RWS MN is hiervan uitgezonderd, deze partij is gehouden aan landelijk beleid.
- Over substantiële wijzigingen in de watervraag is tijdige afstemming tussen partijen nodig.

Het proces, zoals dat ook is opgenomen in de waterverdeling Noord Nederland (2009) is verder van toepassing, in ieder geval tot het beleidskader nieuwe watervragers is ontwikkeld en vastgesteld.

7.1 Nieuwe watervragers i.r.t. de waterverdeling

In het Deltaprogramma 2015 is afgesproken dat overheden en gebruikers afspraken maken om de watervraag naar zoetwater te beperken en de kwetsbaarheid voor droogte en verzilting te verminderen door zuiniger en efficiënter watergebruik. Vrij vertaald betekent dit maatschappelijke en economische ontwikkelingen die leiden tot nieuwe watervragers in principe waterneutraal moeten zijn. Dat principe is eveneens benoemd in het Pact van het IJsselmeergebied. Echter kan niet worden uitgesloten dat ontwikkelingen toch leiden tot een extra watervraag in droge periodes. Nieuwe initiatieven volgen het ruimtelijke vergunningenspoor. Naast afwegingen rondom ondergrond, economie etc. moet ook de afweging over de watervraag in extreme droogteperiodes expliciet worden gemaakt. Hiervoor is overleg nodig tussen initiatiefnemer, waterbeheerder en het ruimtelijk vergunningenspoor, feitelijk een watertoetsproces / vooroverleg voorafgaand aan de vergunningverlening.

7.1.1 Referentiesituatie

Veranderingen in de watervraag kunnen consequenties hebben voor de waterverdeling conform de verdringingsreeks en daarmee voor de andere watervragers. Daarom is het nodig de consequenties van nieuwe watervragers goed in beeld te brengen en dit te agenderen. In verschillende waterakkoorden is de waterbehoefte vastgelegd. Op basis hiervan zijn in het verleden keuzes gemaakt voor de inrichting van het waterhuishoudkundige systeem (de infrastructuur). In figuur 10 zijn de vastgestelde waterbehoeftes per waterakkoord samengevat. Dit is de referentiesituatie voor nieuwe watervragers. Hieraan worden toekomstige, nieuwe watervragers getoetst. Binnen de

afspraken van het waterakkoord hebben partijen de ruimte om gezamenlijk keuzes te maken mits dit niet leidt dat verandering in de volgorde van de verdringingsreeks.

	Totaal	Fryslan	HHNK	Hunze en Aa's	RWS MN	Noorderzijlvest	Vallei en Veluwe	Vechtstromen	AGV	WDODelta	Zuiderzeeland
Waterakkoord Drenthe	**13,4**	0,1		4,8		0,3		2,6		5,6	
Waterakkoord Noord	**89,4**	63,4		17,5		6,5					2
Waterakkoord Noordoostpolder	**26,4**									6,4	20
Waterakkoord zuidelijk en oostelijk Flevoland	**10**										10
Waterakkoord HHNK en AGV	**61,4**		47,4						14		
Waterakkoord Vallei en Eem	**1,1**						1,1				
Waterakkoord Veluwe	**2,2**						2,2				
Rijkwaterstaat geen waterakkoord	210				210						
Totaal Waterakkoorden	**413,9**	**63,5**	**47,4**	**22,3**	210	**6,8**	**3,3**	**2,6**	**14**	**12**	**32**

Figuur 9: overzicht met waterbehoeftes (in m^3/s) per waterschap zoals vastgelegd in de waterakkoorden (referentiesituatie)

7.1.2 Procedure voor nieuwe watervragers i.r.t. waterverdeling bij droogte

Partijen (provincies, gemeenten en waterschappen/RWS) zijn allen alert op initiatieven die leiden tot nieuwe watervragen (oppervlaktewater) en zetten zich in om die vroegtijdig te agenderen bij de waterbeheerder. De waterbeheerder kan dan (zo nodig) proactief het watertoetsproces starten (voor de waterbeheeraspecten in de normale situatie, en de toekenning van een plaats in de verdringingsreeks). Denk daarbij aan een nieuw bedrijf dat naar alle waarschijnlijkheid oppervlaktewater water nodig heeft voor zijn proces. De betrokkenheid is verschillend: de gemeente die wordt gevraagd voor een omgevingsvergunning, de provincie die maatschappelijke en economische ontwikkelingen stimuleert en coördineert en het waterschap dat een watervergunning afgeeft voor oppervlaktewater onttrekkingen.
De organisatie die in gesprek gaat met een nieuwe watervrager bespreekt of er alternatieven zijn (bijvoorbeeld opslag) om de watervraag in geval van extreme droogte te bedienen. Nieuwe watervragers moeten een kans krijgen in de regio, maar belangrijk is dat afspraken gemaakt worden (in de vergunning). Dit proces is een verantwoordelijkheid voor de bevoegd gezagen. Wanneer een nieuwe vergunning leidt tot een verandering van de waterverdeling bij droogte, dan treft dit de huidige afspraken voor de waterverdeling in de regio IJsselmeergebied.

Uit de eerste gesprekken kan blijken dat er ruimte is binnen de vastgestelde hoeveelheid van het waterakkoord en categorie van de verdringingsreeks, bijvoorbeeld doordat watervragers zijn verdwenen of door waterbesparende maatregelen in het regionale watersysteem. In dat geval wordt dit schriftelijk gemeld aan de Ambtelijke IJsselmeergroep.

Als blijkt dat de ontwikkeling of initiatief leidt tot een nieuwe watervraag die niet past binnen de referentiesituatie van het betreffende waterakkoord dan worden de volgende stappen uitgevoerd. Deze afspraken waren eveneens eerder opgenomen in het rapport waterverdeling Noord Nederland 2009. Een beleidskader rondom nieuwe watervragers wordt buiten deze actualisatie opgesteld (zie ook grijze kader op blz. 38).

Stap 1. Verzoek om melding van een nieuwe watervrager in waterverdeling

De betreffende waterbeheerder of een andere deelnemer van regionaal droogte overleg Noord (RDO-Noord) maakt de watervraag kenbaar aan de “beheerder” van het IJsselmeergebied, RWS MN. De initiatiefnemer wordt gevraagd om de watervraag goed te onderbouwen en zo nodig te voorzien van een kosten-batenanalyse.

Stap 2. Onafhankelijke toetsing

RWS formeert een “werkgroep” die op basis van de onderbouwing van de indiener een advies opstelt voor de verbrede IJsselmeergroep. In de werkgroep hebben twee waterbeheerders en twee provinciale collega’s zitting (niet zijnde de provincie of waterbeheerder waar het advies betrekking op heeft). Dit advies zal ingaan op de volgende aspecten:

- Hoe ingrijpend is de wijziging; gaat het om een kleine of grote wijziging;
- Onder welke categorie (1,2,3 of 4) valt de watervraag, past deze in de structuur van de landelijke verdringingsreeks;
- Gaat het RDO-Noord over de wijziging of hoort het thuis in de landelijke gremia;
- Moet wel of niet een uitgebreide bestuurlijke ronde volgen (zo ja, dan worden de vervolgstappen iets anders ingericht).

Stap 3. Afstemming met de initiatiefnemer

Het advies van de werkgroep wordt besproken met de initiatiefnemer(s) die de watervraag heeft ingediend (alleen indien het preadvies afwijkt van het verzoek van de initiatiefnemer).

Stap 4. Beoordeling

De werkgroep legt het advies met het voorstel van de indiener. In het advies wordt duidelijk gemaakt wat de nieuwe watervraag betekent voor de referentiesituatie en de watervraagtabel.

Stap 5. Verwerking na een positief besluit

Na instemming handelen alle deelnemers overeenkomstig het uitgebrachte advies. De leden van het RDO-Noord worden op de hoogte gesteld van dit besluit. Het overleg besluit tot opname van het wijzigingsvoorstel in het achtergronddocument “Waterverdeling regio IJsselmeergebied”.

Stap 6. Aanpassing

De wijzigingen worden bijgehouden door RWS MN en aan het eind van ieder jaar wordt het Achtergronddocument “Waterverdeling regio IJsselmeergebied” aangepast, zodat voor het droogteseizoen een nieuwe versie gereed is. Alle deelnemers van het RDO-Noord worden per e-mail op de hoogte gebracht, zodra een nieuwe versie te downloaden is vanaf de droogte-website.

Bovenstaande procedure leidt dus tot een gezamenlijk besluit over het al dan niet opnemen van een nieuwe watervrager in de verdringingsreeks en op welke plaats. Er wordt in dit document geen afweging gemaakt over het al dan niet toestaan van de nieuwe ontwikkeling, hetgeen uiteraard plaatsvindt binnen het ruimtelijke spoor.

7.2 Autonome ontwikkelingen en nieuwe inzichten

Er zijn ontwikkelingen die niet het gevolg zijn van het handelen van een partij. Dit zijn autonome ontwikkelingen zoals de toename van beregening, verzilting en verdamping. Autonome ontwikkelingen kunnen eveneens leiden tot aanpassingen. Om de 6 jaar wordt de waterverdeling geëvalueerd, waarbij extra aandacht wordt besteed aan autonome ontwikkelingen als ook nieuwe inzichten. Bij een substantiële toenemende watervraag, die dreigt boven de referentiesituatie uit te gaan, bekijkt de beheerder of er mitigerende maatregelen mogelijk zijn. De analyse hiervan wordt voorgelegd in de verbrede IJsselmeergroep.
Indien tussentijds nieuwe inzichten worden opgedaan door partijen wordt geadviseerd deze te delen in de verbrede IJsselmeergroep. Doel hiervan is door samenwerking en kennisdelen uiteindelijk samen te staan voor een goede en duurzame “Regio IJsselmeergebied”.

Aanbeveling beleidskader nieuwe watervragers (valt buiten de scope van het project)

Stel een beleidskader op voor nieuwe watervragers in het voorzieningengebied van de regio IJsselmeergebied. Stel dit beleidskader op in een samenwerking tussen provincies/ gemeenten (verantwoordelijkheid ruimtelijke ordening) en de waterschappen/RWS (verantwoordelijkheid watervoorziening).

- *Zorg voor een goede afstemming met het Rijk gedurende de uitwerking.*
- *Zorg dat het beleidskader niet leidt tot hindermacht, maar wel tot een goede borging van de huidige en toekomstige waterverdeling.*
- *Houd rekening (bijvoorbeeld in de formulering) met het feit dat de actualiteit het beleidskader inhaalt.*
- *Bepaal, waar nodig in samenwerking met het Rijk, onder welke categorie in de verdringingsreeks de watervraag van nieuwe grootschalige ontwikkelingen zoals datacentra, waterstofproducties en tegengaan van bodemdaling in veenweidegebieden vallen.*
- *Indien keuzes leiden tot verdringing in de reeks, bepaal dan ook hoe compensatie kan plaatsvinden.*
- *Werk uit welke instrumenten nodig zijn en hoe een beleidskader landt bij alle daarvoor bevoegde organisaties.*

7.3 Evaluatie en actualisatie waterverdeling Noord Nederland

Een regelmatige evaluatie en een eventueel daaropvolgende herziening van het Bestuursovereenkomst zal nodig blijven. In de verbrede Ambtelijke IJsselmeergroep (VAIJG) wordt jaarlijks geagendeerd of daar noodzaak toe is in afstemming met het RDO-Noord en het programma Slim Water Management (SWM). Om de 6 jaar wordt het Bestuursovereenkomst en het bijbehorend achtergronddocument geactualiseerd en indien nodig eerder. Veranderingen in de watervraag en de (regionale) verdringingsreeks worden voorbereid in de ambtelijke verbrede IJsselmeergroep (afgestemd met het RDO-Noord) en voorgelegd in de bestuurlijke verbrede IJsselmeergroep. Aanpassingen in het Bestuursovereenkomst worden bestuurlijk door de deelnemende partijen vastgesteld.
Vanwege de zich snel ontwikkelende inzichten, die gepaard gaan met een snelle ontwikkeling van de beschikbare instrumenten ligt het in de lijn der verwachting om jaarlijks de watervraagtabellen te evalueren en waar nodig aan te passen.

Hoofdstuk 8 Communicatie

In de diverse opschalingsniveaus bij een watertekort is eenduidige en heldere communicatie van groot belang. De informatievoorziening naar de diverse doelgroepen moet adequaat, snel en transparant plaatsvinden. Het is voor alle partijen die betrokken zijn bij dit onderwerp van belang om een helder inzicht te hebben in wat er naar buiten toe wordt gecommuniceerd. Voorkomen moet worden dat persberichten, nationaal, regionaal en lokaal, elkaar tegenspreken.

In dit hoofdstuk wordt per opschalingsniveau aangegeven welke communicatielijnen gehanteerd worden.

8.1 Niveau 0 normaal beheer

Het Landelijk Draaiboek Waterverdeling en Droogte beschrijft dat de LCW vanaf niveau 0 landelijke informatie voor pers- en publiekscommunicatie verzorgt. Ook zoekt de LCW hierover, wanneer nodig, afstemming met de RWS-regio's, de waterschappen, de UvW, de provincies, RWS Bestuursstaf (BS) en de Directie Communicatie (DCO). Binnen de regio IJsselmeergebied is het aan de partijen zelf om de communicatie te verzorgen. Het onderwerp watertekort zal nog weinig aandacht vragen, tenzij het duidelijk wordt, dat er wordt overgegaan naar niveau 1A. Waterbeheerders kunnen watergebruikers wijzen op het efficiënt omgaan met water. Dit is aan de waterbeheerder zelf, mede omdat de situatie per waterbeheerder kan verschillen gegeven de aard en omvang van het gebied. Aan het begin van het seizoen verspreidt het LCW het eerste droogtebericht, het zogenaamde startbericht.

8.2 Niveau 1A dreigend watertekort

In deze situatie zullen, conform de redeneerlijn watertekort, een aantal beheermaatregelen getroffen worden. Het nemen van maatregelen kan verschillen per gebied gegeven de meteorologische omstandigheden per gebied. Zowel RWS als de waterbeheerders kunnen watergebruikers informeren over de situatie. Afstemming van communicatie naar pers en publiek vindt plaats via het RDO-Noord door communicatie-adviseurs van de verschillende organisaties. De RDO-vertegenwoordiger verzorgt afstemming tussen het RDO-Noord en de eigen organisatie met o.a. communicatieadviseurs en crisisorganisatie. Indien nodig informeert de crisisorganisatie de veiligheidsregio's en stemt daar mee af. Indien daar aanleiding toe is, wordt landelijke informatie verstrekt door RWS via de Droogtemonitor van de LCW.

8.3 Niveau 1B dreigend watertekort

In deze situatie is er een dreigend watertekort en zal mogelijk gekort worden op basis van de de verdringingssreeks. In deze situatie wordt ook het Bestuurlijk RDO-Noord geïnformeerd. Afstemming van communicatie naar pers en publiek vindt plaats via het RDO-Noord. De RDO-vertegenwoordiger verzorgt afstemming tussen het RDO-Noord en de eigen organisatie met o.a. communicatieadviseurs en crisisorganisatie. Indien nodig informeert de crisisorganisatie de relevante veiligheidsregio's en stemt daar mee af. In deze situatie is communicatie een standaard agendapunt in het RDO-Noord. De voorlichting over de doorwerking van een eventuele korting naar de afzonderlijke waterbeheerders gebeurt door iedere waterbeheerder afzonderlijk. De waterschappen en de provincies stemmen de communicatie naar pers en publiek ook af met respectievelijk de UvW en het IpO. Over de pers- en publiekscommunicatie vindt ook afstemming plaats tussen de RDO's en de LCW. De UvW en het IpO sturen hierbij, waar nodig, ook de eigen persberichten en die van de waterschappen en provincies door naar de LCW. De LCW informeert op haar beurt RWS BS en DCO over communicatie vanuit de LCW naar pers en publiek en stemt deze waar nodig af. Daarnaast wordt landelijke informatie verstrekt door RWS i.s.m. Bestuursstaf en/of DCO (Directie Communicatie) via de Droogtemonitor van de LCW.

8.4 Niveau 2 en 3 feitelijk tekort en landelijke crisis

Naast de afspraken in de niveaus 0 – 1b stemt LCW vanaf niveau 2 alle communicatie naar pers en publiek af met RWS BS (Bestuursstaf) en/of DCO (Directie Communicatie).

Hoofdstuk 9. Aanbevelingen

Gedurende het project kwam naar voren dat niet alles op dit moment vervat kan worden in dit achtergronddocument. Veel onderwerpen zijn in de besprekingen met de deelnemende partijen opgepakt en afgehecht, maar een aantal zaken zullen de nodige aandacht blijven vergen. Dit hoofdstuk geeft een aanbeveling om deze zaken aan te pakken. De aanbevelingen zijn uitgesplitst in organisatie, actualisatie/borging en inhoud.

Samenwerken in het RDO-Noord

Bij de actualisatie van de waterverdeling gaat het niet alleen om harde afspraken zoals die worden vastgelegd in het bestuursovereenkomst, maar ook hoe deze afspraken zich vertalen in de samenwerking binnen het Regionaal Droogte Overleg Noord (RDO-Noord). In interviews, tijdens de omgevingsanalyse begin 2020, zijn enige kanttekeningen geplaatst bij het functioneren van het RDO-Noord.

Parallel aan de actualisatie is onderzoek gedaan hoe de samenwerking binnen het RDO-Noord en het netwerk te versterken is, zodat het nog effectiever wordt. Het kader is het bestaande netwerk met de beschreven 'harde' kant, waaronder wordt verstaan: De vastgelegde organisatiestructuur en afspraken rondom taken en verantwoordelijkheden. Onder de 'zachte' kant wordt verstaan: Hoe werken we samen in het RDO-Noord (interacties/cultuur).

Uit dit onderzoek en uit de gesprekken in het kader van de actualisatie kwamen als aanbevelingen naar voren:

- Versterk de samenwerking (interactie/cultuur) en verschaf meer duidelijkheid over de rollen en verantwoordelijkheden (organisatie/structuur). Deze doorontwikkeling is een randvoorwaarde voor het zorgvuldig implementeren van de actualisatie. De verantwoordelijkheden en taken van de leden in het RDO-Noord zijn geduid in dit achtergronddocument. Zorg ervoor dat leden van de crisisorganisatie deze en ook de rol- en taakverdeling van het LCW en MTW breed bekend wordt.
- Zorg voor een goede balans van deelname (bemensing en niveau) met als doel een effectief operationeel crisisoverleg.
    - *De waterbeheerders zijn het aanspreekpunt voor de stakeholders, aangezien zij verantwoordelijk zijn voor de waterverdeling.*
    - *Voer het overleg van Beeld-Oordeel-Besluit (BOB) met de waterbeheerders en vraag aan het eind van de ronde of de provincie aanvullingen heeft in ieder geval tot opschalingsniveau 1B. Hiermee wordt een effectief operationeel crisisoverleg gevoerd.*

Aan directies van de betrokken organisaties wordt een brief gestuurd om aandacht te vragen voor de onderstaande aanbevelingen.

- Breng de personele capaciteit van de crisisorganisatie op niveau voor een zich langzaam ontwikkelende en lang durende crises. Denk daarbij aan het vergroten van het aantal inzetbare medewerkers.
    - *Kosten voor praktische aard als voor de verslaglegging kunnen naderhand gedeeld.*
- Zorg dat leden en vervangers van RDO-Noord voldoende tijd en mandaat krijgen vanuit hun moederorganisaties.
- Oefen in de koude fase regelmatig met de afspraken die gemaakt zijn ten aanzien van de waterverdeling. Ze staan nu op papier, maar zijn nog niet echt doorleefd. Hierdoor ontstaat meer inzicht in de complexiteit van het systeem en in elkaars belangen. Betrek bij de

organisatie en voorbereiding van de oefeningen ook de calamiteitenorganisaties van RWS en de waterschappen.
- Kies voor een ontwikkelingsgerichte benadering voor het RDO-Noord, waarbij wordt uitgegaan van wat er reeds is en wat de mogelijkheden zijn tot groei.

Procedure nieuwe watervragers

Doelstelling van dit achtergronddocument is te zorgen voor een actuele waterverdeling zodat partijen in tijden van droogte weten waar ze aan toe zijn. Daartoe zijn in dit achtergronddocument ook afspraken gemaakt, zodat dit ook zo blijft. De huidige procedure voor “nieuwe watervragers” vraagt nog een nadere uitwerking, allereerst in een beleidskader. Op basis van het nieuw te ontwikkelen beleidskader zal de huidig opgenomen procedure aangepast moeten worden. Er is een beleidskader nodig om nieuwe watervragers te wegen en te bepalen welke positie deze krijgen in de verdringingsreeks. Welke instrumenten zijn hiervoor nodig en hoe zorgen we ervoor dat een beleidskader landt bij alle daarvoor bevoegde organisaties? Omdat de vraag naar dit beleidskader inmiddels ook nationaal en in andere regio’s speelt, doen we dit in afstemming met het Rijk en het Deltaprogramma Zoetwater.

De aanbeveling is de VAIJG de opdracht te geven om een beleidskader voor nieuwe watervragers uit te werken. Dit beleidskader moet afspraken bevatten hoe om te gaan met nieuwe watervragers. Tevens zorgt de aanbevolen uitwerking van het beleidskader voor borging in de ruimtelijke-ordeningsinstrumenten van de betrokken partijen.

Inzet van hulpmiddelen

De waterbeheerders in het RDO-Noord hebben de afgelopen jaren samen het Informatiescherm IJsselmeergebied (Slim Watermanagement) ontwikkeld, als pilot onder het programma Slim Watermanagement. Hierdoor krijgt iedereen steeds meer hetzelfde beeld van de huidige situatie bij een (dreigend) watertekort, maar nu ook over prognoses over de watervraag (via de Watervraagprognosetool). De aanbevelingen zijn:

- Blijf binnen Slim Watermanagement inzetten op de doorontwikkeling van hulpmiddelen zoals de watervraagprognosetool en het informatiescherm. Alleen op basis van goede informatie ten aanzien van de situatie in het gebied in geval van droogte kunnen de juiste beslissingen genomen worden. De watervraagprognosetool wordt nu nog niet gebruikt als beslissingsondersteunend instrument, maar kan daarvoor in de toekomst wellicht gebruikt worden. Dat kan alleen wanneer er voldoende ervaring mee is opgedaan, de partijen het hulpmiddel omarmd hebben en de betrouwbaarheid ervan voldoende is voor het gebruik.
- Oefen in de droogteperiode met de watervraagprognosetool en bespreek de resultaten in het RDO-Noord. Op deze manier kunnen aanbevelingen gedaan worden voor de doorontwikkeling van de tool en zodat deze tool doorgroeit naar het toekomstperspectief van een stevig inhoudelijk instrument voor de omgang met droogte in een crisissituatie.

Actualiseren en verbeteren afspraken en watervraagtabellen (PDCA)

Met dit project is een start gemaakt met het actualiseren van afspraken en het inzichtelijk maken van de regionale waterbehoefte bij droogte. Een regelmatige evaluatie, actualisatie van de hulpmiddelen (waaronder de watervraagtabel) en een eventueel daaropvolgende herziening van het Bestuursovereenkomst zal nodig blijven. Om hier voldoende grip op te houden is de volgende aanbeveling van belang:

- Regel een PDCA (Plan-Do-Check-Act) cyclus in voor de verschillende onderdelen in het achtergronddocument (afspraken, watervraagtabel, nieuwe watervragers) en beleg dit bij de VAIJG. Zorg hierbij voor in ieder geval dat in het eerstvolgende proces van Plan-Do-Check-Act de volgende punten aan de orde komen.
- Maak duidelijk wie eigenaar is van de verschillende fasen in het PDCA-proces: wie bepaalt de afspraken en geldende inzichten voor het komende jaar, wie voert uit, wie controleert en wie zorgt dat de evaluaties leiden tot een verbeterd plan met nieuwe afspraken en inzichten.
- Oefen met de voorgestelde werkdefinities, methodiek, instrumenten en redeneerlijn en maak deze oefeningen/simulaties realistisch.. Zorg voor reële casussen en oefen naast inhoudelijke aspecten ook communicatieve, organisatorische en procedurele aspecten. Het doel is tweeledig: zo goed mogelijk uit te vinden of de afspraken toepasbaar zijn, mocht er daadwerkelijke ernstige droogte optreden en vertrouwen krijgen in de voorgestelde werkwijze. Zo niet, welke verbeteringen zijn aan te brengen?
- Onderzoek de huidige bekende beperkingen in de watervraagtabel
    - Categorie 1.2 onherstelbare schade door dalen van de bodem als gevolg van het niet kunnen handhaven van oppervlaktewaterpeil.
    - Categorie 3.2 onderzoek wat de reservering van 30% betekent voor elk van de waterbeheerders. Maak simulaties hoe dit in de praktijk zou uitpakken.
    - Categorie 4.1 peilhandhaving van veenkoloniale gebieden.
    - Categorie 3.1 en 4.5: watervraag van industrie. Maak hierbij gebruik van recente inzichten rondom het opstellen van “industriële waterprofielen”. Tot de waterprofielen gereed en beschikbaar zijn, moet via het gesprek in het RDO maatwerk worden geleverd bij het omgaan met de industriële watervraag in relatie tot de verdringingsreeks.

Doorspoeling in verband met chloridegehalte

De doorspoeling (spuien t.b.v. de verziltingsbestrijding bij de Afsluitdijk) heeft een relatie met de inspanningsverplichting om het chloridegehalte jaargemiddeld onder de 150 mg/l te houden. Daarom is de doorspoeling niet alleen gekoppeld aan categorie 4, maar ook aan categorie 2. Als er geen groot risico op verzilting is, kan de doorspoeling tijdelijk gestaakt worden, zodat er langer ruimte is voor andere gebruikers in categorie 4. Aangezien het hier om een grote hoeveelheid water gaat, is het van belang hier onderzoek naar te verrichten.

- Zorg voor meer inzicht in het effect – ruimtelijk en temporeel- van verschillende maatregelen op de zoutgehalten in het IJsselmeer en in het bijzonder bij Andijk. Met name in de effectiviteit van het momentum van beheersmaatregel spuien vanwege de ruimtelijke component en menging van het IJsselmeer. Vanuit dit inzicht kan beoordeeld worden in welke mate nieuwe water vragende maatregelen effectief en proportioneel zijn en passend bij de leveringszekerheid bij categorie 2. RWS voert dit onderzoek, in samenwerking met de waterpartners, uit.
- Duid de begrippen “meer dan kortstondig en significant” in dit kader.

Hoofdstuk 10. Literatuurlijst

- Waterakkoord Noord (2004), Rijkswaterstaat, wetterskip Fryslân, waterschap Noorderzijlvest, waterschap Zuiderzeeland en waterschap Hunze en Aa's.
- Waterverdeling Noord-Nederland (2009), de werkgroep Regionale uitwerking verdringingsreeks Noord-Nederland.
- Waterakkoord HHNK en AGV (2011), Rijkswaterstaat Midden-Nederland, hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en waterschap Amstel, Gooi en Vecht.
- Waterakkoord zuidelijk en oostelijk Flevoland (2014), Rijkswaterstaat Midden-Nederland, provincie Flevoland en waterschap Zuiderzeeland.
- Peilbesluit IJsselmeergebied (2018), Rijkswaterstaat.
- Operationaliseren Flexibel Peilbeheer IJsselmeergebied (2018), Infram in opdracht voor Rijkswaterstaat Midden-Nederland.
- Waterakkoord Drenthe (2018), waterschap Drents Overijsselse Delta, waterschap Vechtstromen, waterschap Hunze en Aa's, provincie Drenthe, waterschap Noorderzijlvest, wetterskip Fryslân en Rijkswaterstaat Oost-Nederland.
- Nederland beter weerbaar tegen droogte. Eindrapportage Beleidstafel Droogte. (2019). Opdrachtgever: Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
- Handreiking Verzilting (2019), Twynstra Gudde en Hydrologic in opdracht van Rijkswaterstaat.
- Handleiding Normering Chloride Drinkwater(bronnen) (2019), Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Rijkswaterstaat, de ILT, de VEWIN, het RIVM en drinkwaterbedrijven PWN, Evides, Oasen, Waternet en Dunea en Vitens in opdracht van de Beleidstafel Droogte.
- Slim Watermanagement IJsselmeergebied Redeneerlijn Watertekort (2020), Hydrologic en HKV.
- Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte (2020), Watermanagementcentrum Nederland (WMCN) Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling (WMCN-LCW).
- Waterakkoord Vallei en Eem (2020), Rijkswaterstaat Midden-Nederland en waterschap Vallei en Veluwe.
- Actualisatie Waterverdeling IJsselmeergebied: kwantificering en toelichting watervraagtabellen (2021), PM
- Aquo-standaard, te raadplegen via het Informatiehuis Water: https://www.ihw.nl/aquo-standaard
- Waterakkoord Noordoostpolder (2010), Rijkswaterstaat, waterschap Zuiderzeeland, waterschap Reest en Wieden.

Bijlage 1 Watervraagtabellen

Watervraagtabel 2021 met correctie obv werkafspraken - jaar		Fryslân	HHNK	H&A	RWS MN	NZV	V&V	VS	AGV	WDOD	ZZL	Totaal
1.1a	Peilhandhaving van het hoofdsysteem, voor zover dat nodig is voor het garanderen van de veiligheid en het voorkomen van onomkeerbare schade (buffer rijkswateren)				135,1							**135,1**
1.1b	Peilhandhaving van het hoofdsysteem, voor zover dat nodig is voor het garanderen van de veiligheid en het voorkomen van onomkeerbare schade (boezems regionale wateren)	10,5	2,1	1,0		2,7	-	0,1	0,2	0,3	-	**17,0**
1,2	Peilhandhaving van alle veengebieden, zowel landelijk als stedelijk gebied, ter voorkoming van klink en zetting van de bodem en schade aan bebouwing en infrastructuur als gevolg van aantasting van de fundering	4,3	6,1	6,7	-	0,6	1,1	2,0	0,9	5,3	0,1	**27,1**
1,3	Peilhandhaving van alle kwetsbare natte natuur*	0,3	0,0	0,3	-	0,0	0,1	-	6,5	0,0	0,0	**7,3**
2,1	Onttrekking en eventuele doorspoeling ten behoeve van de drinkwatervoorziening	-	-	1,0	44,0	-	-	-	3,5	-	-	**48,5**
2,2	Doorspoeling voor koeling van elektriciteitscentrales	-	0,6	-	-	-	-	-	-	-	-	**0,6**
3,1	Gebruik van proceswater	-	0,3	1,7	-	-	-	0,1	-	-	-	**2,1**
3,2	Reservering Tijdelijke beregening kapitaalintensieve teelten**	*2,1*	*5,0*	*1,6*	-	*1,5*	*0,0*	*0,2*	*0,0*	*0,3*	*3,4*	**-**
4,1	Peilhandhaving	11,0	12,2	14,2	-	4,7	1,0	1,1	1,8	9,1	2,8	**58,1**
4,2	Doorspoelen en onttrekken voor beregening akkerbouw	7,0	16,8	5,3	-	5,1	0,0	0,6	0,0	0,9	11,3	**46,9**
4,3	Onttrekken voor beregening gras/mais	4,2	1,8	0,8	-	0,3	0,0	0,1	0,0	0,9	2,0	**10,0**
4,4	Doorspoelen	-	-	-	40,0	-	-	-	-	-	-	**40,0**
4,5	Overige onttrekkingen	5,8	-	-	10,0	-	-	-	-	-	-	**15,8**
Totaal		**43,1**	**40,0**	**31,0**	**229,1**	**13,5**	**2,3**	**4,0**	**12,9**	**16,5**	**16,3**	**408,6**

Watervraagtabel 2021 met correctie obv werkafspraken - voorjaar		Fryslân	HHNK	H&A	RWS MN	NZV	V&V	VS	AGV	WDOD	ZZL	Totaal
1.1a	Peilhandhaving van het hoofdsysteem, voor zover dat nodig is voor het garanderen van de veiligheid en het voorkomen van onomkeerbare schade (buffer rijkswateren)				86,7							**86,7**
1.1b	Peilhandhaving van het hoofdsysteem, voor zover dat nodig is voor het garanderen van de veiligheid en het voorkomen van onomkeerbare schade (boezems regionale wateren)	6,7	1,4	0,6		1,7	-	0,1	0,2	0,2	-	**10,9**
1,2	Peilhandhaving van alle veengebieden, zowel landelijk als stedelijk gebied, ter voorkoming van klink en zetting van de bodem en schade aan bebouwing en infrastructuur als gevolg van aantasting van de fundering	1,9	6,1	5,0	-	0,4	1,0	1,5	0,6	5,1	0,1	**21,6**
1,3	Peilhandhaving van alle kwetsbare natte natuur*	0,1	0,0	0,3	-	0,0	0,1	-	6,5	0,0	0,0	**7,0**
2,1	Onttrekking en eventuele doorspoeling ten behoeve van de drinkwatervoorziening	-	-	1,0	44,0	-	-	-	3,5	-	-	**48,5**
2,2	Doorspoeling voor koeling van elektriciteitscentrales	-	0,6	-	-	-	-	-	-	-	-	**0,6**
3,1	Gebruik van proceswater	-	0,3	1,7	-	-	-	0,1	-	-	-	**2,1**
3,2	Reservering Tijdelijke beregening kapitaalintensieve teelten**	*1,4*	*2,4*	*0,5*	-	*1,0*	-	*0,0*	-	*0,0*	*0,0*	**-**
4,1	Peilhandhaving	4,9	5,9	11,8	-	2,9	0,9	0,8	1,2	8,8	1,5	**38,6**
4,2	Doorspoelen en onttrekken voor beregening akkerbouw	4,6	8,1	1,6	-	3,4	-	0,0	-	0,0	0,1	**17,7**
4,3	Onttrekken voor beregening gras/mais	0,0	0,1	-	-	0,0	-	0,0	-	0,0	0,0	**0,2**
4,4	Doorspoelen	-	-	-	40,0	-	-	-	-	-	-	**40,0**
4,5	Overige onttrekkingen	5,8	-	-	10,0	-	-	-	-	-	-	**15,8**
Totaal		**24,0**	**22,5**	**22,0**	**180,7**	**8,4**	**1,9**	**2,5**	**11,9**	**14,2**	**1,7**	**289,7**

Watervraagtabel 2021 met correctie obv werkafspraken - zomer		Fryslân	HHNK	H&A	RWS MN	NZV	V&V	VS	AGV	WDOD	ZZL	Totaal
1.1a	Peilhandhaving van het hoofdsysteem, voor zover dat nodig is voor het garanderen van de veiligheid en het voorkomen van onomkeerbare schade (buffer rijkswateren)				129,3							**129,3**
1.1b	Peilhandhaving van het hoofdsysteem, voor zover dat nodig is voor het garanderen van de veiligheid en het voorkomen van onomkeerbare schade (boezems regionale wateren)	10,0	2,0	1,0		2,6	-	0,1	0,2	0,3	-	**16,2**
1,2	Peilhandhaving van alle veengebieden, zowel landelijk als stedelijk gebied, ter voorkoming van klink en zetting van de bodem en schade aan bebouwing en infrastructuur als gevolg van aantasting van de fundering	4,0	6,1	4,7	-	0,6	1,0	1,3	0,8	4,7	0,1	**23,4**
1,3	Peilhandhaving van alle kwetsbare natte natuur*	0,3	0,0	0,2	-	0,0	0,1	-	6,5	0,0	0,0	**7,2**
2,1	Onttrekking en eventuele doorspoeling ten behoeve van de drinkwatervoorziening	-	-	1,0	44,0	-	-	-	3,5	-	-	**48,5**
2,2	Doorspoeling voor koeling van elektriciteitscentrales	-	0,6	-	-	-	-	-	-	-	-	**0,6**
3,1	Gebruik van proceswater	-	0,3	1,7	-	-	-	0,1	-	-	-	**2,1**
3,2	Reservering Tijdelijke beregening kapitaalintensieve teelten**	*2,1*	*5,0*	*1,6*	-	*1,5*	*0,0*	*0,2*	*0,0*	*0,2*	*3,2*	**-**
4,1	Peilhandhaving	10,4	11,8	11,4	-	4,3	0,9	0,8	1,6	8,2	2,6	**52,0**
4,2	Doorspoelen en onttrekken voor beregening akkerbouw	7,0	16,8	5,2	-	5,1	0,0	0,6	0,0	0,8	10,6	**46,1**
4,3	Onttrekken voor beregening gras/mais	4,2	1,8	0,7	-	0,3	0,0	0,1	0,0	0,9	1,9	**9,9**
4,4	Doorspoelen	-	-	-	40,0	-	-	-	-	-	-	**40,0**
4,5	Overige onttrekkingen	5,8	-	-	10,0	-	-	-	-	-	-	**15,8**
Totaal		**41,7**	**39,4**	**25,9**	**223,3**	**12,9**	**2,1**	**3,0**	**12,7**	**14,9**	**15,2**	**391,2**

Watervraagtabel 2021 met correctie obv werkafspraken - nazomer		Fryslân	HHNK	H&A	RWS MN	NZV	V&V	VS	AGV	WDOD	ZZL	Totaal
1.1a	Peilhandhaving van het hoofdsysteem, voor zover dat nodig is voor het garanderen van de veiligheid en het voorkomen van onomkeerbare schade (buffer rijkswateren)				75,5							**75,5**
1.1b	Peilhandhaving van het hoofdsysteem, voor zover dat nodig is voor het garanderen van de veiligheid en het voorkomen van onomkeerbare schade (boezems regionale wateren)	6,0	1,2	0,6		1,5	-	0,1	0,1	0,2	-	**9,8**
1,2	Peilhandhaving van alle veengebieden, zowel landelijk als stedelijk gebied, ter voorkoming van klink en zetting van de bodem en schade aan bebouwing en infrastructuur als gevolg van aantasting van de fundering	3,4	6,1	5,6	-	0,5	1,1	1,5	0,8	4,7	0,1	**23,8**
1,3	Peilhandhaving van alle kwetsbare natte natuur*	0,2	0,0	0,3	-	0,0	0,1	-	6,5	0,0	0,0	**7,2**
2,1	Onttrekking en eventuele doorspoeling ten behoeve van de drinkwatervoorziening	-	-	1,0	44,0	-	-	-	3,5	-	-	**48,5**
2,2	Doorspoeling voor koeling van elektriciteitscentrales	-	0,6	-	-	-	-	-	-	-	-	**0,6**
3,1	Gebruik van proceswater	-	0,3	1,7	-	-	-	0,1	-	-	-	**2,1**
3,2	Reservering Tijdelijke beregening kapitaalintensieve teelten**	*1,5*	*2,8*	*0,7*	-	*1,1*	-	*0,0*	-	*0,1*	*2,1*	**-**
4,1	Peilhandhaving	8,9	10,6	12,6	-	3,8	1,0	0,9	1,6	8,1	2,1	**49,7**
4,2	Doorspoelen en onttrekken voor beregening akkerbouw	5,2	9,5	2,3	-	3,8	-	0,0	-	0,2	7,1	**28,1**
4,3	Onttrekken voor beregening gras/mais	0,1	0,2	0,1	-	0,0	-	0,0	-	0,0	1,3	**1,7**
4,4	Doorspoelen	-	-	-	40,0	-	-	-	-	-	-	**40,0**
4,5	Overige onttrekkingen	5,8	-	-	10,0	-	-	-	-	-	-	**15,8**
Totaal		**29,7**	**28,5**	**24,2**	**169,5**	**9,7**	**2,2**	**2,6**	**12,5**	**13,1**	**10,6**	**302,7**

* De watervraag van kwetsbare natte natuurgebieden (1.3) die tevens zijn gelegen in peilhandhaving veengebied (1.2), is opgenomen onder de hoogste subcategorie 1.2. Dit is bijvoorbeeld het geval voor het Bargerveen

**Watervraag subcategorie 3.2 kan alleen onder voorwaarden worden toegekend. Het betreft een reservering.

Bijlage 2: Achtergronddocument watervraagberekening

CONCEPT

Bijlage 3 Werkzaamheden partijen binnen het RDO-Noord

Werkzaamheden van RWS Midden Nederland en West Nederland Noord

- Monitort de huidige situatie, ontwikkelingen en verwachtingen voor het eigen beheergebied.
- Voert het watermanagement (incl. nautisch beheer) en crisisbeheer uit conform de eigen draaiboeken.
- Levert op verzoek input aan het RDO-Noord voor de droogtemonitor.
- Informeert het RDO-Noord en de netwerkpartners in het RDO-Noord over opschaling van de eigen crisisorganisatie.
- Levert het RDO-Noord, voorafgaand aan het droogteseizoen, een overzicht van mogelijke knelpunten in het watersysteem als gevolg van bijvoorbeeld werkzaamheden of beperkte doorvoercapaciteit.
- Onderhoudt contact met collega waterbeheerders (waterschappen en provincies) over waterbeheersmaatregelen.
- Onderhoud onder meer contacten met terreinbeherende organisaties, scheepvaartsector en drinkwaterleidingsbedrijf hoofdwatersysteem en bedrijven waaraan een vergunning is verstrekt voor het onttrekken van oppervlaktewater [toevoeging t.o.v. landelijk draaiboek].

Werkzaamheden waterschappen

- Monitort de huidige situatie, ontwikkelingen en verwachtingen voor het eigen beheergebied.
- Voert het watermanagement en crisisbeheer uit conform de eigen draaiboeken.
- Levert op verzoek input aan het RDO-Noord en aan de UvW voor de droogtemonitor
- Informeert het RDO-Noord, de UvW en de andere netwerkpartners in het RDO over opschaling van de eigen crisisorganisatie.
- Levert het RDO-Noord en de UvW, voorafgaand aan het droogteseizoen, een overzicht van mogelijke knelpunten in het watersysteem als gevolg van bijvoorbeeld werkzaamheden of beperkte doorvoercapaciteit.
- Onderhoudt contact met collega waterbeheerders (RWS, andere waterschappen en provincies) over waterbeheersmaatregelen.
- Onderhoud contacten in afstemming met de provincie met de terreinbeherende organisaties, LTO en bedrijven waaraan een vergunning is verstrekt voor het onttrekken van oppervlaktewater [toevoeging t.o.v. landelijk draaiboek].

Werkzaamheden provincies

- Monitort de huidige situatie, ontwikkelingen en verwachtingen voor het eigen beheergebied.
- Voert beheertaken uit conform de eigen draaiboeken.
- Levert op verzoek input aan het RDO-Noord en aan het IpO voor de droogtemonitor.

CONCEPT

- Informeert het RDO-noord en de netwerkpartners in het RDO-Noord over opschaling van de eigen crisisorganisatie.
- Levert het RDO-Noord en de IpO, voorafgaand aan het droogteseizoen, een overzicht van mogelijke knelpunten in het watersysteem als gevolg van bijvoorbeeld werkzaamheden of beperkte doorvoercapaciteit.
- Taken m.b.t. (zwem)waterkwaliteit, nautisch beheer, (diepe) grondwaterbeheer, beleid en toezicht op waterschappen.
- Onderhoudt contact met collega waterbeheerders (RWS, waterschappen en andere provincies) over waterbeheersmaatregelen.
- Onderhoud contacten in afstemming met het waterschap met de scheepvaartsector t.b.v. de regionale wateren en drinkwaterleidingsbedrijven die gebruik maken van grondwateronttrekkingen. [toevoeging t.o.v. landelijk draaiboek]

Daarnaast hebben alle partijen de volgende werkzaamheden:

- Informeert het RDO-Noord en de netwerkpartners in het RDO-Noord over ontwikkelingen, mogelijke knelpunten en genomen maatregelen bij (dreigende) watertekorten en droogte.
- Stemt waar nodig maatregelen en communicatie naar publiek en belanghebbenden onderling of via het RDO-Noord af.
- Geeft gevraagd en ongevraagd advies aan het RDO-Noord.
- Levert ingevulde sitrap aan bij het RDO-Noord.
- Stemt maatregelen af in het RDO-Noord.
- Stemt waar nodig communicatie naar pers en publiek af in het RDO-Noord.
- Stemt contacten met belanghebbenden af in het RDO-Noord.
- Meldt knelpunten in de uitvoering van het waterbeheer aan het RDO-Noord.
- Meldt aan het RDO-Noord eventuele bezwaren van de eigen organisatie ten aanzien van berichten en adviezen van RDO-Noord en WMCN-LCW.

CONCEPT

Bijlage 4: Definities categorieën verdringingsreeks en praktische toepassing

Categorie 1: veiligheid en voorkomen van onomkeerbare schade

Categorie 1: veiligheid en voorkomen van onomkeerbare schade

1.1 Peilhandhaving van het hoofdsysteem, voor zover dat nodig is voor het garanderen van de veiligheid en het voorkomen van onomkeerbare schade.
1.2 Peilhandhaving van kwetsbare klei- en veengebieden, zowel landelijk als stedelijk gebied, ter voorkoming van klink en zetting van de bodem en onomkeerbare schade aan bebouwing en infrastructuur als gevolg van aantasting van de fundering.
1.3 Peilhandhaving van alle kwetsbare natte natuur

Subcategorie 1.1 Onttrekken van oppervlaktewater ten behoeve van peilhandhaving om de veiligheid tegen overstromingen te waarborgen.

Aan het waarborgen van de veiligheid tegen overstroming is de hoogste prioriteit toegekend. Het achterland dient beschermd te zijn tegen overstroming vanuit oppervlaktewateren (grote rivieren, meren, et cetera). Ten tijde van een (dreigend) watertekort dient oppervlaktewater ten eerste ingezet te worden om de stabiliteit van waterkeringen te verzekeren. Daarbij kan met name de stabiliteit van keringen met veen in de bodem in het geding zijn als gevolg van uitdroging, zoals is waargenomen bij het bezwijken van de veenkade bij Wilnis in 2003. Desnoods kan hiervoor water van een mindere kwaliteit worden ingezet (bijvoorbeeld water met een hogere chlorideconcentratie). De Nota van Toelichting op het Waterbesluit geeft aan dat dit in elk geval kan optreden in gebieden met veen in de ondergrond. Echter, ook andere keringen kunnen droogtegevoelig zijn.

Toelichting en praktische invulling

In deze categorie gaat het om peilhandhaving van het landelijke en regionale boezem-/hoofdwatersysteem om (a) keringen die droogtegevoelig zijn (waaronder veenkeringen) te beschermen en (b) het behouden van de aan- en doorvoermogelijkheden van gebieden met droogtegevoelige keringen die vanuit het hoofdwatersysteem van water worden voorzien. In deze categorie liften alle activiteiten die belang hebben bij peilhandhaving van het hoofdwatersysteem automatisch mee. Denk hierbij aan beroeps- en recreatievaart, maar ook aan gebieden waarvan de peilhandhaving strikt genomen niet noodzakelijk is vanwege bescherming tegen overstromingen (dit zou normaliter in categorie 4 zitten), maar wel om de doorvoer te garanderen naar gebieden met droogtegevoelige keringen. Uitgangspunt voor de duiding van deze categorie is de formele aanwijzing van primaire en regionale keringen en de aanwezigheid van veen. Als het moet, dan kan het nodig zijn om water met een mindere kwaliteit in te zetten, zoals een verhoogd zoutgehalte of effluentwater van een rioolwaterzuiveringsinstallatie. Als de schade alleen herstelkosten met zich meebrengt, terwijl de stabiliteit van de waterkering niet in het geding is, dan valt dit niet onder categorie 1.1, maar onder categorie 4.

Subcategorie 1.2 Onttrekken van oppervlaktewater ten behoeve van peilhandhaving van alle gebieden die gevoelig zijn voor klink en zetting; dit geldt voor zowel stedelijk gebied, als landbouwgebied als natuurgebied.

Het voorkomen van klink en zetting is met name van toepassing op laag- en hoogveengebieden en gebieden met veen in de ondergrond, waarbij peilhandhaving van het oppervlaktewater nut heeft (Nota van Toelichting Waterbesluit). Reden is dat veen kan oxideren als het uitdroogt. Eenmaal uitgedroogd veen laat zich bovendien moeizaam herbevochtigen.

Toelichting en praktische invulling

De aanwijzing van gebieden waar peilhandhaving “nut” heeft vindt plaats door de provincies, vanwege de provinciale taken die samenhangen met de ruimtelijke ordening en functies binnen de provincie. Door bodemdaling (veenoxidatie) kan aanwezig veen verdwijnen en is het nodig de aanwijzing op enig moment aan te passen. Om klink en zetting te voorkomen kan het nodig zijn om water in te laten met een minder goede kwaliteit, bijvoorbeeld met een hoger zoutgehalte.

Soms is slechts een klein deel van een peilvak geclassificeerd als bodem, die gevoelig is voor klink en zetting. Dan is het de vraag of er sprake is van peilhandhaving voor deze categorie 1.2 of dat peilhandhaving voor niet-bodemdalingsgevoelig klei of zand (categorie 4.1) aan de orde is.

Begin 2021 is er onvoldoende zicht op de hoeveelheid areaal dat onder categorie 1.2 hoort te vallen. Voor de berekeningen ter bepaling van de watervraag is gebruik gemaakt van het uitgangspunt dat de peilhandhaving voor iedere veenbodem volgens de BOFEK 2014 onder categorie 1.2 valt. Dit is een pragmatische definitie totdat er betere kaarten beschikbaar komen vanuit de provincies conform bovenstaande definitie. Er vindt overschatting plaats van het areaal veen vanwege het feit dat een deel van de veengebieden in de BOFEK inmiddels al geen veen meer zijn of zo dun dat ze beleidsmatig niet meer te redden zijn met peilhandhaving. Anderzijds vindt onderschatting plaats omdat de kleigebieden waar peilhandhaving bijdraagt aan het voorkomen van onomkeerbare schade niet zijn meegenomen.

Subcategorie 1.3 Onttrekken van oppervlaktewater ten behoeve van natuur, voor zover het gaat om het voorkomen van onomkeerbare schade.

Onomkeerbare natuurschade kent twee dimensies, schade aan de habitat (abiotische schade) en schade aan planten en dieren (biotische schade). De abiotische schade is vooral gekoppeld aan de bodemgesteldheid en onomkeerbare processen in de bodem, zoals inklinking van veen. Ook inlaat van systeemvreemd water met bijvoorbeeld zout of nutriënten (meststoffen) kan leiden tot onherstelbare natuurschade, omdat deze stoffen in sommige gevallen niet of nauwelijks meer uit het watersysteem kunnen worden gehaald. Biotische schade kan op verschillende manieren ontstaan. Een belangrijk mechanisme is het droogvallen van een watersysteem dat zonder menselijke invloed niet of nauwelijks droog kan vallen; daardoor kunnen soorten verdwijnen. Een ander mechanisme is de plotselinge verandering van de waterkwaliteit, waardoor ecosystemen min of meer geheel worden aangetast; denk aan opdringend zeewater (zout), toxische stoffen of plotselinge algenbloei.

Toelichting en praktische invulling

Voor deze categorie is een landelijke natuurkaart (inclusief toelichting) beschikbaar, die in 2019 door de provincies is samengesteld met coördinatie van het Interprovinciaal Overleg (IPO). De watervraag van de natuurgebieden die vallen binnen de begrenzingen van de “natuurkaart” valt binnen categorie 1.3, voor zover deze niet al onderdeel is van de watervraag in categorie 1.2 en 1.1.

Categorie 2: nutsvoorzieningen

Categorie 2: nutsvoorzieningen

2.1. Onttrekking en eventuele doorspoeling ten behoeve van de drinkwatervoorziening. 2.2. Doorspoeling voor koeling van elektriciteitscentrales.

Subcategorie 2.1 Onttrekking en eventuele doorspoeling ten behoeve van de drinkwatervoorziening

Aan drinkwater is de tweede prioriteit toegekend, althans voor zover de leveringszekerheid in het geding is. Waar de leveringszekerheid niet in gevaar is - maar overige belangen verbonden aan de drinkwatervoorziening (bijvoorbeeld commerciële) worden geraakt - worden deze onttrekkingen meegewogen binnen categorie 4 van de reeks.

Toelichting en praktische invulling

Er is geen absolute afbakening wanneer men mag spreken dat de leveringszekerheid van drinkwater in het geding is. In het algemeen geldt dat drinkwaterbedrijven voorbereid moeten zijn op een periode van dreigende droogte. Aldus de derde nota waterhuishouding (1989):

“Gezien het belang van een ongestoorde drinkwatervoorziening voor de volksgezondheid, zullen onttrekkingen voor deze sector zoveel mogelijk moeten worden ontzien, waarbij de sector wel alle ten dienste staande middelen, zoals spaarbekkens, volledig inzet en zuinig gebruik wordt gestimuleerd.”

Daarbij schrijft de Beleidsnota Drinkwater (2014) dat drinkwaterbedrijven strategische voorraden voor drinkwaterbereiding moeten reserveren.

“Deze voorraden zijn bedoeld voor het opvangen van beperkte pieken en calamiteiten op de kortere termijn, als voor het opvangen van grotere tekorten en calamiteiten op de middellange termijn.”

Van belang is dat in buitengewone omstandigheden artikel 54 van de Drinkwaterwet van toepassing is. Deze wet schrijft voor/houdt in dat de Minister van Infrastructuur en Waterstaat de bevoegdheid geeft om, zo mogelijk na overleg met de eigenaar van een drinkwaterbedrijf en zo lang als de omstandigheden dat vereisen, regels te stellen of maatregelen te treffen die hij redelijkerwijs nodig acht in het belang van de veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening. Deze formeel-wettelijke bepaling staat naast de bepalingen van de Waterwet, heeft een algemene werking en heeft (in buitengewone omstandigheden, dat wil zeggen crisisomstandigheden, als de drinkwatervoorziening in het geding zou zijn) voorrang boven het Waterbesluit.

CONCEPT

Peilhandhaving in gebieden waar grondwater voor de drinkwatervoorziening wordt onttrokken valt niet onder categorie 2.

Subcategorie 2.2 Doorspoeling voor koeling van elektriciteitscentrales

Met doorspoeling voor de koeling van elektriciteitscentrales kan veel water gemoeid zijn. Dit water wordt in de meeste gevallen terug geloosd op het water waaraan het is onttrokken. Beperking in het gebruik van koelwater is gelegen in grenzen aan de opwarming van het ontvangende water, niet in het watergebruik. Besluiten over vermindering van de elektriciteitslevering door koelwaterproblemen worden op rijksniveau genomen. Indien de leveringszekerheid niet in gevaar is, vallen de overige belangen verbonden aan de energievoorziening in categorie 4 van de verdringingsreeks.

Toelichting en praktische invulling

De leveringszekerheid van elektriciteit is van nationale en internationale factoren (in)direct afhankelijk. Te weten:
1. de beschikbaarheid van voldoende koelwater;
2. de watertemperatuur van het koelwater (een hoge watertemperatuur reduceert de koelcapaciteit van water en kan daarmee de productiecapaciteit van elektriciteitscentrales beïnvloeden);
3. internationale verplichtingen en afspraken;
4. de beschikbare vaardiepte in rivieren voor het transport van energiedragers zoals kolen.

De leveringszekerheid kan in gevaar komen als een energiecentrale uitvalt op een kwetsbare plek. Dit kan ook gebeuren terwijl de landelijke reservecapaciteit nog ruim voldoende is. Deze situatie kan zich op een enkele locatie voordoen als grote industrieën hun productie moeten verminderen of stilleggen wegens onvoldoende water.

Er is geen sprake van knelpunten met betrekking tot de leveringszekerheid, indien elektriciteitsbedrijven de benodigde elektriciteit tegen hogere kosten elders of met inschakeling van koeltorens kunnen opwekken.

Categorie 3: kleinschalig hoogwaardig gebruik

Categorie 3: kleinschalig hoogwaardig gebruik

3.1. Onttrekken van oppervlaktewater ten behoeve van proceswater 3.2. Onttrekken van oppervlaktewater ten behoeve van de tijdelijke beregening van kapitaalintensieve gewassen.

Subcategorie 3.1 Onttrekken van oppervlaktewater ten behoeve van proceswater

Proceswater is in de Aquo-standaard (Informatiehuis Water) door de waterbeheerders gedefinieerd als water dat gebruikt wordt bij iedere vorm van fabrieksproces en in direct contact komt met grondstoffen, hulpstoffen, halffabricaten en eindproducten. Het betreft hier proceswater voor kleinschalig hoogwaardig gebruik.

Toelichting en praktische invulling

De toelichting in de Aquo-standaard noemt specifiek dat koelwater niet binnen deze definitie valt omdat er “meestal geen contact is tussen grondstoffen, hulpstoffen, halffabricaten en eindproducten met koelwater” (aquolex.nl).

Of het verwerken van industrieel proceswater in categorie 3 (kleinschalig hoogwaardig gebruik) dan wel grootschalig gebruik (categorie 4) valt, is afhankelijk van de feiten en omstandigheden. Hierdoor kan rekening gehouden worden met, de droogtesituatie, regionale bijzonderheden, het moment van optreden in het jaar en eventuele keteneffecten verbonden aan de desbetreffende industrie. Hierbij is maatwerk van belang. Afstemming tussen waterbeheerder en industrie wordt hierbij aanbevolen.

In deze categorie bestaat de watervraag uit zowel het onttrekken van het oppervlaktewater t.b.v. proceswater voor industrieel gebruik alsook de benodigde doorspoeling ter bestrijding van verzilting of verontreiniging van het te onttrekken proceswater of gietwater. Deze voorheen gescheiden subcategorieën zijn samengenomen omdat ze hetzelfde doel dienen: de watervraag van kleinschalig hoogwaardig industrieel gebruik van oppervlaktewater.

De definitie is in de praktijk niet altijd toepasbaar, zo blijkt uit recente inzichten. Sommige industriële bedrijven gebruiken in hun proces zowel koelwater als proceswater, waarbij het gehele industriële proces stilligt als de inname van koelwater wordt gekort. Volgens de hier getoonde definities zou de watervraag van de betreffende industrie zowel in categorie 4 als in categorie 3 horen. Het is van belang dat de definitie wordt geüpdatet naar aanleiding van verder onderzoek naar de watervraag van de industrie. Tot die tijd wordt geadviseerd hier pragmatisch en in overleg mee te gaan conform de hoofdstuk 8 toegelichte communicatielijnen.

Subcategorie 3.2 Onttrekken van oppervlaktewater ten behoeve van de tijdelijke beregening van kapitaalintensieve gewassen.

Het betreft hier gewassen waarbij een totale mislukking van de oogst dreigt als gevolg van het watertekort, terwijl met een relatief kleine hoeveelheid water een schade van een dergelijke omvang kan worden voorkomen. Plaatsing in deze categorie geldt ook wanneer met relatief kleine hoeveelheden water relatief grote sociaaleconomische gevolgen als faillissementen te voorkomen zijn. Grootschalig hoogwaardig watergebruik in landbouw en andere economische sectoren is onderdeel van categorie 4°.

Toelichting en praktische invulling

Hiervoor gebruikt de regio IJsselmeergebied de volgende praktische definitie (zie ook de hoofdtekst)

In de “Bestuursovereenkomst waterverdeling Regio IJsselmeergebied” is overeengekomen hoe de partijen in de regio IJsselmeergebied de definitie van deze subcategorie zien. Deze leunt op de volgende twee punten, die daarmee de definitie omvatten voor de watervraag van categorie 3.2:

c) Om economische en maatschappelijke schade te kunnen verminderen is onder subcategorie 3.2 een reservering opgenomen, die elke waterbeheerder mag inzetten onder de volgende voorwaarden:
    - De reservering mag 30% van de watervraag van subcategorie 4.2 beslaan voor de betreffende waterbeheerder.
    - De waterbeheerder moet handelen conform de toelichting op subcategorie 3.2, zoals opgenomen in de toelichting op het Waterbesluit. Dit is ook van belang om verantwoording naar ingelanden af te kunnen leggen.

d) De hoogte van de reservering van subcategorie 3.2 wordt over drie jaar geëvalueerd, waarbij het de intentie is om deze substantieel te verminderen (zie H9 aanbevelingen).

Categorie 4: overige belangen

Categorie 4: Overige belangen

4.1 Peilhandhaving
- Peilhandhaving klei- en zandgebieden (landbouw en stedelijk gebied)
- Peilhandhaving niet kwetsbare natuurgebieden

4.2 Doorspoelen en onttrekking voor beregening uit oppervlaktewater
- Onttrekking voor beregening van akker- en tuinbouwgewassen (excl. maïs)
- Onttrekking voor beregening van sportvelden en greens
- Doorspoeling voor aanvoer van beregening

4.3 Onttrekking voor beregening
- Onttrekking voor beregening van gras en maïs

4.4 Doorspoelen
- Onttrekken van oppervlaktewater ten behoeve van de verziltingsbestrijding op het Noordzeekanaal en/of Amsterdam-Rijnkanaal
- Door te spuien ten behoeve van verziltingsbestrijding bij de Afsluitdijk
- Ter bestrijding van botulisme en blauwalgen, voor zover sprake is van overlast terwijl de volksgezondheid (nog) niet in het geding is

4.5 Overig
- Afvoer van zoetwater op de Wadden- en Noordzee ten behoeve van de visintrek
- Energiecentrale Noardburgum
- Industrie: nadere uitwerking nodig
- Scheepvaart: Verminderen schutbewegingen van de recreatie- en beroepsvaart op buitenwater (Wadden- en Noordzee)

Subcategorie 4.1 Peilhandhaving

Deze categorie is bedoeld voor peilhandhaving in klei- en zandsloten, voor zover ze niet al meeliften in categorie 1. Ook de doorspoeling van niet kwetsbare natuurgebieden valt onder deze categorie. Dit zijn natuurgebieden die zijn aangemerkt als NNN (Natuurnetwerk Nederland) en niet onder de definitie van categorie 1.3 vallen.

Toelichting en praktische invulling

Peilhandhaving is randvoorwaardelijk voor het bedienen van functies in categorie 4. Vandaar dat deze categorie als eerste geprioriteerd is. In de praktijk zullen al veel sloten meeliften in categorie 1. In het Veenkoloniale gebied van Groningen/Drenthe is peilopzet in het voorjaar van belang om te kunnen beregenen bij droogte. Peilopzet wordt voorafgaand aan de droogte gerealiseerd. Handhaving van het peil valt vervolgens onder deze categorie.

Subcategorie 4.2 Doorspoelen en onttrekken voor beregening uit oppervlaktewater

Grootschalig hoogwaardig watergebruik in landbouw is onderdeel van categorie 4. Indien de benodigde onttrekkingen niet om geringe hoeveelheden water gaan ten opzichte van de beschikbare waterhoeveelheid in het watersysteem of waterlichaam, valt deze watervraag in principe in categorie 4 omdat het dan grootschalig (al dan niet hoogwaardig) gebruik betreft. Ook structurele onttrekkingen voor beregening uit oppervlaktewater vallen in categorie 4. Onder deze subcategorie valt ook het doorspoelen om verzilting en verontreiniging tegen te gaan. In deze categorie kunnen subcategorieën worden aangemaakt om een onderscheid te maken tussen akker- en tuinbouwgewassen, gras/maïs en sportvelden en greens.

Toelichting en praktische invulling

De watervraag vanuit de landbouw voor beregening uit oppervlaktewater is aanzienlijk en wordt gebruikt voor verschillende gewassen. In deze subcategorie kan onderscheid gemaakt worden in beregening voor akker- en tuinbouwgewassen (ook hoogwaardig voor zo ver niet in categorie 3.2 onderscheiden)en beregening op sportvelden en greens. Op deze manier kan een onderscheid gemaakt worden tussen voedselvoorziening en recreatie. Voor er wordt gekort op onttrekking voor beregeningswater wordt er gekort op het doorspoelen om verzilting en verontreiniging tegen te gaan. Of het water dan nog voor beregening van akker- en tuinbouwgewassen gebruikt wordt, wordt in eerste instantie aan de gebruikers overgelaten.

Subcategorie 4.3 Onttrekken voor beregening uit oppervlaktewater voor gras/maïs

Voor de categorie voor beregening van maïs en gras is gekozen vanwege de lagere rentabiliteit van graslandberegening tov akkerbouw.

Subcategorie 4.4 Doorspoelen

Deze categorie is bedoeld voor doorspoeling voor diverse doeleinden. Het gaat hierbij met name om verziltingsbestrijding op het Amsterdam-Rijnkanaal en/of Noordzeekanaal en bij de Afsluitdijk. Daarnaast betreft het doorspoelen ten behoeve van de waterkwaliteit (bestrijding algen en botulisme)

Toelichting en praktische invulling

CONCEPT

In deze categorie valt de preventieve doorspoeling ter voorkoming van verzilting. Deze doorspoeling is van belang voor diverse functies. In het kader van de verziltingsbestrijding bij de Afsluitdijk is een monitoringsprogramma opgesteld om tijdig actie te kunnen ondernemen wanneer het zoutgehalte in het IJsselmeer te hoog dreigt te worden. Plaatsing in deze categorie geschiedt alleen wanneer er enkel sprake is van overlast, en de volksgezondheid niet in het geding is.

CONCEPT

Subcategorie 4.5 Overig

Naast de eerder genoemde belangen kunnen er ook overige belangen spelen die maatschappelijk economisch moeten worden afgewogen bij (dreigend) watertekort. Dit zijn bijvoorbeeld risico's voor de volksgezondheid, al dan niet gekoppeld aan het doorspoelen van grachten in steden. Ook kan het nodig zijn oppervlaktewater beschikbaar te houden voor het blussen van (natuur)branden. Een ander voorbeeld is het behoud van cultureel erfgoed. Hierbij gaat het om (archeologische) monumenten, verdedigingswerken, werelderfgoed en bepaalde landgoederen, tuinen en parken. Onder deze categorie vallen ook nutsvoorzieningen, visintrek, industrie en scheepvaart.

Toelichting en praktische invulling

Onder subcategorie "overig" vallen in ieder geval de volgende onderdelen:

<u>Onttrekken van oppervlaktewater ten behoeve van de elektriciteitscentrale Noardburgum.</u>
In tekortsituaties wordt de doorspoeling voor de centrale geminimaliseerd omdat de centrale vrij veel water vraagt, maar voor de landelijke stroomvoorziening niet van grote betekenis is. De centrale heeft een beperkte productiecapaciteit, een tijdelijke reductie kan door andere centrales opgevangen worden. Derhalve valt deze elektriciteitscentrale onder categorie 4.

<u>Onttrekken van oppervlaktewater ten behoeve van de afvoer van zoet water voor visintrek.</u>
De afvoer van zoet water voor visintrek vindt plaats bij de spuisluizen in de Afsluitdijk en diverse kleinere spuisluizen langs de Waddenzee en Noordzee. Het gaat hierbij om de tijdelijke stopzetting van de lokstroom. Alleen voor soorten die in de betreffende periode trekken, heeft dit een tijdelijk effect op de visintrek. Van een onomkeerbaar effect is geen sprake. De afweging is tijdsgebonden en afhankelijk van de visintrek periode.

<u>Onttrekken van oppervlaktewater voor de industrie, zoals datacentra, (die niet onder categorie 3 vallen)</u>
Op basis van het Waterbesluit valt watergebruik door de industrie in principe in categorie 4. Het gebruik van koelwater uit oppervlaktewater door de industrie valt in elk geval in categorie 4. Immers, alleen voor kleinschalig hoogwaardig gebruik van proceswater is in categorie 3 in bepaalde gevallen een uitzondering gemaakt. Hierbij gaat het om geringe hoeveelheden, kleinschalig hoogwaardig gebruik gaat. Grootschalig hoogwaardig watergebruik in landbouw en andere economische sectoren is onderdeel van categorie 4"

<u>Onttrekken van oppervlaktewater ten behoeve van het schutten van beroeps- en recreatievaart.</u>
Het waterverbruik voor het schutten van de beroeps- en recreatievaart wordt tot een minimum teruggebracht. Dat minimum zal in de regel niet nul zijn, daarvoor zijn de belangen van de beroeps- en recreatievaart te groot.

CONCEPT

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon
A.L.F.M. Houdijk
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235143746
houdijka@Noord-Holland.nl

Verzenddatum

0 8 DEC. 2021

Kenmerk
1743416/1743421

Uw kenmerk

Betreft: Bestuursovereenkomst Waterverdeling regio IJsselmeergebied

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij u het volgende besluit van ons college ter kennis: de Bestuursovereenkomst Waterverdeling regio IJsselmeergebied.

Het doel van deze bestuursovereenkomst is tweeledig:
Ten eerste om te komen tot een afgestemde nadere rangorde van belangen binnen categorie 3 en 4 van de landelijke verdringingsreeks voor de regio IJsselmeergebied en het bekrachtigen van afspraken over de waterverdeling regio IJsselmeergebied in tijden van (dreigend) watertekort.
Ten tweede spreken partijen de intentie uit om deze nadere rangorde van belangen binnen categorie 3 en 4 van de landelijke verdringingsreeks op te nemen in de provinciale omgevingsverordeningen. Dit conform het bepaalde in artikel 2.2 van het Waterbesluit (artikel 3.14 jo. 7.13, eerste lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving).

Toelichting
Sinds de droge zomer van 2018 en de twee opvolgende relatief droge jaren zijn veel nieuwe inzichten opgedaan over de waterverdeling van het IJsselmeergebied. Ook zijn verschillende waterschappen gefuseerd (sinds 2009), zijn aanvoermogelijkheden veranderd en is er een verbeterd beeld van de watervraag. Dit maakt dat huidige afspraken over de waterverdeling niet meer actueel en aan herziening toe zijn. Ook hebben betrokken provincies vanuit de Beleidstafel Droogte de aanbeveling gekregen om op elkaar afgestemde afspraken te actualiseren dan wel te maken over de waterverdeling in tijden van watertekort in het IJsselmeergebied. Met het ondertekenen van de Bestuursovereenkomst Waterverdeling regio IJsselmeergebied (in januari

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

2022) werken partijen vanuit een gezamenlijk belang om schade als gevolg van watertekort over de hele regio IJsselmeergebied en in het IJsselmeergebied te voorkomen, zolang mogelijk uit te stellen of te minimaliseren.

In deze bestuursovereenkomst hebben partijen de verdringingsreeks regio IJsselmeergebied voor categorie 3 en 4 gezamenlijk opgesteld. Binnen de categorieën kunnen partijen een onderverdeling maken, waardoor binnen de categorie een nadere prioritering kan worden aangegeven. Op die manier is regionaal maatwerk mogelijk. Tevens blijft de uniformiteit van de verdringingsreeks van de regio IJsselmeergebied daarmee in stand.

Procedure
De Bestuursovereenkomst wordt door de betrokken partijen eind januari, begin februari ondertekend. Hiermee zijn de afspraken tussen de 17 betrokken partijen hoe te handelen in de regio IJsselmeergebied tijdens een extreem droge periode vastgelegd. Tevens wordt hiermee door de 6 betrokken provincies de intentie vastgelegd om de verdringingsreeks vast te leggen in de provinciale omgevingsverordening. De verdringingsreeks treedt daarmee in werking op het moment dat de betreffende bepaling is opgenomen in de Omgevingsverordening Noord – Holland (OV NH). Het is de intentie om dit te doen in de eerst volgende wijzigingsronde van de Omgevingsverordening Noord – Holland (OV NH). Naar verwachting wordt deze in 2022 voorbereid en wordt deze op 1 januari 2023 van kracht. De opzet van de cyclus, waarmee toekomstige wijzigingen van de OV NH plaats vinden, wordt in het eerste kwartaal 2022 met u gedeeld.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris voorzitter

R.M. Bergkamp A.Th.H. van Dijk

bijlage(n)

Bestuursovereenkomst Waterverdeling regio IJsselmeergebied
Achtergronddocument Waterverdeling regio IJsselmeergebied

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	8630
Extern Zaak ID	1745357
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	17.b
Titel	Water: Wijziging reglement van Rijnland i.v.m. geborgde zetels (C-agenda NLG 10-01-2022)
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Bijlagen
Brief ZH inz geborgde zetels 2021-11-22.pdf
Brief aan PS over wijziging reglement van bestuur hoogheemraadschap van Rijnland ivm geborgde zetels.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	20 december 2021
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**

Toelichting

GS van Zuid-Holland hebben verzocht om het aantal geborgde zetels in het algemeen bestuur van het Hoogheemraadschap van Rijnland op het wettelijk minimum van 7 zetels vast te stellen. GS zijn van oordeel dat gronden aanwezig zijn om een wijziging van het reglement van het Hoogheemraadschap van Rijnland te overwegen, om het aantal geborgde zetels terug te brengen naar het wettelijk minimum van 7. Op dit moment zijn er 9 geborgde zetels. Dit is vastgelegd in het reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland. Het wijzigen van dit reglement is een gezamenlijke bevoegdheid van PS Noord-Holland en PS Zuid-Holland. Deze reglementswijziging zal in gang worden gezet. Hiertoe wordt een commissie ingesteld van de gedeputeerden met portefeuille water van beide provincies.

provincie ZUID HOLLAND

INGEKOMEN - 9 NOV. 2021

Gedeputeerde Staten

Contact
H. el Arbiati
T 070 - 441 68 07
h.el.arbiati@pzh.nl

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
Zie verzenddatum linksonder
Ons kenmerk
PZH-2021-788598582
DOS-2021-0006914
Uw kenmerk

Bijlagen
1

Aan het college van gedeputeerde staten van de
provincie Noord-Holland
Postbus 3007
2001 DA Haarlem

Onderwerp
Overleg inzake aanpassing reglement van bestuur voor Hoogheemraadschap van Rijnland

Geacht College,

Op 13 oktober jl. hebben Provinciale Staten het besluit genomen voornemens te zijn het Reglement van bestuur voor Hoogheemraadschap van Rijnland aan te passen. Beoogd is het huidig aantal geborgde zetels in het algemeen bestuur van het hoogheemraadschap terug te brengen naar het wettelijk minimum van 7 en een gewijzigde verdeling van de geborgde zetels vast te stellen. De gewijzigde verdeling houdt in dat op de categorie 'ongebouwd' en de categorie 'bedrijven' een geborgde zetel in mindering wordt gebracht. Voor de volledige inhoud van het besluit van Provinciale Staten wordt kortheidshalve verwezen naar de bijlage bij deze brief. Het college van dijkgraaf en heemraden van Hoogheemraadschap van Rijnland is gelijktijdig geïnformeerd over dit besluit.

Aangezien Hoogheemraadschap van Rijnland een interprovinciale waterschap is, is voor een reglementswijziging als deze op grond van artikel 6 Waterschapswet een gemeenschappelijk besluit vereist van Provinciale Staten van zowel Zuid-Holland als Noord-Holland. Voornoemd artikel bepaalt bovendien dat aan de voorbereiding van het besluit toepassing wordt gegeven door een commissie uit het midden van gedeputeerde staten van beide provincies, tenzij besloten wordt dit aan één van de colleges op te dragen.

Graag ontvangen wij uiterlijk binnen zes weken na dagtekening van deze brief uw schriftelijke reactie op het Zuid-Hollands voornemen om het reglement te wijzigen. Wij verzoeken u er voor zorg te dragen dat deze reactie een gedegen onderbouwing bevat met argumenten die u voor of tegen het voornemen wenst in te brengen en dat deze reactie door Provinciale Staten van Noord-Holland wordt gedragen.

Indien u kunt instemmen met de voorgenomen reglementswijziging, dan vernemen wij graag tevens van u of u de voorbereiding van de reglementswijziging in handen wilt leggen van een gemeenschappelijke commissie of dat u dit aan één van de colleges wenst op te dragen.

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Tram 9 en de buslijnen 90, 385 en 386 stoppen dichtbij het provinciehuis. Vanaf station Den Haag CS is het tien minuten lopen. De parkeerruimte voor auto's is beperkt.

provincie ZUID HOLLAND

Ons kenmerk
PZH-2021-788598582

Indien gewenst, kan op korte termijn een passend moment worden gepland om de beoogde reglementswijzigingen en de voorbereiding daarvan in een persoonlijk onderhoud met uw college te bespreken.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

secretaris,	voorzitter,
	
drs. H.M.M. Koek	drs. J. Smit

Wij verzoeken u in uw correspondentie het DOS-nummer te vermelden dat wij rechts bovenaan in deze brief hebben opgenomen.

Bijlagen:
- Besluit van Provinciale Staten inzake aanpassing reglementen Zuid-Hollandse Waterschappen nr. 7402

PZH-2021-788598582 dd. 02-11-2021

provincie ZUID HOLLAND

Statenbesluit

Vergadering
Oktober 2021

Nummer
7402

Onderwerp
Aanpassing reglementen Zuid-Hollandse Waterschappen Rijnland, Delfland, Schieland en de Krimpenerwaard en Hollandse Delta

Toelichting van het voorstel

Samenvatting
Met dit statenvoorstel stellen Provinciale Staten voor om de waterschapsreglementen van de waterschappen Rijnland, Delfland, Schieland en de Krimpenerwaard, en Hollandse Delta te wijzigen. Provinciale Staten beogen een gewijzigde verdeling vast te stellen tussen de categorieën ingezetenen en geborgde zetels, waardoor de bestuurlijke vertegenwoordiging meer in overeenstemming komt met de huidige (maatschappelijke) verhoudingen. Voorgesteld wordt om het aantal geborgde zetels vast te stellen op het wettelijk minimum van zeven. Provinciale Staten roepen Gedeputeerde Staten op de benodigde procedures in gang te zetten en te doorlopen, opdat deze wijzigingen voor de waterschapsverkiezingen van maart 2023 gerealiseerd zijn.

Inleiding en probleemstelling
In maart 2023 vinden de waterschapsverkiezingen plaats, tegelijkertijd met de verkiezingen voor Provinciale Staten. Het is de vierde keer dat een deel van de waterschapsbestuurders wordt gekozen via directe landelijke verkiezingen. Een aangewezen moment om enkele wijzigingen voor te stellen in de samenstelling van de waterschapbesturen door aanpassing van het aantal geborgde zetels. Artikel 2 eerste lid van de Waterschapswet geeft Provinciale Staten de bevoegdheid tot vaststelling en wijziging van de reglementen voor waterschappen.

De provincie Zuid-Holland is (mede) verantwoordelijk voor de reglementering van zeven waterschappen. De nu beoogde wijzigingen hebben betrekking op de bestuurssamenstelling van de waterschappen Rijnland, Delfland, Schieland en de Krimpenerwaard, en Hollandse Delta, waarvan de reglementen voor het laatst zijn aangepast in 2009. Conform staand gebruik ligt het initiatief voor wijziging van het waterschapsreglement bij de provincie waar het waterschap het grootste deel van zijn grondgebied heeft. Voor de overige waterschappen ligt het primaat voor de aanpassing van de reglementen daarom niet bij de provincie Zuid-Holland.

Op grond van artikel 6 Waterschapswet moet het vaststellen van een reglement van een waterschap, waarvan het gebied in twee of meer provincies is gelegen, geschieden bij gemeenschappelijk besluit van Provinciale Staten van de desbetreffende provincies. Dit betekent

dus dat er voor Rijnland ook in de Staten van Noord-Holland een gelijkluidend voorstel tot wijziging moet worden ingediend.

In het navolgende wordt achtereenvolgens ingegaan op de wettelijke basis voor de reglementswijziging en de rol van Provinciale Staten daarin, de huidige situatie binnen de waterschappen Rijnland, Delfland, Schieland en de Krimpenerwaard, en Hollandse Delta, en de zich voltrekkende veranderingen tussen de categorieën ingezetenen enerzijds en de geborgde zetels anderzijds. Tot slot wordt een ontwerpbesluit voor Provinciale Staten gepresenteerd om te bewerkstelligen dat de reglementswijziging tijdig voor de waterschapsverkiezingen van maart 2023 kan worden doorgevoerd.

Wettelijke basis en rol van Provinciale Staten
De wettelijke basis van de waterschappen ligt in de Waterschapswet. Deze bepaalt dat Provinciale Staten de waterschappen instellen. Provinciale Staten stellen daartoe voor elk waterschap een reglement vast (artikel 2) waarin onder andere de omvang en samenstelling van het bestuur is geregeld (artikelen 12 en 13). Provinciale Staten van Zuid-Holland hebben in 2009 de reglementen vastgesteld van de waterschappen Rijnland, Delfland, Schieland en de Krimpenerwaard en Hollandse Delta.

De omvang van de algemeen besturen van waterschappen is op grond van de Waterschapswet afhankelijk van de omvang van het schap en varieert van 18 tot 30. De bestuursomvang van de waterschappen in Zuid-Holland hebben een omvang van 30 zetels.

Artikel 12 en 13 Waterschapswet regelen dat er verschillende soorten bestuursleden zijn: ingezetenen (rechtstreeks te verkiezen door burgers via een lijstenstelsel) en "categorieën van belanghebbenden", beter bekend als de zogenoemde geborgde zetels, te benoemen door belangenorganisaties. Ingezetenen vertegenwoordigen de algemene belangen van alle bewoners in het werkgebied van het waterschap. De geborgde zetels vertegenwoordigen de specifieke belangen van de eigenaren van ongebouwde onroerende zaken (doorgaans landbouwgronden), de eigenaren van natuurterreinen en de eigenaren van bedrijfsgebouwen. Het aantal geborgde zetels kan wettelijk variëren van zeven tot maximaal negen.

Tabel 1 toont het totale aantal bestuurszetels, het aantal geborgde zetels (en het percentage van het totaal) en de verdeling van de geborgde zetels over de categorieën specifieke belanghebbenden.

Tabel 1. Bestuursomvang primair Zuid-Hollandse waterschappen

Waterschap (jaar reglement)		***AB totaal #zetels***	***Waarvan geborgd***	***Natuur***	***Onge-bouwd***	***Bedrijven***	***Aantal geborgde zetel in DB***
Rijnland *	(2009)	30	9 (30%)	1	4	4	1 van 5
Delfland	(2009)	30	9 (30%)	1	4	4	1 van 4
Schieland en de Krimpenerwaard	(2009)	30	9 (30%)	1	3	5	1 van 4
Hollandse Delta	(2009)	30	9 (30%)	1	4	4	2 van 5

* Bij het Hoogheemraadschap Rijnland vormen de vertegenwoordigers van de categorieën ongebouwd en bedrijven samen één fractie.

Landelijk en in Zuid-Holland hebben de geborgde zetels een relatief grote invloed in de dagelijkse besturen van de waterschappen. Landelijk bezetten zij 27% van de zetels in het Algemeen Bestuur (AB). De bestuurssamenstelling bij Rijnland, Delfland, Schieland en de Krimpenerwaard, en Hollandse Delta sluit hier in grote lijnen bij aan. Daarmee hebben de geborgde zetels een aanzienlijke invloed op de beleidsvoorbereiding en –uitvoering in beide waterschappen. Hoewel de waterschapsbesturen vanuit de Waterschapswet bezien volledig legitiem zijn, wordt onvoldoende recht gedaan aan het algemeen belang van de Zuid-Hollandse inwoner.

De noodzaak om tot een andere omgang over te gaan van de geborgde zetels komt ook terug in het advies van de 'Adviescommissie geborgde zetels bij waterschapsbesturen' met de titel 'Geborgd gewogen'. Dit advies van juni 2020 is uitgebracht op verzoek van de minister van Infrastructuur en Waterstaat (advies Geborgd gewogen). In dit document wordt geadviseerd om de geborgde zetels af te schaffen. Het is aan de rijksoverheid om over dit advies te besluiten. Dit voorstel is erop gericht om binnen de wettelijke ruimte die de Provincie heeft het aantal geborgde zetels terug te dringen.

Wij stellen daarom voor om de reglementen van de waterschappen Rijnland, Delfland, Schieland en de Krimpenerwaard, en Hollandse Delta op korte termijn te wijzigen, zodat bij de verkiezingen in maart 2023 een zetelverdeling gehanteerd kan worden die meer recht doet aan de huidige weging van belangen. Concreet betekent dit dat voor de vier genoemde waterschappen het aantal geborgde zetels wordt teruggebracht tot het wettelijk minimum van zeven zetels, waarbij de verdeling over de drie categorieën belanghebbenden wordt aangepast. Het relatieve gewicht van de categorieën ongebouwd en bedrijven wordt door deze wijziging verlaagd.

Argumentatie bij het voorstel

De trits 'belang – betaling- zeggenschap' geldt niet meer

De historische grondslag van geborgde zetels ligt in de trits "belang – betaling – zeggenschap". Het aantal zetels zou afhankelijk zijn van het relatieve belang en van de financiële bijdrage die een categorie levert. Echter de relatie tussen belang en betaling is niet langer helder te leggen. In het rapport 'Geborgd gewogen' wordt aangegeven dat de financiële bijdrage van de ingezetenen via de ingezetenenheffing toenam van 26% in 1995 tot 41% in 2018. Daarnaast betalen zij ook als huiseigenaar nog een aanzienlijk deel van de watersysteemheffing. Het aandeel van de categorie Ongebouwd nam in diezelfde periode af: van 34% in 1995 naar 11% in 2018. De categorie Natuurterreinen droeg in 2018 met 0,2% een zeer klein deel van de kosten van het watersysteembeheer. In het rapport wordt daarom ook geconcludeerd dat de trits 'belang – belang - zeggenschap' daarmee zijn betekenis heeft verloren.

Borgen algemeen belang

Naast de relatief afnemende bijdragen van de geborgde zetels aan de waterschapsfinanciën, zijn er ook andere ontwikkelingen die ingrijpen op de legitimering van de geborgde zetels. In het rapport 'Geborgd gewogen' worden hiervoor onder meer de volgende redenen genoemd:

- Het debat in het waterschapsbestuur verschuift van specifieke belangen naar het borgen van het algemeen maatschappelijk belang (zeker ook gezien het klimaatvraagstuk). De politieke fracties blijken dat debat goed te kunnen voeren. Voor de bestuurders namens de geborgde categorieën is dat lastiger, omdat zij voor hun specifiek belang in het bestuur zitten.
- Het is van belang dat bestuurders van waterschappen een goede dialoog kunnen voeren met bestuurders van andere overheden. De 'politieke' waterschapsbestuurders kunnen zich daarover goed verstaan met de onder de algemene democratie vallende gekozenen en hun bestuurders.
- De specifieke belangen die de geborgde zetels vertegenwoordigen worden ook behartigd door gekozen bestuurders namens de ingezetenen. Daarmee is er sprake van een oververtegenwoordiging van de specifieke belangen.
- De gekozen vertegenwoordigers van de (politieke) partijen zijn uitstekend in staat om in de bestuurlijke discussies alle specifieke belangen in hun afwegingen een plaats te geven.

In aanvulling daarop kunnen ook de volgende argumenten worden aangedragen:
- De leden van de categorie bedrijven worden benoemd door de Kamer van Koophandel. De Kamer van Koophandel valt nu als zelfstandige organisatie onder het ministerie van Economische Zaken. Zij zijn niet langer op tripartiete basis samengesteld en hebben dus een minder vanzelfsprekende basis om een vertegenwoordiging in bestuursorganen aan te wijzen.
- De leden van de categorie agrarisch ongebouwd worden benoemd door LTO. Het ledenaantal van de LTO Noord loopt sterk terug, waardoor de legitimiteit van de vertegenwoordigers afkalft.

Provinciale Staten aan zet - planning
De wetgever heeft Provinciale Staten aangewezen als orgaan dat beslist over de waterschapsreglementen. Het is daarmee aan Provinciale Staten om, binnen de kaders van de wet, onder meer te bepalen
- hoe groot de waterschapsbesturen worden;
- hoeveel zetels worden toegewezen aan categorieën belanghebbenden (geborgden);
- hoe de geborgde zetels worden verdeeld over de drie in de wet genoemde categorieën.

Deze taken en bevoegdheden liggen uitdrukkelijk bij Provinciale Staten, niet bij de waterschapsbesturen zelf.

Op grond van artikel 143a Provinciewet hebben statenleden het recht om een initiatiefvoorstel in te dienen. De Waterschapswet verzet zich niet tegen een initiatiefvoorstel op grond van artikel 143a Provinciewet. In de Waterschapswet is echter geen rekening gehouden met zo'n mogelijkheid.

Artikel 3 Waterschapswet schrijft voor dat voorafgaand aan een wijziging van een waterschapsreglement op initiatief van Gedeputeerde Staten, Gedeputeerde Staten ter bepaling van hun standpunt in overleg treden met het dagelijks bestuur van het betreffende waterschap. De wet houdt echter geen rekening met de situatie dat de wijziging van het waterschapsreglement wordt geïnitieerd door Provinciale Staten. De indieners zijn van mening dat Provinciale Staten deze rol over dienen te nemen en zullen na eventuele aanvaarding van het

voorliggende voornemen tot wijziging van de waterschapsreglementen in overleg treden met de dagelijks besturen van de betrokken waterschappen alvorens het definitieve besluit aan Provinciale Staten aan te bieden.

Op een wijziging van een waterschapsreglement is op grond van artikel 4, eerste lid Waterschapswet ook de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 Algemene wet bestuursrecht van toepassing. Het voorliggende ontwerpbesluit dient daarom na aanvaarding door Provinciale Staten ter inzage te worden gelegd, waarna het definitieve besluit aan de Staten kan worden voorgelegd. Aan Gedeputeerde Staten wordt opgedragen uitvoering te geven aan artikel 4, eerste lid van de Waterschapswet en het bijgaande initiatiefvoorstel ter inzage te leggen. Teneinde tijdig helderheid te verschaffen aan de waterschappen over hun perspectief en om hen in de gelegenheid te stellen op een juiste wijze de verkiezingen voor te bereiden, is tijdige behandeling van en besluitvorming over dit initiatiefvoorstel nodig.

Voorstel
Gelet op het voorgaande stellen wij u voor het voornemen tot een besluit tot wijziging van een aantal waterschapsreglementen te nemen, als in concept in bijlage I verwoord. Bij de nieuwe zetelverdeling is uitgegaan van de huidige verhoudingen in de waterschapsbesturen, waarbij de categorieën ongebouwd en bedrijven elk met één zijn verminderd ten gunste van de categorie ingezetenen.

De nieuwe situatie ziet er dan als volgt uit:

Tabel 2. Bestuursomvang Zuid-Hollandse waterschappen na wijziging

Waterschap (jaar reglement)	***AB totaal #zetels***	***Waarvan geborgd***	***Natuur***	***Ongebouwd***	***Bedrijven***
Rijnland	30	7 (23%)	1	3	3
Delfland	30	7 (23%)	1	3	3
Schieland en de Krimpenerwaard	30	7 (23%)	1	2	4
Hollandse Delta	30	7 (23%)	1	3	3
Rivierenland	30	7 (23%)	1	3	3

Den Haag, 6 oktober 2021

A.A.M. van der Hoeven, H.M.M. Hoogerwerf (PvdD), R. Klumpes (GroenLinks), H.R.Oosterop-van Leussen (D66), R. van Aelst (SP), W.M. Bakx (50PLUS), A.J.A. Beukering (Groep JA21) en E.G.T. Braam (PVV).

Besluit

Provinciale Staten van Zuid-Holland,

Gelezen het initiatiefvoorstel van Van der Hoeven (PvdA), mede ingediend door Hoogerwerf (PvdD), Klumpes (GroenLinks), Oosterop-Van Leussen (D66), Van Aelst (SP), Bakx (50PLUS), Beukering (Groep JA21) en Braam (PVV), nummer 7402;

Gelet op:
- artikel 143a van de Provinciewet;
- artikel 2, 12 en 13 van de Waterschapswet;
- artikel 60 van het Reglement van Orde;

Besluiten:

I. In te stemmen met het voornemen om de reglementen van bestuur voor de waterschappen Rijnland, Delfland, Schieland en de Krimpenerwaard, Rivierenland en Hollandse Delta te wijzigen overeenkomstig de uitgangspunten van het initiatiefvoorstel, inhoudende dat het aantal geborgde zetels op het minimumaantal van zeven wordt vastgesteld en de verdeling van de geborgde zetels dienovereenkomstig wordt aangepast;

II. Gedeputeerde Staten opdracht te geven om het noodzakelijke procedurele overleg met de waterschapsbesturen van Rijnland, Delfland, Schieland en de Krimpenerwaard, Rivierenland en Hollandse Delta op te starten, overeenkomstig de artikelen 3 en 4 van de Waterschapswet;

III. Gedeputeerde Staten opdracht te geven om het noodzakelijk procedurele overleg met Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland en van de provincie Gelderland op te starten voor de wijziging van respectievelijk het Reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland en het reglement voor Waterschap Rivierenland overeenkomstig de uitgangspunten van dit initiatiefvoorstel;

IV. Gedeputeerde Staten opdracht te geven de wijziging van de reglementen zodanig te plannen dat deze kunnen worden afgerond voor het zomerreces van 2022 en Provinciale Staten regelmatig over de planning van en de voortgang in de benodigde procedures voor de reglementswijzigingen te informeren.

Den Haag, 13 oktober 2021

Provinciale Staten van Zuid-Holland,

griffier, voorzitter,

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon
J. Lanting
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235143853
lantingj@noord-holland.nl

Verzenddatum

15 DEC. 2021

Kenmerk
1745357/1745364

Uw kenmerk

Betreft: Wijziging van het reglement van bestuur voor het hoogheemraadschap van Rijnland ivm geborgde zetels

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het volgende onderwerp:
Wijziging van het reglement van bestuur voor het hoogheemraadschap van Rijnland in verband met de geborgde zetels.

Inleiding
Op 9 november jongstleden hebben wij een brief ontvangen van GS Zuid-Holland met het verzoek tot wijziging van het reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland, waarbij het aantal geborgde zetels wordt teruggebracht. Wij zijn van oordeel dat gronden aanwezig zijn om een wijziging van het reglement van het Hoogheemraadschap van Rijnland te overwegen, om het aantal geborgde zetels terug te brengen naar het wettelijk minimum van 7. Op dit moment zijn er 9 geborgde zetels. Dit is vastgelegd in het reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland. Ons college zal de verandering van dit reglement in gezamenlijkheid met het college van GS van Zuid-Holland voorbereiden. Het daadwerkelijk wijzigen van dit reglement is evenwel een gezamenlijke bevoegdheid van PS Noord-Holland en PS Zuid-Holland. Het uiteindelijke besluit tot aanpassing van het reglement zal dan ook door uw Staten worden genomen, in gezamenlijkheid met Provinciale Staten van Zuid-Holland.

Er zijn in de Waterschapswet vier verschillende soorten bestuursleden bij de waterschappen voorgeschreven: ingezetenen (rechtstreeks te verkiezen door burgers) en drie "categorieën van belanghebbenden", beter bekend als de zogenoemde geborgde zetels, te benoemen door belangenorganisaties. Het gaat dan om de categorieën belanghebbenden voor: ongebouwd (agrarisch); natuurterreinen en bedrijven. Wettelijk is nu nog een minimum en maximum aantal geborgde zetels voorgeschreven.

Aanpassing van het aantal geborgde zetels is meer in lijn met de huidige verdeling van belangen, waarbij het algemeen belang van de ingezetenen iets zwaarder zou moeten wegen in het waterschapsbestuur. Historisch gezien zou het aantal zetels afhankelijk zijn van het relatieve belang en van de financiële bijdrage die een categorie levert. Echter de relatie tussen belang en betaling is niet

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

langer helder te leggen. Zo blijkt uit onderzoek dat de financiële bijdrage van de ingezetenen de afgelopen 25 jaar flink is toegenomen, en het aandeel van de categorie 'ongebouwd' (agrarisch) nam juist af. En in de huidige tijd vindt ook in het waterschapsbestuur een verschuiving plaats van specifieke belangen naar het borgen van het algemeen maatschappelijk belang (zoals het klimaatvraagstuk). De gekozen vertegenwoordigers van de (politieke) partijen zijn uitstekend in staat om in de bestuurlijke discussies alle specifieke belangen in hun afwegingen mee te nemen, terwijl bestuurders namens de geborgde categorieën juist voor een specifiek belang in het bestuur zitten. Daarbij speelt ook de landelijke discussie over gehele afschaffing van de geborgde zetels.

Ook voor het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht en voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier is het aantal geborgde zetels al op het wettelijk minimum gesteld in Noord-Holland. Aangezien afschaffing van de geborgde zetels slechts bij wetswijziging mogelijk is, willen we op deze manier ook voor Rijnland het aantal geborgde zetels terugbrengen naar het minimum wettelijk toegestane aantal. Ook de voorgestelde verdeling van de zeven geborgde zetels over de categorieën zal dan gelijk worden aan de verdeling van geborgde zetels zoals die nu ook bij de andere twee waterschappen in Noord-Holland is vastgesteld. Op die manier zal er een gelijke lijn zijn voor de drie waterschappen in Noord-Holland.

Om deze redenen hebben wij bij brief aan Zuid-Holland aangegeven dat wij van oordeel zijn dat er gronden aanwezig zijn om een wijziging van het reglement van het Hoogheemraadschap van Rijnland te overwegen. Daarnaast loopt op rijksniveau op dit moment een wetsvoorstel tot gehele afschaffing van de geborgde zetels.

Vervolg
De voor het beperken van de geborgde zetels benodigde reglementswijziging zal in gang worden gezet. De voorbereiding van de reglementswijziging zullen wij in handen leggen van een gemeenschappelijke commissie, welke zal bestaan uit de gedeputeerden met de portefeuille water uit beide provincies. Na de inspraak zal het uiteindelijke besluit tot aanpassing van het reglement door PS Noord-Holland en PS Zuid-Holland gemeenschappelijk worden genomen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris voorzitter

1 bijlage(n)

Brief van GS Zuid-Holland d.d. 9 november 2021

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	8391
Extern Zaak ID	1734269
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	18.a
Titel	Mijnbouwwet/geothermie: Advies winningsvergunning geothermie Middenmeer III (c-agenda NLG & RWK 10-1-2022)
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Bijlagen
Brief aan PS over advies tijdelijke winningsvergunning aardwarmte Middenmeer III.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	29 november 2021
Ingekomen stukken ter kennisname	30 november 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**
Ruimte Wonen en Klimaat	10 januari 2022

Toelichting

ECW Geoholding BV heeft een tijdelijke winningsvergunning voor aardwarmte aangevraagd voor de locatie Middenmeer III. Dit valt onder de Mijnbouwwet; het Rijk is hiervoor het bevoegd gezag. Aan onze provincie is gevraagd om advies uit te brengen omdat het wingebied in Noord-Holland valt. Het advies is voorbereid door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied en is tot stand gekomen in overleg met de gemeente Hollands Kroon en het Hoogheemraadschap Noorderkwartier.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. M. Vos
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235143119
martin.vos@noord-holland.nl

Verzenddatum
25 NOV. 2021

Kenmerk
1734269/1734724

Uw kenmerk

Betreft: Advies tijdelijke winningsvergunning aardwarmte Middenmeer III

Geachte leden,

In deze brief informeren wij u over ons advies aan het ministerie van Economische Zaken en Klimaat over de aanvraag van een tijdelijke winningsvergunning aardwarmte voor de locatie 'Middenmeer III' door ECW Geoholding BV.

Toelichting
Winningsvergunningen voor aardwarmte vallen onder de Mijnbouwwet. Het Rijk is hiervoor bevoegd gezag. ECW Geoholding B.V. is sinds oktober 2009 in het bezit van een opsporingsvergunning aardwarmte voor het gebied waarbinnen de locatie van de aangevraagde winningsvergunning Middenmeer III ligt, en heeft in dat gebied al enkele andere winningen gerealiseerd. Een winningsvergunning markeert samen met het op korte termijn te verwachten winnings*plan* de overgang van de fase van onderzoek en opsporing naar die van de daadwerkelijke winning van aardwarmte. De *tijdelijke* winningsvergunning die hier aan de orde is en het binnenkort te verwachten *tijdelijke* winningsplan bieden de aanvrager - vooruitlopend op de Startvergunning die bij de komst van de nieuwe Mijnbouwwet zal worden geïntroduceerd - de mogelijkheid om in een periode van 2 jaar vast te stellen welke hoeveelheid aardwarmte onder de vergunningsvoorwaarden veilig en verantwoord is te produceren en onder welke bedrijfscondities dat zal gebeuren. Na die 2 jaar kan de aanvrager onder de dan geldende nieuwe Mijnbouwwet een zogenaamde Vervolgvergunning aanvragen.

Decentrale overheden worden in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen over vergunningaanvragen en winningsplannen in het kader

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

van de Mijnbouwwet die betrekking hebben op hun grondgebied. In dit geval zijn de gemeente Hollands Kroon en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier door ons bij de advisering betrokken.
Meer informatie over aardwarmte en de (aanstaande wijziging van de) Mijnbouwwet vindt u op https://allesoveraardwarmte.nl/ en op https://warmteiscool.nl/webinars/ .

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage

- Adviesbrief aan het ministerie van Economische Zaken en Klimaat inzake de tijdelijke winningsvergunning aardwarmte voor de locatie Middenmeer III van ECW Geoholding BV.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Directie Energie en Omgeving
t.a.v. dhr. K. van der Hoorn
Postbus 20401
2500 EK 'S-GRAVENHAGE

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. M. Vos
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235143119
martin.vos@noord-holland.nl

Verzenddatum

25 NOV. 2021

Kenmerk
1734269/1734277

Uw kenmerken

Betreft: Advies Tijdelijke winningsvergunning Middenmeer III

Geachte heer Van der Hoorn,

Onlangs hebt u ons verzocht om advies uit te brengen over de aanvraag van een tijdelijke winningsvergunning aardwarmte voor het gebied 'Middenmeer III' bij uw ministerie. De aanvraag is ingediend door ECW Geoholding BV. Het aangevraagde gebied ligt in de provincie Noord-Holland en valt binnen de grenzen van de gemeente Hollands Kroon.

Inleiding
In november 2019 is het tijdelijk beleidskader geothermie met kenmerk DGKE/19265357 gepubliceerd. Hierin is aangegeven dat er door het ministerie van EZK gewerkt wordt aan een wijziging van de Mijnbouwwet om de vergunningensystematiek meer passend te maken voor aardwarmte. Om enerzijds te voorkomen dat geothermieprojecten na de boring langere tijd stil komen te liggen met alle nadelige gevolgen van dien en anderzijds dat er in strijd met de Mijnbouwwet wordt gehandeld, wordt een tijdelijk regime gehanteerd dat geldt totdat de gewijzigde Mijnbouwwet in werking treedt.
Tot aan de inwerkingtreding van de wetswijziging wordt gewerkt met een tijdelijke winningsvergunning die ruim voor de boring wordt aangevraagd, en met een instemming met een tijdelijk winningsplan. Thans ligt voor de aanvraag voor een tijdelijke winningsvergunning. In overeenstemming met het tijdelijke beleidskader geothermie is tegelijkertijd met de aanvraag voor een tijdelijke winningsvergunning

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl

een tijdelijk winningsplan ingediend. Dit tijdelijk winningsplan zal een separate procedure doorlopen en zal in de nabije toekomst ter advisering aan ons worden aangeboden.

Bij de beoordeling van aanvraag hebben wij de volgende documenten betrokken:

- Aanvraagformulier winningsvergunning Mijnbouwwet, gedateerd 21-07-2021;
- Tijdelijke Winningsvergunning Mijnbouwwet; Tijdvak, Gebied, Algemene - , Financiële - en Technische gegevens versie 1; 22-07-2021.

De aanvraag

Hieronder geven wij een korte samenvatting van enkele onderdelen van de aanvraag voor de tijdelijke winningsvergunning, die in een later stadium bij de beoordeling van het tijdelijke winningsplan relevant zullen zijn.

Aanvrager
De tijdelijke winningsvergunning wordt aangevraagd door ECW Geoholding BV. Tegelijkertijd wordt verzocht om na vergunningverlening aan ECW Geoholding B.V.de winningsvergunning over te dragen aan ECW Geo Middenmeer B.V.

Ligging
ECW Geoholding B.V. is houder van de opsporingsvergunning aangeduid met Middenmeer 2. Het gebied behorende bij deze opsporingsvergunning ligt in de provincie Noord-Holland in de gemeente Hollands Kroon. Het gebied waarop de aanvraag winningsvergunning Middenmeer III betrekking heeft, valt binnen het gebied van opsporingsvergunning Middenmeer 2. Dit is in overeenstemming met het uitgangspunt van het tijdelijke beleidskader geothermie, waarbij voor de afbakening van het gebied van de tijdelijke winningsvergunning wordt afgeweken van de voorheen gebruikte kaders, maar waarbij het gebied wel dient te liggen binnen de eerder verleende opsporingsvergunning.
Op basis van de grensbeschrijving is het oppervlakte 14,96 km^2. Een deel van het opsporingsgebied van Middenmeer 2 is onderdeel van de reeds toegekende winningsvergunning Middenmeer I waardoor het voor de aangevraagde winningsvergunning Middenmeer III resterende deel uitkomt op 13.61 km^2.

Diepte
De aquifer waaruit warmte zal worden gewonnen is de Upper Rotliegend Groep, de Slochteren formatie. Dit is een zandsteenlaag van ter plekke zo'n 200 meter dik. ECW vraagt voor de verticale begrenzing van het

winningsgebied Middenmeer III te vermelden dat het winningsgebied in verticale zin wordt beperkt tot de laagpakketten die zich bevinden tussen 500 meter beneden de oppervlakte van de aardbodem en de basis van het eerste laagpakket uit de Limburg groep (de Ruurlo formatie).

Tijdvak
De tijdelijke winningsvergunning komt, samen met de instemming van het tijdelijke winningsplan, overeen met de startvergunning onder het nieuwe wetsvoorstel. Voor de startvergunning is een duur van 2 jaar voorzien, met mogelijkheid deze eenmaal met een jaar te verlengen. Aan de tijdelijke winningsvergunning wordt daarom eenzelfde duur gekoppeld als aan de startvergunning: 2 jaar, met de mogelijkheid deze eenmaal met een jaar te verlengen.

Overwegingen en conclusie
De aanvraag voor een tijdelijke winningsvergunning geothermie bevat uit de aard der zaak algemene, procedurele, beheersingsgerelateerde en financieel-economische onderwerpen. Onderwerpen die gerelateerd zijn aan effecten van de winning en die merkbaar kunnen zijn in de omgeving in ruime zin en voor inwoners, komen bij de beoordeling van het tijdelijke winningsplan aan bod. Dat is de gelegenheid om een inhoudelijke beoordeling van het project uit te voeren.

Advies
Alles overziend hebben we geen verdere aandachtspunten bij de aangevraagde winningsvergunning. Advisering zal in een later stadium plaatsvinden op basis van het te verwachten winningsplan.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	8580
Extern Zaak ID	1728950
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	18.b
Titel	Omgevingsdiensten: Goedkeuring Overeenkomsten en uitvoeringsprogramma's 2022 Omgevingsdiensten (voorstel: van c- naar b-agenda NLG 10-1-2022)
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Bijlagen
Brief GS aan PS toelichting overeenkomsten en UVPs 2022 omgevingsdiensten
Uitvoeringsprogramma ODNZKG 2022
Uitvoeringsprogramma OD NHN 2022 (deel1)
Uitvoeringsprogramma OD NHN 2022 (deel2)
Uitvoeringsprogramma OFGV 2022 definitief
Concept uitvoeringsprogramma 2022 ODIJ
Brief aan PS over uitvoeringsprogramma's 2022 Omgevingsdiensten.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	13 december 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**

Toelichting

De provincie Noord-Holland heeft haar vergunningverlening-, toezicht- en handhavingstaken op het gebied van onder meer milieu, natuur en bodem bij de vier omgevingsdiensten in Noord-Holland belegd. Jaarlijks worden met de omgevingsdiensten overeenkomsten afgesloten waarin onder meer de financiële afspraken voor het komende jaar worden vastgelegd. In de uitvoeringsprogramma's wordt beschreven welke activiteiten door de omgevingsdiensten namens het college van Gedeputeerde Staten worden uitgevoerd.

Provincie Noord-Holland

Toelichting op uitvoeringsprogramma's OD's

(Bijlage bij registratienummer 1728950/1729000)

De omgevingsdiensten voeren namens en in opdracht van ons college taken uit voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). In deze toelichting en met de bijlagen informeren wij u over de taken die zij in 2022 voor ons uitvoeren en de (financiële) afspraken die wij daarover hebben gemaakt.

Inleiding

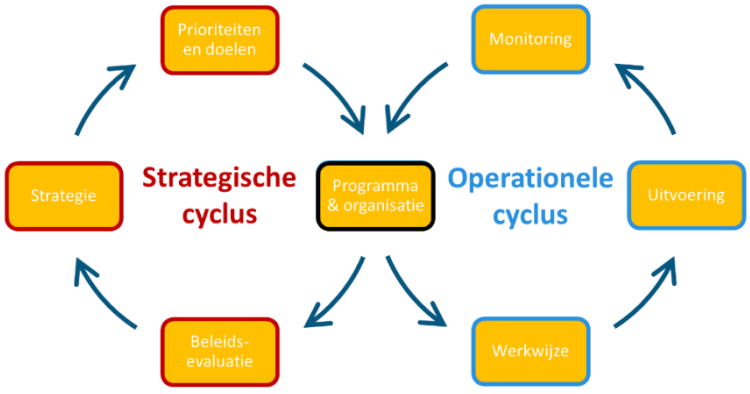
De vier omgevingsdiensten die actief zijn in Noord-Holland[1] borgen de basiskwaliteit van onze leefomgeving. Dit doen zij door het uitvoeren van VTH-taken op basis van de wet en onze Omgevingsverordening. In aanvulling daarop dragen zij bij aan het op een hoog peil houden van de leefomgevingskwaliteit. Dit wordt onder meer bereikt door met behulp van de aanwezige kennis en expertise bij de omgevingsdiensten het beleid van de provincie te monitoren, te analyseren, aan te passen en te ontwikkelen.

De omgevingsdiensten doen dit binnen het door ons college vastgestelde uitvoerings- en handhavingsbeleid. Daarin is per omgevingsdienst vastgelegd welke prioriteiten, doelstellingen, strategie en werkwijze worden gevolgd. Dit beleid is afgestemd met de deelnemende gemeenten. In lijn met dit uitvoerings- en handhavingsbeleid stellen we jaarlijks een uitvoeringsprogramma vast. Hierin staat welke activiteiten de omgevingsdiensten het komende jaar zullen uitvoeren. Wij hebben deze programma's in onze vergadering van 7 december 2021 vastgesteld en sturen ze als bijlagen bij deze brief.

Met de omgevingsdiensten hebben we afspraken gemaakt over de middelen die nodig zijn om de gestelde doelen te bereiken en de vastgestelde activiteiten uit te voeren. Deze middelen zijn opgenomen in de begroting voor 2022. De gemaakte afspraken sturen we ook als bijlagen.

Gedurende 2022 monitoren en bewaken we de resultaten en de voortgang van de uitvoering van het uitvoeringsprogramma's. Wij rapporteren u hierover jaarlijks via het Jaarverslag VTH.

Deze hele cyclus, die begint bij het opstellen van beleid en via de uitvoering uiteindelijk leidt tot het bijstellen van het beleid, wordt ook wel BIG-8 genoemd. Het bestaat namelijk uit een beleidsvormende (strategische) cyclus en een uitvoerende (operationele) cyclus.

[1] De Omgevingsdiensten Noordzeekanaalgebied (OD NZKG), Noord-Holland Noord (OD NHN), IJmond (ODIJ) en Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV).

Provincie
Noord-Holland

Toelichting op uitvoeringsprogramma's OD's

(Bijlage bij registratienummer 1728950/1729000)

De beleidscyclus (BIG-8 VTH)

De hele beleidscyclus bestaat uit zes procescriteria:

1. het uitvoerings- en handhavingsbeleid;
2. het uitvoeringsprogramma;
3. de uitvoeringsorganisatie;
4. het borgen van de middelen;
5. monitoring van de voortgang;
6. rapportage over de inspanningen.

Als bijlagen zenden wij u de **uitvoeringsprogramma's**, als bedoeld onder punt 2, van de Noord-Hollandse Omgevingsdiensten toe. In deze programma's wordt een relatie gelegd met het uitvoerings- en handhavingsbeleid (punt 1). De organisatie van de omgevingsdiensten is zo ingericht dat het uitvoeringsprogramma goed kan worden uitgevoerd (punt 3). Dit wordt geborgd door onze deelname aan de besturen van de omgevingsdiensten en door de mandaatregelingen. In de begroting van en de **dienstverlenings- of uitvoeringsovereenkomsten** met de omgevingsdiensten, worden de benodigde en beschikbare financiële en personele middelen (punt 4) opgenomen voor de uitvoeringsprogramma's. Gedurende het jaar worden de inspanningen voor het uitvoeringsprogramma gemonitord (punt 5). De rapportage van de monitoring (punt 6) wordt meegedeeld aan uw Staten in het jaar volgend op het jaar waar het uitvoeringsprogramma betrekking op heeft.

VTH-taken bij de Omgevingsdiensten

De provincie heeft bij elke omgevingsdienst de VTH-taken op het gebied van bodem belegd voor hun regio. Naast deze taken heeft de provincie verschillende plustaken aan de omgevingsdiensten gemandateerd voor het gehele provinciale grondgebied. In onderstaande tabel vindt u een overzicht van de taken per omgevingsdienst.

In de uitvoeringsprogramma's zijn per taakveld de activiteiten weergegeven die in 2022 worden uitgevoerd. Hieronder gaan we per omgevingsdienst in op de bijzonderheden.

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) voert voor provincie Noord-Holland de VTH-taken uit bij de zwaardere en risicovolle bedrijven die onder het Besluit risico's zware ongevallen (Brzo) en de Richtlijn Industriële Emissies (RIE) vallen. Daarnaast voert de OD NZKG taken uit op het gebied van de bodem (spoedlocaties, sanering, toepassing en ketens), Regelgeving Burgerluchthavens en Militaire Luchthavens (ontheffingen helikoptervluchten), Vuurwerkbesluit (ontbrandings-toestemmingen), ontgrondingen en de Waterwet (o.a. bodemenergiesystemen).

De door het college vastgestelde uitvoeringsprogramma geeft aan welke van de voorgenomen activiteiten de provincie het komende jaar uitvoert of door de OD NZKG doet uitvoeren. Dit uitvoeringsprogramma 2022 maakt integraal onderdeel uit van de Uitvoeringsovereenkomst (als bijlage B) en vormt een uitwerking van de meerjarige Uitvoeringsovereenkomst (UVO) 2017-2020

Toelichting op uitvoeringsprogramma's OD's

(Bijlage bij registratienummer 1728950/1729000)

tussen de provincie en de OD NZKG. De UVO 2017-2020 wordt nogmaals met één jaar verlengd met de Actualisatie 2022.

De kosten voor de Actualisatie 2022 met de OD NZKG bedragen € 18.787.461. Dit is inclusief de jaarbijdrage 2022 van het uitvoeringsprogramma VTH Tata Steel 2020 – 2022, zoals vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 17 november 2020 (1514777/1536824). Voor 2022 is hiervoor €1.037.500 opgenomen.

Het bedrag van UVO2021 is geïndexeerd en ten opzichte van 2021 worden extra middelen besteed (€ 68.000) aan energiebesparing bij bedrijven, zoals besloten op 23 november (1665069/1736869).

De OD NZKG rapporteert halfjaarlijks over de voortgang op het uitvoeringsprogramma en de Uitvoeringsovereenkomst. Maandelijks vinden voortgangsgesprekken plaats waarin de dossiers op inhoud en urenbesteding worden gemonitord. Op uitvoeringsniveau gelden diverse werkafspraken over de wijze waarop de provincie Noord-Holland en de OD NZKG met elkaar samenwerken en hoe we elkaar informeren. Op 7 december 2021 hebben we een informatieprotocol vastgesteld dat we met uw Staten willen bespreken.

Omgevingsdienst Noord-Holland Noord

De Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN) voert voor de provincie taken uit op onder andere het gebied van bodem, zwemwater, wegen/vaarwegen en de Wet natuurbescherming waaronder stikstof.

Op 29 juni 2020 hebben uw Staten – via de Kaderbrief 2021 – extra middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de Wet natuurbescherming en stikstof. Dit besluit is verwerkt in de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) 2022 tussen de provincie en de OD NHN en het uitvoeringsprogramma 2022 van de OD NHN. De kosten voor de DVO en het uitvoeringsprogramma 2021 bedragen € 8.782.300.

In de Kaderbrief 2021 is een bedrag van €646.000 per jaar vrijgemaakt vanaf 2020 tot en met 2022 voor de uitvoering van de extra taken op het gebied van stikstof. Begin 2022 bekijken wij hoeveel extra budget nodig is voor de jaren 2023 en verder.
Vanaf 2022 heft de provincie leges op het verlenen van stikstofvergunningen. In de reserve VTH-plustaken heeft de OD NHN nog middelen beschikbaar om in 2022 voormalig PAS-meldingen te legaliseren. De ontwikkelingen op het gebied van stikstof en het legalisatieproject PAS-meldingen worden nauwgezet gevolgd in overleg met OD NHN. Als extra inzet benodigd is voor de uitvoering van het legalisatieproject wordt u hierover via de reguliere planning en control momenten geïnformeerd.

De huidige DVO loopt af op 31 december 2021. Het Afsprakenkader maakt integraal onderdeel uit van de DVO. In dit Afsprakenkader hebben de provincie en de OD NHN vastgelegd hoe partijen op bepaalde onderwerpen met elkaar samenwerken. Hiermee wordt inzichtelijk gemaakt wie wat

Toelichting op uitvoeringsprogramma's OD's

(Bijlage bij registratienummer 1728950/1729000)

doet en wat partijen van elkaar verwachten. In de DVO is ook een bepaling opgenomen dat als tijdens de looptijd van deze DVO de Omgevingswet in werking treedt, partijen de DVO aanpassen.

Omgevingsdienst IJmond
De Omgevingsdienst IJmond (ODIJ) voert de VTH-taken uit voor vijf niet complexe inrichtingen. Daarnaast voert ODIJ bodemtaken uit. De voorgenomen activiteiten in het uitvoeringsprogramma 2022 wijken niet structureel af van de activiteiten zoals die door de ODIJ in 2021 zijn uitgevoerd in opdracht van Gedeputeerde Staten.

De kosten voor het Afsprakenkader en het uitvoeringsprogramma 2022 met de ODIJ bedragen € 1.061.937.

Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek
De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV) voert voor de provincie alleen bodemtaken uit. De voorgenomen activiteiten in het uitvoeringsprogramma 2022 wijken niet structureel af van de activiteiten zoals die door de OFGV in 2021 zijn uitgevoerd in opdracht van Gedeputeerde Staten.

De kosten voor het uitvoeringsprogramma 2021 met de OFGV bedragen € 565.636.

Omgevingsdienst overstijgend
Er is een aantal ontwikkelingen en onzekerheden dat het komend jaar van invloed kan zijn op de taakuitvoering door de omgevingsdiensten.

<u>Omgevingswet</u>
De (financiële) gevolgen van de invoering van de Omgevingswet, naar verwachting op 1 juli 2022, worden steeds duidelijker, maar zijn nog onvoldoende duidelijk om een op een te vertalen in de uitvoeringsprogramma's en overeenkomsten met de omgevingsdiensten. De voornoemde bedragen en taken zijn dan ook zónder de effecten van de invoering van de Omgevingswet.

<u>Tata Steel</u>
De intensiteit rondom Tata Steel – en daarmee de VTH-inzet – blijft onverminderd groot. Zo betekent de aankondiging van Tata Steel om zijn productieproces te verduurzamen door inzet van waterstof dat de OD NZKG meer deskundigheid moet ontwikkelen/aantrekken op dit gebied. En de wens om scherp(er) te vergunnen kost extra capaciteit voor vergunningverlening. De vraag vanuit de omgeving zorgt voor extra capaciteit voor toezicht en handhaving. De extra middelen voor het Uitvoeringsprogramma VTH Tata Steel 2020 – 2022 lopen volgend jaar af. In de Kaderbrief 2023 worden structurele middelen aangevraagd voor VTH-taken bij Tata Steel voor 2023 en verder.

<u>Scherp(er) vergunnen</u>
De uitstoot van schadelijke stoffen door de industrie is de laatste decennia sterk afgenomen, maar lijkt zich sinds 2010 te stabiliseren. Toch is de industrie nog altijd verantwoordelijk voor

Provincie Noord-Holland

Toelichting op uitvoeringsprogramma's OD's

(Bijlage bij registratienummer 1728950/1729000)

10% van de gezondheidsproblemen die wordt veroorzaakt door luchtvervuiling (binnenlandse bronnen). Als er de komende jaren geen aanvullende emissiebeperkende maatregelen worden genomen zal de bijdrage van de industrie aan de gezondheidsschade met 2% toenemen. In het Schone Lucht Akkoord (SLA, 1310610/1310640) zijn daarom tien maatregelen voor de industrie opgenomen en is als doel gesteld de uitstoot en groei verder te ontkoppelen en een continue daling van emissies naar de lucht te realiseren. Een van de tien SLA-maatregelen voor de industrie is dat partijen die het SLA hebben ondertekend afspreken dat in nieuwe of geactualiseerde vergunningen die vanaf 2021 worden afgegeven, emissiegrenswaarden staan die zo dicht mogelijk aan de onderkant van de BBT-bandbreedte liggen (zo weinig mogelijk uitstoot = scherp vergunnen).

<u>Zeer zorgwekkende stoffen</u>

Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) zijn stoffen die gevaarlijk zijn voor mens en milieu omdat ze bijvoorbeeld kankerverwekkend zijn, de voortplanting belemmeren of zich in de voedselketen ophopen. De omgevingsdiensten hebben namens de provincie in 2021 de uitstoot van ZZS door provinciale bedrijven (exclusief de afvalbedrijven) geïnventariseerd. De afvalbedrijven worden op een later moment gedaan. Hiervoor zijn we in overleg met het Rijk.

Op basis van deze inventarisatie dienen bedrijven vermijdings- en reductieplannen op te stellen. De omgevingsdiensten moeten de plannen in 2022 en verder beoordelen.

Uitvoering bodemtaken 2022

Landelijk wordt door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Unie van Waterschappen (UvW) gewerkt aan bestuurlijke afspraken bodem voor de periode 2022-2030. De bestuurlijke afspraken omvatten het continueren van de samenwerking, de vervolgaanpak herstelmaatregelen bodem, kennisontwikkeling en -deling, robuuste uitvoering, het financiële kader en *governance*, monitoring en evaluatie.

Een belangrijk onderdeel van deze bodemafspraken is de financiering van de apparaatskosten. Deze afspraken worden op dit moment verder uitgewerkt me de betrokken partijen. We informeren u daarover op het moment dat deze afspraken zijn bekrachtigd.

<u>Context bodemafspraken</u>

Met de invoering van de Omgevingswet, naar verwachting op 1 juli 2022, verschuiven de bodemtaken gedeeltelijk naar gemeenten. De provincie blijft onder de Omgevingswet het bevoegd gezag voor de situaties die onder het overgangsrecht vallen, grondwaterverontreinigingen en bodem op complexe bedrijventerreinen. Samen met de gemeenten in onze provincie en de omgevingsdiensten werken wij aan een soepele overdracht van de bodemtaken de zogenaamde 'warme overdracht'.

Provincie
Noord-Holland

Toelichting op uitvoeringsprogramma's OD's

(Bijlage bij registratienummer 1728950/1729000)

Financiering bodemtaken 2022

Financieel is 2022 een bijzonder jaar, met een wijziging in wetgeving en herverdeling van bevoegd gezag taken halverwege het jaar voor bodem. Gemeenten hebben hun begrotingen voor 2022 reeds vastgesteld. Landelijk zijn de bodemafspraken 2022-2030 nog in bewerking. Vooruitlopend op de landelijke afspraken bodem 2022-2030 hebben we besloten de bijdrage aan de omgevingsdiensten voor de uitvoering van de bodemtaken in 2022 te continueren op basis van de bijdrage 2021. Dit doen we om recht te doen aan het principe van betrouwbaar opdrachtgeverschap, het noodzakelijke kwaliteitsniveau te kunnen garanderen en om de onrust over de bekostiging van de bodemtaken bij de omgevingsdiensten voor het kunnen continueren van hun werkzaamheden in 2022 weg te nemen.

De uitgaven voor uitvoering van provinciale bodemtaken door de omgevingsdiensten in Noord-Holland bedraagt € 3,5 miljoen per jaar. In de voorliggende DVO/UVO voor de omgevingsdiensten wordt uitgegaan van een vergoeding voor 2022 gelijk aan 2021. Het betreft een eenmalig uitgangspunt voor uitvoering bodemtaken in 2022. Met deze wijze van financiering vanuit de provincie krijgen alle omgevingsdiensten de zekerheid dat de werkzaamheden voor bodemtaken in 2022 zijn gegarandeerd. Wel zullen we ze vragen om de bodemtaken te monitoren zodat duidelijk wordt wat de verdeling is tussen de provinciale en gemeentelijke taken en wat de verschuiving hierin is ten gevolge van de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Op deze wijze kunnen we ook komend jaar sturing geven aan de aanpak van ernstige bodemverontreiniging, diffuse verontreiniging, nieuwe verontreinigingen en gebiedsgericht grondwaterbeheer. En wordt de robuuste uitvoering van de bodemtaken voor 2022 in zijn geheel gewaarborgd. Ook krijgen we zicht op de verdeling van de taken onder de Omgevingswet door adequate monitoring, zodat we de omvang van de provinciale bodemtaken onder de omgevingswet goed in beeld hebben ten behoeve van het bepalen van een vergoeding voor 2023 en verder.

Omgevingsdienst
noordzeekanaalgebied

Zaanstad, december 2021

Hierbij bieden wij u en de provincie Noord-Holland het voorstel voor de uitvoeringsovereenkomst (UVO) 2022 van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) aan. Deze UVO geeft uw college inzicht in de voorgenomen activiteiten van de OD NZKG voor uw provincie.

In 2022 werken we met dezelfde inhoudelijke afspraken of prioriteiten als in 2021 tenzij afwijking noodzakelijk is. Deze overeenkomst geldt dan ook als bijlage van de actualisatie 2021 van de Uitvoeringsovereenkomst 2017 – 2020 en geeft alleen de afwijkingen aan ten opzichte van 2021.

De afspraak is dat het eindbedrag van UVO 2022 vastgesteld wordt op €18.787.461,00, waarbij de verwachte extra inzet voor Tata in een apart traject doorlopen wordt, en daardoor geen onderdeel is van dit bedrag. Daarbij melden wij wel dat zowel in 2021 als verwacht in 2022 er mogelijk in de exploitatie meer inzet en uren aan de orde zijn dan passend in het in de meerjarenbegroting vastgestelde budget. Dit zal door OD NZKG strak gemonitord en regelmatig met de provincie Noord-Holland besproken worden.

Sinds de validatie van de PGF-systematiek in 2018 zijn er een aantal ontwikkelingen met een (groot) effect op de benodigde inzet op de vergunningverlening bij zowel gemeentelijke als provinciale bedrijven. Met name de complexiteit van de vergunningaanvragen en de stijgende volumevraag is hier debet aan. De bestaande inrichtingen dienden meer aanvragen in dan in 2017/2018.
In deze Uitvoeringsovereenkomst is er extra aandacht voor Ketentoezicht. Dit sluit aan bij de aanbevelingen uit de diverse rapporten van de Rekenkamer en het Van Aartsenrapport waarin de onderwerpen milieucriminaliteit en ondermijning benadrukt worden. De drie in 2021 gestarte pilots, t.w. e-waste, grondstromen en asbest, worden als een aparte opdracht van de provincie gezien.

Dit programma vormt het instrument om onze inzet voor het jaar 2022 vast te stellen en daarbij ook te bepalen welke capaciteit en financiële middelen daarvoor benodigd zijn. Het VTH-uitvoeringsprogramma, dat op grond van onder meer de Wabo, het Besluit omgevingsrecht (Bor) en de Ministeriële Regeling omgevingsrecht (Mor) dient te worden vastgesteld, is in die zin te beschouwen als de leidraad bij de uitvoering van de door de OD NZKG te verrichten activiteiten.

Voor de algemeen geldende contractuele afspraken met betrekking tot het beleggen en het uitvoeren van taken verwijzen wij u naar het Dienstverleningshandvest Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2017 (DVH, waarin de rechten en plichten van u als opdrachtgever en de OD NZKG als opdrachtnemer zijn bepaald) en naar de meerjarige Uitvoeringsovereenkomst (UVO 2017-2020, het contract tussen u als opdrachtgever en de OD NZKG als opdrachtnemer). De kwaliteit van de uitvoering is vastgelegd in de methodiek Uniform Uitvoeringsniveau 2016 van de OD NZKG. Ons beleid ten aanzien van uitvoering van VTH-taken is vastgelegd in de VTH-Strategie 2019-2022.

De totale omvang van onze dienstverlening bedraagt voor het jaar 2022 € 18.787.461,00.

Indien akkoord ontvangen wij graag één door u ondertekend exemplaar retour.

Aldus overeengekomen en ondertekend te Zaandam op ……	Aldus overeengekomen en ondertekend te Haarlem op ……..
De voorzitter van de OD NZKG, namens deze,	Provincie Noord-Holland Namens de commissaris van de Koning,
de directeur van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied,	Gedeputeerde (Toezicht op) omgevingsdiensten Noordzeekanaalgebied en IJmond
mevrouw L. de Maat	de heer J. Olthof

[evt. Inkooporder nummer : ……]

ACTUALISATIE 2022
van de
Uitvoeringsovereenkomst
2017 – 2020
December 2021 Provincie
Noord-Holland – OD NZKG

Inhoudsopgave

A. UITVOERINGSOVEREENKOMST 2017 - 2020 5

B. Afspraken 2022 7
Benodigde uren en financiële middelen 7

Financiering Tata Steel 8

1. Jaarprogramma 2022 Milieu 9
1.1 Waar wijkt 2022 af van 2021 9
1.2 Kaders voor uitvoering 9
1.3 Analyse risicogestuurd werken als basis voor de inzet 2022 10
1.4 VTH-uitvoering in het outputpakket 10
1.5 Energiebesparing 12
1.6 Inzet uren en middelen 13

2. Jaarprogramma 2022 Bouw 14
2.1 Waar wijkt 2022 af van 2021. 14
3.1 Waar wijkt 2022 af van 2021 16
3.2 Inzet uren en middelen 16

4. Programma Randvoorwaardelijk 2022 17
4.1 De Omgevingswet 17
4.2 Bezwaar en beroep 17
4.3 Inzet uren en middelen 18

5. Mogelijk nieuwe onderwerpen voor 2022 18

A. UITVOERINGSOVEREENKOMST 2017 - 2020

Actualisatie 2022

OMGEVINGSDIENST NOORDZEEKANAALGEBIED

PARTIJEN

Provincie Noord-Holland, gevestigd te Haarlem aan de Dreef 3, hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer J. Olthof, handelende ter uitvoering van het besluit van Gedeputeerde Staten van 7 december 2021, met kenmerk 1728950/1728995 hierna te noemen: 'Opdrachtgever

en

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, gevestigd Ebbehout 31 te Zaandam, hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevrouw M. Schuurmans-Wijdeven, voorzitter van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, handelende ter uitvoering van het besluit van het dagelijks bestuur van 2021, hierna te noemen: 'Opdrachtnemer';

Gezamenlijk te noemen Partijen,

OVERWEGENDE DAT

- in 2017 de Uitvoeringsovereenkomst 2017-2020 (foutief genoemd UVO 2017-2021 en hierna te noemen UVO 2017-2020) is afgesloten voor vier jaren waarbij is aangegeven dat deze overeenkomst jaarlijks wordt geactualiseerd;
- de artikelen in Deel A van de UVO 2017-2020 onverkort van kracht blijven, met uitzondering van artikel 5.1 en 5.4, zie hieronder;
- de Omgevingswet naar verwachting per 1 juli 2022 in werking treedt;
- de Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht is vastgesteld door Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland d.d. 27 juni 2016 en in het Omgevingsbesluit per 1 juli 2022 de uitvoering van het basistakenpakket door omgevingsdiensten is vastgelegd;
- vanwege de komst van de Omgevingswet in 2022 is besloten om deze periode van 2017-2020 stilzwijgend te verlengen met de periode van 1 jaar te verlengen totdat de Omgevingswet in werking treedt;
- voor zover de Actualisatie 2022 afwijkt van de UVO 2017-2020 de bepalingen van de Actualisatie 2022 voor gaan.

GELET OP

- § 5.2 van de Wabo en het Besluit VTH en de Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht d.d. 27 juni 2016, welke met de inwerkingtreding van de Omgevingswet vervangen worden door Afdeling 18.3 van de Omgevingswet en afdeling 13.2 van het Omgevingsbesluit;
- de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2016;
- het Dienstverleningshandvest 2017 van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied;
- de 'Toelichting methodiek Uniform Uitvoeringsniveau' vastgesteld door het AB d.d. 14-12-2016;
- de 'Notitie Prestatiegericht financieren' van november 2016 vastgesteld door het AB d.d. 14-12-2016;
- het feit dat de Uitvoeringsovereenkomst 2017-2020 een Dienstverleningsovereenkomst is als bedoeld in artikel 36 van de Gemeenschappelijke Regeling;

Artikelen

1. De Opdrachtgever verleent aan de Opdrachtnemer de opdracht tot het uitvoeren van de taken zoals omschreven in de UVO 2017-2020 aangevuld met de aanpassingen van deze Actualisatie 2022.
2. Deze Overeenkomst wordt aangehaald als: 'Actualisatie 2022 van de Uitvoeringsovereenkomst 2017-2020 Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied en provincie Noord-Holland.
3. Vanwege de komst van de Omgevingswet in 2022 is besloten om deze periode van 2017-2020 stilzwijgend met telkens 1 jaar te verlengen totdat de Omgevingswet in werking treedt.
4. Voor zover de Actualisatie 2022 afwijkt van de UVO 2017-2020 gaan de bepalingen van de Actualisatie 2022 voor.

Artikel 5

1 Deze Overeenkomst treedt in werking op 1 januari 2022 en wordt aangegaan voor de duur van 1 jaar.
2. Indien een van de Partijen tijdens de looptijd van de Overeenkomst constateert dat het voor een behoorlijke uitvoering geboden is om wijzigingen aan te brengen in de te verlenen diensten, dan wel deze aan te vullen, treden Partijen hierover in overleg.
3 Uiterlijk zes maanden voor afloop van deze Overeenkomst treden Partijen met elkaar in overleg over een eventuele aanpassing van deze Overeenkomst. Indien in dit overleg niet tot overeenstemming wordt gekomen of als het overleg niet plaatsvindt, wordt de Overeenkomst na afloop van de termijn telkens met een periode van 1 jaar stilzwijgend verlengd totdat de Omgevingswet in werking treedt.
4 Deze Overeenkomst kan tussentijds worden gewijzigd of aangevuld indien Partijen dit schriftelijk met elkaar zijn overeengekomen.

B. Afspraken 2022

Inleiding

Naar verwachting treedt de Omgevingswet 1 juli 2022 in werking. Waarschijnlijk is uiterlijk in januari 2022 duidelijk of deze datum ook haalbaar wordt geacht. De Omgevingswet heeft onder meer als gevolg dat verschillende taken van bevoegd gezag wordt gewijzigd (decentralisatieslag) en er zal een wijziging in het Basistakenpakket plaatsvinden.

Wijzigingen van bevoegd gezag kan plaatsvinden op de taken rondom bodem, grondwater, ontgrondingen, gesloten bodemenergiesystemen, en reclame, inrit- en kaptaken bij provinciale inrichtingen. Op inhoud vinden wijzigingen plaats op o.a. bouw (Wkb), mobiele puinbrekers, omgevingsveiligheid, geluid en milieubelastende activiteiten.

Per opdrachtgever wordt uitgewerkt wat de gevolgen zijn. Omdat op dit moment nog veel onduidelijk is qua inwerkingtredingsdatum en de gesprekken nog lopen met elke opdrachtgever over de taakwijzigingen is het niet opportuun om de UVO 2022 te verdelen in een eerste half jaar op basis van de huidige wetgeving en PDC en een tweede half jaar op basis van de Omgevingswet en de nieuwe PDC. Deze UVO 2022 is dan ook een volledige actualisatie van de UVO 2021. Als in januari 2022 blijkt dat de Omgevingswet inderdaad op 1 juli 2022 in werking treedt zullen wij met een addendum de wijzigingen rondom de Omgevingswet vastleggen. In dit addendum zal dan ook de wijze van afrekening worden opgenomen.

Het jaar 2022 zal dan worden gebruikt om de strategisch inhoudelijke prioriteiten te evalueren om vanaf 2023 een nieuwe vierjarige Uitvoeringsovereenkomst vast te stellen.
Als blijkt dat de Omgevingswet wordt uitgesteld naar 1 januari 2023 zal direct een nieuwe vierjarige Uitvoeringsovereenkomst worden vastgesteld op basis van de nieuwe taken onder de Omgevingswet en de nieuwe PDC.

Benodigde uren en financiële middelen

Totaaloverzicht	Uren 2022	Bedrag 2022
Bouw output	1.162	€ 121.510
Bouw regie	7.166	€ 749.349
Bouw Materieel taakgebonden budgetten	-	€ 15.000
Bouw totaal	**8.328**	**€ 885.859**
Bodem output	16.503	€ 1.725.687
Bodem regie	3.425	€ 358.152
Bodem Materieel taakgebonden budgetten	-	€ -
Bodem totaal	**19.928**	**€ 2.083.840**
Milieu / Brzo output	58.716	€ 6.139.922
Milieu / Brzo regie	57.086	€ 5.969.483
Milieu / Brzo Materieel taakgebonden budgetten	-	€ 1.566.190
Milieu / Brzo totaal	**115.802**	**€ 13.675.594**
Randvoorwaardelijk Kern	14.438	€ 1.509.748
Randvoorwaardelijk programma overstijgend	6.000	€ 627.420
Randvoorwaardelijk taakgebonden budgetten	-	€ 5.000
Randvoorwaardelijk totaal	**20.438**	**€ 2.142.168**
Totaal	**164.495**	**€ 18.787.461**

Financiering Tata Steel

Voor het overzicht, in dit stuk gaan we uit van een reguliere UVO met uren voor Tata Regie, daarnaast de extra gelden voor het uitvoeringsprogramma 2020-2022. Inmiddels is duidelijk geworden dat de feitelijke inzet op dit dossier onverminderd veel aandacht vraagt, dit vertaald zich in meer vergunning aanvragen, meer bezwaar en beroep en meerdere handhavingstrajecten.
We zien dat de resultaten vanuit het uitvoeringsprogramma zichtbaar worden, diverse vergunningen worden aangescherpt.

Tata Steel heeft de ambitie om vóór 2050 CO2-neutraal staal te gaan produceren. Tata Steel zet in op de omslag naar waterstof. Hiervoor moeten voor 2030 de eerste grote stappen worden gemaakt. Naast waterstof als oplossing zal naar verwachting de afvang van CO2 in enige vorm ook noodzakelijk zijn voor het realiseren van de ambities. De wet en regelgeving is nog sterk in ontwikkeling op het gebied van innovaties gericht op de klimaatopgave.

Deze stappen zullen leiden tot een metamorfose van het Tata terrein, zoals we dat nu kennen. Naast de te verwachte bouwvergunningen zullen de benodigde extra vergunningen scherp moeten worden opgesteld conform de huidig ingezette koers. Maar het zal ook vragen om inzet van nieuwe gespecialiseerde kennis op diverse terreinen. Gezien de innovatieve technologieën vraagt dit significant meer inzet van expertise bij m.e.r.-procedures, vergunningverlening en toezicht op alle milieuthema's inclusief de externe afstemming met andere overheden en ketenpartners. De verwachting is dat rijks- en provinciale projectenprocedures voor deze extra vergunningaanvragen zullen worden opgestart om de vergunningen gecoördineerd en versneld te kunnen doorlopen.
In de kaderbrief van 2022 en de kaderbrief van 2023 zal hier ook melding van gemaakt worden.

De ontwikkelingen gaan effect hebben op de benodigde inzet van de OD NZKG, hiervoor lopen naast deze UVO gesprekken met de opdrachtgever.

1. Jaarprogramma 2022 Milieu

In dit hoofdstuk maken wij inzichtelijk wat de wijzigingen zijn ten opzichte van het programma Milieu in 2021.

1.1 Waar wijkt 2022 af van 2021

Milieu
Naar aanleiding van media-aandacht voor datacenters op verschillende momenten in 2020 en 2021 en ook de bestuurlijke en maatschappelijke aandacht, is er in 2021 een duidelijke richting gekozen wat betreft de bevoegdheidsverdeling op grond van de Wabo bij datacenters. Hierbij volgt de OD NZKG de landelijke Infomil-lijn, die sinds september 2020 bestaat. In deze Infomil-lijn staan gewijzigde inzichten over de beoordeling van het vermogenscriterium bij datacenters en andere bedrijven met grote (stook)installaties. Conform de Infomil-lijn vallen grote datacenters boven een bepaald vermogen onder het provinciaal bevoegd gezag.
Naast de bevoegdheidskwestie zijn ook andere aspecten bij de datacenters milieutechnisch en maatschappelijk relevant. Denk hierbij aan duurzaamheid, het watergebruik en opslag en gebruik van gevaarlijke stoffen. Een ander onderwerp dat relevant zou kunnen zijn is de geluidszonering rond datacenters, waarbij ook ruimtelijke aspecten aan de bod kunnen komen.

De OD NZKG is in de zomer van 2021 gestart met een inventarisatie van het eigen bedrijvenbestand op de Infomil-lijn. Bedrijven zijn afgelopen september aangeschreven om (milieu)relevante gegevens bij de OD NZKG in te dienen. Hieruit kan blijken dat bedrijven vergunningplichtig worden en/of van bevoegd gezag Wabo wisselen van gemeente naar provincie Noord-Holland. Deze bevoegdheid geldt Wabo-breed, dus zowel voor milieu als voor bouwen, als voor andere Wabo-onderdelen.
Echter, de eerste aanschrijving heeft geresulteerd in een beperkte indiening van de gevraagde gegevens door de datacenters. Daarom heeft de OD NZKG er nu voor gekozen om in 2022 via een controle methodiek aan de datacenters de gevraagde gegevens in te laten dienen. De provincie Noord-Holland zal op de hoogte worden gebracht van het resultaat van deze inventarisatie en over de vervolgstappen en consequenties. Dit zou onder andere kunnen inhouden dat er meer vergunningprocedures dan nu gepland en begroot, opgestart zullen moeten worden.

1.2 Kaders voor uitvoering

De kaders voor de uitvoering van de milieutaken zijn vastgelegd in de Wabo en de PGF-systematiek. Een verbijzondering van het kader wordt beschreven in de regionale VTH-strategie OD NZKG 2019-2022.

De uitvoeringsopgave wordt gemaakt op basis van het vastgestelde uniforme uitvoeringsniveau in combinatie met een actueel bedrijvenbestand. Het bedrijvenbestand wordt jaarlijks per 1 september herijkt. Voor het UVP 2022 is sprake van een lichte toename naar 150 bedrijven.
Het bedrijven bestand is met vier bedrijven, 2 type C en 2 Rie overig, gegroeid in vergelijking met 2021 naar 150 bedrijven. Totale extra kosten € 53.079.

Bedrijvenbestand per 1 september 2021

Product	Aantal inrichtingen per 1 september 2021
A R&T Niet-meldingsplichtige bedrijven	-
B1 R&T Meldingsplichtige bedrijven beperktere milieu-impact	17
B2 R&T Meldingsplichtige bedrijven zwaardere milieu-impact	4
C R&T Vergunningplichtige bedrijven	4
Provinciale BRZO Regulering & Toezicht	24
Rie Overig Regulering & Toezicht (M&L+M&I)	77

1.3 Analyse risicogestuurd werken als basis voor de inzet 2022

Voor PNH is er een stijging van 36 aanvragen in 2017 naar 53 in 2021 zonder dat het aantal inrichtingen substantieel is gegroeid. Daarnaast is er een stijging voor oprichtingsvergunningen. Van 3 in de validatiejaren naar zeker 12 in 2021, waarbij kenmerkend is dat oprichtingsvergunningen uitgebreide en tijdrovende procedures zijn. Meerdere van deze oprichtingsvergunningen hebben een relatie met de circulaire economie of de energietransitie.

1.4 VTH-uitvoering in het outputpakket

Door de uitvoering van de wettelijke VTH-taken draagt de OD NZKG bij aan het beleidsdoel "een gezond leefklimaat". De OD NZKG deelt deze taken op in enerzijds vergunningverlening & regulering en anderzijds toezicht & handhaving. De volgende taken zijn gepland voor 2022.

Milieuvergunningen

Product	Begroting 2021	Begroting 2022
Meldingen/kennisgevingen Wm	11	1
Maatwerkbesluiten	12	5
Omgevingsvergunningen milieu	71	100
Waarvan actualisaties	29	10
Actualisatietoetsen	1	2
MER beoordelingstoets	8	8

Om ruimte te bieden voor maatwerk per opdrachtgever om onze aanpak thematisch in te richten en daarmee effect per thema te verhogen hebben we vooralsnog een 70% planning opgenomen. Dit biedt ruimte voor het opnemen van speerpunten en projectgelden voor inhoudelijke thema's (energiebesparing, circulaire economie, Afval (water) en ZZS, ketenbeheersing, ondermijning) maar ook voor het door ontwikkelen van ons toezicht instrumentarium (preventief toezicht; onder andere het geven van voorlichting, het maken van promotiemateriaal of intensief toezicht).

Toezicht en handhaving RIE 4 en BRZO bedrijven

Milieucontroles

	Begroting 2022
1e Controle	80

BRZO controles en aantal controles Rie4 bedrijven

	Begroting 2022 voor PNH
1e Wabo Controle bij Brzo bedrijven	70
1e Wabo Controle bij de RIE4 en de risicovollere RIE-bedrijven	58

Aantallen GWBG, ontgrondingen, RBML, etc

Product	Begroting totaal
Meldingen/kennisgevingen Wm	11
Maatwerkbesluiten	12
Omgevingsvergunningen milieu	135
Waarvan actualisaties	24
Actualisatietoetsen	2
MER beoordelingstoets	14

Voor 2022 zijn de fysieke controles aan de hand van risico analyse ingepland. Tevens heeft een bedrijf altijd wel één of meerdere milieuverplichtingen of kunnen wij rapportages opvragen naar aanleiding van klachten of ongewone voorvallen. Dit is moeilijk planbaar vanwege de coronabeperkingen en daardoor lastig in te schatten. Echter, we houden hier in de capaciteitsplanning zoveel mogelijk rekening mee.

Plustaken	Begroting 2022
Afgegeven ontheffingen aardkundige monumenten - lichte aantasting	2
Afgegeven ontheffingen aardkundige monumenten - zware aantasting	1
Verleende ontgrondingsvergunningen	9
MER-beoordelingsbesluiten ontgrondingen	Niet in te schatten
Afgegeven TUG ontheffingen	16
Afgegeven ontbrandingstoestemmingen	52
Afgehandelde meldingen Vuurwerkbesluit	61
Ontvangen meldingen Vuurwerkbesluit	Niet in te schatten
Totaal afgehandelde vergunningen Waterwet	99
Nieuwe vergunning Waterwet verleend	64
Bestaande vergunning Waterwet gewijzigd	20
Bestaande vergunning Waterwet ingetrokken	15
MER-beoordelingsbesluiten Waterwet	Niet in te schatten

1.5 Energiebesparing

De verdeling van de inzet is gebaseerd op de procentuele bijdrage aan het totale milieupakket.
Binnen deze UVO is € 68.000 gereserveerd ten behoeve van energiebesparing bij bedrijven.

1.6 Inzet uren en middelen

Dat leidt tot de volgende inzet van uren/ middelen.

Milieu en Brzo - output						
Product niveau 1	**Product niveau 2**	**Kengetal**	**Tarief**	**Begroot aantal 2022**	**Begroot uren 2022**	**Bedrag**
B1 R&T Meldingspl bdrvn beperktere milieu-impact		2,1	€ 104,57	17	36	€ 3.733
B2 R&T Meldingspl bdrvn zwaardere milieu-impact		9,8	€ 104,57	4	39	€ 4.099
C R&T Vergunningplichtige bedrijven		55,8	€ 104,57	4	223	€ 23.340
Gem Brzo en Rie 4 Regulering & Toezicht		453,7	€ 104,57	24	10.889	€ 1.138.642
Provinciale Brzo Regulering & Toezicht		892,0	€ 104,57	24	21.408	€ 2.238.635
Rie Overig Regulering & Toezicht (M&L+M&I)		198,0	€ 104,57	77	15.246	€ 1.594.274
Regulering & Toezicht Grondwaterbescherming/Ontgrondingen	Ontgrondingen (F3)	60,5	€ 104,57	9	545	€ 56.938
Regulering & Toezicht Waterwet	Waterwet actualisatie (F1)	74,9	€ 104,57	20	1.498	€ 156.646
	Waterwet eindigend (F1)	74,9	€ 104,57	15	1.124	€ 117.484
	Waterwet nieuw (F1)	74,9	€ 104,57	64	4.794	€ 501.267
Vuurwerkbesl, RBML, Sportmotoren Reg & Toezicht	RBML	22,6	€ 104,57	16	362	€ 37.813
	Vuurwerkbesluit	22,6	€ 104,57	113	2.554	€ 267.051
Totaal Milieu en Brzo output				**387**	**58.716**	**€ 6.139.922**

Milieu en Brzo - regie						
Product niveau 1	**Product niveau 2**	**Kengetal**	**Tarief**	**Begroot aantal 2022**	**Begroot uren 2022**	**Bedrag**
Milieu Regie	Advies VTH programmering & uitvoeringsbeleid		€ 104,57	650	650	€ 67.971
	Intensieve handhaving		€ 104,57	750	750	€ 78.428
	Programmatisch actualiseren (extra)		€ 104,57	1.150	1.150	€ 120.256
	Regulering & Toezicht overige		€ 104,57	250	250	€ 26.143
Milieu Advies	Milieuadvisering		€ 104,57	9.580	9.580	€ 1.001.781
	IOV		€ 104,57	1.142	1.142	€ 119.419
Brzo Regie	Afvalzorg		€ 104,57	2.370	2.370	€ 247.831
	Intensieve handhaving Brzo		€ 104,57	6.050	6.050	€ 632.649
	Kennis en expertise		€ 104,57	570	570	€ 59.605
	Landelijke brzo+ en samenwerken inde regio		€ 104,57	3.304	3.304	€ 345.499
	Regulering & toezicht Tata Steel		€ 104,57	13.300	13.300	€ 1.390.781
	Regulering&toezicht landelijke thema's		€ 104,57	5.785	5.785	€ 604.937
	Risicoanalyse voor toezicht (basisbeeld)		€ 104,57	760	760	€ 79.473
	Uitvoeringskaders Brzo		€ 104,57	1.243	1.243	€ 129.981
Projecten Milieu/Brzo	Digitalisering		€ 104,57	500	500	€ 52.285
	Ondermijning		€ 104,57	500	500	€ 52.285
	Uitvoeringsprogramma Tata		€ 104,57	9.182	9.182	€ 960.162
Totaal Milieu en Brzo regie				**57.086**	**57.086**	**€ 5.969.483**

2. Jaarprogramma 2022 Bouw

In dit hoofdstuk maken wij inzichtelijk *hoe* het programma bouw bijdraagt aan de beleidsopgaven en *wat* wij daarvoor aan activiteiten leveren. In het Noordzeekanaalgebied wordt het steeds drukker: meer industrie, meer mobiliteit en een forse woningbouwopgave. De klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen van de landelijke en lokale overheden zijn belangrijke kaders bij de uitvoering van onze werkzaamheden.

2.1 Waar wijkt 2022 af van 2021.

Regulering & Toezicht grote bouwwerken (BOM B1, B4, B5, B6)
In 2019 is besloten de inzet op dit bouw product niet op basis van een kengetal als output af te rekenen maar op regie en de validatie van het kengetal met max. 2 jaar te verlengen (2019 en 2020). De komst van de Omgevingswet is nog maar 1 jaar weg, voorgesteld wordt om daarop anticiperend dit product nog een jaar op regiebasis af te rekenen in 2022; dit geeft de meeste stabiliteit in de te begrote inzet per opdrachtgever en dan kan met de invoering van de Omgevingswet en WKB dit product opnieuw worden bezien.

Brandveiligheid
Op dit moment valt, gezien het aanscherpen van de Corona maatregelen, niet te voorspellen hoe in 2022 de inspecties conform planning uitgevoerd kunnen worden.

Dat de VTH-taken bij bedrijven en kantoren van opdrachtgevers, niet vallend onder het BTP, alleen voor een periode van minimaal 4 jaar door de OD NZKG worden overgenomen.

2.2 Inzet uren en middelen

Dat leidt tot de volgende inzet van uren/ middelen.

Jaarprogramma 2022 Bouw

Bouw - output						
Product niveau 1	**Kengetal**	**Tarief**	**Begroot aantal 2022**	**Begroot uren 2022**	**Bedrag**	
Regulering brandveiliggebruik	5,8	€ 104,57	25	145	€	15.163
Regulering & Toezicht Wabo overig (sloop, kap etc	27,0	€ 104,57	15	405	€	42.351
Toezicht brandveilig gebruik	10,2	€ 104,57	60	612	€	63.997
Totaal Bouw output			**100**	**1.162**	**€**	**121.510**

De decentralisatie van taken met het in werking treden van de Omgevingswet heeft invloed op de taken in het werkveld bouw.

Bouw - regie							
Product niveau 1	**Product niveau 2**	**Kengetal**	**Tarief**	**Begroot aantal 2022**	**Begroot uren 2022**	**Bedrag**	
Bouw Maatwerk	Regulering & Toezicht Bouw PNH/PU		€ 104,57	2.500	2.500	€	261.425
	Regulering & Toezicht BOM B8 (complex)		€ 104,57	3.650	3.650	€	381.681
	Reguliere Handhaving		€ 104,57	400	400	€	41.828
	Vooroverleg		€ 104,57	275	275	€	28.757
	Klacht/incidentmelding Bouw		€ 104,57	12	12	€	1.255
Ketenmelding Sloop/Asbest	Sloop regulier		€ 104,57	329	329	€	34.404
Totaal Bouw regie				**7.166**	**7.166**	**€**	**749.349**

Op het moment van het in werking treden van de overeenkomst is er nog onvoldoende duidelijkheid over de datum van in werking treden van de Omgevingswet. De inzet van tijd en uren op de extra taken is dan ook nog niet op genomen in deze Uitvoeringsovereenkomst.

3. Jaarprogramma 2022 Bodem

De decentralisatie van taken met het in werking treden van de Omgevingswet heeft invloed op de taken in het werkveld bodem.
Op het moment van het in werking treden van de overeenkomst is er nog onvoldoende duidelijkheid over de datum van in werking treden van de Omgevingswet. De inzet van tijd en uren op de extra taken is dan ook nog niet op genomen in deze Uitvoeringsovereenkomst.

3.1 Waar wijkt 2022 af van 2021

Er ligt een voorstel voor een kenniscentrum Bodem in de landelijke kennisinfrastructuur Amsterdam. Dit kenniscentrum wordt naar verwachting ingebracht bij de OD NZKG. Er is landelijke financiering beschikbaar (via provincie) van € 100K voor verschillende OD's.
Vanwege de bestuurlijke fusie van de gemeente Weesp met de gemeente Amsterdam eind maart 2022 zal de provincie Noord-Holland voor het eerste kwartaal 2022 de bodemtaken uitvoeren. Vanaf het tweede kwartaal worden deze taken overgedragen aan de gemeente Amsterdam.

3.2 Inzet uren en middelen

Dit leidt tot de volgende inzet van uren/middelen.

Bodem - regie				
Product niveau 1	**Product niveau 2**	**Begroot aantal 2022**	**Begroot uren 2022**	**Bedrag**
Bodem Regie	Wbb Grote/complexe sanering (A1a)	475	475	€ 49.671
	Intensieve handhaving	400	400	€ 41.828
Bodem Advisering	BeleidsAdvies bodem	1.400	1.400	€ 146.398
IGH/Ketentoezicht/Surveillance		1.150	1.150	€ 120.256
Totaal Bodem regie		**3.425**	**3.425**	**€ 358.152**

Bodem - output				
Product niveau 1	**Product niveau 2**	**Begroot aantal 2022**	**Begroot uren 2022**	**Bedrag**
Bodemsanering beperkte impact	BUS tijdelijk uitplaatsing (D1)	150	1.380	€ 144.307
Bodemsanering beperkte impact	Wbb Handeling niet ernstig verontreinigd (D1)	4	37	€ 3.848
Bodemsanering gemiddelde impact	BUS-mobiel/immobiel (C1)	28	1.019	€ 106.578
Bodemsanering grote impact	Wbb nazorg saneringslocaties (B1)	10	457	€ 47.755
Bodemsanering grote impact	Wbb Nieuw geval bodemverontreiniging (B1)	10	441	€ 46.069
Bodemsanering grote impact	Wbb Reguliere sanering (B1)	60	2.695	€ 281.792
Bodemsanering lichte impact	Wbb 10m3/KGV- melding (E1)	100	50	€ 5.229
Bodemsanering wijziging	BUS wijziging melding (C1)	70	189	€ 19.764
Bodemsanering wijziging	Wbb Wijziging sanering (B1)	60	162	€ 16.940
Bodemsanering zware impact	Wbb illegale sanering (A1b)	8	272	€ 28.443
Bodemtoepassing beperkte impact	Bbk Tijdelijke opslag (D2)	10	46	€ 4.810
Bodemtoepassing beperkte impact	Bbk Verontreinigde grond (Industrie/Wonen)(D2)	20	92	€ 9.620
Bodemtoepassing gemiddelde impact	Bbk Grootschalige bodemtoepassing (C2)	150	390	€ 40.782
Bodemtoepassing lichte impact	Bbk Toepassing schone grond (E2)	2	3	€ 272
Toezicht bestaande WKO installaties	Waterwet bestaand (F2)	650	9.100	€ 951.587
Totaal Bodem output		**1.332**	**16.332**	**€ 1.707.795**

4. Programma Randvoorwaardelijk 2022

4.1 De Omgevingswet

De voorbereiding door de OD NZKG voor de Omgevingswet valt onder twee producten uit de huidige PDC, te weten het randvoorwaardelijke product nieuwe wet- en regelgeving en het product Omgevingswet per opdrachtgever. De uren in de UVO 2022 voor nieuwe wet- en regelgeving blijven hetzelfde. De uren voor het product Omgevingswet per opdrachtgever zijn afhankelijk van hetgeen te verwachten is qua advisering voor deze opdrachtgever.

De OD NZKG werkt op alle vlakke gestaag door om klaar te zijn voor de start van de Omgevingswet op 1 juli 2022. In 2022 zal de voorbereiding gericht zijn op het intern opleiden van de medewerkers zowel inhoudelijk als op houding en gedrag. Daarnaast worden de werkprocessen aangepast en aangesloten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Ook zal geoefend worden met nieuwe instrumenten als omgevingstafels en participatie. Tevens zal gestart worden met een intensief driejarig traject om alle inrichtingen om te zetten naar milieubelastende activiteiten.

Met alle opdrachtgevers werkt de OD NZKG samen naar de inwerkingtreding van de Omgevingswet, door onder meer advisering op de nieuwe kerninstrumenten omgevingsvisies, omgevingsplannen, omgevingsverordening en het oefenen met omgevingstafels. Door de samenbundeling van expertise in de OD NZKG op de thema's milieu, geluid, omgevingsveiligheid, bodem en bouw kunnen alle deelnemers in de OD NZKG gezamenlijk én afzonderlijk in 2021 en volgende jaren efficiencywinst boeken in deze veelomvattende opgave.

In 2022 zal de wijziging op de Omgevingsverordening verder worden afgerond. Daarnaast werken de OD NZKG en de provincie nauw samen als het gaat om diverse inhoudelijke onderwerpen als het gaat om grondwater, ondergrond, bodem en omgevingsveiligheid.
Tevens zal gestart worden met een intensief driejarig traject om in ons bedrijvenbestand alle inrichtingen om te zetten naar milieubelastende activiteiten (mba's) De Omgevingswet verandert immers het aangrijpingspunt van de milieuregulering van de inrichting naar de mba's. Voor een goede uitoefening van het bevoegd gezag en onze milieutaken is inzicht in die mba's noodzakelijk. Omdat de systematiek nieuw is, ontbreken ervaringscijfers en jurisprudentie. Dat maakt de omzetting ingewikkeld en de inzet ervoor moeilijk te ramen. Voor omzetting van alle 17.667 bedrijven bij de OD NZKG lopen de kostenramingen uiteen van € 0,9 mln. tot € 3,9 mln. Dit laatste bedrag is gebaseerd op de inschatting door ODNL. Voorlopig gaan we uit van de helft van dit bedrag en van uitvoering in drie gelijke jaarschijven. Voor de provincie Noord-Holland heeft de omzetting van inrichting naar de mba's een beperkte impact en maakt geen onderdeel uit van deze UVO.

4.2 Bezwaar en beroep

De inzet hiervoor blijft toenemen, de UVO is hierop aangepast.

4.3 Inzet uren en middelen

Dat leidt tot de volgende inzet van uren/ middelen.

Randvoorwaardelijk Kern			
Product niveau 1	**Product niveau 2**	**Begroot uren 2022**	**Bedrag**
Account		3.103	€ 324.508
Risicobeheersing	Consignatiedienst	778	€ 81.332
	Risico- en Informatiegestuurd werken	1.113	€ 116.433
Procesondersteuning	Mandatenbeheer	100	€ 10.508
	Regieburo	6.752	€ 706.051
	Wob	441	€ 46.089
Nieuwe wet- en regelgeving		2.150	€ 224.826
Totaal Randvoorwaardelijk kern		**14.438**	**€ 1.509.748**

Materieel taakgebonden budget	**Bedrag 2021**	**Wijziging €**	**Bedrag 2022**
Materieel budget Bouw		€ 15.000	€ 15.000
Materieel budget Milieu	€ 1.477.728	€ 88.462	€ 1.566.190
Materieel budget Randvoorwaardelijk	€ 70.000	€ -65.000	€ 5.000
Totaal	**€ 1.547.728**	**€ 38.462**	**€ 1.586.190**

5. Mogelijk nieuwe onderwerpen voor 2022

Voor 2022 verwachten we een aantal nieuwe onderwerpen die in de huidige UVO niet zijn opgenomen en waar we zeker aandacht en capaciteit voor moeten vrijmaken. Deze onderwerpen zijn o.a.:

- Van Wob naar Woo;
- Regionaal kennis-/schakelpunt Bodem;
- Cybersecurity;
- Strafrecht (Rekenkamer).

UITVOERINGSPROGRAMMA 2022

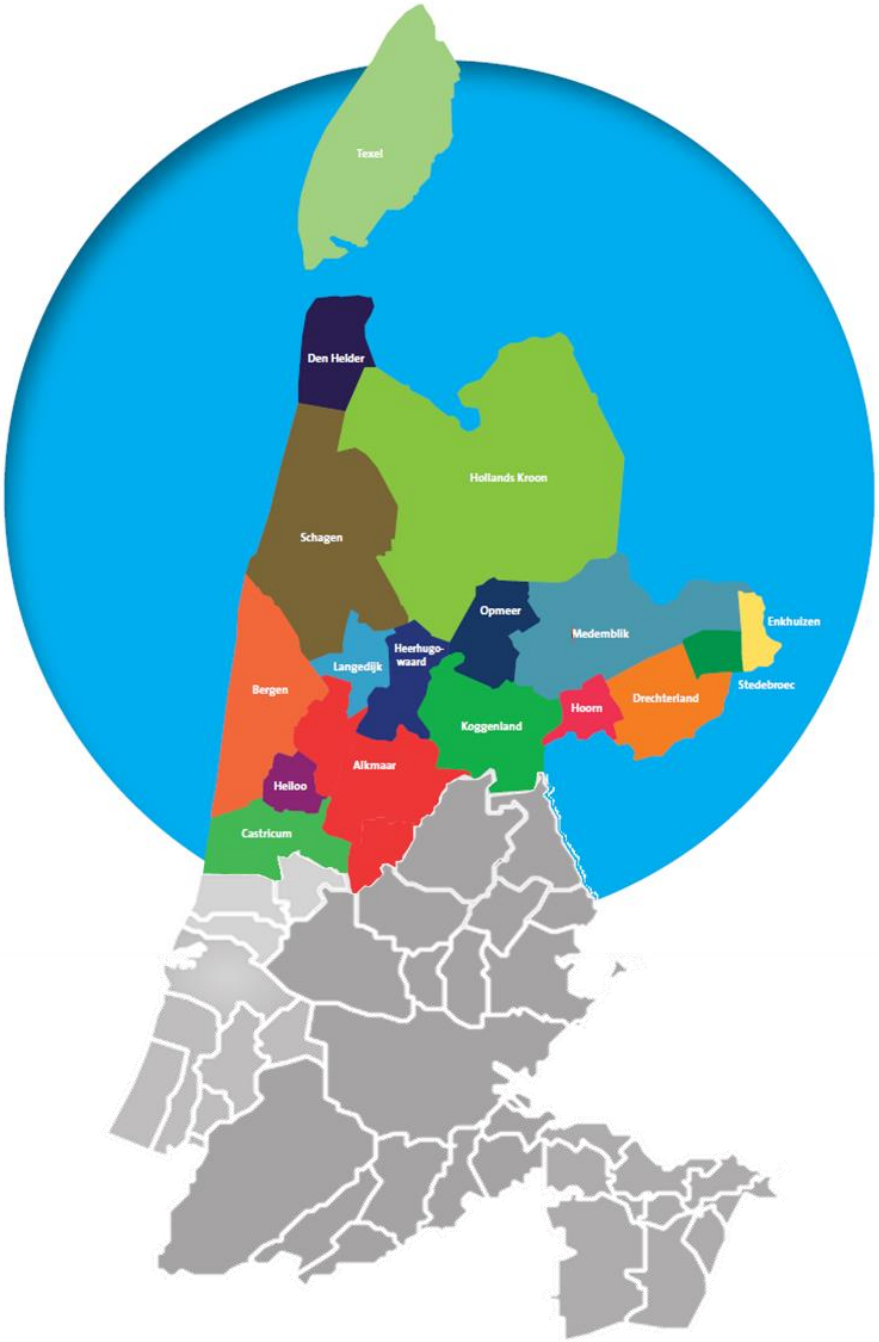
Voor de VTH-taken uitgevoerd door de

omgevingsdienst nhn

Algemeen

DEEL 1

'Onder VTH-Strategie OD NHN 2021-2023 (Wabo)'

UITVOERINGSPROGRAMMA 2022 1

ALGEMEEN 3

Doel van het uitvoeringsprogramma 3
Vertrekpunten & Ontwikkelingen 3
AFBAKENING 4
Randvoorwaarden | omstandigheden 4
Opbouw 4
LEVEL PLAYING FIELD 5
Samenwerking met partners 5
Kwaliteitscriteria 5
Beleidscyclus 6
Werkzaamheden algemeen 6

VERDIEPING 8

Begrippen 8
Ontwikkelingen 9
Werkzaamheden algemeen 19
Aanvragen & Meldingen - (VTH) 19
Omgevingsvergunningsaanvragen & Meldingen of overige aanvragen 19
Actualisering, wijziging en intrekking omgevingsvergunningen 20
Aanvragen tot het treFFen van een gelijkwaardige maatregel 20
Maatwerkvoorschriften 21
Aanvragen - (niet VTH) 22
Subsidieaanvragen 22
Handhaving 23
Preventie 23
Toezicht 23
Bepaalde verboden en naleving regels gesteld bij of krachtens de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, Wet natuurbescherming, wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden en de Wet milieubeheer 23
Sancties 24
Opleggen van (bestuurlijke) sancties ter handhaving en ten uitvoer leggen van regels 24
Klachten/Handhavingsverzoeken/calamtiteiten 25
Advies 27
Advies Verstrekken (uitsluitend extern) 27
Advies verstrekken (informeel) / Vooroverleg voeren 27
Divers 28
Cluster bijzondere trajecten 28
Randvoorwaardelijk 30
Proces- en VTH ondersteuning 30
Samenwerking en ontwikkeling 30
Databeheer 30
Overige randvoorwaarden en omstandigheden 31

ALGEMEEN

Het uitvoeringsprogramma (UP) 2022 wordt aan de colleges van B&W van de gemeenten en het college van GS van provincie Noord-Holland ter vaststelling voorgelegd en vormt daarmee voor die bestuursorganen 'het uitvoeringsprogramma' zoals bedoeld in artikel 7.3 van het Besluit omgevingsrecht (Bor), voor zover zij de betreffende taken bij de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN) hebben ondergebracht.
De colleges maken het UP 2022 bekend aan de gemeenteraden, respectievelijk provinciale staten.

DOEL VAN HET UITVOERINGSPROGRAMMA

Het uitvoeringsprogramma bevat het specifieke uitvoeringsprogramma per deelnemer en een compacte beschrijving van de geleverde producten en diensten. Een uitvoeringsprogramma is ook bedoeld om te kunnen anticiperen en acteren op ontwikkelingen, waaronder het actueel blijven aan de (laatste) wet- en regelgeving.

Aanvullend wordt met de UP 2022 verder invulling gegeven aan de testperiode voor de deelnemers/opdrachtgevers om ervaring op te doen in het werken met de 'Producten- & Dienstencatalogus' (hierna: PDC).

VERTREKPUNTEN & ONTWIKKELINGEN

In dit UP 2022 zijn de werkzaamheden beschreven die de OD NHN in 2022 geraamd heeft om uit te voeren. Het is niet ongewoon dat accenten binnen de werkzaamheden verschuiven. Bijvoorbeeld door wisseling van prioriteiten van deelnemers, wijzigingen in wet- en regelgeving of door wijzigingen in de vraag of conjunctuur, kan een specifiek product of dienst meer aandacht vragen dan verwacht. Dit kan van invloed zijn op het UP 2022. Als zich een dergelijke situatie voordoet, wordt in overleg met de betreffende opdrachtgever, binnen of buiten het UP 2022, naar oplossingen gezocht en afspraken gemaakt. Het is vanzelfsprekend dat in de kwartaalrapportages daarvan melding wordt gemaakt.

De regionale VTH-Strategie 2021-2023 (hierna: VTH-strategie) van gemeenten en provincie vormt het vertrekpunt voor het grootste deel van de taken die in dit UP 2022 zijn beschreven. In de VTH-strategie hebben de gemeenten (binnen het verzorgingsgebied van de OD NHN) en provincie Noord-Holland (hierna: provincie), invulling gegeven aan een doelmatige uitoefening van de uitvoerings- en handhavingstaken. De VTH-strategie geeft inzicht in onder andere de meerjarige doelen, daarbij toe te passen strategieën en de wijze van prioriteren van deze taken. Daarnaast wordt er ingegaan op uitgangspunten/randvoorwaarden, criteria en werkwijzen.

Ook zijn er werkzaamheden die volgen uit (landelijke, provinciale, (boven)regionale en lokale) ontwikkelingen, meegenomen in het UP 2022.

VERDIEPING (*Ontwikkelingen*)

AFBAKENING

De OD NHN voert een aantal wettelijk vastgelegde basistaken uit. Deelnemers zijn verplicht om deze af te nemen. Daarnaast biedt de OD NHN een aantal diensten als plustaken aan. De toegevoegde waarde van de OD NHN ligt in de bundeling van deskundigheid, ervaring en competenties. De gemeenten en provincie kiezen zelf of zij deze plustaken afnemen.

Dit UP 2022 ziet op zowel de basis- als plustaken, op het gebied van (vergunnings)aanvragen, meldingen, toezicht en handhaving (VTH), en overige plustaken (zoals subsidieaanvragen, adviezen, fysieke leefomgeving, ruimtelijke plannen en ontwikkelingen, et cetera), die de OD NHN uitvoert voor de gemeenten en provincie.

RANDVOORWAARDEN | OMSTANDIGHEDEN

- Het programma 'Een sterker fundament' is de basis voor de doorontwikkeling van de Omgevingsdienst: de doorontwikkeling naar 'een onafhankelijke betrouwbare kennispartner die haar klant centraal stelt';
- Het (door)ontwikkelen van een heldere en volledige producten- en dienstencatalogus. De taken die de OD NHN uitvoert en kan uitvoeren staan in deze producten- en dienstencatalogus (PDC) beschreven. Hierin staan de producten en diensten die door de OD NHN aan de zeventien gemeenten in Noord-Holland Noord en de provincie Noord-Holland kunnen worden geleverd;
- Uniforme dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) en mandaatbesluiten;
- Uniforme uitvoering. Als gemeenten strategische doelen hebben geformuleerd die een specifiek milieuthema raken neemt de OD NHN die op in het uitvoeringsprogramma. Dit gebeurt met inachtneming van een uniforme en efficiënte werkwijze. Het uitgangspunt is 'level playing field' in de uitvoering van de wettelijke taken. Voor lokale prioriteiten van gemeenten zal apart moeten worden onderzocht wat de impact daarvan is op de taakuitvoering van de OD NHN en hoe deze kunnen worden ingepast;
- Klachten kunnen 24/7 worden doorgegeven via website of telefoon. Alle klachten worden opgepakt of er wordt voor gezorgd dat de verantwoordelijke instantie de klacht in goede orde ontvangt. Bij calamiteiten is een consignatiedienst 24/7 inzetbaar.
- De afzonderlijke afdelingen Regulering Leefomgeving en Toezicht & Handhaving waarborgen een scheiding tussen de taken in het kader van vergunningverlening enerzijds en toezicht en handhaving anderzijds. Hiermee is gewaarborgd dat de medewerkers en het management die verantwoordelijk zijn voor het afgeven van een vergunning, niet ook toezicht houden of handhaven op diezelfde vergunning;
- Om te voorkomen dat na verloop van tijd de toezichthouder te lang verantwoordelijk is voor handhaving van eenzelfde inrichting, worden medewerkers periodiek gerouleerd over de inrichtingen. Het uitgangspunt is dat medewerkers iedere drie jaar rouleren.

VERDIEPING (*Overige randvoorwaarden | omstandigheden*)

OPBOUW

De hoofdstukindeling is als volgt:

- Algemeen deel (uniform)
- Opdrachtgever deel (opdrachtgever specifiek)
- Verdieping: specifieke bijlagen (opdrachtgever specifiek)
- Verdieping: algemene bijlagen (uniform)

Algemene organisatieontwikkelingen en bedrijfsvoeringaspecten staan in andere documenten zoals het Visiedocument 2018-2022, het Bedrijfsplan 2019-2023, de Masterplannen ICT, HRM en Communicatie, het Programmaplan Implementatie Omgevingswet en het programma "Een sterker fundament" en zijn om die reden niet opgenomen.

LEVEL PLAYING FIELD

Voor alle OD NHN taken geldt zoveel mogelijk het principe van een ‘level playing field’ (LPF). Het level playing field (gelijk speelveld) heeft als uitgangspunt dat initiatieven en activiteiten in een gelijke situatie gelijk worden behandeld. De OD NHN wil een LPF-niveau bereiken dat wordt onderschreven door alle deelnemers van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noord-Holland Noord.

De OD NHN heeft niet alleen zelf het doel om de taken volgens het LPF-principe uit te voeren, maar zet zich in om ook regionaal, provinciaal en nationaal zoveel mogelijk volgens dit principe te werken.

SAMENWERKING MET PARTNERS

De OD NHN werkt met een groot aantal partners samen bij de uitvoering van haar taken op landelijk, provinciaal, (boven)regionaal en lokaal niveau. Op landelijk niveau zijn de omgevingsdiensten verenigd in OD.nl, waaronder verschillende programma's en beraden lopen die zien op vergunningverlening, toezicht en handhaving en specialistische taken. Van hieruit wordt ten aanzien van een reeks aspecten en activiteiten besproken hoe uitvoering gegeven kan worden aan de VTH-taken. Samen met de andere OD's in Noord-Holland wordt specifiek samengewerkt op de thema's die ons op provinciaal niveau binden, bijvoorbeeld met betrekking tot ketenactiviteiten, energiebesparing, bodemkwaliteit en opleiding. Lokaal wordt samengewerkt met politie, justitie en gemeenten bij de aanpak van specifieke casussen. Hierover vindt op (boven)regionaal/provinciaal eveneens overleg plaats, bijvoorbeeld in het selectie-overleg, milieu informatie-overleg en het RIEC.

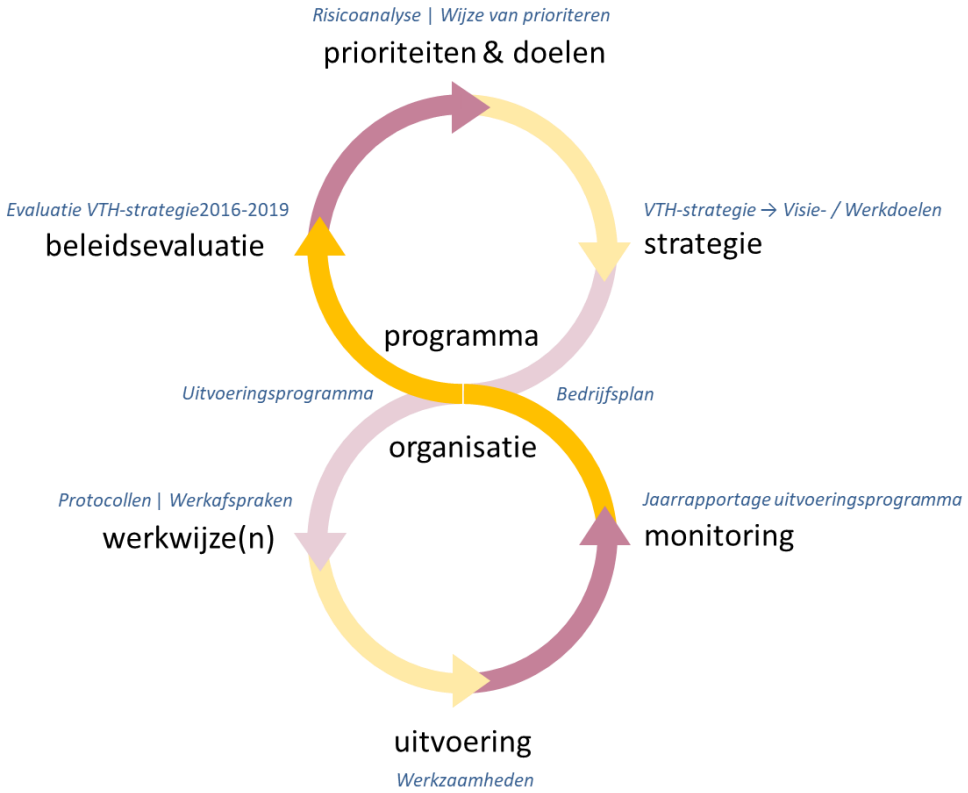
KWALITEITSCRITERIA

Landelijk zijn in de Kwaliteitscriteria 2.2 eisen opgesteld voor vergunningverlening, toezicht en handhaving aan het proces, de inhoud (zoals de strategieën) en de kritieke massa (robuustheid). Deze afspraken zijn verder uitgewerkt in de Wabo en in het Besluit omgevingsrecht (Bor). In de provinciale Verordening kwaliteit VTH is vastgelegd dat de omgevingsdiensten voor de uitvoering aan de landelijke kwaliteitscriteria moeten voldoen.

De borging van ‘kwaliteitseisen’ gebeurt door middel van een verordening. Deze verordening is door elke opdrachtgever individueel vastgesteld. Op hoofdlijnen ziet de inhoud van deze verordeningen op een brede verantwoordelijkheid van gemeenten en provincies voor kwaliteit. Het gaat dan om thuistaken, die een college ‘in eigen huis’ verricht, de basistaken die krachtens de wet in opdracht van een college door omgevingsdiensten worden verricht en de plustaken, die een college naast de basistaken heeft belegd bij de omgevingsdienst. Voorwaarde is dat voldaan wordt aan de kwaliteitseisen.

BELEIDSCYCLUS

Met de VTH-strategie is een nieuwe beleidscyclus gestart. Dit UP 2022 is de volgende procesfase in deze cyclus.

Big 8

WERKZAAMHEDEN ALGEMEEN

De werkzaamheden die de OD NHN kan uitvoeren staan in de PDC beschreven. Hierin staan de producten en diensten die door de OD NHN aan de zeventien gemeenten[1] in de regio en de provincie Noord-Holland kunnen worden geleverd.

In de PDC is die informatie opgenomen die voor de opdrachtgever nodig is voor het maken van de juiste keuzes ten behoeve van de jaaropdracht. Dit betreft onder meer:

Niveau Cluster:	*Omschrijving*
	Beoogd resultaat
	Toelichting

Niveau product	*Omschrijving*
	Beoogd resultaat
	Type product
	Opdrachtgever
	Termijn
	Toelichting

In dit document wordt primair inzichtelijk gemaakt hoe er invulling wordt gegeven aan de in de VTH-strategie bepaalde richting. Om dit eenduidig en navolgbaar te doen worden de onderwerpen uit de VTH-strategie als drager genomen. Vervolgens worden de producten bij deze onderwerpen geplaatst.

[1] Vanaf 1 januari 2022 zullen de gemeenten Heerhugowaard en Langedijk naar verwachting opgaan in de gemeente Dijk en Waard.

Op deze manier kan inzichtelijk gemaakt worden wat naast de productinformatie, opgenomen in het productenboek, relevant is voor het product zoals o.a. concretisering indicatoren, werkwijze, monitoring en inzichten.

Aanvullend kan door een eenduidige opbouw van de tabellen de informatie opdrachtgeverspecifiek gemaakt worden door aan de algemene tabellen o.a. geraamde aantallen en kosten toe te voegen.

VERDIEPING (*Werkzaamheden algemeen - AANVRAGEN & MELDINGEN*)

VERDIEPING (*Werkzaamheden algemeen - HANDHAVING*)

VERDIEPING

Begrippen

Actueel: dat wat op dit moment bestaat of van kracht is;

Adequaat: op de juiste manier;

Aandachtig: duidelijk, handhaafbaar en naleefbaar;

Basistaken: omvatten alle in artikel 7.1 Besluit omgevingsrecht, genoemde werkzaamheden (taken);

Beheerd: duidelijk wie de zorg en verantwoordelijkheid heeft;

Bescherming leefmilieu: tegen verontreiniging, van mens en milieu (in het bijzonder van de ecosystemen die van belang zijn voor de werking van de biosfeer en die betrekking hebben op de voedselvoorziening), de gezondheid en de andere aspecten van het menselijk leven;

Competenties: verzamelnamen voor leerbare vaardigheden en kennis, een stukje aangeboren persoonlijkheid en intelligentie en tot slot drijfveren;

Doeltreffend: toegespitst op de concrete situatie of de locatie;

Efficiënte werkwijze: met veel en snel resultaat, waarbij geen onnodige tijd, geld of uren gebruikt worden;

Innovatie: invoering van iets nieuws;

Level Playing Field: initiatieven en activiteiten worden in een gelijke situatie gelijk behandeld;

Missie: het belangrijkste doel van een organisatie;

Onderhouden: het goed houden;

OPF: Outputfinanciering;

Open: volledige inzichtelijkheid van de werkzaamheden/handelingen voor iedereen;

Optimaal: het best mogelijk;

Plustaken: omvatten alle niet in artikel 7.1 Besluit omgevingsrecht, (impliciet) genoemde werkzaamheden voor vergunningverlening, handhaving en toezicht;

Spontaan: als men iets direct, zonder lang nadenken zegt of doet, of als iets daar blijk van geeft;

Strategie: bekwaamheid om (met behulp van de ter beschikking staande middelen) gestelde visie- of werkdoelen te bereiken;

Uniform: elke aanvraag wordt op dezelfde wijze beoordeeld;

Vaardigheid: datgene waar iemand bedreven in is. Vaardigheden zijn doorgaans leerbaar. Dit in tegenstelling tot persoonlijkheidskenmerken en karaktereigenschappen, die meer je stijl of houding bepalen ten opzichte van vaardigheden;

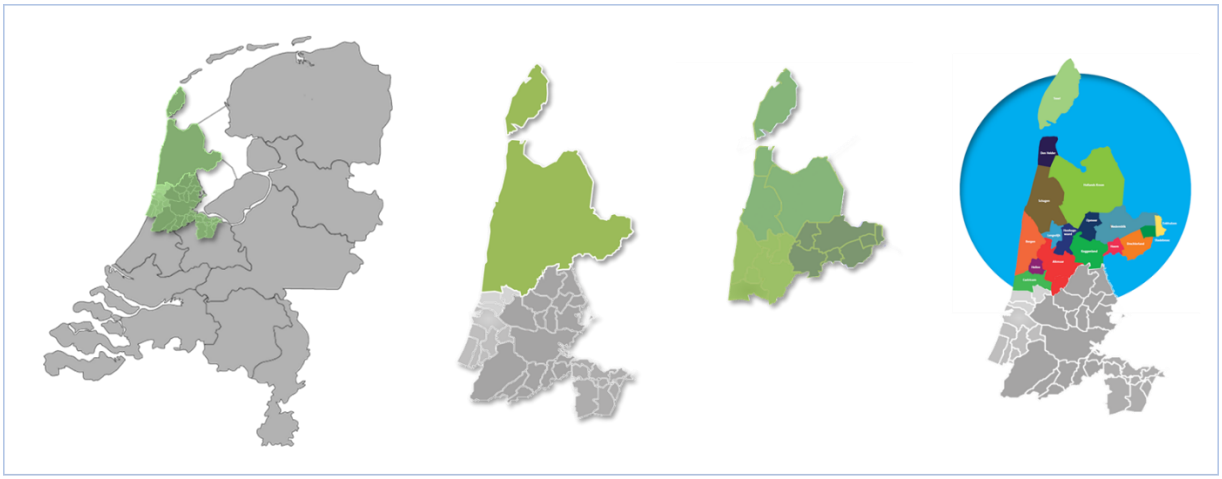
Visie: de manier waarop je tegen onderwerpen aankijkt, die vertaald wordt in visiedoelen en -ambities en die recht doet aan de missie;

Voortvarend: direct en met de juiste inzet;

Zorgvuldig: de beoordeling van aanvragen verloopt voorspelbaar, transparant, juridisch juist en achteraf verifieerbaar.

Ontwikkelingen

Er is sprake van een dynamische omgeving waarin zowel sprake is van voorzienbare als onvoorzienbare ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen kunnen inspanning vragen op verschillende niveaus:

De verschillende ontwikkelingen worden hier beschreven. In het opdrachtgeversdeel worden werkzaamheden die voortvloeien uit deze ontwikkelingen nader toegelicht.

ALGEMEEN

- WEELABEX: Waste Electric and Electronic Equipment LABel of Excellence (hierna: WEELABEX) geeft uniforme regels voor inzameling, opslag, transport, verwerking, recycling en hergebruik van ewaste. Er zijn WEEELABEX-normen en -verplichtingen opgesteld.

- Zeer Zorgwekkende Stoffen: De emissie van Zeer Zorgwekkende Stoffen (hierna: ZZS) is een thema waarvoor extra aandacht vanuit het Rijk wordt gevraagd. ZZS zijn stoffen die gevaarlijk zijn voor mens en milieu. Dit kan zijn omdat ze bijvoorbeeld kankerverwekkend zijn, de voortplanting belemmeren en/of zich in de voedselketen ophopen.

  Energiebesparing bij bedrijven: Naast de stimuleringskant zal de nadruk ook steeds meer komen te liggen op toezicht en handhaving van de informatie- en energiebesparingsplicht bij bedrijven. Hiermee wordt mede invulling gegeven aan het Energieakkoord 2013 en het Klimaatakkoord. Ook wordt verder ingezet op een Provinciaal Energiebesparingsakkoord (samen met de vier Noord-Hollandse omgevingsdiensten). Toezicht en handhaving dat de OD NHN uitvoert op de informatie-en energiebesparingsplicht (de EML-controles) wordt zo efficiënt mogelijk uitgevoerd. Het databeheer rond dit toezicht is in ontwikkeling in relatie tot onder andere het landelijk e-loket. Doel is een zo optimaal mogelijke monitoring van de behaalde energiebesparing.

- Asbestdaken: In 2019 is het wetsvoorstel voor een asbestdakenverbod verworpen. De minister heeft in 2020 samen met provincies, diverse gemeenten, brancheverenigingen, Milieu Centraal en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de 'Samenwerkingsverklaring aanpak asbestdaken' ondertekend. Deze partijen zetten, onder het Programmabureau Versnellingsaanpak Asbestdakensanering, gezamenlijk de schouders onder een volgende stap voor een asbestdakenvrij Nederland. Daarbij wordt onder andere uitdrukkelijk gekeken naar koppelkansen zoals zonnepanelen voor asbest. De OD NHN heeft voor de regio een asbestdakeninventarisatie uitgevoerd. Deze is in 2021 geactualiseerd en gedeeld met het Programmabureau. Het blijkt dat ook in Noord-Holland Noord nog een groot oppervlakte aan asbestdaken aanwezig is. De OD NHN blijft de gemeenten informeren over de (mogelijke) acties rond de asbestdaken.

- Lood bij speeltuinen: Het RIVM concludeert in 2016 dat blootstelling aan lood bij jonge kinderen al bij geringe hoeveelheden effect heeft op de hersenontwikkeling. De provincie Noord-Holland heeft onderzoek laten uitvoeren naar lood in de bodem bij bijna 500 speelplekken in Noord-Holland Noord. Dat gebeurde op plekken waar de OD NHN op basis van historische gegevens concludeerde dat daar mogelijk hogere concentraties lood in de bodem zit. De laatste speeltuinen zijn nu gesaneerd. Het vervolg op dit project is om verder te kijken naar de volkstuinen en schooltuinen.

- Energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie: Alle gemeenten hebben zonder uitzondering een grote opgave op het gebied van energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie. Deze opgaves komen vanuit Europese ontwikkelingen, landelijke ontwikkelingen als het Klimaatakkoord en het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie, en ook vanuit eigen lokale en regionale ambities en afspraken. In de menukaart is aangegeven welke taken en rollen de omgevingsdienst voor de gemeenten kan invullen. De rol die OD NHN hierbij kan vervullen varieert - afhankelijk van de wens van de gemeente- van een beleidsadviserende- tot een uitvoerende rol. Zowel op lokaal niveau als op regionaal- en bovenregionaal niveau is de OD NHN initiator of coördinator van projecten. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

  Regionaal energiebesparingsprogramma woningen Noord-Holland: Met deze regeling hebben samenwerkende Noord-Hollandse gemeenten subsidie aangevraagd bij provincie Noord-Holland voor het opstellen en uitvoeren van een samenhangend regionaal programma 2018-2022 waarmee eigenaren/bewoners worden gestimuleerd om verduurzamingsmaatregelen te treffen. Het programma bestaat uit het energieloket en activiteiten waarmee eigenaren/bewoners worden gestimuleerd daadwerkelijk te investeren in verduurzaming. De OD NHN is voor de regio Alkmaar en Westfriesland de penvoerder en rapporteert hierover aan provincie Noord-Holland.

  Communicatie Aardgasvrij wonen: De overheid heeft besloten dat in 2050 onze energievoorziening volledig duurzaam zal zijn. Dat betekent verandering voor de manier waarop we leven, wonen, werken en ons verplaatsen. Samen met 15 gemeenten en het energieloket is de communicatiecampagne 'Wij doen Wat' ontwikkeld. Een instrument voor gemeenten om inwoners te informeren over de mogelijkheden die er zijn tussen nu en 2050 hun huishouden stapsgewijs aardgas vrij te maken. De OD NHN coördineert de invulling en uitvoering van dit project

  Subsidieregelingen voor duurzaamheid: Zowel energie besparen als het opwekken van duurzame energie draagt direct bij tot het verlagen van de CO_2-uitstoot. Gemeenten kunnen door middel van het verstrekken van subsidie net dat kleine zetje geven wat vaak nodig is om bewoners over de streep te trekken. De OD NHN is deskundig op dit gebied en kan samen met de gemeente een subsidieregeling opstellen die aansluit bij de duurzaamheidsambities van de gemeenten en de regelingen die vanuit provincie of Rijk op dit gebied worden gefaciliteerd. De OD NHN kan voor de gemeenten de uitvoering van de subsidieregeling verzorgen.

De volgende activiteiten op de 'menukaart' kan de OD NHN leveren op het gebied van energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie:

- Circulaire Economie: De omgevingsdienst zet samen met gemeenten en provincie in op circulair. Regionaal stimuleren we het meedoen aan pilots voor het circulair aanbesteden in de grond-, weg- en waterbouw. We organiseerden een werksessie met betonketenpartners en gemeenten. In februari 2021 organiseerden we samen met de gemeente Alkmaar en de regio West-Friesland de week van de circulaire economie met zeven livestreams, waarin ondernemers vertellen en laten zien hoe zij circulaire stappen zetten. Hieraan wordt in 2022 weer een vervolg gegeven. Circulair Westfriesland is voortvarend van start gegaan met een stevige actie-agenda en met Barbara Harskamp van de OD NHN als coördinator en gezicht hiervan. Landelijk werken we met drie andere omgevingsdiensten samen aan onderzoek naar de geschiktheid van het VTH-instrumentarium om te sturen op circulaire bedrijfsvoering. Dit is een opdracht vanuit het Interprovinciaal Overleg (IPO). Het deelonderzoek dat wij uitvoeren is gericht op de agrarische sector, waarin onze organisatie gespecialiseerd is. De resultaten van het onderzoek worden in het najaar gedeeld.

- Geluid: De OD NHN zet kennis, ervaring en capaciteit in om overlast van geluid te voorkomen en eventueel te bestrijden.

  Evenementen: De OD NHN adviseert gemeenten om in hun evenementenvergunningen geluidnormen op te nemen en maatregelen te treffen. Daarnaast worden op jaarbasis ongeveer 130 kleine en grote evenementen op de naleving van de geluidnormen gecontroleerd;

  Horeca en geluid: De OD NHN voert preventief zogenaamde 'horecaronden' uit voor diverse gemeenten. Periodiek en naar aanleiding van klachten en verzoeken tot handhaving wordt er ook gecontroleerd of horecagelegenheden geluidsoverlast veroorzaken;

  Geluidsoverlast is aandachtspunt: De beleving geluid en geluidsoverlast is en blijft een groot aandachtspunt bij de uitvoering van onze werkzaamheden;

  Geluidsanering wegverkeerslawaai: Voor veel gemeenten wordt geluidsanering als gevolg van wegverkeerslawaai uitgevoerd. De OD NHN richt zich hierbij op woningen die langs drukke provinciale en gemeentelijke wegen liggen en een te hoge geluidsbelasting ondervinden. De OD NHN is met behulp van subsidie bezig met het verbeteren van het akoestisch woon- en leefklimaat van in totaal circa 3.680 woningen in 35 projecten. Met de komst van de Omgevingswet vervalt niet alleen de subsidieregeling,

maar moeten gemeenten ook rekening houden met veranderingen. De verhoging van de huidige saneringsdrempel voor gemeentelijke wegen en sporen naar 70 dB is zo'n verandering. Door deze grens van 70 dB valt voor gemeenten een deel van de huidige saneringsvoorraad af. Echter, de wegen met een maximumsnelheid van 30 km/uur én woningen die na 1986 gebouwd zijn, tellen juist weer wel mee.

Ten aanzien van het thema geluid onder de Omgevingswet, zal er nogal wat voorbereidend werk worden gedaan om de aan de gemeenten toegewezen, nieuwe taken op een goede en vooral juiste wijze te kunnen uitvoeren. Aangezien het hier vooral gaat om nieuwe taken die de OD NHN op dit moment niet voor de gemeenten uitvoert, ligt de verantwoordelijkheid in eerste instantie bij de gemeenten. Uiteraard kan de OD NHN deze taken voor de gemeenten (en in samenspraak met de gemeenten) gaan uitvoeren.

Om taken tijdig te kunnen uitvoeren zal vroegtijdig gestart worden met de voorbereiding van de hiervoor noodzakelijke werkzaamheden:

- *Basiskaart geluidemissie wegverkeer*: De geluidzone en de hogere waarde voor de ten hoogste toelaatbare geluidbelasting keren in de huidige vorm niet terug onder de Omgevingswet. De functie van de geluidzone wordt overgenomen door de aandachtsgebieden die behoren bij de geluidproductieplafonds en die meer dan de huidige zones gebaseerd zullen zijn op de voorkeurswaarde. De functie van het hogere waarde-besluit wordt overgenomen door het geluidproductieplafond waar het gaat om provinciale wegen. Bij gemeentewegen, waterschapswegen en lokale spoorwegen wordt de functie van de geluidzone overgenomen door de **basiskaart** en het systeem van preventie en monitoring. Zo gelden er regels bij het vaststellen van een omgevingsplan dat aanleg of wijziging van een weg mogelijk maakt, of leidt tot meer dan 1,5 dB toename van de geluidemissie van bestaande wegen. Veel gemeenten in de regio NHN hebben echter nog onvoldoende informatie om een basiskaart op te stellen. De OD NHN zou hier een centrale rol in kunnen vervullen.
- *GPP's voor gezoneerde industrieterreinen*: Artikel 2.11a Omgevingswet (verplichte omgevingswaarden gemeente voor geluidproductie industrieterreinen): "Bij omgevingsplan worden in ieder geval als omgevingswaarden geluidproductieplafonds vastgesteld rondom industrieterreinen waar bij algemene maatregel van bestuur aangewezen activiteiten kunnen worden verricht die in aanzienlijke mate geluid kunnen veroorzaken.". De huidige gezoneerde bedrijventerreinen voldoen hier niet aan. De OD NHN kan deze transitie uitvoeren.

Voor beide taken geldt dat er in de daaropvolgende jaren wel rekening moet worden gehouden met beheer en onderhoud.

- Natuur: De OD NHN is verantwoordelijk voor de uitvoering van de provinciale taken binnen de gehele provincie Noord-Holland op het gebied van de groene wetgeving. Daarbij gaat het onder meer over de VTH-taken die zien op de bescherming van soorten, de bescherming van Natura 2000-gebieden, houtopstanden, faunabeheer en schadebestrijding. Daarbij zijn wij tevens als partner actief betrokken bij de kennisontwikkeling en verdere uitwerking van verschillende onderwerpen en vraagstukken behorend bij het thema natuur. Bijvoorbeeld stikstof, de regionale energiestrategie, klimaatverandering, de verduurzamingsopgave bij bestaande bouw, natuur- en gebiedsontwikkeling en de huidige woningbouwopgave.
  Ook is de OD NHN vraagbaak en adviseert zij de gemeenten op het gebied van de Wet natuurbescherming bij ruimtelijke ingrepen en ruimtelijke plannen. De OD NHN is eveneens betrokken bij projecten en evenementen die een beoogd effect hebben op de bescherming van dieren en natuur. Hierbij wordt bij voorkeur ingezet op een nauwe samenwerking tussen overheidsinstanties en de combinatie met andere projecten gezocht; rekening houdend met de maatschappelijke context.

  Samen wordt er gezocht naar een mooie balans tussen o.a. recreatieve mogelijkheden, natuureducatie en de bescherming van gebieden en soorten. Er is de voorgaande jaren een fors stijgende trend in het aantal adviesaanvragen Natuur. Door de landelijke ontwikkelingen rond stikstof is sinds oktober 2019 (na de nieuwe release van de rekentool "Aerius Calculator") het aantal aanvragen van bijna alle gemeenten fors gestegen. Door diverse uitspraken en nieuwe wetgeving in 2021 is de advisering constant aan verandering onderhevig.

Op dit moment (juli 2021) is de verwachting dat het aantal adviesaanvragen met betrekking tot stikstof zal afnemen. De aanvragen die beoordeeld moeten worden vragen vaak wel meer tijd.

- Opvang inheemse diersoorten: De OD NHN verleent ontheffingen voor de opvangcentra waar inheemse dieren[2] terecht kunnen en zien toe op de handhaving van de regels op de opvangcentra. Op initiatief van de toezichthouders van OD NHN is een actieve samenwerking ontstaan tussen de afdeling beleid van de provincie Noord-Holland, de afdeling toezicht en handhaving van de OD NHN en verschillende houders van opvangcentra. Dit heeft geleid tot provinciale subsidies die de opvangcentra helpen om te kunnen voldoen aan de geldende wet- en regelgeving. Ook worden voorstellen gedaan voor verbetering van communicatie, het rapportageproces en aanpassing van wetgeving op provinciaal en landelijk niveau.

- Ruivangsten: De populatie ganzen in Nederland groeit en moet worden beheerd. Door hun graasgedrag veroorzaken de ganzen schade aan gewassen en graslanden in landbouw-, recreatie- en natuurgebied. Met hun uitwerpselen vervuilen ze ligweiden, golfbanen, zwemwateren en plassen. Rondom Schiphol veroorzaken de ganzen een risico op de vliegveiligheid. Om de ganzenpopulatie te beheren, kunnen ze worden bejaagd/ruivangsten (vangen en doden) en worden eieren geschud of geprikt zodat ze niet meer kunnen uitkomen. De toezichthouders van de OD NHN houden toezicht op de uitvoering van de jacht en zijn bij alle ruivangsten in de provincie Noord-Holland aanwezig.

- Zwemmen in Noord-Holland: Zwemmen in Noord-Holland kan op zo'n 160 aangewezen zwemlocaties in oppervlaktewater of in de ruim 300 badinrichtingen. De OD NHN houdt toezicht op waterkwaliteit, hygiëne en veiligheid. Dit wordt gedaan door onder meer laboratoriumanalyses te beoordelen en controles te doen bij de badinrichtingen en zwemlocaties.

- Bodem: De OD NHN zet zich in voor een toekomstbestendige bodem en voert werkzaamheden uit in het kader van de Wet bodembescherming, in opdracht van de provincie Noord-Holland. Vergunningverlening, toezicht en handhaving van bodemtaken worden uitgevoerd met betrekking tot het Besluit bodemkwaliteit (BBK), Bodemenergiesystemen (BES) en de Wet bodembescherming (Wbb). De OD NHN voert het toezicht risicogestuurd uit. Voor de risicoanalyse en prioriteitsbepaling van de bodemtaken (BBK, BES en Wbb) wordt gebruik gemaakt van een systematiek die door deskundigen in eigen huis is ontwikkeld. Bij elke melding of sanering wordt aan de hand van checklists bepaald of een administratieve dan wel een fysieke controle wordt uitgevoerd. Deze systematiek is wat betreft Wbb-taken gebaseerd op de uitgangspunten van het bevoegd gezag. Daarnaast wordt een aantal vrije veldcontroles uitgevoerd. Op basis van de ervaringen van toezichthouders (informatiegestuurd handhaven) kan de systematiek voor prioriteitsbepaling worden bijgesteld. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zal voor een groot deel van deze taken de bevoegdheid overgaan van provincie Noord-Holland naar de gemeenten (warme overdracht).

  Beschermen en saneren: De bodemdeskundigen van de OD NHN houden zich bezig met verschillende activiteiten (zoals saneringen) die effect hebben op de bescherming van de bodem, grond en grondwater.

  Spoedeisende saneringen: Naast de 'reguliere saneringen' betreft het ook inzet bij de uitvoering van de zogenaamde spoedeisende saneringen.

  Overtredingen met negatieve impact in de bodemketen: In opdracht van de Inspectie Leefomgeving en Transport heeft het RIVM een rapport gepubliceerd van 258 overtredingen met negatieve impact in de bodemketen. Het doel van dit rapport is het identificeren van de overtredingen, zogenaamde 'ongewenste gebeurtenissen'. Experts uit tal van overheidsorganisaties en het bedrijfsleven hebben deze 'ongewenste gebeurtenissen' gerangschikt op de impact die ze hebben. Hier is bijzondere aandacht voor.

  Bodemenergiesystemen: Met bodemenergie kunnen onder meer gebouwen, woningen, kassen en fabrieken op een duurzame manier worden verwarmd en gekoeld. Gebruik van deze energievorm draagt bij aan besparing op het gebruik van fossiele brandstoffen en daarmee de beperking van de uitstoot van CO_2.

[2] *zoals egels, vogels en amfibieën*

Toezicht moet worden gehouden om te voorkomen dat ernstige verontreinigingen (of verzilting) van grond- of drinkwater kunnen ontstaan. Ook kunnen, bij het ontbreken van toezicht, interferentieproblemen ontstaan t.o.v. andere (bestaande) systemen.

- Platform Overheid en Kwaliteit Bodembeheer (POKB): De OD NHN neemt deel aan het POKB. Het doel van het Platform Overheid en Kwaliteit Bodembeheer (POKB) is het assisteren van provincies, gemeenten en milieudiensten bij het verbeteren van de kwaliteit van de taakuitvoering (bevoegd gezagtaken zoals beleid, regie, plantoetsing / vergunningverlening, toezicht en handhaving) in het bodembeheer. Inmiddels zijn er meerdere visitaties bij de OD NHN uitgevoerd en zijn de verbeterpunten doorgevoerd. Ook heeft de OD NHN deelgenomen aan diverse visitaties bij collega OD's en gemeenten.

- Omgevingsveiligheid: Provincies en gemeenten zijn als bevoegd gezag verantwoordelijk voor externe veiligheid in Nederland. De uitvoering van deze taken is voor een belangrijk deel belegd bij omgevingsdiensten en veiligheidsregio's. Vanaf 2004 zijn programmatische middelen beschikbaar gesteld voor de versterking van de uitvoering van lokale EV-taken, in de periode 2015-2020 is dit gebeurd in het kader van de Impuls Omgevingsveiligheid (IOV). De Impuls Omgevingsveiligheid heeft beoogd om de uitvoeringsdiensten te versterken. De middelen zijn vanaf 2021 aan het gemeentefonds toegedeeld, waarbij is aangesloten op bestaande structuren en processen rondom de financiële verhoudingen.

- Stikstof: Door de uitspraak van de Raad van State over het Programma Aanpak Stikstof (PAS) komen vergunningsprocedures van projecten stil te liggen. Dit heeft ook in 2022 naar verwachting invloed op de doelstellingen, taakuitoefening en omvang voor de OD NHN. Als hier in uw organisatie sprake van is, wordt u tussentijds hierover door de OD NHN geïnformeerd.

- Subsidieregelingen voor duurzaamheid: Zowel energie besparen als het opwekken van duurzame energie draagt direct bij tot het verlagen van de CO_2 uitstoot. Veel gemeenten hebben hun ambities om uiterlijk in 2050 CO_2-neutraal te zijn vastgelegd in hun duurzaamheidsprogramma's. Bewoners staan voor de zware taak om hun woning naar een zo hoog mogelijk energieprestatienorm te brengen. De kosten voor het verduurzamen zijn aanzienlijk. Gemeenten kunnen door middel van het verstrekken van subsidie net dat kleine zetje geven wat vaak nodig is om bewoners over de streep te trekken. De OD NHN kan samen met de gemeente een subsidieregeling opstellen die past bij de duurzaamheidsambities van de gemeenten en die aansluit bij de regelingen die vanuit provincie of Rijk op dit gebied worden gefaciliteerd. De OD NHN beoordeelt en verleent namens de gemeenten de subsidieaanvragen.

- Kenniskanaal OD NHN: De OD NHN onderhoudt een videokanaal om op een toegankelijke wijze kennis over te dragen. Inmiddels treft u op het kanaal meerdere video's aan over interessante onderwerpen.

- Efficiency door signaleringskaart NHN: De beschikbare informatie op Risicokaart.nl is onvoldoende voor een goede en volledige beoordeling van risico's. Daarom heeft de OD NHN in een grafische omgeving een signaleringskaart gerealiseerd. Dankzij deze digitale applicatie kan er snel en efficiënt ingespeeld worden op vraagstukken op het gebied van ruimtelijke ordening en externe veiligheid. Deze kaart sluit ook al goed aan bij het Register Externe Veiligheidsrisico's dat het RRGS gaat vervangen in de Omgevingswet.

- Omgevingswet: Met de nieuwe Omgevingswet wil het kabinet het volgende bereiken:
  - de verschillende plannen voor ruimtelijke ordening, milieu en natuur beter op elkaar afstemmen;
  - duurzame projecten stimuleren;
  - gemeenten, provincies en waterschappen meer ruimte geven. Zo kunnen zij hun omgevingsbeleid afstemmen op hun eigen behoeften en doelstellingen. De omgevingswet gaat meer uit van

doelvoorschriften, zorgplichten en het meer in samenhang benaderen van een onderwerp. Dat zal ook een uitwerking hebben op toezicht en handhaving; het meenemen van handhavingsexpertise bij beleid en afstemming bij overtredingssituaties zal meer dan nu aandacht vragen. Met de kerninstrumenten van de Omgevingswet is er ook sprake van een aantal nieuwe taken op het gebied van advisering op strategisch en tactisch niveau (omgevingsvisie, -plan, en –programma).

- Wetgevingsontwikkelingen : De OD NHN volgt wetgevingsontwikkelingen met betrekking tot de taken die bij haar zijn belegd en bepaalt welke aanpassingen de betreffende ontwikkelingen hebben voor de taakuitvoering om hier de opdrachtgevers tijdig over te kunnen informeren.

(B O V E N) R E G I O N A A L

Regio Noord-Holland Noord (NHN)

Regionale Energiestrategie (RES) (opwekking van duurzame energie, de verdeling van duurzame warmtebronnen en de benodigde opslag en energie-infrastructuur)

De Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 is in de zomer van 2021 vastgesteld door Provinciale Staten, de gemeenteraden van 18 gemeenten en het algemeen bestuur van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Volgende fase is de uitvoering van deze RES 1.0 en de concretisering van zoekgebieden. In 2022 wordt ook gewerkt aan de voorbereiding van de RES 2.0

De rol die OD NHN bij de uitwerking van zoekgebieden en voorbereiding van de RES 2.0 kan vervullen, varieert, afhankelijk van de wens van de regiogemeenten, van een beleidsadviserende tot een uitvoerende rol.

Regio de Kop van Noord-Holland (de Kop)

| Texel | Den Helder | Hollands Kroon | Schagen |

Regioakkoord 'De Kop Groeit!'

De kop staat voor behoud en groei van een goede woon-, werk- en leefomgeving voor inwoners en mensen die verblijven in de regio. Om dit te bereiken moeten we zorgen voor:

1. Goede bereikbaarheid;
2. Voldoende woningen van goede kwaliteit;
3. Voldoende duurzame energie;
4. Voldoende beschikbare werknemers;
5. Dat toeristen zich hier thuis voelen;
6. Doorontwikkeling van duurzame en vitale landbouw;
7. We ontwikkelen met oog voor de unieke kwaliteiten van de omgeving.

De rol die OD NHN hierbij kan vervullen varieert, afhankelijk van de wens van de regiogemeenten, van een beleidsadviserende tot een uitvoerende rol.

Regio Westfriesland

| Koggenland | Medemblik | Enkhuizen | Hoorn | Drechterland | Opmeer | Stede Broec |

WESTFRIESLAND

De zeven Westfriese gemeenten hebben de ambitie om te behoren tot de top 10 van meest aantrekkelijke regio's waar welvaart en welzijn, een florerende duurzame economie en een rechtvaardig sociaal beleid de belangrijkste prioriteiten zijn. Een plek dus waar het niet alleen fijn wonen en werken is, maar ook een plek waar we voor elkaar zorgen. Een plek waar anderen graag op bezoek komen.

Een ambitie bereik je niet zomaar, daar is samenwerking voor nodig. Daarom werken de Westfriese gemeenten samen met elkaar, andere overheden, bedrijven en maatschappelijke instellingen. Maar ook met de regio's die er omheen liggen, zoals regio Alkmaar, de Kop van Noord-Holland en de Metropoolregio Amsterdam. Met elkaar zorgen dat kansen worden benut en uitdagingen worden aangepakt.

De samenwerking met partners uit het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties hebben geresulteerd in het Pact van Westfriesland 7.1; zeven gemeenten, één geluid. Het Pact omschrijft de zes belangrijkste thema's, de kansen en uitdagingen die daarbij horen, de acties om de ambities te realiseren en de partners met wie de regio samenwerkt. De zes thema's zijn:

- Wonen, Leefbaarheid & Bereikbaarheid
- Energietransitie & Klimaatadaptatie
- Ondernemen & Economie
- Arbeidsmarkt & Onderwijs
- Vrije tijd
- Zorg & Sociaal domein

Bekijk hier het Pact van Westfriesland en het uitvoeringsprogramma.

De rol die OD NHN hierbij kan vervullen varieert, afhankelijk van de wens van de regiogemeenten, van een beleidsadviserende tot een uitvoerende rol.

Regio Alkmaar

| Alkmaar | Bergen | Castricum |Heerhugowaard | Heiloo | Langedijk | Uitgeest|

Regiobeeld 2025

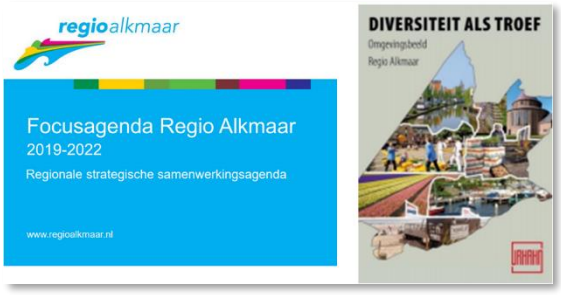

We willen een regio zijn waar alle inwoners trots op zijn en graag willen (blijven) wonen, leren, werken, vestigen en recreëren.

De samenwerkingsinitiatieven in onderstaande lijst geven invulling aan de strategische samenwerking en de ambitie voor Regio Alkmaar:

1. Regionale sociale agenda;
2. Economische uitvoeringsagenda;
3. Regionale woonvisie;
4. Gezamenlijke visie op domotica;
5. Opdracht voor maken structuurscan Regio Alkmaar;
6. Zonatlas;
7. Levensloopbestendige woningvoorraad (fysiek en digitaal);
8. Toeristische visie Regio Alkmaar;
9. Onderzoek werklocatieprogramma Regio Alkmaar;
10. Cultuurconvenant;
11. Geen groei zonder bereikbaarheid: infrastructurele prioriteiten Regio Alkmaar;
12. Regionale economische samenwerking door deelname ONHN;
13. Kennisregio Alkmaar.

Focusagenda en Omgevingsbeeld Regio Alkmaar ‘Diversiteit als troef’

De rol die OD NHN hierbij kan vervullen varieert, afhankelijk van de wens van de regiogemeenten, van een beleidsadviserende tot een uitvoerende rol.

TERUG

Werkzaamheden algemeen

Voor een deel van de werkzaamheden geldt dat de VTH-strategie richting geeft aan o.a.: wijze van prioriteren, uitgangspunten & randvoorwaarden, criteria, werkwijze en monitoring.

AANVRAGEN & MELDINGEN - (VTH)

Dit onderdeel ziet onder andere op het toepassen van de regels bij aanvragen en meldingen passend binnen de afbakening van de VTH-strategie 2021-2023.

OMGEVINGSVERGUNNINGSAANVRAGEN & MELDINGEN OF OVERIGE AANVRAGEN

Waaronder in ieder geval: omgevingsvergunning aanvragen ten aanzien van activiteiten die zijn aangewezen in bijlage IV (Besluit omgevingsrecht), onder categorie 1 tot en met 4 en voor zover het ziet op meldingen categorie 6 en 9.

Het is wettelijk bepaald dat het verboden is zonder (omgevings)vergunning of ontheffing een bepaald initiatief te realiseren, of zonder hiervan melding te doen uit te voeren. Voor deze initiatieven moeten er dus aanvragen of meldingen gedaan worden bij het bevoegd gezag. Een deel hiervan wordt namens de bevoegde gezagen uitgevoerd door de OD NHN. De verschillende aanvragen en meldingen kennen hun eigen (wettelijk) vastgelegde procedure. Bij omgevingsvergunningen en vergunningen in het kader van de Wet natuurbescherming betreffen dit bijvoorbeeld een reguliere en uitgebreide procedures. Bij uitgebreide procedures kunnen zienswijzen worden ingediend of is er mogelijk sprake van het benodigd zijn van een verklaring van geen bedenkingen. Na een beschikking op een aanvraag kan hier bezwaar[3] en beroep op worden ingesteld.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde producten[4]:

- Behandelen omgevingsvergunningsaanvraag
- Beschikking Provinciaal uitgebreid
- Behandelen omgevingsvergunningaanvraag OBM
- Behandelen aanvraag Wbb
- Beschikking provinciaal
- Behandelen aanmeldnotitie m.e.r.
- Omgevingsvergunning regulier behandelen
- Juridische besluiten
- Behandelen ontheffing
- Behandelen melding
- Behandelen kennisgeving APV

Producten die hieraan gekoppeld zijn, doordat ze (indien van toepassing) procedureel nodig zijn na de totstandkoming van het desbetreffende product:

- Bezwaar behandelen
- Voorlopige voorziening behandelen
- Beroep behandelen

Hierna zijn werkzaamheden, die (indien van toepassing) inhoudelijk nodig zijn bij de totstandkoming van het desbetreffende product getoond:

- Behandelen zienswijze(n)
- Intensieve dossiers (Regulering)

Voor de hiervoor genoemde producten geldt het volgende doel en toe te passen strategie:

[3] *Niet van toepassing bij een uitgebreide procedure omgevingsvergunningsaanvraag.*

[4] *Hierin zijn werkzaamheden, die (indien van toepassing) inhoudelijk nodig zijn bij de totstandkoming van het desbetreffende product geïntegreerd.*

DOEL

Effectief en kwalitatief beoordelen en behandelen van omgevingsvergunningsaanvragen, meldingen en overige aanvragen.

STRATEGIE

Toepassen van een uniforme, zorgvuldige, aandachtige beoordeling en efficiënte werkwijze.

In de VTH-strategie 2021-2023 zijn de indicatoren bepaald en ook de wijze van monitoren. In dit UP 2022 worden de waarden van deze indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

De volgende richtwaarden zijn van toepassing voor de gestelde indicatoren:

- 90% binnen de gestelde termijnen
- Waarderingscijfer 7 deelnemers voor kwaliteit

ACTUALISERING, WIJZIGING EN INTREKKING OMGEVINGSVERGUNNINGEN

Waaronder in ieder geval: omgevingsvergunning aanvragen ten aanzien van activiteiten die zijn aangewezen in bijlage IV (Besluit omgevingsrecht), onder categorie 1 tot en met 4.

Deze taak ziet op het actueel houden van vergunningen als er bijvoorbeeld (technische) ontwikkelingen zijn die het milieu beter beschermen of de kwaliteit daarvan verbeteren. Verder regelt dit onderdeel de wijziging van voorschriften van vergunningen, het intrekken daarvan en de revisievergunning.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde product:

- Behandelen omgevingsvergunning

Voor de hiervoor genoemde producten geldt het volgende doel en toe te passen strategie:

DOEL

Alle afgegeven omgevingsvergunningen (taakveld milieu) zijn actueel.

STRATEGIE

Alle omgevingsvergunningen worden beheerd en onderhouden.

In de VTH-strategie 2021-2023 zijn de indicatoren bepaald en ook de wijze van monitoren. In dit UP 2022 worden de waarden van deze indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

De volgende richtwaarde is van toepassing voor de gestelde indicator:

- 90% actuele omgevingsvergunningen (taakveld milieu)

AANVRAGEN TOT HET TREFFEN VAN EEN GELIJKWAARDIGE MAATREGEL

Waaronder in ieder geval: omgevingsvergunning aanvragen ten aanzien van activiteiten die zijn aangewezen in bijlage IV (Besluit omgevingsrecht), onder categorie 6.

Het Activiteitenbesluit kent erkende en verplichte maatregelen. Als een inrichting voor een verplichte maatregel een alternatief wil toepassen, moet het hiervoor eerst toestemming vragen aan het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag beslist of het alternatief gelijkwaardig is aan de verplichte maatregel en neemt een besluit over het al dan niet toestaan van de alternatieve maatregel. Het gaat dan om een maatregel waarmee tenminste hetzelfde resultaat wordt bereikt als met de algemene regel. Gelijkwaardige maatregelen kunnen niet alleen fysieke maatregelen zijn, maar bijvoorbeeld ook bepaalde werkwijzen en meetmethoden.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde product:

- Behandelen aanvraag gelijkwaardigheid

Voor de hiervoor genoemde producten geldt het volgende doel en toe te passen strategie:

DOEL

Door flexibiliteit initiatiefnemers in staat stellen innoverende maatregelen te ontwikkelen.

STRATEGIE

Benutten innovatie, technische ontwikkeling en creativiteit initiatiefnemer.

In de VTH-strategie 2021-2023 zijn de indicatoren bepaald en ook de wijze van monitoren. In dit UP 2022 wordende waarden van deze indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

De volgende richtwaarde is van toepassing voor de gestelde indicator:

- 25% toename aantal gelijkwaardige maatregelen

MAATWERKVOORSCHRIFTEN

Waaronder in ieder geval: omgevingsvergunning aanvragen ten aanzien van activiteiten die zijn aangewezen in bijlage IV (Besluit omgevingsrecht), onder categorie 6.

Deze taak ziet op het toepassen van maatwerkvoorschriften. In sommige gevallen is dat nodig om te waarborgen dat er geen sprake is of kan zijn van onevenredige overlast of milieubelasting. Waarbij door primair sturen op brongerichte maatregelen, het doel doeltreffend toepassen van wet- en regelgeving voor een hoog beschermingsniveau van het leefmilieu, wordt bereikt. Hieraan wordt ook bijgedragen door de beschikkingen een toelichting op de inachtneming van het oogmerk en de strekking van de van toepassing zijnde algemene rijksregel(s) bevatten, waardoor er is sprake van maatwerkvoorschriften waarbij het oogmerk en de strekking van de algemene rijksregels in acht genomen zijn. Waarbij elk kwartaal wordt beoordeeld of bij de - in het afgelopen kwartaal afgegeven beschikkingen - maatwerkvoorschriften voldaan is aan de criteria en de werkwijze is toegepast.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde product:

- Opstellen maatwerkvoorschriften

Voor de hiervoor genoemde producten geldt het volgende doel en toe te passen strategie:

DOEL

Doeltreffend toepassen van wet- en regelgeving voor een hoog beschermingsniveau van het leefmilieu.

STRATEGIE

Brongerichte maatregelen.

In de VTH-strategie 2021-2023 zijn de indicatoren bepaald en ook de wijze van monitoren. In dit UP 2022 worden de waarden van deze indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

De volgende richtwaarde is van toepassing voor de gestelde indicator:

- 85% doeltreffende maatwerkvoorschriften

AANVRAGEN - (NIET VTH)

Dit onderdeel ziet onder andere op het toepassen van de regels bij aanvragen buiten de afbakening van de VTH-strategie 2021-2023.

SUBSIDIEAANVRAGEN

Deze werkzaamheden betreffen het ontzorgen van gemeenten bij de uitvoering van subsidieregelingen en verordeningen die tot doel hebben om bewoners aan te zetten tot het nemen van energiebesparende maatregelen aan hun woning.:

- Subsidie duurzame energiemaatregelen
- Subsidie pioniersregeling aardgas
- Startersleningen
- Duurzaamheidsleningen

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde product:

- Behandelen aanvraag Subsidie

DOEL

Kwalitatief en snel beoordeelde aanvragen.

STRATEGIE

Toepassen van een uniforme, zorgvuldige, aandachtige beoordeling en efficiënte werkwijze.

In de VTH-strategie 2021-2023 zijn de indicatoren bepaald en ook de wijze van monitoren. In dit UP 2022 wordende waarden van deze indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

De volgende richtwaarden zijn van toepassing voor de gestelde indicatoren:

- 90% binnen de gestelde termijnen
- Waarderingscijfer 7 deelnemers voor kwaliteit

HANDHAVING

Handhaving omvat alle activiteiten die erop zijn gericht regelnaleving te vergroten. Daaronder vallen naast toezicht en sancties (inclusief gedogen) ook preventie en het afhandelen van klachten voor zover die zien op naleving van regels.

PREVENTIE

De preventiestrategie beschrijft de aanpak en werkwijze bij de inzet van andere instrumenten dan toezicht en punitieve handhaving, met als doel te voorkomen dat overtredingen ontstaan.

Deze werkzaamheden omvatten het volgende benoemde product:

- Informatie verstrekken

Voor het hiervoor genoemde product geldt het volgende doel en toe te passen strategie:

DOEL

Verbeteren van het spontane naleefgedrag.

STRATEGIE

Zo vroeg mogelijk in de initiatieffase beoordelen of een preventieve interventie kan bijdragen aan het voorkomen van overtredingen in de realisatie- en exploitatiefase.

In de VTH-strategie 2021-2023 zijn de indicatoren bepaald en ook de wijze van monitoren. In dit UP 2022 worden de waarden van deze indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

De volgende richtwaarde is van toepassing voor de gestelde indicator:

- 20% afname overtredingen;

En worden aangevuld met de volgende te verzamelen data/informatie:

- aantal klachten m.b.t. de groene wetgeving en wegen en vaarwegen;

TOEZICHT

Toezicht houdt in dat gecontroleerd wordt of wet- en regelgeving wordt nageleefd, door het verzamelen van informatie over (het nalaten van) handelingen en een beoordeling daarvan.

BEPAALDE VERBODEN EN NALEVING REGELS GESTELD BIJ OF KRACHTENS DE WET ALGEMENE BEPALINGEN OMGEVINGSRECHT, WET NATUURBESCHERMING, WET HYGIËNE EN VEILIGHEID BADINRICHTINGEN EN ZWEMGELEGENHEDEN EN DE WET MILIEUBEHEER

Waaronder in ieder geval: Houden van toezicht op bepaalde verboden ten aanzien van activiteiten die zijn aangewezen in bijlage IV (Bor), onder categorie 1 tot en met 4 en voor naleving regels ten aanzien van activiteiten die zijn aangewezen in bijlage IV (Bor), onder categorie 1 tot en met 10.

Dit onderdeel gaat over het houden van toezicht op de naleving van alle milieuregelgeving die van toepassing is; de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de Wet milieubeheer, de Wet natuurbescherming en de Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden, de daarop gebaseerde uitvoeringsregelgeving en beschikkingen. Bijvoorbeeld beschikkingen die zien op maatwerk of gelijkwaardigheid. Toezicht op algemene regels verschilt in dat opzicht niet wezenlijk van toezicht op vergunningen.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde producten:

- Preventieve controle uitvoeren
- Integrale controle uitvoeren
- Hercontrole uitvoeren
- Aspectcontrole uitvoeren
- Administratieve controle uitvoeren
- Sanctiecontrole uitvoeren

Hierna zijn werkzaamheden getoond, die (indien van toepassing) inhoudelijk nodig zijn bij de totstandkoming van het desbetreffende product:

- Intensieve dossiers (T&H)
- Ondersteuning en opsporing

Voor de hiervoor genoemde producten geldt het volgende doel en toe te passen strategie:

DOEL

Actueel overzicht van verbodsovertredingen en met elkaar in verband brengen van initiatieven en het toezicht op de totale kwaliteit.

STRATEGIE

Uitvoeren van preventieve en repressieve controles.

In de VTH-strategie 2021-2023 zijn de indicatoren bepaald en ook de wijze van monitoren. In dit UP 2022 worden de waarden van deze indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

De volgende richtwaarden zijn van toepassing voor de gestelde indicatoren:

- 20% afname overtredingen;
- 60% gevallen waarbij men voldoet bij eerste controle, gelet op de Wet natuurbescherming en Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden.

En worden aangevuld met de volgende te verzamelen data/informatie:

- Gevallen waarbij men voldoet bij een hercontrole.

SANCTIES

Sanctioneren gaat over het optreden tegen een geconstateerde overtreding en ziet op diverse typen bestuurlijke sancties, zoals de last onder dwangsom, bestuursdwang en de bestuurlijke boete. Gedogen is het bewust afzien van sancties in geval van overtredingen.

OPLEGGEN VAN (BESTUURLIJKE) SANCTIES TER HANDHAVING EN TEN UITVOER LEGGEN VAN REGELS

Waaronder in ieder geval: opleggen van bestuurlijke sancties ter handhaving van de bepaalde verboden ten aanzien van activiteiten die zijn aangewezen in bijlage IV (Bor), onder categorie 1 tot en met 4, ten uitvoer leggen van regels ten aanzien van activiteiten die zijn aangewezen in bijlage IV (Bor), onder categorie 1 tot en met 10 en voor ketentoezicht op activiteiten betreft het categorie 11

Bij deze taak gaat het onder andere om het opleggen en ten uitvoer leggen van bestuurlijke sancties ter handhaving van de verboden, genoemd in artikelen 2.1, 2.2, 2.3 en 2.3a van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de Wet natuurbescherming, de Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden en wet- en regelgeving op gebied van wegen en vaarwegen.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde product:

- Strafrecht toepassen[5]
- Handhavingsbesluit nemen
- Last onder bestuursdwang ten uitvoer leggen
- Last onder dwangsom ten uitvoer leggen

Producten die hieraan gekoppeld zijn, doordat ze (indien van toepassing) procedureel nodig zijn na de totstandkoming van het desbetreffende product:

- Bezwaar behandelen
- Voorlopige voorziening behandelen
- Beroep Behandelen

Voor de hiervoor genoemde producten geldt het volgende doel en toe te passen strategie:

DOEL

Sanctionering op een open, uniforme en voortvarende wijze.

STRATEGIE

Uniforme en eenduidige aanpak in gelijke situaties.

In de VTH-strategie 2021-2023 zijn de indicatoren bepaald en ook de wijze van monitoren. In dit UP 2022 worden de waarden van deze indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

De volgende richtwaarden zijn van toepassing voor de gestelde indicatoren:

- 25% afname periode dat gesanctioneerde situatie voortduurt;
- aantallen en typen sancties.

KLACHTEN/HANDHAVINGSVERZOEKEN/CALAMTITEITEN

Bij deze taak gaat het onder andere om het behandelen van klachten, calamiteiten en handhavingsverzoeken voor zover deze zien op de naleving van regels. Het opleggen van bestuurlijke sancties wordt in deze strategie ook begrepen onder handhaving.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde product:

- Handhavingsverzoek behandelen
- Klacht behandelen
- Calamiteit

Voor de hiervoor genoemde producten geldt het volgende doel en toe te passen strategie:

DOEL

Adequate en efficiënte afhandeling.

STRATEGIE

Aanwijzen (milieu)klachtencoördinator.

In de VTH-strategie 2021-2023 zijn de indicatoren bepaald en ook de wijze van monitoren. In dit UP 2022 worden de waarden van deze indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

[5] *Strafrechtelijke handhaving is alleen mogelijk voor die taken die de opdrachtgevers aan de OD gemandateerd hebben. Dat zijn niet voor alle opdrachtgevers dezelfde taken.*

INDICATOREN

De volgende richtwaarden zijn van toepassing voor de gestelde indicatoren:

- 80% binnen de gestelde termijnen;
- waarderingscijfer 7 indiener

ADVIES

De OD NHN adviseert het merendeel van de gemeenten waarvoor zij werkt op de verschillende milieucompartimenten (lucht, geluid, bodem, externe veiligheid, ecologie) in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen en bouwplannen, maar ook in algemene zin.

ADVIES VERSTREKKEN (UITSLUITEND EXTERN)

Bij deze taak gaat het onder andere om de advisering en ondersteuning van beleidsvorming van omgevings-, duurzaamheids- , natuur- of klimaataspecten op verzoek van een opdrachtgever.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde producten:

- Voorbereiding wetswijzigingen
- Integrale ruimtelijke adviesaanvraag behandelen
- Adviesaanvraag gemeente behandelen
- Geluidmeting uitvoeren
- Onderzoek beoordelen
- Adviesaanvraag provincie behandelen
- Port Security

ADVIES VERSTREKKEN (INFORMEEL) / VOOROVERLEG VOEREN

Bij deze taak gaat het onder andere om het toegang bieden tot informatie betreffend de taakvelden van de OD NHN, relevante wetgeving, beleidsregels en procedures voor de bevoegde gezagen, participanten en derden.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde producten:

- Vooroverleg
- WOB-verzoeken behandelen[6]
- Opdrachten coördineren

Voor de hiervoor genoemde producten, bij zowel advies verstrekken-uitsluitend extern als advies verstrekken (informeel) / vooroverleg voeren, worden het volgende doel en strategie toegepast:

DOEL

Kwalitatief en snel beoordeelde omgevingsvergunningsaanvragen, meldingen en overige aanvragen.

STRATEGIE

Toepassen van een uniforme, zorgvuldige, aandachtige beoordeling en efficiënte werkwijze.

In dit UP 2022 worden de waarden van de volgende indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

De volgende richtwaarden zijn van toepassing voor de gestelde indicatoren:

- 95 % binnen de gestelde termijnen
- Waarderingscijfer 7 deelnemers voor kwaliteit

En worden aangevuld met de volgende te verzamelen data/informatie:

- Reden overschrijding;

[6] De Wet openbaarheid van bestuur (WOB) wordt vervangen door de Wet Open overheid (WOO). De wet treedt naar verwachting uiterlijk 1 juni 2022 in werking

DIVERS

Werkzaamheden met een projectmatig karakter, bijvoorbeeld intensieve dossiers, of tijdelijke ondersteuning van gemeenten of andere handhavingspartners bij toezicht en opsporingswerkzaamheden.

CLUSTER BIJZONDERE TRAJECTEN

Bij deze taak gaat het onder andere om werkzaamheden die projectmatig en/of incidenteel van aard zijn en inzet op intensieve dossiers.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde product:

- Projecten
- Intensieve dossiers
- Ondersteuning en opsporing

ENKELE VOORBEELDEN VAN PROJECTEN:

POKB Platform Overheid en Kwaliteit Bodembeheer: In visitatierondes worden thema's (als voorbeeld Omgevingswet en grondwater) gebruikt om het kwaliteitssysteem actueel te houden. Verder wordt in het POKB nagedacht hoe na 2020 verder te gaan met het POKB en hoe kwaliteitsborging in te richten. Het ministerie zal naar verwachting na 2020 terugtreden.

Gluren bij duurzame buren: Tijdens het evenement gluren bij duurzame buren kunnen inwoners coronaproof binnenkijken bij duurzame buurtgenoten. Dit evenement wordt zowel in de regio Alkmaar als in de regio Westfriesland georganiseerd door de omgevingsdienst samen met de gemeenten uit die regio en het Duurzaam Bouwloket. Het evenement neemt een week in beslag. Iedere dag een andere gemeente met een huiseigenaar die aan een groene reporter laat zien welke duurzame maatregelen zijn getroffen. Tips, ervaringen en dilemma's worden gedeeld. De kijkers kunnen dit via hun eigen laptop volgen en tijdens de uitzending vragen stellen aan de bewoner en een onafhankelijk energieadviseur van het Duurzaam Bouwloket. Alle vragen over terugverdientijden, technieken, de stappen die men zelf kan zetten en subsidies worden beantwoord. De filmpjes zijn daarna beschikbaar en inzetbaar in bewonerscampagnes.

Opstellen natuurwaardenkaarten en vervolgplannen: Het doel van een natuurwaardenkaart is om inzicht te hebben in alle soortgroepen, specifieke soorten, biotopen, leefgebieden en biodiversiteit binnen de gehele gemeente. Een natuurwaardenkaart kan: a) dienen als basis voor het opstellen van visies, programma's en omgevingsplannen en het vullen van het DSO in het kader van de Omgevingswet; b) leiden tot beter behoud en beheer van de natuur omdat gebruik gemaakt kan worden van de gedragscode voor gemeenten; c) inzicht geven in de flora en fauna binnen de gemeentegrens in relatie tot het bevorderen van de biodiversiteit of d) resulteren in een gemeente brede ontheffing voor renovatie en/of verduurzamingsprojecten.
Om een natuurwaardenkaart op te laten stellen zal een eerste inventarisatie moeten plaatsvinden. Vervolgens is het vanwege de juridische houdbaarheid noodzakelijk dat de gegevens actueel worden houden. Omdat dit een flinke opgave is, is het nodig om prioriteiten te stellen en een planning te maken van wat en in welk tempo geïnventariseerd moet worden.

Warme overdracht bodemtaken: In het afgelopen kwartaal is duidelijk geworden dat de Omgevingswet niet eerder dan op 1 juli 2022 in werking zal treden. Dit betekent dat de bodemtaken Wet bodembescherming tot die tijd ook bij de provincie zullen blijven en pas daarna over zullen gaan naar de gemeenten. Verder ligt het speerpunt binnen dit project momenteel op de BIS screening.

Impuls Omgevingsveiligheid (IOV 2022): Betreft de voortgang van de werkzaamheden externe veiligheid die tot op heden onder met behulp van de subsidieregeling IOV (Impuls Omgevingsveiligheid) zijn uitgevoerd. De subsidieregeling van het Rijk voor 2022 wordt rechtstreeks in het gemeentefonds gestort. We vragen de gemeenten daarom om deze subsidie te reserveren voor dit project, waardoor noodzakelijke voorbereidingen op de Omgevingswet vanwege modernisering van de omgevingsveiligheid gecontinueerd worden.

Voor het hiervoor genoemde product worden het volgende doel en strategie toegepast:

DOEL

Kwalitatief volgens projectplan uitgevoerd.

STRATEGIE

Toepassen van een uniforme, zorgvuldige en efficiënte werkwijze.

In dit UP 2022 worden de waarden van de volgende indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

De volgende richtwaarden zijn van toepassing voor de gestelde indicatoren:

- 95% Eindtermijn wordt gehaald;
- 100% Resultaten rapportage beschikbaar.

En worden aangevuld met de volgende te verzamelen data/informatie:

- Aanbevelingen en evt. vervolgproject;

RANDVOORWAARDELIJK

Randvoorwaardelijke werkzaamheden zijn niet-overhead taken die ondersteunend zijn aan het primaire proces en dragen bij aan gezamenlijk gewenste kwaliteit. Deze taken zijn niet één op één toe te rekenen aan een specifiek product en/of een specifieke opdrachtgever (niet direct 'aanbod' gerelateerd).

PROCES- EN VTH ONDERSTEUNING

Bij deze taak gaat het onder andere om het ondersteunen en versterken van het VTH-proces.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde producten:

- 24 uursdienst
- Milieuvluchten
- Kwaliteitscriteriacyclus
- Beleidsontwikkeling
- Ketentoezicht en IGH

SAMENWERKING EN ONTWIKKELING

Bij deze taak gaat het onder andere om het managen, ondersteunen en versterken van de mensen in productie en samenwerking binnen het primaire proces.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde producten:

- Teamleiding
- Accountmanagement
- Administratieve ondersteuning
- Overleg, Kennisdeling en Vakgerichte opleidingen

DATABEHEER

Bij deze taak gaat het onder andere om het beheer en behoud van informatiebronnen en gebiedsinformatie.

Deze werkzaamheden omvatten de volgende benoemde producten:

- Data beheren

Voor het hiervoor genoemde product worden het volgende doel en strategie toegepast:

DOEL

Actueel databestand (o.a. RRGS, bodeminformatiesysteem, geluidskaarten, boswetkaarten, zwemwater.nl, et cetera).

STRATEGIE

Toepassen van een uniforme, zorgvuldige en efficiënte werkwijze.

In dit UP 2022 worden de waarden van de volgende indicatoren als volgt voor deze periode vastgelegd:

INDICATOREN

De volgende richtwaarde is van toepassing voor de gestelde indicator:

- 95% van de wijzigingen binnen twee weken na vergunningverlening of melding geactualiseerd.

TERUG

Overige randvoorwaarden en omstandigheden

- Interne ontwikkelingen;
- Traject kwaliteitszorg;
- De OD NHN kan optreden op basis van tijdelijke wet maatregelen COVID-19 voor zover de buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) van de OD NHN zijn aangewezen. Deze wet is ingegaan in december 2020 en is inmiddels al verschillende keren verlengd. De kans is groot dat deze wet nog steeds geldt in 2022.
- De Omgevingswet wordt aangegrepen om het omgevingsveiligheidsbeleid te moderniseren. Met name met betrekking tot het begrip 'groepsrisico'. Hierdoor wordt omgevingsveiligheid (externe veiligheid) straks benaderd volgens een schillenmodel. Een vergelijkbare benadering als in het huidige Basisnet wordt gehanteerd. Dat resulteert in aandachtsgebieden voor brand, explosie en gifwolk. De OD NHN is in 2019 gestart met het inventariseren van alle activiteiten die als milieubelastende activiteit (Mba) worden beschouwd waarvoor registratie in het register externe veiligheid (REV) nodig is. Het betreft hier feitelijk voorbereidende werkzaamheden die uitgevoerd dienen te zijn voordat de Omgevingswet van kracht wordt. Hiertoe worden voorbereidende werkzaamheden in samenhang projectmatig uitgevoerd (project 'Impuls Omgevingsveiligheid ');
- Met het oog op de inwerkingtreding van de Omgevingswet, zal er met name ten aanzien van het thema bodem nogal wat voorbereidend werk moeten worden gedaan om de aan de gemeenten toegewezen (nieuwe) taken op een goede en vooral juiste wijze te kunnen uitvoeren. De OD NHN is samen met de gemeenten bezig met de hiervoor noodzakelijke werkzaamheden.
- Binnen de Omgevingswet, die naar verwachting op 1 juli 2022 in werking zal treden, wordt ook alle bestaande wet- en regelgeving met betrekking tot het thema geluid opgenomen. In het kader hiervan is de verdere modernisering van de geluidwetgeving, die reeds was gestart onder de naam SWUNG (Samen Werken aan de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid) vormgegeven. Met name een aantal bekende tekortkomingen van de huidige wetgeving zijn in de nieuwe wetgeving gemoderniseerd, verbeterd en gecorrigeerd. Heel concreet betekent dit voor de gemeenten een aanzienlijke hoeveelheid verplichte extra taken, zoals:
    - Advisering m.b.t. paragraaf geluid in Omgevingsplan
    - Advisering m.b.t. paragraaf luchtkwaliteit in Omgevingsplan
    - Advisering m.b.t. paragraaf lichthinder in Omgevingsplan
    - Bepalen geluid aandachtgebieden rondom industrieterreinen
    - Bepalen geluidaandachtsgebieden langs wegen
    - Ombouwen' akoestische rekenmodellen industrieterreinen
    - Vaststellen geluidproductie plafonds (GPP) rondom gezoneerde industrieterreinen
    - Monitoringsverplichting gezoneerde industrieterreinen
    - Rapportage verplichting gezoneerde industrieterreinen
    - Vervaardigen basiskaart geluidemissie
    - Actualisatie basiskaart geluidemissie
    - Monitoringsverplichting basiskaart geluidemissie
    - Rapportage verplichting basiskaart geluidemissie
    - Inventarisatie en aanleveren geluidgegevens CVGG
    - Actualisatie en aanleveren geluidgegevens CVGG

  Een aantal van deze taken zijn éénmalig, zoals het 'ombouwen' van de akoestische rekenmodellen rondom industrieterreinen. Andere taken komen in een bepaalde frequentie terug, zoals de monitorings- en rapportage verplichting van de GPP's rondom gezoneerde industrieterreinen (elk jaar) of de monitorings- en rapportage verplichting van de basiskaart geluidemissie (elke vijf jaar). En weer andere taken zijn een doorlopende, steeds terugkerende taak. Dit is van toepassing op alle gemeenten binnen het werkgebied van de OD NHN. Echter voor een aantal taken, zoals m.b.t. de gezoneerde industrieterreinen is dat alleen van toepassing op die gemeenten die gezoneerde industrieterreinen binnen de grenzen van hun gemeente hebben óf waar sprake is van gemeentegrens overschrijdende geluidzones rondom een dergelijk terrein. Daarnaast kunnen gemeenten voor niet gezoneerde industrieterreinen, waar dit gewenst is, wel degelijk een

vorm van geluidzonering incl. GPP's toepassen in de gemeente hiermee bijvoorbeeld omliggende woningen wil beschermen tegen een te hoge geluidbelasting van een naastgelegen industrieterrein.

- In de Centrale Voorziening Geluid Gegevens (CVGG) komen de geluidgegevens voor de beheersing van het geluid. Hierbij gaat het om de geluid(bron)gegevens van alle wegen, spoorwegen en industrie. Daar komen de geluidgegevens van luchtvaart, windturbines en schietterreinen bij voor het optellen van de verschillende soorten geluid. De aan te leveren geluidgegevens voor de CVGG hebben voor de gemeenten met name betrekking op de gezoneerde industrieterreinen, de gemeentelijke wegen (verkeersintensiteiten, verdeling dag-, avond- en nachtperiode, verdeling over de verschillende voertuig categorieën, wegvaksnelheden, type wegdek, zowel voor de huidige situatie als voor de prognose situatie) en de binnen de gemeente aanwezige windturbines.
- Met de Omgevingswet worden alle gemeenten bevoegd gezag voor de (chemische) kwaliteit van bodem en ondergrond. Bij de invoering van de Omgevingswet dragen provincies de taken en bevoegdheden over aan gemeenten.
- De impact van de Wet natuurbescherming bij asbestsaneringen is op dit moment nog onbekend. Door het uitvoeren van een quickscan bij het vermoeden van de aanwezigheid van beschermde diersoorten, kan het proces bij asbestsaneringen erg worden vertraagd als er ook een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming benodigd is.
- Landelijk Asbest Volgsysteem (LAVS) / AMvB LAVS: Vanaf 2017 is het gebruik en invoer via LAVS (alleen voor risicoklasse 2 en 2A maar in toekomst waarschijnlijk voor alle risicoklassen) verplicht voor asbestsaneerders en asbestinventariseerders. Deze verplichting wordt ook steeds duidelijker in wetgeving geborgd en daardoor worden wij ook verplicht om met het LAVS te gaan werken. Per 28 juni 2019 is de inkijkfunctie voor inventarisatierapporten vrijgegeven. De saneerders worden per 1 maart 2021 verplicht om de eindbeoordelingen en stortbonnen alleen nog via LAVS in te voeren en dus niet meer aan het bevoegde gezag te overleggen zoals voorheen. Deze wijzigingen (documentenstroom) zullen veel tijd gaan kosten omdat het nieuwe zaaksysteem nog geen koppeling met LAVS heeft. Daarnaast voeren vele saneerders/inventariseerders niet tijdig of niet juist de gegevens in.
- Preventieve controles (Vrije veld controles): Wanneer toezichthouders buiten lopen en zij zien een asbestsanering kan worden gecontroleerd of de sanering gemeld is of illegaal is. Hiervoor is een app (Asbestwerkzaamheden) beschikbaar. Deze is uitgerold over het gehele team Asbest en is ook beschikbaar voor alle overige toezichthouders van de OD NHN. Als een sanering illegaal blijkt te zijn, wordt hier actie op ondernomen.
- Strafrecht: De mogelijkheid om strafrecht toe te passen is een wezenlijk onderdeel van de (landelijke) handhavingsstrategie van de OD NHN. Zie Regionale VTH-Strategie, en de Visie Strafrecht en Plan van Aanpak Strafrecht. In overleg met de werkgroep Strafrecht wordt bekeken hoe het proces voor het opmaken van een PV versneld kan worden.
- Natuurwaardenkaart: Kennis over natuurwaarden binnen de gemeente is primair van belang bij het beoordelen van omgevingsvergunningsaanvragen en de haalbaarheid van bestemmingsplannen. Daarnaast kan een natuurwaardenkaart gebruikt worden als onderliggend instrument voor een meer gebiedsgerichte aanpak ter vervanging van de huidige projectgerichte aanpak. Voor de Westfriese gemeenten is reeds een natuurwaardenkaart opgesteld voor het beoordelen van omgevingsvergunningsaanvragen en het vullen van het DSO.
- Duurzaamheid & klimaat: Voor bijvoorbeeld na-isolatie van een bestaande spouwmuur is het Bouwbesluit niet van kracht en is geen bouwvergunning nodig, omdat er niets aan het uiterlijk of de constructie van de woning verandert. De bepalingen van de Wet natuurbescherming gelden wél. Het is verboden om nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen en dieren opzettelijk te doden. Met betrekking tot het verduurzamen van woningen komt steeds vaker de vraag of wens naar boven om mee te denken over een juiste invulling van de Wet natuurbescherming. Het is belangrijk om een goede, werkzame manier te vinden om de bestaande woningen te verduurzamen en tegelijkertijd de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming niet te overtreden.
- Overige activiteiten die niet (rechtstreeks) gekoppeld zijn aan de Wabo- of een Wro- procedure: Verbouwen, asbest verwijderen, evenementen: in veel gevallen is redelijkerwijs te vermoeden dat er beschermde soorten en/of hun verblijfplaatsen aanwezig zijn. Hierbij gaat het om meldingen zoals slopen of kappen, maar ook om evenementen en vergunningsvrije activiteiten (bv. plaatsen dakkapel). Voor de gemeente geldt alleen een

informatieplicht. Zowel vanuit het team Natuur als vanuit de gemeente en andere disciplines binnen de OD NHN is er steeds meer aandacht voor natuur vanuit de taken die niet (rechtstreeks) gekoppeld zijn aan de Wabo- of een Wro- procedure. Het is (nog steeds) van belang dat er met onze opdrachtgevers (gemeenten) en het bevoegd gezag (team Natuurbescherming van de OD NHN) concrete werkafspraken gemaakt worden.

- We willen in 2022 alle gemeenten bezoeken om (opnieuw) uitleg te geven over natuur(wetgeving) in relatie tot bovenstaande ontwikkelingen.

TERUG

Uitvoeringsprogramma 2022

DEEL 2 – Provincie Noord-Holland

‘Onder VTH-Strategie 2021-2023 (Wabo)’

UITVOERINGSPROGRAMMA 2022 DEEL 2

OPDRACHTGEVER (ALGEMEEN) 3

Beschrijving algemeen 3
Visie algemeen 4

OPDRACHTGEVER DEEL (SPECIFIEK) 6

Werkzaamheden VTH 6
Werkzaamheden niet VTH 8
Werkzaamheden Divers 8
Werkzaamheden Randvoorwaardelijk 8
Samenvatting aantallen, uren en budget 9
Taakveld Wbb Basistaak 10
Taakveld Wbb Plustaak 11
Taakveld Wnb Soorten 12
Taakveld Wnb Ruimtelijke Ingrepen 13
Taakveld Wnb Gebieden 14
Taakveld Wnb Houtopstanden 15
Taakveld Wnb Stikstof 16
Taakveld Stiltegebieden 17
Taakveld NSW 17
Taakveld Whvbz 18
Taakveld Wegen en Vaarwegen 19
Taakveld Onverdeelde uren 19

SPECIFIEKE BIJLAGEN: OPDRACHTGEVER (SPECIFIEK) 20

Uurtarief 20
Financiering 20

OPDRACHTGEVER (ALGEMEEN)

De OD NHN is verantwoordelijk voor de uitvoering van de provinciale taken binnen de gehele provincie Noord-Holland op het gebied van de ***groene wetgeving***, het ***zwemwater*** (badinrichtingen en oppervlaktewater) en ***provinciale wegen en vaarwegen***. De ***basistaken (Wbb)*** worden alleen uitgevoerd voor het gebied Noord-Holland Noord.

BESCHRIJVING ALGEMEEN

Groene wetgeving gaat vooral over de bescherming van Natura 2000-gebieden, bescherming van soorten, faunabeheer, houtopstanden en schadebestrijding. Bossen, heidevelden, duinen, veenweiden, open polders, kwelders en de Noordzee, Waddenzee en het IJsselmeer. Noord-Holland heeft veel verschillende natuur- en cultuurlandschappen. Deze zijn van internationale betekenis.

De provincie heeft de wettelijke taak om planten en dieren te beschermen. Dat is vastgelegd in de Wet natuurbescherming. Deze wet regelt de bescherming van de internationaal belangrijke natuurgebieden (Natura 2000) en soorten. De provincie heeft de taken op dit gebied van vergunningverlening en handhaving uitbesteed aan de OD NHN.

Zwembaden en zwemwater. Noord-Holland is een echte waterprovincie. Op heel veel plekken kan worden gezwommen. De provincie heeft vele tientallen plekken aangewezen als officiële zwemplek. Dat wil zeggen dat ze worden gecontroleerd op veiligheid en een goede zwemwaterkwaliteit.
Tijdens het zwemseizoen beoordeelt de OD NHN in opdracht van de provincie de kwaliteit van de aangewezen zwemlocaties. Het zwemseizoen loopt van 1 mei tot 1 oktober.

Provinciale wegen en vaarwegen. De provincie is verantwoordelijk voor het provinciale wegennet van Noord-Holland; ze onderhoudt bestaande infrastructuur en legt nieuwe verbindingen aan. De provincie is eigenaar van diverse (vaar)wegen en heeft de meeste daarvan in eigen beheer. De vergunning- en ontheffingverlening wordt gedaan door de provincie. Het toezicht en de handhaving op dit gebied heeft de provincie ondergebracht bij de OD NHN.

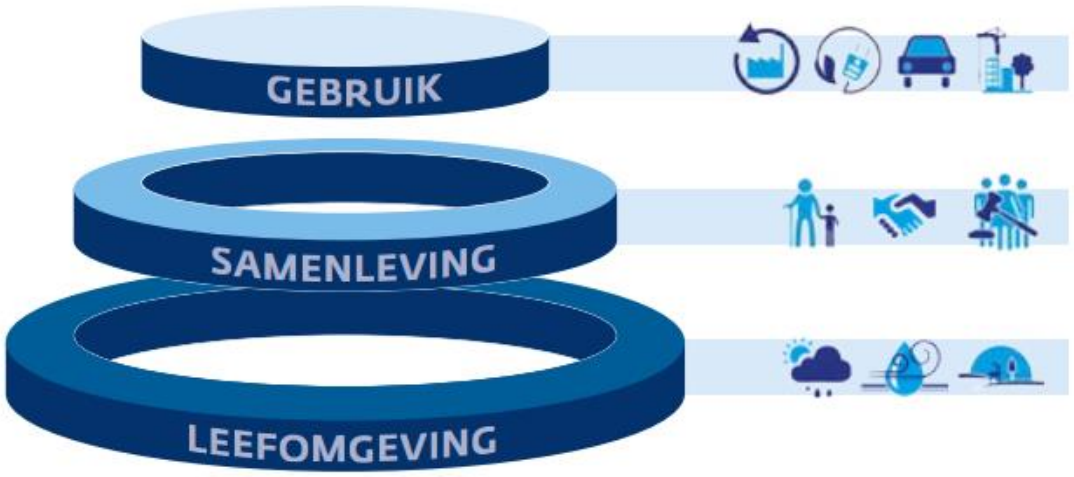
Bij het toezicht op en de handhaving van de wet- en regelgeving op het gebied van de wegen en vaarwegen, richt de OD NHN zich vooral op de circa 250 kilometer vaarweg die de provincie in beheer heeft.
Doel van het toezicht op de vaarwegen is de bevordering van de doorstroming van het vaarverkeer op de Noord-Hollandse routes. De veilige doorgang van de vrachtvaart en het tegengaan van het innemen van nieuwe en bestaande illegale ligplaatsen door woonschepen en de recreatievaart hebben prioriteit.

Wbb. De OD NHN voert voor zowel de vergunnningverlening als het toezicht en handhaving voor het gebied Noord-Holland Noord uit. Het toezicht en de handhaving van taken in het kader van de Wet bodembescherming is risicogestuurd. Voor de risicoanalyse en prioriteitsbepaling wordt gebruik gemaakt van een systematiek die door deskundigen in eigen huis is ontwikkeld. Bij elke melding of sanering wordt aan de hand van checklists bepaald of een integrale controle dan wel een administratieve controle wordt uitgevoerd. Deze systematiek is gebaseerd op de uitgangspunten van het bevoegd gezag. Daarnaast wordt een aantal vrije veldcontroles uitgevoerd. Op basis van de ervaringen van toezichthouders (informatie gestuurd handhaven) kan de systematiek voor prioriteitsbepaling worden bijgesteld.

VISIE ALGEMEEN

Noord-Holland in beweging:

- ✓ Dynamisch schiereiland
- ✓ Metropool in ontwikkeling
- ✓ Sterke kernen, sterke regio's
- ✓ Nieuwe energie
- ✓ Natuurlijk en vitaal landelijke omgeving

Leefomgevingskwaliteit

- ✓ Hoofdambitie: balans tussen economische groei en leefbaarheid;
- ✓ Randvoorwaarden voor garantie basiskwaliteit leefomgeving en waar mogelijk verbetering (streven naar het behalen van de WHO-normen in 2050);
- ✓ Randvoorwaarden om te kunnen omgaan met klimaatverandering (adaptatie) (KRW-normen behalen in 2027);
- ✓ Passend ontwikkelen en behouden van (karakteristieke) landschappen;
- ✓ Zo veel mogelijk natuur inclusief ontwikkelen passend bij de context;
- ✓ Geclusterd ruimtelijk economische ontwikkelingen rond infrastructuur;
- ✓ Rekening houden bij ontwikkelingen met de ondergrond.

DUURZAAM
DOORPAKKEN!
WEGEN/VAARWEGEN
BODEM
GROEN WETGEVING
ZWEMWATER
PROVINCIE NOORD-HOLLAND

OPDRACHTGEVER DEEL (SPECIFIEK)

De OD NHN voert diverse werkzaamheden uit voor de Provincie Noord-Holland. In dit deel worden de werkzaamheden beschreven. Aanvullend worden de beschreven werkzaamheden voor het jaar 2022 geprognosticeerd op product niveau, dit betreft de aantallen, de uren en het budget Lumpsum (LS).

BELANGRIJK:
In 2021 en 2022 doet de OD NHN onderzoek naar een mogelijke nieuwe wijze van financiering, dit op basis van output in plaats van de huidige lumpsum. Dit noemen wij outputfinanciering, of kortweg OPF.

In onderstaande tabellen is hierover nu nog geen financiële informatie opgenomen. Deze komt beschikbaar tijdens de verificatieperiode die half 2021 start en één jaar duurt. Er wordt gedurende die periode gewerkt aan de vervolmaking van de PDC en het fijn slijpen van de door ons gehanteerde kengetallen. Bij het opstellen van dit UP 2022 is nog onvoldoende informatie beschikbaar over de OPF 2021 of 2022. De informatie wordt later beschikbaar gesteld. Gedurende de uitwerking van de OPF-systematiek geeft dit een indicatie van de financiële doorwerking voor de deelnemers.

Werkzaamheden VTH

- **Aanvragen en meldingen**: Vergunningverlening, de afhandeling van meldingen en maatwerk is hoofdzakelijk een vraag gestuurd proces. Deze taken worden voor verschillende werkvelden uitgevoerd waaronder de Wet natuurbescherming en de Natuurschoonwet. Daarnaast vindt ambtshalve actualisatie en afstemming met de ketenpartners plaats indien veranderende wet- en regelgeving, dan wel het beschermingsniveau daartoe aanleiding biedt.

- **Toezicht en handhaving**: Hier een overzicht van de taken die per werkveld worden uitgevoerd en gerapporteerd:

WEGEN/VAARWEGEN

- ✓ Controles n.a.v. signalen uit het veld
- ✓ Controles op snelheid vaartuigen
- ✓ Controle op ontheffingen
- ✓ Controle vrije veld

ZWEMWATER

- ✓ Controles badinrichtingen
- ✓ Hercontroles
- ✓ Administratieve controle
- ✓ Controles naar aanleiding van signalen en klachten
- ✓ Handhaafbaarheidstoets ontheffingen, nadere eisen en advisering
- ✓ Veiligheidsonderzoek oppervlaktelocaties
- ✓ Advisering veiligheidsaspecten bij bouwaanvragen (ook verbouw), bestemmingsplannen en potentiële zwemlocaties

WET NATUURBESCHERMING, ONDERDEEL HOUTOPSTANDEN

- ✓ Controles (meldingen, wachtverplichting, herbeplanting etc.)
- ✓ Hercontroles
- ✓ Controle vrije veld
- ✓ Controles naar aanleiding van signalen en klachten
- ✓ Handhaafbaarheidstoets ontheffingen en vergunningen
- ✓ Bijhouden archief en beheer kaart bebouwde kom Boswet

WET NATUURBESCHERMING, ONDERDEEL GEBIEDEN

- ✓ Controles (vergunningen, vvbg en vergunningsvrije initiatieven)
- ✓ Controles cross compliance
- ✓ Controles met handhavingspartners
- ✓ Controles vrije veld
- ✓ Controles naar aanleiding van signalen en klachten
- ✓ Handhaafbaarheidsonderzoeken vergunningen en ontheffingen
- ✓ Adviseren over beheer- en uitvoeringsplannen

WET NATUURBESCHERMING, ONDERDEEL SOORTEN

- ✓ Controles naar aanleiding van signalen en klachten
- ✓ Controles vrije veld
- ✓ Controles naar aanleiding van ontheffingen, vergunningen en meldingen
- ✓ Administratieve controle meldingen van gebruik ontheffingen
- ✓ Administratieve controles van de machtigingen
- ✓ Handhaafbaarheidstoets ontheffingen
- ✓ Adviseren over beheer- en uitvoeringsplannen
- ✓ Ondersteuning opsporingsdiensten

WET NATUURBESCHERMING, ONDERDEEL RUIMTELIJKE INGREPEN

- ✓ Controles (ontheffingen)
- ✓ Controles vrije veld
- ✓ Controles naar aanleiding van signalen en klachten
- ✓ Handhaafbaarheidstoets ontheffingen

WET NATUURBESCHERMING, ONDERDEEL STIKSTOF

- ✓ Controles (vergunningen)
- ✓ Controles naar aanleiding van signalen en klachten
- ✓ Handhaafbaarheidstoets vergunningen

Waarbij voor alle genoemde werkvelden ook de volgende taken worden uitgevoerd en gerapporteerd:

- ✓ (Klachten en) handhavingsverzoeken behandelen
- ✓ Strafrechtelijke handhaving
- ✓ Bestuursrechtelijke handhaving

Werkzaamheden niet VTH

- **Advies**:
  - ✓ Wet- en regelgeving inclusief beleid, op internationaal, nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau m.b.t. natuuraspecten die van belang zijn voor de besluitvorming door bevoegd gezag. De OD NHN verzorgt hiertoe advies.
  - ✓ Advies voor beleids-, beheer- en uitvoeringsplannen.

Werkzaamheden Divers

- **Divers** : Dit betreft de uitvoering van specifieke projecten.

Werkzaamheden Randvoorwaardelijk

- **Randvoorwaardelijk**: Namens opdrachtgevers(koepels) en OD NHN wordt vanuit uitvoerbaarheidsperspectief ingespeeld en geadviseerd op de ontwikkeling en implementatie van nieuwe wet- en regelgeving i.r.t. de aan de OD (in mandaat) opgedragen taken. Dit kan o.a. gebeuren d.m.v. het delen van kennis en ontwikkelen van kennis in kennisgroepen.

Samenvatting aantallen, uren en budget

Taakvelden	Prognose aantal 2022	Prognose uren 2022		Prognose budget LS 2022		Prognose budget OPF 2022
Wbb Basistaak	366	7.041		€ 642.208		€ 0
Wbb Plustaak	759	5.615		€ 491.966		€ 0
Soorten	10.483	10.288		€ 901.393		€ 0
Ruimtelijke ingrepen	957	22.382		€ 1.961.006		€ 0
Gebieden	843	21.395		€ 1.874.514		€ 0
Houtopstanden	193	1.643		€ 143.915		€ 0
Stikstof	209	7.644		€ 669.724		€ 0
Stiltegebieden	40	218		€ 19.100		€ 0
NSW	20	100		€ 8.761		€ 0
Whvbz	9.232	8.973		€ 786.186		€ 0
Wegen en Vaarwegen	395	4.095		€ 358.784		€ 0
Onverdeelde uren	0	7.422		€ 650.274		€ 0
Totaal	**23.497**	**96.816**		**€ 8.507.831**		**€ 0**

Op de volgende pagina's worden per taakveld de producten weergegeven.

Taakveld Wbb Basistaak

Product	Prognose aantal 2022	Prognose uren 2022	LS Prognose budget LS 2022	OPF Prognose budget OPF 2022
Preventieve controle uitvoeren	16	394	€ 35.928	€ 0
Integrale controle uitvoeren	255	3.338	€ 304.693	€ 0
Hercontrole uitvoeren	41	337	€ 30.780	€ 0
Administratieve controle uitvoeren	70	842	€ 76.858	€ 0
Strafrecht toepassen	0	450	€ 41.076	€ 0
Handhavingsbesluit nemen	0	150	€ 13.692	€ 0
Informatie verstrekken	0	130	€ 11.390	€ 0
Administratieve ondersteuning	0	1.000	€ 91.280	€ 0
Overleg, Kennisdeling en Vakgerichte opleidingen	0	400	€ 36.512	€ 0
Totaal Taakveld Wbb Basistaak	382	7.041	€ 642.208	€ 0

Taakveld Wbb Plustaak

Product	Prognose aantal 2022	Prognose uren 2022	LS Prognose budget LS 2022	OPF Prognose budget OPF 2022
Behandelen aanvraag Wbb	114	1.912	€ 167.532	€ 0
Behandelen melding	318	1.721	€ 150.800	€ 0
Informatie verstrekken	0	205	€ 17.961	€ 0
Adviesaanvraag behandelen	6	23	€ 1.998	€ 0
Onderzoek beoordelen	320	562	€ 49.239	€ 0
Projecten	5	242	€ 21.203	€ 0
Administratieve ondersteuning	0	500	€ 43.807	€ 0
Overleg, Kennisdeling en Vakgerichte opleidingen	0	400	€ 35.046	€ 0
Data beheren	0	50	€ 4.381	€ 0
Totaal Taakveld Wbb Plustaak	763	5.615	€ 491.966	€ 0

Projecten taakveld Wbb-Plustaak

Projecten	Prognose aantal 2022	Prognose uren 2022	Prognose budget LS 2022
Project 'Spoedlocaties'	1	40	€ 3.505
Project 'Warme overdracht'	1	100	€ 8.761
Project 'POKB	1	2	€ 175
Project 'BIS'	1	50	€ 4.381
Project 'Diffuus lood'	1	50	€ 4.381

Taakveld Wnb Soorten

Product	Prognose aantal 2022	Prognose uren 2022	LS Prognose budget LS 2022	OPF Prognose budget OPF 2022
Beschikking Provinciaal uitgebreid	5	104	€ 9.146	€ 0
Beschikking provinciaal	65	1.346	€ 117.972	€ 0
Bezwaarprocedure - Vergunning	0	18	€ 1.615	€ 0
Voorlopige voorziening - Vergunning	0	3	€ 263	€ 0
Beroepsprocedure - Vergunning	0	18	€ 1.615	€ 0
Preventieve controle uitvoeren	0	720	€ 63.082	€ 0
Integrale controle uitvoeren	348	3.480	€ 304.898	€ 0
Hercontrole uitvoeren	5	50	€ 4.381	€ 0
Administratieve controle uitvoeren	10.000	1.000	€ 87.614	€ 0
Strafrecht toepassen	0	140	€ 12.266	€ 0
Handhavingsbesluit nemen	0	62	€ 5.409	€ 0
Handhavingsverzoek behandelen	0	154	€ 13.524	€ 0
Klacht behandelen	60	240	€ 21.027	€ 0
Bezwaarprocedure - Toezicht	0	31	€ 2.705	€ 0
Voorlopige voorziening - Toezicht	0	31	€ 2.705	€ 0
Beroepsprocedure - Toezicht	0	31	€ 2.705	€ 0
Informatie verstrekken	0	1.354	€ 118.661	€ 0
WOB verzoeken behandelen	0	154	€ 13.524	€ 0
Adviesaanvraag provincie behandelen	0	750	€ 65.711	€ 0
Beleidsontwikkeling	0	100	€ 8.761	€ 0
Overleg, Kennisdeling en Vakgerichte opleidingen	0	500	€ 43.807	€ 0
Totaal taakveld Soorten	10.483	10.288	€ 901.393	€ 0

Taakveld Wnb Ruimtelijke Ingrepen

Product	Prognose aantal 2022	Prognose uren 2022	LS Prognose budget LS 2022	OPF Prognose budget OPF 2022
Beschikking Provinciaal uitgebreid	117	5.917	€ 518.423	€ 0
Beschikking provinciaal	303	8.140	€ 713.162	€ 0
Integrale controle uitvoeren	350	3.500	€ 306.650	€ 0
Hercontrole uitvoeren	15	150	€ 13.142	€ 0
Administratieve controle uitvoeren	75	300	€ 26.284	€ 0
Sanctiecontrole uitvoeren	7	140	€ 12.266	€ 0
Strafrecht toepassen	2	40	€ 3.505	€ 0
Handhavingsbesluit nemen	0	386	€ 33.810	€ 0
Last onder bestuursdwang uitvoeren	2	123	€ 10.819	€ 0
Last onder dwangsom uitvoeren	9	556	€ 48.687	€ 0
Handhavingsverzoek behandelen	0	386	€ 33.810	€ 0
Klacht behandelen	75	300	€ 26.284	€ 0
Bezwaarprocedure - Toezicht	0	46	€ 4.057	€ 0
Voorlopige voorziening - Toezicht	0	46	€ 4.057	€ 0
Beroepsprocedure - Toezicht	0	62	€ 5.409	€ 0
Informatie verstrekken	0	640	€ 56.073	€ 0
WOB verzoeken behandelen	0	50	€ 4.381	€ 0
Adviesaanvraag provincie behandelen	0	300	€ 26.284	€ 0
Projecten	4	550	€ 48.188	€ 0
Beleidsontwikkeling	0	250	€ 21.904	€ 0
Overleg, Kennisdeling en Vakgerichte opleidingen	0	500	€ 43.807	€ 0
Totaal taakveld Ruimtelijke Ingrepen	959	22.382	€ 1.961.006	€ 0

Projecten taakveld Ruimtelijke ingrepen

Subproduct	Prognose aantal 2022	Prognose uren 2022	Prognose budget LS 2022
Project 'Zandzoom en Zuiderloo' (RI)	1	250	€ 21.904
Project 'Bloemendalerpolder Weesp' (RI)	1	100	€ 8.761
Project 'Markermeerdijk' (RI)	1	100	€ 8.761
Project 'Schansen Weesp' (RI)	1	100	€ 8.761

Taakveld Wnb Gebieden

Product	Prognose aantal 2022	Prognose uren 2022	LS Prognose budget LS 2022	OPF Prognose budget OPF 2022
Beschikking Provinciaal uitgebreid	175	8.977	€ 786.503	€ 0
Beschikking provinciaal	245	3.676	€ 322.092	€ 0
Behandelen zienswijze(n)	8	89	€ 7.832	€ 0
Bezwaarprocedure - Vergunning	0	18	€ 1.615	€ 0
Voorlopige voorziening - Vergunning	0	3	€ 263	€ 0
Beroepsprocedure - Vergunning	0	18	€ 1.615	€ 0
Preventieve controle uitvoeren	10	911	€ 79.817	€ 0
Integrale controle uitvoeren	295	3.350	€ 293.508	€ 0
Hercontrole uitvoeren	25	250	€ 21.904	€ 0
Administratieve controle uitvoeren	10	40	€ 3.505	€ 0
Sanctiecontrole uitvoeren	4	80	€ 7.009	€ 0
Strafrecht toepassen	0	100	€ 8.761	€ 0
Handhavingsbesluit nemen	0	185	€ 16.229	€ 0
Last onder bestuursdwang uitvoeren	3	185	€ 16.229	€ 0
Last onder dwangsom uitvoeren	0	60	€ 5.257	€ 0
Handhavingsverzoek behandelen	0	247	€ 21.639	€ 0
Klacht behandelen	41	164	€ 14.369	€ 0
Bezwaarprocedure - Toezicht	0	62	€ 5.409	€ 0
Voorlopige voorziening- Toezicht	0	62	€ 5.409	€ 0
Beroepsprocedure - Toezicht	0	62	€ 5.409	€ 0
Informatie verstrekken	0	1.000	€ 87.614	€ 0
Vooroverleg	0	100	€ 8.761	€ 0
WOB verzoeken behandelen	0	75	€ 6.571	€ 0
Adviesaanvraag provincie behandelen	25	700	€ 61.330	€ 0
Projecten	2	180	€ 15.771	€ 0
Milieuvluchten	0	50	€ 4.381	€ 0
Beleidsontwikkeling	0	350	€ 30.665	€ 0
Overleg, Kennisdeling en Vakgerichte opleidingen	0	400	€ 35.046	€ 0
Totaal taakveld Gebieden	843	21.395	€ 1.874.514	€ 0

Projecten taakveld Gebieden

Subproduct	Prognose aantal 2022	Prognose uren 2022	Prognose budget LS 2022
Project 'Markermeerdijk' (Gebieden)	1	100	€ 8.761
Project 'Robbentochten' (Gebieden)	1	80	€ 7.009

Taakveld Wnb Houtopstanden

Product	Prognose aantal 2022	Prognose uren 2022	LS Prognose budget LS 2022	OPF Prognose budget OPF 2022
Beschikking provinciaal	56	448	€ 39.253	€ 0
Behandelen melding	20	45	€ 3.916	€ 0
Preventieve controle uitvoeren	0	59	€ 5.169	€ 0
Integrale controle uitvoeren	92	470	€ 41.179	€ 0
Administratieve controle uitvoeren	20	100	€ 8.761	€ 0
Sanctiecontrole uitvoeren	0	20	€ 1.752	€ 0
Strafrecht toepassen	0	20	€ 1.752	€ 0
Last onder bestuursdwang uitvoeren	0	15	€ 1.353	€ 0
Last onder dwangsom uitvoeren	0	15	€ 1.353	€ 0
Klacht behandelen	5	20	€ 1.752	€ 0
Informatie verstrekken	0	70	€ 6.133	€ 0
Adviesaanvraag provincie behandelen	0	100	€ 8.761	€ 0
Overleg, Kennisdeling en Vakgerichte opleidingen	0	210	€ 18.399	€ 0
Data beheren	0	50	€ 4.381	€ 0
Totaal taakveld Houtopstanden	193	1.643	€ 143.915	€ 0

Taakveld Wnb Stikstof

Product	Prognose aantal 2022	Prognose uren 2022	LS Prognose budget LS 2022	OPF Prognose budget OPF 2022
Beschikking Provinciaal uitgebreid	0	2.050	€ 179.609	€ 0
Beschikking provinciaal	0	2.100	€ 183.990	€ 0
Integrale controle uitvoeren	128	1.152	€ 100.932	€ 0
Hercontrole uitvoeren	45	270	€ 23.656	€ 0
Administratieve controle uitvoeren	20	180	€ 15.771	€ 0
Sanctiecontrole uitvoeren	3	60	€ 5.257	€ 0
Strafrecht toepassen	0	40	€ 3.505	€ 0
Handhavingsbesluit nemen	0	176	€ 15.382	€ 0
Last onder bestuursdwang uitvoeren	2	351	€ 30.762	€ 0
Last onder dwangsom uitvoeren	0	60	€ 5.257	€ 0
Handhavingsverzoek behandelen	0	263	€ 23.071	€ 0
Klacht behandelen	10	40	€ 3.505	€ 0
Informatie verstrekken	0	300	€ 26.284	€ 0
Adviesaanvraag provincie behandelen	0	100	€ 8.761	€ 0
Projecten	1	100	€ 8.761	€ 0
Overleg, Kennisdeling en Vakgerichte opleidingen	0	402	€ 35.221	€ 0
Totaal taakveld Stikstof	209	7.644	€ 669.724	€ 0

Projecten taakveld Stikstof

Subproduct	Prognose aantal 2022	Prognose uren 2022	Prognose budget LS 2022
Project 'PAS Melders' (ST)	1	100	€ 8.761

Taakveld Stiltegebieden

Product	Prognose aantal 2022	Prognose uren 2022	LS Prognose budget LS 2022	OPF Prognose budget OPF 2022
Beschikking Provinciaal uitgebreid	20	109	€ 9.550	€ 0
Adviesaanvraag provincie behandelen	20	109	€ 9.550	€ 0
Totaal taakveld Stiltegebieden	40	218	€ 19.100	€ 0

Taakveld NSW

ADVIES

Product	Prognose aantal 2022	Prognose uren 2022	LS Prognose budget LS 2022	OPF Prognose budget OPF 2022
Adviesaanvraag provincie behandelen	20	100	€ 8.761	€ 0
Totaal taakveld NSW	20	100	€ 8.761	€ 0

Taakveld Whvbz

Product	Prognose aantal 2022	Prognose uren 2022	LS Prognose budget LS 2022	OPF Prognose budget OPF 2022
Beschikking provinciaal	45	362	€ 31.716	€ 0
Opstellen maatwerkvoorschriften	0	10	€ 876	€ 0
Behandelen melding	44	458	€ 40.127	€ 0
Integrale controle uitvoeren	412	3.296	€ 288.777	€ 0
Hercontrole uitvoeren	131	786	€ 68.865	€ 0
Aspectcontrole uitvoeren	5	40	€ 3.505	€ 0
Administratieve controle uitvoeren	8.500	1.700	€ 148.944	€ 0
Sanctiecontrole uitvoeren	10	200	€ 17.523	€ 0
Strafrecht toepassen	0	100	€ 8.761	€ 0
Handhavingsbesluit nemen	0	96	€ 8.398	€ 0
Last onder bestuursdwang uitvoeren	5	137	€ 11.998	€ 0
Handhavingsverzoek behandelen	0	14	€ 1.199	€ 0
Klacht behandelen	70	280	€ 24.532	€ 0
Bezwaarprocedure- Toezicht	0	10	€ 876	€ 0
Voorlopige voorziening - Toezicht	0	0	€ 0	€ 0
Beroepsprocedure - Toezicht	0	14	€ 1.199	€ 0
Informatie verstrekken	10	330	€ 28.913	€ 0
WOB verzoeken behandelen	0	41	€ 3.599	€ 0
Adviesaanvraag provincie behandelen	0	50	€ 4.381	€ 0
Administratieve ondersteuning	0	770	€ 67.463	€ 0
Overleg, Kennisdeling en Vakgerichte opleidingen	0	280	€ 24.532	€ 0
Totaal taakveld Whvbz	9.232	8.973	€ 786.186	€ 0

Taakveld Wegen en Vaarwegen

Product	Prognose aantal 2022	Prognose uren 2022	LS Prognose budget LS 2022	OPF Prognose budget OPF 2022
Preventieve controle uitvoeren	0	696	€ 60.980	€ 0
Integrale controle uitvoeren	317	1.986	€ 174.002	€ 0
Hercontrole uitvoeren	25	150	€ 13.142	€ 0
Strafrecht toepassen	2	40	€ 3.505	€ 0
Handhavingsbesluit nemen	0	110	€ 9.598	€ 0
Last onder bestuursdwang uitvoeren	51	559	€ 48.952	€ 0
Last onder dwangsom uitvoeren	0	120	€ 10.514	€ 0
Handhavingsverzoek behandelen	0	14	€ 1.199	€ 0
Bezwaarprocedure - Toezicht	0	14	€ 1.199	€ 0
Informatie verstrekken	0	120	€ 10.514	€ 0
WOB verzoeken behandelen	0	27	€ 2.400	€ 0
Adviesaanvraag provincie behandelen	0	100	€ 8.761	€ 0
Overleg, Kennisdeling en Vakgerichte opleidingen	0	160	€ 14.018	€ 0
Totaal taakveld WvW	395	4.095	€ 358.784	€ 0

Taakveld Onverdeelde uren

Product	Prognose aantal 2022	Prognose uren 2022	LS Prognose budget LS 2022	OPF Prognose budget OPF 2022
Teamleiding	0	2.338	€ 204.842	€ 0
Administratieve ondersteuning (onverdeeld)	0	5.084	€ 445.431	€ 0
Totaal taakveld Onverdeelde uren	0	7.422	€ 650.274	€ 0

Onder dit taakveld staan alleen de uren die niet toegerekend worden aan de individuele taakvelden.

SPECIFIEKE BIJLAGEN: OPDRACHTGEVER (SPECIFIEK)

Uurtarief

Het gehanteerde uurtarief is het uurtarief van 2021 verhoogd met de indexatie voor 2022 van de Lumpsum (1,3%).

	Uurtarief 2022
Basistaken	€ 91,28
VTH-plustaken	€ 87,61

De toeslag voor aanvullende opdrachten is € 2,75.

Financiering

De bijdrage Lumpsum (LS) voor het UP 2022 is als volgt opgebouwd:

Opbouw LS	**bedrag**
LS bijdrage 2022 basistaken conform begroting incl MP ICT	€ 612.149
LS Bijdrage 2022 VTH -plus taken conform begroting incl MP ICT	€ 8.163.142
LS bijdrage 2022 project Robbentochten	€ 7.009
Totale bijdrage LS	**€ 8.782.300**
AF: Bijdrage 2022 voor Masterplan ICT basistaken	€ 26.432
AF: Bijdrage 2022 voor Masterplan ICT VTH-plustaken	€ 248.037
LS 2022 voor UP 2022	**€ 8.507.831**

Overzicht uren en budget:

Omschrijving financiering	**Beschikbare uren 2022**	**Totaal uren UP 2022**	**Beschikbaar budget 2022**	**Totaal prognose budget UP 2022**
Lumpsum (LS)	96.816	96.816	€ 8.507.831	€ 8.507.831
Totaal	**96.816**	**96.816**	**€ 8.507.831**	**€ 8.507.831**

PROVINCIE NOORD-HOLLAND

OMGEVINGSDIENST
FLEVOLAND & GOOI EN VECHTSTREEK

UITVOERINGS-PROGRAMMA 2022

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2

1. Inleiding 3
1.1 Positie uitvoeringsprogramma in de Big-8 cyclus 4
1.2 Doelen uit het beleidskader VTH 5
1.3 Ontwikkelingen 6
1.4 Aandachtspunten Noord-Holland 7
1.5 Prognosetabel en afwijkingen 8

2. Bodem 9
2.1 Bevoegd gezag taken bodem 9
2.2 Coördinatie bodemsanering 10
2.3 Bodemconvenant en bodembeheertaken 11
2.4 Beleidsadvies bodem 12

3. Overige taken en dienstverlening 13
3.1 Juridische ondersteuning 13
3.2 Regionale samenwerking en overige advisering 14
3.3 Voorbereiding Omgevingswet 15

Bijlage 1: Prognosetabel OFGV 2022 Noord-Holland

1. Inleiding

Voor u ligt het uitvoeringsprogramma 2022 van de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV). In dit uitvoeringsprogramma staat beschreven welke taken de OFGV in 2022 voor de provincie Noord-Holland uitvoert. De door de OFGV te behalen doelen en uit te voeren activiteiten dragen bij aan de strategische doelen van de provincie Noord-Holland. De OFGV streeft ernaar zoveel mogelijk aan te geven hoe de werkzaamheden van de OFGV (resultaten) bijdragen aan het welzijn van onze leefomgeving (outcome).

Risicogericht toezicht
Bij de milieucontroles is het beeld in de afgelopen jaren dat de meeste bedrijven voldoen aan wet- en regelgeving. Bij deze bedrijven kan de toezichtslast verminderd worden. Daarnaast merkt de OFGV dat er meer vraag is naar themacontroles op het gebied van onder andere ondermijning, circulaire economie en energiebesparing. De OFGV wil met de partners onderzoeken hoe er meer flexibiliteit in het milieutoezicht kan worden gebracht. Het jaar 2022 wordt daarvoor een oefenjaar zodat de ervaringen en conclusies kunnen worden verwerkt in het Regionaal Beleidskader Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving 2023-2026. Het voorstel is om in 2022 nog steeds de aantallen bedrijven uit de prognosetabel te controleren, maar niet allemaal met volledige initiële controles. In plaats daarvan experimenteert de OFGV met het uitvoeren van administratieve controles en themacontroles op die milieubelastende activiteiten waarbij het risico voor de leefomgeving het grootst is en/of waarbij vaak overtredingen worden geconstateerd. Hierdoor ontstaat ruimte om ook aandacht te besteden aan ondermijning, circulaire economie en energiebesparing.

Thema-indeling
Het takenpakket van de OFGV is gebaseerd op de Producten en Dienstencatalogus 2020 (PDC) van de OFGV. In dit uitvoeringsprogramma is dezelfde thema-indeling gehanteerd als in de PDC, zoals milieu inrichting gebonden (bedrijven), asbest en bodem. Onder elk thema zijn de producten en diensten genoemd die terug te vinden zijn in de PDC en in de prognosetabel. Per thema zijn de gemeenschappelijke strategische doelstellingen voor de OFGV uit het Regionaal Beleidskader Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving 2019-2022 (hierna: Beleidskader VTH) vermeld. Daarnaast zijn deze aangevuld met lokale prioriteiten van de provincie Noord-Holland. Hierbij is zoveel mogelijk aangegeven welke activiteiten de OFGV inzet om de opgestelde doelen te bereiken of daaraan bij te dragen.

Uniforme uitvoering
De OFGV neemt de door de provincie Noord-Holland geformuleerde strategische doelen die een specifiek milieuthema raken op in het uitvoeringsprogramma. Dit gebeurt met inachtneming van een uniforme en efficiënte werkwijze. Het uitgangspunt is level playing field in de uitvoering van de wettelijke taken. De OFGV en de provincie Noord-Holland overleggen hoe ze lokale prioriteiten in het uitvoeringsprogramma kunnen inpassen.

Omgevingswet
Op 1 juli 2022 treedt de Omgevingswet in werking. Het grootste deel van de OFGV taken vindt straks hun wettelijke basis in de Omgevingswet. Het is nog niet te voorspellen welke impact de Omgevingswet heeft op de taakuitvoering door de OFGV. De aantallen producten die de OFGV voor de provincie Noord-Holland levert en de kengetallen van de producten zullen wijzigen. Het Algemeen Bestuur van de OFGV heeft besloten dat deze wijzigingen worden doorgerekend in de bijdragen van de partners vanaf 2024 (dit is volgende periode van de Kostenverdeelsystematiek). Een uitzondering hierop is de verschuiving van taken van provincies naar gemeenten.

Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet gaat het bevoegd gezag voor verontreinigde bodemlocaties over van provincies naar gemeenten. In IPO/VNG verband zijn de uitgangspunten afgesproken die bepalen welke locaties naar gemeenten gaan en welke nog bij de provincies blijven. Ook worden gemeenten bevoegd gezag voor meervoudige ontgrondingen < 100.000 m^3. Voor de uitvoeringsprogramma's wordt er van uitgegaan dat het bij de OFGV belegde takenpakket inzake bodem en ontgrondingen ongewijzigd blijft. Definitieve besluitvorming hierover inclusief besluitvorming over financiering moet nog plaatsvinden.

Leeswijzer
Het uitvoeringsprogramma bestaat uit twee delen:

- Hoofdstuk 1 geeft informatie over het uitvoeringsprogramma en de totstandkoming daarvan.
- De hoofdstukken 2 en 3 bevatten per thema de taak van de OFGV, de wettelijke grondslag, de te behalen doelstellingen en de uit te voeren activiteiten. Ook zijn per thema de ontwikkelingen en aandachtspunten voor 2022 beschreven.

1.1 Positie uitvoeringsprogramma in de Big-8 cyclus

Dit uitvoeringsprogramma is uitgewerkt conform het Besluit omgevingsrecht (Bor). Hierin is vastgelegd dat gemeenten en provincies voor de uitvoering van toezichts- en handhavingstaken, op basis van een strategisch en een operationeel beleidskader, een uitvoeringsprogramma vaststellen.

Big-8 beleidscyclus
In de Big-8 beleidscyclus is het uitvoeringsprogramma het snijpunt van de strategische cyclus en de operationele cyclus. Het Big-8 model is hieronder toegelicht.

1 Strategisch beleidskader: dit zijn de te behalen doelen en effecten van de deelnemer zoals opgenomen in de programmabegroting. Denk aan een schoon milieu en een gezonde leefomgeving. De doelstellingen op het gebied van leefomgeving zijn opgenomen in het (door alle deelnemers van de OFGV vastgestelde) Beleidskader VTH. In dit uitvoeringsprogramma zijn de doelen benoemd onder de verschillende inhoudelijke thema's.
2 Operationeel beleidskader: dit kader bestaat uit een vertaling van de beleidsdoelen naar de manier waarop vergunningverlening, toezicht en handhaving worden ingezet. Deze VTH-strategie is beschreven in hoofdstuk 4 van het Beleidskader VTH. Een voorbeeld hiervan is dat juridische handhaving wordt toegepast wanneer een toezichthouder bij hercontrole nog steeds overtredingen constateert.
3 Programma & organisatie: als start van de operationele cyclus bespreken de OFGV en de deelnemer het concept uitvoeringsprogramma.
4 Voorbereiding: hieronder vallen onder andere voorbereidingen op nieuwe wetgeving, het inrichten van systemen en het inplannen van werkzaamheden.
5 Uitvoering: de feitelijke werkzaamheden en administratieve afhandeling, zoals toezicht houden, vergunningen verlenen en adviezen verstrekken.

6 Monitoring: inzicht in en overzicht van de voortgang van werkzaamheden zodat tijdig kan worden bijgestuurd.
7 Programma & organisatie: de OFGV rapporteert elk trimester over de uitvoering van het programma. Deze trimesterrapportages zijn de lenterapportage (over de maanden januari t/m april), de herfstrapportage (over de maanden mei t/m augustus) en de jaarrapportage (cumulatief over het hele jaar).
8 Rapportage & evaluatie: hieronder valt de beoordeling op basis van de rapportages of de uitgevoerde werkzaamheden voldoende hebben bijgedragen aan de gestelde doelen en effecten. De uitkomsten van deze evaluatie kunnen leiden tot bijstelling van de beleidskaders en/of de uitvoering.

1.2 Doelen uit het Beleidskader VTH

In het Beleidskader VTH zijn uniforme doelstellingen voor de OFGV opgesteld. Deze doelstellingen zijn onder te verdelen in doelstellingen over het functioneren als overheidsorganisatie en doelstellingen over de inhoudelijke werkzaamheden.

Doelstellingen functioneren overheidsorganisatie
- De OFGV draagt bij aan een gevoel van vertrouwen in de overheid en klanttevredenheid over de overheid.
- De OFGV is een betrouwbare dienst.
- De medewerkers van de OFGV worden als deskundig op hun vakgebied getypeerd.
- De OFGV is helder, direct en proactief in de communicatie en dienstverlening naar burgers, bedrijven en verbonden partijen.
- De bereikbaarheid en reactiesnelheid van OFGV worden als zeer goed ervaren.
- De afhandeling door de OFGV wordt als correct, duidelijk en rechtsgelijk ervaren.

Doelstellingen verbeteren leefomgeving
- De OFGV draagt bij aan de gezondheid en veiligheid ten aanzien van de fysieke leefomgeving.
- De OFGV draagt bij aan een goede omgevingskwaliteit.

Doelstellingen vergunningverlening
- Het afhandelen van vergunningaanvragen binnen de wettelijke termijnen.
- Het beoordelen van meldingen op juistheid en volledigheid binnen de met de partners afgesproken termijnen.

Doelstellingen toezicht en handhaving
- Inzetten voor het behouden dan wel verhogen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving (veiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid) door het houden van toezicht op de naleving van wet- en regelgeving.
- Alle initiële controles uit de jaarprogramma's van alle deelnemende partijen worden uitgevoerd.
- Waar nodig wordt handhavend opgetreden.
- De afhandeling van klachten gebeurt binnen de met de deelnemers afgesproken termijn.

Doelstellingen inhoudelijk en juridisch advies
- Verstrekken van passend en kwalitatief goed advies over het ontwikkelen, inrichten en beheren van een duurzame leefomgeving.
- Vertegenwoordigen van de OFGV en deelnemers in bezwaar- en beroepsprocedures.

Waar mogelijk zijn deze doelstellingen verwerkt in de tabellen bij de thema's. Indien in de tabel *Doelstellingen* geen tekst staat opgenomen, is voor het betreffende thema nog geen doelstelling geformuleerd. De activiteiten in de tabel aan de rechterzijde zijn niet altijd één op één te koppelen aan de doelstellingen in de tabel aan de linkerzijde. De prognosetabel is leidend bij de uitwerking van de taken in de thema's en subthema's. Als in de tekst een activiteit staat opgenomen, maar niet in de prognosetabel is opgenomen met een 0 of een getal, dan geldt die activiteit niet voor dit uitvoeringsprogramma.

1.3 Ontwikkelingen

Hieronder staan ontwikkelingen die invloed hebben op meerdere milieuthema's en producten en diensten van de OFGV. Per milieuthema zijn de specifieke ontwikkelingen genoemd, indien daar sprake van is.

Omgevingswet
Op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt, moet de OFGV klaar zijn om volgens en in de geest van de Omgevingswet te werken. Waar voor de gemeentelijke omgevingsvisie en het omgevingsplan een overgangsfase geldt, is die er voor het uitvoerende werk niet. Vanaf 1 juli 2022 moet de OFGV onder meer:

- In staat zijn om integraal vergunningaanvragen af te handelen binnen de voor milieubedrijven veelal nieuwe kortere termijn van acht weken.
- In staat zijn om deel te nemen aan omgevingstafels voor complexe initiatieven ter voorbereiding op vergunningaanvragen vanuit het principe 'ja, mits...'.
- Toezicht kunnen houden op de nieuwe regels van de Omgevingswet en onderliggende besluiten, zoals het Besluit activiteiten leefomgeving, maar bijvoorbeeld ook de milieuregels uit de bruidsschat (tijdelijk omgevingsplan).
- Kunnen werken met en adviseren over de bruidsschatregels en weten welke delen bij welke deelnemer van toepassing zijn.
- De gemeente kunnen ondersteunen vanuit een adviserende rol bij het invullen van de bestuurlijke afwegingsruimte op milieu (zoals geluid, geur en bodem) in het omgevingsplan.
- Vergunning aanvragen en meldingen kunnen ontvangen via de landelijke voorziening van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en kunnen samenwerken met deelnemers en ketenpartners via de samenwerkingsfunctionaliteit in het DSO.

Omgevingsveiligheid
Met de komst van de Omgevingswet wijzigen een aantal taken en bevoegdheden met betrekking tot Omgevingsveiligheid. Naast het betrekken van externe veiligheid in vergunningen en bestemmingsplannen, zijn de gemeenten verantwoordelijk voor het in kaart brengen van de aandachtsgebieden bij risicovolle objecten en activiteiten en voor de ruimtelijke toedeling van de functies bij deze gebieden. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het omzetten van het Risicoregister Gevaarlijke Stoffen (RRGS) naar het Register Externe Veiligheidsrisico's (REV).

Vanaf 1 januari 2021 ontvangen de gemeenten een bijdrage voor de uitvoering van taken met betrekking tot lokaal beleid externe veiligheid (cluster 4) via het gemeentefonds. Op het moment van opstellen van dit uitvoeringsprogramma hebben de Noord-Hollandse gemeenten nog geen structurele opdracht verleend aan de OFGV voor de uitvoering van deze taken.

Stikstof
De stikstofverbindingen ammoniak (NH_3 uit dierlijke mest) en stikstofoxiden (NO_x uit verbrandingsmotoren zoals verkeer en industrie) zijn schadelijk voor de gezondheid. Teveel stikstof in Natura2000 gebieden zorgt ervoor dat de grond te voedselrijk wordt. Planten die voedselarme grond nodig hebben zoals heide verdwijnen. Om nu een vergunning te krijgen voor een project moet de aanvrager van tevoren aantonen dat er door het project geen toename van stikstofdepositie plaatsvindt in Natura 2000-gebieden. Dit kan door de emissie van stikstof te verlagen of door de stikstofruimte van een ander bedrijf over te nemen. Dit levert vertraging op bij lopende vergunningaanvragen. Ook worden hierdoor minder vergunningen aangevraagd.

Energietransitie
Om verdere opwarming van de aarde en de gevolgen daarvan zo veel mogelijk te voorkomen, wil Nederland het energieverbruik verminderen en duurzame energie produceren. Het doel van het Klimaatakkoord is een vermindering van broeikasgassen met 55% in 2030 en met 95-100% in 2050. De OFGV draagt bij aan deze doelstelling door stimulerend toezicht op energiebesparing door bedrijven uit te voeren en door deelname aan de Regionale Energie Samenwerking (RES) in Flevoland en het Bestuurlijk Overleg Energie in Gooi en Vechtstreek (BOEG). Daarnaast heeft de energietransitie onder andere effect op het aantal vergunningaanvragen en meldingen van bodemenergiesystemen, de aanleg van grotere windparken en het saneren van oudere windmolens.

Circulaire Economie
In de ontwikkelingen rond Circulaire Economie trekt de OFGV samen op met de provincies en met de samenwerkende omgevingsdiensten (ODnl). Er is steeds meer behoefte aan het herdefiniëren van afval en de verzoeken om afval als grondstof aan te merken. Maar ook andere onderwerpen zoals het (her)gebruik van restwarmte en het gebruik van CO_2-uitstoot in de glastuinbouw kunnen onderdeel uitmaken van de economische circulariteit. De OFGV wil aanhaken bij landelijke en wetenschappelijke ontwikkelingen op dit gebied om de partners optimaal te adviseren en ondersteunen. Daarnaast onderzoekt de OFGV welke mogelijkheden er vanuit vergunningverlening en toezicht zijn om de productie van afval en het verbruik van primaire grondstoffen bij bedrijven te beperken.

1.4 Aandachtspunten Noord-Holland

Hieronder staan de aandachtspunten die door de provincie Noord-Holland zijn aangegeven die invloed hebben op meerdere milieuthema's en producten en diensten van de OFGV. Per milieuthema zijn de specifieke aandachtspunten genoemd, indien daar sprake van is.

Warme overdracht bodemtaken
Door de komst van de Omgevingswet komt een deel van de bodemtaken bij gemeenten te liggen. De provincies zijn een traject gestart om de overgang van saneren naar een integraal bodembeheer samen 'warm' vorm te geven. Verder leiden deze veranderingen tot extra aanpassingen in het zaaksysteem van de OFGV.

Bodemconvenant
Het bodemconvenant 2016-2020 is in 2021 geëvalueerd. Er is nog een restopgave die valt onder het overgangsrecht van de Omgevingswet. Het Rijk, IPO, VNG en UvW maken nieuwe bestuurlijke afspraken over bodem. Deze afspraken gaan waarschijnlijk over het afronden van historische verontreinigingen, het beheer van bodem en grondwater, nieuwe stoffen etc. In dit uitvoeringsprogramma wordt daarom verwezen naar "afspraken bodem".

1.5 Prognosetabel en afwijkingen

Kostenverdeelsystematiek (KVS) leidend voor prognosetabel
De basis voor de kostenverdeling van de OFGV-begroting over de 15 deelnemers is de Kostenverdeelsystematiek (KVS). Voor de periode 2021-2023 is de taakuitvoering voor elke deelnemer als volgt bepaald:

- De prognose van de aantallen initiële controles milieu (bedrijven) is gebaseerd op de aantallen bedrijven op peildatum 24-01-2020 en de toezichtsfrequentie per branche. De toezichtsfrequentie houdt in dat de OFGV bijvoorbeeld bij afvalbedrijven elk jaar een complexe controle uitvoert, bij transportbedrijven eens in de vijf jaar een standaard controle uitvoert en bij detailhandel eens in de tien jaar een eenvoudige controle uitvoert.
- De prognse van de aantallen vergunningen, omgevingsvergunning beperkte milieutoets (OBM) en meldingen activiteitenbesluit is gebaseerd op de aantallen bedrijven op peildatum 24-01-2020 en de frequentie per partner gebaseerd op voorgaande jaren.
- De prognose van de overige aantallen producten en diensten is gebaseerd op een gemiddelde van de afgelopen jaren.
- Voor randvoorwaardelijke taken zoals bestuursondersteuning, accountmanagement, het verzorgen van opleidingen en regionale samenwerking zijn geen aantallen producten in de prognosetabel opgenomen.

Afwijkingen tussen prognosetabel en uitvoering
De prognosetabel voor 2022 is conform de KVS 2021-2023 voor het grootste deel gebaseerd op gemiddelden van de afgelopen jaren. Het uitvoeringsprogramma geeft een verwachting weer van de taken die de OFGV in 2022 zal uitvoeren. Het is niet ongewoon dat accenten binnen het programma verschuiven.

Over- of onderproductie per jaar komt standaard bij iedere deelnemer voor, bijvoorbeeld vanwege doorlooptijden die de jaargrens overschrijden of vanwege extra werk bij incidenten. Deze pieken en dalen kunnen over het algemeen door de OFGV opgevangen worden.

Door externe en interne invloeden kunnen specifieke taken meer of juist minder aandacht vragen. Denk hierbij aan de coronacrisis, verschuivingen van prioriteiten bij de deelnemers of wijzigingen in de uitvoering door de OFGV. Dit kan van invloed zijn op andere activiteiten in het programma. Doet zich een dergelijke situatie voor, dan zoekt de OFGV (waar nodig samen met de deelnemers) naar een oplossing. Het is vanzelfsprekend dat de OFGV daarover in de trimesterrapportages een terugkoppeling geeft.

Meerwerkopdrachten
Dit uitvoeringsprogramma bevat de structurele taakuitvoering. Wanneer de provincie Noord-Holland extra taken wil laten uitvoeren door de OFGV die niet binnen de reguliere uitvoering passen, dan vindt hierover overleg plaats. Meerwerkopdrachten zijn niet opgenomen in de prognose- of realisatietabellen. Incidentele meerwerkopdrachten worden via opdrachtverlening overeengekomen. In de trimesterrapportages wordt separaat gerapporteerd over de meerwerkopdrachten.

2. Bodem

Omgevingsthema
Volksgezondheid, Hinder/leefbaarheid, Natuur/economische veiligheid

Taak
Onder het thema bodem worden door de OFGV voor de provincie diverse werksoorten gedaan. Afhankelijk van het soort werk kan de rol van de OFGV daarbij verschillen. Zie hieronder een overzicht van de soorten taken.

Beleidsadvies Bodem Beleidsadvisering heeft betrekking op de reguliere bevoegd gezag taken, de coördinatie bodemsanering, de afspraken bodem en de overdracht bodembeheertaken.			
Reguliere bevoegd gezag taken	***Coördinatie bodemsanering***	***Afspraken bodem***	***Overdracht bodembeheer-taken***
• Beschikken • Afhandelen meldingen • Uitvoeren van toezicht en handhaving • Afstemmen tussen vergunning-verlening en handhaving (incl. OD NHN) • Opslaan en verstrekken van bodem informatie	• Uitvoeren van de aanjaagactie • Stimuleren gebiedsgericht grondwater-beheer • Periodiek overleg met de provincie	• Ondersteunen bij het realiseren van de afspraken bodem • Ondersteunen bij de jaarlijkse verantwoording (MTR) aan het ministerie	• Ondersteunen bij de overdracht van de bodem-beheertaken naar de gemeenten

Bijhorende producten PDC
Deze PDC codes gelden in principe voor alle thema's en zijn daarom eenmalig opgenomen.
- R10.1 Beschikking Ernst en Spoed t/m R12.2 Beoordeling melding toepassen IBC bouwstof
- T09.1 Controle bodemsanering Wbb t/m T10.1 Gebiedscontrole saneren en graven
- D05.1 Coördinatie bodemsanering t/m D06.1 Verstrekken bodeminformatie

2.1 Bevoegd gezag taken bodem

Taak
De provincie Noord-Holland is bevoegd gezag in het kader van de Wet bodembescherming. Om te weten in welke mate de bodem verontreinigd is en of een spoedige sanering noodzakelijk is, handelt de OFGV namens de provincie de vergunningaanvragen en meldingen af. Daarnaast houdt de OFGV namens de provincie toezicht op de uitvoering van saneringen en treedt indien noodzakelijk handhavend op.

In maart 2022 fuseert de gemeente Weesp met gemeente Amsterdam. Van rechtswege wordt gemeente Amsterdam hierdoor het bevoegde gezag voor de uitvoeren van de bodemtaken met betrekking tot de Wet bodembescherming (Wbb). Voorheen was de

provincie Noord-Holland het bevoegde gezag voor deze taken binnen de gemeente Weesp. Per 1 januari 2022 voert de OFGV de Wbb-werkzaamheden op het grondgebied van Weesp/Amsterdam niet meer uit. Hierdoor kunnen de aantallen in de realisatietabel lager uitvallen.

Wettelijk kader
- Wet bodembescherming (Wbb)
- Besluit uniforme saneringen (Bus)
- Besluit Bodemkwaliteit (Bbk)
- Omgevingswet
- Omgevingsverordening provincie Noord-Holland

Doelstellingen & Activiteiten

Doelstellingen	Activiteiten
• Afgeronde bodemsaneringen waarbij bodemverontreinigingen zijn weggenomen of zodanig worden beheerst dat gesaneerde bodems de omgeving en het milieu niet onnodig belasten.	• Controleren op naleving van wet- en regelgeving bij bodemsaneringen, monitoringen en nazorg. • Behandelen van meldingen en afgeven van beschikkingen bodemverontreiniging. • Uitvoeren van transportcontroles op grond in het kader van ketentoezicht. • Beschikbaar maken en stellen van bodeminformatie. • Verwerken van besluiten en registreren van bodemrapporten.

Specifiek 2022
Hieronder staat beschreven welke (bijzondere) taken/werkzaamheden de OFGV binnen dit thema in 2022 uitvoert.
- *Bodeminformatie*
  De OFGV wil door middel van een Geo-viewer de bodemonderzoeken en besluiten digitaal beschikbaar stellen. Ook wil de OFGV bodeminformatieverzoeken digitaal afhandelen. Zodra de laatste bodemonderzoeken toegevoegd zijn kan de data geëxporteerd worden naar de Geo-viewer.
- *PFAS*
  De Flevolandse bodemkwaliteitskaart is aangevuld met PFAS om de hergebruiksmogelijkheden voor deze grond helder te krijgen. De OFGV kan deze kaartlaag ook voor de Gooi en Vechtstreek toevoegen, maar er is nog geen gezamenlijke bodemkwaliteitskaart. De provincie neemt deel aan het overleg samen met de OFGV en de gemeenten in de Gooi & Vechtstreek over het opstellen van een regionale bodemkwaliteitskaart voor PFAS. De provincie stimuleert de gemeenten om te komen tot een gezamenlijk regionale PFAS kaart.

2.2 Coordinatie bodemsanering

Taak
De coördinatie bodemsanering betreft werkzaamheden met betrekking tot het van overheidswege uitvoeren van bodemonderzoek tot en met een eventuele bodemsanering op een specifieke locatie. Dit betreft het afronden van locaties op de lijst met spoedlocaties en de gebiedsgerichte aanpak grondwaterverontreinigingen.

Wettelijk kader

- Wet bodembescherming (Wbb)
- Besluit bodemkwaliteit (Bbk)
- Omgevingswet
- Afspraken bodem
- Gebiedsbeheerplan Grondwaterverontreinigingen het Gooi

Doelstellingen & Activiteiten

Doelstellingen	Activiteiten
• Wegnemen van belemmeringen voor maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkeling met gebruik van (boven en onder-) grond. • Bijdragen aan maatschappelijk gezien doelmatige aanpak van bodemverontreiniging.	• Aanjaagactie spoedlocaties: Probleemeigenaren activeren om in actie te komen door opstarten proces tot afkoop of uitvoering van onderzoek/sanering. • Stimuleren gebiedsgericht grondwater-beheer. • Aandacht voor afbouwmogelijkheden nazorg. • Periodiek overleggen met provincie Noord-Holland.

Specifiek 2022

Hieronder staat beschreven welke (bijzondere) taken/werkzaamheden de OFGV binnen dit thema in 2022 uitvoert.

- Twaalf van de 41 locaties op de lijst met spoedlocaties zijn nog niet afgehandeld. Hiervan worden naar verwachting vijf locaties opgenomen in het Gebiedsgericht Grondwater Beheer het Gooi. Bij de andere zeven locaties vinden nog onderzoeks- en/of saneringstrajecten plaats. De afronding van de laatste onderzoeks- of saneringswerkzaamheden staat voorlopig gepland voor 2025. Voor één locatie blijft de monitoring ook daarna nog doorlopen.

2.3 Bodemconvenant en overdracht bodembeheertaken

Taak

Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet vervalt de Wet Bodembescherming (Wbb). Gevolg hiervan is dat het bevoegd gezag voor verontreinigde bodemlocaties overgaat van provincies naar gemeenten. Dit geldt voor locaties waarvan de sanering is afgerond onder het bevoegd gezag van de provincies, maar waar nog wel een restvervuiling is achtergebleven waarbij er geen algemeen belang meer is om verder te saneren.

In het overgangsrecht is bepaald welke locaties naar gemeenten gaan en welke nog bij de provincies blijven. De provincie Noord-Holland wil de overdracht van bodemtaken samen met de gemeenten en de omgevingsdiensten als uitvoerder en adviseur goed en zorgvuldig organiseren. De provincie wil in 2022 de taken en locaties hebben overgedragen.

Wettelijk kader

Het bodemconvenant 2016-2020 is in 2021 geëvalueerd. Er is nog een restopgave die valt onder het overgangsrecht van de Omgevingswet. Het Rijk, IPO, VNG en UvW maken nieuwe bestuurlijke afspraken over bodem. Deze afspraken gaan waarschijnlijk over het afronden van historische verontreinigingen, het beheer van bodem en grondwater, nieuwe stoffen etc. In dit uitvoeringsprogramma wordt daarom verwezen naar “afspraken bodem”.

Doelstellingen & Activiteiten

Doelstellingen	Activiteiten
• Alle gevallen van ernstige bodemverontreiniging met onaanvaardbare ecologische of verspreidingsrisico's (spoedlocaties) zijn gesaneerd of risico's zijn beheerst. • Een overgang is gemaakt van saneren naar integraal beheer van bodem en ondergrond. Onder beheer van bodem- en ondergrond valt ook het omgaan met bodemverontreinigingen die geen directe risico's opleveren.	• Ondersteunen bij het realiseren van de afspraken bodem. • Ondersteunen bij de jaarlijkse verantwoording (MTR) aan het ministerie. • Ondersteunen bij de overdracht van de bodembeheertaken naar de gemeenten.

Specifiek 2022

Hieronder staat beschreven welke (bijzondere) taken/werkzaamheden de OFGV binnen dit thema in 2022 uitvoert.

- *Warme overdracht bodemtaken*
  In 2022 neemt de OFGV deel aan werkgroepen in Noord-Holland in het kader van de 'warme' overdracht van bodemtaken. In deze werkgroepen wordt de overdracht van provinciale bodemtaken naar de gemeente voorbereid, waarbij de OFGV zowel een adviserende- als uitvoerende rol heeft. Voor een goede overdracht wordt de gegevens uit het Bodeminformatiesysteem gescreend (BIS screening). Hierdoor ontstaat er een eenduidige lijst van bodemlocaties die onder het bevoegd gezag van de gemeente komen te liggen en van de locaties die onder het overgangsrecht vallen en hierdoor onder het bevoegd gezag van de provincie blijven. De afronding van de bodemsaneringen worden per locatie op een gelijke manier vastgelegd.

2.4 Beleidsadvies bodem

Taak

Beleidsadvisering bodem heeft betrekking op de reguliere bevoegd gezag taken, de coördinatie bodemsanering, het bodemconvenant en de overdracht bodembeheertaken.

Wettelijk kader

- Afspraken bodem
- Omgevingswet

Doelstellingen & Activiteiten

In de provincie Noord-Holland is in oude bebouwde gebieden diffuse verontreiniging aanwezig met lood. Oorzaak hiervoor is waarschijnlijk de gebruikte ophogingsmaterialen door de jaren heen, met name in de veengronden. De bevoegde overheden dienen te bewerkstelligen dat in gebieden met diffuse bodemverontreiniging met onaanvaardbare humane risico's helderheid bestaat over in dat gebied op te volgen gebruiksadviezen, teneinde deze risico's te minimaliseren. De OFGV geeft waar nodig ondersteuning in de vorm van advies.

Specifiek 2022

In 2022 zijn er geen aanvullende bijzonderheden te benoemen binnen dit thema.

3. Overige taken en dienstverlening

Taak
Een aantal ondersteunende diensten van de OFGV dragen productief bij aan de kwaliteit van andere VTH-producten. Hieronder vallen randvoorwaardelijke taken zoals juridische ondersteuning, informatiebeheer en regionale samenwerking. Daarnaast is de overige advisering in dit thema benoemd waaronder de advisering omtrent de Omgevingswet.

Wettelijk kader
- Relevante wet- en regelgeving bij bovenstaande omgevingsthema's.

3.1 Juridische ondersteuning

Taak
De juridische ondersteuning bij vergunningverlening, handhaving, bezwaar, beroep etc. wordt gerekend tot de zogenaamde randvoorwaardelijke taken. Over de uitgevoerde taken wordt verslag gedaan in de rapportages. Daarom zijn deze taken als expliciete producten in de prognosetabel opgenomen. De in deze productgroep opgenomen juridische producten zijn generiek. Ze zijn dus niet te onderscheiden naar beleidsterrein of milieuaspect.

Doelstellingen en activiteiten

Doelstellingen	Activiteiten
• Bijdragen aan kwaliteit van en samenwerking bij uitvoering van VTH-taken. • Naleven van wet- en regelgeving op alle genoemde wetten en thema's. • Voorbereid zijn op wijzigingen in wet- en regelgeving.	• Juridisch adviseren bij vergunningverlening, toezicht en expertise. • Inzetten van handhavingsinstrumenten. • Voeren en ondersteunen van bezwaar- en beroepszaken. • Juridisch adviseren over milieuthema's. • Voorbereiden op diverse nieuwe wet- en regelgeving door middel van kennisdeling en advisering.

Specifiek 2022
De OFGV merkt een stijging in de bezwaar- en beroepszaken en handhavingsverzoeken. Deze stijgende lijn zal waarschijnlijk in 2022 doorzetten. Daarnaast zal de inwerkingtreding van de Omgevingswet leiden tot meer bezwaar- en beroepszaken en waarschijnlijk tot nieuwe jurisprudentie. De OFGV volgt deze ontwikkelingen.

Bijhorende producten PDC
- H01.1 t/m H05.1 Juridische handhaving
- J01.1 t/m J02.4 Behandeling bezwaar en beroep
- J04.1 Gedoogbesluit
- D03.1 Behandeling WOB-verzoek

3.2 Regionale samenwerking en overige advisering

Taken

De OFGV organiseert opleidingen waar de medewerkers van deelnemende partijen zich kunnen inschrijven. Te denken valt aan cursussen op het gebied van Omgevingswet, geluid, bodem, asbest en andere vakinhoudelijk opleidingen toegespitst op de uitvoering van de overheidstaken op VTH gebied. Dit valt onder het randvoorwaardelijk pakket.

De OFGV voert diverse taken uit ter bevordering van de regionale samenwerking op het gebied van VTH in het werkgebied van de OFGV. Hieronder vallen onder andere het faciliteren van het Ambtelijk en Bestuurlijk Omgevingsoverleg, het organiseren van de Handhavingsestafette en het organiseren van diverse netwerkdagen. Dit valt onder het randvoorwaardelijk pakket.

De OFGV geeft advies op milieuaspecten bij ruimtelijke planvorming, bij calamiteiten of met betrekking tot het beleid of de reguliere taakuitoefening van het bevoegd gezag. Daarnaast verstrekt de OFGV milieu informatie aan de partners en aan derden. De in deze productgroep opgenomen adviezen en informatieverstrekkingen zijn generiek. Ze zijn dus niet te onderscheiden naar beleidsterrein of milieuaspect.

Doelstellingen en activiteiten

Doelstellingen	Activiteiten
• Stimuleren en vormgeven van samenwerking bij uitvoering van VTH-taken. • Borgen van kennis, ervaring en kwaliteit. • Bijdragen aan kwaliteit van en samenwerking bij uitvoering van VTH-taken. • Bevorderen van effectiviteit van handhaving en vergunningverlening.	• Deelnemen aan, faciliteren van en adviseren bij Bestuurlijk en Ambtelijk Omgevingsoverleg (BOO en AOO). • Organiseren van Handhavingsestafette. • Organiseren van netwerkdagen, zoals Bodem-, Asbest-, Trainee-, BOA- en Handhaversdagen. • Aanbieden van cursussen en opleidingen. • Beantwoorden van vragen over inhoudelijke en procedurele aspecten van milieu-onderwerpen. • Registreren en toegankelijk maken van informatie voor partners en derden.

Specifiek 2022

Hieronder staat beschreven welke (bijzondere) taken/werkzaamheden de OFGV binnen dit thema uitvoert.

- *Handhavingsestafette en netwerkdagen*
  De Handhavingsestafette is een jaarlijks terugkerende samenwerkingsactie van diverse handhavingsinstanties die werkzaam zijn in het werkgebied van de OFGV. De organisatie van de estafette wordt uitgevoerd door de OFGV. Daarnaast organiseert de OFGV netwerkdagen zoals de BOA-dag voor Bijzonder Opsporingsambtenaren in Flevoland en Noord-Holland.
- *Opleidingen*
  Vanaf 2022 worden de cursussen en opleidingen fysiek en digitaal aangeboden. Voor elke training wordt een optimale hybride mix gezocht. De OFGV streeft er naar om in 2022 een netwerkdag circulaire economie te organiseren en voor circulaire economie een opleiding te ontwikkelen. Ter voorbereiding op de Omgevingswet worden zowel inhoudelijke trainingen aangeboden als trainingen op het gebied van competenties die

nodig zijn om in de trant van de Omgevingswet te werken. Dit zijn onder andere adviesvaardigheden, politieke sensitiviteit en samenwerken.
In de Kwaliteitscriteria zijn de inhoudelijke opleidingseisen voor de verschillende aandachtsgebieden ruim te interpreteren, zoals “basiskennis bodem”. De gezamenlijke Omgevingsdiensten werken deze opleidingseisen specifieker uit in de Branche Kwalificatie Structuur (BKS). In 2022 worden de trainingen van de OFGV aangesloten op de eisen in de BKS en afgetoetst door een onafhankelijk certificeringsbureau.

- *AOO/BOO*
  De deelnemers van de Flevolandse gemeenten en Gooi- en Vechtgemeenten, provincie Flevoland, provincie Noord-Holland, waterschap Zuiderzeeland, Veiligheidsregio Flevoland, Politie Midden Nederland, Rijkswaterstaat Midden Nederland de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit en de OFGV werken in dit verband samen en informeren elkaar over het Wabo-brede takenpakket. De OFGV voert het secretariaat van zowel het Ambtelijke als het Bestuurlijke Omgevingsoverleg. Volgens afspraak wordt er, indien actueel en inhoudelijk nodig, tweemaal per jaar een AOO en maximaal eenmaal per jaar een BOO georganiseerd.

Bijhorende producten PDC

- D01.2 Verstrekken milieu-informatie
- A01.1 Advies milieu-aspecten ruimtelijke plannen
- A01.4 Advies milieu-aspecten calamiteiten
- A01.5 Advies milieu-aspecten taakuitoefening bevoegd gezag
- A01.9 Integraal advies ruimtelijke ordening
- A02.1 Beleidsadvies milieu

3.3 Voorbereiding Omgevingswet

Taken

Op 1-7-2022 treedt de Omgevingswet in werking. De Omgevingswet integreert 26 wetten op het gebied van de fysieke leefomgeving. Hieronder vallen onderwerpen als: bouwen, milieu, waterbeheer, ruimtelijke ordening, monumentenzorg en natuur. De oude wetten zijn veelal sectoraal opgebouwd. In samenhang gezien en toegepast sluiten deze wetten niet meer aan bij de behoefte van deze tijd. Met de Omgevingswet wil de overheid het wettelijk systeem ‘eenvoudig beter’ maken. De OFGV beschouwt het als zijn taak om de opdrachtgevers maximaal te ontlasten en te voorzien van relevante informatie en advies bij het opstellen en uitvoeren van de omgevingsverordening.

Doelstellingen en activiteiten

Doelstellingen	Activiteiten
• Stimuleren en vormgeven van samenwerking bij uitvoering van VTH-taken. • Borgen van kennis, ervaring en kwaliteit. • Bijdragen aan kwaliteit van en samenwerking bij uitvoering van VTH-taken. • Bevorderen van effectiviteit van handhaving en vergunningverlening.	• Voorbereiden op de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Specifiek 2022

Hieronder staat beschreven welke (bijzondere) taken/werkzaamheden de OFGV binnen dit thema uitvoert.

- *Voorbereiding Omgevingswet*
  De projectorganisatie ter voorbereiding op de Omgevingswet wordt voortgezet. Om op 1 juli 2022 fit zijn voor de start van de Omgevingswet gaat de OFGV in 2022 in ieder geval:
  - Afstemmen met de 14 deelnemers over de samenwerking in het vergunningverleningsproces, de inzet van en deelname aan de omgevingstafel en de samenwerking op het gebied van toezicht. De OFGV voert de benodigde stappen door in de bedrijfsvoering.
  - Oefenen, testen, experimenteren en participeren in diverse initiatieven ter voorbereiding op de Omgevingswet. Hieronder valt het oefenen met de omgevingstafel, het beproeven van de herijkte werkafspraken VTH, het oefenen met de nieuwe regelgeving bij casusbehandeling en het schaduwdraaien bij ingediende meldingen en vergunningaanvragen.
  - Testen van en oefenen met de onderdelen in het DSO, waaronder de aansluiting op de pre-productie-omgeving, de samenwerkingsfunctionaliteit en de instelling van de OFGV als behandeldienst voor en door de deelnemers. Ook sluit de OFGV aan op de productie-omgeving en realiseert de OFGV een koppeling met het eigen zaaksysteem. Het doel hiervan is om vanaf 1 juli 2022 rechtstreeks vergunningaanvragen en meldingen te kunnen ontvangen en op een veilige manier gegevens en documenten te kunnen uitwisselen met de deelnemers en ketenpartners. Daarnaast starten we met het trainen van de medewerkers die in hun dagelijks werk te maken gaan krijgen met het DSO.
  - Verder met het ontwikkeltraject van persoonlijke vaardigheden van medewerkers. Dit ontwikkeltraject heeft als doel medewerkers voor te bereiden op de andere manier van werken met de Omgevingswet.
  - Verder met het inhoudelijk opleiden van medewerkers volgens de opleiding- en ontwikkelmatrix Omgevingswet. In 2022 worden verdiepingscursussen georganiseerd voor specialistische thema's zoals bodem, geluid en afvalwater.
  - Actief blijven deelnemen in het Platform Omgevingswet Flevoland en in het Programmamanagersoverleg Omgevingswet Gooi en Vechtstreek. In deze netwerken delen we kennis en de voortgang in de voorbereiding, wisselen we ervaringen uit en werken we samen in de voorbereiding op de Omgevingswet. Ook in 2022 is het van belang om door middel van deze netwerken met elkaar in verbinding te blijven en effectief te werken aan met name de ketensamenwerking onder de Omgevingswet.
  - Op basis van de in 2021 opgeleverde analyse van de bruidsschat milieu voeren we met onze deelnemers het gesprek over de transitie naar een nieuw omgevingsplan en welke plek de bruidsschatregels daarin krijgen.
  - Desgevraagd zal de OFGV vanuit haar expertise een bijdrage leveren aan omgevingsvisies, -verordeningen en –plannen. Vanuit de ervaring die daarmee is en wordt opgedaan, wordt deze adviesfunctie verder ontwikkeld.
  - Afronden van de mandaten en de aanwijzingsbesluiten van toezichthouders volgens de Omgevingswet.
  - Starten met een uniforme en organisatiebrede aanpak om van het begrip "inrichtingen" over te gaan naar "locaties met verschillende milieubelastende activiteiten".
  - Afronden van het Omgevingswetproof maken van onze processen en standaardbrieven.

Bijlagen

Bijlage 1: Prognosetabel OFGV 2022 provincie Noord-Holland

Omgevingsdienst Flevoland
& Gooi en Vechtstreek
Botter 14-15 Postbus 2341
8203 AH LELYSTAD
T. 088-6333 000
E. info@ofgv.nl
W. www.ofgv.nl
Opdracht: Uitvoeringsprogramma 2022
Datum: 18 november 2021

BIJLAGE 1

	Prognosetabel Uitvoeringsprogramma provincie Noord-Holland 2022	Prognose 2022	Vanaf T2 cumulatieve optelling T1	T2	T3	Toelichting
Bodem						
R10.1	Beschikking Ernst en Spoed	5				
R10.2	Beschikking Ernst en Spoed / Saneringsplan	3				
R10.3	Instemming Saneringsplan	3				
R10.4	Instemming Evaluatieverslag / Nazorgplan	32				
R10.5	Instemming Plan van aanpak niet ernstig geval van bodemverontreiniging	2				
R10.6	Instemming wijziging Saneringsplan	3				
R10.7	Beoordeling bodemonderzoek	8				
R11.1	Behandeling melding BUS-immobiel	26				
R11.2	Behandeling melding BUS-mobiel	1				
R11.3	Behandeling melding BUS-tijdelijke uitplaatsing incl. evaluatie	60				
R12.1	Beoordeling melding Besluit bodemkwaliteit	2				
R12.2	Beoordeling melding toepassen IBC bouwstof	0				
T09.1	Controle melding saneren/graven	15				
T09.2	Controle bodemsanering zorgplicht Wbb en BUS-saneringen	30				
T09.3	Controle bodemsanering administratief (termijn bewaking)	110				
T09.7	Controle nazorglocaties	1				
T09.8	Beoordelen plan van aanpak nieuw geval van bodemverontreiniging	10				
T09.9	Beoordeling monitoringsrapportage (niet spoed, lopende saneringen en nazorg)	10				
T10.1	Gebiedscontrole saneren en graven	12				
T06.1	Klachtbehandeling milieu	0				
D05.3	Beleidsondersteuning en advies (BKK, BFK, Bodemvisie/plan, gebiedsgerichte aanp	1				
D05.4	Overdracht bodembeheertaken	1				
D06.1	Bodeminformatie cq. rapportage aan makelaars	310				
Overige taken en dienstverlening						
Juridische ondersteuning						
H01.4	Voornemen last onder dwangsom	0				
H01.1	Last onder dwangsom	0				
H01.2	Last onder bestuursdwang	0				
H02.1	Invordering	1				
H02.2	Intrekking dwangsom	0				
H05.1	Besluit op handhavingsverzoek	1				
H06.1	Bevel bodemonderzoek en -sanering	0				
J01.1	Behandeling bezwaar met voorlopige voorziening	0				
J01.2	Behandeling bezwaar zonder voorlopige voorziening	1				
J02.1	Behandeling beroep met voorlopige voorziening	0				
J02.2	Behandeling beroep zonder voorlopige voorziening	0				
J02.3	Behandeling hoger beroep met voorlopige voorziening	0				
J02.4	Behandeling hoger beroep zonder voorlopige voorziening	0				
J04.1	Gedoogbesluit	0				
D03.1	Behandeling WOB-verzoek	1				

BIJLAGE 1		Prognose	Vanaf T2 cumulatieve optelling			
Prognosetabel Uitvoeringsprogramma provincie Noord-Holland 2022		2022	T1	T2	T3	Toelichting
Overige advisering						
A01.4	Advies milieuaspecten calamiteit	0				
A01.5	Advies milieuaspecten taakuitoefening bevoegd gezag	12				
D01.2	Verstrekken van milieu-informatie	3				

0	Uit te voeren taak zonder aantallen
-	Niet ingebrachte taak

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

Uitvoeringsprogramma 2022

Vastgesteld door algemeen bestuur op d.d. xxx

Inhoud

Inleiding 1

1 Ontwikkelingen en speerpunten 2022 2
1.1 Verbeteren VTH-stelsel 3
1.1.1 Tien maatregelen 'commissie Van Aartsen' 3
1.1.2 QuickScan 3
1.2 Omgevingswet 4
1.2.1 Maatschappelijke opgave, doel en wettelijk kader 4
1.2.2 Omgevingsvisies en Omgevingsplannen 4
1.2.3 Samenwerkingsruimte: informatie delen en digitaal beschikbaar en toegankelijk 4
1.2.4 Oefenen met nieuwe werkprocessen 5
1.2.5 Effect VTH-taken in 2022 5
1.2.6 Gezondheid topprioriteit (GES-score) 5
1.2.7 Warme overdracht bodem: verschuiving bevoegd gezag 5
1.2.8 Informatievoorziening "van data naar informatie en terug" 6
1.3 Beleidskader VTH-milieu en de BIG-8 7
1.4 Ontwikkelingen op duurzaamheid en klimaatakkoord 7
1.5 Verduurzaming bedrijven: energiebesparingsakkoord 7
1.6 Stikstof 7
1.7 Milieubelemmeringen bouw 8
1.8 Ondermijning 8
1.9 Luchtkwaliteit 8
1.10 Zeer zorgwekkende stoffen 9
1.11 Toezicht met drones 9
1.12 Regionale samenwerking 9
1.13 Wijziging gemeenschappelijke regeling 10

2 Overzicht uitvoeringstaken 11
2.1 Uitvoering regio IJmond 13
2.2 Uitvoering regio Zaanstreek-Waterland 14
2.3 Uitvoering regio Zuid-Kennemerland 15
2.4 Uitvoering provincie Noord-Holland 16

3 VTH-milieu 17
3.1 Ketentoezicht en -handhaving en branches 18
3.2 Hoofdprioriteiten en thema's 18
3.3 Milieubeleidskader: VTH-milieutaken uitgelicht 19

4 VTH-bouw en brandveiligheid 21
4.1 Toezicht en handhaving bouw 22
4.1.1 Toeristische verhuur Zandvoort 22

5 Advisering 23

5.1 Ruimtelijke ontwikkelingen onder Omgevingswet 24
5.1.1 Overgangsrecht en bruidsschat 24
5.2 Bodemadvies 24
5.3 Transitie externe veiligheid naar omgevingsveiligheid 25
5.4 Milieuadvies Luchtkwaliteit 25
5.5 Milieuadvies Wet natuurbescherming en stikstofdepositie 26
5.6 Geuradvies 26
5.7 Geluidadvies 26
5.8 Schiphol 26

6 Projecten duurzaamheid en energietransitie 28
6.1 Duurzame bedrijven 29
6.2 Duurzame mobiliteit 31
6.3 Duurzame Warmte 31
6.4 Energiebesparing en duurzame energie - bewoners 32
6.5 Elektriciteit: Grootschalige duurzame opwek “alle daken vol zonnepanelen” 33
6.6 Overzicht projecten 2022 34

7 Bijlagen 36

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

Inleiding

Voor u ligt het Uitvoeringsprogramma 2022 (UP 2022). Namens het algemeen en dagelijks bestuur van Omgevingsdienst IJmond (ODIJmond) geven wij u een overzicht van de taken die onze deelnemende gemeenten en provincie Noord-Holland (PNH) het aankomende kalenderjaar van ons mogen verwachten. In **hoofdstuk 1** nemen we u mee in onze speerpunten en de landelijke (maatschappelijke) ontwikkelingen die invloed hebben op de uitvoering van onze VTH-taken. In **hoofdstuk 2** geven we u een overzicht van onze uitvoeringstaken per (deel)werkgebied en voor de provincie Noord-Holland.

Drietal kerngebieden met eigen dynamiek en kenmerken

ODIJmond is werkzaam in een drietal kerngebieden te weten **IJmond, Zaanstreek-Waterland en Zuid-Kennemerland**. Ieder gebied heeft zijn eigen dynamiek en specifieke kenmerken. **IJmond** wordt gekenmerkt door de industrie en havens, **Zaanstreek-Waterland** door enerzijds de bedrijvigheid grenzend aan de Zaan, met daarnaast de veenweidegebieden met Purmerend als centrale stad en **Zuid-Kennemerland** door overwegend groene (kust) gemeenten, met Haarlem als centrale stad. In alle drie gebieden vragen de (landelijke) maatschappelijke ontwikkelingen in steeds grotere mate om optimale dienstverlening en transparantie. De risico's zijn soms groot, terwijl het handelen van overheidsorganisaties onder een vergrootglas ligt.

In **hoofdstuk 3 en 4** gaan we kort in op onze prioritering vanuit ons milieubeleidskader en bouw- en brandveiligheid toezicht binnen ons werkgebied. **Hoofdstuk 5 en 6** geven een weergave van onze adviseringstaken en projecten binnen de energietransitie en het klimaatakkoord voor onze deelnemende gemeenten.

In **hoofdstuk 7**, vindt u overzichten per gemeente van onze VTH-taken en aantallen controles, advisering en projecten.

CONCEPT

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

1 Ontwikkelingen en speerpunten 2022

Wij werken, als onderdeel van het openbaar bestuur, samen met burgers, bedrijven en overheden aan een evenwichtige en duurzame ontwikkeling van onze leefomgeving. Naast vergunningverlening, toezicht en handhaving bij bedrijven, adviseren wij over de verschillende aspecten van de fysieke leefomgeving en duurzaamheid binnen het ruimtelijke domein. De (maatschappelijke) landelijke ontwikkelingen die invloed hebben op onze werkzaamheden, volgen elkaar in snel tempo op. Als omgevingsdienst volgen wij die op de voet. In dit hoofdstuk schetsen wij onze speerpunten voor het aankomende jaar en de ontwikkelingen die het meeste invloed hebben op onze uitvoeringstaken.

1.1 Verbeteren VTH-stelsel

Een goed functionerend stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) is essentieel voor het voorkomen van schade aan het milieu. Schade die soms onherstelbaar is of alleen met veel moeite en tegen hoge kosten hersteld kan worden. Het huidige VTH-stelsel is enkele jaren in werking en inmiddels is duidelijk wat wel en wat niet werkt. De grenzen aan doorontwikkeling binnen het stelsel komen in zicht. Daarom is het goed om te bekijken wat is bereikt, hoe dat past bij de bedoeling van het stelsel en wat aanvullend nodig is om het stelsel te verbeteren.

1.1.1 Tien maatregelen 'commissie Van Aartsen'

De staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) heeft in juli 2020 een opdracht gegeven aan de Adviescommissie VTH, onder leiding van Jozias van Aartsen.
In de rapport 'Om de leefomgeving. Omgevingsdiensten als gangmaker van het bestuur' noemt de 'commissie-Van Aartsen' tien maatregelen om het VTH-stelsel te verbeteren. Zo moet de ondergrens voor de omvang van de omgevingsdiensten worden verhoogd. Er moet meer prioriteit, capaciteit en inzet komen voor strafrechtelijke handhaving en vervolging. Het takenpakket en de financiering van omgevingsdiensten moeten landelijk worden afgestemd. Verder worden omgevingsdiensten verplicht tot informatie-uitwisseling en tot investeren in kennisontwikkeling. Ook moet er Rijkstoezicht komen op het functioneren van de omgevingsdiensten.
(*Bron: Rapport "Om de leefomgeving. Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur"*[i])

1.1.2 QuickScan

Naast de aandacht voor de uitvoering en organisatie van VTH-taken, voor een groot deel door het uitkomen van het rapport van de commissie Van Aartsen, heeft ook het aankomende inwerking treden van de Omgevingwet[ii] een grote invloed op de uitvoering en organisatie van onze taken. Deze twee majeure thema's zijn voor ons aanleiding om een QuickScan uit te voeren op de uit het rapport tien voorgestelde maatregelen. In de QuickScan nemen wij ook de resultaten mee van onze verkenning naar de kwaliteitscriteria 2.2. Bij de QuickScan is ook aandacht voor de impact die twee andere relevante wijzigingen op ons werk hebben: **de decentralisatie van bodemtaken en de uitbreiding van het basistakenpakket**. Ook deze vloeien voort uit het inwerking treden van de Omgevingswet. Wij kijken welke aanvullende maatregelen van onze dienst gevraagd worden. Met die inventarisatie, kunnen we onze uitvoering onder de Omgevingswet adequaat borgen.

CONCEPT

1.2 Omgevingswet

Met het inwerking treden van de Omgevingswet verandert de rol van (decentrale) overheden bij het leggen van meer verantwoordelijkheden bij burgers en bedrijven. Dit is een ontwikkeling die past bij een transitie van verticaal georganiseerde naar een horizontale netwerk- en participatiesamenleving. Voor ODIJmond betekent het dat we nog meer omgevingsbewustzijn moeten creëren, meer ontwikkelingsgericht moeten gaan werken, faciliteren, maatwerk leveren, experimenteren en verbinden.

1.2.1 Maatschappelijke opgave, doel en wettelijk kader

Het inwerking treden van deze wet betekent een algehele stelselherziening voor de wet- en regelgeving die gaat over de kwaliteit en het gebruik van de fysieke leefomgeving. Deze herziening heeft een grote impact op de manier van werken, de cultuur, het juridisch en technisch instrumentarium. Het heeft grote gevolgen voor de bevoegde gezagen en organisaties die bij de wet betrokken zijn. De wet beoogt het vergroten van de inzichtelijkheid en het gebruikersgemak, het versnellen van de besluitvorming, meer lokale afwegingsruimte en een samenhangende benadering.

1.2.2 Omgevingsvisies en Omgevingsplannen

Op 1 juli 2022 moet de Omgevingswet van kracht worden en treedt deze in werking. Belangrijke aanpassingen in werkwijzen, cultuur, instrumentarium en ICT–systemen zijn dan doorgevoerd. Het nieuwe VTH-systeem is dan gereed en actief. Dit is echter niet het eindpunt van de voorbereiding op de invoering van het nieuwe wettelijke stelsel, maar de start van een nieuwe fase in de transitie van het Omgevingsrecht die duurt tot 2030. Voor onze deelnemers betekent het bijvoorbeeld dat het beleid gaat vormkrijgen in nieuwe kaders bestaande uit de Omgevingsvisie en het integrale, het gehele grondgebied omvattende Omgevingsplan. Voor ODIJmond betekent dit tot en met 2030 elk jaar aanpassingen in werkprocessen en producten.

1.2.3 Samenwerkingsruimte: informatie delen en digitaal beschikbaar en toegankelijk

Veel zal daarentegen vanaf 1 juli 2022 nog onder het overgangsrecht vallen. Het overgangsrecht bestaat van rechtswege uit alle vigerende bestemmingsplannen, de set aan landelijke regels die in de vorm van de bruidsschat zijn over gegaan naar de lokale overheid en vigerende gemeentelijke verordeningen. Vergunningen ingediend vlak voor de invoeringsdatum dienen nog onder het oude regime afgehandeld te worden. Ook heeft de wijze waarop de regels zijn of worden verwerkt in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)[iii] impact op de werkprocessen bij onze deelnemers en ODIJmond zelf.
De precieze impact op het totaal van de verwachte structurele inzet is afhankelijk van verschillende factoren, waaronder de wijze waarop deelnemers zullen omgaan met de grotere afwegingsruimte en de invloed die dat heeft op het meer of minder uniform zijn van werkprocessen.

De beoogde inwerkingtreding van de wet vraagt om een integrale aanpak bij de inrichting van de leefomgeving en de beschikbaarheid van informatie bij alle ketenpartijen. ODIJmond streeft er naar dat per 1 juli 2022 alle milieu informatie gedeeld kan worden en digitaal beschikbaar en toegankelijk is.

CONCEPT

1.2.4 Oefenen met nieuwe werkprocessen

Vanaf en voorafgaand aan het inwerking treden van de Omgevingswet heeft ODIJmond te maken met jaarlijkse aanpassingen in werkprocessen en producten. Dit vergt dienstbreed extra inzet van mensen en middelen. We gaan veel oefenen en testen en werken hierin samen met onze gemeenten. Dat geeft kennis en informatie over wat de effecten zijn van de Omgevingswet op onze uitvoering. Ook bepalen we zo wat er in 2022 nog nodig is aan aanpassingen en het verder inregelen van processen. Een van de veranderingen is bijvoorbeeld de mogelijkheid om voor – de aanvraag van een – milieuvergunning leges te heffen. Voor gemeenten die hiertoe overgaan, vergt dit voorbereiding en samenwerking vanuit ODIJmond.

1.2.5 Effect VTH-taken in 2022

- **Vergunningverlening**: de verwachting is dat als gevolg van de Omgevingswet er minder activiteiten gaan vallen onder de vergunningplicht. Daar staat tegenover dat de wettelijke proceduretermijn voor complexe inrichtingen, die voor het in werking treden van de Omgevingswet nog 26 weken bestrijkt, naar 8 weken gaat. Dat vergt meer aandacht voor vooroverleg, waarin participatie en omgevingsoverleg een belangrijk onderdeel wordt. De Omgevingswet dwingt ook meer bestuurlijke afstemming af, waardoor voor en tijdens vergunningverlening meer afstemmingsmomenten zijn. De grondslag onder de Omgevingswet gaat van inrichting naar milieubelastende activiteit wat omzetten van de systematiek vergt. Wat dit betekent wordt op dit moment onderzocht en zal in de loop van 2022 duidelijk worden.
- **Toezicht en handhaving**: Ook is de verwachting dat vanwege het vergunningsvrij worden van verschillende activiteiten er meer inzet nodig zal zijn voor het afwikkelen van meldingen, alsmede voor toezicht en handhaving. Bij toezicht en handhaving wordt in 2022 in samenwerking en overleg met de deelnemers gezocht om te beoordelen hoe toezicht meer integraal kan worden uitgevoerd.

1.2.6 Gezondheid topprioriteit (GES-score)

Het beschermen en bevorderen gezondheid is een van de speerpunten onder de Omgevingswet. Om de milieukwaliteit te vertalen naar een gezondheidskwaliteit kan gebruik gemaakt worden van een gezondheidseffecten screening (GES). De GES geeft de mogelijkheid om de gezondheidseffecten van verschillende milieuaspecten te beoordelen en onderling te vergelijken. De GES-scores geven aan hoe gezond de leefomgeving is en waar gezondheidswinst te behalen is. Door het opstellen van een GES kunnen plannen, scenario`s en gebieden gezondheidskundig met elkaar vergeleken worden. In 2022 gaan wij door het uitvoeren van pilots, GES verankeren in de milieuadvisering.

1.2.7 Warme overdracht bodem: verschuiving bevoegd gezag

De Aanvullingswet Bodem[iv] geeft aan dat gemeenten bevoegd gezag worden voor nieuwe bodemsaneringen. Daarnaast zijn voor een kleine groep bedrijven verschuivingen te verwachten in bevoegd gezag op basis van het besluit activiteiten leefomgeving (BAL)[v]. Van provincie naar gemeenten en visa versa.
In 2022 zullen wij de "warme overdracht" van de bodemtaken richting de implementatie van de Omgevingswet verder faciliteren. Voor het inwerking treden van de Omgevingswet is tussen gemeenten en provincie afstemming en overeenstemming bereikt over de lijst met locaties die

CONCEPT

onder het bevoegd gezag van gemeenten gaat vallen en de lijst met locaties die onder het overgangsrecht onder het bevoegd gezag van provincie Noord-Holland blijft.

Nieuwe regelgeving en gemeentelijke bodemtaken

De impact van maatschappelijke opgaves op de bodem, zoals klimaatadaptatie en energietransitie, is groot. Daarom is het van belang dat gemeenten nadenken over het gebruik, herstel dan wel bescherming van de bodem en ondergrond binnen hun grondgebied. Dit gaat dus verder dan alleen de milieu hygiënische kwaliteit van de bodem. In 2021 is via onder meer *webinars* veel informatie verstrekt over de nieuwe regelgeving en de daarbij horende bodemtaken van de gemeenten en de beleidskeuzes die gemeenten daarbij kunnen maken. In 2022 gaan wij ons, in nauwe samenwerking met gemeenten, verder voorbereiden op de bodemtaken. Wij gaan na welke beleidskeuzes gemaakt moeten worden voor een effectieve start van de taken onder de Omgevingswet.

Bekostiging bodemtaken

Eind 2021 is er nog steeds geen overeenstemming over de bekostiging van de bodemtaken onder de Omgevingswet en daarmee ook nog geen helderheid of er voldoende middelen beschikbaar zullen zin om zowel de apparaatskosten, als de gewenste kwaliteitsimpuls, als de bodembeleidstaak te bekostigen.

1.2.8 Informatievoorziening "van data naar informatie en terug"

In 2022 starten wij met het project "van data naar informatie en terug". Met dit project willen wij ons Geografisch Informatie Systeem (GIS-viewer) inzetten om de bij ons beschikbare milieu-informatie te gebruiken om een actueel beeld te visualiseren over de effecten van bedrijven op de omgeving, maar vooral ook de effecten van onze toezicht en handhaving op de buitenwereld, het naleefgedrag van bedrijven en daarmee weer de impact van onze uitvoering op de leefomgeving. Het werken met deze dynamische data stelt ons in staat om, naar de toekomst toe, nog meer in te zetten op risicogerichte en informatiegestuurde toezicht en handhaving en daarmee ook slimmer in te zetten op de beschikbare capaciteit. Via onze GIS-viewer zijn straks niet alleen de locaties alle bedrijven inzichtelijk, maar kun je ook selecteren op diverse parameters als branche, zeer zorgwekkende stoffen (ZZS), bedrijfsgrootte, overtredingen, type overtredingen, energieverbruik, controledata, enz.[vi]

Basisregistratie ondergrond

Grote opgaven als energietransitie, klimaatadaptatie, woonopgave en economische groei, hebben enorme impact op de directe leefomgeving - niet alleen boven, maar ook ónder de grond. Al deze opgaven hebben te maken met het gebruik van de ondergrond. Niet alles kan op dezelfde plek. Het is dus essentieel om een ruimtelijk en integraal inzicht te krijgen in de ondergrond. Voor een goed beleid en beheer. Fundament hiervoor zijn eenduidige, betrouwbare data en informatie over de ondergrond van Nederland. Daarom wordt gewerkt aan de Basisregistratie Ondergrond (BRO). Wij zullen namens onze opdrachtgevers onder meer bodem- en ondergrondgegevens aanleveren volgens de afgesproken standaarden.

CONCEPT

1.3 Beleidskader VTH-milieu en de BIG-8

In 2022 evalueren wij ons Beleidskader VTH-milieu 2019-2022[vii], zoals dat door alle deelnemende gemeenten en provincie Noord-Holland is vastgesteld. Op basis van deze evaluatie, een actuele probleemanalyse per gebied en de landelijke prioriteiten stellen we een nieuw beleidskader 2023-2026 op. Uiteraard worden in dit nieuwe beleidskader de minimale procescriteria meegenomen, te weten: de uitvoeringsstrategie, de handhavingsstrategie, het uitvoeringsprogramma, de uitvoeringsagenda, de uitvoeringsorganisatie, de borging van middelen, de evaluatierapportage. Daarbij hebben we voortdurende aandacht voor de invulling van de procescriteria voor VTH en de BIG-8[viii].

1.4 Ontwikkelingen op duurzaamheid en klimaatakkoord

De ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid, CO2 reductie en het Klimaatakkoord vragen steeds meer inzet van gemeenten. ODIJmond biedt gemeenten in haar werkgebied steeds meer ondersteuning bij beleid(stontwikkelingen) en projectbegeleiding op het gebied van duurzaamheid en klimaatakkoord doelstellingen. Gemeenten leggen steeds meer taken bij ons neer. Met name op gebied van duurzaamheid op de thema's gebouwde omgeving, mobiliteit, ruimtelijke ontwikkeling en verduurzaming bedrijven(terreinen). ODIJmond initieert, begeleidt, coördineert en adviseert op diverse (energiebesparings en stimulerings) projecten en doet daarvoor de (EU) subsidieaanvraag. In hoofdstuk 5 en 6 vindt u een overzicht van onze advisering en projecttaken per thema.

1.5 Verduurzaming bedrijven: energiebesparingsakkoord

De verduurzaming van de industrie en dienstensector is een essentiële pijler uit het Klimaatakkoord. Ook zij kunnen immers een belangrijke bijdrage leveren aan de afspraak om in 2030 49 procent minder CO2 uit te stoten dan in 1990 (vastgelegd in het Klimaatakkoord). Het interdepartementale beleidsonderzoek (IBO) heeft in 2016 laten zien dat Energiebesparing bij bedrijven de meest kostenefficiënte manier van CO2-reductie is omdat het maatregelen betreft met een korte terugverdientijd voor ondernemers. Met het Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse bedrijven 2022-2025 maken bestuurders van de provincie en gemeenten in Noord-Holland afspraken over de gezamenlijke inzet op energiebesparing bij bedrijven die moeten voldoen aan de wettelijke bepalingen. Dit geldt ook voor bedrijven op bedrijventerreinen. De omgevingsdiensten in Noord-Holland zijn als uitvoeringsorganisatie belangrijk in het behalen van de doelstellingen uit het Akkoord. Naar verwachting start de uitvoer van het Akkoord in kwartaal 1 van 2022. (*Bron: werkplan Energiebesparingsakkoord 25/8/21*). Meer over het Akkoord leest u in hoofdstuk 6.

1.6 Stikstof

Op 1 juli 2021 is de wet Stikstofreductie en Natuurverbetering[ix] in werking getreden. Dit betekent dat bouw- sloop en eenmalige aanlegactiviteiten, vrijstelling krijgen. Het is daarmee niet langer nodig om een activiteit met tijdelijke emissies op de lokale effecten te toetsen. Met deze vrijstelling voor de bouwfase is er verlichting gekomen in het stikstofdossier. Dit neemt niet weg dat er nog steeds veel inzet van ODIJmond gevraagd wordt. Voor de gebruiksfase van plannen en

CONCEPT

projecten is het nog altijd nodig om aan te tonen dat er geen effecten op beschermde natuurgebieden is. Zeker bij (woning) bouwprojecten met een grote verkeersaantrekkende werking is hier inzet vereist. Ook vraagstukken met betrekking tot saldering vragen aandacht. Na inwerkingtreding van de Omgevingswet moet voor alle bouwplannen worden aangetoond op welke manier stikstofemissie wordt gereduceerd. Het toetsen van deze plannen zal voor extra werkdruk bij ODIJmond zorgen. Ook is de verwachting dat in 2022 aandacht voor stikstof bij evenementen nodig is. Daarnaast blijven we ons in 2022 onder andere via het provinciale stikstofoverleg en de gebiedsgerichte stikstoftafels inzetten op het stikstofdossier.

1.7 Milieubelemmeringen bouw

In veel van onze gemeenten stagneren bouwinitiatieven vanwege milieubelemmeringen. Zo zijn natuurwaarden en de nabijheid van natuurgebieden, stikstofdepositie, luchtkwaliteit, bodemverontreiniging, geluidemissies van vliegverkeer, drukke wegen, spoorwegtracés en industrie, factoren die buitengewoon veel inzet en creativiteit van ons vragen. We doen er alles aan om onze gemeenten te ondersteunen bij het planologisch proces om uiteindelijk een ontwikkeling te realiseren die ook juridisch overeind kan blijven binnen de kaders van de wetgeving. Gelet op de druk vanuit verschillende partijen voor het realiseren van woningen is ook in 2022 onze inzet voor een groot deel bepalend voor het wel of niet kunnen realiseren van woningbouwinitiatieven.

1.8 Ondermijning

Wij zijn er ons terdege van bewust dat ondermijning in beginsel geen primair thema is van ons. Onze toezichthouders komen echter dagelijks op de bedrijventerreinen en in de buitengebieden en onze boa’s en toezichthouders nemen steeds meer afwijkingen waar. Zij zijn de ogen en oren in het veld. Succesvolle bestrijding van ondermijning vraagt om nauwe samenwerking en informatiedeling tussen verschillende overheidsinstanties om als één overheid hiertegen op te treden. Dit gebeurt veelal via lokale ondermijningsoverleggen tussen diverse partners. Aankomend jaar is ondermijning, als onderdeel van een van de hoofdthema’s in ons milieubeleidskader 2019-2022, een prioritair thema in de samenwerking met de gemeente en andere partners binnen toezicht en handhaving. In het kader van het tegengaan van ondermijning in ons werkgebied gaan we intensief gebiedsgerichte integrale en onaangekondigde controles uitvoeren.

1.9 Luchtkwaliteit

In de IJmond is sprake van druk op de luchtkwaliteit door industrie, weg-, rail- en vliegverkeer en scheepvaart. Toenemende bezorgdheid over gezondheid en leefbaarheid, in relatie tot de luchtkwaliteit in de IJmond, vragen om een actieve overheid die maatregelen treft om de luchtkwaliteit te verbeteren. Hiernaast spelen er ontwikkelingen zoals de energietransitie en het woningtekort die allen een beslag zullen doen op de bestaande milieuruimte. ODIJmond ondersteunt en adviseert haar gemeenten in het zoeken naar maatregelen om de luchtkwaliteit en zo de kwaliteit van onze leefomgeving en gezondheid te verbeteren. Eind 2021 wordt naar verwachting het programma Gezondheid & Luchtkwaliteit IJmond vastgesteld in de raden van de IJmondgemeenten. Dit programma bevat nieuwe concrete maatregelen én impulsen op reeds lopende programma’s ter verbetering van de gezondheid en luchtkwaliteit. Naast de uitvoering van

CONCEPT

het programma zijn voor dit thema, het wettelijk adviseurschap op vergunningen van Tata Steel en advisering op eigen vergunningverlening belangrijke speerpunten voor 2022.

1.10 Zeer zorgwekkende stoffen

De aanpak van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) is een landelijk prioritair thema dat met voorrang wordt aangepakt. ZZS zijn stoffen die gevaarlijk zijn voor mens en milieu omdat ze bijvoorbeeld de voortplanting belemmeren, kankerverwekkend zijn of zich in de voedselketen ophopen. Mensen en ecosystemen kunnen in contact komen met ZZS via het milieu (lucht, water of bodem), voedsel, de werkplek, of via producten zoals huishoudchemicaliën. Doel van het beleid is om deze stoffen zoveel mogelijk uit de leefomgeving te weren. Op basis van wetgeving zijn bedrijven verplicht hun lozingen en uitstoot van ZZS naar lucht en water te voorkomen. Als dat niet haalbaar is, dan moeten de emissies zoveel mogelijk worden beperkt (minimalisatieverplichting). ZZS is in 2022 een van de thema's die in het bijzonder onze aandacht hebben.

1.11 Toezicht met drones

De afgelopen jaren is de ontwikkeling van drones in een stroomversnelling geraakt. Strenge regelgeving zette lange tijd een rem op de toepasbaarheid van drones. Maar door inwerkingtreding van Europese regelgeving is hier op 31 december 2020 verandering in gekomen. ODIJmond heeft het afgelopen jaar geïnvesteerd in het aanschaffen van (2) drones. De drones zijn een prima hulpmiddel om in het buitengebied op een effectievere manier toezicht te houden. Het toezicht hiermee is een toevoeging op het milieutakenpakket en betekent een verdiepingsslag voor enkele projecten. In 2022 ontwikkelen we het toezicht met drones verder. De drones worden niet alleen meer alleen ingezet ter ondersteuning, maar ook ter verbetering van ons toezicht en de efficiëntie. Denk daarbij aan meerdere controles in één vlucht of de integraliteit van onze controles. Denk daarbij aan gevel- en dakinspecties (bouw- en woning toezicht), grondstromen/saneringen ketens, *geomapping* of monitoring evenementen. De toepassingen van drones gebeurt door een gecertificeerde operator.

1.12 Regionale samenwerking

Onze samenwerking met gemeenten en partners zoals de Veiligheidsregio's, Openbaar Ministerie (OM), Rijksinspecties, waterschappen en de andere drie omgevingsdiensten in Noord-Holland wordt in 2022 verder opgepakt. Advisering en kennisuitwisseling over inhoudelijke thema's die vanuit het VTH-domein impact hebben op de leefomgeving zijn aan de orde. Voor de nieuw op te stellen regionale samenwerkingsagenda namens de vier omgevingsdiensten, gaat het over de thema's: energietransitie, stikstof, ketentoezicht, milieucriminaliteit en datakwaliteit. Vanwege de ligging en overeenkomsten in problematiek wordt specifiek ingezet op intensiveren van samenwerking met de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (ODNZKG). Naast de uitvoering van de Omgevingswet kijken we onder andere ook gezamenlijk naar de aanpak van maatschappelijke problemen zoals zeer zorgwekkende stoffen (ZZS), stikstofproblematiek, verbetering van de luchtkwaliteit (IJmond) en ondermijning.

CONCEPT

1.13 Wijziging gemeenschappelijke regeling

Naast dat de Eerste Kamer op moment van dit schrijven een voorstel behandelt van wet tot wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (GR)[x], is er nog een aantal aanleidingen voor het herschrijven van onze GR. Enerzijds is dat het inwerking treden van de Omgevingswet. Anderzijds bleek uit een interne evaluatie dat er onduidelijkheid kan ontstaan over de taak- en bevoegdheidsuitoefening in de periode vanaf beëindiging van het voorzitterschap, het ontbreken van waarneming door een plaatsvervangend voorzitter en de benoeming van een nieuwe voorzitter. De GR bleek geen termijn te benoemen waarbinnen een voorzitter moet worden benoemd. Ook is het mogelijk wenselijk dat een DB lid zonder aanwijzing vanuit het AB benoemt kan worden. Het is namelijk verworven in de GR van ODIJmond dat de gemeenten Beverwijk, Haarlem, Heemskerk en Velsen altijd een lid afvaardigen. De leden van het DB mogen echter in stemmen nimmer de meerderheid van het AB uitmaken. In het eerste kwartaal van 2022 onderzoeken wij met gemeentelijke- en provinciale juristen de mogelijkheden om dit benoemingsproces, als ook de hele GR, te verbeteren. De Reglementen van Orde van het DB en AB worden daarbij betrokken.

CONCEPT

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

2 Overzicht uitvoeringstaken

Basistaken pakket

Het basistakenpakket bestaat uit een lijst van activiteiten die, in het belang van de bescherming van het milieu, verplicht moeten worden ingebracht bij een omgevingsdienst. Het betreft: complexe taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving) die kritische massa, specifieke kennis en kunde vergen in grotere mate dan op gemeentelijk niveau geboden kan worden; activiteiten die een aanzienlijke milieu-impact hebben; activiteiten waar een uniforme aanpak belangrijk is met het oog op een gelijk speelveld; activiteiten die bovenlokale effecten kunnen hebben of onder deel vormen van een keten (afvalstoffen, asbest, grond en bouwstoffen). ODIJmond voert voor alle deelnemers aan de GR deze taken uit.

Specialistische wettelijke taken

Daarnaast voert ODIJmond voor tien van haar veertien gemeenten een aantal specialistische wettelijke taken uit. Wij voeren de uitvoering, advisering en beheer uit voor Wet bodembescherming (Wbb), - luchtkwaliteit, - geluidhinder, Natuurbeschermingswetgeving, regelgeving Externe Veiligheid én de uitvoering en advisering van energievraagstukken.
Voor de gemeenten Haarlem, Purmerend, Beemster, Waterland en Edam-Volendam wordt op verzoek geadviseerd. Voor provincie Noord-Holland worden de taken Wet Bodembescherming (WBB) uitgevoerd.

VTH-plustaken

Naast onze basistaken voeren wij voor een groot aantal gemeenten zogenaamde plustaken uit. Het gaat daarbij om milieu gerelateerde vraagstukken bij VTH op bouw- en woningtoezicht, toezicht alcoholwet en brandveiligheid.

Een overzicht per regio

Op de volgende pagina's volgt een overzicht van onze uitvoeringstaken per deelregio en daarbinnen per gemeente en een overzicht van onze uitvoering voor provincie Noord-Holland.

CONCEPT

2.1 Uitvoering regio IJmond

Takenpakket	Beverwijk	Heemskerk	Uitgeest	Velsen
Basistakenpakket VTH	X	X	X	X
Uitvoering advies Bodembescherming	X	X	X	X
Uitvoering advies Luchtkwaliteit	X	X	X	X
Uitvoering advies Geluid	X	X	X	X
Uitvoering advies Schiphol	X	X	X	X
Uitvoering advies Natuur	X	X	X	X
Uitvoering advies Externe Veiligheid	X	X	X	X
Uitvoering advies energievraagstukken	X	X	X	X
Milieu plustaken VTH	X	X	X	X
Toezicht op evenementen	X	X	X	X
Milieuadvisering Ruimtelijk Projecten*	X	X	X	X
Bouw- en woningtoezicht		X	X	
Alcoholwet			X	
Brandveiligheid			X	
Advisering uitvoering energietransitie	X	X	X	X
Advisering uitvoering duurzame mobiliteit	X	X	X	X
Natuur- en milieueducatie (NME)*	X	X		
Advisering uitvoering circulaire economie	X	X		X
Toezicht veiligheid havens (verordening)				X

* milieuparagraaf en advisering planontwikkeling, bestemmingsplannen en bouwplannen
* voor de betreffende gemeenten Beverwijk en Heemskerk wordt een apart jaarverslag en werkprogramma NME opgesteld en voorgelegd aan de betreffende wethouders.

2.2 Uitvoering regio Zaanstreek-Waterland

Takenpakket	Purmerend	Beemster[1]	Edam/ Volendam	Waterland	Wormerland	Landsmeer	Oostzaan
Basistakenpakket VTH	X	X	X	X	X	X	X
Uitvoering advies Bodem				X	X	X	X
Uitvoering advies Lucht				X	X	X	X
Uitvoering advies Geluid				X	X	X	X
Uitvoering advies Natuur				X	X	X	X
Uitvoering advies EV				X	X	X	X
Energieadvies				X	X	X	X
Milieu plustaken VTH		X			X	X	X
Toezicht evenementen					X	X	X
Milieuadvisering Ruimte[2]				X	X	X	X
Bouw- en Woningtoezicht					X	X	X
Alcoholwet					X	X	X
Advisering uitvoering energietransitie					X	X	X
Hosting Open Wave[3]					X	X	X

[1] Beemster fuseert per 1 januari 2022 met de gemeente Purmerend, echter blijven we wel nog t/m 1 januari 2023 het oude pakket uitvoeren op het grondgebied van de Beemster.
[2] Milieuparagraaf en advisering planontwikkeling, bestemmingsplannen en bouwplannen
[3] Open Wave is een open source automatiseringspakket door ODIJmond geoptimaliseerd en geïnstalleerd bij en voor gemeenten.

2.3 Uitvoering regio Zuid-Kennemerland

Takenpakket	Bloemendaal	Haarlem	Heemstede	Zandvoort
Basistakenpakket VTH	X	X[4]	X	X
Uitvoering advies Bodembescherming	X		X	X
Uitvoering advies Luchtkwaliteit	X		X	X
Uitvoering advies Geluid	X		X	X
Uitvoering advies Schiphol	X	X	X	X
Uitvoering advies Natuur	X		X	X
Uitvoering advies Externe Veiligheid	X	X	X	X
Uitvoering advies energievraagstukken	X		X	X
Milieu plustaken VTH	X	X	X	X
Op verzoek toezicht evenementen	X	X	X	X
Milieuadvisering Ruimtelijke Projecten[5]	X		X	X
Bouw- en woningtoezicht				X
Alcoholwet	X		X	
Advisering uitvoering energietransitie	X		X	X
Advisering uitvoering duurzame mobiliteit	X		X	X
Toezicht opkopersregister	X		X	
Advisering uitvoering circulaire economie				
Toezicht toeristische verhuur				X

[4] De VTH-taak bodem is nog niet helemaal ingebracht in de Gemeenschappelijke Regeling (GR) ODIJmond
[5] Milieuparagraaf en advisering planontwikkeling, bestemmingsplannen en bouwplannen

2.4 Uitvoering provincie Noord-Holland

Takenpakket	Toelichting
Basistakenpakket VTH[xi]	Vergunningverlening, toezicht en handhaving bij provinciale bedrijven en ketens (grond, asbest, metaal, bruin- en witgoed)
Vergunningverlening & toezicht Wet bodembescherming (Wbb)[6] en Besluit bodemkwaliteit (Bbk)	Inclusief spoedlocaties, meldingen Wbb en BUS-meldingen[xii] en opsporing niet gemelde Wbb (vrije veld inspecties). Toepassen bouwstoffen, toepassen grond en baggerspecie en afhandelingen meldingen Besluit Bodemkwaliteit (Bbk) bij provinciale inrichtingen binnen het gebied van ODIJmond
	Inschrijven in het kadaster van relevante besluiten Wbb en BUS
	BUS Tu 5 dagen, BUS Tu 5 weken, BUS Mobiel, BUS Immobiel, saneringsplan, calamiteiten (nieuw geval/ongewoon voorval)
Het beheren van het bodeminformatiesysteem (BIS)	
Nazorg	De locaties die in aanmerking komen voor de periodieke controle

CONCEPT

[6] https://wetten.overheid.nl/BWBR0003994/2021-07-01

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

3 VTH-milieu

In 2019 is door de alle gemeenteraden en Provinciale Staten (PS)[xiii] het ODIJmond Beleidskader VTH-milieu 2019-2022[xiv] vastgesteld. Dit beleidskader heeft het kader, de ambitie en prioriteiten neergelegd voor de jaren 2019 tot en met 2022 voor de uitvoering van vergunningen, toezicht en handhaving op het gebied van milieu. Het kader is tot stand gekomen op basis van een globale gebieds- en risicoanalyse, de landelijke, regionale en lokale prioriteiten en doelstellingen.

3.1 Ketentoezicht en -handhaving en branches

Ons bedrijvenbestand is ingericht op basis van milieukundige prioriteit. De indeling van ons bedrijvenbestand is gemaakt op basis van de mate van milieubelasting. Zogenaamde A, B of C inrichtingen. A-inrichtingen is een lichte categorie, B-inrichtingen is een middelzware categorie en C–inrichtingen is een zware categorie. Risicobedrijven vallen allemaal in de C-categorie. Deze bedrijven worden jaarlijks gecontroleerd. Met het in werking treden van de Omgevingswet gaat deze systematiek veranderen van inrichting naar milieubelastende activiteit. Vooralsnog gaan wij voor 2022 uit van de categorie-indeling die we nu kennen. De **grootste categorie** voor ODIJmond zijn de **type B-bedrijven**. Deze vallen over het algemeen onder branches / bedrijfstakken als **horeca, agrarische bedrijven, metaalbewerking, handel en autobedrijven**.

Risicogestuurd toezicht

In 2022 gaan wij een regionaal een aantal branches bedrijven op basis van frequentie, (regionale) prioriteit en naleefgedrag projectmatig controleren. Ook zullen wij gedurende het jaar in samenwerking met onze partners een aantal aspectcontroles uitvoeren op bedrijventerreinen: waaronder het buitengebeuren, lozingen, ondermijning, externe veiligheid, maar ook vis, metaal, transport en opslagboxen.

Ook komt er extra inzet op het branche breed controleren bij die bedrijven die moeten voldoen aan de energiebesparinsplicht. Extra inzet hierop vloeit voort uit het Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse bedrijven[xv] (zie ook hoofdstuk 1).

3.2 Hoofdprioriteiten en thema’s

Op basis van ons bedrijvenbestand is een aantal hoofdprioriteiten en thema’s geformuleerd. Hieronder geven we een overzicht van de hoofdthema’s uit het huidige beleidskader milieu die ook in 2022 nog van toepassing zijn. Een aantal van deze prioriteiten is ook benoemd in hoofdstuk 1 (Ontwikkelingen en speerpunten). Deze vragen door landelijke vraagstukken aankomend jaar extra aandacht en hebben invloed op onze werkzaamheden en taken. Deze vraagstukken zijn onder andere gebaseerd op het rapport Omgevingsdiensten in beeld[xvi], dat de data (gegevens) weergeeft van omgevingsdiensten over het uitvoeren van de taken van het stelsel van Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Dit rapport is opgesteld naar aanleiding van het rapport van de commissie van Aartsen.

CONCEPT

3.3 Milieubeleidskader: VTH-milieutaken uitgelicht

Thema	Doel	Uitvoering
Asbest	Het tot een minimum beperken van het aantal illegale asbestsaneringen, asbestdumpingen en asbestbranden middels een proactieve aanpak in samenspraak met de relevante ketenpartners (o.a. veiligheidsregio's) en andere instanties (banken, verzekeringsinstellingen, brancheorganisaties.	In 2021 zien wij een stijging van ruim 120% aan meldingen asbestverwijdering. Onze verwachting is dat dit in 2022 doorzet en toezicht onverminderd belangrijk blijft.
Bodem	Het voorkomen van nieuwe bodemverontreinigingen, bevorderen van herstel of beheersing van aanwezige bodemverontreinigingen en het zorgdragen voor een correcte overdracht van bodemtaken van provincie naar gemeenten.	In 2022 staan de volgende thema's in de uitvoering centraal Preventie: Het voorkomen van nieuwe verontreinigen of aantasting. Toedeling van de functies: het meewegen van bodemkwaliteit als het gaat om de kwaliteit van de leefomgeving, in relatie tot het gebruik hiervan. Beheer van de bodemkwaliteit: In het bijzonder het op duurzame en doelmatige manier beheren van historische verontreinigingen.
Ketens grond, asbest, elektronica, metaal	Het voorkomen van verontreiniging van lucht, bodem en water door niet-normconforme omgang met risicovolle afvalstromen.	In 2022 voert ODIJmond in samenwerking met handhavingspartners een aantal ketenprojecten uit op het gebied van grondstromen, afvalstromen en asbest.
Risicobedrijven	Het voorkomen van incidenten en ongewone voorvallen door het verzekeren van een juiste regulering van activiteiten met gevaarlijke en risicovolle stoffen, specifiek opslagen van gevaarlijke stoffen, LPG-tankstations en ammoniakkoel-installaties	In het beleidskader VTH-milieu 2019-2022 is aangegeven dat deze groep van risicobedrijven jaarlijks wordt gecontroleerd. Ook in 2022.
Externe veiligheid (vh net niet Bevi bedrijven)	Het voorkomen van incidenten en ongewone voorvallen door het verzekeren van een juiste regulering van activiteiten met gevaarlijke en risicovolle stoffen bij bedrijven die net onder de ondergrens van het Besluit externe veiligheid inrichtingen vallen.	In dit kader wordt uitvoering gegeven aan: - Actualiteit van het regelgevend kader (vergunning/maatwerk) - Hogere prioritering in toezichtfrequentie - Afstemming Veiligheidsregio Kennemerland (VRK)

Legionella	Het voorkomen van incidenten en ongewone voorvallen, specifiek het risico op legionella-uitbraak, vanwege onjuist onderhoud aan natte koeltorens en afvalwaterzuiveringsinstallaties.	Op basis van bestaand overzicht van de in het werkgebied aanwezige installaties worden deze geïnspecteerd op de factoren die mogelijk een risico opleveren m.b.t. legionella-uitbraak.
Energiebesparing (verduurzaming)	Op 31 december 2023 zijn alle bedrijven met energiebesparingsplicht op de hoogte gebracht van deze plicht. Specifieke communicatiecampagnes worden afgestemd op de ingangsdatum van nieuwe wetgeving. Tussen het tekenen van dit akkoord en 31 december 2025 zijn alle energierelevante bedrijven minimaal een keer gecontroleerd door een toezichthouder.	Inventarisatie energierelevante inrichtingen en daarnaast controle type A, B en C inrichtingen conform werkplannen 2022.
Zeer zorgwekkende stoffen (ZZS)	Het weren van ZZS uit de leefomgeving, omdat dit stoffen zijn die bijvoorbeeld kankerverwekkend zijn, de voortplanting belemmeren of zich in de voedselketen ophopen.	In 2022 wordt met de bedrijven waarbij ZZS een thema is, een traject gestart om het vrijkomen van ZZS te stoppen of te minimaliseren.
Ondermijning	Het voorkomen en tegengaan van ondermijnende activiteiten door informatievergaring en –deling met handhavingspartners zoals justitie, gemeente, politie, douane en de Belastingdienst.	Wij nemen deel aan diverse ondermijningsoverleggen en daaruit voortvloeiende projecten en casussen. Deze worden regelmatig uitgevoerd onder begeleiding van het RIEC zoals drugs in het agrarisch gebied, illegale bewoning of verdachte situaties bij garageboxen.

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

4 VTH-bouw en brandveiligheid

ODIJmond voert voor zes gemeenten naast milieutoezicht ook taken uit op het gebied van bouw- en woningtoezicht en brandveiligheid. Met het inwerking treden van de Omgevingswet treedt ook de Wet kwaliteitsborging bouw in werking. In 2022 bereiden wij – onze werkprocessen – voor op deze nieuwe wetgeving.

4.1 Toezicht en handhaving bouw

Voor de **gemeenten Heemskerk, Landsmeer, Oostzaan, Uitgeest, Wormerland en Zandvoort** houden we bouwtoezicht. Voor **gemeente Haarlem** voeren we signaaltoezicht uit voor **brandveiligheid**. Voor de gemeente **Landsmeer** controleren we op brandveiligheid. Ook adviseren we op vraagstukken Ruimtelijke Ordening (RO) en bouw- en woningtoezicht en zijn we het secretariaat van de welstandscommissie in **Zandvoort**.

Gebiedscontroles

Het aantal bouwprojecten en de verleende bouwvergunningen vormt de basis voor het aantal toezicht momenten. Naast de toezichtcontroles op de verleende bouwvergunning vinden jaarlijks gebiedscontroles plaats. Tijdens deze controles wordt de huidige situatie vergeleken met de bestaande situatie.

Stijgende lijn vergunningaanvragen, controle op kwaliteit

Het aantal vergunningaanvragen kent in de gemeenten de afgelopen jaren een stijgende lijn. Kijkend naar de aanvragen die in de tweede helft van het jaar zijn binnengekomen, verwachten wij voor 2022 wederom een stijging in het aantal aanvragen. De gemeenten hebben in de huidige woningbouwcrisis ambitie voor het realiseren van woningen. Er worden diverse grotere bouwplannen opgetuigd wat veel van onze inzet zal vragen. Het doel van iedere aannemer is vaak in feite om zo goedkoop mogelijk te bouwen en zo veel mogelijk te verdienen, uiteindelijk kom je dan vanzelf onder een bepaalde kwaliteitsnorm. Toezicht blijft hierdoor onverminderd van belang

4.1.1 Toeristische verhuur Zandvoort

Per 1 januari 2021 is de Wet op de toeristische verhuur van woonruimte[xvii] in werking getreden. Op basis van deze wetgeving kunnen gemeenten in hun huisvestingsverordening artikelen opnemen, waarmee de toeristische verhuur gereguleerd wordt. Voor gemeenten die al beleid hadden opgenomen in hun huisvestingsverordening geldt een overgangstermijn van een jaar om de benodigde wijzigingen door te voeren.

Voor Zandvoort handhaven we op onttrekkingen van woonruimte samenhangend met toeristisch gebruik. De focus ligt vooral op het tegengaan van toeristische verhuur zonder dat verhuurder daar zelf hoofdverblijf heeft. Het college heeft de wens uitgesproken de woonruimtevoorraad te beschermen. Met de invoering van de nieuwe wet verandert hierin naar buiten toe niet veel.

CONCEPT

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

5 Advisering

Veel vraagstukken die bij ons binnenkomen op het gebied van milieutaken en de energietransitie zijn afhankelijk van de ontwikkelingen binnen gemeenten. Bij alle planvorming en bouwinitiatieven moet er aan de milieu wet- en regelgeving worden getoetst. Thema's zoals PFAS en stikstof hebben de afgelopen jaren voor een groot deel de ruimtelijke (milieu)agenda gedomineerd. Daarnaast zijn natuurwaarden en de nabijheid natuurgebieden, luchtkwaliteit, bodemverontreiniging, geluidsemissies van vliegverkeer, drukke (rijks)wegen, spoorweg tracés en industrie factoren die in 2022 veel inzet en creativiteit van ODIJmond gaan vragen. De komst van de Omgevingswet heeft ook invloed op onze advisering bij ruimtelijke ontwikkelingen.

5.1 Ruimtelijke ontwikkelingen onder Omgevingswet

In 2022 zal op bovengenoemde dossiers veel inzet van ons worden gevraagd bij plannen voor ruimtelijke ontwikkeling. Een extra taak die daarbij komt is de implementatie van de Omgevingswet die op 1 juli 2022 in werking treedt. Een van de uitgangspunten van de Omgevingswet is meer bestuurlijke afwegingsruimte voor lokale overheden bij ruimtelijke ontwikkelingen. Gemeenten krijgen meer regie bij het maken en uitvoeren van beleid over de fysieke leefomgeving. Daarnaast is het zaak om niet langer sectoraal te toetsen maar moet er een integrale afweging worden gemaakt.

5.1.1 Overgangsrecht en bruidsschat

Vanaf het inwerking treden van de Omgevingswet valt veel regelgeving nog onder het overgangsrecht. Het overgangsrecht bestaat, van rechtswege, uit alle vigerende (al bestaande, nog lopende) bestemmingsplannen, de set aan landelijke regels die in de vorm van de bruidsschat zijn over gegaan naar de lokale overheid en vigerende gemeentelijke verordeningen. Dit is echter niet het eindpunt van de voorbereiding op de invoering van het nieuwe wettelijke stelsel. Het is de start van een nieuwe fase in de transitie van het Omgevingsrecht die duurt tot 2030. Voor onze deelnemers betekent het bijvoorbeeld dat het beleid gaat vormkrijgen in nieuwe kaders bestaande uit de Omgevingsvisie en de integrale, het gehele grondgebied omvattende Omgevingsplan.
In 2022 levert de ODIJ een bijdrage aan de transitie van de tijdelijke omgevingsplannen en zullen wij beginnen met vertalen van de bruidsschat regels milieu naar omgevingsplanregels. Dit vraag een extra inspanning van de ODIJmond. Daarnaast verandert de manier van adviseren. Naast een wettelijke toets moet er meer gekeken worden naar de effecten op de leefomgeving en zal beleid vertaalt moeten worden naar milieuregels in de omgevingsplannen.

5.2 Bodemadvies

Beheren van kwalitatieve bodemgegevens

Op basis van ons bodeminformatiesysteem en de bodemkwaliteitskaart wordt bij ieder ruimtelijk initiatief een bodemadvies gevraagd. Dit om te voorkomen dat ontwikkelingen plaatsvinden op een bodem die niet geschikt voor een bepaalde functie. Ons bodeminformatiesysteem is digitaal voor een ieder inzichtelijk. Vooral makelaars (bodeminfo bij een woningtransactie) en nutsbedrijven (bodeminformatie bij graafwerkzaamheden ten behoeve van bekabeling) maken gebruik van dit systeem.

CONCEPT

Bodeminformatiesysteem

ODIJmond beheert voor het deelnemers het Bodemkundig Informatie System (BIS). Dit systeem biedt aan onze deelnemers, burgers en bedrijven digitaal toegang tot kwalitatieve bodemgegevens. Het systeem bevat informatie over de bodemkwaliteit in ons werkgebied. ODIJmond houdt dit systeem actueel door nieuwe informatie en/of wijziging van regelgeving hierin door te voeren.

Bodemkwaliteitskaart

De Bodemkwaliteitskaart is een kaart waarop de diffuse bodemkwaliteit (achtergrondkwaliteit) in zones binnen ons werkgebied is gedefinieerd. In bepaalde gevallen is het mogelijk om op basis van de bodemkwaliteitskaart het toepassen van grond zonder aanvullende kwaliteitsbepaling toe te passen. ODIJmond houdt de kaart actueel door nieuwe informatie en/of wijziging van regelgeving hierin door te voeren.

5.3 Transitie externe veiligheid naar omgevingsveiligheid

In ons werkgebied worden gevaarlijke stoffen geproduceerd, opgeslagen, vervoerd en verwerkt. Wanneer deze stoffen onbedoeld vrijkomen, kan dat gevolgen hebben voor de omgeving. Zeker daar waar mensen wonen en werken. Wij adviseren hierin niet alleen bij nieuwe ontwikkelingen, maar ook bij bestaande situaties adviseren wij op de risico's van voornoemde activiteiten, om risico's van het vrijkomen van gevaarlijke stoffen zo veel als mogelijk uit te sluiten. Met het in werking treden van de Omgevingswet verandert het beleid rondom omgevingsveiligheid. Het plaatsgebonden risico blijft onveranderd[7]. De invulling en verantwoording van het groepsrisico (de impact van een calamiteit met veel dodelijke slachtoffers tegelijk) gaat veranderen. Nieuw daarbij is de komst van aandachtsgebieden en voorschriftengebieden.

5.4 Milieuadvies Luchtkwaliteit

Vooral de grenswaarden voor luchtkwaliteit zijn vaak beperkend bij ruimtelijke plannen. Uitgangspunt is dat een ruimtelijke project niet leidt tot overschrijding van luchtkwaliteitsnormen. Als er wel sprake is van een overschrijding, dan mag een project de luchtkwaliteit niet in betekenende mate verslechteren. Specifiek in het IJmondgebied is op een aantal plaatsen vanwege industrie, scheepvaart en een hoge verkeersintensiteit de luchtkwaliteit boven de norm. Luchtkwaliteit is ook direct gelieerd aan gezondheid. Alle ruimtelijke plannen zullen in 2022 worden getoetst aan de grenswaarden voor luchtkwaliteit waarbij in overleg met GGD ook het gezondheidsaspect zal worden meegenomen.

Programma Gezondheid en Luchtkwaliteit IJmond

Ten tijde van het opstellen van dit uitvoeringsprogramma wordt programma Gezondheid & Luchtkwaliteit IJmond[xviii] aan de raden van de IJmondgemeenten voorgelegd waarin een pakket aan maatregelen is opgenomen om de luchtkwaliteit te verbeteren. Het programma is aan de hand van vijf thema's opgesteld; industrie & bedrijvigheid, leefomgeving, mobiliteit, scheepvaart en Tata Steel. Het programma zet onder andere in op scherper vergunnen, extra toezicht op

[7] De kans per jaar dat één persoon overlijdt door een ongeluk met een gevaarlijke stof. In theorie zou die persoon zich onafgebroken en onbeschermd op één bepaalde plaats moeten bevinden. Deze kans mag niet groter zijn dan één op de miljoen.

CONCEPT

stookinstallaties en bulkopslag en -overslag, walstroom, en onderzoek naar de invloed van de A22 op de lokale luchtkwaliteit.

5.5 Milieuadvies Wet natuurbescherming en stikstofdepositie

Wanneer door een plan of project sprake is van emissie van ammoniak of stikstof kan dat nadelige gevolgen hebben voor beschermde natuurgebieden. Beschermde natuurgebieden zijn onder andere Natura 2000-gebieden. Emissies van ammoniak of stikstof ontstaan bijvoorbeeld bij het houden van vee, door verbranding van brandstoffen en bij verkeersbewegingen. Voor plannen en projecten waarbij sprake is van emissies van stikstof of ammoniak geldt een onderzoekplicht. Daarbij wordt getoetst of er nadelige effecten optreden en beoordeeld of er een toestemming in het kader van de Wet Natuurbescherming nodig is.

De Wet Natuurbescherming bevat alle regels rondom de bescherming van natuurgebieden en flora en fauna. Wanneer activiteiten nadelige gevolgen kunnen hebben voor beschermde natuurgebieden of de (beschermde) flora en fauna is een toestemming op grond van de Wet natuurbescherming nodig. In specifieke gevallen kan de toestemming Wet Natuurbescherming onderdeel zijn van de omgevingsvergunning (verklaring van geen bedenkingen natuur). ODIJmond adviseert bij alle bouwplannen en ontwikkelingen op de Wet natuurbescherming.

5.6 Geuradvies

Geur van bedrijven kan gevolgen hebben op het woon- en leefklimaat. Geurhinder wordt door ODIJmond standaard betrokken bij ruimtelijke ontwikkelingen. Specifiek de geuremissies afkomstig van agrarische als industriële activiteiten kunnen een belemmering zijn voor onder andere woningbouw. Met het in werking treden van de Omgevingswet kunnen gemeenten ook zelf regels gaan opnemen in het omgevingsplan.

5.7 Geluidadvies

Hinder van geluid speelt ook in het werkgebied van ODIJmond. Vooral in de buurt van wegen, spoorwegen, industrieterreinen en rond Schiphol kunnen mensen overlast ondervinden van geluid. ODIJmond adviseert haar deelnemers op al deze gebieden waar het gaat om nieuwe ontwikkelingen maar ook op het gebeid van sanering van geluidhinder in bestaande gebieden. Zonemodellen rondom de industrieterreinen en verkeersmodellen vormen een belangrijke input voor de adviezen van ODIJmond. Deze modellen worden periodiek geactualiseerd, waaronder de Regionale verkeers- en milieukaart.

5.8 Schiphol

In 2022 verzorgen wij de bestuurlijke advisering van negen gemeenten in de regio Haarlem-IJmond-Alkmaar, te weten Alkmaar, Bergen, Beverwijk, Castricum, Haarlem, Heemskerk, Heiloo, Uitgeest en Velsen. Onderdeel hiervan is onze rol als secretaris van het portefeuilleoverleg Schiphol, waarmee de negen gemeenten zich samen voorbereiden op de Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS). Waar gevraagd ondersteunen wij gemeenten, waaronder gemeenten in de regio Zuid-Kennemerland op individuele basis bij specifieke kwesties, raadsvragen of vragen van inwoners.

CONCEPT

Hinderbeperking

Hinderbeperking vanwege de activiteiten van Schiphol is het voornaamste doel waarnaar gewerkt wordt, maar tegelijk wordt naast geluidhinder ook aandacht aan veiligheid, luchtverontreiniging, wonen en vliegen en de communicatie met bewoners gegeven. Belangrijk aandachtspunt in de Bestuurlijke Agenda is het verminderen van de hinder van het nachtelijke vliegverkeer.

Luchtruimherziening, nieuw norm- en handhavingsstelsel, evaluatie Omgevingsraad Schiphol

In 2020 en 2021 passeerden een aantal belangrijke ontwikkelingen, waaronder de Luchtvaartnota 2020-2050, de Ontwerp-Voorkeursbeslissing Luchtruimherziening, de verankering van het nieuwe norm- en handhavingsstelsel en de evaluatie van de Omgevingsraad Schiphol. Door het uitblijven van een kabinet in 2021 zijn deze onderwerpen controversieel verklaard. Naar verwachting zullen deze onderwerpen in 2022 nadrukkelijk de agenda bepalen. Er zal vooral veel aandacht zijn voor enerzijds de maatregelen uit het **hinderreductieprogramma** en anderzijds de plannen rondom de **Luchtruimherziening**. Waar dat mogelijk is, zullen gemeenten samen optrekken met bewonersvertegenwoordigers. De Bestuurlijke Agenda Schiphol 2019-2022 loopt eind 2022 af. De agenda wordt geëvalueerd en geactualiseerd, in overleg met de negen deelnemende gemeenten.

CONCEPT

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

6 Projecten duurzaamheid en energietransitie

De ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid, CO2 reductie en het Klimaatakkoord vragen steeds meer inzet van gemeenten. ODIJmond biedt gemeenten in haar werkgebied ondersteuning bij beleid(stontwikkelingen) en advisering op het gebied van duurzaamheid en de doelstellingen uit het Klimaatakkoord. ODIJmond initieert, begeleidt en coördineert diverse (energiebesparings- en stimulerings)projecten en doet daarvoor de (EU) subsidieaanvraag. Hieronder ziet u een overzicht van deze projecten per gemeente. Een volledig inhoudelijk overzicht van de projecten en onze adviserende rol en de specifieke taken per project, zijn (ambtelijk) gedeeld met onze gemeenten.

6.1 Duurzame bedrijven

GreenBiz IJmond

GreenBiz IJmond is een vereniging voor en door ondernemers, die bedrijven helpt met het verduurzamen van hun bedrijf en het bedrijventerrein. GreenBiz IJmond richt zich op de thema's energie besparen, duurzame energie opwekken, educatie en circulaire economie.

- In 2022 is het doel om 1MW[8] productiecapaciteit toe te voegen aan bedrijventerreinen in de IJmondregio, door het toevoegen van tien extra daken met zonnepanelen.
- Zestig extra deelnemers aan de afnemerszijde van het platform werven.
- In 2021 zijn er afvalscans uitgevoerd bij 230 bedrijven. Op basis van deze scans gaan we in 2022 bedrijven adviseren over de mogelijkheden tot afvalreductie.
- Ondernemers ondersteunen bij het aanvragen van relevante subsidies voor duurzame investeringen (in het kader van de Green Deal).
- Ondersteunen lokaal Klimaatakkoord (LKA) van Velsen, door het stimuleren van het verminderen van het gebruik van fossiele brandstoffen en daarmee vermindering van CO2 uitstoot.

ODIJmond ondersteunt het lokale bedrijfsleven bij het efficiënt volbrengen van de energietransitie en circulaire economie. Gemeente Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest, Velsen

Bijeenkomst voor ondernemers

In 2022 organiseren en faciliteren we een bijeenkomst voor ondernemers over op dat moment relevant onderwerp in relatie tot duurzaamheid waaronder het Energiebesparingsakkoord PNH, subsidieregelingen en zonnepanelen op grote daken. Gemeente Oostzaan en Wormerland

GreenDeal Zorg

Het doel met GreenDeal Zorg is het stimuleren dat zorginstellingen duurzaamheidsmaatregelen treffen. ODIJmond organiseert kennisuitwisselingssessies en de tekenmomenten. Wij hebben een coördinerende en adviserende rol. Regio IJmond, Zaanstreek-Waterland, Zuid-Kennemerland

[8] megawat

CONCEPT

Cluster Energie Strategie (CES)

95% van de CO2 uitstoot in de IJmond vindt plaats in bij de industrie. In de CES die wordt opgesteld door het Bestuursplatform Energietransitie NZKG, wordt elke twee jaar de benodigde energie infrastructuur (Elektriciteit, Waterstof, CO2 en Warmte) beschreven om de industrie in 2030 voor de helft en in 2050 geheel CO2 neutraal te maken. Ook de energie-infrastructuur voor RES en het Mobiliteitsplan is opgenomen in deze plannen. CES dient als input voor PIDI en MIEK (Meerjaren Infrastructuur Energie en Klimaat), waarmee rijksgeld kan worden verkregen voor uitvoering van de projecten. Randvoorwaarde is dat projecten goed ruimtelijk worden ingepast. In samenwerking met bedrijfsleven, nutsbedrijven en overheden worden projecten om CO2 te beperken gerealiseerd. ODIJmond adviseert gemeenten en biedt regionale afstemming in samenwerking met de gemeenten. Gemeente Beverwijk, Heemskerk, Velsen

Just Transition Fund

Het Just Transition Fund (JTF)[9] maakt onderdeel uit van het Just Transition Mechanism binnen de Europese Green Deal van Eurocommissaris Frans Timmermans. Het mechanisme biedt steun aan regio's die economisch relatief sterk afhankelijk zijn van inkomsten en werkgelegenheid van fossiele brandstoffen. ODIJmond voert namens het Noordzeekanaalgebied (NZKG) de het kwartiermakerschap het JTF uit. Uiterlijk eind februari 2022 moet de subsidieaanvraag door het Rijk worden ingediend. In de voorbereiding wordt ook aangeven wat nodig is voor de ondersteuning in de regio bij de uitvoering. Voor de project coördinatie van de ondersteuning van de Bestuurlijke Stuurgroep IJmond die de projecten beoordeelt en er zal een nieuwe bestuursopdracht worden voorbereid vanuit de gemeenten en provincie Noord-Holland. Hier vloeien dan mogelijk nieuwe afspraken voor ons uit om extra capaciteit in te zetten.
Gemeente Beverwijk, Heemskerk, Velsen, Uitgeest

Uitvoering van het Energiebesparingsakkoord PNH

Vanuit de Beleidskader VTH-milieu 2019 -2022 is het thema energiebesparing door onze deelnemers als prioritair aangemerkt. Per 1 juli 2019 is er de landelijke informatieplicht energiebesparing[xix]. Dit betekent dat bedrijven vanaf die datum per Wet milieubeheer-inrichting moeten rapporteren welke energiebesparende maatregelen ze hebben uitgevoerd die binnen vijf jaar kunnen worden terugverdiend. Ten tijde van het opstellen van dit UP 2022 loopt er een overleg met provincie Noord-Holland, Noord-Hollandse omgevingsdiensten en gemeenten over het Energiebesparingsakkoord[xx]. De provincie wil een intensivering op de uitvoering van energiebesparende maatregelen bij bedrijven en instellingen en stelt hiervoor per gemeente middelen beschikbaar. Vooralsnog gaan wij er vanuit dat de meeste gemeenten gebruik willen maken van deze impuls uitkering en de uitvoering bij ons neerlegt. Op het moment van schrijven lopen de gesprekken met de gemeenten nog. Wanneer gemeenten deze VTH-taak bij ODIJmond neerleggen, zullen wij de middelen daarvoor opvragen bij gemeenten en uitvoering geven aan het Akkoord.
De doelstelling van het Akkoord is om naleving te realiseren op alle relevante energiebesparingswetgeving. Dit doen we door het stimuleren en de regulering op te voeren en te

[9] https://europadecentraal.nl/fonds/just-transition-fund-jtf-fonds-voor-een-rechtvaardige-transitie/

CONCEPT

versnellen in de periode 2022-2025. Dit betekent onder andere dat we alle energie relevante gemandateerde bedrijven binnen deze vier jaar hebben gecontroleerd en inzichtelijk hebben. Het doel is om innovatief en stimulerend aan de slag te gaan met alle energiebesparingswetgeving waar gemeenten het bevoegde gezag van zijn. Zie ook hoofdstuk 1,

6.2 Duurzame mobiliteit

IJmond Bereikbaar | Duurzame mobiliteit regio IJmond

Dit is een samenwerkingsverband tussen ODIJmond, IJmondgemeenten Beverwijk, Velsen en Heemskerk en het bedrijfsleven. Onze doelgroepen zijn werkgevers en werknemers, forenzen en inwoners in de IJmond. In 2022 gaan we kansrijke maatregelen vaststellen met de Mobiliteitsscan Personenvervoer. Er komt een campagne om gebruik van de fiets te stimuleren voor woon-werkverkeer én we zetten stimulering(smaatregelen) in voor een schone en uitstootvrije mobiliteit (elektrisch vervoer, schone stadslogistiek). Daarnaast stimuleren we gebruik OV, thuiswerken, spits mijden, deelmobiliteit, samen rijden. Gemeente Beverwijk, Heemskerk, Velsen

6.3 Duurzame Warmte

Warmtenet IJmond

In 2022 kijken we verder naar de mogelijkheden voor het ontwikkelingen van een warmtenet in de IJmond. ODIJmond is programmamanager. In 2022 coördineren we de ontwikkelingen voor het warmtenet samen met woningbouwcorporaties en marktpartijen. We onderzoeken welke bronnen ingezet kunnen worden. Gemeente Beverwijk, Heemskerk, Velsen

Regionale Structuur Warmte (RSW)

Vanuit het Klimaatakkoord wordt als onderdeel van de Regionale Energiestrategie (RES) een RSW opgesteld om zo inzichtelijk te maken welke bronnen er zijn. In 2022 levert ODIJmond samen met gemeenten een bijdrage aan de totstandkoming daarvan. Wij adviseren op warmte(bron) ontwikkeling in de RSW 1.0 en 2.0. Gemeente Beverwijk, Heemskerk, Velsen

Wijk Uitvoerings Plan (WUP)

In 2022 geeft ODIJmond invulling aan de Wijkuitvoeringsplannen (WUP's) zoals aangegeven door gemeenten in de Transitie Visies Warmte. Door middel van collectieve acties vanuit de RREW en de REP (bijvoorbeeld isolatieacties) zetten we concreet in op maatregelen voor bewoners. Ook geven we in 2022 uitvoering aan het project Groen Thuis (zie projectbeschrijving hieronder).
In samenwerking met gemeenten geven wij in 2022 verder vorm aan de WUP's. Zoals ook aangegeven door de gemeenteraden, is financiering vanuit het Rijk essentieel bij de uitvoering.
Gemeente Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest, Velsen

Groen Thuis

In 2022 maken we een start met het intensief begeleiden van inwoners in de IJmond die hun woning aardgasvrij(klaar) willen maken met het **project Groen Thuis.** De doelstelling is om inwoners in het gehele traject naar aardgasvrij, individueel te ondersteunen in de technische en financiële mogelijkheden. We hopen zo onzekerheden weg te nemen als onderdeel van WUP's van gemeenten. Uit onderzoek in opdracht van de provincie blijkt dat er voor woningeigenaren een

CONCEPT

aantal knelpunten is om aardgasvrij te worden. Het doel is om deze knelpunten weg te nemen met dit project. Wij zijn projectleider, maken een plan van aanpak, selecteren huiseigenaren en begeleiden en adviseren hen. Gemeente Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest, Velsen

6.4 Energiebesparing en duurzame energie - bewoners

Regionaal Energiebesparingsprogramma (REP)

ODIJmond ondersteunt gemeenten met het opzetten van projecten en organiseren van voorlichting en stimuleringsmaatregelen voor huiseigenaren om energiebesparende maatregelen te nemen. Het programma heeft een looptijd 2019 tot en met 2022. Het doel is om naast CO2-uitstoot te verminderen, huizen aardgasvrij te maken. Onder het REP vallen activiteiten zoals het energieloket, wijkaanpakken, mobiele showroom, IR-scans, inkoopacties zonnepanelen, isolatie, HIER klimaatabonnement, Nationale Duurzame Huizenroute en voorlichtings- of stimulatieacties uitgevoerd door lokale energie coöperaties. Regio IJmond en Zuid-Kennemerland

Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW)

Het doel van deze regeling is CO2-uitstoot verminderen en waar mogelijk de woonlasten van inwoners verlagen. Dit doen wij zelf en in samenwerking met partners. Met duidelijke communicatieboodschappen en middelen maken wij huiseigenaren en huurders bewust van de mogelijkheden om energie te besparen, door het treffen van kleine maatregelen. Een van die middelen is een webshop. Naast advies, ondersteunt de regeling (huurders) ook in het daadwerkelijk treffen van kleine energiebesparende maatregelen. Wij hebben de subsidie voor deze regeling aangevraagd. Wij voeren het projectmanagement, rapporteren aan het college, verzorgen de subsidieverantwoording en sturen de uitvoerende partijen (partners) in de regio aan. Regio IJmond: Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest, Velsen

Duurzaamheidslening en advisering op duurzaamheid aan particulieren

Ook inwoners kunnen hun steentje bijdragen aan het behalen van de Klimaatdoelen. Daarvoor zijn in verschillende gemeenten, waaronder Beverwijk en Heemskerk duurzaamheidsleningen beschikbaar voor particulieren. ODIJmond beheert deze subsidieregeling, voert de communicatie en PR hierover en doet de uitvoering en toetsing van de aanvragen. Het doel is het verlagen van de CO2 uitstoot door creëren van betere isolatie of het opwekken van duurzame energie bij de eigen woning. Daarnaast beantwoorden wij ook algemene vragen van inwoners over mogelijke verduurzamingsmaatregelen. Gemeenten Beverwijk, Heemskerk

Subsidieregeling collectieve energieprojecten[10]

Deze regeling is bestemd voor duurzaamheidsmaatregelen voor Verenigingen van Eigenaren en woningbouwcorporaties. ODIJmond is projectcoördinator en verzorgt de uitvoering, communicatie, inhoudelijke toetsing en uitbetaling. Gemeente Velsen

[10] https://www.odijmond.nl/projecten/subsidie-collectieve/

CONCEPT

Energiebesparingsactie particulieren-isolatie

In 2022 start ODIJmond een stimuleringsactie om bewoners te informeren over energiebesparingsmogelijkheden voor particuliere woning eigenaren met daarbij het aanbieden van een collectieve inkoop voor isolatie maatregelen. Hierbij aansluitend op de nieuwe maatregelen en stimuleringsacties (middelen) vanuit de Rijksoverheid. Gemeente Landsmeer

6.5 Elektriciteit: Grootschalige duurzame opwek "alle daken vol zonnepanelen"

Greenbiz Energy

GreenBiz Energy is het handelsplatform voor lokaal opgewekte duurzame stroom op bedrijventerreinen in de IJmond. Doel van Greenbiz Energy in 2022 is het toevoegen van 1MW (megawatt) productiecapaciteit, door het toevoegen van tien extra daken met zonnepanelen. Daarnaast werven we 60 extra deelnemers aan de afnemerszijde van het platform. GreenBiz IJmond ondersteunt – namens ODIjmond – het lokale bedrijfsleven bij het efficiënt volbrengen van de energietransitie. Gemeente Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest, Velsen

Duurzame opwek van energie: zonnepanelen boven parkeerplaatsen

Organiseren, faciliteren en stimuleren van een aanpak zonnepanelen boven parkeerplaatsen. Hierbij sluiten wij aan bij de mogelijk regionale aanpak. Gemeente Oostzaan en Wormerland

Zonnepanelen op grote daken-bedrijven

Een van de uitkomsten uit de RES-sen in Noord-Holland-Zuid is dat grote daken in de regio gebruikt kunnen worden om zonnepanelen te plaatsen. In 2022 benadert ODIJmond vijf grote dak eigenaren per gemeente en informeren wij deze bedrijven over de mogelijkheden. Wij stimuleren hen om, naast het nemen van energiebesparende maatregelen, ook zonnepanelen te installeren. Gemeente Heemstede, Bloemendaal, Zandvoort

Zonnepanelen op scholen

Informeren, stimuleren en faciliteren van schoolbesturen voor het plaatsen van zonnepanelen op alle geschikte daken. Uitvoering geven aan RES-doel "Alle daken vol" door businesscases voor schooldaken op te laten stellen in samenwerking met Stichting Schooldakrevolutie.
Gemeente Landsmeer, Oostzaan en Wormerland, Heemstede, Zandvoort en Bloemendaal

CONCEPT

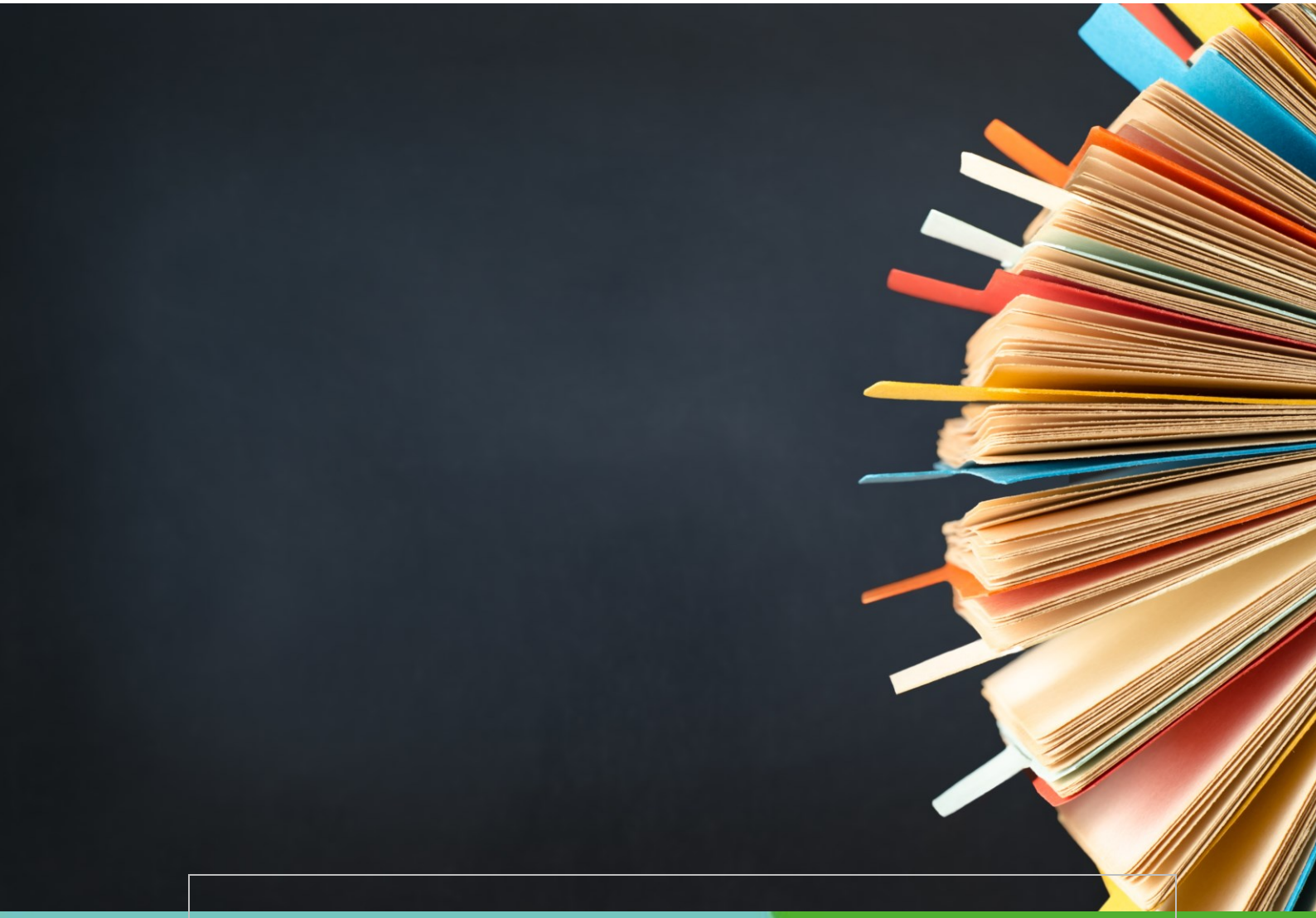
6.6 Overzicht projecten 2022

Onze uitvoering is geprogrammeerd in afstemming met de gemeenten en op basis van de milieubeleidsplannen, collegeprogramma's, duurzaamheidsprogramma's en op basis van de speerpunten uit het Klimaatakkoord. Op de volgende pagina's geven we in een tabel een overzicht voor welke gemeenten we welk project uitvoeren.

Projecten 2022	B'wijjk	H'kerk	Velsen	Uitgeest	Wormerland	Oostzaan	Landsmeer	Bloemendaal	Heemstede	Zandvoort
Duurzame Bedrijven										
Greenbiz Energy	X	X	X	X						
Greenbiz Circulair	X	X	X	X						
Greenbiz Greendeal	X	X	X	X						
Bijeenkomst voor ondernemers					X	X				
Greendeal zorg	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Cluster Energie Strategie (CES)	X	X	X							
Just Transition Fund	X	X	X	X						
Stimuleringsproject-voorbereiden op toezicht: Label C bij kantoren	X	X	X	X				X	X	X
Duurzame mobiliteit										
IJmond bereikbaar	X	X	X							
Duurzame Warmte										
Warmtenet IJmond	X	X	X							
Regionale Structuur Warmte (RSW)	X	X	X							
Wijk Uitvoerings Plan (WUP)	X	X	X	X						
Groen Thuis	X	X	X	X						

Energiebesparing en duurzame energie-bewoners										
Regionaal Energiebesparingsprogramma (REP)	X	X	X	X				X	X	X
Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW)	X	X	X	X						
Duurzaamheidslening	X	X								
Subsidieregeling collectieve energieprojecten (VVE en WOCO)	X									
Energiebesparingsactie bewoners-isolatie							X			
Zonnepanelen actie bewoners							X			
Duurzame Huizenroute	X	X	X	X			X	X	X	X
Elektriciteit: Grootschalige duurzame opwek "alle daken vol zonnepanelen"										
Greenbiz Energy	X	X	X	X						
Zonnepanelen boven parkeerplaatsen					X	X				
Zonnepanelen op grote daken: bedrijven								X	X	X
Zonnepanelen op scholen				X	X	X	X	X	X	X

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

7 Bijlagen

Overzicht uitvoeringstaken, advisering en projecten

Deze bijlagen geven een gedetailleerd overzicht van uitvoering van onze taken en advisering voor onze deelnemende gemeenten. Gedurende het jaar rapporteren wij via twee tussentijdse rapportages. Het jaar wordt afgesloten met een jaarverslag. De aantallen die worden genoemd zijn gebaseerd op ervaringscijfers.

Uurtarief

Het integrale uurtarief is berekend op basis van de op 8 juli 2021 door het algemeen bestuur vastgestelde begroting 2022. Voor onze diensten, geldt voor 2022 het **integrale tarief van € 84,25** (Begrotingswijzigingen voorbehouden).

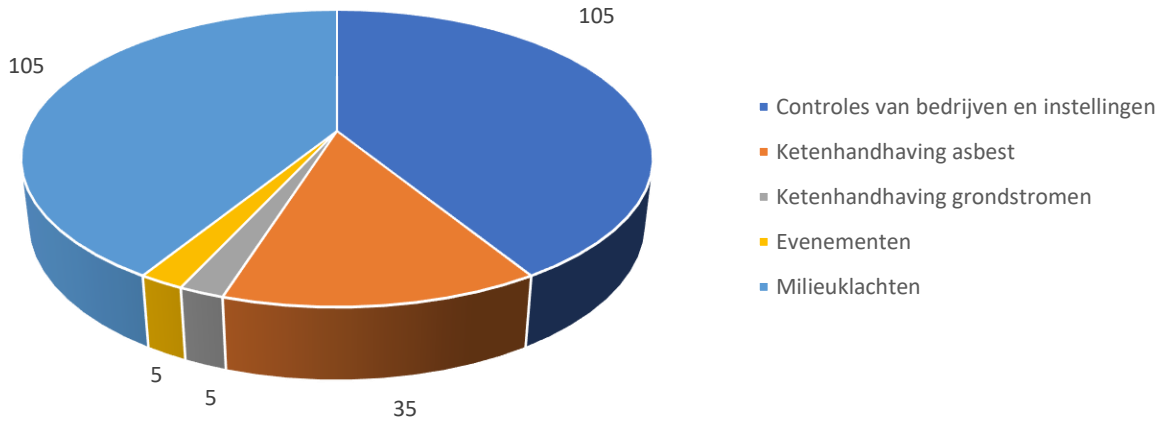
Volgorde van de bijlagen

De gemeenten zijn opgenomen per deel werkgebied, te weten: IJmond, Zaanstreek-Waterland en Zuid-Kennemerland. Per regio staan de gemeenten op alfabetische volgorde. De gemeenten Beemster, dat per 1 januari 2022 fuseert met de gemeente Purmerend, staat genoemd bij gemeente Purmerend.

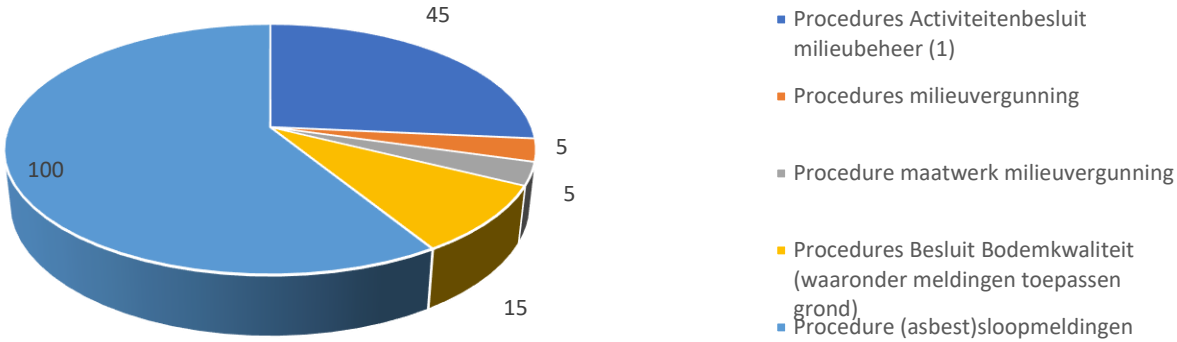
CONCEPT

In 2022 verwachten wij gemiddeld **9,03 formatieplaatsen** in te zetten voor de **gemeente Beverwijk**

Toezicht en handhaving

Vergunningen

Advisering
Actualisatie Nota bodembeheer en bodemkwaliteitskaart
Verstrekken bodeminformatie makelaarsinformatie bij transacties
Uitzetten en toetsen van bodemonderzoeken bij ruimtelijke ontwikkelingen en grondverzet
Natuurtoets (beschermde soorten) bij ontwikkelingen
Integrale advisering bij planvorming en bouw initiatieven
Advisering en informatieverstrekking inzake ontwikkelingen rondom Schiphol

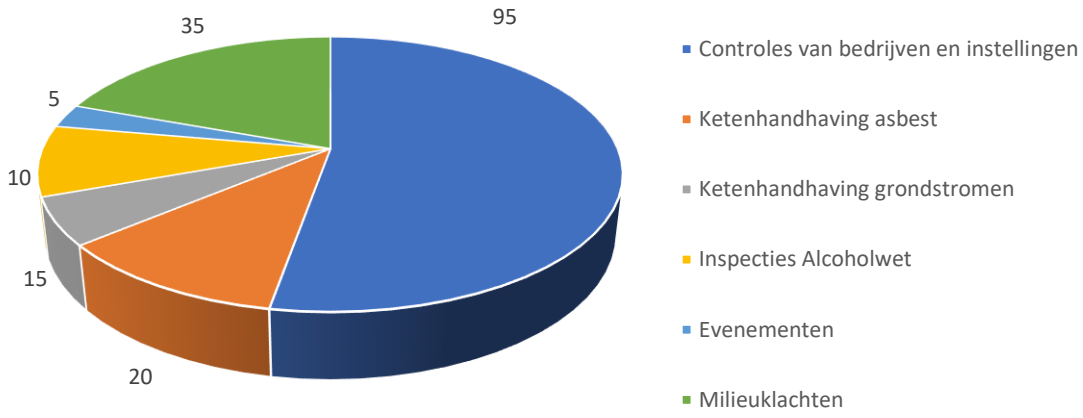
Taken m.b.t. Omgevingswet
Participeren binnen de structuren van Beverwijk ten aanzien van de voorbereiding op het in werking treden van de Omgevingswet
Milieuadvies Omgevingsvisie
Advies op milieuparagrafen Omgevingsplan

Projecten m.b.t. Energietransitie
Greenbiz Energy/Circulair/Greendeal
Just Transition Fund
IJmond Bereikbaar
Regionaal Energiebesparingsprogramma (REP), Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW)
Duurzame Warmte: Regionale Structuur Warmte (RSW) en het Wijk Uitvoeringsplan (WUP)

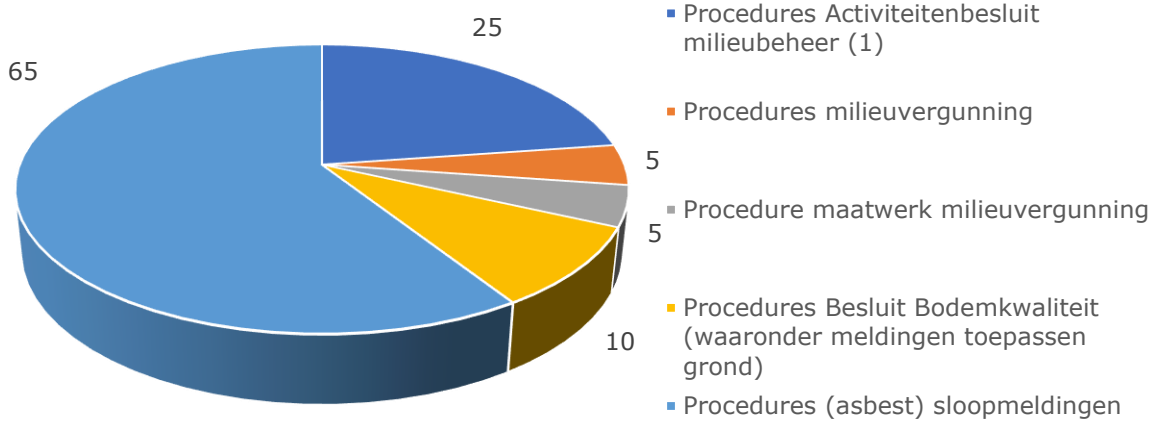
In 2022 verwachten wij gemiddeld **6,38 formatieplaatsen** in te zetten voor de **gemeente Heemskerk**

gemeente Heemskerk

Toezicht en handhaving

Vergunningen

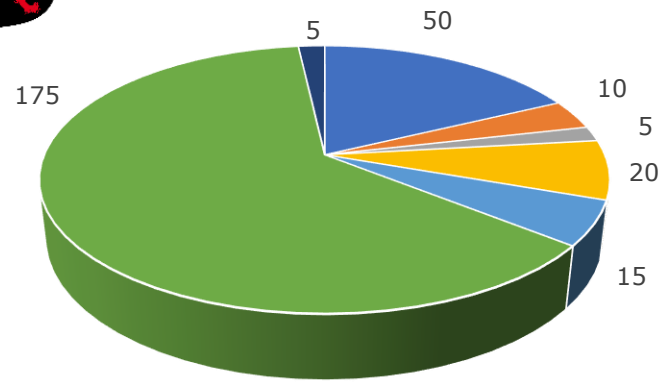
Advisering
Actualisatie Nota bodembeheer en bodemkwaliteitskaart
Verstrekken bodeminformatie makelaarsinformatie bij transacties
Uitzetten en toetsen van bodemonderzoeken bij ruimtelijke ontwikkelingen en grondverzet
Natuurtoets (beschermde soorten) bij ontwikkelingen
Integrale advisering bij planvorming en bouwinitiatieven
Advisering en informatieverstrekking inzake ontwikkelingen rondom Schiphol

Taken m.b.t. Omgevingswet
Participeren binnen de structuren van Heemstede ten aanzien van de voorbereiding op het in werking treden van de Omgevingswet
Milieuadvies Omgevingsvisie
Advies op milieuparagrafen Omgevingsplan

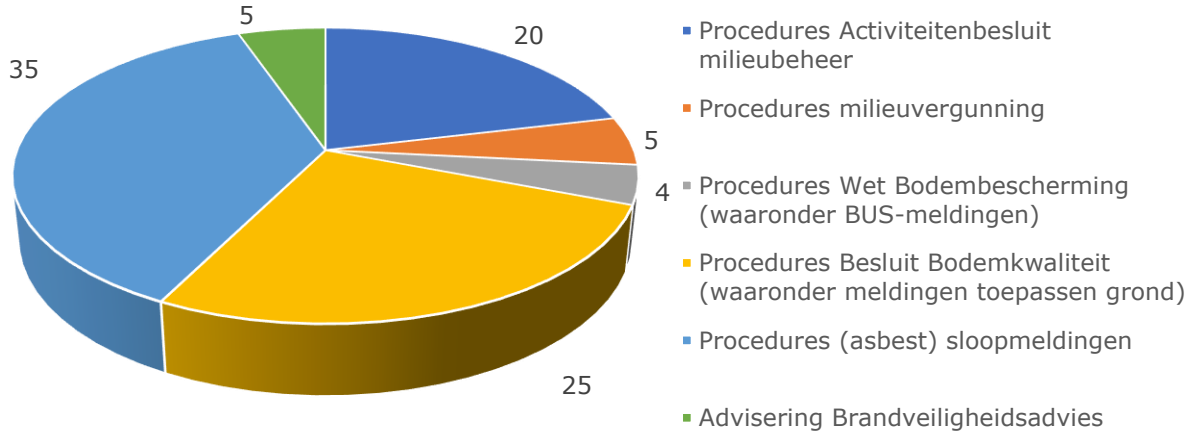
Projecten m.b.t. Energietransitie
Greenbiz Energy/Circulair/Greendeal
Just Transition Fund
IJmond Bereikbaar
Regionaal Energiebesparingsprogramma (REP), Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW)
Duurzame Warmte bestaande uit Regionale Structuur Warmte (RSW) en het Wijk Uitvoeringsplan (WUP)

In 2022 verwachten wij gemiddeld **2,38 formatieplaatsen** in te zetten voor de **gemeente Uitgeest**

Toezicht en handhaving

Vergunningen

Advisering
Actualisatie Nota bodembeheer en bodemkwaliteitskaart
Verstrekken bodeminformatie makelaarsinformatie bij transacties
Uitzetten en toetsen van bodemonderzoeken bij ruimtelijke ontwikkelingen en grondverzet
Natuurtoets (beschermde soorten) bij ontwikkelingen
Integrale advisering bij planvorming en bouwinitiatieven
Advisering en informatieverstrekking inzake ontwikkelingen rondom Schiphol

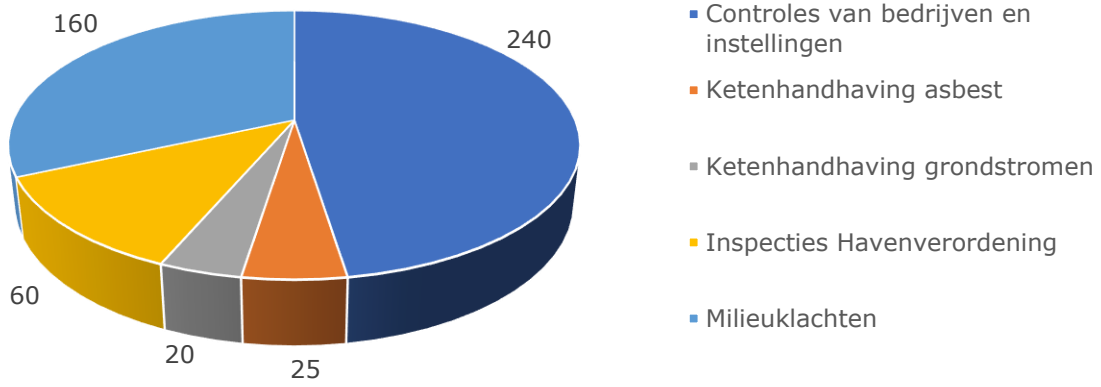
Taken m.b.t. Omgevingswet
Participeren binnen de structuren van Heemstede ten aanzien van de voorbereiding op het in werking treden van de Omgevingswet
Milieuadvies Omgevingsvisie
Advies op milieuparagrafen Omgevingsplan

Projecten m.b.t. Energietransitie
Greenbiz Energy/Circulair/Greendeal
Just Transition Fund
Regionaal Energiebesparingsprogramma (REP), Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW)
Duurzame Warmte bestaande uit het Wijk Uitvoeringsplan (WUP)

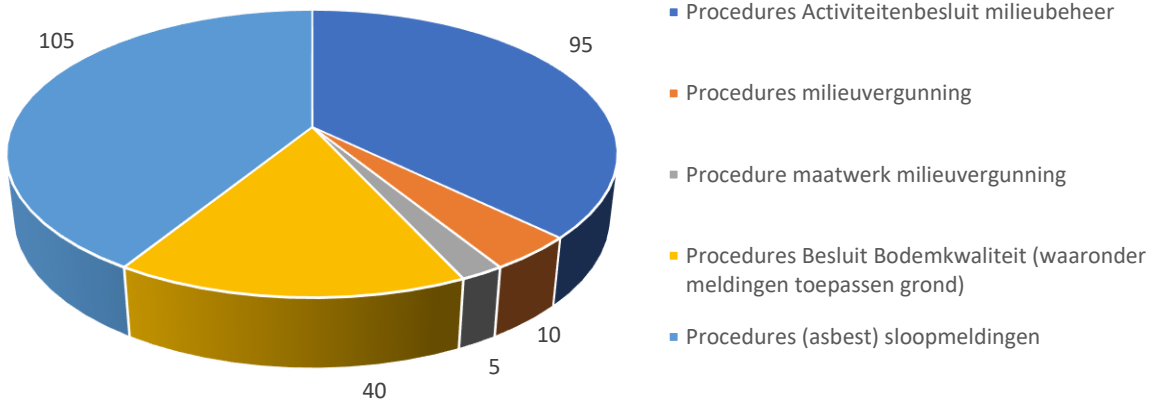
GEMEENTE VELSEN

In 2022 verwachten wij gemiddeld **18,44 formatieplaatsen** in te zetten voor de **gemeente Velsen**

Toezicht en handhaving

Vergunningen

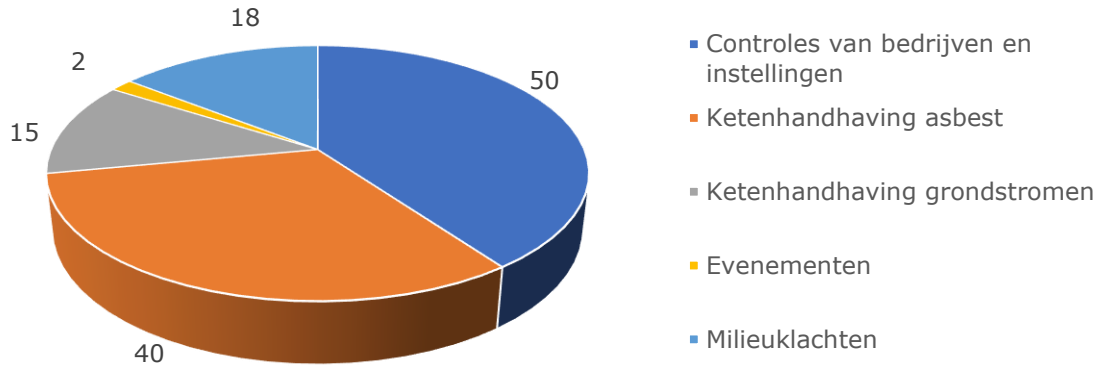
Advisering
Actualisatie Nota bodembeheer en bodemkwaliteitskaart
Verstrekken bodeminformatie makelaarsinformatie bij transacties
Uitzetten en toetsen van bodemonderzoeken bij ruimtelijke ontwikkelingen en grondverzet
Natuurtoets (beschermde soorten) bij ontwikkelingen
Integrale advisering bij planvorming en bouw initiatieven
Advisering milieuparagraaf evenementen
Advisering en informatieverstrekking inzake ontwikkelingen rondom Schiphol
Taken m.b.t Omgevingswet
Participeren binnen de structuren van Velsen ten aanzien van de voorbereiding op het in werking treden van de Omgevingswet
Milieuadvies Omgevingsvisie
Advies op milieuparagrafen Omgevingsplan

Projecten m.bt. Energietransitie
Greenbiz Energy/Circulair/Greendeal
Just Transition Fund
IJmond Bereikbaar
Regionaal Energiebesparingsprogramma (REP), Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW)
Duurzame Warmte bestaande uit het Regionale Structuur Warmte (RSW) en het Wijk Uitvoeringsplan (WUP)

Gemeente EDAM VOLENDAM

In 2022 verwachten wij gemiddeld **1,47 formatieplaatsen** in te zetten voor de **gemeente Edam-Volendam**

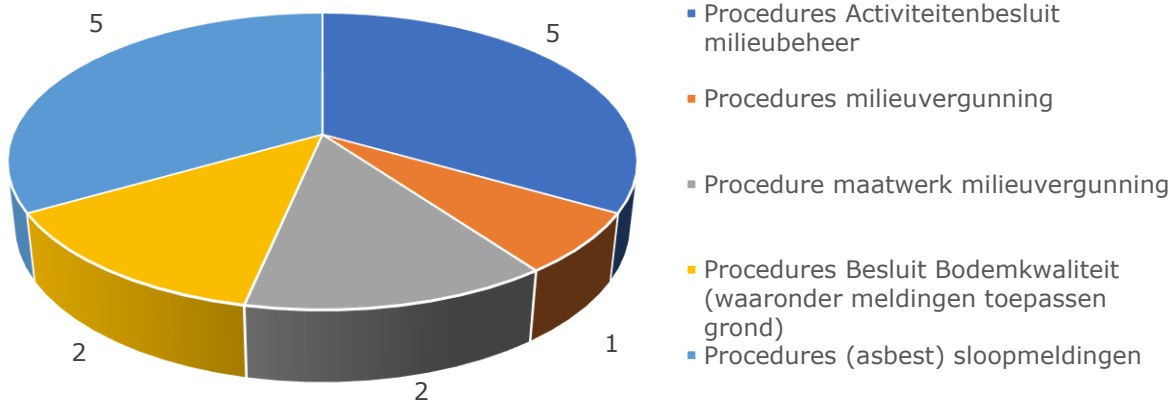
Toezicht en handhaving

Advisering
Onderhoud bodemkwaliteitskaart
Verstrekken bodeminformatie makelaarsinformatie bij transactie
Juridische advisering ruimtelijke perceel
Natuurtoets (beschermde soorten) bij ontwikkelingen
Integrale advisering bij planvorming en bouwinitiatieven

Taken m.b.t. Omgevingswet
Aansluiten bij overlegstructuren van Edam-Volendam
Milieuadvies Omgevingsvisie
Advies op milieuparagrafen Omgevingsplan

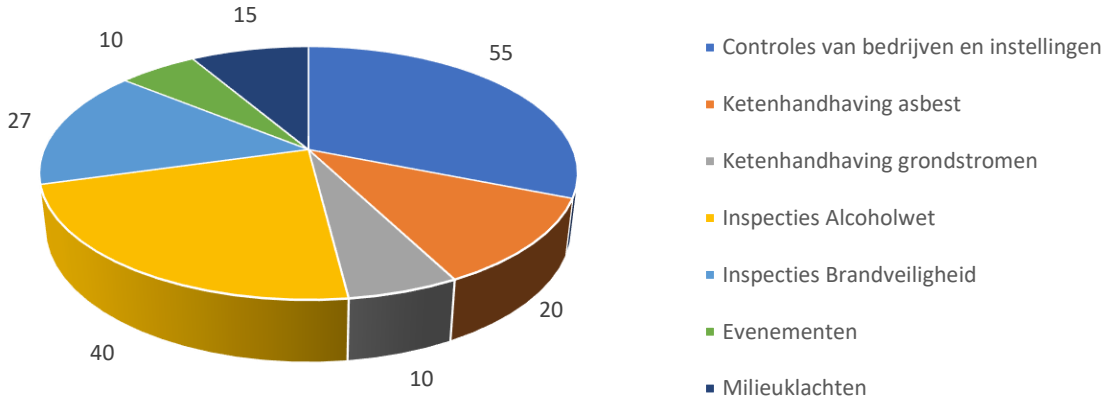
Vergunningen

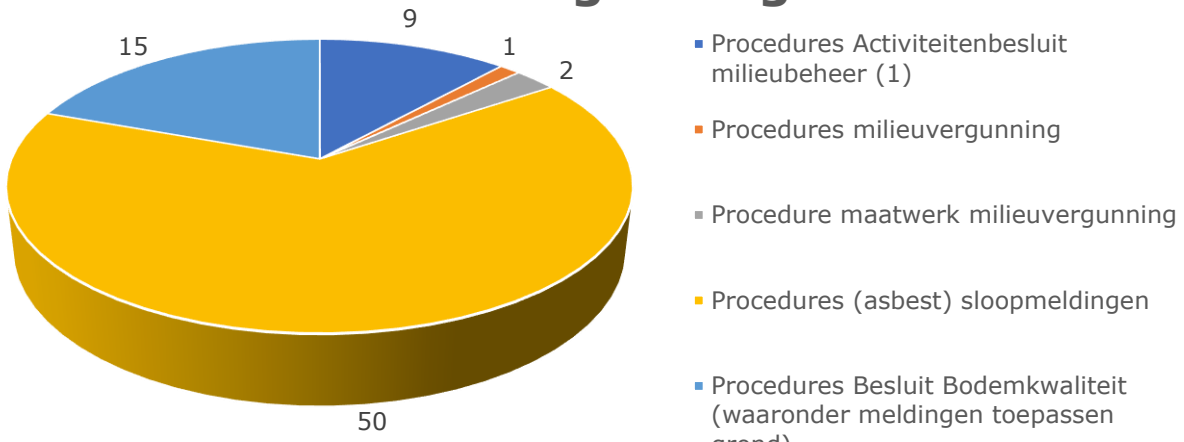
Gemeente Landsmeer

In 2022 verwachten wij gemiddeld **2,90 formatieplaatsen** in te zetten voor de **gemeente Landsmeer**

Toezicht en handhaving

Vergunningen

Advisering
Onderhoud bodemkwaliteitskaart
Verstrekken bodeminformatie makelaarsinformatie bij transacties
Uitzetten en toetsen van bodemonderzoeken bij ruimtelijke ontwikkeling en grondverzet
Juridische advisering ruimtelijke perceel
Natuurtoets (beschermde soorten) bij ontwikkelingen
Integrale advisering bij planvorming en bouwinitiatieven

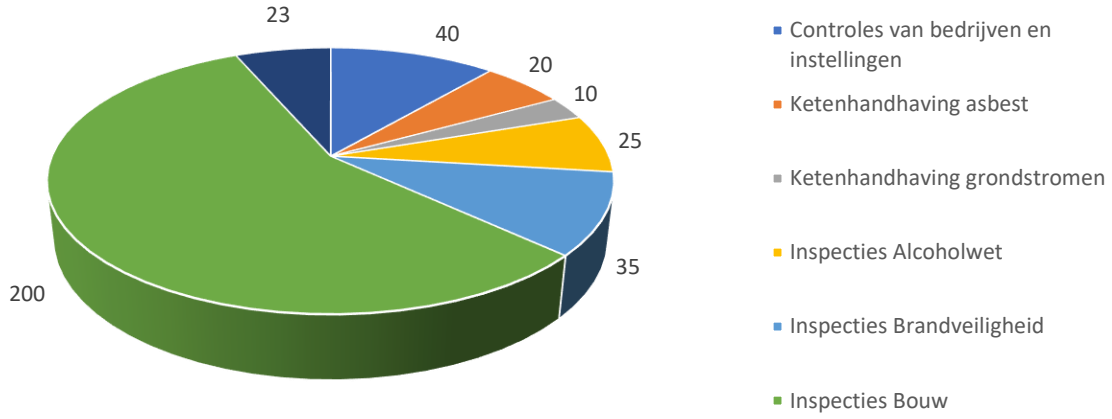
Taken m.b.t. Omgevingswet
Aansluiten bij overlegstructuren van Landsmeer
Milieuadvies Omgevingsvisie
Advies op milieuparagrafen Omgevingsplan

Projecten m.b.t. Energietransitie
Zonnepanelenactie particulieren
Duurzame huizenroute
Energiebesparing particuliere isolatie
Stimuleringsactie zonnepanelen op basisscholen
Datalogger

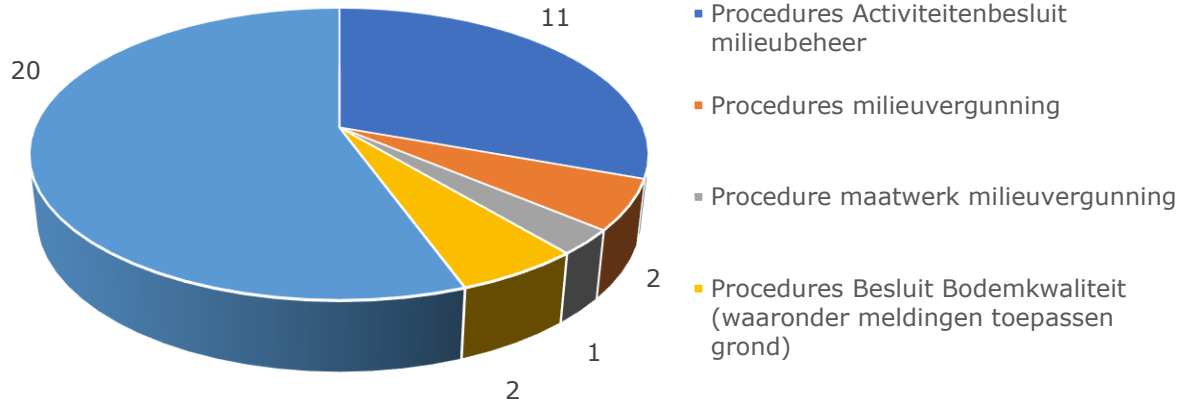
Gemeente Oostzaan
Buiten gewoon

In 2022 verwachten wij gemiddeld **3,41 formatieplaatsen** in te zetten voor de **gemeente Oostzaan**

Toezicht en handhaving

Vergunningen

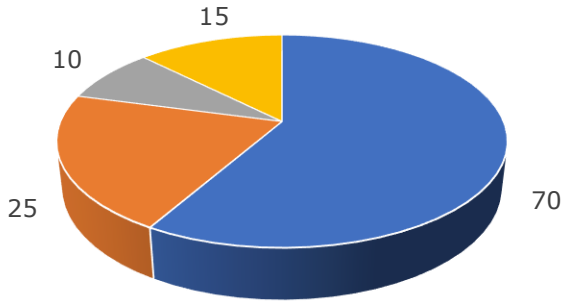
Advisering
Integrale milieuadvisering bij planvorming en bouwinitiatieven (lucht, geluid, EV, bodem, duurzaamheid)
Natuurtoets (beschermde soorten) bij ontwikkelingen
Stikstoftoets bij ontwikkelingen
Juridische advisering milieu
Uitzetten en toetsen van bodemonderzoeken bij ruimtelijke ontwikkelingen en grondverzet
Advisering op beleid aanpak nieuwe problematische stoffen, zoals PFAS en diffuus lood
Beheer bodemkwaliteitskaart
Verstrekken bodeminformatie makelaarsinformatie bij transacties
Advisering milieuparagraaf evenementen
Advisering brandveiligheidsadvies

Taken m.bt. Omgevingswet
Aansluiten bij overlegstructuren van Oostzaan (Over-gemeenten)
Milieuadvies Omgevingsvisie
Advies op milieuparagrafen Omgevingsplan

Projecten m.bt. Energietransitie
Stimuleringsactie zonnepanelen op basisscholen
Bijeenkomsten voor ondernemers i.r.t. duurzaamheid
Zonnepanelen op parkeerplaatsen
Inzet datalogger (rapportage monitoring stookgedrag bij bedrijven) met als doel bewuster omgaan met gasgebruik

In 2022 verwachten wij gemiddeld **1,06 formatieplaatsen** in te zetten voor de **gemeente Beemster**
(vanaf 1 januari 2022 voegt gemeente Beemster samen met Purmerend)

Toezicht en handhaving

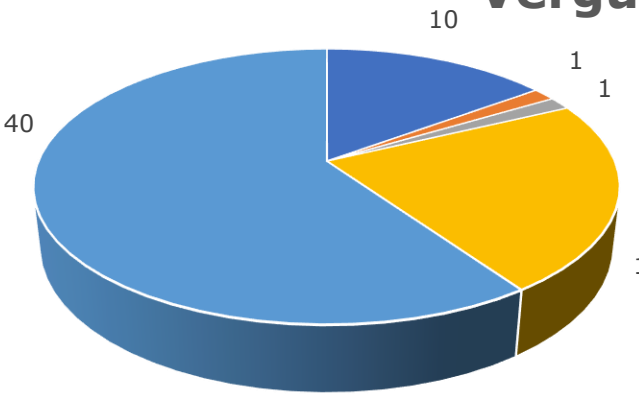

- Controles van bedrijven en instellingen
- Ketenhandhaving asbest
- Ketenhandhaving grondstromen
- Milieuklachten

Advisering
Onderhoud bodemkwaliteitskaart
Verstrekken bodeminformatie makelaarsinformatie bij transacties
Juridische advisering ruimtelijke perceel
Natuurtoets (beschermde soorten) bij ontwikkeling
Integrale advisering bij planvorming en bouwinitiatieven

Taken m.b.t. Omgevingswet
Aansluiten bij overlegstructuren van Beemster
Milieuadvies Omgevingsvisie
Advies op milieuparagrafen Omgevingsplan

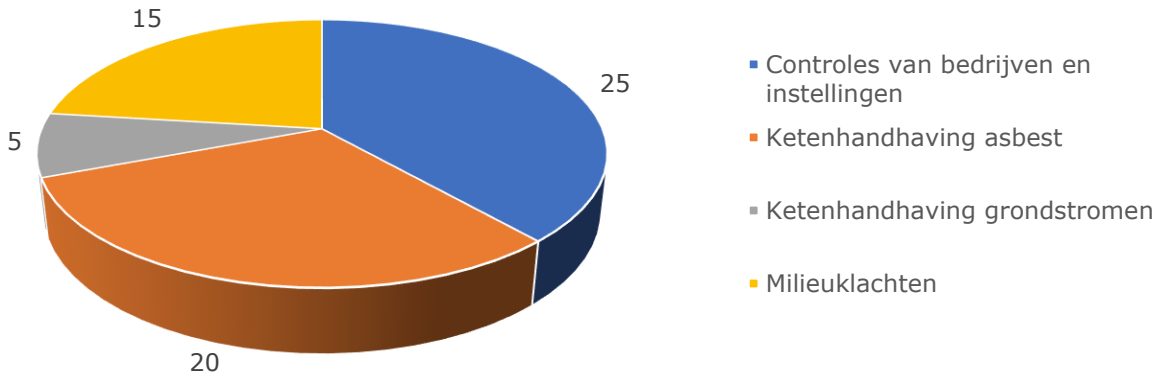
Vergunningen

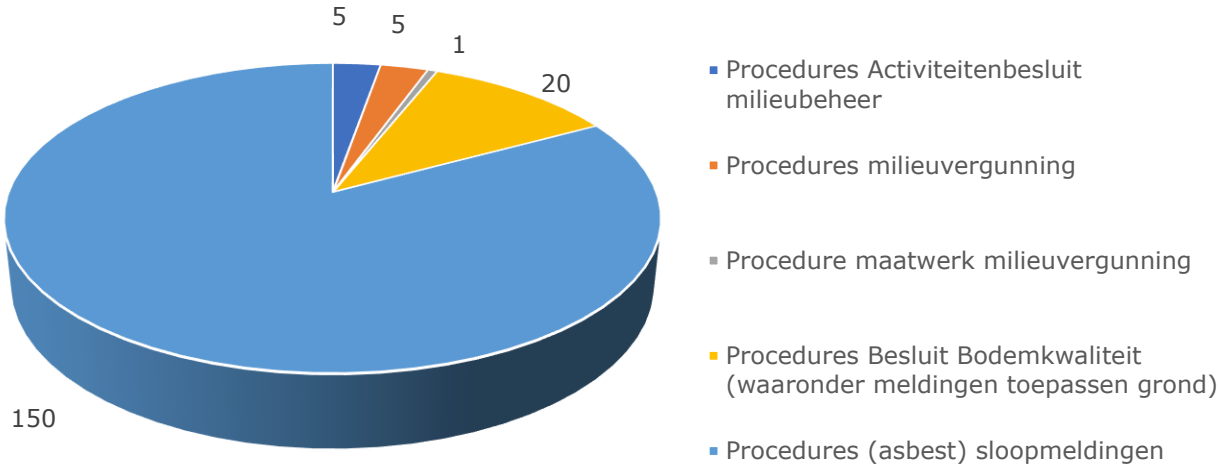
- Procedures Activiteitenbesluit milieubeheer
- Procedures milieuvergunning
- Procedure maatwerk milieuvergunning
- Procedures Besluit Bodemkwaliteit (waaronder meldingen toepassen grond)

In 2022 verwachten wij gemiddeld **1,44 formatieplaatsen** in te zetten voor de **gemeente Purmerend**

Toezicht en handhaving

Vergunningen

Advisering
Integrale milieuadvisering bij planvorming en bouwinitiatieven (lucht, geluid, EV, bodem, duurzaamheid)
Natuurtoets (beschermde soorten) bij ontwikkelingen
Stikstoftoets bij ontwikkelingen
Juridische advisering milieu bij bedrijven
Uitzetten en toetsen van bodemonderzoeken bij ruimtelijke ontwikkelingen en grondverzet
Verstrekken bodeminformatie makelaarsinformatie bij transacties

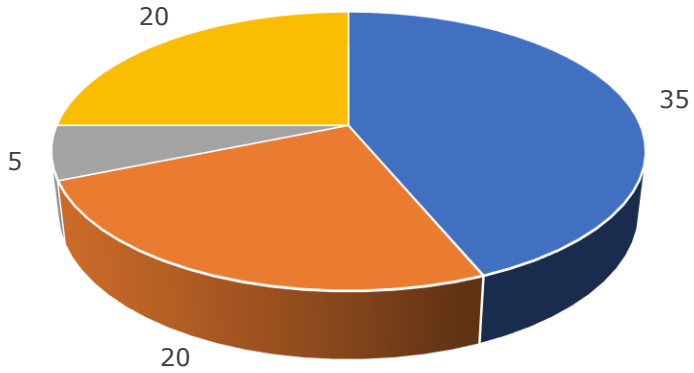
Taken m.b.t. Omgevingswet
Participeren binnen de structuren van Purmerend
Milieuadvies Omgevingsvisie
Advies op milieuparagrafen Omgevingsplan

Project m.b.t. Energietransitie
Inzet datalogger bij bedrijven(rapportage monitoring stookgedrag bij bedrijven) met als doel bewuster omgaan met gasgebruik

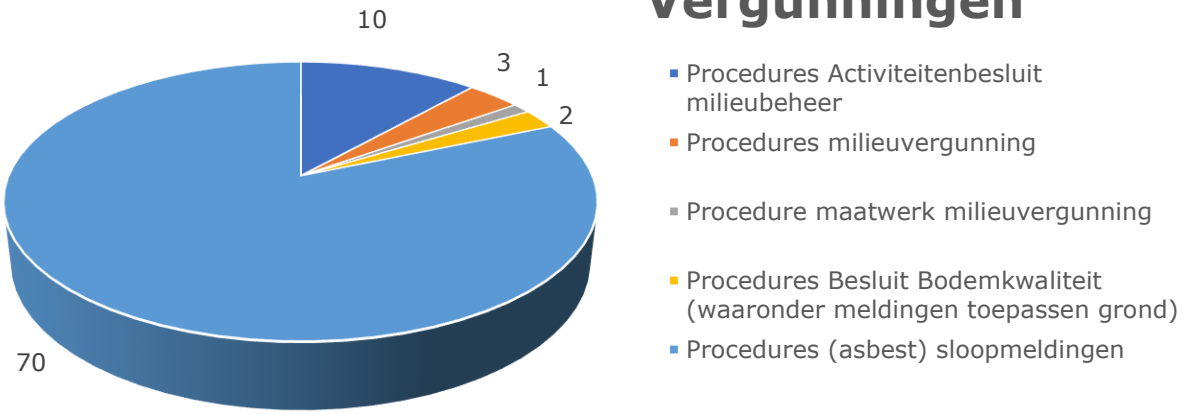
Gemeente Waterland

In 2022 verwachten wij gemiddeld **1,56 formatieplaatsen** in te zetten voor de **gemeente Waterland**

Toezicht en handhaving

Vergunningen

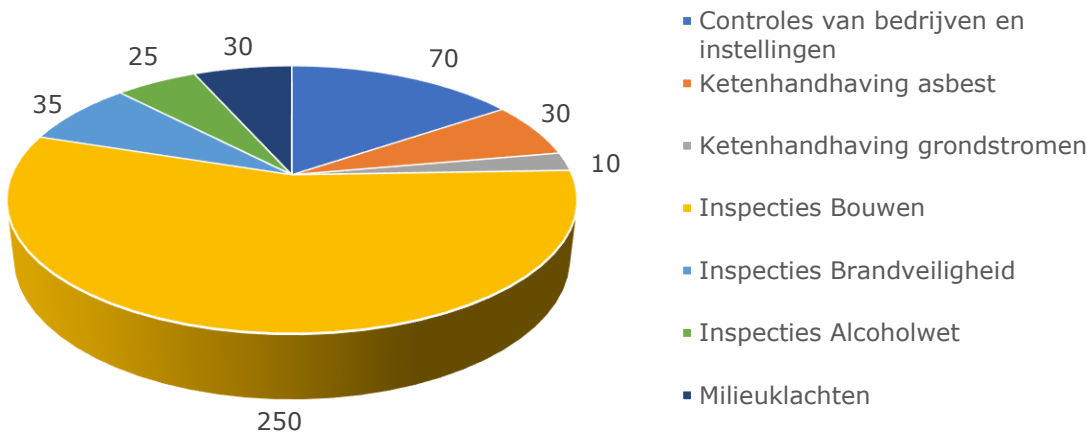
Advisering
Integrale milieuadvisering bij planvorming en bouwinitiatieven (lucht, geluid, EV, bodem, duurzaamheid)
Natuurtoets (beschermde soorten) bij ontwikkelingen
Stikstoftoets bij ontwikkelingen
Juridische advisering milieu
Uitzetten en toetsen van bodemonderzoeken bij ruimtelijke ontwikkelingen en grondverzet
Advisering op beleid aanpak nieuwe problematische stoffen, zoals PFAS en diffuus lood
Beheer bodemkwaliteitskaart
Verstrekken bodeminformatie makelaarsinformatie bij transacties
Advisering milieuparagraaf evenementen

Taken m.b.t. Omgevingswet
Participeren binnen de structuren van Waterland
Milieuadvies Omgevingsvisie
Advies op milieuparagrafen Omgevingsplan

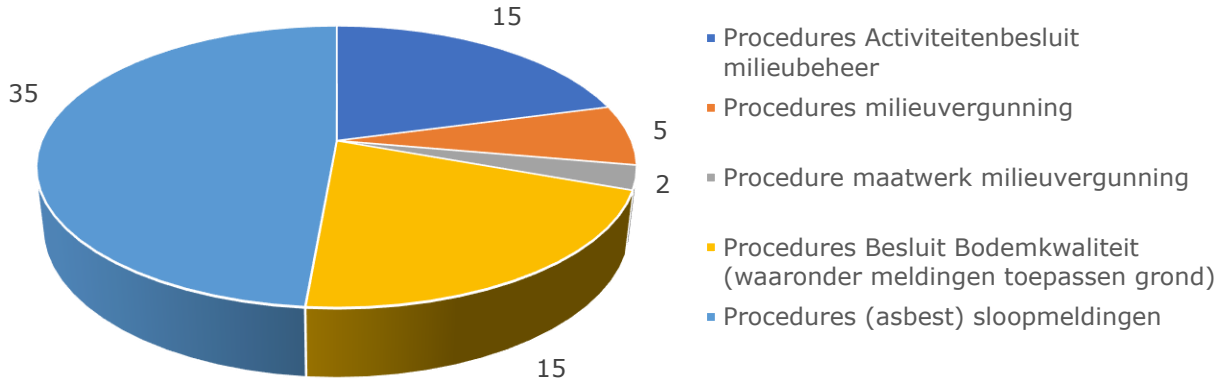
Project m.b.t. Energietransitie
Inzet datalogger bij bedrijven(rapportage monitoring stookgedrag bij bedrijven) met als doel bewuster omgaan met gasgebruik

In 2022 verwachten wij gemiddeld **5,35 formatieplaatsen** in te zetten voor de **gemeente Wormerland**

Toezicht en handhaving

Vergunningen

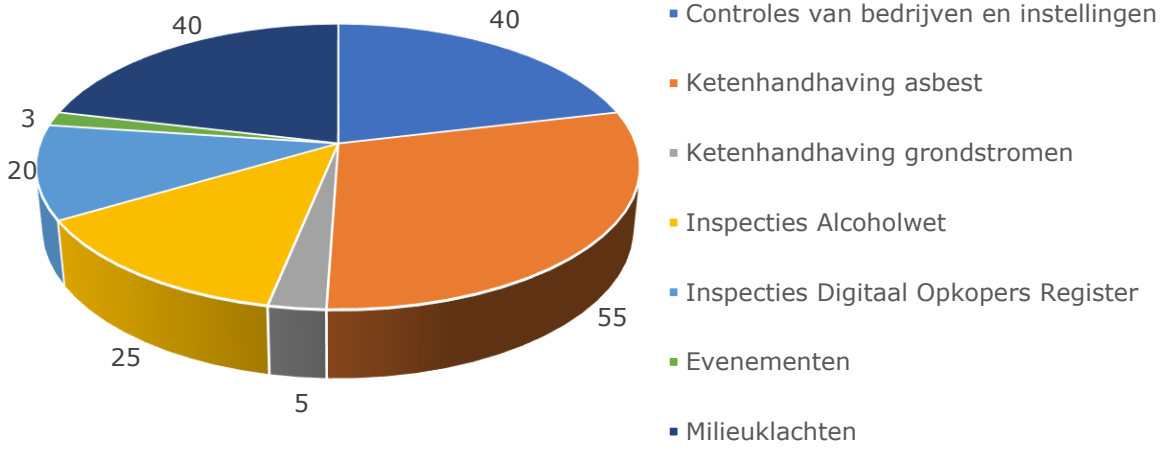
Advisering
Integrale milieuadvisering bij planvorming en bouwinitiatieven (lucht, geluid, EV, bodem, duurzaamheid)
Natuurtoets (beschermde soorten) bij ontwikkelingen
Stikstoftoets bij ontwikkelingen
Juridische advisering milieu
Uitzetten en toetsen van bodemonderzoeken bij ruimtelijke ontwikkelingen en grondverzet
Advisering op beleid aanpak nieuwe problematische stoffen, zoals PFAS en diffuus lood
Beheer bodemkwaliteitskaart
Verstrekken bodeminformatie makelaarsinformatie bij transacties
Advisering milieuparagraaf evenementen

Taken m.b.t. Omgevingswet
Aansluiten bij overlegstructuren van Wormerland
Milieuadvies Omgevingsvisie
Advies op milieuparagrafen Omgevingsplan

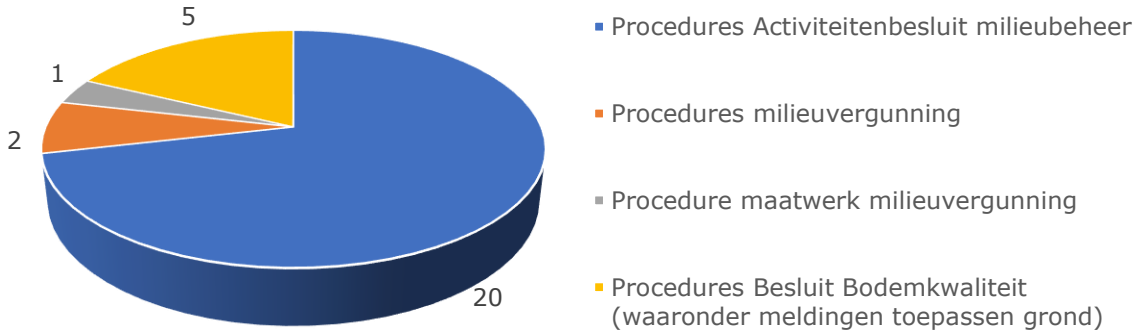
Projecten m.bt. Energietransitie
Stimuleringsactie zonnepanelen op basisscholen
Bijeenkomsten voor ondernemers i.r.t. duurzaamheid
Zonnepanelen op parkeerplaatsen
Inzet datalogger (rapportage monitoring stookgedrag bij bedrijven) met als doel bewuster omgaan met gasgebruik

In 2022 verwachten wij gemiddeld **2,85 formatieplaatsen** in te zetten voor de **gemeente Bloemendaal**

Toezicht en handhaving

Vergunningverlening

Advisering
Integrale milieuadvisering bij planvorming en bouwinitiatieven (lucht, geluid, externe veiligheid, bodem, duurzaamheid)
Natuurtoets (beschermde soorten) bij ontwikkelingen
Stikstoftoets bij ontwikkelingen
Juridische advisering ruimtelijk perceel
Uitzetten en toetsen van bodemonderzoeken bij ruimtelijke ontwikkelingen en grondverzet
Advisering op beleid aanpak nieuwe problematische stoffen, zoals PFAS en diffuus lood
Beheer bodemkwaliteitskaart
Verstrekken bodeminformatie makelaarsinformatie bij transacties
Actieplan geluid
Advisering en informatieverstrekking inzake ontwikkelingen rondom Schiphol

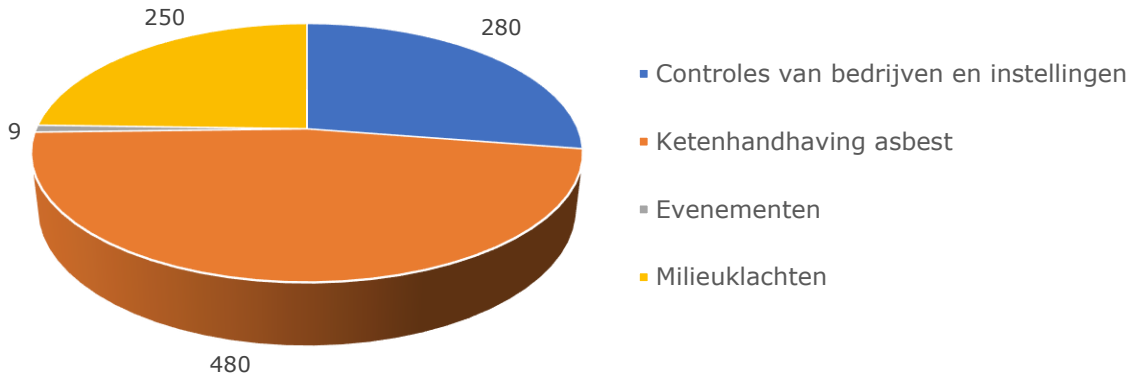
Taken m.b.t. Omgevingswet
Aansluiten bij overlegstructuren van Bloemendaal
Milieuadvies Omgevingsvisie
Advies op milieuparagrafen Omgevingsplan

Projecten m.b.t. Energietransitie
Ondersteuning en uitvoering programma REP
Portefeuillehoudersoverleg IJmond/Zuid-Kennemerland
GreenDeal Zorg
Stimuleren grote dak-eigenaren om PV (zonnepanelen) te installeren
Stimuleringsproject kantoren Label-C
Stimuleringsactie zonnepanelen op basisscholen
Subsidieaanvragen energietransitie

Gemeente Haarlem

In 2022 verwachten wij gemiddeld **12,13 formatieplaatsen** in te zetten voor de **gemeente Haarlem**

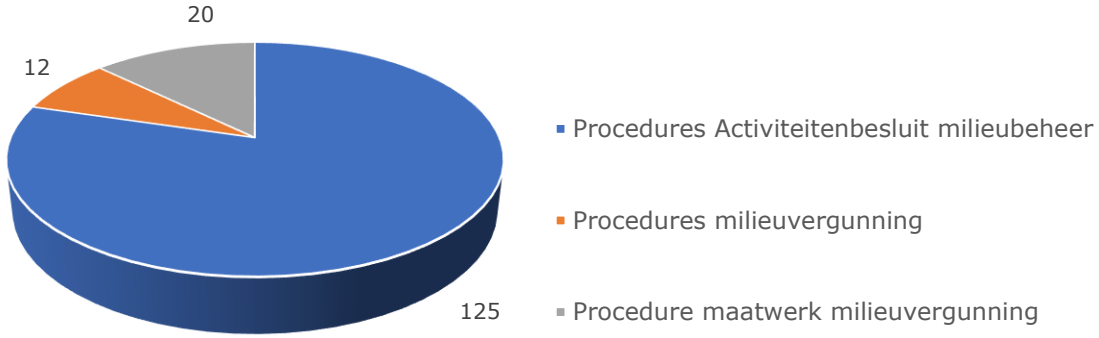
Toezicht en handhaving

Taken m.b.t. Omgevingswet
Aansluiten bij overlegstructuren van Haarlem
Milieuadvies Omgevingsvisie
Advies op milieuparagrafen Omgevingsplan

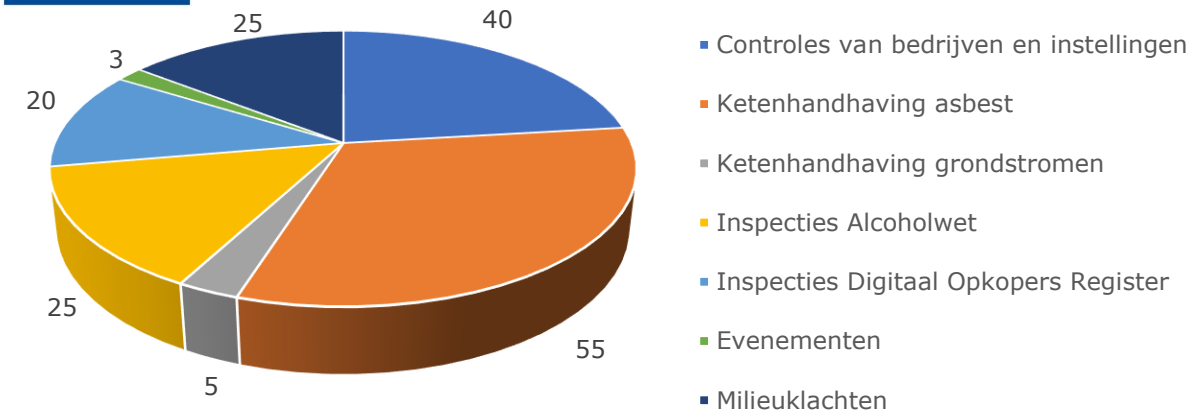
Advisering
Advisering Externe Veiligheid
Advisering en informatieverstrekking inzake ontwikkelingen rondom Schiphol
BOA-taken bij erfgoed

Vergunningverlening

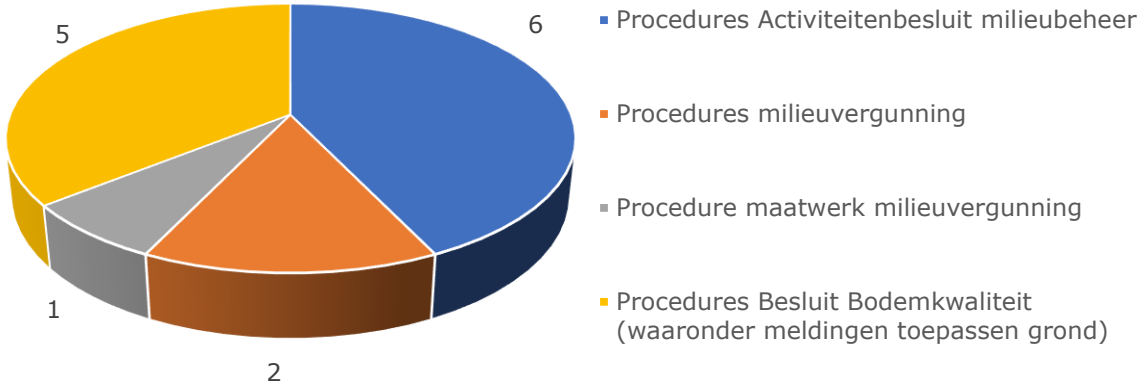

In 2022 verwachten wij gemiddeld **2,38 formatieplaatsen** in te zetten voor de **gemeente Heemstede**

Toezicht en handhaving

Vergunningverlening

Advisering
Integrale milieuadvisering bij planvorming en bouwinitiatieven (lucht, geluid, externe veiligheid, bodem, duurzaamheid)
Natuurtoets (beschermde soorten) bij ontwikkelingen
Stikstoftoets bij ontwikkelingen
Juridische advisering ruimtelijk perceel
Uitzetten en toetsen van bodemonderzoeken bij ruimtelijke ontwikkelingen en grondverzet
Advisering op beleid aanpak nieuwe problematische stoffen, zoals PFAS en diffuus lood
Beheer bodemkwaliteitskaart
Verstrekken bodeminformatie makelaarsinformatie bij transacties
Actieplan geluid
Advisering en informatieverstrekking inzake ontwikkelingen rondom Schiphol

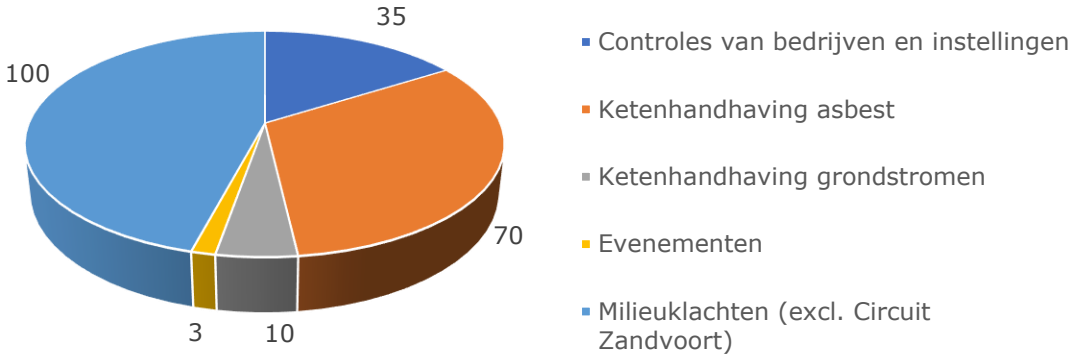
Taken m.b.t. Omgevingswet
Aansluiten bij overlegstructuren van Heemstede
Milieuadvies Omgevingsvisie
Advies op milieuparagrafen Omgevingsplan

Projecten m.b.t. Energietransitie
Ondersteuning en uitvoering programma REP
Portefeuillehoudersoverleg IJmond/Zuid-Kennemerland
GreenDeal Zorg
Stimuleren grote dak-eigenaren om PV (zonnepanelen) te installeren
Stimuleringsproject kantoren Label-C
Stimuleringsactie zonnepanelen op basisscholen
Subsidieaanvragen energietransitie

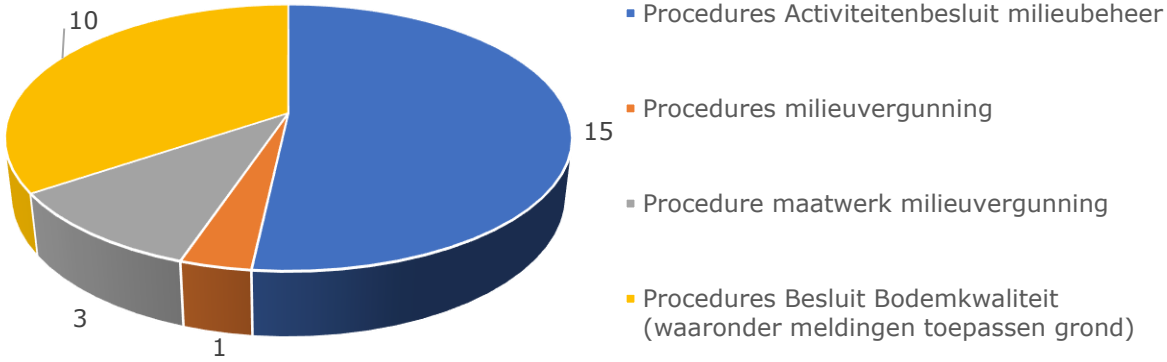
Gemeente Zandvoort

In 2022 verwachten wij gemiddeld **8,09 formatieplaatsen** in te zetten voor de **gemeente Zandvoort**

Toezicht en handhaving milieu bedrijven en instellingen

Vergunningverlening milieu bedrijven en instellingen

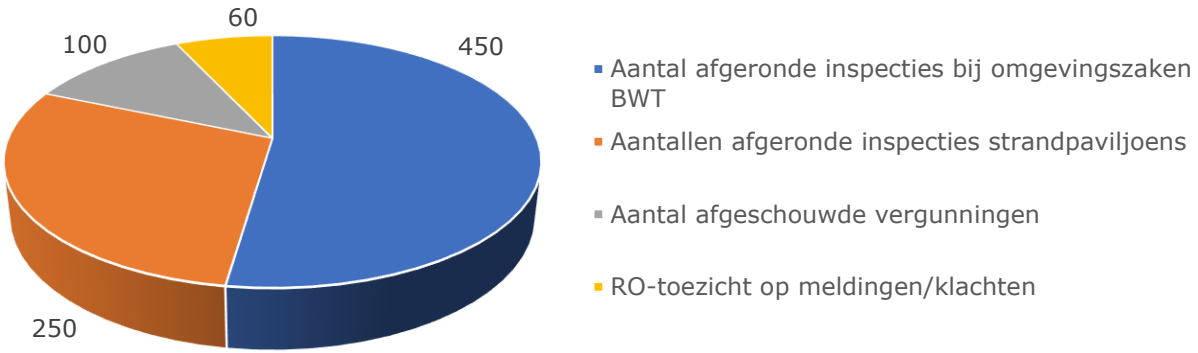
Advisering
Integrale milieuadvisering bij planvorming en bouwinitiatieven (lucht, geluid, externe veiligheid, bodem, duurzaamheid)
Natuurtoets (beschermde soorten) bij ontwikkelingen
Stikstoftoets bij ontwikkelingen
Juridische advisering ruimtelijk perceel
Uitzetten en toetsen van bodemonderzoeken bij ruimtelijke ontwikkelingen en grondverzet
Advisering op beleid aanpak nieuwe problematische stoffen, zoals PFAS en diffuus lood
Beheer bodemkwaliteitskaart
Verstrekken bodeminformatie makelaarsinformatie bij transacties
Actieplan geluid
Advisering en informatieverstrekking inzake ontwikkelingen rondom Schiphol

Taken m.b.t. Omgevingswet
Aansluiten bij overlegstructuren van Zandvoort
Milieuadvies Omgevingsvisie
Advies op milieuparagrafen Omgevingsplan

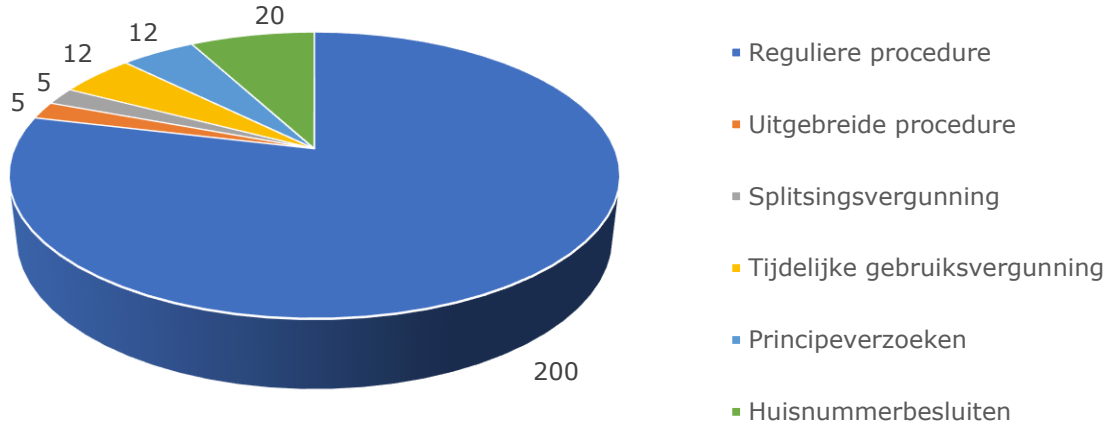
Projecten m.b.t. Energietransitie
Ondersteuning en uitvoering programma REP
Portefeuillehoudersoverleg IJmond/Zuid-Kennemerland
Stimuleren grote dak-eigenaren om PV (zonnepanelen) te installeren
Stimuleringsproject kantoren Label-C
Subsidieaanvragen energietransitie

Gemeente Zandvoort

Bouw- en woningtoezicht
Toezicht en handhaving

Bouw- en woningtoezicht
Vergunningverlening

Klachten Circuitpark Zandvoort

Naast de 100 geprognotiseerde milieuklachten voor 2022, handelen wij ook meldingen af naar aanleiding van activiteiten op CPZ. Afgelopen jaar is dit aantal steeds gestegen.

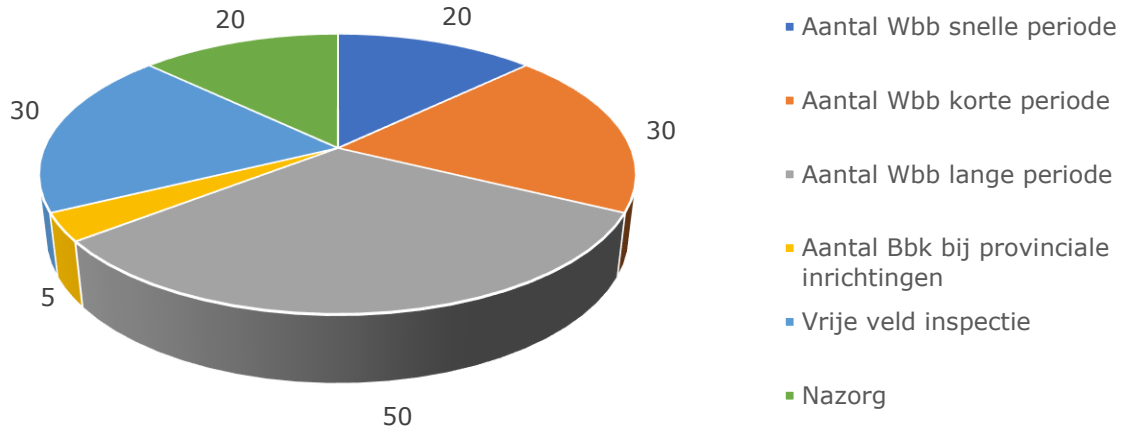
In 2018 ontvingen wij 159 meldingen, in 2019 474 meldingen, in 2020 944 meldingen en afgelopen jaar ontvingen wij tot en met augustus 1.190 klachten. In 2021 kwamen de 1.190 klachten vanaf 363 unieke adressen. Deze kwamen niet alleen uit de gemeente Zandvoort, maar ook uit buurgemeenten.

Wij verwachten geen daling van het aantal meldingen in 2022.

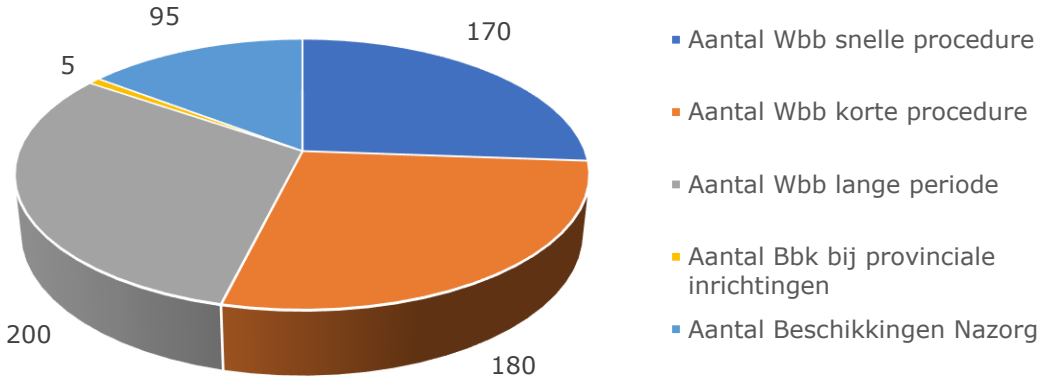
In 2022 verwachten wij gemiddeld **9,41 formatieplaatsen** in te zetten voor de **provincie Noord-Holland**

Voor het **takenpakket Wet bodembescherming** zal bij invoering van de Omgevingswet op 1 juli 2022 het bevoegd gezag verschuiven van Provincie Noord-Holland naar de gemeenten. Provincie Noord-Holland blijft bevoegd gezag voor locaties die onder het overgangsrecht vallen.

Toezicht en handhaving

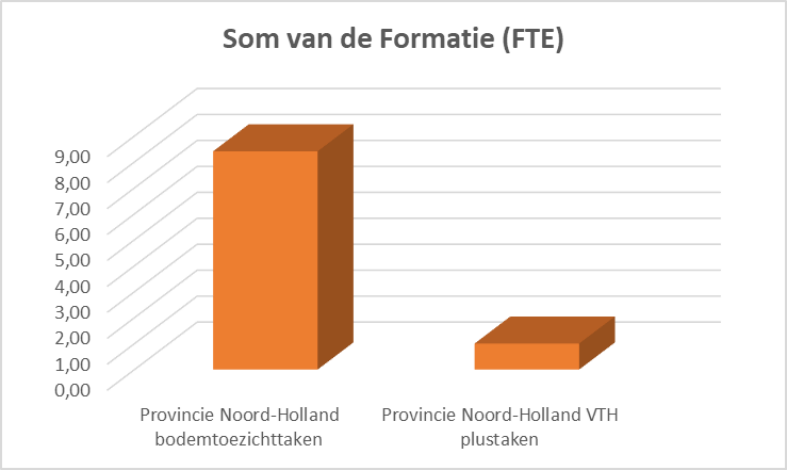

Vergunningen

Advisering
Inschrijven in het kadaster van relevante besluiten
Het beheren van het bodeminformatiesysteem (BIS).
Technische advisering bij subsidieaanvragen bedrijvenregeling.

Inrichtinen gebonden VTH-taken
Kras Recycling BV
Averijhaven
Riwald Recycling
Braam Recycling
Auto- en scheepssloperij Treffers

[i] Rapport: Om de leefomgeving. Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur, https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2021/03/04/rapport-om-de-leefomgeving-omgevingsdiensten-als-gangmaker-voor-het-bestuur/rapport-om-de-leefomgeving-omgevingsdiensten-als-gangmaker-voor-het-bestuur.pdf

[ii] https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/omgevingswet en https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/omgevingswet/vernieuwing-omgevingsrecht

[iii] Digitaal Stelsel Omgevingswet, https://iplo.nl/digitaal-stelsel/introductie/

[iv] Aanvullingswet Bodem, https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2020-87.html

[v] Besluit activiteiten leefomgeving, https://iplo.nl/regelgeving/stelsel-omgevingswet/omgevingswet-in-ontwikkeling/hoofdlijnen-besluit-activiteiten-leefomgeving/

[vi] https://www.odijmond.nl/actueel/nieuwsberichten/@11596/informatieverstrekking-via-gis-viewer/

[vii] https://www.odijmond.nl/publish/library/4/od_ijmond_beleidskader_vth-milieu_2019-2022.pdf

[viii] Procescriteria en de BIG-8, https://iplo.nl/regelgeving/instrumenten/vergunningverlening-toezicht-handhaving/procescriteria-beleidscyclus-vth-taken/

[ix] https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2021/07/01/de-bouwvrijstelling-gaat-in-op-1-juli-2021

[x] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/09/20/aanbieding-memorie-van-antwoord-wijziging-wet-gemeenschappelijke-regelingen-wgr

[xi] https://vng.nl/artikelen/basistaken

[xii] BUS-melding: https://www.odijmond.nl/thema's/bodem/bodemsanering/melding-sanering/

[xiii] Wat of wie is Provinciale Staten: https://www.noord-holland.nl/Bestuur/Provinciale_Staten

[xiv] https://www.odijmond.nl/publish/library/4/od_ijmond_beleidskader_vth-milieu_2019-2022.pdf

[xv] https://www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2021/Oktober_2021/Noord_Holland_trekt_8_miljoen_euro_uit_voor_energiebesparing_bij_bedrijven

[xvi] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/09/17/bijlage-1-rapport-omgevingsdiensten-in-beeld

[xvii] https://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/35353_wet_toeristische_verhuur_van

[xviii] https://www.odijmond.nl/thema's/luchtkwaliteit/regionale-visie/

CONCEPT

CONCEPT

Postbus 325
1940 AH Beverwijk
0251–263 863
info@odijmond.nl | info@odijmond.nl
www.odijmond.nl

30 november 2021 | versie 1.0

[xix] Landelijke informatieplicht energiebesparing, https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/energie-besparen/informatieplicht-energiebesparing/bedrijven-en-instellingen
[xx] https://www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2021/Juli_2021/Noord_Holland_zet_in_op_energiebesparing_bij_bedrijven

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon
N.D. van der Weiden
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235145375
weidenn@noord-holland.nl

Verzenddatum

08 DEC. 2021

Kenmerk
1728950/1729000

Uw kenmerk

Betreft: Uitvoeringsprogramma's 2022 Omgevingsdiensten

Geachte leden,

Met deze brief sturen we u de uitvoeringsprogramma's voor 2022 van de vier omgevingsdiensten die namens ons college taken uitvoeren in Noord-Holland, en de afspraken die we met deze omgevingsdiensten hebben gemaakt. We hebben deze programma's en overeenkomsten in onze vergadering van 7 december 2021 vastgesteld.

Context
In onze Omgevingsvisie zijn vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) als kerninstrumenten benoemd om de basiskwaliteit van onze leefomgeving te borgen. De omgevingsdiensten voeren namens en in opdracht van ons college deze VTH-taken uit. Jaarlijks stellen wij hiervoor per omgevingsdienst een uitvoeringsprogramma vast. Hierin staat welke activiteiten de omgevingsdiensten het komende jaar zullen uitvoeren.

Met de omgevingsdiensten hebben we afspraken gemaakt over de middelen die nodig zijn om de gestelde doelen te bereiken en de vastgestelde activiteiten uit te voeren. Deze middelen zijn opgenomen in de begroting voor 2022.

Gevolgen invoering Omgevingswet
De (financiële) gevolgen van de invoering van de Omgevingswet, naar verwachting op 1 juli 2022, worden steeds duidelijker, maar zijn nog onvoldoende duidelijk om een op een te vertalen in de uitvoeringsprogramma's en overeenkomsten met de omgevingsdiensten. De voornoemde bedragen en taken zijn dan ook zónder de effecten van de invoering van de Omgevingswet.

In het bijzonder geldt dit voor de bodemtaken. Met de invoering van de Omgevingswet verschuiven de bodemtaken gedeeltelijk naar

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

gemeenten. Samen met de gemeenten in onze provincie en de omgevingsdiensten werken wij aan een soepele overdracht van de bodemtaken, de zogenaamde 'warme overdracht'. Landelijk wordt door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Unie van Waterschappen (UvW) gewerkt aan bestuurlijke afspraken bodem voor de periode 2022-2030. De bestuurlijke afspraken omvatten het continueren van de samenwerking, de vervolgaanpak herstelmaatregelen bodem, kennisontwikkeling en -deling, robuuste uitvoering, het financiële kader en *governance*, monitoring en evaluatie. Een belangrijk onderdeel van deze bodemafspraken is de financiering van de apparaatskosten. Deze afspraken worden op dit moment verder uitgewerkt met de betrokken partijen.

Vooruitlopend op deze landelijke afspraken continueren we onze bijdrage aan de omgevingsdiensten voor de uitvoering van de bodemtaken in 2022 eenmalig op basis van onze bijdrage in 2021. Vanaf 1 juli 2022 kunnen de omgevingsdiensten deze bijdrage als een 'transitievergoeding' benutten. Mochten de te maken bestuurlijke afspraken 2022-2030 of aanpassing van de inwerkingtreding van de Omgevingswet hiertoe aanleiding geven, dan bezien we of verrekening van de provinciale bijdrage in 2022 aan de orde komt.

Tot slot

In overeenstemming met artikel 7.3, vierde lid, van het Besluit omgevingsrecht ontvangt u van ons de uitvoeringsprogramma's om uw controlerende taak te kunnen uitoefenen. Na afloop van 2022 informeren wij u over de wijze waarop de omgevingsdiensten uitvoering hebben gegeven aan de taken in de uitvoeringsprogramma's via de jaarlijkse Jaarrapportage VTH.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

5 bijlagen:
- Toelichting op brief
- Uitvoeringsprogramma 2022 OD NZKG
- Uitvoeringsprogramma 2022 OD NHN
- Uitvoeringsprogramma 2022 ODIJ
- Uitvoeringsprogramma 2022 OFGV

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	8604
Extern Zaak ID	1024485
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	18.c
Titel	Milieu/ OD NZKG: Convenant eNoses (c-agenda NLG 10-1-2022)
Organisatieonderdeel	BEL/OMB

Bijlagen
Brief aan PS over convenant eNoses.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	20 december 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**

Toelichting

GS besluiten het convenant “eNose-netwerk Noordzeekanaalgebied en Amsterdam-Rijnkanaal 2022-2026” te ondertekenen. Dit convenant bevat afspraken met het Havenbedrijf Amsterdam, Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) en de Ondernemersvereniging Amsterdam (ORAM). Doel is om met eNoses geuren en gassen te monitoren om geurhinder te verminderen. Een eNose is een sensor (elektronische neus) om geuren en gassen te detecteren.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon
R.M. den Uyl
BEL/OMB

Telefoonnummer 023 5144233
roos.den.uyl@noord-holland.nl

Verzenddatum

15 DEC. 2021

Kenmerk
1024485/1743825

Uw kenmerk

Betreft: Convenant eNoses

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het volgende onderwerp:

GS besluiten het convenant eNoses aan te gaan, met het Havenbedrijf Amsterdam, Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) en de Ondernemersvereniging regio Amsterdam (ORAM).

De provincie, Havenbedrijf Amsterdam, de OD NZKG en de ORAM willen beter inzicht krijgen in de geuren en gassen die overlast geven in het Westelijk Havengebied, Noordzeekanaalgebied en de IJmondregio. Daarom zijn deze Partijen een geurmonitoringsnetwerk gestart in 2015. Dat is een netwerk aangelegd van sensoren, eNoses geheten, om geuren en gassen te monitoren, de bronnen ervan op te sporen en om hinder te verminderen. Het netwerk is een belangrijk hulpmiddel bij het toezicht op varend ontgassen.

Deze Partijen zijn vervolgens in januari 2018 het convenant "eNose-netwerk Noordzeekanaalgebied en Amsterdam-Rijnkanaal 2018 - 2020" aangegaan. Hierin staan afspraken over de samenwerking, en de omgang met de data van de eNoses. De deelnemende Partijen hebben besloten om door te gaan met het convenant en de inhoud van het convenant te herzien op een aantal punten (zie ook brief aan PS met kenmerk 1024485/1554097). Dat is inmiddels gebeurd, en het nieuwe convenant gaat in per 1 januari 2022 en loopt tot 31 juli 2026.

Waar dit convenant zich op richt zijn afspraken over de samenwerking en het gebruik van de gegevens vanuit het eNose-netwerk, niet de apparatuur zelf. In juni 2021 is de nieuwe aanbesteding voor het eNose-netwerk afgerond, in samenwerking met het Havenbedrijf Amsterdam en de OD NZKG. De looptijd van dit convenant loopt dan gelijk op met de looptijd van de contracten voor de eNoses.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Het convenant bevat afspraken op hoofdlijnen. Voor een gebiedsaanpak worden apart specifieke afspraken verder uitgewerkt, zoals voor Tuindorp/Oostzaan en de IJmond.

De provincie vervolgt dus het monitoren van geuren en gassen met het eNose-netwerk, in samenwerking met Havenbedrijf Amsterdam, OD NZKG en ORAM, om geurhinder te verminderen en het toezicht op varend ontgassen voort te zetten.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Van: Omgevingsdienst IJmond <communicatie@odijmond.nl>
Verzonden: woensdag 22 december 2021 09:52
Aan: communicatie@odijmond.nl
Onderwerp: Lees meer over de ODIJmond quick scan, handhaving, energietransitie, bouwzaken, luchtkwaliteit én duurzaamheid bij inwoners en bedrijven

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

ODIJmond quick scan, handhaving, energietransitie, bouwzaken, luchtkwaliteit én duurzaamheid bij inwoners en bedrijven

Hierbij ontvangt u de vijfde en tevens laatste ODIJmond nieuwsbrief van 2021. Wij wensen u fijne dagen toe en goed nieuwjaar. We zien u graag terug in 2022.

ODIJmond quick scan: zelfstandig, robuust en kwalitatief

Op basis van het rapport van de Commissie Van Aartsen (4 maart 2021) heeft Omgevingsdienst IJmond (ODIJmond) aan Arena Consulting de opdracht gegeven een onderzoek te doen in de vorm van een *quick scan*: wat is de positie van ODIJmond ten opzichte van de aanbevelingen uit het rapport. Arena Consulting komt tot de conclusie dat de ODIJmond voldoende zelfstandig en robuust is, zeker kwalitatief. ‘Wij voldoen aan de maatregelen en adviezen waaraan in dit stadium voldaan kan worden,’ zegt Bert Pannekeet, directeur van de dienst. ‘Verder constateert Arena Consulting dat wij goed toegerust zijn en voorbereid op de ontwikkelingen zoals de implementatie van de Omgevingswet (1 juli 2022), als ook de overdracht van taken en bevoegdheden op het gebied van de Wet Bodembescherming (Wbb).’

Lees het artikel over onze quick scan op onze website ►►

Handhaven is veel meer dan alleen boetes opleggen

Het tv-programma EenVandaag stelde in oktober 2021 dat bedrijven die milieuregels overtreden daarvoor zelden straf krijgen. ‘Handhaving is geen toverformule waarmee overtredingen automatisch verdwijnen!’, vertelt jurist Bram Beemster van Omgevingsdienst

IJmond (ODIJmond). ‘Als omgevingsdienst doen we ons handhavende werk op een objectieve, maar stevige manier. Een overtreding is een overtreding, waarbij we een goede relatie proberen te behouden terwijl we wet– en regelgeving volgen.’

Lees het artikel over onze handhavingstaak op onze website ►►

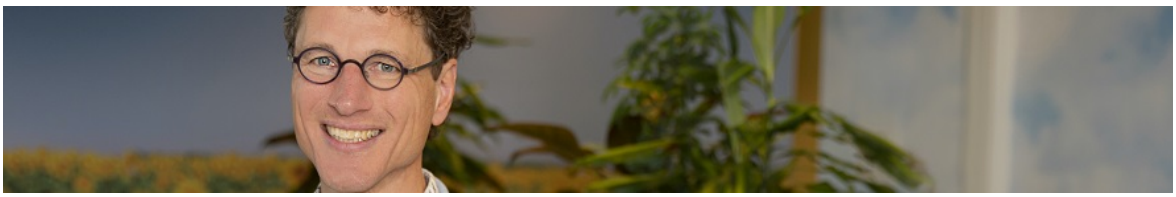
De energietransitie: hoe maken we de afspraken uit het Klimaatakkoord waar?

Aardgasvrij wonen, leven en werken. Het is een manier om de doelen van het Klimaatakkoord te halen. Want stoppen met het gebruik van aardgas dringt de uitstoot van CO2 terug. Omgevingsdienst IJmond (ODIJmond) werkt samen met haar gemeenten hard aan het realiseren van die doelen. Dat gebeurt op verschillende manieren.

Lees het artikel over de energietransitie in onze regio op onze website ►►

Bouwtoezicht: veiligheid, onaangekondigde bezoeken en de Omgevingswet

‘Vanuit veiligheidsoogpunt is ons werk enorm belangrijk', aldus de ervaren bouwinspecteur van Omgevingsdienst IJmond (ODIJmond), Rien Buren. ‘Het gebeurt bijvoorbeeld wel eens dat bouwbedrijven tijdens hun werk een constructiefout maken. Daarom zie ik toe of het proces verloopt volgens de eisen of het Bouwbesluit (2012)(verwijst naar een andere website).’

Lees het artikel over onze bouwtoezichtstaak op onze website ►►

Colleges IJmondgemeenten roepen EU op tot strengere richtlijnen luchtkwaliteit

Na het vaststellen van het programma Gezondheid & Luchtkwaliteit IJmond afgelopen oktober, zetten de IJmondgemeenten nu gezamenlijk een volgende stap in het werken aan een betere gezondheid en luchtkwaliteit in de IJmond. De Europese Commissie (EC) heeft het plan twee richtlijnen voor de luchtkwaliteit te herzien. Die zijn erop gericht om de leefomgeving te verbeteren en te beschermen. De EC heeft haar lidstaten gevraagd om ideeën hierover aan te dragen vóór half december 2021. Dinsdag 7 december gingen de IJmond colleges akkoord met een gezamenlijke brief richting de EC met daarin hun adviezen op de richtlijnen.

Lees het artikel over het strengere richtlijnen luchtkwaliteit op onze website ►►

GreenBiz IJmond en IJmond Bereikbaar trotse partners van het Lokaal Klimaat Akkoord Velsen

Met het akkoord wil gemeente Velsen bedrijven, organisaties, instellingen en inwoners met elkaar verbinden en de vermindering van CO2-uitstoot versnellen.

Lees het artikel over het Lokaal Klimaat Akkoord Velsen op onze website ►►

Webinar 'Netwerkcongestie' groot succes in de IJmond

Het is steeds vaker in het nieuws. De druk op het elektriciteitsnetwerk (netwerkcongestie) neemt toe. Geregeld ondervinden ondernemers hiervan de negatieve gevolgen in hun bedrijfsvoering. Daarom organiseerde GreenBiz IJmond in samenwerking met Liander, IWell en TNO op 30 november een webinar 'netwerkcongestie' om de lokale uitdagingen én oplossingen met het bedrijfsleven te delen. En met succes! Meer dan 50 (IJmondse) ondernemers namen deel.

[Lees het artikel over netwerkcongestie op de website van GreenBiz IJmond►►]

Meer nieuws

- Stap over op duurzame energie met de zonnepanelenactie Uitgeest
- Natuur & milieu gerelateerde themamiddagen voor kinderen in de gemeenten Beverwijk en Heemskerk 2022
- Prijs voor winnen Energy Award uitgereikt aan gemeente Oostzaan
- Colleges IJmondgemeenten stellen programma Gezondheid en Luchtkwaliteit IJmond vast
- Nieuws programma IJmond Bereikbaar

Volg ons ook op en

U ontvangt deze nieuwsbrief omdat u zich hiervoor heeft aangemeld of bent aangemeld. Wilt u de nieuwsbrief niet meer ontvangen, dan kunt u zich eenvoudig afmelden voor de nieuwsbrief. Is dit nieuws ook nog interessant voor anderen uit uw organisatie, wilt u de nieuwsbrief dan doorsturen naar uw collega's?

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	8736
Extern Zaak ID	1726011
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	18.e
Titel	Audit/Omgevingsdiensten: Brief GS aan PS inz. Auditjaarplan 2022 onderzoeken GS(C-agenda NLG 10-1-2022 en EFB 17-1-2022)
Organisatieonderdeel	AD/CC

Bijlagen
Auditjaarplan 2022 onderzoeken GS.docx
Brief aan PS over auditjaarplan 2022 onderzoeken Gedeputeerde Staten.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	27 december 2021
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2021
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**
Economie Financiën en Bestuur	17 januari 2022

Toelichting

Gedeputeerde Staten (GS) voeren op grond van artikel 217a, eerste lid, van de Provinciewet periodiek onderzoek uit naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het door hen gevoerde bestuur (GS-onderzoeken). Het "Auditjaarplan 2022 onderzoeken GS" beschrijft de voorgenomen GS-onderzoeken voor dit jaar.

Auditjaarplan 2022 onderzoeken Gedeputeerde Staten

1. Aanleiding

Artikel 217a van de Provinciewet schrijft voor dat Gedeputeerde Staten (GS) periodiek onderzoek verrichten naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door hen gevoerde bestuur. Provinciale Staten hebben hierover regels gesteld in de Financiële verordening provincie Noord-Holland. Op grond van deze Verordening heeft de interne auditfunctie van de provincie de taak om deze onderzoeken uit te voeren. De interne auditfunctie is onderdeel van de ambtelijke organisatie. GS treden op als opdrachtgever voor audits op grond van artikel 217a van de Provinciewet.

2. Lopend onderzoek

In mei 2021hebben GS besloten om Interne Audit op te dragen een onderzoek te doen naar relatie van de provincies met de omgevingsdiensten. Bij dit onderzoek wordt gekeken naar hoe de verschillende provincies waarbinnen Brzo[1]-inrichtingen zijn gehuisvest de relatie met de omgevingsdiensten hebben vormgegeven. Hoe is het opdrachtgeverschap bij de provincies vormgegeven? Welke taken zijn in mandaat gegeven aan de betreffende omgevingsdiensten? Wat zijn de afspraken die daarbij zijn vastgelegd?
Het onderzoek loopt door in 2022 en zal naar verwachting in het eerste kwartaal van 2022 worden afgerond.

3. Voorstel

Wij stellen u voor om in 2022 aanvullend op het lopende onderzoek naar de relaties tussen de provincies en de omgevingsdiensten, de volgende onderzoeken uit te laten voeren.

1. Informatiebeveiliging

Vanaf 1 januari 2019 is de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) van kracht. De BIO vervangt de bestaande baselines informatieveiligheid voor Rijk, gemeenten, waterschappen en provincies. Implementatie van de BIO kent voor elke overheidslaag een zelf opgesteld implementatiepad. Het jaar 2019 was een transitiejaar waarna in 2020 de BIO leidend is.

Startpunt van het onderzoek zijn de afspraken die gemaakt zijn tussen de provincies, als één van de overheidslagen. Wij onderzoeken of de provincie, gezien de genomen en geplande maatregelen, deze afspraken kan nakomen en in hoeverre dit bijdraagt aan het voldoen aan de BIO. Afhankelijk van de uitkomst geven wij adviezen voor het voldoen aan het BIO.

2. Rechtmatigheidsverantwoording

[1] Brzo staat voor Besluit risico's zware ongevallen uit 2015 en heeft betrekking op inrichtingen die werken met veel gevaarlijke stoffen. Voor het afgeven van vergunningen aan Brzo-inrichtingen in Noord-Holland is de provincie het bevoegd gezag.

Vanaf 2023 moeten GS een rechtmatigheidsverantwoording opnemen (over het verslagjaar 2022) in de jaarrekening. Hiermee wordt verantwoording afgelegd over de naleving van de regels, die relevant zijn voor het financiële reilen en zeilen van de provincie. Interne Audit kijkt mee bij het opstellen en voert een systeemtoets uit. Hiermee voegen wij aanvullende zekerheid toe over het totstandkomingsproces.

Interne Audit zal voor zowel informatiebeveiliging als de rechtmatigheidsverantwoording gedurende het proces onderzoek doen. Het voordeel hiervan is dat er tijdig kan worden bijgestuurd door de organisatie.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de waarnemend statengriffier dhr. M.W. Admiraal LL.M.
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
G.J. Barendse / R. van Burk
AD/CC

Telefoonnummer +31235144241
barendseg@noord-holland.nl

Verzenddatum
22 DEC. 2021

Kenmerk
1726011/1726018

Uw kenmerk

Betreft: Auditjaarplan 2022 onderzoeken Gedeputeerde Staten

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het volgende onderwerp:

- Auditjaarplan 2022 onderzoeken Gedeputeerde Staten

Inleiding

Op grond van art. 217a, eerste lid, van de Provinciewet laat ons college onderzoeken uitvoeren naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door ons gevoerde bestuur. Het bovengenoemde jaarplan beschrijft de onderzoeken die wij in 2022 zullen laten uitvoeren door de interne auditfunctie.

Tot slot

Nadat wij de bij de onderzoeken behorende onderzoeksrapporten hebben vastgesteld, zullen wij u deze ter informatie doen toekomen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)
Auditjaarplan 2022 onderzoeken Gedeputeerde Staten

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

metropool
regioamsterdam

Maandelijks MRA Raads- en Statenleden Bericht (editie 55 - 14 december 2021)

Geachte Raadsleden en Statenleden in de Metropoolregio Amsterdam,

Met deze maandelijkse brief informeren wij u graag in het kort over actuele ontwikkelingen van de samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Het maandelijkse Bericht wordt ook gearchiveerd op de MRA-website.

Nieuws uit de Metropoolregio Amsterdam

- State of the Region 2021: 'We staan aan het begin van een nieuw tijdperk'
- Toost tijdens State of the Region: nieuwe samenwerkingsafspraken Metropoolregio Amsterdam
- EVMRA: economie Metropoolregio Amsterdam groeit na recordkrimp met ruim 4 procent in 2021
- Inzicht in ontwikkelingen: Cultuurmonitor MRA nu online
- Noord-Holland vraagt Europese steun voor waterstofplannen
- MRA-bestuurder Kroese ondertekent de 'EMA Political Declaration' in Porto

Terugblik op de State of the Region van de Metropoolregio Amsterdam

Het evenement State of the Region vond dit jaar voor de vierde keer plaats, deze keer net als vorig jaar online. De deelnemers werpen met elkaar een blik op de gezamenlijke uitdagingen, de kracht en het vermogen van onze regio. Het centrale thema dit jaar was 'Investeren in de Metropool Amsterdam': in een duurzame route uit de coronacrisis, in het onderwijs en de arbeidsmarkt, in de energietransitie en in de samenwerking.

Voorzitter Femke Halsema van de Metropoolregio Amsterdam ging in haar toespraak in op de nieuwe samenwerkingsafspraken tussen de 35 deelnemers in de MRA, die het afgelopen jaar tot stand zijn gekomen. 'Een onderneming, die in omvang bescheidener is dan een van de grootste drooglegginge uit onze geschiedenis, maar toch: een bescheiden succes', sprak Halsema. 'Het is de moeite waard om te blijven investeren in onze regionale samenwerking, waarin slagkracht en daadkracht voorop staan.'

- Uitzending gemist van de State of the Region 2021 - compleet (1:16:15)
- Download de tekst of bekijk de video van de speech van Femke Halsema (7:59)
- Download het rapport van de Economische Verkenningen MRA 2021 (EVMRA)
- Wanneer u een papieren exemplaar wenst te ontvangen van de EVMRA 2021, dan kunt u een aanvraag doen via dit formulier.

Strawinskylaan 1779 (WTC, I-toren)
1077 XX Amsterdam
info@metropoolregioamsterdam.nl
www.metropoolregioamsterdam.nl

Kalender op website MRA

Op de website van de MRA staat de kalender met alle activiteiten op MRA-schaal. De kalender wordt continu bijgehouden en geeft een actueel beeld.
Tevens vindt u hier een eenvoudig pdf-overzicht van de jaarplanning 2022 met alle nu bekende MRA-overleggen, waaronder alle bijeenkomsten van het Bestuur, de Algemene Vergadering, de Raadtafel en de Platforms.

De MRA Agenda

De MRA Agenda, die in april 2020 is gelanceerd, vormt de inhoudelijke basis van de samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam en heeft een looptijd tot 2024. U kunt de MRA Agenda lezen in een pdf-formaat en in de vorm van een e-magazine.
Op de pagina op de MRA-website over de MRA Agenda vindt u alle informatie over de agenda en de voortgangsmonitor.

Het eerstvolgende bericht aan raden en Staten wordt volgende maand verzonden.

Middels deze brief hopen wij u voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd. Voor vragen of opmerkingen ben ik altijd bereikbaar.

Met vriendelijke groet,
Emiel Reiding - Directeur MRA
e.reiding@metropoolregioamsterdam.nl
06 - 39 36 20 77

*) De 35 deelnemers van de MRA zijn de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Diemen, Haarlemmermeer, Ouder-Amstel, Uithoorn, Amsterdam, Almere, Lelystad, Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp, Wijdemeren, Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest, Velsen, Beemster, Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Waterland, Wormerland, Zaanstad, Bloemendaal, Haarlem, Heemstede, Zandvoort, de provincies Noord-Holland en Flevoland, en de Vervoerregio Amsterdam.
**) De 7 deelregio's zijn: Almere-Lelystad, Amstelland-Meerlanden, Amsterdam, Gooi en Vechtstreek, IJmond, Zaanstreek-Waterland en Zuid-Kennemerland.

Dit digitale 'MRA Raads- en Statenleden Bericht' verschijnt maandelijks, met uitzondering van de zomermaanden.

Provincie Noord-Holland

Natuur Landbouw & Gezondheid

Dossiernummer	8716
Extern Zaak ID	1642219
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 januari 2022
Agendapunt	19.b
Titel	Interbestuurlijk Toezicht: Brief GS aan PS inz. Beleid Interbestuurlijk Toezicht 2022-2025 (C-agenda EFB 17-1-2022 en C-agenda RWK en NLG 10-1-2022)
Organisatieonderdeel	AD/KAB

Bijlagen
Brief aan PS over beleid Interbestuurlijk Toezicht 2022-2025.pdf
Beleid IBT 2022-2025.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Overdracht vanuit GS	20 december 2021
Ingekomen stukken ter kennisname	31 december 2021
Ruimte Wonen en Klimaat	10 januari 2022
Natuur Landbouw & Gezondheid	**10 januari 2022**
Economie Financiën en Bestuur	17 januari 2022

Toelichting

De provincie heeft het Beleid Interbestuurlijk Toezicht geactualiseerd. De provincie houdt toezicht op financiën, informatie- en archiefbeheer, omgevingsrecht en huisvesting statushouders.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
J. Pijning
AD/KAB/KAB

Telefoonnummer +31235143907
PIJNINGJ@Noord-Holland.nl

Verzenddatum
17 DEC. 2021

Kenmerk
1642219/1750897

Uw kenmerk

Betreft: Beleid Interbestuurlijk Toezicht 2022-2025

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het volgende onderwerp:
Beleid Interbestuurlijk Toezicht 2022-2025

Inleiding

De provincie heeft het beleid voor interbestuurlijk toezicht geactualiseerd. De provincie houdt toezicht op financiën, informatie- en archiefbeheer, omgevingsrecht en huisvesting statushouders. Het 'Beleid Interbestuurlijk Toezicht 2018-2021' loopt eind 2021 af.

Het 'Beleid Interbestuurlijk Toezicht 2022-2025' is geactualiseerd en aangepast aan recente wetgeving en afspraken.

Met het interbestuurlijk toezicht (IBT) draagt de provincie bij aan het correct uitvoeren van wettelijke taken door gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. Dit is belangrijk voor de inwoners. Het correct uitvoeren van de wettelijke taken door gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen geeft burgers en bedrijven vertrouwen in de overheid.

Met het toezicht op de risicodomeinen financiën, informatie- en archiefbeheer, omgevingsrecht en huisvesting verblijfsgerechtigden bevordert de provincie het streven naar een gezonde en veilige leefomgeving voor mens en natuur en de daarvoor noodzakelijke randvoorwaarden: goed informatiebeheer en goed financieel beheer.

Voor de toezichtdomeinen 'huisvesting verblijfsgerechtigden' en 'financieel toezicht' zijn er de komende jaren geen fundamentele wijzigingen te verwachten. Voor het domein 'informatie- en archiefbeheer' zijn de effecten van de veranderende wetgeving op de werkwijze van het IBT nog niet bekend. We gaan voor deze domeinen in

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

het beleid 2022-2025 daarom uit van de huidige situatie: het beleid 2022-2025 bestaat uit een actualisatie van het beleid 2018-2021 aan recente wetgeving en afspraken.

Volgens de huidige planning wordt medio 2022 de nieuwe Omgevingswet van kracht. Deze is belangrijk voor het domein 'omgevingsrecht'. Voor het domein omgevingsrecht gaan we ons richten op die onderwerpen waar IBT ook daadwerkelijk kan handhaven, indien gemeenten de wettelijke regels niet volgen. Denk hierbij aan het voldoen aan wettelijke milieueisen en aan de wettelijke eisen die volgen uit de nieuwe Omgevingswet. Dit is geen beleidswijziging in het interbestuurlijk toezicht voor omgevingsrecht, maar meer focus op die onderwerpen waar IBT omgevingsrecht handelingsperspectief heeft.

Het IBT brede toezicht willen we in het nieuwe beleid meer inhoud geven. Tot nu toe hielden de toezichthouders voornamelijk toezicht per domein, afzonderlijk van elkaar. Onderling zullen de domeinen meer ervaringen uitwisselen, zodat er een totaalbeeld ontstaat wat betreft de ontwikkelingen van een gemeente op de toezichtdomeinen.
De scores van gemeenten op de vier domeinen, waar interbestuurlijk toezicht op wordt gehouden, kan een van de factoren zijn, die inzicht geven in de bestuurskracht van een gemeente. De bestuurskracht wordt echter door veel meer factoren bepaald, dan alleen de scores op de IBT domeinen. De bestuurskracht van een gemeente heeft echter geen invloed op de beoordeling, door IBT, van de taakuitvoering op de domeinen zelf.

Tot slot

Het geactualiseerde beleid voor interbestuurlijk toezicht 2022-2025 maakt inzichtelijk, op basis van welk beleid de provincie het interbestuurlijk toezicht, de komende jaren, gaat uitvoeren.

Het 'Beleid Interbestuurlijk Toezicht 2022-2025' kunt u vinden op de website www.noord-holland.nl/Bestuur/Interbestuurlijk_toezicht .

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

Beleid Interbestuurlijk Toezicht

2022 - 2025

Inhoud

Samenvatting 4
1 Inleiding 6
1.1 Wat is interbestuurlijk toezicht? 6
1.2 Reikwijdte van deze nota 7
1.3 Wettelijk kader 7
1.4 Maatschappelijke visie op toezicht 8
1.5 Missie, visie en rolopvatting 9
1.6 Ambitie en impact 10
1.7 Landelijke ontwikkelingen interbestuurlijk toezicht 10
2 IBT-beleid 2013-heden 12
3 IBT-beleid 2022-2025 13
3.1 De domeinen waarop we toezicht houden 13
3.2. De wijze waarop we toezicht houden 14
3.3 Toezicht, informatieverzameling en oordeel 16
3.4 Het stoplichtmodel 17
4 De domeinen waar we toezicht op houden 19
4.1 Het domein financiën 19
4.2 Het domein informatie- en archiefbeheer 20
4.3 Het domein omgevingsrecht 22
4.4 Huisvesting verblijfsgerechtigden 29
5 Instrumenten en interventiemethoden 30
5.1 Instrumenten bij het generieke toezicht 30
5.2 Instrumenten bij financieel toezicht (specifiek toezicht) 31
6 Besturings- en verantwoordingscyclus 32
7 Prestatie-indicatoren 32
8 Financiële consequenties 32
9 Implementatie 32
10 Evaluatie beleid 33
Bijlage 1 Begrippen 34
Verschillende soorten provinciaal toezicht 34
Generiek en specifiek toezicht 34
Generiek toezicht 34
Specifiek toezicht 35
Toezichtregimes 35

Stoplichtmodel 36
De BIG-8 cyclus 36
Bijlage 2 Ontwikkelingen in wet- en regelgeving van medebewindstaken 38
1 Wet digitale overheid (Wdo) 38
2 Vernieuwing Archiefwet 38
3 Wet open overheid (Woo) 38
4 Omgevingswet (Ow) 39
5 Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) 39

Samenvatting

Dit Beleid Interbestuurlijk Toezicht 2022-2025 is deels een actualisatie van het vorige beleidsdocument, het Beleid Interbestuurlijk Toezicht 2018-2021.

Waarom een actualisatie?
Uit de evaluatie van 2016 kwam naar voren dat het Interbestuurlijk Toezicht (IBT) van de provincie Noord-Holland goed functioneerde. Er werden in de evaluatie vijf aanbevelingen gedaan. Deze aanbevelingen zijn opgenomen in het beleid van 2018-2021 en hebben wij inmiddels geïncorporeerd in onze werkwijze. Daarnaast zijn de gemeenten in Noord-Holland al enkele jaren vertrouwd met de werkwijze van het IBT door de provincie.

Toezichtdomeinen
Voor de domeinen huisvesting verblijfsgerechtigden en financiën zijn er de komende jaren geen fundamentele wijzigingen te verwachten. Voor het domein informatie- en archiefbeheer zijn de effecten van de veranderende wetgeving op de werkwijze van het IBT nog niet bekend. We gaan voor deze domeinen in het beleid 2022-2025 daarom uit van de huidige situatie: het nieuwe beleid bestaat uit actualisatie van het bestaande beleid.
De ingangsdatum van de nieuwe Omgevingswet staat, na enkele malen uitstel, op dit moment gepland voor 1 juli 2022. Naast de veranderingen, die uit de Omgevingswet voortkomen, geven de ervaringen van de afgelopen jaren ook andere aandachtspunten voor het IBT op omgevingsrecht.

Missie, visie en ambitie
Onze missie is dat de provincie met het interbestuurlijk toezicht bijdraagt aan het correct uitvoeren van wettelijke taken door gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. Dit is belangrijk voor de inwoners. Het correct uitvoeren van de wettelijke taken door gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen geeft burgers en bedrijven vertrouwen in de overheid.

Met het toezicht op de risicodomeinen financiën, informatie- en archiefbeheer, omgevingsrecht en huisvesting verblijfsgerechtigden bevordert de provincie het streven naar een gezonde en veilige leefomgeving voor mens en natuur en de daarvoor noodzakelijke randvoorwaarden: goed informatiebeheer en goed financieel beheer.

Dat neemt niet weg dat we ook de komende jaren ons toezicht, waar nodig, willen verbeteren. Deze ambitie houdt onder meer in dat we met het toezicht onze positieve impact willen vergroten, zodat gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen hun wettelijke taken beter en volledi ger uitvoeren.

Het IBT brede toezicht krijgt meer inhoud. Tot nu toe hielden de verschillende toezichthouders grotendeels toezicht per domein, afzonderlijk van elkaar. Onderling zullen de domeinen meer ervaringen uitwisselen, zodat er een totaalbeeld ontstaat wat betreft de ontwikkelingen van een gemeente op de verschillende toezichtdomeinen.

Dit IBT totaalbeeld kan een van de signalen zijn in het bredere perspectief van de bestuurskracht[1] van een gemeente, dat door veel meer factoren wordt bepaald.
Voor IBT staat voorop dat het interbestuurlijk toezicht onafhankelijke oordelen geeft en dat de bestuurskracht geen rol speelt in de beoordeling van de taakuitvoering zelf.

Het stoplichtmodel voor onze beoordeling van gemeenten bestond tot nu toe uit drie categorieën: 'adequaat' (groen), 'redelijk adequaat' (geel), en 'niet adequaat' (rood).
In de categorie 'redelijk adequaat' willen we een extra knip aanbrengen. Deze categorie is namelijk erg breed. Hierin vallen zowel gemeenten die net geen 'adequaat' (groen) scoren als gemeenten die bijna 'niet adequaat' (rood) scoren. Deze wens voor meer onderscheid in het stoplichtmodel kwam ook naar voren in de klankbordgroep. Daarom willen we binnen de kwalificatie 'redelijk adequaat' de kleur oranje toevoegen. Geel zit dichter bij groen, oranje zit dichter bij rood. De gemeenten in de nieuwe categorie 'oranje' moeten hun taken veel beter op orde brengen.
Ook gaan we andere beoordelingstermen gaan gebruiken, namelijk:
- 'goed' (groen)
- 'enige verbetering noodzakelijk' (geel)
- 'veel verbetering noodzakelijk' (oranje)
- 'onvoldoende' (rood)

De wens om onze positieve impact te vergroten geldt in het bijzonder voor het domein omgevingsrecht. Een schone en gezonde leefomgeving willen we allemaal. Op dit gebied krijgen we relatief veel incidentmeldingen binnen. Ook gemeenten noemen veiligheid en gezondheid van burgers als belangrijkste thema's. In de beleidsperiode 2022-2025 gaat IBT omgevingsrecht zich vooral richten op die onderwerpen waarbij we effectief kunnen handhaven. Denk aan het naleven van de wettelijke milieueisen en de eisen die volgen uit de nieuwe Omgevingswet. Ook in de Omgevingswet zijn de bekende procescriteria van de BIG-8 cyclus[2] opgenomen. Het toezicht op de procescriteria blijft belangrijk voor gemeenten, omgevingsdiensten en waterschappen: zij kunnen hiermee de resultaten van hun beleid en uitgevoerde werkzaamheden verantwoorden voor de (gemeente-)raden, burgers en bedrijven.

Binnen het domein omgevingsrecht willen we op vier manieren beter aansluiten op de praktijk en onze effectiviteit versterken.

1. We richten ons toezicht op onderwerpen waarbij het IBT handelingsperspectief heeft. We houden dus uitsluitend toezicht op die onderwerpen waarbij geldt dat het bestuursorgaan een wettelijke verplichting heeft.
2. We maken gebruik van aanvullende methoden voor het verzamelen van informatie voor het toezicht, bijvoorbeeld digitale informatiebronnen en het (digitaal) analyseren van data.
3. We houden casusgericht toezicht. Dat houdt in dat we gericht toezicht gaan houden op een onderwerp als daar meerdere relevante meldingen over binnenkomen.
4. We voeren themaonderzoeken uit met meer expertise, door ze in te richten als een project met een projectgroep. Aan de projectgroep kunnen interne en externe experts deelnemen.

[1] Bestuurskracht is de capaciteit om als bestuur de eigen organisatie zodanig uit te bouwen dat een beleid wordt gevoerd dat aan de verwachtingen van de burgers tegemoet komt. Het is de mogelijkheid om als bestuur een zelfstandige politieke rol te spelen t.o.v. de gemeenschap die het bestuur verkozen heeft en dat bepaald wordt door meerdere factoren. Zie tevens de uitleg van het begrip 'governance' in bijlage 1. Tevens wordt er gewerkt aan beleid met als werktitel 'sterke gemeenten, sterke regio's'.
[2] Zie bijlage 1 begrippen

1 Inleiding

Voor u ligt de nota Beleid Interbestuurlijk Toezicht voor de periode 2022-2025. In dit document lichten we de werkwijze van de provincie als interbestuurlijk toezichthouder toe. We beschrijven de belangrijkste risico's en de toepassing van het instrumentarium.

Ook de komende beleidsperiode wil het interbestuurlijk toezicht (IBT) van de provincie Noord-Holland met het toezicht een relevante bijdrage leveren aan de uitvoering van belangrijke wettelijke taken door gemeenten. Het gaat om taken die belangrijk zijn voor een gezonde leefomgeving, een goede financiële positie van de gemeenten en rechtszekerheid door goed beheer van belangrijke informatie en archieven.

1.1 Wat is interbestuurlijk toezicht?

Interbestuurlijk toezicht is het toezicht van de ene overheidslaag op de andere. Het is een van de kerntaken van de provincie. De provincie houdt toezicht op de uitvoering van verschillende wettelijke medebewindstaken[3] van gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen[4]. Dit gebeurt zoveel mogelijk op afstand, sober, proportioneel en in vertrouwen. De gemeenteraden en algemene besturen controleren eerst zelf of hun gemeente, waterschap of gemeenschappelijke regeling het goed doet. Dit heet horizontale verantwoording. De informatie die hiervoor aan de gemeenteraden en algemene besturen wordt gestuurd, kan ook aan de provincie worden gezonden, zodat er geen dubbel werk nodig is.

Financieel toezicht en toezicht op de uitvoering van het informatie- en archiefbeheer zijn al geruime tijd een taak van de provincie. Sinds 2012 zijn hier het toezicht op taken in het ruimtelijk-fysiek domein en de huisvesting van verblijfsgerechtigden (statushouders) bijgekomen.

De algemene basis van het interbestuurlijk toezicht is dat gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen moeten voldoen aan hun wettelijke medebewindstaken. Het correct uitvoeren van deze taken geeft burgers en bedrijven vertrouwen in de overheid.

Provincies zijn vrij in de manier waarop ze het interbestuurlijk toezicht vormgeven. Het provinciebestuur van Noord-Holland heeft ervoor gekozen om het toezicht op enkele risicoterreinen jaarlijks uit te voeren. Zo krijgt de provincie een beeld van de prestaties van gemeenten.

Het toezicht op minder risicovolle gemeentelijke medebewindstaken, die niet in de Informatieverordening[5] staan, wordt door de provincie incidentgericht, themagericht of casusgericht uitgevoerd. Dat betekent dat de provincie op die terreinen alleen actie onderneemt naar aanleiding van signalen, zoals een klacht van een burger, een bericht in de media of een incident. In het thematisch toezicht bepaalt de provincie in samenspraak met de gemeenten waar zij prioriteit aan

[3] Het gaat dan om de zogeheten medebewindstaken. Medebewindstaken zijn taken die voortvloeien uit landelijke regelingen. De medebewindstaken worden als het ware 'in opdracht' van het Rijk uitgevoerd. Deze taken zijn vastgelegd in wetten, algemene Maatregelen van Bestuur of ministeriele regelingen.

[4] Voor de leesbaarheid zal in het document vaak de term 'gemeente' of 'bestuursorgaan' gebruikt worden als afkorting voor de woorden 'gemeente, waterschap en gemeenschappelijke regeling'.

[5] https://www.noord-holland.nl/Bestuur/Interbestuurlijk_toezicht/Uploads_IBT/Informatieverordening_2013.pdf

geeft. Het is ook belangrijk dat de provincie handelingsperspectief heeft. We komen hier later op terug.

1.2 Reikwijdte van deze nota

Deze nota gaat over het generieke toezicht en het specifieke financiële toezicht van de provincie Noord-Holland op gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen.[6]
Binnen het interbestuurlijk toezicht door GS onderscheiden we *specifiek* en *generiek* toezicht. Het generiek toezicht door GS vindt zijn wettelijke grondslag in de Algemene wet bestuursrecht artikel 10:35 en gemeentewet artikel 124. Met de Wet revitalisering generiek toezicht (Wrgt) uit 2012 is een einde gemaakt aan het merendeel van de specifieke toezichtbepalingen en is het toezicht voor een groot gedeelte generiek gemaakt, wat het eenvoudiger maakt. Ingrijpen in het kader van interbestuurlijk toezicht is aan de orde als een gemeente of provincie in strijd handelt met het recht of het algemeen belang, of als de wettelijke medebewindstaken niet of niet goed worden uitgevoerd. Het specifiek toezicht vindt zijn grondslag in specifieke wetgeving, zoals bij het financieel toezicht van de provincie op de gemeenten

Concreet staat in de Gemeentewet dat GS in de plaats kan treden, als er sprake is van taakverwaarlozing door gemeenten op wetten, die niet zijn opgenomen in de lijst met wetten vermeld in bijlage 1[7] van de Gemeentewet. Deze limitatieve lijst benoemt de wetten waar de ministeries toezicht op houden. Het uitgangspunt van deze lijst is, dat de ministeries toezicht houden op die terreinen waar de provincies geen taak en expertise hebben.
Het onderscheid of de ministeries of de provincies toezicht houden is echter soms wat diffuus. In de limitatieve lijst zijn, onder andere, onderwijswetten en wetten op het sociale domein opgenomen. Hier houden de provincies dus expliciet geen toezicht op. In eerste instantie lijkt het dan ook aannemelijk dat het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap interbestuurlijk toezicht houdt op de uitvoering van de Leerplichtwet. Echter, in de lijst met wetten waar de ministeries toezicht op houden, wordt de Leerplichtwet niet genoemd. Daarom is de provincie, ondanks het feit dat zij geen duidelijke taak of expertise heeft op dit beleidsterrein, toch de toezichthoudende bestuurslaag voor de Leerplichtwet.

1.3 Wettelijk kader

Generiek en specifiek toezicht kennen elk een eigen wettelijk kader. Het generiek toezicht vindt zijn wettelijke grondslag in de Gemeentewet (artikel 124), de Grondwet (artikel 132), de Wet gemeenschappelijke regelingen (artikel 32b) en de Waterschapswet (artikel 60). Ingrijpen in het kader van interbestuurlijk toezicht is aan de orde als een bestuursorgaan in strijd handelt met het recht of het algemeen belang, of als medebewindstaken – dat zijn wettelijke taken – niet of niet naar behoren worden uitgevoerd. Het specifiek toezicht vindt zijn grondslag in specifieke wetgeving, zoals voor financieel toezicht in de Gemeentewet (Titel IV) en de Waterschapswet (o.a. artikel 98a lid 3).

[6] Financieel toezicht op de waterschappen en toezicht op de doorwerking in gemeentelijke bestemmingsplannen van het provinciaal ruimtelijk beleid zijn verweven met het provinciaal beleid op respectievelijk de waterschappen en het provinciaal ruimtelijk beleid. Deze beide beleidsrijke domeinen maken geen deel uit van dit beleidsplan.
[7] https://wetten.overheid.nl/BWBR0005416/2021-07-10#Bijlage1

Gemeenteraden en algemene besturen controleren eerst zelf of hun gemeente haar wettelijke taken goed uitvoert. Het IBT stelt zich terughoudender op naarmate een wettelijke norm een meer open karakter heeft. De toezichthouder is zelf verantwoordelijk voor de intensiteit van het toezicht.
Voor zowel het specifieke als het generieke toezicht gelden landelijke beleidskaders.[8]

1.4 Maatschappelijke visie op toezicht

Als alles goed gaat, is er weinig belangstelling voor interbestuurlijk toezicht. Het kan door gemeenten ervaren worden als hinderlijk, belastend en van weinig betekenis. Maar zodra er iets misgaat, horen we vaak heel snel: en wat heeft het toezicht gedaan om dit te voorkomen?

Toezicht staat gemakkelijk op gespannen voet met autonomie en zelfstandigheid. Constateert het IBT dat bestuursorganen hun taken verwaarlozen, dan zal het IBT ingrijpen om ervoor te zorgen dat ze deze taken alsnog uitvoeren.

In 2017 heeft de provincie Noord-Holland het Beleid Interbestuurlijk Toezicht 2018-2021 vastgesteld, op basis van de evaluatie uit 2016. De provincie was benieuwd hoe de uitvoering van het nieuwe interbestuurlijk toezicht werd ervaren en liet een extern bureau een evaluatieonderzoek uitvoeren. Dit bureau peilde intern en extern de ervaringen. Daaruit kwam naar voren dat het IBT goed functioneerde. Ook werden er enkele aanbevelingen gedaan.
Met deze aanbevelingen zijn we de afgelopen jaren aan de slag gegaan:

1. Een kortere beoordelingscyclus: alle gemeenten die hun informatie op tijd aanleveren, beoordelen wij voor het einde van het jaar.
2. Meer differentiatie: gemeenten die goed presteren zetten wij op afstand. Bij gemeenten die zorgelijk presteren, verscherpen we het toezicht.
3. Aanvulling op het systematische jaarlijkse toezicht: we voeren praktijktoetsen en themaonderzoeken uit, om te zien of de situatie op papier klopt met de praktijk.
4. Meer kennisdeling en voorlichting, naar behoefte van de gemeenten en andere overheden.
5. Meer transparantie en openbaarheid van de beoordelingsresultaten: sinds 2016 publiceren we onze jaarverslagen op www.noord-holland.nl/ibt. Daarnaast tonen we de beoordelingen per gemeente op een interactieve kaart. Sinds 2020 zijn ook de beoordelingsbrieven van omgevingsrecht, financiën en informatie- en archiefbeheer in te zien.

Waar we daarnaast zelf meer aandacht aan willen besteden, is het integrale toezicht. Tot nu toe hielden de verschillende toezichthouders toezicht per domein, afzonderlijk van elkaar. Zij gaan meer ervaringen uitwisselen. Met de scores op de vier domeinen ontstaat een beter totaalbeeld van de gemeente hoe het ervoor staat met het uitvoeren van de wettelijke regels, waar wij toezicht op houden en de ontwikkelingen daarin. Dit totaalbeeld, gebaseerd op de onafhankelijke beoordelingen op de vier domeinen, kan een van de factoren zijn die van belang zijn om inzicht te krijgen in de

[8] Voor het generieke toezicht gelden:
- Beleidskader In de plaats treden bij taakverwaarlozing, zie Handboek Wet revitalisering generiek toezicht, Ministerie van BZK 2012
- Beleidskader Schorsing en vernietiging, zie Handboek Wet revitalisering generiek toezicht, Ministerie van BZK, 2012.

Voor het specifieke toezicht op de financiën geldt het gemeenschappelijk financieel toezichtkader 'GTK 2020 gemeenten'.

bestuurskracht van een gemeente. De bestuurskracht van een gemeente is echter nooit van invloed op de onafhankelijke beoordeling van de domeinen, waar we toezicht op houden.

1.5 Missie, visie en rolopvatting

Missie en visie

Onze missie en visie voor 2022-2025 zijn als volgt gedefinieerd:
De provincie draagt met het interbestuurlijk toezicht bij aan het correct uitvoeren van wettelijke taken door gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen.
Dit toezicht is belangrijk voor de burgers. Het correct uitvoeren van de wettelijke taken door gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen geeft burgers en bedrijven vertrouwen in de overheid.

Met het systematische toezicht op de risicodomeinen financiën, informatie- en archiefbeheer, omgevingsrecht en huisvesting verblijfsgerechtigden bevordert de provincie het streven naar een gezonde en veilige leefomgeving voor mens en natuur en de daarvoor noodzakelijke randvoorwaarden: goed informatiebeheer en goed financieel beheer.

Een effect van het provinciale toezicht is dat het aanzet tot verbetering van de taakuitvoering. Ook helpt het provinciale toezicht de gemeenteraad bij het stellen van kaders en het controleren van het college.

De veronderstelling was dat met een goede werking van deze horizontale verantwoording en controle het toezicht vanuit de provincie sober en op afstand kon plaatsvinden. In theorie zou de provincie kunnen vertrouwen op de controlerende rol van de raad. In de praktijk blijkt echter dat de raadsleden vaak niet beschikken over de noodzakelijke kennis voor een goede controle. Daarnaast is de controlerende rol van de gemeenteraad in de eerste plaats politiek van aard. Zij roept het college van B&W ter verantwoording. Een toezichthoudende functie van de raad heeft in de praktijk dus weinig grondslag.[9]

Een kritische blik is nodig voor een goede taakuitvoering. Het horizontaal mechanisme kan te sterk onderhevig zijn aan politieke krachten om deze kritische blik op zich te nemen. Daarom is het belangrijk dat de provincie als verticale toezichthouder hiervoor kan zorgen. De kritische blik van de provincie vormt een goede aanvulling op de horizontale verantwoording en controle.

Rolopvatting

In de Wet revitalisering generiek toezicht is vastgelegd dat de provincie bij de invulling van het IBT de rol heeft van toezichthouder. Daarom kan de provincie niet in de beleidsruimte of keuzeruimte treden van de gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen.

Het IBT geeft een onafhankelijk oordeel over de taakuitvoering door gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen, los van eventuele beleidsdoelen van de provincie. Immers, de provincie wil waken voor rolvermenging. Bij ontwikkelingen op het gebied van

[9] Rapport evaluatie Wet revitalisering generiek toezicht (pro facto 2017) blz. 50. De veronderstelling vindt, voor wat betreft de provinciale toezichtdomeinen, geen steun in de praktijk zoals die naar voren komt uit onder meer de casestudy's en de enquête. De thematiek van die domeinen komt in de raad nauwelijks aan de orde. Voor een systematische controle op de uitvoering van deze wettelijke taken door het college vinden de raadsleden zichzelf daarom niet de aangewezen persoon of niet voldoende toegerust.

wet- en regelgeving en bij maatschappelijke ontwikkelingen speelt de provincie als toezichthouder een agenderende, signalerende en informerende rol. Uiteraard wordt de kennis vanuit het IBT wel gedeeld in de provinciale organisatie.

Er is in het kader van het IBT geen expliciete doelstelling geformuleerd over wat de provincie op de lange termijn wil bereiken met toezicht. Dat hoeft ook niet: de algemene basis is dat gemeenten moeten voldoen aan de wettelijke eisen.

1.6 Ambitie en impact

Onze ambitie is dat we met het IBT een positieve impact hebben: we willen dat gemeenten, waterschappen en gemeentelijke regelingen de wettelijke regels naleven en hun taken volledig en correct uitvoeren. Dat geeft burgers en bedrijven vertrouwen in de overheid. Dit geldt voor alle domeinen. Hieronder volgen enkele voorbeelden.

Mensen uit conflictgebieden die verblijfsgerechtigd zijn, moeten een veilig onderdak vinden in Nederland. Gemeenten moeten daarom zorgen voor voldoende huisvesting voor deze mensen.

Financieel toezicht ziet erop toe dat gemeenten hun begroting op orde houden. Dit voorkomt financiële problemen.

Ook het goed uitvoeren van de regels op het gebied van informatie- en archiefbeheer heeft effect op de betrouwbaarheid van de overheid. Goed informatiebeheer zorgt ervoor dat processen en dossiers gereconstrueerd kunnen worden, en daarmee dat de organisatie verantwoording kan afleggen over het eigen handelen.

Veel mensen willen een schone, gezonde en veilige leefomgeving. Daarvoor is het omgevingsrecht belangrijk. Het omgevingsrecht regelt de ordening en de bescherming van de fysieke leefomgeving en stelt grenzen aan de activiteiten die daarop invloed hebben.
Evaluaties en ervaringen[10] van afgelopen jaren hebben geleid tot het inzicht dat we de effectiviteit van het toezicht op het gebied van omgevingsrecht willen versterken. In de beleidsperiode 2022-2025 gaan we ons voor omgevingsrecht richten op die onderwerpen waarbij de provincie effectief handhavend kan optreden. Denk bijvoorbeeld aan wettelijke milieueisen en eisen op basis van de nieuwe Omgevingswet.

1.7 Landelijke ontwikkelingen interbestuurlijk toezicht

In december 2018 is de Agenda Toekomst van het Toezicht (ATT) aan de Tweede Kamer aangeboden. De ATT was een coproductie van het Rijk (ministeries van BZK en Financiën), Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG). In 2019 is deze agenda verder uitgewerkt in een Actieplan toekomst van het (interbestuurlijk) toezicht.

[10] Uit de evaluaties bleek dat het IBT voor enkele onderzochte thema's geen mogelijkheden (= handelingsperspectief) had om verbeteringen op te leggen. Gemeenten hebben namelijk de vrijheid om bepaalde thema-onderwerpen wel of niet als prioriteit te benoemen in hun beleid. Heeft de gemeente het thema niet als prioriteit benoemd, dan kan het IBT niet ingrijpen.

De ATT bevat de volgende vijf actielijnen:

1. Versterken van de verbinding tussen horizontale controle en verticaal toezicht
2. Verbeteren van de dialoog
3. Beter leren via toezicht
4. Uniformeren van de uitvoering van het toezicht
5. Richten op gedeelde risico's

In dit beleidsplan wordt rekening gehouden met zowel de landelijke koers, beschreven in de ATT, als met onze eigen ervaring en visie op het uitvoeren van het interbestuurlijk toezicht.

Het IBT Noord-Holland wil graag een gesprekspartner zijn voor overheden, burgers en organisaties. Wij delen graag onze kennis en ervaring. We kunnen ook optreden als intermediair in kennisdeling tussen partners en partijen. Dit alles uiteraard wel met als uitgangspunt dat onze inzet effectief bijdraagt aan een betere uitvoering van medebewindstaken door bestuursorganen. We blijven tenslotte toezichthouder.

2 IBT-beleid 2013-heden

Provincie Noord-Holland heeft de afgelopen jaren het interbestuurlijk toezicht op drie manieren uitgevoerd: systematisch, incidentgericht en thematisch.

Systematisch toezicht

Jaarlijks houden we systematisch toezicht op de risicovolle domeinen:

- financiën
- informatie- en archiefbeheer
- omgevingsrecht inclusief ruimtelijke ordening
- huisvesting van verblijfsgerechtigden

Een principe van het IBT is dat we het toezicht zo sober en terughoudend mogelijk houden. Daarom differentiëren wij het toezicht: we beoordelen niet alle domeinen elk jaar volledig. Bij de domeinen omgevingsrecht en informatie- en archiefbeheer versobert het toezicht wanneer een gemeente twee jaar achtereen de taken goed heeft uitgevoerd. Versoberd toezicht houdt in dat we minder diepgaand toezicht houden dan anders, bijvoorbeeld alleen op hoofdlijnen. Bij financieel toezicht wordt het regime jaarlijks bepaald aan de hand van eventuele financiële problemen en van een uniforme toetspuntenlijst. Financieel toezicht hanteert ook de uitgangspunten van het gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK 2020 gemeenten).

Incidentgericht toezicht

Naast systematisch toezicht houdt de provincie incidentgericht toezicht. Dit vindt plaats aan de hand van signalen, zoals klachten of berichten in de media, over de uitvoering van een wettelijke taak. Incidentgericht toezicht kan gaan om alle wettelijke taken, dus niet alleen om de taken op de risicodomeinen. Op basis van het signaal vraagt de provincie gerichte informatie op bij de gemeente, de gemeenschappelijke regeling of het waterschap. Vervolgens beoordelen wij of de taakuitvoering op orde is of niet. In hoofdstuk 4 zullen we hier verder op ingaan.

Thematisch toezicht

Naar aanleiding van de evaluatie in 2016 voeren we sindsdien ook thematisch toezicht uit. In deze themaonderzoeken kijken we hoe gemeenten in de praktijk omgaan met bepaalde risico-onderwerpen. Er zijn inmiddels een aantal themaonderzoeken uitgevoerd:

1. illegaal gebruik van agrarische opstallen
2. recreatieparken
3. brandveiligheid van zorginstellingen
4. rvs in zwembaden

3 IBT-beleid 2022-2025

De komende jaren willen we het toezicht effectiever en relevanter maken. Deze doorontwikkeling van het IBT sluit aan op de visie en werkwijze van de provincie als geheel, zoals beschreven in 'Samen Noord-Holland' en de 'Toekomstagenda'.

Centraal in het IBT-beleid staat het versterken van effectiviteit en impact van het toezicht. Dit sluit aan op de visie en krijgt zijn uitwerking in:
1. de domeinen waarop we toezicht houden
2. de wijze waarop we toezicht houden

3.1 De domeinen waarop we toezicht houden[11]

Financiën
Het financieel toezicht is specifiek toezicht en verplicht op basis van de Gemeentewet: de provincie moet jaarlijks financieel toezicht houden.

Informatie- en archiefbeheer
Het domein archief kreeg in het vorige beleidsplan een nieuwe naam: informatie- en archiefbeheer. Deze naam past beter bij de (digitale) inhoud van het domein.

Omgevingsrecht
Omgevingsrecht is een verzamelterm voor wet- en regelgeving over de fysieke leefomgeving, zoals milieu, natuur, water en ruimtelijke ontwikkeling. Het belangrijkste doel van deze regels is het behouden, beheren, gebruiken en ontwikkelen van een veilige en gezonde leefomgeving. Voor omgevingsrecht zullen we ons meer gaan richten op de onderwerpen waar we handelingsperspectief hebben en dus meer effectiviteit en impact kunnen hebben.

Huisvesting verblijfsgerechtigden
Gemeenten krijgen elk halfjaar vanuit het Rijk bericht over hoeveel statushouders (vluchtelingen met verblijfsvergunning) zij moeten huisvesten. De provincie houdt er, ook elk halfjaar, toezicht op dat deze taakstelling wordt uitgevoerd.

Monumenten en archeologie
Monumenten en archeologie vormen in de provincie Noord-Holland geen apart toezichtdomein. De provincie kiest ervoor om alleen toezicht houden op de taken die de grootste risico's met zich meebrengen voor de gezondheid en het welzijn van burgers. Wel is het toezicht op monumenten en archeologie geborgd in het incidentgericht toezicht. Wanneer wij meldingen ontvangen dat gemeenten zich niet aan wet- en regelgeving houden op dit gebied, onderzoeken wij wat er aan de hand is en welke mogelijkheden tot ingrijpen er zijn. Waar nodig betrekken wij hierbij specialisten op het gebied van monumenten en archeologie van de afdeling Beleid van de provincie.

Tot nu toe is gebleken dat gemeenten de wettelijke regels volgen bij de meldingen op het domein monumenten en archeologie. Het Rijk heeft het archeologiebeleid overgedragen aan de gemeenten.

[11] De domeinen waar we toezicht op houden worden uitgebreider besproken in hoofdstuk 4.

Deze decentralisatie houdt in dat gemeenten beleidsvrijheid hebben: zij zijn weliswaar verplicht het onderwerp archeologie op te nemen in hun beleid, maar kunnen dit beleid naar eigen inzicht opstellen en uitvoeren. Wanneer een gemeente een eigen archeologiebeleid heeft, kan het interbestuurlijk toezicht niet ingrijpen.
De provincie heeft wel andere mogelijkheden om archeologische waarden in de praktijk veilig te stellen. Denk aan kennisnetwerken, handreikingen en ondersteuning van gemeenten via steunpunten voor erfgoed. Ook de contacten tussen medewerkers van de verschillende bestuurslagen kunnen waardevol zijn op dit gebied.

3.2. De wijze waarop we toezicht houden

Wij houden toezicht op vier manieren: systematisch toezicht, thematisch toezicht, incidentgericht toezicht en casusgericht toezicht. Dit is grotendeels een voortzetting van voorgaand beleid. In dit beleid leggen we echter nieuwe accenten en wordt het toezicht in sommige gevallen iets anders vormgegeven.

- Systematisch toezicht: jaarlijks toezicht op de uitvoering van relevante wet- en regelgeving bij alle gemeenten en waterschappen. Met dit toezicht zijn verschillende vormen van benchmark mogelijk, zoals een vergelijking tussen verschillende bestuursorganen of het functioneren van één bestuursorgaan in verschillende jaren. Het systematisch toezicht leent zich goed voor beslissingen, handelingen en resultaten die jaarlijks (of vaker) aan de orde zijn. Zo worden ook verbeteringen zichtbaar en kunnen er doelen voor een langere termijn worden gesteld.

Het nadeel van systematisch toezicht is dat het vooral een ‘papieren’ beeld geeft over de inrichting van processen en kwaliteitseisen en nauwelijks iets zegt over de feitelijke uitvoering van taken in de praktijk. Om dit nadeel te ondervangen kunnen we praktijktoetsen, thematisch toezicht of casusgericht toezicht uitvoeren.

- Thematisch toezicht: eenmalig toezicht op één onderwerp, zoals een onderdeel van de wetgeving. Deze vorm van toezicht leent zich vooral voor beslissingen, handelingen of resultaten die eenmalig (of af en toe) voorkomen. Denk bijvoorbeeld aan de implementatie van nieuwe wetgeving of een onderwerp dat opeens in de belangstelling staat. Bij beslissingen of handelingen die vaker voorkomen kan deze vorm van toezicht dienen als steekproef voor het functioneren van het bestuur.

Er is ook een hybride vorm van systematisch en thematisch toezicht mogelijk. Dan voeren we binnen het systematisch toezicht eenmalig een diepgaander toezicht uit op één thema.
Dat kan eventueel ook worden uitgebreid met een praktijktoets. Praktijktoetsen zijn bedoeld om de juistheid van de aangeleverde informatie te toetsen in de praktijk. De uitkomsten van de praktijktoetsen kunnen worden gebruikt om het toezicht aan te scherpen. Praktijktoetsen kunnen verschillen per domein. Meer hierover leest u in de hoofdstukken 4.4 t/m 4.7.

- Incidentgericht toezicht: toezicht op basis van meldingen, die de provincie ontvangt van burgers en via de media. In 2020 ontving het IBT 41 meldingen over de taakuitvoering van

22 gemeenten en over 18 verschillende thema's. De meeste meldingen gingen over geluid, verkeer en ruimtelijke ordening. Andere thema's waren onder meer het naleven van natuur- en milieuregels, bouwtaken en de huisvesting van arbeidsmigranten. Als het IBT een melding krijgt, vragen we in het kader van hoor en wederhoor de betrokken partijen om informatie. Soms is het IBT niet bevoegd om op te treden, omdat er juridische procedures mogelijk zijn of nog niet zijn afgerond. Het IBT is ook geen Ombudsman. Tevens is van belang of het IBT handelingsperspectief richting gemeenten heeft. Op tal van onderwerpen heeft een gemeente namelijk beleidsvrijheid of betreft het autonome taken (dus geen medebewindstaken) en dan heeft het IBT geen handelingsperspectief richting gemeenten. Bij privaatrechtelijke kwesties bestaat de bijdrage van het IBT uit het verbeteren van de communicatie tussen de partijen en het uitleggen van taken en verantwoordelijkheden. Meerdere incidentmeldingen van verschillende bronnen over één bepaald aspect kunnen aanleiding zijn voor casusgericht toezicht.

- Casusgericht toezicht: toezicht op één casus. Deze vorm van toezicht wordt ingezet als het vermoeden rijst dat een bestuursorgaan zich in één bepaalde casus niet aan de wettelijke verplichtingen houdt en dit substantiële maatschappelijke gevolgen heeft. Dit vermoeden komt niet voort uit de eigen toezichtinformatie maar uit andere bronnen, bijvoorbeeld meldingen van burgers, berichten in de media, informatie van afdelingen van gemeente of provincie, of (leden van) het college van GS.

Toezicht versus autonomie

Gemeenten kunnen het interbestuurlijk toezicht al gauw ervaren als hinderlijk, belastend en van weinig betekenis. Daarnaast kan het IBT op gespannen voet staan met de autonomie en de zelfstandigheid van de bestuursorganen. Toch is het risico op aantasting van de autonomie door het IBT klein of zelfs afwezig: de focus van het toezicht ligt op het goed uitvoeren van medebewindstaken. Het toezicht mag niet uitwaaieren naar het autonome beleid van bestuursorganen. Het gaat alleen over de vraag of er sprake is van taakverwaarlozing. Met handhaving wordt de taakverwaarlozing ongedaan gemaakt en waar mogelijk wordt herhaling voorkomen.

Plan van aanpak

Een van de meest effectieve nalevingsmiddelen bevindt zich op stap drie van de interventieladder[12]: het bestuursorgaan maakt een concreet plan van aanpak om de taakverwaarlozing op te heffen en om herhaling te voorkomen. Met het plan van aanpak krijgt het bestuursorgaan de ruimte om zelf tot een oplossing te komen die het beste past binnen de eigen cultuur en bedrijfsvoering. Vervolgens monitoren wij of de acties uit het plan goed en tijdig worden uitgevoerd. Wij houden hierbij altijd het uiteindelijke doel voor ogen, namelijk dat de gemeente haar wettelijke taak uitvoert. Een plan van aanpak moet daarom voor akkoord worden voorgelegd aan het IBT.

Wij geven akkoord als het plan van aanpak beschrijft:

1. welke concrete activiteiten het bestuursorgaan gaat uitvoeren
2. wanneer het bestuursorgaan deze activiteiten gaat uitvoeren
3. hoe wordt gemeten dat het bestuursorgaan haar taken niet meer verwaarloost
4. hoe wordt voorkomen dat de taakverwaarlozing nog eens optreedt

[12] Zie hoofdstuk 5

3.3 Toezicht, informatieverzameling en oordeel

De doorontwikkeling van het IBT sluit aan bij de visie van de provincie als geheel, zoals beschreven in 'Samen Noord-Holland' en de 'Toekomstagenda'. Het gaat erom dat we meer met de blik van buiten naar binnen werken, meer samenwerken en meer participatie mogelijk maken. Zo dragen we bij aan een professionele en innovatieve informatiemaatschappij.

Informatieverzameling

Voor het systematisch toezicht op de risicodomeinen krijgt de provincie informatie aangeleverd van gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. Dit gebeurt op basis van de Verordening systematische toezichtinformatie.[13] Het is in principe dezelfde informatie die ook moet worden aangeleverd aan de eigen gemeenteraden en algemene besturen, dus het aanleveren kost weinig extra werk. Daarnaast kunnen we andere bronnen gebruiken bij onze beoordeling, zoals onderzoeken van Rekenkamers. De onderzoeken van Rekenkamers verschillen per jaar en per gemeente. Via openbare bronnen als www.ruimtelijkeplannen.nl en www.officielebekendmakingen.nl kunnen we met data-analyses relevante informatie vinden over ruimtelijke ordening en vergunningverlening door gemeenten. Onder de Omgevingswet komt ook het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) beschikbaar. We gaan onderzoeken of we uit het DSO informatie kunnen halen voor ons toezicht. De werkwijze om informatie te verzamelen uit databronnen noemen we data gedreven werken.

Bepaling toezichtregime en maatwerk per gemeente

Bij het systematisch toezicht bepalen we vooraf het toezichtregime op de domeinen waar we toezicht op houden. Dat is maatwerk: we bepalen het regime op basis van de oordelen per domein in voorgaande jaren en een snelle scan van de aangeleverde informatie. De indicatoren op het gebied van de 'governance' kleuren het beeld verder in. Zo kan bijvoorbeeld de invoering van een eigen kwaliteitssysteem extra vertrouwen geven over de taakuitvoering. Maar wij kunnen ook besluiten om een gemeente die al enkele jaren de taken goed uitvoert, toch niet 'op afstand te zetten'. Bijvoorbeeld omdat er bestuurlijke wisselingen zijn geweest of een hoog verloop in de organisatie. Wij vormen een totaalbeeld op basis van verschillende indicatoren en in overleg met toezichthouders van verschillende domeinen per gemeente. Dit totaalbeeld weegt mee in de bepaling van een toezichtregime.

Thema's, incidenten, casussen en praktijktoetsen

In de paragraaf 3.2 zijn het thematisch toezicht, incidentgericht toezicht, casusgericht toezicht en de praktijktoetsen al ter sprake gekomen.
Men kan daarmee de juistheid in de praktijk toetsen of dieper ingaan op een bepaald thema dat bij meerdere organisaties speelt of juist bij een organisatie. We kiezen de thema's op basis van onze ervaringen in het toezicht of op basis van andere bronnen zoals incidenten, meldingen, nieuwsberichten of de risico-inventarisatie.
Burgers en organisaties kunnen bij de provincie een klacht of een incident melden. Dit valt onder incidentgericht toezicht. Komen er meerdere meldingen over soortgelijke incidenten, dan kunnen we casusgericht onderzoek doen. Uiteraard besteden we naar aanleiding van incidenten, nieuwe wetgeving of andere onvoorziene omstandigheden ook aandacht aan andere onderwerpen.

[13] Dit geldt niet voor het domein huisvesting verblijfsgerechtigden. Deze informatie wordt aangeleverd door het Centraal Orgaan Asielzoekers.

Totstandkoming oordeel

Ook in het nieuwe beleid gaat de provincie ervanuit dat de toezichthouders per domein een eigen oordeel ontwikkelen. Voor het systematisch toezicht geldt dat we onze bevindingen op ambtelijk niveau bespreken met de gemeente in een zogenaamd toetsingsgesprek of verificatiegesprek. Vervolgens zenden we per brief het definitieve oordeel aan het college (en het oordeel over de financiën ook aan de raad). Er zijn vier mogelijke oordelen: 'goed' (groen), 'voor enige verbetering vatbaar' (geel), 'voor flinke verbetering vatbaar' (oranje) en 'onvoldoende' (rood). De scores vormen tevens de input voor het toezichtregime in het komende jaar: op afstand, regulier of verscherpt. Meer uitleg over het nieuwe stoplichtmodel voor beoordelingen leest u in paragraaf 2.2 en bijlage 1.

Governance

De wetgever heeft het IBT niet bedoeld om de kwaliteit van het openbaar bestuur te verbeteren. De kwaliteit van het bestuur en de cultuur van een gemeente kunnen wel indicatoren zijn voor hoe goed de gemeente haar taken kan uitvoeren. Daarom nemen wij dit toch mee in het bepalen van het toezichtregime. Maar de kwaliteit van het bestuur en de cultuur van een gemeente spelen uitdrukkelijk geen rol in de beoordeling van de taakuitvoering zelf.

3.4 Het stoplichtmodel

Het stoplichtmodel gebruiken we om, op een inzichtelijke wijze, te tonen, hoe het ervoor staat met de taakuitvoering van gemeenten op de verschillende domeinen, waar we toezicht op houden. Het stoplichtmodel van onze beoordeling van gemeenten bestond tot nu toe uit drie categorieën: 'adequaat' (groen), 'redelijk adequaat' (geel), en 'niet adequaat' (rood). Deze kleuren vindt u, onder andere, terug in onze jaarverslagen.

In de categorie 'redelijk adequaat' willen we een extra knip aanbrengen. Deze categorie is namelijk erg breed. Hierin vallen zowel gemeenten die net geen 'adequaat' (groen) scoren als gemeenten die bijna 'niet adequaat' (rood) scoren. Deze wens voor meer onderscheid in het stoplichtmodel kwam ook naar voren in de klankbordgroep. Daarom willen we binnen de kwalificatie 'redelijk adequaat' de kleur oranje toevoegen. Geel zit dichter bij groen, oranje zit dichter bij rood. De gemeenten in de nieuwe categorie 'oranje' moeten hun taken veel beter op orde brengen.

Ook gaan we andere beoordelingstermen gebruiken, namelijk:
- 'goed' (groen)
- 'enige verbetering noodzakelijk' (geel)
- 'veel verbetering noodzakelijk' (oranje)
- 'onvoldoende' (rood)

Deze komen in plaats van de beoordelingstermen 'adequaat', 'redelijk adequaat' en 'niet adequaat'.

Naast gesprekken op verschillende niveaus van gemeenten kunnen we ook voor de categorie 'oranje' een plan van aanpak vragen. Voor de categorie 'rood' kan altijd een plan van aanpak worden gevraagd. Dit is een van de meest effectieve nalevingsmiddelen om de taakverwaarlozing op te heffen en om herhaling te voorkomen. Met het plan van aanpak krijgt het bestuursorgaan de ruimte om zelf tot een oplossing te komen die het beste past binnen de eigen cultuur en de bedrijfsvoering. Het IBT monitort of de acties uit het plan van aanpak tijdig worden uitgevoerd. We houden daarbij vooral het uiteindelijke doel voor ogen: het beëindigen van de taakverwaarlozing.

Bij gemeenten die op meerdere domeinen oranje of rood scoren, willen we graag overleg met gemeentesecretarissen en afdelingshoofden. Dit is belangrijk in het kader van integraal toezicht. Ook de indruk die wij krijgen van de bestuurskracht van de gemeente is hierbij van belang.

4 De domeinen waar we toezicht op houden

Interbestuurlijk toezicht van de provincie Noord-Holland houdt toezicht op 4 domeinen, die in de paragrafen hieronder nader besproken worden.

4.1 Het domein financiën

Het financieel toezicht is *specifiek* toezicht. Financieel toezicht is een medebewindstaak, die gaat over de uitvoering van de wettelijk opgedragen taak, zoals omschreven in met name Titel IV van de Gemeentewet (artikelen 186 t/m 215) en op basis van het gemeenschappelijk financieel toezichtkader[14]. Het financieel toezicht is van toepassing op de Noord-Hollandse gemeenten en op de gemeenschappelijke regelingen. Voor het financieel toezicht gelden dwingende voorschriften, onder meer over wat er precies moet worden aangeleverd en wanneer.

Systematisch toezicht
Primair verantwoordelijk voor evenwicht op de begroting is de gemeenteraad (of het algemeen bestuur van een gemeenschappelijke regeling). Zij wordt ondersteund door onder meer een accountant, die zorgt voor de controle van de jaarrekening en bijbehorende stukken. Een andere accountant kan financiële adviezen geven.
Het financieel toezicht door de provincie is complementair aan deze keten. De focus van ons financieel toezicht ligt op het begrotingsevenwicht. De wet schrijft voor dat gemeenten en gemeenschappelijke regelingen minimaal op twee momenten in het jaar informatie aanleveren.

Maatwerk
- De provincie bepaalt jaarlijks het toezichtregime voor gemeenten en gemeenschappelijke regelingen. Dit gebeurt aan de hand van eventuele financiële problemen en de financiële positie.
- Bij grotere problemen geldt een scherper toezichtregime.
- Financieel toezicht werkt niet met praktijktoetsen. Een accountant controleert de cijfers.

Thema's
Het Vakberaad Gemeentefinanciën stelt landelijke onderzoeksthema's vast. Deze thema's wegen mee bij de bepaling van prioriteiten.
De volgende thema's krijgen de komende beleidsperiode prioriteit:
- Risicomanagement. Op welke wijze geeft de organisatie inhoud aan risicomanagement en hoe effectief is dit?
- Garanties, deelnemingen en verbonden partijen. Hoe kunnen we inzicht creëren in de omvang en de financiële consequenties van verlengd lokaal bestuur?

Ontwikkelingen
Verschillende ontwikkelingen van dit moment kunnen van invloed zijn op de toekomstige invulling van het financieel toezicht. Een voorbeeld is de verslechtering van de financiële positie van gemeenten. Dit is het gevolg van de economische recessie, waardoor gemeenten minder inkomsten hebben en van het feit dat er van Rijkswege onvoldoende financiële middelen beschikbaar zijn gesteld. Binnen dit kader wordt ook de rol en de positie van de provincie als financieel

[14] Gemeenschappelijk financieel toezichtkader 'GTK 2020 Gemeenten', vastgesteld door alle provincies.

toezichthouder tegen het licht gehouden. Een ander voorbeeld is het traject Agenda Toekomst van het Toezicht (ATT), dat vertraging opliep vanwege de pandemie. In het tweede kwartaal van 2021 is er een doorstart gemaakt, met onder meer workshops over het financieel toezicht.

4.2 Het domein informatie- en archiefbeheer

Toezicht op informatie- en archiefbeheer valt onder het *generieke* toezicht. We beoordelen de naleving van de Archiefwet 1995 en daarop gebaseerde regelgeving. Dit doen we bij gemeenten, waterschappen en een deel van de gemeenschappelijke regelingen. Goed informatie- en archiefbeheer is belangrijk voor overheden, omdat goede dossiervorming nodig is voor het reconstrueren van processen. Op deze manier kunnen overheden hun eigen handelen verantwoorden.

Systematisch toezicht
Alle Noord-Hollandse gemeenten hebben een gemeentearchivaris, die jaarlijks of tweejaarlijks zorgt voor een inspectie van de stand van zaken. De inspectie zelf wordt vaak uitgevoerd door gespecialiseerde medewerkers van de archivaris, de gemeentelijke archiefinspecteurs. Zij sturen hun inspectieverslag aan het college. Het college stuurt het verslag vervolgens aan de raad. Dit gebeurt vanuit de verplichting op basis van de gemeentelijke Archiefverordeningen en om invulling te geven aan de horizontale verantwoording en controle.

Op basis van de provinciale informatieverordening sturen de colleges hetzelfde verslag (of een andere vorm van verantwoordingsinformatie) aan de provincie. Deze verslagen vormen voor ons een belangrijke informatiebron. We kijken ook of er werk wordt gemaakt van eventuele verbeterpunten.

Maatwerk bij goede taakuitvoering
Gemeenten die twee achtereenvolgende jaren over de hele linie van het informatie- en archiefbeheer ‘adequaat’ scoren, worden het volgende jaar alleen op hoofdlijnen beoordeeld. Na twee jaar van dit ‘toezicht op afstand’ volgt een gesprek over de stand van zaken. Op basis van dat gesprek zetten we de gemeente weer voor twee jaar ‘op afstand’ of gaan we terug naar het reguliere toezicht. De reden om te besluiten tot regulier toezicht kan inhoudelijk zijn, maar kan ook liggen in bestuur en cultuur, omdat dit indicatoren zijn voor de kwaliteit van bestuur en organisatie. Bij een ambtelijke fusie of een herindeling komt een gemeente sowieso op regulier toezicht. Zodra blijkt dat de fusie geen negatief effect heeft op het informatie- en archiefbeheer, kan de gemeente weer op afstand worden geplaatst. In elk geval vindt eens in de drie jaar een integrale beoordeling plaats. Ook kunnen de toezichthouders altijd tussentijds besluiten het toezicht aan te scherpen.

Maatwerk bij onvoldoende taakuitvoering
Bij het oordeel ‘niet adequaat’ hebben de toezichthouders verschillende mogelijkheden, namelijk:

- een bestuurlijk overleg tussen de gedeputeerde van de provincie en het bestuur van de organisatie
- een verzoek aan de organisatie om een verbeterplan op te stellen. Het verbeterplan moet beschrijven welke acties uitgevoerd gaan worden en welke capaciteit en middelen hiervoor nodig zijn

- een gemeente die over het algemeen goed presteert maar op één onderdeel onder de maat scoort, kan ook een aparte bestuurlijke brief krijgen om aandacht voor dit onderwerp te vragen

Ook andere maatregelen zijn mogelijk wanneer de toezichthouder dit passend vindt.

Thema's

In het domein informatie- en archiefbeheer krijgt thematisch toezicht een plaats binnen het systematisch toezicht. Anders gezegd: bepaalde thema's krijgen extra aandacht. Deze onderwerpen komen in het oordeel en in de gesprekken naar voren. De volgende thema's kunnen de komende jaren extra aandacht krijgen:

- informatiebeheer in ketens, zoals in de nieuwe Omgevingswet en bij uitbesteding van taken
- gevolgen van gemeentelijke herindelingen en ambtelijke samenwerkingsvormen voor informatiebeheer
- het kwaliteitssysteem voor het verbeteren van het informatiebeheer (Archiefregeling 1995)
- spanning tussen openbaarheid en privacywetgeving (AVG)
- informatieveiligheid

Praktijktoetsen

De provincie voert geen praktijktoetsen uit op het gebied van informatie- en archiefbeheer. De gemeentelijke archiefinspecteurs doen dit vaak wel. Zij toetsen dezelfde wettelijke eisen die ook voor het provinciale toezicht interessant zijn. Overigens kán de provincie wel praktijktoetsen uitvoeren als daar aanleiding voor is.

Evaluatie

In 2021 hebben we de werkwijze van het systematische toezicht op informatie- en archiefbeheer geëvalueerd: we stuurden een enquête aan alle organisaties onder ons toezicht. De respons was overwegend positief. Suggesties en kritische noten nemen we mee in het uitvoeringsprogramma en de beoordelingsgesprekken.

Ontwikkelingen

Op dit moment zijn de volgende ontwikkelingen relevant voor het toezicht op informatie- en archiefbeheer:

- de vernieuwing van de Archiefwet en de afstemming van de Archiefwet met andere wetgeving. Hierbij zijn de ministeries van BZK en OCW betrokken
- de invoering van de Omgevingswet. Deze toekomstige wet zal niet alleen gevolgen hebben voor het toezicht op het omgevingsrecht maar ook voor het toezicht op informatie- en archiefbeheer

4.3 Het domein omgevingsrecht

Het toezicht op de taakuitvoering in het domein omgevingsrecht valt onder het *generieke* toezicht. Een schone en gezonde leefomgeving vindt iedereen belangrijk. Daarom is ook het toezicht op de naleving van de wet- en regelgeving op dit domein van belang; het niet naleven van deze regels heeft effect op de kwaliteit van de leefomgeving. Voor de beleidsperiode 2022-2025 richt het IBT zich op die onderwerpen, waarbij de provincie handhavend kan optreden.

Verschillende ontwikkelingen zijn van invloed op de rol van het IBT op het domein omgevingsrecht. Dit geldt in elk geval voor de toekomstige Omgevingswet (inwerkingtreding staat nu gepland voor 1 juli 2022). Daarnaast vormen ook evaluaties en ervaringen van de afgelopen jaren aanleiding om het huidige beleid gedeeltelijk aan te passen.

In het toezicht op omgevingsrecht gaat het niet alleen om gemeenten, maar ook om de waterschappen en omgevingsdiensten: zij voeren veel werkzaamheden uit op milieugebied voor de gemeenten. Gemeenten verlenen de omgevingsdiensten mandaat om de taken uit voeren, maar gemeenten behouden zelf de verantwoordelijkheid en zeggenschap. Het oordeel over die taakuitvoering van omgevingsdiensten voor gemeenten bespreken we dan ook met de gemeenten.

Systematisch toezicht

In de afgelopen beleidsperiode is het systematisch toezicht op het domein omgevingsrecht verder ontwikkeld. In de komende beleidsperiode gaan we toezicht houden op de volgende wijze:

1. We beoordelen alle gemeenten elk jaar op dezelfde manier. Dit doen we met een basistoets: aan de hand van procescriteria[15] toetsen we of de benodigde documenten aanwezig zijn en kijken we globaal naar de inhoud. Vervolgens kan op onderdelen een verdieping plaatsvinden. Bijvoorbeeld: we toetsen of het duidelijk is welke mensen en middelen er nodig zijn. Of: we kijken of er duidelijke afspraken zijn gemaakt over handhaving.
2. De toetsing op de overige artikelen uit het omgevingsrecht kan tijdens de looptijd van dit beleid worden uitgebreid. We toetsen deze extra onderdelen bij voorkeur op een datagedreven manier. Bijvoorbeeld: we onderzoeken of de gemeente omgevingsvergunningen bekend maakt volgens de nieuwe Bekendmakingswet van juli 2021.
3. We gaan toetsen of gemeenten een gemeente dekkend bestemmingsplan of omgevingsplan hebben[16]. Ook gaan we toetsen of gemeenten een gemeente dekkende structuurvisie of omgevingsvisie hebben[17].

Thema's

Het omgevingsrecht is breed en met de komst van de Omgevingswet wordt het nog breder. Onder het omgevingsrecht vallen bijvoorbeeld de onderwerpen veiligheid, gezondheid en cultuurhistorie, die zelf ook weer vertakken in verschillende onderwerpen. De Omgevingswet gaat bovendien niet alleen over ontwikkelingen en wijzigingen in de fysieke leefomgeving, maar ook over beheer, bijvoorbeeld van wegen en watergangen. Veel van deze onderwerpen vergen specialistische kennis. Denk bijvoorbeeld aan de externe veiligheid van buisleidingen, luchtverontreiniging of archeologie.

[15] uit het Besluit omgevingsrecht paragraaf 7.2 of de medebewindstaken uit het omgevingsbesluit afdeling 13.2 "kwaliteitsbevordering en afstemming uitvoering en handhaving"
[16] Wro artikel 3.1/Ow artikel 2.4).
[17] Wro artikel 2.1/Ow artikel 3.1.

Themagericht toezicht bestaat meestal uit een multidisciplinair onderzoek. Het doel van zo'n onderzoek is dat de inspecteur kan beoordelen of een bestuursorgaan haar wettelijk verplichte taken goed uitvoert.

Keuze toezichtonderwerpen

Het IBT richt zich op onderwerpen die handelingsperspectief bieden, met andere woorden: het IBT wil naleving kunnen afdwingen. Zo bereiken we de grootste positieve impact. Het kan ook gaan om taken waarbij het juist een grote negatieve impact heeft als ze niet worden uitgevoerd. Denk bijvoorbeeld aan gemeentelijke taken op het gebied van veiligheid en gezondheid, zoals het afgeven van vergunningen voor activiteiten binnen een veiligheidscontour/risicogebied externe veiligheid of binnen een beschermd natuurgebied.

Op basis van wetgeving, handelingsperspectief en mogelijke impact op de leefomgeving bepalen wij op welke thema's ons toezicht zich richt. De geselecteerde onderwerpen lichten we toe in onze uitvoeringsplannen.

Een voorbeeld van een constatering die kan leiden tot een themaonderzoek met hoge prioriteit: het blijkt dat veel gemeenten niet alle gegevens en metadata goed invullen bij publicaties in de Staatscourant, op www.officielebekendmakingen.nl en op www.ruimtelijkeplannen.nl. Het is belangrijk dat dit verbetert, vooral met het oog op de komst van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

Incidentgericht toezicht

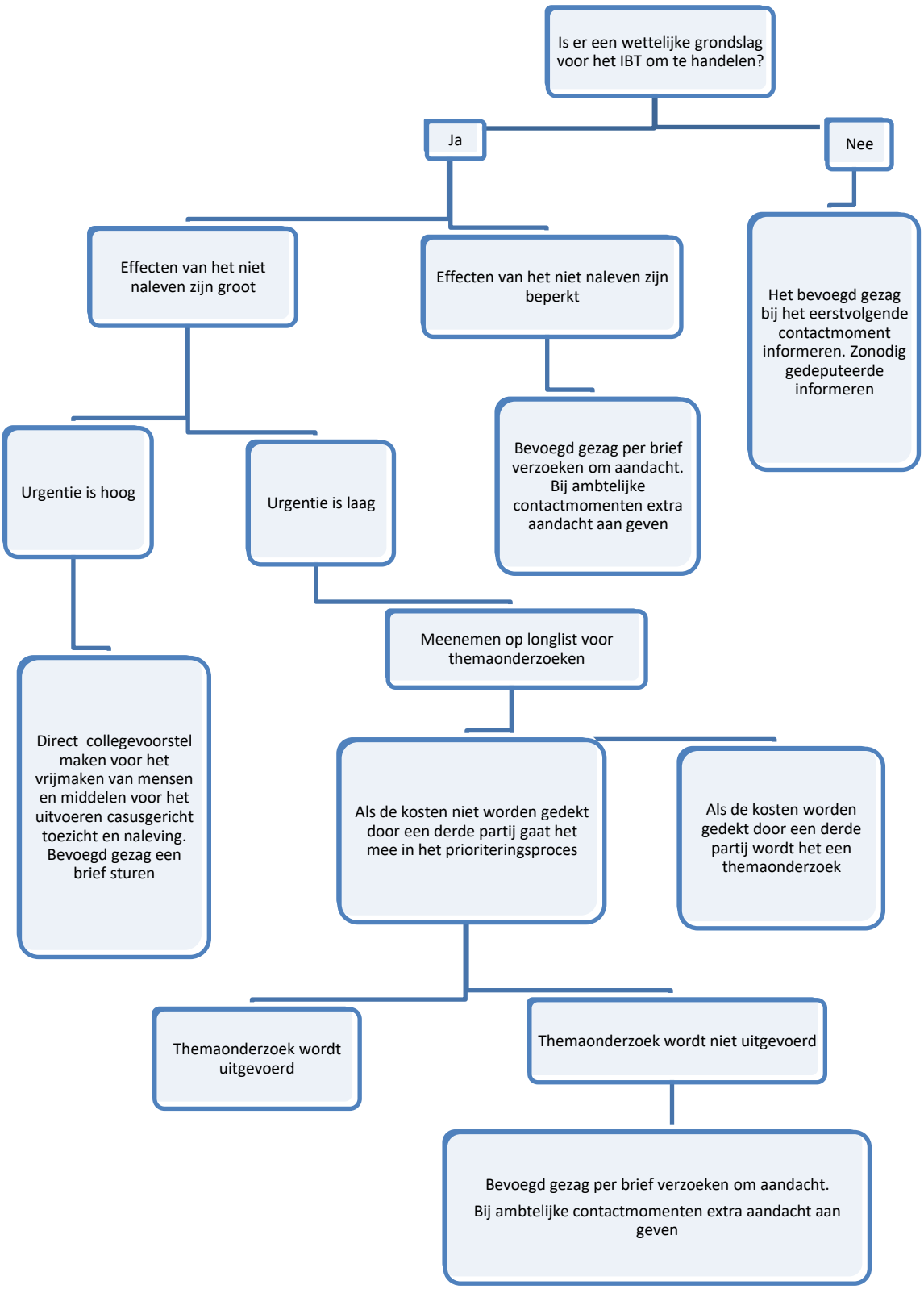
Bij het incidentgerichte toezicht werken wij op basis van meldingen. Wie een incident meldt, doet dit vaak vanuit de gedachte dat de provincie de gemeente tot de orde kan roepen of een gemeentelijke beslissing ongedaan kan maken. Vervolgens is het natuurlijk teleurstellend als blijkt dat dat niet het geval is. Het blijft daarom belangrijk de burgers te informeren wanneer het IBT wel en niet kan optreden op basis van een melding. Wij kunnen niet ingrijpen als de melding gaat over een autonome taak van de gemeente of om een andere zaak waarin de gemeente beleidsvrijheid heeft. Het IBT is toezichthouder. Het is expliciet niet de bedoeling dat het IBT optreedt in een ombudsfunctie of op de stoel van de rechter gaat zitten.

Casusgericht toezicht

Casusgericht toezicht wordt ingezet als wij verschillende signalen krijgen over hetzelfde onderwerp. Deze signalen kunnen binnenkomen via meldingen van burgers of bedrijven, maar ook via andere bronnen, zoals berichten in de media, een afdeling van een gemeente of provincie of leden van het college van GS. Het gaat bij casusgericht toezicht om onderwerpen waarbij het niet naleven van wettelijke verplichtingen grote maatschappelijke gevolgen heeft. Een voorbeeld van casusgericht toezicht: gemeenten die niet handhaven bij illegale bewoning van vakantiewoningen.

Verzoeken van andere overheden

Ook andere overheden kunnen het IBT vragen om gemeenten aan te spreken. Zo hebben we bijvoorbeeld van het ministerie van BZK het verzoek gekregen om aandacht te besteden aan het toezicht van gemeenten op het gebruik van roestvaststaal in zwembaden. Een ander verzoek van BZK ging over het onderzoek en het toezicht van gemeenten op de brandveiligheid van gevelbeplating. De beslisboom hieronder geeft aan wanneer het IBT zelf onderzoek gaat uitvoeren.

Is er een wettelijke grondslag voor het IBT om te handelen?
Ja
Nee
Het bevoegd gezag bij het eerstvolgende contactmoment informeren. Zonodig gedeputeerde informeren
Effecten van het niet naleven zijn groot
Effecten van het niet naleven zijn beperkt
Bevoegd gezag per brief verzoeken om aandacht. Bij ambtelijke contactmomenten extra aandacht aan geven
Urgentie is hoog
Urgentie is laag
Direct collegevoorstel maken voor het vrijmaken van mensen en middelen voor het uitvoeren casusgericht toezicht en naleving. Bevoegd gezag een brief sturen
Meenemen op longlist voor themaonderzoeken
Als de kosten niet worden gedekt door een derde partij gaat het mee in het prioriteringsproces
Als de kosten worden gedekt door een derde partij wordt het een themaonderzoek
Themaonderzoek wordt uitgevoerd
Themaonderzoek wordt niet uitgevoerd
Bevoegd gezag per brief verzoeken om aandacht.
Bij ambtelijke contactmomenten extra aandacht aan geven

Het toezicht versterken

De afgelopen jaren heeft het IBT op het gebied van omgevingsrecht zeven themaonderzoeken opgepakt[18]. De onderwerpen waren:

1. brandveiligheid van zorginstellingen
2. recreatieparken
3. illegaal gebruik van agrarische opstallen
4. evenementen en omgevingsrecht
5. platte daken
6. rvs in zwembaden
7. gewasbeschermingsmiddelen in oppervlaktewater

Deze themaonderzoeken vormen mede de aanleiding om ons beleid aan te passen. De thema's zijn maatschappelijk relevant en de aanbevelingen snijden hout, maar het IBT had vaak geen handelingsperspectief: de gemeenten hebben namelijk zelf de vrijheid om te bepalen of zij toezicht houden op een thema. Ook kunnen gemeenten hun eigen nalevingsstrategie hanteren. Het IBT kon daardoor niet altijd sturend optreden. Dat geldt ook voor landelijke thema's uit de procescriteria, zoals asbest, bodem en brandveilige opslag van gevaarlijke stoffen.

De komende tijd willen wij het effect van het toezicht op het gebied van omgevingsrecht versterken. Dat doen we op vier manieren:

1. We richten ons toezicht op onderwerpen waarbij het IBT handelingsperspectief heeft. We houden dus uitsluitend toezicht op die onderwerpen waarbij geldt dat het bestuursorgaan een wettelijke verplichting heeft.
2. We maken gebruik van aanvullende methoden voor het verzamelen van informatie voor het toezicht, bijvoorbeeld digitale informatiebronnen en het (digitaal) analyseren van data.
3. We houden casusgericht toezicht. Dat houdt in dat we gericht toezicht gaan houden op een onderwerp als daar meerdere relevante meldingen over binnenkomen.
4. We voeren themaonderzoeken uit met meer expertise, door ze in te richten als een project met een projectgroep. Aan de projectgroep kunnen interne en externe experts deelnemen.

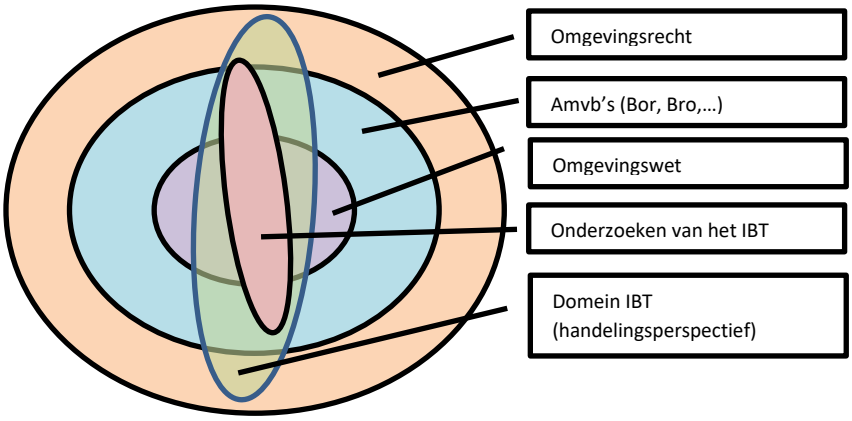
Hieronder volgt een toelichting op punt 1 en 2.

Een bredere blik en handelingsperspectief

Sinds 2014 richt ons systematisch toezicht zich vooral op de procescriteria. Veel gemeenten hebben hierin verbeteringen laten zien. Aandacht voor procescriteria blijft belangrijk, maar we moeten ons nu ook op andere zaken richten. De komst van de Omgevingswet betekent dat de scope van de fysieke leefomgeving nog breder wordt dan voorheen. Daarom willen we met een bredere blik naar het omgevingsrecht kijken en de accenten van ons toezicht verleggen.

Tegelijkertijd willen we met ons toezicht wel effect hebben. Daarom houden we alleen toezicht op die onderwerpen waar een bestuursorgaan een wettelijke taak heeft, zoals een beslissing nemen, een handeling verrichten of een resultaat bereiken. Bij deze onderwerpen heeft het IBT

[18] Deze themaonderzoeken werden gekozen na een risicoanalyse met medewerkers van gemeenten en waterschappen.

handelingsperspectief: als de gemeente haar taak niet goed uitvoert, kunnen we ingrijpen op basis van de interventieladder. Zo dragen we met ons toezicht bij aan een veilige en gezonde leefomgeving en een betrouwbare overheid.

Reacties klankbordgroep

Voor omgevingsrecht hebben we aan een klankbordgroep enkele vragen en stellingen voorgelegd. Uit de antwoorden op onze vragen over omgevingsrecht komen onderstaande punten naar voren:

1. Men geeft aan dat de toetsing op procescriteria voor omgevingsrecht slechts beperkt zicht biedt op de praktijk. Het is een papieren werkelijkheid en weinig flexibel. Sommigen ervaren de vragen over bewijzen dat informatie is gedeeld met bestuur en gemeenteraad als een teken van wantrouwen. Aan de andere kant blijkt dat de toetsing op procescriteria dwingt tot nadenken en dat het helpt om zaken actueel te houden. De resultaten van het systematisch toezicht zijn soms een hulpmiddel richting bestuur. Het IBT wil benadrukken dat de procescriteria voor de gemeenten zelf van groot belang zijn. Met het opstellen van de documenten en duidelijkheid geven over het feit dat deze informatie is gedeeld met bestuur en politiek geeft een gemeente het bestuur, de politiek, maar ook de burgers inzicht in wat zij wil bereiken, welke werkzaamheden daarvoor gaan plaatsvinden en welke resultaten er al zijn bereikt. Mocht bijvoorbeeld uit het jaarverslag blijken dat de doelstellingen niet worden bereikt, dan kan er een evaluatie plaatsvinden met nieuwe plannen, meer middelen of een aanpassing in de doelstelling. Zo wordt voor iedereen duidelijk wat de stand van zaken is en wat er nodig is. Het opstellen van de noodzakelijke documenten doet een gemeente dus niet voor het IBT van de provincie, maar voor de eigen verantwoording richting bestuur, politiek, burgers en bedrijven.
2. De respondenten staan positief tegenover thema- en praktijkonderzoeken, zeker als het gaat om belangrijke risico's op het gebied van veiligheid en gezondheid. Ook de toets van het IBT of gemeenten de juiste informatie op de verplichte wijze publiceren, kan op instemming rekenen. Verzoeken om extra informatie bij gemeenten moeten wel een duidelijk doel hebben, want deze kosten extra tijd.
3. Men verwacht van de provincie meer informeel contact, duidelijke communicatie en meer ondersteuning als er zaken niet goed gaan. Het IBT wil hierbij opmerken dat wij altijd zullen wijzen op goede voorbeelden en dat wij kennisdeling altijd zullen bevorderen. Ook blijven we graag in gesprek. Richting politiek en burger en in het kader van de rechtszekerheid is het belangrijk dat de juiste procedures worden gevolgd.
4. Het toetsen van de kwaliteitsverordeningen op het gebied van omgevingsrecht door IBT vinden de meeste respondenten weinig toevoegen. Men geeft aan dat ervaren medewerkers op hoog niveau kunnen werken, ook al heeft men niet altijd de juiste papieren.

Ontwikkelingen

Tot dusver kregen we alle informatie die we nodig hadden van de gemeenten zelf. Daarmee beoordeelden we of gemeenten hun taken volgens de wettelijke regelingen uitvoeren. Dit gold voor zowel het thematische als het systematische toezicht.

Begin 2021 begon een traject om op een nieuwe, datagedreven manier te bepalen welke onderwerpen en onderzoeken belangrijk zijn. Dit heeft onder andere opgeleverd dat we ook uit openbare bronnen (bv. www.officielebekendmakingen.nl en www.ruimtelijkeplannen.nl) relevante informatie kunnen halen voor ons toezicht. Een ander resultaat van dit traject is het inzicht dat data-analyses kunnen helpen om het toezicht efficiënter en doelmatiger te maken.
Datagedreven toezicht is een nieuw instrument dat we in deze beleidsperiode willen gaan inzetten. Er zijn verschillende gradaties waarop we data-analyses kunnen gebruiken. Er zijn bijvoorbeeld beschrijvende analyses, diagnosticerende analyses, voorspellende analyses en voortschrijdende analyses mogelijk.

De inwerkingtreding van de Omgevingswet staat gepland voor 1 juli 2022. Vanaf dat moment krijgen we te maken met twee grote veranderingen in het omgevingsrecht:

1. De omvang van het domein neemt toe. Op dit moment bevat het omgevingsrecht regels op het gebied van bouwfysica, ruimtelijke ordening en milieu. Extra onderwerpen, die onder de nieuwe Omgevingswet vallen, zijn bijvoorbeeld beheer van infrastructuur en water.
2. De Omgevingswet wordt ondersteund door het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Het DSO kan een belangrijke nieuwe bron van informatie zijn.

Ons toezicht zal hiermee rekening houden en zich, naast de procescriteria, richten op belangrijke zaken in de leefomgeving. Waar mogelijk maken we gebruik van het DSO. Daarnaast kunnen we natuurlijk ook andere databronnen en (data-)analyse-instrumenten gebruiken.

Ook binnen het omgevingsrecht sluiten we aan bij de actielijnen van de Agenda Toekomst van het Toezicht (ATT). Een aantal acties voeren we al uit: een betere dialoog, beter leren via toezicht en het toezicht meer richten op gedeelde risico's. Die laatste blijkt in de praktijk lastig te zijn: bij de themaonderzoeken hebben we gemerkt dat het IBT alleen kan optreden als de gemeente zelf het thema ook prioriteit geeft in haar omgevingsbeleid.
Wij delen graag onze kennis, zowel met burgers als overheden en andere organisaties. Ook treden wij graag op als intermediair in kennisdeling.

Mensen en middelen

In de komende beleidsperiode krijgen we te maken met nieuwe wetgeving, een breder toezichtdomein en nieuwe ambities voor het versterken en het effectiever maken van ons toezicht. Daarom is het belangrijk om na te gaan of wij voldoende kennis en kunde hebben en of in huis kunnen halen.

Op dit moment is het team omgevingsrecht op sterkte om het nieuwe beleid goed uit te kunnen voeren. We verwachten echter dat onze capaciteit op termijn meer dan halveert, onder andere vanwege pensionering.

Daarnaast vragen onze nieuwe ambities om meer specialisme en om een flexibeler inzet van kennis. Dit betekent dat het team IBT Omgevingsrecht met een minder grote omvang toe kan, maar meer ad hoc gebruik moet maken van interne en externe specialisten. Het gaat dan om bijvoorbeeld data scientists, juristen, milieu-, geluids- en veiligheidsdeskundigen. Aangezien inhuur de nodige kosten met zich meebrengt, blijven de totale benodigde middelen dus minimaal gelijk.

Vanwege deze veranderingen is het essentieel dat de inspecteur zich bewust is van de omvang van het omgevingsrecht en kennis heeft van de inhoud van het omgevingsrecht. De inspecteur moet weten wanneer we welke specialisten nodig hebben. Hij moet vervolgens de juiste vragen stellen, de taal van de specialist beheersen, de antwoorden en analyses interpreteren. Uiteindelijk moet de inzet van deze kennis leiden tot een antwoord op de vraag of (en in hoeverre) een bestuursorgaan haar taken verwaarloost.

Voor het vak inspecteur IBT omgevingsrecht bestaat geen pasklare opleiding. Het is daarom wel belangrijk om kennis van het omgevingsrecht zwaar te laten wegen bij werving en selectie, maar tegelijkertijd is dat niet voldoende. Daarna volgt interne opleiding en vorming. De typische kwaliteiten van een inspecteur omgevingsrecht, onder meer op het gebied van medebewindstaken en de handhaafbaarheid daarvan, maken deel uit van die vorming.

4.4 Huisvesting verblijfsgerechtigden

De gemeente is verantwoordelijk voor het huisvesten van verblijfgerechtigden. Het Rijk (BZK) stelt hiervoor elk halfjaar de taakstelling vast: het aantal verblijfsgerechtigden om te huisvesten per gemeente. Het Centraal orgaan Opvang Asielzoekers (COA) speelt een bemiddelende rol en koppelt verblijfsgerechtigden aan gemeenten. Ook levert het COA elk halfjaar de cijfers over de gerealiseerde taakstellingen per gemeente aan bij de provincie.

Afwijkingen in het integrale proces
Het toezicht op de huisvesting van verblijfsgerechtigden werkt anders dan het toezicht op andere domeinen. Wij houden bij de huisvesting van verblijfsgerechtigden geen toezicht op wettelijke eisen voor de uitvoering van een medebewindstaak. Wij controleren alleen of de gemeenten voldoende woningen beschikbaar stellen aan verblijfsgerechtigden.

Loopt een gemeente achter op de taakstelling, dan voert de provincie ambtelijke gesprekken. Verbetert de situatie niet, dan volgen bestuurlijke gesprekken. Deze gesprekken zijn stappen op de interventieladder. De hoogste trede op de ladder bestaat uit 'indeplaatstreden', wat wil zeggen: de taak uitvoeren namens de gemeente en op kosten van de gemeente (zie ook bijlage 1).

Maatwerk
Het toezicht op de huisvesting van verblijfsgerechtigden kent geen maatwerk. Het gaat hier immers niet om een inspanningsverplichting, maar om een concrete resultaatverplichting. De taakstelling moet worden gerealiseerd en het IBT controleert of dit gebeurt.

Thema's
Voor het domein huisvesting verblijfsgerechtigden zijn thematisch toezicht en praktijktoetsen niet van toepassing.

Ontwikkelingen
Op het domein huisvesting verblijfsgerechtigden verwachten we geen nieuwe ontwikkelingen.

5 Instrumenten en interventiemethoden

Om als IBT richting gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen, die zich niet houden aan de wettelijke regels, in te kunnen grijpen zijn er instrumenten beschikbaar. Er zijn instrumenten voor het generieke toezicht en instrumenten voor het specifieke toezicht op financiën.

5.1 Instrumenten bij het generieke toezicht

Instrumenten voor het generieke interbestuurlijk toezicht op gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen zijn de interventieladders. Er zijn twee interventieladders, namelijk de interventieladder bij indeplaatsstelling en de interventieladder bij schorsing en vernietiging. De interventieladder bij indeplaatsstelling is in het IBT een belangrijk en regelmatig gebruikt instrument.

5.1.1. Interventieladder bij indeplaatsstelling

Stap 1 Signaleren. De toezichthouder stelt vast of er vermoedelijk sprake is van taakverwaarlozing.

Stap 2 Valideren. De toezichthouder vraagt informatie op bij de gemeente of het waterschap en andere belanghebbenden over de gesignaleerde misstanden. Zo wordt gevalideerd of er sprake is van taakverwaarlozing en vastgesteld wat hiervan de oorzaak is. Als er sprake is van taakverwaarlozing of niet-naleving van regels of wetten gaat de toezichthouder over tot de volgende stap.

Stap 3 Actief toezicht. De toezichthouder maakt afspraken met de gemeente over acties, termijnen en vervolg. De gemeente stelt een plan van aanpak op.

Stap 4 Vooraankondiging van interventie. Bij onvoldoende voortgang kondigt de toezichthouder aan dat indeplaatsstelling zal worden toegepast. Deze aanzegging wordt ook gepubliceerd.

Stap 5 Laatste kans. De toezichthouder besluit tot indeplaatsstelling en geeft de gemeente een laatste termijn om alsnog zelf de taak goed uit te voeren.

Stap 6 Indeplaatsstelling bij taakverwaarlozing. Het daadwerkelijk uitvoeren van de indeplaatsstelling. Deze stap houdt in dat de provincie de taak uitvoert namens en op kosten van de gemeente.

Als aanvulling bij stap 2 willen wij ook in contact komen met hogere ambtelijke echelons, zoals afdelingshoofden en gemeentesecretarissen. Op deze manier willen wij graag benadrukken hoe belangrijk het is om te voldoen aan de wettelijke verplichtingen. Het belang schuilt vooral in rechtszekerheid. Voor burgers en bedrijven is het belangrijk dat men kan uitgaan van een betrouwbare overheid, die zich ook aan de regels houdt.
Bij ons toezicht gebruiken wij het stoplichtmodel.

5.1.2 *Interventieladder bij schorsing en vernietiging*

Stap 1 Signaleren en bevoegdheden in kaart brengen. De toezichthouder signaleert dat een besluit mogelijk in strijd is met het recht of het algemeen belang en onderzoekt wie bevoegd is om een verzoek tot vernietiging te doen: CdK of GS.

Stap 2 Eerste beoordeling. De minister van het vakdepartement gaat na of het verzoek ontvankelijk is.

Stap 3 Informatie opvragen bij de gemeente. Is het verzoek ontvankelijk, dan start de toezichthouder een onderzoek naar wat er strijdig is met het recht of het algemeen belang.

Stap 4 Schorsen. Komt een besluit voor vernietiging in aanmerking, dan wordt het besluit van rechtswege geschorst.

Stap 5 Informeren over de uitkomsten van het onderzoek en overleg. Het gemeentebestuur wordt op de hoogte gesteld van het oordeel. Als het besluit in aanmerking komt voor vernietiging, krijgt het bestuur de mogelijkheid voor een overleg.

Stap 6 Voordragen voor vernietiging. Als de bezwaren van de minister ook na het overleg niet zijn weggenomen, dan wordt het besluit voor vernietiging voorgedragen.

5.2 Instrumenten bij financieel toezicht (specifiek toezicht)

Het financieel toezicht is specifiek toezicht. Sinds 2020 hanteren de financieel toezichthouders het gemeenschappelijk financieel toezichtkader GTK 2020 voor gemeenten. Dit is een gezamenlijk product van de toezichthouders gemeentefinanciën (Gedeputeerde Staten). Hierin staat hoe het toezicht wordt uitgevoerd.

De afspraken zijn gemaakt ter bevordering van de transparantie en consistentie. Dit is vooral belangrijk voor de organisaties die onder toezicht staan, maar ook voor de toezichthouders zelf. De minister van BZK is systeemverantwoordelijke voor de financiële verhoudingen.

Bij het specifieke financieel toezicht worden de termen repressief en preventief toezicht gebruikt.
Repressief toezicht is het reguliere toezicht. In het repressief toezicht toetsen we de gemeentelijke financiën achteraf en marginaal. Dit doen we zolang een gemeente in goed financieel vaarwater verkeert en een sluitende begroting heeft.
Preventief toezicht is verscherpt toezicht. Dan moeten de begrotingen en daarbij behorende wijzigingen niet achteraf, maar vooraf ter goedkeuring aan Gedeputeerde Staten worden voorgelegd.

We houden alleen preventief toezicht in de volgende situaties:

- van rechtswege, als de begroting een tekort vertoont en als het niet aannemelijk is dat dit binnen de termijn van de meerjarenraming kan worden hersteld
- door GS in te stellen, als de inzendtermijnen worden overschreden
- bij gemeentelijke herindelingen.

6 Besturings- en verantwoordingscyclus

We zullen dit beleidsplan na vaststelling in GS operationaliseren in een uitvoeringplan. Over de uitvoering van ons toezicht berichten we in het jaarverslag. Om zo transparant mogelijk te zijn, presenteren we bovendien de prestaties van gemeenten op een interactieve pagina van onze website.

Jaarverslag

Het jaarverslag zal ter vaststelling aan GS worden voorgelegd.

Uitvoeringsplan

Het uitvoeringsplan bevat de keuze voor themaonderzoeken en praktijktoetsen per gemeente, waterschap en gemeenschappelijke regeling. Daarnaast beschrijft het uitvoeringsplan de activiteiten en projecten om het IBT-beleid door te ontwikkelen. Ook de consequenties voor de inzet van capaciteit maken deel uit van het uitvoeringsplan.

7 Prestatie-indicatoren

Om onze inzet en de kwaliteit van ons werk te kunnen verantwoorden en beoordelen, werken we met prestatie-indicatoren. Deze indicatoren laten zien in hoeverre wij ons houden aan de afspraken uit dit beleid en uit de Verordening systematische toezichtsinformatie.
Onze prestatie-indicatoren zijn:

- we beoordelen de gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen tijdig
- we voeren de thema-, praktijk- en casusonderzoeken uit zoals beschreven in het uitvoeringsplan
- we zenden de bestuurlijke brieven met de oordelen tijdig toe
- we monitoren jaarlijks en publiceren onze oordelen op onze website
- we interveniëren waar nodig en gebruiken hiervoor de juiste instrumenten en interventiemethoden

8 Financiële consequenties

De financiële middelen voor de uitvoering van dit beleid zijn geborgd via het Inrichtingsplan Kabinet.

9 Implementatie

De uitvoering van dit beleidsplan vergt op een aantal onderdelen een projectmatige aanpak. De projecten kunnen leiden tot een structurele inzet van expertise die nu nog niet binnen het IBT aanwezig is. We kunnen bijvoorbeeld behoefte krijgen aan een informatiespecialist, een specialist Big Data, data-analist/data scientist of een jurist. Om dit beleid goed te implementeren, gaan we aan de slag met:

1. Het versterken van de kanalen die worden gebruikt om signalen door te geven aan het IBT. Hiermee willen we beter zicht krijgen op actuele onderwerpen, zodat we een goede keuze kunnen maken voor themaonderzoeken en praktijktoetsen.

2. Het verrichten van onderzoek naar de toegevoegde waarde van het verder ontwikkelen van een methodiek voor risicoanalyse.
3. Het vormgeven van een standaardaanpak voor praktijktoetsen en themaonderzoeken.
4. Het aanpassen van de informatieverordening.
5. Het benoemen van governance-indicatoren – bestuurs- en cultuuraspecten per gemeente – en het vormgeven van de afstemming tussen domeinen hierover.
6. Het verkennen van de eventuele toegevoegde waarde van data-analyses en openbare databases.

10 Evaluatie beleid

Over vier jaar kunnen we bepalen of het toezicht daadwerkelijk effectiever is geworden. Daarom zullen wij in de eerste helft van 2025 dit beleid evalueren. Voor deze evaluatie gebruiken we de volgende vragen:

1. Is de wendbaarheid toegenomen? Is er meer variatie per gemeente? Vinden er, naast systematisch toezicht, ook andere onderzoeken plaats, zoals themaonderzoeken, praktijktoetsen en casusonderzoeken?
2. Kunnen we een juiste analyse maken van de signalen die we krijgen? En vervolgens een goede afweging maken om te besluiten of we ingrijpen of niet? Bevatten de signalen voldoende informatie om de impact te analyseren en te begrijpen?
3. Hebben themaonderzoeken, casusonderzoeken en praktijktoetsen het toezicht versterkt?
4. Is de toezichtinformatie in meer gemeenten onderwerp van gesprek tussen college en raad?
5. Is er meer zicht op het verband tussen het generieke beeld over het functioneren van een gemeente, waterschap of gemeenschappelijke regeling en de beoordeling op de verschillende toezichtdomeinen?

Op basis van de uitkomsten van die evaluatie wordt het beleid voor na 2025 bepaald.

Bijlage 1 Begrippen

Het vakgebied toezicht kent veel begrippen, die soms verschillend worden gebruikt. Sommige begrippen zijn ontleend aan de wet, zoals generiek en specifiek toezicht. Daarnaast hanteert de provincie eigen begrippen.

Verschillende soorten provinciaal toezicht

De rol van toezichthouder is een van de kernrollen van de provincie. Het provinciaal toezicht kent drie verschijningsvormen:

- **Nalevingstoezicht**
  Nalevingstoezicht gaat over de naleving van wet- en regelgeving gericht op de handelingen van burgers en bedrijven (of overheden).
- **Uitvoeringstoezicht**
  Uitvoeringstoezicht gaat over de uitvoering van publieke taken door zelfstandige organisaties, zoals zelfstandige bestuursorganen en rechtspersonen met een wettelijke taak.
- **Interbestuurlijk toezicht**
  Interbestuurlijk toezicht is het toezicht dat de provincie houdt op gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen.

Dit beleidsplan gaat uitsluitend over het interbestuurlijk toezicht.

Generiek en specifiek toezicht

Generiek toezicht

Het generiek interbestuurlijk toezicht vindt een wettelijke grondslag in de Wet revitalisering generiek toezicht (Wrgt, 2012). Het interbestuurlijk toezicht is in beginsel belegd bij de bestuurslaag die een niveau hoger ligt. Het uitgangspunt is vertrouwen: het interbestuurlijk toezicht moet sober, proportioneel en op afstand zijn. Ingrijpen in het kader van interbestuurlijk toezicht is aan de orde als een gemeente of provincie in strijd handelt met het recht of het algemeen belang, of als medebewindstaken (dat zijn wettelijke taken) niet of niet naar behoren worden uitgevoerd.

Het generiek toezicht kent twee instrumenten die vastgelegd zijn in afzonderlijke beleidskaders, namelijk het Beleidskader schorsing en vernietiging en het Beleidskader indeplaatsstelling.

1. Schorsing en vernietiging
   Wanneer een gemeente besluiten neemt die in strijd zijn met het recht of het algemeen belang kunnen deze besluiten voorgedragen worden ter vernietiging door de Kroon. Schorsing en vernietiging zijn rijkstaken. Het college van GS draagt besluiten van de gemeenteraad of het college van B&W voor vernietiging voor. De commissaris van de Koning draagt besluiten van burgemeesters voor vernietiging voor. Het bestuurlijk traject voor schorsing en vernietiging is op 25 juli 2010 door de ministerraad vastgesteld als Beleidskader schorsing en vernietiging.

2. Indeplaatsstelling
Wanneer een gemeente geen besluiten neemt en de wettelijke verplichtingen in het kader van medebewind niet uitvoert, is er sprake van taakverwaarlozing. De toezichthouder kan deels zelf invulling geven aan de uitvoering van het toezicht. De rijksoverheid heeft aangegeven welke procedure de toezichthouder moet volgen als er sprake is van taakverwaarlozing: de interventieladder. De laatste stap van de interventieladder bestaat uit indeplaatsstelling: de provincie voert de taak uit in naam van en op kosten van de gemeente.

Specifiek toezicht

Het financieel toezicht is specifiek toezicht. Financieel toezicht is een medebewindstaak, die gaat over de uitvoering van de wettelijk opgedragen taak, zoals omschreven in met name Titel IV van de Gemeentewet (artikelen 186 t/m 215). Het financieel toezicht is van toepassing op de 44 (in 2022) Noord-Hollandse gemeenten en op circa 40 gemeenschappelijke regelingen.

Sinds 2020 hanteren de financieel toezichthouders het gemeenschappelijk financieel toezichtkader GTK 2020 voor gemeenten. Dit is een gezamenlijk product van de toezichthouders gemeentefinanciën (Gedeputeerde Staten). Hierin staat hoe het toezicht wordt uitgevoerd.

De afspraken zijn gemaakt ter bevordering van de transparantie en consistentie. Dit is vooral belangrijk voor de organisaties die onder toezicht staan, maar ook voor de toezichthouders zelf. De minister van BZK is systeemverantwoordelijke voor de financiële verhoudingen.

Toezichtregimes

Het generieke interbestuurlijk toezicht kent drie mogelijke toezichtregimes: versoberd, regulier en verscherpt. Een versoberd regime betekent dat er alleen een scan wordt gedaan, zonder uitgebreide controle. Een andere term hiervoor is dat een gemeente, waterschap of gemeenschappelijke regeling ‘op afstand’ wordt gezet.

Bij het specifieke financieel toezicht worden de termen repressief en preventief toezicht gebruikt. Repressief toezicht is het reguliere toezicht. In het repressief toezicht toetsen we de gemeentelijke financiën achteraf en marginaal. Dit doen we zolang een gemeente in goed financieel vaarwater verkeert. Preventief toezicht is verscherpt toezicht. Dan moeten de begrotingen en daarbij behorende wijzigingen niet achteraf, maar vooraf ter goedkeuring aan Gedeputeerde Staten worden voorgelegd.

We houden alleen preventief toezicht in de volgende situaties:

- van rechtswege, als de begroting een tekort vertoont en als het niet aannemelijk is dat dit binnen de termijn van de meerjarenraming kan worden hersteld
- door GS in te stellen, als de inzendtermijnen worden overschreden
- bij gemeentelijke herindelingen

Governance-indicatoren

De Directie Accountancy Rijksoverheid brengt governance in relatie tot het uitvoeren van beleid en formuleert de volgende definitie: *“Governance is het waarborgen van de onderlinge samenhang van*

de wijze van sturen, beheersen en toezicht houden van een organisatie, gericht op een efficiënte en effectieve realisatie van doelstellingen, alsmede het daarover op een open wijze communiceren en verantwoording afleggen ten behoeve van belanghebbenden."

Governance is een ander woord voor 'de wijze van besturen'.
Governance-indicatoren geven een beeld van het bestuurlijke en organisatorische functioneren van de gemeente, het waterschap of de gemeenschappelijke regeling en van de ontwikkelingen waar deze organisaties mee te maken hebben. Governance-indicatoren zijn onder andere:

- voert de organisatie haar wettelijke taken adequaat uit
- draagt de organisatie naar behoren bij aan regionale opgaven
- vertaalt men lokale wensen in eigen ambities en realiseert men deze
- kan men inspelen op wensen en ambities van andere overheden
- heeft men de uitvoering van al de taken effectief en efficiënt georganiseerd en houdt men hierop regie
- spelen er herindelingsaspecten of zijn er signalen over bestuurskracht.

Governance-indicatoren beïnvloeden niet de beoordeling van de taakuitvoering, maar kunnen wel een rol spelen bij de keuze van het toezichtregime.

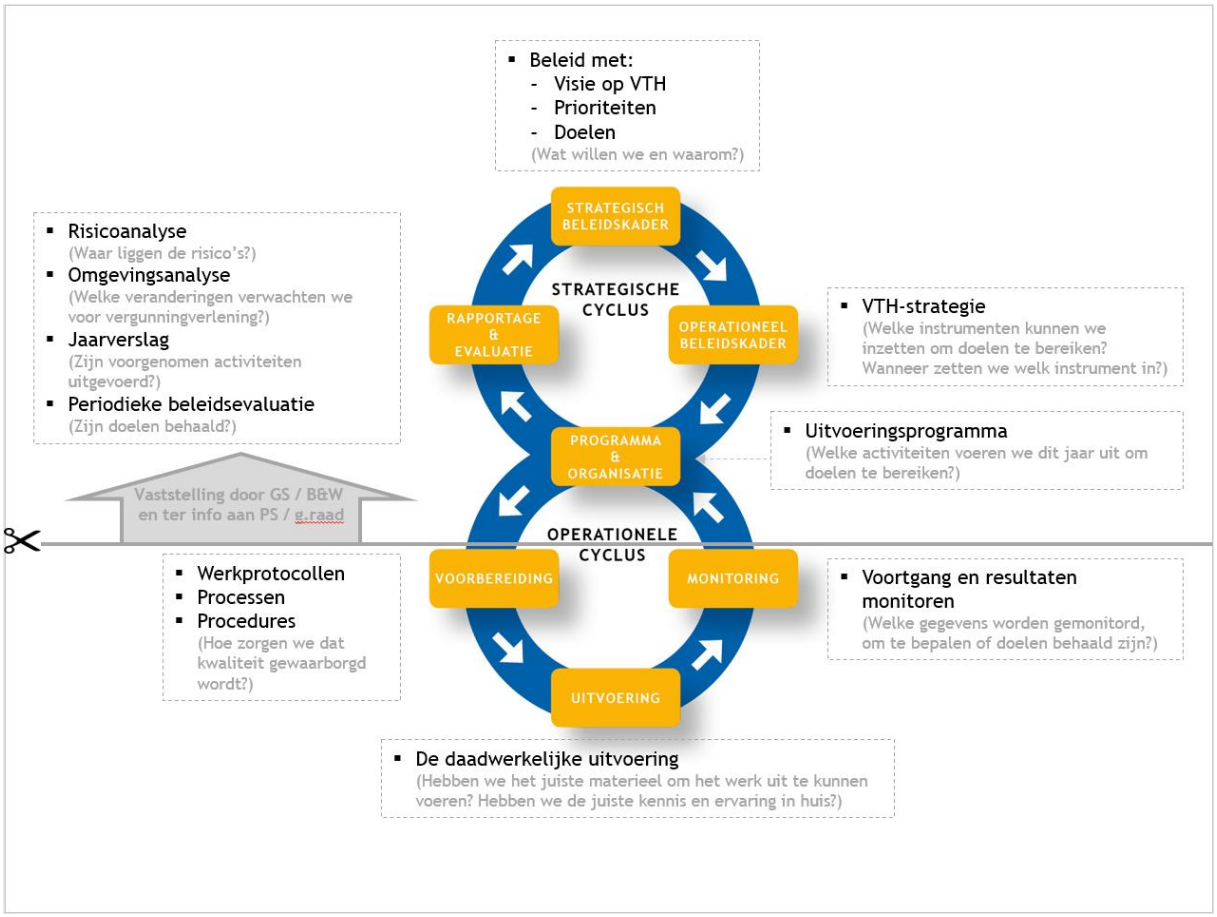
Stoplichtmodel

Het stoplichtmodel van onze beoordeling van gemeenten bestaat tot nu toe uit drie categorieën: 'adequaat' (groen), 'redelijk adequaat' (geel), en 'niet adequaat' (rood). In de categorie 'redelijk adequaat' willen we een extra knip aanbrengen. Deze categorie is namelijk erg breed. Hierin vallen zowel gemeenten die net geen 'adequaat' (groen) scoren als gemeenten die bijna 'niet adequaat' (rood) scoren.
De wens voor meer onderscheid in het stoplichtmodel kwam ook naar voren in de klankbordgroep. Daarom willen we binnen de kwalificatie 'redelijk adequaat' de kleur oranje toevoegen. Geel zit dichter bij groen, oranje zit dichter bij rood. De gemeenten in de nieuwe categorie 'oranje' moeten hun taken veel beter op orde brengen.
Ook gaan we daarvoor andere beoordelingstermen gaan gebruiken, namelijk:
- 'goed' (groen), voorheen 'adequaat'
- 'enige verbetering noodzakelijk' (geel), voorheen 'redelijk adequaat'
- 'veel verbetering noodzakelijk' (oranje), voorheen 'redelijk adequaat'
- 'onvoldoende' (rood), voorheen 'niet adequaat'

De BIG-8 cyclus

In het systematisch toezicht op omgevingsrecht beoordeelt de provincie of de gemeenten hun VTH-taken zó hebben ingericht, dat ze adequaat uitgevoerd kunnen worden. Eisen aan de inrichting van deze processen staan in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en de bijbehorende algemene maatregelen van bestuur. Het gaat om de eisen die gesteld worden aan het waarborgen van een sluitende beleidscyclus: de BIG-8 cyclus (zie figuur 1). Die moet in elke gemeente op orde zijn. De provincie Noord-Holland legt de nadruk op de vakgebieden ruimtelijke ordening (RO), bouw- en woningtoezicht (BWT) en milieu.

Figuur 1 : de BIG-8 cyclus

Bijlage 2 Ontwikkelingen in wet- en regelgeving van medebewindstaken

1 Wet digitale overheid (Wdo)

De Wet digitale overheid (Wdo), voorheen de Wet generieke digitale infrastructuur (Wgdi), regelt het veilig en betrouwbaar inloggen bij de (semi-)overheid. Burgers krijgen elektronische identificatiemiddelen (eID) die betrouwbaarder zijn dan het huidige DigiD. De nieuwe identificatiemiddelen geven publieke dienstverleners meer zekerheid over iemands identiteit. De wet stelt daarnaast open standaarden verplicht. Hiermee implementeert Nederland de EU-richtlijn over toegankelijkheid van overheidswebsites en apps.

De Wdo is een kaderwet: het bevat algemene principes, verantwoordelijkheden en procedures, maar geen gedetailleerde regels. Zo zorgt de wet voor flexibiliteit bij nieuwe ontwikkelingen. Maar ook zorgt de wet ervoor dat belangrijke waarden en zekerheden voor burgers, zoals gebruikersvriendelijkheid, betrouwbaarheid, veiligheid, privacy en digitale inclusie altijd geborgd zijn. Deze wet:

- legt de taken en verantwoordelijkheden vast voor veilige toegang tot de digitale overheid
- legt verplichtingen op aan mede overheden om veilig en betrouwbaar aan te sluiten, en hun dienstverlening in te delen op een betrouwbaarheidsniveau
- stelt regels over de bekostiging daarvoor
- biedt zekerheden voor burgers en bedrijven
- biedt uitgangspunten voor informatiebeveiliging en de verwerking van persoonsgegevens

De Wdo gaat op zijn vroegst in op 1 juli 2022. De datum van inwerkingtreding hangt af van het moment dat de Kamer het wetsvoorstel bespreekt.

Nieuw in de Wdo is een toezichtrol voor GS. Hoe deze rol precies moet worden ingevuld is op dit moment nog niet duidelijk. Daarmee is ook nog niet bekend hoeveel capaciteit deze extra toezichttaak gaat vergen. Er zal in elk geval scholing van inspecteurs nodig zijn en we zullen een aanpak moeten ontwikkelen.

2 Vernieuwing Archiefwet

Momenteel wordt de Archiefwet gemoderniseerd. De belangrijkste veranderingen zijn:
- het taalgebruik in de wettekst is moderner
- de overbrengingstermijn naar de archiefbewaarplaats gaat van 20 naar 10 jaar
- het beperken van de openbaarheid van informatie moet worden gemotiveerd
- alle overheden zijn verplicht om een archivaris aan te stellen
- er geldt geen diploma-eis meer voor archivarissen

De effecten van de vernieuwde Archiefwet op het interbestuurlijk toezicht zullen naar verwachting beperkt zijn.

3 Wet open overheid (Woo)

De Wet open overheid (Woo) is bedoeld om overheden transparanter te maken. De Woo moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar wordt, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren. De Woo zal waarschijnlijk in 2022 in werking treden. De effecten van deze wet op het interbestuurlijk toezicht zijn nog niet bekend.

4 Omgevingswet (Ow)

De komst van de Omgevingswet, die naar verwachting per 1 juli 2022 in werking treedt, verandert veel. Deze wet bundelt 26 bestaande wetten in één nieuwe wet. De Omgevingswet gaat over onder meer bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. Het doel van de wet is:

- de verschillende plannen voor ruimtelijke ordening, milieu en natuur beter op elkaar afstemmen
- duurzame projecten (zoals windmolenparken) stimuleren
- gemeenten, provincies en waterschappen meer ruimte geven om hun omgevingsbeleid af te stemmen op hun eigen behoeften en doelstellingen

Met de Omgevingswet wordt een gedetailleerd vergunningenstelsel vervangen door meer algemene regels. Dit biedt ruimte voor nieuwe ideeën: het doel van een plan staat voorop en niet het middel om er te komen. De houding bij het beoordelen van plannen is dan ook 'ja mits' en niet 'nee tenzij'. Dit maakt het voor bedrijven, organisaties en burgers makkelijker om vergunningen te krijgen voor nieuwe plannen.

De komst van de Omgevingswet leidt tot twee grote veranderingen in het omgevingsrecht:

1. De omvang van het domein neemt toe. Op dit moment bevat het omgevingsrecht regels op het gebied van bouwfysica, ruimtelijke ordening en milieu. Extra onderwerpen die onder de nieuwe Omgevingswet vallen, zijn bijvoorbeeld beheer van infrastructuur en water.
2. De Omgevingswet wordt ondersteund door het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Het DSO kan een belangrijke nieuwe bron van informatie zijn.

Gevolgen voor het provinciaal interbestuurlijk toezicht op het domein informatiebeheer
In de nieuwe Omgevingswet moeten alle overheden samenwerken op het platform DSO. Hier staat de gedeelde informatie opgeslagen. Er is geen overkoepelende organisatie verantwoordelijk voor het archief dat gevormd wordt in de samenwerking. Voor het DSO is de Archiefwet en -regelgeving onverminderd van kracht. Dit houdt in dat verzender en ontvanger beiden verantwoordelijk zijn voor correcte archivering van de informatie en dat beide partijen moeten zorgen voor duurzame toegankelijkheid van de informatie.

Gevolgen voor het provinciaal interbestuurlijk toezicht op het domein omgevingsrecht
In de huidige wetsvoorstellen wordt de Wet verbetering vergunningverlening, toezicht en handhaving (Wet VTH) een-op-een overgenomen in de Omgevingswet. De proceseisen die op dit terrein gelden onder de Wabo blijven ook onder de Omgevingswet van kracht. Dit houdt in dat het interbestuurlijk toezicht op de inrichting van de processen kan doorgaan. Wel zijn er aanpassingen nodig in de proceseisen, vanwege de drastische veranderingen in het stelsel van bestemmingsplannen en vergunningen.

5 Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)

De Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) moet zorgen voor een betere bouwkwaliteit en lagere kosten. Om dit te bereiken, verschuift de verantwoordelijkheid: niet de overheid, maar de markt wordt verantwoordelijk voor de kwaliteit van gebouwen. De overheid stelt slechts de kaders en toetst het systeem.

De Wkb wordt stapsgewijs ingevoerd, te beginnen op het moment dat ook de Omgevingswet in werking treedt. De preventieve toetsing aan het Bouwbesluit wordt stapsgewijs afgeschaft.

Gevolgen voor het provinciaal interbestuurlijk toezicht op het domein omgevingsrecht
Als gevolg van de Wkb komen bepaalde taken op het gebied van technische toetsing te vervallen. Waar wettelijke taken en bevoegdheden van gemeenten verdwijnen, vervalt uiteraard ook het provinciaal interbestuurlijk toezicht daarop. Wel blijven Gedeputeerde Staten interbestuurlijk toezicht houden op handhaving bij het verlenen van vergunningen, op de naleving van het Bouwbesluit 2012 en op de naleving van het Besluit bouwwerken leefomgeving.